Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ exstant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscriptorum Codicum collatione castigatior facta est.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

BT
DOMUS ACHEOLANA

GENEVÆ,
Apud Iacobum Crispinum.
M. DC. XXXIIII.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

ELAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: námque primùm tota operis πραγματία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd nõ ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^t Marquardus Freherus Tuæ C.Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII.annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἁλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis cálamo exarata exemplaria ſuppedita uit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſsimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

ΙΩΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὁ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ξυμβᾶσι τυχῶν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλον δ', τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἰουδαίων. ὁ ξυμβὰς μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ ξυμβᾶσι ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ δοκιμώτατος, ὡς αὐτὸν μὲν αἰωνίσει ἀνδριάντος ὑπὸ τῆς ῥωμαίων πολιτείας πόλεως, τοῖς δ' ἀποδεδειγμένοις αὐτῷ λόγοις βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ καὶ ξυμβᾶσι τὴν ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατεθειται συγγράμμασι. τὴν δ' ἰσοδύναμον τῷ κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ ἀ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῖν φωνῇ ξυμβαδοθῆναι αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ· ἄξιός γε ᾧ δηλ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. ἕτερα δ' αὐτοῦ φέρεται ἀποδεῖξις ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ ἀπορρήσεις πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων τινικάδε συνταξαντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ δηλαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπειράθησαν. Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο ἐκ ἀκριβείας ἀπόδειγμα τῆς αἱρέσεως περὶ αὐτοκράτορος λογισμῶν, ὃ τινες μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τῆς τῶν ἀγώνας τῶν ἐν τοῖς ἕτω καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας αἱρισαμένων ἐθνικῶν πρεπόντως εἰρῆσθαι. καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας δεδηλωμένην ὁ αὐτὸς, ὡς αἱ θεσπρωμένου ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας τῆς ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ἅμα τι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεσι πεφάτθαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀποδεδειγμένα ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Matthiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus non solùm apud gentē suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorū illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tū statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, ineritò reponerētur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiā item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsiūs confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscripras, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cōuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum; quod quidam Maccabæorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est. hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mūdi vsque ad decimum quartū annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ ἀκρατῶν πρὸς λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ τὰ δοκοῦντα παρὰ τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ἐπιδοξότατος γλυόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Giscalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαϊκὰ καὶ ἰουδαίοις πάθη, ἐν οἷς ἥτε τῆς Ἱεροσολύμων ὅλης τέλει τῷ λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ τῶν μασάδας πολίχνης. ἔστι δὲ τοῦτον, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συντάγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὸ φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εἰρωνείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐπιφῶναι. πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὅπου χρεὼν, καὶ ὅπου τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ χρόνιμος ἐν θυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δ', ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐπὶ πᾶσι τῷ λόγῳ ὥραισῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεεῖραι πάθος, καὶ θεραπεῦσαι δοκιμώτατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

testimonio partim comprobato, partim confutato Iosephus historiæ suæ fidem facit.

Acusilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon histo.
Demetrius Phalereus
Dius histo.
Ephorus
Estius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Hesiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Isidorus.
T. Liuius
Lysimachus.
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus.
Nicolaus Damascenus.
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τῆν αἰτίαν τῆ συγγραφῆς, καὶ σκοπὸν αὐτῆς ἀποφαίνον. Κεφ. α
Τίς ἡ τῦ κόσμυ σύςασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν ςοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλίους ἀδάμυ καὶ τῶν αὐτῦ διάκα ἡλικιῶν τῶν μέχρι τῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μιᾷ τῶν συγγενῶν κατώκησεν ἐν τῷ ὀρεινᾷ τόπῳ. Κεφ. δ
Περὶ τῦ πύργυ βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νῶχυ ἔκγονοι πᾶσαν φύλυ οἰκυμένης ἐπώκησαν. Κεφ. ς
Ότι τῶν ἐθνῶν ἕκαςον ὑπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἄβραμος ὁ προγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆ χαλδαίων γῆς, κατέχει τῦ τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένυ. Κεφ. η
Ότι λιμοῦ τῦ χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, ἔ δεξάμενος ἐν αὐτῆ πνὰ χρόνον, ὑπέςρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, διὰ τὰς ἀσεβείας αὐτοῖς ὑπεραπεσάσης. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσεβείας ὑπερεπτύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τῦ λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεςρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλυ τῦ ἀβράμυ παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκυ, ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμυ παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάῤῥας τῦ ἀβράμυ γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέςρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαπτύρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ζωγλωδυτῶν ἔθνος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τῦ ἀβράμυ τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσάκυ υἱῶν, ἡσαύυ καὶ ἰακώβυ ἔ γένεσεως αὐτῶν καὶ ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβυ φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἕβρων. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Procemium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. CAP. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. CAP. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. CAP. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. CAP. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, ciúſque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chatturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum. CAP. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Περὶ μὲν τὴν αἰτίαν τῆ συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς δείκνυσι.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἃ μίαν μὲν καὶ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς πραγμάτων ἀπάσης γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείστον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἑτέρους φέροντες, ὧν ἕνεκα τὴν ἀναγραφὴν ἐποιήσαντο, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ τὴν δαπάνην ὑπέσχησαν. εἰσὶν δ' οἵ τινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, εἰς πράξεσιν ἐμπεσοῦσι παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ προσλαβεῖν. πολλοῖς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προσήνεγκεν τὴν ἐπὶ αὐτοῖς ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῶν τῶν Ἰουδαίων γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἀναγκασθῆναι, δηλῶσαι τοῖς ἐν τῇ γράφειν ἁμαρτάνουσι τὴν ἀλήθειαν. ταύτην γὰρ τὴν ἐν τοῖς ὠσὶν ἀνεκπλήκτως ἔχουσαν τῶν πραγμάτων, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκροάσεως. μέλλει γὰρ ὠφελεῖν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διανοηθεὶς ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

A VI ad scribendas historias se conferunt, non vnam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eásque multum inter se differentes. quidam enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res insignes cognitúque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis suis veritatem deprauarunt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ cæteráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ tum primis auidus, vt qui ipse in maximis negociis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcussámq; virtutis studiũ perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animumq; resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendiſq; libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatẽ: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturã occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autẽ innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autẽ ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas trãsgredi verentur, omnia prospere succedũt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorum opinione conatus in calamitates immedicabiles desinũt. Quapropter iam nunc lecturos hac volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum probent,

A τινες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, & πῶσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν & τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸ τελευταῖον ἔκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν τῷδε τῷ λόγῳ περιβολή, καθ' αὑτὸν ἕκαστον χωρήσας τὴν ἰδίαις ἀπὸ ἀρχαίας ἐκ τῶν τέλει τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνου δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἐπιχειροῦσιν, ὀκνός μοι & μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην ἐξαλέκτῳ συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἳ πόθῳ τῆς ἰσορίας ἐπ' αὐτὴν με προὔτεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παιδείας ἠγαπηκὼς, ἐξαφειέντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασίῳ φύσεως ὑπὸ δεινῷ ῥώμῃ ἰσχυὸς & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταπτώτου. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ περὶ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶπεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡς παρέργως, περί τε τῶν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῶν τοιούτων ἤθελον, & περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δρῶν τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, & τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν & πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἀδένος ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος περὶ τῆς προειρημένης βασιλείας ταύτης δόσεως τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αἰσχυνόμενος ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν φθονεῖν τῶν καλῶν ἀπόρρητον. καίτοι δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. ὑδὲ γὰρ πᾶσαν συνέβη ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῶ νόμω παραδοθέντα οἱ πεμφθέντες ὅτι τῷ ἐζήτησιν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλήματα ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ φαντασίαι μὲν εἰσὶ φιλόλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου οὐκ ἄν τις ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἰσορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ παραβαίνειν, πάντα κατορθούμενα πέρα τῆς πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονία πρόκειται παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρόσωπα, ξένεται δ' εἰς συμφορὰς ἀπήνεις ὅτι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν πεισθῶσιν. ἤδη τοίνυν τοῖς ἐντυγχάνουσι τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῖαν προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡ-

μάτεσιν νομοθετῆσαι, εἰ τῇ φύσιν ἀξίως αὐτὸς κατ-
νόησεν, & τῇ δυνάμει χρεπτώσας ἀεὶ τὰς πράξεις
ἀπεθείκνυ, πάσης καθαρὸν τ' ἀπὸ αὐτὸς φυλάξας
λόγον τ' παρ' ἄλλοις ἀχθέντος μυθολογίας, καί
γε ὅσον δὴ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῷ ἔ-
χων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ
ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ
ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτε τὰς ἀνθρώπων
πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
οὖν ἀκριβῆ τῷ ἐν τ' ἀναγραφῆς περὶ ὁ λόγος
ἔσται τ' οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἁπάντων ποιή-
σων τ' πραγματείας ἐπηγγείλατο, ὑφ' ἣν προθεὶς
ἀφ' αὐτῶν ἀποβαλιπών. ἐπειδὴ ὁ πάντα χρεὼν ἐν τῆς τ'
νομοθέτου σοφίας ἡμῖν αἰτίαν ὁ Μωϋσῆς, ἀνάγκαιον
βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τ'
ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τ' ἀναγραφὴν, ἐπὶ το-
σοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἐγὼ οὖν ὅτι πάν-
των ἐκείνῳ ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ τ' ἑαυτοῦ
μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετεῖν, θεοῦ πρῶτον φύσιν καταγνῶναι, καὶ τῶν
ἔργων τ' ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, ὅτου πρὸς
δὲ σῆμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ'
ἂν γένεσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπο-
λειπομένῳ τῆς θεᾶς, ὅτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀ-
ρετῆς λόγον μὴδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ
τε & δεσπότης ὁ θεὸς ὢν ἡ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
ἔξω δ' βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ ἀπὸ
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἦρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις σχεδιαπλησίως. ἀλλ' ὅτι τὸν
θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τ' θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἀνθρώποι, ὅτι πρὸς τ'
εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάν-
των ἔπεφθεν. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπακολουθήσαντες, τῇ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν ἀρχαίαν μετέθεσαν, ἡ
πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραφνῆ & καθαρὸν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφαίνας, ὤφθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀπαραιτή-
τως ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην ἐν τὴν ὑποθεσιν ποιεῖ-
ται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους διδάσκων.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ἔτος, ὡς ἐν ἔτι ἄλογον
αὐτοῖς, ὅτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τ' θεοῦ & τὴν
φιλανθρωπίαν ἁρμόττον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, ἀφ' ἑτοιμέ-
ων τ' νομοθέτης ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορῶν μὴ σεμ-
νότητος. ὅσα δ' ἀληθείας λόγους συνέφερεν, ταῦ-
τα ῥητῶς ἐμφανίζοντα. τοῖς μὲν βουλομένοις & A
τὰς αἰτίας ἔχειν σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideraui t, & virtuti eius cõuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũque vetustatẽ attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cũ ad tot retro secula etiã poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedũ mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos summus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factũ sit, vt quum operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suã rectè disposituro, vel aliis leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiũ illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentũ ad virtutẽ auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniáq; cõtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitã donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cõuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solẽt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimũ Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facilè deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trãstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad malicię addiderunt. at noster legislator posteaquã puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quẽmque adniti oportere, vt in partẽ eius aliquam peruenire possit: in eos q; qui neque sapiunt hæc, neque credũt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdũ, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturã sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis cõuestita: partim etiã diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

A εἰα, καὶ λίαν φιλόσοφο. ὧ ἐγὼ νεῦ ἐπιβαλοῦμαι θεῖ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῳ γράψαι τῷ πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἤδη δὴ τῷ ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μηνθεὶς πρότερον ὧν φησὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἢ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις δύσιν γεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

B

CAP. II.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non venirent, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, dis- C creuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illàm verò diem appellauit, vesperæ & manè vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in D sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorationi iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circumfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò E die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes F eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens:

Τὶς ἡ τῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ β.

ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν διαθέοντος, γνοὺς ὁ θεὸς φῶς ἐκέλευσεν γενέσθαι. καὶ γενομένου τούτου, καταυγάσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' ἀρίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ διαδοῦναι καὶ νεῦ, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραφάμενος ὕστερον δώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν ὡδὲ αὐτῦ ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μὴ δὴ τῦτο τὴν δευτέραν τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις διατάξαντα, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῷ ἄλλων διαφανείας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετυχθαι, κρύσταλλόν τε προσπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὖ καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ὑπὸ τῶν δεόντων ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ' ἑξῆς, ἵνα τὸ γλίσχρον, ἀναχέας πρὸς αὐτὸ τὸ θάλασσαν, κατ' αὐτὴν δ' τὴν ἡμέραν δύθις φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς διαφόρους καὶ δρόμους, οἷς αὖ αἱ τῶν ὡρῶν προφοραὶ φανεραὶ σημαίνουσι. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ διὰ ἀέρος ἀφῆκεν, σωθησόμενα αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ σωαυξάνεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράπουν γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγενῆσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιστασίαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς πολλὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτην ἀγόμεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μὴ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὅτως, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνοὴν ἐνέπνευσεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἔστιν ἄδαμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ γλῶτταν τὴν ἑβραίων πυῤῥὸν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγενέτο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρεῖχεν δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ τὰ ζῶα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ἀπεδείκνυμεν. καὶ τοῖς ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον ἀκοινώνητον ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασιν ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. ἦσα δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα Εὔα ἐστίν, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δὲ ὁ θεὸν καὶ ὠφέλειμον πρὸς τὴν ἀνάπαυλαν καταφυτεῦσαι παράδεισον τρυφῆς. ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ τὸ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεσθαί τε εἶπε τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἀπολαύειν. ἄρδεται δὲ ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν τὴν κύκλῳ τὴν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη χίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρις ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπτουσιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σπορασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρις δὲ, διηλαὶ ἐξ ἧς φέρεται τὸ μὴ γενόμενος ὀξύ. γεὼν δὲ διὰ αὐτῆς αἰγύπτου ῥέει. δηλοῖ δὲ ὑπὸ τῆς ἀναβάσεως ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὲ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προεἰπὼν ἀναμφιβόλοις ἀπ' αὐτοῦ, ὀλεθρον γενησόμενον. ὁμοφρονοῦντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅπως συνδιαιτάσθων τῷ τε ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς διδαμονήσειν ᾠήθη, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ ἀγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι καταγνόντας, ἀναπείθει καταπόθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τοῦ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἣ γενομένους αὐτοὺς, μακαρίους καὶ μηδὲν ἀπολείποντας τοῦ θείου διάξειν βίου. καὶ παραχρῆμα μὲν ἅπτεται τῆς γυναικὸς τοῦ θεοῦ καταφρονήσας. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδεῖσα τῇ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίεσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπειν ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ δὲ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τοῦ αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν διδαμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἐκπαίνιζον δρῶντες. τοῦ θεοῦ δ' εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τοῦ δὲ θεὸν ἐξένιζεν τὸ παρεπόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ πρίτερα). τοῦ δὲ μηδὲν φθεγγομένου δι' τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ παραβάτῃ τοῦ τοῦ θεοῦ ἐντολῆς καὶ πρὸς ἄξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωσο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον διδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris fumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Philon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Digláth, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita inſit: Equidẽ proſpexerã vobis, quomodo vitam felicem omniſq; mali expertẽ vi-

Gen. 2.

Gen. 3.

ueritis nulla noua cura in animo ſollicitati, omnibus quęcunq; ad vſum ac voluptatē conferunt, ſua ſpōte vobis proueuientibus, mea vnius prouidētia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates cōiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Cap. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque diluuium.

Gen. 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deū præſentē ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quū viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet, multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tēpore cū ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habēs quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerū eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

μαθημᾶ ξενιζόμενοι τ̀ ψυχὴν θεραπεύει, παντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα φορὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συμτελεῖ καὶ τὴν ἐμὴν ἀνέντων πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τὸ θᾶττον ἂν αὖ ἐπέλθοι, ⁊ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν αὖ ὑμῖν ἠμύνετο. τοῦ δ' εἰς ταῦτα μου τὴν γνώμην ὑβρεις ὃς ἔκακίσας τὴν ἐμὴν ἐντολῶν. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σκυθρωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι συνειδὼς πονηρά. ἄδαμος ὃ παρῃτεῖτο τ̀ ἁμαρτίας αὐτὸν, ⁊ παρεκάλει τ̀ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ̀ γυναῖκα τὴ γεγονότος ἀπώμνυσι, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τὴ ὄφεως. ὁ δ' θεὸς ἤτα γυναικείας συμβολῆς αὐτὸν ἠμύμνον ὑπεῖδε τιμωρία, τὴν γῆν ἐπ' μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πονεῖσι δ' καὶ τοῖς ἔργοις ἐιβομένοις, τὸ μὴ παρέξειν, τὸ δ' ἐπ ἀξιώσειν. ὧν δ' τοκετοῖς ⁊ τ̀ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐπόλαζέν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠδαγκεσυναμένη συμφορᾶς ἀπεμέλαβεν. ἀφείλετο δ' καὶ τ̀ ὄφιν τ̀ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθεία τῆ πρὸς τὸν ἄδαμον, καὶ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, καὶ ὑποπτέμνω καὶ τ̀ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἂν σφαίνῃ τοῦτο κακοῦ τὸ πρὸς ἀνθρώπους κοιμᾶται, καὶ τ̀ τελούτης ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀποσερήσας, αἰρεῖσθαι καὶ τ̀ γῆς εἱλιαπώμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μ̀ θεὸς ταῦτα πρὸς ἀξίας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ̀ ἄδαμον ⁊ τ̀ σύαν ἐκ τ̀ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνου ἀδάμου καὶ τῆς αὐτοῦ δίκης γηρεῶς τῆς μάχης τῆ καταγωνισμοῦ.

Γίνον) δ' αὐτοῖς ⁊ παῖδες ἄρρενες δύο. προσηγόρευται δ' αὐτῷ, ὁ μ̀ πρῶτος, κάϊς. κτῆσιν ὃ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελ ὃ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ὃ, πένθος τοῦτο. γίνον) δ' αὐτοῖς ⁊ θυγατέρες. οἱ μ̀ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ὁλοτηδεύμασιν. ἄβελος μ̀ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ θεραπευόμενοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προσποιεῖτο. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. κάϊς δ', τἀναντία ἄλλα πονηρότατος ὤν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρόειν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ̀ ἀδελφὸν αὐτοῦ ὀκ ἰσιώτητι ἀρπίας. θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μ̀ κάϊς ἀπὸ τ̀ γεωργίας ⁊ τῆ φυτῆ καρποὺς ἐπιλύσεν. ἄβελος δ' ἀγάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τ̀ βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ' ταύτη μᾶλλον ἥδη) τῆ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ̀ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ὄπινοιαν ἀνθρώπου πλεονέκτου κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παροξυνθεὶς ὅτι τῆ προστετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δ' θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν κάϊν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖόν τι εἴη. πολλῶν δ' ἡμερῶν ὡς οἶδεν αὐτὸν, τ̀ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀποδυόμενος, καὶ ὡς ἔχων ὅπλον πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅτι ταδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δ' τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, ὡς ἐν παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῆ ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγχον. ὁ δ' θεὸς τοιαυτόθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κεῖν φονέα τὰ δηλῶν ἡμόμνον. καὶ θαυμάζω φησὶν, A guit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset, & supplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem punieturum se est comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atque ita periret, securum esse iussit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragraret: & signo ei iudito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitã est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & põderibus immutauit, pristinámque sinceritatẽ & generositatem ignarã talium artium in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enosæ nomine impositio ab Enoso liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius musicæ operam dedit, psalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit. quin & æraria primus est commentus, & filiæ factus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima euasit, dũ posterior quisq; fit deterior. nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio nostra recurrat. posteaquam Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iã natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valeret. virtutis studiis se totum dedidit, & cùm ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

ἀδελφὸν φονέα τὰ δηλῶν ἡμόμνον. καὶ θαυμάζω φησὶν, εἰ μὲν δὴ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τι γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας τῷ μὴ ἂν ὅπι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτ ἀφίξ, θυσίαν τε ὁλοπελέσαντα καὶ δι' αὐτ ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ἔρμιλὼ ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐπεδεῖτ δὲ αὐτὸν ἐπίθῃ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῷ τιμωρίσασθαι καὶ τ ἑβδόμῳ ἠπείλησε γλυκύ. καὶ τ γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλῃ σὺν τῇ γυναικί. τ ἢ, μὴ θηρίοις ἁλώμενος ἀφειπέσῃ δεδίστος, τ τέτον ἀπολῇ τ τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τῆ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γλυκάναι δεινὸν, ἀλλὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, τ σημεῖον δηλαδὴ ὡς γνώριμος αὖ εἴη προστάξειν ἀπέιναι. πολλῷ δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύε μ τ γυναικὸς κἀῒς, ναΐδα τόπον ὕστε καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγλύφοντο. ἃ δὴ νεθσία ἢ τλὼ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονῇ μ πᾶσαν ἐκποιέζων αὐτ τρόπ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῷ σωόντων δίκει ταύτῃ ἔχειν. αὔξων ἢ τ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς τ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὡδαγκάλῃ, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ὅπιτῃδευμάτων, τ τ ἀνομοσυνίᾳ μ ἢ πρότερον σωέζων οἱ ἄνθρωποι μέχρι καθμῷ μετεχήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον, ἐκ τ τέτων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀγαγών ὄρεξις τε χῆς ῥωῦτος ἐθέτο, καὶ πόλιν ἐδείμαθο, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοῖς οἰκείοις καταναγκάσας. καὶ τλὼ πόλιν ἢ ταύτῃ ἀπὸ ἐνώσε τῆ ῥεσβυτάτῳ παιδὸς, ἐνώσαν ἐκάλεσεν. ἐνώσε ἢ ἰαρέδος υἱὸς ἰωῦ. ἐκ ἢ τούτε μαλέηλ τ, ὃς γίνεται παῖς μαθυσάλας. τῆ ἢ λάμεχ τ, οἱ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φωῦτες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μ ἐξ ἀδᾶς γεγονὼς, σκιωᾶς ἐπῄξατο, καὶ ῥεβατίων ἠγάπησεν. ἰεβάλος ἢ ἐμομήξις ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον τ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ τ ἢ ἐκ τ ἑτέρας γεγονότων ἰσχὺι πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ δραστηριῶς μετῆλθεν, ἐκ τούτων τ τὰ ῥεὸς ἡδονὴν τῶ σώματος ἐκποιέζων, χάλκειάν τε ῥωῦτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γλύμενος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ ἢ ὁ λάμεχος τὰ θεία σαφῶς ἀΐζεπς ἀμβυς, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τ κτίος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ ἑαυτῆ γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι κ ζῶντος ἀδάμυ, κτίος τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους σωέβη γλυκὺς κ' δραδοχὴν καὶ μίμησιν, ἄλλον ἄλλα χείρονα τελοῦντ' τα, ῥεός τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς τ ῥεὸς λησείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' ἔτις ὀκνηρῶς εἶχε ῥὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ὑπόνοιαν, ἣν θεάσους ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἄδαμος ἢ ὁ ῥῶτος ἐκ γῆς γλυμμένος, ἀπαιτεῖ γὸ ἡ δίκησις τὸν ῥεὶ αὐτὸ λόγον, ἀβέλα μ ἐσφαλμένε, κτίος ἢ δρᾷ τ ἐκείνε φόνου πεφυλάτος, παιδοποιΐας ἐφείντζε. καὶ δραῶς εἶχεν αὐτὸν γλυκέσεως ἔρως, ἔτη ζ ιακοντα ἤδη καὶ δρακόσια ἠνυκότα τ βίε. ῥὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελοντᾶ. γόνου ἢ μὴ οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείους καὶ σπῆρ. ἀλλὰ ῥεῖ μ τῷ ἄλλων, μακρὸν αὖ εἴη λέγειν, ῥεφέσομαι ἢ μόνα τὰ τῷ ἀπὸ σήθ διελθεῖν. ζαφεὶς γὸ ἔβη, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κείνου δικαίῳ ἀρετῶν ἐπετήδευσε. τ γλυκὺς αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὑτε τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ ἢ πάντες ἀγαθοὶ φῶτες,

& patriam absque seditione incolebant, in perpe- A
tua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scien-
tiam ac cœlestium rerum cognitionem excogita-
uerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia
dilaberentur, & prius perirent quam perno scerent-
tur, scientes Adamum vniuersalem rerum interi-
tum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alte-
rum, excitatis duabus, columnis vtrique sua inuen-
ta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri con-
tingeret. lapidea superstes hominibus discendi co-
piam faceret, & quæ inscripta continebat, spe-
ctanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab B
ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in
terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per septem generationes perse-
uerauerunt vnum Deum colentes omnium re-
rum Dominum, sempérque virtutis respectum ha-
bentes. Procedente dein tempore à patriis insti-
tutis degenerarunt, neque humana iura seruan tes, C
neque Deo consuetos honores persoluentes. &
qui prius certatim virtutem exercuerant, postea
duplo maiore studio malitiam consectabantur: at-
que ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam
multi angeli Dei cum mulieribus congressi pro-
geniem procreauerunt insolentem, & inducia ro-
boris omne ius & fas contemnentem: quorum fa-
cinora non absimilia his quæ de gigantib. Græci
memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem fa-
cta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt D
in melius voluntates ac opera sua transmutarent:
verum cum videret illos sibi non patere, totósque
vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & ip-
se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in
aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia
delectatus, non eius solum seculi homines extre-
mæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuer-
sum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ
& à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum
breuiore spatio circumscripsit, & abrogata longæ-
uitate intra centum & vinginti annos coërcuit, E
dein continentem terrã in pelagi faciem transmu-
tauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum.
Noë autem solus est seruatus, diuino oracuło viã
euadendi & rationem edoctus talem. Arcam qua-
tuor contignationum exstruxit lõgitudine cubi-
torum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos
xxx. in eam cum matre liberorum suorum, eo-
rúmq; coniugibus conscendit: impositis prius quę
ad vitam sustentandam forent vsui, & omne genus F
animantibus ad seminarium conseruandum iuga-
tim pro sexus ratione introductis, & quibusdam
ex his septenarium vsque numerum. erat autem
arca tam tecto quàm lateribus firmis contra om-
nem vim tempestatum, & vndarum insultum. In
hunc modum seruatus est Noë cum familia, gen-
tis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho
est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem
Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui
cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus G
fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, A-
dami nepos. contigit autem hæc vastitas an-
no ætatis Noë sexcentesimo, mense secundo,

γὴν τὴ τ αὐτῶν ἀσεβείας οἱ κατωκήσαντες, ἀδ-
ρόησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελδτῆς δυσκόλου
θεραπεύοντος. σοφίαν τε τ θεῖ τὰ ἱερογία C τὴν τέ-
των διακόσμησιν ἐπενόησαν. ἵνα δ τῦ μὴ διαφυγεῖν
τοὺς ἀνθρώπους τὰ δίρημμία, μὴ δ ἦριν εἰς γνῶσιν
ἐλθεῖν φθαρτῶν, προηρκότος ἀφανισμὸν ἀδάμι
τ ὅλων ἔσεσθαι, τ μὲν κατ' ἰκμὼ πυρός, τ ἕτερον
δ κ βίαν C πλῆθο ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμε-
νοι, τ μὲν ἐκ πλίνθυ, τ δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφο-
τέραις ἐνέγραψαν τὰ δίρημμία. ἵνα C τῆς πλινθίνης
ἀφανισθείσης ὑπὸ τ ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα
τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλῶσα. κ πλινθίνου δ' ὑπ' αὐτ ἀναστηλῶαι. μέ-
νει δ' ἄχρι τ δεῦρο κ τὸν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. κ ὅτι πρότερον νῶχος σωθεὶς λαρίσαι
μετὰ τ συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεναὰρ πεδίῳ.

ΚΑὶ ἔτσι μὲν ἑπτὰ γενεαῖς διέμειναν θεὸν ἡγέμε-
νοι διαπότην ἁπάντων τ ὅλων κ πάντα πρὸς ἀρετὴν
ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τ χρόνου, μεταβάλ-
λον πρὸς τὸ χεῖρον ἐν τ παρόντων ἐθισμῷ, μήτε
τοὺς γενομισμένους τιμὰς ἐπ τῷ θεῷ φαρέχοντες,
μήτε τ φρὸς ἀνθρώποις δικαίᾳ ποιούμενοι λόγον. ἀλλ'
ἰῶ πρότερον εἶχον τ ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τ
κακίας τότ' ὀπιδεικνύμενοι δι' ὧν ἐπράττον. ἔνθεν
αὐτοῖς τ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῦ
γυναιξὶ συμμιγέντες, ὕβεις ἀφύσησαν παῖδας, C
ἀπίτος ὑπερόπτας καλῶ, ὀφὲ τ ὀπὶ τῇ δυνάμῃ πε-
ποίθησιν. ὁμοία τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λε-
γομένοις ὑφ' ἑλλήνων, κ ἔτσι ὁράσαι πρόδηλον. ὁ
νῶχο δ τοῖς ὑπ' αὐτ πρὸς τομένοις δυσχεράνων κ
ἀλγηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ὀπὶ τὸ κρεῖττον τ διάνοιαν C
τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' ἃ ἐνδιδόντας ἀλλ'
ἰσχυρῶς ὑπὸ τ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημένους, δεί-
σας C μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ γυναικῶν κ τέκνων,
κ τ τούτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ δ θεὸς τ τὸν
μ τ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δ οὐκ ἐκεῖν
μόνον τ κακίας, ἀλλὰ C πᾶν ὅσον ἰῶ ἀνθρώπινον
τότε δόξαν αὐτ διαφθεῖραι, κ ποιῆσαι γένος ἕτερον
πονηρίας καθαρὸν ὀπιτεμόμενο αὐτ τ βίον, C
ποιήσας ἐπ' ὀλίγα ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατ ἔτεσι-
σιν, εἰς θάλασσαν τ ὑπερον μετέβαλε. C οἱ μ ὄντες
ἀφανίζον πάντες νῶχο δ σώζε μόνον, ὑποθεμένῳ
μηχανὴν αὐτῷ κ πόθεν σωτηρίαν τ θεῦ, τοιαύ-
την. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος
πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα δ τὸ πλάτος, κ διά-
κοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητέρι τ παίδων
καὶ τ τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς
τὰς χρείας αὐτοῖς ὀπιτήδειον ἔμελλεν ἐνθέμῳ,
ζῶά τε παντοῖα φρὸς ὀχατήρησιν τ γένους αὐτ,
ἀρρενά τε καὶ θήλεα συναβαλλόμενος, ἀλλά τε
τούτων ἑπταπλάσιονα τ ἀεὶ θμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὰς
τε τοίχους καρτερὰ C τ ὀρόφου, ὡς μηδαμόθεν ὀπι-
κλύζεσθαι, μηδ' ἐπιβαίνειν τ ὕδατος βίας. C ὁ νῶχος
μὲν ὕστερ μ τῶν οἰκείων ὀχαιρώζε), ἰῶ δ' αὐτὸς
μὲν, ὑπὸ ἀδάμου δικαίος. λαμέχ γάρ ὄζιν υἱός, ὃ πάτηρ ἰῶ μαθουσάλας ὠδὶ δ ἰῶ τῦ ἐνώσου τ ἰαρίδου,
μαλαήλου δ ἰάρεδος ἐγένετο, ὃς ἐκ κάϊν τεκνῶται τῦ ἐνώσου σὺν ἀδελφᾶς πλείοσιν. ἔνωσος δ σήθου υἱός
ἰῶ τ ἀδάμου. συνέβη δ τοῦτο τὸ πάθο κ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτο ἦ δὴ νῶχου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ δυτέρῳ,

qui

δίος ἡ ὑπὸ μακεδόνων λεγομένου, μεσονάριν ἢ ὑπὸ
ἑβραίων. ἔτει γὰρ αἰγύπτιοι τὴν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατάξαν-
τες. μωϋσῆς ἢ τὸν νισὰν ὃς ὅτι ξανθικὸς, μῆνα
πρῶτον ὅτι τὴν ἑορτὰς ὥρισεν, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου
τοῖς ἑβραίοις προσαγαγών. ὅθεν δ' αὐτοῦ καὶ πρὸς ἃ-
πάσας τὰς θείας τιμὰς ἦρχεν. ὅτι μέντοι γε ὠνὰς
καὶ πράσεις καὶ τἄλλα διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον
διεφύλαξε. τῶν δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβδο-
μηκοστῷ προσκειμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνῳ ἢ ὅθεν
ἀπὸ ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε δισχι-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται ἢ ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μετὰ πολλῆς
ἀκριβείας τὰ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν διαφανῶν ἀν-
δρῶν καὶ ὡς τελευτάς. ἀδὰμος μὲν οὖν ἑξακοσιοστῷ ἤδη
καὶ ἑξηκοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθος γίνε-
ται. ὃς ἐνακοσία μὲν καὶ τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος ἢ, καὶ
πέμπτον καὶ ἑξακοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς
δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καμὰν τὸν παῖδα τὴν
τῶν προγόνων ἐπιμέλειαν ὡς παραδίδωσι, τεκνώ-
σας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστοῦ καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ὅθεν
ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καμὰν ἢ
διὰς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γε-
νόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ὅθεν ὁ μαλέηλος ζή-
σας πέντε πρὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτη-
σεν ἀφέντα κατάλειπον υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ
ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἡλικούμενος, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς
δύο καὶ ἑξηκοστὰ πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσαντα. ἔνω-
χον δ' ὁ υἱὸς διαδέχε-ται ἡλικηθεὶς πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξη-
κοστὰ καὶ ἑκατὸν τοῦ πάππου αὐτοῦ τυγχάνοντος, ὅθεν ζήσας
πέντε καὶ ἑξηκοστὰ πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε
πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν ἀδὲ τελευτὴν αὐτὸ ἀναγράφα-
σιν. μαθουσάλας ἢ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτοῦ γεγο-
νὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν
ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ὧ
τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὸν καταλαχὼν ἐνιαυ-
τὸν καὶ ἑξηκοστὸν ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος ἢ ἄρξας ἑπτὰ ἐ-
πὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τὸν παραδείκνυσιν πρὸς ἀτλῶ τὸν υἱόν, ὃς λαμέχῳ ἡγούμενος, δεύ-
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰωβήκοτ ἐνακοσίοις ἔτεσιν
ἤρξατο πρὸ μέτρων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὸν
προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξέλιπέ τε ἢ
μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶν
καὶ τοῖς ἐκείνων ὑπογόνοις συμπαρέτεινον τὸν βίον,
ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισημειώσα-
τος ἢ τοῦ θεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσ-
σαράκοντα ὅλας κατέφερε ὡς ὅτι πήχεις πέντε
καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἄμπον τῶν
μὴ δεξασθαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν ἐχόντων. παυσαμένου ἢ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαί-
νειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς
μὲν ἑβδόμῳ, ἰσαμένου ἢ μὲν ἑβδόμου. ἔπεσεν δ' λάρ-
νακος πρὸς ἄρκτον πνεούσης καὶ τὴν ἀρ-
μενίαν, σωσεῖς ὁ νῶχος, ἀποίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν πρὸ αὐτὸν, ἐπεὶ χρησοτέ-
ρας ἤδη γένοιτο ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγας ἢ ὕστερον
ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρούσης τοῦ ὕδατος, με-

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad tem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti mẽſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalchelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalchel cum vixiſſet quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus eſt, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quíque quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſuprà ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam eámque vſque ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquàm pluere deſiit, tandem cœperunt aquę ſidere, menſe ſeptimo, viceſimo ſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co-

Gen. 7. 8.

θίησι πόρρω, βυλόμενος μαθεῖν εἰ ἦ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἀπελελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλὲς ὄζειν ἤδη
πρὸς ἔκβασιν. ὁ ἢ πᾶσαν ὁρῶν ἔτι λιμναζομένην, πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μεῖ ἢ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς ἕτεραι ἑπτὰ

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quę cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ. 8. Nec autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negãs ſe deletis interitus, autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in *Geneſ. 9.* poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis, & qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ vſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto.

A τὸ γινῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν ἀφεῖτο μόνον. ὑπαναλθόσης δ' ἐπὶ πεπλωκυίας ἄμμε, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομιζόσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπολλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτός τε μετ' ὀλίγας ἀφικνεῖται, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνδιῳκεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. σκεῦος δὲ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος, ἐπὶ νυῦ οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅστε Βήρωσσος ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος δὲ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμόν, ἔτι πως διέξεισι. λέγεται δ' ἐν τῷ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἐπὶ μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δ' μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ἐπῳδὰς μέμνηται δ' τούτου, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δὲ, ἐν ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δ' ὁ δαμασκηνός, ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν λέγων ὧδε. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ὅτε τὸ κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, ὅτε τὴν ἀκρώρειαν ἀφικέσθαι, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτός ἐν τινα ὁ μωϋσῆς ἀναγράψειν ὁ τοῦ ἰουδαίων νομοθέτης. νῶε δ' φοβούμενος μὴ καθέκαστον ἔτος ὅλην κλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας ἐδέετο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ ὠφελίᾳ μὴ ἐν δυσταξίαν, καὶ μηδὲν ὅτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τεθεωρημένον τὰς πονηρίας φέρειν ποιήσασθαι τοῦ δίκαιος ἕνεκα τοσαῦτα ἀφελεισθέντων, καὶ τὸ δεινὸν ἀφυγεῖν κεκελευσμένων. κακοδαίμονες ἔσεσθαι δὲ τούτους ἔσεσθαι σκείνων ἐν χείρον καταδικασμένους, εἰ μὴ σεσωσμένοι, τιμηθεῖεν ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲ φρόνου τὸν φόβον ἐν τὴν ἰσοείαν παιδόντες, τὸ δευτέρᾳ τὴν ἀπώλειαν, ὅμως τε οὐκ αὐτὸν ἀφοσιέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἔργοις τούτου, ἀφοσλιπαρεμοῦντες, καὶ πόλεις ἀνασήσαντες, δαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν ἐν ἀφεὶ τὸ ἐπιμελείας ἀπέλαβον ὑστερήσειεν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας ἐν βίᾳ μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχομένοι. νῶχε δ' τούτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένδυσεν αὐτῷ τὰς δυνὰς εἰς τέλος ἄξειεν, ἔτε τὰς διαφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, καινὰς δ' τὸ οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποφεῖν τὴν δίκην. ἔτ' ἂν εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραγαγὼν αὐτοὺς εἰς τὸ βίον σῶφρον δ' ἂν μηδὲ τὸ ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τέτοις ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλ' οἷς ἐξέβιασαντο με ταύτην αὐτοῖς ὑπόθεσιν τὸ δίκην. παύσομαι δ' τοῦ λοιποῦ μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ὅτι τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι προσῆκόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ παρακαλοῦσος. εἰ δ' ὅτι πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸ ὄμβρων τὸ μέγεθος. ἐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ὑπολύσει τὸ ὕδωρ. παραγὼ μήτοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χρῆσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι θεὸς ἃ βέλεσθε κ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς ἐγὼ πεποίηκα, τ τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, Ϲ ὅσα τὴν μεγάρσιον φύραν ἔχῃ καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος. ἐν τούτῳ γὰρ ὄντι ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἰσομοίρου ζωῆς τῇ ἐμῇ τ ἴδιον ἀποσημαίνων. τόξον γὰρ ἐγὼ τ θεὸν παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νόμισα. καὶ ὁ μ θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ὑ ὑποχόμβους ἀπαλλάσσει). νῶχος δὲ βιὺς μ τὴν ἐπομβρίαν πεντήκοντα κ τετρακόσια ἔτη, κ πάντα τ χρόνον τοῦτον διὰ αἰμονῶν διήγαγον, τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων κ πεντήκοντα. μηδεὶς ὑ θεὸς τ νεῶν βίον, καὶ τ βραχύτητα τ ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεῶν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμενος, μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ ζωῆς ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἡγούμενοι, κ δι' ὃ τὸ τὰς ζοφερὰς ὀλιγῳ δεύτερας θεὸς πλείονα χρόνον ἔᾳ), εἰκότως ἔζων πλήθει τοσούτων ἐτῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ δι' ἀρετὴν Ϲ τ εὐχρησίαν ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῶ τ θεὸν αὐτοῖς ὠφελεῖν, ἅπερ ἐκ λῷ ἀσφαλῶς αὐτοῖς παρασχεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέμοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις σοφίαν ἀσκήσαντες τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τ τ' ἀργυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ ὀνωσανδρος ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συνταξάμενος, Ϲ μώχος τὰ Ϲ ἐσιάδος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ ἀργύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. ἡσίοδός τε καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, κ ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἐπὶ χίλια. περὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς αὐτὸς ἑκάστοις ἡ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθαι.

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc ineſt anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Atteſtantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆ πύργου Βαβυλῶνος, κ διαλέκτου φωνῆς τῆ παλαιᾶς.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

Οἱ δὲ νῶχου παῖδες, ξεῖς ὄντες, σήμας, κ ἰάφθας, καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τ ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ὑπὸ τ ὄρων εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τὰς ἄλλως σφόδρα διὰ εἰσθῆς ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τ ὑπὸ τ ὑψηλῶν τόπων καταβῆναι, ἐπῆσαν θερσύσαντας μιμητὰς αὐτῶν ἡμέρας καὶ τὸ μ πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται σεννααρ. τῷ ὑ θεῷ κελεύσαντος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας [ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ καρπῶν,] ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν τ θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς περιπεσόντες, ἠχθοντο τ ἀμαρτίας. ἐπεὶ δὲ λίθων πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευε προιέσθαι τ ἀποικίαν. οἱ δὲ κ τ ἀμέλειαν τ ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τὴν δ' ἰσχὺν αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τ δυστοκίας ἀπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προστίθησαν ὑ τῇ διανοίᾳ τ τ θεοῦ γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὀλιγωρίαν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαρπάσαντες, ἀπεμπόρευτοι γένοιντο. ἐξῆρε ὑ αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν ναυαρχὸς, ὡς ἱστορεῖ μὲν ὁ χάμης τ νῶχος, ὀλιγανδρὸς δὲ καὶ κ χείρα γεγονὼς, ἔπεμψεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ δώσοντας τὸ δι' ἐκεῖνον δύνασθαι, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταύτην παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Ϲ εἶτα ὑ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Res verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciēdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicādíque generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatē suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deíque cōtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu prōptus, subinde iactās, nō Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat

Genes. 10

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A μόνους ἅπαντας νομίζων ἀποστήσειν τὲς ἀνθρώπους παρὰ τῦ θεῦ, εἰ χωρώμενοι τῇ αὐτῦ δυνάμει διαπαλάσειεν, ἀμυνοῦσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπειλεῖ τῶν γιγάντων ὅπλα λύσασθαι θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύσαι δυνηθείη. μετελθεῖν δὲ τὴν τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ μὲν πλῆθος πειθόμενον λῷ τοῖς ναυηγοῦσι δόγμασιν ἐπιδαψιλεύεσθαι, φιλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῇ θεᾷ. ἔτι δὲ πύργον οἰκοδόμουν, ὑδὲν ὑπολείποντες σπουδῆς ὑδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε γὰρ θάτερον ὕψος ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ὑπὸ πολυχρονίας. τὸ μὲν δὴ πάχος λῷ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτῦ μεισθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο γὰρ ἐκ πλίνθων ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς μὴ ῥᾳδιορρέαι. ὕστερον γὰρ μεμισωκότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἐκέλευεν. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τῦ πρώτων ὀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ς᾽ᾶσιν γὰρ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους ἔτι. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχησιν τῆ πρὶ τῶν διαλέκτων πρώτων ἐπαρχοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. πρὶ δὲ τῷ πύργῳ τούτῳ καὶ τῆ ἀλλοφωνίας τὴν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ὅτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅπη τὸν ἀέρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτό. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμοις ὄπιπέμψαντες, ἀνέῤῥιψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συμβῆναι κληθῆναι τὴν πόλιν. πρὸς δὲ τῷ λεγομένῳ σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἡσιόδου, λέγων ὅτως. τῶν δ' ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τῆ σιντελίᾳ διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τὴν βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

B

C

D

Cap. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E

F

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ τῶν ἔθνων ἕκαστοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

ΚΙδναντας δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ δὲ ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντάχῃ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣ ἐντυχόντες, καὶ εἰς ἑαυτὲς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθείη πᾶσαν αὐτῦ ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ περαιωσάμενοι νηυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δὲ μετέβαλον. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον ἔθος δοκοῦσι τοῖς παρακοῦσι τετρῶσθαι. ἕλληνες δὲ εἰσὶν οἱ τούτοις κατασχόντες ἄποικοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῶν, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονότων.

Cap. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν εἰσαγάντων προσηγορίαν ἔλαβεν.

ΗΣαν δὲ τῶν υἱῶν παίδων υἱοὶ ὧν ὅπη τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τῶν υἱῶν παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ ἔτοι ἀπὸ Ταύρου καὶ

in Asia

ἀμάνε τῆ ὄρων ἀρξάμβοι. ☪ πεφηλθον ὅπι μὴ A
τ ἀσίας ἄχει πόταμῦ τανάϊδος. ὅπι ὴ τ ἐυρώπης,
ἕως γαδείρων γῆν, ἰῶ ἔτυχον καταλαμβάνοντες, ☪
μηδενὸς πεοκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτ ἐπάλοιω ὀνόμασι. τοὶς μὴν γὸ νιῶ ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλεμβύους, γομαρεῖς ὴ λεγομβύης, γομαεὸς ἔκπεσε. μαζώγης ὴ τοὶς ὑπ' αὐτ μαζώγας ὀνομαθέντας ὥκησε σκύθας ὴ ὑπ' αὐτῆ πεοσαγοεδομβύους. τῆ ὴ ἰάφθε παίδων, ἰαναὴς ☪ μάδου, B
ἀπὸ μὴν ☩ μαδαῖοι γένονται, ἔθνος ὁ πεὸς ἑλλήνων μήδοι κέκλωνται. ἀπὸ ὴ ἰαναὴς ἰωνία ☪ πάντες ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει ὴ κὴ θοβήλους θόβηλος. οἵ τινες ἐν τοῖς νιῶ ἴβηρες καλῶνται. ☪ μαγικεὶ ὴ ὑπὸ μάχε κπαθέντες. καππάδοκες μὴν γὸ ἀρτι κέκλωνται. τ δ' ἀρχαίας αὐτῆ πεοσαγοείας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ὄζι παρ' αὐτοῖς ἔτι ☪ νιῶ μάζακα, δηλῶσα τοῖς σωιέναγ δ'ναμβύοις ἔτως ποτὲ πεοσαγοεδθὲν τὸ ἔθνος. θείρης C
ὴ θείρας μὴν ἐπάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες ὴ θρᾴκας αὐτὸς, μετωνόμασαν. κὴ τοσαῦτα μὴν ἔθνη ὑπὸ τῆ ἰαφέθε παίδων κατοικεῖται. γομαέου ὴ ζιῶν ἡγομβύων, ἀχαναίξις μὴν ἀχαναίξας ὤνισεν, οἱ νιῶ ῥηγῖνες ὑπὸ τ ἑλλήνων καλοιῦνται, ῥιφάθης ὴ ῥιφαθαίους τὰς παφλαγόνας λεγομβύους. θυγεάμμης ὴ θυγεαμμένης. οἱ δόξαν ἕλλησι φρύγας ὠνομάσθησαν. ἰαναὴς ὴ τῆ ἰάφθε, τειῶν αὐτ παίδων ἡγομβύων, ἀλίσας μὴν, ἀλισαίους ἐπάλεσεν ὧν ἦρ- D
χεν. ἀρολεῖς ὴ νιῶ εἰσί. θαρσος ὴ, θαρσεῖς. ἔτως γὸ ἐπαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ὴ, θαρσὸς γὸ παρ' αὐτοῖς τῆ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ) μητρόπολις ὖσα, τὸ ταῦ πεὸς τὴν κλῆσιν, αἰτὶ τῦ θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος ὴ, χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔχει, χύπεος αὐτὴ νιῦ καλεῖ). ☪ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι κὴ τὰ πλεῖω τῆ ϖδὸ θαλάσσαν, χεθὶμ ὑπὸ ἑβραίων ἐνομάζε). μάρτις δ'μως ☩ λόγε, μία E
τ ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰχύσασα τ πεοσηγοείαν φυλάξαι. κήπος γὸ ὑπὸ τῆ ἐξελλωισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ δ' ἔτι δ'αφυγοῦσα τῦ χεθίμε τὸ ὄνομα. ἰαφέθε μὴν παῖδες τεκὴ ἰωνοι, τοσαῦτα ἔχον ἔθνη. ὁ δ' ἴσος ὑφ' ἑλλήνων ἀγοεῖται, τῦτο πεοφπὼν τρέπομαι πεὸς τ ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γὸ ὀνόματα δ'χῆ τὸ τ γεαφῆς διαπεπὲς ἑλλήνισαι πεὸς ἡδονὴν τ ἐπιδεχομβύων. ὁ γὸ ὑπηχέων ἡμῶν ὁ τοιῦτος αὐτῆ τύπος. ἀλλ' ἔν τε αὐτῆ χῆμα F
☪ τελευτὴ μία, νῶχος γένοι, νῶε καλεῖται. κὴ τῦτον τ τύπον ὅπι παντὸς πεοῆκε χήμαος. οἱ ὴ χάμε παῖδες τ ὑπὸ σοφίας ☪ ἀμάνε κὴ λιβάνε τῆ ὀρων γῆν κατέχον, ὅσα πεὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπετεάπο καταλαβόντες, ☪ τὰ μέχει τ ὠκεανῦ ἐξιδιασάμβοι. αἱ μὴν τοι πεοσηγοείαι, τ μὴν ☪ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων ὴ μεταβαλλησαι κὴ μεταρυθμιζθῆσαι πεὸς ἑτέρας δύσγνωσοι τυγχάνουσι. πασαρῶν γὰρ χάμου παίδων ἡγομβύων, χυσᾶον μὴν οὐδὲν ἐβλανεν ὁ χεῖμος. αἰθίοπες G
γὸ ὧν ἦρξεν ἔτι κὴ νιῦ ὑπὸ ἑαυτῆ τὸ ☪ τῆ δὲ τῆ ἀσίᾳ πάντων χυσάφει καλοιῦνται. ἐπηρίδη ὴ ☪ μεσραίοις ἡ κατὰ τλὼ πεοσηγοείαν μένη. τλὼ γὸ ἄγυπτον, μέσρλω, κὴ μεσραίους τοὺς ἀγυπτίους ἅπαντες οἱ τούτλω οἰκοιῶντες καλῦβν. ἔκπεσε ὴ ☪ φύτης τλὼ λιβύλω, φύτους ἀπ' αὐτ καλέσας τοὺς ὁπηχρίους. ἔςι ὴ κὴ ποταμὸς ἐν τῆ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα·

in Aſia ad amnem vſque Tanaim, in Europa vſque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum eſt, vt ipſorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenſes olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à ſe denominatorum fuit autor, qui ab ipſis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi deſcendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis ſedem dedit, qui nunc ſunt Iberi: & Meſchini à Meſcho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua eſt, veteris autem veſtigium adhuc ſupereſt. Vrbs enim eſt apud eos hodie quoque Mazaca, ſatis indicans intelligere volenti, hoc priſcum fuiſſe genti nomen. Thires autem Thiras de ſe vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis ſunt inſtitutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aſchanaxes originem Aſchanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Aliſas Aliſæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie ſunt Æoles: paríque modo Tharſenſibus Tharſus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei ſignum eſt Tarſus vrbium eius celebertima cæteraſúmque princeps, prima nominis litèra in tau mutata. Porrò Chethimus inſulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum eſt vt tum inſulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim ſignificent. atteſtatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum ſonum vocabula detorquent, ne ſic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotéſque. Cæterum quod Græci fortaſſis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem proſequar. Nomina iſta decoris cauſa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. noſtra etenim huiuſmodi forma non vtuntur: ſed eandem apud nos perpetuo ſpeciem obtinet, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vſque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata ſunt in diuerſum, vt haud facile agnoſcantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuſo nihil detrimẽti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ſeipſis: quàm ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſræis etiam ſua manſit appellatio. Ægyptum enim Meſren, & Meſræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de ſuóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vibes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vibem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Geneſ. 9.

Poſtquàm terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conſeuiſſet, ſuóque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriúſque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuerſi parentem operuerunt. Senſit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tan-

Geneſ. 11.

tùm eius poſteros: quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta, ſed de his rebus dicemus poſtea.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuræs vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

A ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τῆς ποταμῆς καὶ τῆ ὠνομασμένης αὐτῷ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νεῶ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσράμ υἱῶν ἑνὸς, λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐρῶμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφεσιν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νεῶ ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς χαναναῖοις προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χέσου μὲν ἐξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, δίλας δὲ δίλαμας ἔκτισεν, οἱ νεῶ γέτυλοι λέγονται. σαβέης δὲ σαβαθηνοὺς, ὀνομάζουσι δὲ, ἀσαβάρριοι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτους σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαῖος δὲ, σαβαῖ-

B ους. ναβρώδης δὲ χέσου υἱὸς ὑπομείνας τὴν βαβυλωνίοις ἐτυραννησεν, ὡς καὶ προτέρωθί μοι δεδήλωται. τὴν δὲ μεσραὶμ παίδων ὀκτὼ ὠνομασμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνη δὲ φυλιστίνη τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τὴν δὲ ἄλλων, λυμαίου καὶ ἐναμία καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καταικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ'

C αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμου καὶ χεφθώμου, ὧν ἐστὶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὡς ἐν ὑπομνήμασιν ὕστερον, ἀναφέρεται αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγίνοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδὼν μὲν, ὃς τὴν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθην κατῴκησεν, ἥτις ἐστὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων

D ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ὑποτόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄρκαδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, δαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πάλιν τὴν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσπασαν τὰς πόλεις ἐν τοιαύτῃ αἰτίᾳ ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶε μὲν

E τὴν ἐπομβείαν τῆς γῆς κατασαθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἰώσηκα τὸ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρὼν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἅμα μεθυσθεὶς δὲ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. γεγυμνωμένου δὲ κόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ὑπηγελῶν ἐδείκνυσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι τὸν πατέρα. καὶ νῶε ἀνορθούμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τοῦ δὲ χάμα, ἅμα τὴν συγγένειαν αὐτοῦ μὴ κατηράτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων δυσπεφυλογότων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μετέσησιν ὁ θεός.

F καὶ πρὸς μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σήμα δὲ τοῦ τρίτου τῶν νώε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανὸν κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' εὐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὲ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύριος δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νεῶ χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτοῦ.

ἀρα-

ἀραμαίους ᾗ, ἄβραμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, οὓς δὲ λύδους νῦν καλοῦσι, λούδους ᾗ τότε, λούδας ἔκτισε. τῷ δὲ ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, ὅσης μὲν κοίλης τῆς ἰαχωνίτην καὶ δαμασκόν. μέσην δ' ὅση τῶν παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμενίαν ᾗ ὄτρος, καὶ γέθερις βακτριανούς, μήσας ᾗ, μησαναίους. πασῶν φαρὰξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται). ἀρφαξάδου δὲ γίνεται) παῖς, σαλής. τοῦ ᾗ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐκάλεν. ἔβερος ᾗ ἰακτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διασμὸν τῆς οἰκουμένης πίπτει). φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰάκτα δὲ τοῦ ἑβέρου παίδων ἦσαν υἱοί, ἐλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἰεδώραμος, ὔζαλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, εὐίλας, ἰώβηλος ἕτοι ὑπὸ κώφλωσ ποταμοῦ τῆς ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ συρίας πνὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήμα παίδων ἰσορρόθω. ποιήσομαι ᾗ πρὸς ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γίνεται) παῖς ῥαγαῦς τέτταρα δὲ, σερούχος, ὧν ναχόρης υἱὸς πίπτει). τέτταρα ᾗ θαρρός. πατὴρ δ' ἦτος ἀβράμου γίνεται). ὃς δέκατός μὲν ἐστιν ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐννεηκοστῷ πρὸς ἑξακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαρρὸς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ ποιεῖ τὸν ἄβραμον. ναχώρης δὲ θαρρὸν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγῳ δὲ ναχώρης πίπτει), τριακοστὸν ἔτος διάγοντι καὶ ἑξακοσιοστόν. ῥαγαῦ δὲ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἕβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γυνᾶ φάλεγον, γενηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ σέλα, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ ἰὸς ἀρφαξάδης ἰῶ, μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τέτταρα ἀράνης μὲν καταλιπὼν υἱὸν λώτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰ θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ἣν λέγομεν τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχώρης σάραν δὲ ἄβραμος. θάρρου δὲ μισήσαντος τὴν χαλδαίαν διὰ τὸ ἀράνου πένθος, μετοικίζουσι πάντες εἰς χαρὰν τῆς μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θάρρον τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τοῦ μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωσεῖ συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν ὃ υἱὸς τοῦ μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὕζος, βαὺζος, μαούπλος, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθούηλος. ἕτοι μὲν, ναχώρη παῖδες γνήσιοι. τάβαμος δὲ καὶ γάδαμος καὶ ταὼς καὶ μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλῳ δὲ τοῦ ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται) ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vfes habitator Trachonitidis fuit, Damascíque conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Metas verò Mesanæos: nunc Palini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Esmodadus, Salephus, Azermothes, Isaes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cum esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphazades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, vsque ad Moysis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ θεοῦ θεράπων ἐξελθὼν ἐκ τῶν χαλδαίων γῆς, κατῆλθε τὴν μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quendam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

ἄβραμος δὲ, λώτον τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱόν, τῆς ᾗ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὸν εἰσποιήσατο γνησίου παιδὸς ἀπορῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cùmque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam, quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret. qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis: Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúsque posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspicatus fuerat euenit:

Κεφάλαιον θ.

Οὐ λιμοῦ τὴν χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀφῖκται, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος αἴγυπτίους δι' ἀμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ὡς θέθυμος, τ' τε ἀφθονίας τ' ἐκείνων μεθέξων, & τὴν ἱερέων ἀκριβεστὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ γὰρ κρεῖσσον διρεθεῖσι καλακολουθήσειν, ἢ μεῖζον μήσαντι αὐτοῖς δεῖ τὸ βέλτιον αὐτὸς ἀμείνων φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ προσεποιήσατο. καὶ κεῖνην τοῦτο ὑποκινάδευε, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῆς ἀβράμου καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τὸ πᾶν κάλλος ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτῦ. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τ αἰγυπίων, ὡ τοῖς περὶ αὐτ
λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπεδάσας, οἷος τε ἦν ἄψασθ τ σάρρας. ἐμποδίζει ἢ ὁ θεὸς αὐτῦ τ ἀδόκιμον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ φάσει τ̄ φαγμάτων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κ μιῶν θεῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμανον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνυβρίσαι τῦ ξένου τὴν γυναῖκα. ὁ ἢ φοβηθεὶς, φῶτα τὴν σάρραν πέμπει τινὰ τῦτον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν B
ἀλήθειαν, ἄβρωμον παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ὡ γυναῖκα αὐτῦ σπεδάσαι περὶ αὐτὴν συγγένειαν ποιήσασθ βουλόμενος ἀλλ' ὡχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος δ' ὡρεῖταί τε αὐτ πολλοῖς χρήμασι, κ συνεῖναι αἰγυπίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν κ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθ. τῦ γὰρ αἰγυπίων διαφόροις αἱρεσιομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκ- C
φαυλιζόντων νόμιμα, κ διὰ τῦτο δυσμενῶς ἔχοντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῦ ἑκάστοις καὶ διαπίνων τοὺς λόγους, ὃς ἐποιοῦντο περὶ τῦ ἰδίων, κενὰς κ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῦ ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος κ δεινὸς ἀνὴρ, ὑ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ κ πεῖσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο- D
νομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τ ἀφράμιν παρουσίας εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τύπων εἶχον ἀμαθῶς. ὧν χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀπῆλθεν κ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ χαναναίαν ἀφίκετο, μείζεται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῦ ἢ ποιμένων αὐτοῖς σπαζόντων περὶ τ χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τὴν ἐπλογὴν μέμοι κ τὴν αἵρεσιν ἐπιζέπεται τῦ λώτου. λαβὼν δ' αὐτὸς τ ὑπ' ἐκείνῳ κατάλε- E
λειμμένην ὑπώρειον ὤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιοτέρα τε ἐστὶν ἑτέρων ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τ αἰγύπτε. λῶτος ἢ τ πρὸς τὸ πέδιον κειμένην, κ ποταμὸν ἰορδάνην εἶχεν, ὡχ ἅπωθεν τ σοδομῖτ πόλεως: ἣ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νυνὶ ἢ ἠφάνισαι κ βέλεσιν κ μισῶν θεῦ. τὴν ἢ αἰτίαν, κ χάραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Η τ̄ Σοδομιτ̄ διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὅπως ἐκτυσσάντων. F

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυσίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίταις ἦν δεῖ τὰ πράγματα, εἰς τε πλῆτον ὑπεδεδοκότων αὐτῦ κ νέοπτα πολλά. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διῆπον πέντε τὴν χώραν, Βάλλας, βαρεὰς, σενάβαρ, κ συμμόβορες, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοῖρας δ' ἦρχον ἕκας ἰδίας. ὑπὸ τούτοις στρατεύσαντες ἀσσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τ σατραπᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. σατραπᾶς δ' ἑκάστης ἦν εἷς ὑπετεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύριοι φόρον ὑπέτασσον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δ' ὠδέκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπαχθεῖσιν αὐτοῖς φόροις τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῇ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μὲν φάσθου, ἀειόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τὴν τε συρίαν ἅπασαν διαπρασσόμενοι, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἐπιόντες κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali causam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam, & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est delecta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in Gen. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

HIs auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Secuti enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quâ voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

Gen. 14.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς Ἄβραμος ὅτι τοὺς Ἀσσυρίους διεπραξάμενος οἰκτρὸν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τοὺς Σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἰδίαν ἔλαζον ἀφείλετο.

ΑΒεάμης ὁ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα ἔδει λώτε συγγενὴς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἶκτος ἔδει τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων & γλυκόντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐδοκίμασας, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ τῇ πέμπτῃ ὅτι πεσὼν νύκτα τοῖς Ἀσσυρίοις ἐπεὶ δάνον, ἔστιν γὰρ ἡ πηγὴ τοῦ Ἰορδάνου ἐπισαγορδίου πηγή, & φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὑπνοίαν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μικτῷ πρὸς ὕπνον τεθαμβημένοι μάχεσθαι δι' ὑπὸ μέθης ἀδυνάτοι ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίας σωπλασεν αὐτοὺς εἰς σοβὰ τῆς Δαμασκηνῶν χῆς. ὅπερ δείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ ἐπιθυμίᾳ τοῦ μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντος ἀριθμῷ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις, τοσούτῳ στρατῷ ἐπιγενόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λώτον, ἀνέζωξεν μὴ εἰρήνης. ἀπιὼν δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ δὲ σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. καὶ διὸ δὴ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ ἅπαντι ὁ μελχισεδέκης τῷ ἄβραμε στρατῷ ξένια, & πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑποτεθειμένων παρέσχε. καὶ δὴ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ τε ἐπαινεῖν ἠξίου, καὶ τὸν θεὸν ὁμολογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίει, ὡς δὴ τῶν Ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἵνα μὴ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ χρήσιμα. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ προσαχὼν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐκώλυε δὲ ὁ πρῶτος ἐπαλεῖτο, καὶ ἔντιμος, & μαθρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἃς ἄξιόν ὄζιν ὅτι τοιαύτας διωρεὰς κομίζεσθαι. τὸ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ παδέξονται μετ' αὐτόν, ἔτι γὰρ οἱ ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γνησίαν καταγγέλλει, & πολλὴν ἐξ ἐκείνου γίνεται ὡς πρὸς πλῆσιαν αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

&

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος διαιρεῖν τῶν ὀρνίθων ἑκάτερα μέρη. ἕστι δὲ ὁρᾶν ἕνα τὸ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων, ὅτι θυμίᾳ τὸ αἷματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ὅτι ἔτη τετρακόσια γεν- B
νησομένους καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας
μεταστῆσαι τὴν ἐκ θρῴων, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
Χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἄβρα-
μος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὀνομαζομένην
δρυῦν. ἔστι δὲ Χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρωθεν τῆς Ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος χαρί-
σασθαι τῷ θεῷ· ὃ θαρσεῖν αὐτὸν παρεκελεύσατο, τοῖς
τε ἄλλοις ἄγαθοῖς ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς με- C
σοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομένων, σάῤῥα
τῷ θεῷ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινί-
δων ἀγάρου ὄνομα, γένος ὖσαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιησομένῳ τὴν γενομένην ἐγκύμων ἡ θε-
ραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βα-
σιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας ἐκείνης ἐσομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμης δ' αὐτὴν ἐκ
ἀρχῆς ἀπεδίδου τῇ σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
ἐκ ὑπομένουσα τὰς βαλαπωρίας. καὶ τὸ θεῖον ἐπέ- D
τρεπεν οἴκοι αὐτὴν λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ ἄγγελος ἐν
ἐρήμῳ φεύγουσαν αὐτὴν ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τὴν δεσπότιν ἐπανιέναι. βέλτιον γὰρ μείζονος τυχεῖν
σωφρονοῦσαν. καὶ γὰρ υἱῷ εἰς τὴν δεσποινάν ἀγγε-
λίαν καὶ αὐθάδη γενομένῳ, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κα-
κοῖς. ἀπακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ πρόσωπον
χωρῆσαι, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν
ὀπίσω, γένεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς σάῤῥας ἐκείνης E
βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τὴν δεσπότιν, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ'
ὀλίγον ἰσμάηλον, θεόκλυτον αὖ τις εἴποι δι' ὃ τὸ εἰ-
σακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔ-
κτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ πρωτοτο-
κὸς ἐγένετο. εἰς ἔνατον δ' αὐτὸν, ἐνιαυτὸς ὃν F
περιῆλθε. εἰς ἔτατον δ' αὐτὸν καλέσαι, ἴσα-
κον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι-
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν Χαναναίαν
ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέθετο δὲ
τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, ἐκλόμενος μὲν τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, προτιμᾶσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποι-
εῖν ὀγδόην ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς
προστομῆς ἐμοὶ μὲν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ
Ἀβράμῳ εἰ τοῦτο ἰσμάηλος εἰ ζήσοι, πολυχρόνιον
τε ἀπεσήμανεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ Ἀβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ,
προτίμει θυσίᾳ, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ
παῖς ἰσμάηλος, ὃς κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑξηκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑκατὸν
ἦν ἔτεσι.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussa ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis, id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eâ meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circunciſionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, eueſtigio circunciſus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

que beneficiorum eius meminerant,& hoſpites a- A
uerſabantur:denique mutuis etiam libidinibus ſe-
ſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus decreuit
ſuperbiæ pœnas de illis ſumere,& regionem eorũ
adeo vaſtam reddere, vt poſt hac nec plantas nec
fructum vllum produceret.His ita decretis de So-
domis,Abrahamus conſpicatus tres angelos(ſede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij ſui) ratus eſſe hoſpites,aſſurgens ſalutauit eos,
rogauitque vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex ſimila B
fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub querc ũ
diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei come-
dere,&de vxore quærebant,vbinam eſſet Sara.quo
referente,intus eam eſſe;aiunt ſe aliquanto poſt re-
uerſuros,eámque inuenturos iam matrem.muliere
autem arridente,& negante fieri poſſe vt liberos
gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum
annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimula-
re:ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos:& quòd miſſi eſ-
ſent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas.Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas,& ſurgens deprecatus eſt Deũ ne
promiſcuè iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum eſſe bonum,a-
lioqui ſi vel decẽ inter eos eſſent, omnibus remiſ-
ſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma.ciues autem cùm vidiſ-
ſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum di-
uertiſſe,ad illudendum per vim ætati eorum ſunt
verſi. Loto verò ſuadente continerent ſe, neve in
probrum hoſpitum ruerent,ſed hoſpitio ſuo non- D
nihil honoris haberent : aut ſi temperare ſibi non
quirent,filias ſe pro illis eorum libidini exhibitu-
rum:ne ſic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram,ipſos quidem
excæcauit,ne in ædes introitum inuenire poſſent.
cæterum Sodomitarum populum vniuerſum ad
ſupplicium adiudicauit.Lotus autem ab ipſo præ-
monitus de futuro excidio,diſceſſit inde,aſſumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innup-
tis.ſponſi enim earum monentẽ de exeundo con- E
tempſerãt vt delirum qui talia diceret.Tum Deus
iaculatur telum in vrbem,eámque cum ipſis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuaſtat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum eſt in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi.Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpi-
ciens,& curioſius cladem hanc contra mandatum
Dei ſpectans, in ſtatutam ſalis eſt verſa. dictum eſt
mihi iam & de illa:nam extat hodie quoque: ipſe
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euaſit, F
cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans peper-
cit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum He-
bræorum lingua ſignificãte.In hac ſolicitudine vi-
tam inopẽ aliquantiſper tolerauit.puellę verò vni-
uerſum genus humanum extinctum ratæ,aſtu cir-
cumuento parente,cum inſcio ſunt congreſſæ,cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu
nati sũt filij:maiori Moabus,quaſi dicas è patre:iu-

μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισοξένοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπίσας οὖν ὅτι
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας
αὐτοὺς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστάλαξε, καὶ τὴν
χώραν ὅπως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρ-
πὸν ἐκφέρειν ἐξ αὐτῆς ἀναδιδοῦναι. ταῦτα τοῦ θεοῦ κεί-
ναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, Ἄβραμος θεασάμενος τοὺς
ἀγγέλους, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς δρυὸς τῆς Μαμβρῆ πα-
ρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ νομίσας εἶναι) ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε ἀπαντήσας, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπενδυσάντων δ', ἄρτους
τε προστάξειν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένοις οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθίοντων.
ἐπὶ δὲ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. τοῦ δ' εἰπόντος ἔνδον εἶ), ἥξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ εὑρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγονυῖαν. ἡ δὲ γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης,
ἐπὶ ἀδύνατον εἶ) τὴν τεκνοποιίαν εἰποῦσης, αὐτῇ μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τὸν δ' ἀνδρὸς ἑκατόν, ὑπὲρ
κατέχον λανθάνοντας, ἀλλ' ἐμέμψασθαι ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεὶς μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας Ἄβραμος, ἠλγησεν ὅτι τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν αἰτήσας ἱκέτευσε μὴ ἁμαρτεῖν, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶ) τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ
ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν Ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ Λὼτος αὐτοῖς ὅτι ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς ἦν
τοῦ Ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφερούσης τῆς ὄψεως ἀλλοίως ἔχον-
τας, καὶ λίαν Λὼτον καταχθέντας, ὅτι βίαν καὶ ὕβριν αὐτοῖς
ἐν ὥρᾳ ἐπιφέρουσιν. τοῦ δὲ Λὼτος παραγγείλαντος συν-
φέρειν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τοὺς ξένους, ἀλλ' ἔ-
χειν αἰδῶ τοῦ παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δὲ ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐκείνων τὸ ὁλοθυ-
μίας αὐτοῦ λέγοντος παρέξειν, ὑφ' ὕβρεως ἐπείσθη-
σαν. ἃ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτοῖς ὅτι τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴσοδον
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάν-
μον ὄλεθρον. Λὼτος δὲ τοῦ θεοῦ τὸ μέλλουσαν τῇ σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπωλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀνάλαβών. οἱ δὲ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν
ἐξόδου, ἀπιθείαν ὀνειδίζοντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λὼτος λε-
γομένοις. ὁ δὲ θεὸς ὄμβρον ἔλους εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα καὶ τὴν χώραν ὁμοίᾳ πυρώσει
ἀφανίζῃ, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὸ ἰουδαϊκὸν ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ Λώτου γυνὴ σὺν τοῖς ἀνα-
χώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηορυκότος τοῦ θεοῦ τὸ
πρόσω, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἱστᾶσα δ' αὐτὴν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν δέμνιον. δέμνιον δ' αὐτὸς μὴ τὸ θυγατέ-
ρων εἰς βραχύτι χωρίον κατάσχον, ὠδεσταφὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγε). καλοῦσι γὰρ ὅπως ἐ-
βραῖοι τὸ ὀλίγον σμικρόν. ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ ξοφῆς ὑποστείας ταλαιπώρως διῆγεν. αἱ δὲ παρθένοι
σὺν πρασσάσαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαμβάνουσαι, τοῦ πατρὸς πλησιάζεσθαι διανοήσασαι λαθεῖν. ἐπίοιον δὲ
οἶνον ὑπὸ τὸ μὴ γνῶναι ἐπιτηδεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, Μώαβος. ἔστιν δ' ἐξ τις

ὑπὸ

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμανον δ' ἢ νεωτέρα ποιεῖ). γένους A
μὲν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτὲ, ὁ μὲν μωα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συείας δ' κοίλης ὄζειν ἀμφότερα, καὶ
λώτῳ μὲν, ζιαύτην σωίζειν τὴν σοδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθαι. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τῆς παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος γήμαι-
τὴν σάρραν, ὁμοια τοῖς πρὶν ὑποκινούμενος δεῖ τὸ
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν δπιχω- B
είων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάρρας, φθείρειν οἷός
τε ἦν. εἰργε) ὁ τὸ δπιθυμίας ὑπὸ νόσε χαλεπῆς
αὐτὸν πρασωσάσης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ἵνα μὴ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾳδίως δεηθεὶς, φείδε-
σθαι τοῖς φίλοις ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἀνδρίας τοῦ ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπά-
γεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεται τε C
παρέξειν αὐτὸν ὑμνῶν, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ἀνείνου
θεοῦ τὴν γυναῖκα γενομένην. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμ-
πεται τὸν ἄβραμον, συμβουλευσάντων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένην
τῶν ἀρχόντων ἀνέλοιτο διδύναι. θεὸν γὰρ αὐτοῦ κη-
δεσθαι, καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ἀνείνου μεμφη-
νίαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τοῦ δὲ θεοῦ μάρτυρος ὄν-
τος καὶ τοῦ τὴν γυναικὸς σωφρονοῦντος, ἔλεγχόμενος αὖ D
ἀρχθῆναι τὴν ἀρχικὴν εἰς γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. ὡς
δὲ ἀδελφὴν ἀγόμενον ἐκ ἀδικεῖν. ὧδε καλεῖ) ὁ
φρόνως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ὑμνῆν ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μένειν βουλόμενον, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπιέναι τε προαιρούμενον, τὰ δῶρα πομ-
πῆς, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρῄζων πρὸς αὐτὸ ἀφίκοι-
το. τοῦτ' εἰπόντος, ἄβραμος ὅτε τὴν συγγένειαν τὴν γυ-
ναικὸς ἐνθυμοῖτο ἔλεγεν, ἀδελφὴν γὰρ αὐτὴν εἶ) πα- E
δα, καὶ δίκα ζιαύτης ὑποκρίσεως ἐκ ἀσφαλῆ τὴν
δπιθυμίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε δὴ τὸ μηδὲν ἄρτι τῆς
νόσου γεγονέναι. προθυμηθῆναι δ' αὐτὸ πρὸς τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ᾧ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμει)
καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωπᾶσθαι) ἀδόλως πολιτεύ-
σαι, ὑπὲρ τινος φρέατος ποιούμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρ-
σάβαν καλοῦσιν. ὅρκιον γὰρ φρέαρ λέγεται αὐ. ὅτε δ'
ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν δπιχωρίων ὠνόμασται. χθὲς) ὁ F
ἀβραμος μετὰ πολὺ ᾧ πᾶς ἐκ σάρρας, ὡς αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ προεῖρηται. ἐν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γὰ-
λωτα σημαίνει. σχεδὸν δὲ τὸ σάρραν μεταλάσαι
τέλεσθαι φήσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, μὴ προσδοκώσαν
ἤδη τοκετῷ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν ἔτεκε γε-
λασεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτει) δὲ πᾶς ἑκατέρων τῇ ὑστάτῳ ἔτει.
ὃν δὴ μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, κατὰ
ἐκείνου μιμοῦνται ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis, impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cum meliuſculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deúmque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem aiebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter.' tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide vtrinque ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube vocatur. ea vox iuramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circunciſionem celebrent.

Genes. 20

Genes. 21

CAP. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus.

ARabes verò poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus, alebatus

Genes. 21

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες ὁ, μεθ' ἕτος ἑξηκοστὸν καὶ ἕνα. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀβράμου γεγόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὸν παντὸς λόγον ἐν ὀλίγοις ποιήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. σάρρα γὰρ τεκνοῦσα τὸν ἰσμαήλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔτρεφεν, ὡδὲν ὑπολείπουσα

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22 Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

ὡς πρὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅπως τῆς ἡγεμονίας ἀξιόχρεως τεκοῦσα. ἡ αὐτὴ τὸν Ἰσαακον, οὐκ ἀξίως ὑφ' ἑαυτῆς τούτῳ τὸν Ἰσμαήλου ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακοῦργεῖν αὐτὸν δυναμένου τοὺς πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ἀπονοίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ σάρρα ἐπαιδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῷ ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς σάρρας προσαπτομένοις, πειθεὶς παρέδιδου τὸν Ἰσμαήλου τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτοῦ χωρεῖν δυναμένου, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐκέλευσεν ἀπένεγκαι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δὲ ἀπῆσαν ὀλιγόλειπτα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀπαναίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρέσης τὸν ψυχὴν ἀφῇ, προσῆει πορρώτερω. συντυχὼν δὲ αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει παρακειμένην, καὶ καλεῖ προνοεῖν τοῦ ἀπατεφῆς τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ προμηνύειν ἐκ τοῦ Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δὲ ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, λύει τὸν ἐξ αὐτοῦ ὀλιγωρίαν, διαφεύγει τὰς ἀλαπωρείας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος ἀγύπτιον, ἔνθεν δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ὧν παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδέηλος, ἠδουμᾶς, μάσαμος, μαῖμασος, μασμήσος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, νάφαισος, κάδμασος. ἔθνη πᾶσαν τὴν ἀπ' εὐφράτου καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίαν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δὲ οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάακος ὡς ἐν Γενέσει ἀβράμου παῖς.

Ἰσαακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμος ἀγαπητῶς μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως αὐτῷ δωρεὰν τοῦ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὐνοίαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπηνδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὸ θεοῦ θρησκείαν ἐπιμελὴς ἀβράμος τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ἡγούμενος καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπίθετο τότε μήτοι κατὰ τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς πειρᾶται αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τὸν περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς παρεληλύθως καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παρεῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀσφαλῆς ἔχειν τὸν Ἰσαακον, αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ θύμα καὶ ἱερεῖον δοῦναι. ἐπείθετο δὲ εἰς τὸ μάλιστον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἔτοιμος μὲν ἐμφανίσειν τοῦ περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδένι κείνων ἀπιθήσειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τοῦ ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζῶντων, ὑπακροώμενον πρὸς τοῦ τε τοῦ θεοῦ προῤῥήσεων, καὶ ᾗ εἶχεν αὐτὸς γνώμῃ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῇ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐπωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετοῦσα τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν Ἰσαακον

μεῖ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ὑποσάξας A
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ☪ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνόδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ ζίτῃ δ', ὡς κατόπιν ἦν
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς ἀνέβαινε εἰς τὸ ὄρος, ἐφ'
ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε. ἔφε-
ρεν δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου τοῦ δ' ἰσάκης πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον-
τος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθομένου τί B
☪ μέλλοι θύειν, ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δ', τὸν θεὸν αὐτοῖς
παρέξειν ἔλεγεν, ὃν ἱκανὸν καὶ τὰ ὄντων εἰς εὐποι-
είαν ἀνθρώποις πρυτανεύειν, ☪ τὰ ὄντα τὰ ἐπ' αὐ-
τοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι. δ' ὅσιον οὐδ' ἀκίνδυνον ἱε-
ρεῖον, εἴπερ ὑμνῆς μέλλει τῇ θυσίᾳ προσηυχά-
νειν αὐτός. ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ξύλας
ἐπενηνόχει, ☪ ὦ ξύλον ἐπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ,
μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι παρὰ τοῦ C
θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸ βίον, ἀπὸ ὅτου ὅπως μὴ πρὸ
τοῦ σοῦ σε ἀναστρέφω ἐφιλοτιμησάμην, ἀφ' ἧς ἐφ' ᾧ
μᾶλλον δαιμονήσω ὤμην, ὡς εἰ σὲ ἰδοιμι ὑπὲ-
ρωμένον, καὶ τελευτῆσαι δόξαντα τὰ ἀρχῆς τὰ ἐμαυ-
τοῦ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομένῳ σὸς
πατὴρ ἐγένομαι, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ὑποπίθε-
μαί σε, φέρε γυναικὸς τὰ καθιέρωσιν. τῷ θεῷ δὲ πα-
εχώρησας ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τὰ τιμῆς, αὐτ'
ὧν ἐμοὶ γέγονέ μοι πρυτάνης καὶ σύμμαχος D
νῦν ὑπέτυχεν. ἐπειδὴ γενηθείς, ὑποθανοίη, ὑ τὸν
κοινὸν ὁδὸν τὰ ζῶν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεῷ
τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος,
ἄξιον οἶμαί σε κείνας ὑπὲρ, μήτε νόσῳ, μήτε πο-
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τὰ παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν
δὲ ☪ ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν τὰ σὸν προσδεξομένην,
☪ παρ' αὐτῷ καθέζουσαν. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνατρεφόμενον, τὸν E
θεὸν αὐτὶ σαυτοῦ παρεχόμενον. ἴσας δ', πατρὸς γὰρ
ὦν οὐκ τετυχηκότα χρηναῖον ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι,
δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ☪ φήσας ὡς ὑδὲ
γεγονέναι τὰ ἀρχὴν ὦν δίκαιον εἰ θεῷ καὶ πατρὸς
μέλλει κείσιν ἀπωθεῖσθαι ☪ μὴ παρέχειν αὐτὸ τοῖς
ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε ☪ μόνον τὸ πα-
τρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον ὦν,
ὥρμησεν ὅπῃ τὸ βωμὸν καὶ τὸ σφαγήν. κἂν ἐφάχθη
τὸ ἔργον μὴ σαφὲς ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. δοᾷ μὲν ὄνομα- F
σὶ τὸ ἄβρεμον, ἔργον δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὑ γὰρ
ὅπι θυμήσας ἅμαξος ἀνθρωπίνῳ, τὸ σφαγὴν αὐτῷ
προτάξαι τὸ παιδὸς ἔλεγεν, ὑδὲ ὃ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τότε βουλόμενον μετὰ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὸ βέβαιον,
εἰ καὶ τοιαῦτα προστασόμενον ὑπακούοι. μαθὼν γὰρ
αὐτοῦ τὸ προθύμου καὶ τὸ ἀφροβόλεω τὰ θρησκείας, ἣν- G
δεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, οὐκ ὑστερήσειν γὰρ αὐτὸ
ἀεὶ πάσης ὑπομελοίας ☪ χρόνοις ἀξιοῦντα, ἔστεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα, οὐδαμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πρυτανεύσειν
μεγάλων ἡγεμονίαν προεδήλωτο τοῦ χρῶ τοῦ αὐτὸ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ὑπουργήσειν καὶ μνήμην αἰώνιον
αὐτὸ ἔσεσθαι τοῖς χρηναρχαις τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένοις ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις,
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὰ ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem, ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò quintum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, libetis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius, generis memoriam fore ſempiternam, regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixerúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sara obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SAra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue; vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudęorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

τοιούτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀκηκοότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους καὶ θύσαντες, ἀπενόστησαν πρὸς τὴν σάρραν. καὶ δὴ ἦν αὐτοῖς διὰ μόνων, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσειαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ὁ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτεται δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφον. ἀβράμης δ' ὠνησάμενος τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῶν χέβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἐθνος ἐβλάστησεν.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, ὧν τε πόνες χαρτεροὶ καὶ δεινοὶ σωφρόνειν, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσύβακος, σοῦς. φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δὲ, λατούσιμος ἄσουρος, λουύρης. μαδάνου δὲ, ἤφας, ὤφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἔλδας. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἄβραμος ἀποικιῶν ἐπόλους μηχανᾶται, καὶ πάντα τὸν τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ δὴ καὶ ἀραβίας ὅσον ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης κατοικεῖ. λέγει δὲ ὡς ἔτους ὁ ὤφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἔγγονοι ἀπ' ἐκείνου κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἀφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων οὕτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχός, ὁ ἱερὸν τὸ πρὸς ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱέρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἓξ, ἄφραν, συρείμ, ἴαφραν. ἀπὸ συρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτη καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἀφρικὴν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ αὐτὸν. γήματά τε τὴν ὄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γενέσθαι ἐξ αὐτῆς διδάσκειν. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ τῷ τεταρακοστῷ ἔτει γενόμενον γυναῖκα γῆς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχὼρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνησείαν, ἐγγυησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δὲ αὐτοῖς τῶν τρόπων, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύναι τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων ἐπέμπε δὲ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἃ μὲν τὸ παράπαν ἢ μηδόλως ὀπωρινάζειν ἔτος ἀπειροχώμῳ χώρᾳ ἃ δὲ τὸ ἦρ χαλεπὸν ἐφεύρασθαι τὰ μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρείας, ἔτι δὲ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν ἐκ οἷόν τε μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γυμνάσιον ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. ὀχεταγωγὸν τοῦ θεοῦ, ῥεβέκκαν λοιπὸν τοῦ παιδὸς ἀβράμος μνησθ-

μητρὸς δυσάμμου ἐξαπίνης ἀλγεινὸν, εἰ κατὰ νοῦν τὴν αὐτοῦ A
μέλλει ὁ γάμος ἕξειν συμβιβεῖσθαι, ἐν ἐκείναις δὴ τὰς ἀρετὰς
ἐπιδεῖξαι, γνωρισθῆναί τε αὐτῷ, τὴν μὲ ἄλλων ἀπεστερημένην ποτὸν
ἀρνησαμένων, ἐκείνης ἂν αὐτοῦ θαρραλέως. καὶ ὁ μὲν δὴ
ταύτης ἐν διανοίᾳ, δὴ τὸ φρέαρ θᾶττον ἔμελλε, καὶ θᾶττον
καλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ θαρρεῖν. τῷ δ' ἐκ πολλοῦ
ἐπιδεομένων καὶ χρηζόντων οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκ
ἐκείνῳ θᾶττον. καὶ δὴ ὁ δ' ἄλυπον ἦν τὸ ὕδωρ μίαν
ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τὴν πρὸς τὸν ξένον ὑποπτεύειν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐκοινωνήσαν πρὸς ἀνθρώπους
αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδῶσαν λέγουσαν. καὶ
παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ', ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων
ἡδόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τὴν
δημοσίας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ'
οἰκείας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἐφυγεν ἐπιμελοῖτό τε πίνων ἂν εἴη γονέων. καὶ κατέδυσε) αὐτοῖς
ἡδύνησιν τοιαύτης παιδός. καὶ νυμφεύσειαν φησιν ὡς C
αὐτοῖς δὴ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδας
αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἢ δ', ἐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡδὺ ἀπεσήμανε. καὶ ῥεβέκκα μὲν φησιν καλὸν μαι. πάτηρ δ' ἐμοὶ
βαθύπλους λῶ, ἀλλ' ὁ μὲ ἤδη τέθνηκεν λάβαν δ' ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τὸν τε οἶκε παντὸς σὺν νῇ μητέρι πρωνοούμενον, καὶ τ' ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελούμενον.
τούτων ἀκηκοὼς ὁμμένος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς
εἰρημένοις, τὸν θεὸν ἵστως ὁρᾶν αὐτῷ τ' ὁδοῦ σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. καὶ προνομίσας ἁρμοσκόν τε καὶ τινας
κόσμους ἃς δώσειν φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ
κόρῃ δὴ τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβεῖν ἔμελλεν, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν θᾶττον
τὰς τοσαύτας παρθένους γνομένην. ἤξιστε παρ'
αὐτοῖς καταχθῆναι, τὸ πρωΐτερον χωρεῖν τ' νυκτὸς
αὐτὸν σφαλερομένης, κόσμον τὸ φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν ἐκ ἀσφαλὲς ἔσεσθαι φάσκειν, ἢ
τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειρᾶτο. πεμψάμενος δὲ καὶ τὴν E
τῆς μητρὸς καὶ ταδελφῆ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλεγεν,
ὡς ἐ δυσχεραίνοιεν, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀρετῆς. ἐδὲ
γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τ' ξενίας τελέσας, καὶ δόξαν
παύσας ἰδίαις χρησάμενος. ἢ δ', πρὸς μὲ τῆς τῶν γονέων
φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν ἔφασκεν,
ἐμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, πάντων γὰρ
ἀμοιβὴ μεθέξειν. δηλώσασα μὲν τοῖς λαβάνῳ πρότερον ταδελφῷ, συγχωρησόντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν. F
ὡς ἓν τούτῳ γενόμενον παρῆν τ' ξένον, τὰς μὲ καμήλους
αὐτοῦ θᾶττον λαβόντες οἱ λαβάνος θεράποντες, ἐπιμέλουν. αὐτὸς δ' εἰσῆλθεν ἠγάλετο σὺν αὐτῷ, καὶ μὲν
τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τοὺς μητέρα τῆς κόρης ἀβραμος, ἀδελφὸς μὲν ἐστιν ἐμός. συγγνώσῃ δ' ὑμέτερος. καχώρησε γὰρ τούτων τῶν παίδων ὦ γυναῖ πάππος, ἀδελφὸς δὲ ἀβραμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομήτριος. πέμπει τοίνυν ἐδὲ πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τοὺς κό- G
ρους ταύτους παῖδα τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος δὴ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος ὧ τῷ μὲ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τ' ἀδελφιδοῦν λαβεῖν, ἐκ ἠξίωσεν ἀγέσθαι. τιμᾷ δὲ τὸ
ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύει τέκνον. ἔτι τοῖς αὐτοῖς καὶ τοῖς

εũ miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quòd cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accidit ad puteum, poſcens ab eis potum: illis verò cauſantib. aquam ſe non ſine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obiurgats reliquis negando eas vnquam inter homines verſatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hoſpiti potum offert. at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non grauaretur. ſciſcitatur ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos parereț. puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderant, quæque audiuiſſet, manifeſtò cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & aliis quibuſdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poſſit quàm apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permiſſu ipſum adducturam. quo facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic eum & matrem puellæ eſt allocutus: Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis ſuæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum patentes, putaui vt in

ἀπαρίσιν μὴ ὑβρίσητε. καὶ ὁ θεὸς βάλοιτο, τά τε ἄλλα μοι καὶ τοῦ ὁδὸν ὑπλώτησε, καὶ τοῦ παῖδα καὶ τ'
ὑμέτερον οἶκον δέχον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τ' πόλεως ἐγνώμεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, δὴ τὸ φρέαρ θᾶτ-

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc misit, vestro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismaheliș.

CAP. XVIII.

De Isaci filiis Esao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descenturam gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea tetra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse, mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis fu-

γλωμοφίας, πυξάμενος εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γάμος ἐγένετο. γάμον δὲ ὑπὸ θείας μηνυόμενον ἐπιφανείας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. Ἔβδομον μὲν τοσαύτης ἀποσαλκότα πλάνης, τῷ καταπαῦσαι τὴν κόρον τιμήσατε. οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τιμῶ τὸ γνώμον τοῦ θεοῦ συνίεσαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίουν τὴν θυγατέρα. γαλεῖ τὸ αὐτὸ Ἰσαακος, τῆς προφητείας εἰς αὐτὸν ἀφικομένης. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαμαιτύπας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξελιλύθησαν.

Κεφάλαιον ιζ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἄβραμος μετ' ὀλίγον, αἰνῆ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἀποδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἑπτὰ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, φῶς ζῶν ἑκατόν. καὶ θαπτεῖ ἐν Ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσαάκου καὶ Ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιη'.

Περὶ τοῦ Ἰσαάκου γάμου, καὶ Ἰακώβου, καὶ Ἠσαύου καὶ τῆς αὐτῶν διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὰ Ἀβραάμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γυναῖον. καὶ τὰ μαστὸς ὅτι μεῖζον ὀγκυμόνης, ἀγωνιάσας ἀπήρετο τὸ θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τῷ δὲ μείζονι προτερήσειν τὸ δοκῶν ἐλάσσονι εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ προφήτης τοῦ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὅσον κεφαλῆς ὅτι τοῖς πόδας, ὅλον δασὺ φρικτῶς ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἵπετο προϊόντος αὐτοῦ καὶ πέρναν. κράτα δὲ ὁ πατὴρ τοῦ πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἰχνώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σῆθος, ἴχνωμα λέγουσιν. Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμὸς δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ἰσαακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τὴν χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῄει τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀβραάμου. καὶ πολλῇ πάνυ σπουδῇ πρὸς αὐτὸν δυνοίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μείζονα πρὸς τὸ πατὴρ ἐκωλύετο. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ Ἰσαάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτην πρὸς αὐτὸν αποδῆ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τοῦ ὑπὸ τῆς βασκανίας πιεσθεὶς Ἀβιμέλεχος, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ὑπὸ μακρὰ γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὑπιπεσόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμέλεχος ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ὀργὴν μοῖρα κτόμενος αὐτῷ τῆς ἀδείας. εἶτα αὐτομάτου ὕδατος αὐτῷ τὸ φρέαρ ὠργάσθη ρυχίαν ἀπεπλύτον, ῥωβωὰθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῆς δὲ ἑστέρων. τὸ μὲν ἕσκον καλεῖται. μάχης αἴ τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύνταξαν. ἔχθραν ὑποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. Ἰσαάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγάθους πραγμάτων. Ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτὸ φύσεως νομίζων τὸ Ἰσαακον, ὑποπτεύει μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιατρίψεως γλωμοφίης, ἐπ' ᾧ φανερᾷ

δὲ

ἡ ἐχθρα τ̃ ἰσαὰκ ὑπὲρ τ̃ πατρὸς αὐτ̃, διὰ τ̃ μὴ τ̃ ἀφ' ἑστίας αὐτ̃ φιλίας ἐδὲν ὄφελος γλυκὺ) πρὸς ἀμείνω ὧν ἔπαθεν ἰσαὰκ ξαπίνης, φιλίαν ἀνανεοῦται ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν, ἵνα τ̃ κρατηθῶν φίλον ἑπαγόμενος. πάντων ἡ τυχηκὼς ὢν ἥξει, διὰ τ̃ ἰσαὰκ χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα μεγαλυνομένου πρεπόντως, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτ̃. ὃ ἡ ἰσαὰκ παίδων, ἤσαυος, πρὸ ἓν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐφιλοτιμήθη, τεσσαρακοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τ̃ ἥλωνος, Ⓒ ἀλιβάμην τ̃ ἐσεβέωνος δυνα- στῶν ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας πρὸ τ̃ γάμου ἐξουσίας κύριον, Ⓒ μὴ ἡ τ̃ παρὸν συμβουλευσάμενος. ὁ δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν ἰσαὰκ ἐπ' αὐτῷ τ̃ γνώμης γλυκυθείς. ὁ γὰρ ἰῶ αὐτῷ δι' ἡδονῆς σπουδάζων συνήνεσεν εἰς τὰς ἐπιχωρίους. ὁ δὲ λόμενος ἡ ἀπειχθὴς εἶ) τ̃ παιδὶ κελεύων ἀφίσασθαι τ̃ γυναικῶν, ἐκείνη στυγᾶν. γηραιὸς ἡ ὤν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκα- λεσάμενος τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκα τ̃ πρώτους καὶ τὸ κατὰ τὰς ὄψεις πάθος ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ θεραπεύειν τ̃ θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ὅπῃ κυνηγήσιον, Ⓒ θηρασάμενον ὅσα αὐ αὐτῷ δυνατὸν γένοιτο) προσκυλίσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τοῦτο ἱκετεύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ σωτῆρον εἰς ἅπαν- τα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὲν εἰ) λέγων ὁπότε καὶ πολυπόσει. πρὸ ἡ τούτου προσέχειν αὐτῷ βέλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς δυχαῖς ταῖς ὑπ' αὐτ̃ προσ- καλημένου. Ⓒ ἰσαὰς μὲν, ὅτι τὸ κυνηγέσιον ἐξώρ- μησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύνοιαν ἀξιοῦ- σα τὴν ἰακώβου προσκαλεῖν, καὶ προτὶ τὴν ἰσαὰκ γνώμην, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐείφοις κατασφάξαντα, δεῖπνον προσκυλίσειν. ὁ ἡ ἰακὼβ, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἐπεὶ δ' δυ- ρεπεῖς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐείφη δέρματι τ̃ θρασίονα περιβαλὼν ἵνα πυθοίτο προτὶ τὸν πατέρα διὰ τὴν λασύτητα, ἤσαυς εἶ). τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὡμοίου, διὰ τὸ εἶ) δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβη- θεὶς, μὴ πρὶν γλυκάναι τὰς δυχὰς δρεθεὶς κακουρ- γῶν εἰς τοὐναντίον παρεξωύσειν τ̃ πατέρα ποήσαιτο ταῦτα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τ̃ πατρί. Ⓒ ἰσαὰκ ἐπαμφόμενος τ̃ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίαν, προσκα- λεῖται τ̃ υἱόν. τὸ δὲ, τὸν θρασίονα προτείναντος ὡ τὴν αἰγέαν προβέβλητο, ταύτης ἁπτόμενος, φω- νῆς μὲν φησὶ ἰακώβου πλησίον, κατὰ μὲν τοὶ τὸ τ̃ τειχὸς βάθος, ἤσαυς εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δεινώσας, ῥίπτει) εἰς δυχὰς προς προσκλησιν τ̃ θεῦ. δέασθαι, λέγων, παν- τὸς αἰῶνος, καὶ δημιουργὸν τ̃ ὅλης ἀσίας σὺ γὰρ πατρὶ τ̃ ἐμοῦ μεγάλων ἰσχὺν προυθήκας ἀγαθῶν, Ⓒ ἐμοὶ τ̃ παρόντων ἀξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γλυκυθεῖσιν ὑπέρκυ βουθὸς δυνάμεως καὶ δωτὴρ ἀεὶ τ̃ κρειττόνων ἴσθι. τοῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ προϊδής με διὰ τ̃ πα- ρεῦσαν ἀθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δεόμενος τυγχάνω. καί μοι παῖδα τόνον δυσμὴ σῶζε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον διαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα- ρασχεῖν. ποιήσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲ ἐχθροῖς, φίλοις ἡ, τίμιον καὶ κεχαριτωμένον. Ⓒ ὁ μὲ, νομίζων εἰς ἰσαὰν ποιεῖσθαι τὰς δυχὰς, παρεκάλει τ̃ θεόν. ἀρτι ἡ πίπτων) τοῦτον, καὶ παρὼν ἰσαὰς ἀπὸ τ̃ θήρας, Ⓒ τ̃ δεδρίπιας

ſpicionem, aliquantiſper ſeceſſerat, veritus nequando apud eum plus recens offenſa quàm priſtinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciſceretur, profectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cùmque Iſacus pro naturæ bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem conſulto. neque enim ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere. Sed cùm eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatúſque ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſſit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æquùm eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omnino ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſollicitus ne maturè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturatum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promiſiſti, hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néve me propter hanc debilitatem deſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao bene precari. vix abſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quo- A
que sicut fratri faceret. denegante id patre, eo
quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lu-
gebat quòd voti compos non esset. quin & pater
mœrore eius motus, studiis quidem venandi, &
robore corporis armorúmque præstantia cele-
brem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi
tum eius posteris mansuram sempiternam: seru-
turum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne
pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis B
faciendis patrem, mater eum huic periculo exi-
mit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopota-
menam vxorem daret, propinquam genere. iam
enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Isma-
elis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isa-
cus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum
gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea
magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à
matre, ducturus auunculi sui Labani filiam,
consentiente etiam patre iter faciebat per Cha-
nanæam: cúmque simultatem haberet cum ea
gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub D
dio quiescebat, lapide vice puluini capiti sub-
iecto. cui dormienti visio talis est oblata. Vide-
re videbatur scalam à terra ad cœlum pertin-
gentem, & per eam species descendentes, su-
pra humanam naturam augustas: & in summa
scala Deum manifestè apparentem, & nomi-
natim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm
sis patre bono, & auo ob suam virtutem cele-
bri prognatus, non debes præsenti necessitati
succumbere, sed meliora potius sperare. Meo
præsidio magna te manet felicitas. nam & A- E
brahamum ego è Mesopotamia huc adduxi
pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum red-
didi, nec tua conditio deterior est futura. quare
bono animo hanc viam perge, fretus me de-
ductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad
quod properas, accedent inde & liberi. eorum
numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem
prolem post se relinquent. his ego terræ huius
imperium dabo, & eorum posteris, qui reple- F
turi sunt terram omnem & mare quam latè sol
aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo,
tui curam mihi committens & nunc, & magis
etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iaco-
bo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo
dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo fa-
cit sacrificaturum se illic, si incolumi & facul-
tatibus aucto reditus contingeret: quod post
reuertens soluit, omnium bonorum suorum de-
cimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Be-
thel nominato: quod Græcis domicilium Dei G
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Me-
sopotamiamm, tandem peruenit Carras,

Ἰσαακος ἀφανόμῳ ἡσυχίαν ἄγει. ἰσαὺς ϗ ἠξίει τὴν
ὁμοίων τ ἀδελφὴ πᾶσι τὲ παῖδες τυγχάνειν. τ ϗ πα-
τὴρ ἀρνεμένῳ, ἀλλὰ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς ἀχὰς
ἀπλωκέναι, πένθ ἦγε διὰ τὴ ἀλεμπρτία καὶ αὐτὸ
τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμῳ ὁ πατὴρ, τὰ μὲ πρὸ τὸ κυνη-
γέσιον, ϗ δύναμιν σώμασι ἐν ὅπλοις ϗ πᾶσιν ἔργοις
ἀνδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τ ἐπ'
αὐτοῖς δόξαν δι' ἀγῶνος, ϗ τὸ ἀπ' αὐτὸ ἦθος. δελδό-
σειν ϗ τὰδελφὸ. ἰάκωβον ϗ, φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν,
τιμωρίαν βελόμενον ὑπολαβεῖν τ διὰ τ ἀρὰς ἀλε-
μρτίας, ἡ μήτηρ ῥύε ϗ. πείθ γὸ τ αὐδρα μεσοποτα-
μίαν ἀγαγέσθ τῷ ἰακώβῳ γυναῖκα συγγμῆ. ἤδη τε ϗ
τ ἰσμαήλε παῖδος ἡσαὺς παρειληφὼς θεὸς γάμον βα-
σεμμαθεὺ. ἐ γὸ δυσσεβεῖς τοῖς χαναναίοις οἱ πρὸ τὸν
ἰσαακον, ὡς διὰ τοῖς πρότερον αὐτὸ γάμοις δυσχερῶς,
ἀλλὰ κείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τ βα-
σεμμαθὴν παρέλαβε μάλιστα πρὸ αὐτὴν ἀπεδάσας.

C

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιϑ'.

Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴ
τἀδελφοῦ φόβου.

ΙΑκωβος ϗ εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἐλλόμενος ὑπὸ
τ μητρὸς, κ γάμου τ λαβαὶν θυγατρὸς τῆ ἐκείνης
ἀδελφῆ, διπερίψασα ἰσάκη τὸν γάμον ἀλλὰ τὸ πεί-
θεσθαι τοῖς βελήμασι τ γυναικὸς, ἀλλὰ τ χαναναίας ἐπο-
ρεύετο. καὶ ἀλλὰ τὸ πρὸς θεὸν ἐπιχωρίους ἡμῖν παρ' ἐ-
δενὶ μὴ ἠξίει καταλεθῆ. ὕπαθρος ϗ νυκτὶ ἔζετο, τὴν
κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὸ συμφορουμένοις ὑπιτιθείς.
Ἐν ταύτῃ κ τοῖς ὕπνοις ὄψιν ὁρᾶ θαυμασαν αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐσδυσαν ἐφικνουμένην τὸ οὐρανοῦ
βλέπειν, κ δ' αὐτῆς ὄψεις κατιδὼν σεμνότερον ἢ κ'
ἀνθρώπε φύσιν ἐχούσας, κ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν
θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι,
Ἐν ποιησαθ τοιούτοις λόγοις. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντά σε
ἀγαθῦ, Ἐ πάππου δόξαν ἀρετ μεγάλης διαμένειν
κάμειν δὴ τοῖς παροῦσιν ἐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν
τὰ κρείττονα. κ γὸ ἄφθονο ἐκδέξεταί σε μεγάλων
ἀγαθῶν παρουσία, προὶς τὸ παῦ κατὰ τ ἐμὴν θπικρ-
είαν. ἄβεραμόν τε γὸ ἐγὼ ἐκ μεσοποταμίας δεῦρο
ἦγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῆ συγγμῶν, Ἐ πατέρα τ
σὸν δαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἐχ ἥττω μοίραν εἰς σὲ
καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν κ ταύτῃ πορεύε τ ὁδὸν,
ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξήσει γάρ σοι γάμος, ἐφ'
ὃν ἐπεύδαικας. Ἐ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ ϗ
πλῆθος αὐτῆ, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἰσοῖς
αὐτῆ καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τ
γῆς δίδωμι Ἐ παισὶ τοῖς αὐτῆ, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν
ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γλῶ καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίν-
δυνον ὑφορῶ μηδένα μή τ' ἀλαβεῖ τὸ πλῆθος τῆ
πόνων, ἐμοῦ ποιουμένῳ τῆ σοὶ προχθησομένων
φρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῶ, κ πολὺ πλεῶ ἐν τοῖς ὕστερον.
Ταῦτα μὲ οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προαγορεύει. ὁ
ϗ, προιχαρὴς γνόμενος διὰ τοῖς ἐωραμένοις καὶ
κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίθους ὡς τη-
λικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γενομένης.
κ ἀλλὰ ποιεῖται θύσθ ἐπ' αὐτ, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῆ ϗ θεᾷ δεκάτλω τ πεποισμένων
ποιεῖται, ἴσως αὖθις ἀφικόμενος. τιμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐνθὴλ θέμενος. σημαίνει ϗ τοῦτο
θείαν ἰσίαν κ τ τῆ ἐλλίων γλῶτταν. προῖὼν ϗ διὰ τ μεσοποταμίας χρόνῳ πλείῳ εἰς τὸν χαῤῥάν.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβὼν, καὶ παῖδας A
ἡβῶντας, καὶ παρθένους, ἐφ' ὕδατός τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χαίρων ποτέ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος ἀπήντησεν αὐτοῖς, εἰ τυγχάνουσι λάβαν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ἀφιόντα. οἱ δὲ, πάντες ὅπερ ἀδαῆ ἔφασαν. ὑπὸ γὰρ τοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ἐπὶ δὲ ταύτης μεμαθηκότες αὐτὸ ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκούσας πο- B
θεῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἔτι λεγόντων, παρὼν ὁ παῖς σὺν τοῖς ἑπομένοις τὸν ποιμένων καὶ διωκόντων τὸν ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος τις ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀπαπυθανόμενος. ὁ δὲ ἡδονῇ ὑπὸ νεαρότητος τῆ παρουσίᾳ τῆ ἰακώβου, ἀφικνεῖσθαι αὐτὸν, πίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠνιόχος. ἤνυτο δ' οὖν δ' ἰσχυρὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος. ἰάκωβος δ', οὐχ ὑπὸ τὸ συγγενείας, ἀδελφὸν δ' ὄντα C
ταύτην δοκοῦσας, ἀλλ' ὥρᾳ τῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐπτόηκτό τε τῷ κάλλους ὁρῶν ὕπνος ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι δή τε γυναικῶν λιθοῦσι. καὶ φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ καὶ πατρὸς τοῦ σοῦ ἐστιν ἀνὴρ λαβὰν παῖς τυγχάνοις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. ἐκ θαρρεῖ γὰρ ἄδεσμος ἀρρᾶτος καὶ ναχώρης ἦσαν ἐμοί. ὧν βαθυπλοῦς ὁ σὸς πάππος ναχώρου γίνεται παῖς, ἀδελφὴ δὲ καὶ τῆς ἀρράτου σάρρας, ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγὺς δὲ καὶ πρώτερον τοῦτ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμόρδυμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, D
λαβᾶν πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός. αὐτὴ δ' ἰσμὴν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ πολὺ δεῦρο ἦκον ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀσπασόμενος. ἐπεὶ δὲ μήπω ὁποῖα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις περὶ πολλοῦ ἐποιοῦμην τὸν πατρὸς τε περὶ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εὐγενῆ πεπυσμένη αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα δοκούσας ἐνδεικνύς ἡδομένη. περιβάλλει τὸν ἰάκω- E
βον. καὶ κατασπασαμένη, τὴν δικαιοτάτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅπη τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτῆς κεκμηκότι καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρύνεσθαι δ' αὐτὸ πάντες αὐτάξιον ἀγαθῶν. χωρεῖν τε σπένδειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐπιέναι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαρπάζεσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα. ταῦτ' ἐποίουν. παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς F
τὸν λάβαν. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις ἡμένοις, καὶ ἐκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀπφανεὶς. μὴ γὰρ πολλαὶ ἡμέραι ὁ λάβαν χαίρων μὲν ἐπ' αὐτοῦ παρόντι μειζόνως ἢ ὡς τοῦ λόγου δηλοῦσθαι ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε καὶ πατέρα προσθεῖσα καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τὴν παρ' αὐτοῦ διαμένειν, ἀνεπυνθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δ', πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ G
γεγενῆσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὃν ἐπὶ τῷ τοῦ πατρὸς δόξαν διδύμοιν σοφίᾳ τὴν μῆτρος εἰς αὐτὸν γεγονέναι, ἀνακτᾶσθαι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς ἐκ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἤλπιζε. ταύτην τε δὴ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐπιθυμίαν. πάσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἅρμα δ' ἡ ἐμῆς φησιν ἀνὴρ ἡμίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν πεπέμφθαι, θαρσοῦν δεῖν παρόν-

& cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcẽtes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, poposcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſcerent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes, aiunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demiraríque ſe quòd nondum adſit ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quiſnã & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addés optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater eſt. & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita, itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſaluturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſciéníque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda tuit in collum eius, complexóque iuuene, optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: eúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat rogabatque tamen quamobrem veniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum, eum quia fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cùm omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deũ præſidium maximũ in auũculo reperturũ,

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum ſorori abſenti debitum erga ipſum præſentem declararet, velle ſe eum gregum ſuorum magiſtris præficere: & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, ſe verò libenter accipere conditionem quantumuis laborioſam, ſed æquum eſſe mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium: quam & ipſius virtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitium ſit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipſo vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere: ſed opus eſſe vt aliquandiu ſecum maneat. In Chananæam enim non miſſurum filiam: quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His aſſentiente Iacobo, de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim voluit ſeruire mercede apud ſocerum, vt dato virtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam vir eſſet. cæterum elapſo præſtituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non ſentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cum ea. luce deinde cognito errore expoſtulauit cum Labano. ille veniam petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. non malitioſè, inquit, Liam ſuppoſui, ſed conſuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, ſed dabo eam tibi videnti ac ſcienti poſt alterum ſeptennium. Paſſus eſt hoc ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero ſeptennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, ſubditæ tamen. ſed Liam malè habebat amor mariti, quo ſororem proſequebatur, expectabátque poſt partum ſe fore in pretio: idque aſſiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior in eam factus, Rubelum nominauit, quia ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt firmator ſocietatis: Iudas, quod eſt gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum conditione eſſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo eubare. ex ea naſcitur puer nomine Dan, quaſi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòſt alter nomine Nephthalim, ac ſi dicas artificioſum: quòd mater arte certauerit cum ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte contra eam ipſam vſa, deducit ſuam famulam in ſui mariti accubitum. ex ea quoque naſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat

Gen. 30.

λάβαν ὁ κ) δῶρα τοὺς θεογόνους ὑπιχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ δῶρα τὴν μητέρα θεὸς δι' αὐτὸν ποιήσῃ τὴν δύνοιαν δῶρα τ' περὶ αὐτὸν ποιήσῃ ἀνδρείαν καὶ μὴ παιγύσης. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ θεογονίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ θεὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς ἐκέλευεν, μὴ δώρων ἐπαινήσειν, κ) τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυχεῖν τὸν ἑτέρου συγγενῆ. Ἰακὼβος ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος πάντα μὴν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ποιήσειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν βάχηλος γάμον δῶρά τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, ℔ ὅτι δῶρον τ' θεὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ τ' παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν ὁ πάντας τούτους, ὅταν δύνῃ τ' γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δύξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτῷ μένοι τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους ἐκ ἂν πέμψειν τ' θυγατέρα. μετεμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς τ' ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ σωναφθέντος. τῷ ὁ Ἰακὼβῳ τούτοις συγχωρησάντος, ἑπτὰ τῶν χρόνον σωτίθεται. Τοιάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεῦσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τ' ἀρετῆς πεῖραν δίδοις, ὅπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. κ) θεοσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνου διελθόντος, προϊτίθει τὴν δωρεὰν τῷ γάμων. νυκτὸς δ' ὑπηγμένης, ὑδὲν θεοπαθημένῳ τῷ Ἰακώβῳ, ὡδηκατακλίνει τ' ἑτέραν τῶν θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, κ) τὴν ὄψιν ἐκ ἀνορεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαίῳ. ὁ ὁ, συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεφύκειεν. ὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν λείαν ὡδοκεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γε ὐδὲν ἐμποδίζειν θεὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται ὁ ὁ Ἰακὼβος ὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. κ) διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τὸ παιδὸς ὄντος. Ζέλφαν μὴν, λείας. ῥάχηλος ὁ, βάλαν. δοῦλαι μὴν ὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι ὁ αὐταῖς. κ) τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ θεὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, θεοσδόκατε παίδων γινομένων ἔσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ νυκτῶς. καὶ γίνονται παιδὸς ἄῤῥενος, καὶ δῶρα τοῦτο θεὸς αὐτὴν ἐπεγραμμένην αὐδεὸς, ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δ' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τὸ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοποιῆται ὁ αὐτῇ ℔ ζεῖς ἑτέροι μὴ χρόνον. συμεὼν, ὑποσημαίνει ὁ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τ' θεὸν γεγονέναι. εἶτα λδί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, δυχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα ὁ φοβουμένη μὴ δῶρα τὴν δυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἥττονα ὡδῶ αὐδεὸς μοίρας τυγχάνῃ, ὡδηκατακλίνει τῷ Ἰακώβῳ τ' ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται ὁ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον αὖ πάνυ ἐποίει, κατὰ τὴν ἐλλείων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δυμηχάνητος οἷον δῶρα τὸ ἀντιτεχνᾶσθαι θεὸς τὴν δυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, θεὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὡδηκατακλίνει δὲ τ' σαυτῆς θεράπαιναν. γίνε ὁ κ) ὁ τ' ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον αὐτὸς καλέσειεν αὐτὸν, κ) μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήμ. μανδραγόρας λέγεται αὐ, ἐξ ὧν A
ὁ Ῥοβὴλος ἤνεγκε τῇ λείᾳ ὁμοπατρίῳ. ῥοβήλου
δὲ πρεσβυτάτη τῶν παίδων τῶν ἰδίων λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρί, ῥαχὴλ θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τὸ βρῶμα
ἡμυομένη. ἡ δὲ ἀποθομένη, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιού-
σης ὅτι τὴν τιμὴν αὐτῇ ἀφέλοιτο τοῦ γάμου τὸν ἄνδρα
ῥαχὴλ παραπέμψασα τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, τῷ δοθέντι
χρήσειν αὐτῇ τὰ ἔρρος ἔλεγε κοιμησομένῳ παρ' αὐτῇ B
κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ ὁμοπατρίου τὴν
χάριν, ἰάκωβος συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχὴλ φαι-
ζομένους πάλιν οὐδὲ γνόντας παῖδες αὐτῇ. ἰσαχα-
ρεὶς μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ ἡμόμενον. ζαβυλὼν δὲ
ἰσχυρασμένον δύνοιά τῇ πρὸς αὐτόν. θυγάτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δὲ ὕστερον ῥαχὴλ γίνεται ὁ ἰώσηπος
υἱός. προσθήκην ἡμισομένῳ τινὸς δηλοῖ. τοῦτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δὲ ὀκτὼ εἴκοσιν, ἐποίμανε τῷ πενθερῷ.
μὴ δὲ τοῦτον, ἐξίει τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλλάτ- C
τεσθαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος,
κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὐδὲ ἀπέπει-
σεν, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δὲ ἐγχωρίων
θεῶν, ῥαχὴλ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἃς σέβειν πα-
τρῴους ὄντας νόμιμον ἦν, συναπελαύνει, συναποδιδρά-
σκει μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θερα-
παινίδες συνῆσαν τοῖς υἱοῖς, εἴ τί τις ἦν κτήσις αὐτάς. ἐπέ- D
γνω δὲ ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λα-
βὰν μὴ προσγινώσκοντος. τοὺς δὲ τύπους ἐπιφέρεται τῶν θεῶν
ἡ ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν
διδάξαντος αὐτὴν ἰάκωβος, ἵνα δὲ εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις προ-
φρυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὴν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος E
ἀνεχόμενος, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτῳ τινος λόφου
λαμβάνει προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν ἐπέσχε τὸν
θεὸν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ὀπτασίας, παρήνεσε
λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βλαπτεῖν. αὐτὸς δὲ ποιεῖσθαι
πρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
διὰ μάχης. λάβανος δὲ τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τοῦ θεοῦ προ- F
ρήσεως γεγυμνωμένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰάκω-
βον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθοῦς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πίνητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς
αὐτὸν καὶ πάντων ἀπορον ὑπεδέξατο, καὶ τοὺς ἀρχοι πᾶ-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς συνέζυξα, τοῦ δύνοιαί σου τοῦ πρὸς ἡμᾶς τέ-
κνοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ, ὅτε δ' μητρὸς δ'
ἑαυτοῦ καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγενείας, ὅτε G
γυναικῶν αἷς ἔγημας, αἰδοῦς ποισάμενος, ἐδὲ τέκνων
ὧν εἰμὶ πάππος, ἐλεήσομαι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μοῦ ἄγων τοῦ ἐμοῦ, θυγατέρας δὲ αἰσχυνείας ὑποδρά-
ναι τὰ γεγυμνότατα, ἱερὰ πάτρια βασάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, ὑπὸ τοῦ τοῦ ἐμοῦ. τιμηθέντα προγόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας δ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγνώμης σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τοῦ ἐμοῦ πάτρ, ξένος
δὲ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνωμένος ἔδρασας. ταῦτα ἐπόντος λαβάνου, ἰάκωβος ἀπελογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem: quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem: tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe, retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quò eſſet ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens mẽſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα ἀ θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, ἐ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλυθῆν εἰς ταὐτὸν· ἐπὶ ἢ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν δικαιότερος ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ἐπὶ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γεγυμνάσθαι, ἐπὶ ταύτης πῶς οὐ δικαιότατον τῶν δικαίων χαλεπαίνειν ἐμοὶ εἰ μοίρας αὐτῆς ὀλίγας λαβόντες ἔχομεν, πρὸς μέν τοι γε τῶν θυγατέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστῶσιν ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' ἄλογον δικαίαν διὰ γυναῖκας γαμετὰς πρὸς συνοικοῦντας ἀ συμβέβηκεν. ἅπαντα ταῦτα οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὄσον τοῖς παισὶν ἐωτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῷ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσηνεκάλει ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὀλιγάγμασι χαλεποῖς ἐκέχυκώσειν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταναλώσ. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτοῦ γεγόμενα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φέρω ἢ, τὰ μὲν τοῖς γάμοις, καὶ ἅπερ αὖ ἐχθρὸς ἔφυγε. κἀγὼ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσεις συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῷ τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὲ ὅτι καὶ γένοιτο λευκὸν, ποτὲ ἢ τὰ μέλανα τῷ γεννωμένων. πληθυνόντων ἢ τῷ ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβου πιστευόμενον, τοῦ μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος ἢ παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἐξῆς, ὀλίγα τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, κ ἐπαγγελλόμενος μὲ ὀλίγα τὸ δυσέλπιστον γένεσθαι τοσαῦτα γεννήσειν ἢ ὕστερον γενόμενοι. πρὸς μέν τοι τῷ ἱερωμένων, ἐπέλυεν ὁρκωμοσίαν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβάνου τοῦ ὅρκους, ῥαχίαλα πιωθάνομένη, κατατίθησι τοῖς τύποις εἰς τοῦ σάγου τῆς φερούσης αὐτοῦ καμήλου, ἐκαθέζετο ἢ φάσκουσα τοῦ κῆ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐπιχλεῖν. καὶ λάβανος μὲν, ἀφίσαται τ' ὕστερον ἐρεύνης, ἐπ' αὖ οἰηθεὶς τοῦ θυγατέρα μῆ τοιούτῳ πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται ἢ ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῷ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτοῦ τοὺς θυγατέρας. καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὅτι τούτοις ἐποίησαντο ἐπ' ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς στῆλαι ἀνέθεσαν κῆ βωμοῦ χῆμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ τοιοῦτος. ἀφ' ἧ καὶ τοῦ γαλαδηνοῦ καλοῦσι τοῦ γῆν ἀσιαθέντων δ' ὅτι τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ ἢ εἰς τοῦ χαναναίαν προῆσαν, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῷ ἐς ὕστερον. καὶ ἧ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος ἢ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀπειθείας προϋπομνῆσ, ἀλλὰ τοῦ αὐτὸν ὀλίγα τοῦ προτέρων ὑπονοίαν. ἐνετέλλατο ἢ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς ἧ ἠσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβος ἄδικον συνδιαπράξαι αὐτῷ τὴν ὀργὴν τ' χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κ νεῦ ἧ χρόνον ἱκανὸν ἠνύσθω ἐξ' ὀλλάκτου, ἐπανήκοι, γυναῖκάς τε κ παῖδας ἐπαγόμενος μῆ ἧ προϊόντος βίᾳ, μῆ τ' τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐπόνῳ προδιδοὺς, ὅτι κενῇ μάχιμον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τ' ἐκὸ θεῷ δεδομένων. ὁ μὲν, ταῦτα ἐδήλου. ἠσαὺς ἢ προσαφῶς γένη), κ τῷ ἀδελφῷ ὑπιόντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πιωθανόμενος ἤκειν αὐτὸν, ὑποπτεύομενον μῆ τοσούτων ὁπλιτῶν, ἵν' προφορὸς. τῷ μὲν τοι διὰ τοῦ ἐλπίδα τ' σωτηρίας ἐπέχειπ.

ὁ προ-

καὶ προήσιαν εἶχεν ἐκ τῆς παρόντων ὅπως αὖ αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τὰς σὺν αὐτῇ κτησάμενος τὰ ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. πέμπει οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν προπέμπειν, τοῖς δὲ λειπομένοις, ἅσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν. ὅπως εἰ βιαθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, καταφυγὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ τοῦτον διατάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν ὅρκον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τὰ δελφῖν ἱλασμίαν δὲ καὶ τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς λιπομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι. πρὸς τὸ παραινέσαι αὐτῷ. ἦσαν δὲ οἱ προπεμφθέντες ἐκ διαλλάγματος, ἵνα συνεχέσεσιν ἐπιτυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπέσβη γὰρ ἱκανῶς τὸν ὀργῆς, εἰ διαμένοι τε θυμομαθῶν. ἔτι μὲν τοι καὶ λόγοις χρησοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τὴν ἡμέρας νυκτὸς διηνυομένης ἐκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ. κἀ χείμαρρόν τινα ἰάβαχχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰακώβου ὑπολελειμμένου φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνου πρωταρχοῦντος τὴν μάχης, ἐπειδή τε τὸ φαντάσματος, ὃ δὴ κατὰ φωνὴν χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις παραινοῖ, κἀ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέλου γενικηκέναι, κἀ σημεῖον ἠγεῖτο τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, κἀ τὸ μηδέποτε τὸ γλυκὺς ἐκλεῖψειν αὐτὸ, μηδ' ὑφ' ἑτέρου τινὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ ἰσχύος ἔσεσθαι τὸ ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν Ἰσραὴλ. σημαίνει δὲ τοῦτο κατ' ἐβραίων γλῶτταν, τὸν ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου θεόν. ταῦτα μὲν τοι προῦλεγεν, ἰακώβου δὲ πεπυσμένου. ἀγαθόμενος δὲ ἄγγελον εἶναι θεῖον, τίνα μοῖραν ἔξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ἰακώβος, φανήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ πρόσωπον. καὶ ἡγουμένου τοῦ πλατὺ μάχιμος αὐτῷ περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ πλατύ, αὐτός τε ἀπέσχε τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δὴ ἐκεῖνον ἐπὶ ἡμέρας ὅσον ἐδιάλιμον πλησίον δὲ ἦν ἤδη τῶν ἀδελφῶν πυνθανόμενος, κελεύει προϊέναι τοὺς γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτοὺς μὴ τοὺς προπαννίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶν τὰ ἔργα τοὺς ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἰσαὶς. προσεκύνει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἑαυτοῦ αὐτῷ ἡγούμενον, ἐπὶν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἰσαὶς ἀσπασάμενος αὐτὸν, αἱρεῖται τοὺς παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠξίει τε τότε τὸ παῖ μαθὼν περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ προσιζομένου τὸν κόπον τοῦ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὰ διαίταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ξιφώσεως δασείαν. ἰακώβου δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν σκηνὰς λεγομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων ἡ ἐστὶν ἡ πόλις. τοῦ δὲ σικιμιτοῦ ἑορτὴν ἀγόντων, δεῖνα ἡ θυγάτηρ λεῖα ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη τὸ κόσμον τοῦ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ αὐτὴν συχνὸς ἐμμανῶς τοῦ βασιλέως υἱός, φθείρας δὲ ἁρπαγῆς, καὶ διαπεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτὸν πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰακώβον, δεόμενος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ συχνὰ συζεύξαι δεῖναν κατὰ νόμον. ἰακώβου δὲ, ὅτ' ἀπλήγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀναγκαλοῦντος, ὅτι νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, πέμψαι αὐτοῦ βουλὴν ἀναλαβὼν περὶ ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰακώβου δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμανὲς τὴν δίκην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multísque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei viceritidque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pediseguis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Illemorem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione, Gen. 34.

iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiúmque quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos: neſciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor verò è pediſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam antè defuncta: Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octoginta quinque ſupra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούμενοι. συμεὼν δὲ καὶ λεὺις ὁμομήτριοι δὲ κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαύτὶ τινα πρᾶξιν. ἑορτῆς οὔσης, ἣν τῇ σικιμιτῶν εἰς ἄπνοιαν καὶ διαχύσεις τῶν ἀμμάτων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὴν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πρόκειται δὲ τὰ τῶν πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὸν ἀδελφόν. ἰακὼβος δὲ ἐκπλαγεὶς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς φράσας ἐκέλευσε θαρρεῖν. ἀγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν αἷς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τὸ ὄνειρον ὤφθη. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅπτυχαίει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ἃ γὰρ ἤπίσατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ὑπὸ σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῒν. ἀπάρας τε τοιοῦτόν τι, ἐπὶ βεθήλους ἦλθεν, ὅπερ τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε ἦν μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν ἦν πρείων ἔτι τὴν ἐφραθαίων γῆν), ἐνθάδε ῥαχὴλαν ἐπὶ τοκετῷ θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν δὲ ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτύχησαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀλλὰ τὸ ἐπ' αὐτῇ γλυκυμυθίαν. ὁδυνᾶται τῇ μητρί. ἦσαν δὲ ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα θηλεῖα δὲ, μία. τέτταρες ὀκτὼ γήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα πρόσθεν. παρεῖμαι δὲ ἐντεῦθεν ὅτι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνταῦθα δὲ ἦσαν οἱ τοῦ ἰσαακος διαιτηταὶ ἦσαν. καὶ βεαχὲα μὲν ἀλλήλοις συνοικίζουσι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν γὰρ ῥεβέκκαν ἰακὼβος ἤδη κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ἐν μὲν πολλῷ τοῦ ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἐτύχησεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐβίωτο δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἀξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονώτατος δὴ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὲν ἀρετῆς, ἔτεσι δὲ πλείοσι.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἠσαῦ καὶ ἰάκωβος ἰσάκιδαι παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ὅτι ἠσαῦ μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α΄.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν δι' ἀμφοτέρων, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β΄.

Ὡς αὐτὸς δεθεὶς εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, σχὼν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμιμος δεσπότης ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ΄.

Ἡ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν γονέων πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, σχὼν τὸν γνώμιμον λιμόν. Κεφ. δ΄.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε΄.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς΄.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διακομιζομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγοῦσι δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ΄.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CHAP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Κεφάλαιον α'.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esao Idumea, Iacobo Chananea contigit.

Πῶς ἰσαὰκ ϗ ἰάκωβ & ἰσαὰκου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, ϗ πῶς μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à sei pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adoleſcens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adoleſcentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσαάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἔσχον ἕκαστον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, ϗ χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαείρᾳ διητᾶτο, ϗ ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, ϗ διαύτην αἰτίαν τυχὼν τὴν ὀνομασίαν. ἀπὸ θήρας ποτὲ ϗ πόνου τοῦ λιμῷ προσαχθεὶς τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀπτὸν δὲ τυχὼν ὁ ταὐτοῦ φακὴν ἐσκευακότι πρὸς ἔδεισον αὐτοῦ ἐξανθοῦν σφόδρα τὴν χρόαν, ϗ δι' ἃ τοῦτ' ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοθῆναι αὐτοῦ πρὸς ζοφιόν. ὁ δὲ ὑποδοὺς τὸ πρεσβεῖον αὐτοῦ τὴν φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. καὶ κεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προσαχθεὶς, ὤμοσε χωρεῖν τὸ πρεσβεῖον αὐτοῦ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δι' ἃ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος, ἀπὸ τοῦ ἡλικιωτοῦ ἄδωμος καλεῖται, ϗ παιδιὰν ὀπτηληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὅτως προσηγόρευσεν. ἕλληνες δὲ αὐτὸν ὀπτὸ τοῦ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ ϗ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰαὺς μὲν ϗ ἰόλαμος, ϗ κόρης, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τὸ γένος. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγούηλος δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπῆρξαντο αὐτοῦ γεγονότες. ϗ ἦσαν μὲν ἕτοι παῖδες ἦσαν. ἀληφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμανος, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκαναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν· ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνὰ ἧς ὄνομα. ἔτοι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν ζοβολίτην λεγομένην, ϗ τὴν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ γῆ μένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, ϗ τοῖς διεφύλαξεν.

A

B

C

D

Κεφάλαιον β'. A Cap. II.

Ὡς ἰώσηπος ὁ πατὴρ τῶν ἰακώβου παίδων διηρώτων αὐτὸν θεοδηλωτῶν τὸ μέλλουσαν δι' δημωνίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκὼβος δ' συνέβη παρελθεῖν εἰς δι' δαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁπηχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς ἦν· ὠφελέστατος δ' ὑδενὸς γὰρ ὑστέρουν ἀλλὰ καὶ θεοῦ ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν ἄφυκτοι, καὶ δ' εἰνοὶ συνέπαν. τοιαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν ἔχε, καὶ τὸ δι' δαιμονίας ὑπομέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτοῦ δοξάντων τὸ ὑποβολὴν τῶν ἀγαθῶν ὠδηγεῖν, καὶ ποιήσαι τὸ ὑπὸ αἰγύπτου τὸ ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον δ' ἡ ῥαχὴλας παιδοποιησάμενος ἰάκωβος. δῆλόν τε τὴν τοῦ σώματος ὑγίειαν καὶ δῆλον ψυχῆς ἀρετὴν, φερνήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον ἐῶν ἠγάπα. τούτῳ δ' ὠδὲ ἀδελφῶν, ἥτε τοῦ πατρὸς σοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, τῷ τε πατρὶ καὶ τοῦτοις ἐμήνυσεν, δι' δαιμονίαν καταγγέλλομενα, ζηλοτυπουμένων ἄρα τῶν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκειοτάτων δυσεαρίας. αἱ γὰρ ἔγγυς, αἷς καὶ τοῖς ὕπνοις εἶδεν ἰώσηπος, τοιάδε ἦσαν. ἐκ τεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὠδὲ τ' πατρὸς ὑπὸ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν καὶ τὴν συμπόθειαν ὑπφοιτώντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ἐῶ γὰρ ἐγερθείς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κενεῦσιν αὐτοῦ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ὑπὸ τ' παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲ αὐτοῦ δράγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ, τὰ δ' ἐκείνων προσρέχοντα προσκυνεῖν αὐτοῦ. ὁ μέγεθος θεαμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τοῦ μὴ ἰωσήπῳ, τούτων ὑδὲν, ὡς ἀγνώεμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτὸ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τοῦ δ' ἐπ' αὐτοῦ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμπε τοῦ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τ' γὰρ ἥλιον, ἐδόξε τὴν σελήνην ὠδὲ λαβόντα, καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὑπὸ τ' γῆν καταλθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τοῦ πατρὶ, μηδὲν ὠδὲ τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τούτων ὠδὲ τυχὸν ἀκούσαντων, διεσάφησε, καὶ τὶ βέλεται σημαίνειν, φράσαι ὠδὲ καλῶν. ὁ γὰρ ἤδη τῷ ὀνείρατι. τ' γὰρ προῤῥῆσιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὑπὸ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις δι' δαιμονίαν γὰρ τοῦ παιδὸς καταγγέλλον. καὶ καιρὸν ἥξειν θεῦ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῆς γονέων καὶ τ' ἀδελφῶν ἑσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τ' μὲ σελήνην καὶ τ' ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τ' μὲ αὐξήσης πάντα καὶ ζωοποιούσης τὸ δ' ἐκτυποῦντος καὶ τ' ἰσχὺν ἐντεθέντος εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τοῦ τούτους ἕνδεκα ἔβ, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τ' ἰσχὺν λαμβάοντας. ὁ μὲ ἰάκωβος, τοιαύτην ὠδὲ ἀσυνέτως τ' ὄψεως τ' κρίσιν ἐποιήσατο. τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοξίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δῆλα τ' ὀνείρατων ἀγαθὰ ἥξειν ὠδὲ

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cognituru res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem viſo fratre aduentante grauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videſ eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conicĉturos. hos reſpicerent. reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem iniri. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfeceerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem ih illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam fututæ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἰώσηπος ὕστερος εἰς αἴγυπτον πεπραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐγένετο τοῖς αὐτὸν μίσεσι, καὶ χρόνου μετὰ ταῦτα ὕστερον ὁπόσους οἰκείους κρείττων ἐγένετο, τοσούτους ἀδελφοὺς ἔχων ὑποχειρίους.

ΟΙ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἐπάθησαν μέν, ἀλλ' οὐχ' ὡς ἐπ' οἰκείοις παρουσία, καὶ παρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τὴν χεροὶν αὐτῶν καὶ θείαν βέλησιν πεπαδοθέντα. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὴν ἐν ποσὶν ὑπερβάλλειν καιρὸν ὡρμήκεσαν. ἔστε δὲ αὐτοὺς ῥέβηλος ὁρῶν ἐχόντας ὁρμὴν ἐπὶ τοῦτο αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοήσαντας, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνοῖς ἀνθρώποις χαλεπὸν ἡγησαμένους φόνον. πολὺ μᾶλλον τοιαῦτα εἶναι τὸ, σφαγὴν ἀδελφῷ δράσαντας ὀφθῆναι ᾧ πατήρ τε ἀμφοτέροις καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νομοθέτην νόμον συγκαταπατοῦντας. τοῦτον ἐν αὐτοῖς αἰδῶ λαβόντας, καὶ τὰ λογισμῷ τε καὶ πείσει τοῦ θυμοῦ τοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ μεταβαλόντας, καὶ νεωτάτου παιδὸς ἁμαρτήματος παρακαλῶ, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τῆς βελῆς αὐτοῦ τοῦ τὸν ἀδελφὸν ἀγαπήσαι μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξαντας. προσελθόντας δὲ ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἐμοὶ μὲν καὶ παραδόξως ἐλθεῖν καὶ ἀδελφοκτονίας δίκην μιάναντας αὐτοὺς τὴν πάντα χρὴ παροῦσαν προνοίαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἠρημίας προσταλαιπωροῦντα ὑστερῆσαν μήτε τὴν καὶ τὰς πόλεις. ὁ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἂν ἦν, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν θεόν. τό τε σωφρονοῦς αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχος, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοσοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσαι τὸν ἀδελφὸν ἀνελεῖν, ὅσον ἀποδραναι. προστιθεὶς δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν ἁδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἅπαξ φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ ἁδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονότα, διαφθείρουσιν. ᾧ τὸ τῆς ἡλικίας ἀθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐγγενίζειν κηδεμονίαν. ἅτε αἰτίᾳ τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὴν πρᾶξιν αὐτῷ πόθοι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτοῦ τῷ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, ἀλλοζήλων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ δὲ ἑαυτῷ αὐτὸν ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει πρόσκηδες ἔσεσθαι τὴν ὀργὴν καὶ διὰ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν. εἰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κεκελευμένον τὴν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἀφαιρήσονται τὸν θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσεται, καὶ ὁ μὲν ῥέβηλος ταῦτα λέγων καὶ παρὸς τούτοις ἔτι πλείω, καὶ δεόμενος, ἐπέρατο τῶν τοῦ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποστῆσαι ἐπεί.

ἐπεὶ δὲ ὑδὲν μᾶλλον ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐώρα γιγνομένους, ἀλλὰ καὶ δυσχεραίνοντας ὅτι τὴν αἵρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὅπως ἔσεσθαι ποιήσαντας τῷ βρότῳ τὴν αἵρεσιν. καὶ γὰρ ἀμείνους ἦν παρὰ τοῦτον, πειθομένους λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ἐνόησαν ὡς τε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἔστιν ὅτε σφόδρα κακοὺς οἷς νεῦ παραινεῖ ἀφιέντας. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ καθεύδουσιν, ἀ μέντοι βίαιον, ἀλλ' ὡς ἂν δόξειε κουφότερον. ἀπεῖναι γὰρ αὐτοὺς, αὐτόχειρας μὲν μὴ γενέσθαι τὰδελφοῦ. ῥίψαντας δὲ εἰς τὸ φρέαρ τὸ παρακείμενον λάκκον, ἵνα τάχιστα ἀποθανεῖν ἐάσαι, καὶ τὸ γε μιαιφονεῖν τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις τῶν νεανίσκων, φασὶ λαβὼν ῥεβηλος τὸ μηχάνιον, καὶ καλωδίῳ σκάψας, ἤρεμα καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ γὰρ ἰκανῶς ἄνυδρος λιῶ. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο· καὶ ζήτησιν χωρίων φεύγων δόλιον. ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τοῦ ἰσμαηλιτικοῦ γένους, ἀρώμασί τε καὶ σύραις φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἀπὸ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν. τῷ ῥεβήλῳ τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀραψὶν. ἐκεῖνόν τε γὰρ, ὅτι πορρωτάτω γένους μὲν ὄντα, καὶ τοῖς ξένοις, ἑαυτοῖς τε τοῦ μιάσματος ὅτου ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν δὲ τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἀπὸ τοῦ λάκκου μνᾶς εἴκοσι ἐπταμάδενα ἐτῶν γεγονότα. ῥεβηλος δὲ, νύκτωρ ὅπως τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοῖς ἀδελφοῖς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τοῦ δὲ τὸ φρεαχθὲν αὐτῷ φερασάντων, παύεται τοῦ πένθους ὁ ῥεβηλος. ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέφερκτο, τὶ ποιήσαντες αὖ ἔξω τὴν ὑποψίαν φύγοιεν τοῦ πατρὸς γνησθέντος ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀφῖκτο πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, περιρήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δόλαπαράξαντας αἵματι τράγου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τοῦ περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένου. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον οὐκ ἰδεῖν, ὅτι οἷα κέλευε συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον οὐρεῖν αἱμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπονοιαν εἶναι, περιπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἶναι τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐς ἄλη. ὁ ἰάκωβος δὲ ὅπως κουφοτέρας ὢν ἐλπίσιν ὡς ἰωσὴφ ἀποδισμένος ἥκοι θεν αὐτῷ τοῦ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὐτοῦ τὸ τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβὼν, ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅπως νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτους διέκειτο ὅπως τῷ μειρακίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τὸ ἐξ ἄλλων φάσματος θείας ἐσερημένος, ἔτους ἰῶ φάσματος καλοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἁρπαγῆναι γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ θ' ὑπὸ παίδων παρηγορεμένων αὐτῷ ῥᾴον γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεῦσαι. ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῷ φαραώθ μαγείρων τῷ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διάφορα χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. εἰ χρείζει τε τῆς καὶ τοῦ οἴκου φρονήσεως. ὁδὶ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τιμῶ ἥτις ἰῶ περὶ αὐτὸν, δὴ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis ficcus. Quo facto abiit pascua quæsituras. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, lacceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Gen. 39.

docuítque prudentiam aduerſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque ſi rem aperiter ſe faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram ſi contigeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quidiuis potius perpeſſurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuedini poſthabui. ſiue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymáſque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtantérque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officij ſui monuit, iuriſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præſtò eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδοιξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν ταῖς βίῳ δυ-
σκόλων δ ωμάμενον, οἷς αὖ παρῆ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς
τὰς διαφοράς, τὰς κ' κατὰ μόνον ἠρμοσμένον. ἡ δὲ
τ διαστὸς γυναικὸς, ὀφᾶ τε τ' εὐμορφίαν, κ τ' πρὸ τὰς
φράξεις αὐτ' δεξιότητα ἐρωτικῶς ὀφαπεθείσης, κ νο-
μίζουσης εἰ ποιήσειεν αὐτ' τοῦτο φανερὸν ῥαδίως πείσειν
αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δυτύχημα ἡγησάμενον τὸ τ
διανοιαν αὐτ' διηθλιᾶν, & πρὸς τὸ χῆμα ἡ τότε δι-
λείας, ἀλλ' ὑ πρὸς τ ζόπον ἀφορώσης τ καὶ πρᾶ τ
μεταβολὴ πρᾶγμένοντα, τήν τε ὀπθυμίαν αὐτ'
ποιησάσης καταφανῆ κ λόγες προσφερήσης πρὸ μί-
ξεως, παρέπεμπε τ ἀξίωσιν, ὑ κείνας ὅσιον ἐ) τοιαύτην
αὐτῇ διδόναι χάειν, ἐν ᾗ τ φριαμένε κ τοσαύτης ἠξιω
κότος τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν ἐ) κ ὕβειν. ἀλλὰ κρα-
τεῖν τὰ τ πάθες κἀκείνῳ πρᾶγκαλεῖ, τ ὀπογνωσιν τ
τόξεως ἡ ὀπθυμίας προβαλλόμενος. σαλήσεσθαι
γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὰ πάντα
μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ πρὸς τ̄το καταπτῶθῆς ἔσε-
σθ. κ γὰρ εἰ τῇ διανοίνῃ δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον
μηδὲν, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τ προσλμάτων ἀπλογία
πολλὴν αὖ ἔχοι παράτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπέτεινε
τ ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τ ἰώσηπον αὐτηχεῖν. κ δὲι-
νῶς ὑπὸ τ κακῆ πολιορκεμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα
προσεπθυμεῖ κατεργάσασθ δημοτελῆς ὖν ἑορτ ὀπι-
σάσης, καθ' ἣν εἰς τ παγύειν & γυναῖξι φοιτᾶν νόμι-
μον ἦν, σκήπτε) νόσον πρὸς τ ἀνδρα, θηρωμένη μόνωσιν
κ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τ ἰωσήπε. κ γλυομένης αὐτ'
ταύτης, λιπαρωτέρες ἐπ τ πρώτων αὐτ' προσλεύ-
κατο λόγοις. ὡς καλῶς μ εἶχεν αὐτὸν μ τ ἐξ ἀρχῆς
δῆσιν εἶναι κ μηδὲν αὐτφρικέναι, κατά τε τ τ' προ-
καλέσης ἐγὼ & τ πάθες ἀφβολὴν, ὑφ' ἓ βια-
θεὶς διανοια ὅσα κατ' αὐτὸν ἀξιώματος ταπφνω-
τέραν γλυέως. φεύγησ τε καὶ νεῦ ἄμεινον ἐνδοὺς, κ τὸ
ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσε). εἰ τε γὰρ δευ-
τέραν δῆσιν ἐξεδέχετο. ταύτην γεγονέναι καὶ μ πλεί-
ονος ἀνωδῆς, νόσον τε γὰρ προφασίσασθ καὶ τ ἑορτῆς,
καὶ τ παννύχεως τ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι.
εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀτέκμορσε λογισμοῖς,
τῷ μηδὲ μίαν κακουργίαν ἐ) κείνῳ σύμβολον τοῖς
αὐτοῖς ὀπιμένειν. προσδοκᾶν τε τ̄ῆ παρόντων ἀγαθῶν
ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσδέμενον αὐτῆς τ ἔρωτι,
καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γλυόμενον. ἄμεινον
ἦ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποσραφέντα τ ἀξίωσιν, καὶ τὸ
χαρίζεσθ τῇ διανοίνῃ τ τ σωφροσυνῆς δόκησιν προ-
τιθέμενον. ὁ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ξαπάσης τὴς κα-
τηγορίαν αὐτ', κ καταψδυσαμένης πεῖραν ὀπὶ τὸν
ἀνδρί. προσέξειν ἂ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πιστεφρήν, ἢ
τοῖς ἐκείνε, κἂν ὅτι μάλισα ἀπὸ τ ἀληθείας φέεσθαι,
ταῦτα λεγούσης τ γυναικὸς κ δακρυούσης, ὅτε οἴκτος
αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὥτ' ἰσάγκασε φόβος, ἀλ-
λὰ τ δήσεσιν αὐτέχειν καὶ τ ἀπειλαῖς ἃ ἐνδίδωκε
δεῖσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τε τ̄ῆ χαλε-
πωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τ̄ῆ παρόντων ἀπολαύειν,
χαεισάμενος ἐφ' οἷς αὖ αὐτὸς συνοίδ ἑ δικαίως ἀπολε-
μένῳ. γάμε τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, κ τ πρὸς τ ἀνδρα
συμβώσεως. κ τίτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τ ὀπθυμίας ἡδονῇ παρεκάλε. τ ὃ μὴ μετανοίαν
ἐξέσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ γλυσομένῳ, ἃ ὀπὶ διορθώσει τ̄ῆ ἡμρτημένων, καὶ φόβον τὸ κατάφωσιν γλυέ-
σθαι, κ χάειν τ λαβεῖν ἀγνοεμένῳ τ κακοῦ. τ ὃ προὶς τ αὖ δεσποινίας ἀπόλαυσιν ἐχέσης ἀκίνδυνον.

καὶ πρὸς ἕτι πολλῷ τοῦ λάκκου τοῦ σωφρονεῖν καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ἢ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὸς μᾶλλον δυνάσοιτο, μένουσα καθαρὰ, ἢ δεδουλῶσθαι ἐξουσίᾳ χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ὑ σωφρονεῖν πρέπον ἀγαθοῦ. πολὺ γὰρ κρεῖττον ἐστὶ θαρσεῖν ὑπηκόοις, τοῖς δὲ βεβιωμένοις, ἢ δεῖ λανθάνειν κακοπραγμα. Ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πλείω τούτοις ὅμοια, τοῦ τῆς γυναικὸς ὁρμοῦ ὑπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπερίφειν. ἡδὲ βιαιότερον ἐλέγετο τῇ παρουσῇ, καὶ ὑπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ἀπαγνήσα τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ προσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου, φοβούμενος μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, ἀλλαγῶς ἔχουσαν φθάσαι κατηγορῆσαι πρὸς τὸν πετεφρῆν ἔγνω τοῦ ἰωσήπου, καὶ τούτῳ τοῦ ἔργῳ πιμωρῆσαι μᾶλλον αὐτὸ δεινῶς ἀσφαλισαμένην, προλαβεῖν ὁ τοῦ διαβολοῦ; σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠτήσατο. καὶ κεκάθικεν ἐπὶ κατῳκῆς ἐσυνεχυμένη, τοῦ ὅτι τοῦ διαμάρτειν τὸ ὀλιθυμίας λύπῃ ὡς ὅτι πείρᾳ διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι ὁ ἀνδρὶ καὶ πρὸς τὸ ὄψιν ταραχθέντι καὶ πιεσθαμένῳ τοῦ αἰτίαν, τὸ κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθνάμης εἶπεν ἄνερ, ἢ ποτηρὸν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τοῦ σοῦ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἔθ' οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μισθὸς ἐσωφρόνησεν, ἔθ' ὧν ἐκ τὸ σῆς χρηστότης ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαριστὸς ὢν αὐ εἰμὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε ὑβρίσαι γάμον τὸ σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τοῦ σοῦ ἀπουσίαν φοβηθείς, ὡς ὅσα καὶ μέτριος ἐδόκει πρότερον δι' τὸ ἐκ σοῦ φόβου ἠρέμει καὶ ὑχὶ φύσει χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμοῦ παρελθεῖν ἐποίησεν ὡς δίον, ᾧ τοῦ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τοῦ οἰκονομίαν λαβεῖν ἠξίωτο, καὶ τῷ πρεσβυτέρων οἰκεῖῳ πεπιμηθεῖσαν ταύτῃ καὶ τὸ σῆς φαύειν γυναῖκος. παυσαμένη ὁ τῷ λόγων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπιχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ' αὐτό. πετεφρῆς ὁ μήτε διακρύσαι τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τοῦ τε πρὸς αὐτοῦ ἔρωτι πλέον νέμων, ὅτι μᾶλλον τοῦ τὸ ἀληθείας ἐξέτασιν ἐκ ἐζήτητο. δοὺς ὁ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, ποτηρὸν δ' εἶ) καταγείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τοῦ τῷ κακούργων εἱρκτοῦ ἐνέβαλεν. ὅτι ὁ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνῃ αὐτῆ μάρτυρῶν. ἰώσηπος μὲ οὐ πάντα ὅτι τοῦ θεοῦ ποτισάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑδ' εἰς ἀπολογίαν ὑδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῷ γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ ὁ καὶ τοῦ ἀνάγκης σηγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῷ δεδικότων θαῤῥῶν, τὸν τοῦ ἀρίστην τὸ συμφορᾶς καὶ τοῦ ἀληθείαν εἰδότα θεὸν, ᾧ πεῖραν τὸ προνοίας οὐθεὶς ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ τοῦ ὑπιμέλειαν καὶ τὸ πίστιν αὐτοῦ καταγνόντας ἐν οἷς ἔζευεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ μορφῆς, ὑπανίεσε τῷ δεσμῷ, καὶ τὸ δ' ἧττον ἐλαφρότερον ἐποίει. διαφὴ ὁ χρήσασθαι κρεῖττον δεσμωτῷ ἐπίζεπε. τῷ ὁ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιτο τῆς ἄκρας ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἔρχομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' ἃς καταγελθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόῳ τοῦ βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτοῦ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ συνδεσμώτην τοῦ ἰωσήπῳ τὰς πέδας;

A at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam; & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientiæ rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat; & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Ioseph intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Ioseph falsò deferre; & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationē tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni sceleſtum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimum habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. idque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in collustatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Ioseph damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Ioseph autem innocentiam suam IV.
Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorū necessitatē tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirū potentiorē esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cōfestim est expertus. Custos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in absoluendis operū pensis considerās, tū formæ dignitatē, soluit eū à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorē reddidit: victu etiā commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulationibus ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Ioseph contraxit:

Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset prælagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: eásque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos fantiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœrorésque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc fausta prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi supereße. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A σιν· ὁ δὲ ἕτερος αὐτῷ μᾶλλον ἐθάρρει, καὶ σαυτὸν γὰρ αὐτὸ
ἐδόκει φερόμενον, ὄναρ ἰδών, ἐξ ἑτέρου φιλοκαλῶν δη-
λοῦν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ἅπ τοῖς ἐν τῇ βασι-
λέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐν τῷ ὀνειράτων
φερομένας προσίδησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν καὶ τοὺς
ὕπνους, ζιῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ
ἑκάστης ἀποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς ξυγκο-
μιδὴν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχον-
τος τῷ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ
B βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι καὶ χαρεσμένως. τὸ
μὲν οὖν ἐνύπνιον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξει δ' εἴτι με-
μοίρας συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τ' ἀποῤῥησιν τ' ὄψεως.
ὁδὸν, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν ζιοὶν ἡμέ-
ραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῆς, τῷ βασιλέως ποθή-
σαντος αὐτὸ τ' ὑπηρεσίαν, & πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐ-
πανήξειν καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
C ἀνθρώποις προφέρειν, ὅσα αὐτῇ τε σκεύνῳ παύεσθαι,
& πίσιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦσι, διαλύων μὲν ἔ-
χθρας, τὰ πάθη δ' & τὰς λύπας ἀφαίρων τοῖς προσ-
φερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑπάγων. τοῦτον δὲ
φῆς ἐκ ζιῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χεροὶ τ' σὰς προ-
σέσθαι τ' βασιλέα. καλὸν τοίνυν ἴσθι σοι τ' ὄψιν γε-
γονυμένην, & προμνώσεσθαι ἄφεσιν τ' παρούσης ἀ-
νάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν
καρπὸν ἐξύγησας καὶ τὰς ὕπνους. μέμνησο μὲν τοί τοῦ
τῶν πειραθεὶς τ' προκαταγγέλλοντός σοι τὰ ἀγαθά.
D καὶ γλυκόμενον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ προϊδὴς ἡμᾶς ἐν οἷς κα-
ταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενοι, οὐδὲ
γὰρ ἁμαρτήσαντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς
ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῷ κακούργων ὑπομένοντα κα-
τακείμεθα, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τ' ταύτ' ἡμᾶς ἐρ-
γασάμενον ὑβρίσαι διλήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ
χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκέσασθαι διαύτης τ' τοῦ ὀνείρατος
ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ προμένειν τῷ δεδηλωμένων
τιὼ τελευτιῶ. δοῦλος δέ τις ὅτι τῷ σιτοποιῶν τετα-
γμένος τοῦ βασιλέως, σωδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, τοι-
αὐτὰ ποιησαμένῳ τοῦ ὑφήτου προὶ τ' ὄψεως ἐκείνης τ'
ἀποφασιν δύεσθαι ὤν, καὶ δ' αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθεαμένος,
ἤξιωσε τ' ἰώσηπον, φράσαι τι καὶ κείνῳ δηλοῦν θέλε)
τὰ ὄψε τ' παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδὼ γὰρ τοιαῦτα.
ζία φησὶ καινὰ φέρειν ὅτι τ' κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲ ἄρ-
των πλέα, τὸ δ' ζίτον ὄψε τε ποικίλων βρωμάτων οἷα
βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπαμβύες δ' οἰωνὸς ἅ-
παντα δαπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτῷ ποιεμένης
ὑποτοπεῖσθαι. καὶ ὁ μὲ ὁμοίαν τιὼ προῤῥησιν ἔσεσθαι
τῇ τῷ οἰνοχόῳ προσεδόκα. ὁ δ' ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ
λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς βέβλεται
αἱ ἀγαθῶν ἑρμηνευτὴς αὐτῷ γεγονέναι, & οὐχ οἷον τὸ
ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τῷ ζῆν αὐ-
τὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ δὲ καινὰ τοῦτο σημαίνει. τὴ τρίτη
δ' αὐτὸν ἀφ' ὑψηλοῦ ἀνασκολοπίζεσθαι, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετει-
νοῖς ἀδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα
τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε.
τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τεσσαρακοστῇ, γενέθλιον τοῦ τυράν-
νου ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ὑπὲρ τῷ σιτοποιῶν ἀνεσταύ-
ρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῷ δεσμῷ ἀπολύσας, ὅτι τῆς
αὐτῷ ὑπηρεσίας κατέσχεν. ἰώσηπος δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθούσῃ, καὶ μηδὲν ὑπὸ τ' οἰνο-
χόου καὶ μνήμης τ' προσφερομένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τ' εἱρκτ', τοιαύτην αὐτῷ τ' ἀπαλλαξὶν μηχα-

νησά-

πατάμβυος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑαυτῷ A
ὄψιν ἐνυπνίων θεασάμβυος δύο, καὶ μετ' αὐτὴν τὴν ἑκα-
τέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμυημονήσασε, τὴν δ' ὀνει-
ράτων κατέσχεν, ἀχθόμβυος ὅτι τοῖς ἐωσφαμβύοις. καὶ γὰρ
ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεκάλεσε μεθ' ἡμέ-
ραν αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὄ-
νειράτων τε κρίσιν. ὑποφωύντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸ δ' οἰνοχόον ὁρῶντα τὸ φα-
ραώθη τὴν σύγχυσιν, ὑφ' ἧς ἐμ μνήμη ἦλθε τῶ ἰωσήπου, B
καὶ τὴν περὶ τὴν ὄνειράτων σωτηρίαν. καὶ παρελθὼν ἐ-
μέμυσεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τίνα τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν
ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ δόπθεν σκεῖνε φράσαντος, ὅτι τε
σωρωθείη καὶ τὴν αὐτίκα ἡμέραν ὁ ὅπι τῶν σιτοποιῶν, καὶ
κεῖνῳ τοῦτο συμβαίη καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου
παρεσκεύας. δεδιέναι δ' ἔφη τοῦτον μὲν ὑπὸ πεπραῦσθαι τὸ ὅπι
τὴν μαγείρου, ὡς δοῦλον. λέγειν δ' αὐτὸν ἑβραίων ὄν ὀλί-
γοις εὖ μάλα ἥκειν ἅμα καὶ τὴν παρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μετα- C
πεμψάμβυος, καὶ μηδὲν τὴν ἀρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ κα-
τηγνηκώς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀνείρατων σοι δηλούμενα.
κελεύσαντος δ' ἔφη τὸν βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἰώσηπον
ἀγαγεῖν, τὸν μὲν ἥκειν ἄγοντας, τὸ κεκελευσμένον
ποιήσαντας μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ θεόσαγμα τοῦ βασι-
λέως. ὁ δ', ὡς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμβυος, ὠφελεῖν φησίν. σὺ
γάρ μοι παῦσαι, καὶ σαύσειν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέ-
του τοῦ μοῦ μεμβρτύρησαι. τὴν αὐτὴν ἀγαθῶν ὢν καὶ τού-
τῳ μεγαλοδώρους, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι κατὰ τὰς D
ὕπνους ὀνείρατων ὄψεις θεσπλεῖσι. βέλομαι δέ σε
μηδὲν ὑποκελλόμβυον φόβῳ, κολακεύσαι ψεύδη λό-
γῳ. καὶ τὸ θεὸς ἡδονῇ. αἰ γὰρ ἀληθὲς σκυθρωπότερον ἦ.
ἐδόξα γὰρ πλησίον ποταμὸν βαθέων βόας ἰδεῖν δύο φαεῖς
ἅμα καὶ μεγάθη διαφερούσας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, νέμε-
σθαι χωρεῖν ὅπι τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτας τὸν ἀριθμὸν
πλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντήσαι, λίαν κατηγνεμέ-
νας καὶ λεπτὰς ὡραθῆναι. αἱ κατεσθίουσαι τὰς δύο φαεῖς E
καὶ μεγάλας, ὑπὸ ὠφελοῦντο χαλεπῶς ὑπὸ τῆ λι-
μοῦ τεθυχωμένας. μεθ' ἃς ταύτας τινὰ ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ τεθαρσηκώς, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φαντα-
σμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καθαφέσομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ὅραρ ὁρῶ, πολὺ τοῦ πρώτου θαυμα-
σιώτερον, ὁ μὲ καὶ μᾶλλον σκυθρωπὸν καὶ ταράττει. σάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς βώλου ὑπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυείσας, καρπεβαρουῦτας
ἤδη καὶ κεκλιμένας ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τὸν πρὸς ἀμπὸν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέρας ἑπτὰ σάχυας πλησίον λιφερᾶν- F
τας καὶ ἀθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν καὶ καθεδίζειν
τὰς ὡραίας ζαπέντας, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπε
ἦ ὑπολαβών. ὄνειρος μὲν ἔσθ' ἑνὸς ὦ βασιλεῦ, καθ' περ
ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τὴν αὐτοῦ ὑποσημαίνει
τελευτὴν τῆς ἐσομβύων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον
ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τοῦ χειρώνων κατε-
σθιομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπανώ-
μβυοι, λιμὸν ἀγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρώτοις δυδαιμονήσα- G
σαν, ὡς ἐ τούτων δυφορίαν τὴν ἐντῆ ὑπὸ τὴν μὴ τοσοῦτον ἀ-
ριθμὸν ἴσον ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γένη δ' ἡ αὐαὶς
τὴν ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον ἦ, αἱ γὰρ
καταχωμένας βοῦς δαπανήσασαι τὰς κρείττονας, οὐ
ἴσχυσαν χορτασθῆναι. ὁ μέν τοι θεὸς, οὐ ὅπι τῷ λυπεῖν,
ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προγινώσκοτες, κουφοτέρας συνίσῃ ποιῶν τὰς πείρας

structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, cíúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis; quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ rotis inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorati, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis pro- A
uentus reposueris ac dispensaueris, insequen-
tem penuriam Ægyptus non sentiet. Cúmque
rex admiratus Ioſedhi prudentiam & sapien-
tiam, percontaretur quonam modo esset in fu-
turum prospiciendum vbertatis tempore, quo
tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit &
consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, &
quod præsenti vsui superesset ad futuram ne-
cessitatem reseruandum. suasit etiam vt indi-
cta professione frumenti, aratores iuberet id
in horrea condere, & quantum sat esset, & B
non amplius, populo distribueret. ibi rex tam
consilio quàm interpretatione Ioſephi col-
laudatis, ipsum huic dispensationi præfecit, iu-
bétque prouidere quæcunque putaret in rem
esse vel ipsius regis vel populi: præfatus nemi-
nem sibi videri magis idoneum ad hoc consi-
lium exequendum, quàm ipsum eius author-
em. qua potestate à rege auctus, accepto etiam
anulo regis signatorio, & iure purpuræ ge-
standæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum C
circumuectabatur, frumentúmque comporta-
bat, tantum inde aratoribus demetiens, quan-
tum in alimenta & sementem sufficeret, ne-
mine sciente causam cur hoc faceret. Trige-
simum iam ætatis annum exegerat, in summo
apud regem honore habitus, & ob incredibi-
lem prudentiam Psonthomphanechus ab eo
cognominatus, quòd occultorum inuento-
rem significat: sed & coniugium nactus est
honoratissimum. Duxit enim rege connu- D
bium hoc procurante virginem Petephræ
Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen e-
rat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante a-
grorum sterilitatem. ex his maior dictus est
Manasses, quo nomine significatur obliuio,
quia meliorem fortunam nactus venit in
prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes,
quod redditum significat, eo quòd maiorum
suorum libertati restitutus esset. Ægyptum
autem iuxta Ioſephi interpretamentum se- E
ptennio per diuitem affluentiam exacto, o-
ctauus annus fame infestabat, & quia malum
improuisum erat, promiscua multitudo grau-
iter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex
Ioſephum accersit, qui mox frumenta diui-
dendo seruator populi citra controuersiam ex-
titit. nec solùm eius regionis hominibus fo-
rum aperuit, sed etiam exteris, existimans u-
niuersum genus hominum inter se cogna-
tum, & in rebus angustis fortunatiorum ope F
subleuari dignum. Et quoniam eadem cala-
mitas & Chananæam & reliquas orbis
regiones premebat, Iacobus quoque omnes fi-
lios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm
cognouisset quòd & exteris eo foro vti lice-
ret, solo Beniamine retento, quem è Rache-
le susceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui
postquam in Ægyptum peruenere, Ioſe-
phum accedunt, mercatum sibi permitti ro-
gantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia ge- G
rebatur. nam ne tum demum regem coluisse
proderat, si Ioſephi quidem gratia negli-
geretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus
quam de se cogitantibus, quòd adolescens ab

τ καταγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιεύσάμενος τὰ πλεό-
τὰ κζ τ πρώτων χρόνον γενόμενα, ποίησις ἀπερά-
θητον αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορὰν. θαυ-
μάσαντος ὁ τὸ βασιλέως τ φρόνησιν, κ τὴν σοφίαν τ
ἰωσήπου, κ πυθομένου τίνα ἕτερον αὐ προοικονο-
μήσειεν ἐν τοῖς τ δυσπείας καιροῖς τὰ πρὸς τὴν μὴ
ταύτην, ὡς αὖ ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς φορᾶς, ὑ-
πετίθετο. κ συνεβούλευεν φείδεσθαι τῆς ἀγα-
θῶν ἕ μὴ κζ πρᾶσιν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις
ὑπερβέπειν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλίσκουσιν ἐκ πρᾶσεως,
ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἐνδείας καιρόν. ὑποτίθεσθαί τε
παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον πρὸς τῆς γεωργῶν,
τὰ δεκάτη μόνον εἰς δημοσίωι χορηγοῦντα. φαιδρὸς
δὲ ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρί-
σεως τὸ ἀνέφατο, ἕ τ συμβουλίας αὐτῷ τὴν οἰκονο-
μίαν ἐπιδιδόναι ὡς τε φρόνιμον ἂ κ τῆς πλήθει
τῆς αἰγυπτίων καὶ τῆς βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμ-
βάνοι, τ ἐξουσίαν τὴν τοῦ χαράγματος ὁδὸν, καὶ
πορφύρας ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν γίνεσθαι. ὁ δ,
ταύτης αὐτῷ τ ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης,
σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι,
δεξιᾷ τ χῆς ἁπάσης ἐλαιώνων ἐφ' ἅρματος, ἤγε τ σῖτον
πρὸς τῆς γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα ποιεῖ τε αὐτοῖς καὶ
δεκάτην ἑκάστοις ἀποφερῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν
αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποιεῖτο. τελευτῶν δ ἔτος ἤδη τ
ἡλικίας αὐτοῦ διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλα-
βε πρὸς τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν,
φονθομφανήχον, ἀπιδὼν αὐτῷ πρὸς τὸ πρόσφορον
τῆς σωτηρίας. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρε-
τήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ
παρ' ἱερεῖ θυγατέρα τ ἐν ἡλιουπόλει ἱερέων, σωσφρά-
ζοντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἐπ παρθένον ἀσανέθην ὀ-
νόματι. ἐκ ταύτης δ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸς
τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲ πρεσβύτερος. σημαίνει
δὲ ἐπίληθον, διὰ μνησθεὶς λήθην δόξαι τῆς
ἀποτυχημάτων. ὁ δ νεώτερος, ἐφραιμὴς ἀποδιδοὺς
δ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθε-
ρίᾳ τῆς προγόνων. τῆς δ αἰγύπτε κ τοῦ ἰωσήπου τῆς
ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διαγούσης,
λιμὸς ἤρξετο τῆς οἰκουμένης ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προ-
νοημένους δύνασθαι τὸ κακὸν, πονούμενοι χαλεπῶς
ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρ-
ρεον. ὁ δ, ἰώσηπον καλέσας, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀ-
πεδίδοτο, γεγυμνασμένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τ πλή-
θους. καὶ τοῦ ἀγορᾶν ἐ τοῖς ἐγχωρίοις πρὸς ἦν μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀν-
θρώπους κζ συγγένειαν ἀξιοῦντος δίκαιος τυγχά-
νειν ἰωσήπου πρὸς τὴν διδασκαλίαν χρωμένων. πέμ-
πει δ καὶ ἰάκωβος τοὺς χαναναίας δεινῶς ἐπιτεζυχω-
μένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς
υἱοὺς ἅπαντας εἰς τοῦ αἰγύπτου ὠνησομένους σῖτον, πε-
πυσμένους ἐφεῖσθαι τοῦ ἀγορᾶν κ ξένοις. μόνον δ κα-
τέχε βενιαμὶν, ὃν ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον
δὲ τοῦ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖ εἰς τοῦ αἰγύπτου ἐλ-
θόντες, ἐντυγχάνουν τοῦ ἰωσήπου χρήζοντες ἀγο-
ρᾶς. ἦσαν γὰρ οὗ ὁ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τ ἐ-
κείνου. ἕ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε
μὴς δημελητεῖν. ὁ δ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς ἦσαν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν,

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προσελθεῖν τ' ἡλικίας A
καὶ τ' χαρακτήρων ἀπαλλαττομένων ἀγνώριστος αὐτοῖς ἦ,
τρὸ ἦ μεγέθη τε ἀξιώματος ἐσῆ εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δύναμένους, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ'
ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς ἐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους
τε τ' βασιλέως πραγμάτων ἔλεγεν ἥκειν. καὶ πολλαχό-
θεν μὲ αὐτοὺς συμπλυθέναι, προφασίζεσθαι ἦ συγγέ-
νεσθαι. εἰ γὰρ ἦν δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας καὶ
μορφὰς ἴσας ὑπαφανεῖς ἐκθρέψαι, δυσκόλως καὶ βα- B
σιλεῦσιν ἔσης τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπὲρ ἦ τ' γνῶ-
ναι τὰ καθ' ἑ πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπραττεν, μαθεῖν τε βουλόμε-
νος καὶ τὸ περὶ Βενιαμὶν τ' ἀδελφόν. ἐδεδείκη γὰρ μὴ κα-
κεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶναι ἀπεσκυα-
σμένοις τὰς ψυχάς. οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίν-
δυνον τ' μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, & μηδὲν
ἔτι τὰ ἀδελφῶ καθ' νοῦν λαμβάνοντες. κατὰς αὖτες τὰ C
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥεβέκκα πρεσβεύο-
σης, ὃς ἰδίᾳ φρισβύτατος αὐτῷ. ἡμεῖς γὰρ ἔνται, ἐ κατ'
ἀδικίαν ἥκομεν, ἐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σωθῆναι ἦ χρήζοντες, καὶ καταφυ-
γὴν τῷ συνεχόντων τ' χώραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, ὃς ἐχὶ πολίταις μό-
νοις τοῖς αὐτῷ, ἀλλὰ & ξένοις ἠκούομεν τὴν ἀγορὰν τοῦ
σίτου προτιθεῖναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τ' μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῖν ἰάκω-
βος ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γεγόναμεν δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παιζόντων, ἡμῶν διδύ-
μους. ἀποθανόντος ἦ ἑνὸς τ' ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ
προβάτα ἡμῖν ὅπι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε δὲ πατὴρ
μακρὰν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηκ. καὶ ἡμεῖς ὑπὸ δ' ὅπι E
τῷ τηνικάδε συμφορᾶς, καὶ τ' τῦ φρισβύτου ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νυῖ ἐπ' ἀγορὰν σί-
του, τινὰ τε τῦ παρὸς ὑπομένειαν καὶ τινὰ κ' τὸν οἶκον
προθυμίαν βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τ' ἀδελφῶν πεπισ-
κότες. δύνασαι ἦ πέμψας εἰς τ' ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν;
εἰτι ψεύδομαι ὅτι ν τ' λεγομένων. καὶ ῥέβεκκα μὲ τοιούτοις
ἐπειρᾶτο πείθειν τ' ἰωσήπου περὶ αὐτῷ τὰ ἀμείνω
φρονεῖν. ὁ ἦ τὸν ἰάκωβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τ' ἀδελφὸν F
ἐκ ἀπολωλότα, τότε μὲ εἰς τινὰ εἰρκτὴν αὐτοὺς ὡς ὅπι
χολῆς βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ ἦ ἕκτῃ τῷ ἡμερῶν
προαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ ζωγρεῖσθαι, μὰτ' ὅπι
κακουργίᾳ τῷ βασιλέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ἕ λέγετε, πείσεταί με ταῦθ'
ἕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μὴν ἐξ αὐτῷ ἕνα παρ'
ἐμοὶ μηδὲν ὑβρεικὸν πεισόμενον, ἀποκομίσαντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοντε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὶ μὴ ἑαυτῶν ἀ- G
γοντες, τοῦτο γὰρ ἴσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀκολουθούσης τινὰ ἰωσήπου συμφορὰν, ὡς
δίκη τὰ κατ' ἐκεῖνα βεβηθέντα πεμπρῶντος αὐτοὺς τ' θεῦ
τοῦτο πρὸ πάσιν. ῥέβεκκα ἦ πολὺ ἐν ὅπι πλείστων
αὐτοῖς τ' μείζονος, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδὲν ἰωσήπῳ γίνεσ ἦ φέρειν δ' αὐτοὺς παῦ ὅτι κ πάθοιεν, κατ' ἐκδικίαν
ἐκεῖνα δρῶντος αὐτὰ τῦ θεῦ, καρτερῶς ἐξέφ. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ἐχ ἡγεμόνι τ' ἰωσήπου
γλώττης τῆς αὐτῷ συνίεναι. κατήφεια ἦ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥεβέκκου λόγους, κ τῷ πραγμάτων

eis diſtractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente eſſent præditi. nam & frumenti emendi poteſtatem eis negauit, & pro ſpeculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenitſe è diuerſis regionibus, & cognationem ſimulare. qui enim fieri poſſe vt vir priuatus tot tam inſignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognoſceret, quóve in ſtatu per ſuam abſentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine ſit factum. ſolicitus enim erat ne & eum quemadmodum ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & fruſtra ſe tantùm iter emenſos exiſtimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus ſic communem cauſam agere cœpit. Nos neque ſpeculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: ſed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos veſtra humanitate, quos non ciuibus ſolis, ſed extraneis quoque ſalutem vobis debituris frumentum venale propoſuiſſe audiuimus. Quòd autem fratres ſimus & ex eodem ſanguine, vel facies noſtræ argumento ſunt, non admodum inter ſe variantes. Pater nobis eſt Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolumes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Ioſepho fuit nomen, abſumpto, domeſticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu eſt, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim ſuauiſſimi fratris immaturus interitus. nunc fumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cognoſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quò falſam Ioſepho ſuſpicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem eſſe incolumes, iubet eos includi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni admoturus. Poſt triduum deinde productis, quoniam, inquit, aſſeueratis vos in detrimentum regis ac regni non veniſſe, frattéſque eſſe ex patre quem nominaſtis, facietis mihi fidem hæc ita ſe habere, ſi relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad patrem profecti, rurſum ad me reuertamini, adducétes vobiſcum fratrem quem habetis illic relictum eſſe. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratiq; iam extremam calamitatem inſtare, lamentabantur fortunam ſuam, crebro iactátes, adeſſe diras vltrices fratris per ſummam immanitatẽ oppreſſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus ſe inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum intereſſe neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum dam-

nabant ; ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Ioseph⁹, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia
Gen.43. reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut cum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananæ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

μετάμελο', ὥσπερ ἐκ αὐτ῀ ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκημον ἔκεινον τ῀ θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἔτους ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τ῀ πάθους εἰς δάκρυα προῆπιπτε, & μὴ ἐκλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γλυέσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρῃ, καὶ δραλφπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτὲς ἢ σεμεῶνα καταλαχὼν ὁμηρον τ῀ ἐπανόδε τ῀ ἀδελφῶν γλυπσόμενον, ἐκεῖνες μεταλαβόντας τ῀ ἀγορασίας τ῀ σίτε, προστάξεν ἀπέναι, κελδύσας τὸν ὑπηρέτλω, ἀργύριον ὁ προς τ῀ ὠνλω εἶεν τ῀ σίτε κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθένδε, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐπραξεν. οἱ ἢ ἰακώβε παῖδες, ἐλθόντες εἰς τ῀ χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ῀ τ῀ ἀργύριον αὐτοῖς συμπεσόντα. κὴ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι τ῀ βασιλέως. & λέγοντες ἀδελφοί τε εἶ) καὶ τὸν ἐνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖεν. ὡς καταλείποιέν τε σεμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχει βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίσις αὐτῷ τ῀ εἰρημένων παρ' αὐτ῀ γλύη). ἤξειεν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σφὼ αὐτοὺς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ ἢ ἀδὲν ἤρεσκε τ῀ τοῖς ὑοῖς πεπραγμένων. καὶ πρὸς τ῀ σεμεῶν ἢ καθχλω, λυπηρῶς, εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάσιμον ἡγεῖτο, προσιθέναι καὶ τ῀ βενιαμίν. κὴ ὁ μὲ πατὴρ ἀδὲ ῥυβήλε δεομένε κὴ τοὺς αὐτ῀ παῖδας ἀπαδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς κ῀ τ῀ ἀποδημίαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθε) τοῖς λόγοις. οἱ ἢ, ἠπόρεσεν ὅπ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐταράττε τὰ ργύριον, σακκίοις τῶ σίτε κατακεκρυμμένον ὤφθη. τῶ ἢ σίτε κομιδένζος ὑπ' αὐτ῀ ὀπλείποντος, καὶ τῶ λιμῶ μᾶλλον ἀπομένε, βιαζομένης αὐτὸν τ῀ ἀνάγκης, ὁ ἰακωβ῀ ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μ῀ τ῀ ἀδελφῶν, ὃ γδ λῶ αὐτοῖς εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μ῀ τ῀ ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. κὴ τῶ πάθες ἓν χείεγνος καθ' ἑκάςλω ἡμέραν γινομένε, & τ῀ ὑῶν δεομένων ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παρῶσιν. ἰέδα ἢ, τολμηρῶ τἄλλα τ῀ φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένε πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ πρὸ τὰδελφῶ δ' εὐδιένευ, ὐδὲ τὰτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσχθήσα) ἢδ ὐδὲν τ῀ πρὸ τ῀ ἀδελφὸν ὧ μὴ πάρεσαι ὁ θεὸς, τῶτο ἢ συμβήσεδς πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανεραν δ' ἔτως ἀπωλῆσαι αὐτῷ μὴ καταδίκαζειν, μηδὲ τὴν ἐκ φαεράν τ῀ ζοφῆς δύποείαν αὐτὲς ἀφαιρεῖδς ἀλόγως πρὸ τ῀ παιδὸς φερντίζονζα φερντίζειν ἢ κὴ τ῀ σεμεῶν σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ῀ βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πεισθῆσαι ἢ πρὸ αὐτ῀ τῷ θεῷ παραινοῦντος, & αὐτῷ, ὡς ἢ σῶων ἐπαναξοντες τὸν ὑὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταστρέψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακωβ῀ παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, & τιμὴ τ῀ σίτε διπλασίονα, τῷ τε πρὸ τοῖς χαναναίοις γλυομένων τό τε τῆς βαλάνε μύρεν καὶ σάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἐν ὤφθη τὸ πατρὸς ὅπ τῆ τ῀ παίδων ὄψεδ' δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν γδ τοῖς ὑοῖς εἰ κομεῖται σύοις ὐκ τῆς ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ ἢ, οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοθέντα. ἡ μερίσιον ἢ αὐτοῖς ἐνύθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν φρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ ἢ, ἐχώρεσεν τ῀ ἐπ' ἄγυπτον, μ῀ κρεῖττον & ἐλπίδος τλω ὅπ τοῖς παρῶσιν λύσλω ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τλω ἄγυπτον, κατάγονται μ῀ πρὸ τὸν ἰώσηπον. φόβ῀ ἢ αὐτοὺς ὐχ' ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ πρὸ τῆς τ῀ σίτε

A

στε τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσοντες. Ὁ δὲ τὰ Ἰωσὴφ τὴν ἰδίαν τῶ ἰωσὴφ πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὸ φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ὃ νυνὶ ἥκειν ἐπανάγοντας αὐτῷ τοῦτο. τῷ δὲ μηδὲν τοιοῦτο εἰδέναι φήσαντος, ἀπέδοσαν τὸ δίκαιον, λύσας τε τὸ συμεὼν ἀπέλυσεν συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ

B

πυθομένῳ εἰ τὸ πατὴρ, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὃν μαθὼν εἰ ἔστιν ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ λίαν ἑωρακὼς αὐτὸν ἀνέκραγεν. εἰπὼν δὲ φήσαντες, τὸ θεὸν ὅτι πᾶσιν εἰπὼν εἴη πρὸς ἀτην, ὑπὸ δὲ πάθους περιαλγόμενος εἰς δάκρυα, μεδίσας μὴ βιαίομενος καταφανὴς εἴη τοῖς ἀδελφοῖς. ὅτι δεῖπνον τε αὐτοὺς παραλαμβάνει, καὶ κατακλίνονται ἕτως ὡς καὶ πρὸ τοῦ πατρί. πάντας δὲ αὐτὸς ὁ ἰωσὴπος δεξιώμενος, διπλασίοσι μοίραις τῆς αὐτοῦ προκειμένων τὸ βενιαμὶν ἐτίμα. ὅτι δὲ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον

C

ἐξάποντο, κελεύσας τὸ ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοθῆναι μεμυξημένον, καὶ τὸ τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δὲ τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίησε δὲ ταῦτα, δέους βιαίομενος τὸ ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τοῦ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν. ἃ καταλιπόντες ὡς ἤδη αὐτοὶ κεκακουργήκοτες, ἀπᾶσι πρὸς τὸ πατέρα, ποιησάντος δὲ τὸ οἰκέτου

D

τὰ ἐπεσταλμένα, μεθ' ἡμέραν ἤδη τέτταρα εἰδότες οἱ τοῦ ἰακὼβ παῖδες, ἀπίεσαν ἀπειληφότες τὰ σημεῖα, καὶ διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, κἀπὶ τοῦ βενιαμὶν ὑποκομίζειν τοῦ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο. προελαύνουσι δὲ αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸ οἰκέτου ὃς ἀναπέπεσε τοῦ τὸ βενιαμὶν φορτίῳ τὸ σκύφον. καταχθέντες δὲ ὑπὸ τὰ ἀδοκήτου τοῦ ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὸν αἰτίαν πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἀνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν

E

τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτοῦ πρὸ τὸ δεσπότου, κακίσους ἀπεκάλουν. οἱ μηδὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸν ξενίαν καὶ τὸν φιλοφροσύνην τὸ ἰωσὴπου δι' ὑπόνοιαν λαβόντες ἀκ ὠχήσαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι κλέπται σκύφον ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπιεν ἀράμενοι φέροιεν, κέρδους ἀδίκου τὸν τε πρὸς ἰωσὴπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτοῦ εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τοιοῦ αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν ἀ λαθόντας τὸ

F

θεὸν, δὲ δὲ ἀποδράντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν τὸ δικαιούμενον οἰκέτου δέλαθον. πιθανάτατά τε νῦν τὶ παροινοῦντες εἶεν, ὡς ἀ εἰδότες, γνώσεσθαι μόν. τοι κολαζομένους αὐτίκα. κὴ ταῦτα κὴ πέρα τούτων εἰς αὐτὸς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τοῦ θεοῦ αὐτοὺς ἐκλύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, κὴ τὸ κουφολογίας τὸ οἰκέτου ἐθαύμαζον, ὅλως τε αἰτίαν ὑποφέρειν

G

ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὸν τὸ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτοῦ εὑρεθείσαν κατέχον. ἀλλὰ σπόμενοι μηδὲ ἑνὸς εἰδότος τὸ πραχθὲν, ἔσεσθαι τὸ γνώμη κακουργήσαι. τῆς μόν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστότεραν ὑπολαβόντες τὸν ἔρευναν, σκέλλουσι ταύτη χεῖσθαι. κἂν εὑρεθῇ τις ὑφηρημένος, ἅπαντας κολάζειν. ἤδη δὲ αὐτοῖς συνειδότες, ἧττον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκίνδυνον. οἱ δ', τὸν ἔρευναν μὴ ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τὸν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἕκαστον εἶ τὸ τοῦ κλοπῆς εὑρεθέντος πεποιεῖσθαι. τὸν δ' ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους σκαφιελθόντες κατὰ τὸ

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſiderasſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere; cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

VI. Gen. 44.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephique comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirati ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam secùri de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Ioſephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtiſſimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Ioſephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque supereſt. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

ἤρξατο, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. ὡς ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ σκεῦος σακκίον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκεμβῆ τινὶ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίκης ἦσαν τῇ περὶ τὸν βενιαμὶν φερνίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς ἤδη ἐν σκεύῳ τῆς κακουργίας εὑρεθησομένης, σακκίζόν τε τοὺς ὑπαδικάζαντας, ὡς ἠμποδίζοντας αὐτοῖς τινὶ ὁδὸν δι' ἃ μεμφόμενοι ἤδη προκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῆ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρηνους δύης ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς διακαταρρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε δι' ἀφροσυνημένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφθονηθῆναι. τῆς δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆ τε πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἀκόντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἵππεῖς, ἀναλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τὴν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δὲ πενθίμοις σχήμασι, τί δὴ φησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τὸ θεῖον δ' εὐνοίας, τοιαῦτα τολμᾶτε εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῆς δὲ ἀναδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ὑποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅπη τῆς κατὰ τὸν βίον ἀπηλλαχται συνθρωπῶν. εἰ δὲ τολμῶσιν, ὅτι δὲ τοῦ θεοῦ κατ' αὐτῆς ἐκδικίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληθεῖς τὸ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ καὶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τινὶ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολὺς δ' ἦν καὶ ταῦτα ὁ ῥουβηλος, αὐτῆς καθαπτόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲν ὑπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος· ὅτε γὰρ τοῦτον ὑπολύειν δίκαι τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτήσας σῶφρον ἔλεγεν. ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῇ τινὶ κλοπῶνὶ εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένῳ. τοὺς μὲν ἄλλους, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἄλλα δρασήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς σωτηρίας ἔκεινε ψυχαγωγεῖσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ τὸ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνακότων ἡμῶν τινὶ δι' αὐτῆς σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελειπται ψυχῆς δ' σῆς χρηστότητος ἐγχωμένη τινὶ τοῦ κινδύνου φυγήν. καὶ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἁμάρτημα, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τινὶ σαυτοῦ φύσιν, καὶ τινὶ ἀρετινὶ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ὧν οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι ἐν ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, ἡμοῦ πρὸς αὐτινὶ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ὑποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αὐτιωμένους, ἀλλὰ σοῦ λαβεῖν αὐτινὶ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νυῦ πρῶτον αὐτινὶ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τινὶ ἀγορᾶν τοῦ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν δύσοιαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀπορεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρῆναι ἐποίησας. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ δεῖσθαι ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τῆς ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ πρὸ τὴν δυσπραγίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμβανομένην ἡδονὴν φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δίδοται. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο μὴ ἔτρεφες, καὶ ψυχὰς ἃς ὑπὲρ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας τηρήσεις ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοκεῖν τὴν τε ψυχὰς ἡμῖν μὴ ἀφαιρεῖσθαι δι' ὧν αὐτὰς μέλλουσιν ἀπορεῖν ὀλέθρου, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν ἀφορμὴν ἀπορεῖν βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀφεῖναι τοὺς, ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἀφεῖσθαι συμφορᾶς. ἵνα μὴ τῆς εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσεως φαιδρὸς τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλην πρόφασιν δεομένους ἐπικουρίας φιλάνθρωπος δόξῃς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας δι' κατάστασιν εἰς χρείαν, ἠμεμωμοτέρους δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων ἐπίλυσιν ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ πρὸ μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον λύσιγκε τοῖς ὑπερδυσὶ, τό γε πρὸ τέκνων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπόθεσιν τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἀδικημάτων, θεῖ φύσει προσετέθη. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν πῶς ὅτι παίδων ἀποβολῆς ταλαιπωρεῖ δῆτ' ὅτι ἰωσήπου τελευτῆς ἐπιδεδειγμένῳ, ἐπ' αὐτῷ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα πρὸ τ' σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὄσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τέκνους οὐ λυπήσοντας τοιούτους ἐπ' ἐχοντες, παρέχομεν αὖ αὐτοὺς πεισομένους ὅπ καὶ θελήσειας. νῦν δ', ἐπὶ δὲ ἑαυτοὺς ἐλεουῦντες, εἰ δ' νέοι καὶ μὴ πω τῷ καὶ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τοιούτοι μεθ' ἡμῶν, τὸ δὲ τῷ πατρὸς λογιζόμενοι μὴ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοι τὰς δήσεις προσφερόμενον, δ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον καταφύγημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ἔτι πονηρὸς αὐτὸς, ὅτι τοιούτους ἐπορμοῦς ἐχθύησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, μὴ πειραθεῖσας τοιούτων ἐχὶ δίκαιος. καὶ νῦν μὲν ἀποδημοῦντων, τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τὸν αἰτίαν, ὑπομένει δῆτα ταυτὸν πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀρθώσεται διαχρησάμενον, καὶ κακὸν αὐτῷ ποιήσει τὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆν, πρὶν εἰς ἄλλους φοτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπόδοιτο αὐτὸν εἰς ἀναιδησίαν μεταχαλῶν. χρόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε προσξύνει τοῦ ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος, τ' ἡμετέρας ποινείας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολειφθέντων ἄδικα, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος τοῦ δωρεαί. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ ἅμα δίδως, ἀπολαύσαι μὲ ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθῆς δ' ἐν αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῶν πάντων πατρὸς, εἰς ὃν μὴ κοινωνίαν μὴ αὐτὸν τ' ὀνόματος δυσεβεῖν δόξεις τῷ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πείσονται τῆς παίδων τιμωρίας. σὸν οὖν ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφε-

acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas beneficiendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactam obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quja ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, præstat bene facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantùm ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem fratri erroris venia data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse, & per ætatẽ nõdum satis sapere, & talibus non grauatim veniã dari solere: sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quã nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur. parique modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli essent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum, cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum adscribo, qui vobis in præsentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere, quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam contristari. quid est enim cur vos malè habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœnitentia, quam frustratam esse iam videtis? Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

Gen. 45.

A λέσθαι δοκοῦσαι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τὸ γὰρ ἐστ' ἀμφότερα δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ παρὸν καὶ ἀπολαύειν τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δ' ὑπαρχούσης, ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτετράφθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτὰ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ δὲ πάντας ἡμᾶς σώσεις τἀδελφοῦ συγγνοὺς, ὑπὲρ ὧν ἠτύχηκεν. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν B βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δεῖ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τοῦ βίου. καὶ τοσούτου δεησόμεθα στρατηγὲ κατακτείναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. οὐ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γεγονότες ἀποθανεῖν οὕτως. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἡμάρτηκε μήπω τὸ φρονεῖν ἐνηρεισμένος, καὶ ὡς ἀνθρώ- C πινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν παύομαι περαιτέρω λέγειν. ἵν' εἰ μὲν κατακρίνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσειας κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, οὐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴτ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρησάμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πα- D τρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον, εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως ἐκμαλάξειε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ καταπραΰνειεν ἀγωνιζόμενος. προσέπεσον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ παραδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυ- E χῆς ἀπολουμένοις. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ εὐνοίας τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν περὶ ἐμοῦ βεβουλευμένων εὑρίσκω, πάντα ταῦτα ποιήσας ἐπὶ πείρᾳ τῆς ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δὲ, οὐδὲ F περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεοῦ δὲ βουλήσει τήν τε νῦν πραγματευομένου τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τὴν ἐς ὕστερον ἂν εὐμενὴς ἡμῖν παραμείνῃ. πατρός τε οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς συναιτίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἥ- G δεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλίας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις, ἄπιτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν

φρον-

φεγτήσον ἀναλωθεὶς ζημώσῃ μὲ τὸ κάλλιςον τῆς δυ- A
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τῷ ἐμῷ κὴ μεταλα-
βεῖν τῆ παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν ἢ τοῦτον,
κὴ γυναῖκας ὑμετέρας κὴ τέκνα, κὴ πᾶσαν τὴν συ-
γγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. ὁ γὰρ
ἀποδήμοις εἶ τῆ ἀγαθῶν δεῖ τῆ ἡμετέρων τοῖς ἐμοὶ
φιλτάτοις, ἄλλως τε κὴ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἐπὶ πενταε-
τίαν ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει
τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν κὴ λύπῃ, τ' δ'
ἐπ' αὐτῷ διεβεβλημένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπολήψειν B
ἐδόκει τὸ σύγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲ ἦσαν ἐν δυω-
χίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς ἰώσηπον τοὺς
ἀδελφοὺς, ἡσθη τε μεγάλως, & ὡς ἐπ' οἰκείων εὐγε-
θεὶς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτε πλήρεις, κὴ
ἄργυρον & χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντας ἢ
πλείω πᾶσα τοῦ ἀδελφοῦ, τὰ μὲ τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐ-
τοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένων θεν-
ιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπέσαν. ὡς ἢ ἀφικομένων τῷ παίδων C
ἰακώβου τὰ πρὸς τ' ἰώσηπον ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τ'
θανάτου διαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ & ζῇ
μὲ λαμπρᾶς δυδαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἴ-
γυπτον, κὴ τιμὴ ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ
ὑπεμέλειαν, ἄπιςον μὲ οὐδὲν ἐδόκει τῷ ἐπηγγελμένων,
λογιζόμενος τὸ θεῖ τὴν μεγαλυρίαν καὶ τὴν πρὸς
αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ & τῷ μέλλοντι χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμηδ
δ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

Η τῶ πατρὸς αὐτῷ μετὰ δ γενεᾶς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετά-
βασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

Ως ἢ κατέλαβεν ὅπι τὸ ὄρυμα φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, & φοβούμενος διὰ τὴν δυδαιμονίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῆ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ E
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ ἔτι εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκ-
γονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἰῶ ὑ-
πορημένος, ἅμα τε μὴ δίκα βελήσεως θεῖ γνομένης τ
εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῆ τὸ γένος αὐτῷ, πρὸς ἢ
τούτοις δεδιὼς μὴ πρεξέλθῃ τῷ βίῳ πρὶν εἰς ὄψιν
ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται τρέφων ἑαυτῷ
τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὄψας ἢ ὁ θεὸς αὐτῷ,
καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πιωθανομένῳ τίς ἐςιν. ἀλλ'
ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβω θεὸν ἀγνοεῖσθ τ' ἀεὶ πρόσ- F
τιν & βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, & μετ' αὐτοὺς σοὶ
γενόμενον. συνεμῶ τε γάρ σοι τ' ἀρχῆς ἐκ τοῦ πατρός,
ἐγὼ παρεῖχον. κὴ κατ' ἐμὴν δύνοιαν, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, κὴ
παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, & χρημάτων ἐνόησας.
παρέμεινέ τε σε γνώμη πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, & ὃν ἀπο-
λωλέναι τῷ υἱῶν ἐδώκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν
μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, & τ' αἰγύπτε κύριον ὡς ὀ- G
λίγω διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκω τε νῦν ὁδοῦ
τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, & βίε σοι τελευτὴν ἐν τ' ἰω-
σήπε χερσὶν γνησομένῳ προδηλῶν, κὴ μακρὸν αἰῶνα
τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ & δόξῃ καταγγέλλων,
κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι. τούτῳ
θαρσύσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ' αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς κὴ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo con- A
sumpto immodica de vobis solicitudine, præ-
cipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priu-
quam ille in conspectum meum veniat, & ho-
rum bonorum fiat particeps. quamobrem &
ipsum & vxores ac liberos vestros totámque
cognationem assumentes migrare vos huc vo-
lo. Non enim decet mihi charissimos ab hac
mea felicitate abesse, præsertim fame quinque
adhuc annis duratura. Hæc locutus complecti-
tur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœ-
rore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ
fratrem peccauissent. mox conuiuium est secu-
tum. Rex autem cognito fratrum Iosephi ad-
uentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, læ-
tatus est, donauitque eis currus onustos fru-
mento & aurum ac argentum, munera ad pa-
trem deferenda, qui pluribus etiam à fratre ac-
ceptis, partim patri, partim in singulos dona-
tis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad
suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Io- VII.
sephi cognouit, quòd non solum mortem ef-
fugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splen-
dida fortuna viuit cum rege administrans Æ-
gyptum, & penè totam illius regionis guber-
nationem commissam habens, facilè ista credi-
dit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga
se fauorem, tametsi aliquantisper vt videba-
tur intermissum: nec diu moratus iter aggres-
sus est ad Iosephum properans.

Cap. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

VT verò ventum est ad puteum iuramen- *Genes.46.*
ti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne
filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate ha-
bitandæ regionis captis, posteritas sua non re-
diret in Chananæam occupatura eam iuxta
promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione
præsenti facta genus ipsius clade aliqua ferire-
tur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum
aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia
volutanti in animo & somno grauato Deus
per visionem astitit, eúmque bis nominatim
inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non
agnoscis inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam
tuum quàm tuorum maiorum protectorem
simul & auxiliatorem? qui cõtra patris tui pro-
positum principem familię te constitui, & cum
solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci
vt coniugium nactus fortunatum redires & li-
beris multis & facultatibus auctus: incolu-
mem etiam progeniem tuam seruaui, & &
quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam su-
blime dignitatis fastigium euexi, vt non mul-
tum à rege Ægypti differat. Nunc quoque
in hoc veni vt me ducem huius itineris ha-
beas, vtque tibi prænunciem inter manus Io-
sephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam
per multa secula potentem fore simul & illu-
strem, occupaturámque terram cuius ditio-
nem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus
eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepo-
tibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iamnus, Puthodus, Iachenus, Zoat, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemaues, Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post fastas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν· ἅλ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, ἐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μήτι δόξωσι τοῖς ἐκ ἐπιλαμβάνεσθαι ἡμᾶς ὡς μεσοποταμίας, ἀλλ' αἰγυπτίους εἶ), ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβῳ μὲ οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. Τούτων ἰώσηπος ἤδη πεπαφήκετο. Τοῖς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐκ τούτου γεγονόσιν δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲ ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσαρών, χαρμισός. συμεῶνος ἦ, ἓξ, ἰούμηλος, ἰάμνος, πούθοδος, ἰάχηνος, σόαεσς, σάαρος. λεΐς ἦ λεΰϊ γεγόνασιν υἱοί, γήλσημις, κάαθος, μαρεῶεσς. ἰούδα ἦ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλαῆς, φαρὲς, ζαρᾶς. οἱ ἦ δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἔσρων καὶ ἀμυεσς. ἰσσαχὰρ ἦ τέσσαρες, θυλαῆς, φουεῶς, ἰώβος, σαμμάρων. ζεῖς ἦ ζαβυλὼν ἦλθ υἱοὶς, σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ λείας γένος, καὶ αὕτη συναπῆκε Ⓒ θυγάτηρ αὐτῆς δίνα. ζεῖς ἔτοι καὶ τεσσαράκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. Τούτων ἰωσήπῳ μὲν γεγόνεσαν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφράμης, βενιαμὶν ἦ τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοσσὸς, βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, ναμμανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀφταῖς, σάρσδος. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοι, εἰς ἑπτὰ Ⓒ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβου γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δᾶνος, καὶ νεφθαλής. ᾧ τέσσαρες εἵποντο παῖδες, ἐλπῖνος, γεμίνης, σάρης τε, Ⓒ ἔλλιμος. δᾶνῳ μὲν, μονογλυὲς ἦν παιδίον, ὕσις. τούτων πρωτογενομένων τοῖς πρωτειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῦσιν ἀριθμόν. γάδης ἦ, καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἠλίας ἦ αὕτη θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπήγοντο, γάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, ἔγιν, σουνὶν, ζάβρων, ἀπείνιν, ἐρωὶδιν, ἀρίηλον. ἀσήρωνός τε ἦν θυγάτηρ, Ⓒ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ. οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤασους, ἰούβης, βαρὶς, ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. Τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ πρωτογενομένων τοῖς πρωτειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἕξιν ὁ πρωτειρημένος ἀριθμὸς πληρῦται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν ἦ ἰώσηπος ὡδαγομένου τὸν πατέρα, καὶ γὰρ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τἰν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ καθ' ἥρωων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ἐπὶ τῇ χαρᾷ ἀπροσδοκήτῳ τε καὶ μεγάλῃ γενομένῃ, μικρῷ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. ἐπὶ αὐτὸς μὲν κρατήσας διωσθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ἐ μὲν οἱ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ παρ' ἡμῶν ἦτον τὸ πάθος. ἔπεσεν τὸν μὲ πρῶτον κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς ἦ ὡδαλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὡδαγόμενον μὲ τὸ γένος τὸν ἰάκωβον. ὁ ἦ τῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατερπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελῶσι τὸν ὅπιζέφυρα διάγειν. ὁ ἦ, ποιμέσιν αὐτοὺς ἀγαθοῖς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ πρόσανέχειν, τότε μὴ διαζόμενοι, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὀπιμελεῖσθαι τὸ πατρὸς προνοούμενοι, τότε τοῖς αἰγυπτίοις εἶ) προσφιλεῖς, μηδὲν προϊέμενοι τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπεχθημόνων ἦν πρὸς νομὰς ἀνασπάσαι. τῷ ἦ ἰακώβῳ ὡδαγομένῳ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένῳ τε, καὶ κατευχομένῳ πρὸς τὸν βασιλείας αὐτῷ, ὁ φαραὼ ἐπιπυθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸ μήκους τῆς ζωῆς τὸν ἰάκωβον

εἰ πόν

εἰπόντος δ' ὡς ἥττονα τῆς προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἕ- A
τη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν ἡλιου
πόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, ὑ γὰρ ἀνέβαινε, μήτε
ὄντος τοῦ θεοῦ. προῖκά τε μηδὲ μίαν ἑαυτῷ ὑπ'
ἀγνοίας πεποιημένων, τοῦ ἰωσήπου τὸν σῖτον ὅλοι
χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέ- B
λειπε, τῆς βοσκημάτων ἐωνοῦτο τὸ ὄντον καὶ τῆς ἀν-
δραπόδων, οἷς δὲ καὶ γῆ τις ἦν, μοίρας ταύτην παρεχό-
μενον ὀλίγα τιμῇ τροφῆς. ὅπως τε τοῦ βασιλέως πάσης
αὐτῷ τῆς οὐσίας κυρίου γενομένου μεταικίσησαν
ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίᾳ γένηται τῷ βασιλεῖ
τῆς χώρας ταύτης ἡ κτῆσις, πλὴν τῆς ἱερέων. τούτοις
γὰρ ἔμεινεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλωσε τ' αὐτῷ καὶ τὰ σώ-
ματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τῆς τροφῆς ἐπορείαν αὐτοὺς κατ- C
ανάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
πλὴν γῆν ἐπιβαίνοντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθό-
νως ἐκφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἐπελθόμενος
πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῇς τὸ πλῆθος, πλήν τε γῆν
αὐτοῖς ἣν ἐκείνων ἐπιλαχομένων βασιλεὺς ἔχειν ἐ-
δώκατο, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ
κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, πλὴν
πέμπειν τῆς καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς D
χώρας ἧς δίδωσιν αὐτοῖς ἕξειν αὐτός. τοὺς δὲ παρ' ἐλπί-
δα κυρίους τῆς γῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε,
καὶ ὑρίσατο τὰ τέλεσματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε
ἀξίωμα τὸ ἐπὶ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώση-
πος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως
ἐπὶ αὐτῷ. ὅτε τε τελεῖν τὴν πέμπτην τῆς καρ-
πῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῆς ὑστέρου βασιλέων. ἰά-
κωβος δὲ, ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διατείψας,
καὶ νόσῳ χρησάμενος, παῤ ὀντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθα- E
νεν, ἐπιδυξάμενος, τοῖς μὲ κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προεῖπὼν
αὐτοῖς κατὰ προφητείαν πῶς μέλλει τῆς σὺν τῶν φυλέας
αὐτῷ ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ
πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον
διεξελθὼν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς ἀλλὰ
καὶ πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐ-
τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ δυνάστας τινὲς ἠμείψαντο, προ-
στάξε τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τῶν ἰωσήπου παῖδας ἐφραί- F
μην καὶ μανασσὴν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται
διαριθμῶσι μετ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν, πρὸ ὧν ὕστερον
δυρῆμεν. ἤδη μὲν τοι ἐν ταφῆς ἐν χεβρῶνι τυγχάνει.
τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῆς προγόνων ἀπολιφθεὶς ἐπ'
εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοι-
αὐτοις ἀγαθὸν γεγονότα. ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος
αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κο-
μίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλο- G
μένων αὐτῷ συνυποστρέφειν, θέος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τε-
θνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς μηδησάμενος τὸν εἰς αὐτὸν ὀρ-
βουλῆς, ἐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτὸν
μεγαλότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν
δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσιν ὁμοίως αὐτοῖς αὐτουργὸν χρώ-
μενος ἐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ τοῦτ', ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigantes; non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioſephus frumentum dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremò hæc neceſſitas adeò non corpora ſolùm, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Ioſephus regionis vrbes obeundo, conuocata per ſingulos multitudine, agrorum, quos regi ceſſerant, vſumfructum illis reſtituit, & adhortatus vt non ſecus quàm proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioſephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit, & ius quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

VIII. *Geneſ. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto pòſt tempore. præterea collaudato Ioſepho quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filiis vt Ioſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremò rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cùm vixiſſet annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè ſepeliuit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cùm non amplius eſſet in cuius gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolentia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene vſus: quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem euehereetur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

IX. *Exod.* 1.

AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἀξυσίαν παμεδόμμος. ὁ δὴ καὶ τ Θιαύτης δυδαιμονίας ἄπιον αὐτῷ ἐδόκει τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι Θ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς θεσειρήκαμεν ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δυδαιμόνως δὴ τ αἰγύπτιοι. Θ τούτων μὲ τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χέβρωνι. τὰ δ' ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τ αἰγύπτιε οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτεσι γὰρ αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τ χαναναίας, σημανῶ θεοδιηγησάμμος τὴν ἀρχαίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ζυφεσῆς καὶ ῥαθύμοις ἔθει θεὸς πόνες, Θ τῆ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τ κτ φιλοκερδίαν, συνέβη δύνῶς θεὸς τοὺς ἑβραίους ζηλοτυπίαν κτ φθόνον τ δυδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τ ἰσραηλιτῆ γένος ἀκμάζον, Θ δι' ἀρετὴν καὶ θεὸς τὸ πνεῖν δύφυΐαν πλήθη χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτοις ὑπολάμβανον. ὧν τ ἦσαν δι' ὑπὸ ἰωσήπε τετυχηκότες, δίκῃ χρόνε μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τ βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθυθυΐας, δύνῶς ἐνύβριζον τοῖς ἰσραηλίταις, Θ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς θεοστάξαν δίχα τεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τὰς πόλεσι, Θ χώματα, ὅπως αἱ εἴργοι τ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀποικοδομοῦντες ἐξέζυχον ἡμῖν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυέσθαι σωμήθεις. Θ τεσσαράκοσιον μὲν ἐτῆ χρόνον ἐπ' αὐταῖς διέμυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις αὐτεφιλονείκως γὰρ, οἱ μὲ αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φάνεσθαι τῆ ὀπιταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς θεάγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπεδόσαν θεὶ τ ἀφανισμὸν τὸ γένους ἡμῖν τοὺς αἰγυπτίους θεοφῆτο θιαύτη. τῆ ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ θεὶ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῆ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τ αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δ' τὲς ἰσραηλίτας, ζαφεὶς. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δ' ὁ βασιλεὺς, κτ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γένος ἐκθεῖναι ὑπὸ τ ἰσραηλιτῆ εἰς τ ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ἐφύλαττον τε τὰς ὀδύνας τ ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὲς τόκετους αὐτῆ παρατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ γὰρ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύεσθαι, αἳ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τ τ βασιλέως βέλησιν. τὲς μὲν τοι καταφρονήσαντας τ θεοστάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας τὸ τέχθεν, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γυναικὶ προσέταξε· δῆνον δὲ τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ὃ καθὸ παίδων ἀπεσείοντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τ ἀπώλειαν ὑπέργυον τῆ γυναικῶν. ἀλλὰ καὶ ἡ ὀδύνοια τ τ γένους αὐτῶν ὀλιγανθρωπίας, φθειρομένων μὲ τῆ τικτομένων, αὐτῶν δ' ἀπαλυ-

λυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσωδυσμίθητον ἐποίει τὴ σωφορέν. καὶ οἱ μὲ ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσαι δ' ἂν οὐδεὶς τ̃ τοῦ θεοῦ γνώμης εἰ μὴ μυρίας τέχνας ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ξύφει λαθὼν τ̃ τ̃ βασιλέως φυλακὴν, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενησομένοις ὁ προφήτων λόγος. ἀμαραφάμης, τῶν δ' γενομένων ὧδε τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς μὴ σφῶν τ̃ παντὸς ἔθνους μὴ ἀναίσει τ̃ ὀλιγοφησομένης νεότητος ὀλιγανθρωπίαν, καὶ χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, συνέχετο γὰρ αὐτοῦ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχανίαις ὢν. καὶ προσ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἐτράπετο, ὧδε καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τ̃ εἰς αὐτὸν θρησκείας ὧδε ἀβεβηκότων. δοὺς τε ἀπάλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου συνακοπάθοιεν τὸν κάμνειν, καὶ τ̃ ἐπ' ἀπωλείᾳ τῆς γένους αὐτῆς ἐλπίδος. ὁ γὰρ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ προσ τὴν ἱκετείαν ὀπλαδεῖς, ἐφίσατο καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μᾶλλον ὑπομνώσκειν αὐτὸν ὧν τῆς μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δυσέβειαν αὐτῆς ἔλεγε δι' ἣν μήπω ἔχοι. καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῆς διωρησάμενος τὸ γένεσθαι τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἄβεστον μὲ μόνον ἐκ τ̃ μεσοποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ὧδε γένεσθαι διδαμονῆσαι, τάτε ἄλλα καὶ τ̃ γυναικὸς αὐτῷ προσ γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης προτεῖναι. ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀγαθῆς προσ τοῦτο γενομένης τεκνῶσαι παῖδας. καὶ καταλιπεῖν μὲ, ἰσμαήλῳ δ' τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀπέβων χώραν, τοῖς δ' ἐκ καστούρας τῇ χαλδυλίτιν, ἰσάκῳ δ' τῇ χαναναίαν. ὅσατε πολέμων καὶ τῇ ἐμῷ φησιν συμμαχίαν διαγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶ δόξητε δι' μήνης ἔχοντες, ἰάκωβον δ', καὶ τοῖς ἐχόμοφύλοις γνώσιμον εἶ συμβέβηκεν, ὅτι τε μεγέθει τ̃ διαμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, δι' πᾶσι τοῖς αὐτοῦ κατέλειπεν. ἃ μὴ ἑβδομήκοντα τῆς πάντων εἰς αἴγυπτον ἀφικομένη, ὧν ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη γεγόνασιν. νεῦ δέ με τὸ κοινῇ συμφέροντος ὑμῖν ἵσε προνοήσομεν, καὶ τ̃ σῆς δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ ὅδε, ἃ τῷ χρόνῳ αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκειναν ἀπολλύναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν πικτόμενα, σὸς ἔσαι. δι' κλήσεται μὲ τοῖς ἐπ' ὀλέθρῳ ὧδε φυλάσσοντας. τραφεὶς δ' ὧδε αὐδόξως, τὸ μὲ ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσῃ. μήνης δ' ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαντα τεύξεται ὧδε ἀνθρώποις, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ δι' ὧδε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς σὺ γενησομένοις. ἔσαι δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τῇ ἐμῷ ἕξειν ἱερωσυνίαν, αὐτόν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. ταῦτα τ' ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀμεγερθεὶς ὁ ἀμαραφάμης, ἐδήλη τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ θέος ἔτι μεῖζον δι' τὴν τοῦ ὀνείρου προθύμησιν αὐτοῖς συνίσατο. ἐγὼ δ' ὡς μὲν παιδὸς μόνον ὑλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅτι μεγέθει τοιαύτης διαμονίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τ̃ θεοῦ, πίσιν ὁ τοιοῦτος παρεῖχε λαθόσης τὰς φυλακὰς διὰ τ̃ τῆς χθόνων ὀπείκασαν, καὶ τὸ μὴ διαμᾶς αὐτῇ προπαιδεύειν τὰς ἀληθόνας. καὶ ξεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφάμης μὴ κατάφωρος γένηται καὶ πρόσω ὅτι τ̃ τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπολεῖται μὴ τ̃ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipsis parentibus non multò post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus; & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. frattem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt cum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἔγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσεσθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ φείσεται. περὶ τὰ λήσεσθαι περιστὰς ἀκούς, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν, ὑ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ἐφορμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτός. τὸν δὲ θεὸν ἠγεῖτο πᾶσαν ἐκποιήσειν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψεύδος ἡμᾶσθαι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοπίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μὴ ὑδρυχωρεῖας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ δὲ ὕδατι τὴν ὀξὺ τῆς πλεγμάτων ὑποφεύγειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βάλοντες, εἴασαν ὅπη τοῦ θεοῦ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὑποδεξάμενος ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀντιπαρεξίει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα δὲ διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπίαν σώσειν, πᾶν δ' ὅτι βεληθεὶν θεάσεσθαι αὐτοτελοῖς ἀγαθῆ τυγχάνον. καὶ ὀλιγωρήσαντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων καθαιρόντας ὄλεθρον καὶ πολλῇ φρενὶ τότε χρησαμένους ἀνοσιωτάτῃ. σωζομένους δ' ἐκ ὑποδοχῆς καὶ χρεὼν ἐκ μέσου τῶν κακῶν ἀνεισκομένους τὴν δυσφορίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοῦτον γάρ τι καὶ φρενὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοπίδα φέρειν αὐτῇ ἐκκομίσαι. ὠδαγμένων δὲ τῶν ὅπη τούτῳ σαλέντων μὴ ἡ κοπὶς ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑφηγάπησε, μεγέθος τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς φρενὶ μωυσῆ ἐχρήσατο ἀνοσιωτάτῃ, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταψηφισαμένων δὲ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἑβραίων γένους ἀπώλεσαν ποιῆσαι ἔρριψε δὲ ὑπομελείας ἀξιωθεῖσαν. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθεῖσαν, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ προσεμφύειν δὲ αὐτοῦ τῇ θηλῇ, ἀλλ' ὑποσραφέντος, καὶ τοῦτ' ὅπη πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μιριάμη παρεσυγχάνουσα τοῖς γινομένοις, ἐκ ὡς τε ἐκ ὠδασκάλης δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπη τροφῆς τοῦ παιδὸς μεταλαβεῖν τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μοί τίνα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθεῖσαν ποιήσειας ταχὰ ἂν προσοίσειτο θηλῇ οἰκείᾳ. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτῇ ἐκποιήσαι, καὶ τῶν γαλαγωγῶν τινὰ μεταλαβεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως προσφύεται τῇ θηλῇ. καὶ ἀνθεῖσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τοῦ τροφεῖον τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ πᾶν. καὶ αὐτῷ τὴν ὀπίσω ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ δὲ ὕδωρ, μῶν οἱ ἀγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοῖς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ ἰδόμολογουμένως καὶ τῷ τοῦ θεοῦ προῤῥήσει φρονήσει ἑβραίων ἄριστος. ἄβραμος δὲ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμφοτέρους μὲν δὲ αὐτὸς ἰδεῖν παῖς. κάθου δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λεύι. ὁ λεύι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἰδεῖν ἰσαάκου γενόμενος. ἄβραμος δὲ ἦν. συνέσις δὲ ἐκ τῷ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν σοφίαν ἐν ταῖς παιδείαις.

καὶ

καὶ μειζόνων τῆς ὑπ' αὐδὸς ὑμνουμένων ἐπαγγελίαν
εἶχε τὰ τότε θεατρόμενα. καὶ ζωτῆ μὲ αὐτὸν γενόμενον, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τ' ἡλικίας ἐξῆρε ἄνθημα. θεὸς ἦ κάλλος ἀδὲις ἀφιλοτίμητος λῷ ἔτως, ὡς μωϋσῆι θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τ' ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὑπερφέρεσθαι μὲ ὑπὸ τ' ὄψεως τῶ παιδός. ἀφίεναι ἦ τὰ ἀναδαζόμενα καὶ τῆ θεωρίᾳ προσαχολεῖν αὐτό. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρατος τοῖς αὐτὸν ὁρῶσι, κἀπεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὁπόταν δ' αὐτὸν ζωῖτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωϋσῆν θεὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τῶτον, καὶ ὡς φερτίσοιτο δεξιοχῆς εἰ καὶ βελήσει θεῶ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. θεὸς αὐτόν τε ἔλεγεν. ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῆ τε θεῖον κ' φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως ἦ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τῦ ποταμοῦ λαβῶσα χάριτος, ἑμαυτῆς μὲ ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τ' ἦ σῆς βασιλείας δεξιοχον. ταῦτα λέγουσα ζωῖς τῶ πατρὸς χερσὶν ἐτίθει τὸ βρέφος. ὁ ἦ ζ λαβὼν κ' θεοφερνισάμενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τ' θυγατρὸς ἔπιτίθησιν αὐτῶ τὸ διάδημα. καταφέρᾳ δ' ὁ μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, θελόμενος αὐτὸ κ' νηπιότητα δῆθεν, ἐπέβαινέ τε αὐτῦ ζοῖς ποσί. καὶ τῦτο ἰδὸν οἰωνὸν ὅτι τῆ βασιλείᾳ φέρῃ. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γλῶσσιν αὐτὸ θεοεπὼν ὅτι ταπεινώσει τ' ἀγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. κ' δεινὸν ἀπεργάζεσθαι, βασιλῆ, πᾶς ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις ἦ) μάρτυρεῖ τῆ θεοπροδόσᾳ τῦ γενομένου, ὅτι βεβαιωθήσεται ἡ ἐμὴ ἀρχὴ τῆ σῆ κ' πατρὶ τὸ διάδημα. τῦτον ἀνελῶν, ἀγυπτίοις μὲ τὸ αὐτὸ αὐτὸ δῆς ἀπεῖς. ἑβραίοις ἦ, τὴν ἐλπίδα τῦ δι' αὐτὸ θάρσους ἀφελῆ. φθαεὶς δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ θεὸς τὸν φόνον οἰκτρὸς λῶ ὁ βασιλῆς, ζωῖτον αὐτὸν τῦ θεῦ ὡδασκάλησαντος, ὦ θεφνοια τ' μωϋσέως τ' σωτηρίας λῶ. ἐξέφερτο οὖν, πολλῆς ὑπομελείας τυγχάνων. καὶ ζοῖς μὲ ἑβραίοις ἐπ' αὐτῆ παρῆν ἔλλειψιν ἐξ) θεὸς τῆ ὅλων. δι' ὑπονοίας δ' εἶχον αἰγύπτιοι τὴν ἰατροφὴν αὐτό. μηδ' ἑνὸς ἦ ὄντος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλῆς, ἢ συγγλωσσίᾳ δῆλ' τ' ἰασωπήσεως, ἢ τῆ ἄλλων τινὸς, ᾧ πλέον ἰσχὺν ὠφελείας τῆ αἰγυπτίων ἐκ τῦ θεοεδέναι θαῤῥεῖν παρῆν, ἀπεῖχον τῆς αἱρέσεως αὐτό. μωϋσῆς μὲν οὖν τῆ θεφρημένῳ τρόπῳ γενηθεὶς καὶ τραφεὶς, ζ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν ζοῖς αἰγυπτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, κ' τὸ ὅτι ταπεινώσῃ μὲ τὴ ἐκείνων, ἐπαύξησεν ἦ τῆ ἑβραίων γενομένην, ζιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, θεόσοικοι δ' εἰσὶ ζοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῆ, ἔφερον κ' ἦγον τὰ τῆ αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῆ σεσαδυσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τ' καταφρονήσεως. ζ τῆ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῆ ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικολυθησαν ἦ διώκοντες αἰθίοπες, ζ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τ' αἰγύπτε, τ' χώρας ὁπλεῖον ἦπορον, κ' γυμνάμενοι τ' ἀγαθῶν, ἐκάτι αὐτῆ ἀπείχοντο. ὡς ἦ τὰ γειτνιῶντα μέρη φρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ἐκ ἐτόλμων αἰ πιρατεύειν, θεοῦβησαν ἄχει μόφεως, καὶ τ' θαλάσσης, ἐδὲ μιᾶς τῆ πόλεων αἰτηχεῖν δυνηθείσης. τῆ ἦ κακῶ πιεζόμενοι, θεὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius formæ oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se togitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim cum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiam si Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda; abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adoleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. A cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum B gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re C satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia D non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus G tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὶς ἀγύπτιοι καὶ μαντείας ξέποντας. συμβαλόυσαντος ὃ αὐτοῖς τὸ θεῖ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἐβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὠδαχεῖν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ χρησόμενον. ὁ ὃ ὅρκους ποιησαμένῳ ὡς τε μηδὲν δόλιον κακὸν, ὠδαδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν ὑπερβολῆς κρίνουσα τὴν συμμαχίαν. καθίζουσα ὃ τοὺς ἱερέας κτεῖνας προαγορεύσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὐκ ἠδοῦντο νῦν χρῆζοντες αὐτοῦ τ' ὀπτικοείας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούτιδος ὠδαχληθεὶς, καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως, ῥᾳδίως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. ἀγυπτίων μὲν, ὡς τοῖς τε πολεμίοις τῇ ἐκείνου κρατήσουσι ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταγρασαμένοις. οἱ ὃ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένοις τοῖς ἀγυπτίοις διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ὃ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῶ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε, οὐ διὰ τῦ πύργου πτισσάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἐνθα τῆς αὐτῶ συνέσεως θαυμασίως ἐπιδείξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς ὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ὅτιν, ὡς μὴ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, δεινάμει τε μὴ κακίᾳ τῶ ὄψεως ἀσυνήθει διαφέρουσα, πτερὰ δ' αὐτῆς ὅτι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, ℂ μὴ προειδομένοις ἀδικεῖν ὑπάρξαντα γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῷ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, ℂ πληρώσας ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ὅτιν ὄφεσι τῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὲ μὲν τούτων, παρίημι νῦν γράφειν, ὐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων δ' ἰβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐβαλε τὴν θηρευτέφορον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ πρὸς πολεμούσας χρώμενος. τῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, εὐδὲ προμαθῆσι παρῆν τοῖς ἀθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὲρ τοὺς ἀγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τότε πόλεις αὐτῶν ὅλας καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀθιόπων ἐφέρετο. καὶ δ' διὰ μωϋσῆν δύσκολίας γευσάμενον τὸ τῶν ἀγυπτίων στράτευμα πονεῖν ὐκ ἐκαμνεν, ὡς πρὲ καὶ δαπανισμῦ καὶ παντελοῦς ἀπαλλάσσεσθαι κίνδυνον ἐν τοῖς ἀθίοψι. καὶ τέλος, συνελαύνοντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον ὖσαν δ' αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν ὃ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τῦτε νείλῳ περιέχοντος αὐτὴν ℂ κυκλουμένῳ, ποταμῶν τε ἄλλων ἀσάπῳ ℂ ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῆ καρτεροῦ περικειμένου, καὶ πρὸς μὲ τοῖς πολεμίοις πρόβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τ' τείχους, ὥς τε ἀνεπίκλυστος εἶ) διαμένειν ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τ' πόλεως τ' ἅλωσιν

φέρειν

φέρειν τὸν νεῖκος ἀνδρῶν περὶ μοῦσαν τῶν στρατευμάτων A
ἀρχήν, εἰς χεῖρας δὲ οὐ τολμῶν ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι,
συμβαίνει τι τοιοῦτον. θερμὸς θυγάτηρ ἦν τῶν αἰθιόπων
βασιλέως. αὕτη τὸν μωσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι
προσάγοντα τὸν στρατὸν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀ-
ποσκοποῦσα, καὶ τὴν διανοίας τοῦ ἐγχειρήσεων θαυμά-
ζουσα, & τοῖς τε αἰγυπτίοις ἄρτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν
ἐλευθερίαν, καὶ διωκομένοις ὑπολαμβάνουσα, & τοῖς
αἰθίοψιν αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ, κατορθωμένοις B
τὸν περὶ τοῦ ὅλων κίνδυνον, οἷς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν
αὐτοῦ. καὶ αὔξοντος τὸ πάθος, πέμπει πρὸς αὐτὸν τοῦ
εἰκετεῦσαι τοὺς πιστοτάτους ἀγαλεγομένη περὶ γάμου. προσ-
δεξαμένου δ' αὐτὸν τὸν λόγον ὅτι τοῦ παραδοῦναι τὴν πόλιν,
καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυ-
ναῖκα, καὶ κρατήσαντα τὴν πόλεως μὴ παραβήσεσθαι
τὰς συνθήκας, φθαίνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. & καὶ τὴν
ἀναίρεσιν τοῦ αἰθιόπων διαφεύσασα τοῦ θεοῦ, συντε-
λεῖ τὸν γάμον μωσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν C
εἰς τὴν ἑαυτοῦ. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωσέως,
μίσους ὑπὸ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀπελάμβανον, & θερμό-
τερον ἄπτεσθαι τοῦ κατ' αὐτὸ βελτιμόπτων ἠξίουν.
ὑποφοβούμενος μὴ δόξῃ τὴν διωκομένην νεωτερίσειεν
καὶ τὴν αἰγυπτον, διδάσκοντες ἢ τὸν βασιλέα περὶ τῆς
σφαγῆς. ὁ δὲ & καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν περὶ τὸ φρόνημα
ὀλίνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς μωσέως στρατηγίας, καὶ
ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ D
τοῦ ἱερογραμματέων, οἷος τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ μωϋ-
σέως ἀναιρέσει. φθάσας ἢ τὴν βουλὴν λαθὼν ὑ-
ποφεύγει. καὶ τὴν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται διὰ τῆς
ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοια μὴ λα-
βεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἄποδος τε ὧν ζοφῆς, ἀπηλλάττετο
τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιάνων
ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένην,
ἐπώνυμον ἢ ἑνὸς τοῦ ἀβραάμ γενομένων ἐκ χατού-
ρας υἱῶν καθεσθεὶς ὅτι πρὸ φρέατος, ἐκ τε κόπου E
καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας ὥσης ἐπὶ πόρ-
ρω τῆς πόλεως. ἐν ταύτῃ αὐτῷ συνέβη & τοιάδε ἐκ
διαίτης τοῦ αὐτόθι συσήσασαι τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ
πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν ὑποδοχοῦσα. τοῦ γὰρ χω-
ρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμέ-
νες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένης τοῦ ὕδατος
ὑπὸ τοῦ ἄλλων, ἀπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. ὑπο-
γίνονται οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαί, ῥα-
γουήλ θυγατέρες ἱερέως, & πολλῆς ἠξιωμένης πρὸς F
τοῦ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τοῦ τὰ πατρὸς ποιμνίων
ἐπιμελόμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυ-
ναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς ζωγλοδύταις, φθασάσαι
τὸ αὐτάρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀντλήσασαι ὕδωρ τοῖς ποι-
μνίοις ταῖς δεξαμεναίας, αὖθις πρὸς ἐπιδοχὴν τοῦ ὕδα-
τος ἐτοίμους. ὅπερ αὐτῶν ἢ ποιμένων, καὶ ἀ-
πελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρα-
τεῖν, μωσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι παρεῖδεν ἀδι-
κουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐάσας
κρείττονα γενέσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοῖς
μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχεν τὴν
δέουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ διεργασθεῖσαι παρῆσαν
πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ὀπτικουρίαν τοῦ ξένου. παρεκά-
λουν τε μὴ μεθεῖναι αὐτὸν γενέσθαι τὴν ὑποψίαν μὴ δι' ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπο-

Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatíque ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà cuaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur; quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hoc XI.

beneficium perſtret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iuſſit vt Moyſen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouiſſet de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim ſe gratiam, non modo parem, ſed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuerſa barbarorum poſ-
XII. ſeſſio conſtabat, curatorem eum ac dominum conſtituit. Hanc fortunam Moyſes nactus a-
Exod. 3. pud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud ſocerum paſcens pecora. aliquanto verò poſt, egit paſtum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium, in ea regione celſiſſimum, & paſcuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, paſtoribus hactenus inacceſſus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depaſcere viſus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læſit, cùm tamen inde maxima & flagrantiſſima flamma emicuiſſet. ille tam inopinato ſpectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obſtupuit, poſtquam vocem ex igne emiſſam & nominatim ſibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non ſit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inacceſſum calcare, & conſuluit inſuper vt quàm longiſſimè à flammis abſcederet: & contentus quidem ſit hac viſione, non indignus ea propter ſuam ac maiorum ſuorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam conſecuturus eſſet apud homines diuino fauore aſſiſtente: iuſſitque confidenter in Ægyptum proficiſci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri ſunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis veſtri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco ſacrificium gratiarum actionis ob felicem ſucceſſum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyſes verò tam viſis quàm auditis territus inſit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non ſum tam inſanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis perſuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem ſequantur: vel etiamſi perſuaſero, quomodo Pharaothes ſit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore conſtat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iuſſit illum ſecurum eſſe de toto hoc negotio, ſe illi nunquam non adfuturum pollicitus, & ſiue verbis opus fuerit, vim perſuadendi largiturum, ſiue operibus, virium ſatis additurum. mox iuſſit

A λέξατο δ' περὶ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῦ βίον, καὶ μᾶλλον εἰς ὄψιν ἐπέλθειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὸ δεδόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ περὶ τῶν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀναθήτους εὐεργεσιῶν καταθέσθαι τὸν ὅπλον εἰρηκυῖαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐπίσασθαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον τῆς εὐποιΐας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. ἦν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τοῖς παλαιοῖς ἦν τοῖς
B βαρβάροις, ὑποδείκνυσιν ὅπιμελητὴν καὶ δεσπότην. καὶ μουσῆς μὲν ἔτυχεν τηχὼν πρὸς τῇ ἰεθεγλαΐᾳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ χαράδρᾳ, ἐπῆλθε αὐτὴν ποιμαίνων τὰ ἑοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄπῃ τὸ σινᾶριον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πόιμνια· τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄρι-
C στον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δίχα τοῦ δόξαν ἔχειν ἀνθρωπείαν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑ καταπεπηδηκέναι πρότερον, ὑ τολμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνῳ βάτου νεμομένῳ, τοῦ περὶ αὐτὸν χλόου τό τε ἄνθος οὐδὲ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῆς ἐγκάρπων κλάδων ὕλης ἥψατο, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ
D αὐτὸν μᾶλλον ἔδεισε τοῦ ὄψιν παράδοξον γινομένην. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνοῦ τε πυθόμενος ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δίχα τοῦ εἰ θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβάλλετο τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις
E περιεστόπτον. προηγόρευεν δὲ τοῦ ἑορτάζειν αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμᾶν σὺν ἀνθρώπων τῷ θεῷ συμπαρόντα. καὶ θαρρούντα ἐπέλθειν εἰς τὸν ἄρχοντα ἀπιέναι, σεσημεῖσθαι δὲ καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθὺν ἑορμῶν, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐπεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δαίμονα, ἣν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῷ πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τὴν
F σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς ἀρχούσης, θυσίας ἐπέλθειν εὐχαριστηρίους ἀφικομένῳ εἰς ἐκεῖνον ἐπιτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τῆς πυρὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἵνα αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνους οἷδα φανερὰν γνωμένην, μανιοδέστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ἄπορος, ἢ πεῖσαι λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἵνα ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἑπεσθαί μοι, πρὸς ἵνα αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαραώθην ἀπιέναι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ ὁ θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβάλλετο θαρρεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δέῃ μὲν λόγων πειθοῦς παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν δὲ τὴν βακτηρίαν ὅτι τὴν

γῆν

γὴν ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπεσχνεῖτο λαμβάνει. καὶ ποιήσαντος, δράκων εἶπεν, ὁ συνειλέμενος ἀπειλήσων, ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνὴν τοῦ κεφαλοῦ ἐπανίστησιν. εἶτα πάλιν βάκτρον λῦ. μὴ τοῦτο ἢ καθεῖναι τοῦ δεξιᾶς εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λάβετο καὶ πτύσας τοῦ χεῖρα ὁμοίαν προσκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέστη. κελεύσθεὶς ἢ ἀφ' πλησίον ὕδατος λαβὼν ὅπι τοῦ γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τοῦ χεῖρα αἱματώδη γιγνομένου. θαυμάζοντα δ' ὅπι τοῦτο, θαῤῥεῖν παρεκελεύετο, ὁ Σοφὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κῆ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύει ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα αὐτίκα εἰς τοῦ Αἴγυπτον, κῆ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀνακόπτοντα, ὁ μὴ τείβοντα τὸ χρόνον, πλείω ποιεῖν τῶν Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' ἐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τῶ τούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκριβεστὴς γιγνόμενος, δέξαμενος αὐτοῦ καὶ πειρᾶσθαι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεδοικὼς, λυπεῖσθαι μηδὲ ὀνόματος αὐτοῦ γνῶσιν τῶ ἰδίω φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτοῦ μετασχεῖν κῆ ὄψεως ἔτι, καὶ τοῦ πρόσωπον εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱερεῦσι προσκαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ σημαίνει τοῦ ἑαυτῶ πρόσωπον, ὡ πρῶτον τοῖς ἀνθρώποις παρελθοῦσαι, πρὸ ἧς ὦ μοι θέμις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ὡ τότε μόνον ἐξαπατᾶσθαι δ' ὁπότε δεδοίη σωτηρίαν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον πρὸ τῆς ἀληθείας τοῦ πρὸ νέμων, καὶ τὸν θεὸν δίκαιον προσκατίδη ἔχειν τοῖς δίκαιον; τοῖς τε οἰκείοις σώζειν ἔλπιζον, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τοῦ Αἰγυπτίων τεθνηκέναι βασιλέα φασκόντων, ἐφ' ὅτῳ αὐτὸς φυγῇ, δεῖται βασιλέως συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτοῦ τοῦ συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ προσλαβὼν τοῦ σκηνώσειν, ἐὰν γεγαμήκει τῶ βασιλέως θυγατέρα, καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρασον καὶ ἰλεάζαρον, ἅρμησεν εἰς τοῦ Αἴγυπτον. τοῦ ἢ ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κῆ ἐβραϊκὸν διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἰλεάζαρος ἢ, συμμάχου τοῦ πατρῴου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γιγνόμενον δ' αὐτοῦ πλησίον τοῦ ὄρους ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπελύτησεν τῶ θεῶ κελεύσαντος, πρὸς ὃν διατυγχάνει τὰ εἰ τοῦ ὄρει συντυχόντα καὶ τῶ θεῶ τὰς ἐντολάς. προσῆσι δ' αὐτοῖς ὑπελυπάζον ἐβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τοῦ παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τοῦ σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς ἐκ λῦ, παρέχειν τοῦ ὄψιν. οἱ δ' ἐκ ἐκπλήξεως τοῦ παρὰ δόξαν αὐτοῖς γιγνομένων ἀπροσδόκητον, καὶ πρὸ τοῦ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ ἢ καταπεπαυθεῖς ἔσχεν ἤδη τοῖς ἐβραίοις ὁ μωϋσῆς, κῆ οἷς αὖ κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ ἀγγελίαν τινὰ περὶ παρειληφότα, κῆ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθιόπων κακῶς φερομένους, κῆ δεδιττομένης αὐτῷ τὴν χάριν ἐλάσσω, στρατιᾷ κῆ πόνοις χρησόμενος οἷς πρὸ οἰκείοις. τοὺς ἢ καὶ δίκαιον ὄντι τούτους ὑπ' αὐτῷ ἀμοιβὰς ἐκ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδίδρασκον.

vt virga in terrã proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinũ colorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorẽ adfore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsque iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret; vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ; quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam ipsé concepit fore vt tándem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regẽ sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatum rogat, vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum vtilitatem proficisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberísque communibus, Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset. cúmque iam non longè à limitibus abesset, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsenserant: & mox ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi posteaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim egros eorum vastantes nauatam, laborésque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

Exod. 5. 6.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in tetram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille ptius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. *Exod.6.* Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

τά τε κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος αὐτῷ συμπεπτωκότα, καὶ τὰς τῶν θεῶν φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτὸν προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ δεδηλωθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίστατο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος γεγόμενα. ὁ δέ, ἀγαναπτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτὰ τὴν ἀφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὐτοὺς ὤφθαι αὐτῷ ἐκέλευε, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δυνάται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ θαῤῥοῦν ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. ἦσαν δὲ περὶ τὸν ἱερὰς ἑβδομήκοντα ἔτη. μωϋσῆς δὲ οὐ καταπλαγείς, ἀλλ' αὐτὸς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῶν παρ' αὐτοῖς μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δέ, εἰ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τὰ ἀληθοῦς δόξης ταμιεύεται, καὶ ἐν θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπη τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἡ δὲ ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ μὲν ἔχοντες ἐδίωκον φεύγουσα κατὰ θάτερα, μέχρι πάσας ἀπόλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται μωϋσῆς, ὁ δὲ βασιλεὺς ὀδύ τι μᾶλλον τούτῳ πρόσχθη καταπλήττεται. προσοργισθεὶς δὲ μηδὲν αὐτῷ προσχάρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπη τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄχυρον παρέχειν τῷ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἀχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον ἐπὶ πλεῖον παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλας τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συναγειν τὸ ἄχυρον, καὶ τὸ δεινὸν διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκάμπτετο, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις, ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν ὤδασπαίρων πρὸς ἑκάτερον ὅπη τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκποδὼν εἶναι τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ ὠδυρόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπέτρεπεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπη τὸ σινᾶον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο δὲ αὐτὸν κεκελεύκεναι, καὶ μηδὲν ἀπιστεῖσθαι οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δὲ ὀμμύειαν αὐτοῦ τοῦ παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τοῦτον κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν ἀπάσασθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀπιστοῦντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς δὲ χόλον ἐφ' αὑτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. ἔστι γὰρ τούτοις, ἔστι καὶ φίλος, ἔστι γονεὺς τέκνων καὶ φύσει, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειρωθήσεσθαί τε τοῦτον αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τὸ καὶ τοὺς ἑβραίων λαοὺς ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τοῦ

τῶ ὴ βασιλέως σκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, ☪ μηδὲ μίαν ὅλη τροφὴν ἔτι ποιεμένε, πάθη
δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, δέδε τὸ μὴ πρότερον πισὶ συμβαίνα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ δέδε τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὀπιδεῖξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεσήσῃ τὸ
θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προέξαπέν ἀμειψῆται τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, κὴ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ὴ τῶ
χρῶν μόνον ἦν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσιοῦσιν
ἀλγήμασι ☪ πικρὰν ὀδωδὴν προσέφερεν. ἦν ὴ
τοιοῦτος μὴ αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ὴ γλυκὺς καὶ πο-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ κρᾶσιν παρηλλαγμένος.
πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, κὴ
δείσας μὴ τὴν αἰγυπτίων, σωνεχώρει τοῖς ἑβραίοις C
ἀπιέναι. καὶ τῆ κακοῦ λοφήσαντος, πάλιν τῶ γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὀπιδέπων τῶ ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ὴ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τῶ ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λως τοῖς αἰγυπτίοις ὀπιφέρει πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τῶ γῆ αὐτὴν ἐπεβόσκετο. μεσὸς
ὴ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς δέπαν μὴ μόνον τὸ πο-
τὸν τοῖς ζώοις ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀνα- D
πνθησκόντων κὴ σωδιαφθειρομένων τῆ ὕδατι. ἥτε
χώρα μεσὴ καπῆς ἦν ἰλύος, γλισχρῶν τε κὴ
ὀπονθησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας
ἠφάνιζον ἐν βρῶσίν δυσκόλως καὶ ποσίν, ☪ ταῖς
δυναῖς αὐτῶν ὀπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν ☪
δυσωδὴς ὀπονθησκόντων τῆ βατράχων κὴ ἐν αὐτῇ
διεφθαρμένων. τοῦτο δὲ τούτων τῆ κακῶν ἐλαττο-
μένων τῆ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα-
σιλεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡμολόγη- E
σεν τοῦτ' ἐπόντος ἠφανίσθη τῆ βατράχων τὸ πλῆθος,
☪ ἥτε γῆ ☪ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέσ-
τησαν. φαραὼθης ὴ ἅμα τῶ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ,
καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, ☪ τὸς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις ἑλόμενος μα-
θεῖν ἐκ ἔπ ἐφίει τοῖς δεῖ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὀπιδέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῆ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτὴ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ὀπόλλυντο, μήτε λεχοῖς μήτε χρίσε-
σι φαρμάκων δέφθειραν τὸ γένος αὐτῶν δυναμένοις.
☪ προὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῶ λαῶ, ☪
τῆ ἀρχαίᾳ ὴ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ὀξέ ἠ-
μίσεως τοῦ φαυλότητος ἀναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὴ γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τῆ ἔξοδον. κὴ προὸς G
τοῦτο ☩ πάθες λοφήσαντος, τέκνα ☪ γυναῖκας ὅμηρα
ἢ ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτὰς, ἠξίου προσε-
ξαιρεῖσθαι δὴ τ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτ τ προ-
νοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ὑπ ἐκείνου τιμορήτος τ ἄγυπτον ὑπ τ ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων κὴ πολυ-
τρόπων ὧν εἰς ὄψιν ἐδεὶς ἀπωλωτήκει, πρότερον τῆ χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem; tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eráque talis Ægyptiis solis; Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubiilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua pestе turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

Exod. 7.

Exod. 8. 9.

ta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus obregis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, nunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore, aut in septentrionali regione, vere iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõ- D moda scienis volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alloqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum petmitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G paratum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod. 10. 11. 12.

ϰὴ ἡ χλὴ τῆς ϭπιμελείας τῆς ϖϖῷ τῆϱ γεωργῶν ἀπεϭείρϱ. εἰ δέ τι ϰὴ διέφυγε τὸν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόϭῳ τοῦτο ϰαὶ τῆϱ ἀνθρώπων ὑπομενόντων ἐδαπανᾶϱ. τῷ ϑ φαραώθου μηδ' ὅτως εἰποντος τοῖς τοῦ θεοῦ βελήμαϭιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖϰας ϭωαπαίρειν τοῖς ἀνδράϭιν ἀξιοῦντος, ϰαταλίπεϭθαι δ τὺς παῖδας, ὡϱ ἂν πόρει τὸ θεῖον τὸν ποινὴν αὐτῷ ποιϰίλοις ϰαϰοῖς ϰ μείζοϭιν ἐνδεδημηϰόϭι μετερχόμενον ϭαϭανίϭαι. ἀλλὰ γὸ δεινῶϱ αὐτοῖς ἐξηλοῦτο τὰ ϭώματα τῆϱ ἐντὸϱ ϭϕαϕθειρομένων, ϰὴ τὸ πολὺ τῆϱ ἀγυπτίων ἔθνους ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δ τῆϱ πληγῆϱ ϖωφρονιζομένου τοῦ βαϭιλέως, χάλαζα μήτε ϖρότερον τοῦ ϰατ' ἄγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος ϰαταϭάϭῃ, μείζων δ τῆϱ ϖϖῷ τοῖς τὰ βόρεια ϰὴ τὸν ἀρϰτον ν μουμένοις ἔαροϱ ἀμμάζοντος ϰαταϕερεχθεῖϭα, τὺς ϰαρποὺς αὐτῷ ϰατέϰλαϭεν. ἔϖειτα ϕῦλον ἀϰείδων ὀλνέμεναι τὴν ὑπὸ τῆϱ χαλάζης μὴ ϰαταβλαβεῖϭαν ϖοϱάν, ὥϭτε ϖρὸϱ ἀϰειβὶϱ ϖάϭαϱ τοῖς ἀγυπτίοις τὰϱ ὑπὸ τ γῆϱ τῷ ϰαρπῶν ἐλπίδαϱ διολέϭαι. ἤρϰει μὲν οὖν τὸν δίϰα νοϖοείαϱ ἀπόϭον. ϰὴ τὰ ϖροϕερηνμένα τῷ ϰαϰῶν εἰϱ ϭωτηϱίαν ϰ τῷ ϭυμϕέροντος τὴν ὀλίνοιαν ὠϕελῆϭαι. ϕαραώθης δ ϰ ϭοῦτον ὑπὸ ἀϕροϭύνης, ὅϭον ὑπὸ ϰαϰίας, ἁμαθόμυος τ αἰτίας, ὅμωϱ αὐτϕιλονείϰει τῷ θεῷ, ϰὴ τὸ ϰρείττονος ἐϰὼν ϖροθύτης ἐγχύτο. ϰὴ ϰελεύει μὲν τὸν μωϋϭῆ, μετά τε γυναιϰῶν ἀϖαγαγεῖν τὺς ἑβραίους. τῷ δ λείαν αὐτοῖς ϰαταλιϖεῖν ἐϕθαρμένης αὐτοῖς τ οἰϰείας. τῷ δ μωϋϭέως ἐχὶ δίϰαια ϕήϭαντος αὐτὸν ἀξιοῦ. δεῖν γὸ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰϱ θυϭίαϱ ἀϖ τ λείας ἐνεγϰεῖν. ϰὴ τελεομένου δ' ἤδη ταύτῳ τὸν ἀτίαν τοῦ χεύνου, ϭϰότος βαθὺ ϰὴ ϕέγγοϱ ἄμειϱον ϖροϊχεῖται τοῖς ἀγυπτίοις, ὑϕ' ἓ τὰϱ τε ὄψειϱ ὑποϰλειομένοις ὑπὸ ϖαχύτητοϱ οἰϰείως τε ὑϖοθήϭειν, ϭωτέβαινεν ϰὴ δεδίναι μὴ ϰαταϖοθῶϭιν ὑπὸ τοῦ νέϕους. εἶτα ταύτης δ' ϭϰηϭιεδαδύνης, μετὰ ἓξ ἡμέραϱ ϰὴ τοϭαύταϱ νύϰταϱ, ὡϱ ἐ μετενόει ϖροὸϱ τὸν ἔξοδον τῆϱ ἑβραίων ὁ ϕαραώθης, ϖροϭελθὼν ὁ μωϋϭῆϱ ϕήϭιν. ἄχει ϖότε ἀϖειθὴϱ τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; ϰελεύει γὸ ϭᾶϭ' ἀϖολύειν τὺϱ ἑβραίους, ϰ ἐϰ ἔϭιν ἑτέρως ἀϖαλλαγῆναι τῆϱ ϰαϰῶν ὑμᾶϱ μὴ ταῦτα ϖοιήϭανταϱ. ὁ δ βαϭιλεὺϱ ὀργισθεὶϱ ὅτι τοῖς ϖροειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῷ τὸν ϰεϕαλὸν ἀϖοτεμεῖν, εἰ ϖάλιν ϖρὸϱ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ ϖροσέλθοι. μωϋϭῆϱ δ αὐτὸϱ ἐϰ ἔϕ ϖοήϭεϭθαι ϖρὸϱ τούτων λόγους, ἔϕηϭεν. αὐτὸν δ ἐϰεῖνον ϭὺν ϰὴ τοῖς ϖρώτοις τῆϱ ἀγυπτίων ϭϕαϰαλέϭειν τὺϱ ἑβραίους ἀϖιέναι. ϰὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰϖὼν ἀϖαλλάϭϭεται. ὁ δ θεὸϱ δηλώϭαϱ ἔτι μιᾷ ϖληγῇ τὺϱ ἀγυπτίους ϰαταναγϰάϭειν ἀϖολύϭαι τὺϱ ἑβραίους, ϰέλευϭε μωϋϭεῖ ϭϕαγιάζειν τῷ λαῷ θυϭίαν ἑτοίμου ἔχειν, ϭϕαϭάμενον τῇ ἑϭϰαιδεϰάτῃ τοῦ ξανθιϰοῦ μηνὸϱ εἰϱ τὸν τεϭϭαρεϭϰαιδεϰάτην. ὃν ϭϕᾶϱ μὲν αἰγυπτίοις ϕαρμοῦθι ϰαλεῖται, νεισὰν δ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθιϰὸν ϖροϭαγορεύουϭιν. ἀϖάγοντα τοὺϱ ἑβραίους ϖάντα ὁπηνομιζομένους. ϰὴ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺϱ ἑβραίους ϖρὸϱ τ ἔξοδον, ϰ διατάξαϱ εἰϱ ϕρατρίαϱ, ἐν αὐτῷ ϭωεῖχεν. ἐϱϭάϭης δ τῆϱ τεϭϭαρεϭϰαιδεϰάτης, ϖάντεϱ ϖρὸϱ ἔξοδον ἔχοντεϱ, ἦδυον.

τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἠγνιζον, ὑσσώπῳ κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δ ἅπαντα σαντες, τὰ λοιπὰ τῆ κρεῶν ἐκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νυῦ ἔτι κῆ τὸ ἔθος ἔτος θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει ἡ ὑπέρβασία, δι' ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτὸς ὑπερβὰς αἰγυπτίους ἐπεσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς ἀπωλεθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαπεμφθεῖσα τῆ φαραώθη συμβελεῖν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. κῆ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέπεμψε θεσπέσιον, εἰ δ χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώροις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κῆ γνησιακὴν θεὸς αὐτοὺς σωνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῆ αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κῆ λητοῖς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰ ὕστερον κτίζεται ὑπὸ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἰγυπτίων. σωτόμως δ ποιούμενοι τὴν ἀφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τεταῖοι ἀφικνοῦνται τῆ ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ τῆ ἀπὸ τῆς ὑποστώσεως δεῖ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένους τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγότι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῆ ἄρτοις διεξέφερον. καὶ τούτοις ἐπὶ τριακοντὰ ἡμέραις ἐχρήσαντο. πλείονα γὰ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζοφερὰν θαμβουμένοις, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κέρδος αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε συνδείας ἑορτὴν ἄζυμα ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῆ ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῆ μεταναστευσάντων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις σκηνοῦσιν οὐκ ἀριθμητὸν ἦν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exussérunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, quâ festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib' non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyse mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse C Ægyptum vastante. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem magis quàm ad D satietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Cap. VI.

E

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

Κατέλιπον δ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κῆ σελήνης, μῆ ἔτη τριακόσια καὶ τετρακόσια ἡ τ' πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τ' χαναναίαν ἐλθεῖν. τ' δ ἰακώβου μετανάσεως εἰς τ' αἴγυπτον χιλιοστὸς, διακοσίοις πρὸς τοῖς δισχιλίοις ἑαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δ γεγόνει μὲ ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἕβδη. ὁ δ ἀδελφὸς αὐτῆ ἀαρὼν τέσσι πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δ κῆ τὰ τῶ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνῳ τοῖς ἰδίοις αὐτῆ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τῶ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κῆ ζημίαν τῶ μωϋσέως τότων γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγκεκλεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κῆ ἁρματηλάτας, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰ ἐκέτ' αὐτοὺς ἐντὸς ἔξεσθαι τῆ θεῆ. τὴν γὰ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δ ῥᾳδίως αὐτῆ ὑπέλαβον, ἀόπλων τ' ὄντων κῆ ὑπὸ τ' ὁδοιπορείας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δ ἀναπιμπλάμενοι ἡ χωρήσεων ἐπέπαυσδον τ' δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς ὕσης ὁδευθεῖσαν τῆς γῆς, ὑ στρατοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δ ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγε, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκῃ ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τ' πονηρίας καὶ παραβάσεως τ' ὁμολογημένων ὑπόσχωσιν.

Exod. 12.

XIIII.

F

néue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circonfusa in arctum eos compellit. aderant enim sexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate conclusi, cùm nec obsidionem præinopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cótemptísque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectãtium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur: Moyses autem efferata licet cótra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut deleretur, aut in potestatẽ inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt extanta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei supereſt minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondere. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

ἢ δ' παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας καὶ παλαιὰ ἀπέχθειαν ὄσαν ὁπωσοῦν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμορος γάρ ὄστιν τῇ τῶν αἰγυπτίων χώρᾳ. καὶ δι' τοῦτο, τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν παλαιστίνην ἐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δι' ἐρήμου πολλοῦ αὐτοὺς ὁδὸν & κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χαναναίαν, ἐπὶ ᾗ καὶ δι' ἀγγέλου τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ὅπου ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο, & συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, & ὁπλίταις μυριάσιν ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀφεστώτων καὶ τῆς θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ἀχυρότητος ὁδοῦ ἄπορον. καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι συμφορᾷ ἐν τῇ παρούσῃ τῆς θαλάττης τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέφραττον τῇ τραχύτητι τοῦ τόπου καὶ σῶμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τοῦ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὶς ἀφηρημένοι. μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκημένων ἔτι ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀναπίζοντες εἰ μὴ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντα ἀπολέσθαι καθιστήκεσαν εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τὴν μωσέως ἠτιῶντο, πάντων ὑπ' ἐλπισμοῦ τῶν ἐκ θεοῦ προς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων, ὡς & τὴν προφάτην παρορμῆσαι & τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. φθόνῳ τε τοῦ καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων προ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὴν ἀλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάττῃ προκεκλεισμένων & πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδεμόθεν ἐκ τούτων ὑπονοούντων. μοῦσῆς ᾗ καθ' ἡμέραν ἀγριαίνοντος προς αὐτὸν τὸ πλῆθος, ὅτ' αὐτὸς οὐδὲν ἐκάμνε τῇ προὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ θεῷ κατεφεύγει. τά τε ἄλλα προς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκευάκοτος, & μηδὲ τότ' αὐτὸς ἑαυτοὺς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς ῥυομένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ φας ἐν μέσοις, ὐδὲ ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους προς ἡμᾶς δίκαιον ἰὼν ἀπιστεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένους προς τὰ μέλλοντα. δι' ὃ τὴν θεὸν νῦν ὑπομνώσκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ὧν πάντ' ὑμῖν ἀπλώτηκεν, ὅσα δι' ἐμοῦ προς σωτηρίαν καὶ τῶν ἀπαλλαγὴν τ δουλείας, ὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπερέχει. μᾶλλον ᾗ χρὴν ἐν ἀπόροις γεγυμνασμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ὃ καὶ τοῦτο εἰς ταύτην ἡμᾶς προεκκλεῖσθαι τὴν δυχωρίαν ἔργον, ἵν' ὡς ἀμηχάνων ὄντε ᾗτ' αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἔξειν ὐδ' οἱ πολέμοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τοῦτε ἰσχὺν ὑπερβίζηται τ ἑαυτοῦ & τῶν προὶ ἡμᾶς προνοιαν. ὐ γὰρ ὑπὸ μικροῖς τὸ θεῖον τῶν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὄσαν δύνοιν δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνων ἐλπίδα μὴ βλέποι προς τὸ κρεῖττον παροῦσαν. ὅθεν τούτῳ βοηθῷ πεπισδυκότες, ᾧ δυνάμις & τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὴν τηλικούτων ἀσθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπλήχθητε τῶν αἰγυπτίων παρασκευῶν. μήδ' ὅτι θάλασσα κάθοπιν ὑμῖν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ὐ παρέχοντα, δι' ὃ τὴν ὑπομνώσκειτ σωτηρίας. γένοιτο δὲ αὖ καὶ ταῦτ' ὑμῖν πεδία τοῦ θεοῦ θελήσαντος καὶ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων διακοπῖσα, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέχει.

CAP. VII.

Quemodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦλθε πρὸς τοὺς θαλάττιον τὸν Αἰγυπτίων ὁράντων. ἐν ὅλῳ γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τεθλασπωρημένοι τὴν διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχλιν ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ ὁ θεὸς τῷ Μωϋσῆς ἐκάλεσε, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν σκάλει λέγων. αὐτὸς γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, ἔστε κατ' ῥώμην ἔστε κατ' ὀπίνοιαν ἔστιν ἀνθρωπίνην. ἀλλ' ἤδη τὰ πάντως σωτήριον στρατῷ τῷ καὶ τὴν σὴν βάλησιν ἀφέντι τὴν Αἰγυπτίων σὸν ὀξὺν σκοπεῖσθαι. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ὑπὸ σοῦ μόνε καταφεύγομεν. καὶ εἴτι δεῖ τῆς σῆς θεραπείας ἔλθοι ἁρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ἤ τάχος τὴν σὴν δύναμιν. τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπελπισίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὸς τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν ἐκ ἀλλοτρίοις δὲ ἐσμὲν τοῖς ὑπόσεις. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ πρόβλεπτον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχθῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἶτα ἡμῖν ὑποδράναι καὶ δὲ ἀέρος, δόξαν ἰσχὺν τῇ σῇ τέκνον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν ζόφον. τοσαῦτα διαθεάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆσι τὴν γῆν ὁδὸν ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. Μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὑπιφάνειαν τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ πέλαγος σκεχώρηκε αὐτοῖς τὴν ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἑβραίοις ἐκέλευεν ἕπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ ποιεμένους τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χαίειν ἔχοντας, δι' ὃ τὸ θαλάττιον ὕπος ἐξ αὐτῶν σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ ἐκ οἰκουμένων ἀλλ' ἰεμένων μὴ ἀσεβῆς, ὡς συμπαιζόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς δὴ πρόδηλον ἐλέσθαι ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῆς δὴ τὸ πολὺ προκεχωρηκότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους πρεμήσοντος τοῦ πελάγους. καὶ παρατάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὴν χεῖρον εἰς ταὐτὸ βλέποντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀπέναντι γῆν ἀπαθεῖς σκεφυγότες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος σωέβαλεν πρὸς τὴν διώξιν ὡς οὐδὲν οὐδὲ αὐτοῖς πεισομένων δή. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνεμένην, ἀλλ' οὐχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τὴν κεκινδυνδικότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τότων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλησιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας εἰντὸς ἦν, ὑπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ συκαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατισῶσα τοὺς αἰγυπτίους. ὄμβροι τε ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βροντὴ σκληρὰ συεξαπορμένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἤ κατενέχθησαν, ὅλως δὲ οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μιῶν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ὅπως ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὴν συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέ-

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectantibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: supereſt vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur propere, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, 'in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes, postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro verſu compoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi prifciſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare patuit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Paphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita ſentiat. Poſtera verò die cùm æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moſes id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum iuſſum eſſe iam antè dictum eſt.

Exod. 8. 9.

A

B

C

ϕαγ. Τοὺς δ' ἑβραίους ὑδὲ καταχεῖν ἰῶ ὅπι τῇ χαρᾷ τ' ὠδῆ δόξε σωτηρίας καὶ τῇ τ' πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἀλλ' ἐλευθερώσ τ' αὐαγκαζόντων δ' ἀλλήλ διεφθαρμένων, καὶ τ' θεὸν ἔτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μ' αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ἔτως ἐκφυγόντες, καὶ ἐχθροὶς ὁπιδόντες κεκοπασμένους, ὡς ἐκ ἄλλως τινὲς μεμεθυσμένοι τῆ πρόσθεν αὐθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδείαις ὅλην τ' νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τ' θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ' ἁρμόσας χαριστήριον προσέταξεν, ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνθῆναι. ἐγὼ μ' ἐν ὡς δ' εγον ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις, ἔτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσῃ δ' μηδεὶς τ' λόγε τὸ ὠδάδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρεσις ἀρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ ἀπὸ θαλάσσης, εἴτε κ' βούλησιν θεῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε κ' πρεὶ τ' ἀλέξανδρον τ' βασιλέα τ' μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονότων ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην ὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τ' δι' αὐτ' καταλύσαι τ' περσῶν ἡγεμονίαν τ' θεῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρε πράξεις συγγραψάμενοι. πρεὶ μ' οὖν τούτων ὡς ἐκάστῳ δοκεῖ ἀπολαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τ' αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τε ῥᾳ καὶ τ' βίας τε πνεύματος ὑπ' ἐκείνο σκεδασθύσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τε θεῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδ' ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν κ' τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγε ὅπι τὸ σίναγον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σωτήρια τ' πλήθους ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ C προεῖρηται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς πρὸς ἀμαλεκίτας καὶ συμμάχους ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκράτησαν. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιατηρίου τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως κοσμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ τῆς ἁγνοσύνης, καὶ ἃ τινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις κατὰ μωϋσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιχνιάσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξέφοβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.
Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.
Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.
De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.
De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.
De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.
Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.
De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER TERTIVS.

CAP. I. Κεφάλαιον α'.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξαγάγοι τῆς αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis ofuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto squalida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi. cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibíque lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere: nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτος γεγηθόσιν, δεινῶς ἐλύπησε πάλιν αὐτοὺς ἀγομένους διὰ τὸ σινᾶιον ὄρος ἡ χώρα τελέως ἔσται ἔρημος, καὶ τὰ τε πρὸς ἐφόδιον αὐτοῖς ἄπορος, ἀπανίζεσθαι ἢ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔχαζον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὴν τροφὴν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. ψαφαρὰ γάρ ὄντι καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἐδέν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ἔσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ τῷ στρατοῦ κεκελδωκότος. ᾧ τότε δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλιγόνους ὀφὲ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ἀνασκόμμον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑπόπιμον λῖ, καὶ ὅτω ἦ ἀπάνιον ἀφικνεῖσθαι ἦ τοῦτον ὁδεύοντες τὸν τόπον ὡς δείλην ὀψίαν εἰς μάρ τόπον, ὅτως ὀνόμασαν. μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῇ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοῖς τελέως ὀλιγελείπῃ, κατάγορ. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἐμίμναν, ἀλλ' αὐτὸ μὲ ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βεβαίαν μὴν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον πρὸ τῆς ἐξανύντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζειν ἔτι, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ᾧ ἄποτον ἔτι, ὄχ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρόσωπον τὸ ἀναπλήκτον, ὡ γὰρ ἐχθρὸς λῖ στρατὸς, ὥς τε τῷ βιαζομένῳ τὰ ἀνάγκης ἀπιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τὰ ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις λῖ, τὴν συμφορὰν, τὴν ἀπάντων ἰδίαν αὐτῷ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὡς ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέδραμον, ἀλλ' ἐπ' αὐτόν, ἀπροβολουῦτες γύναια

γαρ μὴ ὑπὲρ γυναικῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ A
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν ζήτουσι τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας. πόσιμον αὐτοῖς παρασχεῖν, καὶ καταυδήσαντες τῷ θεῷ τὴν χάριν, λαβὼν ἀπὸ θαμνίσκου τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαρρεῖ μέσον, καὶ μῆκος τοῦ θαμνίου ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπηξε τοῖς ἑβραίοις τὸν θεὸν ἐπήκοον ἀπὸ δυσχῆς γεγονέναι, καὶ ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρωμένων δ' αὐτῶν τί καὶ ποιωσῶσιν ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πόσιμον αὐτοῖς προσεκκενωθέντος πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πόσιμον ἦν. ἅραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἵλιον ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθεῖσαν. καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιάζουσα δ' ἀπηλέγχετο πονηρά. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑπὲρ C
πλείους ἑβδομήκοντα δυσανξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι δι' ὕδατος ὑποσίαν ψαφαρᾶς τοῦ παντὸς ὄντος χωρίου. ὅτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα ἦσαν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ διαμενόντων ἐκβλύσαι μηδ' ἀφαρεῖν, ἐμμάδες ἦσαν ὀλίγαι. καὶ δυσωρύχοις τοῖν ψάμμων ἐδὲν ἀπιούσαις. D
κἂν τι ἦν σάζον ἔλαθεν εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δύσκιον ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶναι. καρπόν τε φέρειν οὐ δενδρα δύνασθαι ἀπανῆ τὸν ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς. καὶ παραλύσεως. εἶχον δὲ ἐν αἰτίᾳ τὸ στρατηγὸν, καὶ κατεβόων αὐτοῦ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τοῦ κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ξυακοσίοις γὰρ ὁδεύουσι ἡμέραι, ὅσαι μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωτικά. μηδενὶ δ' εὐτυχοῦντι δυσέλπιδες ἦσαν καὶ τοῦ ὅλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν δύσνοιαν ὄντες, καὶ E
ἐν μνήμῃ εἶχον τοῦ ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτηρίας κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθους βαλεῖν αὐτὸν ὥρμηκεσαν ὡς ἀπιώτατον τῶν ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὸν δ' ὄντος ἀπρεθισμένου τῷ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου τῷ θεῷ θαρρῶν, καὶ τοῦ σωσειδότι καὶ πρὸς τὰς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοῶντων καὶ τὰς χεῖρας δὴ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ἐφαθλῶν τε κεχαρισμένος ὤν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, κατεπαύσειν ἤρξατο τὸν ὀργῆς μὴ τοῦ παρόντων αὐτοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τοῦ ἐμπροσθεν δωρεσιῶν ἀγαθῶν. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦσι, τὸν δικαιοσύνας ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας καὶ δωρεᾶς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ προδόκου ἔτυχον γεγονότων. προσδοκᾶν δὲ καὶ τὸν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. οὐ εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, πῶς τε καρτερείας ἔχουσιν καὶ μνήμης τοῦ G
προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γένοιντο, δι' ἃ τὸν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄφαλεπτοῖς. ἐλλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε πρὸς τὴν ὑπομονὴν ὅτε πρὸς τὴν μνήμην τοῦ δι' γεγονότων, ὅτως μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἐκείνου γνώμης καθ' ἣν ἐκλελοίπασι τὴν ἄγνοιαν καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὑπηρέτην αὐτοῦ δι' ἃ πεθίσας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δι' ἃ ψυσάμενον πρὸς ὧν εἶπόν τε καὶ πράξειν καὶ ὑπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se deciperet, vtque salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni forte ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore: quo facto aqua agitatione continua putior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submiſtrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam ablumptum desiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intẽtantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularíque facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrũ eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorũ quæ Dei iussũ gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod. 16.

Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscenſa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animadúertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum noue cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aspe-

A λιὼ ϑ θεῦ κελδύσειν. κατασβμεῖται ἐν πάντα, πῶς τὸ
φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτὲς ὧδε τ ϑ θεῦ γνώμην
βιαζόμενοι. καὶ πνα ζόφον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μ
ἔμμα λιῶ καὶ ἄποτος, αὐτοῖς ϑ πόσιμος καὶ γλυκύ. πῶς τε
ὁδὸ τ ϑαλάσσης ἀναφυγόσης αὐτοῖς παρρωπέτου, καὶ ϑ
ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθέντες μ αὐτοὶ, τὲς
B ϑ ἐχθρὲς βλέψαντες ὀπολωλότας. ὅτι τε ἀναιζόντας ὁ-
πλων εἰς δυσπειαν ὁ θεὸς καὶ τέτων κατασήσειν. πά τε
ἄλλα ὅσα περὶ αὐτὸ τῆ ὀλιγοψυχίας δόξαν γενο-
μένην ϵ σώσειν ὁ θεὸς ἐν ϖβάλλοιτο, καὶ ὡς δυνάμις
αὐτῷ μὴ ὑποπτώσειν μηδὲ νῦν αὐτὸ ϑ περὶ ταῦτα. ἀλλ'
ἀοργήτως ἀξιμφόρως, λογιζομένες μ τὴν ὑπακοὴν
μηδὲ βεβαίαν γενέϑ, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ περὶ
πνὸς πειρασθῆναι δυσπόλυ πάρεστιν. ἡγεμένες ϑ ὑ καὶ
C ὀλιγωρείαν μάλλον ϑ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τ αὐ-
δρείας αὐτῷ καὶ τ περὶ ϑ ἐλευθερίαν ἡδύ νῆς. ἵνα μάθοι
πότερόν ποτε καὶ ζοφῆς ὑπεροψίαν καὶ ἀπαθίαν ὑδρὸς ὑ-
πὲρ αὐτῆς ἐς ἐνεγκεῖν γλυκέος. ἢ δ' ἐλευθέρᾳ μᾶλλον ἀ-
γαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατῦσιν ϵ τοῖς
περὶς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ξυφομένοις. δε-
δέναι ϑ λοιπὸν ἐχ ἕτοιμος ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πείσε-
σθαι γὰρ ἐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῷ
μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ θεῦ καθαιρέσιν
νομιδῶσιν. ἵνπως ἂν ἐκφεύγειν αὐτοὺς, ϵ δ μ τῦ βαλεῖν
ὁρμῆς ἐπίσχειν, ϵ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἐρέ-
ψειν. παθεῖν δ' ἂν ἀλόγως αὐτὲς ὁδὸ τ αἰσχύλιν τῦτο
νομίσας, ἔγνω δεῖν ἱφ' ἱκετείαν τ θεῦ καὶ ὧδε πλησιον ἐλ-
θεῖν. ϵ ἀναβας ὅτι πνα σκοπιὰν ἢ πόρρω πνα τῷ λαῷ
D ϵ τ ἀνδρίας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ τ σωτηρίαν
αὐτῷ, ϵ ἐκ ἐν ἄλλῳ. συνιγνώσκειν ϑ τοῖς νεῦ χεῖρ τ ἀ-
νάγκης χεῖρ τ λαῦ περιπτομένοις φύσ δυσαρέσκ καὶ
φιλαρχίᾳ τῦ τῆς ἀνθρώπων ἐν οἷς αὐ ἀτυχῆ γένους ὄντος.
ὁ ϑ θεὸς περιόψειν τε ἐπαγγέλλε ϵ παρέξειν ἀφορ-
μὴν λιῦ ζητῦσιν. μειὸς ϑ τῦ θεῦ ταῦτ' ἀκύσας, κατα-
βαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ϑ, ὡς ἑώρων κ τ ἐπαγγελίας
E τοῖς ὧδε τῦ θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐν τ κατη-
φείας ὅτι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ ϛας ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤ-
κειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδε τῦ θεῦ τ περὶ τῆς ἐνεσ-
κότων δεινῶν ἀπαλλαγήν. ϵ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆ
θος, ζέφυρος ϑ τῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδὲν ἧττον ὁ ἀεράβιος
κόλπος, ἐφίπτα ϑ τ μεταξὺ θάλασσαν ὑφελθὸν, καὶ
ὑπὸ κόπου τε ἅμα τ πτῆσιν ϵ φέσυγον μᾶλλον τ
ἄλλων ὄν, καταφέρε ϑ εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ ϑ συλλαμβά-
F νοντες ὡς ζοφλιὰ αὐτοῖς τῦ θεῦ, ταύτλιν μηχανησαμένε
τλιὼ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' δυχὰς ζέπε ϑ τ θεῦ
ταχείαν καὶ ὧδε τλιὼ ὑπόχεσιν ποιησαμένε τλιὼ δλη-
κείαν. δ δὴ ϑ μ τλιὼ πρώτλιν ἀφορμλιὼ τ ζοφῆς
κ λευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. αἰσχυντος γὰρ τ
μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς δυχαῖς, δ ἐσος κατλιω-
χϑη. καὶ ϖκπηγυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας
καὶ ταύτλιν εἰς ζοφλιὰ ἥκειν αὐτοῖς ὧδε τ
θεῦ, γδύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τῦ πλήθους ἀγνοοῦντος
κ νομίζοντος ῥίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ τῦ ἔτους τ
γινόμενον, αἰσϑάνεται ὁ κ τλιὼ ἐκείνων ὑπόλη-
ψιν ἀπ' ἐρημῦ καταφέρεσθαι τλιὼ δεῖσιν, ἀλλ'
ὅτι σωτηρίᾳ τῇ αὐτῷ καὶ ἀγαθοεφῆ. κ γδόμενος
τῦτ αὐτοῖς παρεῖχε πίς ἄδειν. οἱ ϑ μιμούμενοι τ ϖρα-
τηγὸν ἡδονῇ τῷ βρώματι. μέλιτι γὰρ ὡ τλιὼ γλυ-

κύτητα

κύπτα καὶ τὴ ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τοῦ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου σπέρματι. καὶ ὡς εἰ συλλογὴν λίαν αὐτῷ ἐποιήσαντο. ὡς δὲ γέλλειδ. δὲ ὀξὺ ἴσον ἀσσαρώνα, τοῦτο δὲ ὅτι μέζον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς μὴ ὑπολείποντος αὐτοῖς τὸ βρῶμα, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ἢ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων τοῦ δυνατωτέρων πλεονεκτούντων ἐπὶ τὴν αἵρεσιν. οἱ μὲν γὰρ πλέον τοῦ προσταγμένου μέρους συναγαγόντες οὐδὲν ὠφελιμώτερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι. ἀσσαρώνος γὰρ οὐδὲν πλέον ἔμενον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὸ ὄπισθεν, ὅπως ἡδημία ἐπὶ διεφθαρμένῳ ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ἦν θεῖον ἐπὶ τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμείνει γὰρ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ἅπας ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μονὴν χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὸ διαῤῥοφοῦν. καλοῦσι δὲ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις καὶ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀπαρεμφάτως. καὶ οἱ μὲ χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ἕκτῃ ταύτῃ τεσσαρακοστὰ ἔτεσιν ἐγεήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ῥαφιδεὶν ἦκον ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς τὸν μωυσέα ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τῷ ὁρμῇ τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἔρρεπεν τῷ θεῷ, παρακαλῶν ὡς ἔσοιτο αὐτοῖς ἑδώκεν ὑπορρεμμένοις, ἵνα τοῦ μὴ πόνου παράσχῃ διαφθειρομένοις, καὶ ὅτι ἔσοιτο ποτὲ μὴ παρόντος ὑδάτος. ὑδὲ εἰς μακρὰν τοῦ δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τοῦ δὲ μωυσῆ παρίξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν, καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἂ προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τοῦ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἵνα ἐώρων αὐτόθι παρακειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν διπορείαν ὧν δέονται. φροντίζειν γὰρ καὶ τὸ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. ἡ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ παρήνεται πρὸς τὸν λαὸν, προειμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. ἐπεὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν ὑπ' ἐλπιζόντων, ὅτι τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῇ δὲ πρὸς τῷ ἀκολουθοῦντα, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη χρῆσθαι πόπλειν τῷ πέτρᾳ, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χαύνως ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τοῦ παραδόξου τοῦ γεγονότος καταπλαγησαν καὶ πρὸς τῷ ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῆς ἔληγεν. καὶ πίνειν ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον αὖ εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος. τόν τε οὐ μωυσῆν ἐθαύμαζον ὕστερον ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τῷ θεῷ περὶ αὐτοὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγεγραμμένη γραφὴ, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν ὕστερον ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine simili: eúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ cuestigio dehiscens aquam cùomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt; quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμαχούντων, καὶ ὅσων ἐκράτησαν τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

I I. *Exod.* 17.

HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi structuere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi, consultiúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quam motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecunijs, cõmeatu & aliis huiusmodi præsidijs sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos concipierẽt ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quod post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cũctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῶν ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὴν καὶ πάντας ἐχεδοσμένου, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ὑ μικρᾷ τοὺς ὁπηχωρίους εἶναι, καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρεσβαίνειν τὰς ἀῤῥαμ ἀφανεῖς. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο συνάγοντες, οἵ τε τὴν γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίον ὅτι τὸ πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ αἰγυπτίων ὑποδραπέτα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, οὐ δὲ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ἀπορίαν, καὶ αὐτοὺς τὸ πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοῖς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πεπαχθέντων ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' οὐχ ὅτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένην δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ συνεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ προσκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν δὴ τοῦ πρέσβεις δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' ὁδὸν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' ὁδὸν πρεσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὁπηχωρίων. καὶ παρόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἀπάντων, μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ἐπαμυθίας οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαῤῥεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπισδυκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠγμένοι, κατανικήσειαν τοὺς πρὸ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν πάντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἀνθρωποι, κεινοῦντας δὲ τῇ πρὸς τὸ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἀόπλων ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἵοις αὐτοῖς συνοισθῆναι ἔσειν κινᾶσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος ἔστ' ὁπικουρεῖς ἐν πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν δὴ τοῖς πρὸς ἀνθρώπους, ἅ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἐχουσιφυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δηλοῖ τὴν διμύειαν τοῦ θεοῦ τε θεοῦ νενικηκέναι. νυῦ δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς τῆς ἁπάντων δυσελας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τῶν τέλει καθ' ἑκάστους τε σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μωυσῆ σπεύδειν ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοῖς πολεμίοις ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς ἀναβολῆς ἐμποδίζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ ἡ τ πληθύος ἀποκείνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἱησοῦ ἐφί- A
στησιν αὐτῷ, ναυὴν μὲ υἱὸν φυλῆς τ ἐφραμίτιδος, ἀν-
δρειότατον ἡ κ πόνους ὑποδῦναι γυναῖον, κ νοῆσαι τε
κ εἰπεῖν ικανώτατον, κ θρησκυόντα τ θεὸν ἐπορεπῶς,
κ μωυσῆ διδάσκαλον τ πρὸς θεὸν δυσεβίας πεποιη-
μένον ἁδρᾷ τοῖς ἑβραίοις. βεαχὺ δέ τι πρὸ τὸ ὕδωρ ἐ-
ταξε, τῷ πλείσων ὅπλ φυλακὴ παίδων Ϲ γυναικῶν
τε τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. κ νύκτα μὲν πᾶ-
σαν ἐν ἁδρασκελῆ ἦσαν, τῷ τε ὅπλων εἵνι πρόπονικος B
ἰῶ ἀνελαμβάνοντας Ϲ τοῖς στρατηγοῖς παρισχόντας, ὡς
ὁρμήσοντες ὅπ τ μάχιμ, ὁπότε κελεύσειν αὐτοὺς μω-
σῆς. διηγέρτηει ἡ Ϲ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τ ἰησοῦ
ὃν τρόπον ἐκτάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἡργμένης ἡ ὑποφαί-
νειν τ ἡμέρας, δ᾽ θις τὸν τε ἰησοῦν ἁδρᾷ καλεῖ μηδὲν
χείρονα φανῆναι κ τὸ ἔργον τ ὄσης πρὸ αὐτὸν ἐλπί-
δος, δόξαν τε ἅμα τ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας πα-
ρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅπ τοῖς ἡγεμονεύουσιν. τῷ τε ἑβραίων
τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη C
τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲ ἕτερος πα-
ρασκευάμενος τ στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ δρᾷ τῷ
ἔργων ἁδρᾷ σκευῇ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε κ
ἰησοῦ ἁδρᾷ δοὺς τὸ σφάγμα. προσέμισγον ἡ οἱ
πολέμιοι καὶ χερσὶν ἰῷ ἡ μάχη, προθυμία τε καὶ
δρακελδυσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μάχει
μὲ οὖν μωυσῆς αἴθις αἴρας τὰς χεῖρας, Ϲ τοὺς ἀμα-
λικίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τ ἀνα- D
σάσεως τῷ χειρῶν ὁ μωυσῆς ἐχ ὑπομένων (ὀσάκις γὰ
αὖ αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττᾶσθαι τοῖς οἰκείοις
αὐτῷ συνέβαινεν) κελεύει τόντε ἀδελφὸν ἀαρῶνα,
καὶ τ ἀδελφῆς μαριάμης τὸν αὖδρα ἔσνα ὄνομα,
ϛάντας ἑκατέρωθεν αὐτῷ δρακρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ
μὴ ὑπείκειν κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τούτου
γνομένου κατακράτος ἐνίκων τοῖς ἀμαλικίτας οἱ
ἑβραῖοι. κ πάντες ἀπολώλεσαν αὖ, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπε-
γνομένης ἀπέχοντο τῷ κτείνειν. νίκλω ἡ καλλίϛῳ E
Ϲ καρωτάτῳ νικῶσιν ἡμῖν οἱ προγονοι. Ϲ γὰ τῷ
δρασρατοσσύντων σκεάτησαν, κ τοῖς πρωτοίκοις ἐφύβη-
σαν ὑπορήσαντες μεγάλων Ϲ λαμπρῶν, ὧν οὐ τῷ
πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες ἡ κ τὸ στρατοπε-
δον τῷ πολεμίων πλύτοις τε μεγάλοις δημοσίᾳ καὶ
κατ᾽ ἰδίαν ἔχον, ὐδὲ τ ἀναγκαίας τροφῆς προτε-
ρον ὑπορούντες. ὑπῆρξε ἡ αὐτοῖς οὐ εἰς τὸ παρὸν
μόνον, ἀλλὰ Ϲ εἰς τὸν αἴθις αἰῶνα τῷ ἀγαθῶν αἰ- F
τία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. ὐ γὰ τὰ
σώματα μόνον τῷ ὑπερρατοσσύντων ἐδούλωσαν, ἀλ-
λὰ κ τὰ φρονήματα, κ τοῖς πρωτοίκοις ἅπασι μετὰ
τῶν ἐκείνων ἦπται ἐγχωρίοις φόβος. αὐτοί τε πλού-
τε μεγάλου δυνάμιν προσέλαβον. πολὺς μὲν γὰ ὁ
ἀργυρός τε κ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ, κ σπάνι χαλκὸς οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν διαι-
τῶν. πολὺ ἡ ὕπλον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε G
ὑφαντὰ Ϲ κόσμοι ἁδρᾷ τὰς ὁπλίσεις. ἥτε ἄλλη θε-
ραπεία κ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτη-
νῶν, κ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἑξοδ δικόσιν ἑπεσθαι.
φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ᾽ ἀνδρεία ἑβραῖοι.
καὶ πολλὴ μεταποίησις ἰῷ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρὸς
τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λοιπὰ νομίζοντες εἶ. καὶ ταύτης μὲν τ μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ
ἡ ὑσεραία μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῷ πολεμίων, καὶ τὰς παντοδυχίας φυγόντων συνέλεγε.

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præfecit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis reliquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus cursatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabãtur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indefinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna malorum nostrorum contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicẽtes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ prælium tale exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cæsorũ cadauera spoliauit, arma quæ fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro concione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίστοις τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τὸ στρατηγὸν ἰησοῦν ἐκωμίαζεν, μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς ἐπεπράξειν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν δ' ἑβραίων μὲν ἀδεεῖς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους μὲν ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσατο νικητήριον ὀνομάσας τοῦ θεοῦ, ἐφ' ᾧ πίστευε τὴν παντελεθρίαν τοὺς ἀμαληκίτας ἀπολεμώσειν, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἅπερ τὸ ἑβραίοις ὑπέστρατο ποιῆσαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένοις. τόν τε στρατηγὸν δωρεαῖς ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν μετὰ τὴν ἀγύπτου γενομένην ἔξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ὀπωρικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μετὰ μάχην πρώτην σωτηρίαν μεγάλους. πολὺ δὲ μᾶλλον ἦν τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ πρόϊόντι κατ' ὀλίγον ἐν χειμῶνι μετὰ τὴν ἐξ ἀγύπτου κίνησιν παρὰ τὸ σινᾶιον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε πρὸ τοῦ θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προεῖρηκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18. CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminẽ volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tãtum reipublicæ negotia tractaret, non decsse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλ τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πυθανόμενος διωρθῶσθαι, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν καὶ τὴν σεπφώραν δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἤδει δὲ μωυσῆς ὅτι τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας δεξιοῦται τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον, ὃς ἐφλέγετο τοῦ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι τὸν δεῖπνον μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παισὶν ῥαγουὴλον προσλαβόμενος ὕμνει τε ἦδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τὸν σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τὸν ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πρεσβευτὴν γεγενημένον, καὶ τὸν στρατηγὸν ὑφήμισεν ὡς κατ' ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπαντησάντων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῶν πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν τὸν περὶ τὴν σωτηρίαν τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον οὐ τῷ δικάζειν τυχεῖν ἠμελημένων, εἰ δίαιτητὴς αὐτοῖς οὐκ ἐγένετο, καὶ ὅλως τοῖς ἱππομένοις κέρδος ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ τὸ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι τοῦ στρατηγοῦ θέλοντος. παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου καταλαβὼν, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδαξεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τὸν μὲν ὄχλον τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρείας ἑτέρους ἐκλῦσαι. αὐτὸν δὲ τὸν μείζονων καὶ τὸν σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν φρόνησιν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων δυνηθῆναι. φρονῆσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν γεγονότα. ἀξιοῦντος οὖν τὸν ἀρετῆς φησὶν αὐτοῦ κατὰ οἷος γέγονας ὅτι τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων διάταξιν ὑπέρθεσθον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει ζητῶν οἷς ἐν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορείας. ὑποθήκης δὲ τοῖς ἐμοῖς τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

εἴτ' εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ὅτι τούτοις τάξεις οἱ καὶ ἑκατοντάρχους μεμερισμένους διακοσμήσουσι, καὶ καὶ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. ἔσω δέ τις ὅτι τούτοις εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀπὸ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντως εἴη ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, ἔστι τε τῶν διαφόρων αὐτοῖς κρίνεσι, κἂν ἡ τι μεῖζον ὅτι τοῖς ἐν ἀξιώματι τὸ ἔστι τοῦ στρατεύματος δύσκολον ὅτι σὺ τοῦτο αἰσπέμψεσιν. ἔσαι γὰρ ἅπας ἀμφότερα, καὶ τῷ δικαίων εὐσεβοῖς τύχοι), καὶ σὺ τῷ θεῷ συστρατιῶν σύμμετρος αὐ αὐτὸν ποιήσεις τῷ στρατῷ. ταῦτα παγκάλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ καὶ τῷ ὑποθήκῃ τῷ ἐκείνου, τὸ ζόφου τῷ ὄπιθεν ἐκ ἀποκρυφόμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτῷ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρόντα τὸ πλῆθος. καὶ ἐν ταῖς βίβλοις δὲ παγκάλου ἐγράψεν, ὡς εὑρόντα τῷ διάταξιν τῷ στρατιωτικῷ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὸν ἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὑπογραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ τούτου καταμανθάνειν. ἀλλὰ δεῖ μὲ ταύτης διχάρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς διηλώσομεν. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σπαῖον ἔλεγεν, ὡς σωσόμενος τοῦ θεοῦ καὶ τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δὲ ἐκέλευσεν πλησίον μεσασκηνώσαι τοῦ ὄρους τῷ γενησίων τῶν θεῶν προτιμήσαντας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβαὶ εἰς τὸ σπαῖον ὄρος, καὶ λαβὼν πρὸς θεοῦ τὰς θεοῦ δέκα λόγων πλάκας, τοῦ λαοῦ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, αὖθις πρὸς τὸ σπαῖον ὑψηλότατον τοῦ ἐκεῖ ὄρων τυγχάνον, καὶ διὰ τῶν ἀσφαλείων τῶν μεγέθους καὶ τοῦ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ὡραθῆναι μὴ δίκα πόνε τῆς ὄψεως διυσάμενον, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον ἔδει τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ διατείβειν φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. ἐβραῖοι δὲ κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετεσκεύουν καὶ τὰς ὑπαρχείας τῶν ὄρους καταλάμβανον, ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν λιὼ προύτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ τοῦ θεοῦ· ἑορτάζοντες δὲ τὸν σεπτὸν περιέμενον, ἁγνεύοντες τῷ τε ἄλλῳ ἁγνείαν καὶ ἀπὸ σιτησίας τῶν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ὡδὰς καλοῦντες τὸν θεὸν ἡμέρᾳ συμβαλόντα μωυσῆ δοθῆναι δωρεὰν ὑφ' ἧς δὴ βιώσονται. ταῖς τ' οὖν διάταξις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκφερεπῶς ἠσκηκότες. ὅτι δύο μὲν οὖν ἡμέρας διεγρήγορον διῆγον. τῇ τρίτῃ δὲ περὶ τὸν ἥλιον ἀνατεῖν νεφέλη τε ἐφίζουσα τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν ἑβραίων ἐπέστεγεν τόπον ἱδρύσασαν, καὶ τὸ χωρίον ἔτας σκιὰς ἦσαν πεποιημένοι θεόθεν φέρει. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν ἀθείᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν κατήγαγον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν ἐμφανίζεσθαι. ἐμοὶ δὲ ἀπαίσιον ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις εἰρήκαμεν),

item q; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecítque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Rageli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina colloquuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victuriores Deo futuri.

CAP. IV.

Moyses consenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cùm imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Ioehabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus é petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsum fructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam ageris, fructes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritisque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ.

Τοὺς γε μὴν ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τῶν ἀκοαῖς προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτοῖς. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον ἢ αὐτοὺς θεὸς τῶν σκηνῶν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωυσέως ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ἔτι δὲ αὐτῶν διακειμένων ὑπεφάνη μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάττει τὴν δείους αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεπίθησε τὰς ἐλπίδας, αἰθέριός τε καθαρὸς ἀὴρ τὴν πρὸ ὀλίγου παθῶν λύπην μωυσέως ἀπηλλαγότος. ὅπῃ τοίνυν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σας ὅπῃ ὑψηλῆς τινος ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἔβραῖοι παθάπερ καὶ πρότερον, ἡμῖν προσδέξατό μέ. καὶ βίον τε ὑμῖν δίδαιμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτοῦ καὶ τῆς ἔργων, ἃ δι' ἐκείναν ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ καταφρονήσητε τῆς λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μηδ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴν δὲ ἀρετὴν αὐτῆς καταπόσαντες γνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νεανικότος. καὶ δὴ συμφέρειν τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον αἱματώσας ἡμᾶς τε μάστιξι καὶ ποικίλοις δαιμόσας κακοῖς τὸ τῆς ἀγυπτίων φρόνημα, ὁ δι' θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν πλαγιαχὼν, ὁ καὶ τὴν τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὴν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τῆς ἐπομβρείας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλλήτου τινὸς χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἰσαακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβου δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδιαπρύσιον τὴν ἀγυπτίων δυνάμεως, ὅδε ὑμῖν τοῖς χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων θεμιτώτεροι καὶ γυναικῶν. δίδαιμονα γὰρ διάξετε βίον τοῦτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσεων τικτομένων. καὶ πολεμίους ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἅπερ σκοπεῖτε τοῖς γενομένοις ὑμῖν καὶ τοῖς τούτου μέλει διάμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναῖξιν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαντα τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτοὺς, ἵνα μὴ βλαβείη τῆς λεγομένης ἢ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδεκτῶν εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγλωμένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς ἐ θεμιτὸν ὄντ' ἐστὶν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, ταὐτὰ δυνάμεις αὐτῆς δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὄντ' ἐστὶν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ὁ τελ-

Ο τέτος ἡ ὅτι μηδενί φαύλῳ τῆ θεὸν ὀμνύναι.
Ο ἡ τέταρτος ἁγιάζειν τὰς ἑβδομάδας ἀνα- A
παυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ἡ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ἡ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ἡ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ἡ ὄγδοος, μὴ κλοπεῖν ἁρπᾶν.
Ο ἡ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ἡ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμ-
βάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profa-
nandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cede abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimo-
nium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ μὲ πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ τὰ θεῖα περὶ ὧν B
μωυσῆς διελέχθη χαίρειν ὅτι τοῖς προειρημένοις τὰ
συλλόγοις διελύθη. τῇ δὲ ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τὸ σκηνὴν
ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ ἡ
τέτοις τε πίθε), καὶ περὶ τῆ ὅλων, ὃν αὖ προσχθὲς χρό-
νον ἐν τοῖς αὐθις ἀπεσήμαινεν χρόνοις, ὧν μηδὲν σμικρὸν
κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς ἡ πλείονας τῆ νόμων εἰς ἑτέραν
ἀναπέθεμαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀ-
φήγησιν. ὅτε ἡ τῆ προαγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ C
μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἄνει προεπιὼν τοῖς
ἑβραίοις. βλεπόντων ἡ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνῳ
χρισομένῳ, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐ-
τῆ, ὅσος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῆ
συμπεπτωκότων δεινῶν ἐκ ἔξιν ὃ ὅτως ἐλύπησεν αὐτούς,
ὡς τὸ νομίζειν μωσεῖ ἀπολωλέναι. λίαν γὰρ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἔρις. τῆ μὲ, ἀπολωλέναι λεγόντων θείοις προ-
πεσόντα. καὶ μάλισα ὅσοι περὶ αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν D
διακείμενοι ταύτῃ τῇ ψήφον ἔφερον. τῆ ἡ, περὶ τὸ
θεῖον ἀκαιρεχωρηκέναι. τοὺς ἡ σώφρονας καὶ μηδὲν ἕτε-
ρον τῆ λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, ἅ
τὸ θείοις προπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγου-
μένους, καὶ τὸ ἴσον τοῦ θεοῦ περὶ αὐτὸν μεταξὺ διὰ
τῆ παρεῖσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρέπως ἔχειν
ἕξει ὁ λογισμὸς ἐποίει. περὶ ἅτε ἡ πρημωθέντας ἅ κηδε-
μόνος ὑπολαμβάνοντες οἷς τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλῃ δύναν- E
το σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ὅτε τὸ ὑπονοεῖν
αὐτοὺς εἶπτο περὶ παρὰ δόξαν τι χρηστὸν περὶ τὰνδρὸς, ὅτε
μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ ἡ στρατόπεδον
ἐκ ἐθάρρουν μετέχειν μωυσέως αὐτοὺς ἐπεὶ ὠδα-
μούσην περὶ προειρηκότος. ἤδη ἡ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διε-
λελυθυιῶν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρὰ μὲ ἐνὸς τῆ ἀνθρώ-
ποις νενομισμένων γεγονότος. χαρᾶς δὲ ἐνέπλησεν τὴ
στρατείαν ὅλην φανείς, καὶ τιμὴ τὸ θεοῦ περὶ σοι, λίαν εἶχε
περὶ αὐτῆ ἀπεδήλη. τόν τε τρόπον καθ' ὃν διδαμο- F
νήσουσιν πολιτεύσομένους, λέγων αὐτὸν κ' ταύτας ὑπο-
θέσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅτι βέλτιστ' ἡγεῖσθαι
αὐτῆ, εἰς ἣν κάτεισι περὶ αὐτοὺς ὠδαγανόμενος, ὅπως
κ' μεταξάνοντας ἀλλαχῆ ταύτῃ ἐπαγώμεθα, καὶ
μικέτι δεώμεθα τ' ὅλην τὸ σινᾶον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς
ὑπροφθῆ συσκιωθῆ ὠδατυχαίων τὰς ὑμετέρας δυ-
χάς. ἡμῖσεταν ἡ ἡ σκηνὴ μέτρεις τε κ' κατασκευῆ,
οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῆ ἀάκνως ἐχόντων περὶ G
τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπιδείκνυ-
σιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους,
ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χειρὶ ἰδοῦ ὑπὸ τῆ γεγραφῆ τ' θεῦ.
οἱ ἡ χαίροντες οἷς τε εἶδον κ' οἷς ἤκουον τὸ στρατηγοῦ, τ' κατὰ δύναμιν αὐτῆ ἀπεδῆς ἐ κατελείποντο.
ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σή-
ψεως παθεῖν δυνάμενα. αἰγείους τε τρίχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲ ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: iam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperūt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquā eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cōuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præsidi ac patrono essent orbati, qualem aliū inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebāt, reditum expectare iussi. tādem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circūferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.
Exod. 24.
Exod. 36.
Exod. 35.

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi prophera præficit ex mandato Dei: sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror, & Eliabus Ismachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, tritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

Cap. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36.

OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimensus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

A

B

C

D

E

F

G

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐσιά τε τοῖς περιειλημμένοις αὐθεσι μεμολυσμένα, ⁊ λίνε βύσσον. λίθους τε οὐς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθηρμοσμῶντες, ἀνθρωπου κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ἐν γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν ἡ σκηνή. ἡ δ' ὑδὲν μεταφερομένῳ ⁊ συμπαθενοσοῦντος ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν ⁊ᾗ αὐτοδὴν συγκομιδέντων ἐκάστε ⁊ πᾶσα δύναμιν φιλοτιμησαμένε, τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν ἔργων ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς ⁊ τὸ πλῆθος αὐ ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γνομένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, ⁊ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, τάδε λέγ. Βασαλὴλος μὲ ὑεὶ παῖς τ' Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ Μαριάμμης τ' ἀδελφῆς τε στρατηγε. Ἐλιάβαλος ἢ Ἰσαμάχε Δανιδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἕτοιμον ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρεμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μωυσῆν αὐείρξειν αὐτοῖς, ὑποκηρύξάμενον ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τότε γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασι. ἐχώρει οὖν ὅπῃ τὴν τ' σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἔκαιρα πρὸς τὴν μέζων ⁊ τὴν ὑποθήκην τε θεε καὶ τὸ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκῦλα χωρεῖν αὐτὴν ἀπεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο ἢ ⁊ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, ⁊ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμε τε ⁊ λειτουργίας ἕνεκα τε θεε.

Κεφάλαιον ε.

Πῶς ἡ σκηνὴ ὑπὸ μωυσῆ ἐποιήθη ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὑδὲν ναῷ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΆντων ἢ ἑτοίμων γεγλυμμένων χρυσίε τε ⁊ χαλκοῦ, καὶ τῆς ὑφαντῆς, προειπὼν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἑκάστε δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲ ἄθεσιν ὥρισε μηκῶν πέντε, τὸ μὲ εὖρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πενταπήχεις τὸ ὕψος, καὶ ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῆς ὁπλιτικῆς ἑρῶν. δέκα ἢ τῆς ἐν πλάτει κειμένων ⁊ κατόπιν. κεῖνοι ἢ τῆς καμάκων ἑκάστῃ προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν ὅπῃ ⁊ γῆς ἐρηεισμένα. ὑπῆπτετο ἢ τῆς κείκων καλώδια τῷ ἀρχῷ ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστε κάμακα παρέντες ⁊ τὸ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας πλήμων τῷ σκηνῷ ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐν βύσσε μαλακωτάτη δέκα πασῶν ὀπλίσι ὑπὸ τὸ κιονοκράνε καποῦσα μέχει τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφέρουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς αὐ μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ὕπως μὲν εἶχον αἱ ἓξ πλευραὶ τὸ περιβόλε. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἔργου, εἴκοσι μὲ πήχεις ἀπεώγασαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς αἱ δύο κάμακες εἰστήκεσαν ⁊ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἦν ὑπεκχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τε πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐσῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρηεισμένα. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἐνδεδυμένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μήκος ⁊ ὄντες πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθος, ὕφος ἦν πορφύρας φοινικας σὺν ὑακίνθῳ ⁊ βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ συναναθουώτων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν ἀφιερατικὸν λεβητα χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ τῇ κρηπίδι παρεχόμενον, ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς ποδῶν καθαίρειν παρεῖναι. ὁ δὲ αἰθέριος ἀφίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν ὑφηκοσμημένος. τὸ μὲν σηκωτὸν ἴσιον αὐτὸ καὶ μέσον· τετραμμένον πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὸν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, πηχεις ἐμήκυνετο τριάκοντα. τὸ δὲ εὖρος δεκα καὶ δύο εἰς πήχεις. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος τόπος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος πρὸς βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. εἰς ὃ δὲ αὐτὸν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶτες σπιθαμιαῖοι τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι παντα χόθεν χρυσαῖ, ἄλλα τε πρὸς ἐνδόθεν καὶ πρὸς ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτοῖς ἑκάστῳ προσῆσαν στρόφιγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δὲ ἑκατέρα τέτταρα προσῆλα, δεχομένη τὴν στρόφιγγα. τοῦ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῶν ἀριθμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῷ τῶν συνέλασιν χρυσέων τάτε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀπελόγει δὲ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, ὃ παρεῖχεν πλάτος ποδῶν τριῶν ἑκάστου σπιθαμῆς ἑκάστου αὐτῷ, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῷ. καὶ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ὠνέα δὲ πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρεῖχονται συνεισελθόντες, αὖ ἕτεροις ποιοῦνται κίονας ἐκ πηχέως τὸ μῆκος, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, δύσεως τοῖς μείζοσι ἴσους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κοῖλον εἶχε χρυσέον κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζας τινὰς ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλοις τε ξαμμένοι τῷ προφάσεως. καὶ δὲ αὐτῷ δύο χρυσοῖ σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέων ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῶν κιόνων ἐμβαινόντων κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τὴ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ στρόφιγγι κοχλιοῦ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἦν ἀπὸ πάντων ἴσα τῶν κιόνων, εἰς ὃν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρα τοίχου τῶν ὀπισθίων κρατεῖσθαι σὺν ἑαυταῖς γλυσμοῖς πρὸς θήλει τὸ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπὸ ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τῷ σκηνῷ συνεῖχεν. ἀλλ' ἀπίνυτον αὐτῷ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ ἀφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μὲν δεκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἴσους κίονας, ὁμοίους τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίας ὑπικειμένους, ἀφαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω ἐν αὐτῷ ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τῷ μὲν τοι ἀφαμέξησιν τῷ τοιαύτῃ τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς θεοῦ αὐτοῦ ἂν εἴη τῆς θεᾶς. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔτος τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τῷ εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἕξ ἔστησαν χρυσοῦς χαλκείαις βάσεσιν ἐφεζῶτας τέσσαρα τὸν ἀριθμόν. κατεπετάνυσαν δὲ τῷ σκηνῷ ὑφάσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A varie picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eráteque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentiones obuerſus. B tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & C extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes D eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas, poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra 1111. columnas
Exod. 36. situm dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animãtium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu sui picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos manssit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Cap. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆ κιβωτῆ ὡ τὴ μονῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐγκαθέτο.

Γίνεται δὴ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ὑ δυναμένων. ἡ δὴ ἑώραν μὲ καλεῖται καὶ τ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὴ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲ ἦν αὐτῆ πέντε σπιθαμὴν. τὸ δ' εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμὴν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὴ τάντ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ὑποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. τεθρίγκει τὸ χρυσοῦς τὸ ὅπλισμα περιτιθέμενον εἶχεν θαυμασίως, ὃ παντέχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ὀλίγιστον μέρος ἐξοχαῖς τ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. ἑκαθ' ἕτερον δὴ τεῖχον τ ὅπλισμες ἕρκοι περήσαν χρυσοῖ δύο τὸ παντὸς λίθινος ξύλου, καὶ δι' αὐτ̃ σανιδωτὴ ὅπλιζυσι καθ' ἑκάτερον τεῖχον, ὡς αἰὲν ὑπ' αὐτ̃ ὁπότε δεήσειεν ἄγεσθαι κινεμένη.

A B C D E F G

νεμψιν. ὑ γὰ ὅτι ζώοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τ̃ ἱερέων
ἐφέρετο. τῇ δ' ὀπισθέμπι αὐτ̃ ἦσαν θεόσυποι δύο
χερυβεὶς π̃ αὐτὰς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄρνι πετει-
νὰ μορφὴν δ' ὑδενὶ τ̃ ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμμένων πα-
ραπλήσια. μωυσῆς ϕησὶν τῷ θεόνῳ τ̃ θεᾶ θεοσυπεῖς
ἑωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λό-
γους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε π̃ εἰς ἑκα-
τέραν ἀνὰ δύο ϗ ἡ ἥμισυ κ̃ μέτωπον, ἐγκατέθετο, ϗ
ταύτῃ ἐν τῷ ἀδύτῳ κατεπίθησιν.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τ̃ τραπέζης ϗ λυχνίας χρυσ̃ ϗ θωμοῦ
τοῦ ἐν τῇ σκιν̃ῃ.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύε) δελφικαῖς ὡμοι-
πλησίαν. τὸ μ̃κος π̃ δύο πηχῶν. τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς
πήχεος, ϗ ἀσιθαμοῦ ϕιῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτ̃ πό-
δες, τὰ π̃ ἐξ ἡμίσους ἕως τ̃ κάτω τελέως ἀπηρτισμέ-
νοι, οἷς δωριεῖς προσίθησι τ̃ κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ
πρὸς αὐτῷ ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαι-
νε) δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλάνασά πως κ̃ πα-
λαιῷ τὸ ἔδαφος, ἕλικος προθεούσης τό τε ἄνω ϗ τὸ
κάτω μέρος τ̃ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τ̃ ποδῶν ϗ ταύ-
τῃ ἐλήλατο κρίκος, ἀφ' ἁπτῶθεν τ̃ ὀπισθέμπτου, δι' ὧν ἴε-
σαν σελεοὶ χρυσέοι ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖ-
λον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κ̃ τὰς κρίκας κοινωθέντας.
ὑδὲ γὰρ εἰσὶν διλυσιτεῖς, ἀλλὰ πρὶν συμελθεῖν εἰς τὸ
ἄνωτερον, εἰς πεσσίδας τ̃ ἀρχαίως τελευτώσας. ὧν ἡ π̃
εἰς τὸ προσανέχον ἐμβαίνει τ̃ τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τ̃ πόδα,
ϗ τούτοις ϗ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπερ ταύτης ἐπίθεσις γὰρ
ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἀρκτον ὑ πόρρω τ̃ μυχοῦ,
διεπίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλ-
λήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τ̃ ἀλθρου ἐν δύο
ἀσαρῶν. ὃ μέρον ἑβραίοις ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχ-
ϗσαν. ἐπὶ δὲ τῶν ἄρτων ἐπίθεντο ϕιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου
πλήρεις. μ̃ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο
ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τελεῖ γὰρ ἑβ-
δόμαιν ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τ̃ δ' ἀρτίαν ἐξ ἧς
ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέραις ἐρῶμεν. κατὰ πρόσωπον
δὲ τ̃ τραπέζης τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοί-
χῳ πλησίον ἵσαται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη,
σκήπτρου σχῆμα ἔχουσα μιᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι π̃ καλοῦ-
σιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον
γλῶσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαῖρα, ϗ
κρίνα σὺν ῥοΐσκοις ϗ κρατηριδίοις, ἑβδομήκοντα δὲ
τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνετέθη, πρὸς ὕ-
ψος, ποιησάντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας
ϗς πλανήτας ϗ τ̃ ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζε) δὲ
εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν τοίχῳ δεδειμένας. λύχνοι δ' ὀπιφέρον) αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῇ
πλανήτην τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἰς τε τὴν
ἀνατολὴν ϗ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτ̃ κεφαλάς. G
μεταξὺ δὲ αὐτ̃ ϗ τ̃ τραπέζης ἔνδον ὡς προσεῖπον θυ-
μιατήριον, ξύλινον π̃ ἐξ ἓ ϗ τὰ προτεθειμένα σκεύη μὴ
σπόμενα. στερεὰ δὲ προσελήλαται αὐτῷ λεπὶς, πηχυ-
αῖα π̃ κ̃ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλά-
σιον. ἐπὶ δὲ ἐχάρα χρύσεα ὥσπερ ἀνὶς ὦσα, ἔχουσα κ̃ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. ϗ τοῦτον δ' ἐν προσδεύοντα
χρύσεον, ᾧ ϗ κρίκοι ϗ σκυταλίδες προσίεσαν αἷς κ̃ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ ϗ πρὸ τ̃
σκιν̃ῆς βωμὸς χάλκεος ὑποξύλος ϗ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος,

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulare serant, habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, infernè pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina cit cũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circúquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cùm inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. Exod. 39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocāt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cōfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumētum eſt tunica talaris corpori ąſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiā dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

A

B

C

D

E

F

G

τὸ ἦν ὕφος ξιστὸν, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύφω τὴν ἐσχάραν ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ὑπὸ τῆς ἐσχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ὅλης παντὸς ἐχ ὑποκειμένης. αὐτικρὺ δ' ἐπίδηλος τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυτικοῖς καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲν σκευὴ τοιαύτη τε καὶ τῶν περὶ αὐτὴν σκευῶν.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολαὶ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθχὶν ἀναγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίη τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνευκὼς λινᾶ ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μανιαχασὴν λεγόμενον. βύλεται δὲ σωματικῆς μὲν δηλοῦν. διάζωμα δέ ἐστι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωσῆς εἱργνύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἐπιτίθεται δὲ καὶ ἔμπροσθεν, καὶ τελευτῶσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγει. ἔστι δὲ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομβὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνῃ. χεθὸν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιγραμμένος τῷ στόματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὀπίζωνον καὶ σῆθος ὀλίγον τοῦ μαχάλης ἀπὸ ἄνω τῆς ζώνης περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ἀγκῶνος δὲ ὑφασμένου ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. αὐτὴ δὲ εἰς αὐτὴν ἀνύφανται φοινικὶ καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμων δὲ ἔστι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλίξεως καὶ στέρνων, καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τοῦ σφυρῶν, ὥστε μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖν περὶ δι' ἁρπίσῃ ἔτως ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ ἀναδήσῃ περὶ τὰς θυσίας δεῖ καὶ ἀγχοινεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζῃ πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπίσω τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἐν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ παρὰ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν, ἔστιν γὰρ προσαγορεύει παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπῶται μὲν ἐσαμόθεν. λαγαρὸν δὲ παρέχων τὴν βεσγχωτῆρα τῇ αὐχένος, ἀρτιδόσιν ἐκ τοῦ ὤμου, καὶ τῶν στέρνων καὶ μεταφρενον. ἡρτημένας ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ δὲ τὴν κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἐ δικυούμενον εἰς πᾶσαν αὐτῆς, ἀλλ' ὑπολίσον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δὲ κατασκευῇ τοιοῦτος ὄζιν ὡς σεφαὴν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναῦν ταινία πεποιημένη παχεῖα. καὶ δὴ ὀπισθυσόμενον ῥάπτει πολλαχῆς. ἔπεστι σινδὼν ἀνωθεν αὐτὸν ἐπιπεριέρχεται δίπλωσα μέχρι μετώπου, τιλὺ τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφαρπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὴ τῷ περαίῳ χρωνομένη ὑπέρδον. ἅρμοσας δὲ ἀκριβῶς ὡς μὴ περίρρυῆ πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὄζιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ ὡς δεδόκται ἐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δέ ἐστι καὶ τοῦτο, μανδὺν καλεῖται καὶ τιλὺ ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον λύθη ἐξαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ σωυφασμένου.

κῆ

καὶ πέζαν δ' αὐτῷ περιεῤῥαμμένοι θύσανοι ῥοῶν ξύ- A
λου ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, & κώδωνες χρύ-
σεοι καὶ πολλὼ ὀλιγώτεροι δ' ἀναιρετέαι, ὡς τὸ μέ-
σον ἐπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον καὶ ῥοῶν
κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος ἐκ δυοῖν ἐξυφασμένων
ὡς τε ῥαπτὸς ὀπὶ τῷ ὤμων εἶναι καὶ τὸ πλά-
γιον. φᾶρος δ' ἐν ὀπίμπρασι, ὑφασμένον χιτῶνα ἐχέ-
χωτῆρα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐῤῥωγότα πρὸς
τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ B
περιέραπται, ἵνα μὴ διελέγχηται τὸ ζωμᾶς τιλὼ
ἀναπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διείργονται
χιτὼς ὅδε. ὅπὶ δὲ τούτοις ζῶστον ἐνδύεται τὴν λεγόμενον
ἐφῴδιον, ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι παραπλήσιον. γίνεται
δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφανθεὶς ὅπὶ βάθος πηχυαῖος ἔκ-
τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου
δείκυυσι τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρί-
σιν τε ἠσκημένος καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι ἔοι) πε-
ποιημένος. τῷ δ' ὀλκάνῳ τῷ ἐνδύματος σωτῆ- C
ρι μηκος ἀπιθανῶς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ ταῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφῴδει βάμμασι διειλιθισμένον. ἐστιὼ δὲ καλεῖ-
ται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τιλὼ ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐφῴδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ
ζῶθος ὀξέλιπον. ἐνῆται δ' ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῷ
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστω, κἀκείνῳ τῷ ἴσων περιεκοι-
νωμένων ῥάμματος ὑακίνθου, ὧδαληφθέντος εἰς τὸ
περὶς ἀλλήλους κατάδεσιν ταῖς κείκοις. περὶς δὲ τὸ μὴ D
χαλασθὲν ἔοι) τὸ ἐν μέσῳ τῷ κείκων καταλιμπανό-
μενον, ῥαφιὼ αὐτῷ ἡμίσεων ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορποῦσι δὲ τιλὼ ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῷ
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ὀπιθέον χρύσεον ἔ-
χοντες, περὶς τὸ ταῖς περονίσιν ὀπιπόδιον ἔοι). ἐγγέ-
γραπται δὲ τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα
γεάμμασιν ὀπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἕξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τὸ δεξιόν. ὁπίασιν δὲ καὶ τὸν ἐστιὼν λίθοι E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει ὀλφίεσσιν, ὑ κτη-
τὸς ἀνθρώποις κόσμος ὀλιγοτιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες.
ἔστι μὲν τοῖ κατὰ σίχον ἕξις, ὁπὶ πασάρων ὀλιθείμενοι
γεάμμασιν ἐνησκλωται τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτὺς ἐκ-
περιέρχεται τὰς ἑλίκας ἐνπλεὶς τῷ ὕφει περὶς τὸ μὴ
ὀλιῤῥεῖν ἕπτως πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τειὰς
ὅδε, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δ' ὑτέρα
ἔχει ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον. F
ἡ δὲ τείτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀ-
χάτης δὲ τέτος, ἑναῖος ὢν τοῖς πᾶσι. τετάρτη δὲ
σοίχε χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μεθ' ἣν αὐτὸν ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὅδε. γεάμματα δὲ
ὀπιτέτμηνται πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυ-
λάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι
τετιμημένου κατὰ τάξιν, ὧ ἕκαστον αὐτῷ γλυφῆσ-
θαι συμβέβηκεν. τῷ οὖν κείκων ἀθενῶν ὄντων καθ'
αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους G
δύο κείκους. μείζονας τῇ πεζῇ τῷ ἐστιῶ, ἢ περ
ἀνήκει περὶς τὸ βάχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσμα-
τι ποιοῦσι, δεξιμένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμέναις συναπτόσας. ὧν τὸ ἄκρον ἀπεστομμένον, ἀπέβαινεν κείκῳ περιχόντι τῆς
νωτιαίας πέζης τῷ ἐφῴδου, ἢ τοῦτο ἰῷ ἀσφάλεια τῷ ἐστιῇ, περὶς τὸ μὴ ὀλιῤῥεῖν. ζώνη δὲ τῷ ἐστιῇ περιεραπτο βάμμασιν οἷς περεῖπον μετὰ χρυσίου περισφιγκτὸς,

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta apertoram in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, manuculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur frœſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur dacchatus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nō satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiā describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habēns crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mensis diuisum.

ἢ θεοδεύσασα, δεῖται πάλιν ὑπὸ τῆ ῥαφῆ, καὶ καταχρημάτας. τοὺς δὲ θυσανους χρυσέας συείρας καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἑπλαβῦσαν πάντας ἐμφέρεσθαι αὐτας. πίλος ἦν αὖ μὴν ὁ καὶ αὐτὸς φορεῖν αὐτῳ, ὑακινθινος ἐργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱεροῖσιν. ὑφ' αὐτὸν ἦν στεφανος χρυσοῦς, ὑπὲρ ἐξοχίαν κεχαλκδυμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῳ, κάλυξ χρυσεος, τῆ δακχαρῳ βοτάνη παρ' ἡμῖν λεγομένη ὑπομεμιμημένος. ὑὸς ἦ κύαμον ἐλλιῶν οἱ περὶ ὑμᾶς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες φρασαγορδίουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην παρ' ἡμῖν ἀμαθία τοῦτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπισάμενος ἐκ ἰδὼν ἀναγνοείσειε, τοῖς ὕστερον ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὅσον ὑφ' τρεῖς πυθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτη γὰρ ἂν ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δύζωμων. ἐκ μὲν τοι τῆ κλάδων αὐτοῦ κάλυκα φορεῖ τῆ κλωνί. φύεται δ' αὐτὴν ἑλυτρον, ὅπερ ἀποκείεται καθ' αὑτὸ φορὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ὀργυιάς. ὁ ἦ κάλυξ μεγέθος ὅσον σκυταλίδος τῆ μικροῦ δακτύλου, κρατεῖ δ' ἐμφερὴς τὴν φορεφολύ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης φορὶ τῆ σωθμένη, τὴν ἑτέραν ὅλην ἔχει φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης φορφερῆ. εἶτα σωιὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διαρρεπῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξανεται πάλιν ὀρεμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλῆ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῆ ἡμισφαίριον φορασέφυκε. καὶκεἰδῶς ἂν εἴποι τις τορνευόμενον, ὑφανεσώσας ἔχων τὰς σύζυγίας ἐς εἶπον τῆ ῥοιᾶ φυσικῆσιος βλασαίειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ φαστελῶς ὑπολῆγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῆ ὑπόθεματι τὸν καρπὸν ὅλον παντὸς τὸ κάλυκος, ὄντα βοτάνης σπέρματι τῆς σισηρείσου ὅμοιον. ἀφίσιν δ' αὐτὸς τῆ τὸ μήκωνος πλαταγῶνι ὁμοίμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ. σὺν τούτου μὲν στέφανος σύγκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τὸ ἰνίου φορὸς ἑκάτερον τῆ κροτάφων. τὸ ἦ μέτωπον, ἢ μὴ ἐφιελὶς ἐκ ἔπεισι, λεγέσθω γὰρ ὅτως ὁ κάλυξ. πλαμὼν δ' ὅτι χρύσεος, ὃς ἱερῆς γράμμασι τὸ θεοῦ τὴν φορσηγορίαν ὑπιτετμημένος ὅτι. καὶ διοῦ ζς τὸ ἀρχιερέως ὅτι κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῆ ἀνθρώπων τὴν φορὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἢν ὡς σκαυλιζόντων ἡμῆ τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν φορείρηται διατετελέκασιν ἐγκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκιωῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τὸ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τότε σκιᾶν οἷς φορὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην δύρησει θεῖον ἄνδρα, ⁊ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῆ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκασα γὰρ τοῦτον, εἰς ὑπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῆ ὅλων, εἶτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωιέσεως σκοπεῖν, δύρησει γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκιωὴν τειάκοντα πηχῶν ὄσαν, νείμας εἰς τεία, ⁊ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὡσπερ βέβηλον τινὰ ⁊ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὀξὺν βάτα. τὴν ἦ τείτην μοῖραν, μόνῳ φορεύγεσθαι τῆ θεῆ, διὰ τὸ καὶ τὸν ὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶ ἀνθρώποις. ὑπὸ τε τῆ ζαπτίζη τοῖς δώδεκα θεῖς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν σιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον.

τὴν ἦ

τλὴ ϗ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγ- A
κειμένην, τὰς τ πλανητῶν διαλειπαμοιρίας ἡνίξατο. ☾
λύχνους γὰρ αὐτῆς ἐπὶ τῆ πλανητῶν τλὴ φορᾶν, το-
σοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάττει γὰρ φασὶν οἱ τετρα-
ρων ὑφαντέα τ τῆ στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τλὴ γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ὅθεν τὸ ἐξ αὐτῆς
αὐξῆσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τλὴ θάλασσαν, τῷ
πεφοινίχθαι τ κόχλω τῷ αἵματι. τὸν ϗ ἀέρα βύλεται
δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. ϗ ὁ φοῖνιξ δ' αὖ εἴη τεκμήριον τ B
πυρός. ἀποσημαίνει ϗ ☾ ὁ τῦ ἀρχιερέως χιτὼν τ γῆν,
λίνεος ὤν. ὁ ϗ ὑάκινθος τ πόλον, ἀστραπαῖς μ ϗ βρον-
τοῖς ἀπεικασμένος, βεγγανῆς ϗ κατὰ τὸν τῆ κω-
δώνων ψόφον. ϗ τὴν ἐφαπτίδα τῦ παντὸς τλὴ φύσιν· ὅτι
τετραχῶν γνέσθαι, δείκνυσι τῷ θεῷ χρυσῷ ὑφα-
σμένῳ, κατ' ἔμφασιν οἶμαι τ περιούσης πασιν
αὐγῆς. ϗ τὸν ἐσθλὸν ἀναμέσον ὄντα τ ἐφαπτίδος ὅτι ἐν ἐ-
πῳ γῆς ἔταξε. ϗ γὰρ αὕτη, τ μεσαίτατον τόπον ἔχει.
ζώνη τε περιοδευούσα τ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ἔοικε ὑπερειλῆφε τὰ πάντα. δηλοῖ ϗ ☾ τὸν ἥλιον ϗ τ
σελήνην τ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ὑπέπορπωσε τ
ἀρχιερέα. τλὴ ϗ δωδεκάδα τῆ λίθων, εἴτε τοὺς μηνὰς
ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοῦτον ἀριθμὸν τῆ οἴκων
τῦ ζωδιακὸν κύκλον ἑλλήνες καλῦσι, τ κατ' ἐκεῖνο
γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. ☾ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸ ὑπερ-
θὲ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ὑ γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἐφαρμόσθειτο αὐτῷ τὸ ὄνομα τῦ θεῦ, τῇ τε ὑ-
φαίνῃ ϗ λαϊσμένος, ϗ ταύτῃ χρυσέᾳ δι' τλὴ αὐγήν, D
ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ϗ ταῦτα μ δοκεῖ τοσοῦτον
μοι δεδηλῶσθαι, πολλάκις ☾ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῆ παρα-
γωγῆς.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τ τῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, ϗ ἅτινα περὶ ἱερέων ϗ
ἱερουργιῶν νενόμισται.

ΩΣ ϗ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τ ἀναθημά- E
των μήπω καθιερωμένων, ὅπως αὐτὸς ὁ θεὸς μυ-
σῇ τλὴ ἱεροσολύμων ἀαρῶνι τὰδελφῷ προστάξει δῦ-
ναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετλὴ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυ-
χεῖν. ϗ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετλὴ αὐτῦ ☾ τλὴ δ'νοιαν διεξίει, ϗ ὅτι κινδύνους
οἷς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρομένων δ' ἐφ' ἅ-
πασιν αὐτῦ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθυμον ἐνδεικνυ- F
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἱερουργίαι, τὸ μ ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον λῦ, ☾ δυνα-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' οἴδατε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέ-
χεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμᾶς τῦ ἱερατεύσαμένου καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις ☾ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν δίκαις. ☾
ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐποιησάμην, ἐμαυ-
τὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, δίκῃ τε τὰ φύσει πάν-
τας ἐῆ φιλαύτους ☾ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμοιμι G
πρὸς σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νυνὶ δ' αὐ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, ϗ
τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ-
δὼς ὡς ἔοικε ἐνδύσεται στολὴν τῷ θεῷ καθωσιω-
μένην ϗ βωμῷ θυμέλειαν ἕξει καὶ πρόσοψιν ἱε-
ρείων. ϗ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν δίκας ποιήσεται πρὸς τ θεὸν,

& cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habēt. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium, iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præmineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, XII. *Exod. 28. 29. 30. 40.*

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, [Abius,
Exod. 37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthi-
Exod. 45. co Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κήδεται ἡμῶν τῷ ὑμετέρου, καὶ μᾶλλον αὐδεὲς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γενομένας προσδέχεται ταύτας. ἐβεβαίου δὲ ἠρίσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συμήνευεν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ Ἀαρὼν ἀφ' ἑτέρου τὸ γένος καὶ τιμῇ προφητείας, καὶ τιμῇ ἀρετῇ τἀδελφῷ, πρὸς τιμὴν ἀναπεφαν ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθαμάρης. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τιμὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἐφοδιασμένων διὸ ἐδεῖτο, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπασθέντα τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετῶν μηδὲν μήτε κονιορτῶν βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δ' σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν αττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος ἦν εἰσφερόντων διὸ, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι ☪ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς χρείας τῆς σκηνῆς ἀναλῶτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ὁλοκλήρου σίκλους πεντακοσίους, ☪ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλαίνου εἶν, μέτρον δ' ὅτι τοῦτο ὁλκεῖον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ἀγωδέστατον. καθέστα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, ☪ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων ἐκαθάρισε. τάδε θυόμενα, πολλὰ δ' ὅτι ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὅπου τὸ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν ἀφαλείσεσθαι τὴν φύσιν ἐκδημεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δ' τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ, ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπου τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τὸν θεὸν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δ' λοιπους πρὸ τῶν ἐσπέραν ἀπόντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν βεσέληλος ☪ ἐλίαβος. τῶν γὰρ ἐξευρημένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὁλόκοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἐκπαίσασαι. τούτων μὲν τὸν βεσέληλον συνέβη κρεῖττόν τ' κρίνεσθαι. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' ἑ τ' ἀγυπτον ἐξέλιπον, σκιαυτὸς αὐτοῖς προῆλθε τελεσθῆναι. ἀρχομένῳ δὲ τῷ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατὰ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ παντ' ὅσα πρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἐφηνφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη ☪ κατασκιάσασι τῷ ναῷ τούτῳ τὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲ ὑφαντὴς καθαρὸς ἦν, ἐφ' ᾧ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε ἂν δόξει χειμέριον, ὅτε μὴν λεπτῷ ὕσας, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καταναῦσαι.

ἡδέως

ἡδία ἦ ἀπ' αὐτοῦ δ' ἐρρεν ἡ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοῖς τέκτοσιν οἵας εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τοὺς τοιαῦτα ἐργασαμένοις τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταξιν τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν ἐπὶ ἑορτὴν ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσαγόμενα περὶ τοῖς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. κἀκ τοῦ αἵματος τοῦ τε θυμάτων, τοῦ τε σταλοῦ τοῦ ἀπ' αὐτῶν συὺ τοῖς παισὶν ἐρράνεν ἀφαγνίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ἐπὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γένωνται. ὅπερ ἐπ' οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σκηνοῦ, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιαμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τοῦ αἵματος τῶν ταύρων ἐπὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. τῇ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι ἐν ἐσκάλευν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ἐπιφέρει τοῖς λειτουργοῦσιν ὑπακούων. ἐπικειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. συνέβη ἦ καὶ ἀρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ παντεὶ, ἀγνοίας δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τοῦ ἐν χεῖρὸς ἐπὶ τοὺς συμπίπτοντα σφόδρα ἦν, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ ἠγείτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν δ' ὑῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, νάβαδος καὶ ἄβιούς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐκ ὧν προσῆκεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τοῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τοῦ ὁρμοῦ βαλόντος καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἔτεος ἀπώλοντο. μωυσῆς ἦ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάσαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ ἦ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τοῦ θανάτου φέρον δόξαν ἔτει γεγηρηκότι ἀπολέσθαι. μόνους ἦ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τὸν πατέρα μὴ φέρειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐξίωσε, προκείναντας τοῦ εἰς τὸν θεὸν τιμοῦ τοῦ πρὸ αὐτοὺς σκυθρωποῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τοῦ στολοῦ τοῦ ἱερᾶς ἠμφίετο. μωυσῆς ἦ πᾶσαν τιμοῦ παραπεσάμενος, ἐᾶ ἑαυτὸ τὸ πλῆθος αὐτοῦ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ διατέλει. καὶ τὸν μὲ εἰς τὸ σίναγον ἀνόδων ἀπείχετο εἰς ἦ τὸν σκηνοῦ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο πρὸς ὧν ἐδέετο πρὸς τοῦ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τοῦ προνοούμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἐπὶ ἦ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἐγράφε, καθ' ὃς κεχαρισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὴν καὶ τοῦ ὑπαγόρευσιν τοῦ θεοῦ συνετάττετο. λέξειν μὲ οὖν πρὸς τὴν πολιτείας καὶ τοὺς νόμους. ὁ μὴν πρὸς τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ πρόφασιν κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμὴν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τοῦ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶ τὸν θεὸν πᾶσιν τυγχάνειν τοῖς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' ἐκ ἐβεβαίοις δῆλον εἶ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένοις τοῖς πᾶσιν τυγχάνουσιν.

A iucundúsque ros diſtillabat ab ea, præſentiæ fidem populo aſtruens. Moyſes autem diſtributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præſcriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicam dum de ſacrificiis tractabo, & quæ victimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde *Leuit. 8.*
B ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent ſacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus ſuum mactatorum. octaua autem die feſtum indixit, & ſacrificare vnumquenque *Leuit. 9.*
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus ſuper aram impoſitis ſubitò ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo omnia flamma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni *Leuit. 10.*
D quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moyſi, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moyſes autem iuſſit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorificè ſepelire: totúſque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moyſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quàm ſuam triſtitiam habere, iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterùm Moyſes recuſatis omnibus honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: &
E in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis ſibi vindicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter pacatéque viuere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit. quòd in mentione ſacerdotalis
F ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adeſſe ſacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonſtrauit, & exteris, ſi qui fortè huic ſpectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris ge- A
ſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam
nulli non notam narrare ſuperuacuum puto)
micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dex-
trum humerum occupabat: tantúmque ful-
gorem emittebat vt procul etiam intuentibus
conſpiceretur. idque præter naturam ſuam &
conſuetudinem: quod certè admirationem me-
retur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu re-
ligionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed
mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per B
duodecim gemmas, quas in pectore pontifex
inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam præ-
nunciare Deus ſolebat. nam prius quàm exer-
citus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emica-
bat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe
Deum, opémque & auxilium ſuum inuocanti-
bus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot
à noſtra religione non abhorrent cùm hoc mi-
raculum pro compertiſſimo habeant, ita vt ne-
gari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt o-
raculum. Deſiit tam eſſen quàm ſardonyx ful- C
gorem emittere annis ducentis ante quàm hæc
commentaremur, itato Deo propter legum ſua-
rum præuaricationem: de quo aliàs opportu-
nius dicetur. nunc cœptam narrationem dein-
ceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & om-
nibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem
pertinebant ritè peractis, populus Deo in ca-
ſtrorum contubernium recepto lætus ad hym-
nos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm
omnibus iam malis auertũcatis, & omnia pro D
Num. 27. ſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam
priuatim quàm publicè per ſingulas tribus of-
ferebant. Principes enim tribuum bini de ſuo
conferentes plauſtrum cum duobus bubus
contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per
viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc
vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trul-
leum & acerram. hæc decem daricos valebat, E
crátque odoramentis referta. trulleum verò &
phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pende-
bant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta.
hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad
altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum
& arietem cum agno anniculo in holocau-
ſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit v-
nuſquiſque principum alias victimas quæ ſa-
lutares vocabantur, per ſingulos dies boues
duos & quinque arietes cum agnis anniculis
& hædis. atque ita per duodecim continuos F
dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes
autem non amplius in Sina monte, ſed taber-
naculum introgreſſus, conſulebat Deum de re-
bus agendis, & de ferendis legibus: quas me-
liores quàm vt ad hominem autorem referri
debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diui-
nitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob
voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem vio-
lare fas putarent. ſed de his nunc deſino. pro-
prium volumen aliquando huic tractationi
dicaturus. G

Τὴν γὰρ λίθων οἷς ὄπλοις τὸν ὤμων φέρειν ὁ ἀρχιερέα πρέπει-
πον, (σαρδόνυχες ἦσαν, ἃ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν
ἡγοῦμαι πρέπον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέ-
βαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρείη τὸ
πρέσβυ τὸ ὅτι τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐ-
γῆς ἀποπνεούσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὡ
προτέρων ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν
οὖν ἃ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν
θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἔστι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ.
δύο γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οἷς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐπε-
σεσημείωτο τῷ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν
προεμήνυεν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐ-
τῶν αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει
παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπακου-
σίαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα μεμυημένοι ἔθη δύνα-
μαι μὲν ἀπολέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα
λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο δὲ οὖν ὅτε ἐσθὴς καὶ ὁ
σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ
ταύτην ἐμὲ συγγραφὴν τὴν γραφῶ, τοῦ θεοῦ δυσχε-
ραίναντος ὅτι τῇ παραβάσει τῶν νόμων, περὶ ὧν ἐροῦ-
μαι δικαιότερον. ῥέψομαι γὰρ νῦν ὅτι τὸν ἑξῆς λό-
γον. καθιερωμένης δὲ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακε-
κοσμημένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁ-
μόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἔκεινεν εἶναι, καὶ ῥέπεται
πρὸς θυσίας τε καὶ ἀνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ
προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων
ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμουῦτες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ
τὰς μὲ κοινὰ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν αἱετίθεσαν κατὰ φυ-
λάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμα-
ξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲ οὖν ἦσαν
αὗται κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς
τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυβλίον, καὶ
θυΐσκην. τὴν μὲ δεκικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ
πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀρ-
γυρᾶ δὲ λῶ, σίκλους μὲ αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἰς
δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι διεδαπάνων. πλή-
ρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων οἷς ὅτι τῷ
βωμῷ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν
σὺν ἀρνίων ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, ἃ σὺν αὐ-
τοῖς χίμαρρον τὸ ὅτι παραιτήσει ἁμαρτημάτων. πρὸ-
σῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους
λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε
κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτοι μὲ δὴ θύου-
σιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς
δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ σιναῖον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν
εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τὲ θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων
καὶ τῶν νόμων τὴν συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σώσειν
ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέ-
βη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ'
ἐν εἰρήνῃ τὸ ζυφὸς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην
ἐθελούσιος παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲ τού-
των, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἰδίως συνθεῖναι
περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νυνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐσάπαξ συμβέβηκε. δύο μὲν γὰρ εἰσὶν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελέσθαι, καὶ δύο γίνονται τρόποι. καὶ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον καὶ ὅλῳ τούτῳ καὶ τιμωρίαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄσι καὶ κατ' εὐωχίαν δεῖται τῶν τεθυκότων. ἱερῶ δὲ περὶ τῶν πρωτέρας. αἰνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοῖς δὲ βοῖς ἐφεῖται θύειν καὶ τρεῖς. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τῶν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαρθέντα, διαμελίζουσι, καὶ πάντες ἁλσὶν ὅλοις τὰ βωμὸν ἀναπθέασι χιζῶν ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τοῖς ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδύν σκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιάσμασι προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τοῖς ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδε ἔχει. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μᾶλλον τοῖς θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τῷ ὑπερκόλου καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τοῖς λοβοῖς τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ἐκ τοῦ ἀρνὸς ὑπερκόλου τοῖς βωμοῖς. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὸν κνήμιον τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι δωρεῶντες, ὅτι δύο ἡμέρας δυνατοῦται τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῖς περιειρημένοις τετράποσιν τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνάτοι ποιεῖσθαι τὰ τέλεια θύματα περὶ τρεῖς ἢ δύο ὄνυχας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῖς θεοῖς. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῶν θυσιῶν τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ καὶ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προσποιεῖται, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοῦ ἑπῶν προσφέρει. καὶ τοῖς μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, ἐχώς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τῷ ἄλλῳ πιμελεῖ σὺν τοῖς λοβοῖς τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῖς βωμοῖς. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ἀποφέροντας καὶ τὰ κρέα ἐπὶ ἐκείνης δαπανήσαντες τὴν ἡμέρας ἐν τοῖς ἱεροῖς. ὁ δὲ νόμος εἰς τὸ αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ἐξ ὧν τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τοῖς προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλευρον ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν δεκαρώνης μέτρον. κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ ἓξ ἰῶν. τοῦτο καθαμάζουσιν ὑπὸ τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται δὲ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὑπὲρ μὲν βοὸς εἵνος ἥμισυ. ὑπὲρ δὲ κριοῦ, μέρος τοῦτο τέταρτον τοῦ μέτρου, καὶ τεταρτημόριον δεκαρώνου ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷς μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκοντα.

B C D E F G

Cap. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum arietis duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit.1.

Leuit.3.

Leuit.4.5.

Leuit.49.

Leuit.2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, rursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifex que adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac septenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

δυώτας ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι γὰρ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ δίκης τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὑπιβάλλει τοῦ βωμοῦ δράκα, τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς ζοφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρασται, ἢ ἡμομμένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ σπουδῶν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μετὰ τῆς γαλαικτούσης δι' ταυτό. ὑσὶ δ' ἄλλως ἢ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γεγενῆσθαι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀφανίζειν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἐᾶν ὑπολιπεῖν ὅσι νόμιμον, τοῦ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐν δὲ τῷ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ὅσιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῦ αὐτοκτῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης. κατὰ δ' ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱεροσυλοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτανσίοις ἑπτά, καὶ τράγον. ἔσφον δ' ὑπὲρ παραπήσεων ἁμαρτάδων, εἴτι κατὰ λήθην γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρόσθεντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά, θύουσι. καὶ ἔσφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δέκατης δύνοντος ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔσφον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἔσφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόφοιον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποζοπασμὸς καὶ παράτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρότατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως ἀγομένου. ὃ δὴ σφαγίτης, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἔσφου, ῥαίνει τοῦ δακτύλῳ ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐκ περὶ τὸν χρύσεον βωμόν, καὶ τὸ λοιπὸν, περὶ τὰ μείζονι κρίσιας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὴν πυελὴν σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ ἀπὸ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξειπομένου τὸ λοιπὸν ἐκ χαρᾶς πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὑπὸ φυλακῇ ἔτους. ὅταν τε παρίδων ὑπιτύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἐν ᾗ καὶ ὁ ναὸς μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐκ τῶν χερῶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλάμῃ φοίνικος πεπομπεύμένην, τὴν μὲν τὴν περσέας προσόντος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ ἡμερῶν τὸν ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ βοῶν ἑπτὰ καὶ δέκα βοῶν, κριῶν ἑνὶ πλείοσιν, κριῶν δύο, κατὰ ὡδαίτησιν ἀμνῶν ἐείφω προσυπερμένην. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ κριῶν καὶ τοῦ ἀρνῶν σὺν τοῦ ἐείφω, δύεται.

ὑφαι-

ὑφαιρεῖσθαι ἢ ἑκάστης ἡμέρας ἓν τῷ θεῷ, εἰς ἑ- A
σπερ καὶ καταπαῦσιν. αἴρονται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου
κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ἐπὶ ἅπασι δὲ ἀμώμητον παραπίστεως, ἔριφον.
καὶ ταῦτα μὲν ἑβδομάσιν ταῖς σελήναις πάντα τε-
λεῖν ὀφεῖλον. ἔστι δὲ μιᾶς τῆς ξανθικῆς ὃς νισ-
σὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτος ἐστὶν ἀρ-
χή, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην ἐν κριῷ τῷ B
ἡλίου καθεζομένου, τούτῳ γὰρ τῆς μιᾶς τὸ ὑπ' αἰγυ-
πτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν
τότε ἐξιόντες ἀγλύπτου θύσαι προσέταττον ἡμᾶς πά-
σχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ἐπὶ
δὲ τελουμένῃ αὐτῇ κατὰ φρατρείας, μηδενὸς τῶν
τεθυμένων εἰς τὴν ὅλην σῶσαν τηρουμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἀγαδέχεται τὴν τῶ πάσχα, ἡ τῶν ἀ-
ζύμων ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' ἃς ἀζύ-
μοις ζέφονται. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταύτας C
σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὴ εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. ἃ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτῶται προσιθεμένου τοῖς
πᾶσι καὶ ἑτέρου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς διωχίαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὰρ ἤνεγκαν πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶ) πρῶτον, παρ' ἃ τῆς εὐπορείας τύχαν ἔ- D
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τ' κειθῆς ἀναφέρουσι
τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῷ ζαχύῃ τὸ δράγμα
καὶ πτίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλετῶν τὰς κριθὰς
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ προσάρωμα προσάγουσι τῷ
θεῷ. καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν δρᾶκα ἀναβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὅτι ταῖς ἀπαρ-
χαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. ἑβ-
δόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μᾶ ταύτῃ τῇ E
θυσίᾳ, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι πεν-
τηκοστὴν ἐπέκειναι ἑορτὴν ἄγουσι πρῶτον σάββατα
καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστή, προσάγουσι τῷ
θεῷ ἀρτον ἀλφίτων μᾶ πυρίνων, ἀναφορὰς δύο, μᾶς
ζύμης γενομένων. θυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν δὴ
τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκευάζεται, καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ὅσον ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν
ὅλην συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτοῦνται μόνοις F
θυσὶ ζεῖς, καὶ κριοὶ δύο, καὶ ἄρνας τεσσα-
ρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ἀμώμητα. ὅτι δὲ
ἑβδομὰς τῶν ἑορτῶν, καθ' ἃς οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν
πόνων τῶν ὅτι τοῖς ἔργοις ἄνεσιν οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν
πάσαις νόμιμον τό τε τ' θυσίας εἶδος καὶ τὸ τ' ἀρχίας
ἀταλαίπωρον, καὶ πρὸς διωχίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐκ
μύτοι τοῦ κοινοῦ ὅσοι ὁπόσ ζύμης ἄμοιροι, ἀσαρώνες
δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦνται, ὀπτῶν- G
ται δὲ δύο ἀφαιρέντες μὲν τῇ πρὸ τοῦ σαββάτου. τῷ
ἁγίῳ σαββάτῳ πρωΐ, κομιζόντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ζαπάζης πέντε κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμέ-
νοι. δύο δὲ χρυσοῦν ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι καμίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται,
καὶ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅτι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς
δὲ ἐκείνου ἄλλος ἐπὶ τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμά-
των, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πεπηγὸς ὀπτήσει βραχείᾳ.

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ iunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, durátque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolet, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 2.

estque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. *Leuit.8.* Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandùm commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem *Leuit.7.17.* dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum *Leui.12.13. 14.15.* leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille tumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat

καὶ εἰς μὲν ὄζιν ἀσσάρων τὸ ἀλδίεον. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὑπὸ φέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις διηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν ἀφ' ἑτέρων τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφειλόμενος ἱερὰν ἐνόμισεν, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας ἃς ὀφεῖ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καί τ' ἄλλα ὅσα περὶ τὴν σκηνὴν ἐπετέτοιπτο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσουσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ὧν διέκρινεν ἕκαστον ὅπ ξέφοιτο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γεγραφῆς γένηται, διελθόντες, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, καὶ μᾶλλον αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν ἔδ), τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. ἅπαντος μὲν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τὴν χεῖρον, ψυχὴν αὐτὸ ἡ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὲ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν. ὀκίπλου τε ἡ στέατος ἀγλίε καὶ περβατίου, ἡ τὲ τῶν ἐδῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τ πόλεως, ἡ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας δὲ ἃς ἡ τῆς κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὄθιοι, μετέσησεν πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην. μετὰ δὲ ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ ἡ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ἀφ' τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τοῖ μιάσμασι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὲ τὴν γονὴν ῥεομένε. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀκουσίως γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωφρονισμοῦς, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. αὖ δέ τις ἐξιστάμενος τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὴ τοῖς ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίαις τὸν θεὸν, ὧδε ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρα πεπαχωμένον, αὐτὸν τε ἀπ' ἀγύπτε φυγεῖν, καὶ τῶν ἐπιπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠνιαμένον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅλη τῇ αὐτῇ ἀπειρίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς δίλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντιφρονεῖν. καὶ ταῦτα δὲ παρὰ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅλη σημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιεζομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆ, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χεῖρα ἦν; τῷ σεμνῷ αὐτοῦ πλήθει εἵλετο αὖ νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὑείσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲ περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας φερόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρεὺς ὢν ὢν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῆς νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τὴ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὰς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχει τεσσαράκοντα ἡμερῶν, αὖ ἄρρεν τὸ τεχθὲν ἢ. διπλασίονας δὲ εἰ τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτοκίας νενόμικας. εἰσιέναι μὲν τοι μετὰ τὴν ἀφειρημένην ἀφθεσμίαν, θυσίας ὅτι τελέσιν αἷς οἱ ἱερεῖς ἀφὸς τὸν θεὸν διανέμονται. αἱ δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτὴν τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δ' ἐφίκα ὅπα- B βάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδασιν εἰς τροφήν. τὴν δ' γυναῖκα ἵσησας τὴν πρὸ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἱ δ' εἰσὶ τετραμμέναι ἀφὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, διαγράφει μὲν τῷ θεῷ τὴν ἀφοσηφείαν ἀφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὀμόσασαν δ' τὸ σῶφρον, τῷ δεξιῷ σκέλους ἔξαρθεῖν ῥυέσθαι, καὶ τὴν μασέρα πεισθεῖ- C σαν οὕτως ἀποθανεῖν. αὖθ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος τῆς δι' τοῦτο ζηλοτυπίας ἀφοπεπὼς ὁ ἀνὴρ δι' τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μιᾷ δεκάτῳ ῥυέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τὴν δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείφας τοὔνομα, εἰς φιάλην σκπίεζει. ἀφοκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴτι ἀφοσύχοι, καὶ καταπάσας, σκπεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐκέχλιθη, ἐγκύμων τε γίνεται κ' τελε- D σφορεῖται κατὰ τὴν μασέρα. ψαυσαμένη δ' τὸν ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀριθμοῦς καταστρέφει τὸν βίον, τῷ τε σκέλους σκπεσοῦσῃ κ' τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβοῦσῃ. κ' ἀφὸ μὲν τῆς θυσιῶν κ' τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μωυσῆς τοῖς ὁμοφύλοις ἀφεγόνασε. νόμους δὲ αὐτοῖς τούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δίδαγμον τὸ ἀφὸ τοὺς γάμους ὑ- E γιαίνειν τοῖς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εὐ γνησίους. κ' τὸ μίσγεσθαι δ' μητράσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δ' καὶ πατρὸς σωφρόνα γαμετὴν, κ' πήθυας κ' ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς ἔχφωλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δ' κ' γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνεσιν εἰς σωτηρίαν φοιτᾶν. μὴ δ' τὴν F τροφὸς τὰ ἄρρενα μάζιν τιμᾶν, δι' τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὠφελίαν ἡδονῇ θηρωμένους ἀφόνομον. κατὰ δ' τοὺς εἰς ταὐτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τοὺς δ' ἱερέων κ' διπλασίονα τὴν ἀγνείαν ἐποίησε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὀρθοίους τοῖς ἄλλοις εἴργει, κ' ἀφοσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀπελεύθεραν γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ πορνείας, κ' τὴν πανδοκεύειν πεποιησμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῶν ἀφοτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' αἷς δημοσίων ἀρᾶς ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὲν G τοι, ὐδὲ τεθνηκότος αὐδὲ ἐς ἥξιωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνην δὲ αὐτῷ δίδωκε γαμεῖν παρθένον, ἐκ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν ὐδὲ νεκρῷ ἀφόσεισιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν ἀφοσέναι μέλας ἅσιν. ἀφελεῖς δ' εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν. τὸν δ' μὴ ὁλόκληρον τὴν ἱερέων, νέμεσθαι ἀφὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δ' ὅτι τὸν βωμὸν, καὶ εἰσέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δ' ἀφὸ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν εἶναι, σπουδάζειν δὲ κ' τοῦ αὐτῶν διαφέρειν ὡς ταύτην ἀμεμπτον εἶναι.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij fuspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat, peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersо, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis moribus turpem voluntatem captarent: & qui contrà fecisset, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

XIIII. *Num.* 5.

Exod. 22. *Deut.* 17. *Leuit.* 18. 20. 21. 29. *Leuit.* 21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quem admodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fænus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

Cap XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.2.3.4

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι περὶ πολέμων.

Ἐπειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐφάπτη, τῶν πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπάντων. προσάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτικῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐπιμανθάνειν τῶν στρατεύσασθαι δυναμένων. ἦσαν γὰρ ἅπαντες οἱ λεύϊται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γυμνάσεως δὲ τῆς ἐξετάσεως διῤῥέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλίτευειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τεσσαράκοντα χιλίοις πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὴ δὲ λευϊ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μναασσῆ τὸ ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραὶμ αὐτὴ τοῦ ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῇ ἀκοῦσαι. πρὸς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ πρᾶξαι τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρότερον. πυνθανόμενος δὲ σκηνῆς, μέσην ἀπελάμβανον ἓξ φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην πρασσομένων, οὕτω δὲ μέσων ἐστήκεισαν.

καὶ ὅλως ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορέντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἴνου ἕως δ' ἂν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τὰ αὐτὰ γινόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τὴν δὲ αὖθις καὶ περὶ τῆς ἐρημίας διατόμους, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δεῖ ἑβδόμῳ ἔτους ἄρουσιν δίδωσι τῇ γῇ, δασμοῦ τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ὑπὸ τῶν ἔργων προῆκεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτεροχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μέχρι ἑβδόμου ἐνιαυτοῦ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μού ἐστιν τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οἷς ἂν τις ὁμοφύλοις καὶ ἀδελφοῖς τὴν τῶν νομίμων, τοῦ χήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε θανάτου ἐκλελεγμένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τὸν τρόπον. ἐνιαυτὸς τῷ ἰωβήλῳ, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται δὲ ἀποδέμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πεπραμένος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τῷ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τοῦ λείποντος καταβάλλων τὸ ἰκνούμενον, ἀπίσατο τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμέναις. πρὶν γὰρ τὴν ἐν τῇ πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ τελεωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὡδ' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύει τὴν σκηνὴν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις παρέδωκεν.

Leges belli & conſuetudines.

Cap XI.

XV. *Num.1.* Legibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.2.3.4

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι περὶ πολέμων.

Ἐπειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐφάπτη, τῶν πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπάντων. προσάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτικῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐπιμανθάνειν τῶν στρατεύσασθαι δυναμένων. ἦσαν γὰρ ἅπαντες οἱ λεύϊται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γυμνάσεως δὲ τῆς ἐξετάσεως διῤῥέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλίτευειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τεσσαράκοντα χιλίοις πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὴ δὲ λευϊ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μναασσῆ τὸ ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραὶμ αὐτὴ τοῦ ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῇ ἀκοῦσαι. πρὸς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ πρᾶξαι τοὺς παῖδας ὡς καὶ πρότερον. πυνθανόμενος δὲ σκηνῆς, μέσην ἀπελάμβανον ἓξ φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην πρασσομένων, οὕτω δὲ μέσων ἐστήκεισαν.

καὶ ὅλως ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορέντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἴνου ἕως δ' ἂν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τὰ αὐτὰ γινόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τὴν δὲ αὖθις καὶ περὶ τῆς ἐρημίας διατόμους, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δεῖ ἑβδόμῳ ἔτους ἄρουσιν δίδωσι τῇ γῇ, δασμοῦ τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ὑπὸ τῶν ἔργων προῆκεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτεροχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μέχρι ἑβδόμου ἐνιαυτοῦ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μού ἐστιν τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οἷς ἂν τις ὁμοφύλοις καὶ ἀδελφοῖς τὴν τῶν νομίμων, τοῦ χήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε θανάτου ἐκλελεγμένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τὸν τρόπον. ἐνιαυτὸς τῷ ἰωβήλῳ, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται δὲ ἀποδέμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πεπραμένος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τῷ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τοῦ λείποντος καταβάλλων τὸ ἰκνούμενον, ἀπίσατο τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμέναις. πρὶν γὰρ τὴν ἐν τῇ πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ τελεωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὡδ' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύει τὴν σκηνὴν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις παρέδωκεν.

καὶ κόσμος ἰδ' ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ὑδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεγάλῃ καθιδρυμένῃ εἰκός. τὰ δὲ τῷ σκηνῷ, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λευῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηριθμήθησαν δὲ αὐτοί, τῶν μὲν ἀρσένων ὅσον ἑξακοσίων εἶχεν ἡμέραν γενόμενον, δισμύριοι καὶ ἑπτὰ χίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὸ σκηνῷ συνέβαινεν ἑστάναι τὸ νεφέλιον, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπὸ δημιουργοῦ ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἑπομένης δὲ ταύτης, μεθίστασθαι. ὅρει δὲ βυκάνης ἑκάστου ἐξ ἀρχείου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δέ ἐστι σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ φωνὴν ἀρκούσῃ ὑπὸ τοῦ σώματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὸ στόμιον ἐκπλησίως τελοῦν. ἀσάλπιγξι δὲ ταύτην καλεῖται κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἑκατέρᾳ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ἀκρόασιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς ἁπάσας ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ὑποσημάναντος ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, συνφωνίας δὲ τὸν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συνῇσε τὸ πλῆθος. ἡνίκα δὲ σκηνῆς μετακινεῖσθαι ταῦτα ἐγίνετο, ὑποσημάναντος δὲ τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς τὰ ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀπῆραν. ἐπὶ πρὸς τὰ δεύτερα, οἱ πρὸς τὰ νῶτον αὐτῆς καθεζῶτες, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τοῖς προϊοῦσιν ἐξ φυλῶν ἐπομίζετο, καὶ τοῖς ἑπομένοις ἐξ. λευῖται δὲ πρὸ τοῦ σκηνοῦ πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημήναντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένων τοῖς ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. ἐπὶ δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ ταῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγομένου ὅτι ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῶν καταπαυόντων κόλασις.

Καὶ βραχὺ διαλιπόν, ἀπανίσασαν τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας ἦλθεν ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον εἰσερημώθ λεγόμενον παρεῖν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσεῖν αἰτιᾶσθαι τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπονημένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπανασείαν, τοῦ μὴ ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπῆρχε παρέξειν δυσημονίας, εἰ ταύτας ἀλῶνται ταλαιπωρίας, ὕδατος μὴ ἀναζόντος. εἰ δὲ καὶ τοῦ μάννα ἐπιλιπεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῇσει, μήτε μωυσέως τῶν τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκινήθη, καὶ θορυβῆσαν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτι ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχε, καθάπερ ἀρχῶς ὑπ' αὐτοῦ ὄντες πρεύδεισμένοις, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν αὐτοσὶ τοσούτους δυνήσεται μυριάσι τῶν πρόσθεν ἀπορήσειε

Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. *Num. 3.* Et quandiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. *Num. 10.* Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinébatque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica exciebantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. XVI. *Num. 11.*

NOn multò post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth; vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moysi beneficiorum, bonam spẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere possit:

Deus,inquit,&ego,quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrotha-ba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus,qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. *Num.*13. 14.

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat.Cúmque in mediis constitisset:Duo bona,inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri.Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potétiam explorent.Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi.Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum.qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis.Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi,& vrbes mœnibus firmissimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare.tursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerũt,in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς, ἔφη, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ ἀνέξομαι ἀμελῶν ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλα τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἤθροιζον αὐτὰς ὡς εἰκός. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἐβρεμίας τῶν εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νυῦ ἐπὶ κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ὑπεθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, ἠπατέλησαν τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῆς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν διαστᾶσαν, εἰς ἐκκλησίαν ἀγείρει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς, δύο φησὶ κείνοντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δωρεῖν ἀγαθά, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, ἣν μὲν ἤδη δόντος ἐχέτε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅπῃ τῆς ὁρίας κεκωλύμεθα. κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὄντας οὐ μόνον οὐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος. δωρησόμενοι δ' ἡμῖν τὴν γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν οὖν κατασκόπους, οἵτινες τὴν γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. θεὸς γὰρ πάντων ὁμονοοῦμεν, καὶ τὴν θεὸν ὃς ὅτιν ὅπῃ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἴσχει τιμῆς ἔχωμεν. μωυσέως δὲ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διεξελθόντες ἀπὸ τῆς θεοῦ ἀγυιᾶς τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθοῦς πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνεῖνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τοὺς τῆδε οἰκούντων ἀνθρώπων ἐξιορήσαντες παρῆσαν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων εὐωρεπείᾳ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηρώτων, πολεμεῖν ἐπαίειρεν τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δὲ πάλιν αὐτὸ, τῷ τῆς κτήσεως δύσπορα, ποταμούς τε διαβεῖναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βελῶν ὀχυρότητι. ἐν δὲ χεβρῶνι καὶ τοὺς γίγαντας ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὲν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος ὅτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δὲ ἄποροι ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ δυσθυμηθέντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τῷ θεῷ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μυρίαν τὴν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημίαν, δυσχεροῦσι τὴν νύκτα. πρωῒ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνδραμόντες, δι' ἐνοίας ἔχοντες καταλῦσαι τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὅπῃ τὴν αἰγυπτον ὑποστρέψῃ.

Quem

τὴν ὃ κατασκόπων ἱησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐφραμίτιδος, & χάλεβος τὴς ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χωρεῖν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δέομενοι, & μήτε ψευδολογίαν καταχεῖσθαι τοῦ θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ὑπ' αὐτῶν μὴ ταληθῆ φέρουσι τῶν χαναναίων εἰρηνέναι καταπληξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας & τὴν χῶραν αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ἔστι γὰρ τῷ ὄρων τὸ μέγεθος, ἔστι τῷ ποταμῷ τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκοῦσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ συμπροθυμουμένου & ἀρμαχοῦντος αὐτοῖς. ἐώρων οὖν ἔφασαν ὅτι τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἠλαζόνευται τῷ θεῷ πεπιστευκότες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπόμενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς ὃ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες ὅτι τὴν γῆν, τὸ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καταστήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τὴς ἀμηχανίας τῶν παρασάντων αὐτοῖς πάθους ταραττομένην. παρῆν δ' ἡ νεφέλη; καὶ σῶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν, ἐσήμαινε τὴν ὄψιν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς ὃ θαρσήσας, πάρεισιν ὅτι τὸ πλῆθος, καὶ τὸν θεὸν ἐθέλειν κινηθέντα ὑπὸ τὴς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν ὃ οἱ πατέρες ὅτι ναθεσία τοῖς τέκνοις ὑπέρεσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῶν, & φοβεῖ τὴν μελλήσεως ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαομένων, τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχαρίστοι πρὸς αὐτὸν ἠδίκουν. ὅτι τε νεὼ τῷ ὄρει καταστόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀληθεστέροις τὴν ὑποχέσεως ἡσήσαντο τοῦ αὐτοῦ. καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν, οὐκ ὀλεῖ μὲ ἅπαντας ὁμοῦ ἐξαφανίσῃ τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει δι' τιμῆς. τὴν μοῦ τοι χαναναίαν ὑ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν. ἀνεσίους ὃ ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας ὅτι τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταδιῶναι, τῆς ἀθρομίας ποιοῦ ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μοῦ τοι τοῖς ἡμετέροις ἀθροδώσῃ τὴν γῆν ὑπέχετο. καὶ κείνοις τὴν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταλαχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. ταῦτα ὃ μωυσέως καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην δι' ἀλλήλων θέντος, ἐν λύπῃ & συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο. & τὴν μωυσεῖ παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἁμαρτίας καὶ κῆ τοῦ ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀθροδοχεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην πεῖραν παρασκευάζεσθαι. μὴ γὰρ καὶ κενόστατα παραχθεῖναι τὸν θεὸν ἀνθρωποπαθῶς εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμην καταψηφισάμενον αὐτοῦ. οὐ δεῖ ὃ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπαύνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμεράτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἠττᾶσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ἀθροακούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ὑπὸ τὴς συμφορᾶς πεισθέντες. θαυμαστὸς ὃ τὴς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι πρὸς θεῶν ἃ εἶπεν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ὄντι ὑδεὶς ἑβραίων ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος αὖ ἐκκοσμεῖ πρόθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνων). & πολλὰ μὲ καὶ ἄλλα τεκμήρια, τὸν ἰσχὺν ἀνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ὄντα,

Quem euentum metuentes duo è speculatoribus, Iesus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compescunt, orantes vt bona spe sint, néve Deum insimulent mendacij, temere fidem habentes quibusdam, qui vanis sermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos sequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces se præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam viris fortiter rem gerere paratis, præsertim auspice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, posito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus sequimini. Talibus verbis conabantur sedare tumultuantem populum: Moyses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua salute, sed vt insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cùm subitò nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem Deum significat.

XVIII. Quo viso Moyses animatus infert se in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta insolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati esse pergerẽt, & quòd nunc speculatorum ignauia seducti, eorum verbis plus veritatis inesse putarent, quàm suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætulisset: attamen terrã Chananæam eiúsque vbertatem illis non concessurum, sed sine lare & sine vrbe in deserto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exsoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eósque commodorum quibus patres se per intemperãtiam indignos redderent, dominos esse constituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum se mœstitiæ dedidit, Moysémque obsecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatísque condonatis, vrbes hostiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus se tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem esse commotũ, sed iustam hanc sententiam protulisse. Non est autem incredibile, Moysem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata sedauisse, quandoquidem Deus illi præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpe iam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à seculi sui hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo est Hebræorum, quin etiamsi latere possit, quasi præsentem reuereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Autoritatis eius plusquam humanæ argumẽta sunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem
sitis ad honorem nostri templi quatuor men-
sium iter magno sumptu, nec sine periculo e-
mensi, sacrificióque peracto, non potuerunt
tamen partem aliquam de victima consequi, e-
xistente aliqua causa, cur per leges nostras id
minùs liceret. Et quidam ne sacro quidem fa-
cto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnul-
li ne templum quidem adire permissi, re infe-
cta rediuerunt, malentes Moysis legibus quàm
suo proposito obsequi: idque nemine redar-
guente, nisi propria conscientia. Tantum valet
semel concepta de hoc viro opinio, vt maior
homine habeatur qui leges à Deo acceptas ho-
minibus tradidisse creditur. Nuper etiam non
longè ante Iudaicum bellum principatu Clau-
dij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente,
cùm tam valida fames regionem nostram pre-
meret, vt assaron quatuor drachmis veniret, &
in festiuitate azymorum allati essent cori se-
ptuaginta, hoc est medimni Siculi triginta &
vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo
tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde
comedere, tanta egestate premente, legem
tantum & iram diuinam veritus, quæ in oc-
culta etiam peccata grauiter animaduertere
solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ
illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam
scripta posteris ab illo relicta tantam vim &
autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fa-
teantur quòd talem viuendi rationem Deus per
Moysem instituerit. Sed de his quisque vt vide-
bitur sentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μιλιῶν ὁδὸν τεσσάρων
ἐλθόντες καὶ πέμψαι τῷ παρ' ἡμῖν ἱερῷ μυρίαλλων κινδύ-
νων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων
μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, ὅπῃ τινι τῶν νομιζομένων, οὐδὲ
ἐκ τοῦ παρεῖναι ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυ-
χόντος. καὶ οἱ μέν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργοις τὰς θυ-
σίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἀρχὴν εἰσελθεῖν
εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως
νόμοις μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τῶν ἑαυτοῦ
προπεμψάντων, καὶ τὸν ἐλέγξοντα περὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δε-
διότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νο-
μοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τοῦ αὐτοῦ φύ-
σεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ
πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχον-
τος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν
χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν
πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρα καὶ τῶν
ἑορτῶν τοῦ ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι
δέ ἐστι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσ-
σαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τοῦ ἱερέων κρίμνον ἓν
φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τῶν χρόνων κατεχούσης, δεδιὼς
τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ἣν ὅτι ἀπεξελέγχεις ἀεὶ τὸ θεῖον
τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τε οὐδεὶς θαυμάζειν ἔδει τοῦ
τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ κατα-
λειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν
ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τῶν
πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκαμμένος ὑπὸ θεοῦ, ὑπὸ μωυ-
σέως καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς
αὐτῷ τινὶ δοκεῖ ὑπολείφεται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τὴν μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἥττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέου καὶ τῶν πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν τὸν ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ τὸν τοῦτων κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγην τὼν ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν τούτων πᾶσαν αὐτῶν διεφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviii. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianicas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Num. 14. HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ób pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quãprimum conserẽdas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

A Ἐπεὶ δ' ἡ μωυσέως γνώμη, μὴ χωρεῖν ἐπὶ χαναναίους ἠ ἔβη.

ΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος ἀνδρὶ καλεπὸς ὢν, ἐπόνῳ, καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τῆς χαναναίων πείρας λαμβάνειν. εἰ γὰρ ἤξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἡρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίκα τὰ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὺς τῆς πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ θεαγματεύεσθαι μένειν αὐτὸς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέονται. πολεμεῖν δ' οἷς χαναναίοις ὥρμηκεσαν, λέγοντες τὸ θεῖον οὐκὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὑπισχνεῖσθαι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κινδύνου αὐτῶν τὸ ἔθνος δίκα τοὺς προγόνους ὧν ἐπεξόπλισε. καὶ δίκα τοῦ αὐτῶν ἀρετοῦ, θᾶττόν τε καταδαχεῖν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ πρὸ βουλομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῆς τὰ παρ' ἀγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον αἱρεῖσθαι, καὶ ζεῦν πρὸς τὰ τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσδιαλέγεσθαι τῆς ἡμετέρων καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν διανοίας, ὡς οὐκ ἀπάντων ἐκ τοῦ ἀφεάμου ἡμεας ὄντων, ἀλλ' ἄριον ἵνα τοῦτον τῷ θεῷ παρεσκευάσθαι, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε συνετοὺς εἶναι εἰ τὰ ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πίστεως κτήσασθαι γλιχόμενοι ταῦτα αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τοῦ δίκα τοῦ αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προφέρειν. τὴν δυσπραγίαν οὐ λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῦ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχεσθαι ἧσσαν ὠρμημένοι, τὸν θεὸν προσπαίοντες κρατησόν, ἀλλ' οὐκὶ τοῦ τῷ θεῷ τὸ νομοθέτου συνεργίαν προμένοντες. ὡς οὐ ταὐτὸ ἄμφω αὐτοῖς ἔξειν ἐκείνων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν καταπλα-

τὰ παλαιγλύτες αὐτῷ τ' ἔφοδον, ὑδὲ τὴν πληθὺν, ἡλυαίως αὐτοὺς ὑδέξατο. πολλοὶ ἢ ἑβραίων ὑποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν τράπτδυμα τῆς φάλαγγος αὐτῷ δηλωθείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τ' παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῶ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν, ὑδὲν ἔτι χρηστὸν προσδοκᾶ, λογιζόμενον ὅτι κὴ ταῦτα κ' μεῖον θεῦ πάθοιεν, προεξορμησάντων ὅτι τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνε δίκα ἐκδικήσεως. μωυσῆς ἢ τοὺς μ' οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος ἢ μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, κὴ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. κὴ τῷ πλήθους ὑπερέφαντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συμπέμψε γὰρ δίκα τ' αὐτῷ προνοίας ὁ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς προάγμασιν, ἀπαρασκευάστους τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τ' ἔρημον, ὑπολαμβάνων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, κὴ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ τ' εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ἢ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κὴ μάλιστα παρὰ τὰς κακοπραγίας δυσαρέστους ἔχ' κὴ δυσπειθέσι, τοῦτο κὴ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξεπόνησα γὰρ ὄντες μυριάδες, κὴ ὅλῳ τὸ πλῆθος ἴσως ἐν μυρίοις ὑπολαμβάνοντες τοῖς χρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ' ἀπορίας κὴ τ' συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν κὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τ' ἡγεμόνα. σάσις ἦν αὐτοῖς οἵαν οὐκ ἴσμεν, ὅτε παρ' ἕλλησιν ὅτε παρὰ βαρβάροις γνωμένην, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς, ὑ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὑδ' ὁ θεὸς ἢ ἠμέλησε τῶ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τ' δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τ' νομοθέτην αὐτῷ ἐξυβρισάντων, τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς δι' μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ τῆ σασάζειν αὐτοῖς ἀναγνωσμένων δεινῶν εἰ μὴ προεῖπε. τίνι τε οὖν σάσιν τ' ὅσα μ' ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, δηλώσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A neque immenſa multitudine pertentiti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantíſque ab irato numine immiſſam eſſe, eo quòd non expectato oracuło ad pugnam prorupiſſent. Moyſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, de creuit copias retro in deſertum reducere. Cúmque populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quàm ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit maximè rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idē accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tanta ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuiſſe accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moyſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contumelioſos non ſolùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moyſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione, cuius abſque ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moyſes rem adminiſtrauerit nunc dicemus, cauſa eius primùm expoſita.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ϛ'.

Στάσις παρ' οὐ κὴ τῶ πλήθους προς μωυσῆν, κὴ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ἀαρὼν τ' ἱεροσύνης.

Κορῆς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα κὴ γένει κὴ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. κὴ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ κὴ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τ' δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κὴ γένους αὐτὸς ὑπέλαβε. πρός τε τοὺς λευίτας, φυλέται δ' ἦσαν καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς συγγενεῖς, κατεβόα. δεινὸν ἔφ' λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ ἐπηρώμενον κατασκευάσαι, κὴ κακοῦργον ὄντα κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσει τῆ θεῷ θεραπείαν, πρὸς τοὺς νόμους μὲν τὰ δελφὸν τὸν ἱερωσύνην ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῆ κοινῆ δόγματι τ' πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένῳ. τυραννὶς ἢ τοῦτο κατασκευαζομένη τὰς τιμὰς οἷς αὐ θελήσῃ, καλὸν πότερον ἦν τυχαίαν τ' βιαζομένῃ τότε λελυθότως ἐξυβρίζειν,

CAP. II.

Seditio per Corem aduerſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata.

COres vir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moyſem in celſo dignitatis conſtitutum, moleſtè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim eſſet ex eadem tribu & cognatione, iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moyſem ambitioſis artibus ſub prætextu cuiuſdam diuinitatis cum aliorum iniuria ſuæ tantum gloriæ ſtudere, & nuper præter ius & fas ſacerdotium abſque populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe, & alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniuriam, quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit, populi libertas opprima-

F

G

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicios is ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quique auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo r, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ὂ συνιέντας τ̃ ὀπτ βουλῆς τ̃ ἰσχυὸ ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὸ αὐτ̃ συνοισθεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν ἢ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεασωμένου. οἷς ὂ ἄποεν ἐπ τῇ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, βίαν μ̃ ἀγαθοὶ ἐκλόμενοι δοκεῖν ἐ πεοσφέρεσι, τέχνῃ δ' ἐ ἢ κακουργοῦσι δυνατόι. συμφέρειν ὂ τ̃ πλήθει τοὺς τοιύτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὸ ἢ λόγον ὑποδ ἕναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι τ̃ τοῖς υἱέσιν αὐτ̃ τ̃ ἱεροσυίλιον παρέδωκεν; εἰ μ̃ γὸ τ̃ λελίπθος φυλῆς τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ὠ̃ θαχεῖν ἔκεινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἡμᾶς μ̃ ὁ αὐτὸς ὢν μωυσῆ, πλείτω ὂ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τ̃ φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβήλε τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὸν δαθάμου καὶ ἀβιαφάμου καὶ φαλαοῖς. πρεσβύτατοι γὸ ἔτοι τ̃ ταύτην τιμὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων ὐσιᾳ. ἐβέλετο μὴν οὐ ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τ̃ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ὂ εἰς ἑαυτὸν ἐπεσγματίζετο τιμὴν ὠ̃ τ̃ πλήθους τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὴν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποκρισίας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τ̃ λόγου, καὶ τ̃ ἀκεσωμένων προσιθεμένων ταῖς κατ' ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται ταύτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τ̃ κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρες, ἀν δύοντες ἀφελέσθαι τιμὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ τ̃τον αὐτὸν ἀπημοιῶ. ἀπηρέθιζο ὂ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ̃ μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μ̃ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκιρᾶς τ̃ θεῖ πάντες ἐδόκουν διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τ̃ ἀπ' αὐτ̃ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τ̃ θεῖ προφάσει βίαια πρὸς ἀγματα κελεύοντος. τ̃ γὸ θεὸν εἰπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ὠ̃ φέρειν, ἐχὶ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέρειν τὰ πρενεῖμαι. κρίνοντά τε ὠ̃ χρῆν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τ̃ πλήθει ποιήσαθαι τιμὴν δόσαν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τὰδελφὸν καταλιπεῖν. μωυσῆς ὂ τ̃ κορέως διαβολὴν ἐκ πολλῆς προϊδὼν, καὶ τ̃ λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, ἐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς πρὸς τ̃ πράγματα καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κ τ̃ τιμὴν τ̃ θεῖ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ἐ κ τ̃ αὐτ̃ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὴν τὸ πλῆθος ἐδέν ἐποήσατο λόγον. πρὸς ὂ τὸν κορῆ ὅσων ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ κ' ἄλλα κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δριμὺς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδέδειξ ὂ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ὂ πάντα τ̃ ὁμοίας ἐκ ὄντος ἐρῶ τιμῆς, καὶ ὑστερῶσιν ὢν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τ̃ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ νικᾶν ἀαρῶνι τ̃ ἱερωσυίλιον ἐκ ἐπιστεύθη πλούτῳ προσέχε. σὺ γὸ κ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδὲ δίκῃ. κοινὸν γὸ ἡμῖν τ̃τ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. οὐδὲ δίκαι φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ̃ τοῦ φέρων ἔδωκα τὰδελφ̃ κ γὸ εἰ μὴ φροντίζων τ̃ θεῖ κ τ̃ νόμων τ̃ τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτ̃ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ συγγνώμης ὢν ἐμαυτ̃ ταδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ὅτε σωτὸν ἐᾷ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτε- A
θεικέναι τοῖς ἐκ τῆς ἀδικομείαν, ἀλλὰ τὴν δίκην τότε δυσα-
μονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν,
ὅτε θεὸς οὐκ ἂν προεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, εἰ δὲ
ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι μὴ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ'
αὐτὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ
τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἀπολύθερωσεν. ἐ μὲν ἐξ ἐμῆς χάρι-
τος λαβὼν, ἀλλὰ μὴ κρίσιν θεοῦ, κατατίθησιν αὐτὸν εἰς
μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, οὐκ τὸ προκρι- B
θεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπίσταπλοῦν, μὴ τὸ νικᾶν
αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸ αὐτῆς ἀπραξίαν, προτι-
μᾷ. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν,
καὶ δι' μὴ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτῷ συγχαίνων. ὃ γὰρ
ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἡμάρτανόμην τοῦτο ἐκ βουλομένων ὑ-
μᾶν λαβεῖν νομίζοντες. διὸ ἦν μὴ τὸ μὴ προσεῖναι
παρέχοντες ἐκείνῃ τὴν τιμὴν ἀσεβεῖς. καὶ πάλιν ἀ-
ξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, μὴ τὴν ἀσφάλειαν τὴν C
ἐπ' αὐτῇ βεβαιουμένου ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν ἀλό-
γιστον. κρινεῖ δίκην πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται δι'
ὑμᾶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, μὴ προσεῖναι τῆς
ἀσεβείας. ἄξιον γὰρ κορὴ ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ τίνι προσήκειν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς
οὖν σάσεως μὴ τὸν δίκην τοῦτο παραχῆς, παύσασθε. ὁρῶ
γὰρ ὅσοι τὸν ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυ-
μητήριον οἰκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ πυρεῖτε. μὴ
σὺ γὰρ κορῆ, προσχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ θεῷ, τὴν ὅπη D
τούτοις αὐτῷ μὲν ψηφοφορίαν, ἀλλὰ μὴ σαυτὸν
ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσήνεν γὰρ κεκωθισόμενος ὅτως
ἐκεῖ τὴν γέρως. ἀνεμέσητον δὲ οἶμαι μὴ ἀαρῶνα προσ-
δέξασθαι συγκεκωθισόμενον, ᾧτινες μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ. μη-
δὲν γὰρ μεμφθῆναι τοῖς προσήκουσι προσταγμένοις δ' ἀναμένον, καὶ θυμιάσατε σὺν ἐλθόντες ἐν
φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. ἐ θυμιωμένων ὑμῶν, ἔφη περ αὐ-
τὴν θυσίαν ἠδέως κρίνειν ὁ θεὸς, ἔδοξε ὑμῖν ἱερεῖς κεχει- E
ροτονῆσεται, τὸν ὅπη τὰδελφοῦ δίκαιον ἐκ τὴν
τιμὴν αὐτῷ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύε
ἐ τὸν παραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας.
ἐπῄνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις, ἐ γὰρ ἦν καὶ ἐδόκει χρῆσα
τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διαλύσει τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τὸν σάσιν καταπαύσαντες, διεσκάρησαν κατὰ τὸν κέλευσιν τοῦ θεοῦ, F
τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατ-
έστη καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

ΤΗ δ' ὑπερῃ συνῆλθον εἰς τὸν ἐκκλησίαν,
προσδεξόμενοι τὴν θυσίαν, ἐ τὴν δι' αὐτῆς κρίσιν
τοῦ θεοῦ περὶ τὸν ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δὲ
ἐν θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους
ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῆς ἐσομένων. καὶ τῆς μὲν εἰς ἡδονὴν
λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῆς δ' G
φρονίμων, εἰ προσγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταρα-
χῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τὸν σάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ
μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὸν κατασάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμι-
λος φύσει χαίρων τοῦ καταβοᾶν τὸν ἐν τέλει, καὶ προς ὅ τις εἴποιεν, προς τοῦτο τὸν γνώμην ἐθορύβει.
πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς προς ἀβίεμον ἐ δαθάμην ὑπηρετὰς, ἐκάλουν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενα,

& alioqui qualis erat prudentiæ, mé violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conuenetitis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

POstera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: rátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebát enim ne actum esset de republica si vlterius seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circúferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus *Num. 16.*

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathanus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. B aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nõ dedigna- C beris rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum D dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ser- E uitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibũ nũquam antè auditũ es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, F adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diutiẽ perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia G tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenir:

καὶ θεμιτὸν τὴν ἱερωσύνην. ὡς δ' ἔτε ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν ὑ θεὸν ἕψεσθαι κῇ τὸν λαὸν παντὸς ἂν κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοὺς θεοβόλους ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς θεῖ δαθάμην οὐκ ἠξιωμένος εἰ δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ἀφηφανισμένους. οἱ δ' ὑδὲν αὐτεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δ' περὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τοῦ πλήθους πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενον, προελθόντες γυναῖκὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ἂ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δ' πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναχῶν, λέγων τοιάδε ἐκβοήσας ὡς ἀκουσόμενος πάσῃ τῇ πλήθυϊ γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' οὐρανῷ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴ ἐξεπόρισας, οἷκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς εὑρεῖν ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκεστὴς τῶν λόγων, σὲ γὰρ ἔτε προτίθεμαι, ἔτε νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' ἀδὲ φθονήσεις μοι τ' ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρισίαν ὑπόπροθεν θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τ' ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὄψει δ' αὐτοῖς παρὼν γινομένοις. ἃ δ' δὴ τούτου καὶ περ ὑπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτις. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα κατασησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δ' βουλῇ, καὶ τούτῳ ῥᾳδίως μοι τῷ πενθερῷ καταλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ὑπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τούτων ταλαιπωρίαις. καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δεινῷ θυμὸν ἀπετάξας προθύμον. νυνὶ οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν κεκμήκασιν ὑπάρχει τὸ θρεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνόμοι φυλάξας κῇ τὸ σπᾶσον, καὶ δ' αὐτὸ φωνῆς ἀκουσατῶν τότε σήσας, καὶ θεατῶν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποήσας, ὁ κελεύσας ἐκ λιβύης σαλπιγγα, καὶ τοῖς σοῖς γνώμῃ τούτοις ἐμφανίσας, ὁ τῶν ἀγυπτίων δυσδαιμονίαν σείσας, καὶ δ' ὑπ' αὐτῶν δουλείας δεσμὸν ἡμῖν ῥᾳδίαν, καὶ μακροτέραν ἐμοῦ τοῖς φοβεῖσθαι ποήσας ἡγεμονίαν, ὁ γλῶ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποήσας τὸ πέλαγος ἐ δ' ἀνακεκομμένῃ θαλάσσαν τοῖς ἀγυπτίων δικυμοῦσιν ὀλέθρεσι, ὁ γυμνοῖς ὖσι, τοῖς ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμοις ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥύσας ῥᾳδιουργήσας, καὶ τελέως ἀπορουσιν ἡμῖν ἐκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένοις εἰς τροφὴν δαπάνας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανῷ τροφὴν καταπέμψας δ' τρίτην ἰσορροθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπόνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, κῇ διάταξιν πολιτείας, ἐλθὲ δίκαιον τῶν ὅλων δικασὴς μου καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ἔτε δωρεὰ ἐγὼ παρ' ἑτέρων τινὸς κῇ ἁ δικαίᾳ προσηκάμην, ἔτε πλούτῳ κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἔτ' δὴ ἐλάβη ἁ κοινῆ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοριωτάτας τ' ἐμῶν ὑπονοημάτων ὑπονοίας πάρεμι, ὡς ἐγὼ σὲ κελεύσαντος ἀρῶνι δὲς τ' ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ χάριν. ἀλλ' ἄσπερ ἐ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, ἐ μηδὲν αὐτόματος, ἀλλὰ κῇ βέλησιν βεβουλευμένον τοῦ σοῦ, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ ἢ φροντίζεις τ̃ ἑβραίων ὀνησόντων μετελθὼν ἀβει-
ρώνῃ Ϲ δαθάμῃλῳ, οἳ σοῦ καταδικάζουσιν ἀναιδη-
σίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένῳ. ποιήσεις ἢ φανε-
ρὰν τῷ ἐπ' αὐτοῖς δίκῃ, ἵνα μεμψιμοίρων κατὰ τ̃ης
σ̃ης δόξης, μὴ κοινῶς ϲὺν τ̃ῷ ζῆν αὐτοὺς μετασ̃ήσας, μὴ
δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελιλυθό-
τας τ̃ῷ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χαίροι σοὶ αὐ-
τοῖς ἅμα τ̃ῇ ψυχ̃ῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐμοὶ πατ̃ῆσαι γ̃ῆν.
τοῦτο γὰρ σ̃ης ὑπόδειξις ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδα-
σκαλία, σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ταῦτα πείσεσθαι σοὶ
σοῦ δοξάζοντας ὐχ ὁσία. δύρεθείην γὰρ ἂν ἔτως, ἀγα-
θὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ φρονήσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πε-
ποίληται τὰς κατ' ἐμοῦ δυσβολὰς, τοῖς μὲν ἀπαθεῖς
ὑπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεάσαμέν ὄλε-
θρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν. Ϲ δίκῃ εἰσπραξάμε-
νος φῶς τ̃ῷ σῷ ἀδικήσαι θελήσαντος λαῷ, τ̃ῷ
λοιπ̃ῷ βαρβάρων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τ̃ὴ πληθυῖ
ἐπομένῃ τοῖς σοῖς φρονήμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν
καὶ ἀκοινώνητον τ̃ῆς ἡμετ̃ερότητος κολάσεως. σὺ γὰρ αὐ-
τὸς οἶδα ὡς ὁ δίκαιον ὑπὲρ τ̃ῶν ἐκείνων κακίας κοινῇ
πάντας ἰσοπαλίτας πυρὸς ἔκπνευσεν. ταῦτα εἰπόντος
Ϲ δακρύοντος, σείεται μὲ ἀφρίδιον ἡ γ̃ῆ. σάλῳ δ' ἀπ'
αὐτ̃ῆς κινηθέντος ὥσπερ ὑπ' ἀνέμου βίας σαλευομένῳ κύ-
ματος, πᾶς μὲ ἐδόκει ὁ λαός. παταγῇ ὃ καὶ σκληρ̃ῷ ῥα-
γ̃ῆτος ἠχῇ κ̃ῇ τὰς ἐκείνων σκιὰς, συνίζησιν ἡ γ̃ῆ. Ϲ
πᾶν δ' ὅσα φύλα τότοις ἐπὶ, ὑπολύσεγκεν εἰς αὐτὴν. ἠφα-
νισμένων δ' ἔτως ὡς μηδ' ὀφθ̃ῆναι τινὰς γνῶναι, συνήλ
πάλιν τ̃ὸ γ̃ῆς τὸ φρὶ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ καθίσαϲ,
ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τ̃ῶν φρονησάντων φανερὰν ἔ) τοῖς
ὁρ̃ῶσι. καὶ οἱ μὲ ἔτως ἀπώλοντο, ὑπόδειξις τ̃ὸ ἰσχύος τ̃ῆ
θε̃ῷ χρωμένοις. ὀδύρετο δ' ἄν τις, ὃ μόνον τ̃ὸ συμφορ̃ᾶς
αὐτὸς, κ̃ῇ καθ' αὑτὴν ἔσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι Ϲ τοι-
αῦτα παθόντων ἐφήσθησαν οἱ συγχρεῖς. τ̃ῷ γὰρ συντετα-
γμένων ϲκιαθόμενοι, φρὸς τ̃ὸ ὄψιν τ̃ῷ συμβεβηκότος,
ἐβεβάμεν τ̃ὸ κείσιν. κ̃ῇ νομίζοντες ὡς ἀλιτηρίους ἀπολω-
λέναι τὸν φρὶ δαθάμῃλον, ὃ δ' ἐλυποῦντο. μωυσ̃ῆς ἢ
καλεῖ τὸν φρὶ τ̃ὸ ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, δόκ̃ῃ τ̃ῆς
ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἔ φροσδέξη τ̃ὰ θυσίαν ὁ θεὸς
ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχφρονημένος. συνελθόντων ἢ πεν-
τήκοντα Ϲ δίακοσίων ἀνδρ̃ῶν, οἳ Ϲ δίκ̃ῃ πατέρων ἀρετὴν
ἐπεμέλοντο φῶς τ̃ῷ λαῷ, κ̃ῇ δίκ̃ῃ τ̃ὸ αὐτ̃ῶν ἢ ἐκείνοις
ὐκ̃ῆρεβάλλοντο, φρ̃ῆλθον καὶ ἀαρὼν Ϲ κορ̃ῆς. κ̃ῇ φρὸ
τ̃ὸ σκιν̃ῆς πάντες καθημένοις ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις,
ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ἢ πῦρ τοσ̃ῦτον ὅσον
οὐδὲ χφρονοίητον ἰσόρησέ τις οὐδὲ γ̃ῆθεν ἀναδοθὲν κ̃ῇ
ὑποδρομὼν κύματος, ὅτε κ̃ῇ βίαν πνευμάτων, ὕλης
φρὸς αὐτὸ φῶς ἀξιβεισης αὐτομάτως ἐξεκρέσθη. ἀλλ'
ὁποῖον θε̃ῷ κελεύσαντος ἀφθείη λαμφρὸν Ϲ φλογω-
δέστατον. ἀφ' ἔ πάντες, οἵ τε δίακόσιοι κ̃ῇ οἱ πεντήκοντα
κ̃ῇ κορ̃ῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτὸς, ἐφθάρησαν ὡς κ̃ῇ τὰ σώ-
ματα αὐτ̃ῶν ἀφανῆ γενόνεναι. φρεισώζεται ἢ μόνος
ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τ̃ὸ πυρὸς βλαβεὶς, τ̃ῷ τὸν θεὸν ἔ)
τ̃ὸ ἐς ἔδρ̃ᾳ καίειν ἀπεσταλκότα. μωυσ̃ῆς ἢ τότων ἀπω-
λωλυμένων, βουλόμενος τὸν πυρὸς ἐκείνου μνήμην
φῶς δοθ̃ῆναι, καὶ τὰς αὖθις ἐσομένοις αὐτὸν μα-
θεῖν, ϲκέλυσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος υἱὸν τὰ θυ-
μιατ̃ήρια αὐτ̃ῶν φῶς τὸν χάλκεον καταθέσθαι ϲω-
μὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, Ϲ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta
in Dathamum & Abironem animaduerſione
declara, qui te ſtupidum faciunt meis impo-
ſturis circumueniri iactantes. facies autem ma-
nifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detracto-
res vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſti-
met, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens
cum familiis & facultatibus eos abſorbeat. hoc
modo & tua potentia omnibus apparebit, &
exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quam pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat,
& meum miniſterium ex tua ſententia eſſe
comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina
quæ in me congerunt, tum in meum caput
ditæ vertant, illis quos execratus ſum incolu-
mibus. Atque ita exacta pœna à populi tui
turbatoribus, reliquam multitudinem in pa-
ce, concordia, & mandatorum tuorum cu-
ſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij
ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem
C alienum eſt à tua iuſtitia, illorum pœnas im-
meritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc
cum lachrymis effato, terra horrendum re-
pente contremuit, & vndante ſuperficie, non
ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuer-
ſum populum terruit: immani mox ſonitu e-
liſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit,
& eodem momento omnes ad vnum abſorbet:
ſublatiſque in hunc modum profanis, hiatus
D ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium qui-
dem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ fa-
ctionis, illuſtre argumentum diuinæ pro-
uidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus
eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propin-
quorum quidem aut cognatorum eos eſt mi-
ſeratus, vt totus quantus erat populus, ante-
actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſen-
tentiam comprobaret, ac ne luctu quidem di-
gnos, vt peſtem ac perniciem popularium exi-
ſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum
E Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum
ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ
apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quin-
quaginta viri ſummo in precio ſemper apud
populares habiti, tum quòd à maioribus omni
virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi
nequaquam degenerarent: cúmque his proce-
dunt & Aaron & Cores: deinde ſtantes ante
Dei tabernaculum adolebant acerris odora-
menta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito
F tantus ignis effulſit, quantum nec homines i-
pſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte
ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri fla-
tu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed
qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtiſſimus
ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac im-
petu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Co-
re ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem
reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit
illæſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum
G hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes vo-
lens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad
poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit
Eleazarum Aaronis filium acerras eorum
affixas altari æreo conſecrare, vt hoc
monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem B perueniſſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſecuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moyſe ſolicitatus: ægréque ferebant quòd non ſolum impunè tot optimatum morte populum mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè ceſſiſſe videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. facile enim hoc illi eſſe. D Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrēt tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore ſacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, in- E ſcriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac nouitate ſpectaculi F vulgus attonitum, omiſſis odiis quibus tam Moyſem quam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, ampliùs Deo repugnare deſiit, ratúmque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine poſthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyſes autem poſt-

III. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dica- G
Num.18.35 tam, immunem à malitia feciſſet, ne fortè in
Leui.14.18 parandis ad vitam neceſſariis occupati, negli-
& 26. gentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei factore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & inſuper à toto populo de-

ὅτι τῷ ἰσχυῷ τοῦ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνάσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, ἐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τ' ἀρχιερωσύνῃ ἔσχεν ὁρκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωρισθείσῃ, μετ' ὀλίγον ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τιμῆς. τὸ μὴν τοῖς ἄσιν ὑδὲ ὕστερος συνέβη παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε γάρ τι δεῖ τὸ χεῖρον θρασυνομένης ἀρχῆς, ὑφ' ἧς ὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον προβαθύνειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπεισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, ἐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρεῖν εἰς μωυσέως χάριτος τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, ἐκ ἔτους ὀλίγου τοὺς κολασθέντας ἀδικίαν, ὡς μωυσέως θεασαμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθαρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπεδείκνυσαν. τὸ δ' ὅλον τοιοῦτον ἀνδρῶν ὀλέθρῳ τ πάντων ἀρίστων ἐζημιῶσθαι τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὸ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον ταῖς ἀδελφῷ παραχεῖν. ὃ δ' ἕνα δὲ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἐπὶ γε μὴν καὶ παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ τοῦ πλήθους μεῖωσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ σωμασάμενον ἠρεμοῦντα τὸν θόρυβον, δείσας μήπι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ γνώμαί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠρεμοῦντα εἰς ἀπολογίαν ἐκαθίσατο, ἵνα μὴ παρεξιὼν τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις παρεῖπῶν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τ ἱερωσύνῃ, ὅπερ αὖ ὁ θεὸς ἐπισημείῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι τ ἀαρὼν, ἐπιγράψας λαβίτῃ ἐν τῇ βακτηρίᾳ. τ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκιρῃ τ θεοῦ κατατίθησι. τῇ δ' ἐπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τ τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἳ περ ἐκόμιζον, τ τῆς πλήθους. καὶ τὰς μὲ ἄλλας, ἐφ' ἕ περ αὐτὰς κτήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ἐκ δ' ἀαρῶνος, βλαστὸς τε τ κλάδους ἀναφυέντας ἑώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τῆς ξύλου τ βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τ θείας, εἰ καί τι δι' μόνους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρών, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τ θεοῦ πρὸς αὐτῷ κεῖσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφοβοῦντες τοῖς διδομένοις τῷ θεῷ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τ ἀρχιερωσύνῃ. καὶ ὁ μὲ, εἷς αὐτ θεοῦ χρηστὸν ἐποιήσαντος, βεβαίως εἶχε τ τιμή. ἡ δ' τ ἑβραίων στάσις πολλὰ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον ἐπαύσθη τ τρόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου στρατιᾶς ἦ τ λαβίτων ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναλωμάτων ἀμελοῖεν τ ἱερᾶ, καὶ βέλησιν τ θεοῦ τ χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, ἐπέλαβε καταμεῖμαι τοῖς λαβίταις ὀκτὼ τεσσαράκοντα πόλις ἀγαθὰς τ καλάς. ἀ τε θεὸ αὐτῆς γῆς ἐπιγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ τειχῶν αὐτοῖς ἀπεῖναι. τ πρὸς τούτοις δ τ τ λαὸν ἐξέ-

τάξε

τάξει τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς λεύ- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ πᾶσα τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ὀξύν. ἀναγκαῖον δ' ἡμισάμειον
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια πᾶσι πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῶν
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξυνακίδεκα πα-
ρεχωρῆσαι τοῖς λεύίταις αὐτοῖς προστάξε, καὶ τ δε-
κάτης ἧς πᾶσι τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
την αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔτι ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ἀπιφέρειν. καὶ τ τετραπόδων ἦ τῶν εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ γιγνόμενον πρῶτον αἰ ἄρσεν ἦ κατα θῦ-
σαι πᾶσι δεῖ τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς παροικεῖν σὺν
ἐκείνῃ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' ἃ νενομισμένων ἐδίοις
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοῖς δεσπόταις τῶν
πεπτωκότων σίκλου ἢ ἥμισυ αὐτοῖς ἀπιφέρειν, ἀνθρώ-
που ἦ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἰ ἦ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς. τοῖς τε πετρίοντας
ἢ σῖτον ἢ ἀρτοποιημένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοὶ καθιερῶσιν ἑαυτοὺς πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ἦ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον ἢ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅλῃ θυσίᾳ τε δρᾶσι τοῖς κειρᾶς νέμεσθαι πρὸς
τοῖς ἱερέας. ἐκ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ἦ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βεβλο-
μένους ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τελέκοντα σίκλους, D
ἄρσενα ἦ πεντήκοντα. ὅσοι δ' αὖ ἐνδεέστερα τ ὠνη-
σαμένων ἔχουσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι πρὸ
τούτων ὡς βέλονται δοκιμάσαι. εἰ ἦ μὴ τοῖς κατ' οἶκον
θύουσιν διωχίας ἕνεκα τ αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
νάγκην νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυστρόν τε μὴ χαλεπὸν
μὴ τ δεξιὸν βραχίονα τῶν θύματος. καὶ τοῖς τῷ ἱερεῦσι
μουσῆς τοσαύτην παρέξων, ἵν' ἐπ' ἀμαρτημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ περὶ ταύτης βί-
βλῳ δεδηλώκαμεν, δ πορείαν ἐπενόησε. πάντων ἦ τοῖς E
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε μὴ τοῖς οἰκετὰς ἐ
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῶν ἐπ' ἀμαρτημά-
των ὁλοφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μό-
νοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἦ
ταῦτα μὴ τινὰ φάσιν μουσῆς διέταξεν, ἅπας μὴ πάσης
δ σταπᾶς, ὅτι τοὺς τῆς ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ
πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας,
ἠξίου ἦ ὁδὸν αὐτῷ πᾶσαν μὴ ἔγγυας αἰ αὐτὸς ἐθέλοι F
λαβεῖν, ἐπ' τῶν μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγορᾶσαι τῷ στρατῷ χορηγήσας, πρὸν πιεῖν τὸ
ὕδατος αὐτοῖς καλόν εἰ καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσ-
βεύσατο μουσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, ἐδὲ συγχωρῶν τινὰ
δόδον, ἔνοπλον τινὰ στρατιὰ ἀγαγών, πεζοπλύ-
τα τῷ μουσῇ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ
περαιοῦσθαι. καὶ μουσῆς, ἄρχειν γὰρ μάχης ἐ σωφρό-
νησεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τινὰ δύναμιν ὑπαντᾶν δέ- G
τῆς ἐρήμου ἐκπεφεύγειν. τότε δὴ ἐ τινὰ ἀδελφὴν
αὐτῷ μαριάμνην τελευτὰ τοῦ βίου καταλαμβάνει,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine vero primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.* capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterquè quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.10.* mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκέναι, ἀφ' ἑ τινὰ ἄγυπτον κατέλιπε. μηνὸς ἦ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κῆ σελήνης.
θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ἐν ὄρει τινὶ ὅσῳ, ὃ καλοῦσι, σείν. καὶ πενθήσαντα δὴ τελέκοντα
ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μουσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόσχον θηλείαν, ἀρότρου μὴ ἔ γεωργίας ἄπειρον,
ὁλόλευκον ἦ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τῆ στρατοπέδου πεζαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

paulum ante caſtra productam pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, ſimúlque hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebãt ie die tertia & ſeptima: quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterùm funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moyſe, quòd eſſet moriturus, & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat. atq; ita ſpectãte populo moritur, eodẽ ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium perertans, in Aſphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis diſterminans. éſtque hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius regem Sehonem miſit legatos Moyſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

Num. 20.

IIII.

Num. 21.

CAP. V.

Quomodo Moyſes deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuit que eorum copias.

Num. 22.

MOyſes autem poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facile adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam inſuper pollicẽte, magnopere hac ſpe animatus, militem quoq; fiducia compler, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo, & quò ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiũt & eueſtigio inſtructa acie ad hoſtem propetãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε κὴ τῆ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῆ δακτύλῳ αὐτικρυς τ̃ σκηνῆς τ̃ θεᾶ. ἔπεστα καμόμψης ὡς εἶχεν ὅλης τ̃ δαμαλίδος σὺν τῆ δορᾶ καὶ τοῖς σίτοις, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, κὴ ὕσσωπον, κὴ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τ̃ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ κ̃ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς δ' ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνίεντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε κὴ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἔρραντον ἕβδομῃ τ̃ ἡμερῶν, ⁊ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δ' κὴ καταλιθῶσιν εἰς τὰς κληρυχίας προστάξε ποιεῖν. μ̃ δ' τ̃ ὅτι τῆ τοῦ τεθνεῶτος τ̃ ἀδελφῆς τ̃ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην χρωμένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τ̃ ἐρήμου κὴ τ̃ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄραβες νενομίκασι, πέτραν μ̃ ἀρχαίαν λεγομένην, πέτραν δ' νῦν ὀνομαζομένην, ἐν ταύτῃ ὑψηλὸν ἀνέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τ̃ στρατεύματος ὁρῶντος, κάτεισι λιτὸ τὸ χωρίον, ἀποδύεται τ̃ ἀρχιερωτικὴν στολὴν, ⁊ ἐνδύεται τὸν ἐλεάζαρον τὸν παῖδ', ἐπεὶ ὃν δι' τ̃ ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ἐνδέδυτο, θνήσκει, τ̃ πλῆθος εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μ̃ αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, ἑξήκοντα ἐπὶ τοῖς εἴκοσι κὴ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δ' κ̃ σελλιὼν νεμηνία, μηνὸς ὄντος ἐνδεκάτου ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δ' μακεδόσι, σαββὰ δ' παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τῶν λαῶν τριακονθήμερον ἄγοντες, ὅπερ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τ̃ στρατὸν, παρὰ τὸν ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τ̃ τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, κὴ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ̃ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτην καὶ ἀμωρίτην. γῆ δ' αὐτὴ καρποφόρος κὴ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. πρὸς ἓν σίχωνα τ̃ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῷ στρατῷ διδοὺς ὁδὸν ἐφ' αἷς αὐ θελήσῃ πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθεῖναι, μήτε τ̃ γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε κ̃ τ̃ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελές, εἰ κὴ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνούμενος, ὁπλίζει τ̃ οἰκεῖον στρατὸν, κὴ τοὺς ἑβραίους διαβαίνειν τ̃ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σίχων κὴ ὤγης τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς πολεμῶν κὴ τὴν χώραν αὐτῶν διαφθείρας, κατοικίζεται αὐτὸς τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείαις τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ̃ ἀμορραῖον διακείμενον, ὄντα θρασυφρονούμενον αὐχεῖσθαι δεῖν ἔγνω, κὴ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀπορίας, κὴ τῆς δι' αὐτὴν ὑποψίας, ὑφ' ἧς ταράσσεσθαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, κὴ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δέους, ἤρετο τ̃ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δ' θεῷ, καὶ νίκην ὑποσημάναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τ̃ ἀγῶνα. κὴ τοῖς στρατιώταις παρόρμα νεῦον αὐτοὺς ἀξιῶν τ̃ τ̃ πολεμεῖν ἡδονῆς ὑπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἀξιώσεως λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, δρόμῳ ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ'

ὁ δ' ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἐν τῶν ὄντων ἄφιος αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θάρσος αὐτοῖς οὐ μικρὸν εἰς τὸ νικᾶν, τότ' ἀπηλέχθη προθυμίαν. τὸ μὲν πρῶτον οὖν συνόδου γενομένης αὐτοῖς ἐφοβήθησαν οἱ ἑβραῖοι, ἔπειτα δ', τοῦτο ἑαυτοῖς σημεῖον ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μάχεσθαι παρίξειν. ἐθαρρύνθησαν δὲ ἔτι πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς, περὶ ὧν ἦδη αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ἑαυτοὺς σωθῆναι. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνθέντας αὐτοὺς εἶδον ἐνέπεσον, καὶ ἀθρόως λύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ὑπορραγέντες ἔφευγον ἐπὶ τὴν πόλιν. οἱ δ', ὡς τὸν δίωξιν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς ἐπεπονήκεσαν ἐπεσπεπλαγώρησαν ἐπαθημοι. καὶ σφενδόναις τε ἄμοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκβόλοις δίοι χρῆσθαι ἀπὸ τὴν ὅπλησιν ὄντων δυσαλῆ, κοῦφοι ὄντες μετέθεον τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς παρρωστάτω τῶν συλληφθέντας γενομένους τ σφενδόνας καὶ τοῖς ξύλοις κατελάμβανον. φόνος τε οὐ μικρὸς ἐγένετο πολεμίων, ἐπ ξαύμασιν ἐπόνων οἱ διαφυγόντες. ἔκαμνον δ' ὅτι δίψει μᾶλλον, ἢ πονεῖ τ πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὅτι ἐπιθυμία τοῦ πιεῖν ὅτι ποταμὸν τοὺς πλείους ἐπεσχεθέντας, καὶ ὅσοι συντεταγμένοι ἔφυγον ἐξεωθοῦντες ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ ξύοντες διέφθειραν. ἐπεδήσαν δ' αὐτῷ ἐπ' αὐτῶν ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι δὲ νεκρῶν ἐσπύλουν καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν γῆς εἶχον μέσης. ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχόντος. καὶ διέξεισι πᾶσι ἀδεῶς τὸ στράτευμα, ἐπεγνωμένων χωρούμενον, ἀλισκομένων καὶ τ πολεμίων. εὐθὺ γὰρ ἐπὶ τούτων ἦν ἐμπόδιον, τ μαχιμῶν παντὸς ἀπολωλότος. ἀμορραίους μὲν ἐν τοιούτῳ πάθος καταλαβεῖν, ἔτε φρονήσαι δεινὸς, ἔτε ἀγαθὸς κ τὸ ἔργον γενομένους. ἑβραῖοι δ' τ ἐπείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι δ' χωρίον ξίων μεταξὺ ποταμῶν καὶ μέσον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τ φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀρῶνος ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, ἰοβάκχου δ' τ ἀρκτῴαν αὐτῷ πλυνὰν ἐπειγράφοντος, ὃς εἰς τ ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ κ τῷ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει τ χωρίου ἐπείπων αὐτὴν ἰορδάνος. ἔτως ἦν ἐχόντων τ πραγμάτων, ὅπῃ δὲ τοῖς ἰσραηλίταις ὥρμης ὁ τ γαλαδίνης ἐπ γαυλανίτιδος βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, κ αὐδόνων μὲν ὡς ὅτι συμμαχίαν τ σίχωνος φίλα τυγχάνοντος, ἄμων δ' ἐπείνον ἤδη πρόπολεμος, καὶ ἔτως ἔγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, πρόσεσθαι τὴν νομίζων, κ τ ἀρετῆς ἀξίαν βουλόμενος λαβεῖν. ἀξιόμαχον δὴ τ ἐλπίδος, αὐτός τε ὑποδήσεσθαι κ τῷ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτῷ ἀκαθείρετ). μουσῆς δ' τ ποταμὸν ἰάβοκον περαιωσάμενος, διέξεισι τῆς ὥρου βασιλείας τάς τε πόλεις καθαιρεθόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὥρης δ', μέγεθός τε κ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλύμπους σφόδρα. ἰδεῖν δ' κατὰ χεῖρα γυμνὸς ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων ἐξ τ μεγέθους κ τ διαφορᾶς πλεονεκτήματα. τ δ' ἰσχὺν αὐτῷ κ τὸ μέγεθος ἐπεκμηνύσαι δ' κλίνην αὐτῷ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τ βασιλείων τ ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ, σιδηρᾶν, τεσσάρων δ' πηχῶν τὸ μῆκος, πήχει δ', τ δ' πλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε δ' ἐγὼ παῖσαι, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπίδοξα τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἐπ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς ἄρχος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. ἐγὼ δὲ πόλεις ἐξηκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποθεὶς ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur: erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex aggis collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior. cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius A ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

Cap. VI.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24. BAlacus Moabitarum rex, habens veterem C amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successibus non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas D mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas denoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio de- E beat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò of- F fensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas maceriasitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, G nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

λείαν πάλιν ἰδίᾳ τὴν δημοσίᾳ πᾶσιν ἐπόρισαν. μανούσης δὲ αὐτῶν τῆς ὁρμῆς εἰς πόλεμον, ἀγαγὼν ὁ Μωυσῆς τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐφ' ᾧ κεῖται τῆς Ἱερειχοῦντος ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη φοίνικας τε φέρουσα πολλοὺς καὶ βάλσαμον ἐκπέμπουσα. ἤρχοντο δὲ θρασυνεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ὑπεθυμοῦντο μᾶλλον. ὁ δὲ Μωυσῆς, ἡμέρας ἑπτὰ θύσας χαριστήρια τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν δειπνίσας, μετὰ τὴν ἑπτὰ ἡμερῶν ἐκεχειρίαν, ἐξέπεμψε, δισμυρίους καὶ χιλίους τῶν μαδιανιτῶν γῆς καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. τὸν δὲ ἀρχιστράτηγον τοῦ πολεμικοῦ τούτου ἔταξε τοῖς αὐτοῖς, φινεέαν ἐλάβε τοῦνομα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ Βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῷ.

ΒΑλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φίλος αὐτῷ πάλαι ὢν καὶ σύμμαχος τοῖς μαδιανίταις, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους εἶδε, καὶ αὐτὸς τὸ ἀσφαλὲς προσημαίνων λίαν ἐδεδοίκει. καὶ γὰρ οὐδὲ πίστεως ἐλάμβανεν ἀλλὰ πολυπραγμονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ κτῆσιν μόνην τὴν χαναναίαν ἢ δάστον ἀφεσπμένους ἐγχειρεῖν ἤγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅτι τοῖς δυναστείαις, θεοῦσιν τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας καταδεεστέροις ὑπ' ἔκεινα, κωλύσαι ἤλπιζε δύναμιν ἡμῖν μεγάλης λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐπ' αὐτούς. οἱ γὰρ τῆς ὑπὸ Εὐφράτου Βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὑπηκόους ἔχων, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἐξιολόγους, ὡς παρακαλέσοντας μανῆναι, ὅπως αὐ τῆς ἐξουλείας τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρεσκόμενοι ποιῶνται. ὡς δὲ ἠλθομένους ἤ τοὺς πρέσβεις, δεχθεὶς ξενίοις φιλοφρόνως. καὶ δειπνίσας, ἀνήκεστα τῶν θεῶν δείσαντα τὴν ὄψιν αὐτῶν ἐφ' οἷς μαδιανίτας ἐκάλεσεν. ὁ δ' ἐμποδὼν σαυτῷ, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τῶν δὲ θεὸν ἀπολέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν ὃς αὐτὸν ὠθεῖ τοσοῦτο πλεῖος δὲ ἀληθείαν ἢ τῶν αὐτῶν προρρήσιν ἀγάγοι. τὸ γὰρ πρᾶον ᾧ καταπροσόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκάλεσεν, δι' ἀνοίας εἴη τῷ θεῷ. συμβεβλῆσθαι, δέξ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τῶν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῳ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δίκην λιπαρεῖν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἴρεται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸν πρόσω δυχερείας, κελεύει μηδὲν ἀπολέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν καταλλάξειν συναπτήσει τοῖς πρέσβεσι. καὶ ἤ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατὰ τὸν στενὸν χωρίον ἀπολειπομένου ἀμαξιαίας διπλᾶς, ἢ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῆς θειγῶν ἀπαράθιτος ἔχουσα τὴν πλησῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θειῶν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ἄκλασε, καὶ βάλαμον θεῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ὄν τὸν τοιοῦτον ὀλιγωρίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ συνεὶς ὅτι νῦν καὶ θεῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαδύσειν ὑπηρετεῖν ἐργεται.

Caput

ταραττομένῳ δ' αὐτῷ δῆλα τὰ ὄνε φωνὴ ἀνθρωπίνη ἔσαν, δηλοῦσα καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῇ πλημμελείᾳ, ὡς ἐκὶ τῷ κτηνώδους ὄντος ἁμαρτάνειν, τῷ δὲ ὁδὸν αὐτῷ δι' ἀκωλύτου ποιουμένῳ τῷ θεῷ ἐμποδὼν γινομένῳ. καταδείσας δὲ ὁ Βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναχωρεῖν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὰ προκειμένῳ παρώρμησεν, προσάξας ὅπερ ἂν αὐτὸς κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσειε, τοῦτο σημαίνειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα τῷ θεῷ κελεύσαντος, ἤκει πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως ὑπερηφανῶς ἥξιν προσαχθεὶς ὅτι τι τῆς ὁρμῆς σπάσαιτο πῶς τὸ τῆς ἱερείων ἔχει κρατύπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὰ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο τὰ στρατόπεδα ἑαδίως ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὰν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε ἑπτὰ ἐπέλαυσεν ἑπτὰ δίμαδαν τὰ βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους τε κριοὺς προσῆσαν. ὑπουργήσαντος δὲ δι' ταχέων τοῦ βασιλέως, ὁλοκαυτοῦ θυθέντας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινόμενον. ὁ δὲ ὡς φησιν ἔοικε δυσαίμων ᾧ ὁ θεὸς τε δίδωσι μείζων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ ἑαυτοῦ προθυμίαν ἐπένδυσεν, ὡς ἐδὲν ὄζειν ἀνθρωπεῖον γλοῦς, ἢ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερδυμάτων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμᾶς ἀμείνους κεῖθήσεσθαι, καὶ πᾶσι ἐλπίσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν, θεῦ μόνους ὑμᾶς ἀθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γλοιδε πάντων δι' ἀμονίας εἶναι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκποιζόντος. γῆν τε οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔσειλε καθέξετε, δουλώσαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέρους. καὶ τὸ μὲν αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. ἀρκέσουσι δὲ τῷ κόσμῳ πλάσσειν ἑκάστῃ γῆ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρους γλοῦς οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τὰ νεῦ ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαμαιπλὰ χωρήσει γῆ. τῷ δ' οἰκουμένῳ οἰκητήριον δι' αἰῶνος εἶσι προκειμένῳ ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὄζιν ἐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν ἠέρι τοσούτους ἢ ἔσιν, οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν τὰ παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκῃ δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῖς ὑμᾶς πολέμου λάβοι, καὶ θρασυνθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὁ γὰρ αὖ τοσοῦτος ἔπι ὁ νικηφόρος, ὁ δὲ ὡς τε παῖδας διφθέραν καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐν θεῦ προνοίας αὐήρηται, ὡ καὶ τὰ μείζω μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα δίδωσι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζων οὐκ ἦν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι προσὰς αὐτὰ κεκτημένος. τοῖς δὲ Βαλάκου δυσφημοῦσι, καὶ προβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αὖτι μεγάλων λάβοι δωρεῶν προσῆκε τῷ συμμάχων ὑπερμαλοῦντος. ἐλθόντος γὰρ ὅτι κατέρα τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ δὲ Βαλὰκ φησὶ, πρὸς τῷ ὅλων λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι πρὸς τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τούτου καὶ λόγους ἔδεν ἡμῖν εἰδέναι ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μαθηταὶ δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγάγεσθε, καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἦν τέ μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τὰ θυμίαν. κρείττων δὲ ὁ θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι διανοοῦμαι, πρὸς τῷ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει

A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbatur, appatuit ei angelus, obiurgans verberatorem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit, quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutiſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananæa contingit, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteturè tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui proposueram. A quamprimum enim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: sed numen illis propicium, quod gentis felicitati studet ac gloriæ, prædestinatis hæc verba mihi subdidit. Nunc age, quando animus est tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & sacra B instauremus, si fortè Deum flectere possim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem deuouendi impetrauisset, collapsus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum esset regibus & ciuitatibus clarissimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra marique gestæ ita prædictionibus respondebunt vsque ad nostram me- C moriam, vt facilis sit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigisset, accito Balaco & principibus Madianitarum: Balace, inquit, vósque *Num. 25.* Madianitæ, quandoquidem necesse est vt vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Hebræorum quidem genus nunquam est interitutum, nec bello, aut pestilentia faméque, aut D alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis seruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuersi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, castigatione tali ad sanitatem reuocati. quapropter si breuem victoriam de illis consequi quæritis, hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ E pulchritudine sua mentes eorum expugnare possint, quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite, vt circum castra obuersentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles se præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, subitò se propripiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant nisi persuasis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. sic enim Deum iratum sibi reddent. F Post hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne sibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve consuetudinem eorum auersentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iamque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant: tum illi tristes mulierum discessu, precibus instant ne se relinquant, G sed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promissa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὴν διάνοιαν βέλτιον. ἐμὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν οὐδὲν ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὴν γνώμην τοῦτον, ὅτι ἐπαινέσαι πρὸς θέμεν, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς ἔοικεν, καὶ ἀποδόσθαι αὐτοῖς δυνάμενα βίον καὶ κλέος αἰώνιον ᾠδάσσειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νυνὶ δ', χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκεῖ ἀσεβὲς εἶναι μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν οὐ πώποτε θαμοὺς τοὺς ἀξίωσιν ἐκ ἀνάγκης, φέρε βωμοὺς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν ᾠδαῖς ἀπαλλάξας ὁπιτελέσωμεν, εἰ πείσαι τὸν θεὸν δυνησθείμεν ὑπὲρ ἐμοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀρᾶς ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δὶς μὲν πεπυκέναι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένδυσε, τὰς κατὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀράς. πεσὼν δ' ὅλῃ σώματι πάθη προὔλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίας ἤδη οἰκείαδάμπως συνέβαινε τοῦ ἀρχοῦ, εἴ τε καὶ ὑπερβαρξειν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γνώμενα τοῖς ἀνθρώποις ὅλῃ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τοῦ ἐμοῦ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται αὐτὸς ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ κατορθώσει γνώσεσθαι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸ περαιοῦν τὸ διφράτου γνώμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τὸ μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ ᾠδὴ βέλτιον τῷ θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων γένος ἐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀναιρῇ τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλη τις αἰτία ᾠφέλιμος διαφθείρει. φθόνοια γάρ ἐστιν αὐτῷ τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς εἶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινῶσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσουσιν ὅτι φόβῳ τῷ ἐπαγομένων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς ἑραιῶν κομίσειν κατ' αὐτῷ καρδίαν πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῷ θυγατέρων τὰς μάλιστα διαφερεῖς, καὶ διάσασθαι καὶ νικῆσαι τοῦ τῷ ὁρώντων σωφρονεῖν ἰσχυρὰς ὅλῃ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντας τὴν μορφὴν αὐτῷ ὅτι τὸ μᾶλλον διαφερεῖς, πέμψατε πλησίον ἑσμῷας τὴν ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ διομνύοις σωεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῷ προσάξατε. ἐπειδὰν δὲ καχρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὁπλοθυμίαις, καταλιπέτωσαν. καὶ ᾠδὰ καλούντων μένειν μὴ προτρεσθαι ὁπλονδύτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβωσιν. ὕστερος δὲ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος αὐτοῖς ὄχλος. τῷ δὲ μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς δυνατὰς καὶ τῶν ἐκείνῳ παραίνεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἀλίσκονται καὶ τὴν διαφθορὰν αὐτῶν. καὶ ᾠδηνόμενοι εἰς λόγους αὐτᾶς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὰ κάλλη αὐτῷ διαλαύσεως, μηδ' ὧν τῆς τῶν πλησιάζειν συνηθείας. οἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. συνηστέρουν δ' αὐτὰς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὰ ὁπλοθυμίας ἀκμαζούσης, καὶ ἀπαλλαγὴν ἐμηνοῖο. τὰς δ' ἀθυμία δ' ἐπὶ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λυπερῶντες ἐκέκραγε μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἑσμένας καὶ δέσποινας ὅσοι δ' ἦθος μέμφεσθαι πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμωμότες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτευν ὧν ὑπισχνοῦντο ποιήσειν, δακρύοντες τε
καὶ παντάχοθεν ἑαυτοὺς ἑλκεινοὺς τοῖς γυναιξὶ κατα-
σκλάζοντες εἶεν. αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατι-
δόντα, καὶ πλέως ὑπὸ τῆς σωφροσύνης ἐχομένους, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέων, οἴκοθεν εἰσὶ
πατέρων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ μήτηρ τῶν γονέων
καὶ τῆς οἰκείων δύναται καὶ σοργῆ. ἥκετε δὲ εἰς ἡμᾶς τῶν
πόρρω ἐνθάδε δικαιοσύνης ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, οὐδ'
ἐμπροσθόμεναι τὴν ὥραν τοῦ τε σώματος τοιαύτην ἐπε-
μείναμεν τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς πιστοὺς ξενίους
ἑαυτοῖς ἐπείσθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ τοῖς ἡμῖν
φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μέλλουσιν ἀναχωρεῖν,
δεῦτε αὖται τὴν δέησιν ὑμῖν ὑποτρεφόμεθα. πίστιν δὲ δυ-
νοίας λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀ-
γαπήσομεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ ἀγαπῶσαι.
θεὸς γὰρ, μὴ τοῖς τῆς ὑμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔ-
πειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν. τῶν
δ' ἐκ τοῦ βέλοντας πίστιν δώσειν ὁμολογήσαντων, καὶ ὡρῶς μη-
δὲν αἰτιωμένων ὑπὸ τῆς τοιᾶς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δόκει, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ τοῖς
ἅπασιν ἀλλοδιωτάτοις χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν
ἰδιοτρόπους εἶεν καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, αἰάγκη
βουλομένους ἡμεῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέροις
σέβειν, καὶ μὴ ἀλλ' ἄλλο γένοιτο τεκμήριον τῆς ἔχειν τε νεῦ
δυνοίας φατὲ τοῖς ἡμᾶς καὶ τὰ ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐ-
τοὺς θεοὺς τοῖσιν σεβεῖν. μέμψασθαι δ' οὐδεὶς εἰ μὴ εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς τροφέπεσθε. τοῖς ταῦτα τ'
μετέρων κοινῶν ὄντων τοῖς ἅπασιν, τὰ δ' ὑμετέρα
τοῖς μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντας. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλου οἰκουμένου
ἐν ᾗ βιώσον) μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. οἱ δ' ὑπὸ τῶ
τοῖς αὐτὰς ἔρωτος κάλλισα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ πεισθέντες αὐτοῖς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας εἶεν νομίσαν-
τες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ὑπηκόειον τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὅτι τοῦ-
ναντίον οἱ ὁ νόμος αὐτῆς ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὲ καὶ παντὸς ἤδη τοῦ κράτους ἡ ἀνομία χωρεῖν τ'
νέων, καὶ σῶσαν αὐτοῖς πολὺ χείρω τ' προτέρας ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆς τ' ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλή-
στως ἐπιφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν δὲ πα-
τέρων ἀρετὰς ὑπαρχεῖς ὄσαν, σιωπηθείεσαν. ὁ Ζαμ-
βείας ὁ τ' σιμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χοσμι σιωῶν
μαδιηνίτιδι θεσπιν θυγατρὶ τῶν ἐκείνη δυναστῶν
ἀνδρὸς καλλιθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ τῶν μωυσῆ
δοκιμάσαν τὸ τοῖς ἡδονὴν αὐτῇ ἡγησόμενον, ἐθε-
ράπευεν αὐτὴν οὐ θεῶν τὰ πάτρια καὶ γάμον ἡγεμόνος
ἀλλόφυλον. ἐν τέλει δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, δεί-
σας μωυσῆς μὴ γένοιτο τὸ κεῖσθαι σιωαγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, ἀδένος μὲν κατηγόρει τρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ὀπόνοιαν τοῦτο πεσεῖν τοὺς ἐπὶ τῶ
λαθεῖν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς οὐκ
ἄξια δρῶεν οὐκ αὐτῶν οὔτε πατέρων τῶν ἡδονὴν
προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτον ἐκεῖ. προσήκειν δ' ὡς ἔτι μὴ καλῶς αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι;

iurando confirmabant, Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos hac hoſpitali gratia non dedignatæ quæ vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtrã moleſtè ferre aſſeueratis, ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æquum poſtulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtantini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam veniſtis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt, & plures deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus acceptâ præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps dicta Choſbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtæ, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos qui rantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legem con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus crescceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

A τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἰκῇ τῆς ὀρθυμίας ἔχειν. πρὸς τούτοις ἦν ἀλόγως ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι τὴν ἐρημίαν, πολὺ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρεῖναι, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας δι' ἀπορίαν αὖθις ἀπολέσθαι. καὶ ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπταίκεσαν. ἀναστὰς ἦν μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ Μωυσῆ, χρῶ
B νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαύξησας καὶ τὴν σωτηρίας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσκεύασας. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῷ ἐχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένους ἔγνως ἂν ἐκ δωδεκαλόγους ἑβραίους. ἐμὲ δ' ἐκ ἂν ἀκόλουθον οἷς σὺ πρὸς ἀτοπίας τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ γὰρ ἄλλο τι μέχρι νῦν ἢ πρόσχημα νόμων τὴν τοῦ θεοῦ δουλείαν μὴ ἦμεν, ἀρχὴν ἂν σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ τὸ κατ' ἐξουσίαν βίον αὐτεξούσιον, ὁ τῷ ἐλεύθερον ὄντι μὴ δεσπότου ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἴης αἰχμαλώτοις ἑβραίοις γένοιτο πωμορεῖν ἀξιῶν κατὰ τοὺς νόμους
C τὴν ἐκάστου πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλοὺς δ' ἂν δικαίστερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένους, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιρήσας προηρημένους, μὴ κατ' ἀπάντων δόξῃς ἰσχυρὰν τὴν ἑαυτοῦ κατασκευάκως. ἃ δ' ἂν σοὶ τότε νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπεστι σοὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαμι. γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῂς ἤγμαι. παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκριβῶς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἑλαθέρου. καὶ γὰρ ἐδὲ λα-
D θεῖν προεθέμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πᾶσι πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τὸν ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς αἰωρικότατα. χαρίσαι δ' ἐδεῖς κινδυνώτερον αὐτὸν πρὸ ὧν πράξαμι γνώμης τὴν ἐμὴν ἀποφαινόμενος. τοῦ δ' Ζαμβρίου ταῦτα πρὸ ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἐπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸ νομοθέτου δ' ὁρῶν μὴ παραιτέρω τοῦ δοκοῦσιν αὐτῷ πρᾶγμα
E ζεῖν ἐκ τῆς ἀπείρου δεμάχης θελήσαντα. πρὸς αἷς γὰρ μὴ πολλοὶ τῶν λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι παρέξωσι τὸ πλῆθος. καὶ δέδιέναι μὲ δεῖ τοιοῦτος ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν δεῖ πλεῖον ἢ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντες Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς αὖθις τότε ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπέχων, ἐλεαζάρου γὰρ ἦν ἀρχιερέως υἱὸς Ἰωσέως
F δ' ἀδελφοῦ υἱός, προσαγήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γένεσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τῆς ἀδικίας, ἔργῳ τὸ δίκαιον αὐτῷ εἰσπράξασθαι δόγνυς, καὶ κωλῦσαι δλαβείαν τὴν δυναμίαν εἰς πλείονας τῶν ἀξιωμένων ἐ κολαζομένων. τόλμη δ' καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προῦχων, ὡς μὴ προσδέεσθαι τινὶ συσκήψει τῶν δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὸ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, δηλ τοῦ Ζαμβρίου σκηνὴν διαβιβρώσκοντα αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δ' νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσ τόλμης, αἴρουσι τοὺς δηλ τοῖς ὁμοίοις ζαμβρεῖ τὰ αἴτια εἰληφότας. ἀπόλλυνται δ' οὖν καὶ ὑπὸ τῶν τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν διαμνησάντων. ἐφθάρησαν δ' πάντες καὶ λοιμὸς ταύτην ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὸ νόσον. ὅσοι τε συγγνῶσις ὄντες κωλύειν δέον ἐξώκλουν αὐτοὺς δηλ ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικιῶν τοῦ θεοῦ. διεκωλύετο ἀπέθνησκον. ὑπέλαμβανε μὴ οὐδὲν ἐκ τῆς τάξεως ἔδρας. ἐκ ὀλίγου τεσσαρακοντα χιλίων καὶ μυρίων. ὑπὸ ἢ τούτοις παρεξευθεὶς τὰ ἀρτιας μωυσῆς, ὅτι τῷ μαδιανιτῶν ὅλεθρον τὸν στρατιὰν ἐξέστειλε. καθὼς ἐν τῷ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν, ἀναδιηγησάμενοι πρότερον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον ἢν ὅπως τούτῳ τὸ θεῖον γνώμην μὴ παραλθεῖν εὐχαριστίας ὀφειλομένης τῷ βαλαμον, ἀλλ' ὑλοφθέντα ὑπὸ τῆς μαδιανιτῶν ὅπως ἐπιδείξατο τοῖς ἑβραίοις, ἢ τῶν μὴ ἀδικεῖν θέτα. θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην ἢ τοῦ θεμένου ἢ χρησαμένου πρὸς πολεμίους, ὀλίγα τὰ τῆς ἑβραίων πλήθους διαφθορᾶς τοῖς ὅλοις ἀνήκεσαν, νοσησάντων. δι' ὧν τοῦτο, μεγαλως ἐτίμησεν ἀναχράσας αὐτὸ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξισώσασθαι μηδενὸς αὐ γνωμόνων μάρτυρος τῷ διελθόντος, σφεῖνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, ἢ τὰ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. ἢ ταῦτα μὲν ὡς αὐτοῖς ποι δικεῖ, ὕστερον σκοπήσασθαι. μωυσῆς ἢ ἐφ' οἷς καὶ παρεῖπον, ὅτι τὸν μαδιανίτιν γλῶ ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας δισχιλίους ἢ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος, ἐ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεὲς, ὃ μικρὸν προτερον ἐμπνεύσαντος τοῖς ἑβραίοις τοῖς νόμοις· ἢ τὸ ἀδικοῦντα τίνειν ζημίαν ἡμαρτοσυμβίᾳ.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατώσαντες ἐπράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανίται ἢ προθυμούμενοι τὸ στρατηγὸν ὅτι σφᾶς ἐλαύνοντας, ἢ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ὑποδεξόμενοί τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προφθάνοντες τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισόμενοι, ἐπέμποντο αὐτοῖς ἐλθόντων ἢ καὶ συμβολὰς ἠμυνόμενοι, πλῆθει τῆς μαδιανιτῶν πλήθους ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ἢ ἦσαν, ὤχος τε ὁ καὶ σύρης, ἔτι ἢ ῥοβεὶς τε καὶ ὖβης. πέμπτος ἢ ῥέκεμος, ἀφ' οὗπερ ἡ πόλις ἐπώνυμος τὸ πρὶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μαχει πρὸς ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ἄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἔφθησαν ἢ οἱ πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διαρπάσαι αὐτῶν τὰ χώραν. καὶ πολλὰ λείαν λαβόντες καὶ τὰς φιλτάτας γυναῖκας ἅμα ἐφθαρθείραντες, μόνας τὰς παρθένους καταλιπόν, τοῦτο μυσίους φυγεῖν κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸ στρατὸν ὑπὸ τοῦ καὶ λείαν ἄφθονον βόας μὲν χιλίους καὶ πεντακισμυρίας ὑπὸ καὶ ἑξακοσίους ὄνους ἢ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ ἢ καὶ ἀργύρου ἄπειρον τὸ πλῆθος κατασκλῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχόντων. ὑπὸ δὲ δειλανδρίας, ἐ ἀβεβαιότητα σφόδρα ἐτύγχανον ἢ ἔχθισαν ἢ καὶ παρθένοι, πλὴ χιλίας καὶ ἑξακοσίας. μωυσῆς ἢ μεῖσας τὸν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλαζάρῳ δόντι, ἐ τοῖς ἱερεῦσι. λαβίταις ἢ δ' ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὸν ἢ λοιπὸν, νέμει τοῖς λαοῖς. ἐ δίχα τὸν λοιπὸν δὲ αμόνως ἀφθονίας μὲ ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς ἢ σκληρωτοῦ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένους. μωυσῆς ἢ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἐξάδυχον ἑαυτῷ ἐποιεῖτο δεῖν τι τοῖς θεοφιλίας, ἐ στρατηγὸν ἕπου δώσειν ὑμνούμενον, κελεύσαντος ἢ τοῦ θεοῦ τούτῳ τὸν θεοσεβίαν δηλῶσαι τὴν θεσμάτων.

nec prius destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phinecm præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. *Num.31.*

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

MAdianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Syres, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Recemę dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Erenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit, quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. *Num.27. Deut.3.*

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. Post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num. 23.

Num. 35. *Deut.* 4. 19. *Ios.* 20.

Nu. 27. 36.

VI. *Deut.* 4.

ὁ ἦν ἱκανὸς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τέχνην περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκμεμαθήκει διδάξαντος. κατὰ τοῦτον δὲ φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τὸ μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσέα δοῦναι αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν χώραν, ὡς ἀρεῖν, δοκοῦσαν ἐπιτήδειον εἶναι. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεῖσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, πρόφασιν διαπλάττειν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ἀρᾶσθαι, κακίσεις τε ἀπειλεῖ, καὶ δειλίας ἐλέγχων αὐτοὺς ὑπονοήσαντας. αὐτοὺς δὲ βούλεσθαι ζωῆς ἄπονος διάγοντας πάντων ἀπολαμπρύνειν ἕνεκα τῆς κτήσασθαι τὴν ἀμορίτιν ὑπ' αὐτῷ γενέσθαι. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τοῖς ὁπλίταις ἀγῶνα, γένους ἕνεκα διαβάσιν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς ἐκδώσειν ὑπάρχοντα ταύτην λαβεῖν κατασκαμμένους δὲ ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῶν πολεμίους. οἱ δὲ ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν ἐκ δικαίως προθύμως πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ δι' ἀφόβου καρδιῶν, μηδὲ δι' ἀπονοίαν τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν ἄρσιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἀσφαλεῖ καταλιπόντες, δίζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῶν διδόντος σωσπεῖναι τοῦ στρατοῦ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τοῦ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς δὴ τοῦ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασκευάσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν δὴ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμβαλέσθαι μέλλουσιν αὐτοῖς εἰς τὸ μὴ ἐμποδίζειν τῷ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ὑφηγουμένας. ὧν ἔξεις ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἰς ὃν φυγῆς τὸν αὐτὸν τοῦ ἀρχιερέως, ἐφ' ᾧ δ' ἐάσας τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ τὸν φονεύσαντος συγγενῆ κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τοῦ ὅρου τῆς πόλεως, εἰς ὃν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπιτίθεσθαι. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. δύσεως μέν, ὅπου τῆς ἀραβίας. ἀείμαυον δὲ τῆς γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημᾶν δ' ἐν τῇ βατανεαίᾳ. κτισαμένων δὲ αὐτῶν καὶ τὰ χαναναίων γένη, ἔξεις ἑτέραν πόλεις ἐμελλον ἀναστήσεσθαι τῶν λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπισχνουμένου. μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τῶν ἡρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέν τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶ, εἰ μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τῶν κλήρων πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τότε μένειν ἑκάστῳ τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διατάξας. τῆς δὲ παρακοντα ἐτῶν καὶ ἑκατὸν δὲ ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπου τοῦ ἰορδάνου συναγωγὴν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φωνικόφωτον δ' ὄζει τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ πάντος, λέγει τοιάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. Deut. 4.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quemodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, & τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη & τοῦ γήρα χρόνον ἐπῆλθεν εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτοῖς δεῖμε τοῦ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὸ πέρα τοῦ Ἰορδάνου σταδιοδρομεῖν ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νεῶν ἐγκαταλιπεῖν τοῖς ὑμῶν ἐμοὶ τὴν ὑμετέρας δυσμενείας σβεσθῆναι. ἀλλ' ἀϊδίόν τε ὑμῖν σταδιοδρομήσαντες τὴν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, & μνήμιον ἐμαυτοῦ γλωμένων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τὴν κρείττονα. φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν ἔχον ὑμεῖς τῶν δυσμενησάντων, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτὴν καταλείπουσι κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίον ὡς ἀθέμενος, ἕπως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῶς δύναμαι ἢ ἄξιός εἰμι, δέξαι τε τὰς πρόσθεν ὑμῖν φιλοτιμίας, & δέξαι τὸ τὰς ψυχὰς ὅτι τελευτῇ νομίμως μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρτία, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔστι δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις & ἀφελέσθαι τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἷος αὐτός τε βέλτιστ' κἀγὼ τὴν δικαίαν αὐτοῖς σαφῶς ἐξέπεισα μένος παραινῶν, ἐκ ἂν ὄντες μακάριοι & ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νεῶν ὑμῖν ὄζειν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τὴν τε ἁπάντων ταχείαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βέλτιστ' ἔπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην εἰσενέγκητε δικαίαν, μήτ' ἀσεβείας εἰς νεῶν τὴν θεὸν ἔχητε, καταφρονήσαντες εἰς ἕλλον μεταστήσεσθε ζόφον. ταῦτα γὰρ σφάλλοντες, ἀλλοκότατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν δι' ἄλλοτοι. θεοῦ δὲ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων περιφρονεῖν δίκαιον. τῆς δ' ἀρετῆς ἆθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτὴ γὰρ πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστον ὄζειν. ἔπειτα καὶ τοῖς τὴν ἄλλων χαρίζεται περιουσίαν. ὡς & πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τὴν ἀλλοφύλων πλέον δεξαζομένοις, καὶ πᾶσι τοῖς αὖθις τοῖς ἔκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' αὖ ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τὴν νόμων, οἷς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμεθα, κατήκοοι & φύλακες γένησθε, & μελετῶντες τοῖς σεβεσιν αὐτὴν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, πᾶσι τοῖς θεμιστὸς ὑμᾶς νόμω τε σωφρονισμῷ καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς σεμνῶν ἀρεταῖς, οἱ φρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῖν τοῦ συμφέροντος. θεὸς τε ὁμόσχει νεῶν ἡμερονδύσας ὑμῖν καθ' ἃ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐγνώμην, ὁ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τοῖς αὐτὸς φρόνοιαν. ἀλλ' ἴφ' ὅσον αὐτοὶ βέλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν φρόνησιν τοῖς & ἀρετῆς ὅπως δύνασθαι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῖς χρήσεσθαι τῇ φρονήσει. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγησαμένους ἀρίστας, αἷς ἕπεσθαι, τὴν δυσμενείαν ἔξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆς, ὧν ἀκριβῶς μὴ χαλεπῶς, γνώσεσθε ὅτι πάντες οἱ ἀρχαῖοι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσοντας παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῖς.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas cxx. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, nenunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum relinquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd animã prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem fitam exiſtimetis, ſi mã-
datis principum ob murmuraueritis. nam ha- A
ctenus in contumacia contra benefactores li-
bertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in po-
ſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſta-
tu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſpe-
remini, quemadmodum aliquoties in me in-
canduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vo-
bis de ſalute periclitatus ſum quàm ob hoſti-
ſtibus. quod non exprobrãdi cauſa dico: nolim
enim vos hac commemoratione in exitu vitæ
contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo
animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum B
ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum
eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati
Deut. 7. 11. opum affluentia, quibus traiecto Iordane &
occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per
has inſolentiores facti in contumaciam &
virtutis contemptum prolabamini, Deum fau-
torem nequaquam eſtis habituri, quem ſi ve-
ſtro merito inimicum vobis reddideritis, &
terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per C
ſummam ignominiam amittetis, & per totum
quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra
terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fue-
rit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſer-
uaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas vio-
letis, poſt victoriam neminem hoſtium ſuper-
eſſe patimini: ídque rebus veſtris conducibi-
lius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia
ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrum-
patis. Præterea lucos & aras & templa quot- D
quot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque &
flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum
omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs
conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam me-
liorum natura veſtra in deterius deprauetur,
Deo iubente & leges conſcripſi, & formam
adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm
priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis,
mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc lo-
quutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & in- E
ſtitura bene viuendi continentem. Illi verò
ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio
ducis mœrebant: memoréſque quanta pericu-
la pertuliſſet, quámque alacriter ſalutem ipſo-
rum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti, quòd
non eſſent talem principem habituri, ac ne
Deum quidem æquè propitium Moyſe non
amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum
quæ in deſerto per furorem contra illum com-
miſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus po- F
pulus lacrymans nullam conſolationem ad-
mitteret. Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens
à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas horta-
batur, atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc
priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, ope-
ræprecium duxi, leges talis latoris maieſtate
ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector co-
gnoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis
ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ il-
le vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat af- G
fingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges
quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat,

τὴν τε ἐλευθερίαν ἡγῆσθε μὴ τὸ ὑποκαταγανακτεῖν οἷς
ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώσουσιν. τοῦ μὲν γὰρ
ἐν τοῖς εὐεργέταις ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησί-
αν τίθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν
ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τοῦτο ἴσθι ὅτι
τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις
ἐτολμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πλειοτάκις ἐκιν-
δύνευσα ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν πολεμίων. ταῦ-
τα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προῃρέμην. ἐγὼ δ' ἐπ' ἐξό-
δου τοῦ ζῆν δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς
ἀπάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κακῶς ἐν
ὀργῇ γινόμενος. ἀλλ' ὡς τε τοῦ σωφρονήσειν ὑμᾶς
εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτὸ γε τοῦτ' ἀσφαλὲς εἶ) κ' μηδὲν
εἰς τοὺς προεγηκότας ἐξυβρίσαι δι' πλοῦτον, ὃς ὑμῖν
πολὺς διαβάσι τὸν ἰορδάνην, καὶ τὴν χαναναίαν κτησα-
μένοις προῄσεται. ἐπεὶ προαχθέντες εἰς καταφρό-
νησιν ὑπ' αὐτοῦ κ' τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε
κ' τὴν εὔνοιαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ. ποιήσαντες γὰρ τοῦτον
ἐχθρὸν τοῦ τε χθονὸς ἣν κτάσθε κρατηθέντες ὅπλοις
ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μετὰ μείζονων
ὀνείδων. κ' σπεσθαθέντες, διὰ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν
ἐμπλήσετε τὴν γῆν κ' θάλασσαν τ' αὐτῶν δουλείας. ἔσεσ-
θε γὰρ ὑμῖν τούτων πείραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετά-
νοια, κ' ἡ τῶν ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ
βέλοισθε τούτοις ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας
ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ὀπόλ
λυσθε κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων θεραπευσά-
μενοι τῆς ἐκείνων ὀλιγανθρωπίας, διαφθείρητε τὴν πα-
τρῴαν πολιτείαν. ἔτι γὰρ καὶ βωμοὺς κ' ἄλση καὶ νεὼς ὁ-
πόσους αὐ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ κ' δαπανᾶν
πυρὶ τὸ θρυλούμενον ὑ τοῦ μνήμου. βεβαία γὰρ αὐ οὕτ-
τως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφά-
λεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τὸ κρεῖττον ἡ φύσις ὑ-
μῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νό-
μους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν
κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέστατοι κεκλεῖσ-
θε. ταῦτα εἰπὼν, δέδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ'
τὴν διάταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδά-
κρυόν τε καὶ πολλὴν ὀπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ ἡγε-
μόνος. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσει κ' προθυμηθείη τ'
περὶ αὐτῶν σωτηρίας, κ' δυσελπιστοῦντες περὶ τ' μελ-
λόντων ὡς ἐκ ἐσομένην ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥτ' τε
τοῦ θεοῦ προνοησαμένου, διὰ τὸ μυσιλῶ εἶ) τὸν πρά-
καλοῦντα, ὧν τε ὀπὶ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν
αὐτῷ μεταποῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν
εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου
παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτοῦ ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς
δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπο-
λαμβάνειν ἀπαίρων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρε-
κάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι δ' τὴν
πολιτείαν προτίθεσθαι εἰπὼν, τό τε μωυσέως ἀξιώμα-
τι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κ' μαθεῖν παρέξων δι'
αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν; οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆ-
θεν ἐστίν, ἕτως ὅπως τοῦ τῶν ἄλλων ζητεῖσθαι δόξαν.
γέγραπται δ' παρ' αὐτοῦ ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, ἀδὲν πρ-
σθὲν ὅπως κάλλωπισμοῦ προσθέντων, ἀδ' ὅτι μὴ κατάλειπε μωυσῆς. νενοητέον εἶναι δ' ἡμῖν τὸν κ' θεὸν ἕ-
καστα τάξαι. ἀποράδην γὰρ ὑπ' ἐκείνου καταλειφθῆναι γεγράφεται, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ἔδοξε τῷ θεῷ πυθέσθαι.

τού-

τούτε χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαγράψαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὧν δεῖ τοῖς ὁμοφύλοις ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς δ' κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν κατέλιπε, τούτοις ἐπιθήμην εἰς τὴν περὶ ἔθων καὶ ἀρπαγῶν διάδοσιν, ἵνα συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μοι τούτων ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόθυμος. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ὄντες χρήσεσθε τοῖς ἀγαθοῖς ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, τούτοις ποιοῦντες τὸν θεὸν φίλον παρέξεσθε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ ἐν ἀρίστῃ ὄψει φανεῖ, ἵνα αὖ ὁ θεὸς αὐτῷ δίκην προφητείας ἐξέλιπεν. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόντες ἀπρεπεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν θέαν. μηδ' ὅτι τούτων προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ φανοὺς γεγομένης. ἐν ἑτέρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἔθνος ἓν ἐστιν. Ὁ δ' βλασφημήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω. συνερχέσθωσαν δ' εἰς μὲν ἀποφυγὴν πόλιν τὸν νεὼν τοῖς τῶν περάτων τῆς γῆς ἧς αὖ ἔθνος κρατοῦσιν, ὅπως τῷ θεῷ μὲν ὑπεργεγραμμένων ἀχαριστῶσι, καὶ περὶ τὸ εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαχέμενοι φιλεῖσθαι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῷ αὐτῶν κοινωνοῦντας διαιτήματων. τοῦτο δ' ἂν μὲν τὸ αὐτῆς ὁμιλίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐμποιοῦντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἡ πεφασκέσθω μὲν ὅτι τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δωρεὰς ὑπηρετεῖτο καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένην, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὅτι τιμῇ τὸ δεδωκότος ἀπολαύειν. ἐκ μισθῆς γυναικὸς ἠταιρημένης θυσίαν μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' ἐκ αὖ εἴη τῆς ὅτι τοῖς στόμασιν ἁρπάζειν. Ὁμοίως μηδ' αὖ ἐπ' ὀχθοις κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δ' μηδεὶς θεὸς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικά, μηδ' αὖ ἐπωνομασμένον ἢ πινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς ἔ ἐξ ἐθίσθω καὶ λινᾶ στολὴν φορεῖτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις τούτων ἀποδέδοται. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὅτι ταῖς θυσίαις δι' ἔτους ἑστὼς, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν ἐνιστὰς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἱργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδ' ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digestissimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi patum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cõstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicè esse oportet. Sint præterea deci- *Deut. 18.* mæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. *Exod. 22.* Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. *Deut. 5.*

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem concilfant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec consuleiari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

ὕπως γὰρ καὶ ἀδὲ ἀμάρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῷ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλὴν ποὸς ἁμαρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς ποολεγόντων αὐτοῖς ἃ ποείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντων ἀφ' ἧς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἴ τι ἀφ' ἁπάντος ἐνδον παρ' αὐτοῖς γίνοιτο ποαφάρεσιν αὐτῷ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄξιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες ποώτοις τοῖς νόμοις μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄξιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε ποὸς ὕπνον ὥρα ξέποιτο, μάρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παέχει, δικαίας ὔσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ χρομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μεγίστῳ τῷ ἤδη γεγονότων, ὅτι ἢ ποοστοπῇ τῷ ἐσομένων. ὑπογέγραπται δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπηρέτησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἐφάπτεσθαι. ὅσα τε τῷ ἰσχυρῷ ὑποσημαίνειν δυνατὰ τῷ θεῷ καὶ τῷ ποὸς αὐτοὺς εὐνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βραχίονος, ὡς ποοβλεπτὸν πανταχόθεν τὸ ποὸς αὐτοὺς ποόθυμον τοῦ θεοῦ. Αρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀριστῷ καὶ τῷ ποὸς τὸ δίκαιον σπουδῇ ποοησκηκότες. Ἑκάστῃ δ' ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Εἰσάτωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἔξεινα τῆς ποὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν ἀναβεσέρους, ὡς τε τῷ θεῷ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ἀποφαίνεσθαι κύριοι ποὸς τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔσεσθαι, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τινὰς αὐτοὺς ὅτῳ ἀφθορᾶ τὸ δικαίου ἀνδείξεται, ἢ ἄλλῳ τινὰ ἄτοπον ποοφέρει καθ' ὧν ἂ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφαινομένους. ἔστε γὰρ κέρδει χαριζομένους ἔτ' ἀξιώματι ποοσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ ἔτος δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς αὖ τις κατὰ φόβον ἰσχύος ποοσνέμῃ τῷ ψῆφον κεκρίσθαι. τῷ γὰρ θεῷ ἰσχύς ὅτι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τῷ θεῷ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ανδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι ποὸς τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὑποτεταγμένων ἀποφαίνεσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τῷ δίκῃ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ ποοφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐπὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς δὲ μὴ πρὸς ἑαυτῷ μάρτις, ἀλλὰ ξεῖς, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τῷ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ ποοβεβιωμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἑνὸς μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θρασύος τῶν ψυχῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀνελευθερίαν. οὓς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πισθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ ποοχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δύσκηται ὁ κτείνας, μήθ' ὑπονοεῖταί τις ὡς ἀφ' μῖσος ἀποκτείνηκώς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μιᾶ γνώμῃ ποοθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῆς τοιούτων μιαίνοντος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πό- A
λεως τῆς πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἧς δ' ἂν ᾖ πλησιέ-
στατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ταμιεύοντες δάμα-
λιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα & ἀνεπιτήδειον ἀρ-
θέρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν
τῶν βοῶν, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ἀφ' καφαλῆς τοῦ βοὸς
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λεύιται & ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαρὰς ἀπαβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ
τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε ἁμαρτόντων πα-
ρατυχεῖν. ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἵλεων τὸν θεὸν, καὶ μη-
κέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ παθος. Ἀριστο-
κρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, &
μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύ-
τῃ χέρητε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐ-
τοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι.
Βασιλέως δ' εἰ ἡμῖν ἔρως ἐμπέσοι, ἔστω μὲν ὅστις ὁ C
μόφυλος, προήκοι δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς, διαφανὴς ἔστω. πολυγαμείτω μὲν ὅστις
τοῖς μὲν νόμοις & τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν,
προστάττω δ', μηδὲν ὄγκα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τοῦ
γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώ-
μενος, μηδὲ πλῆθος ἀργύρου καὶ χρυσίου κτημάτων, μηδ' ἵπ-
πων. ὧν αὐτῷ πολυπραγμονοῦντι, ἀφανὴς ἂν τοῦ
νόμων ἔσοιτο· κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι ὄγκῳ αὐθαδῶς D
ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ο-
ρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ ἀλλο-
τρείας πρὸς οὓς ὄρος ἡμῖν εἰρηνῶν. φυλαττέσθω δ'
ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς ἀγῶνα κειμένου ἀναιρεῖν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν & στάσεως γινομένων ἐν ᾗ πλεο-
νεκτοῦντας πρόσωτέρω χωρεῖν βέλεσθαι τοὺς ὅρους. μὴ
γὰρ μακρὰν ἔστω τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τ' ὅρων
μέγα κινοῦντας. Γλυκὺ ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν τεσ-
σάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τι τῷ θεῷ ἀπαρ- E
χὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, ἐ γὰρ κατὰ
καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. διασταλμένης ἢ τ' φύ-
σεως ἀώρους μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τοῦ δε-
σπότῃ χρῆσθαι. τῷ ἢ τετάρτῳ ξυγάττω πᾶν τὸ γλυκύμενον,
τότε γὰρ ὅσιον ἔσῃ, καὶ συναγαγὼν εἰς τ' ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τ' ἄλλου καρποῦ μετ' τ' φίλων
διαχρήμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν & χηρευ-
σῶν γυναικῶν. πέμπτῳ ἢ ἔτους, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ
καρποῦσθαι. Τοὺ ἀμπέλους κατάφυτον γλυ μὴ ποιεί- F
ρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ξυφφν τοῦτο τὸ φυτὸν. & τῆς δεῖ ἀρό-
ρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀροῦν τ' γῆν, καὶ μηδὲν
τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγλίου ἄγοντας,
ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα ἦθη, κἀκείνοις ποιεῖσθαι τ' ἄστεργον.
ἔστω ἢ καθαρώτατα σπέρματα & ἀνεπίμικτα, & μὴ συν-
δύο καὶ ζῷα σπείρειν. ἐ γὰρ τῆς ἀνομοίων κοινωνίας χαί-
ρειν τοὺ φύσιν. Μὴ ἢ κτιλώσειν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγ- G
γνῶ. Νέος γὰρ ἐκ τούτου, μὴ διαβῇ καὶ μέχει τῆς ἀνθρώ-
πων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τοὺ ἀρχαίου ὑπὸ τῆς
πρὸ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρόνοιαν λαβοῦσα. Δεῖ
ἢ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ ἐ κατὰ μί-
μησιν ἀναξιοπάτης τῆς κατὰ τοὺ πολιτείαν ἔσοιτο.
ἀλλ' ὡς ἐ πρὸ τῆς τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι τῶν κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτων,

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.* vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equísve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.* fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis *Lenit.25.* cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici depraùati possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam proprijs se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ *Deut.26.* in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

Ἀμήστας δὲ & συναερσιώτας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῷ δραγμάτων τοῖς βίου στανίζουσιν ἔρμαιον εἰ καὶ δίρημα πρὸς ἀλατεφολιώ. ὁμοίως δὲ & τῆς ξύγης ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῦ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ γὰρ οὕτω γε δὲ ἐν τῷ ἐκ ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ἀπορία τοῖς δεομένοις γίνοιτο, ὅσῃ χάρις ἐν τῷ δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τιὼ γῆν προθυμότερον εἰς τιὼ ἐπιτροφιὼ τῷ καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελῆς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλων ἀλαζονῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ ἢ βοῶν ὀπίτε ξίβοιεν τοὺς ἅχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῷ ἄλωνος. ἐ γὰρ εἰ δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασομένους τῦ καρποῦ, καὶ πρὸ τιὼ γῆσιν αὐτῷ πονήσαντας. Μὴ ἢ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἁπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅτι τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῷ ὡραίων μεταλαμβάνειν, ὀπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέχω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς λῆνους κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κῇ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῷ μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ὄσης κῇ ἀποδύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ κεχαεισμένου αὖ εἴη. κἂν ὑπ' ἀμελείης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ὠδαμὰ λείπωσιν, ὄντας μὴ ἰσοπαλίτας ὡς κοινωνοὺς & διατότας ἀλλὰ τιὼ συγγνώμην, ἀφιγμένους ἢ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰρ ἐκ ἡητέον ὅσα τις κῇ χρηςότητα παείσιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τῦ θεοῦ τιὼ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐκ ὅτι τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κῇ τὸ διδόναι φιλοτίμως, κῇ ἐκλομένου τῷ τοῦτο τιὼ ἰδίαν πρὸς τὸν τῷ ἰσραηλιτῷ λαὸν δύνοιαν, καὶ τιὼ χορηγίαν τῆς δὸ αμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐν πολλοῦ τὸ θείοντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ πρὸ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾷ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτιν αἰσχίστιν ἐλεύθερος ὑπομένοι. ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, & κατὰ τιὼ ἐρημίαν, πενίαν τῷ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δωρεὰς ἐξ ἐλέω θεονοίας τῦ θεῦ, τιὼ αὐτιὼ ταύτιν ἐξ ὁμοίω πάθος ἀπομείζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, αἷς ἔτους ἑκάστω θεσπέσιον τελεῖν, τιὼ μὴ τοῖς λευίταις, τιὼ δ' ἑτέραν πρὸς τὰς ἑωχίας, τρίτιν πρὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀγανέμησιν τῷ ἀπανιζόντων, γυναιξί τε χήραις κῇ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι & πρώτων ἑκάστω τύχη γινόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. κῇ τὸν θεὸν ἐφ' ᾧ ἐνεκαμψίης αὐτὰ γῆς ἰῷ αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν ὁμολογήσαντας, θυσίας ἀξ ὁ νόμος αὐτοῖς ὀπιφέρειν κελεύει ὀπτελέσαντας, τέτων τὰ θεσπέσια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' αὖ ἢ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λευίτας, & τὰς ἑωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενίωσχώς, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκαδε, σὰς ἄπικρυς τῷ τεμενίσματος, ἐχαεισπάτω μὴ τῷ θεῷ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν κῇ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρα μάρτυρος ἢ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μωσέως A testatúque decimas ſe iuxta Moyſis legem ſoluiſſe, precetur Deum, vt tum ſibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conſeruet: & pro ſua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honeſtis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne ſibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem: decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici ſit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit: atque hæc ita obſeruari valde intereſt, ad hoc vt proles naſcatur ingenua, & ad ſtudium virtutis erecta, ſi non è turpi aut illiberali matrimonio ſint prognati. Si quis aliquam pro virgine deſponſatam poſtea talem non inuenerit, in ius vocatam accuſet, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò cauſam agat pater, aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſi quidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris coniugio, ſíque nullum poſthac dimittendi eam ius habeat, niſi talem ipſi cauſam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in ſontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd ſi vitiata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeia fuerit, eo quòd parum ſolicitè pudicitiam vſque ad nuptiarum tempus ſeruauerit, lapidibus obruatur. quòd ſi ex ſacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis cauſam, alteri plus beneuolentiæ honoríſque detulerit, alteri verò minus: ſi filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd ſua mater in maiore gratia patris fuiſſet, poſtulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim eſt eum qui ſit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam ſuo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum obtulerit, ſi quidem perſuaſæ vt ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. Fontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit vt liberali coniugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati ſuccubuit. quòd ſi ſolitariam alicubi nactus, vi oppreſſerit, ſolus det ſupplicium. Qui virginem nondum deſponſatam conſtuprauerit, ipſe ducat. quòd ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de cauſa, vt ſæpe hominibus vſu venit, diſiungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd ſi & alterum offenderit,

Deut. 24.

Deut. 21.

Deut. 22.

τελίσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δίκῃ καὶ ἵλεων αὐτῷ διὰ παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν εὐεργέσιος διαμένειν, φυλάττοντα μὲ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνώμῃσι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μηδὲ συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ δὲ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' αἱ ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτο τινες ἐκβιάζονται. κρατεῖν δὲ τῆς ὑπερθυμίας τὸ δικαιοῦν, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδὲ ἡταιρημένῃ ἔστω γάμος, ἧς δὲ ὕβρεως τὸ στόμασιν τὰς δίκας τοῦ γάμου θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοῖτο. γίνοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ὄντα γάμων φαύλων ἀρχέων, μήδ' ἐξ ὑπερθυμίας ὑπ' ἐλευθέρα συνελθόντων. Εἴπις ὡς παρθένον μνησθυσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕρει, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲ κατηγορείτω. χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς αὐ ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς αὖ μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τῆ γένους. καὶ κειθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνης ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ ὀφλάνοι, καὶ πρὸς αἷς δίκῃ ἀντεκπεῖν δύναιτο. τῆ δὲ ζημιοῦν καὶ πρωτεῖος ἐπιτρέχειν αἰτίαν καὶ δεδοκέω πρόσθεν ἐπινέτω πληγὰς τεσσαράκοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλοις ἀποτινέτω τῷ πατρί. αὖ δὲ ἐλέγξῃ τὸν παιδίσκον ἐφθαρμένον, δημοῦσθω μὲν οὖσα τῆ μὴ σωφρόνως προῖδσαν τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων γάμων καταλαβέσθω. αὖ δὲ ὁ ἱερέων ἢ μεγιστήρων, καθέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ἐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας διὰ τιμῆ σφόδρα καὶ δυσίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τὴ δὲ ἑτέρας ὀλίγον μοίρας τυγχανούσης, αὖ ὁ ὑὸς τῆ μεγαλωσθείσης παῖς γνώμενος, νεώτερος ὢν τῆ ὑὸς τῆ ἑτέρας φύσιος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τῆ πατρὸς δόξαν τῆ πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ὑπ' τοῖς νόμοις διαξάμεν, μὴ συγχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆ μητρὸς αὐτῷ ἦττονα ἔφερε τῆ διαθέσει τῆ πατρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ ἑτέρᾳ. ὁ κόρῃ ἄλλῳ καταγνησθέντι φθείρας, εἰ μὲ πείσας πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεῦσαν λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. ποιησὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲ τὸ ἀρχαῖον πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προσπιῆσαι τοῦτο τῆ ἐλευθέρᾳ γάμου τῆ κόρῃ. ἡ δὲ φθαρεῖσα δ' ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος πρὸς τὴ ὕβριν. ἐὰν δέπε μόνη προέπεσεν διάσῃ) μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. ἢν δὲ πατὴρ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πατρὶ τῆ ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δὲ συνοικούσης βουλόμενος διαζυχθῆναι καθ' ἃς ἀποδοῦν αἰτίας, πολλαχῆ δὲ αὖ τοῖς ἀνθρώποις διαῦται γίνοιντο, χρήμασι μὲ πρὸ τοῦ μὴ δέπω συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λάβοι δὲ αὖ ἕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. πρότερον γὰρ ἐφαπτέον. εἰ δὲ μὴ πρὸς ἑκόντων καταδείη,

aut post eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum net familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent; mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, hæc tandem res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore fatiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantùm voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tum nuptiis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iuuenibus parentes suos contempserint, & debitum honorem præpudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis causa in matrimonium se conuenisse, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proindè resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

ἢ παλιν ἀναγκάσαντος αὐτὸ θελήσει γαμεῖν ὁ ἀφ' ἑτέρας, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τοῦ ἀτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τελευτήσαντος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν πρωτόμορον τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ξεφέτω τὸ κλήρου δεχόμενον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ τοῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν προτέρων ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν δ' μὴ βέλητα γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τοῦ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένου αὐτοῦ ὅτι τὸ οἶκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τοῦ τεθνηκότος ἀδελφῶ μνήμου. ἐρομένης δ' τῆς γερουσίας δι' ποίαν αἰτίαν ἀλλοφίους ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγη, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δεξιὰ τὸ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τοῦ τῶ κατοιχομένω μνήμου. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπειτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡδὺ ὥσπερ αὖ βουληθῇ τινι τῶν δεομένων, γαμείσθω. αὖ δ' ἀμνάλωτον τις λάβῃ παρθένον, εἴτε καὶ γεγαμημένην, βουλομένω συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέσω δυῆς ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἂ ξυραμένην αὐτοῦ καὶ πένθιμον χῆμα ἀναλαβοῦσα, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ἕτερος ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἐστὶ καὶ δίκαιον παιδοποιὸν ἀναλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τοῦ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτοῦ ἀμελεῖν πεφυκότος. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ὅσαι τῶν πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅσαι τοῖς δακρύοις αὗται τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅπη τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπλησθεὶς τῆς ὅπη θυμίας ἐφορμαίνουσιν αὐτοῦ γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτοῦ. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' αὖ τῶν νεωτέρων ἀδικοῦσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' ἀμελείαν ἢ δι' ὑπεροψίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσουσιν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασιν ὅτοι δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδ' ὅπως τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν ὧν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γλυκυμόνων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν αὖ δίκαιον παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γλυκὺ μὲν γὰρ χαρᾶς καὶ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ δι' ἀσεβῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τῷ μὴ δύξαντος εἰς σωτηρίαν τοῦ σῶ καὶ παιδείαν ἧ ἀρίστων εἶ χρησίμου. νῦν δ' συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν τῇ ἀνθρωπήμασι νέων, ὅτοχρήσοι ἔσα τῆς εἰς ἡμᾶς πίμπης ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλὼ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τῶ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ συναπομοῦδαι δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ προσηκορίαν ἔχουσιν, ὃς ἂν πρόσκον αὐτοῖς ᾖ δι' τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν ἐσόντων ἀπαραίτητος, ἢ σὺ μὴ πειρασθείης. κἂν μὲν τούτοις διαπίσωσι τὸ τῶν νέων ἀδίκημα, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅπη τοῖς ἠγνωμένοις ἐνείσθαι.

ὅτου

οὕτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς αὖ εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ἐκ ἐπῄδοντες, ἔτε ἰὸν κολαζόμδνον, ἔτε δυ- A
γατέρα. εἰ ἢ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῷ διδασκαλία τὸ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἧττον φανῶσιν, ἐχθροὶ δ' ἀκόνδυς
ποιεῖ τὰς νόμους τοῖς σωιεχέσι καὶ τ' γονέων ἐλλείμμα-
σι, φεραχθεὶς ὑπ' αὐτῷ τέκνων ἔξω τ πόλεως τὸ πάν-
θας ἐπομδόν, καταλυέσθω. Ἐ μείνας δ' ὅλης τ νυκτὸς
εἰς θέαν τοῖς ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὗτος ἢ
Ἐ οἱ ὁπωσοῦν τὸ τῷ νόμων αἰαιρεθῆναι καταχει-
θέντες. θαπτέσθωσαν ἢ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκρὸς μηδ' B
εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τὸ δικαίε πιμοίαν
πυνύων. Δανείζειν ἢ ἑβραίων ὅτι τόκοις ἔξεστω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. ἐκ δίκαιον φερόσοδεῖσ-
θαι τὰς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῷ, κέρδος ἐν νομίζειν, τιμὴ τ' ἐκείνων δυχα-
ειτίαν, καὶ τιμὴ ἀμοιβὴ τιμὴ φιλ τ θεῦ ἡμπορομδίων
ὅτι τῇ χρησόπι. Οἱ ἢ λαδόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε
τινὰ τῷ καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοιῶ αὐτοῖς τῷ
φιλ τὸ θεὸ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς C
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθεμδνοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. Αν ἢ ἀναγκωτῶσιν
φεὶ τιμὴ ἀπόδοσιν, μὴ φορὸς τιμὴ οἰκίαν βαδίσαντας
ἐνεχυριάζειν πειν ἢ δίκη φεὶ τούτου γένηται. τὸ ἢ
ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ'
αὐτῷ μηδὲν αὐτιλέγονθα τῷ μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι, κἂν μὲ ἄπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμδνος, κατε-
χέτω τὸ τοῦτο μέχει τ ἀποδόσεως ὁ δανειχώς. αἰ ἢ πέ- D
νης, ἀποτιθέτω φρὶν ἥλιε δυσμῶν, καὶ μάλιστα αἰ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τὸ
θεῦ τοῖς πενομδνοις ἔλεον νέμοντος. Μύλων ἢ Ἐ τὰ φεῖ
ταύτιων σκεῦη, μὴ ἀξεῖναι λαμδάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ ἐρώντας καὶ τῷ φεὸς τὰ σπία ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῷ χειρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπε μὲ
κλοπῇ, θάνατος ἔσω ζημία. ὁ ἢ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμδνος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας ἢ ὅτι τοῖς
κατ' οἶκον κλεπτομδνοις τὶς, ἀθῷος ἔσω κἂν εἰ φεὸς E
διωρύγματι τειχέε. Βόσκημα ἢ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦ τιμὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλοῦ βοός. πενταπλοῦ
ἢ ἐφ' ὕτε καταδαλέτω. ὁ ἢ τὸ ὀπτήμιον ἄπορος
ἁλώσασθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασμδνοις.
Περαθεὶς ἢ ὁμοφύλε τὶς ἓξ ἔτη δουλδέτω, τῷ δὲ
ἑδδόμῳ ἐλδθερος ἀφείσθω. Ἐὰν δέ τινον αὐτῷ
ἠλευθερωμδνον ἐκ δούλης φῦλῆ τῷ φριαμδνε, δῶ τιμὴ δῶ-
ρειαν, Ἐ τιμὴ φεὸς τὰ οἰκεία φιλοσοφίαν δέλῃ) δου- F
λδειν, ἑαυτῷ ἰσδήλ, πεντηκοστὸς ἢ ἑαυτὸς ὄξιν, ἐ-
λδθερεύσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τιμὴ γυναῖκα ἐ-
λδθεραν ἐπαγόμδνος. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον δῦρη κατ' ὁδὸν, ὅτις πήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ δῦρεν, ἀποδότω, τιμὴ
ἐκ τ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθὸν ὑπολαμ-
δάνων. Ομοίως Ἐ φεὶ βοσκημάτων οἷς αὖ ἐντύχοι
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομδνοις, μὴ ἀμελήσαντος τὸ κυ- G
ρίου ὥσφρημα παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μάρτυρόμε-
νος τ θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἀξεῖναι ἢ
παιδίαν κτηνῶν τινὶ κακοπαθοιαίτων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτοκότων ἐν πηλῷ. σωδηρούζειν ἢ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμδνον βοηθεῖν. Κλυύειν ἢ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἐπῳρωμδνοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλαίη τιμὴ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicij, Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quilquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenerit: reddatque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. lumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem teualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sactam qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄπονται καὶ ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγὴς, ἀδικήματα μὲν ἐκδικείσθω ταυτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. αἰ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὸ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἀδρὰ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αἰ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀδρὰ τὸ ἐξαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀποθνήσκῃς δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιούσης τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσοπαλεῖ ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκεύασμένον. Ὁ πρώσας, παχέτω τὰ ὅμοια, σεσόμενος ἕτερον ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται γλυφθαι πικρότερος. Βοῒ τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς τροφὴν ὠφελὴς κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, παροιδὼς αὐτοῦ τοῦ φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς ἄρτος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀπηρημένῳ ζεζυγημένος. Ἐαὶ δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθάσθω. ἑξήκοντα δὲ σίκλοις ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀπηρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν ὕστερος πληγὰς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τοῦ τιμοῦ τοῦ ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαιρεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελῶς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ἐπιβολὰς ἔχειν κεκλεισμένας, ἐχ ὅπως πῆς εἰρήσιν ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα ζῷόν τι μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. Φυβαλλέσθω δὲ τοῖς σέλεσιν ἄπερ ὡς αὐτὴ τείχους ὄντα, ἐκ ἐάσῃ τινας ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθ. Παρακαταθήκην δ' ὥσπερ ἱερόν τι κτῆμα ὁ φυλακὴν, φυλακῆς ἀξιούσθω. μηδεὶς ἀποσερήσας σωθείη τὴν πίστιν δυνάσθω, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσοῦν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδενὸς ἕνεκα τὴν ἔξελέγχοντα. καθ' ὅλα δὲ τὸ συνειδὸς ὑπερέμνον τὸ αὐτοῦ φρουρεῖν ἕκαστον δεῖ φεύγειν. κτήματος ἀρχέμνος αὐτῷ πάντα ποιείσθω τὰ παρ' ἄλλων ἕπαρτον αὐτῷ παρίζει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπίβολον ὁρῶν ὁ πίστις λυθεὶς ἀπολέσθαι, ἀφιόμενος ὑπὸ τοὺς ἑαυτοῦ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὠφελῶ τὸν αὐτοῦ βέλησιν ἀπόλοιτο δὲ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ὕστερος ἀνεπαρίστατος ἀπείτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆς πίστις λυθείσης τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐκ ἀξίλαβεν ἀποδυσῶν κατηγνώσθω. Ομοίως δὲ τῶν ἄλλων ἀδικημάτων, κἂν μισθόν τις ἀποσερήσῃ τῶν ὑπὸ σώματι τοῖς αὐτῆς ἐργαζομένων,

μέμνη-

μεμνῆσθαι ὅτι ἐκ δικαίου αἰδεῖς πένητος μι- A
σθὸν, εἰδότας ὡς αὐτὴ γῆς καὶ τῆς ἄλλων κτημά-
των ὁ θεὸς αὐτοῖς τοῦτον εἴλη παρεσχηκώς. ἀλλὰ μη-
δὲν ἀναβαλλέσθω τινὶ ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν
ἀκτίνειν, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν
πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασμένον. παῖδας
γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δεῖ τινὶ
ἐκείνων αὐτῆς ἀρετινὶ, οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι
μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίασις φεύγειν τὰ
φαῦλον. Οὐδὲ μὴν πατράσιν ἡμῶν ἁμαρτίαν λογι- B
σέων, τῆς νέων πολλὰ ἀφεῖ τινὶ ἡμετέραν διδασκα-
λίαν αὐτοῖς ὑπεξαιρόντων ἀφροσύνη τοῦ διδάσκε-
σθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ συῶδον φεύγειν
τινὶ μετ' αὐτῆς, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν
τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει
τοῦ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαύνειν δ' οὕτως,
ὡς ὑπὸ τέχνων σφαγῆ, καὶ φεύγειν τούτων ἀπολλύ-
τας τὸ ἐκείνων αἴτιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς C
αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσαντο φεύγειν τοῦτο
καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέ-
ρας εἶναι ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι δ' ποιεῖν ἀκτομίας, μήτε
ἀνθρώπους, μήτε τῆς ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν
ὑμῖν εἰρηνικὴ τῆς νόμων κατὰ τινὶ πολιτείαν διάταξις
ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ὑμένης ἀσφάλειαν αὐτῆς τὸν κόσ-
μον παρέξεται. γένοιτο δ' χέρνος μηδὲ εἷς ὃς καινί-
σει τι τούτων καὶ φεύγειν τὸ ἐναντίον μεταβάλλει. ἐπεὶ D
δ' ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ φει-
δρεσιν ταραχὰς ἐκ καθ' ἡσυχίαν ἐμπεσεῖν, φέρε ἐκ φεύ
τούτων βραχέα φεύσδιατάξωμεν, ὡς ἂν φεύειδότες
ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῆς σωτηρίων ἀπορεῖτε
καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ὑπὸ ζητοῦντες ἀπαρεσκάζε-
σθαι τοῖς καιροῖς φθάσαντα. γὰρ ἀν ὑμῖν ὁ θεὸς ἔ-
δωκε, πόνων καταφρονῆσαι καὶ ψυχὰς φεύς ἀρε-
τινὶ ἡσκημένους ἀπόλεμον νέμεσθε, κακῶς ἡσκημένοι αὐτοῖς
μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτοὺς ὑπὸ κακώσει σρατευσάντων, E
μήτε σάσεως ἐμφυλίου καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταναν-
τία παρέσαι τοῖς ἑαυτῆς φεύτοντες, ἀπολεῖτε τὰ ἐκεί-
νοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δο-
κιμάσας ὁ θεὸς φθάδοσαι διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι
αὖ πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὸ παίδων ὑμε-
τέρων γένηται, φθᾷ τ' θεῦ ἐπαρόμενον φεύχεσθαι. μέλ-
λοντας δ' πολεμεῖν φεύς βίαν ἐκ κήρυκας πέμπειν
φθᾷ τοὺς ἐκεῖσε πολεμίους. φεύ γὰρ τῆς ὅπλων, καλὸν
εἶ χρῆσθαι λόγοις φεύς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι ἐκ σρα- F
τιαὶ πολλῷ ἔχοντες κ' ἵππους ἐ ὅπλα, ἐ φεύ τούτων
δυμῆ τὸν θεὸν κ' σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγ-
κάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαγεῖ-
μένους ἀβέλτιον αὐτοῖς κέρδος φεύσλαμβάνειν. ἐ πυ-
θομένων δὲ καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τ' εἰρηνίῳ φυλάττεσθε,
φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν
ἐθέλοιεν, σρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, σρατηγὸν δὲ αὐτο- G
κράτορα χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποσρατηγὸν δ' χειροτονή-
σαντες ἕνα τ' ἀρετῇ φεύχοντα. πολυαρχία γὰρ φεύς
τοῖς ὀξέως τι φεύτ' ἀπάγειν ἔχουσιν ἐμπόδιον ἐσ',
κ' βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. σρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῆς ῥώμη σωμάτων, καὶ ψυχῆς διόλμια διαφερόντων. τὸ δ' δειλὸν ἀποκείναν-
τας, μὴ τοὺς πολεμίους φθᾷ τὸ ἔργον ἔσπειν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ δ' ειμαμένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
ſua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non
procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cum conſtet Deum nolle vt operarius *Ibidem.*
laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum pro-
pter ſuam virtutem digniores miſeratione,
quòd è talibus nati ſint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
B rum ſunt imputanda, qui contempta paten-
tum diſciplina multa ſibi permittunt facere.
Spadones abominare & auerſare, qui virilita-
te & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quòd
non modò poſteritatem quantum in ſe eſt, ſed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim conſtat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. ſimiliter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Caſtrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & inſtituta ſunto, & Deus propitius
inconcuſſam eam & imperturbatam conſer-
uabit. abſit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homi-
nes vel ſponte vel inuitos in turbas ac perи-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum
D vſus erit in promptu habeatis ſalutaria conſi-
lia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes poſſideatis, nec
hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obſeruatione permaneatis.
E Bella verò vel vobis vel veſtris poſteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum inſtabit, caduceatores primùm ad de-
ſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi,
& arma, & ſuper omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi
F ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſeruа-
re: quòd ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus ſtrenuè gerendis, ſed
non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus
G autem habendus eſt virorum tantùm robore tã
animi quàm corporis præſtantium: ignaui ve-
rò minimè admiſcendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auerſi hoſtium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem ſint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vineã nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum; quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuiscerentur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas repoſceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisáque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deut.30.31. 32.33.34.

Deut.27.28.

οἷς ἔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν σιαύσεως, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετοχικότας, ἐὰν κατὰ χώραν. καὶ τοῖς μνησθησομένοις δὲ, Ⓒ νεωστὶ γεγαμικότας, μὴ πόθῳ τέκνων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ περιῶντες ἑαυτοὺς εἰς τοῦτων ἀπόλαυσιν ἀθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, προνοεῖτε μήτε τῆς συχερεστέρων ἐργάσασθε. πολιορκοῦντας ἢ Ⓒ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τοῦ γῆ, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι νομίζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῆς ἀνθρώπων γενόνεαι, καὶ φωνῆς αὖ δύρησάντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀδίκ αἰτία γεγότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς πρὸ δίκης, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἢ καὶ μεθιστήσαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τοῦ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρὴ ἀφανίσαι. φυλάσσετε ἢ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἀνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἐπ' ἐσχάτοις τετταρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παρέδωκεν, ἃ καὶ ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, ἐλογίας αὐτοῖς ἐδίδου καὶ κατάρας ὅτι τοῖς μὲν τοὺς νόμους ζηλοῦσιν, ἀλλὰ παραβησομένοις τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τοῖς βιβλίῳ τοῖς ἱεροῖς, προφήτευσεν ἔχουσαν τοῖς ἐσομένοις, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἑκείνῃ διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παρέδωκε τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῦ λαοῦ, εἰς ἣν Ⓒ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τοῦ σκηνοῦ. τοῖς τε λαοῖς παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὰ ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τὴν ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας ἢ τοῦ χαναναίαν γῆν, Ⓒ πᾶσαν διαφθείραντας τοῦ ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνέχοντα τετραμμένον, ἐ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαριζίου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐξ ἀριστερῶν γιβάλου προσαγορευομένου. μεμιωθεῖσαν ἢ τοῦ στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, ἢ συν αὐτοῖς λευίτας τε ἢ τοὺς ἱερεῖς. Ⓒ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τοῦ γαριζείν γνωμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ Ⓒ τοῦ τῆς νόμων φυλακῆς ἀποδέξεσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραβεβηκόσι, δεύτερον ἢ τοὺς ἑτέρας, ἢ τούτων πάλιν δεχομένους, τὰς προτιμίας ἐπαρεῖν. ἔπειτα κἀ ταῦτα τοῖς παραβησομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνοῦσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσῃ τὰ λεγομένων. ἀπῆρεν ἢ τοὺς ἐλογίας Ⓒ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλίπειν τὴν μάθησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου· αἷς δὴ κἀ τὰς βωμοῦ τελευτῆς ἐπέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ κἀ ταῦτα φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε Ⓒ ὁλοκαυτῶσαι, κἀ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἐ γὰρ ἦν νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βραδέως ἔθνος, ἀπόλουθα τούτοις ποιοῦν διετέλει.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναί τε καὶ ἀδέσποτα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογισάμενος νομθέτης, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγένειᾳ χαριζόμενος, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελεῖσθαι τύτοις. ἀλλ' αὖ τε τις τῷ ἐξ ἁπάντων συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἄντε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βέλησιν ἰδίαν ταῦτα γένεσθαι δεικνῦσαν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὴ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος ἔτι πάντ' ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις σωτεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμποιίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβαίνοντες τὰ αὐτῶν θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὁπλοντες αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῶσι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῶσι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεισθῶσι, καὶ καταπραθέντας δουλεύειν ἀνδράσιν ἐχθροῖς λυπουμένοις οἴκτον ὅτι τοῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὰ τούτων ἀποβολὰ, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρομήσας δὲ τὸν ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰν ἐξαγαγῶν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐ ὅπλισεῖσειε, καὶ πᾶσαν ἐπιθυμήσας τὰ πληθυ. ἐπεί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὰ ἡμέραν δ' πρὸς ἐκείνης ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπαλλαγῆς μόνον τῆς ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῆς κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν διάνοιαν ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῖν μεταβολῆς φρόντιδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν σύμμαχον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐᾷ ὁ θεὸς τὰ ἀφήγησιν αὐτῶν διδοὺς καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστατηρὰ χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν εὐεργετεῖν ἠθέλησε. αὐτὸ δ' ὧν προθυλογῆσαι τὰ τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτῃ ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε θεὸν τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μηδὲν ὑμῶν ἔτι παρέξει ἀφορμὰ κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων θεὸν κοινῶν. θεῶν δ' μὴ πειραθέντα χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis iureiurando eos ad legum cuſtodiam adſtrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent, ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius ſi fieri poſſit ſupereſſe paterentur. ſin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tum & præſente Moyſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruituróſque gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantùm amittant, ſed ſæpius. Deinde Moyſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exoriſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, veſtræque memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propicio conferendis, longè ſint anteponendæ. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi cõſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34.

Hæc poſtrema verba Moyſe loquente, & ſingulis ttibubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cóceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquam eius virtutem ſatis degustaſſent, iam carendum eo, ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nō veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longius aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananææ terrę proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuuſq; eſt vltimo anni menſe, die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

μωυσέως ἢ ταῦτα πρὸς τελευτὴν εἶπε φήσαντος, καὶ μετ' ὀλοφυρμοῦ ἐκάστη τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ ἐπιχώρια, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στρουθοπομπούσας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστερα κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι τὰς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν συνίεσαν. ἦν ἢ κατ' ὄπινοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἄμυλλα τὰ λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵᾳ στέρεσθαι τὸ κηδεμόνος περὶ τῶν μέλλοντος ἀπεθρηνοῦσαν. τοῖς ἢ καὶ περὶ τούτου τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσάμενοι ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τοῦτο δ' ἐπιβολὴν τὰ τῆς πλήθους οἰμωγῆς ἐπῆρε ὀδυρμῷ τεκμήραιτο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅπερ μέλλοι τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κατὰ βλάπτειν αὐτὸ παρόντας θεοῦ φύσεως νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸ λαοῦ προυχόμενοις ἐνικήθη δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἔνθεν ἤμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ μωυσῆς, τοὺς μὲ πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν πρεμοῦντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἐγγιον λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ ἢ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τὰ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχεσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτόν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπη τοῦ ὄρους τοῦ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγίνετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γλῶ ἀρίστην τοῦ χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτὸ καταβαίνειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένῳ ἢ κατὰ τὸν ἐλεάζαρον αὐτὸ καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος ἀφνίδιον ὑπερ αὐτοὺς στάντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι βλασφήσωσιν εἰπεῖν. ἔβιωσε ἢ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ἢ τοῦ ὑστάτῳ μηνὶ τῷ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρε καλουμένῳ, ἀδὰρ ἢ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ. συνίσει τε τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑπερβαλὼν, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε καὶ πλήθουσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἑνὸς τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γνώσεσιν μόνον αὐτοῦ τὸ προσηνέσιαν ἐν τῷ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. ὁ στρατηγὸς μὲ ἐν ὀλίγοις, προφήτης ἦ, οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι αὖ φθέγξατο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὴν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη ἢ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἐφεξῆς τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ὧν λοιπὸν ἐποιοῦντο τὰ θρησκήσιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τὰ ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν καταλαβὼν διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὑβρίσαντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπῆλθον συμφορῶν. καὶ στασιασάντων πρὸς ἀλλήλους διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ ταύτην τὴν κακοσεβείαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυμφοίαις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δὲ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία ἠφανίσθη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε μωαβίταις· καὶ ὑπό τινος ἰουδαίου τὴν δουλείαν ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαραὰκ καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησαν, καὶ τὴν χώραν ἐπάκοσαν τὴν ἐπιοῦσαν. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι δεσπόται τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰσχυρῶς χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἄρχος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis D c. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πλεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας διέτεμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὁ τὸν θεοφρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῷ ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰν ἑτοίμην εἶ) τὸ πλῆθος. πέμπει ὁ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς ὁ ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς καὶ καμεῖν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος ὁ τοὺς τῶν ῥουβήλιδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῶν γάδιδος καὶ μανασσήτιδος θεσπεσίους, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορέαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμον ὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνου θεσπεσίᾳ μνήμῃ ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμούσῃ, τῇ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προσγελλόμενα θεσθύμους. τῶν δ' ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅθεν ἦν ἰορδάνου ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὖθις οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀσφαλείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τά τε τείχων, ὅσα καρτερά, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἱ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δὲ ἀσθένειαν συνέφερον. ἠμέλουν ὁ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοφορίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὸν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' ἀχὶ διάνοια πολεμίων. ὡς ὁ γλυμμένης ὀψίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τὰ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προῆχθησαν δεῖπνοποιησάμενοι, καὶ πρὸς ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φρονὶς ἦν, μενοῦν) τῷ βασιλεῖ πρὸς δεῖπνον ὅτι, κατασκεψάμενοι πρὸς τὴν πόλιν ὑπὸ τὰ τῶν ἑβραίων

στρατο-

σεφανοειδου παρειναι, και οντες εν τη της ραχαβης A
καταγωγιω, μετα πολλης δ' της ευλαβειας σημειαι
υπαρχειν. ο δ' δυθις πεμψας προς αυτους, επι-
λυσειν αγαγειν συλλαβοντας, ινα βασανισας μαθοι
τινα βουλομενοι παρειεν. ους δ' εγνω τιν ερυθραν
αυτων η ραχαβη, λινον γαρ αγναλιδας οτι τω τει-
χους επυκε, τοις μεν κατασκοπους εις ταυτας απε-
κρυπτει. τοις δε παμφθειση υπο της βασιλεως επε-
χθη ως ξενοι τινες αγνωτες ολιγω προτερον η δυεσιν B
των ηλιον παρ' αυτη διανυσαντες απαλλαγειν.
οις ει φοβεροι τη πολει δοκουσιν η κινδυνον τω βα-
σιλει φεροντες ηκον, απονον εξ) λαβειν διωχθεν-
τας. οι δε, της γυναικος ειπουσης αυτοις υπελθου-
σης, εδενα υποπτησαντες ολον, απηλθον, ουδ' ερευ-
νησαντες το καταγωγιον. επει δ' ορμησαντες και
ας ενομιζον αυτους μαλιστα τω οδων απαρξεσθαι,
κ κατα τας εις τον ποταμον φερουσας, ουδενι γνω-
σιμαπι εντευθεν ειχον. παυονται τε παντες τε C
δ' θορυβου καταστελλοντος η ραχαβη καταγαγουσα
τους ανδρας, και τον κινδυνον ον υπερ της αυτης υ-
πηλθοι σωτηριας, αλογον γαρ αποκρυπτουσαν αυ-
τοις, κ κατ' ολιγον τιμωρειαν, αλλα παντοιπ αυτων απολεσθαι καιρος, ωδε καλε-
σασα δε μηπω εχειν οταν εγκρατεις της χωρα-
γων γης καταστωσι, αμοιβην επισαι δυνωνται
της αρτι σωτηριας, χωρειν επελυσεν οτι τα οικεια, ο- D
μοσαντας η μιν σωσειν αυτην και τα αυτης οταν τ πο-
λιν ελοντες, φθειρωσι παντας τους εν αυτη κ το ψη-
φισμα το παρ' αυτοις γνωσθεν. ταυτα γαρ εισηναι ση-
μειοις τοις επ τη θυρα διδαχθεισαν. οι δ, κ τ παρηντων
αυτη χαριν εχειν ωμολογουν. κ ωδε τ αυθις ωμνυον
εργω τιν αμοιβην αποδωσειν. ιωπα δ' αν αθη
μελλησης αλισκεσθαι δ πολεως, συμβηλθον κτησιν
τε τ αυτης κ τοις οικειοις απαντας εις το καταγωγιον
αποθεμενους εγκαθειρξαι, προ της θυρας αναπτασαν E
φοινικιδας. οπως ιδων τ οικειαν ο στρατηγος φυλαττη
κακως ποιειν. μυησειν γαρ αυτω εφασαν δια το συν
στολης προθυμον. ει δ' τις επ τη μαχη πεσοι της σων,
συ τε εκ αν ημιν επενεγκοις αρασαν. τον τε θεον ον ομωμο-
καμεν παραιτουμεθα, μηδεν ως οπω ωδικαιησει τους
ορκους δυσκρασιαν. και οι μ ταυτα συνθεμενοι, εχωρουν
δια τε τειχους καθιμησαντες εαυτους. και δεξαμενης F
προς τους οικειους ηγγειλαν οσα προξαντες οτι της
πολεως ηκον. ινιοις τε της αρχιερει ελαιαζαρω και τη
γερουσια φερει τα τοις σκοπους ομοσθεντα προς τιν
ραχαβιν. οι δ' επεκυρωσαν τ ορκον. δειπνος γ τ στρα-
τηγου τιν δια βασιν, μεγας γαρ ην ο ποταμος της ρυ-
μαπ, ητε χειμωνος πορρωτω, κ γαρ εξ δυκπτωσεως προ-
τερον, βιαιομενοις τε χειμωνι, εχ εξειν χρονιν πα-
ρα της πολεμιων υπελαμβανεν, πορρωθεν τε μη τυγ-
χανοντων, δυνατον αυτοις επαγγελλεται θεος ποιη- G
σειν τ πορειαν μεσους αυτε το πληθος. δυο δ' ημερων
ημερας ινσους, διεβαζε τον τε στρατον κ τιν πλησιον
απασαν τοιουτω τροπω.

& nunc dimittétes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignoros paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum interneccioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurándum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non habaret, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotib. primis ingressis vadabile est visum, quòd & aqua decreuisset,

Iosue 3.

& glarea non amplius vi vndarum volueretur, sed stabile solum exciperet vestigia; omnes iam intrepidè vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum rursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est.

Iosua.4.5. Porro Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex alueo propheta iubente sustulerant, vt monumentum esset prodigiosè refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum ex quo ea primùm vti cœperant quadragesimum.

Iosua.6. Cúmque hæc omnia securè & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaque prima die festiuitatis, sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad vrbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in castra reuertebantur. Cúmque per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iussitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reseruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque septies lustrata paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passimque cadaueribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῆ δὲ κάχλικος τὰ μὲν πολλὰ ἔβη, μὴ δι' ὀχεῖ ἢ ῥοῦ ὧδ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τὸ ἐδάφος κοιλότερον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπερρύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς προεῖπε ποιήσειν, τοῦτον κατανοοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διέβαινε τὸ πλῆθος καὶ τὰ σφαλῆς ἐκφάνθον τύχη. πάντων δ' διαβάντων, ἐξῆσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸ συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, ὡς διαβάντων αὐτὸν τῷ ἱερέων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα προελθόντες στάδια, ἐβάλοντο στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἰησοῦς δὲ, τότε δωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος αἱρεθεὶς τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ ὑδατος τὸ προφήτου κελεύσαντος ἐδρυσάμενος, τεκμήριον τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὴν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς προτερον συνέβαινε ἀπανίζειν, τότε ῥᾳδίως ὑποστρωτῶντες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθερίζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ τῆς μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένοις ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιοῦντων τῶν ἱεροσολυτῶν, οὐκ ἐπρεσβεύοντο οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὴν ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν. οἱ καὶ προσήσαν ἐπὶ τὰ κέρατα αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸ στρατὸν εἰς ἀλκὴν προθυμότερον τε τὸ τεῖχος ἐπορθῆν δ' ἐλπίδος. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἐποίησαν προσοτέρω, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅπῃ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸ λαὸν ἅπαν, τὴν ἄλωσιν αὐτοῖς δ' πόλεως δεδηλώσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεὸς ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τὸ σφετέρου τὸ τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μὴν τοι πάνθ' ὅν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποστεῖλαι τὴν φόνου τὸ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε ἁρπαγὴν γινομένους προφορᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα εἰς ἀθροίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τοῦ καθορθωμένων τοῦ θεοῦ τηρεῖν ἐκ τὸ πρῶτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὴν γένναν αὐτῆς, διὰ τοὺς γενομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸ στρατὸν, προσῆγε ὅπῃ τὸ πόλιν. προσέπεσαν δὲ πάλιν τὸ πόλιν ἡγουμένης τὸ κιβωτὸς τοῦ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοξυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάλξεις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτοῦ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἐβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὸν παράδοξον τοῦ τείχους ἀναζοπῶν καταπεπληγότων, καὶ τὸ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀπεφοῦτο δ' οὐδὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποσφατόμενοι. παρητεῖτο δ' ὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ἀπόλλυντο ἄχει τ γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ut-

νεκρῶν ἡ πόλις ἰῶ ἀπάλωσις, Ϲ διέφυγε ὐδέν. τὴν A
ἢ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. ἡ τὴ ρα-
χάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυ-
γοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ πρὸς αὐτὸν ἰησοῦς ἀ-
χθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ σωτηρίας τῆ κατα-
σκόπων. καὶ μὴν τ διεργασίας ταύτης ἔλεγε ὀν τοῖς ἀ-
μοιβαῖς ἐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὴν δυ-
σὶ μὲν ἀγροῖς, ἡ δόξῃ τιμῆς εἶχε τ ἁπάσης. τῆς ἢ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. Ϲ ἡ τῆ οἰκη- B
σόντων εἴτις προθυμηθείσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρὰς ἐ-
πέθετο, ὅπως, θεμελίοις μὲ τοίχων βαλλομένοις, στερηθῇ
τῷ πρώτῳ παιδὸς, τελειώσας ἢ τ νεόκτιστον τῆ παίδων
ἀποβάλῃ. τ ἢ ἀρᾶς τὸ θεῖον ἐχ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
ὕστερον ἐροῦμεν τὸ περὶ αὐτὴν πάθος γιγόμενον. ἁπέ-
φερεν δὲ πλῆθος ὑπ τ ἁλώσεως συναθροίζεται, ἀργύ-
ρου τε καὶ χρυσοῦ, Ϲ πρὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς κρύ-
βαδίζος τὰ δεδογμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
ἀφαιρουμένων. καὶ ταῦτα μὲ ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ἀποδιδῶσιν κατατίθεσθαι. Ϲ ἱεριχοῦς
μὲ, τοῦτον ἀπάλεθρ τ τεῖχος. ἄχαρος δέ τις, ζαβδίου
παῖς ὤν, ὑπ φυλῆς ἰούδα, δίρων χλαμύδα βασίλειον, ὑπ
χρυσοῦ μὲ πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν ἢ χρυσοῦ σταθμὸν
ἑλκουσαν σίκλους ἀργυρίου πεντήκοντα, καὶ δ' εἶνον ἡγησάμενος εἰ
ὁ κινδυνεύσας ὠφελεῖ κέρδος τοῦτο τ ἰδίας χρείας ἀ-
φειδόμενος, δοκοῦσαν φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δικαίῳ, ὤ-
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτῇ σκιλῇ κατώρυξεν εἰς D
τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας ὅτι καὶ τ
θεόν. ἐκλήθη ἢ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς
γαλγάλ. σημαίνει ἢ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάν-
τες γὰρ τ ποταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τ ἀγυ-
πτίων καὶ τ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρείας ἐνόμισαν. μ ἢ
ἡμέρας ὀλίγας τ ἱεριχουῦντος συμφορᾶς, πέμπει ἑ-
πτακισχιλίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς ἄϊναν πόλιν ὑπὲρ τ ἱεριχέν-
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ ἀϊνατῶν τρα- E
πέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἑξ Ϲ ἑβδομήκοντα. τοῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην Ϲ δύπην
ἐποίησεν ἀθυμίαν. ἐ κ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καὶ
ὅτι μὲ πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διε-
φθαρμένων, ἀλλὰ κ ἀπόγνωσιν. πίστ ὄντες γὰρ ἤδη τ
γῆς ἐγκρατεῖς εἶ), καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν
στρατὸν ἅτε τῷ θεῷ προσωμιλημένον, τεθαῤῥηκότας
ἀβασάνως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐνε- F
δύντες, ἐπὶ ἕλης τ ἡμέρας ταῖς στολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, ξοφῆς δὲ μίαν διαζήτησιν ποιούμενοι. μέ-
χρις δὴ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων ἢ
ἅτως ὁ ἰησοῦς τὴν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, κ πρὸς
τ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παρ-
ρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, ὐχ
ὑπ' αὐθαδείας προῆχθημεν ὡς ταύτην ὑπάγεσθαι
τοῖς ὅπλοις τ γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τοῦ σοῦ δούλου πρὸς
τοῦ ἡμᾶς ἐπεγείραντος ὃς δὴ πολλῶν τεκμηρίων ἐπη- G
γγείλω κτήσασθαι παρίξειν ἡμῖν τήνδε τ γῆν, κ τ στρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τ-
τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλήπτηκε τὰς
σὰς. νῦν ἢ δὲ δόξαν ἐπαμότες, κ τῆς δυνά-
μεως τινὰς ὑποβαλόντες, ἐπεί τε τύτοις ὡς ἀ βεβαίων
τῆ δόξῃ σοῦ, κ ὧν προεῖπε μωυσῆς ἀπεχόμεθα,

repletáque trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio superérant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

Ios. 7. 8.

& à præliis abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime, deſperationémque in futurum ætonitis eximе. Talibus exorabat Deum Ieſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat, cúmque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum, eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui videns non eſſe locũ tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: móxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamẽ prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimultata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſolescentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis qui in inſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainã feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è myris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus, vrbémque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

II. *Ioſuæ 9.*

καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰρῇ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμει γάρ σοι τούτων ἔασιν ἅπαντα, δώρησαι ἡμῖν λυπηρὸν νῖκος ἀθυμοῦσιν, καὶ τοῖς παροῦσι δυσελπίς ἀσχημόνους ὕπνος τῆς διανοίας ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὅτι σῶμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καὶ καθαίρειν τὸ στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ προείζεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ φυλὴν κλήρῳ. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς δηλουμένης, καὶ φαρείας πάλιν πρὸς τοῦ κλῆρον ταύτης. τὸν δ' ἀληθῆ τοῦ κακουργήματος, πρὸς τὴν σαχαρίου συγγένειαν δύεισκετο. κατ' ἄνδρα δὲ τῶν ἐξετάσεως γενομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι δεινῶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐκφωνήσαντος, ὁμολογεῖ τε τὴν κλοπὴν, καὶ τὰ φώρια παρῆγεν εἰς μέσον· καὶ δόξαν μὲν δίκης ἀναιρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ πρέπουσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγεν ὅτι τὴν Αἶναν αὐτοῖς, καὶ νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐνέδρας στρώσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μὲν θεάσεις αὐτοῖς ἐκ τῆς πρότερον νίκης ὑπόντων, ὑποχωρεῖν πρὸς τὸ οἰκεῖον μέρος, ἕλκῃ τοῦ τρόπῳ τούτῳ μαχεῖν αὐτοὺς τῶν πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ὅτι νίκη καταφρονήσας. ἐπεὶ δὲ ἀναστρέψας τὸ δύναμιν καὶ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὅτι τὴν μάχην ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσπηδῶν εἰς τὴν πόλιν τῶν ἐνδον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὴν γνώμην προπαρομόνων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. Ἰησοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φθάνειν ἔφευγεν. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀνάγαιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ ταύτην ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ὅλα τ' ἀγρῶν ἦσαν σκεδαζόντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῶν συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἅλω, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείας, καὶ τῶν ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρον τὸ πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ τὸ πλούσιον δὴ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατώταις Ἰησοῦς διένειμε, χιλιόμβους ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δὲ κατοικοῦντες ἐγγὺς τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς αἰνάταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἱππουῆ μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. ὅτε δὲ τάξεσθαί τινος τῶν μετείων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ καπαναίων ἔθνους παντὸς πολεμιωτάτου αὐτοῖς. κεφηνεῖται δὲ καὶ πανδημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅτι συμμαχίαν παρεκάλουν, ὑπὸ αὐτοὺς ὅλα δέξασθαι τὸ κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δὲ αὐτοὺς, διέγνωσαν ὅλα δραίαν τοῖν δύναμιν αὐτῶν. πρεσβευσάμενοι δὲ τὰς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρεσβείς πρὸς Ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀπεσαμβρίας, ὡς μάλιστα αὐτῷ πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς φέρειν τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογῶν αὐτοὺς χαναναίους ὄντας φίλους ἡγεῖσθαι, ἀγαθὸν ἂν τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντας εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πορρωτάτω κατοικεῖν χαναναίων, ἀλλὰ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐγγιστα κατοικεῖν, ἥκειν τε πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν ἐφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξέπεσον οὔσας, ὑπὸ τοῦ μήκους τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθρύφθαι. ἐξαίτας γὰρ εἰς τοῦτο ταύτας πεποιῆσθαι πρὸς αὐτῶν δεήσεις ἔλαβον. ἔφασκον οὖν εἰς μέσους ἐλθόντες ὡς παρ' αὐτῶν ὑπὸ τῆς χαβαωνιτῶν καὶ τῆς ἀλλοφύλων πόλεως, πλεῖστον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' ᾗς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκας. μαθόντες γὰρ ἐν θεῷ κεῖσθαι καὶ δωρεὰν τὴν χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τούτοις τ' ἔλεγον πεῖσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῆς ἡμέας. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ἀλαζονείας, παρεκάλουν ὅπως συνθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἐθνεσίοις. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἀδίκων, τοῖς ὅρκοις ὑπεπιορκήσαντος τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπέπεσον πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τὸ ἔθνος ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτοὺς τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐγκαλεῖ. τῆς δ' ἐκ ἄλλου ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς διακομιστὰν ποιεῖται ὅπως μὴ παραβλαβῶσι τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν ἐπὶ τούτοις. οἱ μὲν δὴ καταλαβόντες αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτης φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ἔσεσθαι τῷ ἔθνει τῶν ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῆς μετατάξασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συναράσθαι τῷ κατ' αὐτοῦ πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅτι πηγῇ τῆς πόλεως ἐκ ἄπωθεν, παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲ τούτων, ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἡμετέραν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς παντρανίᾳ ἀναδύσας ὅτι τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ὄρθριος προσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπλει. καὶ τραπέσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἀπόκλινων. ἔνθεν καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν ἔμαθεν, ἀπημελημένοις αὐτοῖς ἐσχάτοις τε καὶ πεφυκόσιν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθεῖσαν πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἀπολέσῃ τὴν τῶν ἐθνεσίων προθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἐν τινι κρυπτομένους ἀπόκλιτῳ κατὰ μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt salutis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc æstu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sanctam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum accisuisset, Gabaonitæ vidétes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per declive fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsque supplicium sumeret. Iosi. 10.

creuisse autem eam dies vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debéllatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati iunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adsciris Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non iam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo superat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ira vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognita Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales parerat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11.

III.

Ios.13.14.18

A ὅτι ἡ τοῦ μήκους τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε κατὰ τὴν συνήθειαν ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς γραμμάτων. κατεστραμμένων δ' ἁπάντων τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οὓς τοῖς Γαβεωνίταις πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκεν πάλιν ὁ Χαναναίας ὅθεν τὴν ὁρμὴν ἐποιήσατο. Ⓒ πολιορκῶν δὲ τὴν ἐν αὐτῇ φύσιν ἐρυμνότατον ὄμφακα, Ⓒ λείαν λαβών, παραλῦσαι εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Χαναναίων παλαισίνοις προσλαβόντες στρατόπεδον ἐπὶ Βηρώθη πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω καθέσεως ἐν πόρρῳ. Γαλιλαίων δὲ ὄντι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ μὲν στρατοῦ παντὸς, ὃν ἦσαν μυριάδες ἑπτακόσιαι. μίσει δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμίσεα. καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος ἀλλαβεσίρως εἶχον δ' ὑποβολὴν ἡ θέος. τοῦ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον ὁ παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποχομένους τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχίσεις τοῦ θεοῦ γινόμενος, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς πολεμίους. καὶ δι' ἡμέρας ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθών, σωπάπλει. καὶ καρτερᾷ μάχη γίνεται, B καὶ φόνος κρειττόνων πίσεως ὡς ἀπὸ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων τ' ὅπι πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολλοὺς ὀλίγους διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὁπλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵνους αὐτῶν αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα συνεπίμπρησι. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις ἅπαν, καὶ πάλιν ὅπι λάβοι φονεύων. ἔτος δ' πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ Χαναναίων C οὐκέτ' ἀδεὲς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δ' ὁ τῶν Γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἵζῳ τὴν ἱερὰν σκηνὴν, καὶ σιλὼν πόλιν. ὀλιγοδεὲς γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον δι' κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πρόσφατα παρέσχη. Ⓒ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπι σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵσησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. καὶ D νείμας τὴν στρατιὰν, ὅπι μὲν τοῦ γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμισείαν ἵσησι. ὅπι δ' τοῦ γβήλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ὅστι, καὶ τὸ λευιτικὸν Ⓒ τὰς ἱερέας· θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, Ⓒ ταῦτας ὅπι τοῦ βωμοῦ γεγραμμένας καταλειπόντες, εἰς τὸν σιλὼν αὐξάνεσαν. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν ἐκ δαλώτους ὑπό τε τῆς χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰχυρότητος, καὶ τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων E πλεονεξίᾳ προσβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησομένους τ' ἔξοδον τ' ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλὼν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ συνδραμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς μεγίστας πράξεις ὡς εἰκὸς αἴτιος, καὶ τοῦ θείου τοῦ ὠφελήσαντος αὐτὰς ἀξίαν, Ⓒ τ' ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

F

G

βασι-

βασιλεῖς τε ἑβδομήκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατῆσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅσην πο-
τὲ κατελπίσασα τὴν αὐτῆς δυνάμεως εἰς μάχην συνῆ-
ψεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γυναῖκα αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῆς δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἁλώκεσαν,
πρὸς αἷς δεῖ χεῖνα καὶ μεγάλης πολιορκίας δεῖσθαι τὴν
τῆς τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὸ ὅτι ταύτην τῆς οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς σὺν τῷ περάτας τοῦ Ἰορδάνου συ-
νεξορμήσαντας αὐτοῖς, & τῆς κινδύνων σωτηρίας, B
ὄντας συγγυεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυ-
λὴν ἀρετῇ προϋχειν κληρωθέντα πέμπειν. οἳ τὴν
γῆν σκεψησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀβόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἐπι-
σοις μὲν τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκατα-
νον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς σκεψησομένους
τὴν χώραν αὐτῆς ἐξέπεμψε, πρὸς δὲ αὐτοῖς πυκ-
γεωμετρίας ὀπτῆρας, οὓς ταλανθὲς ἐκ ἔμελλε λή- C
σεσθαι διὰ τὴν τέχνην. σύντομα δοὺς ὑποτάσσεσθαι τὸ
τε δικαίμονος διάφορον γῆς, καὶ τὸ ἧσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰρ φύσις τὸ χαναναίων γῆς, ταύτη τῆς ὄψιν. ὡς ἴδοι τὶς
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποῖς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκεινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανδικαίμονα νομισθη-
σόμενα. τοῖς δὲ ἐσεχομένοις χωρίοις πρὸς βαλλόμε-
να, & τοῖς ἐσφολυμπῆς, τὸ μηδὲν ἀφανισόμενα. καὶ
τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῆς εἶδε τὴν γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ὑποβολὴ εἰς καρ-
πῶν ἐκφορίαν τε καὶ κάλλος ἐκ ὑπολέλοιπεν ἑτέρας.
& διὰ τοῦτο πυκτοὺς μᾶλλον ἢ μεζοῖς τοῖς κλήροις
εἶδε δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἐκ πλέθρου κὰν χιλίων
ἀνταξίαν γινομένην. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε καὶ πυκνασάμενοι τὴν γῆν ἐν ἑβ-
δόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σηλωῦντα πόλιν,
ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐς ἄκησαν. καὶ ἐπεὶ ἐλεάζαρόν τε E
καὶ τὴ γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις πάλαβὼν,
πάσῃ ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τὸ μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι,
κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέρισιν
ποιησάμενος. πληρώσαντες δὲ αὐτὴ, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσολύμων. τὸ δὲ δύ-
ρος, ἕως τὸ σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν δὲ τῷ
κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα δὲ λαχοῦσα, ἔλαχε τὸ ἰδουμαίας τὸ ἀγύπτῳ τε καὶ F
τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον ὄσαν. βενιαμίται δὲ, τὴν ἀπὸ
ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁριζομένη καὶ βεθήλοις.
σκυθόπολις δὲ ὁ κλῆρος ἔσχε λοῦδ δέκα τὴν τῆς ἀρετήν.
ἱεριχοῦντα γὰρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.
ἡ δὲ ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι ἀσαδάρων ἀπὸ ἰορδά-
νου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. δύρειαν δὲ, ὅσον
ἀπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέσα τελοῦσα πεδίον. τὸ μα- G
νασσίτιδος οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δὲ ὅπῃ βηθσάνων, ἡ νῦν σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτοις ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸ ποταμὸν τὸ μῆκος ποιησαμένη τέρ-
μονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τὸ πλάτους. ζα-
βουλωνῖται δὲ, τὴν μέχρι γυμναεῖτιδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

regesq; triginta & vnum ausos manus conferre è deiectos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltrà Iordanem sita in communem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis prius actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi, hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortitus est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethlana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem
& superiorem Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus di-
uisit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante dua-
bus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib.4.6.7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C
diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consistere
& ipsorum securitatem, & disciplinæ ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis, sed suomet experimento di-
dicisse: deinde vt Leuitis trigintaocto destina- D
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Neph-
thalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa, pòst
hæc quod de præda reliquum erat diuisit: su-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa- E
cta est. tantum erat auri & vestimentorum ac
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non possent. Post hæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lis, in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebræorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei F
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit, missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilò segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quod socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G
& quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis paratis, sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλὴ δ' ἀπὸ τῦ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδομμένη
λέγ τὸ καὶ τοιαύτλν ἔχ) , ἀσπείτας φέρονται πᾶ-
σαν τλὴ ὅλλ σιδῶνος τετραμμένλν. ἀρχὴ δ' πόλις
ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν τῇ μεσείδι ἡ καὶ ἀκτιπούς. τὰς δ'
πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ
πόλεως, καὶ τῆς γαλιλάας τὰ καθύπερθεν, πε-
φθαλίτας παρέλαβον, ἕως τῦ λαβάνου ὄρεως, ἢ τῷ
τῦ ἰορδάνου πηγῶν ἀπ' τλὴ ὁρμλὴ ἐν τῦ ὄρεως ἐχόντων,
ἐν τῦ καθηκόντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρεια πόλεως ἀρ-
κῆς παρικούσης. δανίτας δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς
δυόμενον τέραπλαι τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ
δώροις ὁριζόμενοι. ἰάμνιάν τε πᾶσαν ἢ γίτλαν, ἀπ'
ἀκάρωνος ἕως τῦ ὄρεως, ὅθεν ἔ ἰούδα ἦρκτο φυλή. καὶ
ἐξ ᾗ ἔθνη τῷ ἡῶν τῦ χαναναίε φέροντα τλὴ ἐπωνυ-
μίαν διεῖλεν ἕξ τοις ἰησοῦς, καὶ τλὴ γλῆν ταῖς σὺν ἑᾷ
τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλὴ δ' ἀμο-
ρείτην, καὶ αὐτλὴ ἕπερ ἀφ' ἑνὸς τῷ χαναναίου παίδων
καλουμένλν μωυσῆς ἤδη περειληφὼς νενεμήκει ταῖς
δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο δ' καὶ πρόσθεν
δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, Ⓒ
ἀμαθείους, καὶ ἀρειθείους, ἀδιακόσμητα λῶ. ἰησοῦς
δὲ, τῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα ἢ νοή-
σειεν, τῷ τε μετ' αὐτὸν τλὴ ἡγεμονείαν ὠφελαβόν-
των ἀμελῶς πρὸς ἅπαντα τὰ κοινὴ συμφέροντος, παρήγ-
γελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τὰ γλῆους τ χαναναίων μηδὲν ὑπο-
λιπεῖν ἐν τῇ κατοικεκλημμένῃ γῇ. τλὴ δὲ ἀσφά-
λειαν αὐτοῖς Ⓒ τλὴ φυλακλὴ τῷ παρίων ἐθῶν, ἐν μό-
νῳ τούτῳ Ⓒ μωυσεῖ αὐτοὺς ἔχ) πρόσειπεῖν, Ⓒ τῦτ' αὐ-
τοὺς πεπαιδαγ. καὶ τοῖς λοιπαῖς δ' τὰς ὀκτὼ καὶ ἑξήκον-
τα πόλις ἀποδίδοναι. πρειλήφεσαν γὰρ ἤδη κ' τλὴ
ἀμορείαν τὰς δέκα. τούτων ἕνεκα ἐπέμει τοῖς φυγά-
σιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ λῶ πρόνοια, τῦ μηδὲν ὧν
μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. ἦ μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς
χέβρωνα. σίκιμα δ' τ' ἐφραίμου. τ' νεφθαλίτιδος δ' κε-
δέσιν. ἔσι δ' καὶ τ' καθύπερθεν γαλιλάας τῦτο χω-
ρίον. νέμει δ' καὶ τ' λείας ὅσα λῶ ἔτι λοιπά. πλείστη δ'
ἐγένετο. κ' μεγάλης πλύτου περιβέβλητο καὶ κοινῇ
πάντες κ' κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ καὶ ἐσθῆτων καὶ
τ' ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. τεραπόδων δ' πλῆθος, ὅ-
σων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσῆκεν. μετὰ δὴ
ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ἐπὶ
τ ἰόρδανον κ' τ' ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον
δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ
θεὸς κ' πατὴρ δεσπότης τ' ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσα-
σθαι ταύτλν ἔδωκε, Ⓒ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν
φυλάξειν ὑπέσχηται. συναρέσας δ' τ παρ' ὑμῶν κατ'
ἐντολλὴ τ' ἐκείνε δρομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα πρό-
θυμος ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου
προσιμένοντας ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τ' πρό-
θυμίας ὑμῶν, λῶ εἰ κ πάλιν δέησειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἕτοιμον
ἔχομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦ καμοῦ-
σαν αὖθις βεβαιτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνε-
φέρεσθε κινδύνων. καὶ ἐχὶ νεῦ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν αὖ-
τος μένοντας ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῆ φίλων, καὶ πρὸ
τῆ ἀξιοῦν κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῷ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε
τλὴ ἀπόλαυσιν τῆ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡ-
μᾶς ἀναβάλλεσθε, κ ποήσαντες εἰς ἃ τῶν ἀνοίᾳ θεῦ κατὰς ἡμῦ, ἐπεὶ ὅπως σπείσεται αὐτ μεταλαμβάνῃ,

γέγονε

γένοιτο πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς σωῆς ἡμῖν πόνων πλῆτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαγόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὄφελος πλέον, ἢ παρ' ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν προθύμων. ἔτι γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἔτ' ἔστιν ἀδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἰδαμῶν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρυχίας ἀπολύομεν. καὶ παραγγέλλομεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγνείας ἕνεκεν ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔστιν ὁρίζων ἕτερους ἡμᾶς νομίσητε καὶ ἐκ ἑβραίους. ἀβράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοῖς τε ἡμετέροις προγόνοις καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἃ τῆς θρησκείας ὀφείλεται καὶ πολιτείας δεῖ, ταῦτα αὐτοὺς ἀφ' μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τὸ θεῖον παρέξοντος ἀνοσον εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκτεραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ὅπως ἀφησομένου τὸ χρῆσθαι ὑμῖν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὐπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάντα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γάδ δις, καὶ ὅσοι τῶν μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ἱδρύσαντο τῆς ὄχθης ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν καὶ οἰκησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοῖς ἀπολυθέντας, ἐ μετ' ἦς ἐκεῖνοι γνώμης ἀφέσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμῷ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἠθέλον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ πρὸ τὴν θείαν θρησκείαν τοῦ διαβολοῦ πανοῦργον νομίζοντες, ἔνοπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τὸν παραξοπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. καὶ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγνείαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ἔρχῳ τιμώμενος χαίρει. οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλόντες ἐπόπειραν αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔπειτ' αὖ κἀκοπαθῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φιλανθρώπως τὴν ὀργὴν ἐλεάζαρος, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ὅπη τὴν ὄχθης τὸ ποταμῷ διαβαίνοντες ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συναγαγόντας φιλανθρώπως, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγον, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπομνηθέντας νενευθετηθῆναι πρὸς τὰ μέλλοντα. πάλιν, ἐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τὰν χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγνῶναι καὶ τὸ ταχὺ καὶ λόγοις εὖ σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ὕστερον ποιήσασθαι τοῦ πρὸς βίαν, ἵνα τοῦ ἀρχαίαν μαθόντες ὑφ' ἧς πρόσχθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δόκωμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἐ γὰρ ἥκομεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκριβεστὰς ὑπάρχοντας, ἀβλαβεῖς ἀχθέντας ἡμῖν καὶ παρόντας εἰς τὸ ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erat crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rē aggrediendam, & scisitandū qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quam vt verbis tantū castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis; legationem ad vos suscipimus, vt cognita causa extructi altaris, nō temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionē reuersos;

IIII. Ios. 22.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro- A
uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius
oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari
patrio, externos deos complecti ac Chana-
næorum impietati accedere. Sed venia dabi-
tur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam
prolabamini, ad domesticarum legum reue-
rentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obsti-
natè persistatur, non grauabimur vllum labo-
rem pro legum defensione suscipere, sed ad has
simul & Dei honorem tuendum flumine traie- B
cto, pro Chananæis habitos, nou secus atque il-
los exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem
etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt
illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapien-
dum esse obstaculo, præstat nouam agrorum
diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus
compascuam relinquere. Satius est vt resipisca-
tis, & à nouitatibus mutato proposito desista- C
tis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac
coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne
nobis belli suscipiẽdi necessitatem imponatis,
contra quos minimè volumus. In hac enim
concione & consultatione situm est, vtrum pa-
ce nostra & vestris affectibus perpetuò frui ma-
litis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia
belli periculis exponere. Postquam hæc Phi-
neeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro D
communis causæ defensione hæc attulerunt:
Viri fratres, nos neque è cognatione deficere
volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum no-
uimus Hebræis omnibus communem, & alta-
re eius æreum quod est ante tabernaculum, nec
aliud vnquam nostras excipiet victimas.
Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque
vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad E
Deum sacrificiis placandum extructum est,
sed vt perpetuum argumentum existet no-
stræ necessitudinis, nósque patriæ religionis
admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ
religionis sit initium. & hanc fuisse nobis ex-
truendi causam, Deus ipse testis esto ido-
neus. quapropter meliorem posthac de nobis
opinionem habetote, absítque vt nos affines e-
xistimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ
posteris se obnoxium fecerit, & à patriis mo- F
ribus ac ritibus degenerauerit, absque capita-
li pœna expiari non valeat. His auditis Phi-
neeses, collaudatáque eorum constantia, re-
uersus ad Iesum, rem totam apud populum
exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo
per sacrificia: móxque soluto conuentu, re-
uersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit
domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam
decrepitus, acitis oppidatim honoratioribus,
& cum senatu magistratibus, tum ex plebe G
quotquot erat commodum, vbi vidit omnes
adesse: primùm Dei beneficia in memoriam il-
lis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in
tantas opes tantámque gloriam peruenerant.
hortatur deinde vt dent operam vt Deum
in posterum æquè habeant propicium,
cùm sciant eius beneuolentiam non a-
liis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios.23.24.

ὂν κατὰ χάριν τῦ θεῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς
προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, & τῶν σκη-
νῶν καὶ τῶν κτιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡ-
μῶν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπαφέρειν τοῖς χαναναίων
κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' ὐδὲν ἀδικεῖν δό-
ξητε μεταγνόντες καὶ παραγάρω μὴ μενέντες, νό-
μων ὧν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπερβήσεσθε τοῖς ἡμῶν ῥηθεῖσιν, ὑ παραγνησόμεθα τὸν
ὑπὲρ τῆς νόμων πόνον. ἀλλὰ περασάμενοι τὸν Ἰόρ-
δανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῦ τῦ θεῦ,
μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες,
ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθειροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῦ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ τῦ θεῦ δεινὰ-
μεως ἔξω γεγονέναι. πανταχῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐ-
στί. καὶ δοτὸ ἐᾶναι τινὰ ἐξουσίαν αὐτὸ καὶ τινὰ ἀπ'
αὐτῆς ἄκλειν, ἀδύνατον. εἰσὶ γὰρ οἴεσθε τινὰ ἀνθάδε
παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶ) τῦ σωφρονεῖν, ὐδὲν κω-
λύσει πάλιν τινὰ γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην
ἀπεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' ὑπαίσατε σωφρονήσαντες,
καὶ ὅτι ναροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ
παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ
παθεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τῆς
ὑμετέρας αὐτῦ σωτηρίας, & τῦ φιλτάτων ὑμῖν ἐν
τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ἕνεκα βουλεύεσθε, λόγοις
ἀντιθήναι συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ
πολέμου παθεῖν. τοσαῦτα τῦ φινεέσου διαλε-
χθέντος οἱ πρεσβῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ πλῆθος
αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο περὶ τῦ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπο-
λογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης πρὸς αὐτοὺς ἀπος ἦσε-
σθαι, μήτε καὶ νεωτερισμὸν ἀναιρῆσαι τὸν βωμὸν ἔλε-
γον. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γινώσκειν τὸ ἐβραίοις ἅπασι κοι-
νόν. & τὸ πρὸς τὸ σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας
ποιήσειν. τὸ μὲν τοι γε ναὸν ἀναιρεθέν, ἀλ' ὃν καὶ ὑποπτοι
γενόμενοι, ἀ καὶ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἂ ὅπως
εἴη, & τεκμήριον εἰς τὸ αἰῶνα τὸ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος,
καὶ ἀνάγκη τῦ σωφρονεῖν & τοῖς παρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
οὐχὶ ἁμαρτάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτις δ' ἡμῖν
τῦ ὅτι τοιαύτη τὸ βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γέγονε ὁ
θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπό-
ληψιν, μηδὲν καταγνώσεσθε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλης εἶ)
δίκαιοι πάντες ὅσοι τὸ ἀβρααμου γένους ὄντες νεωτέροις
δυστυχήμασιν ἐθεσι, & τῦ συμπαθεῖς ἑαυτοὺς παρηλλαγμέ-
νοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς
ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν αἰτήσειε τὸν λαόν. ὁ δ' χαίρων
ὅτι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ'
εἰς ἅμιλλαν καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγγενῶν,
χαριστηρίους τοῦ τούτων τῦ θεῦ θυσίας ἐπετέλει. καὶ
διαλύσας μετ' ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρου-
χίας ἰησοῦς αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον
εἰκοστῷ, γέρων ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀ-
ξιώματος μάλιστα τῆ πόλεως, & τὰς ἀρχὰς & τὰς γερου-
σίας, & τὸ πλῆθος ὅσον ἐν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών,
ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τῦ θεῦ ἀνεμίμνησκεν
αὐτοὺς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινῦ κτήματος εἰς τοῦτο
ἀξίας & εὐπορίας προελθῦσι. φυλάττειν τε τὸ τῦ θεῦ
θεσμάρεσιν, ἔχουσαν ὕπως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ
τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ κ᾽ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τ᾽ ζωῆ παραίνεσιν αὐτοῖς ποιήσασθαι τ᾽ ὠφελείαν. καὶ κείνοις ἐξίει δίκα μνήμης ποιήσασθαι τ᾽ ὠφελείαν. καὶ ῥᾳθύμως, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη κ᾽ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὑπὸ διδασκαλίᾳ τ᾽ χρησίμων συνδιέζησε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δ᾽ μετ᾽ τοῦ ἐκείνε τελευτὴν γένεται, πέντε κ᾽ εἴκοσι. ἀνὴρ δ᾽ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τῶ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλὰς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ᾽ ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα κ᾽ τοὺς κινδύνους δῦσχερὴς καὶ μεγαλόστολμος, κ᾽ φρονῆσαί τε τὰ κ᾽ τ᾽ εἰρήνην διεξιώτατος, κ᾽ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τ᾽ ἀρετὴν ἁρμόσαι μόνος. θάπτεται δ᾽ ἐν πόλει θαμνᾷ τ᾽ ἐφραὶμ φυλῆς. ἐνίσχυε δ᾽ κατ᾽ αὐτὸν τ᾽ καιρὸν κ᾽ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέσης τῷ παιδὶ τ᾽ ἀρχιερωσύνην καταλειπών. κ᾽ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μῦ δ᾽ τ᾽ τούτων τελευτὴν φινεέσης πρόφητεύει κ᾽ τ᾽ τοῦ θεοῦ βέλησιν ἐπ᾽ ἐξωλείᾳ τῶ χαναναίων γένους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ πρόφητεῖν τ᾽ ἡγεμονείαν. κ᾽ γὰρ τῷ λαῷ δεῖ αὐτοῖς μαθεῖν τι ἐν θεῷ δοκεῖ. καὶ προσλαβεῖσα τ᾽ συμεωνίδα, ἐφ᾽ ᾧτε ἐξαρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτελῶν, ἐν τῇ αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον Γ.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ φθαίνουσι οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράσαντο συμφορῶν, κ᾽ σπασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Cap. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantum fuere superstites.

ΧΑναναῖοι δ᾽ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν τῆς προφητείας, στρατῷ μεγάλῳ κ᾽ ζεβεκλῶ αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῆς ζεβεκλωῶν ἀδωνιβεζέκῳ τλεῦ ἡγεμονείαν ὑπεξέφαντες. τὸ δ᾽ ὄνομα τοῦτο σημαίνει, βεζεκλωῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἠλπιζόν τε κρατήσειν τ᾽ ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ᾽ αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. κ᾽ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, ἑξαμμύριοι δ᾽ τὸ λοιπὸν κ᾽ διώκοντες αἱροῦσι τ᾽ ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν φησὶν, ἀλλ᾽ ὑκ εἰς τὸ παῦ ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς ἃ κ᾽ δυσὶν κ᾽ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόσθεν ὑκ ἀνεβάπλω. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δ᾽, γῆ θάπτουσι. καὶ δῄουσαν αἱρεσιῶται τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. κ᾽ τ᾽ μὲν κάτω λαβόντες συὶ χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ᾽ ἦν κατάληψις αὐτοῖς ἀρετῇ τοῦ τόπου, τειχῶν ὀχυρότητι κ᾽ φύσῃ τῶ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα, κ᾽ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δ᾽ τὸ τ᾽ γιγάντων ἔθνος, οἳ δικὰ σωμάτων μεγέθη, κ᾽ μορφὰς ὑδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμοιότατοι, ὄψεσί τε φοβερώτατοι ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ᾽ ἔτι κ᾽ νῦν τύποι ὀστῶν, μηδὲν τοῖς νῦν πίσιν ἐρχομένοις ἐοικότα. κ᾽ τοῦτο μὲ τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τλεῦ δ᾽ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦσαν δ᾽ οὗτοι τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τ᾽ χαναναίαν.

AT Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum teriæ mandauerunt. deinde circà oppida bellum circumferebant: quorũ bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus disparis, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios. 21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descẽdentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsísque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc cautam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, paru respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ de reuisset domũ repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimittũt, nec nisi meliore dici parte trãsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

VI.

Iud. 19.

Ἐδόκει δὲ καὶ τοῖς ἰέθρα τῦ μαδιανίτυ ὑπογόνοις, μωυσέως δὲ ἦν γαμβρὸς, χώραν ἵνα νέμοιντο, τὴν δὲ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις. καὶ συμπαν αὐτοῖς ὅτι τὰ ἐρημικὰ ἡ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὰ ὀρεινὰ τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσπαλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφαιροῦσι δὲ αὐτὰς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων δὲ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατεπάυθην τὰ ὅπλα. βενιαμίται δὲ, τέτων δὲ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ἦσαν παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τὰ κλέινειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠχόλουν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὴν βενιαμίτην μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεμθίοις ἀρκούμθοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ὑπολέμους εἶ). ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδὲν ἄξιον τῦ χρόνυ καὶ τῶν πόνων ἠύρισκε τὰ πολιορκίας. οἱ δὲ καὶ περ ἀχθόμθοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ δώσειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῦ. κἀκεῖνος ὅτι τέτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἦτας προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τὰ δὲ γῆς καὶ τῶν ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κτηνῶν τὸν πλῆτον αὐτοῖς ὑπεδίδοντον, ὑπὸ ξυφῆς καὶ ἡδονῆς τῦ κόσμυ ὀλιγωρέσαι, καὶ τὰ πολιτείας τῶν νόμων ἐκεῖτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκρασταί. παρεξιωθὲν δὲ ὅτι τέτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο τῶν τῷ αὐτῶν γνώμῃ τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιρῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὰ πρὸς τὸ θεῖ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλά τε πρὸς τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη δὲ τῷ τρυφῷ ἐκλελυμθίοι. καὶ συμέβαινεν ἤδη τῷ ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερυσίας ἐκ ἀπεδείκνυσαν, ἐδὲ ἀρχῷ ἄλλῳ ἐδὲ μίαν τῶν πέντε νενομισμθίων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀκρις ἡδονῇ τῦ κερδαίνειν προσδεδωμθίοι. καὶ δὴ τῷ πολλῷ ἄδδαν, ὥσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λαΐτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῶν ἐφραὶμ κληρυχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῖτ. τῆς δὲ ἰούδα φυλῆς τῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα τῶν γυναικὸς, καὶ τῦ κάλλους αὐτῆς ἥττημθος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης ἐκ ὁμοίων πρωτόμθος. ἀλλοτρίως δὲ αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δι' ἓξ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαομθίου τῦ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς ἁρπωομθίη, καταλιπῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ᾤχηνε), μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῦ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ ἀλυσάμθος τὰς μέμψεις, καταλλάττε) πρὸς αὐτήν. καὶ τέσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατεταγ, φιλοφρονεμθίων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ ἄλλῳ ἔξεισι. βεάδιον δὲ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τῷ θυγατρὶ, καὶ τῆς ἡμέρας τελεῖν ἐποιοῦντο. θεράπων δὲ αὐτοῖς εἷς εἵπετο.

καὶ ἄ-

καὶ ὄρος λῶ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὰ γυάμορ. νομίζων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱερόσολυμα, ςαδίους δ' ἐληλύθησαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευε ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐν πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ καιρῷ πολλάκις ὄκνοφαλῆ ὑποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις οἰκεῖα ξενεῦσαι. χαναναίων γὰρ λῶ ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι ςάδια, εἰς οἰκείαν ἥξιου καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῶ, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας ὔσης. καὶ μανθάνει ὅτι ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν καθημένῳ προσβύτῃ ἀγροῦ κατίων, ὃς μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς ὤν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διατρίβων, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἥρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας ςελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυάμορ δὲ τῷ τῶν ἱρέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ' οἴκησιν ἐθέλειν τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ προσβύτης, καὶ δι' αὐτὴν συγχώρειαν, καὶ διὰ τὸ αὐτὸν φυλέτην νέμειν, καὶ μᾶλλον διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιαθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαιτῶν, ὅτε τὸν ἀγοραῖον τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὡραιότητα θαυμάσαντες, ἐπεὶ πρὸς τὸν προσβύτην καταγόμενον ἔμαθον, καταφρονήσαντες τὸν ἀθενείας, καὶ τὸν ἀλυσιτήλους, ἦκον ὅτι τοὺς θύρας. τὸν δὲ προσβύτην πρὸς καλοῦντος ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ ὕβριν, ἀξιοῦν αὐτὸν πρὸς χόντα τὸν ξένον, προαγμάτων ἀπαλλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρῆσαι τε λέγοντος, καὶ λαβεῖν τὸν προσβύτην, καὶ δράσειν αὐτοὺς ὅ τι ἂν ὑπ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρει τοῦ δικαίου καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τῆς ὀπθυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην προσπίπτοντες, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ξένοις ὑποπεσεῖν ὑβριεθέντας, τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ὀπθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαν εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν ἐς ἐπιδέξασθαι τοῦτο τῷ ξόπτῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τὸν προσβύτην τὸ ὅπ τὴν ξένιαν συνεδόσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην καταλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν καταίνομον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ θυμῷ τὸν ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμπαθήσαντες τὸν ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένου ἡμέρας. ἡ δὲ, τεθλασπωρημένη τοῖς σύμβολοις παρῆν ὅπ τὴν ξενίαν. καὶ ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὴν μὲν τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰν δρί, τὸν δὲ μάλιςα τοῖς πεπραγμένοις ἐχθρὸν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα τῶν ψυχῶν ἀφίησιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καταχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σωφρονοῦν ὑφορώμενος, ἐπιχειρεῖν ἐπειρᾶτο, ὡς μεμυθισμένος δι' ὅλης νυκτὸς, ὡς ἂν ἐξ ἐκρυσὶν γνώμης αὐτῷ ὡς ἥκοι τοῖς καθυβρισθεῖσιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπ τὴν ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τολυπήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὅπ θεμένου τοῦ κτίνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα νομίζει πρὸς αὐτόν. καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τὸν τολυπῆς γυναικὸς, καὶ τὴν βίαν τοῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ὑπὸ τὸν ὄψιν, καὶ τῆς ἐκοῆς πρὸ βεβασανισμένων κακῶν διεφθαρμένης, θεράπεργον ἀδενὸς τοιούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκρήτου καὶ δικαίας εἰς τὸν στολὴν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent: ne si nox iter faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenatũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis, ac tribus, & quod fortè oblatꝰ hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque sene vt abiceret, & vim abstineret ac iniuriam, postulabant vt exhibita, hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerent: ac illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita rapsus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo, quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi nunquã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ gra uiter cõmoti, & iusto furore percitꝰ apud Silũ

Iud. 20.

conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus, quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere qui fontes ad supplicium deposcant: qui si dedantur, horum pœna contentos esse debere. sin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postulaturi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu belli parerent, cum multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt, iũreiurando sanciũt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in cõiugem: & acriore bello persecuturos se eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuere quingẽti funditores peritissimi, qui læua manu feriebant. itáque commisso apud Gabam prælio, egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniamitæ læti se intrà mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur, & Beniamitis rursum vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est vt castra metu desererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõge aberat, postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet. Deus verò precibus eorum annuit. & per eũdem vatem fauorem est pollicitus. Ergo diuisis bifariã copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conserunt, móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitæ instant sponte cedentibus quo longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij. postquàm autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reuersi in pugnam signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos, & cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret, in conuallem quãdam cõpulsi,

A

B

C

D

E

F

G

συλλεχθέντες, καὶ περὶ τῶν σπουδῶν ἀφεστηκότων, εἰς ὅπλα χωροῦσιν αὐθωρεὶ ὁρμῶντες, καὶ κρίσασθαι τοῖς γαβαωνίταις, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ἐξαίφνης ἔτεσι περὶ τοὺς ὁμοφύλους ἐνεγκεῖν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τοῦ νόμου μηδ' ὅπλα τοῖς ἀλλοφύλοις ἐφιέντος δίκα πρεσβείας καὶ διαίτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι σταλῆναι ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τὰ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς γαβαωνίτας ἐξαιτουμένους τοὺς ἀνόμους, καὶ παρεχομένων μὲ, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαωνίτας κατηγορήσοντας τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὴ ἐ νόμιμα, ἡγεμόνας ἢ δικαίους, αἰτ' αὐτῶν ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαωνῖται, ὅτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν πρεσβύταις ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες αὐτοὺς χείρεις ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε δι' τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀλυχίαν. ἦσαν δὲ ἐν ταξασκοπῇ μεγάλῃ καὶ τῆς ἄλλων φυλετῶν. συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ περὶ τὴν γαβαωνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλήφαμεν ἡγεμόνας. πρᾶγμά τε ἐξῆν ἐπ' αὐτὸς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοῖς λαιᾷ τὸ χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μάχης πρὸς τὴ γαβᾶ ἡγουμένης, ἔπουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν δ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπαυσε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμῖ), χάρεντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴ πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες τὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκταχιλίους καὶ μυρίους. καὶ δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. πορευόμενοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγυς ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ νηστεύσαντες καθ' ἡμέραν τὸν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τὸν ὀργὴν τὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ ἥττας ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὸν στρατιὰν δύο μέρη, τὸ μὲν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὸ πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συμβάλλουσι τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρησαν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμῖται τῶν ἑβραίων ὑποφευγόντων ἡρέμα, καὶ ὅπου πολὺ ἀπέλιπον εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν ἔσπευδον, ὡς κατὰ τοὺς ἐν τῇ πόλει προσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὅτε ἐπιστρέψαντες δ' ἵστανται εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει προσβύταις οὐδὲ τὸ σημεῖον ἀφίεσαν ὁ συνήθης. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὅτι τάχος τοῖς πολεμίοις. οἱ δ' ἅμα τε αὐτοὺς ἐπατημένους ἤθροντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήσαντο. εἰς τι κοῖλον συνειλαθέντας καὶ φαραγγῶδες χωρίον,

περι-

ἐξελόντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας διαφθαρῆναι πλεὼ ἑξακοσίων. ἔστι δ' συσταφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, & διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ὅπῃ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡσὶ δισμυρίοις ὄντες, καὶ πεντακισχιλίοις ἀπέθανον. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβαὰ ἐμπιπράσασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῶν βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, ἔτος ἦσαν παρωργισμένοι, καὶ ἰάβισιν τῆς γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅπῃ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν τῇ κῇ τῷ γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κῇ τῷ ἄρρενι τῶν ὁπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοῖ δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ πρεσβέων σκύλουν. καθίδρυτο δ' ὅπῃ πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης κῇ τῆς ἐρήμου. οἱ δ' πρέσβεις, ὡς ἐκ σκείνους τῆς συμφορᾶς μόνους ἐλεεινομένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆς συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾴως ἔπεισθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖ μὲν δ' ὑμῖν ἔλεγον, τῷ ἀπάσης τῆς φυλῆς γλῶ, καὶ λείαν ὅσιον ἀπάγειν δυνηθέντε. οἱ δ' τῆς καθ' ἑαυτοὺς θεῦ ψήφῳ γενόντων κατ' ἀδικίαν τῶ αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατίεσαν εἰς τὸ πάτριον φυλὴ, πρόθυμοι τοῖς προσκαλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰαβίτιδας. ὡσὶ δ' τῆς ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶεῖνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παῖδοποιῶνται. γενομένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τὸ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμώσαντες οὐ γνώμη καὶ κείσει, τῷ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ἕλλην κινδυνεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, πρὸς τε ὁπορκίας ἐκ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὸς εἶ καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν καιρῷ ὀλιγωρίᾳ ὀλισθῶσι. τῆς δ' γερουσίας πρὸς τὸ τ' ὁπορκίας ὄνομα ἐκτιλιασάσης, ἔφη τις τούτοις γυναικῶν ἐπορεῖαν ἔχειν εἰ σταθεῖ καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δ' τὴν ὁπίνοιαν, φησὶν, εἶπε, τοῖς τὰ ἔτους εἰς σηλὼ συνιόσιν ἑορτὴν κῇ παντρυσιν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κῇ ἁρπαγὴν ἐφοίδω γαμεῖν βενιαμίτας ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῖν ἔτε προξεπομένων ἔτε κωλυόντων. πρὸς δ' τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὶ ἀτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς ὅπῃ βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ δᾶτλον ἀμέτρως. καὶ οἱ μὲ τούτοις πειθόμενοι, ψηφίζονται τὸ δὲ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς βενιαμίταις. ἐξάσης δ' τὸ ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κῇ δύο καὶ ξεῖς πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna fetribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerẽt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãr. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurii mentionem abominarẽtur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis contra consanguineos fuit. Ius. In hanc sententiam concessum est, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trini ve ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

Iud. 21.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A
faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas cor-
ripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, a-
griculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad
priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent.
Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus, quæ
minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc
Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque ma-
gnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B
fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum
exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis
Chananæi in contemptum gentis collegerunt
copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerũt, C
& alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt
Danitæ in montana compellerentur, ne pedem
quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, D
rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundaſſent. E

CAP. III.

Quemodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi
multis laboribus acquiſita, per luxum ac F
voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius &
magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

αἱ ἢ μὴ παιδιαῖς ὑδὲν ὑφορῶσαι δι' ἧς ἤμελλόντων
ἀφυλάκτως ὄδυον. οἱ ἢ συεδιωθίσαν εἶχον ἐξανα-
σαίτας. κὴ ἔτοι μὲ ἔτους γαμήσαντας, ἐπ' ἔργα τ γῆς ἐ-
χώρησαν, κὴ σφίσιν ἐποίησαν τὸ πάλιν εἰς τ' προτέραν
δὸ αμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲ οὖν ἡ φυλὴ κιν-
δυνδύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ τρό-
πῳ κὴ τ' ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰὼδηνοὶ τε πα-
ραχρῆμα, κὴ ταχέως εἰς τὸ πλῆθος & τὰ ἄλλα πάντα
ἐποίησαν τ' ὀπίδοσιν. ὕστ μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτους παύ-
εται. ὅμοια ἢ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιαιτῶν συνέβη
φυλήν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῆς
ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις
ἄσκησιν & πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ γῆς, χαναναῖοι κα-
ταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποίησαν δυνάμιν. ἐδὲν μὲ
αὐτοὶ πείσαθαι προσδοκῶντες, ὡς ἢ βεβαίαν τ ποίη-
σειν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας
λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπα-
ρεσκευάζοντο, & τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. εἴ τε πόλεις
αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τ' ἰσδὰ φυλῆς τ' ἀσκάλωνα κὴ
ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῆς ἐν τῷ
πεδίῳ. κὴ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἰωάδηκαν συμφυγεῖν,
ὑδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὀπίβατον τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ
δ' ὕτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκέ-
σαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τ' μεσόγαιον,
κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' ὁ πόρρω
τῆ λεκάτῃ ὄρεσι κὴ ἐλαιῶνος ἰορδάνου τ πηγῶν κατὰ
τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς
προελθόντες, & κατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν κὴ πάμ-
φορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ
πόλιν ἵστασιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου
παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον & αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλί-
ταις παρέβαινεν ὑπό τε ἀπειρείας τ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ
ὑπὸ & θεοῦ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταχινηθέντες γὰρ ἅπαξ
τῷ κόσμῳ & πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδο-
νὴν κὴ ἐύλυσιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῆς ὀπιχωριαζόν-
των φθορὰ τοῖς χαναναίοις ἀκαπέπλαθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ τοῦτο τὴν καταφρόνησιν ἀπειρίαν αὐτῶν ὁ
θεὸς ἀσυρίων ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τούτων αὐτοῖς θεός. κὴ ἐπ' αὐτοὺς πόνους μυ-
ρίους δὸ αμονίαν ἐκτήσαντο, τοῦτον ἀπέβαλον
δὲ ξυφλῶ. στρατοδύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθα τοῦ τ
ἀσυρίων βασιλέως πολλὰς τε τῆς φθορᾶς ἀμφὶ αὐ-
τῶν ἐποίησεν, & πολιορκήσας κὴ κρίτος ἠρίθμησεν. εἰσὶ
δ' οἱ δι' φόβου ἐκείνους αὐτῷ προσχωρῆσαι, φόρους
τε τῷ δυνατῷ μείζονας ὑπέρ ἡμῶν τελοῦν, κὴ ὕβρεις
παντοίας ὑπομένειν, ἕως ἐπ' ὀκτὼ. μεθ' ἃ τῆς κακῶν αὐ-
τοὺς ἀπελυθέρωσαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' αὐτῶν αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, δρασὴς ἀνὴρ, κὴ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηναὶ αὐτῷ μὴ
θεωρᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους,
ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐκπορεῖσθαι τόλμαν, & πα-
ρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθαι τ κινδύνων τινὰς αὐτῷ
(ἀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὅτι τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ τὸ εὐθύμιον μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τιλὼ παρ' αὐτοῖς ἦσαν φρυκεὺν τῶ χυσαρσαθαίμ. πεσσυμομένων δὲ πλειόνων τῆς συναγωνιζομένων, ὡς τῶ μὴ δύνασθαι τὸν ἀεὶ τὰ πρῶτα τῆς διαφθορᾶς, μάχιμον τοῖς ἀσυνείοις συνάπτουσι. καὶ πεσὸν τὸ πανταχοῦ αὐτῆς ἀπωσάμενοι, πειρασὰς τὸ ὀθονιήλ ἐβιάζοντο. κενίαζος δὲ, ὡς ἔργῳ πείρας αὐτοῦ λαμβάνει τῆς τῶν πλήθους ἀρχιλῳ, ὡς τὸ κείνου τὸ λαόν. ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ ἐτελεύτησε τὸν βίον.

A

B

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλευσε μοαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰούδου τοῦ δουλείας ἀπηλλάγη.

Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τὰ τοῦ ἰσραηλίτου ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσησε πράγματα. καὶ τῆς μὲν δικῆς τιμῆς οὐδὲν ἦν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὸ ἀκοσμίας τὸ καὶ πολιτείαν, ἔγλωνα τῆς μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῆς κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τὸ ἄλλων διαφθείραντα, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὸ δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸς ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ἐδῆλου τὸ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὀκτὼ καὶ ἑπτακαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τὸ ἱκεσίας αὐτῆς ὑπολαβὼν, ἀπήλλαξε τὸ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἦν δὲ θέρους τὸ τεσσαρακοστοῦτον. τὸ βενιαμίτου φυλῆς νεανίας, ἰούδης μὲν ὄνομα, γένος τε πάλαι, βουλῇσί τε ἀνδριότατος, καὶ τῆς σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τὸν χειρῶν τιλὼ ἀριστερὰν ἀμείνων, ἐκ δὲ ταύτης τὸ πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατοικεῖ μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δὲ γίνεται τῆς ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὁμιλίαις. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς πολλοῖς τὸ βασιλέα πρόσφιλῆ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συὸν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῆς βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῆς δεξιᾶς σκέλει περιδησάμενος εἰσήει πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αἰσθητοὶ αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τραπομένων. δυοῖν οὖν τὰ δῶρα τῆς ἔγλωνι ὁ ἰούδης, δίξιβι δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιὸς πρὸς θήρας ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐκφοιτῶντας τῆς θεραπόντων ἀπείναι καλοῦντος, ὅτι τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖστο γὰρ ὅτι θεόν, καὶ δίκης εἰσῆλθε τὸ ἰούδην μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ μὴ δῶρ κερδείας πλησθῆναι. αὐίκα τὸν ἐν αὐτῷ, ὅναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ θεοῦ ἄγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὸ χαρᾶ τοῦ ἐνεργοῦς αἰσθάνεσθαι ὑπὸ τοῦ θεόν. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὸ καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι πρόσκλεισας τὰς θύρας. οἱ τε θεράποντες ἡσθέντες εἰς ὕπνον τραπέσθαι νομίζοντες τὸ βασιλέα. ὁ δὲ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑπεσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὸ ἐλευθερίας ἀπιλαμβάνεσθαι. οἱ δὲ, ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τιλὼ χώραν τοὺς ὑπεσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ πρὸς τὸν ἔγλωνα πολιὼ μᾶλλον χρήσιον ἡγούμενοι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἦλθον, δείσαντες μὴ πάντων ἦν πρὸς αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant, primo præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit: tútúmque primus ſucceſſus valuit, vt indies creſcente ſuorum numero iam aperto marte, hoſti pares videntur. itaque congreſſi cum hoſte vno prælio ſe in libertatẽ aſſerunt. reliquiæ fuſi & fugati exercitus vltra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo poſtquam annos quadraginta exegit, vita defunctus eſt.

CAP. V.

Quomodo populus rurſum à Moabitis eſt ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus.

POſt eius mortem vacante principatu res Iſraelitarum rurſum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhibẽrẽt; quæ res in cauſa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, ſed omnibus victi ferocia poſita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor tranſlato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in ſumma miſeria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipſe quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis ſe inſinuauit, crebris muneribus hominem ſibi concilians; & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt ſemel cum duobus famulis, dona ferens, pugione prius ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æſtas & diei medium, quo remiſſiùs agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, qui tum in æſtiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem ſoli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. ſedebátque in ſella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non ſatis lethalem inferret. Iubet igitur eum ſurgere, dicens habere ſe ſomnium, quod ex Dei mandato regi ſit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clauſis priùs foribus. regij famuli interim quieſcebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem ſe illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confeſtim arma capiebãt, & cornicines per totã eã regionẽ dimittebãt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domeſticos diu latuit quod acciderat. ſed cùm iam adueſperaſceret, veriri ne quid noui homini accidiſſet, ingreſſi ſũt in cubiculũ

VIII. *Iud. 3.*

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baraçum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraelitæ vero, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regiōs, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respicientes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad miserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quæ ventus in aduersum hostium agmen vehementer incumbens, ita cōcussit, vt ne arcum quidem intendere, aut hastam vibrare, aut gladium stringere quisquam posset. Quamobrem Israelitæ facilè victoria potiti, hostes fugientes persequuntur. Sysares autem ex curru desiliens, pedibus fugam capessit. Iaelis autem mulier Cinæi, quæ cum Iabini familiaritatem habebat, hospitio eum excipit, & in tentorium introductum, cum sitiret, lacte ad potum dato, somno sopitum, clauo per tempora transfixum interficit. Israelitæ autem persequentes hostes, Iaelidem laudibus ad cœlum ferunt, quòd Sysarem interfecisset. Iabinum verò Israelitæ, & Chananæorum regem, qui Asoris imperabat, bello vicerunt, & ad internecionem vsque deleuerunt. Ita Israelitæ Chananæorum imperium excusserunt, & Iabinum regem, qui eos vexauerat, interfecerunt.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὖτις καθυπολωβαμβών ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται ἢ πάλιν, ὑδὲν γὲ ὅτι διδαχῆ τὸ κρεῖττονος ἐλάμβανον τ' σωτέρειαν δυτυχημάτων, ὑπό τε τ' μὴτε σέβειν τ' θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κ' ὑπὸ μωαβίταις αἰαπνδῦσαι δουλείας σεὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνε τε τ' τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔβδει γὲ ἐξ ἀσάρε πόλεως ὁρμώμβος, αὐτη δ' ὑπηκόεται τ' σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὲ μὲ ὁπλιτῶν ἑξακόσια ἅρεφε μυριάδας, μυρίους ἢ ἱππέας, χιλιλίων ἢ ἁρμάτων δύπορει. τούτης ἐν στρατηγῶν τ' δυν ἀμεως σισάρης, τιμῆς τ' πρώτης ὢν ὰ τῷ βασιλεῖ τετ-ταχέων, σωελθόντας πρὸς αὐτὸν εἰς ἰσραηλίτας, ὡς ἀ κωσε δεινῶς, ὥς τε αὐτοῖς ὑπιτάξαι τελεῖν φόρυς. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες λῶυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τ' δυσυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὲ θεὸ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῷ τ' ὑβρεν, καὶ τ' πρὶ αὐτὸν ἀίνωμοσυίλων. μεταθέμβοι τὲ λοιποῦ, σωφρόνως σωδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ὡς τ' πρὶφρονήσεως τ' νόμων ὑπάρξαι, δ' ὥραν τινὰ σεφῆτιν, μέλισσαν ἢ σπαίνη τὄνομα χ' τ' ἑβραίων γλῶσαν, ἱκέτευον δεηθεῖσαν τὲ θεὸ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, μὴ ὑπερειδεῖν ἀπολλυμένους αὐτὰς ὑπὸ χαναναίων. ὁ ἢ θεὸς ἐπένδυσε σωτηρίαν αὐτοῖς. κ' στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τ' νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δ' ὅτιν ἀστραπὴ κ' τ' ἑβραίων γλῶσαν. μεταπεμψαμβύη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπιλέξαντα τ' νέων μυρίας σκέλβυε χωρεῖν ὅτι τὺς πολεμίους. ἀποχρεῶν γὲ τοῦτον τ' θεὸ σεφρηκότος. νίκην ἀποσημήναντος. βαράκε ἢ φαμβύη μὴ στρατηγήσῃν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατεύσης, ἀγανακτήσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ σβαχωρεῖς ἀξιώματος ὃ σοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ ἢ ὲ παραιτοῦμαι. συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα ἢ αὐτοῖς ὁ σισάρης τ' βασιλέως κελεύσαντος. κ' στρατοπεδεύον τ' πολεμίων ὡς ἄπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας τ' βάρακον καταπληχθύτας τὸ πλῆθος τ' πολεμίων, κ' ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὲ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τ' θεόν. σωπήσαν σὺν κ' σεσμηχύτων αὐτῷ ὄμβρος σπήνεται μέγας κ' ὕδωρ πολύ, τ' χάλαζα. τὸν

τόν τε ὕετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὐτοῖς ἔ ὄψιν αὐτῶν ἀπισκοπῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶη. καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται ὄντες τὸ κρύος ἀνέχεσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δ' ἱππεῖς ἵππων τε ἔβλαπτε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὡς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἱππείων, οἱ δ' ἀπὸ τῶν οἰκείων ἵππων ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δ' καταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν ἔροπὴν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊτῶν γυναῖκα ἰάλλην ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δ' πιὼν τοῦ μέζου διαφιλίσεσεν, εἰς ὕπνον ἐκπίπτει. ἡ δ' ἰάλη κοιμωμένῳ σιδήριον ἦλον ἐλάσασα σφυρῇ δηλ ἔ κροτάφῳ αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὸ τ βάραθρον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. ἔτος μὲν ἡ νίκη αὕτη πρείσῃ καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάραχος δ' στρατεύσας ἐπ' ἄστορον, ἰαβίνου τε ὑπαρπάσαντα κτείνει. καὶ τοῦ στρατηγοῦ πρεσβύτος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις εἰκοσαέτη τὴν τῶν χώραν ὀκάκωσαν ἔτη ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δ' βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τ αὐτῶν κρατοῦν, μετὰ ταῦτα μαδιληῖται πρόσκαλέσαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ὅπως τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τ καρπὸν διώσαντες, τῶν λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δ' ποιοῦντων ἐπ' ἔτη ἑπτά, εἰς τὰ ὄρη τ ἰσραηλιτῶν ἀνεσάλη τὸ πλῆθος, καὶ τ πεδίων ἐξεχώρουν. ἀνόμους τε καὶ ἀσπάλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιληῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τ χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' λοιπὸν καὶ ἀσανίς ἔροπῆς, καὶ ἕρπον πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοῖς ἐλευθερώσει.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσεως παῖς, μανασσιτίδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγμασι σιτίων φερομένοις κρυπτῶς εἰς τινὸς ληνὸν ἐκπιέζει. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ὅπως τῆς ἁλωῆς. φαντάσματος δ' αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος δυνατὸν καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τοσούτων τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς δυναμένης αὐτὸ μᾶλλον, τὴν ληνὸν μὴ αὐτὴ ἁλῶναι πεποιῆσθαι. θαρσεῖν δ' παρακελευσαμένου, καὶ πιστεύσθαι τῶν ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τῶν τε γὰρ φυλῶν οὐδεμίαν ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων δύνασθαι ἀνδρεύεσθαι. ὁ δ' θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπαγγέλλεται,

sos Chananæorum cultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat, sed alacriores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos. itaque rupta aduersa acie, turbatisque ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atque ita pars talis Israelitis cedebat, pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru, fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidē nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo, móxque Baracianis superuenientibus, solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cæso rege, ac vrbe solo æquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ socijs Amalecitis & Arabibus expeditionem cōtra Israelitas fecerunt, & cōgredi ausos magno prælio vicerunt: vastatísque frugibus prædam abegerunt. cúmque idem per cōtinuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt. qui spelūcis & subterraneis ędificiis excauatis, quicquid hostium violentiam euadere poterat, intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebāt, vt possent denuò labores eorum vastare. Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum superesset præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Iud. 6.*

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEt idem tempus Gedeō Iasi filius, vnus ex primatibus tribus Manassetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellauisset. respondens, Hoc inquit, meæ felicitatis argumentum est maximū, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubēte vt bono esset animo, & de libertate vindicāda cogitaret, negabat fieri posse. nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero, & se iuuenē esse, & tam arduis negotiis imparē. Deus aūt quicquid deesset se suppleturū pollicebatur, *Ibidem.*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter crederes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quidúis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus ferùtur maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerét, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt merito cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clàm possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetũ faciunt.

Iud. 7.

καὶ νίκην παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸς ἐπηγγείλατο. τῶν δὲ νεανίσκων ὁ γεδεὼν τοὺς πιστοτάτους ἔλαβε. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτῷ τοὺς ἀγῶνας ἑτοίμους ἐποιήσατο. καὶ ὡς ἔγνω τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατέσχε τοὺς ὑπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τιμῶν τε ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ φιλάυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφέροντας ἀπεχθανομένην. ὅπως τε τῷ νίκην παρέντες τῷ θεῷ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺ στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὐ βοηθείας τ' αὐτῷ τὸ ἔργον, συνεβούλευε δὲ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τῶν καυμάτων ὄντος, ἄγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὴ καταπλυθέντας καὶ ἅμα πίνοντας, ὀλιγύχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἀπαυδυσμόνως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιησαντος δὴ καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τῷ γεδεῶνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτοις ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δὲ ὑπὲρ τὸ ἰορδάνην μέλλοντες εἰς τὴν ὀπισθεν περαιοῦσθαι. γεδεῶνος δὲ ἐν φόβῳ καθεζομένου, καὶ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προεῖπεν, τ' δέους αὐτὸν ἀπαλλαγῆν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ' στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς πολεμίοις σκηναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φήνημα καὶ θάρσος. πεφθεὶς δ' εἶη, φεύρατ' ἑαυτὸ θεραπόντα ὠνόμαλεβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνουῖτῃ, ὡς τε ἀκούειν τ' γεδεῶνα. τὸ γὰρ τοῦτον ἰδοῦ. μάζαν ἐδόκει κεριθίνεν ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, ἀλλὰ τῷ στρατοπέδου κυλιομένην, τινὶ τῶν βασιλέως σκηνῶν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῷ στρατιωτῷ πάντων. ὁ δὲ, σημαίνειν ὄλεθρον τῷ στρατῷ τινὶ ὄψιν ἔκεινε, λέγων ὅθεν, τοῦτ' αὐτῷ συνοίδειν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἀπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον, ἀτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τῷ δ' ἀσιανῶν παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ὄζιν ἰδεῖν νεῦν ἀτιμότερον νενομισμένον, ὅμοιον δὴ τῷ κρίθινον νῦν. καὶ τὸ ὠνόμαλε τοῖς ἰσραηλίταις νεῦν μεγαλοφρονοῦν, τοῦτ' αὖ εἶπε γεδεών, καὶ τὸ συνοίδειν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ δὴ τ' μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναῤῥέπουσαν, δέδοκα μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τ' καθ' ἡμῶν νίκην ὑπονένευκε. γεδεῶνα δ' ἀκέσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ τοὺς οἰκείους, διηνισμένους αὐτοῖς καὶ τινὶ τ' πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὠνόμαγελλόμενα προπεμφθέντες ὑπὸ τῷ δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κ' τετάρτην μᾶλλον φυλακὴν, προσῆγε τινὶ αὐτῷ στρατιᾷ γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτούς. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκοπιζον δὴ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωσις τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερὰς κέρας, ἐχρῶντο δὴ τούτοις αὐτὶ σάλπιγγος. χωρίον δὴ πολὺ κατεῖχε τὸ τ' πολεμίων στρατόπεδον. πλείστων δ' αὐτοῖς εἶ συνέβαινε κάμηλον. καὶ κ' τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ ἑβραῖοι, προεῤῥημένου αὐτοῖς ὁπότ' αὐ γένωνται πλησίον τῷ πολεμίων, ἐν συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντας καὶ τοῖς ἀμφορέως κατεάξαντας, ὁρμῆσαι μὴ τῷ λαμπάδων ἀναλάξαντας, καὶ νικᾶν θεῷ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τοῦτ'

τοῦτ' ἐποίησαν. παραχὴ γὰρ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ ὑπάρχοντας, καὶ δείματα. νυξὶ γὰρ ἰδίᾳ, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο γὰρ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καθεὶς αὐτὸς εἰς παραχὴν, πᾶν τὸ παρεστυχὸν αἴρει, νομίζοντες ἐπὶ πολέμιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης περὶ τοὺς ἰσραηλίτας τὰ γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρας παρειλημμένῳ ὑπὸ δυσχερῶν διαπεράναι χωρίων. καὶ παρεῖς αὐτοὺς, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τοὺς βασιλέων, ὠρεβόν τε καὶ ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς παρειλημμένους τοῦ στρατιωτῶν ἐκόντας, ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύουσι πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ ἐκ ἀπηγορευκὼς πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασι διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἤγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀραβίων, ὡσεὶ μυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὑφὴ καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὠδαγμόμενος εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτοῦ παρίδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος εὐτυχίᾳ δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεσαν, τὸ μὴ παρασπονδῆσαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τοῦ κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλουμένους. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, ἐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκρατῶρ χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐκ θεοῦ δικαιοῦσθαι χωρὶς αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ θεῖον κελεύσαντος. τὸ δὲ νίκημα οὐκ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν εἶναι, ἢ τῶν στρατευκότων ἐκείνων. τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τοῖς πολεμίων εὐτυχίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοῖς στάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὴν μὲν γὰρ ἔτι ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔτισεν, ἐν ὀλίγοις μέρος καὶ κακὸν ἔθνος. γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιῶν αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ ἐκ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸ τελευτήσαντα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ παρίδι ἐτάφη.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.

Οτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡγήσαντο διέσχον τοῖς περὶ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἑκατέρῳ χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς δρύμας, ἀβιμέλεχος ὄνομα, ὃς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅθεν σίκιμα περὶς τὸν ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐπεὶ θεν δὲ ἰὼν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἱ δὲ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρῴων οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθαΐου. σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγὼν δυστυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέλτιστα ποιεῖν, αὐτὸ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοὺς τῶν δικαίου περιστάμενος. Habuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, aditúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.

XII. *Iud.8.9.*

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cõuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cõtra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. Ie enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus exeipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἔσης ἑορτῆς, καὶ τῶ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ ἀλαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ὄπι τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑφαιρεῖται δ' τ' σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῶ ἄγοντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνομένης δ' σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γνομένης αὐτῶ δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τ' τιμῆς τῆς ὅπι τοῖς καρποῖς οἰκείας ἔσης ἀπολαύειν, ἐχ' ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖν προσγινομένης, τὰ δένδρα τ' ὅπι τὸ ἀρκεθαν φερνίδος ἐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλω τὴν τιμὴν ἀφαιρεῖν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῆ συκῆ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τ' ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆ ἐλαίων ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δ' αὐτῶ ὡς τε ἀφαλεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρία γ' ἀγαθὴ ἀφαιρεῖν τ' ξυλῶν ὄζων, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεθαι, κ' ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μή τοι σωρεύειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὄλεθρον ἐπ' αὐτῆ φερνῶεν, ὑπὸ τῶ ἐνόντος πυρὸς ἀφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι γ' πολλῶν ἀγαθῶν ὑπ' γεδεῶνος πεπειραμένοι, φθειρῶσιν ἀβιμέλεχον ὅπι τῶν ὅλων ὄντα φρονημάτων σὺν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ἀδὲν διοίσειν. κ' ὁ μὴ ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν κ' διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἐτη ξία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀ πολὺ γ' τ' ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν γὰρ ὅπι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς προφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τ' πόλεως κ' τ' φυλῆς. οἱ γ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφερήτιζον. τ' δ' ὥρας τῆς τῶ ξυλῶν γνομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑπεδημήσαντός γ' προς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς γάλε, συνόπλιταις κ' συγγνώσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δέοντα προβαλεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυγήσωσι. προσδεξαμένου γ' ἐκείνου τ' ἀξίωσιν, προῆσαν ὁ γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὖν καρπὸς μὲν ἀσφαλείας συνάγειν, ὁ δειπνοῦντες κ' συμμοσίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τ' ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸς τ' πόλιν, πολλοὺς τ' ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζέβελλος δέ τις τ' σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνει γάλης τ' δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῶ, κ' παρὴν λοχᾶν προ τ' πόλεως. πείσειν γὰρ γάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. κ' τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, χρομένου γὰρ τούτῳ, διαλλαγὰς αὐτῶ μηνύειν πρὸς τ' δῆμον. ὅτε οὖν ἀβιμέλεχος ἐπάθισεν ἐνεδρῶν. ὁ γάλης ἀφυλακτοτέρως διέβη ὅπι τὸ προσαγείου, κ' ζεβέλλης σὺν αὐτῶ. ἰδὼν γ' ὁπλίτας ὑπερχομένους γάλης προὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. τ' γ' σκιὰς εἶναι φάμενον τ' πεζῶν, πλησίον ἤδη χρομένων, τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ὑ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. ὁ ζεβέλλης, ὑ σὺ μή τοι φησὶν ἀβιμελέχω κακίαν ὀνειδίζεις; τί ἂν ἐκ ὑπεδείκνυσας τὸν τ' σῆς ἀρετῆ μέγεθος εἰς

μάχην αὐτῶ συμβαλών; γάλης γ' θορυβούμενος, σὺν ἀπλῆ τοῖς ἀβιμελέχου. κ' πίπτουσί γε πολλοὶ τ' σὺν αὐτῶ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τ' πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, κ' ζεβέλλης πολιτεύει γάλαν ἐκβληθῆναι τ' πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθοῦσι μάχης κατὰ τύχην ἐγγυτάτω τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ προσελθόντων, ἡ μὲν ἕτερα μοῖρα τὸν στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τοῖς εἰσόδους τοὺς πολίτας. οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς μάχους μεταθέουσι· πανταχῆ τε φόνος ἦν. καὶ κατασπάσας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, ἐπεὶ δὲ αὐτὴ ἐπεῖχε πρὸς πολιορκίαν, ἄλας καὶ τὴν ἐρημίαν σπείρας προσῆγε. καὶ σικιμίται πάντες ἕτεροι ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σποραδέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὕστερον συλλεγέντες ὅπῃ που πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν μετὰ δυνάμεως. καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς προβαλλων τῷ χωρίῳ δι' αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως προσελθόντες τὰς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐκκαῆναι φύσιν ἔχει, καὶ μείζω ἄθροισι φλόγα. καὶ διαφθείρει μὲν ὅπῃ τῆς πέτρας ὕδατος, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν πρὸ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῇ λύπης ἄχθη, πλὴν ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς ἐνεργέτου συνῆσαν κακὸν πλησιοῦσιν. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος ἄλλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ πρόσω ἐφῶν τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν συὴν ὅπῃ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπλιτοδρομίας ἄρει. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλης, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. καὶ τὸν πλησίον ὁρμῶντα τοῖς πυλῶν, γυνὴ θεράσμα τι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τὸ γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ἀφ' ἧς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἔτισε καὶ τῷ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σποραδὴν ἀνεχώρησεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. τῷ δὲ ἰσραηλίτῃ τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλααδίτης ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἀνελάμβανεν, ἀνὴρ τάτε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους καὶ τῶν κατὰ τὴν γαλααδῖτιν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔσχε δὲ καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταλαχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλααδίτης ἔτυχε. πάντα δὲ τὰ τῷ ἔθνει εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ ὅπῃ τὸν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ἐλαβάνην ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ συμφορηθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τοῦ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιφέροντο πολλαχόθεν αὐτὸν μειλιάσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατιώτων ὅπῃ τὸν γαλααδίτην, ὑπλίτων οἱ ὁπλιτικώτατοι πρὸς τὸ ὄρος διέβησαν τὸν στρατηγήσοντος,

A

B

C

D

E

F

G

casione, calumniatus eum quasi volès malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię rediquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadám occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nõ fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitũ ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitu duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem coiũ ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiũ ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non
Iud. 7. esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Maspha collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulatque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petirus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δόξαν τῇ πατρίᾳ ἀρετῇ δόντος
B δὲ οἰκείαν αὐτῷ στρατιὰν ἰῶ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ἅπαξ ἄρξειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὴν ἀρχὴν τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' ἐπεσίτευε τὴν ἄδικον ὕβριν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ἐ γὰρ ἔνθα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον ἐκ τῆς μητρὸς δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν ἦν ἅπαξ ἀγομένους πρὸς αὐτὸν ὁπλίτας μισθοῦ διχόμηνος. συλλαμβανόντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. καὶ ποιησάμενος ἐξείαν τοῦ πολέμου παρασκευὴν καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, ἀπαιτῶν δ' ἀλύσεως. ὁ δή, αὐτὸν πέμψας ἠπάτα τὸν ἰσραηλίτην ἔξοδον τὸν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τὰ ἀμοραίας αὐτοὺς ἐξίει ἅπαξ χωρεῖν, ὡς παρὰ ἐσης ἀρχῆθεν. ἀποκεινόμενος ὁ ἰάφθας, ὡς ἔτε τῆς ἀμοραίας τοῖς πρόσθεν αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τὸν ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παρειθείσης. δυνατὸν γὰρ μωυσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν. παρὰ χωρεῖν τε ἰδίας εἰκὼν γῆς, ἣν θεῷ κατακτησαμένου μὴ τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἐ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς
D ὁ δὲ ἁλόμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποχόμενος αὖ ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ τι ἐ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερουργήσειν, συμβαλὼν νικᾷ ἅπαξ πολύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ διαβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων ὁ συμφορᾷ περιπίπτει κατ' ὠδὴν ὁμοίᾳ τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τῶν πάθους, κατεμέμφετο τὸν θεὸν τὴν ὑπάντησιν ἀωρίας τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ.
F τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον ἐκ ἀπόρως προσέπεσεν, ὅτι νίκην τε πατρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῆς πολιτῶν τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ ἅπαξ χόντα πρὸς τὸ μὴ τῆς πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον ἐλθοῦσα θύσας τὸν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ἔτε νόμιμον, ἔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὄντων, μὴ διαβασανίσας τὸν λογισμὸν τὸ γενησόμενον οἷον τὸ πρόσθεν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τὸν δὲ ἐφεξῆς φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσας ὅτι μὴ κοινωνήσαι τὸν ἐπ' ἀμμανίταις ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς πρασσομένοις δίκαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς ἔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἐ ἅπαξ γένοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπιχθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττων
G ὑπεναντίος τοῖς πολεμίοις ἐ βεβοήθησαντας εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι ἦ τοῖς συγγενέας ὡρμηκότας. ἐπείλη τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' ἐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μετὰ στρατιᾶς, ἣ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνοντε πολὺν αὐτῷ εἰργάσατο, καὶ διώ-

καὶ δώδεκα ξαπέντας σφηλακῶν μέρει τινὶ σφαπε- A
σαλμένῳ τῷ ἰορδάνῃ τὰς διαβάσεις, κτείνει σὺν δισχι-
λίοις καὶ τεταρακοσμυρίοις γεγονόσι. αὐτὸς ἦ ἄρξας ἔξ
ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεί.
ἡ γαλαδηνῆς δ' ἔστιν αὕτη. τελευτήσαντος ἦ ἰάφθαε, τὴν
ἀρχὴν ἀψαίνης ὠδαλαμβάνει, φυλῆς μὲν ἰούδα, ἐκ δη-
λεέμων ἦ πόλεως. τούτῳ ἦ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. τρια-
κοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας
ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς ἑτέροις, τοῖς ἦ, γυ- B
ναῖκας ἠγάγετο. σφάξας δ' ἐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ χρο-
νῷ λόγου ἢ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθα-
νε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφραναῖς δ'
ἔτος ὑποθνήσκοντος, ἐδ' ὁ μετ' αὐτὸν ὠδαλαβὼν τὴν
ἡγεμονείαν ἄλλων ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς
ὢν τ ζαβελῆς ἐσφέρεται σπουδῆς ἄξιον. ἄβδων ἦ ἥλω-
νος παῖς, φυλῆς μὲν τ ἐφραιμίτιδος, πόλεως ἦ τ φα-
ραθωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡμῶν ὑποδειχθεὶς
μετ' ἄλλων, μόνης αὖ τ δυναστείας μνημονευθείη, δι' C
τὴν εὐμένειαν ἢ τὴν ἀδειαν τῆς σφαγιάστου, λαμ-
βάνει μὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν
αὐτῷ τριακοντα καὶ τούτων τ ἡλικιωτὰς καταλείποντες
ἑξήκοντα, ἵππαις ἐλαυνεῖν τε σὺν αὐτοῖς ὧν ἑβδομήκοντα,
πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις γεγυμνασμένοις, καὶ πάντας ὑφ'
ἧς ὑπολιπὼν. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φαραθὼ
λαμπρᾶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ Σαμψὼν ἀνδρείας, καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς Παλαιστίνους ἐποίησε.

Μετὰ ἦ τοῦτον παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τ ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τ
ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτῶν
ἐν ὀλίγοις ἄρχων καὶ τ παλαιὸς ὁμολογούμενος πρῶ-
τος, εἶχε γυναῖον ἐν δυμορφίᾳ σφόδρα βλέπον, καὶ τ καθ' E
αὑτὸ διαφέρον. παίδων δ' ἐκ γυναικῶν αὐτῷ, δυσφο-
ρῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τ θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ σφᾶς ἀεὶ
συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δυοῖν διαδοχὴν
αὐτοῖς γνοίαν. μέγα δὲ ὄφελος τοῦτο σφίσιν. ἐῶ ἦ καὶ
μανώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζη-
λότυπος ἀκρατῶς. μονωθεὶσα ἦ τῇ γυναικὶ, φάντασμα
ὄπιφαὲς ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος
καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμενος αὐτῇ παιδὸς γονὴν F
καὶ θεοῦ σφοίαν, καλόν τε καὶ ῥώμῃ ὄπιφανοῦς, ὑφ'
ᾧ ποιήσειν παλαιστίνους ἀνδρεμόνῃ, σαφήνει τε τὰς
κόμας αὐτῷ μὴ ὑποχείριον. ἔσαν δ' αὐτῷ σφὸς ἄλ-
λο μὲν σὰν ποτὸν ὑποσροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο σφὸς ἀτ-
τοντος, σφὸς ὕδωρ ἦ μόνον οἰκειότης, καὶ ὁ μὲν ταῦτ'
εἰπὼν, ᾤχετο, κατὰ βέλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ ἦ γυν-
ὴ σφὸς ἀνδρὶ ὠδαγνωμένῳ τὰ ὠδὰ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο,
ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγε- G
θος, ὡς ἐκεῖνον ἐκ τοῦ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν καὶ ζηλο-
τυπίαν σφοιζῶσαι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐκ τοιούτου πάθους
κινεμένου. ἡ ἦ δειλομανὴς τοῦ ἄλογον τ αἰδοῦς λύ-
πῃ σαλεῦσαι, τ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε-
λον, ὡς αὖ καὶ τοῦ ἀνδρὶ αὐτῆς ὠφελεῖν. ἐπαφανὴς ἦ πάλ-
ιν κατὰ χάριν τ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τοῦ σφασείσῃ καὶ τῇ γυναικὶ φαὴ τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonitã: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando sola ageret mulier, spectũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contẽtus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hũc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

XIII. *Iud.* 13.

illa rogat vt paulisper maneat dum virum ad- A
ducat, quo permittente, cum Manoche mox ad
eum reuertitur. quo viso, ne tum quidem suspi-
cari desiit: rogauitque vt sibi quoque eadem
indicaret. illo respondente, satis esse quòd mu-
lier sciat: iubet quisnam esset dicere: vt nato fi-
lio referre ei gratiam & munus aliquod dona-
re possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec
enim horum causa de filio lætum se attulisse
nuncium. cúmque iterum rogaretur vt saltem
hospitalem tractationem admitteret, non an- B
nuit. tandem exoratus vt paulisper maneret dũ
aliquid affertur, cùm mactasset hædum Mano-
ches, coquédúmque vxori dedisset, paratis om-
nibus iussit deponi in petra & panes & carnes
absque vasculis. quo facto virga quam gestabat
carnes attigit: confestímque flamma emicante
cum panibus absumptæ sunt, & angelus fumo
tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis
visus est. Manoche autem solicito ne quid peri-
culi immineret ex aspectu numinis, vxor bo- C
no iubet esse animo, affirmans, magno suo
bono Deum se vidisse: cúmque concepisset, dili-
genter mandata retinuit. Nato deinde infanti
Sampson est nomen inditum. quòd robustum
significat, qui mox egregia animi ac corporis
indole præditus, promisso capillitio victúsque
sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat.
Iud.14. Cúmque adoleuisset, comitatus parentes in
Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus
tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, D
rogauit suos parentes, vt id connubium pro-
curarent. quibus excusantibus quòd diuersi es-
sent generis, quódque religio vetaret eiúsmo-
di nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitque
vt virgo sibi desponderetur. crebrò deinde spõ-
sam interuisens, in itinere in leonem incidit,
nec tamen eius occursum declinauit licet iner-
mis, sed nudis manibus adortus beluæ fauces e-
lisit, eiúsque cadauer in dumetum viæ vicinum
abiecit. aliquot pòst diebus eandem viam ad
puellam remetiens, offendit examẽ apum mel- E
lificare in leonis pectore, & sumptis inde tri-
bus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ
obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Tham-
nitas conuocat, qui quòd vires eius haberent
suspectas, honoris specie triginta assectatores
ex æqualium numero iuueni adhibent iussos
obseruare ne quid auderet. Conuiuis deinde vt
fit hilarescentibus ait se quæstionem propo-
siturum suis sodalibus, quam si intra sex dies sol- F
uerent, cuique sindonem se daturum & tuni-
cam. qui tum quod sagaces videri cuperent,
tum quòd lucrum non fastidirent, iubent
eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus
prodiit, & ex immiti suauitas. in his expli-
candis cùm hæsissent triduo nec proficerent,
puellam aggrediuntur minis simul & precibus vt expiscata secretum è marito indicium
sibi faceret. ille repulsis aliquandiu
blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὑπομένειν δεηθεῖσα ὡς αὐ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα,
συγχωρήσας μένειν τὸν μάνωχον. ὁ δέ, θαυμά-
ζοντος, εἰ δ' ὅπως ἐπαύετο τ' ὑποψίας. ἠξίωσέ τε
αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυήσειεν. ἀρκέσειν ἢ
φράσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἀπέ-
λιπεν, ἵνα τῷ παιδὶ γλωρμόν χάριν αὐτῷ καὶ δῶ-
ρεαν ἀμείψωσι. τῷ δέ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι
φράσαντος, εἰ δὲ καὶ χρείαν ταύτα διαγγελίσαιτο
θεοῖ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς. τῷ ἦ, μείνας ἀναλοῦ-
τος καὶ ξενίων μεταλαχεῖν, οὐκ ἐπείσθη. πειθεὶς δ'
ὅμως λιπαρεστέρως ὑπομένειν ὡς αὐ ξένιον αὐτῷ τι κο-
μίσῃ, καὶ θύσαντος ἔειφον τῷ μανώχῃ, ἐπὶ τέτον ὀ-
πτῶν τῇ γυναικὶ καλέσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα,
προστάξειν ὅπῃ δ' πέτρας ἀποθέσθαι τοῖς τε ἄρτοις
καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἀ-
πέσκηψε τῇ ῥάβδῳ ἡ ἔχετ' ἐπὶ κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος
πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀνῄρει. ὁ δ' ἄγγελος ἐκ τῆ
κατῆς ὥσπερ ὀχήματος αἰωρὸς εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φα-
νερὸς ἦν. μανώχην ἢ φοβέμενον μή τι σφαλερὸν αὐ-
τοῖς ἐκ δ' ὄψεως τῆ θεῆ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ
παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέροι τι τῷ αὐτῷ τὸν θεὸν
αὐτοῖς εὐαρεστῆναι. καὶ κύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν
εἶχε τῆ σίτων, καὶ γλυκόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα
καλέσαν. ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. αὐξέ-
το δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν εὐσεβείσαν ὑπὸ τῆς
θεοῦ τῶν διαιταν σωτερσυίης καὶ δ' τῆ τειχῶν αἱρέ-
σεως. ἀφικόμενος ἢ πρ' τ' γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τ'
παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένε τῆ
ἐπιχωρίου. καὶ προκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι
αὐτῷ γαμέτην αὐτῷ τῶν κόρων. τῆ ἢ ἀρνεμένων, διὰ τὸ
μὴ ὁμόφυλον εἶ), τὸ θεῖ κ' τὸ ἐρᾶσθαι συμφέρον ἐπι-
νοοῦντος τὸν γάμον, ἐνίκα μῆτις δύσασθαι τῶν παρ-
θένον. σωτυχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς
αὐτῆς, σωστυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐπιξέα-
μενος αὐτὸν ἄγχει τοῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑ-
λαῖος ἐσόπιν τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε
ἀπὸν πρὸς τῶν κόρων, ὑπιτυχαίνῃ σμῆνι μελισσῶν
ἐν τῷ στόθει τῶ λέοντος ἐκείνε νενεκυδικότων. καὶ ἀπο-
λόμενος τεία μέλητος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώρεις
οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παρθ. τῷ ἢ θαμνιτῶν πρὸ
τῶν δωχίαν τῶν τ' γάμων, ἑσία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας,
ἅμα δέος τῆς ἰσχύος τε ταυίσκου τεμάκοντα δόντων
αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόγῳ μὴν ἑταίρεις ἰσομήρους,
ἔργῳ ἢ φύλακας μήτι προδιανεῖν ἐθελήσειε, τῷ ποτῷ
προβάροντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ πρὸ τοῖς
τοιούτοις γαμετοῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλ-
λοντες ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
ποιήμενοι τῶ ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γίρας
τῆς συνίσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.
φιλοτιμουμένων ἢ ὁμῶς τε σωετῶν δόξαι καὶ κέρδος
δυρᾶσθαι καὶ λόγων ἀξιοιοῦντων, φησὶν. ὅτι τὸ πάμβορον
ζωμύκει βορὴν ἡδεῖαν ἐξ αὐτε καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος.
τῆ δ' ὑπὸ ξεῖς ἡμέρας ὑ δυναμένων ἐξευρεῖν
τὸ νοήμον, προσκαλοιῦνται ἢ τῶν κόρων μαθεῖσαι προ-
τῦ παιδὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ γὰρ ἀπειλοιν
αὐτῶν ἐμπρήσαι τέτο μὴ προσχέσαι, ὁ σαμψὼν δεομένης δ' κόρης ἐπιτῆν αὐτῆ, τὸ μ' πρῶτον αὐτεῖχεν.
ἐχθομένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπίπτούσης, ἔ τεταρτέαν τεθαμένης δ' πρὸς αὐτῶν δυσνοίας τὸ
μὴ λύσειν αὐτῇ, μηνύει τε τῶν τῶν αἰνιγμάτων αὐτῇ τὸ λέοντος, ξένα ἔας ἀσας μέλιτος κηρία κο-
μίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ὑδὲν ὑφορώμενος δόλερον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὺ δ' ἐπφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κζ'

κῆ οὐῦ τλὺ ἑβδόμλω ἡμέραν, καθ' λὺ ἔδει τὸν θεὸν βληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δυσὶν ἢ ἥλιον σωνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀπόδεσθόν τι τοῖς σωντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος χρωμένους. ὁ δὲ σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ ὑμῖν σύμφορεῖ τὰ ἡμέτερον λόγον. καὶ τοῖς μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τλὺ ὁδὸν αὐτῷ σωντυγχάνοντας. ἐπὶ γάμον σπεῦσον παραγενέσθαι, καὶ ἡ πατὴρ σπουδαίως τῆς ὀργῆς αὐτὸν, σωνοῦ αὐτῷ φίλῳ νυμφοσόλῳ γενομένῳ. θεὸς δὲ τλὺ ὕβριν ταύτλω, σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ πάλαι σπουδὴ μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ θεὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, σύλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν ἑξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφῆσιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαισινῶν, καὶ φθείρεται μὲν ἅπας αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαισῖνοι δὲ γνόντες σαμψῶνος εἶ τὸ ἔργον, καὶ τλὺ αἰτίαν δι' λὺ ἔπαθεν, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς θάμνα, τλὺ γλυμμύλλω αὐτῷ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγρεῖς ζῶντας κατέφρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γενομένους. σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαισινῶν ἀπέκτεινας αὐτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶ ὀχυρὰ, ἣν ἰέδα φυλῆς. παλαισῖνοι δ' ἐστράτευσαν ἐπὶ τλὺ φυλλὼ. τῶν δ' ὑπλῶς λεγόντων πμωρίαν αὐτοὺς εἶναι ἐκπίπτειν τοῦ σαμψῶνος ἀρπαγμάτων, φόρους αὐτοὺς τελέντας, εἰ βέλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀτέγκλητοι βηλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τλὺ πέτραν ἑξακισχίλιοι ὁπλίτας. καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς παλαισινοὺς αὐτῷ τετολμημένων ἀνδρας ἅπαντα τῷ γλύκει τῶν ἑβραίων συμφορᾶν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντι τῷδ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν θρασύτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίθησιν ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον τῶν δυσδουλίαν τοῖς παλαισίνοις. καὶ γλυμμύλλων κατὰ τὸ χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νῦν δι' ὃ σαμψὼν ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γλυμμύλλω, πάλαι δὲ λῶ ἀνώνυμον, ἐκ ἄποθεν ἐστράτευσεν λευκότεων τῶν παλαισινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὲν χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅτι κατορθωμένοις οἷς ἐβέλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνε σιαγόνα τῶν πσὶν ὄσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὤσατο. καὶ πλείους αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται τραπέντας. σαμψὼν δὲ μείζω ἢ κατὰ τούτῳ φρονῶν, ὑ κῦ θεῦ σωνεργείαν ἔλεγε τῦτο συμβῶναι, τλὺ δ' ἰδίαν ἀρετλὺ ἐπενεγκάμενος τῷ γενομένῳ, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοῖς μὲν πεσεῖν, τοῖς δ' εἰς φυγλὺ τραπλῶαι διὰ τὸ παρ' αὐτῷ εἶσις αὐχῶν. δίψος δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταλαβόντος, καλέσνοῶν ὡς οὐδέν ἐστιν ἄνθρωπος ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα φρονεμπρέπει. καὶ καθικέτης μηδὲν τῶν ἐρημμένων θεὸς ὀργλὺ λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. καθικεῖν δ' βοήθειαν θεὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τῦ κακῦ. θεὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὑπολαβὼν ὁ θεὸς, πηγλὺ κατά τινος πέτρας αὐτοῖς ἡδίαν καὶ πολλλύ.

A & lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solue-
dæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti imminitius, neque inelle gustati suauius. ibi Sampson subiecit, neque mulière dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- *Iud. 15.*
lia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exussêrunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum prius duobus funibus, Palæstinis tradendum ducébant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante hunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procùl abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamóre testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacébat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantùm armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irrita fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

prorupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ
Iud. 18. iam Palęſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãr. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationẽ & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quòque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac nè hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

ὅθεν ὁ σαμψὼν ἀναλύει τὸ χωρίον σιαγόνα. καὶ μάχεται τῷ πλήθει τούτῳ λίγνται, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μάχην σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν τινι τῶν καταγωγίων διατρίβει. μαθόντες δὲ τῶν γαζίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ θεῖα τῶν πυλῶν ἀνέῤῥαγες καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἀδήλων μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, ὡς γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, δεῖ μεσούσας ἤδη τὴν νύκτα αἴρας τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα δεῖ αὐτοῖς ἰδίᾳ ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὕπερ ἑβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρίβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. ἦν τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιρίζομένης ἔδοξε τοῖς παλαιστινοῖς ἐφοδεῖς δαλάλης συνεῖναι αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τὴν κοινὴν ἀρχὴν ἔχοντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ἔκ τε σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ ἔκ τινος καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πρόξεις αὐτοῦ, ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προὔχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπεὶ γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αἰτιᾶται τὴν δαλάλην φάρμακα, εἰ κλήσαιεν ἑπτὰ νεύροις ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ νεοειλῆσθαι δυνάμενοις, ἀδυνήσειν αὐτὸν πάντων εἶναι. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνέῤῥυσιν τῷ σφετέρων ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδει τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναίρεσα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα τῇ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ μὴ πίστιν δυνοίας τὸ πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦτ' ἀπερ δῆτα, ὡς ἐσιγοσμένης, ὅσα μὴ γνώσεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτός. τῇ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποήσασα, ὑδὲν λύσας, τρίτον συφλεῦσαι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμελέτησεν. ὡς δ' ὑδὲ τούτου γνωμένου ἀληθὲς πυθέσθαι, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ θεσπεσίᾳ, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γεγονὼς, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεῖον. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ ἀφανισμὸν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ γενέσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ἀφανίζει τοῖς πολεμίοις, ἐκ τοῦ ὅτε ἰσχὺν ἀμείναθαι τὴν ἔφοδον αὐτῆς. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. πρόσθιος δὲ τοῦ χόρου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψῶνος. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωσιμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ δωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στηρίγμασιν αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐμβρίσωσιν αὐτὸν ἔκ τ' ποτὸν. ὁ δὲ δεύτερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβρίζομενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, πρόσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐπερεισθεὶς αὐ- A
τοῖς ὅπως καταβάλλοι τὸν οἶκον, ἀναξαπίνης τοῦ κίονος,
τρισχιλίους ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὢν καὶ
σαμψὼν ης. καὶ τὸ μὲν ζωὴν κατέσχε τέλος, ἄρξας ἔτη
ἐσφαλτοῦ εἴκοσιν ἕτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τὴν ἀρετὴν καὶ
τὴν ἰσχύος, καὶ τὸ θεῖον τελευτῶν μεγαλόφρονος τ' ἀν-
δρα, ἐπ' ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν θεὸς τοὺς πο-
λεμίους. ἐπὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, διὰ τὴν φύσιν τοῦ
ἀνθρώπων θεοσπάρτου ἥττονι ἁμαρτημάτων ὕσῃ. μαρ- B
τυρεῖν δ' ἐπείνῳ τὰ εἰς τὰ ἄλλα πάντα τὴν ἀρετὴν θεοσε-
σίας. οἱ δ' συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν
ἐν σαρεσᾶ τῇ παρὰ μὲν τὴν συγγενῶν.

labatde,fatigatum.quibus admotus ſic eas cō-
cuſſit, vt ſubuerſæ totius ædificij ruinam trahe-
rent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa,
& inter cæteros ipſe Sampſon. His finis viri
fuit,exacto principatus anno vigeſimo,admirá
di ob incomparabilem animi ſimul ac corpo-
ris fortitudinem,qua in hoſtium perniciem vſ-
que ad extremum halitum vſus eſt.Nam quod
à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati
conuenit,pronæ ad eiuſmodi vitia, cætera di-
gnus ſempiterna memoria virtutis nomine.co-
gnati verò eius cadauer in patriam reportatum
apudSaraſam oppidum monumento maiorum
intulerunt.

Κεφάλαιον ιδ.

Θεοὶ ἱερεὶ ἐλὶ τῶ ἱερέως ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν θεῶν παλαιστίνοις μάχῃ.

CAP XI.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi.

ΜΕτὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν θεοσπάρτου ἱσραη- C
λιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὅπερ οὗτος λαμπρῶς ἡγούμε-
νος ἐβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἧς δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς
ἰούδα φυλῆς, αὐτέχων τοῦ δήμου μὲν δυνάμενος, τέκνα τε
γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς ἀμφὶ
γεγυημμένους, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς
τέλος μωαβίτην μετοικίζεται. καὶ θεοχωρούντων αὐτῷ
κατὰ νοῦν τοῦ θεοῦ πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας D
μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφὰν, ῥηθὶν δὲ, μαλλίωνι.
διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέλεχος ἐκ μετ' αὐ-
τὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι. καὶ νααμὶς πικρῶς
ὅπερ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν τοῦ τῆς φιλτάτων ἐ-
ρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' ἃς καὶ τὸ παρίσθος ἐξελ-
λάθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπαλλάττετο. καὶ δὴ ἤδη καλῶς
τὰ κατ' αὐτὸν ἐπεπιθανήκει χωρεῖν. οὐκ ἐναρτέρουν δ'
ἀφίζανύμφαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ὁδὲ παραζουμφὴν E
βηλομφὰς συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐκπε-
μφῶσαι δέξαμφὴν γάμον δυτυχέσεσιν αὐτοῖς ἔ δημο-
τικῆσαι παρὰ τὴν αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τ' ἄλλων ἀγα-
θῶν κτῆσιν, ὅπερ τε τὰ πρὸς αὐτὸν ὕτως ὀξὺ, μῆνιν αὐ-
τόθι ὠφελήσει, ἐπ' μὲν συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βη-
λεθλεὲμ πραγμάτων ἀδήλων, τ' πάτριον γῆν κατα-
λιπούσας. ἡ μὲν ὑπ' ὀρφᾶ μένει. τ' δὲ ῥηθὶν μὴ πειθθεῖσαν
ἀπήγαγε κοινωνὸν πάντος τοῦ πρόσυχόντος γλίσχρου
γλυκυμένου. ἐλθοῦσαν δὲ ῥηθὶν μὴ τ' πειθαρχᾶς εἰς τ' βηθλεέμων, F
βόοζος ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. ἐπὶ ἡ νααμὶς
πρόσυμορφούσην αὐτὴν ὁμοίαν τ' πολιτῶν, δικαίότε-
ρον ἐπὶ μᾶλλον καλοῦντί με. σημαίνει δὲ κατ' ἐβραίων
γλῶσσαν, νααμὶς μὲν δυτυχίαν, μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμπὶ
δὲ ἔντος ἐξέπει καλαμησομένη καὶ συγχώρησιν τ' πειθαρ-
χᾶς ἡ ῥηθ, ὅπως ζοφῆς δπορῶσιν, καὶ εἰς τὸ βοόζου τυ-
χέως ἀφικνεῖται χωρίον. ὠφελημένος δὲ βόοζος μᾶλ-
λόν, ἐθαυμάσθη τ' κόρῃ, αἰτήσειν τ' ἀγροκόμον G
θεὶ τ' παιδὸς. ὁ δὲ μικρὸν ἐμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἄ-
πασα πρόσπιφσμένος ἐδήλου τὴν θαυμότητα. ὁ δὲ, τ' θεὶ
τ' πειθαρχὴν δικαίας ἅμα ἐκ μνήμης τῆς παιδὸς αὐτῆς ὑ
συνοίκησεν ἀπαναστάσθη, καὶ δέξαμφὸς αὐτῇ πείραν
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅτι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ὁπηνίκα, προσάξας τῷ
ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὸ ὀφειλόμην λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπότε σπίζοι τὰς θερίζουσας.

Post Sampſonis autem obitum præfuit Iſ- XIV.
raelitis Elis pontifex, in cuius principatu *Ruth.1.*
tames valida eam regionem inuaſit.quam non
ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis,quòd
oppidum eſt tribus Iudæ,aſſumpta vxore Naa-
mi, & filiis communibus Chellione & Mallo-
ne,in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi
proſpera fortuna vteretur, filiis ſuis vxores de-
dit eius gentis fœminas,Chellioni Orphã, Ru-
them Malloni.exacto autem decennio Abime-
lechus cum filiis breui tempore alius poſt a-
lium obiit. quo caſu Naamis in maximũ mœ-
rorem conjecta,deſolata à chariſſimis quorum
conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mu-
tato pro re conſilio reuerti ad ſua decreuit.iam
enim res patriæin meliori ſtatu eſſe perceperat.
nurus autem eius non ſuſtinebãt ab ea diuelli,
& velit nolit comitari eam volebant. at illa
precata eis felicius coniugium, quàm in quo
cum filiis ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus
proſperitatem, & docens quòd in ſe nihil eſſet
opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria
in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum
cuperent. His monitis Orpha paruit:Ruthem
verò nolentem manere, cuiuſuis fortunæ
futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ
poſtquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus
Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio-
cúmque Naamis à ciuibus ſuo nomine appel-
laretur,iuſtiùs,inquit, vocaretis me Maram.ſi-
gnificat autem Hebræorum ſermone Naamis
felicitatem, Mara dolorem. Et cùm eſſet
meſſis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exi-
bat ad ſpicilegium,vt cibos ſibi pararent,caſú- *Ruth.2.*
que in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt
ſuperueniſſet,conſpicatus puellam,de ea villi-
cum percontatur. is denarrauit omnia domi-
no,quæ paulò antè ex ipſa cognouerat. qui e-
xoſculatus in ea beneuolẽtiam erga ſocrum,&
affectum erga defunctum maritum, noluit ſpi-
cilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibiipſi
mereret quantum poſſet, ac ſumeret: mandau-
itque villico ne eam prohiberet, & vt vnà
cum meſſoribus prandium ac potũ ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit A
ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul
attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam
partes ciborũ, quos ei vicini contulerãt. narrat
deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditóque
ex ea quòd cognatus eſſet, & propter pietatem
forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſe-
quentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi an-
cillis. poſt aliquot dies iam hordei tritura per-
Ruth.3. acta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in a-
rea. hoc cognito cogitauit Naamis in rem am- B
barum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius, quæ ne-
fas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt.
ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs,
ſed circa mediam noctem experrectus, ſen-
tiénſque eam vnà cubare, quæſiuit quænam eſ-
ſet, edidit illa nomen, & famulam ſe, in eius po-
teſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo
priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatam
iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & C
priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad
ſocrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm
meum, inquit, conſilium eſt hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior eſt quàm ego, an te vxore
opus habeat. quòd ſi aiat, ſequeris eum: ſin mi-
Ruth.4. nus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire D
fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum ac-
ciuit. Qui poſtquam venit, Abimelechi, inquit
Bozus, & filiorum ſortem poſſides. faſſus eſt al-
ter poſſidere ſe, idque iure propinquitatis. Tum
Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum memi-
niſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum ea-
rum facere. ecce adeſt mulier, quam ſi vis poſ-
ſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
bet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit,
quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet co-
gnatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. E
Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mu-
lierem accedere illum, & iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere. quo facto Bo-
zus duxit Ruthem, & anno elapſo natus eſt il-
lis infans maſculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſi-
bi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam
ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex O-
bede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex,
qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & F
vnam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de
Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtende-
re, cui facile eſt etiam vulgares homines ad
ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Porrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæ-
1.Reg.2. ſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli ponti-
fici duo filij fuerunt, Ophnes, & Phineeſes.

ῥάθη δὲ ἀλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτῆς ἐφύλαξε τῇ ἑσπέρᾳ, καὶ παρῆλθεν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῆς ϛαχύων. ἐτετηρήκει δ' αὐτὴν καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπαλυσιτέουν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ φθέγματα τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δὲ ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄϛι, καὶ ἔτι καὶ δικαίαν προνοήσειν αὐτῆς, ἐξῆει πάλιν τοῖς ἐρομένοις ἡμέραις ὅπῃ καλάμης συλλογὴν εἴη τοῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθόντα τε μετ' ὀπτὼ ἡμέρας καὶ βόζον, ἤδη τῆς καιθῆς λευκαινομένης, ὅπῃ τῆς ἅλω ἐπάθιδεν. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, ταχνᾶτα ἐδάκατακλῖναι τὴν ῥοῦθην αὐτῷ, καὶ δὲ ἔσεσθαι χεῖρον αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνωσομένην αὐτῇ ἐδάφει τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς ἐδόκει δὲ αὐτὴν πλέγειν τὴν ὑπὸ τὴν ἑσπέρας κελευομένην, ὅσον ἠγέρτο, ὡδὲ γίνεται, καὶ παραυτίκα μὴ λανθάνει ἡ βόζον ἐπιθὼς κεκυφὼς κοτα. ἀνεγερθεὶς δὲ περὶ μέσαν νύκτα, καὶ ἀφόβως μὴν αὐτὸν ἀνθρώπου ἐδάκατακειμένην, ἀνέκραγε τις ἔνδον. τὸ δὲ εἰπόντος τὸ ὄνομα, καὶ φαμένης ἐκεῖνον δεῖν αὐτὸν ἐπιτρέπειν συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ἀφθέντος δὲ πάλιν ἡ τοῖς οἰκέταις ἀρξαμένοις κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἀνεγείρας αὐτὸν, κελεύει τὴν κεφαλὴν λαβεῖν ὃν ἐκ δικαίας, πορεύεσθαι πρὸς τὰς ἑσπέρας πρὸς ὀφθῆναι τοῖς αὐτόθι κεκοιμημένοις. φυλάττεσθαι δὲ σφόδρα τὸ δὴ τοιούτοις ἀγαθοῖς, καὶ μάλιστ' ὅπῃ γεγονότι. ἐρεῖ μήτι τι τῶν παντὸς ἧττον φήσειν ἔσαι, ἐρωτᾶν ἢ ἔγγιστα ἐμοῦ τῆς ἡλίκης τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὄϛιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲ ἀπολυθήσεις σπείρῳ. παραυτικμὴν δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑσπέρᾳ δηλωσάσης, εὐθυμία κατέσχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίσι, τὴν φρόνησιν ἔχειν αὐτῆς βόζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τὰς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγεν. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, σπάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ἐδαμῶς ἐθέλοντα φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῆς ἰῶν αὐτῷ κλήρου κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρεῖν τὴν νόμων καὶ ἀγχιστείαν. ἐκ οὖν, φησὶ ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῆς νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γεύσιμον, ὅπερ εἰ θέλεις τὴν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ βοάζου καὶ τὸ κλήρου καὶ τὸν γυναικὸς ἐδάχωρει, συλλυεῖ μὲν ὅτι καὶ αὐτὸς τῆς τελευτηκότων, εἰ δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτὸς, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ βόζος τὰν γερουσίαν ἐκέλευσε τὴν γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γνομένης τούτου, βόζος γαμεῖ τὴν ῥάθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς πυθομένη καὶ συμβουλείαν τῆς γυναικῶν, ὠνόμαζεν ὀβήδην ὅπῃ γηροκομίαν τ' αὐτῆς τεαφησόμενον. ὠβήδης δὲ καὶ ἰδιάλεκτον τὴν ἑβραίων ὑποσημαίνει δουλεύων. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τὴν ἡγεμονείαν, ὅπῃ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν περὶ ῥάθην, ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅπως δεῖξαι βουλόμενος τὸ θεῖον δύναμιν, ὅτι τοῦτο ἐδάφην ἐφικτὸν ὄϛιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὅπῃτυχόντας, εἰς οἷον αὐτὸς καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι δὲ τὰ πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πολεμίων ἐφέρεσθαι παλαιστοῖς, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

ἦσαν

αὐτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὕβρεις τε καὶ ὑβρίσματα, καὶ πρὸς A
τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδικος ἀπείχοντο οὐδενὸς ἀνομήματος.
καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἑστίᾳ τοῦ ἱεροῦ καὶ τιμαῖς ἐλάμβανον
αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, συναίρεσίς τε τοῖς ὑπὸ θρησκείᾳ
οὐδενὸς ὕβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαι προσφέροντες, τοὺς δὲ
δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἐν-
δὴν ἀπόλεσιν ὁ βίος αὐτῷ. ὅτε καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπὲρ
τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἐξὸν οὐ πρὸς δόξαν ἦκεν
ἐκ θεοῦ προφήτου αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν προγόνων, τότε B
πλῆθος ἐλυσφόρει. καίτοι δὴ φερόντι τὴν ἰσομοίρων
συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τοῦ τε ἡλὶ, καὶ συ-
μοιρῶν τοῦ προφήτου παιδὶ τό τε ὄνομα, τότε φανερὸν ὑπὲρ
τοῖς ἰοῖς πένθος ἦγε. βούλομαι δὲ τὰ περὶ τὸν προφή-
του πρότερον διελθεῖν, ἔπειθ' ἑτέρως τὰ περὶ τοὺς ἡλὶ
παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν τοῦ παντὸς τοῦ
λαοῦ ἑβραίων ἠνεμοῦσαν. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τὴν δ' ἐν
μέσῳ πόλιν, ἣ ἐφραὶμ κληρουχίας, ῥαμαθὲμ πόλιν
κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄπαιν τε καὶ φαναάν. C
ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν
ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ δὲ μετὰ τῶν
γυναικῶν τῷ ἑλκάνῃ εἰς σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύθα
δὲ ἡ σκιλὼ τῷ θεῷ ἐπιτέτηκε καθὰ προεφήκαμεν, καὶ
πάλιν καὶ τὴν διοχλίαν νέμοντος μοίρας ἀρεῶν ταῖς τε
γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἄπαν θεασαμένην τοὺς δ' ἑτέρας
παῖδας τῇ μητρὶ προσκαθημένους, εἰς δάκρυά τε
προὔπεσε, καὶ δ' ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ δ' μο- D
νώσεως. καὶ τὴς τἀνδρὸς φιλοφροσύνης τὴν λύπην κρα-
τήσασα, εἰς τὴν σκιλὼν ὤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσουσα
δοῦναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομέ-
νη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν θεῷ δῆλο-
νόησαν τῷ θεῷ, δίαιταν ἐκ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιη-
σάμενον. διετέλεσε δ' ὅτι ταῖς δυσὶ πολιὰν χρό-
νον, ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, σκυθίζετο γὰρ πρὸ τῆς σκιλοῦς, ὡς
παρεσκεύασεν ἐπίνειαν. τῆς δὲ πεῖν ὕδωρ E
φαμένης, λυπουμένης δ' ὅτι παίδων δυσεία τὸν θεὸν
ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας
τοῦ θεοῦ καταγέλλων. ἀθυμουμένη δ' ἐλπὶς πρὸς
τὸν ἄνδρα, ζοφερὰν χαίρουσα προσιέναι. καὶ ἀναστρε-
φάσαν εἰς τὴν πανήγυριν, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παι-
δίον αὐτοῖς, ὃν σαμουὴλον προσαγορεύουσι. θεάσα-
σθαι δὲ τις ἔστοιε. παρῆσαν οὖν ἐκ τῶν παιδὸς θύ-
οντες δεκάτας τε φέροντες. ἀπεμνημονεῦσα δ' ἡ γυνὴ
τῆς εὐχῆς τῆς ὅτι περὶ παιδὸς γενομένης, παρεδίδου F
ἡλὶ, ἀναπεμφθῆναι καὶ θεῷ προφήτην γενησόμενον. κώ-
μην τε οὐκ ἄπωθεν οἰκοῦσι, καὶ πατὴρ ὕδωρ λύ. καὶ σαμούη-
λος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε ξεφόρητος. ἑλκάνῃ δ' ἐκ
δ' αὖτις ἱκέτις τε γίνονται, καὶ ζεῖς θυγατέρες, σαμούη-
λος ἦν τεσσαρακοντούτης ἤδη δὲ διετέλει, προφητεύει.
καὶ ποτε κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νό-
μισας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως προφωνεῖσθαι, προσγίνεται
πρὸς αὐτόν. ἐ φαμένου δ' καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς
εἰς ζεῖς τοῦτο ποιεῖ. καὶ πάλιν διαναπαθεὶς, φησὶ πρὸς G
αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, στηλῶ σε καὶ τὸ πρὶν
ἦμεν. θεὸς δ' ὅστις ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμερον πρὸς αὐ-
τὸν ὑπάντιαζε· καὶ δ' θεῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤρξατο λαλεῖν ὅτι τοῖς χρωμένοις, ἐ γὰρ ὑστέρη-
σεσθαι τοῦ οἴκου ἀπὸ τοῦ ἱερέως καὶ ὁ θεὸς ἐπεὶ φησι δίκαιος, μέλλειν συμφορὰν ἰσοπαλίταις
ἰσομοίροις λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι. τοὺς δὲ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere vo-
lebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum in-
super, religionis ergo confluentium ad sacrum
locum pudicitiam, vel vi vel donis expugna-
bant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differ-
rent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse
magnoperè detestabatur, diuinam vltionem
nunquam non expectans, & populus iniquis-
simè ferebat. postquam autem illorum exitum
Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum
puero prædixit, tum verò non aliter quam de-
functos filios lugebat. Sed priusquam de clade
in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc
propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir
ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræ-
mitarum habitans duas vxores habuit, Annam
& Phenannam: ex quarum posteriore liberos
fuscepit, nihilominus alteram quanquam ste-
rilem diligens. Is cùm sacrificatum veniisset in
Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse di-
ximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis
distribueret, Anna videns alterius liberos cum
matre considentes, in lacrymas prorupit, ad-
monita orbitatis & solitudinis, cúmque conso-
lationem mariti non admitteret, abiit in taber-
naculum supplicatura, votúmque factura, abla-
ta sterilitate matrem factam primum filium se
consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari
more educatum. In huiusmodi precibus lon-
gas moras protrahentem animaduertens Elis
pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tan-
quam parum sobriam iussit abire. quæ cum re-
spondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd
liberis careat, precibus à Deo sterilitatis reme-
dium petere, bono animo eam esse iussit, polli-
citus habituram ex Dei munificentia filium.
tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis
antè præ mœrore fastiditis vsa est. in patriam
deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit,
mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium
Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum
à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro
accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque
decimas ex more afferentes, mulier voti rea puе-
rum Eli tradidit, Deo consecratum, prophe-
támque futurum. itaque & comam alebat, &
aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque cir-
ca fanum, cuius ministeriis educabatur. Helca-
næ autem alij præterea filii ex Anna nati sunt,
& filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis
duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam 1. Reg. 3.
enim nocte dormientem Deus nomine voca-
uit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit
ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem
tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego
mi Samuel, nunc quoque vt antè fili, sed
Deus te vocat. quapropter præsto esse te respon-
de. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid
iuberet, paratum se ad ministerium offerens.
Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi im-
minere Israelitis cladem maiorem quam credi-
bile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſ-
XVI. cepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine
1. Reg. 4. ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa area viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt verſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῳ μεταλλυσομένῳ εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς ὑοὺς ἢ αὐτὸ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην, ὃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. συμηύξανε δ' ἡδέως ὅτι πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευεν ἀληθῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ἀλλήλου τῆς ἰσραηλίτιδος, συμπίπτουσιν εἰς τὸν ἐχομένου. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοί, καὶ κτείνουσι μὲν τῆς ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὲ πρὸς τῆς ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύσαντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς θαρραλεώτερον, κρατῶσι τῆς πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὀργὴν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῆς τὴν συμφορὰν τῇ κιβωτῷ, δι' ὃν καὶ ταῦτα συνέβαινεν ἦν. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὅπως εἰλικρινῶς, εἰ λῆψιν τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγένεσθαι. φινεέσης δὲ ἤδη καὶ ἱερατεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραχωρηθέντος δι' τὸ γῆρας. θάρσους οὖν ὑπῆρχε πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς δι' τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θρασυνομένοις τῆς πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὅμοιον ἀπέβαινε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, καὶ μὲν ἦλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῆς παλαιστινῶν αὖθις γίνεται. καὶ δὴ ἐφοβοῦντο ἥτταν ἔτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ φεύγοντες εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῆς πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τειχίσια, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἦλθε πρὸς τῆς πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpiranit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλις ἀκούσας τὸν τῆς ἰῶν συμφορὰν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito ciulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiés, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὸν σιλὼ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὰς ἀγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παραστὺς χωὶς τῆς γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ ἐπί τινος τῆς πύλης ἐφ' ὑψηλῆς θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὸν μάχην, ῥᾴων μὲν ὅτι τε τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς οὐ προσηκόντως φέρε τὸ θεῖον τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ φέρε τὸν προσδοκίαν συντυχόντα δέ. ὡς δὲ καὶ τὸν κιβωτὸν ἤκουσεν ἡλωκέναι πρὸς τῆς πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας εἶναι τοῦτο προσπεσὼν, ἀναλήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τῆ θρόνου, πελδυτᾷ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη τὰ πάντα, καὶ τέσσαρα τὰ πεντεκαιδέκατα κρατήσας τὸν ἀρχιε-

ἱερα-

θήκαν ἡ κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς A γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅπι τῇ ταύτης δυσυχίᾳ. κυέσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προαποθοῦσαν δύσκλειαν τότε πρῶτος ἦρξε ἱερωσύνης ὁ πρώτης ἡλὶς, ἰθαμὰρ τὸν ἕτερον τῶν ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ παιτὸς ὅπλα δεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν B παραλαβών, παιδὶ αὐτοῦ βόκκῃ τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτῷ καταλιπεῖν αὐτοῦ. παρ' ὃ διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὤν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' ᾧ νῦν λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καθ' τὸν σολομῶνος βασιλείαν χρόνων. τότε δ' οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτῶν ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πῶς ἔδοσαν ἀπόκριμμα αὐτοῖς τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος ἤδη τὸ γήρας ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παισὶ ταῦτα ἐπεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων ἡ ἀρχὴ τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἤτησατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τοῦ Κίνεου, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ἔθνους, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαντες πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας ἡ δαβίδην ἐπ' ἀνδρείᾳ, σιωπήσειν αὐτῷ ἡ θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γνόμενον, ὡς τε ἀνελεῖν, ἐφείσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατεύσαντων παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE
Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Aream Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπ' αὐτῆς γῆς αὐτῶν, ὑπ' ἄλλων ἀπάντων τὴν κιβωτὸν πρὸς ἑαυτοὺς.

A

CAP. I.

Quemodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἐν ἱερῷ τοῦ αὐτῶν θεοῦ ὡς τρόπαιόν τι λάφυρον, ἀγαλμα δ' ἐκείνου ἐστάλειτο, πεθέασι. τῇ δὲ ὑπαύριον, πάντες ὑπὸ τὴν ὥραν ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον εὑρίσκουσιν αὐτοῦ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τοῦ βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπου ταύτης, δυσφορήσαντες ὅτι τῷ γεγονυῖᾳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες προσκυνοῦντες τὸν ἀγαλμα, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅτι τοῦ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χήμασος κεῖμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ ὀυχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθοις χαλεποῖς, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ὑπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς διαπαύσας ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἔντερα ἀναφέροντας, ἐξεμοῦντες ἡμιβέβρωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὅπη τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτέχειν ἀδυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ἐκ ἐπ' ἀγαθοῦ γεγονυῖαν.

B

C

D

PARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano deiſtri Dagonis inter donaria collocãt. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor max.mus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes. cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

1. Reg. 5.

πέμπουσαν ἐν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, αἰτοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ὡδὶ σφᾶς ἔχεσθαι. τοῖς δ', ἐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δίκαις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑποδύσαι μὲ αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσησαν. συνεξικόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ὑποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' ὑδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐχομένας ὑπολύουσι πόλεις.

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, velùti tributum pe singulas pœnam violatæ religionis exigens.
1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cùm conueniſſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam: ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ τὸν θεὸν ἐπερχεται τὸν τεῖπον, τὰς πέντε τῆς παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τ̃ θεὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες ὄ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, ⁊ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τ̃ μὴ θεοσδέξαθαι τὴν κιβωτὸν ποτε θεὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μιάσματι τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν ⁊ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τ̃ πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀκκάρωνος ⁊ ἀσκάλωνος, ἔτι ὄ γάζης, ⁊ ἀζώτου, ἐσκόπουν τι δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲ πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἀφορμὴν τοῦ τὸν θεὸν, καὶ συνεπιμπάντων αὐτῇ δι' ἃ τοῦτο πᾶσι δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ὄ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἐ γὰ ταύτην ἔχ τὴν δύναμιν ὑπὸ ⁊ τὴν ἰσχύν. ἐ γὰ ἄν ποτ' αὐτῆς κινδυνῶν θεῖν ἀνθρώποις γνῶσθαι. ἠσυχάζειν δὲ καὶ πεφῶς ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἥ ⁊ σώμασι καὶ γῇ ⁊ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεσῶσι κ̃ χείρων φθοδους πίπτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ ὄ τὰς πεφειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χείροις συνέσει ⁊ φρονήσει πεπισμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλισα δοξάντων ἁρμοζόντως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῇ θεᾷ χαρισήριον, ὅτι πεφενέσθαι αὐτῇ τ̃ σωτηρίας ⁊ κατέχειν ἐν τῷ ἱερῷ διωκωμένους ἐξ αὐτ̃ παθήμασιν, οἷς ἐκέτι ἰδ' ἀντιβλέψαι. τοσούτους ὄ τ̃ ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῇ ⁊ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς ⁊ θέντας ὅπι τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ δύας ἰσοζύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲ δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταζεῖν μὴ τοῖς μηδάσιν ἐμποδὼν ἐπέμπαι γένωνται, πίθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιοῦντας τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τ̃ κιβωτὸν φερούσας ὅπι ῥίσδου καταλιπεῖν, αὐταῖς ὁπῇ ἵψαντας ἡ βέλον' τῆ ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τ̃ ἑβραίων ἀπίωσιν, ⁊ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ἀπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῆ κακῶν. αἰ ὄ ἄλλην τεκμηρίων, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆθ' τὴν γνώμην ἐπώρωσαν. καὶ ποιησαντες μὲν τὰ πεφειρημένα, πεφάγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπι τὴν τελοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Κεφάλαιον ϛ'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

ΤΩν ὄ βοῶν τ̃ ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐταῖς ἀπισσῶν, οἱ τ̃ παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πέρατα σήσον') καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βαλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὄνομα Βηθσάμη τ̃ ἰούδα φυλῆς βεβοσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνεῖται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύονται πέρασιν χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

Θέα ὄ

θέα ἦ λαῷ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἀσμενεστῆς ἐγίνοντο. θέ- A
ρους γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τῶν συγκομιδῶν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν
ἀφέντες, ἔδραμον δύο ὅτι τὴν ἅμαξαν. καὶ κα-
θελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοῖς ἀνδριάσι
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πυθίασιν ὅτι πένθος αὐτέρεας, ἅπε
ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ,
καὶ κατευωχηθέντες, τὸ τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας B
ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν παλαισ-
τῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ ἦ ἐ χόλος τοῦ
θεοῦ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τ βαθσά-
μυς κώμης ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τ κιβωτοῦ, ἱε-
ρεῖς γὰρ ἐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτεινεν. ἔκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ
κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπεμπῶ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπε- C
θρήνει. τῇ τε μθύεν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνα-
ξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν
στέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδιδόναι τὴν κιβωτὸν ἐκ
τῶν παλαισινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπῳκίζου-
σιν εἰς καριαθιαρεὶμ γείτονα πόλιν τοῖς βαθσαμίταις.
ἔνθα τινὸς λαβίτου τὸ γῆθος, ἀμινααδάβου δόξαν ἔχοντος
ὅτι δικαιοσύνῃ κ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον
ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν D
κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὁπωμελείας ταύ-
της ἕως ἐτῶν εἴκοσι προῆκησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν
τῇ καριαθιαρὶμ, ποιήσασα πάθη τοῖς παλαισινοῖς
μυῖας πέσαρας. τῶν ἦ λαῶν παντὸς ἐμείνω τοῦ χερσίου,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τοῦ καριαθιαρεμιτῶν πόλις τὴν κιβω-
τὸν, ἐπ' ὀρχαῖς καὶ θυσίαις τετιμηκότος τὸν θεὸν, καὶ
πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν ἐ φι-
λοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμούηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν E
προθυμίαν, ὡς δίκαιον πρὸς ὕπνους ἔχοντας εὐπρέ-
πειν πρὸς ἀληθείας, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τῶν ἐν αὐτῇ,
χρῆναι λόγοις οἷς ᾤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν
προσάξεσθαι ἐ πείσειν. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπ πάν
βαρεῖς μὴ πολέμοι παλαισινοί, θεὸς δ' ὁμῶς
ἀρχὴν γένεσθαι κ φίλος, ἐκ ὅτι προθυμεῖν ἀληθείας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν αὖ ἔλθοι πρὸς ὑ-
μᾶς. μὴ δὲ βούλεσθε μθύειν προϊέντες ἐξ ὧν ταῦτοι δύ- F
νασθε μθύσαι, ἀλλὰ γένεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πατρίαν ἐκ-
βαλόντες τῶν ψυχῶν, κ θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις
ταῖς διανοίαις προέρχεσθε τὸ θεῖον, καὶ πρώτιστ δύ-
νασθε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλ-
λείας ἀπαλλαγὴ, ἐ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν μ' ὅ-
πλοις, ὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, ὔτε πλήθει συμμά-
χων δυνατὸν ὄζιν. μ' γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται πα-
έξειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὺς εἶ ἐ δικαίοις. ἐγγυπὰς δ'
αὐτὸ τῶν ὑποχθέων, ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευ- G
φήμει τὸ πλῆθος ἡδὺ τῇ παραινέσει. ἐ κατίδυσεν
αὐτὸ παρέξειν πεχαεισμθύων τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐ-
τοὺς ὁ σαμούηλος, εἴς τινα πόλιν λεγομθύην μασφάτ.
κατασπόδομθον τοῦτο σημαίνῃ κ τὴν ἐβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχειν ὑδρευσάμθυοί τε καὶ νηστεύσει τῷ θεῷ, κ
θύσαντες ὅλιον τ ἡμέραν, ἐπ' ὀρχὰς ἔπονται.
οὐ λανθάνουσι ἦ τοὺς παλαισινοὺς ἐπεὶ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt: demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis perãctóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, 1. Reg. 7.
atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. II.

Cúmque populus toto hoc vicénio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione cõſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus huic omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicarum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregati, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimulantes non esse sibi satis vel virium vel animi ad confligēdum cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quietu[ros] si liceat, ne vltro sibi perniciem accersere videantur. conuenisse se ad supplicationes & sacrificia, vtque sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, vt nulla spes salutis supersit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & Deus præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiamsi quis prædixisset. Primum enim terra iubente Deo sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improuisos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. tum subito Samuel in perturbatos irruit, cæsisque plurimis, reliquos vsque Corthæos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæque hostium termino, qui trophæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omnino superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit:

SAmuel autem rebus populi compositis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes institutis, ipse singulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multóq; tempore hāc præcipuam curā habuit, vt patriis legib. resp. administraretur,

μεγάλη σεφτιᾷ καὶ δυσαρέσει κατ' ἐλπίδα τῶ μὲν πρεσβεύσαι μηδὲν ὧν ἐπιθυμοῦσιν ὑπὸ πεποιθότες τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομάντες πρὸς σαμουήλον, ἐκαπεπλωκειναν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ προστάξας ἵππης ἔφασκον, καὶ ὅτι τὸν πρεσβύτην μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' εὐαγγελίοντος ἡμᾶς ἐπ' ὄχας καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστρατεύσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας γίνεται, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὲρ σοῦ παραχρῆν ἡμῖν ἀφορμὴν παλαιστικῆς. ὁ δὲ θαρρύνει τε προσέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς ὁ θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ἵλεων ἔχειν αὐτῷ τὴν δέησιν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ παριδεῖν δεύτερον αὐτοὺς δυστυχήσαντας. ἐπήκοος δὴ γίνεται τῶν δεήσεων ὁ θεὸς, καὶ πρόσδεξάμενος, ἀμέμπτως ἔχει τῆς θυσίας τὴν δέησιν, ὅπου δὴ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅλη τὸ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἐχούσης τοῦ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπαναλωθέσης, προῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπαλημμένων ἐν χερσὶν ἤδη ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς δεῖ μάχην ἐπεῖσθαι ἀπηρτισμένων. προεπίπτουσι δ', οἷς καὶ εἰ προύλεγέ τις, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. φρίττων μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρόμον καὶ σφαλερὰν κινήσας πέποιηκεν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διισταμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βεντιὰς ἀξιοφανεῖς, καὶ ἀξιοπίστους ἀστραπὰς, καὶ καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφειλάμψας, καὶ τῶν χειρῶν ἐκπεστήσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὴ σαμούηλος μὴ πλήθους, καὶ πολλοὺς καταφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόπου τινὸς, ὅστις λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὴν πληγὴν, ἐκ ὑπερπεπτωκυῖαν δεῖ τὰς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ θείου καὶ μήνιος τῆς συμβεβηκυίας πονηρὸν ἐφύλαττον. ὅθεν δὴ καὶ πάλαι θάρσος τοῖς παλαιστινοῖς δεῖ τὰς ἑβραίους, τότε ἐκείνων μὲν τὴν νίκην ἐγγύτερα, καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναιρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται καὶ τῶν ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κεφησάντων τῇ μάχῃ. αὐτὴ δ' ἐκ μέχρι πόλεως ἀπηκάρωνος ἀπὸ τῆς γίτης ὅρων ἐκτεταμένη. ἣν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ὑπολοιπόμενα τῶν χαναναίων.

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος ἤδη τὴν ἡλικίαν ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικεῖν, υἱοῖς αὐτὸς παρίστησι τὰ ἐπιτήδεια.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκάλεσεν συνερχομένους ἐκ τῆς ἐπὶ ἀλλήλους κειμένης διαφορᾶς. αὐτὸς δὲ δὶς τὸ ἔτος ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβαίωσεν εὐνομίαν ὅτι χρὴ τὸν πολιτικὸν

ἔπειθ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρας βαρυνόμενος, καὶ τὰ σωμάτια
A θεραπεύειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
θεραπείαν τῶν πλήθους παραδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρε-
σβύτερος Ἰωήλος θεσπιῳδεῖο. ὁ δὲ νεώτερος Ἀβία ὄ-
νομα. Ἰεῦ. θεσπέταξε δὲ ὁ μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθε-
ζόμενον κρίνειν, ὁ δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβαί, μερίσας τὸν
ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφεῖς ἔτι παρ-
άδειγμα καὶ τεκμήριον, τὸ μὴ τὸ τέρπον ὁμοίους τοῖς
φύσαι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὶ καὶ με-
B ζόνως ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γε φαύλους ὄντας ἀγαθῶν παρέ-
χον αὐτοὺς γνωμένους. τῷ δὲ τὸ πλῆθος ὅπαπερ ἀμάρτων
σαφεπόμενοι, τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ
λημμάτων αἱρεσιν καθυφέντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρί-
σεις οὐ ὡρὰς τὰ ἀληθίας, ἀλλὰ θεὸς τὸ κέρδος ποιού-
μενοι, καὶ θεὸς ζυρίω καὶ θεὸς διαίτας πολυτελεῖς
ὑπονενδυκότες, ὀρθῶν μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐποίουν
τῷ θεῷ. δίκαιον δὲ τῷ θεοφιλῆ πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολ-
C λῷ τὸ τὸ πλῆθος εἰς δίκαιον αὐτῶν εἰσφέρειν καὶ
θεοῦσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οἱ καλῶς θεοῖς ἀρξάμενοι ὑπὲρ τὸν ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ἀρχῆς ἤπησαν καὶ πλάνης.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν θεοτέραν κα-
τάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τῶν θεοφιλῶν παίδων,
D χαλεπῶς τε τοῖς θεατομένοις ἔφερε, καὶ θεὸς αὐτὸν
συνεῖχεν. διέτριβε δ' ἐν ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τάς τε
τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραὸς αὐτὸς ὢν ἤδη
καὶ πυρεσσόμενος ὑπὸ τῶν χρόνου, τῶν θεραμάτων ἐκέτι τὸν
αὐτὸν θεοτεσίαν δύναται ζόπον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον
ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἀρξῃ τῶν ἔθνους καὶ
τιμωρήσηται παλαισίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας
τῶν θεοτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν
E σαμοῦηλον οἱ λόγοι διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ
τὸ θεὸς τοῖς βασιλέας μῖσος. ἤπιστο γὰρ δεινῶς τῆς
ἀριστοκρατείας, ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς
χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονίδος καὶ
βασάνου τῆς ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε ζοφῆς ἐμπεσοῦσα
ἔστε ὕπνου. δι' ὅλης δὲ τὰ νυκτὸς, στρέφων τὰς ὠδὲ
τῶν θεαμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕ-
τως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ ὠδαμυδεῖται μὴ
λυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἤξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον
F ἐξουθενήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μό-
νος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ Αἰ-
γύπτου μαχαιρᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν τοίνυν
οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοῖς ὀλίγονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
ἧττον ἀηδόνων ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βυλὰς ἐκ δυχαείσους θεοῦ
ἐμοὶ καὶ τῷ σῷ θεοφιλείαν λαβόντες. κελεύω
δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν ἐγὼ θεοείπω βασιλέα,
G θεοδηλώσαντα ποίων τε πειρασθήσονται βασιλευ-
μένοι κακῶν, καὶ διαμαρτυράμενον ἐφ' ᾗ ἂν αὐτοὶ
δόξωσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμοῦηλος, ἅμα
ἐκ συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐπιδημήσαντα τὰ δῶρα τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκειν γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἰς κελεύσουσι,

Deinde senio grauante, vt confuetis muniis III.
fungi non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudicij parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iusticiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

POpulus autem videns rempub. cura & diligentia propheræ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius ferò pœniteat: quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam ergà me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltrò ascisceant, protestaberisq; eos te inuito ad mutationem status in deterius properare. His au itis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorúmque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessariò verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur. &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris regi, non secus atque domestici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè vt missa futuri cura regem crearet: quandoquidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent, nec esse absurdum, si cùm finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cum tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

Τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλους τῶν χιλιάρχους. ποιήσουσι δ' ⸂καὶ⸃ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ὀπισθοτόμους, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ ὅδ' ἔσται ὁ μὴ κελεύομένοις ποιήσουσιν, αἰκισμοῖς ἀφορήτοις ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυροπώλους ἀποφαίσει καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀναγκαῖς πληγαῖς φοβούμεναι καὶ βασάνοις ὑπηρετοῦσι. κτήσιν δὲ τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταῦτα εὐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ ἐσκημμάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσιν. σωπλόντι δ' εἰπεῖν δουλώσεται μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι ἔσεσθε. καὶ μνήμιον ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ἔσται καὶ τὸ πάσχειν αὐτά. καὶ μεταγνώσκοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τῆς βασιλέως. ὁ δ' οὐ θεοδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτοῦ κακοβουλίας. ὧν δ' ἕνεκα καὶ θεὸς τὰς θεορρήσεις τῶν συμβησομένων αὐόπτων τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς διανοίας κείσιν ἤδη ὧδε τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην. οὐδὲ γὰρ ὑπεράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τοῦ σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λυπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φθονεῖν τοῦ ἐσομένων. ὅτι γὰρ πιμελεία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σφῶν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι τοῦ πλησιοχώρων βασιλευομένων τινὶ αὐτὸν ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀπεστραμμένους ὁ σαμούηλος, ἀλλ' ὀλιγοῦντας, νεῦμά μοι εἶπεν ἅπαντα θεὸς αὐτοὺς ἔχασος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω ὧδε τῷ θεῷ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

Κεφάλαιον ε.

Βασιλέως Σαοὺλ ἀπόδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

1. *Reg. 9.*

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam compareret, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinabus: respõdit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentísque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora nisi vt ille primus accumbat.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὖ γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ᾧ ἦ νεανίας τὴν μορφὴν ἄρτιος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέρτημα καὶ τῷ διάνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλει. ὄνου δ' ὁ κὶς ὄντων αὐτῷ ἐκ τῶν νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδετο γὰρ αὐταῖς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, τὸν υἱὸν μεθ' ἑνὸς θεράποντος δεῦρὶ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ ἦ δεῦρὶ τῷ πάτριον ἐλθὼν φυλῇ διερχομένων τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὑδὸν ἐν ταύταις ὀπτυχών, ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ περὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ λοιπὸν τῷ φερτίδα. τῷ δ' ἑπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐλθόντο κὴ τὰ ἀσταμβὰ πόλιν, ἔνι θεσπίτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βασίζειν συμβεβλῆσθαι. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ὄνων τέλος. ὑδὲν ἔχειν πορευθέντας εἰπεῖν αὐτῷ τὰ θεσπιεῖα ὃ καὶ ὧδε γέγραπται αὐτοῦ. κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τὰ ἐφόδια. τὸ δ' οἰκέτης τέταρτον ἀργυροῦ παρεῖναι σίκλου φήσαντος καὶ τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τὰ μὴ λαμβάνειν τὰ θεσπίτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὧδε γίνον). καὶ θεὸς τὰ πύλαις θεύτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βασιζούσαις ἐρωτῶσιν αὐτὰς τοῦ θεσπίτου τὰ οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ σπεύδειν παρεκελεύσαντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταπλιβῆναι. πολλοὺς γὰρ ἐσιέναι καὶ θεσκαλίνεσθαι τὰ κεκλημένων. ὁ δ' σα-

E

Huic cùm esset filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam compareret, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinabus: respõdit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentísque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora nisi vt ille primus accumbat.

ὁ δὲ σαμουήλος ἤδη τοῦτο πολλοὺς ὅτι τὴν ἐξίαν τότε
συνήγαγε. διομόσω γὰρ καθ' ἡμέραν αὐτῷ τοῦ
θεοῦ, προεκπεῖν τινα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελ-
θούσῃ τοῦτον ἐμιλύυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινα νεα-
νίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τὴν δὴ τὴν
ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τοῦ δώματος καθεζόμενος, ἔξε-
δέχετο τὸν καιρὸν ἡγούμενος. πληρωθέντος δὲ αὐτῷ, κα-
ταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δὲ τῷ σαύ-
λῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλ-
λοντα. σαῦλος δὲ προσελθὼν τῷ σαμουήλῳ. ἠρώτα ποῦ
καταλύοι τὴν οἰκίαν τοῦ προφήτου.
ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλου φράσαν-
τος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄντων
ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, πάντα
πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχὼν,
ἀλλ' ἥττων εἶναι ἐμὲ διατοῦτο τῆς ἐλπίδος ἢ
φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας πενεῖν, καὶ πατρικῆς τα-
πεινοτέρας τῶν ἄλλων πατρικῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέ-
λωτά με πίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν
διαλεγόμενος. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὴν
ἑστίασιν κατέκλινεν, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπάνω τῶν κεκλιμ-
μένων. ἦσαν δ' ἡσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προ-
κάσασα δὲ τοῖς διακόνοις ὑποδοθείναι τῷ σαύλῳ μερί-
δα βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα προσῆκεν, οἱ
μὲν ἀναστάντες ἀπῆλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ δὲ σαυ-
λος ὑποδὰς τῷ προφήτῃ συν τῷ θεράποντι κατεκοιμή-
θη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς
κοίτης προὔπεμψε. καὶ γλυκόμενος ἕως τῆς πόλεως ἐπέ-
λαβε, τὸν μὲν θεράποντα ποιήσας προελθεῖν, ἵνα μόλεί-
πεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου
παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαύλος ἀπεπέμπετο τὸν ἀκό-
λουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κα-
ταχεῖ τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος,
ἴσθι φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι
παλαιστινοὺς τε καὶ τὴν ἰδίαν ἐθελοίαν ἀμυναν. τούτων
δὲ ἕξαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγινώσκειν. ὅταν ἀ-
πέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ζεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ
ὁδῷ προσιόντας τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα.
ὧν τὸ μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν
δεύτερον ἕριφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀ-
κολουθήσει. ἀσπάσονται δέ σε δῶρα καὶ προσφωνήσουσι,
καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κἀκεῖθεν ἥξεις
εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς
τῷ σεσωσθαί σου τὰς ὄνους διαγελιωμένῳ. ἐπὶ τ' ἐκεῖ-
θεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας ἐκκλησιάζουσιν
ὅπισθεν. κἀγὼ ὁμόμενος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐ-
τοῖς, ὡς πάνδ' ὀτιναοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τε καὶ
θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ αμονίας ὁ κίσε
παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα,
τὸν θεὸν ἴσθι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἀπασάμενός τε τὸν πα-
τέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς
γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρίσηται τούτων θύσω-
μεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προεκπεμ-
ψας τὸν νεανίσκον. τῷ σαύλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν σαμουήλου ἀπεβαίνετο. ὡς δ' ἦλθεν εἰς
τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀβενηρεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου τῷ ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐσεργόμενον, αἰσθο-
μένοις δὲ τὴν ἀποδημίας καὶ τῆς κατ' αὐτὸν μαντείας, τῷ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύπτετο, οὐδὲ
ὡς ἀφίκοιτο παρὰ σαμουήλου τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

A Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cúmque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum
B principem. Saulus verò accedens cum salutatum prius rogat vbi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cúmque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista Domine. neque enim ea est mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis. tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea
C conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitque ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi
D sunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque regem salutat, Deum ei honorem nunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæstinis illato vlciscí debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In
E hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius sequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his
F signis visis certo scito Deum esse tecum: & salutata patrem tuum & cognatos, Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas.

1. Reg. 10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
ni à Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi volet. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temerarius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein fami-
liarum nominibus in vrnam coniectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito D
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
tot populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent soliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statuta maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recita-
uit ea populo rege præsente; & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimisſóque populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

ἀλλ' ὁ τῆς βασιλείας καὶ τῆς κατ' αὐτὸν, ἀ-
φθόνου ἀκούομεν & ἀπιστίαν ἔχειν φύτο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν. καὶ δὲ πρὸς δύναμιν σφόδρα δοκιμῶ-
τα & θειοτέρου τῶν ἀφ' ἅματος ὑπ' αὐτὸ σερ-
γόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σάφεσι ἔδοξε μιμεῖσθαι, λογισά-
μενος ἅμα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις
ὄζειν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε
συγγενῶν, οὐσὶ ἄχει τῶν ἐκ τοῦ θεοῦ λαμπρῶν
ὑποσύζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐφροχὰς
κακοπαθείας τυγχάνειν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμούηλος ὁ,
συγκαλεῖ τὸ λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, κὴ πρὸς αὐτὸ διε-
τάθεται λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἐλεγε τὸ θεοῦ.
ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνο ἐκ δουλείας, κὴ ἐκ
πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῶν δυσχερειῶν.
καὶ τὸν μὴ θεὸν ὑποχειροτονεῖσι τῆς βασιλείας, ὃν
εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τῶν πάντων ἀρίστου προ-
σατεῖσθαι. θεὸς ὁ πάντων ἄριστος. ἀρετὴν δ' ἔχειν
ἀνθρωπον βασιλέα. ἐς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις
κὴ βάλησιν & ὀλυμπίαν & τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμὴν
χρήσεται, δ' ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ὃ
ὡς ἴδιον ἔργον κὴ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
νος ἕτω διατηρῆσαι ἀσφαλέσει. ὁ θεὸς ὁ κατ' αὐτὸν
τὴν αἰτίαν κήδοτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ
κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες κὴ
φυλὰς τε καὶ σκῆπτρα, & κλήρους βάλλεσθε. ποιησά-
των ὁ τοῦτο ἐβουλήθη, ὁ δ' βενιαμίτου φυλὴς κλῆρος ἐξέπε-
σε. ταύτης ὁ κληρωθείσης ἔλαχεν ματρὶς καλουμένη
πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισ-
σαίου βασιλεύειν παῖς σάουλος. γνοὺς ὁ τὸ ὑπανί-
σκος φθάσας ἐκ πεδίων αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἴ-
μαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύ-
την ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν κὴ σωφροσύνην, ὡς τε τῶν
πλείστων ἐσὶ ὀλίγας δ' ἡσυχίας τὴν χαρὰν κα-
τασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσεσθαι φανερὸς
ἡσυχαπάντων. ὁ δ' ὁ μόνον ἐδὲν ἐνέφυσε τοιοῦτον
ὅτι βασιλεία, & τῆς τοιούτων κὴ τηλικούτων ἐνδεᾶν
ὑποδειχθῆναι δεινότης. ἀλλὰ κὴ τῆς ὄψεως αὐτὸν
δ' τῆς βασιλευθησομένης ἐξέκλεψε, & ζητεῖν αὐτὸν
κὴ πρὸ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων
καὶ φερεπιζόντων ὅτι γνώσιτο ἀφανὴς ὁ σάουλος, ὁ προ-
φήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ ἄγα-
γεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ὁ ἄγα τοῦ
θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σάουλος, πέμπει τοὺς ἄ-
ξοντας αὐτόν. καὶ ἀναγόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλή-
θους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, κὴ τὸ ὕψος ὧν βασιλικώτα-
τος. λέγει ὁ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασι-
λέα. ὁρᾶτε ὁ ὡς κὴ κρείττων ἐσαν πάντων, κὴ δ' ἀρχῆς ἄ-
ξιος. ὡς ὁ ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς,
τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γεάψας αὐτοῖς ὁ προ-
φήτης, ἀπέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον
τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, ταῖς μετέπειτα γενεαῖς
μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' διατελέσας ὁ σα-
μούηλος, διαλύει τὴν πληθύν. καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἁρα-
μαθὰ ἀπαγίνεται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαύ-
λῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε,
συνήρχοντο πολλοὶ τῶν ἀγαθοὶ τὴν προσήκουσαν βα-

σιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ ὁ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, κὴ τοὺς ἄλλους ἐχλιάζοντες,

& ὅτε

κὴ ἴππε διώρα παρεσκεύαζον, ἵνα ἐν παρόδῳ τὸ λόγῳ τὸ A ἀρίσκειν τὸ σάουλον ἐπιθῶσι. μείζονι δ' ὑπῆρχεν ἀρχὴ τοῦ πάντων αὐτοῦ τιμῆς ἅπασι νέασιν πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἐπεὶ γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τῆς ἑωθινῆς ἐποίησεν μοῖρας, μὴ πολλῷ τὸ μαχίμων στρατιωτῶν ἔθνεσι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπέστησεν. ἰσχὺι τὸ δίᾳ σοφὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειροποιήσας σοφία ἢ καὶ ἀνοίᾳ, πρὸς τὸ μὴδ' αὐτὸν ἅπαξ αἰτίας δύνασθαι B ἐπ' αὐτοῦ δουλείαν ἐκφυγεῖν, ἀλλ' ἐκείνοις παῖσιν. τῆς γὰρ ἢ κατ' πάσιν ὡς αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξέκοπτε. ἐποίει δ' τοῦτ' ὅπως ἂν ἀρίστοις αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῆς θυρεῶν καλυπτομένης, ἀχρήστους πασιν λαοῖς εἶεν. ἐπὶ μὲν τῆς ἀμμανιτῶν βασιλέως ταῦτ' ἐρασάμενος τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλααδίτας ληϊζομένους ἐπιστρέψοι. ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς ἐπὶ τῆς μητροπόλεως τῆς C πολεμίων, ἰαβὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ ὠμοβρυΐαν σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τῆς τοῖς δεξιοῖς αὐτῆς ὀφθαλμοῖς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσειν ἀπειλεῖ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς αἰχμάσειν. τοῦ δ' αἱρεῖν ἐπ' αὐτοῖς εἰ, πότερόν ποτε βραχύ τι σώματος ἀποτομὴν θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλααδῖται κατάπληκτοι, πρὸς μὲν ἕτερον μὴ ἐτόλμησαν ἀντεῖπεῖν, ἀπ' εἰ ὠμοβρυΐαν αὐτοὺς, ἀπ' εἰ πολεμοῦσιν. αἰσχίω δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ὠμοβρυΐαν καλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμοῦσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἑαυτῶν, ὠμοβρυΐαν αὐτοῖς ἔφασαν ὅτι πρὸ παθεῖν ὅ τι ἂν αὐτοὶ δοκῇ. ὁ δὲ ναάσης καταφρονήσας τὸ τῆς γαλααδιτῶν πλήθους, ἐπ' ἀπειλήσεως αὐτῆς, ἐδίδου τε αὐτοῖς τὰ αἰσχίω, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς αὐτὸς θέλοιεν συμμάχους ἐπῆρεπεν. πέμψαντες οὖν οἱ δύο καὶ πόλιν τῶν ἰσραηλίτων ἀπήγγειλλον τὰ ὠμοβρυΐᾳ τῷ ναάσῃ, καὶ τὴν ἀμμανιτῶν E ἐπήκοον. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ἐτράποντο ἐπὶ ἀκοῇ τῆς τῶν ἰαβισιτῶν ἀφορήτου. καὶ πρὸς τοῦτον οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐφάνη εὐτυχοῦς τὸ δίος. ἠρεμοῦσιν δὲ τῆς ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλ τε βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν οἷς ἦν σωμάσαντες τοὺς ἰαβισίους φανεῖεν, ἢ τὸν λαὸν ἅπαντα τῶν ἀφόρων ἐπαγγειλάμενοι ἀνδρεῖον τὸ σωφρονεῖν τὸ σῆμερον. ἦν σάουλος, ἀπὸ τῆς F φυλῆς τε βενιαμὶν ἀνδρομάχους ἔρχον εἰς τὴν πόλιν, ἐπιτυχεῖν πλείστοις τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ καυθέμενος σφὶ αὐτῶν τὰς εὐχύστους καὶ κτησιφείας αὐτῆς, μεμαθηκὼς τὰ ὠμοβρυΐᾳ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἅπαξ ἡμέρας, ἐπιστήσασθαι μὲν τοὺς ἰαβισίους, ἐπιφόβους αὐτοὺς ἔχειν βοηθοὺς τῇ τριτῇ τῶν ἡμερῶν, καὶ σὺν ἡλίῳ ἐπαχεῖν, κἀρτίσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ γενήσεται ἢ δὴ καὶ τοῖς φίλοις ἀσπλαγχνίσασθαι ὅλως ἐπιτελὲς ἦν. ἐφοβεῖτο δ' σπέλλους τινὰς αὐτῷ, μὴ σοφοὺς G δ' ἐδόκει

& ipſi contempto regi nullis vel nunciis vel obſequiis gratiam eius domeſticorum conabantur. Menſe autem poſt acceptum regnum ſa- V. ploſo, exortum contra Naaſen Ammanitarum re- 1. Reg. 11. gem bellum apud omnes ex æquo auctoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infeſtus, poſtremò cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus vrbes eorum ſubiugare cœpit: nec conteſtatus libertatem in præſens abſtulit illi, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vlro deditis, quam vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen eſt Iabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alijs aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipſi vtrum malint, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierum petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nunciis poſtularent auxilium. & ſi impetratum fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunque conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecumq; ſuppetias implorare. qui veſtigio per omnes Iſraelitarum vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos, ſed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulis nunc domum reuertitur, & animaduerſa mœſtitia populi, ſciſcitatus ſatim ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nunciis omnia cognouit, mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet: & Iabeſenis referre, ſe tertia die venturum auxilio: & ante ſolem exortum hoſtes proſtigaturum, vt exoriens Ammanitas fuſos ac fugatos, miſeros verò ciues periculo exemptos inſpiciat. atque his mandatis, aliquot ex reis retinuit, quibus nimeris ducibus vti decreuerat.

CAP. VI.

Saulis victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad 1. Reg. 12.

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλ τροπαῖα ὅπλ τὰ ἀμμανιτῶν βασιλ. ἢ τὰ

Βουλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας ἅπαν ὅπλ ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁπλισθῆναι πάλιν, καὶ συναθροῖσαι αὐτοὺς ἐξύτερον, ἀποτεμὼν τὰ αὐτῶν βοῶν τὰ νεῦρα, τοῦτο ἐφοβήσατο ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ σὺν τῷ

Iordanem non affotent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iud: æquæ ſola armauit LXX. millia. Transgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus labeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercito, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

ἰορδάνου ὡπλισμένους καὶ τὴν ὀπτὼ καὶ εἴκοσι ἀπαντήσαντα ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσαντα αὐτῷ καὶ συμμιγέντα τῇ στρατιᾷ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῇ δὲ διαλάβεσιν τῆς κατεπηγελμένης ἡμέρας εἰς τὸν ἰορδάνην κατελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλᾶ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. εὑρέσεως δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, ἐξ ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ὅσαν ἑπτὰ μυριάδες. δύναται δὲ τὸ ἰορδάνιον, καὶ χοίνικα δίκην δι' ὅλης τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδὸν, φθάσει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τειχῆ δὲ τὸ στρατόπεδον διελὼν, ὀλιγίστοις παῤ ἐλπίδα ἀφνιδίως τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσσην τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεσήχθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους ἐνίγειλεν ἐπαινέμονον, καὶ δόξης ὑπολαύοντα θαυμασίης ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ πρὸς ἡμᾶς καὶ παίτων ἄριστον νομίζειν. ἐκ γὰρ ἤρκησεν αὐτῷ τοῖς ἰαβισίλιοις σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν ὑπερατείνασαν χώρα, πᾶσαν αὐτίκα καταστρέφεται. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεφεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καθορθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐκτεκτήσατο βασιλέα. θεὸς δὲ τοῖς ἐξ ἐν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς φεύγουσι λέγοντας ἐβόων, πῦ νῦν εἰσὶν ἐκεῖνοι καὶ δόντων δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐτυχίαις ἡρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἐναγχος τοὺς τότων αἰτίους. σαοῦλος δὲ, τότων μὲν κατάζεσε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θεὸν αὐτῷ προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μή τινα θεμιτὸν εἶναι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρεῖσθαι ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὸν τῆς θείας δεδομένην νίκην αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τὴν ἐκ τοιούτων ἡθῶν αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον εὐμενῶς ἑορταζομένους ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ ἑτέρας δεῖν χειροτονίας σαοῦλον τὸν βασιλέαν ὑπερῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τὸ πλῆθος ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ ἵστησι ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ τῶ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς μετὰ στρατηγὸς, ἀειστρατεύμενοι διετέλουν. μετὰ δὲ ἐκείνους τελευτῶν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τὴν κατὰ πόλεμον ἀείσφορα δόξαντι χρῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ἄλλων δικάζειν δυναμένοις. καὶ δὴ τοῦτο τὸ χεῖρον τῶν πολιτείας, κρείττων ἐκάλεσαν. ἐπλημμέλειαν δὲ σαμουήλος πεπαυκὼς ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπομνύμενος φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξήρπασεν ἀγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαρίζομένους μήτε ὑποσειλομένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει ἀδεκαχωρίσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρεαχται σαφὲς καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεφύμμενον ἀ πρὸς τερφὴν ἀπημότητον δοκεῖ λαμβάνων. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ὑπαπάσας χρείαν ἐλυμησα.

Τοῦτον

τούτων ἔν τι κατεπεῖν παρόντος ὑμῶν τοῦ βασιλέως. οἱ A
ἢ ἀπέρχεσθον μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, φοβεῖ-
σθαι ἢ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τοῦ ἔθνους. σαμουήλος ἢ
Σαοὺλης οὐ ἀπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρείας ὑμολογήσης, ἐ-
πεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμῖν
περὶ ἐμοῦ δικάσαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας
ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς
τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐλαμμηνοῦειν ἢ ὑ-
μᾶς φοβεῖσθαι, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γέ- B
νους ὑμῶν ὁ πάντων ἰάκωβος ἐξῆλθεν εἰς αἴγυπτον
ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ὑπερεχωθεισῶν,
ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύ-
πτιοι, ὁ θεὸς δι' ἑξαμβύων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως
παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τὴν ἀπάγχης τὸ πλῆθος, μωυ-
σεῖ αὐτοῖς καὶ ἀαρὼν πέμψας ἀδελφούς. οὓς ἤγαγον
ὑμᾶς εἰς τήνδε τὴν γῆν ἣν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπο-
λαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, προδεδώκατε τὴν θρησκείαν
C τὴν εὐσέβειαν. ὑ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑπο-
χειρίους γινομένους, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲν ἀσυ-
ρίων καὶ τὴν ἐκείνων ἰσχὺν ὑφ' ἑτέρας ἀπεργασάμενος.
ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ποιήσας καὶ μωαβιτῶν,
καὶ τελευταῖον παλαιστινῶν. καὶ ταῦτα ὑ βασιλέως ἡ-
γουμένων διεπεφάξασθε, ἀλλ' ἰεφθάε καὶ γεδεῶνος στρα-
τηγούντων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς ἄγοια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν,
ὑπὸ βασιλέα ἢ ἐφ' ἑαυτοῖς θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα
τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν D
ποιήσω τὸν θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς
βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω τοῦτ' ὑμῖν τὸν θεὸν
ὧδε σημαίνοντα διὰ σημείων σαφῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω πρό
τερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγενημένον θέρους
ὥρᾳ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω τοῦτο
νῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ
πλήθους τὸν σαμουήλε, βρονταῖς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ
ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καταφορᾷ, τοῦτο τὸ πρόπου
πρὸ πάντων ἀλήθειαν, ὡς τε θαμβηκότας αὐτοὺς καὶ E
προδεδειγμένους ὑμολογεῖν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ'
ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφή-
την ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τὸν θεὸν αὐτοῖς δι-
αλυθῆ κατασῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν
προὺς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσε-
ξηργάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ παρακαλέσειν τὸν
θεὸν συγνώμην περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. σωσε-
βύλλω μὲν τοι δικαίως ἐστὶ καὶ ἀγαθοί. καὶ μιμνησθεῖναι F
ἀεὶ τὴν ὑπὲρ τὴν παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
συμπεσόντων. καὶ τὴν σημείων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς
μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τὸ με-
τὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας ὅτιν ὑπεθυμία. εἰ ἢ
τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ
βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος
μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς
ὅπη τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ διατάξεως τὴν σαούλῳ τὴν G
βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem popolcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regũ auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cõscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VI. 1. Reg. 13.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς σαοὺλ ἐπεμάτευσε πάλιν ὅπη τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ κτίνωσιν.

ΟΥτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τῆς πλήθους ὡς περὶ χιλιάδας, τὰς μὲν δισχιλίους δὲ ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ, λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει βεθήλῳ. ἰωνάθης δὲ τοὺς παιδὶ τοὺς λοιποὺς δὲ ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit ca- A
strum quoddam Palæstinorum non longè in-
de distans. Qui enim Gabam tenebant, perdo-
mitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis op-
portunis locis præsidiis ea communiuerunt,
& omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt.
quamobrem si quando agricolis opus esset ali-
quo ferramento, puta vomere aut ligone, aut
alio ad colendum agrum necessario, à Palæsti-
nis instrumentum erat petendum. Vt verò au-
diuerunt expugnatum castrum, indignati & B
non ferendam contumeliam dictitantes, ar-
mant contra Iudæos trecenta millia pedi-
tum, curruum triginta millia, equitum sex millia: &
castrametati sunt ad oppidum Machmam. His
cognitis rex Saulus profectus est Galgala: &
dimissis præconibus per totam ditionem, e-
dicit, vt qui saluam vult libertatem populi,
contra Palæstinos arma capiat: dissimulans in-
terim eorum potentiam, & negans tales esse
vt timeri debeant. sed vbi certo compertum C
est maximum esse hostium numerum, metus
omnes Sauli subditos occupat: & pars in spe-
luncas ac loca subterranea se abdunt, plures
verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Ga-
dis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis au-
tem accersit prophetam, vt de communi con-
silio res geratur. Ille renunciat, debere eum eo-
dem loco manentem comparare victimas: se
enim post septem dies venturum, vt immola-
tis sabbatho victimis, cum hoste prælio decer- D
natur. at ille expectauit quidem quantum pro-
pheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens.
Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se
paulatim à militibus deseri, victimas ad alta-
re obtulit. Cúmque nunciatum esset prophe-
tam aduentare, honoris causa obuiam ei pro-
diit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis
mandatis, se absente preces & sacrificia quæ
Dei voluntate facienda erant pro populo te- E
mere occupasset. Saulo verò excusante, expe-
ctasse se ad statutum dierum numerum: sed
cùm milites audito hostem relicta Machma
petere Galgala, metu se desererent, necessitate
cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs,
inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, &
præ nimia festinatione Deum, cuius ego men-
tis interpres sum, non contempsisses. nam per
obedientiam & tibi diuturnitatem regni, &
posteris successionem parare poteras. Ita Sa- F
muel offensus regis facto domum est reuer-
sus. Saulus autem cum sexcentis tantùm mi-
litibus & Ionatha filio venit in vrbem Ga-
baonem. horum maior pars non erat armis
instructa, quòd ea regio nec ferrum habe-
ret, nec armorum fabros: quod cura Palæsti-
norum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifa-
riam exercitu, per totidem vias regionem He-
bræorum ingressi omnia populabantur, spe- G
ctante Saulo rege cum filio, nec valente pro-
hibere hostem, propter suorum paucitatem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκποιήσει τι φρούριον τῶν
παλαιστινῶν ὑ πόρρω κεκάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας πα-
λαιστινοὶ καταφρόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τάτε ὅπλα αὐ-
τοῖς ἀφηρέθησαν, & τοὺς ὀχυρωτάτους τ χώρας τόπους
φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. κὴ σιδηροφορεῖν χρόνον τι
καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. & ὅθ' αὐτῶν τ ἀπόρ-
ρησιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς θήσκειν τι
τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕνιν ἢ μαχαίρας ἢ ἄλλό τι χρῆν εἰς
γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς
ταῦτ' ἐθεράπευον. ὡς ὴ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς
φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν
τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅπι τοὺς ἰου-
δαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ
ξισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. κὴ στρα-
τοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοὺλος ὁ τῆς
ἐβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει
πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τ χώρας ἐπ' ἐλευθε-
ίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαι-
στινούς. τὴν δ' ὠμότητα ὑφαιρούμενος αὐτῶν κὴ δεινὸν
ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὄν, ὡς τε φοβεῖσθαι δεδικινδυνεύκει
πρὸς αὐτούς. καταπονήσαντες ὑ τὸ πλῆθος τ παλαιστι-
νῶν οἱ τῆ σαούλε, κατεπλάγησαν. κὴ οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτῶν
λαγα & τοὺς ὑπονόμους ἐκρύφαν αὐτούς. οἱ πλείους ὑ, εἰς
τὴν πέραν τῆ ἰορδάνε γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγα
κὴ ῥαβήλου. πέμψας ὑ σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην
ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τῆ πολέμε
κὴ τῆς προσβολῆς. ὁ ὑ, προμαθὼν αὐτὸν σκόλυσον
αὐτόθι, καὶ παρασκευάζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας
ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡ-
μερῶν, ἐπειδ' ὕστις συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προ-
μαθὼν μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μὲν τοῦτο
ἐφυλάττει τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδε βραδύνοντα μὲν
τὸν προφήτην, αὐτὸν ὑ ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν καταλει-
πόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ ὑ τ
σαμούηλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλ-
θεν. ὁσὶ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι παρακού-
σαντ' ἐπίστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρου-
σίαν, ἵν κ' βέλησιν μνομένῳ τῷ θείου τὰς δυχὰς &
τὰς θυσίας τὰς ὑπ' τῆ πλήθους προλαβὼν, κακῶς
ἱερουργήσειε καὶ προπετὴς μνόμενος. ὑπολογουμένου
ὑ τῆ σαούλε, κὴ προιμεῖναι μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὡ-
ρισε λέγοντος, ὑπὸ ὑ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆς
αὐτ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τ ἐχθρῶν ἐν
μαχμᾶ κὴ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα κατα-
βάσεως, ὅπιχθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν
ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος ἦθα κὴ μὴ
παρήκουσας ἐμοῦ μήσ' ὧν ὑπέθετό μοι θεὸς τ παρ-
όντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἢ συνέφερε
τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖσον ἂν
βασιλεύσαι χρόνον ἐξεμήσε, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις.
& σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅπι τοῖς γεγνημέ-
νοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν
πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτῦ μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων ὑ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ
χώρας ἅπαν ζούσης σιδήρε καὶ τῆς ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ὑ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶ), κα-
θὰ κὴ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες ὑ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, κὴ
κ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῆς ἐβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντες τε σαούλε τὸν βασιλέως
αὐτῆς, καὶ τὸν παιδὸς ἰωνάθε, ἀμυνόμενά τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, & ἀναμάχων.

καθε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ἀδελφὸς ὢν ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ἐπὶ
τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τὴν γῆν λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ
δεινῇ κατεστήκεσαν. συντίθεται δὴ ὁ σαοὺλ παῖς τῷ
ὁπλοφόρῳ, κρύφα προδιδόντος αὐτοῦ εἰς τὸ τῶν πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θό-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου προθύμως ἐπιδόντος φή-
σαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν δοκοθανεῖν δέοι, προσ-
λαβὼν τὸ νεανίσκου συνεργίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ B
βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τοῦ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπερ κρημνοῦ, τρισὶν ἄκραις εἰς λεπτὸν
ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεφανέσης,
ὥσπερ περιβόλοις τοῖς ὑπερκρήμνοις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει περιεῖναι τοῦ χωρίου τὴν
ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι καὶ ἐκείνας
ἐκ ἀναβλητὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον C
εἰς τὴν παρεμβολήν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον.
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀνα-
βλητὰν καλοῦσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δὲ φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τοῦ τοῦ στρατοπέδου τοῦ πολεμίων, ὑποφαίνεσθαι ἤδη τὴν
ἡμέραν, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τοῦ ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προῒέναι τοὺς
ἑβραίους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε D
ἔφασαν ἐλθέτε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμῖς τιμωρησώμεθα
τετολμηκόσιν ἀξίως. ἀναπαλόμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ τοῦ
σαοὺλ σκοπὸς, ὡς νίκην αὐτοῦ σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ἀθρόως δὲ ἁλόμενος ὁ τέτον ὅτι τὸν πέραν ἦκεν,
ἔρημον ὄσαν τοῦ φυλαττόντων διὰ τὸν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας, ἐβιά-
σαντο τὴν τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοῖς πολε-
μίοις. ὑπιπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνυσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχὴς δὲ καὶ σκοπιᾶς αὐτοὺς ἐνέπλησαν. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς παντοπλίας ἀπορρίψαν-
τας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, καὶ
δὴ εἴκαζον ἀναβλητὰν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἑβραίων ἐκ τοὺς
δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξαπονᾶν. καὶ οἱ μὲ αὐτοῦ ἀπαν-
θήσιον κτεινόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες κατὰ τοῦ πεζῶν
ἀθρόμενοι κατεκρημνίζοντο. τῆ δὲ σαοὺλ κατασκό- F
πων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σάντων τοῦ βασιλεῖ, σαοὺλος πρῶτα μέτις εἴη τοῦ αὐτοῦ
κεχωρισμένος. ἀκούσας δὲ τὸν καὶ σεὺ αὐτοῦ τὸν ὁπλο-
φόρον ἀπεῖναι, καλοῦσι τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὸν ἀρχι-
ερατικὸν στολὴν, προφητεύειν αὐτοῦ περὶ τῶν μελλόντων.
ἦν δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος,
ἐπεξέρχεσθαι τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσ-
βάλλειν καὶ φονεύειν ἀλλήλους. προσφέρεσι δ' αὐτοῦ καὶ οἱ G
πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοῦλος. γνωρισθέντων δὲ
ὡς μᾶλλον ἤδη τῶν ἑβραίων, δώκει τοῖς πολεμίοις κα-
τὰ πᾶσαν ἐσπαρμένοις τὴν χώραν. ἔστε δὲ ὑπὸ τῆς ὅπλων τῇ νίκῃ χαρᾶς ἔστε γνωρισθῆναι, συμβαίνει δὲ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς ἥττους δυτυχήσαντας, εἰθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιπίπτει, καὶ πολλὴν
αὖ ἔχον κατ' μάνιαν ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτοῦ τε τιμωρῆσαι καὶ δῆλον ποιῆσαι τοῦ παλαιστινῶν

Occupauerant enim collẽ quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset prætidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accessêrunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi tuebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

1. Reg. 14.

VII.

diris deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus, filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes, eásque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant, quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocaustoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit. cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidẽ pater, nihil aliud scio, nisi quod heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴτις ἀπογεύομενος τῆ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάνοι, μὴ μέχρις ἧ νὺξ ἐπελθοῦσα τὴν ἀναίρεσεως καὶ τὴν διώξεως αὐτοῖς παύσῃ τὴν πολεμίων, οὔπω ἐπάρατος ἦ. ὁ δὲ σαοὺλος τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἠγλύκαζε βαθεῖ καὶ μελιτοῦντι γέμοντα, τὴν δ' ἐφραίμου κληρουχίας, ὁ τοῦ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, ἐδῄ τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δὲ γνοὺς ὅτι μὴ δεινὰς ἀρὰς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν ἠυσαθαί τινα θεὸν ἢ λίαν δυσμῆ, ἐθίων μὴ ἐπαύσατο. ἔφη δὲ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸ πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος αὖ θυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν φονεύσαι. πολλαὶ δ' ἂν κατακόψαντες μυριάδας τῶν παλαγιτῶν, δείλης ὀψίας ὅτι ἁρπαγὴν τῆς σκηνοπέδου τῶν παλαγιτῶν ζήτουν. καὶ λείαν πολλὴν καὶ ζοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ζαῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸ θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐθίον. ὁ δὲ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸ ὅχλον τὰ ἱερεῖα. καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δάρυσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ εἶδε τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο δὲ πάντων καὶ τὸ προσαξιν τῶν βασιλέως ποιησάντων, ἴσησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' ἐδόκει ὅτι τὸ παρεμβολὴν τῶν πολεμίων ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ ἑωλόμβος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν σκοτιωτῶν οὐκ ὀκνούντων ἕπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἀ προφάσει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, χαλέσας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἀρχιερέα, σκέλυσιν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν ἁρπάσειαν τοῖς ἐν αὐτῷ ἡυσχαίοντας. ἐπόντος δὲ τοῦ ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν θεόν. ἀλλ' ὁ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πεπλανημένους ἡμῶν φωνὴν ὁ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προτέρων αὐτοῖς προμηνύσε πάντα, καὶ μηδ' ἑπερωτῆσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄπιον τὸ σιωπῆς. ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὲν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος ἀποκτίνῃ αὐτὸν, τὸ θεὸν ἔτως ἱλάσασθ, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ' ἀλλοζίοις καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τὸ ἴσον αὐτῷ δίκην ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πλῆθος τοῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ἅπαν χῆμα πάντας ἵσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσατο δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρου τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί σοι ὁ βίον οὐκ ὀρθῶς ἐδὲ ὁσίως αὐτῷ δηλωσάμενος συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὴν ἐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τὴν ἀρὰν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλος δ' ἀποκτίνειν αὐτὸν ὄμνυσι καὶ τὴν χθύσεως ζ τῆς φύσεως ζ τῆς φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' ὁ καταπλήττεται τὴν ἀπειλὴν τοῦ θανάτου. ὡδαμασπάμενος δὲ δυηλῶς καὶ μεγαλο-

φρόνως, ἐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπό τε δ' ἀσεβείας γενόμενος, ζ ὅτι νίκην λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ὠφέλημα τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαγιτῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

ὅτι τέτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε Ⓒ συνέπαθεν. ὤμοσέ τε μὴ θανατῶσθαι τ ἄτιον τ νίκης, ἰωνάθλιν ἀποθανόντα. καὶ τ μὲν ὕπως ἐξαρπάζουσι τ τῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ γ δίκας ὑπὲρ τῦ νεανίσκυ ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἀμβρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῆς πολεμίων. βασιλεύει γ δυτυχῶς Ⓒ τὰ πλησιόχωρα τῆς ἐθνῶν πολεμήσας, χειρῶται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιγινοις, ἰδυμαίοις, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τ ὤβας. ἦσαν γ παῖδες αὐτῷ ξεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς ἡ μέλχισος. θυγατέρες γ, μερὸβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν γ εἶχε, τὸν τῦ θείυ παῖδα ἀβενάεδον. νῆρος δ' ἐκεῖνος ἐπαλέετο. νῆρος γ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ὑοὶ δ' ἀβενάεδ. ἰωὴλ γ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αἰ πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς εὐτυχίας ἡ μέγεθος εὐδαιμονίας προῆγε, καὶ τῆς ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῆς γ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurántque non laturos ſe vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ, atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæſis circiter ſexaginta millib. hoſtiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinóſque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrùeli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte congreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum deligebat ſatellitium.

B

C

Κεφάλαιον ή.

Σαούλου θεὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμούηλος γ ὁ προφήτης θεὸς τ σαοὺλον, πεμφθεῖσαν θεὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα θεοκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τιμὴν τῆς ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῦ γ θεῦ καὶ τ κατ' ἐκεῖνα καὶ τῆς ὅλων πραγμάτων. λέγειν δ' οὖν ἔφασκε τ θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κ τ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτυ εἰς τ γῆν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, Ⓒ κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ ταὐτὸν ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι γ μήτε ὑποζυγίων μήτε τ ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν ἡ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκιτῶν ὄνομα τ μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐκβολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ γ ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τ γ πειθαρχίαν τ πρὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τ ἐτοιμότητα, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς ἐ προσούσης ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τ δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσας τ ἰσραηλιτῶν ἔξω τ ἰούδα φυλῆς, ὡσεὶ τριακόντα μυριάδας. ἡ γ φυλὴ καθ' αὑτὴν ὄντι στρατιῶται ἑβδομήκοντα. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῆς ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὅτι τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τῷ φανερῷ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν Ⓒ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἥττητα τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῆς ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

D

E

F

G

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commoneface- 1. Reg. 15. ret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiſcũtur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, ſæuiréque in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolùm marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non priùs perſequi deſtitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat ſucceſſit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

VIII.

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nõ nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, ídque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciẽs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peperce-runt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráſque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi etat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχανήμασι, τὰς δ' ἐρύμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κρείττω θεάτος ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρησεν, ὡς δὲν ὠμὸν ὑπὸ ἀνθρωπίνης συμπείσεως δεδεσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν παλεμίους τοῦτο δρᾶν, ἔπειτα πρὸς ἄγμασι θεῶ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸ βασιλέα τὸ ἐχθρὸν ἄγαγον αἰχμάλωτον. ἔθαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, στατηείας ἄξιον ἐκεινεν, οὐκ ἐπὶ τούτο ποιῶν καὶ βάλησιν τῶ θεῶ, πάθει δὲ νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως ᾧ οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ὅτως ἐβούλησε τὸ τῶν ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γένεσθαι πέφυκε. σαῦλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸ ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, & μνήμης ὧν ἐπαίσειλεν ὁ θεὸς, τὸ τῶ πολεμίου κάλλος ὅτι πρεσθε ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῶ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τῶ θεῶ κελεύσαντος, τότε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ αὐτοῖς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαῦλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τὸ αἰγύπτιν καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε πλὴν τῶν πολεμίων, ὧν λιπὼν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθοίκηνται. πρὸ δὲ τ μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλ τῶ μωυσέως πενθερῶ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαῦλος μὲν ὡς μηδενὸς ὧν ἀκούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καθ' ὑπόθεσιν. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τ βασιλέως τ ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τῶ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῶ ταῦτ' ἐπρεάχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ πολεμίους τ ἐχθρῶν, ἐκείνε τ ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ παρακρούεσθαι, μηδὲ ὡς ἀνθρωπον βασιλέα. μεταμοῦν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον, ὅτι τῶν χρεστονῆσαι βασιλέα τ σάυλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμούηλος συνεχύθη, καὶ δ' ὅλης τ νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο τ θεὸν καταλλάττεσθαι τῶ σαύλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τ συγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τ σάυλον αὐτεμφῶν τῶν προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ ἂν δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐγὼ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τῶ καταμαλακίζεσθαι τοῖς ἀδικουμένοις. θηρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα ἡμνεῶντας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τῶ προφήτου δήσει καὶ θλος ἐμὲ μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμούηλος εἰς γάλγαλα παραγίνεται πρὸς σάουλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχεται, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δότι μοι τ νίκλω. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπραέχθαι. σαμούηλος δὲ πρὸς τοῦθ' ὑπολαβὼν,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούεις θρεμμάτων εἶπε, καὶ βοῶν ἐν τῇ σκηνῇ. ὁ δὲ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκείναζε τετραμένας. τὸ μὲν δὴ τοι γε τῷ ἀμαλη-κιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίσαι κατὰ τὴν ἐντολήν. ἐβουλεύσατο ἄλλον μηδένα, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τροπαιοῦχον μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ἐβουλεύσατο δή τί δῆτα ποτε βουλεύσασθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκον. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαν ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐμφιλοις. ἔστι δὲ οἷσιν, οἱ τῇ βελήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, ἐμηδὲν ἄλλο προσθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτοὺς νομίζοντες, ἢ ὅπ αὐ ποιήσωσι τῷ θεῷ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθεῖν δοκῇ. ἀθετεῖ γὰρ οὐχ ὑποτασσόμενον δὴ ἀλλήλοις ἐμόνῳ τῷ θεῷ πεχαριτωμένον. θρησκεύοντων θρησκείαν, ἔτ' αὖ πολλὰ ἐμηλῇ καταθύσαντα ἱερεῖα, ἔτ' αὖ κόσμον ἀναθημάτων. ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρασι, δέχεται ταῦτ' ἀμέμπτως, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείσματα πονηρίας, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν ἐμόνον τὸν ὅπως ἂν φυλάξωσι καὶ πελεύσῃ ὁ θεὸς δῶρα μήποτε ἔχουσι, καὶ πολυτιμα μᾶλλον ἢ ἀφανεῖ καὶ τυχόντων αἱρεμένοις ὀπτήρασι). ἐστε θυσίαν ὀπιζητεῖ παρ' αὐτοῦ. καὶ ἀφανιόντων ἢ κἂν ἡ λιτὰ, πενίας ἕνεκα τὴν τιμὴν ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ πλουσιωτάτων δεξιᾶ). σὺ τοίνυν ἴδι σαυτὸν ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστελε. πῶς οὖν οἴῃ τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν παρήκεινεν ἀπολέσθαι ἠνόμηται, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδέχεται δὲ βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος ἐξ ἧς ἐξουσίας χάριν ἐρημωθησόμενος τοῦ ἀπόντος σοι θεοῦ ταύτης ἠμέλησας. σὺ δὲ ὁ ἀδικεῖν ὡμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν ἐπιπροῦ. ἀφανιοῦν γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μὴν γε θεὸς καὶ τὸ ὑπὸ τῶν σῶν φόβον μὴ κωλύσαν διαπράζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ ἐπιφέειν. ἀλλὰ συγγνώσομαι, καὶ προῆσι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν ἀμάρτων. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ἐπιτελέσαι τῷ θεῷ. ὁ δὲ, ἐ γὰρ ἐάσει τὸν θεὸν ἀλλαντόμενον, ἀπήει πρὸς αὐτόν.

Κεφάλαιον Θ'.

ὅτι σαμουὴλ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄντα.

Σαοὺλος δὲ, καταφεῦν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἀλλαμβάνει τοῦ ἱματίου, καὶ διαίρει τὸ ἄκρον. τὸ μὲν ὀρθὸν ἀπεῖναι τὸ σαμουήλου ἠμφόρθμιζε, διαφθείρει τὸ ἥμισυ. τὸ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ μέχρι δεῦρο φάσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, κἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμεμφέτο γὰρ τὸν θεὸν τοῖς ἐξ αὐτοῦ κεκακωμένοις, ὡς τὰ παραβάλλεσθαι καὶ τρέφειν τὸν μιαιφονώτατον πάντων ἐθνῶν ὄντα καὶ θείας ἐχθρόν. ὁ δὲ φαῦλος, ἀσεβήσας τι ἔλεγε, καὶ ἐμίσει ἢ ποιῆσαι τὰ ἀπαγορευόμενα μὴ δύνασθαι. πρῶτα μὲν αὐτὸν παρεκάλει τὸ πλῆθος ἱκετεύοντες σὺν αὐτῷ ἀφανιοῦν τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. ἀδύνατον δὲ τοῦτο σαμουήλου κωλύσαντος, καὶ σαυλίδου προσιόντος τῷ ὄντι. ἄγε) δή τι ἐν ὅτι ἀμαλικιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πεύθανομένῳ πόθεν ὧν τοσαῦτα ἀθανατοῦς, ἔφασκεν, ὡς οὐ πολλὰς μητέρας θρέψων ὅπι τέκνοις ὀδύρεσθαι καὶ πένθος ἄγειν ἐφήσουσας, ἔτως ὀδυνήσῃς ὅπι σαυτῷ ἀφθαρίστη τὴ μητέρα. καὶ πελεύει φονεύσαι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum delectam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc prophera respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putari, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas ingentes victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auctari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quòd ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si eriam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas cum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, quâ elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

TVm Saulus retinere eum volens infecit manum in palliũ: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini naturæ mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussitque eum ibidem in Galgalis

interficiꝰ:ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tũ demũ sentiẽs in quæ mala offenso Deo peruenisset,ad Gaba regiam proficiscitur, quod
1.Reg.16. nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in prophetę conspectum venit.Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Iessæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere,quem ipse indicasset sibi regno dignum videri.Cúmque propheta diceret vereri se,ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur,iussus hac de re securus esse, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibúsque aduentus causam,sacrificatum se venisse dixit.Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filiis conuocat:vtróque natu maximo eximia statura ac forma iuuene,coniiciebat inde hunc esse regnaturum.Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam.Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, respondsum est, non eadem spectare Deum quæ homines.Tu,inquit,visa iuuenis pulchritudine,iam satis dignum principatu existimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum,sed animi virtuti, & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietatéque ac iustitia,obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: moxque & alij quinque adfuerunt.horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ sunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Asamus. His quoq; visis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum,quisnam ex his eligendus esset,& auditò quòd nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente,esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confestim voceturnon enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est,inquit,quem regnare Deo visum est,& cum dicto accumbit,& proximum sibi adolescentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo deliburum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipítque vt iustitiam colat,& operam det,ne vnquam à mandatis Dei discedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuersam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru̇m, insignémque inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum, Post mandata Samuel domum proficiscitur, simúlque numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat.

A δαυιδεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν πεπραχὼς κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατεσκεύασας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ ἑβραίων ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ὀλίγον ἐκ ἐπὶ πλεῖον ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθεν τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεὸς. λαβόντι δὲ τὸ ἄλειον ἔλαιον, εἰς βηθλεεμῖτιν ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χείσαι τῷ ἰῶν αὐτοῦ ὃν αὐτὸς ὑποδείξει βασιλέα ἡμῖν σόμενον. ὁ δὲ, δυλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος αὐτὸν λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ δόξος ἀσφαλείας ἕδρ, εἰς τὴν προσερημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντο τε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῷ ἰῶν δυμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκασεν ἐκ τῆς δυμορφίας τοῦτον εἶν τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. δλαμβάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπηρώτησεν γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐτεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, ὑπὲ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους ἔφη τὸν θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶν. ἐγὼ δὲ σωμάτων δυμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, ἣ ζητῶ ὅς τις τούτῳ ὀρθὸς δικαιοπρεπὴς, δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ τε καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίσασθαι κάλλος κατασκευσάμενος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς ἰοὺς ὑποδείξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πάντα ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβους, σάμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥαήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τῶν πρεσβυτέρων ταῖς μορφαῖς, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. ἐπόντος δ' ὐδένα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶν δαβίδην τοὔνομα, ποιμαίνειν δὲ καὶ τὴν βοσκημάτων φυλακὴν ὑπεμελεῖσθ. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. κατακλιθέντας δὲ εἰς τὸ δεῖπνον ἐκ ἦν δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνῳ μὴ παρόντος. εἰς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεσοπυρθεὶς ὑπὸ τὴν κόμην, πυῤῥὸς ξανθὸς τὰς τὴν χρόαν, ὀρθὸς δὲ τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὥστε δῆλον εἶναι τὸν νεανίσκον ὡρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεὺς ἀρέσας τῷ θεῷ. κατακλίνει μὲν αὐτὸς, κατακλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν ἰεσσαῖον μὲν καὶ τοὺς παῖδας ἀπέβλεψε λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδ τὸ ἔλαιον, ἀλίφοντα αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὦς ἱρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τῷδ' ὅτι βασιλέα αὐτὸν ὁ θεὸς ἥρηται. παρὴν δὲ εἶν δίκαιον καὶ κατάκοον αὐτοῦ τῷ προστάγματι. ὅτως γὰρ αὐτοῦ ὠδαιμόνησεν τὴν βασιλείαν ὅτι πολεμίων κρείττων, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ εὐβάστακτον ἡγήσατο. καταφρονήσας δὲ καὶ παλαιστοῦ, καὶ ὃς αὖ ἔθνεσι πολεμίοις, ὑπερῶντα, καὶ θεμιῶντα τὸν μάχλου, κλέος τε ἀοίδιμον ζωντά τε ἔχοντα καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψοντα. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς δὲ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, κατακλιπὼν σαοῦλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιηθέντι· ὁ δὲ Σαοὺλ εἰς νόσον δαιμόνιον, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σπαραγμοὺς ἐμφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλως μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν, εἰ δέ τις ἔστιν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιθάρᾳ, τοῦτον ζητῆσαι παραστῆναι τῷ πάσχοντι, καὶ ἐπᾴδοντα καὶ ψάλλοντα, καὶ τοῖς ὕμνοις ἐπιλέγειν. σαοὺλ δὴ ὡς ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξει τοιοῦτον ἄνθρωπον. φησάντος δέ τινος τῶν παρόντων, ὡς βηθλεέμῃ πόλει πεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἐπὶ ἤδη παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐμορφίᾳ ἢ καλὸν, τὰ δὲ ἄλλα πολλῆς ἀσυδοῦς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὸν ἄνδρα. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον σαοὺλ ἄνδρας ἑλέσθαι αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὸν ποιμένων ἐλάχιστον ὄντα. βούλεται γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν ἐπὶ εὐμορφίᾳ καὶ τῇ περὶ τὰς ᾠδὰς ἀκοῇ τῷ ποιητῇ. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τῷ σαοὺλ. ἐλθόντος δὲ, ἤρεσε καὶ ποιήσας σύμφορον, ὥστε πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξῄτει γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς εἶναι, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιθάρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν ἡσθῆναι τὸν σαοὺλ. πέμπει δίτιν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδα ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἥδεται γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. τὸν δὲ οὐκ ἀντεκπέμπειν τῷ σαοὺλ, συνεχώρησε καὶ κατέχειν.

A quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strágulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad cithatam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidé à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ι'.

Αλλη στρατία παλαιστινῶν ἐπὶ ταῖς ἑβραίοις.

Χρόνοις δ' ὑστέροις ἐπὶ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ἐπῆσαν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σοχοὺς καὶ ἀζηκοὺς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. αὐτοπρεπέστατος δ' αὐτοῖς ἦν στρατιᾶς γίγας σαοὺλ, καὶ ὅτι τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅτι ὁμοίως δέ τινος ὄρους αὐτικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέκοπτε δ' αὐτ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλὼν ὄρων ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς δή τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ἦν γίττης, αὐτὸς παμμεγέθεστατος, ὃν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει σώματος ἀναλογοῦντα περιείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ὕπερ φάσγανον τὸ μέγεθος σκεπάσαι μόνον. δόρυ δὲ ἦν, οὐ κῦφον βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ὅτι τῶν ὅπλων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς τοίνυν ὁ γολίαθος ἔστη μεταξὺ τῶν φαλαγγίων, βοᾷ τε ἀφύπνοι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲ ὑμᾶς καὶ κινδύνου ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀνάγκη τοῖν στρατιαῖν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε δή τινα ὃς τις ἐμοὶ μάχεται τὴν ὑμετέρων, καὶ βεβαβλήσθω τὸ πολέμου τέλος ἐν τῷ νικηθῆναι. δυλοῦσθαι γὰρ ἑαυτοὺς τοῖς ἑτέροις, ὧν αὐ νικήσας χρήζω. πολὺ ἂν κρεῖττον εἴη καὶ σωφρονεῖν ἕνα τινὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ σαοὺλ ἢ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν αὖ χώρησιν εἰς τὸ ἴδιον στρατόπεδον. τῇ δὲ ἑχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀδιλήπτως προκαλούμενος ὅτι τοῖς πρόσφορος τοῖς πολεμίοις, ὡς καὶ παλαίσοντας αὐτὸν τὸν σαοὺλ

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitionem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadám inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

XI. 1. Reg. 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnumquidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisque barbari conuictis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuertitur est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & exterribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque bellua nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúlque ense ac galea. Tum Dauid qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere, & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῶν στρατιωτῶν. καὶ παρετάσσοντο μηδὲν εἰς μάχην, ἐπ' ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τῶ δὲ πολέμου συνεστηκότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἱεσσαῖον, ἀναλαβόμενος αὐτῷ τοῖς τεκνίοις οἷς, οἳ τὴν συμμαχίαν τῶν κινδύνων ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐδιαγίνεται. μετὰ δὲ πολὺ ἦλθεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσαι τι τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τὰ πρακτέα. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐλθόντες καὶ παρακαλεμένου καὶ ὀνειδίζοντος ὅτι μηδεὶς ὄζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην ἐλθὼν τολμᾷ καταβῶναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης περὶ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τοῦ στρατιώτου καὶ κακίζοντος τὸ παλαιστινοῦ ἀναπάπτει καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτο ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ πρόσωπον εἰπών. ἐπέλθοι τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βασιλέα. καταγνοὺς ὁ τῶν ἀδελφῶν, ὑπεχώρησεν, πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλεμένῳ. δηλωσάντων δὲ οὗτος τῷ σαοῦλῳ τὸ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τι βέλεται καὶ λέγειν, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔσω φρόνημα, μηδ' ὀλιγωρεῖν ὁ βασιλεύ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου χωρήσας αὐτῷ δίχα μάχης, καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτοῦ λάβω. ἡδύοιτο δ' αὐτὸς ἅτε καταγέλαστος ἔνδοξον ἢ τὸν σὸν στρατιώτην, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πρὸ δυομένου φόβον τάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ σαοῦλος ἔχοντος ἡλικίαν ἐπαθαίνοι. τῷ δὲ σαοῦλι, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνυχίαν θαυμάζοντος, ὁ θαρρῶντος ἐπ' αὐτῷ δίχα τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶ δίχα ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείσεται γὰρ αὐτοῦ τὴν βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μοι ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἀρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸ ῥηθὲν ἀρνα ἐκ τοῦ στόματος ἁρπάζω τὸν θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμήσαντα ἐπ' ἐμὲ, τὸν οὐρᾶς βασάσας, καὶ πρὸς γῆν ἔρξας τῇ χῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὴ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διαπεφευγέναι. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων ἓν τῶν θηρίων, ὃν δίζων ἐκ πολλῶν τοῦ στρατιὰ καὶ βλασφημήσῃ ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ἐπιχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος πρὸς τοῦ θεοῦ σαοῦλος δεξάμενος, ἄπιθι φησὶ πρὸς τὸν μάχιμον. καὶ πεισθεὶς αὐτῷ τὰ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέστειλεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, ἀπεγύμναστο γὰρ, ἃ ἦ μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὴν εἶπεν ὁ βασιλεῦ, σὺς ἔστω κόσμος τῶ καὶ βάσις δέον δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς θούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βέλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἀφῆμρος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπη τὸν γολίαθον ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ ἔτους ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς ἐκ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμικεν ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κύων ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα.

μὴ φύ-

μὴ αὐτὸν αὐτὴ ἀνθρώπου κύων εἶ δοκεῖς; ὁ δ' ἐχθὶ ζώ- A
στον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζων ἀπεκρί-
νατο. κινεῖ ὁ θεὸς ὀργὴν τ' Γολιάθου, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τῇ
ἀφ' ὧν τ' θεοσπορείας τῶ θεῶ. καὶ δώσειν ἀπείλησε
τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀπωρίοις καὶ τοῖς ματαίοις θη-
ρίοις ἀφανιεῖν. δ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης. σὺ μὲ ἐπέρχῃ
μοι ἐν ῥομφαίᾳ & δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ὃ χωρῶν
ὅπλα εἰς, τ θεὸν ὅπλισμαι, ὃς σὲ τε & τ παῖσαν ὑμῶν στρα-
τιὰν χερσὶ τ ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ
σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ πα- B
ρεβαλῶ. μαθήσονται ὃ πάντες ὅτι πρόκειται ἑβραίων
τὸ θεῖον, & ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτου δεῖ τὸ κινδυνεῦον.
ἡ δ' ἄλλη ἀλλοσόμη καὶ δύναμις ἀωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δ' παλαιστὴς, ὑπὸ βάρους τ' ὅπλων εἰς ὠ-
κύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅτι τὸν Δαβί-
δην προσήνετο, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν
ἐμὲ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως αἱρήσειν.

Κεφάλαιον ια'. C

Μονομαχία Δαβίδου πρὸς Γολίαθον καὶ ἧτα τῶν παλαιστῶν.

ΑΠαντᾷ δ' ὁ νεανίσκος μετ' συμμάχου μὴ βλεπο-
μένου τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὃς εἶτ. καὶ ἀνελόμε-
νος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τῆς χειμάρ-
ρου λίθον ἕνα, & ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπῃ τὸν
Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ ἐγκεφάλου
τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τ Γολίαθον D
ὅπῃ τ ὤφλεν. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ,
καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς,
ἀποτέμνει τ κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἦττα
& φυγὴ γίνεται παλαιστινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες
ἐρρίμμενον, καὶ ὡσεὶ τ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἐπὶ μιᾶς διέ-
γνωσαν. ἀλλ' ἀρχὰς & ἀκόσμου φυγῆς ὑποδόντες
αὐτοὺς, διαρπάζειν τ κινδύνων ἐπῆρῶντο. σαοὺλος δ' καὶ E
πᾶς ὁ τ ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐπιπηδῶσιν ἐπ'
αὐτούς. & πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς
γίττης ὁρίων & τ πυλῶν τ ἀσκάλωνος, καὶ θηρῶσι μὲν
τ παλαιστινῶν εἰς ἑξακισμυρίους, οἷς δ' ὑπερβάλλουσι θαυμασίαν
γίνονται. σαοὺλος δ' ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ,
διαρπάζει τὸ καταλειφθὲν καὶ ἐνέπρησεν. τ δ' κεφαλὴν
τοῦ Γολιάθου Δαβίδης εἰς τ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, & F
τ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῇ θεᾷ. φθόνον δ' & μῖσος τοῦ
σαοὺλος πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ
τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετ' κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ
παντοίας χαρᾶς, ᾖδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺ-
λος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δ', ὡς
μυριάδας Δαβίδης ἀφανίσθη. τούτων δ' ἀκόων ὁ βασι-
λεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δ' τῇ
μυριάδων πλῆθος σκαιοπαθείᾳ τῷ νεανίσκῳ, καὶ λο-
γισάμενος μηδὲν ἕτερος μετ' λαμπρεῖν διαφημίαι ἢ τὴν
βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν
ἤρξατο τὸν Δαβίδην. καὶ τ μὲν πρώτης τάξεως, & G
πεὶ τῷ δίει πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν εὐγνὼς ἐδόκει, ἐποίη-
σε δ' αὐτὸν ὑπλοφόρον, μεταστήσας, ὑποδείκνυσι χι-
λίαρχον, ἵνα αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δ' ὡς νόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς
τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνεύουσι τεθνηξόμενον. Δαβί-
δης δὲ παντάχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διωτεραγῶν ἐβλέπετο,

num se canem putaret, qui armis ad canes ar-
cendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam H braeorum habet, ciúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequúntque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. 1. Reg. 18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rē feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generem, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

ὡς δ' ὑπερβολὴ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τῇ σαύλῃ θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ τῷ πάθους ὑπερκεῖσθαι τοῦτος γνώσεσθαι φανερὰν καὶ ἀβλεπτοτέραν πρὸς τὸ πατέρα. ὁ δὲ ὡς ἀφορμὴν ἕξει σύμφορος τὸ δεῖν Δαβίδην ὑπὸ βασιλῆς, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δοῦναι προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς ταῖς ἔρωτα μεμυσάντας αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄριστον αὐτῷ λήψομένῳ. καταγγέλλω γὰρ ἔστιν αὐτῷ τὸν τὸ θυγατρός μοι γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', καὶ χάρως ἔτι λαμπρᾶς προτεθέντος, καὶ βελόμενος ἐπ' ἔργῳ κινδυνεύσαι καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μὴ δεῖν τὴν προῆξιν, διαφθαρήσεται ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν δωρεπῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτῷ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτῆς κτείνας. διέπεισεν δὲ τὸ δαβίδου διανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι φίλος ἐστὶ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαύλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλει δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἆρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γνώσεσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοῦτον φάντασται, ἐμέλησα ὅτι ταπεινῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σαύλος δὲ ἀγγελλάτων αὐτῷ τοὺς οἰκετῶν τὰς τὸ δαβίδ ὑποκρίσεις. ὃ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φέρειν αὐτῷ, ἀδελφῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅσιν ἕτοιμος τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβρὸν δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὰλλα ἀρετὴν πᾶσαν, ᾧ ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή μοι παρ' αὐτῷ λαβεῖν, αἰτεῖ τὸ γάμου τὸν θυγατρὸς, ἡ χρυσὸν, ἢ δ' ἄργυρον, ἢ δ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν δὲ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τοῦτον ἡδὲν ἂν ἔτι πυθέσθαι ἔτι λαμπρότερον δῶρον γνοίης. τῆτε παιδίμου πολὺ τῶν γενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρεμένῳ τοῖς πολεμίων ἥττας. κομισθέντων δὲ τούτων πρὸς τὸ δαβίδην τῷ λόγων ἡδεῖς, τὸν σαύλον ἐπιβουλικήν νομίζων αὐτῷ πρὸς τὸ συγγνώμην, ἀδὲ βελτίωσιν πρεμένας, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προενοήσας, ὥρμησεν ἀθῆς μὴ τὸ ἑταιρίας δεῖν τοὺς πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς γάμου κατηγελμένου προῆξιν. ὁ θεὸς δὲ οἷς ὁ πάντα ποιῶν ἀμοιρῆ καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδη. κτείνας δὲ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸ βασιλέα, δίκῃ τῶν τούτων ὑπηδείξεως, τὸν αὐτὸ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

Cap. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

Saulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

1. Reg. 19.

Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

XII.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὴν δαβίδου τὴν ἀνδρείαν συνάψειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλ.

Σαοὺλος δὲ ὡς ἔχων ἀναφυγεῖν τὴν τὸ ὑπερκειμένων, καίτοι γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ φθάσασθαι δοκεῖν, ἢ δὲ δεῖσθαι, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις δεῖσθαι χρῶν ὁ δαβίδης ἀναπαύσῃ τὸ γάμον ἐπιζήλωθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰ ὀνόματι. ἔμελλε δὲ ὡς ὅτι πολὺ τοῖς γενομένοις ἐμμενῶν σαοὺλος ἆρα. ὁρῶν γὰρ τὸ δαβίδην ἐπὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐπὶ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδεισε, καὶ τὸ φόβον ὡς ἔχων ὑποκρίνασθαι περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρῳ ἐπιθυμίαν συμφορὰ δεῖσθαι, κτείνῃ τὸ δαβίδην διενοήσατο. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ ἀναίρεσιν αὐτῷ, ἐνόησέν τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

A B C D E F

Τούτοις οἰκειῶ. ὁ δ', τ πατέρα τ ὀπὶ τῷ Δαβίδ ἠ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ὀπὶ μεῤῥίοις ἀπὸ τ πολλῆς δυνοίας, ἀλλ' ὀπὶ θανάτῳ ἠμομόμης, καὶ τ πανίσχυρον ἀγαπῶν καὶ τ ἀρετὴν αὐτῷ καταδήμυος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τ παῖδος ἀπόῤῥητον Ϲ τ προαίρεσιν. συμβουλεύῃ μοὶ φυλάττεσθαι ἠμόμενον ἐκποδὼν τ ὀπισῶσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀπαράσκευος τ πατέρα. Ϲ τ καιρὸν εὐδιαφανέντος αὐτῷ Δαβὶδ ἐγκαλεσθήσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τ αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἀναιρήσειν, ὡς ἐ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μ ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, διεργάτην δ' αὐτῷ γεγονημένον, δι' ἃ κὴ συγγνώμην ἂν ὀπὶ τοῖς μείζοσιν ἁμαρτήμασιν εἰκότως δ' ἐλαβε. δηλώσω δέ σοι τ τῦ πατρὸς γνώμην. Δαβὶδ δ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρῆσθαι, ὑπεξίσα) τ τῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀναιρεῖν τὸν Δαβίδ.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τ σάουλον ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντα κὴ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγον αὐτῷ περὶ τ Δαβὶδ ποιεῖσθαι. τί καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μ αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγονημένον, μεῖζον ἢ πρὸς τ παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως ἢ κὴ χλεύης ἀπαλλάξαντα τ Ἑβραίων λαὸν, ὃν ὀπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος ζῶντος ἦναι τ τῦ πολεμίου προσκλησιν. Ϲ μὴ ταῦτα κρίσαντα μ ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὀπὶ τούτῳ γέρας τ ἐμοὶ ἀδελφιδῆ πρὸς γάμον. ὡς ἀληθινότερος αὐτῷ γέγονεν ἡμῖν ὁ θάνατος, ἢ δίκα τ ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ κὴ δίκα τ συγγένειαν. σπουδαιότατα γὰρ αὐτὸν τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τ συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα περιόζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, Ϲ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μ ἡμᾶς δυσγένειαν μεγάλην διεργετήσαντα τ σὴν σωτηρίαν, ὅτε σοι τῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ τ δαιμονίων ἐνοχλεζομένου, τὰ μ ἐξέβαλεν. εἰρηνεύειν δ ἀπ' αὐτῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δ τ ὑπὸ τ πολεμίων ἀνδίκησιν. ἀμελὲς γὰρ τέτων ὀπιλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σάουλος, κὴ μηδὲν ἀδικήσειν τ Δαβὶδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς κὴ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ μεταπεμψάμενος τ Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρησὰ καὶ σωτήρια τὰ πρὸς τῦ πατρός. ἄγει δ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμβυε τῷ βασιλεῖ Δαβὶδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις Δαβὶδης κινδυνώδους ὑποστασῶν ὑπὸ σάουλ διέφυγε, καὶ σάουλον δὶς ἐφ' αὐτῷ ἠμόμενον ὡς τι σπουδαῖον οὐ διεχρήσατο.

Κατὰ δ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῆς παλαιστινῶν στρατοπεδευσαμένων πάλιν ὀπὶ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβὶδ πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, κὴ νικήσας ἐπάπτει πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχε) δ αὐτὸν ὁ σάουλος, οὐχ ὡς ἥλπισεν ἀπὸ τ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσθυμίας αὐτὸς λυπηθεὶς, ὡς ὑπισφαλέστερος αὐτὸς ὢν τῆς ἐκείνου προέξεων γινόμενος. esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciatt simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullã enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

Sequenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuiscì. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quemodo David aliquoties insidias regis agrè elapsus, his tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

Per idem tempus Palæstinis bellum redintegrãtibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post tẽ feliciter administratã excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatẽ periculosã sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque vehementibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi ni pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eíque rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: ídque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed faueute Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibíque aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertiiquoque prophetico spiritu correpti [illegible] em iræ impotens ipse eò properat.

ἐπεὶ ὁ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει Ϲ σωετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατεκεῖτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ᾄδειν αὐτόν. ἐκεῖνα δὲ τὰ κελευσθέντα ποιεῖν τος, δόκατον ἀμβλὺς ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προσθόμβλος ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δ' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγειν τ' ἕω φυλάττεσθαι, μὴ κὴ λάθη παντελῶς ἀφανὴς γλυόμβλος, ἵνα ᾧδαγλυόμβλος εἰς τὸ δικαστήριον, κὴ κρίσει ᾧδαδεὶς ἀποκτείνη. μελχὰ δὲ ἡ γυνὴ δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ παιδὸς μαθοῦσα δόκησιν, τῷ ἀνδρὶ παείσα δειλίας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, κὴ περὶ τ' ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ὑδὲ γὰρ αὐτὴ ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου ϲερηθεῖσαν. καὶ μή σε φησὶν ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι. ὑγὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε δ', ὡς τάχιστα σοι δύνατα ᾧδαγεῖν ἡ παιδίσκη νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν αὖ δίρεσθαι ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπωλύμενον. καὶ καθιμήσασα δ' διὰ θυρείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἐπεῖτα σκυάσασα τ' κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς δηβολαίοις ἧπαρ ἀγρὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ παιδὸς αὐτῆς πέμψαντος δηὶ τ' δαβίδην, ὡχλῆσθαι διὰ τ' νυκτὸς εἶπε, τοῖς παροῦσιν δηδείξασα τ' κλίνην κατακεκαλυμμένην, κὴ τῷ πηδήματι τ' ἥπατος σαλεύοντι τὴν δηὶ τὸ δηβόλαιον πεσοσαμένην τὸ κατακείμενον τὸν δαβίδην ἀθυμεῖν. ἀπαγγειλάντων δὲ τῷ πεμφθέντων ὅτι γέγοιτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ὕστος ἔχοντα κομισθῆναι. βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπελεῖν. ἐλθόντες δὲ κὴ ἀνακαλύψαντες τ' κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τ' γυναικὸς διέξιντες, ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἐκ τοῦ θείου τ' παρὰ τοῦ σωθῆναι σωτηρίας. ὑφ' ἧς συγγνώμην καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κὴ προαίρεσιν γενομένης. ὁ γὰρ ὕστος ἔλεγεν οἶμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. Ϲ συγχινώσκει μὲν τῇ κόρῃ σαοὺλος. ὁ δὲ δαβίδης σκηψιὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τ' προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τ' δηβουλὴν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. κὴ ὡς ᾧδὰ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῷ δόρατι βληθεὶς ἀποθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γλυόμβλος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου Ϲ ὑπιτυχής. τὸ δ' ἰὼ ἄπιον σαοὺλῳ τ' πρὸς δαβίδην ἀπειχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαΐ, ἄγων δ' τὸν δαβίδην ἐπί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαοὺλῳ ᾧδὰ τῷ προφήτῃ τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῇ σκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψε δηὶ τὸν δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ κὴ τῷ τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἰὼ ἦλθε, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἡ πρὸς αὐτὸν σάκλος, ὑπὸ πολλῶν πνεύματος
ἐλαυνόμενος, ἔκφρων γίνεται. καὶ τοῖν ἐσθῆτα περιδύσας
αὐτὸν, κατατείνων ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου βλεπόντων. ἰωνάθης
ἡ ὁ σαύλου παῖς, ἀφικομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς ὑποβουλευομένου βλάβης,
καὶ λέγοντος, ὡς εὖ εἰδείη ἀδικήσας, ἔτ' ἐξαμβρτὼν ἀπεδέ-
ξατο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ φονεύθηναι. μήτε αὐτῷ
τοῦτ' ὑπονοεῖν πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δια-
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες. ἀλλ'
αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ὑπ'
αὐτοῦ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου
καὶ σύμβουλον προσλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα
πράττοντα. ὁ δ' ὤμνυεν ἢ μᾶλλον ἔτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἤδη προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀ-
ληθέσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀγάθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ἕτερα πιστοσαμβρῳ τῷ τοῦ σαύλου προαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἂν αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ δ', οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὲν εἰς τὴν ὑπάρουσαν ὄρτην, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθημένῳ. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, προθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθά-
νων ἀγωνιῶ. σὺ δ' ὅπιζήσαντος αὐτῷ, λέγε πορευ-
θεῖναί με εἰς τὴν πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. προσιδεῖς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφρονεῖν ὄντι λέγειν ὅτι φίλοις
ὑποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἴπῃ, ἴσθι μηδὲν
ὕποπτον παρ' αὐτῷ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. αἰ δ' ὡς ἄλλως
ὑποκείνεται, τοῦτ' ἔσται τεκμήριον τὴν κατ' ἐμοῦ βεβου-
λευμένων. μεμύσεις δέ μοι τὴν ἀγάνοιαν τὴν τοῦ πα-
τρὸς, οἵκτω τε νέμων τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δε-
σπότης ὢν αἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δ' εἰκότως τι καὶ ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς ἄγαγε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς ἡ τὸ τε-
λευταῖον διαχειρίσας τῶν λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἄν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείνεται μεμύσειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θαρρῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἤδη παρῆσειν ὑπὲρ δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πολλὰ ὁ-
ρᾷς καὶ παντα χῆ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἐρεμνῶσαί
με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τὴν πρὸς σὲ συνθηκῶν, ὡς ἐκ
ἀπόσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαιρέσεως
ἐξέπειρεν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ τίς ὅτι
καὶ παρὰ τοῖς ὑποῤῥήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ἐκ ὑποκρύψομαι, καταμηνύσω ἡ πρὸς
σὲ, καὶ πρόσω ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἴ-
δεν δὲ ταῦτ' ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν εἴη μετὰ σοῦ διά-
παντὸς ὄψομαι. ἔσει μὲν γὰρ πού, καὶ ἐκ ὑπολείψει
σε. ποιήσει ἡ τὴν ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, ἢ τ'
ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν
ὑποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῴζε. καὶ τὴν
ὑπὲρ τῆς παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ' ὡ,

A iámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audierit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requiſierit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcitó illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos collоca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit, 1. Reg. 16.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen cecideri t, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrasset-que impium facinus, ni interc urfu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis propetat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πεδίω φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ πρὸς τὸ πατρὸς, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἀν ᾖ ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδὶ προστάσω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον πρὸς τὸ πατρός. ἂν δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, ἴθι τὰ ἀναντία πρὸς τὸ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν σοὶ γε ἀσφαλείας τάξιν παρ' ἐμοῦ, καὶ ὑδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μηθὲν τούτων πρὸς τὸν τῆς δυσεσχολίας χαλεπὸν, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μου γλυκὺ χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν πρὸς Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ὅπῃ τὸ δεῖπνον. καθεσθέντων αὐτῷ, τὸ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐν δεξιῶν, ἀβενήρου δὲ τὸ ἀπειράτου ἐν τῷ ἑτέρων; ἰδὼν τὴν τοῦ Δαβίδου καθέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας ὑ καθαρεύσαι αὐτὸν διὰ συνουσίας ὑσερεῖν. ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νεομηνίας ὑ παρῆν, ἐπυνθάνετο πρὸς τὸ παιδὸς Ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τῆς ἐξιάσεως ὁ τοῦ Ἰεσσαὲ πᾶς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ προσποιοῦτο καὶ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τὴν φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, δεδέφθαι παρ' αὐτοῦ. πρὸς καλέσαι μοῦ καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπῃ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὸ γὰρ δύνασθαί μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὅπασαν. τότε τὴν πρὸς Δαβίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ ζηλοῦσθαι τὴν ὅλην αὐτοῦ βέλπσιν εἶδεν. ὑ γὰρ κατέσχε τὴν ὀργὴν σάουλος, ἀλλὰ ἔλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυμνωμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρενοῦντα, καὶ μὴ βουλόμενον πειθῶναι τὰ δ' ὅπῃ μέλλει ἐ πράξειν Δαβίδης ὅπως ἀσφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας δὲ ζητοῦντα αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δὴ δίκην. ὑποτυχόντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα καλάσαι θέλεις, ἢ τί εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξήνεγκεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον ἠφάνισε διαπωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανεὶς δ' ἐγκότως τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς μικρὸν δ' ἐκεῖνον αὐτόχειρ καὶ τοῦ παιδὸς γενόμενος. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως πᾶς ἐκπηδήσας ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ μικρὸν ἀπολέσθαι, τὸ κατακεκρίσθαι δ' ὑποθανεῖν Δαβίδην συνεπέρασεν. ἅμα ᾗ ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων ᾗ τῷ φίλῳ τὴν τοῦ πατρὸς διάθεσιν ὡς συνήθη προέσεσθαι. ποιήσας ᾗ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ὑπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ. καὶ λόγοις. ἅμα φανεὶς δ' εὐθὺς, πίπτει πρὸς τῷ Ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀνακαλεῖ. αἴρησι δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ τε ἐπαπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῷ καὶ τὴν ἐφ' ὁμοπάτρῳ ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν μόλις

A
B
C
D
E
F
G

μόλις δ' ἐκ τῆς θρηνίων ἀναπλήσαντες, καὶ μεμνῆσθαι A
τῆς ὅρκων, ἀλλήλοις προσκεκλυσάμενοι, διελύθησαν. δαβίδης ὁ φυγὼν τ βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς νωβαὶ προσγίνεται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τ ἱερέα. ὃς, ὅπῃ τῆς μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σεὺ αὐτῷ, μήτ' οἰκέτῃ παρόντα, θαύμασε, καὶ τ αἰτίαν τῆς μηδένα ἕπ) σεὺ αὐτῷ, μαθεῖν ἠθελεν. ὁ δ', προφάσιν ἀπόῤῥητον ὑπεζηνῆναι πρὸς τῆς βασιλέως ἔφη, εἰς ἣν σπουδὴν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν ὑπ' ἔδει. τοὺς B
μὲν δὴ τι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τ τόπον ἅπαντῶν προστάξαι. ἤξιε δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλος γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον προσιόντα, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανόμενε. τυχὸν δ' ἔνεστιν, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ χείρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δ' καὶ σαὺλ δοῦλος γνώμης σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τῆς βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲ αὐτὸς ὑδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἰ) δ' τ γολιάθ ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τ παλαιστὴν αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ θεῷ. λαβὼν C
δ' ταῦτην ὁ δαβίδης, ἔξω τ τῆς ἑβραίων χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὴν παλαιστινῶν, ἧς ἄρχοις ἐβασίλευσεν. ὑπονοηθεὶς δ' ὑπὸ τῆς τῆς βασιλέως οἰκετῆς, φανερὸς αὐτῷ γνώμης μεμυόντων σκείνων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτῷ θαίη, τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαὺλ παρ' σκείνῳ πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κ τὸ στόματος αὐτῷ φερόμενον, καὶ D
τὰ ἄλλα δ' ὅσα σωίσησι μανίας πίσιν. προσγὰρ τῆς γιττῆς βασιλεῖ γνώσεσθαι τ ὑσσε. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχερείας ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, κέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος σκβαλεῖν. διασωθεὶς δ' ἔξω τῆς γίττης, εἰς τὴν ἰούδα προσγίνεται φυλήν. ἐν τῆς πρὸς ὀδυλλάμη πόλει ἁπλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δ', μὴ πάσης συγγνείας ἥκον πρὸς αὐ- E
τόν. καὶ τῆς ἄλλων δ' ὅσοις ἡ χρεία λῦπη φόβος ἐκ σαὺλ τῆς βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ σκείνων δικαιοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγγύνετο δ' οἱ πάντες ὡς τεσσαράκοντα. θαῤῥήσας δ' ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συμμαχίας ἤδη προσγεγυμνώσης, ἀπάρας ἐνθένδεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῆς μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον ἕως ἂν δηλώσω τὸ καθ' αὐτῶν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταδύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης F
τοὺς γονεῖς τῆς δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δ' τῆς προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν σκλιπεῖν, προελθόντα δ' εἰς τὴν πλησυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ προσγυμνώμενος εἰς σάειν πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. σαὺλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθεὶη δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ προχειρὸν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τῆς ἀνδρὸς, τὴν βούλησιν, ὑδὲν ἐξ αὐτοῦ μεῖζον ἀ- G
ναιρήσειν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τ βουνὸν ἐστὶ τὸ βασίλειον ἔχει, καὶ καθίσας ἐπ' ἀκρώρης, τόπος δ' ὑψηλὸς ἅπας προσαναρδύμενος, τιμῆς πολιτικῆς πρὸς αὐτὸν ὕσης τάξεως, τῆς στρατοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲ οἶδ' ὅτι τῆς ἐμῆς ἀνδρείας,

ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1. Reg. 21.
giens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus: vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hùc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo periimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quòd postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatíque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules, 1. Reg. 22.

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mulatum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι Ⓒ ἀρχῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῆς τῆς ἐν τῇ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα. πυθάνομαι τοίνυν παρ' ἐμοῦ εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ἀναμένετε τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς περισκοπεῖτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέχειτε, θυμοῦτε παιδὸς Ἰωνάθου αὐτό τε ὄντας φρονήσαντος Ⓒ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. ἀλλὰ ὅτι σύμβουλος μὲν Ⓒ συνεργὸς Ἰωνάθης ὅτι τῇ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γὰρ ὑμῖν οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον προσχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπησάντων δὲ τῶν βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῇ παρόντων. δόηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβὰ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετὰ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαοὺλος, τὰ παθὼν εἶπεν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σπόνδων μοὶ αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὅντι τῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; ἐγὼ γὰρ δή σε φρονοῦντα ἐμοὶ καὶ μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνήσει ἐτράπη τῶν γεγενότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα ὁμολογεῖ, οὐχὶ Δαβίδη χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκ θεοῦ παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνατοῖς καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ σοῖς. προφητεῦσαι δὲ νεωστὶ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις Ⓒ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δὲ ὑπὸ σοῦ προπεμφθῆναι καὶ πολλὴν σπουδὴν ὅτι τάχιστα, τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὧν ἐπέζητει, σοὶ μᾶλλον ἀσπλήκτειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ προσνήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νεῶν ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὴν τότε μου δηλοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σοὶ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοὺλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, προσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ψυχὰς ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δὲ ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δεδιότων μᾶλλον, ἢ τὸ φονεύσαι τῶν βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προσάσσει τὸν φόνον. Ⓒ φαλαβὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν ψυχὰς αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε Ⓒ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοὺλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, φαίτας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ γυναικῶν οὐ νηπίων, ἀλλὰ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέφρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλὶ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰ-

πὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν ἔτους ἔργον διαπραξάμενος,

καὶ γε-

καὶ γένους ἄλλου ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ A
μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄπι γέρουσιν
αἰδοῦ, κατεβάλετο δὲ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ
τροφὸν τῆς ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπε-
λέξατο, καὶ μόνοις εἰς τὸ τοιοῦτος φέρειν ἄνδρας ἀπέδει-
ξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώ-
πινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἐμοῦ εἰσιν ἰδιῶται τινὲς καὶ
ταπεινοὶ, τῆς μὲν δικαιοσύνης χρῆσθαι τῇ φύσει, μισεῖ
δὲ τολμῶν ὅσα θέλουσιν, ὑπεικεῖς εἰσὶ καὶ μέτριοι, καὶ μό- B
νον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ δύνασθαι τε
καὶ πᾶσαν ἀπειθῆ ἔχουσι. τότε δὴ καὶ πρὸ τοῦ θείου πε-
πᾶς δίκασον ὅτι πᾶσι τοῖς γνωρίμοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι,
καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ φανερούμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς
διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσε-
σθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δύναμιν, C
τότε πάντ' ἐκεῖνα μετενδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὄπι
σκηνῇ προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοῖς τρόποις ἀποθέμε-
νοι, μεταλαμβάνουσι τολμαν, ὑπόνοιαν, κατα-
φρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα
δεῖ τὴν δυσβοίας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγκλη-
μα τὸ φθονεῖσθαι γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ'
οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ προέξωσι καθεστῶσι, τόθ' ὡς ἐκεῖ
πάντως αὐτοὺς τὸ θεῖ, ἢ δεῖ τινὰ ἐξουσίαν δε-
δόσθαι, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πραγμασιν. ἃ D
δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαν-
τες, ἢ στέρεσθαι ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια
καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις· καὶ ἀρέσκα τῷ θεῷ δο-
κοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς ὐδεὶς εἷς. ἀλλὰ
τιμῶσι μὲν, πολλὰ πολυπραγμονήσαντας, τιμήσαν-
τες δὲ, φθονοῦσι. καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν,
ἐκ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοῖς τετυχηκόσι, ἀλ-
λὰ δικὰ ταύτῃ καὶ τῷ ζῆν ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ
δι' ὑποβολὴν αὐτῷ ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ'
ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολῆς καὶ κατη- E
γορίας ἀβασανίστοις, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν,
ἀλλ' ὅσους ὑποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀειγο-
κρατείαν καὶ τὴν ὅτι ταῖς κειταῖς πολιτείαν ἐθεσίων
βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεμαχοσίους ἀποκ-
τείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλε-
χον ὁσιότητος. δικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πό-
λιν, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πανὶ ναὸν ἀποδόσας ἱερέων καὶ
προφητῶν ἔρημον καταστῆσαι, τοσούτους μὲν ἀπέ-
λιπε, μείναι δ' ἐάσας, ὑδὲ τὴν πατρίδα αὐτῷ πρὸς F
τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος
ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁμόνους διασωθεὶς συνθεὶς
ἐκ τῆς γένους τῷ ὑπὸ σαοὺλου φονευθέντων ἱερέων, φυ-
γὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῷ οἰκείων αὐτῷ συμφο-
ρὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δ' ἐκ
ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοὺς ἐόμενα ἰδὼν τὸν
δοῆκον. ὑπονοήσας δὲ διαβεβλῆσθαι πρὸς αὐ-
τοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύ-
της αὐτοῖς αὐτὸν ἠπάτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν G
αὐτῷ διατείβειν, ὡς ἐκ ἂν ἄλλῳ τόπῳ λησόμε-
νον ὕπος ἥξιου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκού-
σας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς
τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δόξαν ἑαυτὸν στρατηγὸν ἐπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouâque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsóque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacríque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eúmque quantus est populari, 1. Reg. 23.
decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta,

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædáque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dicitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oracuło admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere otiosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cùm exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς ὧδε τῷ θεσφάτῳ πυθόμενος δικαίωσει νίκην. τῷ δ', συμβαίνειν φήσαντος, ὥρμησεν ὅτι τοῖς παλαισινοὶς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχει, καὶ λείαν ἅπασι, καὶ ὧδε μείνας τοῖς κιλλανοῖς ἕως ἔ τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνείλον ἀδεῶς. σαοὺλ δ' τῶν βασιλεῖ μισούντων, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ δὲ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα εἰς ἔμενε παρ' οἷς ἐγίνετο. φήμη δ' ὅτι πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶν βασιλέως διεκομίσθη, αὐτῷ τε συνισχύον καὶ τὸν πεποικότα. χαίρει δ' σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ'ιν. καὶ θεὸς ἤδη χεροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συνελαβάν κασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προστάξειν ὅπως τὸν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀμαθόμενος ὁ δαβίδης; καὶ μεθὼν ὧδε τὸ θεῖ ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλῆται ἐκδώσουσι τῷ σαοὺλῳ, ὧδ' ὑλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγελαῖν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν προφθάσαι ὧδε τῷ κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δ' ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον καμηλὼ καλουμένην τῆς ζιφλωίτης παρεγένετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπαστάμενος, θαρρεῖν τε ἐκέλευε πρὸς τὰ μέλλοντα ἐλπίδας ἔχειν τε ἀγαθὰς καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν δ' αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπιμελήσατο παραβαίνει τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλόμενος πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τῶν φρουρίδων καὶ τὸ ἴδιον ὀπισουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφλωοὶ χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μισοῦσιν αὐτὸν παρ' αὐτοῖς διατείβειν τὸν δαβίδ'ιν. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων δὲ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν ἐκ οὗ φυγεῖν αὐτὸν πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμισυκόσι. καὶ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς διανοίας ἀποχώρησας, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδ'ιν, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προθύμως τὸν βασιλέα, συνοδάζοντες μὴ μόνον τῷ μισοῦσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. διαμάρτων δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὁρμῆς, οὐ μὴν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. δῶρά δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν ὧδε τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὅπῃ θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ὧδε δώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς δὲ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφλωίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐπλείστους μὲν τοὺς τόπους τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅπῃ τὸ μεγάλου πέτρου τὸν ὄντα ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐκ ἐκείνου διώκειν σαοὺλος.

καὶ δὲ

καὶ γὰρ τοῦτο ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπηλαίου, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀπιὼν δὲ ἐπὶ τὸν σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως
τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαι-
στινοὶ, πάλιν ὅτι τοῦτο τῆς ἑσπερίων ἐπιστρατείας χώραν
ἀκουσθέντες. ὅτι γὰρ Τύπους ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους
ὄντας, αὐτοὺς ἠμύνασθαι κρείττονας ἀναγκάσαντος, ἢ
τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ὑφορᾶσθαι τὴν
χαρὰν ἐπόησαν. καὶ Δαβίδης μὲν ὅπως, ἐκ τοῦ B
παλαιοῦ τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγκρατοῦς ἀφικνεῖται. σαοὺλος δὲ ἐκβαλόντα τοὺς πα-
λαιστινοὺς, ἥκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν
τοῖς ἐγκρατοῦσι διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τετρακισχίλιους
ὁπλίτας ἐκλεκτοὺς, ἐπ' αὐτὸν ἐπείγετο. καὶ ἐγγὺς ὢν
καὶ πόρρω τοῦ τόπου, ὁρᾷ παρὰ τὴν ὁδὸν αὐλαῖον βα-
θὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεῳγὸς καὶ πλά-
τος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρα-
κοσίων κεκρύφθαι. ἐπεξιόντος οὖν ὅπη τῆς καὶ φύ- C
σιν, εἰσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ
Δαβίδου, καὶ φράσαντος τῷ θεασαμένῳ πρὸς τὸν ἐ-
χθρὸν αὐτῷ παρὰ τὸ θεῖον κεῖσθαι ἀμείνω, καὶ
συμβουλεύοντος τὸ σαοὺλε ἀποτεμεῖν τινὰ κεφαλὴν, καὶ
τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρείας,
αἰσχρὰς ἀποτέμνει τινὰ πέρυσι τὸ ἱματίου μόνης ὁ σαού-
λος ἀμπείχετο. μεταγνόσας δὲ δίδυς, καὶ δίκαιον εἶ-
ναι φονεύειν τὸν ἑαυτῷ δεσπότην, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ D
βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ ποτηρὸς ὄβρεως εἰς ἡ-
μᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ δίκτυον εἶναι πρὸς αὐτόν. τὸ δὲ
σαούλου τὸ αὐλαῖον καταλειπόντος παρελθὼν ὁ Δα-
βίδης αὐτὸν ἀνεκαλεῖτο, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιῶν. ὅπως φο-
βηθεὶς δὲ τὸ βασιλέως, παρακαλεῖται αὐτὸν πεσὼν
ὅτι παρόντα ὡς ἔθος, καὶ φησι, καὶ πυνηδὸς ὢν βα-
σιλεῦ καὶ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ
τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιθάνον αὐ-
τοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δὲ ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τινὰ ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν
γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις δύνοιας τὰ παρατυ-
χόντα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθὴς
τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὰ ὑπ' ὄψει τινὰ διάνοιαν πίθησι. τίνων, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν μα
πρός σε, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιθόμενα δεῖ, καὶ μὴ
τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε
δυνάτας γνώσθαι, πρόσθεμόν διώκειν τινὰ ἐμοὶ
ψυχὴν, καὶ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν F
διαφυγόντος, ἢ τινὰ ἐμοὶ ψυχὴν καὶ αἵρεσιν, ἣν
ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δό-
ξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς,
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, αὐθρωπον τίμιον αὐτοῦ
τιμωρῆσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῇ ἡμέρᾳ χρησάμε-
νον, ὃν εἰ σοι κατ' ἐμοῦ πρέπειν, οὐκ αὐτὸς πα-
ρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νομίζων πολέμιον. ὅ-
τε γάρ σου τὸ πέρυσι τὸ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σου τὸ κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ὑπεδείξας δὲ τὸ
ῥάκος ἰδεῖν, πῶς δύνειν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχό-
μην δικαίας ἀμύνης φυὴν. σὺ δὲ μίσος ἄδικον οὐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς τοῦτα δικάσει, καὶ
τὸν ἐκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δὲ ὅτι τοῦ ὠδοδόξω τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisque suis quominus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, mox que assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1. Reg. 24
ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque vter noſtrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si- A
milémque gemitum referente Dauide, rex se
iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, mul-
torum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calamitatum autor. Et nunc
quoque declarasti te à priscorum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cernо regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram. B
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias
meas traditurum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samueli pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac iustæ obseruantiæ populus te-
stimonium edidit, dum defuncti exequias & se- C
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulto luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vi-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret:
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis
duodecim, deinde Saule regnante annis decem D
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia: & capras mille: & ab his Dauid
omnem iniuriam abstinuit, grauiter intermi-
natus suis ne vel cupiditate vel egestate, vel la-
tendi spe impulsi quicquam violarent, sed plu- E
tis iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui
nunquam placuerunt, qui in alienas res manus
auidè iniicerent. in hac disciplina suos conti-
nebat, putans se in hominem probum & sua be-
neuolentia dignum hoc officium collocare.
Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo e-
rat agrestis & malis moribus præditus, sed ho-
nestæ ac prudentis & elegantis mulieris mari-
tus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem
è suis misit saluratum, qui illi in multos annos F
eam felicitatem ominarétur, simúlque rogarét
vt è facultatibus suis aliquid communicaret,
cùm è pastoribus intelligere posset, quòd lon-
go iam tempore in solitudine versati adeò ni-
hil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes
eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid
autem in Dauidem conulerit, in hominem
gratum ac memorem collaturum. Ad hæc po-
stulata homo suo more nimis durè dedit re-
ponsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt G
audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid in iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim trecentorum manum coegerat)

κὴ τὴν τῆ νεανίσκε μετριότητα κὴ φύσιν ἐκπλαγείς,
ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνον ποιήσαντός, αὐτὸν ἔφη
δίκαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν
αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω
δ' σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν διηγησούμενος,
οἳ τοῖς ἐχθροῖς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὲ καὶ σὲ ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς
φυλάττει, κὴ θεμιμένει σε τὸ πάντων τῆ ἐθεσίων κρά-
τος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μή μὲ τὸ χρῆος ἐξαφα-
νῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκείνου ἀπολέ-
σαι. τηρῆσαι δέ μοι κὴ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς
ἠξίωσε, δαβίδης, σάκλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε
βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῆ συὼ αὐτῆ εἰς τὴν μαθητῶν
αὐλὴν ἔνειμι. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν κὴ σα-
μούηλος ὁ θεσβίτης, ἀνὴρ ἐ τῆς τυχούσης δοκιμαίων
ἀλλὰ τοῖς ἐβραίοις τιμῆς. ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρετὴν
αὐτῶ ἔτι τὴν τῆ πλήθους περὶ αὐτὸν δύνοιαν, τὸ πέν-
θος, ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγετο, κὴ ἡ μὲν τὴν
ταφὴν αὐτῆ ἔτι τὴν τῆ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φι-
λοτιμία τε κὴ σπουδή. θάπτουσι κὴ αὐτὸν ἐν τῆ πατρίδι
ἁρμαθᾶ, ἔτι ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, ἐ κοι-
νὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοφύλου τελευτῆ, ὡς εἰς οἰ-
κεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος κὴ χρη-
στὸς τὴν φύσιν, κὴ δι' ἃ τοῦτο μάλιστα φίλος τῆ θεῆ. ἦρ-
ξε δ' κὴ θεσπίζειν τοῖς λαοῖς, μετὰ τὴν ηλὶ τὸν ἀρχιερέως τε-
λευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δὲ τὸν σαούλου τοῦ
βασιλέως, δέκα θεοῖς τοῖς ὀκτώ. κὴ τὰ μὲν περὶ σα-
μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἰῶ δέ τις τῆ ζιφαίων,
ἐκ πόλεως ἐμμὲ, πλούσιος κὴ πολυθρέμματος. χιλι-
λίων μὲν γὰρ αὐτῆ ποίμνη θεβάσιον ἐνέμετο, χιλίων
δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε κὴ ἀβλαβῆ
παρήγγελλε τοῖς συὼ αὐτῆ, κὴ μήτε ὑπὸ ὀλιθυμίας,
μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, ἔτι τὸ δυνά-
σθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων
ἐπάνω πίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. κὴ τὸ τῆ ἀλλοφύλων
ἄπειθῆ δεινὸν ἡγεῖτο κὴ θεσπίσαντες τῆ θεῆ. ταῦ-
τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζε-
σθαι ἀγαθῆ, κὴ ταύτης τυγχάνειν ἀξίᾳ τῆς θεσνοίας.
ἰῶ ἦ νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς
κὴ πονηρὸς τοῖς ἤθεσιν, ἐκ γυναικὸς ἀγαθῆς ἔτι σώφρο-
νος κὴ τὸ εἶδος ἀσυδαίας λελογχώς. θεὸς οὖν τὸν
νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ θεβάτα καιρὸν,
πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῆ συὼ αὐτῆ, δι'
ταύτων αὐτὸν ἀσπάζεται, ἔτι σωθῆναι τοῦτο ποιεῖν
ἐπ' ἔτη πολλά. μαθεῖν δ' ἐξ ὧν δυνατός ἐστιν
αὐτῆ παρεκάλει, μαθόντι μαθεῖν τῆ ποιμένων, ὅτι
μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῆ τε κὴ
τῆ ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῆ ἐρήμῳ διατρί-
βοντες ἤδη χρόνον. μεταγνόντες δ' ἐδὲν δαβίδ ἡ πα-
ρακλῆσις. ταῦτα δ' τῆ πεμφθέντων διαγγειλάντων
θεὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα κὴ σκλη-
ρῶς ἀπεκρίνατο. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὅστι δαβίδης,
ὡς τὸν υἱὸν ἔπεμψεν ἰεσσαίου, πολὺ ἄρα ὅτι μεγαλο-
φρονεῖσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δεσπόται κὴ σωμαίνονται, τοὺς
δεσπότας καταλείποντες. ὀργίζεται δ' αὐτῆ φρο-
νήσαντων ὁ δαβίδης, κὴ τετρακοσίους μὲν ὁπλισμέ-
νους αὐτῆ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δ' φύλακας τῆ σκευῶν καταλειπών, ἦσαν γὰρ εἴκοσι ἑξακοσίοι,

ὅτι δ'

ὅτι τὸν νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ κτῆσιν ὅλον ἀφανίσειν. ἡ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῆ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῆς λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῆς τὰ ποίμνια φυλαττόντων τοῦ τοῦ νάβαλου, πρὸς
τοῦτο δέησιν μικρὰν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κα-
τειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν αὐ- B
δρα, μηδενὸς τύχοι τῆς μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ-
βριστὴν βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ πρὸ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῆς ποιμνίων χρησάμενος. γενόμενα
δ' τοῦτο ὅτι τῆς κακῆς τῆς τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀδικίαν, προσηυχέτο γὰρ ἅπας, ὅπω-
σάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τ' αὐτῷ (ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθη-
τος ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δ' τὰ γενὰ τοῦ ὄρους ἀπαντᾷ δαβίδης μετὰ C
κοσίων ὅτι νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι πρόσωπον,
προσεκύνει. καὶ τῆς μὲν νάβαλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνημονεύειν. ἡ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῇ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρονεστάτη δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῆς θεοῦ χάριν ἔχε κωλύουτί σε μιαιφονίας D
ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μύοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖ-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει πᾶσι τῆς πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐπὶ-
χειται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῆς ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπεσεῖ, ἡμεῖς δ' ὑμῶν μοι, κείνας ἄ-
ξιον, τοῦ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἀδελφὸν μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι- E
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σέ φησιν
ὦ γυναῖ, θεὸς ὑμῶν ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον.
εἰ γὰρ αὖ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλου ἅπαξ τῆσδε τ' νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέ-
σαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ὑπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους ὠμο-
μένου. νῦν δ' φθάσασα προέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τ' θυμὸν, καθομένου σοῦ τῷ θεῷ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ὅτι σὲ τῆς τιμωρίας, ἃ F
φόξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰποῦν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τ' οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἀνδρα μετὰ πολλῶν, δωχούμενον καὶ κε-
χαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῆς γεγενημένων δι-
σάφει. τῇ δ' ὑπιούσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, καὶ πᾶν ἐν αὐτῇ νεκρωθεῖσα τὸ σῶμα ὑπὸ
τῆς λόγων καὶ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα
ἢ πλείους ὑπιζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ G
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τὸν παλάτιον ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθεῖσαν μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ὑποθνῄσκειν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δικαίαν δίκην αὐτοῦ καθαρὰν ἔχοντι τὸν δε-
ξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἐπιφέροντα τοῖν ποιοῖν.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eíque in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, ídque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. Reg. 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quamtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihilque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσεταν ἐγαμηθησομένῳ καλεῖ πρὸς αὑτόν. ἡ δ' ἀναξία μὲν εἶ ἐπὶ ποδῶν ἅψασθαι τῆς ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν, ὅμως ἦλθε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἧκε, καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ ἀγαθὸν τὸν ἔρωτα σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον,
B λαὸν δὲ ἀβισάρου πόλεως ἔγημε. μελχαὴ ἦν τῷ σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τῷ ἠμυμένῳ τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ φελτίης υἱὸς λισοῦ συνέζυξεν, ἐκ πόλεως ἦν γεθλαΐς. μετὰ ταῦτα τινες ἐλθόντες τῶν ζιφλιωῶν, ἀπήγγειλαν τῷ σαούλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μετὰ τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν
C ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, ὕπνῳ κατεστόρεσεν ὅπῃ τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, σκέλωσε δηλονοῦ αὐτῷ τοῦ τῆς χώρας σαοῦλος ἤδη παρελήλυθεν. τῷ δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων, δι' νυκτερινῆς δρομάδων τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ σαοῦλ στρατόπεδον ὡδήγησεν, ἐπαγόμενος τὸν τοῦ ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρυΐας ἀβισάϊον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. τοῦ δὲ
D σαοῦλ κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοῦλον, ὑπηγουμένου αὐτῷ τὸν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὡδαπεπήγει. ὅτε τὸν ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ἑρμηνεύτα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκην ἀποκτεῖναι κἂν ἡ πονηρὸς, ἧξεν γὰρ αὐτῷ ὡδὰ τοῦ
E δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δικωθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ χαρίεντος δόντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. δραβὰς δὲ τὸν χειμάρρον, καὶ δὴ τὸν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἀκουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς
F στρατιώταις τοῦ σαοῦλ, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, θαυμάσιον αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὶς ὁ καλέσας αὐτὸν ὀρθῶς ἐρωτῶντος, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τὴν πρώτην ἔχων ὡδὰ τῷ βασιλεῖ τιμὴν, ὕπνος ἰδίων ἕξει σοι τὴν τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας. θαυμάσιον δὲ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον δηὶ τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε.
G ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὸν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὸν τῶν φυλασσόντων ἀμέλειαν οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτὸν αἰνῶν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν δηὶ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι δὲ ὅτι μηδ' αὐτὸν ὕστερος ἀγαπήσειν ὡς ὑπὲρ ἐκείνου σέργοντα.

ὃς δὲ

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δείγματα δ' εὐνοίας παρεχόμενον ἐλαύνοι καὶ τοσοῦ-
τον ἐν ψυχῇ χρόνον καὶ ταῖς αὐτοῦ τοῦ ψυχοῦ ἀγω-
νίαις, ἰωάγχαστε ζῶσαν φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δ' ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἐδὲ
τοῦ ψυχοῦ φανερῶς ἀπολυμένου λαμβάνων. ὁ δὲ
δαβίδης, στρατιὰν ὑπολαβὼν ἀπόλυσε τὸν δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπεγνωκὼς ὡς ὁ θεὸς ἐκτόπως τὴν
δίας φύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἀπεχθημένου ὑπὲρ B
δικαιοσύνης, ὃς ὅτι καὶ τοῦ παρόντος ἡμέρᾳ δυνατοῦ
σα σῶσθεὶς, ἀπειχόμενον οἶδε. καὶ σαοὺλος μὲν ἀπέ-
στρεφεν ὀλοφυρόμενον τὰς δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὴν οἰκείαν ἀπαλλάσσετο. φοβηθεὶς δ' δαβίδης, μὴ μέ-
νων αὐτοῦ συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συμπάρειν ἑαυ-
τῷ εἰς τὴν παλαιστίνων ἀπαρᾶς, ἀγαγεῖσθαι δὲ αὐτὴν καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ἐνδεχόμενος παρὰ
ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μίαν δ' ἐν αὐτοῖς τῶν πέντε
πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀν- C
δράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, ἀχινοὰμ τὴν ἰσραηλίαν, καὶ ἀβιγαίαν, δίηγεν ἐν γίττῃ. ἀκού-
σαντα δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λύπης ἐπὶ τῷ μηκέτι ἐπ'
αὐτὸν ἥκειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὑφ' ἑαυτοῦ
ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδόκησε.
δαβίδῃ δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῶν μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ θοὺς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
ἀχρεῖον ὄντα ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.
δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν κα-
λουμένην. ᾧ βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐποιήσατο εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μεῖνας
τέσσαρες θοὺς τοὺς εἴκοσιν ἡμέρας. καὶ ἐπερχόμενος
ἡ λάθρα τῆς πλησιοχώρεις τῆς παλαιστίνων στρατί- E
τας καὶ ἀμαλικίτας διήρπαζεν αὐτῆς τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν. ἀνθρώπων δὲ οὐδένα ἦγετο, δι' ἐνίας μὴ κατειπόν-
τινος αὐτὸν θοὺς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δὴ
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ δὲ βασι-
λέως πυθομένῳ, πόσην δηπόθεν λείαν ἀπή-
λασεν, τοῖς θοὺς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεθαμμένοις, F
καὶ ἐν τῇ σικέλλᾳ κατοικοῦσιν ἐπιὼν, πείθει τὸν ἀγ-
χοῦν φρονῆσαι ὅτως. ἄλπισε γὰρ ἔσεσθαι, ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. τῷ δὲ τὸν αὐτὸν κα-
ρὸν, τῆς παλαιστίνων ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατεύσῃ δη-
μοσιεύσων, καὶ θεσπεσιώτατον θοὺς τοὺς συμμάχους
δόντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
ῥεγγὰν, ἔθνη ἔμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅτι τοὺς
ἀβραίους, ὁ τῆς γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαν- G
τα τῷ δαβίδῃ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἐ-
βραίους ἥξει. τῷ δὲ θεσθύμως ὑποχομένου, καὶ φί-
λους ὑφηγεῖσθαι καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ἀμαλῆκα αὐτοῦ
δ' ἐκγενείας καὶ τὸ ξενίας ὑποδύσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νίκων, καὶ τῶ ἀγῶνος τὸ θεσθύμων θοὺς τοὺς πολεμίους καὶ τοῦ χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπαγγέλλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποχήσει τὸ θεσθύμων αὐτοῦ μέλλον αὔξειν.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione salutē sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus; vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando oneroſus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis sociis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis eũ sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

1. Reg. 27.

XIV.

1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebrei à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vna cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterosque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij scisciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura scisciscantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi struceret, quo deprehensa veritas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse cõsilij destitutum à Deo, neque per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignãte. quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι στρατευσάμενοι παλαιστῖνοι πάλιν ὑπὸ τοὺς ἑβραίους ἐπῆλθον οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ σαοὺλος αὐτῶν ἀπολωλὼς ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε ὁ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους ἐκ πάσου τοῦ ἰδίου τόπου ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεοφιλοῦς. Ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς σύσης πόλεως ἐν τῇ σωδίᾳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ καταβαλόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβοὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον αὐτικρὺ τῶν πολεμίων. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ἐξ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῶν οἰκείων κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δηλ. τῶν θεοφιλῶν ἡρώτα τοῦ τ' μάχης, καὶ τοῦ τοῦδε ταύτην ἐσομένην τέλους θεσπίσειν. οὐκ ἀποκεκαμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τὸν ψυχὸν κατέπεσεν, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἐκ παρόντος αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητηθῆναι δὲ αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέμενον, ὡς ἂν τὸ γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ προφήματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος αἰᾶγον τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἔσομενα. μιᾶς δ' οὔσης τινὸς τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδόξῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τινὶ βασιλικῷ ἐσθῆτα, δύο σωματοφυλάκων οἰκέτας οὓς ἤδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὴν ἔνδοξον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀναγεῖν αὐτῷ ψυχὴν, ὅπερ αὐτὸς εἶπεν. τῆς δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡς καταφρονήσειεν τοῦ βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὑφ' αὐτὸν δὲ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα δὲ εἰς τὰ κακαλυμμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ὤμοσε μηδὲν ἐπάσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλου ὅστις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ' αὐτῷ, θαυμάσασα τὸ γύναιον εὐθὺς σαμουὴλ καὶ θεσπεσιωτέρᾳ θεασαμένη, πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆ, καὶ σὺ φησὶν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε δὲ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. θαυμάσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν θεσπιῳδὸν αὐτῆς ἐφορμήσου πόθεν γένοιτο, βλέπειν ἔφην ἀνελθόντα θεὸν τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τὸ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θανόντος ἐκ τῆν ἡλικίαν καλύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη ἐκδέξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον στολήν. ἐγνώσθη δὲ καὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλου ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπτίου τὴν γῆν, προσκύζε τε προσεκύνησε. τοῦ δὲ σαμουήλου ψυχῆς συνομιλήσης δῆλα τὴν κτίσιν αὐτῷ καὶ ἀναχθῆναι ποιήσῃ, τὴν ἀναγκαίαν ἀποδύρεσθαι, ὅτι πολεμίους ὑπείδεν ἔχειν αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνειν, μήτε δι' ὀνείρων, μήτε δι' ἀνειρόπων. καὶ δὴ τοῦτο ὅτι σε τοῦ ἕνεκα ἐμοῦ προσηνέσαμεν κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θέλοντα μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τῷ θεῷ

τῷ θεῷ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκυρε γε μὲν, ὅτι βασι- A
λεύσας δεῖ Δαβίδ λιν, καὶ κατορθώσας τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν βίον ἀπολέσαι, τῷ θεῷ μὴ πειθαρχή-
σαντα, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ
ζῶν. ἴδοι δέ τοι καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὑπὸ
τὸν μάχης μετ' ἐμοῦ γυμνούμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σάυ- B
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς
εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτε διὰ τὴν προσιοῦσαν ἐν τῇ διανοίᾳ
λωμένων ὀδύνην, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν, ἃ γὰρ προσενή-
νεκτο φοβερὰ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατενίκησε. μόλις δ' ἑαυτὸν γνόμενον, συνελογάσασεν
ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ἱκετεύουσα παρ' αὐτοῦ τὴν χάρι-
ν, ἀντὶ τῆς παραβόλου μαντείας ἣν οὐκ ἔδει αὐτὴν
ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον ἀλγούσης τὴν ψυ- C
χὴν, ὅμως
ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, βάπτεσθαί τε
αὐτοῦ προσηκέσαι καὶ τροφὴν, ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλε-
ξόμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ἀποσωθῆναι στρατόπεδον. ἀν-
τεχόντος δὲ καὶ τελέως ἀπερραμμένου τὸν τῆς ἀνθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόχον ἕνα συνῆθη
καὶ τὸν κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς. ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένη τῆς κτήσεως, καθασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα
προσκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτῆς καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σάυλος μὲν ὀλίγον τὸν νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπε- D
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς γυναῖκα, ὅτι
καίπερ τὴν τέχνη κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, παρ' οὗ καὶ αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον εὖ ἀμείνω καὶ
ἅβαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸ πρότερον πεθαμένη, καὶ
ἐμπεσκώκησεν τὸν ἔπισήμης ὑπ' αὐτοῦ καταγινωσθείσης,
καὶ ἀπεστράφη δὲ ὡς ξένον καὶ μηδέ ποτ' ἐν συνηθείᾳ
γεγυμνημένον. ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ δίκαιον λίαν ἀνδρῶς προεξέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἐκτενῶς καὶ E
φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυμ-
νημένης, ἵνα τε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελευτήσουσα
δὲ αὐτὴ ἡμῖν ἄδηλον, φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὰς ἀγαθόν
τι παρεχημένης φιλοτιμημένων, ἢ παρ' ὧν αὐτὴ δύνων
λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθερμοτέρους. καλὸν οὖν
ὅτι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὴ πάντας ἧς ἐν χρείᾳ
γενομένης, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῶν ἀνθρώπων γένει τούτων, μηδὲ F
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ
τοῦτο μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προ-
σήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἓν προσαχθήσονται πάντες ἀ-
ρετὴν διώκειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοῦ καὶ βασιλεῦσιν
ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὑπὲρ θυμίαν καὶ ἀναδοῦναι τῆς
καλῶν ἐπιθήσοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδος θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάντων κα- G
τακρονεῖν διδάξοντα τῆς δεινῶν. ἔχω δὲ αἰτίαν τῶν λόγε
τούτου, σκοπὸν τῆς ἱερείων βασιλέα. ἔστι γὰρ καὶ περ
εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὑπερείμενον θάνατον,
τὸν προφήτου προειρηκότος, ὑφ' ἑαυτὸν φυγεῖν αὐτὸν, ἀλλ'
φιλοψυχήσας προδῶναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reſistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirati succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assuecuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè concilier, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius uti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nō licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1. *Reg.* 11.

2. *Reg.* 29.

Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimētum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huiusexpeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nō probatur.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοικὶ μετὰ τῆς τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ κατάλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸι γενήσονται τὸ τέρπον. δόξαν γὰρ ἔμελλε τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἀγήρω μνήμην ἕξειν. ἐοικὲ σὺν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι πάντων ἀξιῶ. τοὺς μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καταπόντας καὶ σώους ἐπιστρέψοντας, ἐπεισὶ αὖ τι ἀμφισβήτησις λαμβάνειν, ἃ μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι δὲ τοὺς τοιούτους ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι καμεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δύψυχοι δ' οὐ καταλόπομοι, καὶ τὰς δεινὰς καταφεύγοντες μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαύλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιζόμενοι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τὰ μελλόντα ἀποδόντας αὐτοὺς, ἐπ' αὐτὰ σαλεύειν, ἀνδρῶν ἔστιν ἀγαθῶν, κἂν ἔργα πολλὰ δόξαν ἐξαμέμοι τύχωσι. τὸ δ' μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ φευκτέους, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δι' φοβηθέντα, μὴ δι' κατάπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, δηλοῖ δὲ ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον δυσημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίπειεν. μάλιστα δ' τοὺς βασιλέας, ὡς ἂν ἔχον αὐτοῖς δι' τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἐ μόνον ἐ κακοῖς εἶναι τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλέω τοὺς σαοῦλα τὸν δύψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπροσκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανέσω πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἔρχομαι. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρόσθεν, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας τὸν σατραπείας ἐξαριθμουμένων τὸν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβρῶιοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νῦν τὸν χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίαι πολέμου. καὶ δεσπότην σωτῆρα δίδοσιν, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τὸν καταλλαγὴν πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὸν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἀπέλθειν δεσπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι δαβίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλαὶ μυριάδας παλαιστινῶν δεδολέσανται. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρηκὼς λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ εὐνοιαν καὶ δίκαιον, καὶ δικαίαν τὸν σύμμαχον ἐπαινῶ, καὶ δοκεῖ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

A B C D E F

ἀλλ' ἄπιθι μηθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic
ὑπονοῶν ἄζηον, κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τι esto præsidio meæ regioni, ne interim dum
τις εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, cum exercitu absum, hostes aliqui tam per oc-
συμμαχίας μέρος καὶ Δαβίδης μοι, ὡς ἐπέλυσεν casionem inuadant. hoc enim pacto non mi-
ὁ τὴν Γίτταν βασιλεύς, ἦκεν εἰς Σίκελλα. καθ' ὃν γὰρ nus amici ac socii præstiteris officium. Paruit
χρόνον ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim
τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὼν, ἄρτι τὴν Σίκελλαν dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, præ-
κατὰ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην daque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum
ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῶν ἄλλων τῶν παλαιστινῶν χώρας B agris abacta, in suam regionem reuertebatur.
λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἀναπεπορθημένην γὰρ τὴν Σίκελλαν Dauid autem vicum suum vastatum inueniés,
καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem
τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, ἥν τε γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν abductam, & pari modo commilitonum vxo-
ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, διερρήγνυ res ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò
δὴ τὰ ἐσθῆτα. κλαίων γὰρ καὶ ὀδυρόμενος μέχρι τῶν huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac
φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπιλείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἱκανὰ δύνασθαι γὰρ καὶ βλάπτειν lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum
ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγουμένων ὅτι τῆς αἰχμαλωσίας τῆς aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum &
γυναικῶν καὶ τῆς τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτῆς γὰρ τῆς γεγονό- C liberorum militibus saxis impetteretur, quòd
των ἠπιῶντο. ἀναχὼν δ' ἐκ τοῦ λύπης, καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς in ipsum causam tanti mali reiicerent. Post-
τὸν θεὸν ἀνασπάσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρ- quàm autem à mœrore se recollegit, & ani-
λιον ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν mam ad Deum erexit, rogauit pontificem A-
θεόν, καὶ προφητεῦσαι εἰ δώσειε τοῖς ἀμαληκίτας δίκην biatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ
δοῦναι καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέ- consuleret, & oraculum referret, num Deus
κνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δ' ἀρχιερέως δι- concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac
δόντος κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλι- liberos recipere, pœnásque de hoste sumere:
τῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡς δ' ἐλθόμενος ὅτι τινα pontifice verò iubente persequi, assumptis sex-
χείμαρρον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ D centis armatis quantum potuit per vestigia ho-
ἐπιπεσόν, αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἐνδείας καὶ λιμοῦ stium properauit. cúmque ad torrentem quen-
παρειμένῳ, ἦσαν γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος dam nomine Baselum peruenisset, incidit in
ἄσιτος διεκαρτέρησε, φῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ ξοφῇ πα- quendam Ægyptium errantem, iámque inopia
ραστησάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ & fame deficientem, qui toto triduo per deser-
πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσήμαινεν, αἰγύπτιος ὤν. καταλει- tum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu
φθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἕπεσθαι μὴ priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua na-
δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τῶν καταφρησάντων καὶ tione. is respondit se Ægyptium genere, à do-
διηρπακότων ἀλλά τε δὴ καὶ τὴν Σίκελλαν E mino relictum in itinere, quòd propter lan-
ἐμπρησάμενος οὗτος ὁ Δαβίδης τοῦτο δὴ τοὺς ἀμαλη- guorem non posset agmen consequi eorum
κίτας ὁδηγῶν, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γῆν ἐρριμμέ- qui vastata Sicella finitimisque locis domum
νους, καὶ τοὺς μὲν ἀεισούτας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus
καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῶν ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos
λείας ἀπολαβόντας, ὅπως ἔστιν ἀφυλάκτους, πολλὴν αὐ- in terram proiectos, & partim prandium su-
τῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προ- mentes, partim iam temulentos, & rebus ex
δυκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ περὶ τὸ πεῖν καὶ διωχεῖσθαι praeda quæsitis se oblectantes, ex improuiso ir-
τεθαμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργασοι. καὶ οἱ μὲν αὐ- ruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes
τῶν, ἔτι τῶν τραπεζῶν προκειμένων, ὅπη καταλαμ- enim, & nihil tale expectantes, & epulis tan-
βανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀπεχρῶντο, καὶ παίουσιν αὐ- F tum ac compotationibus intenti, facilè ab ar-
τῶν τὰ στέρνα καὶ τὸν τράχηλον τὸ ξίφος, τοὺς δὲ δεξιου- matis conficiebantur. alij enim instructi men-
μένους ἀλλήλους ταῖς προπόσεσι διέφθειρεν, οἵοις sis accubantes, cruore appositos cibos in-
δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ οἴνου κατενεγκόμενοις. undabant, alij propinantes sibi inuicem op-
ὅσοι δ' ἔφθησαν προθέμενοι τὰς παρασκευὰς ἐξ primebantur, nonnulli verò somno iam ac vi-
ἐναντίας αὐτοῖς ἰδεῖν, τούτους ἐδέν ἧττον δι' χερῶν τῶν no sopiti: & si qui se interim armare potuerunt,
γυμνῶν καταχειμένων ἀπέσφαττε. διέμειναν δέ, οἱ σὺν non multo maiore negocio quàm cæteri cæ-
τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναιρεθέντες ὑπὸ πρωΐας ὥρας debantur. durauit enim ea cædes à pran-
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προελειφθῆναι τῶν Ἀμαληκιτῶν G dio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Ama-
πλείονας ἢ τετρακοσίους. ἐπὶ καμήλοις δὲ τετρακόσιοι καμή- lecitarum copiis egrè quadringenti celeritate ca-
λοις ὀπίσω φεύγουσιν. ἀνέσωσε δὲ πάλιν πάντα ὅσα melorũ ab internecione sint exempti. cæterùm
διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας præda omnis est recepta, vxoréque tam ipsius
καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅθι τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίους μὴ δυναμένους αὐτοῖς quàm Dauidis commilitonum. Remetientes
ἕπεσθαι, καταλελοίπησαν ὅπι τῆς σκιᾶς, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt
vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebátque contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptísque ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo frudrentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruauerint. ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam B sunt versati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt, ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes, ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriá C relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Saulí filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis D & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec substistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quòd cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & E cùm deficientibus viribus traiicere se non posset, circunspiciens inuenem proximum rogat, quísnam esset: auditóque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere, quòd ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis auseis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius consprecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium F vnà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Quia clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitant, quíque campestres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupata ipsi posthac incoluerunt. Die G verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. *Reg.* 13.

οὐκ ἀξίουν αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὁ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιζόντας ἀφὲ τὴν ἀδιξιν, ἀγαπήσειν ἢ σεσωμένους τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἐλεγον. Δαβίδης ἢ πονηρὸν ἡ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ γὰρ ἄξιος τῦ θεῦ παραχόντος αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι ἢ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ὡς ἴσην τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. Ϛ ταῦτ' ὀπὶ φυλακὴ τῶν σκευῶν μεμένηκότων. ἡ ὡς ἐκείνου, νόμος ἔθετ' ἐπράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. γενόμενος δ' ἐν σικέλλᾳ Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν ἀφὲ τὴν σικέλλαν πόρθησιν, καὶ ἀμαληκιτῶν αἵρεσιν, ἔτως ἐγένετο. τῶν ἢ παλαιστινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἀντίων. σάουλος ἢ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, Ϛ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάση προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ ἀδυσβόλους ἑαυτοὺς διαφυλάξαι τοῖς πολεμίοις τ' ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης, ἀδὲν γὰρ ἀφελιμώτερον τούτου εἶχον, ὑπισχνεῖσθαι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ ἀφικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἢ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ἔκπεπτεν τὸ τῶν ἐβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία Ϛ σύγχυσις γίνεται Ϛ φόνος ὑπερφυὴς τῶν πολεμίων. σάουλος ἢ φεύγει, καρτερὸν τόξος ἔχων ἀφὲ αὐτόν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ὑπερεμφαίνων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, παίτας μὲν ἀποβάλλει πλεῖω ὀλίγων. αὐτὸς ἢ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι χειρατρεῖν, μηδ' αὐτόχθν τὰς πληγὰς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλει, κελεύει ἢ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τ' ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτῷ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμήσαντος ἢ τῷ ὁπλοφόρῳ κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τῇ ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ εἰσας ὅπι τῇ ἀκμῇ, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυναμένου ὠσασθαι μηδ' ἐπερείσας δεβάλλειν αὐτῷ τὸν σίδηρον ἀπερέφεται, καὶ γνοίσκει τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄζει, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τῇ ῥομφαίᾳ, δέξ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, ἀφανεῖν αὐτῷ τελευτῇ οἷαν αὐτὸς βέλεται. ποιήσας ἢ τοῦτο, καὶ ἀφελόμενος ἀφὲ τὸν βραχίονα αὐτῷ χρυσῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σάουλον ἀνηρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' ὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἀφὲ τὸ καλούμενον γελβοέ ὄρος. ἀκούσαντες ἢ τῶν ἐβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τῦ ἰορδάνου καθοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῇ ἀραβίᾳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σάουλος ἀπέπεσε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, Ϛ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος διέφθαρτο, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ἢ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑπαύριον σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

ὑπετυχάκεσι τ' σάουλα, Ϛ τῦ παίδων αὐτοῦ σώματα, καὶ σκυλεύσαντες, ἀπετέμοσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς,

Ϛ κ

καὶ πᾶσαν ἀπήγγειλαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι A
πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν,
ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνε-
σταύρωσαν, ἀπὸ τὰ τείχη τῆς βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν
σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ
πόλει τῆς γαλαδίτιδος καταικοῦντες ὅτι λελῴβηται τὰ
σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησά-
μενοι ἀθάπτους ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότα-
τοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἢ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώματα
ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέροι, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύ- B
σαντες, ἦλθον εἰς τεὶ βηθσὰν. καὶ προσελθόντες τῷ
τείχει τῶν πολεμίων, καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισὰν, μηδὲ τῶν
πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυναμένων, ἢ τολμησάν-
των διὰ τεὶ ἀνδρείαν. οἱ δὲ ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ ἐλαύ-
σαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας
τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι
καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, C
μήτε ποτῦ, μήτε ζοφῆς γευσάμενοι. τοῦτο σαοὺλος τὸ
τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ ἀπειθῆ-
σαι τῷ θεῷ τῷ ἐπ' ἀμαληκίτας ἐντολῶν. ὅτι τὸν ἀχι-
μελὲχ τὸν ἀρχιερέως γηραιὸν, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν,
καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμου-
ήλου ζῶντος ἔτη δώδεκα. τελευτήσαντος
δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σαοὺλος μὲν, ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

& dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquammulti fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium ateere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν ἀ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῆ δ' ἄλλω πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰσβόσθου φονευθέντος ὑπὸ φίλων, ἅπασαν ἡ βασιλείαν δαβίδης περιέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνοίκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πρόσθεν ἐθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγωνίσθη πρὸς δαμασηλιωτὰς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὑπὸ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐνεφάνισεν αὐτῷ. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ πρὸ τοῦ τὴν οἰκίαν αὐτῷ ς ασπασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη ἡ ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὑπὲ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ τοῦτον, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit, CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως Δαβίδης ἐν Χεβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὁ χειροῦνι, τῶν δὲ ἄλλων φυλῶν ὁ Σαούλου παῖς.

A

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ ἡ Ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φθάνουσιν ἄγγελοι διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τῶν Σαούλου ἀγγέλων, τόν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διεχεάμενος. ὁ δὲ προσπεσὼν αὐτῷ, πεμφθεὶς μόνος, πόθεν ἥκει ἔφησε, καὶ παρὰ τίνος, ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' αὐτοῖς τὸ τέλος ἐδήλου, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τῶν ἐβραίων μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Σαούλου, μετὰ τῶν παίδων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ ἔφοδῳ τῶν ἐβραίων, καὶ τὸν βασιλέα πεφευγότα παρ' αὐτὸν ἐπεσθαι, μάλιστα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι θέλοντα, ἀδυνάτως ἔχοντα αὐτὸν ἀμύνειν. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ἐπιπεσόντα, μὴ τὸν τῶν ἐχθρῶν ἐπιβολὴν αὐτὸν ἀθετῆσαι καταγελάσεσθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόξα τε φέρων τῶν βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν Σαοῦλον νεκρὸν καμόντι αὐτῷ Δαβίδης ἤνεγκεν ἔχων, ἀλλ' ὑπερῆν παραμύθια τῷ Σαούλου θανάτου θλίπτων, καταφρονοῦντί μὲν τῶν ἐθνῶν, πλείων δὲ ὀδυνόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτοῦ τὸ λύπιον τὸ χαλεπώτερον, ὁ Σαοῦλε παῖς Ἰωνάθης, ἀνεψιότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας ἄξιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον δεῖν τὰ δηκτικὰ χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὴν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποπτεύσασαν πολέμιον φῦσαι γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀπλῶν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ἅπαντες ἀμαλήκιται γένος, ἀπολέσαι αὐτὸν ἐπολέθευ. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ὑπὲρ

B

Hoc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus ejus amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes, & epitaphia

C

D

1. *Reg.* 1.

in laudem Sauli & Ionathæ compoſuit, quæ in hodiernum vſque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõſuluit Deum per prophetã, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ſibi concederet. cúmque reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domeſtica: móxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filiis Iabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimúlque nuncigarent, quòd Iudæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir ſtrenuus, & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidiſſe regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboſthum periculo eripit, & ſuperato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum conſtituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum dilectiſſimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelem, vniuerſúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreſſi inter vtramque aciem, emiſſis priùs pilis, gladios ſtringunt: comprehẽſíſque aduerſariorum capitibus, latera & illi feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolùm cum hominibus, ſed cũ equis etiam curſu contendere ſolitus. is tũ Abenerum rectà inſequebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depaſci voluit, vt perſequi deſineret. deinde rogabat ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conſpectum poſthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, ſed perſequi pergeret, ita vt verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in veſtigio concideret. qui ve-

2. Reg. 2.

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ δέμνιοι. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξέπεμψε τὸν βασιλέα, παῖδας δὲ τῶν πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆς προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῶν ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δοθῆναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην ὥδαμίνεται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαός, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψαιεν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῶν γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν μὲν ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς πρὸς τοὺς τεθνηκότας ἀποδεῖξιν ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονηκε αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοῦλος ἀρχιστράτηγος ἀβέννης, πάρεδρος δὲ τοῦ, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, εἰσεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὠφελεσθόμενον ἁρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰεβοδὸς δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτοῦ γῆν, κατὰ μὲν τὴν ὀπιχώριον γλῶτταν, μανάλιν. κατὰ δὲ τὴν ἑλλήνων, παρεμβολάς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννης μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁπλίτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς στρατηγοῦσιν, ὁρμηθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπιόντος δ' αὐτοῦ ἰσαβος, ὁ σαρυίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ ἦν σκελεῖ, ὢν δὲ ἀδελφὸς δαβίδου γνήσιος, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῆς ἀδελφῶν ἀβισαίου καὶ ἀσαήλου, τῆς πάντων τῆς δαβίδου ὁπλιτῆς. στρατοπεδευσάντων δὲ περὶ τινος χρηνίδος ἐν γαβαὼ πόλει ὥδε τασσόντων πρὸς μάχην. τὸ δ' ἀβέννηρ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν εὐθρεπτότερος στρατιώτας ἔχει, συνίδειν παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες δὲ οἱ τὸ μεταξὺ τῆς ὥδε τάξεως οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπώσαντο τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἔπεσαν πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπόλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέῤῥηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ κατὰ τὰς μάχης γλυφθείσης, ἐτράπησαν οἱ τοῦ ἀβέννηρ. καὶ διωκόντων ἐκ αὐτοῖς διώκων ὁ ἰσαβος, ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἐπέκειτο ὥδε καλυδώμενος τοῖς ὁπλίταις ἐπόδυσε ἔπεσαν καὶ μὴ κάμνειν διωκομένους, αὐτὸ ἀδελφοὶ ὁρθύμως ἠμύνασθε. καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος ἔσχεν. οὐδὲ ἀνθρώπους σίνηται μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταδιώκειν λέγουσι ὥδε διαμαρτεῖν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀβέννηρ ἐδίωκεν τὸν ῥύμης δ' ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἀδύνατον ἐγκλεισθεὶς τῆς μαρᾶν. ὑπισχνεῖτο δὲ τῷ ἀβέννηρ, καὶ καταδιώξεσθαι τὸν ὁμοῦ αὐτῷ πεπρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῆς ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὸν παντὸς. πάλιν δ', ὡς οὐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, καταδιώκειν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. ὁ δὲ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φόβον ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω κατὰ μέσον, ὥδε καὶ ἐπέπεσεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτὸ διώκοντες τ̃ ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ὅθι τ̃ A
τόπον ὃ κεῖθι συνέβαινε τ̃ ἀσαήλου, θέντες αὖτις τ̃ νε-
κρὸν, οὐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ ἢ ἰώαβος αὖτος κ̀
ὁ ἀδελφὸς αὐτὸ ἀβισαῖος, πλὴν δραμόντες τὸ πλῆθος,
κ̀ τ̀ πλείονος ὅθι τ̃ ἀβέννηρον ἀπειδὴς αἰτίαν τ̃ ὑπὲρ τ̃
τελευτησάσης ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει κ̀ σφοδρο-
μίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς, ὁμματὸν καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τ̃ ἀβέννηρον, ἤδη περὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀνα-
βὰς δ' ὅθί τινα βουνὸν, ὡς ἔχει ὑπὲρ ἐκείνου τ̀ τόπου B
μ̀ τ̀ βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτούς τε κατεσκόπτετο κ̀ τ̃
ἀβέννηρον. τούτῳ ἢ ἀνακραγόντος κ̀ φήσαντος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα κ̀ μάχην παροξύνειν.
ἁμαρτῶν γὰρ καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτὸ ἀσάηλον, ὃς παραι-
νοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, κ̀ δι' ὃ τοῦτο βληθεὶς
ἀπέθανε. συμφρονήσας δ' ὁ ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνας τοὺς στρατιώτας, κ̀ τ̀ ὅλη πολὺ διώξεως ἐπέ-
σχε. κ̀ οὗτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ κατεστρατοπεδεύετο τῇ τό- C
πῳ τ̃ νύκτα ταύτην. ἀβέννηρος ἢ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
κ̀ περαιωσάμενος τ̃ ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τ̃ τ̃ σαοὺλ παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἰσχυρὸν.
τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς νεκροὺς ἐξαριθμήσας, ἅπαντας
ἐπένθησεν. ἔπεσον ἢ, τ̃ μ̀ ἀβεννήρου στρατιωτ̃ῶν, ὡς ἑξα-
κόσιοι κ̀ ἑξήκοντα. τ̃ ἢ δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνέα,
καὶ ἀσάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν ἰώαβος κ̀
ἀβισαῖος εἰς βηθλέεμον, κ̀ θάψαντες ἐν τ̃ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. κ̀ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τ̃ μὲν μ̃ δα-
βίδου, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, κ̀ πλέον ἐν τοῖς κιν-
δύνοις φερομένων, τ̃ ἢ σαοὺλ παίδων, κ̀ τῷ ὑπηκόων
αὐτῷ, κ̃ πᾶσιν ἡδὺ ἡμέρων ἐλαττουμένων. ἐγίνοντο
ἢ κ̃ τέτον τὸν χρόνον κ̀ παῖδες τῷ δαβίδῃ, τ̃ ἀριθ-
μὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς ἀχίνας ἡρώμενος, ἄμνων ἐκαλεῖτο. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανίηλος. τῷ δὲ τρίτῳ δ'
ἐκ τ̃ θολομαΐου θυγατρὸς μαχάμης φωνὴ τῷ γεσσι-
ρῶν βασιλέως ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δέ γε τέταρτον,
ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης πρεσσηνόρδυσε. τ̃ πέμ-
πτον ἢ ἔφατον γερθισαῖν κ̀ χάλα ἐπωνόμασε. τῷ δ'
ἐμφυλίῳ πολέμου συμπεπτόντων εἰς ἔρ-
γα μάχην πυκνῶς μεθ' ἑκατέρου τῆ βασιλέως, F
ἀβέννηρος ὁ τῷ σαοὺλ παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνετός
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμεῖναι τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. κ̀ διέμενεν ἐ-
κανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντος. ὕστερον δ' ἐν
ἐγκλήματι γιγόμενος ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, ῥαισφᾷ μὲν ἔτυθόμει,
σθάδην θυμῷ, κ̀ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰεβόσθε, θέλ- G
ων λῦσαι κ̀ θυμωθεὶς ὡς ὑ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτὸν χρώμενος, ἐ-
πέστειλεν μὲν τὰ βασιλείαν εἰς δαβίδην θέλη-
σειν, ὑπισχνεῖτο δ' ὡς ὑ ἔξει τὰ ἰδίαν ῥώμην
κ̀ σώσειν ἅπαν τ̃ πέραν ἰορδάνου, ἔφη ἢ τ̃ αὐτὸ στρατηγίαν τε κ̀ πίστιν. κ̀ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε κ̀ πίστεις ἔφη, ἢ μὰ ἕξει αὐτὸν ἑταῖρον ἐ φίλον ἀπατείσαντα τ̃ λαὸν, τ̃ σαοὺλ μ̃ ἀ-
πορῆναι παιδὸς, αὐτὸν ἢ ὑπολαβόντα πάσης χάριτος βασιλέα. τ̃ ἢ δαβίδ τὰ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ ἐφ' οἷς ἀβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἐ πρῶτον τεκμήριον παρεσχεῖν τ̃ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur: postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenetum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset, visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cum vehemẽter hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1. Reg. 3.

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem B desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. C Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Ieboschi satellitium, ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam D quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator E peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, F neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per G obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone diffito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

ἀνασώσαντα πρὸς αὐτὸν Μελχόλην τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ἑαυτῷ κινδύνοις καὶ παλαιρτίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτὸς τὴν Μελχόλην, ἀπαναστάσας Φελτίου, τὸ συνοικοῦντος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰσβόσθε συμπαράξαντος. ἐπιγράφει γὰρ αὐτῷ Δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχους καὶ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγοις ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰσβόσθε, Δαβίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποτρέψει τῆς ὁρμῆς. νῦν μὲν τοι γε ἐπιτρέπει χωρεῖν εἰ βέλοι). ἔφη δὲ εἰδέναι τὸν θεὸν ἐξ ἀρχῆς σαμουήλει προφήτου, Δαβίδην χρηστοήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφητεῖν δ' ὅτι παλαιστινοὺς ἑαυτῷ ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐβέβαιος γνώμην ἐν ἔσχον αὐτοῦ πρὸς τὰ πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ Δαβίδου φρονεῖν μεταβάλλοντο. πειθόμενον δὲ τούτοις, ἀβίνηρος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ ἐν ταύτῃ ἅπαντες ἰσβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, ἃ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπιθοῦντας ἑώρα, προσιὼν μόνοις οἷς ἐβούλετο, ὑποδεξάμενος ὡς εἰκὸς τὴν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαβίδην, τοῖς ὅρκοις παρ' αὐτοῦ λαμβάνων ὅσα δὴ αὐτὴν ἕκαστοι ποιεῖσθαι εἰ) δοκεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅπῃ τυχὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλέποντι ὁμολογήσωσι τὴν ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δὲ τὸν Δαβίδην τὸν Ἀβίνηρον, εὐθὺ ὀλίγον ἀπολιπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβίνηρος, καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅπῃ συνθήκας καὶ ὁμολογίας τὴν ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιούμενος τάξει, συνεργὸν τε τὴν βασιλείας ἑαυτῷ, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοῖς πράγμασι προσφιλῆ, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τὴν στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακοῦργον ἐπινοεῖ ὁδὸν ἄπιστον. καὶ πρῶτον μὲν ὑπεχθρεῖ βλαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβίνηρος συνῄδεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπῃ τὴν βεβαιώσασθαι τὴν σαούλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. ὅπῃ ἦ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῖ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τὴν καταισθαζομένων ἀπολεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν Δαβίδην τύποις, εὐθὺ παρῆσαν ἰόντα, ἔπειτα ταύτης βλαπτέραν ὁδὸν, καὶ κείνας Ἀβίνηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ χρείαν τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. Ἀβίνηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ Δαβίδου ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ἐπιρρᾷ καλυμμένῳ, ἀπέχοντι τοῦ χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

benenuo-

καὶ δεξιοσάμβυος, ὡς μάλιστ' ἄνους ⸂καὶ φίλος (ὑποκρί- A
νων) δὲ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτου τὸν ὄπιθεν λῆς
τὰ τῇ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ θεάμασιν ἐγχειρεῖσθαι
ἀτόποις) ὑποστᾶ μὲν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ
διαλεξόμενος. ὡς δ' ἀγαγὼν ἦ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πό-
λεως, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδελφῷ, ἀπασάμε-
νος τὸ μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ
μὲν Ἀβίνηρος τοῦτον ἐπεμβρυθεὶς τῷ τρόπον ὑπὸ Ἰωάβ
ου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τῷ ἀ- B
δελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν Ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἦ τἀληθὲς εἶχε, δείσαντος
μὲν τὸ στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ
τοῦτον μὲ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάθοι ἦ παρὰ δαβίδου τὸ
πρώτοις τάξιν ἀβίνηρος. ἐπὶ τούτων αἱ τις κάτανοήσειεν,
ὅσα ⸂πολλάκις τοῖσιν ἀνθρώποις πλεονεξίας ἕνεκα
⸂ἀρχῆς, ⸂τῶν μηδὲν τούτων παραχωρήσαι. πτήσασθαι
καὶ αὐτὰ ποθοῦντες, ἀλλὰ μειόνων κακῶν λαμβάνουσι. ⸂
δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ-
τοῖς τῶν παρόντων ἐκποιοῦσιν, ὡς ἐκ ὁμοίᾳ δεινῇ τυγ- C
χάνοντος ποτὲ τοσαύτης πολιτῶν μέγεθος ἐξουσίας, ⸂συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενον, ἐπὶ ταύτην ὑπο-
λέσαι, ἐὰν ὑποβολιμαῖον ἔχοντος συμφορᾶς. διὰ τοῦτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τοῦ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ ποτὲ μὲν τούτων ἐν βραχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκούσας ἀπηρημένον
τὸν Ἀβίνηρον, ἤλγησε μὲν τὸν ψυχήν. ἐμαρτύρατο ἦ
πάντας αἰνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὸ δίκαιον καὶ βοῶν, ὡς ὕστε
κοινωνὸς εἴη τοῦ Ἀβενήρου σφαγῆς, ὕστε κατ' ἐντολὴν καὶ D
βούλησιν ἰδίαν ὑποθοῖτο. ἀρὰς ἦ καὶ τοῦ πεφονευκότος
αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ⸂τοὺς συμφρο-
ξαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο ταῖς ὑπὲρ τοῦ τετελευτηκό-
τος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι πᾶσι τὰς πίστεις
καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν Ἀβενήρῳ τοῦτον εἰρηκέναι. προσ-
έταξε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, προ-
ρήξαι μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας ἦ σάκκους. ταῦ-
τα ἦ ποιεῖν, προάγοντας τὸν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφείπετο E
μὲν τῇ γεγηρακότων ⸂τῷ ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτό-
μενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδικνύμενος τό τε σῦνον τὸ
πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὸν ὅτι τεθνηκότι λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ κατὰ
τὸν αὐτοῦ γνώμην ἀπέρρη). θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς ⸂ἐπιταφίους τε συγγραψάμενος θρή-
νους, αὐτὸς ὅτι τε τάφου σας πρώτος ἀπεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτος δ' αὐτὸν ὁ Ἀβενήρ συνέ-
σχε θανάτου, ὡς μηδὲ φοβοῖτο ἀναγκάζοντων αὐτὸν τῶν
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὥμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡ-
λίου δυσμῶν. ταῦτ' ἔνοιαν αὐτῷ παρὰ τὴν πλῆθος ἐγέ- F
νησεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβίνηρον φιλοσόφως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀποθανόντα, καὶ
φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώ-
σαι τὸν νομιζομένων ὡς συγγνώμη καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐ-
χθρὸν ἡγούμενον ὑβρίσαι ἀκόσμως ταφῇ, καὶ ἠμελημένῃ
τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρησῷ καὶ ἡμέρᾳ τὴν φύσιν ἔχαιρε,
τὴν αὐτὴν ἐκάστῳ λογιζομένῳ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τοῦ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, οἵαπερ ἂν τυγχάνοντα τὸν Ἀβενήρου
τεκεῖν ἐώρα. πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα δαβίδην ἐλί-
χθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν ἴσως εἰκὸς, ὡς ὑθεὶς ὑπενόησεν ὅτι αὐτὸς φονεύσειεν τὸν Ἀβίνηρον.

beneuolentiam præ ſe ferens, (vt ſæpe fit cùm ab obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat privaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne viderentur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipſe vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt; quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eandem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebosthe amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ prémium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε. ὁ δὲ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα ἠλγύνετο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἡ μικρὰ δ' ἂν τοῖς ἐθνικοῖς πράγμασι βλάβη, ἐρηθέντων αὐτὸν σώζειν βουλάς τε ἀρίστας καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων ἐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῶν ἀνεκδίκητον. ὅπως δ' ἂν ἀδῶ ἐγώ, ὡς οὐδὲν ἰσχύον καὶ ἀβιάσαγον τοὺς σαρκικὰ παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τὴν ὑπὲρ τοῦ τολμημάτων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ Ἀβενῆρος μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τοῦ βίου.

Κεφάλαιον ϛ'.

Οτι τῶ ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ ἐπιβούλων φίλων, ἅπασα ἡ Σαυλέως ἀρχὴ Δαβίδῃ παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαοὺλ παῖς ἰεβοσθος, ὡς φεύγω λύπην ἔνεγκεν, καὶ δεὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἁρμόζοντος. ἀλλ' ὑπερπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. ὐκ ἐπέβιω δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμωνος υἱῶν, βαναάθα, τοῦ δ' ἑτέρῳ θαάνος ὄνομα ἦν, ὑπεβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἦσαν γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμίται, τὴν δ' ὡρῶτε τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς αὐ ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰεβοσθον, καὶ μήτε τοῖς φύλαξι παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορῆσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τὴν κόπῳ καὶ τὴν ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τῷ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς αὐ φυγόντες ἐκ τῆς ἀδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθε, σωτῆρων αὐτοὺς ὡσεὶ δύνοις, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀπαγωνιστὴν ἀπηγκόπασι. ὁ δ' ὡς ἐκ ἤλπιζον ἔτυχε παρ' αὐτῷ πρόσοδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ φλαγελλῆμα δίκην ὑφέξοντες, ἐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν καμίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀπαίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἐπὶ τὸν αὐτὸν ὑποπεσοῦσθε, ὡς χάρειν κακοῦργοις αὐδενάσι, καὶ χάριτας ἠνύσασθαι τὰς κυριοκτόνους ὑμῶν πράξεις, ἀπηρκότων ὅτι τῷ αὐτῷ κοίτης αὐδενα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ἐξ πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐσχηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τὸν νομίσαντες ἡδέως ἔξειν μετὰ τὸν ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦτον ἀπελεῖν. ἃ γὰρ ἐδυνάσθε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρ

πάντων ἀξιώσας ἐπιθυσε. τότων δ' τούτῳ λαβόντων τέλος, ἦλθον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τῷ ἑβρώων πρῶ-

πρῶτοι δὲ πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρ- A
χοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῆς, & παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμή τε
σύνοιαν ἣν ἔτι καὶ σαοὺλ ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸ ἀπο-
μιμησκοντες, καὶ τὴ τιμὴν ἣν ἠξιώμηνον τότε χιλίαρ-
χοι τιμῶντες ὡς ἀδελφὸν, ὅτι τε βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ θεοῦ
ἦλθε σαμουήλου τε προφήτου χρισθεὶς, καὶ παῖδες αὐ-
τοῦ, καὶ ὡς τὴ ἐθνῶν χώραν αὐτῆ σώσαι καταγωνισα-
μένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ,
ταῦτης τε ἀποδεχθεὶς τὴ προθυμίας αὐτοὺς, καὶ φιλο-
καλέσας δεξιμένειν, ἐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τῶν B
τοιούτων εἰ), καθυωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπεμ-
ψε τὸν λαὸν ἄδοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φο-
ρούντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. ἔτοι δὲ, τῶν σαοὺλ
παῖδι παρέμενον. τούτων γὰρ χωρεῖς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ συμεώνος φυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ λευίτιδος, τετρακισχίλιοι
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδαμον. μεθ' οὗτον δὲ ὁ C
ἀρχιερεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δὲ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλίται τετρακισχί-
λιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προέμενον ἐπὶ τῆ τῶν ἰούδου τοῦ σαοὺλ
τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ ἐφραίμου φυ-
λῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῆ δυνατωτάτων καὶ
κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ μανασσίτιδος φυλῆς
τῆ ἡμίσους, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἰσσαχάρου φυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλίται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλι-
τῆ παντελεστῆ, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη
πᾶσι πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἔτοι πάντες τὸν αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τοῦ γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ νεφθαλί-
τιδος φυλῆς, δισμύριοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώ-
μενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθ-
μητος ὅσα, ἐκ δὲ δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύ-
ριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ ἀσσήρου φυλῆς, μυριάδες E
τέσσαρες. ἐκ δὲ τῆ δύο φυλῶν τῆ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ
τοῦ λοιποῦ τοῦ μανασσίτιδος φυλῆς ὡπλισμένων θυρεῷ
καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ & ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώ-
δεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ
τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ'
πολλῆς εὐωχησάμενοι σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῆ πρὸς ζοφιὼ
πάντων, καὶ μιᾷ γνώμη τὸν δαβίδου βασιλεύειν ἐκή-
ρυσσαν. ὅτι δὲ ἥδεως ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, & κα- F
θυωχηθέντος ἐν τῆ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μεθ' ἁπάντων
ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦλθεν εἰς ἱερουσόλυμα. τῆ δὲ κατοικούντων
τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἔθνος δὲ εἰσὶν ἔτοι χαναναίων,
ἀποκλῄσαντων αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ τοῖς πεπτηρωμένους
τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σκο-
πάντων ἐπιχλιδὴν τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦ-
τα δὲ ἕωρατον καταφρονοῦντες τῆ τῆ τειχῶν ὀχυρό-
τητι, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ G
πολλῆ σπουδῆ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δι' οὐδὲν
αὐτὸν ἐλεῖν, δι' οὐδὲ ἐμφανίζον τοῦ ἰσχυὸ, καὶ κατα-
πλῆξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν σφίσιν
τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κῆ κράτος τὴ
κάτω πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑποχέσει καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους
ὅτι τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσας, καὶ τῆ δι' αὐ-
τοῦ ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι τὴ ἄκραν ἀναβαίνει,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent; & quòd diuino suffragio per Samuelem propheram rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.
At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant; & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eò amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadoeus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & vitibus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebatur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Davidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: III.

promisitque ei qui per subiectam vallem inarcem euasisset, totius exercitus imperium se cómissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscéssa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi capta Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mêses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam témpore Abrahami generis nostri auoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit, filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebręi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τ̃ λαῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, κὴ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσασιν δ' ὁ θυμία τ̃ στρατηγίας, ὁ σαρυΐα παῖς ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, κὴ ἀνεβόησεν ἀναβάς, ὡς τ̃ βασιλέα, τ̃ στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, κὴ λαῶν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὴ ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἀνῴκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τ̃ ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδ ἐκ ὡσηγόρευσε, κὴ τ̃ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέζιβε βασιλεύων. ὁ ὴ χρόνος ὃν τ̃ ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἑπτὰ, κὴ μῆνες ἓξ. ἀπὸ δὲ ἧς ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρους ἀεὶ κὴ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τ̃ θεῦ ὡσπερομένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ κὴ λαμβάνειν δίδοσιν. πέμψας ὴ πρὸς αὐτὸν ἐιράμος ὁ τυρίων βασιλεύς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεάς, ξύλα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας ⊂ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης ὴ, τήν τε ἄνω πόλιν ὡσελαβών, κὴ τ̃ ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. κὴ ὡσιτειχίσας ὑπομελητοῦ τ̃ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτῆς ὡσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅπερ ὴδ ἀβεάμου τ̃ πρόγονε ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μεθ' ἅτινα ὴ αὐτὴν φασί τινες ὅτι κὴ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰδ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ' τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἓν ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τ̃ στρατηγοῦ ἕως τ̃ χαναναίους στρατείας, κὴ τ̃ πολέμων καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, κὴ ἐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις ὃ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια κὴ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι ὴ κὴ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, ἐκ ἀναιρεθέντος ὴ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, κὴ πίστιν κὴ χάριν κὴ ἀσυλίαν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἓν μικρὸν ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε ὴ κὴ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἔσαις αὐτῷ δαβίδης, κὴ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο ὴ κὴ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, οὓς ὡσηγόρευσεν, ἀμμὰς, ἔμνους, ἐβαναάδαν, σολομῶν, ἰεβὰρ, ἐλιέλ, φάλνα, ἐννα φὲν, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι ὴ κὴ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν σύνεα, ἐξ ἀγχιστίδων ἦσαν γεγονότες οὓς ὴ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τ̃ παλλακίδων. θαμάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδεγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ὑ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ ὴ

ὁ ἢ τ̃ ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ αὖθις προφητείας, καὶ τῶ κελεῦσαι τ̃ θεὸν, καὶ πρὶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγνωτλὼ σκεῖνον ἑαυτ̃, ποιεῖν ἐπέχειρεν) σπέλθοντ̃ ἀρχιερέα τὶ δοκεῖ τ̃ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσαι τὸ τ̃ μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος ἢ νίκλω καὶ κράτος, ἀξάγει τ̃ δύναμιν ὅπι τοὶς παλαισινοὶς. καὶ ἡμομβίης συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφνιδίως ὄπιπτεσὸν τοῖς πολεμίοις, τοὶς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὶς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέφλαβ. ὑπολάβη ἢ μηδεὶς ὀλίγην τ̃ τ̃ παλαισιτῶν στρατείαν ἐλθεῖν ὅπι τοὶς ἐβραίοις, τῷ τάχει τ̃ ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὄπιδείξαδ ἡμναῖον, μηδὲ μάρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τλὼ βαρύπλα καὶ τ̃ ἀνδρίαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συρίαν ἅπασαν & φοινίκλω, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, & τῶ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον λῷ ἄμεινον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ὑποβαλλῶσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὄπιέναι τοῖς ἐβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας παίσαντες τ̃ μάχαις, ξιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδη, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τῶ βασιλέως τῷ ἱερεμιτῷ ἐερομένου τὸν θεὸν, πρὶν τ̃ πρὶν τλὼ μάχλω ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, ὡς τοῖς ἄλλοσι τοῖς καλυμμένοις πλαυθμῶσι κατέχειν τ̃ στρατιὰν, ὡς ἄποθεν μὲν ὄσι τῶ τῷ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλσεα σαλθευθαι, μὴ πνέοντος αὔρου. ὡς δ' ἐσαλθεύθη τὰ ἄλσεα, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρλῶ, ὠδὲν ὄπιχωὼν ἐφ' ἑτοίμλω ἤδη & φανερὰν ἐξῆλθε τ̃ νίκλω. ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῷ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὠθις ὑπὸ τ̃ συμβολῆς τραπέντας ἐπέκειντο κτείνων. καὶ δίωκει μὲν αὐτοὺς ἄχει πόλεως μαζάρων, ἥδε ἔστιν ὅρος αὐτῷ τ̃ χώρας, ἀφαρπάσας αὐτῷ τλὼ παρεμβολλὼ, & πολλὼ σῦρὸν ἐν αὐτῇ πλῆτον, καὶ τοὶς θεοὺς αὐτῷ διέφθειρεν. τοιοῦτον δ' ὑποβαίτος & ταύτης τ̃ μάχης τὸ τέλος, ἔδοξε δαβίδη συμβελλόσαμένῳ μὴ τῷ γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψαδαι τῷ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τ̃ χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὶς ἐν ἀκμῇ τ̃ ἡλικίας, ἔπεσθαι τοὶς ἱερεῖς καὶ λδίτας, καὶ πορλθέντα εἰς καριαθιαρείμ, μεταπομέσαι τλὼ τῶ θεῶ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, & θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτλὼ, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι σαοὺλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράξεν, ὡς ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τῶ λαῶ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡδαγίνεται ὁ βασιλεὺς ὅπι τλὼ κιβωτὸν, λῷ βασάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὀπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινλὼ, ἕλκειν ἀδελφοῖς τε & παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῷ βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παῦ εἶδος μέλους ὄπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων & ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τλὼ κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχει τῆς χειδῶνος ἅλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλθε, τελευτᾷ ὀζας, κατ' ὀργλὼ τῶ θεῶ. τῷ βοῶν γὰρ ὄπτυσάντων τλὼ κιβωτὸν, ἐκτείναντα τλὼ χεῖρα καὶ καταρρεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁμῷ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐλυσφόρησαν ὄπι τῷ θανάτῳ τῶ ὀζᾶ. ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νῦν ὀζᾶ διακοπὴ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, fuisset pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, B quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, demùo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, C quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, 2. Reg. 6. D quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, E omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum F est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem A passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertènsque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere B & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, repositerunt eam in tabernaculum à Dauide in C hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum D & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam E tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterum rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita F exequendi, pólliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissi- G mum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

λείσας ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐκείνῃ μὲν μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν ἅπτεσθαι ἀποθανόντος, ἐκ εἰσδέχεῖ μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίνας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λαβίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. διατρίβει δ' ἐπὶ ξὺς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου εὐξήσας τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ πλουτῶν φανὰ πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πιστευθησομένοις τὴν οἰκίαν αὐτὸν, θαρσήσας ὡς εὐσεβὴς καὶ πρὸς θεὸν θεραπεύσομένῳ τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. καὶ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ ὑπὸ χορῶν ἃς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος καὶ κρεττοῦτος, ὡς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὶν σαοὺλ ὑὸν θυγατέρα τοῦ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴν κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, καὶ γυναῖκὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις δαιδὸς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐγκρίτου καὶ λάγανον ταγηνιστὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸ μὲν λαὸν ὕπεισι καπνωχήσας ἀπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ ἐπανήκειν. ἐπελθοῦσα δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαούλου ὁ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ὅτι τῷ θεῷ γένοιτο ἥτις πάντ' ὅσα ἐπιθυμεῖν αὐτὸς δυνατὸν, εὐμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' ἐκ αἰδεῖτο ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσειν μηδένα τοῦ δόξαι ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησόμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτῇ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας ἐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαοὺλος, τότε ὅταν ἀσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ περὶ μὲν τούτων καὶ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ καθ' ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ βελήσεως, ἐνόμιζεν ἁμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρῳ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, καὶ καλλίσλιθοις τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἔχοι, θεωρᾶ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καταστήσασθαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ περὶ τούτων ναθάμ τῷ προφήτῃ διαλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμηται προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη περὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν προθυμούμενον. τῇ δὲ τοῦ θεοῦ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθάμ φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ὁρμὴν ἀποδέχεται, μηδένα μὲν πρότερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τὸν δὲ ταύτην λαβόντος. οὐκ ὀφείλει δὲ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτῷ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰῶνα αὐσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κληθησομένω ὃ σολομῶν. ὃν περὶ πάντα ἀ- A
ὡς παῖδα ἰδίᾳ κατεπηγγέλλετο, τὴν βασιλείαν τοῖς
ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ἀδιάδοτον αὐτὴν ἀμείνω τύχη
νόσους καὶ γῆς ἀφορίαν. μαθὼν ταῦτα ὁ προφήτης
δαβίδης, καὶ θεοχαρὴς γεγόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ θεοβόητον, πρὸς τὴν
κιβωτὸν ἀπῆλθε, καὶ πᾶσαν ὅτι θεοσεπτον, ἤρξατο
θεοσημεῖν, καὶ θεὸν πάντων δυναστεύειν τοῦ θεοῦ, ὧν B
τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τη-
λικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν θεοσέβειαν, μὴ ἐ-
βεβίων καὶ τοῦτον ἀλυθείας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰ-
πὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πέριξ ἔθνεσι πολεμήσας δαβίδης, καὶ χρυσοῦν θώρακα C
φέρων ἐπίδοξος αὐτοῦ τυγχάνει.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς πα-
λαιστινοὺς στρατεύσειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳ-
θύμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν γενόμενον, ἵν' ὡς τὸ
θεῖον αὐτῷ προεῖπε καθοπλισάμενος τοῖς πολεμίοις,
ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύοντας
καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸ στρατιωτικὸν, καὶ προθυ-
μίας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένην
τυγχάνειν, ὅτε ἐδόξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῖς, D
ἀρᾶς ἐκ τῆς ἱερουσαλύμων, ὅπου τοὺς παλαιστινοὺς ἤκα-
κεσατήσας δι' αὐτῆς τῆς μάχης καὶ πολλὴν τὴν χώραν ὑποτε-
μόμενος, καὶ προσοικίσας ὅπου τῇ τῶν ἑβραίων, ὅπου τοὺς
μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς
στρατιᾶς αὐτῆς, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπό-
μενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑποτάξας
κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπου ἀδράζαρον τὸν ἀράβων μὲν ὄν,
βασιλέα δὲ τῆς σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ E
περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζὸν αὐτοῦ διέφ-
θειρεν ὡς δυσμενείους. τῶν δὲ ἱππέων, ὡς πενταχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν
αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα περιέταξεν αὐτῷ φυ-
λαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ γενομένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

ΑΚούσας δὲ ὁ δαμασκῆνὸς καὶ σύρων βασιλεὺς ἄδα- F
δος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος
ὢν αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀ-
παλλαξαι δὲ ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τὸν δυ-
φράτην ποταμόν. πάσας δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβα-
λὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ τῶν ἑβραίων αἰσχρῶ-
μενοι τὸν ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ
πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικό-
λαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὅτως. μετὰ δὲ G
ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος
ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συ-
ρίας, ἐξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγ-
κας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλὰς
μάχας κριθείς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ
ἡττήθη ἄριστος ἐδόξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

qui vocandus esset Solomon, cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, poenam nō vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis; quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiá suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satisomnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorū parte multatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

V. 2. Reg. 8.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partē amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lōgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regē se & virtiū & animi robore præstātissimum declarauit:

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero abertrauit hac parte: hîc est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquamque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: eáque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misítque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem proſperabat: verumetiam missio in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineeſi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A ωσὲς τούτου ᾗ κ᾽ ἄλλοι τ᾽ διαδόχων αὐτῷ φησι, ἕως μ᾽ τ᾽ ἐπείνε τελευτὴν, ἐξεδέχοντο παρ᾽ ἀλλήλων, ☾ τὴν βασιλείαν κ᾽ τὸ ὄνομα, λέγων ἔτως. τελευτήσαντος δ᾽ ἐκείνου, διάδοχοι ὅτι δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἀφ᾽ ὧν τ᾽ παῖδος, ἅμα τῇ ἀρχῇ κ᾽ τοὔνομα τῦτο ἑκάστῳ ἐδέχομθα ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον ᾗ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμορίσασθαι βελόμενος τ᾽ τῦ προγόνου ἦτταν, στρατεύσας ὅπι Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τ᾽ νεῶ σαμάρειαν καλυμθίαν. ἡ δ᾽ ἡμίσεια ᾗ τῆς ἀληθείας, ἔστι γὰρ ὅτιν ἄδαδος ὁ στρατευσάμενος ὅπι σαμαρείαν, ἀχάβ βασιλεύοντος τ᾽ ἰσραηλιτῶν, ἀφ᾽ ἧς κ᾽ χώρας ὕστερον ἐρέμθη. δαβίδης ᾗ στρατευσάμενος ὅπι δαμασκὸν κ᾽ τ᾽ ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποήσατο. κ᾽ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ κατασήσας, κ᾽ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, κ᾽ τάς τε χρυσᾶς φαρέτρας κ᾽ τὰς παναπλίας ἃς οἱ τ᾽ ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρεσαν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα. ἃ ὕστερον ὁ τ᾽ αἰγυπτίων βασιλεὺς σύσακος στρατεύσας ὅπι τ᾽ ἰόν αὐτὸ ῥοβόαμον ἔλαβε, κ᾽ πολὺν ἄλλον ἐκ τ᾽ ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα δ᾽ ἐν ὅσαν ἐλθωμθ ὅπι τ᾽ οἰκεῖον αὐτῷ τόπον, δηλώσομθ. ὁ ᾗ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τῦ θεῦ συμπνέοντος αὐτῷ, κ᾽ ἅς πολέμοις σωκατορθοῦντος, κ᾽ τ᾽ καλλίστας τῶν ἀδραζάρ πόλεων ἐπεστράτευσε, βετθαὲ κ᾽ μάχωνι. κ᾽ λαβὼν αὐτὰς κατακράτος διήρπασε. χρυσὸς ᾗ ἐν αὐταῖς δρέθη πάμπολις κ᾽ ἄργυρος. ἔτι ᾗ ☾ χαλκὸς, ὃν τῦ χρυσῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ κ᾽ ὁ σολομῶν τὸ μέγα σκάφος θάλασσαν ᾗ καλουμθίην ἐποίησε, κ᾽ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λυτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκύασεν. ὡς ᾗ ὁ τῆς ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ θεῖ τὸν ἀδραζάρου ἐπύθετο, ☾ τὸν δύναμιν αὐτῷ διεφθαρμθίην ἤκουσε, δείσας θεῖ αὐτῷ, κ᾽ τὸν δαβίδην φρίν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθῆ φιλίᾳ κ᾽ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι, πέμπει θεὸς αὐτὸν ἀδώραμον ἰόν αὐτῷ. καὶ θεῖ τ᾽, τ᾽ ἀδραζάρου ἐχθρὸν ὄντ᾽ αὐτῷ πολεμήσας χαίρειν ἴσχειν ὁμολογῶν, κ᾽ συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν ☾ φιλίαν ποιούμθος, ἔπεμψεν αὐτῷ κ᾽ δῶρα σκύλων τ᾽ ἀρχαίας κατασκυῆς, χρύσεα κ᾽ ἀργύρεα ☾ χάλκεα. δαβίδης ᾗ ποησάμθος τ᾽ συμμαχίαν θεὸς τ᾽ θᾶνον, τῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ᾽ ἀμάθης, κ᾽ τὰ δῶρα δεξάμθος, ἀπέλυσεν αὐτὸ τ᾽ ἰόν μὴ τιμῆς τ᾽ πρεπούσης ἑκατέρῳ. τὰ ᾗ πεμφθέντα ὑπ᾽ αὐτῷ ☾ τ᾽ ἄλλον χρυσὸν κ᾽ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλκυσε κ᾽ τῶν κεχειρωμθίων ἐθνῶν, φέρων ἀνατέθηκε τῷ θεῷ. ἐκ αὐτῶν ᾗ πολεμοῦντι μόνῳ, κ᾽ τ᾽ σπανὶς ἠρυομθίῳ τὸ ἀκὰν κ᾽ κατορθοῦν παρέσχεν ὁ θεὸς, ἀλλὰ ☾ πέμψαντος αὐτῷ μὴ δυνάμεως εἰς τ᾽ ἰδουμαίαν, ἀδεασάμενον τὸν ἰωάβ τῦ αὐτοστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δ᾽ ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκην ἔδοσε. μυρίους γὰρ αὐτῷ κ᾽ ὀκτακισχιλίους ἀδεασάμενος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τ᾽ ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἐγκαταβὰς ὁ βασιλεὺς, φόρους ἐφ᾽ οἷς τε τῆς χώρας, ☾ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ᾽ αὐτῷ ἐδέχετο. ἰῶ ᾗ καὶ δίκαιος τὸν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις θεὸς τὸν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν σ ἐκατοντάρχην δ᾽ ἁπάσης εἶχε τῆς φρατιᾶς τὸν ἰάκωβον. ὅτε δ᾽ τῆς ἐπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλε κατέστησε. ἀπέδειξε δ᾽ ἐκ τῆς φυτῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ᾽ ἀβιαθάρου, φίλος ᾗ ἰῶ αὐτῷ. γραμματέα δ᾽ σεισαὲ ἐποίησε. βαναίᾳ ᾗ τῷ ἰάδου, τὸν τῆς σωματοφυλάκων ἀρχὸν κατέστησεν.

οἱ ᾗ

οἱ δ' ἀμφιβόλοις πάντες αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα κ' τοῦ A
παιδὸς φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη δ' κ' πρὸς ἰωνάθαν τὰ
σαούλ παῖδα συνθηκῶν κ' ὅρκων, κ' τῆς ἐκείνῳ πρὸς
αὐτὸν φιλίας τε κ' ἀγάπης. πρὸ γὰρ ἄλλοις ἅπασιν
ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι κ' μνημονικώτατος ἦν ὧν
ποτε εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρξε. κ' εἴτις
ἐκ τ' ἡμῶν αὐτοῦ σώζεται, ὡς τὰς ἀμοιβὰς ἀφέλῃται ἰω-
νάθῃ τ' ἑταιρίας ἀποδώσει. ἀχθέντος συ τινος, πλεί-
στα μὲν ὑπὸ σαούλ, συναμφὶ δ' ἰωνάθου τοῖς B
ἐκ τ' ἡμῶν αὐτοῦ πρόσθεν ὄντων, ἀνήκεστον εἴ τινα ἔχοι λύπην
τῷ ἰωνάθη περιπόντων ζώντα, κ' νομίσειε δικαίως
τῶν δυσχερῶν χάριτας ἀνάμνησιν, ὧν αὐτὸς ἔτυχε
παρὰ ἰωνάθου. φάναντος δ' ἰόν αὐτῷ μεμφιβόσθου
μεμφιβόσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰρ
τροφῆς, μὴ τὸ περισπασθὲν ὑπ' αὐτῆς παιδίον τὸ παιδὸς
ἐκ τ' πάππου ἐν τῇ μάχῃ πεσόντος, ἁρπάσαντός κ'
φυγόντος ὑπὸ τῷ ὤμου αὐτὸν κατενεχθέντα κ' βλα-
βέντα τοὺς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε κ' παρά τινι ζώει, C
πέμψας περὶ μόχθειον εἰς λαβαδὰ πόλιν, παρὰ
τούτῳ γὰρ ὁ τῶ ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται
πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δ' ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τ' βασιλέα,
πεσὼν ὀπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ δ' δαβί-
δης, θαῤῥεῖν τε προσέταττε κ' τὰ βελτίω προσδοκᾶν.
δόξαν δ' αὐτῷ κ' τὸν παίδων οἶκον, κ' πᾶσαν τὴν οὐ-
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτῷ σαοὺλ ἐκτήσατο. σύσσιτόν τε
ἐκ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶ), ἐκ μηδὲ μίαν ἡμέραν D
ἀπολείπεσθαι τῆς συὶ αὐτῷ τραπέζης. τῷ δ' παιδὸς
προσκυνήσαντος ὀπί τε τοῖς λόγοις κ' τῇς δωρεᾶς,
καλέσας τ' σιβὰ, τόν τε παίδων οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖ-
σθαι τῷ παιδὶ, κ' πᾶσαν τὴν σαούλ κτῆσιν. αὐτὸν τε
ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτῷ τὴν γῆν κ' προνοούμενον, ἀπάντων τὴν προσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν.
ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀπὶ τὴν αὐτῷ
τράπεζαν. αὐτὸν τε τὸν σιβὰ κ' τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν
δ' ἔτοι πεντεκαίδεκα, κ' τοὺς οἰκέτας αὐτῶ, τὸν ἀρι- E
θμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ.
ταῦτα δεκταξαμένῳ τῷ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς προ-
σκυνήσας, ἐκ πάντα ποιήσειν εἶπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ
ἰωνάθου παῖς ἐν ἱεροσολύμοις κατῴκει, συνεσιώμενος
τῷ βασιλεῖ, κ' πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχά-
νων. ἐχθρὸς δ' αὐτῷ κ' παῖς, ὃν μίχαιον προσηγόρευ-
σε. κ' οἱ μὲν ἐκφυγόντες ἐκ τῶ σαούλ ἡμῖν καὶ
ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον παρὰ δαβίδου τῆς τιμῆς. τε-
λευτήσαντος δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῶ ἀμμανιτῶν F
βασιλέως ναάσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῷ, κ' δεξα-
μένῳ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβί-
δης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. τροφὰς τε φέρειν ὀπὶ
τῷ θανάτῳ τῶ πατρὸς παραινῶν κ' τὴν αὐτὴν φι-
λίαν μένειν ἣν πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ προσδοκᾶν. οἱ δ'
τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὡς κ' τὸν τῶ
δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. ἐ παρώτρυναν τὸν G
βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τ' χώρας
δαβίδην κ' τ' αὐτῷ δυνάμεως ὀπὶ προφάσει φιλαν-
θρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον κ' μὴ προ-
σέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ κ' σφαλεὶς, ἀπαρηγορή-

omnes regis seniores filij inter paucis satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque abductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus cum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipse filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

V I.
1. Reg. 10.

τῷ συμφορᾷ θεωρήσειν. ταῦτ' ἐν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοῖς ἀρχούσιν ἢ τἀληθὲς εἶχεν. ὁ τ' ἀμμανιτῶν βασι-
λεὺς ναάσσης, τοὺς πρὸς δαβίδ πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἤνεγκεν. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ
ἥμισυ τ' γενείων ἐ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἕως τεμὼν, ἔργοις ἀπίλυσε κομίζοντας ἐ λόγοις τοὺς ἀποκρίσεις.

Quam rem Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod posteaquam perlatum est ad regis barbari necessarios & copiarum eius præfectos, conscij sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis societatem eius has mercede impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant.

Cap. VII.

Quemodo Dauid Mesopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus societas, Deo fretum: & scientem quòd bonam causam haberet, iusisque armis iniuriam sibi illatam vlciscereturꝰ Itaque Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisque regibus se opposuit: reliquis Abisæo fratri traditis, iussit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius vt si videret Syros sibi præualere, adducto properè suo militè succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatúsque vt generosè & alacriter rem gereret, darétque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cùm aliquantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammanitæ territi, Abisæum cum suo milite aduentãtem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè multatis hostibus victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerent. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit, & commisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoque hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex quo postea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ἡττώμενα τὰ σύρων στρατεύματα, ἀλλοφύλων ὄντα εὐπορώτερα τῇ ὕβρει καὶ τῷ πλήθει, ἀλλὰ τολμήσαντα τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν ἀπαιτοῦντα, δείσας τοὺς ἀντιτάξοντας εἰς τὸν πόλεμον, καὶ βαρυλέα σεμίνιτης ὁ τῶν ἀναγκαίων καὶ ἡγεμόνων ἕνα καταστησάμενος καὶ δίκαιον ἐπὶ τούτων ὀφείλειν ἀμύνασθαι παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρους τοὺς μεσοποταμίτας βασιλέα χάλαμα, σύμμαχον αὐτῶν ἐπὶ τοῦτον ἐποιήσαντο καὶ σουβαί. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεύσι τέτταρες πεζῶν δισμυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν μιχαὶ καλουμένης χώρας βασιλέα καὶ τέταρτον, ἰστοβοῆμα. καὶ τέτταρας ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβὶδ τοὺς μεσοποτάμους στρατεύσας ἐνίκησεν αὐτούς.

ΟΤ δὲ πανταλέων ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοὺς αἰτῶ ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν ἀντιστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τὸ στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ φθάσας τὴν μητρόπολιν τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαδὰ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παρατασσομένων ἐκ ὁμοῦ, διχῇ ἦν, τὸ μὲν γὰρ ὀλιγοστιχὸν ἐν τῷ πεδίῳ κατὰ αὐτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς τὰ πύλαις ἀντικρὺς τῶν ἑβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αἰτιμηχανᾶτο. καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ὁπλίζεται, αὐτὸς δὲ τάσσεται τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸ βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο στῖφος δοὺς ἀδελφῷ τῷ ἀβεσσαΐ, τοῖς ἀμμανίταις ἐπέλθειν αὐτὸς παρατάξας. εἰπὼν αὐτοὺς σύεσις ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὰ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ἴδῃ τὸν ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον θεάσηται. προπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δυψύχως καὶ μετὰ θυμίας ἅπαντα δράσειν, ἀχιλλέως φερομένους προπεσούσης ἀγωνίσασθαι, τὰ μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύεσις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντιχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸ ἀβεσσαΐου, καὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν στρατιὰν οὐκ ἔμεινεν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν πρεμεῖν. ἀδὲ μανθάνοντας τὸν πρέσβεις, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῆς πέραν δυφράτου σύρων βασιλέα, μισθῷ τοῦτον ὅπλα συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοκρατορικὸν στράτευμα, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους, χνοῦς ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συμπεφεικότας, οὐκέτι ἀξιῶν στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔπεμπεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς πεντακισμυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν χαλαμᾶ σαβέκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

ωέθανεν. οἱ ὃ μεσοποταμῖται ταῦτα ἠμυνάμενοι τῷ τ' A
λης τ μάχης, αὐτοὶ δαβὶδ ἠπαρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔ-
πεμψαν αὐτῷ. ☾ ὁ μὲ ὥρᾳ χειμῶνος ἀπέστρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένῳ ὃ ἔαρος, ἔπεμψε τ ἀντίστρατη-
γὸν ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ὃ τὴν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συνέκλεισας ἀφαμᾶθ ἐπολιόρκει. συνέπε-
σε ὃ καὶ δαβὶδ ἢ πάσχα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ ☾ θεοσε-
βεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασά- B
μενος γὰρ δι' ὅλης ὀψίας ἀπὸ τ στέγους τῶν βασιλείων ἐν
ᾧ ωεριπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην
τὸ εἶδος καὶ πάσων διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ ἦν βηθ-
σαβέ. ἤττεται τε τῷ κάλλους τ γυναικὸς, ☾ τ ὀπθυ-
μίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνέρχεται. γνοὺς δὲ ἐγκύμονα τ γυναικὸς, καὶ
πεμψάσης ωρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι C
σκέψηταί τινα τῷ λαθεῖν ὁδὸν, ὑποθανεῖν γὰρ αὐτὴν κατὰ
τοὺς πατρίους καθήκει νόμους μεμοιχευμένην. μεταπε-
λεῖται μὲν τ ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τ πολιορκίας, ἄν-
δρα ὃ γυναικὸς, ὀνόματι οὐρίαν ὄνομα. καὶ ωροσαγορεύσαν-
τος αὐτοῦ τε τῆς στρατιᾶς καὶ τ πολιορκίας ἀπέκεινε. λέγοντος
ὃ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ ωράγματα,
βασάσας ἐκ τ δείπνου μέρη, ωροσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ
κελεύει ωρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσα-
σθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ὃ οὐρίας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρε- D
κομίσθη ὃ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ὃ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ ωρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἦλθοι μηδὲ ωρὸς τὴν γυναῖκα
ἦλθοι δι' τοσούτου χρόνου, ωάντων ἀνθρώπων ταύτην
ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ'
οὐκ εἶ δίκαιον εἶπε, τὴν συστρατιώτην αὐτοῦ, ☾ τὸ στρα-
τηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν
πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι
καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην ωροστάξεν, ὡς τὴν ὕστεραν ἀπολύσων αὐτὸν
ωρὸς τὸν ἀντίστρατηγόν. κληθεὶς δ' ὑπ' δείπνον ὑπὸ
τῷ βασιλέως ἐξίας καὶ μέχρι μέθης ωροελθὼν ἐν
τῷ πότῳ δεξιουμένῳ τῷ βασιλέως αὐτὸν ὑπέστρεφε
τῆς ωροπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν ωρὸ τῆς τῷ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὑπνου μίαν. ὑπὸ τούτῳ ὃ δυσανασχετήσας ὁ βασι-
λεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσας ωρὸς ἅπασαν τὸν F
ἐξίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τ τι-
μωρίας, ἵνα μὴ ῥᾴδιον φανερὸς ἑαυτὸς τοῦτο βεληθεὶς,
ὑπόθηται. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέρος τῶν πολεμίων τάξαι, ☾ καθ' ὃ κινδυνωδέστα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμπαθήσαντας
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης κωλύσαι. ταῦτα
γράψας καὶ σημειωάμενος τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ
ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ἐξία κομίσαι ωρὸς ἰωάβον. δεξά- G
μενος ὃ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὸν τῦ βασι-
λέως ωροαίρεσιν ἀναγνούς, καθ' ὃν ἥδει τόπον τοῖς
πολεμίοις αὐτῷ χαλεποὺς νομίζοις, κατὰ τοῦτον ἔ-
στησε τ ἐξίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τ ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει ωρὸς ὑπβοηθήσειν ἔ-
φησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναῤῥῆξαντές τι τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὅτε δ' αὐτὸν ἠμυνάμενον στρατιώτῃ, καὶ
δόξαν ἔχοντα ωρό τε τῷ βασιλεῖ καὶ ωαρὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ ωρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίει. τῷ ὃ ἐξίᾳ ωροθύμως ἕκαστα τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτὸ ωροσταττομέ-

ri eum contigit. Meſopotamitæ deinde cognito tam triſti pugnæ euentu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gētis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulò poſt mulier grauidam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterii damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctē eam exegit. quo cognito rex ſciſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, ídque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducem dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, moxque à ſociis, quo facilius opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cū toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditū intra vrbē patefeciſſent: hortatus cū vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clā imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquammultis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussitque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorumque armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ἐχομένους ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' αὐτῷ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἐρήμη συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπεσόντες τοῖς ἀντιστατοῦσιν αὐτῷ καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφνιδίως καὶ μὴ ῥώμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ ἐρήμᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀμχωνθεὶς δ' ἐρήμας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ ἁρμῷ αὐτῷ ἐκδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν ἐπ ὀλίγοις κυκλωθεὶς ἢ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον ἡμέραις, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰωάβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν θαλάσσῃ μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη. προσενέγκῃ δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν ἐρήμου θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντας ταῦτα φήσαι τῷ ἀγγέλῳ, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἀμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντος φράσαι τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸ ἐν Θήβαις πύργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς σύριγγος πέζῃ κατέπεσε, καὶ αὐθρόστατος ὢν, ἅμα τὸ δυσχερέστατον τοῦ ἁλίσκεσθαι, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· ἃ μνημονεύοντας, εἶδεν μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοῖς πολεμίοις. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προσχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμήσει ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ὕστερος ἔχοντι καὶ τὴν ἐρήμου θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύει μὲν τὴν ὀργήν. ἰωάβῳ δ' ἐπέλθοντι λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰς τοῦ πολέμου φύσεις ἔχειν τοιαύτας. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δυνατὸν εἶναι συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τὴν πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολείψωσι κατ' αὐτούς, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ ὡς ἂν δύνωνται ἐκπρεσαμένους, τὴν μὲν πόλιν καθαιρεῖν, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰωάβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τοῦ ἀνδρὸς γυνὴ βηθσαβή, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πυθανομένη, ὀδυρμοὺς αὐτὸν ἐμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τῶν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δι' αὑτοῦ ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτοῦ αὐτῷ γίνεται. τοῦτον δὲ οὐκ ἠδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τῷ Δαβίδῃ, πρὸς τὸν προφήτην Νάθαν φανεὶς καὶ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Νάθαν, ἀστεῖος ὢν καὶ σωφρονικὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν παρὰ τοῦ θεοῦ γεγυμνασμένας ἀπειλὰς ἀσυχάσειν ἔκεινεν. ἄλλους δὲ λόγους χρησομένους πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινά τρόπον, ὡς εἰ καί τι φρονεῖ, ποιήσας σαφῆ αὐτῷ παρεκάλει. δύο γάρ ἔφησεν ἄνδρας τὴν αὐτὴν κατῴκειν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιατρέφουσα αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τίς ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲ ἰδίων ἐδὲν ἐκεῖνος βοσκημάτων ἐξίωσε καταθύσας δειπνῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τὸν πένητος ἀπέκτα-

πεποιησε, καὶ ταύτην ὡς δωροδοκήσας εἰσίασε τὸν ξένον. A
σφόδρα δ' ἐλυπήσεν ὁ λόγος Δαβὶδ τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν νάθαν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφαίνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τὴν ἁρπαγὴν δίκαιον εἶη, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῶν ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἐπὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ σαοῦλος χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αἷς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτείαντι γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐπιδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν αὐτὶ τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν φαίδων. ὑπιδεδιδάχθησεσθαι δὴ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐ- C κείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δεδρακὼς, φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὴ καὶ τὸ παιδάριον ὠδῖνι θανάτου ἣν ἐξ αὐτῆς γεγεννημένον. ταραχθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβησαι λέγοντος, ἐν γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβής, καὶ μηδὲν ἁμάρτανον ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν οὐρίου γυναῖκα, οἰκτείρειν ὁ θεὸς. καὶ διαλλάττειν) φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὸ ζῆν καὶ τὴν βασι- D λείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνόντι γὰρ περὶ τὸν γεγεννημένον, ὑπὲρ οὗ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τῷ δ' ἐκ τῆς οὐρίου γυναικὸς γεγονότι παιδὶ δυσβίδη, νόσον ἐνοικήσει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ἐσθῆτι μὲν ἐκ τοῦ παντὸς ἐπᾶ, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις τοῦ οἰκείου ὑπεσωμάτου. μέλαιναν γὰρ περιέβαλλε, καὶ πεσὼν ὑπὲ σάκκου κεῖτο ἐπὶ γῆς, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E δὲ ἐσπουδακὼς αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, οἱ ἑταῖροι τοῦ βασιλέως τοῦτο μὴ νοεῖν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ὀδύξῃ) καὶ ὀφθῆς καὶ τὴν ἄλλης ὑπιμελείας, ὡς ἂν ὑπὲ τέκνου πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτι τὸν ὑπὸ τὴν λύπης αὐτὸν σκάπτειν. ταραττομένων δ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τοῦ οἰκείου ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύπτειν τι θέλουσι συμβαίνει, σαφεῖς ὅτι F τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθὲς, αἴσθα). καὶ λουσάμενος ἔλαβεν ἐσθῆτα λαμπρὰν, εἰς τὸν σηκὸν τοῦ θεοῦ ὡδοιπόρει). καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ ὡραπιθέναι, πολλὰ ὑπὲ τοῦ ὡδηλόλου τοῖς τε συνοῦσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπλῆξιν παρέχειν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὲ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἐπράττε. τὴν τε αἰτίαν δεηθέντες ὑπο- ζέψαι φράσον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὸν G γεγεννημένον, ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόμενος πάνυ ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δύνασθαι καμφθῆναι. ἀποθανόντος δ' ἐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. σωελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βηθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, καθὰ τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώαβος δὲ, τῇ πολιορκίᾳ τοὺς ἁλόντας

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronũtiauit, iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nõ ſemel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat) placatus Deus recepto in gratiam promiſit & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. ſeptima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tulìſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celaris facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupẽtib. quòd cùm nihil horũ ægrotãte puero feciſſet, nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret: impetratáque priùs licẽtia, cauſam ſuſcitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturæ menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

rerea Ioabus Ammanitas aeri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quâ postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas.

VIII. 2. Reg. 13.

Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorē sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriā quādam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, inueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

νίας ἰσχυρῶς ἐπέκει, τήν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀπορίαν, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεᾶ ποτὲ καὶ ξοφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἦρτηντο, καὶ τούτῳ ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ὑπολειπεῖν τὴν πηγὴν ἀφειλίσσεσθαι χρώμενοι. γράφει δὴ πρὸς βασιλέα τοῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τῷ νίκῃ αὐτὸς ὑπογράφηται. ταῦτα ἰωάβης γράψας, ἀποδεξάμενος δὲ ἀρχὰς καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἦκεν ὅπως τὴν ῥαββαθᾶς πόρθησον. καὶ κρατος ἑλὼν ἁρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δὲ, τὴν τοῦ βασιλέως τὴν ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἕλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπερ ἦν κεφαλῆς διαβόητος. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰσχίστοις μύοις διέφθειρε. ταῦτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἕλκων αὐτὰς καὶ κρατῶν.

ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τὸ βασιλέως, πάθος αὐτῷ τὸ οἰκίαν ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερβάλλουσα, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ἀμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τὴν δ' αὐτῆς ἀβεσαλώμῳ μητρὸς κοινωνικῆς. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν Δαβίδ ἐ παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενείαν αὐτῆς, ἔτι διὰ τὸ φυλακὴν τυχεῖν τὸ ὑπερφυοῦς ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τὸ ὀδύνης αὐτὸν κατεφθίσης καταφανὲς ἦν καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δὲ τοῦτο πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, συνετὸς δ' ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν δὲ καθ' ἡσυχίαν ὡραΐαν τὴν ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τοῦ σώματι, προσελθὼν πρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ ἐκάλεσεν μόνον αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτὸν ὑπερθυμίας. τὴν δὲ ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τὴν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ προσκυνῆσαι τὴν Δικταίων ὑπέθετο. τοσοῦτον γὰρ ὑποκρίνασθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ δεῖπνον ὁμόσαι, ἐπέλθοντα καὶ παρακαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τὸ νόσου. τούτῳ μνωμένῳ, καταπαύσειν ὁ ἀμνὼν ὅτι τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο καὶ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. παραγενομένου δὲ τῷ πατρὸς καὶ σκεπτομένου πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ Δαβὶδ ἐπέλθοντα ἀκηδιῶσαι. ἡκούσῃ δὲ προστάξειν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτούργου γενομένῃ. προσοίσειν γὰρ ἡδεῖον εἶναι τὴν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δὲ ἐμβλέποντος τὰδελφῷ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσηνέγκειν αὐτῷ. ὁ δὲ τοῦτο μὴ ἐκ ἐθέλουσαν. προστάξειν δὲ τοῖς οἰκέταις παραγήσεσθαι πάντας πρὸ τῶ δωματίω, βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου δ' ἀπηλλαγμένου. ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὸν ἀδελφὸν ἐπέλθουσαν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποησάσης δὲ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπιχείρησεν. ἀναχρεμψαμένη δὲ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δὲ ἀσεβήσῃς εἰπεν ἀδελφὲ τοὺς νόμους παραβὰς, καὶ δῆμῳ περιβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. παῦσαι δ' ὕβρεως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ὑπερθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ὡς τάχιστα ἀφελεχθεῖναι τῆς παρὸς, συγχωρήσειν γὰρ ἐκείνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τὴν ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀναφυγεῖν.

ὁ δὲ

ὁ δ' ὑ πεύθε), τῷ ἔρωτι κυμόμενος, Ε τοῖς τε πάθοις A
πένζοις μανοπτιζόμενος διάζεται τ' ἀδελφιδ. μῖσος δ'
ἀὐθέως μὲν τ' ἀχικόρησιν εἰσέρχεται τ' ἀμνῶνα, Ε
φρασλοιδωρησάμενος ἐκέλευσεν αὐας ἅπασαν ἀπέπεμ-
φθ' ἧ χείρω τιὼ ὕβρεν κ' ἀχε τῦτο ἀποκαλύσης, εἰ διατ-
σαμένος αὐτὸς μηδ' ἄλλοι νυκτὸς ὁπῖζ ἔτι μεῖναι, ἀλ-
λὰ πᾶσ' ἀχεῖμε ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρα κ'
φωτὶ, ἵνα Ε μάρτυσι τῆς αἰχμύης ἀφεπόσοι, φρασέ-
ταξεν αὐτιὼ ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ ἧ, ἀφιαλγὴς ὅτι B
τῇ ὕβρει κ' τῇ βίᾳ ᾠομένη, ἀφερρήξασα τὸν χιτῶ-
νον (ἐφόρουν γὰ αἱ τῷ ἀρχαίων παρθένοι χειριδώ-
τους ἄχει τῷ σφυρῶν φρὸς τὸ μηδ' βλέπεσθαι χιτῶ-
νας) κ' σποδὸν καταχεαμένη τ' κεφαλῆς, ἀπῆει δι'
τ' πόλεως βοῶσα Ε ὠδυρομένη τιὼ βίαν. ἀφεντυχὼν
δ' αὐτῇ ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, ἀπέκρυψε πῶς αὐτῇ
δεινᾶ συμβάιτος ἔτως ἴχοι. κατεπούσης δ' αὐτῆς
φρὸς αὐτὸν τ' ὕβριν, ἡσυχάζειν κ' μεζίως φέρειν πα-
ρηγόρει, κ' μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελ-
φοῦ. ἡ ἧ πεισθεῖσα παύεται τ' βοῆς, κ' τῇ φρὸς πολλοὺς C
τιὼ βίαν ἐνφέρειν. κ' πολιὼ χρόνον χηρδίουσα παρ'
ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διαχαρτέρησε. γνοὺς ἧ τὸ
ὁ πατὴρ Δαβίδης τοῖς μὴ πεφεσγμένοις ἤχθετο. φι-
λῶν ἧ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, φρεσβύτατος γὰ ἰῶ ὑὸς
αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἰωαγκάζετο. ὁ ἧ ἀβεσάλω-
μος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, κ' λαθαίαν κμενὸν εἰς
ἄμυναν αὐτῷ τ' ἁμαρτίας ὑπεπόδιον παρεφύλασσεν.
ἔτος δ' ἤδη τοῖς φρὶ τιὼ ἀδελφιὼ αὐτῷ πάσμασι D
διελήλυθε δεύτερον. κ' μέλλων ὅπι τιὼ τῷ ἰδίων κυ-
ρᾶν ἐξίναι θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δι' ὅρ-
αὐτη τ' ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλεῖ τὸν πατέρα σὺν
κ' τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν φρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑορτασιν. παρα-
τησαμένῳ δ' ὡς αἰ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοῖς ἀδελ-
φοῖς ὑποσείλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος ἧ, τοῖς ἰδίοις
ἐκέλευσεν ὁπλίσκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρεσ-
μένον κ' κάρῳ, νύσαντος αὐτῷ φονεύσωσι, μηδένα
φοβηθέντες.

E

Κεφάλαιον ή.

Ὁ κ τῷ φρὶ τιὼ οἰκίαν αὐτῷ σαπασάντων, ὑπ' παιδὸς ἐξελήθη τ' ἀρχῆς.

ΩΣ δ' ἐποίησαν τὸ φρσταχθέν, ἔκπληξις κ' ταρα-
χὴ τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάιει. Ε δίσαντες
φρὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο φρὸς τὸν
πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώ-
μου πεφονεῦσθαι τῷ παρὶ φρσηγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπι
πᾶσιν ἐμοῦ ζωντοῖς ὀπολωλόσι, κ' τῶ ὑπ' ἀδελφῷ, F
τ' λύπης κάπὶ τῷ κτεῖναι δ' ἰσχαμένης πικρότερον
σπαραγμοὺς ὑπὸ τῶ πάθους, ὥτε τιὼ αἰτίαν αἰτίκεί-
νειν. ὥτ' ἀλλόπι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου φρσπε-
γελμένου καιρῦ, κ' δι' ὑφρβολιὼ ἀπιστίαν ἔχον-
τος φρσιέμενον. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τιὼ ἐσθῆτα,
κ' ῥίψας αὐτὸν ὅπι τιὼ γιῦ, ἔκειτο πενθῶν τοῖς ὑὸς
ἅπασιν. κ' τοῖς ὑποθανεῖν δεδηλωμένοις, κ' τ'
αἰχμωτόν. ὁ ἧ σαμᾶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνά-
θης, αἰσθάν τι τ' λύπης παρεκάλ. κ' μὴν φρσὶ ἄλλων
μὴ πεσθάνειν ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰ αἰτίαν δείσκειν ὑπολαμβάιεν. φρσὶ ἀμνῶνος δ' ὀξετάζειν ἔφη δεῖν.
εἰκὸς γὰ δι' ὀλίγ τιὼ θημέρης ὕβριν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τιὼ αἵρεσιν τιὼ ἐκείνου.

sed libidinis æstro percitus reluctantem per
vim opprimit: atque post oblatum vitium, in
contrarium mox affectum vertitur, & exosam
ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è ve-
stigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam
priore graniorem diceret, quòd constupratam
vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur,
sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt tur-
pitudinis suæ testibus occurrat, mandauit fa-
mulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tu-
nica, qualibus tum regiæ puellæ ex more vela-
bantur, & cinere caput sparsa, per mediam vr-
bem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in
quam sic affectam cùm Abesalomus frater in-
cidisset, sciscitatus est quid mali haberet quòd
ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem
totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt
æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniu-
riam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit
vitiata: quibus verbis placata puella vociferari
ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto
tempore in cœlibatu apud Abesalomum fra-
trem perseuerauit. His cognitis Dauid patet
vehementer indoluit, sed quia diligebat Am-
nonem vt filiorum natu maximum, non su-
stinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus
graue odium eius in pectore celabat, oppor-
tunitatem vindictæ expectans. iámque alter
annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius il-
lusum est: & cùm esset iturus in Belsephon,
quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad ton-
dendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres
ad solenne conuiuium. quo excusante quòd
nollet eum grauare, rogauit vt pace eius lice-
ret filiis proficisci. quo impetrato suis iniun-
xit, vt quamprimùm animaduertissent Amno-
nem temeto grauatum, neminem veriti ad na-
tum suum illum trucidarent.

Cap. VIII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est.

VT verò perpetratum est quod mandaue-
rat, stupor & trepidatio fratres occupat:
& sibi quisque timens, correptis equis cursu
ad patrem ferebantur. Interim quidam pra-
ueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nun-
ciat. qui non aliter quàm par erat amissis si-
mul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolo-
re ictus, ne causam quidem rogauit: neque
expectato nuncio in re propter facinoris
magnitudinem incredibili, totum se luctui tra-
dens, conscissa veste humi prostratus iacebat,
deplorans non magis quos peremptos acce-
perat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò
Samnæ fratris eius filius hortabatur vt mode-
ratiùs doleret, negans se de morte cæterorum
credere: nec enim causam facti inuenire posse:
de solo Amnone dicens diligentiùs perquiren-
dum. nā de hoc probabile esse, quòd memor in-
iuriæ sororis frater in eū tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſicles, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2. Reg. 14.

μέζαξυ ἢ κτύπος ἵππων ⸂ θόρυβος ⸂ προϊόντων πινῶν αὐτοῖς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ᾽ οἱ ⸂ βασιλέως παῖδες, οὓς ὀλιγοστοὺς ὑπὸ τ᾽ ἑσιάσεως. ὑπαντᾷ δ᾽ αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, ἢ παρ᾽ ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀπέκτεινε μικρὸν ἔμπροσθεν ὀπολωλότας. ὧν ἢ αὐτὸς πάντων ἀκρυα ἢ γόνος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ᾽ ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τῷ βασιλέως δ᾽ ὡς ὅτι παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φθάνει δ᾽ ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον ⸂ πρὸς μητρὸς, δυνας δύονζα ⸂ ἐκεῖ χαράκις, ἢ τελεῖν ὅλος ἔτεσι παρ᾽ αὐτῷ καταμένει. τῇ ἢ δαβίδου προαίρεσιν ἔχοντος ὅτι ⸂ υἱὸν ἀβεσάλωμον πέμψῃ, οὐκ ὅτι τιμωρίᾳ κατελεύσόμενον, ἀλλ᾽ ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. ἢ γὰ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ αὐτοστράτηγος παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν σὺν σχήματι πενθίμῳ. παίδων ὅτι ⸂ ἀγροικίας αὐτῇ διενεχθέντων ἢ πρὸς φιλονεικίαν ξαπονίντων, ὑβλνος τοῦ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ὑποθανεῖν. ἠξίει τε τὴν συγγνώμην ὅπως ⸂ αἰτηκότα ὡρμηκότων ⸂ ζητουμένων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τῇ σωτηρίαν αὐτῆς τοῦ παιδὸς, ἢ μὴ τὰς ὑπολοίπους ⸂ γηροκομίας αὐτῇ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ᾽ αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βελομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ᾗ γὰ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ ⸂ προυδῆς, ἢ τῷ παρ᾽ αὐτοῦ φόβῳ. τοῦ ἢ συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γυναιον ἱκέτευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάειν μὲν εἶπεν οἶδα σοῦ τῇ χρηςότητι καζικτείσαντί μου τὸ γήρας ἢ τῷ μικρὸν ἀπαδίαν. ἀλλ᾽ ἵνα βέβαια τὰ παρὰ ⸂ σῆς μοι ἢ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρῶτον καταλλάγηθι, ἢ τ᾽ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰ ἂν πεισθείμι ἐμοί σε ζώντην ἀληθῶς δεδοκέναι τῷ χαειν, ὡτὲ σου μέχει νυῦ ἐφ᾽ ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. ἀνόητον δ᾽ ἂν εἴη πρόθειναι τῷ παρὰ γνώμιν ὑποθανέντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. σωεὶς δ᾽ ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ἔσαν τῷ σπέψιν ἐξ ἰωάβε ἢ ⸂ τούτου προυδῆς, ἢ ἐπειδὴ παρὰ τῆς προσβύτιδος πυθόμενος ἄτος ἔχοι τ᾽ ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, ὅτι τυχεῖν τε τῶν προκειμένων ἢ νοεῖ φασκε, ἢ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ᾗ γὰ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἤδη τῷ ὀργὴν ἢ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ ἢ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα, ἢ τοῖς λόγοις ἀπασασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τῷ γεσέα παραυτίκα, ἢ τὸν ἀβεσάλωμον ἀναλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ᾽ ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε ⸂ προσηλυόμενον, ἢ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ὕπω γὰ ὕτως ἔχειν ὡς τ᾽ ὄψις ἰδεῖν κατελθόντα. ⸂ ὁ μὲ, τοῦτο ⸂ παῖδος κελεύσαντος, ἐξέκλινε ⸂ ὄψιν αὐτοῦ, ἢ διετέλει ⸂ προσηλῶν τῷ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ ὀλιβέλαπο δ᾽ εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε ⸂ λύπης ἢ ⸂ μὴ τυγχάνειν ⸂ προσηκούσης ὅτι μελείας ὑφ᾽ βασιλέως. ἀλλ᾽ ἐπ ἐξεῖχε ἢ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, ἢ τῷ μεγέθῃ ⸂ σώματος ἢ τοὺς ἐν πολλῇ ζυφῇ διαζωμένους ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν ζυγὸν τὸ βάθος ⸂ κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτῷ ἡμέραις δεκαπείρᾳ ὀκτὼ, σαθμὸν ἕλκυσαν σίκλοι διακοσίοι. ἔτοι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διέζευξε μὲν τοι γ᾽ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ζώων μὲν ἀρρένων πατὴρ γινόμενος, μιᾶς ἢ θυγατρὸς ⸂ μορφὴν ἀρίστης, ᾗ ὁ σολομῶνος υἱὸς ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει, ⸂ γίνε) παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα

πέμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ A
τελέως καταπραΰναι τὸ πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλαλῆσαί τε
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δ' Ἰώαβου, πρός τι-
νων τῶν ἰδίων ἀποσείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς
τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι ἀγα-
γεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελουῦτα τῶν ἐν- B
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην.
καὶ δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγυ-
νηκότα, ὡς ἔγωγε δεινωτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν
κάθοδον, ἔτι τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
θεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτει-
ράσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τοῦ παιδὸς, ἵππους αὐτὸν ἥδεως διατήθησιν, ὡς
δικαίως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν C
ὅπη τοῦ ἐδάφους, καὶ συγνώμην αἰτουμένου τῆς ἡ-
μαρτημένων αἰσχύνη τε, καὶ τῆς γεγονότων ἀμηχανίας ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλωμος, ζώστορα αὐτῷ τῆς
οἰκίας τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ὧν ὀλίγῳ πάνυ χείνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ
ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὅπη τὰς κρίσεις ἤκουσι καὶ ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε οἰκεῖα τὰ μὴ D
συμβέλους ἀγαθοὺς εἶη τῷ πατρὶ, τάχα δ' αὐτῷ καὶ
ἀδίκως ἐπαγκότι περὶ τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐπεφέρδυσεν εὐνο-
μίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
χειν ἤδη τὴν οἰκείαν τῆς ὄχλου εὔνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ὃ
τῷ τοῦ πατρὸς αὐτὸν καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη πα-
ρελπλυθότων, ἐδεῖτο πρόσελθόν, εἰς χεβρῶνα συγ-
χωρήσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φεύ- E
γοντα γὰρ τοῦτο δόξαιεν. τοῦ δ' Δαβίδου τὴν ἀξίωσιν ἀφέντος,
πορευθέν), καὶ πολὺς ὅπισω ἐῤῥύησεν ὄχλος, ὅπη πολλοὺς
αὐτὸς διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαβίδου σύμβουλος
ὁ Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῆς
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὸ ὅπι χείρησιν, ὡς δ' ὅπι-
θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δείκνυται, τοῦτο γοῦν στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
τοῦτα Δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ οἰκεῖα τοῦ πα- F
δὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ δι' ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ δι' ὅπι τῶν ἡμαρτημένων
συγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ παρανομωτέρᾳς ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γεγυνηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ὅπιπιστοτάτους, καὶ πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς
καὶ πρὸς πάντων ὅπιτέψας κεῖτῃ τῷ θεῷ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνησαν ὅτι ἔζη σάουλος. τὸ δ' ἀδιάθετον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τὸ κιβωτὸν μόνον ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ
μετ' ἐκείνου ζῶντος αὐτῆς ῥυσομένου. ἐντειλάμενος δ' ἑκάστοις τῶν γενομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mādata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exiliū fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Portò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent. IX. 2. Reg. 13.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei in hac calamite accidit quam-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani- B
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleC-
tum, & murabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore iussum æquo animo præ-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio- D
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
2. Reg. 16. acciperet, simúlque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse- E
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πιστοὶς δ' ἦσαν πρὸς πάντα δικαίους, παῖδας ἀχίμα-
ανον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ᾗ ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, διασάμενος τὴν δα-
βίδου εὔνοιαν. μᾶλλον δὲ αὐτὸν ἀνέπεισεν, ἀφ' ἁπάντων
μᾶλλον δύνοις αὐτῷ κατεφαίν. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
ἀφ' τοῦ ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
συὼ αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συὼ τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἀπὸ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπίτεσεν
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δεόμενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ πανουργία συμβελεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ἡμόμενος δ'
ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀνασκοπεῖ τὴν πόλιν, ἀπὸ μυ-
ρίων δακρύων ὡς αὖ βασιλείας ἐκπεσὼν, ηὔχετο
τῷ θεῷ. συνελύπησε δ' αὐτὸν φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποδοῦ πλήρη, ἀπὸ θρηνοῦντα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ὑπόρρη-
τα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταγνοῦν, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβελίαις ἀντιπράσσειν. ἐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ ἡμόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον ὁ
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον ᾗ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βᾶς ὁ τοῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνέλυπησεν. ὃν προ-
νοσόμενον ἀπεσάλκει τὴν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς ἰᾶσθαι, μὴ ζεύγου ὄνων κα-
ταπεφορτισμένων τοῖς ὑπηρέταις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ συὼ αὐτῷ δέοιντο. πυν-
θανομένου ᾗ ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι
βασιλέα διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην
ὧν δυηγέτησεν αὐτοῖς σαύλος. ἀγανακτήσας δ' ὅτι
τούτῳ πάντ' ὅσα τοῦ μεμφιβόσθου παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνα ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προεχαρὴς
ἦν. δαβίδῃ ᾗ ἡμομένῳ καὶ χώραν ἤτει καλύμμενον
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλου συγγενὴς ὄνομα σεμεΐ,
υἱὸς ᾗ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
προεῖστο δ' αὐτὸν ᾗ τῶν φίλων καὶ σπεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε ᾗ καὶ ἐκ τῆς, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξιέναι. τῷ θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίας τὰ ὑπ'
ὢν ἥμαρτεν εἰς αὐτὸν διακοσίως δίκην αὐτῷ εἰσπρᾶξα-
μένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὠργισμένων ὑπ' ὀργῆς,
καὶ κάλισα ἀβισαΐου διαχρήσασθαι βουλομένῳ σεμεΐ,
δαβίδης αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἕτερον προσεξεργασόμενόν φησι χαλεπώτερον ἀ-
φορμήν. ἐ γὰρ δὴ τοῦ προσλυσσῶντός μοι τότε κυνὸς
αἰδὼς τὴν ἢ φρενῆς ὑπῆρχε; τῷ θεῷ ᾗ εἶπω, δι' ὃν οὐδὲ
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ὁδὸν ὑπὸ τούτου
μὲν ταῦτα πάσχω, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῖς πεπει-
σμαι. ἀλλὰ ἔσαί τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τότε βελτίωτος. λύπη δ'
οὖν τὴν ὁδὸν ἐ φρενπίζων τῷ σεμεΐ πᾶς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διαβέχοντος καὶ κακηγορουμένου.

παρα-

ωδηγημένος ἦ ὅπι τ ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου ὴ ἀχιτοφέλου τ συμβέλε ωδηγημένε εἰς ἱεροσόλυμα, συὼ ἅπαντι τῷ λαῷ, κὴ δαβίδ ε φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. κὴ προσκυνήσας αὐτὸν σωήυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, κὴ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνε πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς ἐμοῖς μάλισα τ πατρὸς αὐτ γεγενημένος, πρὸς ἅπαντας εἰ δόξας, ἡ συὼ αὐτῷ νεῦ ὄζιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δικαίως ὑποκείνται κὴ σαφέστατα, εἴπε γὰρ ἕπεσθαι δ' ἐν αὐτὸν τῷ θεῷ, κὴ τῷ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μ οὐ δέκατος γενόμενος εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ωδὲ τ θεῦ. τῷ αὐτῷ μὴν τοίνε πίστιν κὴ δύναμαι ἐνδείξομαι, πιστὸς ὢν εἰ φίλος, ᾧ οἶδά με τῷ πατρί σε παρεχόμενον. ἀγανακτῶν δ' ἐδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, ε γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν τ βασιλεία μεταβέβηκε, μενούσης ὴ ὅπι τ αὐτῆς, υἱὸς ωδιαδόχου. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. κὴ καλέσας τ ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ ὴ παρήνεσε, ταῖς τ παρὸς αὐτῷ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ γὰρ τούτε παρέσεσθαι τ λαὸν ἐλέγε, πιστὸν ἅπαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄζι, ᾧ μ πολλῆς συνστρατεύσεσθε προθυμίας ὅπι τ πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδίεναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πεισθεὶς ὴ τῇ συμβελείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοῖς οἰκέτας ὅπι τ βασιλεία, τ πλήθους ὁρῶντος, κὴ παρελθὼν, συνέρχεται τ τ παρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κ τῷ νάθα προφητείαν, ᾗ τῷ δαβίδ ἡ σημαίνων τ ἐκ τῆ παιδὸς ἐσομένην ὑπ' αὐτοῦ ὕβριν προεφήτευσε.

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti: quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis inuenì omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconsiliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ως στρατεύεται ἀβεσάλωμος ὅπι τὸν πατέρα δαβίδην, καὶ ἀπόλλυται συὼ τῷ στρατῷ.

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Πεισθεὶς δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τῆ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου ωδὲ τῆ πολέμου τῆ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλέχθους ἀπήσαντος ἐκείνου, κ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῆ κ τοὺς συὼ αὐτῷ σώοις ἀναχεῖν ὑποχομένους, κ βέβαιον τότε τ βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβίδ ε μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταπαλεῖται τ χρεών, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἔτυχε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐπάλξει. κὴ τῷ ἀχιτοφέλ γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί κὴ αὐτῷ δοκεῖ ωδὲ αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ ὴ συνιδὼν ὅτι γνωμῶν ὢν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐσφέρετο γνώμην εἰσφέρων. ε γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τῷ τ παρὸς κὴ τῷ τ συὼ αὐτῷ νεῦ ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι κὴ πολλοὶς πολέμοις πεπολέμηκε. κὴ πάντοτε κρατῆσ τ πολεμίων ἀπήλλαχ). νεῦ ὴ εἰκὸς αὐτὸν ὅπι στρατοπέδε μένειν, στρατηγήσαι γὰρ ἱκανώτατον, κὴ ωδὲ δεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ κ τ ἐαυτέραν ἀπολιπὼν τοῖς ἰδίους εἰς πνὰ τῆ αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ ωδὸς πέτρα πνὶ λοχήσ. συμβαλόντων ὴ τ ἡμετέρων, οἱ μ ἐκείνου; ωδὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαῤῥήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀπισήσονται;

Deliberat deinde Achitophel quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim cum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1.Reg.17.

interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dati sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis expoluit, quódque ipsius comprobatum sit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarentúrque eum, vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius mutata sententia persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandárúntque vt quantum possent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui cuestigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta poterunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renuntiauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petit. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum.

Ⓒ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπεφάνειε ἐξάφνης, τοῖς μὲ δύσκιαν φέρ τοὺς κινδύνους ὠδυσμένοις, τοὺς δ' ἐναντίους καταπλήξεται. ὥδε δὴ τοίνυν κὴ τὴν ἐμὴν συμβουλείαν τῆ λογισμῷ. Ⓒ τοῦτ' ὑπηγορεύ ἄριστα, τὸ μὲ ἀχιτόφελ γνώμην παράπεμψαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῆ ἑβραίων, παρήγγειλον αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τὸν πατέρα σου στρατείαν. Ⓒ ὡς ἀλαβὼν τὴν δύναμιν, τὸ πολέμου γένος στρατηγὸς, κὴ μὴ πῆς δύσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ φέρε ῥᾴδιως αὐτὸν, εἰ ἐν φανερᾷ καταλάβης ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὲ απουδὴν ὑπηδέξασθαι κὴ εὐθυμίαν. εἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἐκλείσῃ, μηχανήμασι κὴ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἀχιτόφελ, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου φερεχείθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὴν τοῦτο ἐνῶσε τῇ τούτου διανοίᾳ τὴν τῶ χουσὶ συμβουλὴν ῥῆσαι ἀμείνονα εἶ) δοκεῖν. αὐδύσας γὰρ φεὸς τοὺς ἀρχιερείας σάδωκον κὴ ἀβιάθαρον, τὴν τε ἀχιτόφελ γνώμην ἐξέφηνεν αὐτοῖς Ⓒ ἃ ἑαυτὸ, κὴ ὅτι δέδοκται τοῦτ' ὑπ' αὐτὸ παραινεθέντα φεύγειν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας δαβίδη κὴ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευθέντα. Ⓒ φεὸς ὠδήκελεύσαθαι τάχεως διαβῆναι ἃ ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, κὴ φρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένη). φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τ πόλεως κατηρυμένους εἶχον, ὅπως διακομίσωσι φεὸς τ δαβίδην τὰ φεαττόμενα. πέμψαντες ἓν παιδὶ θεραπαινίδα φεὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, φεσέταξαν μὴ απουδῆς ταῦτα δαβίδη σημαίνειν. οἱ δ' ὡδὲν εἰς ἀναβολὰς Ⓒ μέλλοντ' ὑφρέθητο. λαβόντες δ' τὰς τ πατέρων ἐντολὰς, δύσβοῆς ἅμα κὴ παιδὶ γένον) διάκονοι. κὴ τ' ὑπηρεσίας τὸ τάχος κὴ τ ὀξύτητα κείναντες ἄριστον εἶ) ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδη. ὠμομένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σαδίων τ πόλεως δύο, θέονταί τινες ἱππεῖς κὴ διαβάλλουσι φεὸς τ ἀβεσάλωμον. ὁ δ' ὀλίγις ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τῆ ἀρχαρέων παῖδες, ἐκδραπέντες τ ὁδοῦ, ὠδήγησεν εἰς κώμην τινὰ τῆ ἱεροσολυμιτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρης γὰρ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδέξαντο τινὸς κρύψαι κὴ ὠδήγειν αὐτοὺς τ ἀσφάλειαν. ἡ δ' καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ Ⓒ πλάκας ἄνωθεν ἐείων ὑπεβάλετο, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτὲς, Ⓒ φεὶ αὐτῆ αἰτήσειαν εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπιόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν γὰρ σπουδῇ διώξουσι, καταλήψεσθαι φοῦλεγε. ὡς δ' ὀλὶ πολὺ διώξαντες ἐ κατέλαβον, ἀπέστρεψαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ κὴ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῇ ἔτι συλλήψεως ἐσ), ἀνιμήσασα τὴν φεσκειμένην ὁδὸν αὖθις παρεκελεύσατο. κὴ πολλῇ απουδῇ κὴ χεῖρα χεπαίνουσι φὲ τὴν ὁδοποιίαν, ἦκον φεὸς δαβίδην. κὴ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ, διαβῆναι τ ἰορδάνην, τοὺς μὲν ἑαυτῷ φεσέταξεν ἡ-

δὴ νυκτὸς οὔσης, κὴ μηδὲν ὀκνεῖν δ' αὐτοὺ. ἀχιτόφελος δ, ἃ γνώμης αὐτῷ παρᾳδεδεγμένης, ὅτι βας τῷ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. κὴ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ὑ πειθεὶς, φανερὸς ὢν εἰς μαρεὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρείττω μέλλειν ἥξειν καὶ ἐπανήξειν ὅτι A
τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν
ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ὑβριζόμενον
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδῃ, ὃς καθόλου πάντα σωφρονεῖν
ἀβεσαλώμῳ παρῄνει. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήγξατο αὐτόν. καὶ ὁ μὲν
ἀχιτόφελος, τοιούτῳ θανάτου δικαίῳ αὐτὸν ἠμύνατο,
καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ θεράποντες.
ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προεῖ- B
πάμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστῃ καὶ ὀχυροτάτῃ
πόλει ἐφάνη. δίχον δὲ αὐτὸν διῆρεν ἅπαντες
οἱ ἔρωτες τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς,
καὶ κατὰ τιμὴν τῆς παρούσης δυναστείας. ἦσαν δὲ ἔθνει
βερζέλαος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος
δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας
ἔρως. ἔθνει πᾶσαν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ ὑπηρετῶν
δαψιλείαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας δαπανηρῶς ἐστρω- C
μένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθο-
νίαν χορηγήσαι, καὶ τῷ εἰς ἅπαντα ἅμα κεκοπωμέ-
νοις καὶ τροφὴν χρησίμων δύσκολα διαρκῆ ὑπάρχειν.
καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δὲ, ἀθροίσας με-
γάλην στρατιὰν τῷ ἐβρείων ὅτι τὸν πατέρα, καὶ δια-
βὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, εἰς πόρρω κατεζύξε τῷ παρ-
εμβολῶν ἐν τῇ γαλααδίτῃ χώρᾳ, καταστήσας στρατη-
γὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμασαὶ, εἰς τὸν ἰωάβου τά-
ξιν. ἦν συγγενοῖς αὐτὸ. παῖδος μὲν γὰρ ἰωὴλ, ἰεθάρου. μητρὸς D
δὲ, ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ
ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τοῖς σὺν αὐτῷ δα-
βίδης, ἐπὶ τετρακισχιλίους ὁρᾶν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν
ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἔλθῃ. προσθεὶς δὲ τοῖς
οὖσι χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς ἴσα μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ
μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ ἀβεσαΐῳ. τὸ δὲ ἴσον μοῖραν ἐνεχείρισεν ἰθαΐῳ,
συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γιτθῶν πόλεως ὑπάρ- E
χοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ
φίλοι, γνώμην καταχόντες σωφρονεστάτην. νικηθέντες μὲν γὰρ
συν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησίμου ἔφασκον.
αὖ δὲ ἡττηθέντες ἑνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ
θεὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα παρασκευάζειν αὐτὸν
ἰσχύν. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους οὐκὸς ὄντι ἄλλο
μεταβουλεύσασθαι εἰ. ἠθροίσθη δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύ-
τῃ, ὠφέλειν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἔχειν. ἐκπέμ- F
πειν δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅτι τὸν πόλεμον
παρεκάλει θεοθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνή-
μην εἴτινος μείζονος ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσα-
σθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κατασοφισαμένου ἀπιθόλῃ,
μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηται τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. ἐκ
ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὸν στρα-
τιάν. ἰωάβου δὲ παραταξαμένου τὸν δυνάμιν ἐπὶ τοὺς
τῶν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πε- G
ριβεβλημένῳ δρυμὸν, ἀντεξάγει τὸν στρατιὰν ἐκ ἀβε-
σάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει-
ρῶσι καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ
μὲν, ὑπὲρ τῆς τοῦ βασιλέως ἀπολαβεῖν δαβίδην πα-
ρακινδυνεύοντων καὶ πάσῃ θεοθυμίᾳ χρωμένων. τῷ
δὲ ἵνα μὴ καὶ ταύτῃ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δὶς
τῷ πατρὶ δίκας κολασθείς, αὖθ' ὧν ἐτόλμησεν, αὖθις ἀνομούτων, ὅτε ποιεῖν ὅτε πάσχειν, ἐπὶ ἢ τῷ
πλείστων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῷ σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iothartha, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. ſed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

X.

2. Reg. 18.

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegernnt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicés quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

ἀχιμάᾳ γὰρ αὐτοὺς ζοσίτους εἶ μεμίσηκε. τ̃ ϗ δαβίδου σεβαστοῦ ἵνα τῆ τοῦτων μνεμάδων κρατήσωσιν οἱ δαβίδου, γνώμη τε σεσχύκοντες, ϗ τῆ τῆ πολεμικῶν ἔπισήμη. φεύγοντας ϗ δι' ἀρυμμῆ ϗ φαράγγων, ἐπόμενοι ζοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ϗ ἀπέκτειναν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ ϗ τὸ δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅλοι τὸν ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπὸ τε τὸ κάλλους ϗ τ̃ μεγέθους ἐγίνετο. δείσας ϗ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὄπιβας τῆς ἡμιόνου τ̃ βασιλικῆς, ἔφυγε. φερόμενος ϗ μ̃ ῥύμης, ϗ ὑπὸ τῆ σάλε ϗ τῆς κατόσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτ̃ τ̃ κόμης ἔσχεν ἐνδρῳ μεγάλοις ὑπὸπολὺ κλάδοις ἐκτεταμμένῳ, ὥϛε δόξαι ἀναχρεμάτα. ϗ τὸ μ̃ κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ὑπεκείμενον τ̃ διαπότευ ἐπ φέρον ἐχώρει σεσωτέρω. ὁ δ' ἐκ τῆ κλάδων ἐωρεμμένος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὸς ἰδὼν τῆ δαβίδου στρατιωτ̃, ἐδήλωσεν ἰωάβῳ. ϗ πεντήκοντα σίκλους αὐ αὐτ̃ δεδωκέναι τῆ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ ἔκαλεν ἀπέκτεινε τὸν ἀβεσάλωμον, ὃ δ' εἰ δεκίλιους εἶπεν ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' αὖ διέθηκά μου τ̃ τ̃ διαπότου παῖδα, ϗ ζαῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τῆ νεανίσκου δεήθέντος. ὁ ϗ, κελεύσας αὐτ̃ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τ̃ ἀβεσάλωμον, ζεξύσας ϗ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ϗ τὰ τῆ ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεστάντες τ̃ δένδρῳ καθαιρῶσι τ̃ νεκρόν. ϗ τ̃ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ ϗ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῳ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, ϗ τὸ χῶμα τάφου ϗ μέγεθος λαβεῖν. στηλίας ϗ ἀνακλητικὸν ὁ ἰώαβος ἀπέχετο τῆ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῆ πολεμίων δυνάμιν, φεισάμενος τ̃ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθι μαρμαρίνῃ δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς ϗ τῆ τέκνων αὐτ̃ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μενεῖ τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτ̃ ζῶντα μὲν ἄῤῥενα, θυγάτηρ ϗ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικησάσης δ' αὐτῆς τῷ δαβίδου υἱωνῷ ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν ἀβιᾶ. ☾ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀῆλθε, ϗ τίς αὐτὸν διαμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκόρπισθη. Αχιμᾶς ϗ ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτ̃ τ̃ νίκην ὅλης ἐφάψαι πορεύθέντι δαβίδ ϗ μηνύσαι, ϗ ὅτι τ̃ ὥϛε τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε ☾ προνοίας, διαγγελίσασθαι. ☾ τὸν μὲν ὁ προῆκεν εἰπὼν αὐτ̃ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γενομένων, νεῦν ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτ̃, μένειν δ' ἠξίου. καλέσας ϗ τ̃ χουσὶ, ἐκείνῳ προστάξετο τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. τῷ δ' ἀχιμᾷ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅλως τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, ὡς μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσειν δὲ περὶ τ̃ ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτ̃ τὴν πρὸς τὸν δαβίδην ἄφιξιν, ϗ τὴν ὀπτομετέραν ἐμβαλὼν τ̃ ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάσει.

καθε-

καθεζομένῳ ἢ δαβίδ μεταξὺ τῆς πυλῶν. καὶ βλέ- A
μματι πρὸς αὐτὸν τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γείλη τὰ κατ' αὐτὸν, τῇ σκοπῷ τὶς ἰδὼν τὸν ἀχιμάας
ἔρχόμενον, καὶ μήπω τὸν ὄντι γνωρίσας δρομάμφος εἶπε
πρὸς τὸν δαβίδην βλέπειν τινὰ εὐφραινόμενον πρὸς
αὐτόν. τῷ δὲ ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. καὶ
κεῖνον ἢ ἄγγελον ἀγαθὰν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμάας
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγηθμένον τὸν σαδώκου παῖδα
τῷ ἀρχιερέως προτρέχειν ἐσήμανεν. ὁ ἢ δαβίδης, B
εὐτυχὴς γεγόμφος, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν
εἶ), καὶ τινων δικαίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ
μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀχι-
μάας, προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην ἀγγελίζει) καὶ κρατος. ἐρομένου
ἢ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὴν ἔφα-
σκεν ὑπὸ ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῇ πολε-
μίων γεγομένης, ἀκούσας ἢ μεγάλης βοῆς διωκόν- C
των τὸν ἀβεσάλωμον. καὶ πλέον μὴ μαθεῖν ἔφη τὸ
πεμφθέντα ὑπὸ ἰωάβου δηλῶσαι τελῶ νίκην γεγενῆ-
σθαι. ἐφαμένου ἢ τοῦ χυσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τελῶ νίκην σημήναντος, πρὸς τὸ παιδὸς αὐτὸν αὖθις
ἔρεσθαι. ὁ δὲ ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν
ἀβεσαλώμῳ γεγόνοτε. ἔστι ὁ λόγος, ὑπὸ τελῶ ὅτι νί-
κην χαρὰν εἶασεν, ὅτ' αὐτῷ μεῖναι μεγίστην ὄσαν, ὅτε
τοῖς τραπώταις. αὐτὸς μὴν ἢ ἀναβὰς ὅτι τὸ ὑψηλό-
τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμφος τὰ D
στέρνα, καὶ τελῶ κεφαλεῖ παραττόμφος, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν αἰκιζόμφος. καὶ τέκνον ἀβεσσαλῶν, ἄθε-
μοι τὸν θανάτον ἐπελθεῖν ἐγὼ τοῦ καὶ ἅμα σοὶ τε-
λευτῆσαι. φύσει ἢ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔ-
τι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ἢ καὶ ὁ ἰώαβος,
ἀκούσαντες ὅτι πεπενθεῖ τὸν υἱὸν ἔτως ὁ βασιλεὺς, ἠ-
σχυνθησαν μὴ τῇ τῆς νενικηκότων χήματος εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι E
πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καθαλυφαμένου
ἢ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν
ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φήσι, λαμβάνεις
δικαίαλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὴν ἀγαπῶντας
σὲ καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν ἢ τῇ σῇ
γυναικὶ δοκεῖς μισεῖν. στέργειν ἢ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ
πενθεῖν ἐκεῖ ὄντας οἳ δίκη τεθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβε-
σάλωμος ἐκράτησε, καὶ τῇ βασιλείαν βεβαίως
κατέχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λέγεσον. F
ἀλλὰ πάντες ἂν ὑπὸ σοῦ καὶ τῆς σῶν ἀρξάμφοι τέκ-
νων, ὑπολώλαμεν οἰκτρῶς, ἐ κλαύσεταν ἡμᾶς τῆς πο-
λεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεῶντας ὅτι τοῖς
κακοῖς κολαζόντων. σὺ δὲ οὐκ ἀρχικὴν ταῦτα ποιῶν
ὅτι μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ἔτως ἐ-
γένετο. παυσάμφος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προσελ-
θὼν ὤφθητι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς
καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας ἀχαρίστησον.
ὡς ἐγὼ ἥκουσον, αὖ ὀλιγῴης τοῖς ἄρτι σεσωσμένοις, G
ἀναστείσας ὅπως ἰδῇ σου τὸν λαὸν, καὶ τελῶ βασιλείαν
ἑτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πιστεύσεσον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώαβος, ἀπέστρεψεν
ὑπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῆς σεσωμένων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχημασάμενος
γὰρ αὐτὸν δαβίδης, καὶ ποιήσας ὀλιγοδέεσον εἰς τελῶ τῆς πενθοῦς θέαν, σεσὶς πύλαις ἐκάθισεν,

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo: Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, inquit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderate non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantùm beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc electo alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susciperat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem ill occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abilæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimate volo, hanc esse mihi adicialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ κατασπάσασθαι. ☪ ταῦτα μὲν οὕτως ἔφερε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν ἐβραίων μετ' ἀβεσαλώμου νυόμβιοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας λυθ ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολεμίων αὐτοῖς πολέμων παρέχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν. ἤγνωσ τεθνηκότος τε κατασαθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, πρὸς καλοῦσι δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, εὐνοϊκῶς δ' πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῶν δ' ἀναγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τῆς βασιλείας ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὐ συνεχέσεσιν ἀπηγγέλλετο τῷ δαβίδη. κἀκεῖνος ἐδόκει ἥττον ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς δια-
λεχθῶσιν, ὡς ἀρρεπὲς εἴη αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης δαβίδ λυ χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμασᾶ τῷ στρατηγῷ προστάξειν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ πείθει τὸ πλῆθος δαβίδη τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντων τῶν λαῶν στρατηγίαν λυ αὐτοῦ καὶ ἀβεσάλωμος παρέχειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν ἀμεσαν ἔπεισαν τὰ πρὸς τὸν βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ φρονήσεσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλὴν, πρεσβείαν πέμψαι πρὸς δαβίδην παρέσβεις, πρεσβεύοντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσβευσαμένου τὸν ἀμεσᾶ. τῆς μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γίγα παῖς σεμείας, μ̄ χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβαὶ ὁ ἀπελεύθερος σαούλου, ☪ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μ̄ οἰκετῶν εἴκοσι. ἕτοιμοι σὺν τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐνεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷσα διάβῃ μετὰ τοῦ ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅπι τὸν ἰόρδανον, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀναβαὶ ὅτι τὴν γέφυραν σεμεεὶς. καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδέῖτο συγγνώναι πρὸ τοῦ εἰς αὐτὸν ἡμάρτημένων, καὶ μὴ μνεσθῆς πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν ημωείαν ἐν ἀξιώσει γενόμενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀπολουμένου αὐτοῦ ☪ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, διὰ τοῦτο οὐ εἶπεν ὅτι τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατασαθέντα βασιλεύειν; δαβίδης δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτὸν, καὶ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρεία παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὑπὲρ ταῖς πρό-

ταις ταραχὰς καὶ στάσεις. ἐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίεναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. οὕτω εἶπεν ὦ σεμεεί, θάρρει, καὶ φείσῃς μηδὲν ὧν τεθνήξομένος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ. ἀπλώ-

ἀπέλιπεν ἢ αὐτῷ ὁ σαοὺλ ἰωνὸς μεμφίβοσθος, A
ῥυπῶντα τ' ἐσθῆτα θερεπίμβλιος, τ' κόμιλω καθεῖσαν
ἢ κατημελημμένω ἔχων. μᾶ γὰ τ' δαβίδου φυγήν, ὅτε
ἀπεκείρατο λυπούμβλος, ὅτε καθῆρε τὶω ἐσθῆτα,
κατακείνας αὐτὸς συμφορὰν ταύτλω ὑπὸ τῆ τῦ βασι-
λέως μεταβολῆ. διεβέβλητο ἢ καὶ ὑπὸ τὸ ὑπηρέ-
του σιβᾶ θεὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπασαμβνω δ' αὐτῦ
τ θεοσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τὶ δὴ ποτ'
ὁ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς. ὁ B
δ' ἀδίκημα τῦτ' ἔλεγβ εἶ σιβᾶ. κελεύσας γὰ παρα-
σκευάσασθαι τὰ θεὸς τὶω ἔξοδον οὐκ ἐφέντισεν,
ἀλλ' ὥσπερ ἀὐδενός τινος, ἅπας παρήκουσεν.
εἰ μβ τοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐῤῥωμβνας, οὐκ ἂν ἀπε-
λείφθην συ, χρῆσθαι θεὸς τὶω φυγὶω ταύταις δυ-
νάμβνος. ὁ τῦτο ἢ μόνον ἠδίκησέ μου τὶω θεὸς σὲ
δέσποτα δυσέβειαν, ἀλλὰ καὶ θεοσκλέβαλε, καὶ δι-
ψῦσάτο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τοῦτων ὑδὲν ἡ C
δμένοια ἡ σὴ θεοσίεται, δικαία τε ὖσα, καὶ τὶω ἀλή-
θειαν ἰδὶ ἰχύειν τε βύλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα.
μείζονα γὰ κινδυνύσας παθεῖν ὑπὸ τῦ πάππου τῦ
μβῦ, τ' ὅλης ἡμβῦ γβνεᾶς ὀφειλύσης εἰς ἐκεῖνα ἀπο-
λωλέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγβνυ, τότε μάλιστα
πάντων ἐκείνων λήθω ποιησάμβνος, ὅτ' ἐξυσίαν τῆς
ὑπὲρ αὐτῦ τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἢ σὸν ἔκει-
νας ἐμὲ καὶ δὴ τῆς τραπέζης εἶχες ὀσημέραι, καὶ ὑ- D
δὲν ἀπέλειπον τῦ συγγλυῶν τῦ μάλιστα τιμωμβνου.
ταῦτ' εἰπόντος, ὅτε τ μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, ὅθ'
ὡς καταψυσάμβνον τὸν σιβὰ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ
μβῦ τῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνω πάντα χαρισάμβνος φή-
σας, αὐτῷ ἢ συγγνώσκειν ὑπέσχβτο, τῆς ὐσίας αὐτῷ
τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ἢ μεμφίβο-
σθος, πάντ' ἐχέτω μβῦ εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπό-
χρη τὸ, σε τὶω βασιλείαν ὑπολαβεῖν. βερζέλλον δὲ
τὸν γαλααδίτλω ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ E
παρεχημβνον ἐν τοῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβίδην τε
θεοπέμψαντα μέχρι τ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελ-
θεῖν ἕως τῆ ἱερουσολύμων. γηροκομήσειν γὰ αὐ-
τὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
θεοντήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ἢ, πόθω τῆ οἴκοι παρη-
τεῖτο τὶω μετ' αὐτὸ διατριβὶω, καὶ τὸ γῆρας λέγων ὑ
τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ὑπολάβειν τῆ ἡδέων,
εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη θεοβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε κα- F
ταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς θεοντεῖν, ὅπ' ταύτλω ἡξίου
βουλόμβνον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν
ὑπολαῦσαι. ἔτε γὰ τροφῆς ἔτε ποτῦ συνιέναι δι'
τὸν χρόνον. ὑποκελεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤ-
δη θεὸς αὐλῶν ἦχοις καὶ μέλη τῆ ἄλλων ὀργάνων ὅ-
σα ἥδιστα βασιλῆσι τέρπει τοὺς ἐνδιατριβομβνους. ἔ-
πος δὲ λιπαρῶς δεομβνω, σὲ μβὺ εἶπεν, ὑπολύω,
τὸν δὲ ἀχίμαανον υἱόν, ἄφες μοι, πάντων γὰ αὐτῷ με-
ταδώσω τῆ ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλος μβὺ κατα- G
λιπὼν τὸν υἱόν, καὶ θεοσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ
πάντων ἐνδξάμβνος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυ-
χλύ, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ἐγένετο δ' εἰς γάλ-
γαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ θερὶ
αὐτὸν ἔχων, καὶ τὶω ἰούδα φυλλύ. ἀφικνουῦται
δ' εἰς γάλγαλα θεὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας θρῶ-
τοι, μᾶ πολλῆς πληθύος, καὶ τὶω ἰούδα φυλλὶω κατεμέμφοντο λάθρα θεὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαι,

Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falsò delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque; rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd inscijs cæteris ad regem se contulisset;

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicaris, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quod nobis nescientibus ad regem veniistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt cum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquísque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

2. Reg. 20.

ὡς δεῖν ἁπᾶς πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπεροψίαν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχερῶν αὐτοὺς ἥκοιεν προληφθέντες. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντας αὐτῷ, καὶ δεῖν τοῦτο μᾶλλον προθυμεῖσθαι, καὶ σπεύδοντας φθάσαι. εἰ μήτοι γε δεῖν τοῦτο προτιμᾶσθαι δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅτι τοῦτο δυσφορεῖν, ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. τοιαῦτα δὴ τὰ ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων ἐπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, ἐπ' ἀμύνασιν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῷ δικαιολογουμένους μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῖς ἁπάντων ἀξιόπιστον φῶτα τῷ θεῷ λαῶν, πάντων ἡμῶν ἐξ) συγγενὴς κείσεται. καὶ δεῖ τοῦτο μὲ λαὸς ἅπας ἴσθι καὶ μοίρας ἴσχει, μίαν δ' ὑμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιήσατο δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αὖρ τις ποτὲ ὡς, καὶ τάσσει χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχορίου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σας ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τις ἡμῖν ὧδε δαβίδου μοῖρας, ἴστε κλῆρον ὧδε τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβὶδ μὲν καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτῷ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλου μετήγαγε οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀπαδίσια τοῖς ὑπεμελομένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δ' καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δ' στρατιὰν ὅσην δύνα) συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μετὰ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα ὧδε δῷ αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, σὺν ᾗ ἐμελλε πολεμήσειν τὸν υἱὸν βοχορίου. ἐξελθόντος δ' τῷ ἀμεσαὶ, καὶ θᾶττον τῷ ἔθεσιν τῆς στρατιᾶς βραδύνοντος, ὡς ἐκ ἐπαινεῖ, τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, ἐκ ἐξ) σύμφορον ἀσχολεῖ τὸν σαβαῖον διδόναι. μὴ γὰρ μείζονι πλείονι ὧδε δῷ, μείζονων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἢ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη γένηται. μὴ θᾶττον τοῦτο ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τῷ ὅσαν ὧδε λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσαλώμου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀκούσασα δ' αὐτὸν φθάσας, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' ἐκ ἐπ μέλλειν ἔχειν. ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δυνάμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἕτοιμα κελεύσας, ἐξόρμησεν ὅτι τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῆς ἱεροσολύμων, γεγυμνωμένος, πολλὴν ἀμεσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπλοΐστησεν αὐτῷ. θεὶς δ' ὁ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσᾶ, φιλοτίχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπίπτουσαν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γενείου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον ἀγνωσκέτως παντελῶς ἀθέσπιν,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν ποιῆσαι συγχωρῶν Ⓒ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας Ⓒ τὸ ὦδε πρὸς τὴν βασιλέα πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν τὴν ἀρχὴν Ⓒ τὴν ἀβέτηρον ἐφόβησεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ ὦδε φόνημα προφάσεως διαφορᾶς ἀγνῶσαν ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσαὴλ ἐκδικεῖδῃ νομιζόμενος. τῷ δ' ἀμασᾶ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἦν προκάλυμμα. διωκτέινας δ' τὸ στρατιὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἵνα πρὸς τὸν νικητὴν, βοᾶν ἐπεκελάμβανος πρὸς τὸν στρατὸν, ὅτι πάθοιεν μὲν ἀμασαῖ δικαίως, ἢ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δ' φεύγοιτε τὸ τῦ βασιλέως, ὅπισθι αὐτὸ τῦ στρατηγῦ ἰωάβου, ἢ ἀδελφῦ τῦ τοῦτου ἀδελφοῦ. κατεμάνθανε δ' τῦ σύμπαντος ὅτι τ' ὄχλου, Ⓒ παντὸς τῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, ἢ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, ἢ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπόκρυφον τῆς ὁδῦ, πάθοιεν αὐτόθι ἢ κατάπαυσιν ἴμεπον. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἀκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ δέκα πόσις τ' ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, ἀλλοῖς εἰς ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβιλμαχία λεγομένῃ. παρεγενόμενος δ' ἐκεῖ, ἢ τῇ στρατιᾷ ἀφεκαθέστας τ' πόλιν, ἢ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐπέλεσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, ἢ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δ' ἐξαμάρτῃ γὰρ αὐτὸν τ' ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διακεῖσθαι. γένεσιν δέ τι σώφρον ἢ σωτικὸν, ἐπ' ἐκάταις ἤδη τὴν πατρίδα κεκμηκυῖαν θεασάμενον, ἀναβαὶ ὅπι τὸ τεῖχος, προσπελάσας δ' τῷ ὁπλίτῃ τὸν ἰωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῦσι Ⓒ τοῖς στρατηγοῖς διοδεύειν, ἵνα τοῖς πολεμίοις τοῖς ἰβραίων ἀκάρωσι Ⓒ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνίαν ἀπάντων. σὺ δ' ἀνεπιζῆς μητρόπολιν ἰσραηλίτιδ' καταβαλεῖν Ⓒ πορθῆσαι, μεμὴν ἀκαμπτοῦσαι. ὁ δ' ἴλεως μὲν ἀχεται τὸν θεὸν αὐτῷ δέκα μόνον. αὐτὸς δ' ἔτως ἔχειν ἔπεσιν, ὡς μηδένα τῷ λαῷ φονεῦσαι, ἐχ ὅπι πόλιν ἀκέλεῖν βέλεσθαι πολεκαύτῳ. λαβὼν μὲν τοι παρ' αὐτῷ τὸν αἰτίαν τὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς πρωτείαν σαβαῖον ἰόν τ' βοχορέιν, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας ἢ τῷ στρατιᾷ ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ ὦδε τῷ ἰωάβῳ, μικρὸν ὑπερθεῖν δεῖσαι, τῷ γὰρ κεφαλῷ δίδοις αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι τῷ πολεμίῳ, κατέβαινε πρὸς τοὺς πολίτας, ἢ βέλεσθαι, εἰπεῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ πάσχειν ἀπολέσθαι ἢ γυναικῶν ἅμα ἀνδράσι πονηροῦ ἢ μηδὲ τῆς δεῖ γνῶναι, ἢ τοῦτον ἔχειν αὐτὶ δαβίδ τ' θεσυτ' διεργασαμένος ὑμᾶς βασιλέως, ἢ πρὸς δύναμιν τοσαύτην ἢ πλικαύτην αὐταγρεῖν μίαν πόλιν, πείθῃ, τ' κεφαλῷ ἀποτιμῶντας τ' σαβαῖ, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ ἰωάβου στράτευμα. τούτῳ θυομένῳ σημέας ἀνακλητικὸν ὁ τῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παρεγενόμενος εἰς ἱερσόλυμα, πάντας ὑποδέκτυται πάλιν τῷ λαῷ στρατηγός. καθίστησι δ' ἢ κ' βασιλέα ὁ βασιλεὺς ὅπι τῆς σωματοφυλάκων ἢ τῆς ἑξακοσίων, ἀνέσεμον δ' ἐποίησεν ὅπι τῆς φόρων, ἢ σαβάθην ἢ ἀχίλαον, ὅπι τ' ὑπομνηματογράφων, σουσὰ δ' γραμματέα, σάδωκον δ' ἢ ἀβιαθὰρ λεῦ, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μὲν δ' τούτω τ' χώρας λαμπρᾶ φθορομένης, ἐπέτυνεν δαβίδης τ' θεὸν, ἐλέησαι τ' λαὸν, ἢ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ κ' τῶν ἄλλων φανερὸν ποῆσαι τ' νόσου. τῆς δ' προφητῆς ἐπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀνοκτίνας ἀπόθανον ἐξαπατήσας;

A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque eadem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadaver. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longè à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim iracebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasis, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium finem principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo mansit.

XII.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat; 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrẽ si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accîtis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missо à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. *Reg.* 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ σφετερὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν οὖν τινων δίκην λῶ αὐτοὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ἀπ' τῆ αἰτημάτων ταύτην αὐτοῖς δοθῆναι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῆ κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα δι' τῆ προφητῆ ἔμαθεν ὀπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλον' τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῆ δ' ἐκ τῶ θμίους τὸ σαοὺλ παραλαβεῖν ἑπτὰ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθη φεισάμενος τ ἰωνάθη παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἀπόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν ἀπολύσας τ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν διθιώσην ἡ τῆ ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅτι παλαισινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ξιφήμενος, ἐμονώθη διώκων. ὁ γιγόμενος ἔκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῆ πολεμίων, ἄκμηνος μὴ τοῦτο μα, ἀράφα δ παιδός. ὃς δὴ λῶ μὴ κ ἀπόγονος τῆ γιγάντων. ἔχων δ ξυσόν, ὃ τὴν λαβὴν σιδήλκειν σαθμὸν, τεσσάρων σίκλων, ὁ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, ὁ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὅπισθεν ὡς ἀποκτείνων τὸν τῆ πολεμίων βασιλέα, παρέστο γὸ ὑπὸ τὸ κόπτε. ὀπιφανεὶς δ' ἐξάφνης ἀβεσσαῖος ἰωάβη ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὴ ὑφήνιστε θεῖναι κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. λύσεγκε δ' ὅτι τῆ παρ' ὀλίγον κινδυνεύσαι τ βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθὼν τι τ δ' ἐνῶν, σβέσῃ τ λαὸν τ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξοι πολὺν διώσαντος χρόνον. σὺν ἐλθόντων δ' τῆ παλαισινῶν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἦλθε δ' ὑστερον καὶ σφόδρα δόξαν ἰσχύσειν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τ πρὸς δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὸ πολλοὺς τ αὐχένων προγόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, ἀγὼν τε τ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τ ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἦλθε δ' υεφαῖος ὁ συγγενὴς αὐτῆ. μονομαχήσας γὸ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῆ παλαισινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, ὁ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀνῄρουν μαχόμενοι δ' ἐπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τ ὅρων τ ἑβραίων χώρας ἐν ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μ ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρᾳ τ βάσεων ὁ τῆ χειρῶν, ἑνὶ πλείοσιν εἶχε τῆ κ φύσιν. ἐκ τ ἓν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός, ἀνεῖλέτο αὐτὸν, ὁ τ ὅλης νίκης ροπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ ὅδε γὸ ὁ παλαισινὸς κύκλῳ τῆ γιγάντων ἀπόγονος ἦν. μιᾷ δ' ταύτῃ τινὶ μάχῃ, ἓξ ἐπ' τοῖς ἰσοπαλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδυνων, καὶ βαθείας ἀπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μ γὸ τεμένεσι, τοῖς δ' πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τ θεὸν.

κατὰ

κατά τε τ̃ τ̃ καλυμμένων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κλ̃ τὰς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ἢ τ̃ ὀργάνων ὅτιν ἰδία διαύτη τις τὸν
ζῆπον. ἡ μ̃ κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐζημμένη, τύπτεται
πλήκτρῳ. ἡ ἢ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούε). κύμβαλά τε ἰῶ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ ᾠδεῖ μ̃ τούτων ὅπῃ ζοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τιὼ τ̃ῆ̃ ᾠδειρημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀρκούντως λέλεκ). τ̃ῆ̃ ἢ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ᾠδεῖ
αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ δραστηριώτατοι καὶ λαμπροὶ B
τὰς ᾠδάξεις, ὀκτὼ ζ̃ εἰκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ ζ̃ τὰς τ̃ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέ-
σουσιν ἕτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν ἕτοι καὶ χώραν ὑ-
πάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μ̃ οὖν,
ἴσαμος ὁ ἀχεμαίε. ὃς πολλάκις εἰς τ̃ ᾠδάταξιν
ἐμπεσῶν τ̃ῆ̃ πολεμίων, ἃ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος,
πρὶν ἐννακοσίους αὐτ̃ῆ̃ κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἰῶ ἐλεά-
ζαρος ὁ δωδέε, ὃς ἰῶ μ̃ τ̃ βασιλέως ἐν ἀρασάμῳ
ἕτός ποτε, τ̃ ἰσραηλιτ̃ῆ̃ καταπλαγέντων τὸ πλ̃ῆ̃θος τ̃ C
παλαισινῶν ζ̃ φευγόντων, μόνος ἔμεινε. ζ̃ συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτ̃ῆ̃ πολλούς, ὡς ὑπὸ τ̃ αἵ-
ματος ᾠδοκολληθῆναι τ̃ ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεθραμμένους ὑπ' αὐτ̃ῆ̃ παλαι-
σινοὺς, καταβαίνειν διώκειν, καὶ θαυμασίως καὶ δραβόητον
τότε νίκην ἄραδαι, τ̃ῷ μ̃ ἐλεαζάρῳ κτείνοντος, ἐπομένῳ
δ' τ̃ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. ζῆτος δ'
ἰῶ, ἰλᾶ μὴν ὑός, σεβαῖος δ' ὄνομα. καὶ ᾠδεῖ ἐν τοῖς ᾠδὸς D
παλαισινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτ̃ῆ̃
ᾠδαταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τ̃ δύναμιν φο-
βηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς τράπεμα ζ̃ τά-
ξεις, καὶ τοὺς μ̃ αὐτ̃ῆ̃ κατέβαλεν, τοὺς δ' ὁ καρτερήσαντος
αὐτ̃ῆ̃ τ̃ ἰσχυῖ καὶ τ̃ βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ὁπισραφέντας
ἐδίωξε. ταῦτα μ̃ ἔργα χειρῶν, ζ̃ μάχης οἱ ζ̃εῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δ' καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τ̃ῆ̃ παλαισινῶν δύναμις πολεμήσαι,
δαβίδης μ̃ ὅπῃ τ̃ ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς ᾠδειρηκα- E
μεν, πολυόμματος τοῦ θεοῦ ᾠδὶ τὸ πολέμιον. ὁ δ' τ̃ ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κλ̃ήμης, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομεν
ἐν τ̃ῇ̃ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ ᾠδὸς τ̃ῇ̃ λάκκῳ τ̃ῇ̃
ᾠδὸς τ̃ῇ̃ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ὀξ αὐτοῦ πιεῖν αὐτὸ
κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ ζ̃εῖς ἄνδρες ἕτοι, ὡδὶ χρῆμα
σκιρτῶντες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τ̃ῆ̃ πολεμίων ὁρμήσαν- F
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεέμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τ̃ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν ᾠδὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισινοὺς καταπλαγέντας φυ-
τ̃ῆ̃ τὸ θράσος καὶ τιὼ δύψυχίαν, ἡρεμῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ̃ῆς ὀλιγότη-
τος. κομισθέντος δ' τοῦ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κιν-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
καὶ διὰ τοῦτο μὴ ᾠδοσύκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔπεισε δ' ἀπ'
αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ᾠδεὶ τ̃ῆς σωτηρίας τ̃ῆ̃ ἀνδρῶν διαχα-

tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæ fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemēi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, quàm mongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerūt facinora que hi tres in præliis ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenīſſent, hauſta aqua per cādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

ριάσας αὐτοῦ. μ̃ Ϛοῦτος ἰῶ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ ᾠδεῖ μιᾷ ἡμέρᾳ τ̃ῆ̃ πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τ̃ῆ̃ ἡμέρᾳ. ᾠδελθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν δραστήριων ἐν τῇ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν κρατήσειν αὐτ̃ῆ̃. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ἦθος, θαυμασῶ τὸ
μέγεθος, ᾠδελεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τ̃ῇ̃ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. ᾠδιλόμενος
γὰρ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

quendam puteum illapsus est: cuius os quòd angustum esset, videbat breui fore vt id niuibus oppleretur, atque ita desperato exitu, & salute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & cùm descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoscere quantus millium
2.Reg.24. numerus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Moysis, qui prædixerat quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semisiclum, iussit Ioabum imperatorem vt iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coegit fine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat. sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia censebātur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendisset, supplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum inter Hebræos sæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem responsionem, ut Deo renunciare posset: rex cogitans quòd si famem peteret, sui magis quàm aliorum rationem habuisse videri posset: quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod si per tres mēses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quàm in manus hostiū. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renūcianre, pestilētia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis absumerētur, nec facilè esset morbum cognoscere. Mors enim vna erat, sed plurimis & incōpertis causis homines rapiebat, alius enim post alium efferebatur, & clanculū obrepēs malū celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterāt, sed inter officio medicorū expirabāt. alij subitò tenebris oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

A. προσαιθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ ⸂τ̄ τοῦτο ⸃ τοῖς προφηταῖς προέξει, ἢ ὡς ῥᾴστον αὐτῷ κατ' ὀλυχίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τ̄ θεῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσεν. ⸂ξενῦ δ' ὄντος τῦ τόπου, ⸃ θηλος ὢν ἀφανὴς ἐσόμβος, ἐμφερὴς ὑμβρῳ τῇ χιόνι. πόρρωθεν οὖν ὑδέν᾽ ἄλλο βλέπων ἐξόδε ἢ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τῦ δ' ἤχου ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, ἢ προὴς τ̄ βοὴν ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ τόπιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῇ μὴ χεῖρας ξύλῳ, ⸂ἅπαξ ⸃ χρῆμα ἀπέκτεινε. ἢ οἱ λοιποὶ δ' τεσσαράκοντα ⸂ξεῖς, ⸃ τοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δ' βασιλεὺς δαβίδης, βυλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῦ λαῦ, τῇ μωύσεως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ⸂ὑφ' ⸃ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῶν ⸂τ̄ θεᾷ τελέσθω ἡμίσικλον, ⸃ προσέταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορεύθεντι πάντα τ̄ ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τ̄ δ' ὐκ ἀναγκαίων εἶ φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, ὐκ ἐπείθη, προσέταξε δ' μηδὲν μελλήσαντι, βασίζειν ὅπι τὸν ἐξαρίθμησιν τ̄ ἑβραίων. ἰώαβος δ', τοὺς ἄρχοντας τ̄ φυλῶν ⸂καὶ λαβὼν ⸃ γραμματεῖς, ὄπιων τ̄ τ̄ ἱερουσαλὴμ χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὀξὺ καταυοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱερουσάλυμα πρὸς τ̄ βασιλέα, μῆ μιᾶς ἐννέα ⸂καὶ ⸃ ἡμέρας εἴκοσι. καὶ τ̄ ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τ̄ λαῦ, χωρὶς τ̄ βενιαμιτῶν φυλῆς, ἐξαριθμήσας γὰρ αὐτὸ ὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὐδὲ τὴν λοιπὴν φυλήν. μετανόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τ̄ θεὸν ἁμάρτων. ἦν δ' τ̄ ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν. τ̄ δ' προφήτην δηλωσάντων τῷ δαβίδη ὅτι δι' ὀργῆς ὄντα αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ ⸂παρακαλεῖν ⸃ ἁμαρτεῖν γίνεσθαι καὶ συγγινώσειν ἡμάρτηκότι. χάλεπον δ' τ̄ προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ⸂ξεῖς αἱρέσεις ⸃ κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ⸂ἓν ⸃ δοκιμάσῃ, πότερον θέλῃ λιμὸν γενέσθαι καὶ τ̄ χώραν ὅπι ἔτη ἑπτά. ἢ ⸂ξεῖς ⸃ μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τ̄ ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐνεγκεῖν καὶ νόσον ὅπι ⸂ξεῖς ⸃ ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών, ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ⸂διὰ ⸃ συνεχυμένος. τ̄ δ' προφήτης, τοῦτο δ' εἶν ⸂ἐξ ⸃ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ἐπινοεῖναθ' ⸂ταχέως ⸃ ἵνα ἀπαγγείλῃ τ̄ αἵρεσιν αὐτῷ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται, ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς μὲ ἀφόβως, ὅπ πολὺν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνους δ' βλαβερῶς. αἰ δέ γε ἕλῃ ⸂ξεῖς ⸃ μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅπ τοὺς ἀνδροτάτους ἔχοι ⸂πρὸς ⸃ αὐτὸν καὶ φεύγεια, καὶ δὴ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τ̄ πόλεμον, ἡτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ θεῖον ἴσον ἀπάντων γίνεται, προειπὼν ὅπ πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τ̄ θεῦ ⸂χεῖρας ⸃ ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τ̄ πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δ', τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὑ μονοῤῥόπως. ὑδ' ⸂ὥστε ⸃ ῥᾴδιον καταυοῆσαι γίνεσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲ κακὸν, ἓν ἦν. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν ὑδ' ὁπιοῦν ἄλλῳ διαφθείρεσθ. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ⸂ἕξοιαν ⸃ τὴν τελευτὴν ἐποίφερε. τῷ μὴ αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. οἷον δ' καὶ μαραινομένων ⸂τοῖς ⸃ παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ⸂παραλειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων.

αἱ δ'

οἱ δ' αἰφνίδιον σπότοις αὐτῆς τὰς ὄψεις ἐπισκοτοῦντος, ἐκλιποψυχεῖς ἀπόιμωζον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστῳ τῇ ταφῇ. ἀπώλοντο δ' ἀρξαμένης ἔωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστης, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς λοιπολοίσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δὶ αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἰη δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμήν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ μεταβάλλει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείσεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακύσας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι καὶ θυσιαστήριον εἰς τὴν ἅλω τοῦ ἰεβουσαίου ὀρονᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμψεν ὅπῃ τὸ ὡδαγελμένον αὐτῷ τόπον. ὀρόννα δὲ τὸν σῖτον ἅλοων, ἅτε ἡ βασιλεὺς προσιόντα καὶ τοῖς παισὶ καὶ αὐτῷ πάντα ἐθεάσατο, προσδραμὼν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα δαβίδι. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέφετο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρόννα πυθομένου τί παρεῖη πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκάυτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγασθεὶς μὲν αὐτοῦ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν παντὸς, ἐὰν δέῃ δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τοῦ δὲ ὀρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅτι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἐπεκαλέσατο καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας εἰρηνικὰς. καταφανὴς δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὐμενὴς γίνεται. σωθεὶς δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβραμον τὸν ἑὸν αὐτοῦ ἴσακον ὥστε ὁλοπαντῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τῷ παιδὶ κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ ἄβραμος, ἀντὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς δαβίδης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τοῦ λαοῦ παντὸς, καὶ οἰκοδομήσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην δυσχόως ἀφῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἔπος εἶλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μεθ' ἣν ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοῖς παροίκοις, καὶ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοῖς ὀκτακισμυρίοις. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἐφαφέρειν τοὺς λίθους. καὶ ἑξακισχιλίους ἢ καὶ πεντακοσίους τῶν ἐργαζομένων ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγεθέστατα,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prãdium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbẽ simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suã familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mãdatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatũ B locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestũ acciderit, quẽadmodum superiùs diximus. Hoc percontãte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & C aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precaríque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orõna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulãdus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui puerì vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditũ, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocẽ D Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eũ misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehẽdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac ris ad horum operum vsum congessit; materiémque cedrinam multam & prægrãdẽ, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cẽmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, eúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Prægrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc. n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella, inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: nã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς ὁ τῆς ξύλων χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι νεῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὢν, καὶ τῆς τούτων ἀπειρίας διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρεσκευασμένην ἔχων, ῥᾳδίως τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς Δαβίδης ἔτι ζῶν ἐβασίλευσε τὸν υἱὸν Σολομῶνα.

ΚΑλέσας δὲ τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἐκέλευσε δι' ἀμφότερον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βεβούλημαι κωλύσειν ὁ θεὸς, ἀμφὶ τὰς πολέμους διαφερομένην. προείπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, εὐδαίμονα κατασκήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῇ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ δ' εἶπεν, ἐπεὶ πρὸ τῆς ἡμέρας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ὑπόσχεσε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ ἡμέσθαι, αὐξῆσον ὑποδομῶν τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὑποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἑτοιμα ποιήσω. γίνασκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκοῦ δὲ σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα. ξύλων δὲ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. ἂν δέπι τούτοις σοι πρόσθῃ, σὺ προθήσεις. νομοθέτου δίνυν τούτῳ, ἄρχος ἔσῃ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων πρόσαντην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τὸ οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδείας ὄντας τῆς κακῶν, πρός τε τὸ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὶ τούτων εἰρήνην καὶ δυναμίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸ πολλοῦ ναὸν ὠρείλοντα ἔχειν, εἰ τῆς ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὴ τὸ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν, οἰκοδομήσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσεργὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ὑπιοῦσης ἐν πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας δυειδὴς ὑπολεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥίγος ἐσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὸ κόρης, ἐρεύσασθαι δὲ πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισὰκη Σωμα. ἡ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέ-

ταρτος

Τέταρτος ὑὸς Δαβίδ ἦν, νεανίας λίαν μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ Ἀγλαθῆς γεγονώς, ἀδωνίας ἢ θερσαγορδύμος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δ' ἅρματα πολλά, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπεῖχεν αὐτὸν τῆς παρασκευῆς, οὐ γὰρ μέχρι τοῦ πύθεσθαι διὰ τί ταῦτα παρεσκεύαζεν προῆλθεν. συνεργοὺς δ' εἶχεν ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην. μόνοι δ' αὐτῷ παρεστῶτο, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ ὕπαρχος τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεΐς, ὁ Δαβίδ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τὴν δ' ἀδωνίαν παρασκευάσαντα δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὅπως τὴν ἐξίασιν. τοῦτο πρὸς τὸν Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα Βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύσει, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συμβούλου τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' ἀδωνίας τῷ ἀρχιερεῖ ἤδη παραλάβοι. ταῦτα δὴ τῷ βασιλεῖ διαλεγομένης ὁ προφήτης εἰσελθὼν εἶπε, καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπομαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεθσαβὲ, προσελθοῦσα τῷ νάθαν, παρέστη πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τὸν ἀδωνία, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἰώαβον τὸν ἀρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τοὺς ἀπαγγείλαντας αὐτοῦ φίλους μισήσασα. ἔλεγε τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τινα χειροτονήσειν βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ τῷ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτήν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τὴν γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τῶν δωματίων παρεστῶτες, ὅτι βέλτιον νάθας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος κελεύοντος εἰσελθεῖν, εἰ τιμιώτερον ἀποδείξειε τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ παραλάβοι τὴν ἀρχὴν ἐπιτιθέναι. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιησάντα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰώαβον, οἱ μὴ κρότου καὶ παιδιᾶς διωχλοῦντος πολλῆς ἀμώσιον αὐτοῦ συμβουλὴν τιμωρίαν. ἐκάλεσέ τε ἔτε ἐμὲ, ἔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἔτε Βαναίαν τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' ἂν εἴη ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τὴν σὴν γνώμην ἐζήτετο. ταῦτα τῷ νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὸν Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει δὲ ἐκ τοῦ δωματίου, τοῦ προφήτου παραγενομένου. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὅτι τοῦ μοῦ καθεδεῖται θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσαι σήμερον. προσκυνήσασης δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν βίον παρεμπέμψαντος τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων, καὶ παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eũ, nec cõpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cũ rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositúque ordine quẽadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiã totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum põtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniẽte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, cúmq. in solio meo sessurum, idque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito protipiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de oblitione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ erati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices vero populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅτι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τ̃ πόλεως ἀγαγεῖν ὅπῃ τ̃ πηγὴν τὴν λεγομένην γιὼν. ὁ δὲ ἐκχεάσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ὑποδεξαι βασιλέα. τοῦτο δ̃ ποιῆσαι προστάξει σάδωκον τ̃ ἀρχιερέα, καὶ ναθάνην τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προστάξει δι' μέσης τ̃ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς ἀιῶνα τὸν σολομῶνα τ̃ βασιλέα καθίσαι ὅπῃ τῆ βασιλικῆ θρόνῳ. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδεγμένον αὐτ̃ ὑπὸ τ̃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπιτέλλῃ περὶ τ̃ B ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῆ τ̃ ἐθνεσιν ἔθνους παντὸς καὶ τ̃ ἰδίας φυλῆς. βαναία δ̃ ἐξαιτουμένου τ̃ θεὸν σολομῶνι δύναμιν γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ὑφαλειπόντος, ἀναβιβάζουσιν ὅπῃ τὴν ἡμίονον τ̃ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ̃ πόλεως ὅπῃ τὴν πηγὴν, ὁ τῷ ἐλαίῳ χείσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τ̃ βασιλείαν αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον εὐχόμενοι. καὶ παραγάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ̃ ὅπῃ τῷ θρόνῳ. ὁ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτράπη ὁ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τ̃ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν σείεσθαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἠθροντο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε ὁ οἱ παρόντες ὅπῃ τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωαβος ἔλεγεν ἐκ ἀρίστου εἶς ἤχους ἐδὲ τῆ σάλπιγγ. θορυβεῖσθαι δ̃ τῷ δείπνῳ, καὶ μηδένος γνωμεύειν, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ τῷ ἀρχιερέως ἀβιαθαρ̃ παῖς ἰωνάθης. τῷ δ' ἀδωνία θεασαμένῳ τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσεπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλει πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τ̃ δαβίδ̃ βασιλέως γνώμῃ. ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τῷ συμποσίῳ ὅτε ἀδωνίας ὁ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῆς γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τῷ θυσιαστηρίῳ, ὃ δὴ προσέχειν ἐλλαβόμενος. δηλῶν τοῦτο σολομῶνι προσποιεῖται, ὁ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτ̃ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαι δόλον αὐτὸν μηδέν. ὁ δ̃, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τ̃ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτῷ ἄμοιον τ̃ πικρείας ἔσεσθαι, ὁ πέμψας αὐτὸν ἀπίσησιν ὑπὸ τ̃ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὸ λοιπὸν παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἥξειν. βουλόμενος δ̃ δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ὑποδεῖξαι τ̃ ἰδίαν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας. ἐξαριθμήσας δ̃ τούτους πρῶτον, λείσκει τ̃ ὑπὸ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκταχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομελητὰς τ̃ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίους τετρακισχιλίους. κριτὰς δ̃ τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωρεῖς δ̃ τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ἀδόντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατεσκεύασε καθὼς προῃρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς κατὰ παρίας, καὶ χωρίσας ἐκ τ̃ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας παρίας. καὶ ἐκ μὲν τ̃ ἐλεαζαρ̃ οἰκίας, ἐκκαίδεκα. ἐκ δ̃ ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δ̃ μίαν πατρείαν ὑφηγεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅπῃ ἡμέρας ὀκτώ, ὑπὸ σαββάτου, ὅπῃ σάββατον. καὶ ἕτως αἱ παρίαι πᾶσαν διεκπερώ-

σαντο, δαβίδ̃ παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθαρ̃ παρόντων τ̃ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ̃ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

μὴ ἀναβάσα πατρικὰ ἐγεάφη πρώτη. ἡ δ' δευτέρα ἀπωλήθως ἄχει τῷ εἴκοσι πεταρων. καὶ διέμενεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τ σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τ λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη ⁊ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων κτ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τ τῷ ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅπερ ἡμέρας ὀκτὼ τοῖς δ' ὑπολοίπους τ μωυσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τ θησαυρῶν τ θεοῦ, καὶ τῷ ἀναθημάτων ἃ σωιβη τοὺς βασιλεῖς ἀνατιθῶσι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τ λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτρεψε μωυσῆς. μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τ στρατιὰν εἰς δώδεκα μέρεσι, σὺν ἡγεμόσι ⁊ ἑκατοντάρχαις καὶ χιλιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τ μοιρῶν, διαμυείας καὶ τετρακισχιλίας, ὧν ἐκέλευσε φρουρεῖν κτ ἐξακοντ' ἡμέρας ἀπὸ τ πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μέρεσι, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπερ ὅπλοις τε τ θησαυρῶν, ⁊ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλης, ⁊ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενον μνηθῆναι τῷ ὀνομάτων. ὡς δ' ἑκάστα τούτων κτ τ εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῷ ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῷ διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὅπλ πάσης στρατείας ἢ κτήσεως τὰ βασιλέως τεταγμένους, ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσοῦ τε πολλὼ παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐπώλυσέ με διὰ τὰ στρατικὰ πάθαι, διά τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους ⁊ τῷ φόνων τῷ ἐχθρῶν μεμαθηκέναι τινὰ δεξιάν. τὸν δ' υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τινὰ βασιλείαν κατασκευάσαι τ ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἵστε τ ἰούδαν ὑποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῷ ἀδελφῶν ἓξ ὄντων προκριθέντα καὶ τ ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, ἄξιον ἡγοῦμαι τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τ βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅπως αμένους ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. τὸ δεινὸν γὰρ θεῦ θέλοντος τοῦ ἀλλοτρίῳ κρατοῦσι δουλεύειν. χαίρειν δὲ χρὴ ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντι τῆς τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦσιν αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τ εὐδαιμονίαν ταύτην ἅπασαν τ χώραν διαμεῖναι χρόνον, ἐν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δὲ αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, εἰ εὐσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῷ παρόντων παρέχῃς νόμων ὧν τέκνον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα ἁμαρτάνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὸ δὲ διαγραφὴν ⁊ τ διάταξιν τ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πλίνοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γίνοιντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τ ἁρμὸν ὥρισεν. πρὸς παρῴρμησε δὲ

A cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecunda, deincépſque vſque vigeſimam quartã: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ reges ſolẽt de-
B dicare. inſtituíque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia viginti quatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurioni-
C bus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus
D regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas
E tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel exF ternos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita
G futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriárúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capaci-

tas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam A ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarēt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe B in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, C ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac D conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum ado E rauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inūctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. F Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

Cap. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. *Reg.* 2. PAvlo autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam G omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſē demiſit:

Ϲ λαῷοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχόντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, δι' ἣν τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὴν τοῦ θεοῦ σκηνὴν ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, Ϲ τὴν βασιλείας πρὸς ἅπαν. εὐμβρῆ δ' αὐτοῖς Ϲ ὑ σφόδρα ὄπιπονον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφαινεν αὐτό. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη πρὸς τοῦτο σκευασαμένῳ, σμαράγδους τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νεῷ δ' ἐπὶ τῇ ἰδίας ἀρχῆς δισχίλια Ϲ ἄλλα χιλίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεξεῖναι δεήσει τὴν λιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευιτικῆς φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρεπεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε Ϲ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεῖχεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἦθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐτὴν Ϲ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων Ϲ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγεμόνα τῶν ὅλων ὀνομάζων, Ϲ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν πρόσθεν τε καὶ κηδεμόνα ἡθῶν ἑβραίων Ϲ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις δίξάμβους τοῦ τε πάντι λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δίχα νοσαν ὑπῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένῳ, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. εὐχαρίστησαν ἢ καὶ δαβίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἐδεξιλαβόντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπιούσῃ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς ἑξακοσίους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν ἢ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. Ϲ σολομῶν δ', δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τοῦ πλήθους ἁπάσης. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, Ϲ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θεόνῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὑπήκουον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν.

ΜΕτ' ὀλίγον ἢ χρόνον, Ϲ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ σωισθῶν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι κῆ τὸν βίον πράττει). διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτοῦ γηροκομούμενος τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶ) πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῶν βασιλείων διδόντα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' A
ἄλλῳ πάθει προσεθιζόμενον τούτων ἀμελῆσαι. τὴ γὰρ τῦ
θείυ πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, ἂν παραβαὶς τὰ νόμι-
μα, καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἀποστρέψῃς πρό-
νοιαν. τοιῦτον δέ σε αὐτὸ παρέχων, οἷόν σε εἶναί τε δεῖ,
καλῶ τὸ ἂν παρακαλῶ, καθίζῃς ἡμῶν τὸ βασιλείαν τῷ γέ-
νει, & οἶκος ἄλλος ἐβραίων ἐκ αὖ διαπόσῃ, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ διὰ τὸ παντὸς ἀγῶνος. μέμνησο δὲ & τὸ ἰωάβυ τῦ
στρατηγῦ ἂν παρανομίας, ἀποκτείναντος διὰ ζηλοτυπίαν
δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθούς, ἀβεννῆρον τὸ νήρ B
παῖδα, καὶ τὸ ἀμεσσὰν υἱὸν ἰεθεράνι. ὧν ὅπως αὖ σοι δόξῃ,
τὸ θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώ-
τερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νυῦ τὸ δίκην δίφυγε. παρατί-
θημι δέ σοι, καὶ τὰς βερζελλᾶ τὸ γαλαδίτυ παῖδας, ἃς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προνοίᾳ τῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ἐ προκατάρχομαι γὰρ δυποίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτὸ παρὰ τὸ φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτέμενος. καὶ τὸ
γῆρα ἂ υἱὸν σεμεεὶν, τὸ ἐκ τὸ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C
πολλὰ βλασφημίσας με παρὰ τὸ φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορεύόμην, ἀπήντησε δεῦρο τὸ ἰορδάνου, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυῦ δικαζητήσας
αἰτίαν δίκαιον, ἀμυναῖ. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ
περί τε τὸ ὅλων πραγμάτων, καὶ περὶ τὸ φίλων, καὶ ὃς ἥδη
πεπρεσβείας ἀξίους γεγυμνασμένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲ βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας ἂ ἐπὰ μὲ ἐν χεβρῶνι τὸ ἰούδα
φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις ἂ, ἀπάσης τὸ χώρας, D
ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα. ἦν ἄρισος ἀνὴρ ἐγγύετο, καὶ πάσαν ἀ-
ρετὴν ἔχων ἐφ' ὧ ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν στε-
ρεμνείαν ἐγκεχειρισμένον προσεῖναι. ἀνδρείας τε γὰρ ἐφ',
ὡς ἐκ ἄλλος τις, ἐν ἂ τοῖς ὑπὲρ τὸ ἡγεμόνων ἀγῶσι, πρῶ
τος ὑπὲ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι πα-
ρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας ὑπὲ τὰς πράξεις, ἀλλ'
ἐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν
καὶ περὶ τὸ μελλόντων, καὶ τὸ τὰ ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱ-
κανώτατος, σώφρων, ὑπήκοος, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E
φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶ προσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσῦτο μέγεθος οὐσίας ἀμάρτοιεν, ἢ τὸ περὶ τὸ ἀρείας
γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλῦτον, ὅσον ἐκ ἄλλος βασι-
λεὺς, οὐδ' ἑβραίων ὅτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἐθαύμασε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζε βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ
& πλῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὸ F
μὲν βολὴν τεκμήρατ' ἄττις ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησο-
μένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὑρκανος
ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχυ τῦ δυσεβοῦς
ὀνομαζομένου, ἐθὲ ἂ δημοτίκα, βελόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ἀφεῖ τὸ λῦσαι τὸ πολιορκίαν, καὶ τὸ στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ ἀπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῶν τὸ
δαβίδ μνημάτων, καὶ βασάνας ἑξακίλια τάλαντα μέ-
ρος ἔδωκεν ἀντιόχῳ, & διέλυσεν ὕστερ τὸ πολιορκίαν. G
καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ ἂ τῦτον, ἐτ' πολ-
λῶν διαγενομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τοι γε
θήκας τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ
ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φα-
νερὰς εἶ τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τού-
των ἡμῖν, ὅπὶ τοσοῦτον ἐπόχθη δεδηλῶσθαι.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtures. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solénia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς δεήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν ῥοβοάμην, τὴν δίκα φυλῶν ἱεροβοάμου αὐτὸν ἐξῆρε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ὡς σουσακεὶμ ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ὅπλοις τὴν ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Σζεραία ἱεροβοάμου τὴν ἱερουσαλὴμ βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν τὸν ῥοβοάμου, καὶ πᾶσαν, καὶ ὅτι τὸν ἱεροβοάμου γυναῖκα βασίνης τὴν ἄνομα ἀλαφθείσης, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ὅπλοις στρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτοῦ ἀσάβου τοῦ ἀβιὰ παιδὸς, καὶ ἀλαφθορεὶ τὸν στρατῶν. Κεφ. ς.

Ὡς τῆς ἀβιασαφ γυναῖκα ἀλαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τὴν ἱερουσαλὴμ ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ὡς ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ὡς ἄχαβος ὅπλοις συρίας στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami genetis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν παρελαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτει.

ΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἄτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας καθορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομὼν δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέος τὴν ἡλικίαν ἔτι ὤντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διάδοχον, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ βούλημα καθίσαντος ὅτι τὸ θεῖον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτήσαντι καλῶς αὐτοῦ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παμβασίλειον τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βηθσαβεέ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καλῶς ἔχοι τινὰ πρὸς αὐτὸν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν καλούσης ὡς ἥδεως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ ὅλῳ τῷ ἡλικίᾳ, καὶ ὅλῳ τῷ τῶν πλήθους προαίρεσιν ἔσαν αὐτὸ μεταβάσης ἐπὶ τὸν σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην συνεργοῦσαν καὶ ἀγαπῶσαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ δικαιοσύνην, καὶ ὅτι πασῶν ἥδεται προάγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν ὑπαγαγέσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δουῆναι τῷ τοῦ πατρὸς συγκοιμωμένῳ πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην. ἃ δὲ πλησιάσαι τὸν πατέρα ὅλῃ τὸ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρθένον. ἢ δὲ βηθσαβεή, καὶ ὑπισχνήσεσθαι ἀπροφάσιστον ὑπέσχετο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τῷ τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένῃ, καὶ δικαιομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ἐλέγχειν ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμον. ἡ δὲ, τῷ σολομῶνος μητὴρ, δι' ἥδεως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν υἱόν, ὑπαλεξομένη πρὸς ὧν ἀδωνία δεινόν τι κατατεχνᾶται. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ ἀσπασαμένου, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἐκάθισεν αὐτὴ πεῖσαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

B

C

D

E

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum ſuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio cõfectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm poſteaquàm Solomonius filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, populus quidem totus, vt nouis regibus ſoler, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum bene adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad regis matrem, eámque blandè ſalutauit. Qua quærente nunquid veniſſet quòd opera ſua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orſus eſt dicere, ipſam quoque noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur. ſed quoniam Deo viſum ſit id transferre in filium eius Solomonem, ſe quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro ſe intercederet, eíque perſuaderet vt bona eius pace liceat ſibi ducere Abiſacem cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quòd pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe verò promiſit operam ſuam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum ſperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: atque ita plenum ſpe hominem dimiſit: móxque ipſa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cùm rex occurriſſet, complexúque eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſedit, iuſſitque alteram matri à dextris poni-

3. Reg. 2.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, grati-
am & fili petenti mihi annue, neque tuo tenutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrandi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
ratúque se quòd nõ eadem opera postularet, vt a
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, β
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biathare sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũ tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe- C
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic rure viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontificatus
in Ithamari domo fuit, post Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Aropheus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adoniæ, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in-
de quæsiturum existimans, propter notam re-
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de E
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
sponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hã pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros ma-
nerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐκέλδυσεν ἕτερες ἐκ δεξιῶν τεθλιῦαι τῇ μητρί. κα-
θεδῆσα δ' ἡ βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάειν αἰτε-
μδμὴ μοι κατάνδυσον κὴ μηδὲν ἀχαρήσων δύσκολον
μὴ ᾖ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Ὁ δ' σολομῶς φεὸς αὐ-
τὴν κελδύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶ) μητρὶ παρέχθν, καί τι
φεοσμέμψαμδύς τ' ἀρχιεῖ ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη
βεβαίας τ' τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ πειεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ'
ἀρνησιν ὑφορωμδύη. δεῦναι τ' παρθένον αὐτὸν ἀβισάκλω
ἀδωνίᾳ ταδελφῷ φεὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
φεὸς ὀργῆς ὁ βασιλδὺς τ' λόγον, ἀποπέμπει μ' τὴν
μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεδαι φεσγμάτων εἰπὼν ἀ-
δωνίαν, κὴ θαυμάζθν πῶς ἐ φδυχωρῆσαι κὴ τ' βασι-
λείας ὡς φρεσβυτέρῳ φδοκαλεῖ, τ' γάμον αὐτῷ τὸν
ἀβισάκης ἀρτυμδύω, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, ἰώαβον τ'
στρατηγὸν, κὴ ἀβιάθαεσν τ' ἱερέα. κὴ μεταπεμψάμδυος
βαναίαν τὸν δὴ τ' σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι φεσ-
έταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δ' τὸν ἀ-
βιάθαεσν τὸν ἱερέα, θαυάτου μὲν εἶπε, ῥύεται σε τἀ τε
ἄλλα ὅσα τῷ παῖρί με σωέκαμες, κὴ ἡ κιβωτὸς, ἣν σὺν
αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τ' τιμωείαν ὀπτίθημι
ταξαμδύος μ' ἀδωνία κὴ τὰ σκείνε φεονήσαντι, μήτε
ἐνθάδε ἴδι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντᾶν τλιῷ ἐμλιῷ, ἀλλὰ
εἰς τλιῷ παῖρίδα πορδδθεὶς, ἐν τοῖς ἀγροις ζῆδι, κὴ τῦ-
τον ἄχει τελδυτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμέρτων τε μηκέτ' εἶ)
δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τ' ἱερατικῆς
τιμῆς ἰδαμάρε οἶκος δι' τλιῷ φεφειρημδύλιν αἰτίαν,
καδὼς τῷ ἀβιαθάρε πάππῳ φεφεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί.
μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέασε γλῶς, φεὸς σάδωκον. οἱ δ'
ἰδιωτεύσαντες ἐκ τᾶ φινεέασε γλῶς, καθ' ὃν καιρὸν
εἰς τὸν ἰθαμάρεσ οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλ
φρώτου ταύτλιω φδυλαβόντος, ἦσαν δ' τοι. ὁ τᾶ ἀρ-
χιερέως ἰωσήπου ὑὸς, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος,
ἰωαθάμου δ' μεραώθος, μεραωθ δ', ἀεφᾶος, ἀεφᾶ
δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβ δ', σάδωκος, ὃς φρῶτος δὴ
δαβίδ' τ' βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐχρημέτ. ἰώαβος δ' ὁ στρα-
τηγὸς, τ' αἱρεσιν ἀκέσας τλιῷ ἀδωνία, φεὶ δὴς ἐχρημέ-
τ. φίλος γὰ λῷ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶ-
νι. κὴ κίνδυνον ἐκ τούτου, δι' τλιῷ φεὸς σκείνον δύναι
ἐκ ἀλόγως ὑποπτδύων, καταφδύγει μὲν δὴ τὸ θυσια-
σήριον. ἀσφάλειαν δ' νόμιζεν αὐτῷ φδιεῖναι ἐκ τ'
φεὸς τὸν θεὸν δυσεβείας τᾶ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγει-
λάντων αὐτῷ τλιῷ ἰωάβε γνώμλιν, πέμψας βαναίαν,
σκέλδυσεν ἀνᾳρήσαντα αὐτὸν δὴ τὸ δικαστήριον ἄγειν
ὡς ἀπολογησόμδυον. ἰώαβος δ' ἐκ ἔφη καταλείψειν τὸ
ἱερὸν, ἀλλ' αὐτῷ τεθνήξεδαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ.
βαναίου δ' τ' ἀπόκρισιν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος,
φεοστάξε σολομὼν σκεῖ τλιῷ κεφαλλιῷ αὐτῷ ἀπο-
τμεῖν καδὼς βέλεται, καὶ ταύτλιω λαβεῖν τλιῷ
δίκλιω, ὑφ' τῷ δύο στρατηγῶν, οἷς ὁ ἰώαβος ἀνο-
σίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτῷ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ
μὲν ἁμρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γλῶς τὸ
σκείνου, τᾶς δ' ἰωάβου τελδυτᾶς, αὐτός τε καὶ ὁ πα-
τὴρ ἀδῷοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελδυ-
δέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης
τᾶς δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλδὺς εἰς
τὸν ἀβιαθάρου τόπον ἐν μετοικήσαντα. σεμεὶ δ' ὧδε φεοστάξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μόνον ἐν ἱερο-
λύμοις αὐτῷ φεοσεμδύοντα, κὴ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάῤῥον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. φδαμούσαντι δὲ
τούτῳ, θάνατον ἔσεδαι τὸ φεόσιμον. τῷ δ' μεγάθει τ' ἀπειλῆς, κὴ ὅρκοις αὐτὸν φεοσαναγκάσειν ποιήσαδαι.

σεμεὶς

σημείους ἢ χάριν αὐτῷ προστάξειν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν A
φήσας ἢ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλυσεῖν τὴν
παρ' ἰδίαν, τὴν ἀχειρίβλητον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιήσατο.
διελθόντων δὲ ἐτῶν ἐπ' αὐτῷ τριῶν δύο δ' ἄλλας διαφυγόν-
τας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμησε τοὺς οἰκέ-
τας ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀμφότερους,
ὡς μὴ τὸν ὅρκον τῷ θεῷ μηδὲ μίαν ποιησαμένους πρόφασιν, χα-
λεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτοὺς, ἆρ' οὐ φησὶν ὠμόσατε μὴ B
καταλήψεσθαι ἐμὲ, μηδὲ ἐξελθόντα ποτε ταύτης τῆς
πόλεως εἰς ἄλλην; καὶ οὐ διαφεύξεσθε τὴν ἐπιορκίας
δίκην, ἀλλὰ σὺ ταύτης σὺ ὧν τὸν πατέρα μου φθάσας τὴν
φυγὴν ὕβρεσιν ἐπωφρύνασθαί σε πεποίηκεν ἡμόμενον, ἵνα
γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ
δεδημένα πολαθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ τὸ νο-
μίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνε-
ται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν ἂν παρ' αὐτίκα πληρωμα- C
λήσαντες ἔδοσαν. σεμεΐνει μὲν καλεσθεὶς βαναίας
ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολο-
μὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγει τὴν φαραώθ τὴν
τῆς αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. κατασκευάσας
δὲ τεῖχη τῇ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα
τῆς προόδου ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὑπὸ
πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος βλαπτόμενος τὸ δικαιο-
σύνῃ καὶ φυλακῇ τῶν νόμων, καὶ μιμήσει ὧν ὁ πατὴρ
ἐπῄσειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάντ' ὅσα οἱ D
τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμά-
ζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπερτελῶν.

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retractuus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò sium contemptum habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euadet pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωτείας, καὶ τῆς πλούτου καὶ ὅτι
πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quodque primus Hierosolymis templum ædificauit.

ΕΓνω δὲ εἰς χεβρῶνα προσῆλθόν μοι, ὅπως τὴν χαλ-
κῆν θυσιαστηρίου τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυ-
σέως, θῦσαι τῷ θεῷ καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσιν E
ἱερεῖα. τοῦτο δὲ ποιήσας μεγαλόως ἔδοξε τὸν θεὸν τετιμη-
κέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς,
ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαι τινας αὐτὸ τῆς δυσεβείας δώσει
αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα καὶ θεῷ
πρέποντα ἤδησα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα
τὸν θεὸν ᾔτησεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδὲ τὰ ἄλλον
πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσ-
γενέσθαι. ταῦτα γὰρ φασὶν νενόμισται πρέπειν τοῖς πλεί-
στοις μόνα ἀπουδῆς ἄξια, καὶ θεῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός F
μοι φησὶ δέσποτα νοῦν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς
ἂν τὸν λαὸν ταλαιπῆ καὶ τὰ δίκαια λαβεῖν ἀναπείσαιμι.
Τούτοις ἡσθεὶς τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τε ἄλλα
πάντ' ὧν ἂν ἐμνήσθη πρὸς τὴν ἐπιλογὴν, δόσειν
ἐπαγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων,
καὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις ἀν-
θρώπων ἔχειν ἔστε βασιλεὼν ἔτ' ἐδυνήθη. φυλάξειν G
τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅπη πλεί-
στον ὑπαρχεῖτο χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ
εὐσεβὴς αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς
ἐκεῖνος ἔζησε. ταῦτα τὸν θεὸν σολομὼν ἀκούσας, εὐφρά-
νθη τε καὶ κόπης. καὶ θυσιάσας αὐτῷ, ὑπέστρε-
ψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῇ σκηνῇ μεγάλας
ὁλοκαύστους θυσίας, κατανάλωσε τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Vlsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se protipuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profecì, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd. hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Topatchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque prærat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

Ταύτας ὁ τὰς ἡμέρας κείσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσε-
ρὴς, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν ἦν δύσπονον. τὸ δ' αἴτιον ἐξ-
ὧν συνέβαινεν εἰδῆναι τοῖς ἀκροωμένοις δη-
λῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσι τό τε δύσκολον τ' κείσεως
γνώριμον ὑπάρξῃ, κ' ζητούντων μεταξὺ φρονημάτων νο-
μφοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως
ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι περὶ τ' ζητουμένων
συνθέσεως. δύο γυναῖκες ἑταίρας τὸν βίον ἦκον εἰς
αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο,
οἰκῶ μὲν εἶπεν, ὦ δέσποτα, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωμα-
τίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῶν ὑπὲρ μιᾶς ἡμέρας ἑκα-
τέρᾳ κ' τῷ αὐτῷ ὥρᾳ ἄρρενα παιδία. τετάρ-
της δ' ἡμέρας διελθούσης, ὑπνοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδὶ
αὐτη, τοῦτο μὲν ἀποκτείνει. ἐξαίφνης ὁ δ' ὕπνος ἐκ τ'
γονάτων πρὸς αὐτὴν μεταφέρει, κ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοι-
μωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ δ' ἤθελον
ὀρέξαι βυλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐκ ἔθρεψεν. τὸ
δ' ἑαυτῆς. νεκρὸν ὁρῶ μοι προσκείμενον. ἀκριβῶς δὲ
κατανοήσασα τοῦτο ἐγώ γνων. ὅθεν ἀπαιτῶ τ' ἐμὸν υἱόν,
κ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταφεύγω δέσποτα ὅπως
τιμωρῶ σε βοήθειαν. τοῦ δ' ἑτέρας, μένειν
τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα,
ἰσχυρὸς ἀριθμῷ προσφέρει. τοῦτ' ἐποίησε ὁ βασι-
λεὺς αἰνίττεσθαι τινὰ τοῖς εἰρημένοις ἀπιθάνων
ἔχοι. δ' ὁ ἀριθμῷ τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δ' παιδίον τὸ
ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δ' δ' ἀποθανὸν τεθνηκέναι, μη-
δενὸς ὑπεροῦντος τ' κείσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι
τοῦ τ' εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων ἰσχνοῦ τετυφλωμένων,
μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι θεῖον. κελεύσας κομ-
σθῆναι τὸ νεκρὸν κ τὸ ζῶν παιδίον μεθ' ἑπέμενεταί τι-
να τῶν σωματοφυλάκων, κ ἀσιάμενον προστάξαι
τινὶ μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία,
ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν αἰτὰ ἡμισυ τοῦτο ζῶντος κ τοῦ
τετελευτηκότος. ὑπὸ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων
ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίων τὸν βασιλέα, μεταξὺ δ' δ' ἀ-
ληθοῦς μητρὸς αἰσχρᾳ χούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ
προσδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι
γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέ-
ρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεσύμβουον ἰδεῖν τὸ παιδίον, κ
πρὸς ἐπ βασανισθῆναι τ' αὐτῷ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς
ὑπάγουσι τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γε-
νηθησομένας, τῇ μὲν αἰσχρᾳ χούσῃ τὸ παιδίον προσέ-
κειν. μητέρα γὰρ αὐτὸν ἀληθῶς εἶναι. τῆς δ' ἄλλης
κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, κ τὸ τῆς
φίλης αὐτεπαιζέσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέ-
γα δεῖγμα κ τεκμήριον τ' τῆς βασιλέως φρονήσεως
κ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. κἀξ ἐκείνης λοιπὸν τῆς
ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι δόξαν αὐτοῦ προσεῖχον.
στρατηγοὶ δ' αὐτῷ κ ἡγεμόνες ἦσαν τ' χώρας ἁπάσης,
οἵδε. τῆς μὲ ἐφραίμου κληρουχίας, ἦρις. ὅπι δ' τῆς
βενιάμεως τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τινὶ δ' τῶν δώκων
τινὶ προσαλίαν ἀβιναδάβος εἶχεν υἱὸν αὐτοῦ γαμβρὸς
κὰς τινὶ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δ' μέγα πεδίον ἦν
ὑπὸ βαναΐα τῷ ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε δ' τῆς
ἄχει ἰορδάνου πάσης. τινὶ δ' γαλααδίτιδι κ γαυλανί-
τιδι ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους κ πόλεις ἑξήκοντα μεγά-
λας τ' ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς διεῖπεν. ἀχινάδαβος δ', τ' γαλιλαίας ὅλης, ἄχει σιδῶνος ἐπ-
ἐξόπιθε, συνοικῶν κ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμᾳ τέτομα. τ' δ' περὶ ἀφὴν προσαλίαν εἶχε βαναχάτης.

σαφέ-

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅλη δὲ A
τούτων πᾶσαν ἐπετέτακτο. συνέβαινε δὲ τῆς Βενιαμῖτι-
δος κλήρου χίαν ἐγκεχειρισμένος. ταύτης ἦν ἐχε τὸν
πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν. ὅλη δὲ τούτων εἷς πάλιν ἄρ-
χων ἀποδέδεικτο. θαυμαστὸν δὲ ὅσην εἴληφεν ὅτε
τῶν Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν
τραπέντων καὶ τοῦ τῆς γῆς ὅλης μελέτην. εἰρήνης γὰρ ἀ-
πολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσανα-
μίγνυμενοι, καὶ πρὸς τὴν ποθεινοτάτην ἐλευθερίας ἀπερα-
σῶς ἡμφορέμενοι, πρὸς τὸ σπουδάζειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα B
κτᾶσθαι πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν δὲ ἕτεροι τῷ βα-
σιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ δὴ τε οὖρον γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύλων, ἥ-
τις ἐπ' Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τῆς Αἰγυ-
πτίων, ἐπῆρχον ἐκλέγοντες αὐτῶν φόρους καὶ τῶν ἐθνῶν.
συνετέλουν δὲ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως ἡμιδάλεως μὲν κόροις ἑβδομήκοντα.
ἀλφίτου δὲ ἑξήκοντα. σίτου δὲ βόας δέκα καὶ νομά-
δας βόας εἴκοσι. καὶ σίτου δὲ ἀρνας ἑκατόν. ταῦτα πάν- C
τα πάρεξ τῶν ἐπ' ἀγρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ
τῶν πλωῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ
βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. τοσοῦτον δὲ πλῆθος ἦν
ἀρμάτων σολομῶνι, ὡς τεσσαράς δὲ μυριάδας φατ-
νὰς τῶν ὑπερδυσμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τούτων ἦσαν
ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, περὶ βασι-
λεῖ παρεσπάρθυον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ δὲ λοιποὶ, κατὰ τὰς
βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον.
ὁ δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τοῦ τῶ βασιλέως δαπανίου πε- D
ντις δυσμὸς, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ δεῖπνα, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη
δὲ ἦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς
τὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπερβάλλειν ἀνθρώποις. καὶ μηδὲ τοῖς
ἐπιγινομένοις, οἱ πάντων σωφρονεῖν διενενοηκεῖν λέγονται, συν-
νενομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖον
ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑ-
περῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῷ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν E
δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅλη δεινότητι. ὧν ἃ
παρελθόντα μνήσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ, Ἄθανος καὶ Αἶμα-
νος, καὶ Χαλκέος, καὶ Δόδανος, υἱοὶ Ἡμάωνος. συνετάξατο
δὲ καὶ βιβλία ὠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χι-
λίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ'
ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν ἔπεφε, ἀπὸ ὑσσώπου
ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν
τε ἡμερίων ἁπάντων ζώων καὶ τῶν νηκτῶν, καὶ τῶν ἀερίων. F
ἐδὲ μία γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν
ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πᾶσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τῷ δύσ-
κριτῷ τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπέδειξατο.
παρέχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τῷ κατὰ τῶν
δαιμόνων τέχνῃ εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς
ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνετάξαμενος αἷς παρηγο-
ρεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλει-
πεν, οἷς ἐνδύμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελ- G
θεῖν ἐκδιώκει. καὶ αὕτη μέχρι νεῦ παρ' ἡμῶν ἡ θε-
ραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσχύσα γάρ τινα ἐλεάζαρον
τῶν ὁμοφύλων, ἐπὶ παντὸς καὶ τῶν υἱῶν αὐ-
τοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τότων.
ὁ δὲ τρόπος τῆς θεραπείας ἦδε τις ἦν. προσφέρων τῇ ῥινὶ τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ
σφραγῖδι ῥίζας ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπεσπα ἕλκειλκεν ὀσφραινομένῳ δι' τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissimã libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris præcij faceret. Erant præterea regialij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum, Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, præterque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regijs impensis præerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi; Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Compositi etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur, nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in præsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto natib. dæmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dæmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionẽ faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem. quo facto nemini dubiũ erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quãtopere charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Portrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc fere modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidẽ hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operãtiis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomonique in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vt pote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum cõseruatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterum Solomõ rex acceptis regis Tyriorum literis,& facilitatem eius & benevolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eũ est

3. Reg. 3.

ἀ πεσόντος δῶδις τῶ ἀνθρώπω, μηκέτ' εἰς αὖτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκω, σολομῶνός τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὄπλεγων, βελόμενος ἢ πεῖσαι ἢ ἐπιδεῖξαι τοῖς παροῦσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ζωήν ἔχει τὴν ἰσχύν, ἐπεὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδάνιπτηρ, ἐπὶ τοῦ δαιμονίου προστάττων ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀναῤῥῖψαι καὶ ποιῆσαι ὄπτεσθαι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένω ἢ τούτω, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίστατο σύνεσις ἐπὶ σοφία. διὸ καὶ, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆ φύσεως ἢ θεοφιλές, ἢ λάθη μοι δόκει τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως περὶ παντὸς εἴδους ἀρετῆς ὑπερβολὴ, περὶ τούτων εἰπεῖν προσήκειν ἡμῖν. ὁ ἢ τῆς τυρίων βασιλεὺς ἐιρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὴν πατρῴας διαδέξαιτο βασιλείαν, ὑπερήσθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῶ δαβίδη. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετο τε ἐπὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅτις ἐλλειπὴς πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἐιρώμῳ βασιλεῖ. ἐδοκεῖ μοι ὁ πατὴρ βουληθεὶς κατασκευάσαι τῶ θεῶ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ἢ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ἐ γὰρ ἐπαύσαντο πρόσθεν ἐπιόντες τοῖς ἐχθροῖς κατὰ μέρος φόμενος, φὴν ὁ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ ἢ χάριν οἶδα τῶ θεῶ τὴν παρούσης εἰρήνης, ἢ δι' ἣν ταύτην ἀχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῶ θεῶ βούλομαι τὸν οἶκον. ἢ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτο ἔσεσθαι τῶ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης ὑπομενέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγκαίως ἢ τὸ ἐπιτολεῖν ἐιρώμος, ἢ τοῖς ἐπιστολαῖς ἡσθεὶς ἀπεγράφω τῶ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἐιρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸν μὲ θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὸν πατρῴαν παρέδωκε ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ ἢ τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιτάγματα. τεμῶν γὰρ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρια τε ἐ κυπαρίσσια, ἀγὼ τῶ ἐμῶ ὅπως θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς ὑποδιαν πεζαμφύας εἰς ὃν αἱ βουληθῆς τόπον τὰ αὐτὰ χώρας πλεύσαντας ὑποθεῖναι, ἐπωφθ' οἱ σοὶ ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παράσχῃς ἡμῖν αὐτὶ τούτων σῖτον, ἃ ἀγὼ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φερέτισον. ἀγαμῶν δ' ἀγὼ τὰ τμήσεσι, τὰ τῶν ὑποτελῶν τούτων ἀπίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ἢ τῶν τυρίοις. ὡς τ' ἐτῆς θελήσεις τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τ' ὑπὸ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὕρεσι συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντευξομένους, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τ' ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι ἢ πρὸς ἀπάτην ἢ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν δῃλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν προαιρούμεθα, πίστιν δ' ἐν ἅπασι ἀξιοῦμεν. ἐπὶ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατέχειν ἁμαρτάνουσι τὸ πρέπον τῆς προαιρέσεως, ἀθῴοις ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ἐν ἅπασι κωλύοντας, εἰ μὴ μετ' ἀποδείξεως ἢ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκρίθη τὰ ἐν τῶ τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπῄνεσε,

ἢ ὡς

καὶ οἷς ἤξίωσε, τίτους αὐτὸν ἡμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα
δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἶνον παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρώμου φιλία καὶ σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὔξησε, καὶ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυρίους, οἷς ἄπονον τὸν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτὴν σωστῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κάπτοντας ὅλη μηνὸς B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μηνὰς ἀναπαύεσθαι παρεμμορμύρους ὅπως τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμένον χρόνον.
ἐπῆλθε δ' αὐτοῖς σωτέβαρνε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀεὶ τετάρτης μηνὸς ἀπαντᾶν ὅπως ἔργον. γενόμενοι δ' ὑπὲρ ἑβδομήκοντα
φόρῳ τούτῳ ἀδώρημος. ἦσαν δ' ἐν τῷ παρείκων, οὓς
δαβίδης καταλελοίπει, τῷ μὲν ἀριθμὸν ὑπερέχοντων τὴν
ἀλήθειαν καὶ τῷ ἄλλῳ ὕλῃ, ἑπτὰ μυριάδες. τῷ δὲ C
λατόμων τῶν, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὅπως ἑπτακισχίλιοι καὶ ξιακόσιοι. προσετάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταπομπεύειν ἔτος εἰς τὴν πόλιν, ἐνθένδε δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἰρωμος
ἔπεμψε τεχνιτῶν. τῆς δ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ σολομὼν
ἤρξατο, τεταρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μηνὶ
δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δὲ ἴαρ, μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς
ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐν
τῇ μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας
μὲν χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τοῦ
πρώτου γρηθέντος ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ
ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τῶν
υἱῶν εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγενόμενος χρόνος ἐτῶν
τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τοῦ ναοῦ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅπου μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα
τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ
τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ὑπόνως τὸ μέγεθος τοῦ ἐποι- F
κοδομηθησομένου, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἢ βάρος
οὐκ ἔμελλον ἐκ ἡτίονα εἶναι τοῦ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπενοεῖτο, αὐτήκοον δ' αὐτὸν ἄγει τῆς ὀρεφῆς
ἐν λόφῳ λίθῳ πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηχῶν, τοῦ δ' αὐτοῦ, καὶ τὸ μῆκος, δύο δὲ εἴκοσι. κατὰ τοῦτο δὲ ἄλλος ἦν ἐγκαρσίως ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι. τετράπλοα δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρό- G
ναον αὐτοῦ, πρόσησαν ὅπως πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
πρὸς τὸ δύο τοῦ μήκους τοῦ ναοῦ μέτρου. ἔχον δὲ πλάτος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἐγκαρσίως, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteréque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conuecherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

τριάκοντα βραχίσιν οἴκοις. οἱ συνοχῆτε τοῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι δοκοὶ πυκνότητα καὶ πλήθος ἔξωθεν
περικείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἑκάστου δὲ τῶν οἴκων τούτων,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte conge- C
ſta viderentur. Potrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt rex, vt cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, pe- D
netrali eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaquauerſum patente dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vter- E
que duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuis, vt vna ala auſtralem parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui. Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt præterea aulæum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebát. Poſt hæc Solomon 3. Reg. 17.
accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè G
in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt

δέσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μῆκος ἡ τῆς αὐτοῖς, ὕψος ἡ εἴκοσι. ἐπωκοδόμητο ἡ τούτοις ἄνωθεν οἴκοι ἕτεροι, & πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸ ἴσοι κ) τοῖς μέτροις & τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ πόντε θεν οἴκων ὠδομημένων. ὁ γὰρ ὑπέρθυρος ἐκ ξύλ πεπωκοδομημένος. ὅροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρι. κ) τοῖς μ οἴκοις ἴδιος ἕκαστος ἦν ἐκάστῳ, πρὸς τοῖς πλησίον ὐ συναπτόμενον. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι' ἀλλήλων διεζωσμένη μηκίσταις δοκοῖς, κ) διοικήσαις ἁπάντων ὡς τοῖς μέσοις τοίχοις ὑπ' αὐτῆς συγκεκλειμένοις ξύλων ἐρρωμένως ἕνεκα. τοῦτο γίνεσθαι. τοῖς δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στίγλοις ἡ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξισωθῆναι εἰς φατνώματα κ) πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοῖς δ τοίχοις, κεδρίναις σχάλαις σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐπιτορνεῦσαι, ὥς τε στίλβειν ἅπαντα τ ναὸν & περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, κ) πολλὴ τέχνη ἐκ λίθων ἀνεστόμων ἐ- ρρύθμισται συμπεφθέντων ἁρμονίως πάνυ κ) λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου τεκταινικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα δ' τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμόσθαι τὴν τούτων ὕλην ἀφανῶς. ὡς ἐπέσπον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῷ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἡ βασιλεὺς ἀνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ θύρας τοῦ τοίχου. ἦ γὰρ εἶχον θύραι μεγάλαι κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶ- χεν ὁ πρόπυλον οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴ- σοδοι διὰ μικρῶν παρὰ θυρῶν. διέλαβε ἡ τὸν ναὸν κ) ἔνδοθεν κ) ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὖτ' ὀχυρωμάτων κ) ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἡ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲ ἔν- δοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν ἡ, τεσ- σαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειμὼν ἡ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐ- τοῖς πολιτῶ ἐργασάμενος, κ) τορείαν ποικίλιν. κατε- πέτασε ἡ ταύτας ὑφέσιν διανθεστάτοις, ἔξ ὑακίνθου & πορφύρας & κοκκίνου πεποιημένους. ὑ μὲν, ἀλλὰ κ) βύσσου λαμπροτάτης κ) μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ ὕψος, τοῦ δ' αὐτοῦ κ) τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκατέρα. διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλή- λων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῆς πτέρυγων, τῆ μὲν, ἅπτων ἡ τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῆ δὲ, κατὰ βορ- ρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συναπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτοῖν τῇ κιβωτῷ σκέπτ τυγχάνουσι. τὰς ἡ χερουβεὶς, ὧδε ἐς ὁποίαι τινες ἦσαν εἰπεῖν ὧδ' εἰκάσαι δυνατόν. κατέστρωσε δὲ κ) τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμα- σι χρυσοῦ. ἐπέθηκε ἡ κ) τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, δύο ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ) ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὧδὲν ἐάσας & ναοῦ μέρος, ὅτι ἔξω- θεν ὅτι ἔνδοθεν ὧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεστέγασε ἡ κ) ταύ- τας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω κατασκευάσμα-

σιν ἡ & προναοῦ πύλη, ζήτων ὧδὲν εἶχε. μεταπέμπε ἡ δ' ἐκ Τύρου σολομὼν παρὰ εἰρώμου τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς ἡ τυρίου, γένος ἰσραηλί- των ὄντ, ἅπαντος μ ὅτου πράγματος εἶχεν ἔργα. μάλιστα ἡ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ) ἄργυρον κ) χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἓ δὴ ἡ πᾶσα κῆ τὴν τῶ βασιλέως βέλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χείραμος ἐκ τῆ χύλης δύο χαλκοῦς ἑστῶτα τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. λευὸς ἦν τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα πηχέων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνδρὸν ἦν ἑφεκατέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ὂν πέντε πήχεις ἐσταλαρμένον. ᾧ περίκειτο δίκτυον εἰλάτη χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τούτου ἦν ἀπήρτηντο κῆ δισοιχίαι, καὶ ῥοαὶ διακόσιαι. τούτων τῆ κίονων, τὸν μὲν ἕτερον κῆ τὴν δεξιὰν ἔστησε τῆ προπυλαίε φῶ δὲ καλέσας αὐτὸν Ἰάχειν. τὸν δ' ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ. ἐχώνδευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐσταλαγμένον, ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκύρυγμα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. λευὸς δ' ὁ λιτὴρ τὴν διάμετρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος κεχωνδυλμένος. ὑπεῖχε δὲ κῆ τὸ μεσαίτατον τῆ κύτους αὐτοῦ περιφέρεια περιλαμβάνη εἰς ἕλικας δέκα. λευὸς δὲ τὴν διάμετρον πήχεος. περιεστήκεσαν δὲ αὐτὴν μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τῆ τεσσάρων αἰόλων βλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῆ ζεῦς, ἔστω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὅλον καθέζεσθαι ἡμισφαίριον, κῆ περιαγωγὴν ἔνδον ὑπεῖχον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδους διχιλίους. ἐποίησε δὲ κὴ λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. ζύτων ἑκάστη μῆκος μεγόνει πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειστο δὲ τὸ ἔργον κῆ μέσης τετρανδυμένου, ἕτως τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κῆ γωνίαι ἑςῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέσης ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξαρμοσμένα. λευὸς δὲ ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑκάστω δὲ χώρον δοὺς ἐπεῖχεν εἰς ἀνάβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑστόρατο, πημὲν λέων, πηδὲ ταῦρος ἢ ἀετός. ὅλη δὲ τῆ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κῆ τὰ πλάγια τε τετρανδυμένοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅλη τεσσάρων ἐωρύμενον ἔχοντα εἰς ἥκει. χωνδροὶ δ' ἦσαν ἕτοι, πλήμυρας καὶ αὐτυγας πήχεως καὶ ἡμίσεως ἔχοντες τὴν διάμετρον. ἐθαύμασεν αὖ τις τὰς ἀψίδας τῆ τοίχων θεασάμενος, πῶς συμπεπορδυμέναι καὶ τοῖς πλαγίοις τῆ βάσεων ἐρρωσμένως ἁρμονίως τ' αὖτυξιν ἐτέκεντο. ἦσαν δ' ὅμως ἕτως ἔχουσαι· τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο αὐτῆα κῆ κλοιὸν ὑπειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῶ ἢ λέοντος αὐτοῖς ἐφαρμοσμένων· ὡς σύμφυτα ζῶντ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορδυμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῆ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειργάσατο δὲ κὴ κυθρεγαύλους δέκα λυτῆρας τροχηλάτους χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ δὲ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, κὴ τοσούτων ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. πίθησι δὲ τοὺς λυτῆρας τούτους ὅλη τῆ δέκα βάσεων τῆ κληθεισῶν μοχωνῶν. πέντε δὲ λυτῆρας ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τῆ ναοῦ. ἵστατο δὲ τοῦτο κῆ βορέαν ἄνεμον. κὴ τοσούτους ἐν τῆ δεξιοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν αἰατολήν. κατὰ δ' αὐτὸ καὶ τὴν θάλασσαν ἀπέθηκε. πληρώσας δὲ ὕδατος, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδωκεν εἰς τὸ πλέειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἔντερα τῆ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῆ.

A in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudiue quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum pũnicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quãtuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phiales & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysi: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi in vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byisso fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyra vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam etium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gisson vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum. extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis circum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud extrinsecus fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

καπεσκεύασε· ἦ δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἴσον τὸ μῆκος, καὶ τοσοῦτον εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, ἐφ' οἷς τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐποίησε· ἦν δὲ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, τοδήκας καὶ ἀπαλημπτήρας, ἃ μὲν ἄλλα ἐφ' οἷς ζῶντες καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐπημύργωσεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσοῦ καὶ τὸ κάλλος. ζηλοτυπῶν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσῆν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τοὺς τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης ἀδιαλείπτους ἀνεῖσαν ἐφ' ἑκάτερα ζόπτω γεγλυμμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σπλῆν, φιάλαι τε καὶ αὐτόδυλα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρια δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν ναοῦσσαν τετραγλυφ. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα κάπτηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τραπέζαν μίαν ἐπιεικεμμύριον ἄρτοις ἐφ' ἧς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ πρὸ τετραφάκοντα πήχεων αἶνος, ἐφ' ᾧ τὸ καταπέτασματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμέλλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρυσῶν, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυρᾶς διπλασίονας. κεστοῦς δ' οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυροῦς δὲ, δὶς τοσούτους. Τὰ μέτρα δὲ τῆς μωσέως εἶν καὶ ἐσταμναῖα διπλάσια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς κομίζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς κόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν. ἐπαμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μνησθεὶς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων δὲ μωσέως ἐντολὴν, μυριάδας ἑπτά. καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευίταις ἐκ βύσσου μυριάδας ὀκτώ. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξυρημένα, ἃ καλεῖται ναῦλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρώμενος πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ δὲ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τῷ ναῷ κύκλῳ, γεῖσον μὲν καὶ τὴν ὀπτὴν ὀρόφωσιν ἐλάττονα, θριγκὸν δὲ παρ' ἕλληνι λεγόμενον, εἰς ἓξ πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένου αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τότε δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐχούσας μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀπεναγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕωσφορον τὴν ἀνέμων τετραπλῆ χρυσοῦς κλειομένη θύραις εἰς τοῦτο τοῦ λαοῦ πᾶσιν οἱ ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀνάφευκτον, μείζονα δ' ἐπιστῶν καὶ τὴν ὄψεως, τὸ τεῖχος ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, αἷς ἦν βάθος ἄπειρον καὶ ὀπόνως νοοῦντας ἰδεῖν, καὶ ἀπὸ

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τριακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπλόους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ ἀλλὰ τοῦτο ὑπῆρχε τοῦ ναοῦ. προσελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μιᾷ τοῦ κατασκευῇ, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπερηρεισμένοις. ὀροφαὶ δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ πέδρου φαλινόμασιν ἐξεσμένοις. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ ἐποίησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ πρὸς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας διὰ δείξιν ποιησάμενος ὡς οὐ τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τοῦ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συνκεινόμενα. ναοῦ συμπεπληρωθέντος, γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐπέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὁμολογοῦντα τὸν ναὸν καὶ μέγαν ὄντα τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παραγενηθείσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνήλασιν. ὑπὸ μὲν τῶν ὀπτιχωείων θυρεὸν, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερασπιστὴν λεγομένων. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῶν σκηνοποιίας καιρός, ἑορτὴ σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη. βασάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λειτουργίαν τῶν θυσιῶν τῷ θεῷ σκῦλα, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προσῆγον δὲ μυρίων θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λαοί). ἀσυνδ ἀρίς τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἅμα τῇ ὁδῷ καταλειπόντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς παρατάτοις τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπάντων, καὶ γνωρίζειν διάδημα θεοῦ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ἀδὲ ὑμνοῦντες ἅμα χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. τέτῳ μὲν ἐν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τὸν δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαρσεῖς συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἔτος ἦσαν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου κατασκευασθεῖσαι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς ἀδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σπαίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐταῖς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν θωμὸν τὸν χρύσεον, ἵσησαν ἐν τοῦ ναοῦ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἐν οἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ αἴθριον τοῦ θύρας, ὡς αἰσθόμενος αὐτὸ καταπρόσωπον εἶναι καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὸν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμμα νεφέλης ὁ σκηνὴν, ὑδατῶδες ἦρα χειμῶνος ὑετῷ γέμων ἴσα), καταχυμένον δὲ καὶ κατερρυηκὸς εἰς τὸν ναὸν εἰσρέει. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησότει. ταῖς δὲ διανοίαις ταῖς ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελήλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἡδέως ἐν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν διὰ ταύτης εἶχον αὐτὸν τὴν ἐννοίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθείς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui fiad magnitudinẽ cõferatur tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectãdum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽpus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat; & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: acceserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viã perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

IIII. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitios placandus, vel in fauore es E retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es F pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligéte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οὐ τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπολαμβάνειν, ⸫ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καθ' ὧν σαυτῷ εἰρήκασιν γεγένηται τὰ ὁρατὰ οὐδαμῶ μὴ ἀέρα μὴ γῆν μὴ θάλασσαν, δι' ὧν ἁπάντων ἐδὲ τοῖς ἀφράμμυος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατεσκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς αὐτὸς σοι τὰς εὐχὰς θύοντες μὴ καλλιεροῦντας αἰσθανόμεθα εἰς τὸ ἀέρα. μὴ στασιασμοὺς ἀγαπολοίμεθ' ὅτι παρῇ, μὴ μακρὰν ἀφ' ἑαυτοῦ. τοῦ μὲν γὰρ πάντα τὰ ἐφορᾷν ⸫ πάντα ἀκούειν, οὐδὲ ναὸν ὅπως σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν εἶναι θέλεις ἐγγύς. μάλιστα δ' ἐκάστῳ μὴ βουλομένῳ μὴ ἀγαπητὸς μὴ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπισθάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεφε τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐμφανίζων τὴν θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς μὴ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, θεοῦ τὰ μέλλοντα ἅπαντα καθὼς ἀπεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ μὴ γενόμενα τὰ λείποντα δηλώσεσι, μὴ ὡς αὐτὸς ὀνομα τῷ μέλλοντι θήσειν ὄνομα τῷ μέλλοντι βασιλεύειν. μὴ ὅτι τὸν ναὸν οἰκοδομήσειν αὐτῷ βασιλεὺς μὲν τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἠρώμενος. ἃ βλέποντας κὴ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὀπτέλει, τὸν θεὸν ὑμνεῖν χρεών. μὴ μὴ θεοῦ τινος δαιμονίσωμεν ὧν ὑπέχομεν πρὸς δεσποτείαν ὡς μὴ ἱκομένῳ, πῆς οὐσίας ἐκ τῆς βλεπομένων. ταῦτα δηλήθεις πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. ⸫ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἐπῆρεν ἐπαρχῶν. ἔργοις μὲν εἶπεν ὁ δυνατὸν ἀνθρώπους ἀνταποδοῦναι θεῷ χάριν ἴσαν ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπὲς δὲς τὸ θεῖον ἀπάντων χρεῖττον ἴσοις ἀμοιβῆς. ὧ ἢ τὰ ἄλλων ζώων ἴσα σῶ δίκαιοι χρεῖττονες γεγόναμεν, τοῦτο τιμᾶν σῶ δίκαιον μεγαλόστομα φρέπει, ⸫ δεῖ τὴν ὑπερχομένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, μὴ τὸν ἑβραίων λαὸν δέχεισθαι ἐπάγκη. πῶς μὴ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μᾶλλον τοῦτο, μὴ δέχεσθαι δίμοιρ δεξιώτερόν ὄζειν ἡμῶν, ἢ φωνῇ, πῦ δὲ αἴσθεσθαι ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτὸ πάλιν ἀπίεσιν οἰδαμῶ. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, δεῖ τε τῷ πατρὸς φράσον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσοῦτον ἀνήγαγες δόξαν. ἔσται δ' ἴσον ἐμαυτῷ πάντα μέχρι τὴν παρέσης ἡμέρας ἃ προεῖπας ἀπεπλήρωσα. δέομαι δὲ τὸ λοιπὸν χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ἴσα σῶ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς μὴ ὡμολόγησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὧδε τελευτῶντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, ⸫ τὸ ἐκείνου ὄνομα αὐτῷ διαδοχὰς ἀμείψει μυείας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρεστῷ ἢ συγχάρεις ὧδε. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν ⸫ δοκῇ γῆς ἡμῖν ἔῃ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ὁρατόν. καὶ γὰρ κὴ τοῦτον ὄντων κύπος, ἐχ ὅτι γε ἔστ' ὁ τυχὼν νεὼς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀκαρθητον ὡς ἥδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἄπαν, καὶ πρέπειν ὡς οἰκεῖα κτήματος ὧδε καλῶς. κἂν ἁμάρτωσι ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κεκακωθῇ δίκαι τινὰ ἁμάρτημα σῶ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῇ παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς ὧδε βαίνοντας τὴν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθεσθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε κὴ σωθῆναι δρόμους ἐπήκοος αὐτὸ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλέησης καὶ τῇ συμφορῶν ἀπαλλάξῃς.

Τοῦ-

ταῦτ' οὐκ ἐβραίοις μόνον δέομαι σῶζειν σοῦ τὴν A
βοήθειαν εἰ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, περὶ ἐμοῦ τυχεῖν τινὸς ἀγαθῆς λιπαρήσωσιν, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἅπας γὰρ ἂν μάθοι πάντας ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμέν, οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ὑπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν B
ἀγαθῶν ὅπασιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, καὶ ὑπὲρ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀπάρας τὰς θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γεμίσας τὴν ὁλοκάρπωσιν ἱερείων σπλάγχνα τῷ θεῷ ἤδεως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ αἰθέρος ἀφανισθὲν καὶ πάντων ὁρώντων ὑπὲρ τὸν βωμὸν ἀίξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδύσατο. ταύτης δὲ τῆς ὀπτασίας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ἅπλως ἐπὶ τούτῳ εἰκάσας εἶναι τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀφατείθης ἐπομβρίας. καὶ C
ἡδεῖς προσκυνεῖ πεσὼν ὑπὸ τὸν ἅφαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ζῆλον τοῦτο εἰπεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἐχόντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀφάνειαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς ἀφ' ὑμῶν Μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀφανίσας. ἐσεσθαι γὰρ ἅπας εὐδαίμονα τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μεμνῆσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθά, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασκευοῦσι. τὸ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀφ' ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἰ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἅπασι μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν μὴ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ περιστοιχοῦντα καὶ μηδὲν ἁμάρτειν εἰς ὀλάβειαν αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφελεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφ- E
λύει τὴν ἐκκλησίαν, τελείας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἐβραίων. ὡς μέχρις μὲν καταβύσας μυρίους καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐγεύσεν ἱερουργημάτων. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅπως δὴ ἐπτὰ ἡμέρας ἠγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως F
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τὰ βασιλέως ἀπολύσαντες ἀπῆσαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ θεῷ ὠφελεῖν αὐτοὺς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας αὐτοὺς ἄγειν. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτῆς, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῆς μεγάλων καὶ ἑορτῆς μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὕπαρ δ' ἐνυπνίου τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τὴν ἐπιμονὴν αὐτῷ καὶ τῆς ἐπιούσης πληθύος τὰ αἰτήματα ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare a te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiáque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primùm factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cætum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festíque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias manuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæpretium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod [illegible]ocis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τε πατρῴοις ἐθισθήκαις ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῆ φυλῆς αὐτῆ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προεῖπε μὴν τοῖ τὰ ὅπλα διαβάλλοντα καὶ λήθην αὐτῆ ποιούμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῆ γῆς τὸ λεῖψανον αὐτῆ ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῆ λαὸν ἀπαθῆ παροφθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς ἐκ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῆ ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοδαπὰς κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεὼ οἰκοδομηθέντα καταπρηθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς προδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καθαπάξειν ἢ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῆ πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλῆς δι' ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν ἐκφανῆ τῷ θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλεῖστον παρ' αὐτῷ παρελθόντες. καὶ ταῦτα τῆ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῆ, καὶ τὰς τῆ πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγράπαι. μὴν ἢ τὴν τῆ ναῶ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γνομένην, τὴν τῆ βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτησεν. ἐγὼ δὲ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μέγα καὶ θαυμαστῆς εὐδοξίας καὶ παραδόξου τετυχηκὸς, ἔτι καὶ θεῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῆ ναῶ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλιν ἐκ τοιούτου χώρου καὶ τῆς αὐτῆς κομιόμεθα φιλοπονίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῦ ἁρμόσαι, βεβαίως ἰδόθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας ἐκ τῆ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῆς διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σωφρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἣν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν εἰς τὰς κείσεις ἐκ τὴν πρόσοψιν πλῆθος ὑποδέχεσθαι, ἐκ χωρῆσαι σωφόδον ἀνθρώπων ὄχλι δίκας συνελθόντων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ἦ, πεντήκοντα τὸ δ' ὕψος ἑξήκοντα. κίονσι μὲν τετραγώνοις ἀειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον ἦ κοιλανθίοις. ἰσομέτρεις ἦ φλιαῖς, ἐκ θυρώμασι τετυλύφοις, ἀσφαλῶτε ὁμοῦ ἐκ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ἦ οἶκος ἣν ἐν μέσῳ κῆ ὅλου τῆ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος. δέκα πηχῶν ἑξήκοντα, ἀπτερις ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις ἀναστεταμένον. ἣν ἦ ἐν αὐτῷ ἐξέδρα ὑψηφεστὼς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ᾗ παρέζυκτο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῆ προαυλίων κατάλυσιν, ἑστρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσασθαι λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα ἦ ὑπὲρ ταῦτα τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατεσκευασμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων διωρεία ἣ μεταλλάξαι τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαρουμένη.

ἐκ τὸ μὲ

καὶ τὸ μὲν ἄνω αὐτοῦ κύκλος ὅλος τετραχίαν ἐν- A
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
ὅπῃ σήμειον. ὑφ' ὧν ἐπέκειντο ἄνδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκπεπαμμένοις αὐτῶν πε-
τάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑαρβο-
λὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῖ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν κατασκοπεύσαι
κεκμένον χρώμασι καὶ γεγραφῆς. πρὸς καταστάσει δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ σταὶ μυρίας, καὶ ἐν κάλλει τῆ βασιλείων κειμέ-
νας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ πρόπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τῶτον
ἔχειν ἐδεῖ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, σκεύη
πάντ' ἐκ χρυσῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δὲ ἔστιν
καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆ
βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδιέσερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ C
ἀφανῆ, τό τε τῆ ἀνεγμένων εἰς ἄερα κάλλος, καὶ τὰ
ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπερπερσάτην, καὶ θέρους ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπην εἶ) τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέ-
δρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. τοῖς
ὀρόφοις καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσοῖ λί-
θοις διαθέσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τῆ θεῆ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατα- D
σκευῆ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἓξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ
δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφειστήκεσαν,
ὑπὸ τούτων δὲ ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐνήλα-
τον τῆ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἀνέχόμεναι τὸν βασιλέα.
ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μόχλε τροπωμὸν τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ
βλέποντος, χρυσοῦ δὲ ἅπας ἦν πεπεμμένος. ταῦτα ὁ σο-
λομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ
χρυσὸν, πλείω δὲ ἄργυρον ὁ τῆ τυρίων βασιλεὺς εἰ-
ρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεώνητο, ἔτι δὲ ξύλα E
κέδρου καὶ πίτυος. αὐτεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις
δωρεαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ
καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλισα ἐδεῖτο τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς
ἀφειρήκαμεν ἤδη, χεῖζον διετέλει. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθ-
μὸν, ἐγγὺς τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελ-
θὼν καὶ καταγνοὺς εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δω-
ρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆ πόλεων
ἔλεγεν. ἐκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με-
θερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτ-
ταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λύ-
σεις αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶ-
να ὁ τῆ τυρίων βασιλεὺς, ἐπιζητῶν ὅπως αὐτῷ
τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ὑποθέσεως τῆ ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σωφρονεῖν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῆ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῆ τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη- G
ται δὲ τούτων τῆ δύο βασιλέων, καὶ μνήμανδρος ὁ
μεταφρασίας ὑπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ἔτως. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλε, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ ἱρώμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτ ἔχω-
σε τὸ ὄρυ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τῆ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἔκοψεν ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον λιβανον εἰς τὰς τῆ ἱερῶν στέγας. καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuenens tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerallet, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa Herculi & Astartæ noua instaurauit: primuiq; Herculi statuam erexit mente Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aforum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella reiúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irrigúas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quíque multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

καὶ ναὸν ὠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τὴν δ' ἀσάρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ περιτείχῳ μέσῳ. τοῖς τε ἠθικοῖς ἐστρατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτοῖς, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ἐν ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δ' καὶ δίος, λέγων ὧδε. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τῷ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τοῦ ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δ' τυραννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδήμονά τινα τύριον αὖθις τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἴρωμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' εἶδε τὰ τοῦ ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων προὺς ἀσφάλειαν δέομενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, προὺς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τοῖς προβόλοις εἶ), ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' καὶ πόλεις τὰς βαρυτάτας ἀναρίθμους, ἄσωρόν τε καὶ μαγεδὼν, τοῦ δίτου δ' γαζαρὰ τοῦ τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρχουσαν, καὶ φαράων ὁ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτοῦ, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ αἰνήσειεν ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ προὺς πολέμους καὶ τὰς τοῦ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμως εἶ) δυναμένην. ἀπέρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βιταχαίρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα, βαλεθ ἐκαλεῖτο. προὺς κατεσκάσας δ' καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφῆς ἁπαντοδείως ἐχούσας τῇ τε τοῦ ἀέρων δύκρασίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις δύφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόσοις. ἐμβαλὼν δ' καὶ εἰς τὸν ἔρημον τοῦ ἐπαύω συρίας καὶ καταχὼν αὐτοῦ, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' δύφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. ἄγχου δ' τὸν τοῦ πόλιν ἔτους ἀπὸ τοῦ οἰκειωμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖδαι, τὸ κατωτέρω μὲν ἐδαφοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶ), φαγεῖς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τοῦ τόπῳ δυρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τοῦ πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἐπ νεῦ καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμυρᾶν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πράττων διετέλει. προὺς δ' τοὺς ὀπίζηπόσαντας, ὅτι πάντες οἱ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβράμου, μέχρι σολομῶνος, πλειόνων ἐπὶ τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελθόντων, φαράονες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ἀπὸ τῶ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξάντος βασιλέως φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τὸ ὀνόματος φανερὸν τὴν αἰτίαν. ὁ φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἴμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἡ βασιλεῖς ἡρῶνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνειν, καθάπερ καὶ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι κεκλημένοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. οἱ ῥωμαίων δ' αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων κεκλημένοι ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκληθησαν τούτοις ὀνομάσαντες. νομίζω δὲ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα διὰ τοῦτο μετὰ μικρὸν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεττάρακοντα καὶ τετρακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων ἡγεῖσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραώθης ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευσάσης λέγει τοὔνομα νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τοῦ μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένου, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματικοῖς ἡμῶν βιβλίοις δέδεγμαι, ὅτι μετὰ φαραώθα τὸν σολομῶνος πενθερὸν, ἐφ' ἑπτὰ ἐτῶν τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς σολομῶνα ἡ προσηγορευμένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. ἀλλὰ μὴν οὐ ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. πρὸς δὲ τούτοις ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὸν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις ἀεὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τὴν χαναάνων οὐκ ὑπακούοντας (οἱ δὲ λιβάνῳ διήκοντες ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξας, καὶ πρὸ τοῦ θητεύειν αὐτῷ καὶ τοὺς οἰκετικοὺς χρείας ἐντελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν γὰρ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδουλεύετο, οὐδὲ μὴν δίκαιον ἔδοξε πολλὰ τοῦ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίκην ἐκ τούτων τιμᾶσθαι τὸ ἀπήκοον, ἀπείρους κατάγειν εἰς τοῦτο τὸ κακόν. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἦσαν καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες δῆμον. τῷ δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῷ διετέλουν εἰληφότες φροντίδα βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς προσηκούσας ἐφ' ἃς αὐτοὺς ἔχειν. ἐναυπηγήσατο δὲ φ βασιλεὺς ἐν τῷ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωνγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐσχάτη πόρρω εἰλατῆς πόλεως, ἡ χώραν τὸ πλοῖον ἐσομένη. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ λιβάνου τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπιστήμονας ἔπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐπίστασθε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν παλαι μὲν σοφίραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄντα αὐτὴν, χρυσὸν αὐτοῦ νομίσαι. καὶ σὺν ἀθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos; quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm ccccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nó procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoque egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non tumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi, cum quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd ballami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ ἀγαπεπονημένην, καὶ τἄλλα θαυμαζειν, ἀκούσασαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ἐπεθυμία σ' ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆ ὑσημέραι φερὶ τὴν ἐκεῖ λεγομένων φερὶς αὐτὸν ἤγαγε. πειθοῦσα γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ἢν εἰκὸς ὀλιγωρεῖν καὶ ψευδῆ δόξη συγκαταπίπτειν καὶ μεταπείσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὅτι τοῖς ἀπαγγέλλουσι καῖται, θέλουσα φερὶς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν φεῖραν, αὐτίκα φεροτίνασα, & λύσαι τὸ ἄπορον τῆς ἀγνοίας ἐπιθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ὑφηγουμένης. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μυρίας, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτῆ ἀφικομένη ἡδίστως ὁ βασιλεὺς φεροσεδέξατο, τά τε ἄλλα φερὶ αὐτὴν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ φεοβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ φεοσεδόκα τὰς ἐπελύετο. ἠδ' ἐξεπλήσσετο μὲ καὶ τὴν σοφίαν τῦ σολομῶνος ὅσους ὑφερβάλλουσαν αὐτῆ καὶ ἃ ἀκουομένη τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῦτε κάλλους & τῦ μεγέθους. οὐχ ἧττον ὑ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τῦ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑφερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῶν ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς ὠδασκούσης αὐτοῦ καὶ διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν φερὶ τὴν διακονίαν διάταξις. οὐχ ἥκιστα ὑ καθ' ἡμέραν ἀναφερόμενα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν φερὶ αὐτὰς ὑπηρεσίας. ταῦτ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑφεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν ἐδυνήθη τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς διακειμένην. φερὶς γὰρ τὸν βασιλέα φεσήχθη λόγοις εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὅτι τοῖς φεφημένοις ἦττηται. πάντα μὲ γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας ὠδήγηται. τῦ ὑ σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω ὑ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φήμην καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέδωκεν, ἃ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη φερὶς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ πεῖραν λαβοῦσα. τὰς μὲ γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ ὑ ἀξίωμα τῦ φερὶ σεαυτὸν, οὐχ ὅτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σωίστησιν. ἔγωγ' οὖν, ὑδὲ τοῖς ἀπαγγελλομένοις δι' πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστευθάνομεν πιστεύσασα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακαριόν τε τῦ ἐβεβαίων λαὸν εἶ κεῖνο, δούλους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τ' σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν αὖτις τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τοσῦτο τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὥτε εἰς τέ σε ποιῆσαι βασιλέα. ὠδήσατο ὑ καὶ διὰ τῦ λόγου, ὡς αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ τῆς δωρεᾶς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐπαίνου φανερόν. ἔσπο-

σι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ βαλσάμου ῥίζαν ἐν ἐπὶ πολὺ ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, ἧσπερ ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτεδωρήσατο δ' αὐτὴν & σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο, ἐδὲν γὰρ ἐν ὅ τι διανοηθεῖσῃ λαβεῖν ἐ παρῆκεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐκαρίζετο φεοαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου φεοσπέμψας τὴν μεγαλοφεροσύνην ἐπεδείκνυτο,

& ἡ μὲ

καὶ δὴ τὴν ἀγυιατίαν καὶ τῆς αὐθισπίας βασίλισσα, A
ἐν θεσπεσίῳ καιρῷ τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῆς
βασιλεῖ τῆς παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κ)
ἦ τὸ αὐτὸν κομιδῆτον ἐκ τῆς χρυσῆς καλου-
μένης γῆς λίθου πολυτελοῦς τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων
πολυτίμων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηγματα τοῦ ναοῦ &
τῆς βασιλείων κατεχρήσατο, & θεὸς τὴν μουσι-
κῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως
ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πώποτε ἦ τῆς πόποτε κομι-
δῆτον αὐτοῖς, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, &
μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι ἦ μηδεὶς ὅτι
τὰ τῆς σανίνης ξύλα τοῖς νεῶν εἶδ) λεγομένοις, καὶ ταύ-
την ὑπὸ τὸ παραπλήσιον τίλει θεσπιῳείαν ὅτι κα-
ταπλήξει τῆς ὀνομάτων λαμβάνουσι ἐσι δὲ παπλησια.
ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συνήθεσι γίνεται.
λευκότερα δὲ ὄζει καὶ σίλβοντα πλέον. τῦτο μὲν πρὸς τὸ
μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι. μηδὲ τίλει φύσιν τὴν ἀλη-
θοῦς πάνης, ἐπεὶ διὰ τὴν τῶν βασιλέως χρείαν ἐμπόθη- C
μὲν αὐτῆς, ὃν κρίνειν εἶδ) καὶ φιλανθρωπον δηλῶσαι νο-
μίσαντες ἐφήκαμεν. ὁ ἦ τῶν χρυσῶν ςαθμὸς τῶν κομι-
δέντος αὐτοῖς, τάλαντα ἑξακόσια ἦ ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ
συγκαταριθμουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ἀνηνε-
γκότων, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας ἔπαρχοι & βασιλεῖς ἔ-
πεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐκάνδυσε ἦ τὸν χρυσὸν εἰς δια-
κοσίων κατασκευὴν θυρεῶν ἃ ἀὰ σπλεις ἀγόντων ἑξα-
κοσίας. ἐποίησε ἦ καὶ ἀσπίδας ἑκατοσίας, ἀγούσης ἑκά- D
στης μνᾶς χρυσίου ἑκατόν. ἀνέθηκε ἦ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶ-
κον τὸν δρυμόφα λιβάνου καλούμενον. ὑ μὲν, ἀλλὰ & τὰ
σκεπάσματα διὰ χρυσῦ & λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐσίασιν
ὡς ἔνι μάλισα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὴν ἄλλην
τῆς σκευῆς διαφιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσα-
το. ἰδεῖν γὰρ ἦν ὅτι τὰς ἀργύρεα ὑπῆρχεν ἢ πάλιν ἐω-
νεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσι-
κῇ λεγομένῃ θαλάτῃ κατασκευάσας, ἀπάλειν εἰς τὰ ἐν-
δότερα τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν παρεσκεύαζεν. ὧν E
ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος & χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ
βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας ἀιθιοπίς τε καὶ πίθηκοι. τὸν ἦ
πλοῦν ἀπῶσά τε καὶ ἐπαναρχόμενα ἔτεσιν
ἐνιαυτὸν. φάμη ἦ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν
περιῆρχετο ἀγαθοῦσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν & σο-
φίαν, ὡς ἔνιός τε πανταχῆ βασιλέως ἐπιθυμεῖν εἰς ὄ-
ψιν αὐτῷ ἐλθεῖν, πρὸς λεγομένοις δὲ ἐμβολὴν
ἀπεσκευάσατο, καὶ δωρεᾶς μεγάλας θεσπεμφαίζειν F
τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποδημίαν. ἐπέμπον ἦ αὐτῷ, σκεῦη χρυ-
σᾶ & ἀργυρᾶ, καὶ ἀλυσιτελῆ ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων
γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τῆς ἀχθοφόρων
ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τὸ τῆς βασιλέως
ὄχλου δι' ἀγαθύνειν ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς ἔσιν αὐτῷ
θεάτροις ἄθλοις καὶ ἵπποις ἐν τῆς πεμπομένων θεω-
μένοις ποιῆσαι τῆς ἀρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις
θεωσάτοις. ἦν γὰρ αὐτῷ θεάτρων, χίλια, ὑπῆρχον G
γὰρ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἦσκητο δὲ ὕτοι, πρὸς δι-
μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐναντιωτέρους ἄλλους
ἔξ) συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὁμοιοτέρους, ἀλλὰ καλλίστοις τε πάντων ὀφθῆναι, καὶ ἀνδραμίλλητον αὐτῷ ἔξ)
τίλει ἐξύπτα. ἐκοσμοῦντο δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρώτην ἀνθοῦντες, ὑπερφυ-
σάτῃ, τὸ ἦ ὕψος ὄντες θεσπέσιοι, καὶ πολὺ τῆς ἄλλων ὑπερέχοντες, μετίσας μὲν καθειμένοι χαίτας, ἐν-
δεδυμένοι ἦ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπίσηθον ταῖς
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogiter, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu siculneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celebertima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulchertimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è tarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributísque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis effecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi in- 3. Reg. 11.
stitutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assuecit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς πολυτελισμένων καὶ τύχα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρμασιν αὐτὸς ἀχούμενος, ἐ λαμπρῶ ἱματισμένος ἐσθῆτι, πρωὶ ἐώθει ἔξοδον ἔχειν ἐξορμῶν. ἰῶ δ' χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲ ἤτταν, εὐδαιμόνους δ' καὶ πολυτίμητον ὑπαρχούσας ὅμως καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρούμενος ἐποιεῖτο. θεία δ' ἅπαντα χωρῶν ὀξυνοίᾳ τε ἐ σωφροσύνῃ, ἐλίαν ὢν φιλόκαλος, ὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ταύτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν ἅπασι, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴδιον ἐν) τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆς πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. ἀρχμερίσας δ' τὰ ἅρματα καὶ ἀριθμήσας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀεὶ δισμύριοι ἱππεῖς ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲ πρὲ αὐτὸν ἐπήρκησεν ἑξήκοντα· τὰς δ' πόλεις ταύτας, ἁρμάτων φροντιστήρια τῶν δ' ἀργυρίου ἔσσητον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον ἰῶ καὶ τῶν λίθων, καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων ἀφθονίαν ὄντων ὡσαύτως καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν συναμίνων πλήθει τὰ τ' ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δ' καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ πωλεῖσθαι, τὸ μὲ ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. ὠφελούμενος δ' πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ ὑπερβαλὼν τῶν πρὸ αὐτὸν τῶν ἑβραίων ἀρχῶν ἕκαστον, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὸν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὄψιον οἷς προῃρήκαμεν αὐτῷ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δ' γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τῶν τ' ἀφροδισίων ἀπλήστως, ὑπὲρ τὰς ὑπαρχούσας μόνον ἡρέσατο, πολλὰς δ' καὶ ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας ἐ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἳς ἀπηγόρευσε συναικεῖν ταῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοῖς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοῖς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισδραμὸν τὸν νομοθέτου προφητεύσαντος καὶ μιμεῖν τὰς ἀλλοτριοχώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπαλλαξάντες ἔθεσι τῶν πατρίων ἤθους ὦσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωσ' θεούς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲ κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαζόμενος δ' γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς ἑξακοσίας, πρὸς δ' ταύτῃς καὶ τῷ βασιλέως τῶν αἰγυπτίων θυγατέρα, λίθοις μὲν ἐκπρεπῶν πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, ἐ τῆς δυνάμεως καὶ φιλοσοφίας ἰωαγκάζετο παρέχειν αὐτῷς λόγῳ τὸ βιοῦν ὡς αὐτὰς πάτριον ἦν. παρεκβαίνοντος δ' τῆς ἡλικίας καὶ τὸ λογισμοῦ ἧς τὸν χρόνον ἀδυνατοῦντος αὐτέχειν πρὸς τὴν μίμησιν τῶν ὑπαρχόντων διαπαντὸς ἁμαρτημάτων, ἔτι μᾶλλον τὸ ἰδίου θεοῦ κατεφρόνησε. τοῖς δ' τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων τιμῶν ἀνέτειλεν. ἐ μετὰ τούτων δ' ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῷ ὑπὸ τὴν θαλάττην ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸς τῷ θρόνον τὸν ἴδιον. ὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἰῶ αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν δι' τὴν πρὸς τὸν θεὸν δυσέβειαν.

ὐ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ καὶ A
τοῖς ὕστερον φανέντος & τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτε λανθάνειν αὐτὸν ὅλη τοῖς παρανομήμασι λέγων, ὡς ὅλη πολὺ χαρήσειν τοῖς πρατθομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὴ ἐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τιὴ βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβὶδ ἢ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο δι' ἀθάνατον ποιήσειν ἐκείνης. τελευτήσαντος δ' τὸν υἱὸν αὐτῷ ταῦτα δι' ἀπαθήσειν, ἐκ ἅπαν- B
τα μὴ τὸν λαὸν ὑποστήσας αὐτῷ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας ὑποδοὺς αὐτῷ τῷ δούλῳ, δύο δ' καταλειπὼν τῷ ἐγγόνῳ τῷ Δαβίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ δι' τιὴ πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχειν ἐβεβλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδὸν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. οὐ πολὺς δ' διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐ- C
τὸν δύθις ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδραζον μὴ ὄνομα. τιὴ δ' αἰτίαν τῆς ἀχθέας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν ἦν ἰδουμαῖος, γένους ὢν βασιλικῶν ἀπερμάτων. καταστρεψαμένου δ' τιὴ ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ Δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ὃν ἀνδρὶ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώνα τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δ' φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ- D
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τιὴ ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τῶν βασιλέως παισὶ συναετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραώνος ἀπολύσειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τιὴ πατρίδα. τοῦ δ' βασιλέως ἀνακείναντος, τίνος ἕνδειᾶς ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιθύμησε καταλιπεῖν αὐτὸν, σχολῶν πολλάκις E
καὶ δώρων, τότε μὴ ἐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δ' τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας δύο νομίας, καὶ τιὴ ὀργὴν τιὴ ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ φαραώνι, ὁ ἅδραζος ἦκεν εἰς τιὴ ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτιὴ ὑποζυγῶσαι τοῦ σολομῶνος, κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ἐκ ἐδύνατο ἐλθεῖν δι' αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἅρας ἐκεῖθεν, εἰς τιὴ συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ F
τινὶ ῥαιζαφῶ μὲν ὄνομα, τὸν δ' τῆς σοφίας ὑποδεδραπότι βασιλέα ἀδραάζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ λησύνοντι τιὴ χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι δὲ αὐτὸν ῥίφος ληστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ καταλαβὼν τιὴ ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ὑποδείκνυται. καὶ κατατρέχων τιὴ δὴ ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, & διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῷ ἄδραζος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐβραίοις. ὑπεπίθετο δὲ σολομῶνι, καὶ δι' ὁμοφύλων τὴς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβαλαίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς προγόνοις ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς δὴ πηχῶν οἰκοδομίας ὑπεμελητιᾶ κατέσησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regē adiuit rogans vt sibi in patriā reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazato, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum dition̄em crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabataei filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum cum de via paulùm seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio, propter promissionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac cõseruator esto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem priùs fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cùm esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsique principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumen seruauit.

ἵστως ἢ τῷ ἔργων προενόησεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, & γέρας αὐτῷ στρατηλάτην ὅπη τ' ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ἢ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν ἐκ τ' ἱεροσολύμων, συνελάτησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ἢ ὄνομα. κ) προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τ' ὁδοῦ μικρὸν ἀποστρέψας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδὲ εἷς ἄλλος. ῥήσας δ' εἰς δώδεκα φάρση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προφητῶν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, κ) ῥήσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲ τῷ ἐκείνου δῶσι τ' προς δαβίδ ὧν ἠμοιβαίαν ὁμολογίαν αὐτοῦ, μίαν φυλὴν κ) τ' ἑξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἢ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτήσαντος, κ) ταῖς γυναιξὶ, κ) τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπωκε τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁπὸ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσῃ, κ) φύλαττε τὰ νόμιμα, προκειμένου σοὶ τῆς δυσεβείας κ) τ' προς θεὸν τιμῆς ἀθλα μείζονα τῶν ἀπάντων, ἡγήσεσθαι τηλικούτῳ, ἡλίκον οἶδα δαβίδην ἡγούμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τε προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας κ) μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, ἐκ ἠρέμει. ἡγούμενος ἢ ἐν τῇ στρατηλάτῃ, κ) μεμνημένος τ' ὑπὸ ἀχία δεδηλωμένων, δύνῃς ἀπαρείθειν ἐπεχείρει τ' λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, κ) κινεῖν κ) πράττειν εἰς αὐτὸν τ' ἡγεμονίαν μαθὼν ἢ τὴν δίαιταν αὐτοῦ κ) τὴν ἐπιβουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν· φθάσας ἢ τοῦτο ἱεροβοάμος, πρὸς σύσακον φεύγει τὴν αἰγυπτίων βασιλέα, κ) μέχρι τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε κ) τὸ βασιλέα φυλαχθῆναι.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τῷ παιδὶ αὐτοῦ ῥοβοάμῳ, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitúrque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterùm defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima venissent, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset.

Ἀποθνήσκει ἢ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲ ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἢ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται ἢ ἐν ἱεροσολύμοις. παῖδας καταβάλλων δὲ ἀμμανίτιδος τε & πλούτῳ κ) φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε θεοῦς ἥσας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρῳώμοσε. ὧν οὖν κ) τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερος ἐδοξέ μοι διασαφῆσαι. μὴ ἢ τὴν τοῦ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτοῦ γεγονώς, νόμιμα τοιοῦτον, πέμψαντες δύνῃς εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ' ἱεροβόαμον. ἀφικομένου ἢ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, κ) ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο δὲ αὐτῷ ἐκεῖσε συμελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῷ λαῷ, κ) ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτῆσαί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, κ) ῥᾳθέως ἕξειν πρὸς αὐτὸν, κ) ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ὑπεικειαν, ἢ διὰ τ' φόβον. ὁ ἢ μὴ ζῆσις ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνασθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲ δύνῃς γίνεται, μὴ ῥᾳδιοχρήμα ὑπανδύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν.

3. Reg. 11. VIII.

προσήκειν γὰρ ἡλίκιαν τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τὰ μὴ παραυτίκα ἀπεικῆ ἀγαθὰς ἐλπίδας ἔχειν. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἁπλοῦν δεῖ ποιήσασθαι τὸν ὑπήκοον πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς νέους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειρώσασθαι γὰρ ὕστερος εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρᾶον καὶ ἁβρομερὲς ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ὕπνος καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γίγεσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεσείφη, τοῦ θεοῦ ποιήσαντος οἶμαι καταπεπαιδευμένην τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας γὰρ τοὺς μεθήκια τὰ σωτηριωτέρα, καὶ πλὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπεῖν, τὸ δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τὰ δ', ἅτε γὰρ ἡ νεότης, ἅτε ὁ θεὸς ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκινεῖσθαι τὸν λαὸν, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ συληρευχίας ἐπειρῶντο ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτὸ λήψεσθαι πείραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνεθύμει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τῆς τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπήκοον, ὡς συνῆλθεν ἀκμαιότατον τὸ πλῆθος τῇ ζ΄τῃ τῆς ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκοῦσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, ὁμόφρων δὴ καὶ φιλάνθρωπον, τὸν τῆς μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τὸν τῶν φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπροσέτιθετο καὶ τὸν τοῦ θεοῦ βέλτιον, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγὴν ὑπὸ τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου ἁλόντας, ὡς ὅτι πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἀκέτι ἠδέν αὐτοῖς εἰς συγχύσεις προσδιδόναι καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τὴν ἡμέραν. ὥστε χωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἀπείλησαν. ὕπνος δ' ἔχον πικρῶς τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτὸν τὸν ἐπὶ τοῦ φόρων ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ὦσιν αὐτοῖς, ποιήσειν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπερ βαὶς δύθις ὅτι ἅρματος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῆς δαβίδου παίδων ὄντας, τὸν ἱεροβόαμον ἀπέδιξε τῆς προγμάτων κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε λαβὼν ὀκτακαιδέκα μεθ' αὑτοῦ στρατοῦ μυριάδας ὅπλα λαβεῖν, ἐξελθεῖν ὅπως τὸν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἐ γὰρ ἦν δίκαιον τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, ἔθετ' ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὸν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τοῦ πλήθους ὑπὸ ἀσεως γεγονυίας, ἐ κατέπληθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἱσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως γεγονότα διηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αὖ ἅτε ἐν ἡλικίᾳ παντὸς τοῦ ἰσοδείας τὸ δύσκολον.

Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei fuberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita compatatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum; postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum; per indignationem vno ore exclamant; nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie; haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excussandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas, vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet C mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum rite adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altaro po- E suit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege 3. *Reg.* 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset ex- G anime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν ἑκατέρᾳ πόλει, ἐν ταύτῃ τιὼ ἑορτὰν εἶχε κατεσκεύασε ἢ ἐν φανουήλ πόλει λεγομένῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἢ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίσταθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἀπείρξῃ τὸν πλῆθος προσκυνῆσαι τὸν θεὸν εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντα, καὶ ἐκεῖ τιὼ ἑορτιὼ ἄγειν, μεταποῆσαν ἴσως, καὶ ἀπελάσαντα τὸν τε ναὸν καὶ τῆς θρησκείας τὸν ἐν αὐτῷ τὸν θεὸν, καταλύσει μὲν αὐτὸν, προχωρήσει ἢ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κινδυνώδεις τότε ἡγούμενος τὰ ψυχιὼ ἀποβαλεῖν, δόξαντα ταῦτα τοιῶν. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τέσσαρας, ἕνα μὲν ἐν βαθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον ἢ ἐν δάνῃ, ἡ δὲ ὅτι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τῷ προειρημένας πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς ἓξ φυλὰς ἐν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ ἐστὶν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεσιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ νεῶ ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τιὼ τῶν ἐχθρῶν πόλιν μάχαιρ ἔτας ὁδὸν προσκυνοῦν. αὖθρωπος καὶ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἐποίησα ἢ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, καὶ τιὼ μὲν ἐν βαθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τιὼ ἢ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἐπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δὲ πάντας ὑμῶν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῦ ἀαρῶνος ἡμῶν· ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόχον τοῦ θεοῦ καὶ κριὸν, ἃ ἐστὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὸν παρόντα θρησκείας ἀπὸ αὐτὰς, ἐποίησε δὲ βαίνειν τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τῶν πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίαν φεύγεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν χρόνοις ἀναλώσομεν. ἐνιαύσιος ἢ ἡ ἑορτὴ ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος ἐστὶν αὐτὸς ἐν βαθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὡσπερ ἑορτάζων ἐστὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῶν δαμάλεως. ἡγούμενος δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ὑπφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσάγεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶτα τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐν τῷ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς δὴ σὺν θύσει τοὺς ψευδιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἡγησαμένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ὅτι σὺν καύσει. ἵνα μὴ ὑστερῶν τις δύσωσι τοῦτ' ἔτος ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τοῦ ἱερείου, ὅτι χὴν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, ἀθρὶς παρείθη, καὶ οὐκ ἔτ' ἴσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ ναρκήσασα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπαρτημένην. ἐρράγη ἢ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτῷ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὃ ἀληθῆ τ ἄνθρωπον κ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτ δεηθῆναι τ θεᾶ ἀναζωπυρῆσαι
τ δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μ ἱκέτευσε τ θεὸν τοῦτ αὐτῷ πα-
ραχεῖν. ὁ ὃ τ χεῖρα τὸ κ φύσιν ἀπολαβοῦσα, χαίρων
ἐπ αὐτῇ τ προφήτην παρεκάλ δ ξπνῆσαι παρ αὐτῷ.
ἰάδων ὃ ἔφη, οὐχ ὑπομένω εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ
γεύσασθαι ἄρτου κ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλ. τοῦτο γὰρ
αὐτῷ τ θεὸν ἀπειρηκέναι, κ τ ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι αὐτῆς ποιήσῃ τ ὑπιροφὴν, ἀλλὰ δι ἄλλης ἐφα- B
σκε. τοῦτον μ οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τ ἐγκρατείας.
αὐτὸς δ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτῷ τ πραγμάτων
ἐν τ προφρημένων, ἐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν
τῇ πόλ πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱε-
ροβόαμος, ἀπατεώμενος ὑπ αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔκειτ τότε μὲν κλινήρης ἐν δόμῳ τ ὑπὸ τοῦ γήρως
ἀσθένειαν. τῶν ὃ παίδων αὐτοῦ διηγησαμένων τὰ πρὶ τοῦ
παρόντος ἔργ ἱεροσολύμων προφήτ, κ τ σημείων τ
γενομένων, κ ὡς παρεθεῖσαν αὐτῷ τ δεξιὰν ἱεροβόα- C
μος, δύναμιν πάλιν ἐκείνη ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας
μὴ παρενδοκιμήσειεν αὐτ ὁ ξένος πρὸς τὸν βασιλέα,
καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν
ὑφ ὧν ὑπεδέδετο τ ὄνον, κ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
παρασκευάσαι. τῶν ὃ ἀνακαλεσαμένων ὃ προσετάγησαν,
ὑπέβας ἐδίωξε τ προφήτην. ὃν καταλαβὼν ἀναπαυ-
όμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ κ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς ἀμε- D
γάθους ἠρώτησατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν
εἰσελθόντα κ ξενίων μεταλαβόντα. τ ὃ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τ θεοῦ γεύσασθαι πρός τινι τ ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ ἐκ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηντήκοντί σοι
τὸ θεῖον πρόσταξιν ἔχειν ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ
κἀγώ, κ ἐν αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
κ πάρειμι νῦν ὑπ αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἐσιασόμενον. ὁ ὃ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς,
ἀνέστρεψεν. ἀρίστων δ ἐπ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς
ὑπεφαίνε τῷ ἰάδωνι. κ μεταβάντα τὰς ἐντολὰς αὐ- E
τοῦ, τιμωρίαν ὑπέξιν ἔλεγε. κ πορευθῆναι, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτῷ κ τ ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ ὃ διαφθαρήσεσθαι, κ ἐν τοῖς πατρώοις μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ ἐγίνετο οἶμαι κ τ τοῦ θεοῦ
βέλησιν, ὅπως μὴ πρόσχοι τοῖς τοῦ ἰάδονος λόγοις ἱε-
ροβόαμος ἐλπίσας ψεύδεσθαι. πορευομένῳ δ αὐτῷ τὸν
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. κ κα- F
ταβάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. κ τ μ ὄνον
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. προσκαθεζόμενος ὃ, ἐφύλασσε
κἀκεῖνον, κ τὸ τ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂ τινες τ ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τ πόλιν τοῦ
ψευδοπροφήτου. ὁ ὃ, τοὺς υἱὰς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τ
πόλιν τὸ σῶμα, κ πολυτελῆς μ κηδείας ἠξίωσεν, συ-
ταφιάμενος τοῖς παισὶ κ αὐτὸν ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μ εἶ πάντ ὅσα προεφήτευσε G.
κ τ πόλεως ἐκείνης, κ τῶν θυσιαστηρίων, κ τῶν ἱερέων,
κ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑβριωθήσεσθαι δ αὐτὸς μ
τιμὴ τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τοῦ ὃς ὢν ἀ γνω-
σθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν κ ἀσεβὴς πρὸς τ-

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum: id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referente vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere a leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil læso asino, imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíque magnificè sepelit, monitis filiis vt se quoq; post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq; ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare,

σι τῷ ἱεροβοάμῳ κ τ δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τοῦ τὰ αὐτὰ λόγων; ὡς ὃ ἔτα πρὸς τὸ θυσιαστήριον
αὐτῷ κ τ αὐτὸ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς κ προφήτου ἄρειον ὑπολαβών, ἠρξατο ταύτην
αὐτ τ δόξαν ἀναλύειν πανουργῶν, κ πιθανοῖς πρὸς τ γεγυμνασμένος λόγοις ἐλαττῶν αὐτ τ ἀληθείαν.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Etham, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Ziphа, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Aljas deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machę filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi depraueẽtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

A ὀπιχθρεῖ γὰρ πείθει αὐτ̃ ὡς ὑπὸ κόπου μ̃ ἡ χεὶρ αὐτ̃ ναρκήσαι βασ ἀζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀποθεῖσα πάλιν, εἰς τ̃ αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δ' θυσιαστήριον ὃν καινὸν καὶ διξάμηνον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πεσεῖν διὰ βάρος τ̃ ἐπικειμενῶν. ἐδήλου δ' αὐτ̃ καὶ τ̃ θάνατον τ̃ τὰ σημεῖα ταῦτα προφητεύσας, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλοῖτο. ἅπαντας μὲν οὖν ἔλαθεν, ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφήτης ταῦτ' εἰπών, πείθει τ̃ βασιλέα, καὶ τ̃ διάνοιαν αὐτ̃ πάλιν ἀποστρέψας ἀπὸ τ̃ θεῦ καὶ τ̃ δικαίων τ̃ θείων ἔργων ὅτι τὰς ἀσεβεῖς προῄρμησεν. ἅπαντας δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρῳνόμησεν, ὡς ἐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τ̃ ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. τὰ μὲν οὖν περὶ ῾Ροβοάμου, ὅτι τὸ παρόντος ἡμῖν διεληλύθω. ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς ῾Ροβοάμης, ὁ τ̃ δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῖπα μεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεὲμ, καὶ Ἠταμὲ, Θεκὼς, καὶ Βηθσὺρ, καὶ Σοχὼ, καὶ Ὀδολὰμ, καὶ Εἰπὰν, καὶ Μῶρησαν, καὶ Ζιφὰ, Ἀδωραΐμ, καὶ Λαχεῖς, καὶ Ζηκὰ, καὶ Σαραΐμ, καὶ Ἠλὼμ, καὶ Χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ Ἰούδα κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ Ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ Βενιαμίτιδι κληρυχίᾳ. καὶ τ̃ χίσας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν αὐταῖς καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τ̃ πόλεων διαφιλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πανταχ̃ πάσης τ̃ ἱερατεύοντες ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ λαοί, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τ̃ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλιπόντες τὰς αὑτ̃ πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ἱεροσολύμοις τ̃ θεὸν, ᾗ δὴ πάλαι ἔχον προσκυνεῖν ἀναλαζόμενοι τὰς δαμάλεις ἃς Ἱεροβοάμης κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τ̃ ῾Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συνῳκήσατο γυναῖκα ἐξ αὐτ̃ παῖδας, ἤγετο γὰρ θυγατέρα τ̃ ἐκ τ̃ Ἀβεσαλώμου θυγατὸς Θαμάρης, μαχαὶλου ὄνομα καὶ αὐτὴν ἔσαν συνῳκήσατο καὶ παῖδας ἄρρενας ἐξ αὐτ̃ αὐτ̃ γένεσθαι), ὃν Ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἠγάπησε τ̃ μαχάρ. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτ̃ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτ̃ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τ̃ μαχαὰρ Ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτ̃ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὅπως δοίη. ἄριστον δὲ οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀδικημάτων τοῖς ἀνθρώποις τὸ τ̃ πρεσβυτέρων ἁμάρτημα μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτ̃ τροπή. τὸν γὰρ βασιλείαν αὐξανόμενον ὅτε βλέπων ῾Ροβοάμης, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεζάπτη πράξεις, καὶ τ̃ τ̃ θεῦ θρησκείας καταπροέπεκεν, ὡς καὶ τ̃ ὑπ' αὐτ̃ λαὸν μιμητὰν γενέσθαι τ̃ αὐομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τ̃ ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλεγχον τ̃ ἐπιεικοῦς ἀσελγείας τ̃ αὐτ̃ σωφροσύνῃ ὠδαπέμποντες, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτ̃ ἔπονται. ὁ γὰρ ἔστιν ὀνοδόκεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα προστάς. τοῖς. τὸ τοίνυν συμβαῖνε καὶ τοῖς ὑπὸ ῾Ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτ̃ καὶ διδαμονοῦσιν, ἀποδύεσθαι μὴ προσκρούσασι τ̃ βασιλεῖ θέλοντες εἶ δίκαιοι.

B

C

D

E

F

G

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'. A CAP. IV.

Σουσακις ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθελὼν τὴν πόλιν τὴν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκισεν.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

TΙμωρὸν ἦν τῷ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ θεὸς ὑπαπέμπτῳ τῶν αἰγυπτίων βασιλέα σουσακον. ὃν καὶ ἔνιοι πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσώσρει προσαπτῶν. οὗτος γὰρ ὁ σύσακος πέμπτῳ ἔτει τοῦ ῥοβοάμου βασιλείας, ὑπερατείνων μυρίοις πολλῶν αὐτοῦ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτοῦ χίλια καὶ διακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξακολουθοῦντα. ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξήκοντα. πεζῶν δὲ μυριάδες τετρακόσιαι τριάκοντα. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυροτάτας τοῦ ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὸν σουσάκου στρατιάν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δύναμιν νίκης καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμμοίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύθησαν τὰς ψυχάς καὶ ἔπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογοῦνται πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑπερόψεται γνωμένους καὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἕτοιμους ἐξακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογεμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸ προφήτην. ποιήσειν μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀκουότερον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν δὲ σύσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὁμολογίαις σωθήναις, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ἀφεῖλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβὶδ τῷ θεῷ, λαβὼν ἀπὸ τοῦ σωφήνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος καὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τῶν παλαιστίνων συχνῶν ἐχειρώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βέλτιον δηλοῖ κεχειρωμένον ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι σήλας κατέλιπεν ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ παραδόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ γὰρ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὸν τῶν αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δέ ἐστιν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ καὶ τούτων ἕκαστοι λέγεσθαι ὅτι αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τῆς μετὰ στρατιᾶς ὀλιφανοῦς, καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς λαμπρότητος ἄγειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ῥοβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophene rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid recum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπτακαίδεκα. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ & ἀσεβὴς, καὶ δι' ἃ τὸ μὲν θεοσέβειν τοῖς πατρῴοις φίλοις, τ' ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τ βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ βασιλείαν, ὁ υἱὸς ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τὸν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέ-

B τοι τέλος. τὰ δ' ὑπὲρ ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ διὰ παντὸς ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἐξυβρίζειν, ἀλλὰ καθημέραν ὅλαις τοῖς ὑψηλοῖς βωμοὺς αἴρειν, καὶ ἱερεῖς ἐκ τ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τ ἐπ' αὐτῷ δίκην εἰς τ αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τ γένεσιν ἔφερεν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παιδὸς ὃν ὀβίμιλον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα

C αὐτοῦ προσέταξεν, τ σχολὴν ἀποθεμένην, & σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα, περὶ τ μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. παραγενομένην δ' ἐκέλευσε περὶ τ παιδὸς ἀπαγγεῖλαι ὡς ἐρεῖν, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιάς.

D καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην διὰ τὸ γῆρας, δηφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸς ὢν πάρεσιν ὑποκρίνασθαι. παρεισάσης δ' τ γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν ὑ λανθάνεις, ὃς ἀφιζομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας

E ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σε μέγαν ὄντα μικρὸν & μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, & ὑποχείσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπών, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεται τ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς,

F ὃς ὑδὲν ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δ' ὑπελθοῦσα, ταῦτα ἀγγέλλουσα ἀποδὸς πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖται τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τ πλήθους παντὸς, κοινῆ τιμηθεὶς πένθει. & γὰρ μόνος τ ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔσται λῦ. ταῦτα οὖν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τὴν τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτῳ θρηνῶν, θρηνοῦσα δι' τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ παιδὸς τελευτὴν προλαμβάνουσα, ἀθλία τοῦ πάθους ἐπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀσυδὴ μὲ αὐτυχεῖ χεομένη διὰ τ ὁδὸν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαίᾳ δ' διὰ τ ἀνδρὸς, καὶ προαγορευθέν, τὸν μ ἐκπεπνευκότα καθὼς ἔφην ὁ προφήτης δῦρε, τῇ δ' βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγελε.

A

Κεφάλαιον ε'.

Στρατία ἱεροβοάμου κατ' Ἀβίαν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ νῖκα, καὶ ὅτι βασάνης τὴν ἱεροβοάμου γῆραϊ διαφθείρει, αὐτὸς τὴν ἐκείνου ἔχων.

Ἱεροβοάμος ὁ ἀδὴν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιὰ, ὅτι τὸ ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον Ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τοῦ ἱεροβοάμου, ὡς πρὸς αὐτὴν ἀπλήκτως κατεπλάγη, θυμούμενος δ' ἐπάνω τοῦ μετρίου τῇ φρονήματι καὶ τῇ ἐλπίδος τοῦ πολεμήσειν στρατιὰν ὁπλίζας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπαντᾷ τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἐπῃρίζετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ἀπεπαρεσκεύαστο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, σὺν ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ καταστείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἱεροβοάμου ἀκοὴν πρῶτον αὐτοῦ μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. θορυβοῦντος δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς Δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς αἰσθοῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ὄντος αὐτοῦ τοῦ μὲν πατρὸς, τοῦ δὲ ἄλλου ἱεροβοάμου προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὑπὸ τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὸ μὲν γὰρ πλεῖον μέρος νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαῦσαι πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δίκης καὶ τοῦ παρελθόντος δίκην τοῦ θεοῦ, παύσει τὴν ὠμότητος, καὶ τῆς ὕβρεων ἃς ἐξελέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείθων. οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦντα ἐμίσησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκαταλείψαντες μὲν τὸν δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστασάτε. καί τοι συνῃδέσθην ἐμοὶ πάλαι εἶχεν ὑμᾶς, οὐ λόγων μόνον δυσκόλων, ἀπορρήτων καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ μὴ πρός τι δυσχεραίνει ὁ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τῶν παρεστώτων ὀξὺ ἔρωτον, ὀλίγα τε φοιτῶντα τὸν πατέρα, καὶ τὰς διαφορὰς ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶχε τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας τὰς τῶν πατέρων διορθοῦσθαι. ὑμεῖς δὲ οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότε οὔτε νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸν ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτον. πόθεν καὶ πέποιθας ὡς τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς δαιδάλοις, καὶ τοῖς ὅπλοις τοῖς ὁρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ὄντα ὑμῖν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τῶν ἡμετέρων στρατὸν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδή τις οὐκ ἰσχὺς μυριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν τὸ βεβαιοτάτην ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἅπερ ὄντα παρ' ἡμῖν τετηρήκοσιν ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἕνα θεὸν σεβομένοις. ὃν οὐ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὁπόσοι πονηροῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς τῶν ὄχλων ἀπάτης κατεσκεύασαν, ἀλλ' ὃς ἔργον ὄντων αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τοὺς πατέρας καὶ τὸ σωφρονεῖν ὑμᾶς ὅτι τοσοῦτο μέγεθος οὐδ' ὁμονοίας γνωρίσαι.

B

C

D

E

F

G

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis adelectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolùm verbi durioris homini inueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, nec; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoque ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis.

Deum in hanc sententiam Abias verba facit ad Israeliticum populum, interim a Hieroboamo pars copiarum occultè missa à tergo Abianorũ conspicitur: qui circumuentos se videntes pon mediocriter sunt territi. Abias bono animo suos esse iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere. illum certè nullis hominũ insidiis circumuenirĩ. Ad hanc regis vocem redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indicẽ in hostem irruunt. Nec defuit cæleste auxilium, quod hostium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæsis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitissimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum sua ditione, itémque Ianam & huic coniunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est non multo post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultúsque est Hierosolymis in maiorum suorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus sexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei susceptus est. In regnum successit filius Asanus, matre Machæa genitus, quo regnante Israelitarum regio decennì pace potita est. Atque hæc sunt quæ de rebus Abiæ sunt prodita. Mortuus est deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Asanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæstinorum vrbẽ putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam è domesticis eius amicis Basanes Macheli filius insidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius stirpem excidit, euenitque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati absumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exoluit.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hierosolymitanum agrum sub Asano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hierosolymorum rex vir erat moribus honestissimis præditus, & cælestis numinis obseruantissimus, quíque nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus consonum. is correxit quicquid erãt in suo regno vitiosum, sublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectissimorum virorum scutatorum ac hastatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutatorum & sagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius régni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum: ὅ-

Τούτοις μὲ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔπι δ' αὐτὸ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῆς στρατιᾶς ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐκ τινων ἀφανῶν τῶν στρατοπέδων μερῶν. μέσου δ' αὐτοῦ θελληφθέντος τῆς πολεμίων, ἡ μὲ στρατιὰ κατέδυσε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε τ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τῶτον γὰρ ἐκ περικυκλῶ πρὸς τ πολεμίων. οἱ ὃ ὁμῶ πάντες ὅπλα καλεσάμενοι τ ὦδὰ τ θεῶ συμμαχίαν, τῆς ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπι τοὺς πολεμίους. τ τῆς μὲ, ἔθρασυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῆς ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τῷ ὃ ἀβία στρατιὰ, ἰσχυροτέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ ἐδέποτε ἐμπεμονδύθη φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἔθ' ἑλλείων ἔτι βαρβάρων, τοσούσους ἀποκτείναντες τ ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασίως τ βραβεῖον νίκης θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες κατακράτος, τήν τε βηθήλεω καὶ τ ὄπαρχίαν αὐτ, καὶ τ ἰσανὰ, καὶ τ ὄπαρχίαν αὐτῆς. τ ἱεροβόαμος μὲ, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὸν τ ἥτταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐβίωσεν χρόνον. τελευτᾷ δ' οὗτος ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον διήσας, ἔτη βασιλεύσας ζ. καὶ θάπτεται ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει ὃ υἱοὺς μὲν δύο τ εἴκοσι. θυγατέρας ὃ ἑξκαίδεκα. πάντας ὃ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μήτηρ τῇ νεανίσκῳ, μαχαῖρα ζωώμα. οὕτω κρατήσαντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἰσοπλησθοῦς εἰρήνης, ὅπι ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲ περὶ ἀβίαν τ ροβοάμου τοῦ σολομῶνος, ἔτους παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε ὃ καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῆς δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, διὸ περὶ ἔτους ἤδη τ βασιλείας ἀσάνε διειλήφθω. πρᾶξε ὃ ὁ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τ ἀσέβειαν καὶ τ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν ὃ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπι γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ὑπεκβληθεὶς ὃ ἐκεῖ ὑπό φίλου τινὸς βασάμου ὄνομα, μαχαίρᾳ ὃ παιδὸς, ὃν ὑπεδήσατο. ἐς μὲ τὸν τελευτὴν αὐτῷ τ βασιλείαν ὡδδαλαβὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. σωσίβιον δ' τῷ θεῷ προφητείαν, τοῖς μὲ ἐν τῇ πόλει τῆς ἱεροβοάμου συγγενῶν ὑποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἁπαρασχθῆναι καὶ διαπαντὸς ἐσθίεσθαι, τοῖς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τ ἀσεβείας αὐτῷ καὶ τῆς ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῆς στρατιᾶς.

Ὁ τ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος λιὸ, τ ζόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐνοήμων, ὃ μὴ πρὸς τὴν δ' σέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῆς νομίμων φυσικὴν τὴν ἀνάφορέαν. κατόρθωσε ὃ τὴν αὐτῷ βασιλείαν ἐκκλίνας ἔτι πονηρὸν λιὸ ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ὑπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριακοσίας, ἐκ ὃ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φερομένων καὶ τοξότας, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη ὃ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαράκος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

con-

ἑπτήκοντα μ̄ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ϗ̄ ἑξακοσίοις δ̄ ἅρμασι. Ϲ μέχρι πόλεως Μαρίσσης, ἔστι δ̄ αὕτη τ̄ Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸ μ̄ τ̄ οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἀσανος. ϗ̄ ἀπὸ παρατάξας αὐτ̄ τ̄ στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι σαφρὰ λεγομένῃ, τ̄ πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τ̄ ἀριθμὸν πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην ἤτει παρὰ τ̄ θεοῦ, ϗ̄ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τ̄ πολεμίων. ὕδει γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἐλήλυθε, ἢ τῇ παρ' αὐτ̄ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ϲ τοὺς ὀλίγους ἀπεργάσασθαι κρείττους τ̄ πλειόνων, ϗ̄ τοὺς ἀδυνάτους τ̄ ἰσχυόντων, ἁπαντήσας πρὸς μάχην τ̄ ζαραίτου. Ταῦτα λέγοντος Ἀσανᾶ, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. ϗ̄ συμβαλὼν μ̄ χαρᾶς τ̄ προσδεδηλωμένων ὑπὸ τ̄ θεοῦ πολλὰς ἀπέκτεινε τ̄ ἀθίων. Ϲ ζαπίνας εἰς φυγὴν ἐβίωξεν ἄχρι τ̄ γεραδηνοσχώρας. ἀφέμενοι ϗ̄ αἰχμαλώτους, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τ̄ πολεμίων, ἅλων γὰρ χρυσῶν, ἐχώρησαν, ϗ̄ τ̄ παρεμβολῆς αὐτ̄, ὡς πολλὰ μ̄ συνέφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους ϗ̄ ὑποζύγια ϗ̄ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μ̄ οὖν ϗ̄ ἡ σὺν αὐτ̄ στρατιὰ τοιούτῳ θεῷ τῷ θεῷ νίκην λαβόντες ϗ̄ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. θεασάμενοι δὲ αὐτοὺς ἀπλώτους ϗ̄ τ̄ ὁδὸν θεοφιλῆς ἀξαρίας ὄνομα εἶδε διηγεῖν κελεύσας τ̄ ὁδοιπορίαν, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ̄ νίκης θεοῦ τ̄ δόντος, ὅτι δικαίως ϗ̄ ὁσίως αὐτοὺς παρέσχον, Ϲ πάντα ϗ̄ βέλτιστα τῷ θεῷ πεποιηκότας. διεμάρτυρε μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τ̄ ἐχθρῶν, ϗ̄ τὸ ζῆν μ̄ διδαμονίας παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι δ̄ τ̄ θρησκείαν αὐτ̄, ἅπαντα τούτων ἀκαρπία συμβήσεσθαι, Ϲ ἡμέρας χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται θεοφιλὴς ἐν τ̄ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, ἐν ᾗ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ ϗ̄ αἱ πόλεις αἰάσασθαι ἤμελλον), Ϲ τὸ ἔθνος ϗ̄ πᾶσα ἀναρίθμητος γῆς, ἔπιλλον βίον ϗ̄ ἀλύπητον διωσόμενον. χαίρειν δ̄ αὐτοῖς ἔχειν συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, ϗ̄ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τ̄ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ϗ̄ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, Ϲ πολλὴν θεοσέβειαν ἐποιοῦντο, κοινῇ πάντες Ϲ κατ' ἰδίαν τ̄ θεῷ. διέπεμψε δ̄ ὁ βασιλεὺς Ϲ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τ̄ νομίμων ἐπιμελησομένους. ϗ̄ ταῦτα μ̄ Ἀσανᾶ. τ̄ βασιλέως τ̄ δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπεύξεται δ' ἄν τις ὅτι τὸν τ̄ πλήθους τ̄ Ἰσραηλιτ̄ βασιλέα βασάνῳ, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Ναβάδην, ϗ̄ καταχόντα τὴν ἀρχήν. εἶδε γὰρ ἐν θαρσῇ πόλει διχαστείβων, ϗ̄ ταύτῃ οἰκητήριον πεποιημένος, ἔτη μὲν ἐβασίλευσε κ̄ τέσσαρα. πότερος δ' ἦν Ἀσᾶς ἢ Βασᾶς ἰσχὺν Ἱεροβόαμον ϗ̄ τὸν υἱὸν αὐτ̄ νομίσας, πολλῷ ϗ̄ τῷ πλήθει χαλεπὰ διέθηκε, ϗ̄ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γνώμῃ τὸν θεοφιλῆ προφήτην διαφθεῖραι αὐτ̄ πᾶν γένος, ϗ̄ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτ̄ γνώμης, ἐκ νεότητος τὴν δικαιοσύνην τ̄ δικαίου προτιθεὶς τῷ πλήθει ϗ̄ εὐσεβῶς. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ἐκ Ζιστοῦς ἀγαθὰ, ἔπεσται τ̄ θεοῦ φίλα. τὸν δ' κάκιστον Ἱεροβοάμου ἐμιμήσατο, ϗ̄ τ̄ ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἀκείνου τὸν πονηρὸν ἀπεδέξατο. εἰς πεῖραν δ' ἦλθεν εἰκότως τ̄ ἰδίας συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγχον, ὅμοιον αὐτ̄ γνώμην. Βασάνης δ̄ θεραπεύοντος τὰ μέλλοντα αὐτ̄ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τ̄ γνώμης ὅτι τοῖς τελμηρὸς, ἐ πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, ϗ̄ πρὸ τ̄ παρωχημένων ὧν τ̄ τότε γῆν

genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinẽ exclamauit Deum inuocans, oránsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandum tum Zaræo ſola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores poſſet reddere. Hæc precanti Deus victoriæ ſignum obtulit: quo viſo rex alacris cum hoſte conſlixit, cæſíſque plurimis, reliquos terga vertentes vſque in agrum Gerarenum perſequutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in caſtris hoſtium factum eſt: vnde multum auri egeſtum eſt, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hieroſolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is poſteaquam agmen conſiſtere iuſſit, orſus eſt dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigiſſe propter ſeruatam iuſtitiam ac pietatem, & quia ſemper Dei voluntati obtemperaniſſent. Quòd ſi ita vt cœperant pergerent, in poſterum quoque victorias de hoſte & vitam fortunatam eiuſdem fauore illis expectandam: ſin verò à religione deſciuerint, omnia contraria illos manere: ſequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque ſacerdos iuſtitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum ſubuertendas eſſe, & gentem per omnes terras diſpergendam, ertonumque more vitam acturam nullis certis ſedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus eſſet probitati ſtuderent, & diuinum fauorem ſibi ipſis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauiſi ſunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta recta maneret, dimiſſis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Baſanem Iſraelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ceſo regnum eius occupauerat. Hic in Tharſe vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, ſceleratior, magiſque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduerſus Deum contumax. Quapropter miſſo ad eum Gimone propheta prædixit ſe totum ipſius genus exciſurum, & eiſdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à ſe conſtitutus ingratus fuiſſet, nulla in adminiſtrãdo regno pietatis aut iuſtitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior ſed ſceleratiſſimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis ſe cõtaminaſſet. Cui quum ſimilis eſſe voluerit, merito etiam ſimilem exitum habiturum. At Baſanes poſteaquã cognouit imminentes pro ſcelere ſibi ac ſuo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorū pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetā ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantē quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autē eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonēs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Masipha. Nec postea Basanes bellū instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basane stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatē, quo Hieroboami progeniem internecione ablumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cū ea se quoque cócremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanū, aliis Amarinū regnare volētibus. Cuius factiò quum tādem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

μέζονος συγγνώμης τῶν θεῶν τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐτοῖς πανδύσασθαι, ἀλλείπουσι τοῦτο ἐνεργοῦντες, ὅτε καὶ Βασάνης προεφήτευε τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρω γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς περὶ αὐτὸν πόνοις προσιόντες τελειότατον, τὴν στρατιὰν τῶν Δαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῶν ἐκ Φανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, ἑπτακοσίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ κατελαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρει προθυμοτάτως καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τὴν ἀσφάλειαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ Ἄσανος τὴν ὀπτικέρνησιν τοῦ πολεμίου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ δύναιτο κακὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἦν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῷ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, ἀθετήσας τὴν πρὸς τὸν Βασάνην φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένας πόλεις τὰς ἡγεμόνας τῶν ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐπεπύρωσαν. τὰς δὲ διήρπασαν προσθέντες, τὴν τε ἰωαΐνα λεγομένην, καὶ Δάνα, καὶ Ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τὰς μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀναδῆσαι ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωθεῖσιν ἀνέστρεψεν. Ἄσανος δὲ, ὃν τῶν Δαμασκηνῶν ὑπ' αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις αἰτήσειεν ἐν αὐτοῦ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν Γαβὰ καλεῖτο, ἡ δὲ, Μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν ποιῆσαι ἐκ ἔφην ὁ Βασάνης τὸν Ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάθη δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἀρσανῇ πόλει. Διαλαμβάνει δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἔλανος. οὗτος ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ἐπιβουλῆς Ζαμάρης τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα δὲ αὐτὸν Διὰ τῶν οἰκονόμων αὐτοῦ ὡσεὶ τοιοῦτον, πείσας ἐπιβαλεῖν τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππεῖον τινας, ἀπέκτεινε δὲ αὐτὸν μεμονωμένον τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν καὶ ἡγεμόνων. ὅτοι δὲ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν ἐτύγχανον τῶν παλαιστινῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὁ Σαπάνου ἡγησάμενος ἀφανίσας, ἐβασίλευσεν τῶν Ἰσραηλιτῶν Ζαμάρης καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἔλανον ὁ ἵππαρχος Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὸ βασάνου γένεαν καὶ τὴν μνήμην τοῦ θεοσεβείας ἀφανίζει. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ περίριζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς ὁ τὸν ἱεροβοὰμ ἀφανίσας γενεάν. ἦν δὲ πολιορκοῦσα τὸ γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὸν περὶ τὸ βασιλέα, ὁ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὸ βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸ ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀποδείξει βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαώνης αἴρασης τὸ στρατὸν, εἰς θαρσὶν ὡδήγησεν τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κρατεῖ. Ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἡρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαίτατον τοῦ βασιλείου. καὶ ὑποπρήσας αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' ὅλως ὁ τοῦ ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάνατον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δὲ οἱ τοῦτον ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάνατον,

καὶ

καὶ πάντας βασιλεῦσι ὁ ἀμαρεῖνος τῶν ὅλων. τριακοστῷ δὲ ἔτει τῆς Ἀσάνου βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαρεῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν μαρίωνι, ὅπερ ἐστὶν ἑλλήνων σαμάρεια καλουμένη. ᾠκοδομήσατο δὲ αὐτὴν αὐτὸς σαμάραιον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀποδομένου αὐτῷ, ἐφ' οὗ κατεσκάσατο τὴν πόλιν, σαμάρεον. διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀπὸ τοσούτων ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἁσεβήμασι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ τῶν ἄλλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ μηδένα τῶν ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν δέ ἐστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπιστροφὴν ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ καὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ἄσαφος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προήχθη γήρας, καὶ τεσσαρακοστὸν καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, ἀμείρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν ἰὼς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγονυίας. τοῦτον μιμητὴν δαβὶδ τοῦ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου τοῦ βασιλέως οὐ κατεπείγει νῦν λέγειν. ὁ δὲ ἄχαβος ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ. τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δὲ αὐτοῦ τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν ἱεροβοάμου ζηλώσας ἀνομίαν. καὶ γὰρ οὗτος δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκυνήσε. καὶ τούτοις ἄλλα προσέθετο ἐμπαικτήσατο. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ὢν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προὔπεσεν, ὡς τε καὶ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὰλ προσαγορεύουσιν, ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε, καθέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτου τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τούτοις προσαυτοῦ εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ. προφήτης δέ τις τοῦ θεοῦ ἐκ πόλεως θεσβωνῆς τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομώσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιήσας δὴ καὶ χειμάῤῥων τινὰ τὴν διαζιβλὼ, ἧς ἦν καὶ τὸ πηγαῖον εἶχε. τὴν καὶ ζορφὴν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν κόρακες προσφέρον. ἀναξηραθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἄπωθεν τῶν σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, ἀπαγαγὼν αὐτὸν θεὸς κελεύσαντος. εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτοῦ παρέξει τροφάς. ὧν δὲ ἐν πόρρω τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τὸν δὲ θεὸν δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. καὶ κομισαμένου ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταλεσταμένου, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμωσούσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit scelerator. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligãt, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit, cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum pòst dicetur.

C Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adcóque impotentis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem situm est. Illic ẽnim se mulierem viduam inuenturum prẽmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longe à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

D

E

F

G

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſe- A
que ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ co-
queret, quem vbi comediſſent fame abſumerẽ-
tur, quandoquidem nihil ſuperelſet aliud. Tum
propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora
ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer.
polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo fari-
nam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus
det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque pro-
pheta petierat fecit: deinceps & ſibi & filio
& hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum e- B
nim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas.
Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam
Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic
ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum de-
fectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad in-
ſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui
cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt ma-
gna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice con-
didit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio
procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽ- C
pore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menan-
der in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ
illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo
præualente expiraſſet, eiulans & voces quas do-
lor exprimebat emittens, querebatur de aduen-
tu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò
mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſo-
labundus iubet eã ſibi tradere filium, breui re-
ceperũ viuum: acceptúmque mox in propriũ
cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ le- D
ctulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſ-
pitij gratiam altrici relatã extincto ipſius pue-
ro: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſti-
tueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & pro-
phetæ gratificante, ne videretur infortuniũ ſe-
cum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem ex-
3. Reg. 18. pectationem recepit puer ſpiritum. At illa gra-
tias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere
diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt
Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicatu- E
rus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per
totam regionem, & magna rerum ad victũ ne-
ceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus
panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iu-
mentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq.
ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia,
cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbi-
que fontes & torrentes perquirere, ſicubi inue-
niretur herba ad ſecandum iumentis pabulum.
Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſ- F
quam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe
ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, alia
diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius
& quo tempore Iezabel regina in prophetas
ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis
ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentã-
dos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex
percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur.
Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi
nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad G
eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεχυῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ' ὃν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δεδιπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλεγεν. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, καὶ τὰ χρείαν ἔχοντα προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ θεραπαινὶς κόμισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὑπολειφθῆναι ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἔλαιόν τὸ κεράμιον, μέχρις ἂν ὑσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὠδῖνα γυνὴ περὶ αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὴ τε ἔφη καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν διαῤῥοφὴν καὶ τοῦ προφήτου. ἐπέλειπε δ' ἤδη αὐτοὺς τέτων, ἄχρις ὃ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, καὶ Μένανδρος ἐν ταῖς ἱστορίαις τοῦ τυρίων βασιλέως τοιάδε λέγων ἔτους. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ Ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους Ὑπερβερεταίου. ἱκετηρίαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, καρανοις ἱκανοις βεβλημένοις, ἔστι πόλιν βότρυν ἔκτισε τὴν ἐπὶ φοινίκῃ. καὶ αὐζατιὼν ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, καὶ δὲ τοῦτο καὶ ἰθόβαλος ἐβασίλευε τυρίων, ὁ μενάνδρος ἀναγέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς ἣν ὁ προειρημένος ἐποιήσατο, ἡ τοῦ προφήτου διαῤῥήξασα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη καὶ φωνὰς οἵας ἐπιφέρουσα τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηγόρει τοῦ παρ' αὐτὴν παρουσίας τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαῤῥεῖν καὶ πραδοῦναι τὸν υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα δὲ αὐτὸν ἀποδώσειν. πραδούσης οὖν αὐτῆς, βαδίσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ὅπου τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψαιτο τὴν ὑποδεξαμένην καὶ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαρπάσαντος. ἐδεῖτο τε τοῦ ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ καὶ πραδοῦναι αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ καὶ τοῦ προφήτου χαρίσασθαι, τὸ μὲν δόξαν πρὸς αὐτὴν ὅτι κακῶς παρεῖναι, πραδοῦναι πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δὲ δυχεῖσει τοῦ προφήτου, καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται. χρόνῳ δὲ ὀλίγου διελθόντος, πραγίνεται πρὸς ἀχάβον τὸν βασιλέα, καὶ βέλτιον τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὴν γενησόμενον ὑετόν. λιμὸς δὴ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τοῦ ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἔτι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπομελῶμενον αὐτῷ τοῦ κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τοῦ ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάῤῥους, ἴν' εἴπου παρ' αὐτοῖς ἀρεθείη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμισάμενοι τοῖς κτηνεσιν ἔχωσι. καὶ προεπέμψας κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐκ ἀρῶν συνέπεσαν ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτοῦ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μεμισάμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδεύσας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν ἕτερος ἑτέραν τοῦ ὁδῶν. συνέβαινε δὲ καθ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δὲ αὐτῷ τοῦ βασιλέως ὠφέλεια, συμβάντων αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰς εἴη. καὶ μαθὼν, προσεκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τι κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὴν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν ἐκ ἀποστείλας τοὺς ἀνάξοντας εἰ λάβοιεν ὅτι θανάτῳ. Ϛ γὰρ βλαβεῖσθαι φησὶ αὐτὸν ἔφασκε μὴ ϯ θεῖ φαείντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα ὀλιγωρῶν αὐτοῦ πέμψαντος τῶ βασιλέως, Ϛ μὴ δυναμένῳ εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνῃ. φρονεῖν οὖν αὐτῷ ϯ σωτηρίας παρεκάλει, ϯ φεῦ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ αὐτοδὴν λέγων, ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως ἀπορρήτους, ϰ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Ϛ ξενοφορμένους ὑπ' αὐτῆς. ὁ ἢ, μηδὲν διδιότα βασίζειν ἐπέλθοι πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἑτέρους, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον ἀχάβῳ φανήσονται ϯ ἡμέραν. μεμύσαντος ἢ τῷ βασιλεῖ τῶ ὠβεδίᾳ ϯ ἠλίαν, ὑπεμύησεν ὁ ἀχάβος. ϰ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ ϯ ἑβραίων λαὸν κακώσας, ϰ ϯ ἀκαρπίας αἴτιος γεγονημένος. ὁ δ' ὐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, ϰ τὸ ψεῦδος αὐτοῦ, ξενικὰς εἰσηνεγκότας τῇ χώρᾳ θεοὺς, ϰ τούτοις σέβοντας, ϯ ἴδιον αὐτῆς ὃς μόνος ὄζει θεὸς, ἀπολελοιπότας. νῦν μὲν τοίνυν ἀπελθόντας ἐπέλθοι πάντα ϯ λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐτὸν, ϰ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, ϰ τοὺς ϯ γυναικὸς εἰσαῦθις ὅσοι ϯ ἀριθμὸν εἶησαν, Ϛ τοὺς ϯ ἄλσεων προφήτας ὡς τριακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς ἢ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβου διαπέμψαντος, Ϛ ἀθεὶς αὖτ' ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι πότε διηρημένοις αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ Ϛ ϯ δόξας, ἵππους βιάσῃ ἔφασκε. νομίσαντας μὲ γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ Ϛ μόνον, ἔπειθε τούτῳ, ϰ ϯ συβολὰς αὐτοῦ παριδεῖν. μηδὲν ἢ τοῦτον ἡγεμένους, ἀλλὰ πρὸς ϯ ξενικῶν ὑπαλλοτρίους, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε κατακολουθεῖν. τῷ ἢ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκεκινημένου, ἐξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, ϰ τι τῆς ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, ϰ ϰ ϯ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων ἢ τριακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν. Ϛ ταύτην θύσας διπλώσαι ξύλοις, πυρὸς ἐκ ὑφαφθέντος. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας διεκαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀναιθῦσαι τὰ ξύλα. γνωσθήσε δὲ τότε ϯ ἀληθῆ φύσιν τῶ θεῶ. ἀρέσασης ἢ ϰ γνώμης, ἐπέλθοιεν ἠλίας τοῖς προφήταις ἐπιλεξαμένοις βοῦν, πρώτοις τε θῦσαι, ϰ τοὺς αὐτῆς διεκαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ὐδὲν ἀπέλυτα πῦρ ἐκ δαιτὸς ϰ ἐκ διεκλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐπέλθοι τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῆς δ' ἀπ' ὀρθρου τοῦτο ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, ϰ τεμνόντων αὐτοὺς, μαχαίρας Ϛ σιδηρᾶς ϰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς διπλεῖν τὴν θυσίαν, ἐπέλθοι τοῖς μὲ ἀναχωρῆσαι, τοῖς ἢ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τῷ ἢ ὄχλῳ προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, ϰ φυλὴν τῶ λαῶ τῆς ἑβραίων, ἀνίσησεν ἐξ αὐτῆς θυσιαστήριον, ϰ ᾧ εἰ τὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. ϰ συνθεὶς τὰς ῥίζας ὅπ ϯ βωμῶ, Ϛ κατ' αὐτῆς διαθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ ϯ χρείας ὑδρίας προστάξε πληρωθείσας ὕδατος, κατασκεδάσαι ϯ θυσιαστηρίου, ὡς ἐκβάλλῃ αὐτὸ Ϛ τὴν δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθεῖσαν πηγῆς αὐτοθείσης. ταῦτα ἢ ποιήσας, ἤρξατο εὔχεσθαι τῷ θεῷ Ϛ καλεῖν αὐτὸν, ϰ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολιῷ ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν τὴν αὐτοῦ δυνάμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τῷ πλήθους ὁρῶντος, ὅπ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus eſt ad quem attractutos te nō miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris alibi rapiat. & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebrēorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic, ſod externis diuinōs honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacrā rem facere, & ſuā nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cùm iam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis faniticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditque circū illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precariſque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum A aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conscen- B dit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui post- C quam ad Iesraelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3.*Reg*.19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit D in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem acce- E pisse proditur: vbi nactus amplam quandam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina experi. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & ter- F ræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναξηρᾶναι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ψαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου καὶ ἀνοήτου δόξης πεποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἠλία τοῦτο παραινέσαντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δὲ ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς, προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶναι συνέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δὲ ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἕβδομον ἤδη βαδίσας ἑωρακέναι, μελαινόμενον εἶπέ τι τοῦ ἀέρος, οὐ πλέον ἴχνους ἀνθρωπίνου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταρραγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰεζράελ πόλιν παραγίνεται. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε λάβρον ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰεζράηλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τά τε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἐστὶν αὕτη τῆς χώρας τῆς τῶν ἰούδα φυλὴν ἐχόντων κατὰ τὴν ἰδουμαίων γῆν. καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται, κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτόν τινος, ἀναστὰς εὑρίσκει παρακειμένην αὐτῷ τροφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σιναῖον καλούμενον ὄρος παραγίνεται, οὗ μωυσῆς τοὺς νόμους παρὰ τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρείη καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. διὰ τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ἐπιούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν παρακελεύεται, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα ἰηοῦν τὸν νεμεσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῶν σύρων ἀζάηλον. ἀντ' αὐτοῦ δὲ προφήτην ἐλισαῖον ὑπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλου, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δὲ ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδεκα, προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἱδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισσαῖος διθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ ὡὴλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ὁ μαθητὴς ὁ διάκονος, καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ ζῆν προφήτου, τοιαῦτα ἦν. ναβοθος δέ τις ἀπὸ πόλεως ἀζαρὴς, ἀμπελεῶνα ὢν τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα σωφελὰς ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ἀπὸ ῥέποντος ἐκλέξασθαι τῆς ἀμπελῶνος τινὰ τῆς ἐκείνου. τοῦτο μὲν ἔφησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τιμὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τῆς μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἦλθε λυπούμενος πρὸς τὸν οἶκον, ἔνθα τροφὴν. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσπέμπεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὴν ναβόθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὑπεικέναι πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέρως ὑβρισθεὶς μὴ τυχὼν ὧν ἤξιε. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τούτοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὴν λύπης, ὅπως τὴν σωμάτων τροφὴν. μελήσειν δὲ αὐτῇ περὶ τοῦ ναβόθου τιμωρίας. καὶ πρὸς ἀχαὰβ γράμματα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ ἀχαάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῶν ναβόθον. εἶτα δὲ αὐτὸν ὄχλους ὑπάρχοις. ὑβρικόσι δὲ τοῖς τολμηροῖς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτὸν ὡς τὸν θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. καὶ ναβόθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὕστερον καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἴσησι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβόθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἥδη τοῖς γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀφόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβόθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸ ναβόθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ πρὸς τὸν προαγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, ἀγρὸν γὰρ ὄντα ἐγγὺς τῆς ἀμπελῶνος τοῦ ἀχάβου, καὶ ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβόθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπαγῆναι συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθῆσεσθαι, καὶ παῖδας αὐτοῦ τοὺς ὑπολείπεσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντος τετολμηκότος, καὶ παρὰ τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηνηκότος. ἀχάβου δὲ, λύπη τε πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆγε, καὶ ἀπόμενος τροφῆς, ἀπομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν ὕστερος ἱλεούμενος. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ἐπαρκεῖσθαι τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελέσειν δὲ τιμὴν ἀπειλὴν ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐθέλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui euestigio prophetare occœpit, relictisque bubus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt priùs sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus post hæc minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

XIV. 3. Reg. 21.

Cæterùm Nabuthus quidam cuius vrbis Azari, quum prædium haberet regius fundis contiguum, fæpe rogatus ab Achabo vt ei quātolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regiis pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amississet, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contra hortatur vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi fecisse conuitium, à populo est saxis obtutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, regem accedit, suadétque vt sine suo sumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium euestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiso vero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi vsurparet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppresserat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum, nudísque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20.

DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato cùm venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsū referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò patem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēre, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tùm fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mandat circūuallari vrbē & aggerē erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἄδαρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπὶ ἄχαβον στρατευσάμενος ἐπῆλθε.

Τῶν δὲ περὶ τὸν ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλεύων τῆς σύρων καὶ δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν εὐφράτου βασιλέας πεποιήμενος ξιάκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπῃ τὸν ἄχαβον. ὁ δὲ ὡς ὤμοιος αὐτῷ τὴν σφαγὰς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη δὲ αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπῃ σαμάρειαν, καὶ περικαθίσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τὰ βέλη. τοῦ δὲ ἰσραηλιτῶν βασιλέως πέμψαντος δεξιόμενος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸ ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἱ δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τούτων ὅσα βέλει συγχώρησῃ, τὸ στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσει πολιορκῶν. ὁ δὲ ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐντὸς εἰσελθοῦσιν παρεθήσει λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ἀκμολογικότα ἤδη πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὸ δοθῆσαν ὑπ' αὐτοῦ φοῦλους, οἷς ἐρεῖσασι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε διδόναι πᾶν ὅ τι αὖ ἐν αὐτοῖς δόξαι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψειν. ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὸ τῆς βασιλείας, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῷ καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέδοσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἁπλῶς χωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὁπηνίκα πρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νυνὶ δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, παρέσεσθαι βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δὲ τοῦ παρεῖναι τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν παγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τοῖς κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασι λέγειν ἀπελθεῖσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νυνὶ ἐμμένει τῆς τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δευτέραν ἀξίωσιν οὐκ ὑπανύσει, ἀποστέλλουσιν αὐτούς. ὁ δὲ ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ θυμούμενος, τείχη ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερα τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπαγόμενος αὐτὸς τὸ στρατιᾷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τῷ δὲ ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ὁπλισαμένου καθοπλισμένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω γινόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ξιάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸ ὑπόκρισιν. ὁ δὲ, διὰ θεοῦ τοῦτο προστάξεως, καὶ θαρραλεώτερον τὸ πόλιν, καὶ χω-

καὶ χώματα βάλλειαδι, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. λιὼ δὲ ἄχαβος τέτων θεατρομένων ἐν ἀγωνία διηνῆ, σιωὶ παντὶ τῷ λαῷ. θαῤῥεῖ ἢ καὶ τ φόβων ἀπολύῃ, θεσφάτε τινὸς αὐτῷ θεσελθόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τ θεὸν ὑποχειδι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων ἢ, δέξε πόνων αὖ ἡ νίκη γένοιτο, δέξε τῷ παίδων, εἶπεν, τῷ ἡγεμόνων, ἡγουμένε σᾶ δέξε τ ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας ἢ τοὺς τ ἡγεμόνων υἱοὺς διρέθησαν δὲ εἰς διακόσιοι καὶ ἑικονῖα δύο, μαθὼν τ σύεγν θεὸς διωχίαν καὶ ἄπεσιν πεζαμένων, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῷ ἢ σκοπῶν διλωσάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὖ μὲ εἰς μάχλιν ὥσι θεσελθόντες, ἵνα διὰ σαῖες ἀγάγωσι θεὸς αὐτ, αὖ ἢ εἰρηνικῶς, ὅπως τᾶτο ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἑτοίμως ἄχαβος καὶ τ ἄλλλν στρατιὰν ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ ἢ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτ ἀπεκτάνεσι & τοὺς ἄλλους ἄχει τῇ στρατοπέδε διώκοσιν. ἰδὼν ἢ τέτους νικῶντας ὁ τ ἰσραηλιτῷ βασιλεὺς, ἐξαφίησι & τ ἄλλλν στρατιὰν ἅπασαν. ἡ ἢ, ἀφνιδίως ἐκπεσοῦσα τοῖς σύεσι, σκεδάσεν αὐτῷ. ὥ γὸ θεσεδόκων αὐτοὺς ἐπιξελθέσθαι. καὶ δὲ τᾶτο γυμνοῖς & μεθύσι θεσέβαλλον, ὡς τι τὰς παυοπλίας ἐν τ στρατοπέδων φόνους καταλιπεῖν, καὶ τ βασιλέα δρασθλιῶαι μόλις ἐφ ἵππε ποιησάμενον τ φυγήν. ἄχαβος ἢ, πολλὰ ὁδὸν διώκων τοὺς σύεσι λύσεν, ἁπαρῶν αὐτοὺς. διαρπάσας ἢ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δὲ λῷ ἐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσᾶ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα & ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβὼν, ἀνέστρεψεν εἰς τ πόλιν. τᾷ ἢ θεσφάτε ὥδασαδάδ φήσαντος, καὶ τλὺ δύναμιν ἑτοίμλν ἔχειν, ὡς τῷ ὀλιόντι πάλιν ἴτει στρατεύσοντος ἐπ αὐτὸν τᾷ σύεγ, ὁ μὲ ἄχαβος, θεὸς τέτοις λῷ. ὁ ἢ ἀδάδος, διαστωθεὶς ἐκ τ μάχης, μαθ ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβελλόσατο τοῖς αὐτῷ φίλοις, πῶς ἂν ὀλιστρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ ἐν μὲ τοῖς ὄρεσιν ἐκ ἐδίδοσαν γνώμλν συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὸ θεὸν αὐτῷ ἐν τοῖς τοιέτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τᾶτο νυῶ ὑπ αὐτῷ νικᾶσθαι. κρατήσειν ἢ ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποησαμένους τλὺ μάχλν. συνεβύλλόν τε θεὸς τέτῳ, τοὺς μὲ βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τλὺ ἢ στρατιὰν αὐτῷ καταχεῖν, αὐτ ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα. εἰς ἢ τ τῷ ἀπολωλότων τάξιν, συστολογῆσαι δλύαμιν ἐκ τ χώρας τ αὐτῷ ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας σὺ ταῦτα εἰρηδὸς καλῶς ἔτως διακόσμησε τ δλύαμιν. ἀρξαμένε ἢ τε ἔαρος ἀναλαβὼν τ στρατιὰν, ἦλθ ὅπι τοὺς ἑβραίες, καὶ ἡμόμενος θεὸς πόλει τινὶ, ἄφεκε δὲ αὐτῇ λῷ, ἐν μεγάλῳ συστοπεδεύῃ πεδίῳ. ἄχαβος ἢ ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ λῷ ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, θεὸς τοὺς πολεμίους αὐτῶν δὲ βαλλόμενον. τᾷ ἢ θεσφάτου θεσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὀπδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχουσαν ὅπερ ἐκ ἦν δοκεῖ τοῖς σύεσις, ἐπὶ μὲ ἡμέρας ἑπτὰ στρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ ὑσάτῃ τέτων, ἀπὸ τ ὄρθριον θεσελθόντων ἐπ τ στρατοπέδ τ πολεμίων, & διαξαμένων θεὸς μάχλν, αὐτοπεξῆγε καὶ ἄχαβος τ οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κρατησᾶς τ μάχης ἠλωμένης, ἔφευε τοὺς πολεμίους εἰς φυγλύ.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cedendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia, in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit, quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, deditititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditutúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Sirorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addés Deum ita velle. Qui quum parere nollet, E daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animadverſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, G iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

A κὴ πολλῶν ἐπέχλω κτεινων. οἱ ὴ, κὴ ὑπὸ τ̃ ἁρμάτων, & ὑπ̀ ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἰσχυσαν ὴ ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τ̀ ἄφεκα πόλιν αὐτ̃ν, ἀπέθανον ὴ κὴ αὐτοὶ, τ̃ν τειχέων αὐτοῖς ὀλιπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν ὴ ἐν ἐκείνη τ̃ μάχη ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ ὴ βασιλεὺς τ̃ν σύρων ἄδαδος, φθάνων μετὰ τινος πιςοτάτου τ̃ν οἰκετ̃ν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τέτων ὴ, φιλανθρώπους κὴ ἐλεήμονας ἔφη σαντων τοὺς τ̀ ἰσραηλιτ̃ν βασιλέας, κὴ δυνήσεσθαι τ̃ σεωτῶ ἤθους τ̀ ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτ̃ν πρὸ ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ ὴ, σακκους ἐνδυσάμενοι, κὴ χονίαι τ̀ κεφαλὰς πρὸ τ̃ θριμνων, ἦσαν γὰρ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, κὴ δεῖσθαι τ̀ ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δ̃λον αὐτ̃ τ̀ χάριτος ὑμνησόμενον. ὁ ὴ, σεμνόν τι φάσκων αὐτ̃ πρέπειν, κὴ μηδὲν ἐν τ̃ μάχη πεπονθότι, πρὸ κὴ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἀδελφὸν προσφωνεῖσθαι. λαβόντες ὴ ὅρκους παρ̀ αὐτ̃, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθόντες ἐπὶ τὴν οἴκησιν ἐν ᾗ ἐκέκρυπτο, κὴ προσάγουσι τ̃ ἀχάβῳ, ὡς ἁρμάτος κομιζομένῳ. ὁ ὴ, προσκυνήσαντος αὐτ̃, ἄχαβος μ̀ ὑπὸδεξιὰ αὐτ̃ τὴν δεξιὰν, ἀνέβιβασεν ὅπη τὸ ἅρμα, κὴ καταφιλήσας, θαῤῥεῖν ἐκέλευσε κὴ μηδὲν τ̀ ἀνόητον προσδοκᾶν. ἄδαδος μ̀ ἀχαρίστει, & παρ̀ ὅλον τὸν τ̃ ζ̃ν χρόνον ὑπομνήμονά εἶναι τ̃ς δωρεᾶς ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τ̃ν ἰσραηλιτ̃ν αἷς ἀπεβεβήκεσαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. κὴ δεμφοὶ, ὡς τὸ ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς κὴ οἱ πατέρες αὐτ̃ εἰς συμμαχίαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀπώσειν. ὀμοσάντων μ̀ αὐτοῖς ὅρκων κὴ σπονδῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸς ἄχαβος, ἀπεπέμπετο εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. κὴ τὰ μὲν πρὸς τ̃ς ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατίας, ὅτι ἄχαβον κὴ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν τ̃ ἰσραηλιτ̃ν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν, κὴ βέλτιον τοῦ θεοῦ. τ̃ ὴ μὴ πειθέντος προφῆται αὐτὸ ὠνόμασαν, τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς ἀγαθὸν, λέοντι προσπεσεῖσθαι δυστυχοῦντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνοντος ὴ τούτου τ̀ν ἄνθρωπον, προσέσεσιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ πρὸς ἀσσον. πλήξαντος ὴ ἐκείνου, κὴ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, κατὰ διπλασίονος τ̀ κεφαλὴν, προσῆλθε τ̃ βασιλεῖ λέγων αὐτ̃, σωθρατεῦσθαι, κὴ ὠνόμασθαι ὑπὸ τ̃ φυλακὴν τινὰ τ̃ αἰχμαλώτων ὑπὸ τὸ ταξιάρχου. φυγόντος μ̀ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τ̃ ὠνομασθέντος δὶ αὐτὸν ἀποθανεῖν. ἀπειλήσαντος γὰρ αὐτ̃ εἰ διαφεύγοι ὁ αἰχμάλωτος δὶ αὐτὸν ἀποκτενεῖν. δίκην ὴ φήσαντος ἀχάβου τὸν θανάτου ἑαυτ̃, λύσας τὴν κεφαλὴν, διεγνώσθη ὑπ̀ αὐτ̃ μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. πρόκειται ὴ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τὸν ὀνομάσαντα πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφείη αὐτ̃ διαφθαρῆναι τὴν τιμωρίαν ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθόντος, κὴ ποιῆ τι ἀποθανεῖν αὐτ̃ ὑπ̀ ἐκείνου, τὸν ὴ λαὸν ὑπὸ τ̃ς σπαθ̃ς αὐτ̃. παροξυνθεὶς ὁ ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τ̀ μὲν, ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκευαζόμενος ὁ αὐτὸς ὅπη τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'. A CHAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τῦ ἱερουσολύμων βασιλέως.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λεῖ, ἐπάνειμι ἡ ὅπῃ ἱερουσολύμων βασιλεὺς ἰωσαφάτου. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ὧν ἔτι πόλεσι τοῖς ἐν τῇ ἔφραϊτικὴν χώρᾳ κατασήσας, οὐδὲν ἧττον υἱὸ ἀβιᾶ τῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐφραϊμ κληρουχίας, ἐ- B ὐδοκίμει βασιλεύοντος τῦ θεῦ λίαν φυλάττοντος, φερομένης ἐν- ευθύμησιν ἀλλ' εἶχεν ἀρετῆς τε καὶ σωφροσύνη τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ ὅσιος, καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἐπὶ πᾶσι καὶ θεοσεβὴς τῦ θεῦ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πλησίον βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλοῦτόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστην. ἔτι δὲ βασιλείας ὄντι, συνκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τὴν χώρας, ἐπέλευσε πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν διεξελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν C ἐφ' αὑτῶν διδάξαι τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ ἀποδείκνυσθαι τῆς θρησκείας τῦ θεῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος ἦτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδὲ ἀσκεῖν, ὡς τὸ περὶ τὰ νόμιμα. οὕτω θεοφιλεῖς διετέλουν ἐργάτας τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, ἔκτιτε ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας ἑπτακοσίους καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἦσαν δὲ τοῦτοι. πό- λεις τε μεγάλας ὀχυροῦσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ D ὅπλοις πολεμικοῖς κατεσκεύαζεν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους παρέσκευο. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλι- τῶν μυριάδες ἑπτακοσίων, ὧν ἐφήγητο τὴν ἡγεμονίαν εἶ- χεν, ἰωάννης ὄνομα, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἦν ἡγε- μὼν, καὶ ἐκ βενιαμῖτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακαίδεκα τὸ πλῆθος τῆς βασι- λεῖ παρεσκεύαζε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωσάφατος τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῆς ἴσης φυλῆς βασιλέως, γοθο- λίαν ὄνομα. παρεδίδου δ' αὐτὸν μὴ χείρονα τινὰ εἰς E συμμαχίαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν εἰκότως θαυμάσαντα στρατὸν ξενίοις λαμπροῖς, οἴνου τε καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμα- χῆσαι κατὰ τὸ σύρου βασιλέως, ἵνα ῥᾳδίως γαλαδηνὴ πόλιν ἁρπάσωσιν ἀφελῆται. τῷ γὸ πατρὸς αὐτῦ φρο- νῶν τυγχάνειν, ἀφηρῆσθαι τὸν ἐκείνης παῖδα. τῷ δὲ F ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὸ ἐν δευάμει αὐτῦ, καὶ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μετα- πεμψαμένου τὴν δευάμιν ἐξ ἱερουσολύμων εἰς συμμαχίαν, παρεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βα- σιλεῖς, καὶ κατίσαντες ὅπῃ τὸ ἰδίου θρόνου ἑκά- τερος, τοῖς οἰκείοις στρατηγοῖς τὸ στρατιωτικὸν διέ- τασσον. ἰωσαφάτης δ' ἐπέλευσεν εἴ τινες εἰσὶ προφῆ- ται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναπεῖσαι, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν G καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. ὁ γὸ ἑρμῖν καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅπῃ ζῆν τε ἀβρῶς ἐποίησεν, ἀφ' ἑ λαβὼν αὐτὸν ἀρχιμάλωτον ὑπέλυσεν, ἄρχειν ἐκείνης τ' ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem redeo: qui auctо ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis suis prophetis numero quadringêtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituru sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττᾶται τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὑτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸ ἀριθμὸν ὄντας, ἐπέλαβεν ἔρεσθαι τὸ θεοῦ, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπλοις τὴν ἄδαδον νίκην καὶ χαθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευόντων ἐπιστρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τῶν σύρων, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς τὸ πρῶτον. σωμεὶς δὲ τῶν λόγων ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφῆται παραγυχάνειν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις εἴη προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μαθωμὲν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δὲ ἄχαβος, εἶ μὴν ἔφη, μισεῖν γε αὐτὸν καὶ προφητεύοντα, καὶ προσποιοῦντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ δι' τοῦτο ἐν φυλακῇ νυῦ αὐτὸν ἔχειν, κελεύσας ὑπὸ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δὲ ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δύνεχον, ἄγει τὸν μιχαίαν. κἀπὶ τὸ ὁδὸν ὁ δύνεχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προφητεύειν. ὁ δὲ ἐκ ὀλίγου αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φάσκοντος, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι καὶ αὐτῷ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπερ ὡς ἥκει πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθὲς ἕξει συνωμόσατο, δείξαι τὸ θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ ὥσπερ ποιμένων αἰφνιδίως τὰ πρόβατα. ἔλεγέ τε συμβαίνειν τοῖς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναχωρεῖν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὰ ἀνθρώπου πρός με ὀλιγωρίαν. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ λεγομένων, καὶ ὡς παρωρμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲ λῶϊπ' ἐνοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δὲ ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προφητεύσειν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. ὃ γὰρ τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ὅτι τῷ ναβεθαίᾳ ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι προσεπεῖν, καθὼς καὶ ναβέθη τοῦ δὲ αὐτὸν καταλιθοβολήσαντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς οὗτος ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν ἓξ τοῦτον φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰκὸς ὅτι ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. διὸ γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφθέντα με τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβὼν θελήσαντος ἀπεξηρᾶναι δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας γεγονός. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτὸν τὸν μιχαίαν, συμβὰν μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προθύμως ἐῶ ὅτι τὸν σύρων. εἰκὸς γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ παλαιοὺς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεα ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιόντα

τὸν

τ σελχίαν ταμεῖον ἐκ ταμείυ κρυβησόμβον ἀμείψῃν, ζητοῦντα φυγεῖν τ ψυδολογίας τ δίκλιν, ἐκέλδυσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττειν πρὸς ἀχάμωνα τὸν τ πόλεως ἄρχοντα, κ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου κ ὕδατος αὐτοῖ ὀλιγοστὸν ἕως. κ ἄχαβος μ, κ ἰωσάφατ ὁ τοῦ ἱερουσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθ τὴν γαλααδίτιδος. ὁ δ τ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ στρατίαν, ἀπεπήγαγε αὐτοῖς τ αὐτοῦ στρατιάν. κ ἐκ ἀποθεν τ ἁρμάθης στρατοπεδεύει). συνέθετο δ, ὅτι ἄχαβος κ ἰωσάφατος, ἐνθυμάτ τὸ βασιλικὸν χῆμα. τ δ ἱερουσολύμων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴ ἔχοντα στῆναι ἐν τῇ παρατάξει καταφιζόμβον τὰ ὑπὸ τῶ μιχαίᾳ προφηβρημβία. ὧρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν κ δίκα τῶ χήματος. ὁ μ γὰ ἄδαδος ὁ τ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ ὅλῃ τ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δ τ βασιλέα τῶν ἱερουσολυτῶν. οἱ δ σύεροι, τῆς συμβολῆς γβομβῆς, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἑστῶτα πρὸ τ τάξεως, κ τοῦτον εἰκάσαντες εἶ) τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, κ περικυκλωσάμβοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομβῆς δ' ἠοῦς ἄχει δίλης οὐσίας γβομβῆς, μαχόμβοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν ὐδένα κ τ τῦ βασιλέως ἐντολὴν, ζητοῦντες τ ἄχαβον αἰρεῖν μόνον, κ δύρεῖν ὐδυνάμβοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τ ἀδάδου ὄμβρος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πεζώσκῃ τ βασιλέα ὅλῃ τ θώρακος, κ τ πνεύμονος. ἄχαβος δ τὸ μ συμβεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιῆσαι τοῦ στρατεύματι φανερὸν μὴ ξαπεύσαν. τ δ' ἰωσάφατ ἐκέλδυσεν ὑπερῦραι τὸ ἅρμα τ ἄξηγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς γὰ βεβλῆσθαι κ καιρίως. ὀδυνώμβος δ, ἕως δὴ τῦ ἅρματος, ἄχει δύνοντος τ ἡλίου, τ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. τ τὸ μ σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γβομβῆς, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολεύ. δηλώσαντος δ τ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζδξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. κ τὸ ἅρμα ἐκπλυναντες ἐν τῇ ἱεζαρὰ κρήνῃ, ὗ δ κυθημαγμβίον τοῦ τῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ ἡλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲ γὰ κύνες, ἀπελιμήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμβαι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λυόμβαι τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δ ἐν ῥαμαθῶνι, μιχαίᾳ τοῦτο προειρηκότος. συμβαίνων οὖν ἀχάβῳ τ υἱῶ τ δύο προφητῶν εἰρημβίων, δῆ μάλα τὸ θεῖον ἡγεῖζ, κ τιμᾶν αὐτὸ παζχὲ κ σέβειν, κ τῆς ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν κ βέλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, κ τ ὄλῃ τῶ ζιέντων προγνώσεως ὐδὲν ὄζι συμφορώτερον, παρέχοντος ἑαυτὸ τῷ θεῷ, τί δῆ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γβομβίων σοχαζομβίους προστῆκε τῷ χρεὼν ἰσχύι, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμβον αὐτὸ ὄλῃφυγεῖν ὄζιν. ἀλλ' ὑπάρχειν τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακείων χρησάς, αἷς εἰς τὸ πάθειν αὐτῶν προσπίπτ περιάγ. φαίη δ' ἂν κ ἄχαβος ὑπὸ τούτου τῷ ἡγέονος ἀπατηθείς, ὡς ἀπιζῆσαι μ τοῖς προλέγουσιν τῷ ἀτῶν. τοῖς δ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πειθεὶς, κατθανεῖν. τοῦτον μὲ οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

A è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vanilóquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperunt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, essque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ϛρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὸν ἀρχιερέα τῶν ὅλων λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι ϛρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἅπαν δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ θεοῦ τούτοις αὐτὸν ἀσεβῆς ἡμῶν ὄντα, κακῶς τὸν βίον κατέϛρεψε. Κεφ. γ.

Ξϛρατεία τοῦ ἰωράμου τοῦ ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ ἰηοὺς ἐβασίλευσε τοῦ ἱεροσολυμιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη ἑξήκοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκας τέσσαρας. Κεφ. ϛ.

Ως γοθολία, τοῦ ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη ἑπτά. καὶ ἐκέλευε αὐτοῦ ὁ ἀρχιερεὺς ἰώαδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀποδεῖξαι. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας ϛρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεύς, ϛρατευσάμενος ὅτι ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πάτρια ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι ϛρατευσάμενος ἀρασὴν ὁ δαμασκῆς βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζην τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τούτοις αὐτὸν, ὅτι δαμασκηνὸν ϛρατεύσαιτο. Κεφ. ιβ.

Ως κῦ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκοῦ. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὴν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναϛήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦ κράτος τοῦ σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τοῦ ἱεροσολυμιτῶν φυλὰς εἰς τοὺς μηδίαν κατῳκήσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τοῦ κυθαίων ἔθνος εἰς τοὺς ἐκείνων μετήγαγε χώρας. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello peritos ſuperat. CAP. I.

Ioramus Hieroſolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, poſtremo ipſe Deo inuiſus miſerâ morte ſublatus ſit. CAP. III.

Expeditio Ioramī Iſraelitarum regis adueꝛſus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magiſtro equitum cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, quâ poſt ſextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem conſtituit. CAP. VII.

Azaelis Damaſcenorum regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amaſias rex Hieroſolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amaſias pugnans contra Ioam Iſraelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amaſiæ filius Ozias vicinas gentes ſubegerit. CAP. XI.

Raſe Damaſcenorum rege Hieroſolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus miſſis coactus eſt Aſſyriorum regem in Damaſcenos immittere. CAP. XII.

Aſſyriorum rex vi expugnatâ Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanaſſar Aſſyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Iſraelitarum tribus in Mediam tranſtulerit, & Cutheos in eorum regionem migrare iuſſerit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά. A

CAP. I.

Ως στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ὑπὲρ Μωαβιτῶν κρατήσειεν αὐτῶν.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, Δαμασκηνοῦ μὲν ἐπιβουλεύσαντος εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ τὴν συμμαχίαν τὴν πρὸς Ἄχαβον τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ὃν ἀδικοῦντα τὴν σύριον βασιλέα πολεμοῦντι συνῆψεν, ὡς προεῖπαμεν, ἱππεῖς ὁ προφήτης συντυχὼν ἠτιάσατο τὴν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίαν ἀνθρώπου ἀσεβοῦς καὶ πονηροῦ. τὸν μὲν θεὸν, ἀνδρὸς μὲν διὰ τοῦτο δίκαιον ἡγούμενον εἶναι μέν τοι, καίπερ ἁμαρτάνοντα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὄντα ἀγαθὸν ἔλεγεν ὑπὲρ τοῦ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπὶ δυσεβείας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐξέπεσεν τοῦ θεοῦ. μὴ ζῶντα δὲ τὴν χώραν ἅρμοσε περιερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ διὰ μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν δυσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδένας ἔτας ὡς τοῦ δικαίου φειδομένους, μείζοσι τοῖς ὄχλοις, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τοῦ ἐν ἐξουσίᾳ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους εὐδοκιμοῦσιν. βουλεύειν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὅτι πάντων ὁρᾷ, καὶ τοῦ κρύφα φειδομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ἐπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας δὲ μηδὲν καὶ δικαίως ποιεῖσθαι πᾶσιν μᾶλλον τοὺς πέλας. εἰ δὲ δεῖ μείζονων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ἀφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος ἀπουδῆς ἐπιφανοῦσθαι δικάσαι δεῖ τὰ πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν ἵδρυται τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν ἀπουδαίους εἶναι καὶ δικαιοτάτους. ἄρχοντας δὲ

Iosaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præposuit, Amasiã sacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balsamum. Iosaphatus autem cùm audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coràm numen præsens inuocet, diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendásque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto póstea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῷ ἀποδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. ¶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τέτον τὸν τρόπον διέταττε τὰ πρὸς μάχην. καὶ ἦν τὸ αὐτὸν καιρὸν, ἐστρατευον ἐπ' αὐτὸν μωαβίται ¶ ἀμμανίται, συμπροσλαβόντες καὶ ἀραβων μεγάλην μοῖραν, καὶ καταστρατεύονται πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφαλτιδὶ λίμνῃ, τεσσαρακοσίους ἀπέχουσαι σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. φοινικῶν δὲ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, ¶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δὲ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸς χώραν, θύσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῶν ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ νύκτος, καὶ ἐπικαλεῖτο τὸν θεὸν προσεύχεσθαι αὐτῷ δύναμιν ¶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅτι στρατεύσαντας. καὶ δὴ τότε δεδιέναι τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευασαμένους αὐτῷ, ὅπως ἁρμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἐλπίσαντας ἐλθεῖν ἀμείνονται, οἷς τὰ ἀπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γνῶ εἰς κατάληψιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' εἰχόμενος, ἐδάκρυσε. ¶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα ¶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις θεοφίτης παρελθὼν εἰς μέσον τὸν ἐκκλησίαν, αὐθόρμητος τῷ τε πλήθει λέγων, καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς εὐχῆς, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προσέταξε δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τὸν στρατιὰν ἐξελάσαντας τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. διρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐζηλάθης ἀναβάσεως, λεγομένη δὲ ἐξοχή. ¶ μὴ συμβαλεῖν μᾶλλον αὐτοῖς, σαφῶς δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τῶν δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς ¶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι προσκυνοῦν, εὐχαρίστουν τῷ θεῷ ¶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ θαρσαίνεσθαι μὲ αὐτοῖς εἰς μάχην. προσπαμένοις δὲ τοῖς ἱερεῖς μὲ τῇ σαλπίγγων, καὶ λευίτας μὲ τῇ ὑμνοῦντων, δὴ χαρίσειν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν θεὸν τῶν πολεμίων. ἤρεσε δὲ ἡ τῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησεν. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὅτι τῷ θεῷ δοξάζω τῆς τῦ θεῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτῦ τὴν νίκην ἐδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν ¶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀπρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τῷ θεῷ δύναμιν ¶ τὴν συμμαχίαν ὑμνόγησεν, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔχει ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναζεύξας ἡ στρατιὰ ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐχαριστηρίους θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὲ μόνον τοὺς πολεμίων αὐτῷ διαφθορὰν, ἀλλὰ θεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντας ὅτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τῷ θεῷ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲν ἔκλυσε μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅπῃ τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. ἦν δὲ φίλος τῷ τοῦ ἀχάβου παιδὶ βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινώσας ὅπῃ κατασκαφῇ νηῶν, εἰς τε πόντον πλεουσῶν, καὶ τὰ ὅπῃ θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε τῆς κτήσεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῖς ναυσὶν ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἰεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην ἕστως εἶχεν. ὁ δὲ ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμαρείᾳ πονηρὸς τὰ πάντα ὁμοίως τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ ἀδικομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἁπατᾶν ἀρξαμένῳ. τῷ δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ἀφίσταται βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔμασσεθαν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῆς στέγης τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μύιαν, τοῦτο γὰρ ἰδίῳ ὀνόματι τῷ θεῷ, πιυθέσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πιυθέσθαι αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόξιον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πιυθησομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. τοῦ δὲ ἠλία ποιήσαντος ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς τὸ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὰ αἴτια ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σὺν λέγειν ἐξ οὗ τόλμης τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν, καὶ ζώνῃ περιειλημμένον δερματίνῃ. σωθεὶς δὲ ἐκ τούτων ἠλίας εἰς τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅπῃ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύσαντος δὲ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅπῃ πεῖρα τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, δύνασθαι πῦρ ἀπ' ἐρανοῦ πιὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, ἔχεται, καὶ φρικτὸν κατενεχθείς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὸν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ὅπῃ τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰ μὴ κατέλθοι βουλόμενος, δύναμις κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πιυθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, καὶ ἠλίαν ὁπλικὴν τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅπῃ τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δόγμασι πρὸς ἅλμα παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτῶν αἰτίαν ἦλθον. ἐλέησας τοιγαροῦν αὐτὸν ἦξεν τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνει ἑπόμενος πρὸς τὸν βασιλέα.

vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: manſitque vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud mininam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: iubet étque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horū militū volens ac libens deſcēde, nósque ad regē ſequere.

A

B

C

D

E

F

G

11. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliū quisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus acceptо post fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantā iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quánā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphari filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt. responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. *Reg.* 3.

A ὑποδεξάμενος ὁ τ' δικαιότητα τ' λόγων & τὸ αἰδέσιον τῆ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. φιλησάμενος ὁ θεὸς τ' βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ ἡ τ' θεὸν ἐδήλωε λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, ἡ θεὸν τ' νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένου, πρὸς ὃ τ' ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτῆ πυνθανόμενος ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τέλος τ' νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξη.

B & ὁ μὲν, ὀλίγου σφάσματα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. δεξάμενος δ' αὐτὸ τ' βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπας τὸ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ ὁ ἰώραμος οὐδὲν, πρὸς πατρὸς τ' πονηρίαν χρησάμενος, καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸν θεὸν. παρεὶς γὰρ τὰτον θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ἐφ' ὃ πάλλα δρασήριος. κατ' ἐκεῖνον ὁ τ' καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ οὐδὲις ἔγνω μέχρις τ' σήμερον αὐτὸ τ' τελευτήν. μαθητὴν δ' ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς & πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. φεύγει μὴν τοι γε ἠλίας καὶ ἐνώχλει τῆ γλυκυμένη

C θεὸ τ' ἐπιμέλειαν, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραμμέναις βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θανάτου δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. παρελαβὼν ὁ τ' βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τ' μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισεῖ ὄνομα, φόρους τελῶντα ἀχάβω τῷ πατρὶ αὐτῦ, μυριάδας εἴκοσι πρόβατον σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς ἰωσαφάτην, παρακαλῶν

D αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐνέφερεν μέλλοντι, ὅπως αὐτὰς αὐτῦ τ' βασιλείας. ὁ δ' ὡς μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγόντα ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύεσθαι. ἰώραμος ὁ τοίνυν αὐτῷ τῷ φίλῳ τε ἰωσαφάτῃ πρὸς τ' συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὴν αὐτῷ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τε βασιλέως τῆ ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ὁδὸν τ' ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ἐπιπορείαν ὅτι τοῖς πολεμίοις, ἐ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην

E ποιήσασθαι τ' ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ ξεῖς βασιλεῖς ἐκ τῆ ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῷ, καὶ ὁ τῆς σαμαρείας καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι & τῇ στρατιᾷ περέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῷ ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὴ ἅπαντας, μάλιστα ὃ τὸν ἰώραμον, καὶ

F ὑπὸ λύπης ἐμβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἀπασάμενος ἀγάγοι τοὺς ξεῖς βασιλέας ἀμφοτὶ πρὸς δωσοῦσας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε ὃ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπέλθοντι γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τὸ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτὸ μάθωμεν πρὸς τὸ θεὸ, τί ποιητέον ἡμῖν ἔσται. οἰκέτου δέ τινος τῷ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλία μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπάσαν οἱ

G ξεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραμένοντος. ἐλθόντες δ' ὅτι τὸν σκηνὸν τὸ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τὸ ὃ, μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φήσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τὸ πατρὸς αὐτὸ, καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἦν γὰρ ἐκείνοις ἀληθεῖς, ἐδέετο προφητεύειν καὶ στόζειν αὐτοῖς. ὁ δ' ὀμώσας τ' θεὸν ἐκ ἂν ὑποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀκθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζή- A
τησε γὰρ αὐτὸς, θεὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γιγόμενος
προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ὡς τῷ χειμάρρῳ πολλὰς
ὀρύξαι βόθρους. ἔστι γὰρ νέφους, ἔστε πνεύματος
γιγομένου, ἔστε ὑετῷ καταῤῥαγέντος, ὄψεσθε πλή-
ρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς αὐτοί τε καὶ τὸ στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσαι δ' ὑπ'
ἐμοῦ οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καταπά-
σεται τοὺς ἐχθρῶν Ϲ καλλίσας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λήψεσθε τοὺς μωαβίτας, καὶ δένδρα μὲν αὐτοὺς
κόψετε, τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου,
τῇ ὑστεραίᾳ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάρρους σφοδρῶς
ἐῤῥύη. πολὺ γὰρ ἀπὸ τελῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ Ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὗσαι συνέβαινεν, ὡς τε δύρειν τὴν στρα-
τιὰν, κατὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν
οἱ μωαβῖται τοὺς ἑῆς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδί- C
ζοντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ποιεμένους τὴν ἔφοδον,
ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύθις συλλέξας στρατιὰν ἐκέλευ-
σε, ἀπὸ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνατολέως τὸ ἥλιε
τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἐδὲ μακρὰν ἦν τῆς
μωαβίτιδος) αἷματι τὴν χροιὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλι-
στα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς ἀπὸ δίψος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ὅτως ἔχειν ὑπολαβόντες
ἤξίωσαν αὐτοὺς ὅτι ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων ἀπενέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ὅτι
ἑτοίμην ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατό-
πεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ ἀπροόπτως μὲν αὐ-
τοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. θέντων γὰρ τῶν πολεμίων οἱ μὲν
αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰ-
δίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν μωα- E
βῖτιν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες
πάσας ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν,
καὶ ἐφάπασαν πλεονῶντες τῶν ἐν τῷ χειμάῤῥων λί-
θων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, Ϲ πάσας
πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖ-
λον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν
συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν
κινδυνεύουσαν αἱρεθῆναι καταπεφόβητο, ὥρμησε F
μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐξιπ-
πάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνό-
μιζε τὰς φυλακὰς λύειν. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠ-
δυνήθη φυγεῖν, ἀλλὰ συγχαίνει γὰρ ἀπιμελῶς φρουρου-
μένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δὲ εἰς τὴν πόλιν, ἔργον
ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. τὸν γὰρ
τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν,
ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γε- G
νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυτω-
σιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in aluco torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros aluum repletum quis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dietum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

καταπτήξαντες τὴν ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς
τὴν οἰκίαν ἀνέστρεφεν. ἰωσαφάτης δὲ ὑποστρέψας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀγαγὼν, ὀλίγον
ὑπερβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατιὰν ἐκείνην ἐτελεύτησε, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ
αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δὲ ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐν μιμητὴς τοῦ Δαβίδου
ἔργων.

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interfecit.

Κεφάλαιον Ϛ.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ τοῦ πατρὸς λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ τῷ παῖδας ἱκανοὺς, ὀλίγον δεῖν ἁπάντων εἴκοσι, τὸν πρεσβύτατον ἰώραμον. οὗτος γὰρ ἔσχεν ὄνομα πρὸς τοῦ μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τῆς ἱσραηλιτῶν χώρας ἀχάβῳ τῷ παιδί. ὠδημηκὼς δὲ ἀπὸ τοῦ μοαβίτικου πολέμου ὁ τῶν ἱσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε συνεπ' αὐτοῦ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ὃ τὰς πράξεις βύλομαι διελθεῖν. λαμπρὰ γὰρ εἰσὶ τῇ ἱστορίᾳ ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδιοῦ, τὸν ἀχάβου οἰκονόμον γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὅτε δὲ ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ξαφλεῦαι πεπρωμένους. ἐπὶ μὴ τοῦτῳ τὸν ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι νυῦν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ τὰ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε δι' αὐτοῦ τὸν ἱερεσίαν τὸν ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ ὠφελῆσαί τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι ὅλως τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχύ λίαν ἐν πεφαμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθεῖσαν ἐκέλευσεν αἰτῆσαι πολλὰ ὠδὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ θύρας ἀποκλείσασαν τὸ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανείσασι ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡμῖσεσθαι δὲ καὶ αὐτὴν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ὃ πρὸς διατροφὴν τοῦ τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν ἔτους ἀπήλλαξε τὴν χρεῶν τοῦ γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτὸ παραινῶν, εἰδὼς γὰρ ἐν αὐτοῦ σύεσις τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν αἱρήσειν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐκ δὴ τοῦ θείου ὁρμώμενος τῆς προφήτου πειθόμενος. ἄδερ δὲ, τῆς ὅλης βουλῆς ἀγανακτῶν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτὸ καταμηνυσάντων τοῦ ἐναντίοις πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς πυνθάνεται τὴν ἀπορρήτων αὐτὸ, καὶ θαλάττον ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰ μόνοις ἐκείνοις δῆλος εἴη, τῷ πολεμίῳ γνωρίμης. φησάντων δὲ πάντες τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτῆς ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτὸ κατειρηκότων τοῦ ἔπειτα μὴν τῆς αἰσχρηστόντων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ἐλισαῖος ὄντων ὁ προφήτης ὁ πάντα μειζόνως αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπαρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ ὅπη τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τοῦ πόλιν πᾶσαν καταλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου θεράπων, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἀθρήσασαν αὐτὸ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δραμὼν πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θεᾷ συμμάχῳ καταφρονῆσαι, ἀδεὴς ἐὼν.

παρε-

παρεκάλει τε τὸν θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν βέλ- A
πιθαρσοῦς ἐμφανίσαι τ' αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς
δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπώκους τοῦ δίχα τῶν θεοφίτου
γιγόμενος, πλῆθος ἀρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντι
θεοῦ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν.
ὡς αὐτὸν ἀφίναι μὲν τὸ δίος, ἀναθαρσοῦσαν δὲ πρὸς
τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ
μὴ ταῦτα, καὶ τὰς τοῦ πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν
θεὸν παρεκάλει, ἀχλυῶ αὐτὰς ὑπιβαλόντα. ἀφ' ἧς B
ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνομένου δὲ καὶ τούτου πα-
ρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ὑπι-
ζητοῦντες ἦλθον. τοῦ δὲ, τὸν θεοφίτου ἐλισσαῖον εἰ-
πόντων, ὡδηγήσειν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ
τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμέ-
νῳ τοῦ θεοφίτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δόξαν
ἐπισκοτισμένοι ἀπειθάζοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ'
αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν τοῦ βασι-
λέως θεοσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, C πρίασθαι τοῖς
σύεσι τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὲ ἤνυξαν καθαράν
τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλυῶ αὐτοῦ ἀνελεῖν.
οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, ἑώρων αὐ-
τοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν σκληρᾷ
δὲ θέσει καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτοις
θείῳ καὶ ἀδοξάστῳ πράγματι κειμένων, καὶ τῷ βασι-
λέως ἰωράμου πυθομένου τὸν θεοφίτην εἰ κελεύ-
σειν αὐτοὺς κατακοπῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν D
ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτεί-
νειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι
τὴν ἐκείνου χώραν. θείᾳ δὲ δυνάμει θεὸς αὐτοὺς ἐκ
εἰδότας ἐλθεῖν. συμβάλοντά τε ξενίων αὐτοῖς μετα-
δόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰωράμος μὲν
οὖν τοῦ θεοφίτου θεωδόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ
πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύεις, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα
τὸν αὐτοῦ βασιλέα. τοῦ δὲ ἀφικομένων καὶ δηλω- E
σάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδερ
τὸ ἀδόξαστον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τοῦ ἰσραηλίτου ἐπι-
φάνειαν καὶ δύναμιν, C τὸν θεοφίτην ᾧ τὸ θεῖον ἦτος
ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν ἐπὶ δίεγνω τοῦ
ἰσραηλίτου ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοι-
κώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τοῦ πλήθει τ' στρα-
τιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων θρασέσθαι τοῦ πολεμίων.
καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν F
ἰωράμον. ὃς ἐκ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶ τοῖς
σύεσι, ἐκέλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαρ-
ρῶν τῇ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λογισάμενος
αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ C μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμοῦ
μήτοι καὶ ἀπαίρη τοῦ ἐπιτηδείων ἀδρασήσαντας τοὺς
σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔτει δὲ
ἐπέλειπε τὸν ἰωράμον ἡ τοῦ ἀναγκαίων ἀπο-
ρία, ὡς δραχμὴν ἐκ βολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σα- G
μαρείᾳ πεπρᾶσθαι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νο-
μίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο-

rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerẽt: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex prophẽta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia quæ eis contigêre suo regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argẽteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihílq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putãs eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

IV.

μίσματος, ξέσλου κόπρου πρὸς ἐρῶν κυνὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἐβραίους. ἰὼ δὲ ἐν φόβῳ μὴ δρᾷ τὸν λιμὸν
πρόσω πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερίρχετο τὰ τείχη καὶ τὰς φυλα-
κὰς μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φρουρίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τοῦ βλέσθαι
τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ζώνην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναχεομένης δέ τινος γυναι-
κὸς, δέσποτα ἐλέησον. νομίσας αὐτῶν τι μέλλειν αὐτὴν τοῦ πρὸς τοφθὼ, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ
τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἀλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνοις ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ δώσοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestímque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens eum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo væniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non fruetis etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientē famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' ὑδενὸς μὴ χρήζειν εἰποῦσης τούτων οὐδ' ἐπιχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κειθλέαν δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα. κελδύσαντος λέγειν ἡ διδάσκειν περὶ ὧν ἐπιζητεῖ. συνθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ δ' ἑτέρας γυναικὸς γεννιώσης αὐτὴ ἡ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ ἡ τῆς ἐνδείας λῦ ἀμήχανα, δλαχεῖν σάμβραγ τὰ τέκνα, λῦ δ' ἀρρεν ἑκατέρᾳ παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καγὼ φησι πρώτην τοὐμὸν κατέσφαξα. ἡ τλὺ παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὐκεῖνο ἐτεφήμεν ἀμφότεραγ. ἡ δ' ὐ βέλεται ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ ωδαβαίνει τλὺ συνθήκλυ, καὶ τὸν ἑὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τῆτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰωέαμον ἀκούσαντα, ἡ ῥεῤῥηξάμενος τλὺ ἐσθῆτα, ἡ δεινὸν ἀνβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅτι τὸν πεφήτλυ ἐλισσαῖον πλησθεὶς, ἀπελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται τῆ θεῆ πόεν αὐτοῖς ἡ δλαφυγλὺ τῆ πρεχόντων κακῶν δυνῶαγ. τόν τε ὑποτεμοῦντα αὐτῆ τ' κεφαλλὺ, δύθις ἐξέπεμπε. ἡ ὁ μὲν ὅτι τλὺ ἀπάρτιον ἠπείγετο τῆ πεφήτυ. τ' ὃ ἐλισσαῖον ὐκ ἔλαθεν ἡ τ' βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἰκαδ παρ' ἑαυτῆ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμιῶυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώεαμος ὁ τῆ φονέος ὑὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τ' κεφαλλύ. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πρῆσσαχθεὶς ἀφίκηται, ωδαφυλάξαθε εἰσιέναγ μέλλοντα πρεσαποθλίψαι τῆ θύρᾳ ἡ κατασχεῖν. ἀκολυθήσει γὸ αὐτῆ πρὸς ἐμὲ ωδαλγόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβυλδυμένος. ☾ οἱ μ' τὸ κελδυθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασιλέως ὅτι τλὺ ἀπάρτιον τῆ ἐλισσαῖ ἐποίησαν. ἰώεαμος ὃ καταγνοὺς τ' ὅτι τ' πεφήτλυ ὀργῆς, ἡ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτ' ὁ τῆτο πρῆσσαχθείς, ἔασδυσε κωλύσαγ γλυέως τ' φόνον, ἡ δλασῶσαγ τ' πεφήτην. ἀφικόμενος ὃ πρὸς αὐτὸν, ἠπάτα ὅτι μὴ ωδὸ τῆ θεῆ λύσιν αὐτοῖς τῆ παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ἔτως ὑπ' αὐτῆ φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαῖος ἦ, εἰς τλὺ ἔσπουσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐνείνλυ τλὺ ὥραν λῦ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεδ πολλὴν δύπορίαν ζοφῆς. ἡ πρεσθήσεδ μ' ἐν τῆ ἀγορᾷ σίκλυ δύο κριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι ὃ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλυ. ζαῦτα τὸν τ' ἰώεαμον ἡ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἀπέτρεψε. πεσδύεν γὸ τῆ πεφήτη δλὰ τλὺ ὅτι τοῖς πρεπειραμένοις ἀλήθειαν ὐκ ὤκνεν. ἀλλὰ ἡ τὸ ἐπ' ἐνείνης ἐνδεὲς τ' ἡμέρας ☾ αλαίπωρον ἡ πρεσδοκωμένη κῦφον αὐτοῖς ἐποίει. ὁ ὃ τ' ζίτης μοίρας ἡγεμὼν τῆ βασιλεῖ φίλος ὤν, ἡ τότε φέρων αὐτ' ἐπιστηριγμένον, ἄπιστα εἶπε λέγεις ὦ πεφῆτα. ἡ ὥσπερ ἀδύνατον ἐνχέαι τὸν θεὸν δι' ὐρανῦ καταφάντας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ἔτως ἀμήχανον ☾ τὰ ὑπὸ σοῦ νυῦ εἰρημένα γλυέως. ☾ ὁ πεφήτης πρὸς αὐτὸν, ζαῦτα μ' εἶπεν ὄψῃ τῆτο λαμβανόντα τὸ τέλος. ὑ μεταλήψῃ δ' ὐδενὸς τῆ ὑπαρξάντων. ἐξέβη δ' οὖν τῆτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἑλισσαῖ πρεσειρημένα. νόμος λῦ ἐν τῆ σαμβραίᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας ἡ μὴ καθαιρεῖς ὑπὸ τῆ ζιώτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες οὖν τ' ἀριθμὸν τέσσαρες, δι' ταύτλυ τλὺ αἰτίαν πρὸ τῆ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς δι' τλὺ ἐμβολὴν τῆ λιμοῦ ζοφλὺ ἐνφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τλὺν πόλιν κεκωλυμένοι δι' τὸν νόμον, κἂν δεξιᾶπῆ δὲ αὐτοῖς δι' αφθαρήσεδαγ κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δ' ἐπείσεδαγ κἂν αὐτόθι μένωσιν δουλεία ζοφῆς, ωδαδυνᾶγ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκείναν. ὡς εἰ μ' φείσαιντο αὐτῆ ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δύθανατήσοντες. ταύτλυ κυρώσαντες τλὺ βουλλὺ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆ πολεμίων,

ἦρχε-

ἦρχετο δ' ἤδη τοῖς σύροις ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτην ἐγγυτέρω φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τέτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς σκληπόντες συνέδραμον πρὸς τ' ἀδέρα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῆς ἰσραηλίτης βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχες, τόν τε τῆς αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. πρεσπόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακέειν τῷ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐτὸς ἀφειλοφέτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχει. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβε καταλιφόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῖς ἵπποις καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ γὰρ λεπρεῖοι οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῆς σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον ἔσαν. καὶ παρελθόντες ἓν εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς ἓν ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάσασαν ἐνθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τέτο ἐποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατενόησαν ἑαυτῷ μὴ ταῦτα δηλοιέτων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὴ ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι γὰρ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῆς βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῆς τῶν σύρων βασιλέως, ἀπογνόντος ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅπι διαρπαγὴν ἐξελθόντων τὴν παρεμβολῆς ἀφνιδίως ὅπιπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὴ αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, δύο φυλακὰς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τῷ τοὺς πολεμίους ἀναχεχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωφρονέστατα ὑπονοήσειε. πέμψαι γε μὴν συμβαλόντος δύο τῷ ἱππέων τὼ ἄχει ἰορδάνην πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τῷ πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐτοπόπλως προελθόσαν. προσαπειλήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τῷ λιμῷ τεθνηκόσι τοὺς ἵππεῖς, κἂν ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλωνται. ἀρεσθεὶς γὰρ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἔπεμψεν. οἱ γὰρ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἰδόσαν, μεστὴν δὲ στολῶν καὶ ὅπλων δέον. ἃ διὰ τὸ κούφως πρὸς τὸ φεύγειν ἔχειν, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δυτελὲς δ' ἐδὲν ἐδὲ ὀλίγον ὠφελοιῆτο, ἀλλὰ πολὺ μὲν χρυσόν. πολὺ δ' ἄργυρον. ἀγέλας γὰρ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς, ἧς ὀλίγου ἅπαν ἤλπισαν ὅλιτυχόντες, τῷ μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μέτρα κριθῆς σίκλε. σεμιδάλεως δὲ σᾶτον σίκλε καὶ τὸν ἐλάσσω προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σᾶτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τέτων οὐκ ὤνατο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰρ ὑπὸ τὸ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes

B fine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo

C ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant.

D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui

E omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expiditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad

F castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac

G copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet prorupētis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

4. Reg. 8.

4. Reg. 8.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτον ἀπορήσας τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ προφητεύσαντος ἐλισσαίε, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτὸ ὢν ἡ ἐσομένης δυσπορίας τῆς ἀπιτηδείων λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ ἀπίστησεν. ὁ δὲ τῆς Συρων βασιλεὺς ἀδεὴς ἀχθεὶς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῆς πᾶσαν εἰς τὸ ἄδος καὶ τῷ παραχρῆμα ἐκείνῳ ἐκβαλεῖν, ἀλλ' ἐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῆς δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκθημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς Δαμασκὸν ἐλισσαίου τῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἀδὴρ, τὸν πιςότατον τῆς οἰκετῆς ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δυνήσεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μετὰ καμήλων πεντακοσίων τὸ ἀριθμὸν, ἃ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῆς ἐν Δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ ἀδὴρος τῦ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πύθεσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἐσοῖτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸ μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ, μετὰ τῷ ἄδεος τελευτῷ. ἀνακείναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τῷ ἀρίστου καὶ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῆς ἰσραηλιτῆς ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῆς τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῦ δ' ἀζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἕξ συμβέβηκεν ὡς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῦτ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἀπαγγελόμενος πρὸς τὸν ἄδεα, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσε κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπνώσῃ δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ διέβροχον, τὸν μὲν σεσηγάλη διέφθειρε, τῷ δ' ἀρχῷ αὐτὸς παρέλαβε, δρασηρίος τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῆς σύρων δύναμιν καὶ τῦ δήμου τῆς δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μέχει νῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμᾶσθαι δι' ἃς διεργασίας καὶ τῆς ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τῷ τῆς δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστῳ ἡμέραν ὅπλα τε τιμῇ τῆς βασιλέως, καὶ στεμματίονται τῷ τούτων ἀρχαιότητα, ἐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, καὶ ἐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῆς ἰσραηλιτῆς βασιλεὺς ἰώραμος ἀκέσας τῷ ἄδεος τελευτῷ, ἀνέπνευσεν ἐκ τῆς φόβων, καὶ τὸ δεῖσαι ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῆς ἱεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τέτῳ δὲ ἦν τὸ αὐτὸ καθὼς προειρήκαμεν ὄνομα, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, διὰ τὸ δὴ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτῷ, καὶ τῆς πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τῷ βδηδεῖξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διαφυγῶν τῆς τῶν ἰσραήλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρεμόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἐθεσίων ἔθη, καὶ τῷ τῶν θεῶν θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς σεβασμιῶν, γοθολία θυγάτηρ τῦ ἀχάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφ' ἑτέρου τὴν πρὸς Δαβὶδ ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τοῦτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ διέλιπεν ἐκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ τὴν λύμην τῆς ὑπηκοίας ἐθισμοῦ. ὅπως αὐτῶν δὲ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ὑπομενεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ κατασκαίντων, ἰώραμος μὴ τῆς πρὸς αὐτὸν ἱππέων καὶ τῆς ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. τοῖς μὲν πρώτοις τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, πορρωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤκνησε μὲν τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. λιὼν δ' ἔτος ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὑπὲρ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ πρώτου καὶ τελέως ἐμβεβληκότι τῆς ἀγανοίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ὑπόμνησιν, ἢ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληφόμενον δίκην, ὅτι τῆς μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνωκείωκασε τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ὑπηκόου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἄχαβος τοῖς ἰσραηλίταις ἐβιάσατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχείρισατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε τιμωρίαν, ἣν αὐτοῦ τούτων ὑφίξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὀλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τηδήξεται νόσῳ τὰ ἔνδυσις, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, ἐν τῇ ἑπτὰ αὐτοῦ δι' ἡμερῶν ἐξέρρωγε τῶν ἔντερα διαφθορᾶς ἐπιγενέντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ὕστερον ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου ἐξ ἀφανοῦς τῆς ὑποσολὴς ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, afferrur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudææ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat: ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

B

C

D

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατηδύσαντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ παρ' ἕνὸς ὄντες ἔλιπον πάντες, καὶ θεοῦ τούτοις αὐτὸν ἀσιβοῦς ἡμέρᾳ θ', καὶ τὸν βίον κατέστρεψε.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

E

Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς Ἀράβων τῆς ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ περιελείφθη τῶν παίδων ἀφυγὼν τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μεθ' ὃν ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τῇ περιρρηγνυμένῃ ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλεῖον νοσήσας χρόνον, ἐπίσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ τὰ ἔντερα διαφθειρόντων. ἐκείνῃσε δὲ αὐτὸν καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μείων θεοῦ, μὴ ἂν κηδείας τῆς βασιλεῦσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ἔτε τοῖς πατράσιν ἐνεκήδευσαν αὐτὸν θήκαις, ἔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ᾧ δὲ ἔδωκε δῆμος ὁ τῆς ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

F Nec multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quia & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

G

CAP. IV.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Κεφάλαιον δ'.

Σβατεία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὑπὸ τῶν συρίων.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illi, qua de causa veniisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

Ἰωραμος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἄδερ τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἁφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ἀκρίτως καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρίαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπαντα, & ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῆ. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἱλήφει κατ' κράτος. προσῆκτο δ' αὐτὸν μετὰ τὸν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δούς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῆ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅπως εἰλάδος σπέλδοιτο, καὶ τέρπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λαθὴ πάντας σπεῖσαν ἀπιών. ὁ δὲ χλιόμβυος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηουῆ δυείσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τῶ δ' ἀνασταντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτῷ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ χλιόμβυος τῶ ἀχάβου, & ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπερ οἱ ἱεροβοάμου τῶ ναβαταίου παῖδες & βάασα προῤῥιζος δι' τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου χλιμβυος. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῶ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ὁραθῆναι. ὁ δὲ ἰηουῆς προελθὼν ἦκεν ὑπὸ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἀναδίζετο. πυνθανομένων δὲ, & φέρειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ πρόσω τι μάνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. & δὴ τοὺς λόγους μεμιμούσατο ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκούσαι & διομόσων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παραυτίκα τῶν ἱματίων αὐτῷ ὑπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῆ εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τῶν στρατιᾶν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προείπομεν, ἐθεραπεύετο τῶν πληγὴν, ὧν ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθης πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῆς ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ὑὸς γὰρ ἦν αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποπτεύσαντες δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τῶν τραυμάτων ὑπὸ τῶν συγγένειαν ἐλήλυθει. ἰηουῆς δὲ βουλόμενος ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἧξεν μηδένα τῆς στρατιωτῆς ὑποφράσαι μενοῦσαν ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τοῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς διανοίας, καὶ τοῖς ὑπαντιμένοις ὅτως ὑποδείξας αὐτὸν βασιλέα.

Κεφα-

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἰφνιδίως τῷ ἱππάρχῳ, καὶ ἡ ἰεζάβελ αὐτὴ, καὶ ὁ πᾶς ἱεροσολύμων λαὸς ὁμοίως.

Οἱ δὲ τοῖς ἁρμαμαξίοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεζραέλα ἀγγελιαφόρων μηνύσῃ αὐτὸν ταῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππέων ὀπλίτευε λαῷ, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεζραέλα ἐπορεύετο. ἐγγὺς δὲ ἐγένετο ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεζόμενος ἐτύγχανε, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δεύτερος ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεύς, ἐπυνθάνετο εἰ τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πεπραγότα εἰρήνην δὲ ἄγοι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν πρὸς τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἑπεσθαι δὲ αὐτῷ. ἄγων δὲ ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδηγεῖσθαι. πέμψαντος δὲ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὁπλίτας ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῆς ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρῆν γὰρ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐμπροσθεν ὁμόμους αὐτὸν, πῶς ἐν ξαύμαστος ἔχοι δὲ συγχύσεων, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. φολαίτερόν τε μετ' ὀλίγας ὥδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβώθ τὸν ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεστηλεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῶν βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰώραμος μὲν δύσας πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προστάξει βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸ ναβώθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχάβ ποτε αὐτὸς τὸν ναβωθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνῃ χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπισθεν ἅρματος τὸ ἀχάβ λέγοντος ἀκοῦσαι τὸ προφήτου. ἐδὴ δὲ τοῦτο συμβῆναι γένεσθαι, καὶ τὴν προφῆτην ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, λύσας πρὸ τῆς ἑαυτοῦ στρατείας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξήνεγκε, λύσασθαι τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπισθώξας καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀπίσω ἵππεῖ φεύγει τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, τῶν ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

A

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi cuestigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò venisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satín saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐξαπέλυσεν τοὺς ἱεροσολυμίτων ἐκ σαμαρείας ἑβδομήκοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ ἡροὺς πίστευσας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεζραέλα, κοσμιωτάτην ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σάσα ὑπὲρ τὸ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppressérat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præsecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelam miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Vlturum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

4. *Reg.* 10.

καὶ καταβάσαν ἦκεν κατὰ. αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυσὶ τοίχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δ', τότε τοῖχος προσέῤῥαυσε τῷ ἅρματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ἔτυχε ἀπέθανε. Τύπτων δὴ γιγομένων παρελθὼν ἐνοεῖς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, πρὸς ἄξας τοῖς οἰκέταις ἰεζάβελαν θάψαι δι' τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. δοῦναι δ' ἐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκρότατα. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπασμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰηοῦς, ἐθαύμασε τὴν ἡλίου προφητείαν. ἔδει γὰρ αὐτὴν εἰς ἰεσραέλα προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, ἔγραμμεν δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ὀπισολὰς ἰηοῦ, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρείων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦ) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσπεσεῖσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, δόλερειαν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δ' τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀπέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ πίσησειν ὃ αὐ κελεύει. ὁ δ' πρὸς ταῦτα ἀπέγραψεν, αὖτις τε ὑπακούειν κελεύων, & τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦ. οἱ δ' ἐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. καὶ σωρεύοντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰεσραέλα. πομισθεισῶν δ' τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μὲν τῷ φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρόεισιν ὀφόμενος, καὶ θαυμάσας ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὠλὴ τὸν δεσπότην τὸν αὐτῶν στρατεύσαντο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτους δὲ πάντας ἐκ αὐτὸς ἀπολεῖν. γνώσεσθαι δ' αὐτοὺς ἠξίου πρὸς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῶ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δ' καὶ τοὺς ἄλλους τοῖς ἱεροσολίταις εὑρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσεπορεύετο. κατὰ δ' τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις, τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολύμων ἀπήντων αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντες τε ἐώρτων καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκεν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ σφαζομένους. ἰηοῦς δ', καὶ τούτους συλλαβόντας ἀπαρεθλῶαι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντὰ δ' αὐτὸν μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῶ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀπαντήσαντα αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὴν ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπη τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὅπως δείξειν, πῶς ἑδεινὸς φείσεται πονηρῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας & τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιὼ μὲν τῶ μείζονος θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς σεβασμιωτέρους, τιμωρήσεται. κάλλιστον δὲ τῶν θαυμάτων, καὶ ἥδιστον αὐτὸ εἰ χρὴ καὶ δικαίοις κολάζομένους ποινοῖς. τούτοις πεισθεὶς ὁ ἰωναδάβος ἀναβαίνει εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ἀφίκνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἁπλοῦς, ἀπαντῶν βιαιόμενος δὲ, μηδένα τῆς ψευδοσεφοῦς, μηδ' ἱερέων τῆς ἀχάβου θεῶν πλανείαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὢν ἄχαβος θεῶν εἰσηγήσατο σεβασμίων, καὶ τοῖς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ σεφοῦτας ἥκειν καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας δεῖπνα τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀναλφοῦν τὰ τῆς ἑορτῆς, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἰῶ ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τιὼ τῆς ἰσραηλιτῆς χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βαὰλ, καὶ σκέλιδσι τοῖς ἱερεῦσι δοιοὺς πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παριὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τῶ φίλω ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος ἢ καὶ ξένος, ἐρώτησας πρόσταξεν. ἐβούλετο γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον μηδὲν συγχαίειν. τῆς δ' εἰσόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, πρόεισιν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἤδει πιστοὺς τῆς ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοσεφοῦτας, καὶ νεῶ τῶ πατρίῳ ἄθεσι τιμωρῶν πολεμῶ ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκέθηκαν ὕπτιος ὑπὸ τῆς ξενικῶν θεῶν τιμῶ σαμαρείας. ἔστι ὁ βαὰλ, τυρίων μὲν θεός. ἄχαβος δὲ τῆς πενθερᾶς βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ σεφοῦτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἔδωκε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις σεβασμιωτέρους τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ νομοθετήσας τὴν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ σεφοῦτου σεσῶσιν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοῖς παισὶν αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλιτῆς. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus se ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Ista Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως γοθολία τῆς ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν ὀλίγα ἔτη πάντα, καὶ αὐτῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδαδος ἐν ἰζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

ΓΟθολία ἡ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸ ἰωαχάμου τεθνάναι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τιὼ ὀχοζίᾳ τῶ παιδὶ, καὶ τῶ ἦμος τῆς βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβάλετο μηδένα τῆς ἐν τῶ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ ἦμος ὡς αὖ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπ ἦμοστο. καὶ τῶδ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο. διεπράξατο δὲ εἷς ἰὼς ὀχοζίᾳ, τέσσαρσι δὲ τούτῳ τιὼ τελευτιὼ διέφυγε. ἰῶ ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτῃ συνεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδαδος.

VII. 4. Reg. 12.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioadæ nupta.

hæc regiam ingreſſa, cùm inter cæteros cadaA
uera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo maritoconſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & acceptaB
ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe quicC
quid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in tẽplo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua igitur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus D
ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armoE
rum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat. populusquoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer F
perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia. Veniente deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; G
in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον διέφυγε μετὰ τῆς τροφούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε, ἡ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῆς δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοὺς ἰώαδος πέντε τῶν ἀρχιθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρεσυμένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπεποιήσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀθλεῖν ἔθος τῆς συνεργούντων βεβαιῶται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οἷς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρελήφει, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν αἰτήσαν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῦ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ὧδε ἄγαγὼν ὃν ἐκ τοῦ διαβιβου ὑφείς ἔτρεφεν, δεῖξεν αὐτοῖς, εἰπὲ, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ δὲ τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐπέχειν τοῦ τε τεμένους ἁπάσας. ἡ δὲ μετ' ταύτῳ ἐχέτω τὴν τῆς ἀνοιγομένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐᾶσαι ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπασαμένους ἀδρυφορεῖν τε τὸν δ' ὅλον παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναγρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα ὧδε μεῖναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πεισθέντες, ἔργῳ τοῦ προαίρεσιν ἐδήλουν. αἰτήσας δὲ ἰώαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην τοῦ δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν συναφαμένους τοῦ χεῖρα καὶ τοῦ εἴσοδον τοῖς ἐπεισπίπτουσιν οὕτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρειν καὶ κροτάλιζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆς δὲ θορύβου καὶ τῆς ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραχθεῖσα σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε σεσαπας ἐκ τοῦ βασιλείου. ὠθαζομένων δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ τοῦ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσήχοντας. τοὺς δ' ἑπομένους ὁπλίτας εἶρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένου. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὅτι τῆς σκιωμῆς ἐστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιρρηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπεβαλόντα αὐτῇ, καὶ τοῦ ἀρχοῦ ἀφελέσθαι ἀπουδάσαντα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τοῦ γοθολίαν εἰς τοῦ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ

μὴ γὰρ θέλειν μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν τι- A
μωρησαμένων. προστάξε δ', κἂν βοηθῶν τις προσέλ-
θοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς Γοθολίας
οἱ προσεταγμένοι τὴν αἵρεσιν αὐτῆς ὅτι τὴν πύλην τῆς
ἡμόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχείρισαν. ὡς δ'
ἐπὶ τὴν Γοθολίαν τοῦτον ἐτράπησαν τὸν τρόπον, συγκα-
λέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας Ἰώαδος εἰς τὸ ἱερὸν,
ἐξώρκησεν ὑπομνῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ προτρέψαι αὐτῷ τῆς
σωτηρίας, καὶ ὅτι πλεῖον ἀρχῆς. ἐπεστ' αὐτὸν ὁ βασι- B
λέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως
νόμους, δεινὰν πίστιν ἐπάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβα-
λόντος τὸν τοῦ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
τῆς Ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου
θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ Ἀχάβου, κατίσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν
ἱερωσύνην αὐτοῦ Μαθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δ' ὅλην ἐπιμέ-
λειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐ-
πέτρεψεν Ἰώαδος κατὰ τὰ Δαβίδου τοῦ βασιλέως διάτα- C
ξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τὰ ἡμέρας ὑπηρετεῖν τὰς νενο-
μισμένας τὰ ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολού-
θως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τὰ λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὺς
ὅπως φυλακὴν τὰ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρ-
εῖναι λανθάνοντα. Τούτων δ' ἑκάστοις διδάξας, μὴ τῶν
ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ
σὺν δορυφόροις ἄγει τὸν Ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθί- D
σαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμισέ τε τὸ πλῆ-
θος, καὶ πρὸς εὐωχίαν ἕτραπέντες ὅτι πολλὰς ἑόρτασαν
ἡμέρας, ἡ μὲν τοίνυν πόλις, ὅτι τὴν Γοθολίαν ἀπο-
θανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἦν δὲ Ἰώασος ὅτε τὴν βασι-
λείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ ἐτῶν. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν
ὄνομα Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιή-
σατο τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείαν
φιλοτιμίαν, ὥστε πάντα χρόνον ὃν ὁ Ἰώαδος ἐβίωσεν.
ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ὄντος E
τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες
ἐγίνοντο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τοῦ βασιλέως Ἰωάσου ὡς τὴν
Γοθολίας ὑπερβολὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν
παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiã successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationẽ legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram oneccurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructerat, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam é Leuitarum numero ianitores ad custodiã templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioas- 4. Reg. 12.
sum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libentẽ ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

Κεφάλαιον ή.

Αζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατεία.

Ἀζαήλος δὲ ὁ τῆς Συρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς F
Ἰσραηλίταις, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐπιὼν, διέφθει-
ρεν τὴν πέραν Ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὰ Ἀναβλήνων τε
ῥουβηνίτων, καὶ Γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν
Γαλααδίτων καὶ Βαταναίων, πυρπολῶν πάντα καὶ διαφ-
θείρων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων.
καὶ δὴ ἔφθη αὐτὸν ἐποιῶν ἀμυνάσθαι κακουῦντα τὴν χώ-
ραν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτην γενόμενος, καὶ
καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτά- G
φη δὲ ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον Ἰωάζον τὸν
υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα
Ἰώασον ὀρμή τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀναχωνίσαι τῷ θεῷ, καὶ
τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰώαδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευ-
σε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰ-
τήσοντας ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν,
ἐξ ὑπερτέλειαν καὶ ἀναπέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τῶν ἰωσάμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis tũm Iordanẽ sitæ oriẽtales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Bataneã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus incidèrent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit cum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sarciẽdi templi cũ-

VIII. 4. Reg. 13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendã pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantũ liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collatum quantum sat esset, põtifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq. prophetarum cõminationib. moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tãtum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cõcione populũ & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtẽnerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarũ prẽmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regî pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲ οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς ἑκὼν δυγνωμόνως προήσεται τὸ ἀργύριον. τείτῳ οὖν κὴ εἰκοστῷ τ Βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸν βασιλέως αὐτὸν τε κὴ λαΐτας, κὴ ὡς ὠδαχόσαντας ὧν προστέταξεν ἀπωμόσιον, κὴ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ὀπισθοδομῆς τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ὡ τὸ πλῆθος ἑκόντως ἔχει τοιόυτω. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, κὴ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν ἐποίησεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλε βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ὀπισθοδομὴν τ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς ἐσυνετίθη. κὴ πολὺν ἄργυρον κὴ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι ἐσωρεισφέροντές ἔθεσιζον. κενοῦντες δὴ τ θησαυρὸν ἐκ παρόντος τ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς κὴ ἱερεὺς τῆς γαζοφυλακίου, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. κὴ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ὑποχρέωντες τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῆς χρημάτων, ἔπεμψαν μισθώμενοι λατόμους κὴ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδος κὴ ὁ βασιλεὺς ἰώασος, κὴ δὴ ξύλα μεγάλα ἐκ τ καλλίστης ὕλης. δὴ σκευασθέντος δὴ τοῦ ναοῦ, τ ὑπολειφθέντα χρυσὸν κὴ ἄργυρον, οὐκ ὀλίγος δὴ ἦν, εἰς τε κρατῆρας κὴ οἰνοχόας κὴ σκεύη ἐκ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε πολυτελεῖσιν ὁσημέραι τ βωμὸν παίνοντες διετέλουν. κὴ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον ἰωάδος χρόνον ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σεβῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος, ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν κὴ τριάκοντα, δίκαιος δὴ ἐκ χρηστὸς νομούμενος καὶ ἐπὶ ἔτη ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι τῷ Δαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς ἰώασος τοῦ ὀπισθομίλειαν τοῦ πρὸς τ θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ κὴ οἱ τῶν πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, κὴ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄρισα ἔχ). δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς δὴ τῇ μεταβολῇ τῶν βασιλέως ἐκ τῆς ἄλλων, πέμπει τοῖς προφήτας διαμαρτυρομένους τε τὰ παρόντα, κὴ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα κὴ δεινὴν ὑπὲρ θυμίαν ἀρὰ ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῆς ἐκβεβίασαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσα οἱ προφῆται παρῄνεσαν πειθόμενοι μετανοῆσαι. κὴ μεταλθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτρέψαντο. ἀλλὰ κὴ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος σας ἐν μέσῳ τῆς πλήθει, συνεβάλλετο αὐτῷ τε ἐκ τῆς βασιλεῖ τὰ δίκαια προτίθειν, ἐκ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, προέλεγε. τελευτῶν μὲν τοι ζαχαρίας, μάρτυρα κὴ δικαστὴν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὶ χρηστῆς συμβουλίας κὴ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν ἰωάσῳ πικρῶς κὴ βιαίως ἀποθνήσκοντος. ἐδωκε μὲν τοῦ ἐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρανόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ ἀζαὴλ τοῦ σύρων βασιλέως εἰς τ χώραν αὐτοῦ, κὴ τ τε γῆν καταστρεψαμένου κὴ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ ἰώασος, πάντας πενώσας τοὺς τ θεοῦ θησαυροὺς, κὴ τοὺς τῶν βασιλέων ἐκ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἂν κινδυνεύειν περὶ τ ὅλων. ὁ δὴ πεισθεὶς τῇ τ χρημάτων ἀφθονίᾳ, τ στρατιὰν ἐκ ἐπήγαγεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μὲν τοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ ἰώασος,

ὅτι θε-

ἀπηλλάγην αὐτῷ τ̃ φίλων τῶ ζαχαρίου, οἱ τὸν θάνατον A
ἐπηγάγοντο ἰωὰς τ̃ παιδὸς, ἐπιβουλεύσαντες βασιλεῖ,
καὶ διεφθάρη παρ' αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις,
οὐκ ἐν ταφαῖς τῶν βασιλικῶν τ̃ προγόνων, ἀσε-
βὴς νομιζόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑξήκοντα καὶ τέτταρα.

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἀμασίου τοῦ ἐξ ἱεροσολύμων βασιλέως τραπομένου κατὰ
ἰδουμαίων καὶ ἀμαληκιτῶν ἐθνῶν.

THν δὲ βασιλείαν αὐτῶ διεδέξατο ἀμασίας ὁ παῖς. B
εἶκοσι δ' ἦν καὶ πρώτῳ τ̃ ἰωάσου βασιλείας, παρέ-
λαβε δὲ τ̃ ἱεροσολυμιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τ̃ ἰησοῦ υἱὸς ἐν
σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑπτὰ καὶ δέκα καὶ ἑπτά, τῶ δὲ
πατρὸς ἰωὰς αὐτὸς μιμητὴς νομιζόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ
πρῶτοι τῶ θεῶ καταφρονήσαντες. ἐπαπείλησεν δ' αὐτ̃
καὶ σαυήρειλεν ἐκ τ̃ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων
βασιλεὺς εἰς ὀπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς
στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας & πολλὰς αὐ-
τῶ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῶ διαφθείρας. ταῦ- C
τα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν λαὸς, καὶ τὴν ἐλισαίου
προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν
σύρων καὶ δαμασκηνῶν, διακτινήσας τὸν δίσκον. ἐὰν
γὰρ ἐν ἀπορίαις ἦτε καμοῖς ἰωάζας, ὅτι δίκαιος καὶ ἱκε-
τείαν τῶ θεῶ καταφυγὼν, ῥύσαιτό τῶν ἀζάηλος χειρῶν
αὐτὸν δαμασκηνῶν καὶ μὴ προϊδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμε-
νον. ὁ γὰρ θεὸς, καὶ τ̃ μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμε-
νος, καὶ τοῦτῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολ-
λύειν, δίκαιον αὐτῶν, δίδωσιν αὐτοῖς τ̃ ἐκ τῶ πολέμου καὶ D
τῶν κινδύνων ἀσφάλειαν. εἰρήνης δὲ ἐν χώρᾳ λαβομένῳ,
ἀνδραμέ τε πάλιν εἰς τ̃ προτέραν κατάστασιν, καὶ δι-
ῴκησε. μετὰ γὰρ τ̃ ἰωάζου τελευτὴν, ἐνιαυτῶ τ̃ ἀρχεῖον ὁ
υἱὸς αὐτῶ ἰώας, ὃς ἑβδόμῳ ἤδη καὶ ξ ἔτος ὢν τοῦ βασι-
λεύοντος ἰωάσου τ̃ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχεῖον
ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν
εἶχε προσηγορίαν τῶ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ
κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀγαθὸς δὲ ἦν & ἐ- E
πὶ τὸ ὅμοιος τῶ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον ὢν τ̃ καιρὸν
ἐλισαῖε τ̃ προφήτου, γηραιῶ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς
ὃν νόσον ἐμπεπωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς
πρὸς αὐτὸν θρηνῳδούμενος. καταλαβὼν δὲ αὐτὸν ἐν
ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα
τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, & ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε
χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τ̃ ἐκείνου
προφητείαις ἀμαχητὶ κρατῶν τῶν πολεμίων, νῦν δὲ F
ἀπόντα μὲν αὐτὸν ἐν τῶ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύεσι καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὑπ' αὐ-
τῶν τούτου ζῆν ἐπ ἀσφαλείᾳ ἔλεγεν, ἀλλὰ κενὸς ἔχειν
καὶ συνεξορμᾶν αὐτοῖς καὶ συναπαίρειν τῶ βίῳ. ταῦτα ἀ-
δυσώπητον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῶ κομισθῆναι, ἐντεῖναί τε. ποιήσαν-
τος οὖν ὑπερπετὲς τῶ βασιλέως τὸ τόξον, ὑπλαβόμε-
νος αὐτῶ, ἐκέλευσε τοξεύειν. τοῦτο δὲ βέλη αὐτῶ προσ-
βάλλειν, ἔστα δ' ἀπαυσαμένῳ, πλεῖον μὲν ἔπαιον ἀφεὶς, ἐν
μιᾷ δὲ αὐτὸν τῶν σύρων βασιλείαν ἐκβαλεῖς. ἐπεὶ G
δὲ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, τοσούτους καὶ μάχας κρα-
τήσεις, συμβαλὼν τοῖς σύεσι, ἵνα τὴν χώραν, ἣν ἀπέτεμον τῶ σοῦ πατρὸς ἀφαιρῆσῃ. καὶ ὁ μὲν βασι-
λεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος
καὶ φανερῶς ἀγαθισθεὶς ὑπὸ τῶ θεῶ. θαυμαστὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀρετῆς ἐπιδείξατο ἔργα,

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis manesset inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, & quites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui nõ solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuítque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hanc etiã relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ consolatus afferri arcũ postulat, eumque regẽ iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, toridem præliis vinces Syros, & regionẽ quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & mirãda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima, sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti variis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cõscripto flore iuuenturis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones hiscopiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta, in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

μνήμης λαμπρῶς ἀγόμενος ὑπὸ Ἑβραίοις ἀξιόλογος. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ οἷας εἰκὸς ἦν τὸν ὕπτιον θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δὲ τότε λῃστῶν τινῶν ἀποθνῄσκοντας εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον ὃν ἦσαν ἀνῃρηκότες, τὸ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσπολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαίου τὸν προφήτην, ζῶντα τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχοντα θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦτον βασιλέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία περιῆλθεν. πρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεύς, καὶ ξισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν καὶ τὴν ἐλισαίου προφητείαν ἐβέβαιο. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τελευτῆσαι, καθῆκεν εἰς ἰέστωζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ ἀμασίου πολέμου πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώαζον καὶ ἥττης αὐτοῦ.

ΔΕυτέρῳ δ' ἔτει τῆς ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμασίως δὲ τὴν δικαίαν προφερόμενος, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅπη τὰ πρὸς τὸν πάππον καὶ τὸν ἀρχέλαον, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰωάσαν τιμωρῆσαι τῷ πατρί, τοὺς ὀλιγαρχήσαντας αὐτοῦ φίλους κολάσαι, καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, ὑπὲρ ὧν εἰρήκασιν οἱ νόμοι, ἀκόλουθα τοῖς μωυσέως νόμοις, οὓς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ὁπλέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ξιάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα μισθοῦται δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. δεινὸν γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλῖται ὁπλιστρατεύσασθαι, προσβλέψασι μάλιστα πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντας ὁρμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῶν, ἐπὶ γὰρ θεὸν ἥπτοντο αὐτῷ προσελέγχων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. προσέσεσθαι δὲ τῷ πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βοηθὸν τὸν θεόν. δυσφορήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὅπως τὸν ὀφθεῖσαν τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης, ὅτι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὲ αὐτοῦ πολλὰ παρέσεσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἀπολύει, χαλεπαίνουσι τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅπλα τὰ προειρημένα τῷ ἐθνῶν ἐπῆλθε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς ὅπλα τοὺς μεγάλους ἀγαγὼν πέτραν, ἥτις ἐστὶν ὅπλα τοὺς ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγε τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ὧν πάντων ἐθνῶν. ἀμασίου δὲ ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἁρπαγὰς ποιησάντες ὅπλα τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβρει ἐπὶ τὸν ἀπόλυσιν, ἃ δὲ αὐτὸ παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον λάφυρα, χιλίους δὲ ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθείς, τὸν μὲν τούτων ἄρτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, ἀφροσύνην ἤρξατο. ὃς δ' ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτοις σαββάθμους διετέλει. προσελ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους
ἡγεῖται θεοὺς, οἱ τοῖς ἰδίοις, παρ' οἷς ἐπαιῶντο μηδὲν ὠ-
νησαν, μηδ' ἐκ χερῶν ἐρρύσαντο τὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἠφά-
νισαν πολλοῖς τε αὐτῶν ἀπόλυμένοις, καὶ τοῖς αἰχμα-
λωτισθέντας. κακαμέλγε δὲ εἰς ἱεροσόλυμα τοῦτο τῷ
βόπῳ, καθὼς αὖ τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ἀρχὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονῆ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν ἔφησεν. ἐκ δὲ
λίγου δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προσέ-
λεγεν. ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῆς δυναστείας ἐ-
δυνάμενος, εἰ καὶ θεοῦ τὸ θεῖον λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβρει-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῶν ἱεροσο-
λυτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν ταχεῖ τῷ
λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βεκόμβρον δύνασθαι εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κριθησόμενον. ἀντέγραψε C
δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄ-
κανθος αὐτῇ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μικρὸν δω-
ρεὰν τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδὶ μετα-
ξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανθον. τοῦτο οὖν ἔσται σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μειζόνων ἐρίεσθαι, μηδ' ὅπη τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην νενίκησας, διὰ ταύτην γαυρούμενος σαυ- D
τῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὄπαπτε. ταῦτα δὲ
ἀκούσας ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὅπη τὴν στρατιὰν παρε-
ξιοῦτο, τῇ θείᾳ παρορμῶντος αὐτὸν οἴμαι πρὸς αὐτὴν,
ἵνα τῆς ὠφελημένην εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆγε μὲν τῆς δυνάμεως ὅπη τὸν ἰώασον, καὶ συνά-
πτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
ἀφνίδιος τε καταπλήξις οἵαν θεὸς ἐκ δόμβης ὧν τί-
θησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, διέ- E
σπαρτον τοῦτο τὸ δίους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν,
ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον.
ἀπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὲν τὸ
στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης τε
περὶ τοῦ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσελθεῖν τὸν πολέμιον.
ὁ δ' διακόσιας τῶν τείχους ὡς τεσσαρακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τοῦ τεί-
χους γενόμενος τῶν ἱεροσολύμων, εἰς τὸν θεοῦ θησαυρὸν
ἐσέλετο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίου χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ὕστερον αὐτὸν ἀπολύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δὲ ἐγένετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα δεκαπεν-
ταδυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσιν πό- G
λιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ἀπὸ βύλων πεμφθέντων ἐπὶ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐτάφησαν. κατέστρεψε δ' ὕτος ἀμασίας τὸν βίον, ἀπὸ τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolymā peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret, tū ille se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō sapiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conserrent, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertas à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id intestitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια΄.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ὑχειρώσατο.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.*Reg.*14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permit- B tens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracului excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res C Hebræorum proditurum, nõ dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Iona 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppẽ nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percõtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim E esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tẽpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum re F uomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inueni-
4.*Reg.*14.15 mus in commentariis. Hieroboamus autẽ exactis feliciter in suo principatu XLI. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio G successore. Ozias itẽ successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Ιασ΄χε δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τοῦνομα. πεντεκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τ̃ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τ̃ ἰσραηλιτ̃ ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ̀ θεὸν ὑβρεισὴς κ̀ ὠμὸς ἀνθρώποις δ' ἀνῶς ἐγένετο, εἰδώλα τε σεβόμενος, κ̀ πολλοῖς ἀτόποις κ̀ ξένοις ἐγχρᾶν ἔργοις, τοὺς δ' λαοὺς τ̃ ἰσραηλιτ̃, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπ̃ρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς διὰ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατ̃σαι τ̃ ἐκείνων δυνάμεως, C πλατυνῶαι τ̀ αὐτ̃ βασιλείαν, τοῖς μὲ κ̀ τ̀ ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθης πόλεως, τοῖς δ' κ̀ τ̀ μεσημβρίαν, ἕως τ̃ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ̃ χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπεν. στρατεύσας οὖν ὅτε τοῖς σύροις ὁ ἱεροβόαμος, κ̀ καταστρεψ̃ πᾶσαν αὐτ̃ τ̀ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ̃ πραγμάτων ἀποδώσειν ὑπεχόμενος, ὅσα κ̀ περὶ τ̃ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ θεῖον ὑπὸ τ̃ θεοῦ, πορεύεσθαι μὲ εἰς τὴν νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γνώμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ̀ ἀρχαῖον ἀπολεῖσει, δείσας ἐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, κ̀ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὰς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τ̃ κιλικίας. ἐπιγνομένης δ' χειμ̃νος σφοδροτάτου C κινδυνεύοντος καταδῦναι τοῖς σκάφεσι, οἱ μὲ ναῦται C ὁ κυβερνήτης, κ̀ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, ἠχὰς ἐποιοῦντο χαλεπωτέρας εἰ ἀλαφύσσοιεν τ̀ θάλασσαν. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις ἔοικα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἔτι μᾶλλον τ̃ κλύδωνος, κ̀ βιαιοτέρας γνομένης ὑπὸ τ̃ πνευμάτων τ̃ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τ̃ ἐμπλεόντων ἄτιον αὐτοῖς εἶ τ̃ χειμ̃νος, σωιέσθαι κλ̃ρον, τ̃τον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη κ̀ τί μετέρχεται, τὸ μὲ γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἶ), προφήτης δ' τ̃ μεγίστου θεοῦ. σωιεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλοιεν ἀποδράσαντ̀ παρόντα κίνδυνον, ἐμβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, ἄτιον γὰρ αὐτοῖς εἶ τ̃ χειμ̃νος. οἱ δ', τὸ μὲ πρῶτον ἐκ ἐτόλμων ποιοῦντες ἀσέβημα εἶ ξένον ἄνδρα κ̀ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἄγοντες ἀπώλειαν. τελευταῖον δ' ὑπερβιαζομένης τ̃ κακοῦ, κ̀ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τ̀ σκάφος, ὑπὸ τε τ̃ προφήτου παρορμηθέντες, κ̀ ὑπὸ τ̃ θείου τ̃ περὶ τ̀ ἑαυτ̃ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ̀ θάλασσαν. κ̀ ὁ μὲ χειμὼν ἐσάλη. τὸν δ', λόγος ὑπὸ τ̃ κήτους καταποθέντα ζῆς ἡμέρας κ̀ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβαθῆσθαι πόντον, ζῶντα κ̀ μηδὲν τ̃ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τ̃ θεοῦ δηθεὶς, συγγνώμην αὐτ̃ παρεῖν τ̃ ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίτου πόλιν. κ̀ σταθεὶς ἐπήκοον ἐμήνυσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τ̃ ἀσίας, κ̀ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξ-

ἐλθὸν δ' τὴν περὶ αὐτ̃ δήλησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεύς, μ̃ πάσης εὐδαιμονίας τὸν βίον διαγαγών, C ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. C θάπτεται μὲ ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον κ̀ ὀζίας ὁ τ̃ ἀμασίου υἱὸς, ἔτους ἤδη τετάρτου πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ̃ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας τὴ τοιῦτομα, ἀς ἧς ἦ τὸ ἦθος. ἀγαθὸς A
δ' ἰῶ ἢ δίκαιος τ φύσιν, ⁊ μεγαλόφρων, ἢ σφοδρὸς
τῆ σωμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἦ ἢ
δὴ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῆ ἑλαβε
κ' κράτος, ἰτὰν ἢ ἀμμὶαν, ἢ κατέσκαψεν αὐτῆ ⁊ τεί-
χη. μ' ἦ ταύτῃ τ στρατίαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ ἀγυπτίῳ
γῆτνιῶσιν ἄρασι. ἢ πόλιν κτίσας δὴ τ ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης, κατέσησεν αὐτῆ φρουρόν. ἔπεσσα τοὶς ἀμμα-
νίτας καταστρεψάμενος, ἢ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, B
ἢ πάντα μέχρι τ ἀγυπτίων ὅρων χθρωσάμενος, τ ἱε-
ροσολύμων ἦρχετο ποιεῖσθ τὸ λοιπὸν τ δημόλιαν. ὅσα
γὰρ τ τειχῶν, ἢ ὑπὸ τ χρόνου κατεβέβλητο, ἢ ὑπὸ τ ὀλι-
γωρίας τῆ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμη
ἢ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἰῶ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ πρὸ
ἰσραηλιτῆ βασιλέως ὅτε τ πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχ-
μάλωτον τ ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τ πόλιν. πρόσοικο-
δόμησε δ ἢ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ
ἑκατόν. ἢ φρέατα δ' ἐπετείχησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. ⁊ C
πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἰῶ δ' αὐτῆ ἢ ὑποζυ-
γίων ἢ τῆ ἄλλων θρεμμάτων ἀπείρου τι πλῆθος. φύ-
σεως γὰρ ἰῶ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφό-
δρα τ γῆς δημελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν ἢ παντοδαποῖς
πρόνοια αὐξομένοις. στρατιὰς δ' εἶχεν ἐπιλέκτους περὶ
αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ ἢ διακοσίας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν ἢ
ταξίαρχοι ἢ χιλίαρχοι γραμματεῖς ἢ τ ἄλλου αὐτοκρά-
τορι, τ ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν D
ὅλην στρατιὰν ⁊ ὡπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, ἢ θυ-
ρεοὺς ἢ θώρηκας χαλκοῦς, ἢ τόξα ἢ σφενδόνας. ἔτι δ
⁊ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε ἢ δορυβόλα ⁊ ἅρπαγας,
ἢ ὅσα τούτοις ὅμοια. γυμνούμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει ⁊ ὡδοκλῇ, διεφθάρη τ διάνοιαν ὑπὸ τῆ τύφου,
ἢ χαυνωθεὶς θνητῇ φρονήσει τ ἀθανάτου ἢ πρὸς ἅ-
παντα δύσκολος τ χρόνον ἦν ὠλιγώρησεν. αὐτὴ δ' E
ἰῶ ἡ πρὸς τ θεὸν ἀσέβεια, ἢ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠ-
λισθεν δ' ὑπ' ἀκρασίας, ἢ κατηύχθη πρὸς τὰ τῆ
ναοῦ ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῆ ἀγαθῶν
λαμπρότης ἢ τὸ μέγεθος τῆ σωμάτων, ὑ ἀνη-
δέντα πρὸς ἰῶαν καλῶς αὐτῆ ἤγαγε. εἰσιὼν δ' ἡ-
μέρας δύσημον, ἢ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, σὺν ὄχ ἱε-
ραπλεῖ σολεῖ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ὀλιθυσιάσων
δὴ τ χρυσῆ βωμοῦ τῆ θεᾶ. τὸ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίου,
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ὑ F
δ' ἐξὸν ὀλιθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τ ἀαρῶνος ἡμῶν. καταβοῶντος γ' ἐκείνου ἢ μὴ
ὠφρομεῖν εἰς τ θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰμὴ τλεῖν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ, σεισμὸς
ἐκλόησε τ γῆν μέγας. ἢ ῥῆξαν τὸ ναῦ, φέγγος ἡ-
λίου λαμπρὸν ἐκέλαμψε, ⁊ τῇ τ βασιλέως ὄψι προ-
σέπεσεν. ὡς τῆ μὲ δίθεως λέπραν ὀλιδραμεῖν, πρὸ δ
τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τ ὄρους ἀπορρα-
γῆναι τὸ ἥμισυ τὸ ἢ δυσμλεῖ, ἢ κυλισθὲν τέσσαρας G
σταδίους ὀπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος ἐκλῦσαι. ὡς τάς τε πα-
ρόδους ἐμφραγλῦσαι, ἢ τοὶς βασιλείοις τοὺς βασι-
λικούς. ἐπεὶ δ κατειλημμένῳ τλεῖν ὄψιν τῶ βα-
σιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῆ
τλεῖ συμφορὰν, ἢ ἐκέλευον ἐκείνας τῆς πόλεως, ὡς
ἔναγῆ. ὁ δ ὑπ' ἀχθοῦς τῶ συμβεβηκότος δεινῶ ἢ τῶ μηκέτ' αὐτῆ παῤῥησίαν ἔχ), τὸ κελεύμενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíque rebus solers & industrius. is suscepta expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositi: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis, cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorū militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib' versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis ni quiescerent minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè templo radius solis os regis improbum ferit, quod cutestigio lepra cōtactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulsum, per quatuor stadia volutū, obiectu demum Orientalis mōtis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis leprā animaduerterunt, diuinitus inflictā ei plagam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Iabesſi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Seleſmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatiõne redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis 1. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymotũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter farciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

τῆς τῶν ἀνθρώπων δίκης καὶ τῆς εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον ἔτι καὶ οἰκτρᾶν ὑπομείνας δίκην. Ζαχαρίου μὲν οὖν τοῦ υἱοῦ τοῦ πόλεως, ἰδιώτην δι' ὀκτὼ βίον, τῷ παιδὸς αὐτοῦ Ἰωθάμῃ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔτη τρία καὶ λίπης ἐνιαυτοὺς ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. Σαλλούμη δὲ μόνος, ὃν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῆς Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπό τινος, σαλλούμου τοὔνομα, Ἰαβήσου δὲ υἱοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, ὑπὲρ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτῷ κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅμα μὲν πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀπέκτεινε τὸν σάλλουμον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς Θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὸν πόλεμον ἐδήωσε χώραν τε τὴν πόλιν καὶ κύκλῳ λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς περὶ τὸν Θαψιτῶν προσεχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ πιπόν φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν οὐ καταλιπὼν οὐδὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλων τινὰς σύγκλυσον δικαιοῦσιν ὁμοφύλους ὑποχειρίους, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔτεσιν εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τοῦ τεσσαρακοστῷ τούτῳ ὁ μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τὸν Ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπιστέα τοῖς Ἀσσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, πρὸς ἕκαστον καὶ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελευτήσαντος δὲ μετὰ ταῦτα, κληθεὶς ἐν συμποσίῳ ὑπὸ φίλων ἀπέθανε, φακείᾳ τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος δορυφορήσαντος αὐτῷ, παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ οὗτος ὁ φακείας τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ ἐν Θεῷ νόμος. ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅπως στρατευσάμενος τοῖς Ἰσραηλίταις, τήν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὰ τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισσαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῴκισεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. Ἰώθαμος δὲ ὀλίγα παῖς, ἐβασίλευε τῆς Ἰούδα φυλῆς ὅτε Ἱεροσολύμοις, ὃν μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ Ἱερούσης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὑπερμεγέθης δὲ περὶ τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ὑπεσκάφη ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. τοὺς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν αὖθις ἔστησε, πύργους τε μεμεγέθης καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τὴν ἄλλων εἴ τι περὶ τὴν βασιλείαν ἠμέλει τοῦτο, πολλὴν ὑπερφυῆ ἐποιεῖτο, στρατεύσαμενος δὲ καὶ τοὺς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κατ' ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἠύξησε δὲ ὅπως τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταγώνιστον μὲν αὐτὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

ιῶ

ἰωὰβ δὲ τῆς κῆ τοῦτον τὸν καιρὸν προεφήτης ναοὺμ τοῦ- A
μα, ὃς περὶ τῶν ἀσσυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς νίνυ προεφη-
τεύων ἔλεγεν ἔτως. ἔσαι νινύαι κολυμβήθρα ὕδατος
κινεμένη, ἔτως δὲ ὁ δῆμος ἅπας θεραπαινόμενος, καὶ πλυ-
νιζόμενος οἰκέσι) φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, στῆτε δὲ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργύριον ἀρ-
πάσατε. ἔσαι δ' ἀδηὶς βυθισόμενος. σωζῆν γὰρ αὐτῆ ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δυνὴ γὰρ
αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἐεῖς ἔξει δὲ θρῆνος, πάρεσις τε τῆ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ἐπὶ τῶ φόβω μέλαναι τελέως ἐπ'
αὐτοῖς φανήσον). ποῦ ἢ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῆ λεόντων
καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφε-
λήσω σε, καὶ ἐκεῖ λέοντες ἐκ σῦ πορεύσονται
τῆ κόσμω. καὶ ἄλλα ἢ πολλὰ περὶ τούτου, ἃ προεφή-
τευσεν ἐκεῖ ὁ προεφήτης περὶ νινύης, λέγων ἐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησόμεθα. ἵνα ἢ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς
δόξω, παρέλιπον. συμβαίνει δὲ πάντα τὰ προφητευθέ-
ντα περὶ νινύης, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. ἐπεὶ δὲ C
περὶ τούτων, ἱκανῶς ἡμῖν διείληπται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ως στρατεύσαντος ἀράσου ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυ-
μίτας ἐλύπησεν ἀχάζιλα τὸν βασιλέα πίσας τὸν βασιλέα ἀσσυ-
ρίων ὅπως δαμασκὸν στρατεύσῃ.*

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσ-
σαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῆ, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε) δ' ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάφοις. ἔρχεται δ' D
εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆ ἀχάζιλον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τὸν θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους ὑπερβὰς νόμους, τοῖς
ἰσραηλιτῆ βασιλεῦσι ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσο-
λύμοις ἀνασήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῆ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς καὶ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη,
καὶ τούτοις ἄλλα ὑπερπλήσια διεπράσατο. ἔχοντος
δ' ἔτους καὶ μεμιλιοστοῦ, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆ
σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας
ὁ τῆ ἰσραηλιτῆ. φίλοι γὰρ ἦσαν. συνελάσαντες αὐ- E
τοῖ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πολιὰ ἐπολιόρκουν χρόνον
ἀπὸ τῆ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ γὰρ
σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῆ ἐρυθρᾶ θα-
λάσσῃ πόλιν ἤλαθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας,
ἐγκατῴκησεν αὐτῆ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις
ὁμοίως καὶ τοὺς πέριξ ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μὴ τῆς σφαγῆς
ἐπέζωσεν. ὁ γὰρ τῆ ἱεροσολυμιτῆ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς F
σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμα-
χος εἶ) τῆ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ'
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μέλλων τῶ
θεῶ, ἵν' ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτῆ πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτῆ μυριάδες κατ' ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῆ ἰσραηλιτῆ ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῆ συμβο-
λῆ τ βασιλέως ἀχάζε, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὕπατον
τῆ βασιλείας ἅπασης ἐξεκόμ, καὶ τὸν τῆς ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἑλκανᾶ, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ G
τῆς βενιαμῖτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, ἐ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρουν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προεφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῆ στρατῆ
πρὸ τῆ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ὡς οἰκείαν ἰσχὺν ἐθέλου γενέσθαι,

Hoc regnante propheta quidam extitit, Nahumus nomine, qui de Assyriorum & Niui subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue pristina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum: & nemo valet. mallent enim vitam seruare quàm facultates. occupabit enim eos graue diffidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum; & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebone, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus. XII.

CAP. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI, cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ regi non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælio, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgressus, superatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute pactã asseuerabat; XIII. 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ irascerẽtur. incu- A
sabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabãt se passuros vt ciues sui ca- B
ptiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & C
vltrius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. E
Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros ad hunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen F
deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quibus potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, G
ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

μὴ βιώσας ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τ ὑὸν δ' ἐζεκίαν δεξάδοχον καταλιπών.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως καὶ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ αἰθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἵνα ἔθνη κατῴκισε ἐν δαμασκῷ.

ΑΧάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ τ ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ ὡδάχειν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τ πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ὅπλοις τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τ δαμασκὸν καὶ κράτος εἶλε, καὶ τ βασιλέα ῥαάσσην ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ ἄνω μηδίαν. καὶ ἐκ τῆς ἐθνῶν τῆς ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τ δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπεραμένῳ τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τ ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τ θεῶν, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο διασάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τ ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἦν δ' ὕπνος ἀνόητος καὶ τ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὥστε ὁ βασιλεὺς, ὡς τ ἠδὴ πολεμούμενος ὑπὸ τ σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῷ προσκυνῶν, ἀλλὰ διεπέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τ νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς, καὶ πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσειν, ἢ τὸν παρῶν καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τ ἥττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. ὅπερ ὥστε τὸν δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὅπῃ φέρειν, καὶ βωμοὺς τῷ ἀναθημάτων αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη

ἀπέ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν κρυφῇ ὁ τῆς Ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς Φακέας, ὑπουλοφόνησαντος αὐτὸν φίλῳ τινὸς ὠσηὲ τοὔνομα. ὃς χὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῆς πρὸς θεὸν ὀλιγωρος. στρατεύσας δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἵλεων οὐδ' ἐμάχετο σὺν αὐτῷ, φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὲ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ ἀβίας ἐξ ἧς τὸ γένος. φύσις δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. ὑφῆν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς δι' τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τῶν εἰς θεὸν ἀσεβημάτων τιμὴν πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διεφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἀγνοίαν, καὶ ἀπαιτηθέντες ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν οὐ θεοὺς τούτοις προσκυνεῖν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δύσκολον τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθαρὰν δ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τοῖς ἔξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἕτως γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσεσθαι, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγυσι τὸ ἱερὸν, καὶ ἐξεπίσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τοῖς ἐξ ἔθους τῇ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διεκπεμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τῆς ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον ἤδη τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀθεμιτομιίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀρτιβίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ δώσειν αὐτοῖς ἀθανάτους εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν ἐκ ὅτως ὑπακούωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τῷ δὲ ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, ἀθανάτους μὲν τὴν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ἀθανάτου τοῦ ἰδίου βασιλέως, ἐ μόνον ἐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀσόφους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπτυον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε θανάτους, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῆς προειρημένων ἀσεβείας. καὶ ἐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἁλῶναι μὴ τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μὲν τοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβουλὼν καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς δυσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ ἤδη πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἑζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκαυτήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἑζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῖ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἑφροὺς τοσούτους. ὑπερθέντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phacoias Israelitarum regnum cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex charioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas. qui cùm regnum celere quæsitum per annos IX. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hùc duxit exercitum Assyriorum rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitium, destitutum eius auxilio facilè subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oseæ Ezeciàs Hierosolymis regnum adeptus est, A
B chazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam statim ab inito principatu nullam magis necessariam vel vtilem tam sibi quàm subditis curam existimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarúmque concione, sic fertur ad eos verba fecisse: Ne ipsi quidè ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo
C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia per extremam dementiam passi estis vobis persuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidè vestro malo didicistis quàm pernicioſa res sit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita puriſicetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum sacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & lustratum priùs expiatúmque sacrificiis legitimis in pristinum
D honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accensi sacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatísque sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimissis per totam ditionem suam nuntiis, populum Hierosolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermissam propter impiam superiorum regum incuriam. Quin & Israelitas per nuncios hortatus est, vt relictis consuetis superstitionibus ad priscam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum vt Hierosolyma venientes azymorũ festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hęc autem se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, si huic consilio paruerint. Israelitæ verò audito quid legati à suo rege afferrent, adeò mentem
E non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates instarẽt, ni maturè ad pietatem redirent, resipuerint: quos postremò comprehensos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita vt non priùs desisterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in potestatem hostiũ eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atq.
F Isachatis propheterarum monitis parẽtes ad pietatẽ sunt conuersi, atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Postquã aũt ea multitudo cõuenit, rex ascẽso tẽplo vnà cũ principib. & populo, immolauit pro se tauros septem, & totidè arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues B DC. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quaC dringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus D fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, E penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. *Reg.* 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex compertο quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusG dẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

τ κεφαλαῖς τ ἱερείων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς ϗ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ϗ οἱ μ ἔθυόν τε ϗ ὁλοκαύτουν. οἱ ὁ λεύιται σφεῖς ὧτινες ἐν κύκλῳ μ τ μουσικῶν ὀργάνων, ἦδον ὕμνους εἰς τ θεόν, ϗ ἕψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ Δαβίδ. οἱ ὁ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων ὁ ἡμισείων, δὴ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὁ τε βασιλεὺς ϗ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ θεόν. ἔπειτα θύ μ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας διακοσίους. τῷ πλήθ ὁ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο βῶς μ ἑξακοσίας, τὰ ὁ λοιπὰ θρέμματα χιλία. ϗ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀπολέσθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τέταρτος δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, δωρεῖτο μ τ λαῷ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐορτάσας ὁ ν τῷ ἀζύμων ἑορτὴν, θύσαντες τ λεγομένῳ πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ ὁ πλήθει παρεῖχ ὧν ἐπαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μ χιλίους, θρέμματα ὁ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ ϗ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα ὁ χίλια ℂ τεσσαράκοντα. ϗ τότον τὸν τρόπον ἀπὸ σολομῶνος τ βασιλέως ἐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς ϗ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς ὁ τὰ φεῖ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, ϗ τ πόλιν ὁ παντὸς καθάραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπετελεῖτο προστάξε ϗ τ νόμον, ϗ τοῖς ἱερεῦσι ϗ λευίταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τ πλήθους ἀφαίδοθ, ϗ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσέμφωσι, ϗ τ θεραπείας ὦσιν ἀχώρισοι τ θεῦ. ϗ τὸ μ πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι ϗ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας ὁ ℂ ταμεῖα τότων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ℂ λευιτῶν, ϗ πᾶσιν αὐτοῖς ϗ γυναιξί. ϗ ἔτι πάλιν εἰς τ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα ὁ τὸν προειρημένον ζῆσον ὁ βασιλεὺς κατασησάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαισινοὺς, ϗ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὴ καθαιρήσαθ τ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ἃς ὁ πατὴρ αὐτῆ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσ. ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, τῷ μ ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει ὁ δὴ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, ϗ τῷ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' ᾧ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. ϗ ὧδε μὲν ἡμῖν δὴ τ πρόσθεν ἐχέτω τὰ φεῖ τότου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως σαλμανάσαρ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς ἀπὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέστειλε, ϗ εἰς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκίσας, τ τῶν κουθαίων ἔθν ℂ εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δ' ὁ τ ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σέανα τ τ αἰγυπτίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν δὴ συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτὸ, παρεσκευάσθη, ἐστράτευσεν δὴ τ σαμάρειαν ἐτῇ ἑβδόμῳ τ ὠσηῆ βασιλείας. ϗ διξαμένη δ' αὐτὸν τῆ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἶλε ϗ κράτος τ σαμάρειαν, ἐνάτῳ μ ἔτος ὠσηῆ βασιλεύοντος, ἑβδόμῳ δ' ἐζεκίᾳ τῆ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως. ϗ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀπ' ἐκ ἔτι ἔσωσε, ϗ πάντας τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν ϗ περσίδα, ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὴ ζῶντα ἔλαβε. Ⓒ μετα- A
στήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώρου τόπου τινός,
ἔστι δὲ ἐκ περσίδι ποταμὸς τὸτ' ἔχων τοὔνομα, κα-
τώκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραη-
λιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων
πεντηκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧ χρόνου τὴν ἄρχοντον ἐξελ-
θόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ ἧς ἐμετανοοῦντος ἰσραὴλ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς ὃ B
ἀποστάντες ἀπὸ ῥοβοάμου τοῦ δαβίδου υἱωνοῦ τὴν βα-
σιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ὀξὺ ὀγδοήκοντα πεντακόσια, μείους
ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. Ⓒ τέλος μὲν τοὺς ἰσραηλίτας
τοῦτο κατέλαβε παραβάντας τοὺς νόμους, Ⓒ παρα-
σαντας τὴν προφητῶν, οἳ προύλεγον ταῦτα αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δ' αὐτοῖς τῆς κακῶν ἡ σάσις ἣν ἐσασίασαν πρὸς
ῥοβόαμον, τὸν τούτου δοῦλον ὑποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ὠλιγώρησεν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἐν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέχειν. ὁ δὲ
τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συ-
ρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐ-
στράτευσε δὲ ὅτε τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλου-
λαίου. μαρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μῶαν δος, ὃς τῶν D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ἔτος ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ὅτε αὐτῶν κυπρίων,
ἀναπλεύσας, στρατηγήσετο αὐτοὺς πάλιν. ὅτε τούτους
πέμψας ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐστρατεύσατο φοινίκην
πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις ἀποστάμενος εἰρήνην, μὴ πάν-
των αὐτὸν χώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, Ⓒ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν τῶν E
ἀσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων μὲν
ἐπολεμοῦντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
δικρώτους ὀκτακοσίους. οἷς δικπλεύσαντες τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων δέκα ἀρείσας,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πεπάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δέκα ταῦτα. ἀναζύ-
ξας δ' ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας
ὅπῃ τὸ ῥεῦμοῦ, καὶ ὑδραγωγῶν οἳ δέκα κωλύσουσι τυρίους F
ἀρύσασθαι. καὶ τὸ ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασσάρου τοῦ
ἀσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χαθαῖοι, ταύτῃ δὲ ἐχρῶντο μέχει δεῦρο
τῇ προφητείᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς ἰουδαίας καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὐτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τὸτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι καὶ ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτους καθὼς ἦν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παρῳκίσησι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ἧ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ὑπονοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex vinus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrêtes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm populantur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad regem Aſſyrium legatis, petierunt vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque ceſſauit peſtilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vt pote à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἱσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ τά τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τέτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τῆ λοιμοῦ παῦλαν ἐπαύσατο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, κατὰ δὲ τὴν ἑλλήνων συμβέβηκεν. οὐ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεων ὅταν μὴν οὐ πρόσχοντας κλέπτωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πανταχόσε τὰ ἴδιον ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀδ' ἔν δίκαιον ἀδὲν αὐτοῖς δυνοίας ἢ χθόνος, ἀλλὰ μεθίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὲ μὴν οὖν τούτων ἔξομεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

B

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ἀγόντων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, κἀκεῖ καταχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὸν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νικήσαν, στρατευσάμενον ὅπῃ βαβυλωνίοις, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἅπαντα, μάχης γνωσθείσης, ξαμαρείας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζιλον ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἑαυτῷ ἀναγκάσαν εἶναι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅπῃ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, ὡδαδύης ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον καταλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τότε τὸν καιρὸν, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Σεναχείβ τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἑζεκίου.

4. *Reg.* 18.

Ezecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bẽiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittẽs. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως, τὸ τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τὴν ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήειβος ὄνομα, στρατεύει μὲ πολλῆς ὡρμημένος ἐπ' αὐτόν. καὶ κρατήσας τὸ ἅπασας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάσει πρεσβεύσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνέμενος. σεναχήειβος δὲ μαθὼν τὰ ὠφελήσοντα τῆς πρέσβειων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν αἴτησιν ποιήσασθαι, καὶ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς ταῖς πρεσβυταῖς ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἅπαξ ἀπατρέψειν. ὁ δ' ἑζεκίας πεισθεὶς, καὶ πανώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῆς μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ῥαψάκην μὲ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῆς ἐν τέλει κατέλειπε, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ καὶ ἀνάχαεις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸς τῆς τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἑζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ', αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ προῆσι, ξεῖς δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας δεύτερον ἐλιακίμον ὄνομα, καὶ σομνᾶον, καὶ ἰωάχον τὸν ὑπὸ τῆς ὑπομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες αὐτικρὺς τῶν ἡγεμόνων τῶν στρατιᾶς τῶν ἀσσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ῥαψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἑζεκίᾳ λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήειβος πιυθάνεται αὐτοῦ τίνι θαῤῥῶν καὶ πεποιθὼς φρονῶν διατείνην αὐτῷ, καὶ ἀπειθήσαντος μὴ θέλῃ, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῶν ὑδέχεται τὴν πόλιν. ἢ ὅτι τὰς αἰγυπτίους, τὴν

τὴν ἑαυτῆ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτὴν καθα- A
γωνίσασθαι. εἰ δ' ἦν τοῦτο θεοσδοκᾶν, δηλοῦν αὐτὸ ὅτι ἀπόπτης ὅτι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδόμενος τεθλασμένῳ, θεὸς τὸ καθαπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεῖς ἤθετο τὸ ἔλαθρος. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βουλῆσθαι θεὸν τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτὸς καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν ἐδώκειν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὲ τοῦ ῥαψάκου ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν B ἐμπείρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπαχθὲν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συνιέναι κελεύει ἃ ἔξιον. σωνεὶς δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκείνατο αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως θεοσάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἔλωνται παραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι ψευδαχρήμοις μεταίαις, αἴτιον ἔχειν πείθετε. εἰ δ' θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπόσεσθαι C νομίζετε, δισχιλίους ἂν τοὺς ἐμοὶ παρόντας ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους δυνάβατας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' ἐκ αἷς γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δῶτε. τί τοιγαροῦν βεβούλεσθε ψευδῆ δοὺς σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ λυπουμένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲν ἑκούσιον τοῦ ψεύδεσθαι, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δ' ἀκούσιον πολεμιωτάτοις ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' D ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ φρέσβεις τοῦ στρατηγοῦ τὴν ἀσυνείαν λέγοντος, ἀπηγγέλλαν ἐξεκίαν. ὁ δὲ θεὸς ταῦτα, τῷ βασιλικῷ ὑποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νόμῳ πιστὸν ὅτι θεόσεπτον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῆς μητροπόλεως ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας λυπηθόλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων θεὸς ἱκεσίαν τὸν θεοφήτην, ἐξίει δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιη- E σάμενον θυσίας ὑπὲρ τοῦ κοινῆς σωτηρίας ψυχαλεῖν αὐτὸν, πεμισῆσαι μὲν τὰς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῖν δὲ τὸν αὐτῶν λαόν. ὁ δὲ θεοφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτὸν φίλους, θεολέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἐχὶ μεθ' ἓν πυθέσθαι. τὸν γὰρ θεὸν θεοννοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τῶν ἀσυνείων στυγνάχειν δι' ἁμαρτόντα τὸ ὅτι τῶν ἀργυρίου θεαλλάττων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ὑπολείπεσθαι σιδήρῳ θεοῦλεγμ. ἔτυχε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων ὅπισθεν, ἐν αἷς αὐτὸν μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τῷ ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ. ὑπεῖδεν δὲ παντελεθεία διαφθείρειν αὐτὸν πεφαλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξηται τῷ στρατιᾷ εἰς ἱεροσύλημα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, κατα- G φρονεῖ διὰ τῷ ὑπὸ θεῶν πεποίθησιν. τὰς δ' ὑπίσθιας πύλας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ θεοῦ τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἱκεσίας ὁ θεοφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγενῆσθαι. καὶ καὶ τὰ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τοῦ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδεῶς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἡγουμένης γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τοῦ ἰδίων ὑπομελήσεσθαι κτημάτων, ἐδὲν φοβουμένους τὸν δὲ χεῖρα ἀνελθόντος, καὶ ὁ τοῦ ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοὺς αἰγυπτίους ὑπερβολῆς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autē eū oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cùm suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraicè respōdit: debere eos audire mādata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitū nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuio iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posituram feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vtbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij: iámque aggerem penè mœnibus æquauerat,& videbatur assultum propediem facturus, cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias,& per desertum copias ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos. Oppugnãs, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Assyrio scribit Arabem. Vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit:& quòd apud Assyrios regnauerit, totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

IV.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum, prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Arasci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis,& in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

III. 4. Reg. 20.

EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur,& regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἄφεκτος ἀπεχώρησεν ἐπ' οἶκου, δι' ἀρτίαν τοιαύτην πολὺς ἀυτῷ χρόνος ἐτρίβετο πρὸς τὴ πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τὸ χαμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦγεν, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸ τῶ αἰθιόπων βασιλέα θαρσικὸν πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ὅτι συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥκοι, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴ πορείαν διὰ τὴ ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν αὐτῶν ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς δὴν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχηρείβος, ὅπι τὴ ἱερέα τὴ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἔοικε ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τὴ ἡφαίστου. πολιορκῶν δὲ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. πύθεται δ' ὁ βασιλεὺς, τὴν αἰγυπτίων τὴν θεὸν, ὃν ὀνόμασε ὑφαίκεος ὁ θεὸς, πλημμελῶ συσκήψαι τῶ ἄραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡ ἱστορία ὑπ' ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχοίτα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τὴ στρατιὰν ἀπάγειν διὰ τὸ ἀπλυσίου. καὶ ἡ ἱστορία μὲν ἕτερος ἱστορεῖ. βηρωσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραφάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ συναχηρίβου, ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον Γ'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐκ Νινευὴ τῶν τέκνων ἀπήγετο.

ΥΠοσρέψας ὁ συναχήριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ῥαψάκη δύναμιν, τοῦ θεοῦ λοιμικῶ ἐνσκήψαντος αὐτῶν τὸ στρατὸ νόσον, καὶ τῶ πρώτῳ τὴ πολιορκίας νύκτα, διεφθείρονται μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας μὴ τῶ στρατῶ παντὶ, φθόνος μὴ τὴ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὸν αὐτὸ βασιλείαν εἰς τὸν νίνε προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαζεύξας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελενάρου, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀπετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὅτι τῶ φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τὴ πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν συναχηρίβου ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσυρίων στρατὸς ὅτι τοιᾶς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοῦτο συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μακρὸν χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπελύπησεν διαδεχομένη βασιλείας μανασσὴς καταλιπών.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς θαδδόξως ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸ πολεμίων, τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τὸ ὁμοίους τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος εὐουδίᾳ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρηστὸν δὲ περὶ αὐτὸν ὑπῆρχον περισσότεροι καὶ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῷ τὴ ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸ οἶκον καὶ τὴ ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κάμινον

κάμνων οὐδ' ὑπ' αὐτῆς τ δυσνοίας μᾶλλον ἢ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσπαθέσαι μέχει τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ ἀχθόμενος τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ ἐκ τ βασιλείας ἀγαθῶν εὐδύρετο τ ἀνονοήτως τελευτήν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δοθείη προσθεῖναι, ἀλλὰ τ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοῖς ἀποδεξομένοις τ ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας Ἡσαΐαν τ προφήτην, ἐκέλευσε φράσαι αὐτῷ ὅτι ἀγαθοβουλῶ τ νόσου, καὶ τὸ προσδόξον τῆς ἐπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι τερατῶδες ἥξειν ποιήσας τ Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ προσδόκητα καὶ μείζω τ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστιν παρέχεται. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλοιτο σημεῖον γενέσθαι, τ ἥλιον ἀνάγειν, ἐπειδὴ σκιαὶ ὑπὲρ δέκα βαθμοὺς ἀπεκλίναι ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπὲρ τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὐτίκα πάλιν προσάγειν. τοῦ δὲ προφήτου τ θεὸν προσκαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἀποδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, ἀνθρώπους λυθεὶς τῆς νόσου, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, ὐχὰς ἐποήσατο. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωιβὴν τ τ ἀσυρίαν ἀρχὴν ἀπὸ μηδῶν καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰ παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ἀποδεξάμενος, τ ἐς ἰσοπαλίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀποδείξας αὐτοῖς, καὶ τ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ Βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐου δὲ τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, τ πυνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἀποδείξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅσους εἰδότες τ πλεῖστον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σοχαζόμενοι, σημαίνειν ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης εὐτυχῶν, ἔλθοι φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τούτοις μετατεθησόμενον τ πλεῖστον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δυνηθησομένους, τ ἀπολέσαντας τῷ ἀνδρὶ εἶθ', τῷ βαβυλωνίῳ δηλώσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ θεόν. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἐφη μὲ ἐκ ἂν βούλεσθαι τοιούτοις συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτοῦ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχέτο μένειν τ αὐτοῖς ζωῆς εἰρηνίαν ὑπάρξαι. μνημονεύει δὲ τ τῆς βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βηρωσσός. ὧν δὲ ἔδει ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ ἀληθὴς, πεποιηθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεις εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν εἰγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐκ ἔδει μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. ἐν πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένηται παρ' ἡμῖν, καὶ τ ἐκείνων ἀπαβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲ αὖθις ἑξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὁ βιοὺς δὲ ὁ προειρημένος χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, ἐν πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲ καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm B Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisseque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs: tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. C D E F G

III.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos eadem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι στρατεύσαντος ἐπὶ μανασσῆν εἰς χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδιξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβας ἐπιχωρίας γένους, ἀπωρρίπτει μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων διατριβευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτεράπετο, παῦ εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ἀδικήσων ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. διὸ δὴ καὶ εἰς τὸν θεὸν καταφορήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους ἐν τοῖς ἑορτίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' ἐδὲ τῷ προφήτῃ ἔχρῆτο φειδώ. καὶ τέκτονα δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπώσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖθραι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὅτι τούτοις ὁ θεὸς πέμπων προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἀπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς συνέβη προπεσεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίταις εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὤκνησαν δύσον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προσθωμαι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, ὑπὸ τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὴν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἀπροχείριστον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄζει, καὶ πάντων ἄτιμον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδέῆτο τοῦ θεοῦ ὑπομνῆσαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο δ' ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστασ ἐ). ἡδόμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῷ μὲν πρώτερον ἁμαρτημάτων περὶ τὸν θεὸν καὶ τὸν μνήμην ἐπεδίδαζε εἰ δυνατὸν ἀπὸ ἦν ὁρμὴν δ' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν διαθέσει ἀμφοῖν, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δ' αὐτὰ προτρέπειν τὸ πλῆθος ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα ὑπὸ μικρὸν ἐκρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. διῳκοδόμησε δ' καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δ' τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὥς τε παλαιὰ τείχη μὲν πολλὴς δαπανήσας ἀνῳδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐμβαλεῖν, ἀνάστησαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δ' τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕως τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακάριος ἦ καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τὸ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' ὃ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς

ἐν τοῖς αὐτοῦ ἀδελφίοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετέρχεται ἄμμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμμης

μὴ

μὴ ὅμοια τετυχηκότα. ἐκ ἧς πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης. ἔδει μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ συνθάπτουσι τὸν ἀμωσὸν, τὴν ἧς βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ φυλάσσουσι, ὀκταετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas; domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. Ineius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ωμητὴρ ἐκ πόλεως Βοσκὲθ, Ἰεδὴ ἧ τοὔνομα, τὴν ἧ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν οὐ γενομένως, ἀλλὰ βίδ τοῦ βασιλέως ὑπογεγραμμένον σκοπὸν καὶ κανόνι πρὸς ὃν ὅλης τὸν ἴδιον ὑπογεγραμμένος κεχρημένος. ἡλικόμενος ἧ ἐπὶ δυοκαιδέκατον, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν ἀνομοσυνίαν ἐπεδείξατο. τὴν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει πρὸς πρὸς εἰδώλων δόξης ἔχειν θεῶν ὄντων ὑπὸ αὐτοὺς, σέβειν τὸν πάτριον θεόν. τότε τὰ προγόνων ὑπὸ σκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμάρτηθέντα διόρθωσε σωστὸς ὡς αὐ ὁ πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δ' ἔλειπεν οὐ γενόμενα, καὶ κατὰ χώραν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἐπράττε, σοφίᾳ καὶ ὑπονοίᾳ τοῦ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ φυλάσσοι. τοὺς γὰρ νόμους ὡς αὐ κατακολουθῶν ἔτυχε πρὸς τὴν τάξιν τοῦ πολιτείας καὶ τοῦ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείας, δυοδεῖν τε συνέβαινε, ἀλλὰ τὸ τοῦ τοῦτον παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξεφανίσθαι, πρεῖων γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τοῦ χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴτι δ' αὖ ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρεῦβείζων, κατέαγε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπέφερεν θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δ' τινὰς κριτὰς καὶ ὑπισκόπους, ὡς αὐ διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ὑκ ἔλασσον αὐτὸ πρεῖποντες. διαπεμψάμενος δ' καὶ πᾶσαν τοῦ χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν, ὡς ὑπισκευοῦ τὸ ναοῦ ὅσον τὶς ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομιθέντων δ' τῶν χρημάτων, τῆς ὑπομελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τὸν τε ὑπὸ τοῦ πόλεως ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφάν, καὶ τὸν γραφέα τοῦ ὑπομνημάτων ἰωάτλω, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακίαν. οἳ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δ' ἀναβολῆ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τοῦ ὑπισκευοῦ χρήσιμα φυλασσάσαντες, εἶχοντο τοῦ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ὑπισκευασθεὶς, τοῦ τὸ βασιλέως δυσέβειαν φανερὸν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη τοῦ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πρεῖσον τοῦ χρημάτων χωνεῦσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τοῦ διακονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὖ ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο πρεσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεῦη δαπανῆσαι. πρεσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τοῦ ναοῦ κειμέναις, καὶ πρεσκομίσας δίδωσι τοῦ γραμματεῖ σαφάν, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, ἀπαγγέλλει πρὸς τὸν βασιλέα,

HVius mater fuit ex oppido Boscetа; Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quæ si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dicatos excidebat, & aras eorum diuellebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocaustomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

4. Reg. 22.

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilatutum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereresset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iãtum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas superiores reges in vestibulo tẽpli cõsecrauerunt.

4. *Reg.* 23.

A Τὰ πάντα ὅσα κελεύσειε γνώσας τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ἀναγίνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ ἀναῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἑλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶ, γυναῖκα δὲ σαλλούμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' ἀληθείαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας, εἰπεῖν λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειρᾶσθαι πείθειν ἀμφὶ αὐτοῦ. δέος γὰρ εἴη μὴ παραβαίνων τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων αὐτοῦ κινδυνώσειν ἀάρατοι γενέσθαι, καὶ τῶν οἰκείας ἐκπεσόντας, ἵνα ἀλλοτρίας ἔρημοι πάντων, κατατρέψωσιν οἰκήσεως τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις Ὁλδᾶ τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῇ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτοῦ ψῆφον λύσειεν, ὧν ἐκ ἐκείνοις ἄν τις ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσας τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τοῦ τε προφητοῦ τοῦτο παραγγείλαντος σωφρονεῖν, καὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλέγοντος, ἵνα πειθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ὄζει, καὶ οὐδὲν ἐψεύσθη τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτοῦ προφητοῦ κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τοι δίκαιον γενόμενον ἐφέξειν ἐπὶ τοὺς συμφορᾶς. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπέμενεν. οἱ μὲν οὖν ἡ γυναικὸς προφητεύσασης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ συνέπεμψας παντάχοθεν τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σαφὲς ὅτι τῷ βήματος ἐν μέσῳ τῆς πλήθει, ὅρκους ὑποποιησάμενος καὶ πίστεις ἀνέλαβεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντές τε ἔθυσαν ἱλαστήριον τὸν θεὸν ἱκέτευον, εἰρήνην καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προστάξαι εἰπεῖν θεῖόν τινα τοῦ προγόνων σπεῦσαι τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασβέσαι ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. σαναθεωρηθέντων δὲ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τὸν τρόπον αὐτῷ διέφθειρε. τοὺς ἱερεῖς τοῦ εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπεραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ τὸν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τοῦ ξενικῶν θεῶν, ἐφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ψευδοπροφήτου ὅτι τὸ βωμοῦ ὃν κατεσκάλασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμον θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλαι τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας ὀνόματι, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦ ἱεροσολύμου, ὅσοι τῶν ἀχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τοῦ ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας πρόνοια καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν.

ἃ μὲν

ἀμὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς θεοῖς δοκοῦντα ἄριστα καταστήσασθαι τοὺς πατέρας, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὃ προσκύνημα ὡς θεοῖς ἐβάσκανε. καὶ καθαρίσας ἅπασαν τὴν χώραν ἀπάσαις εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, καὶ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγόμενον ἤγαγεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἐρίφους καὶ ἄρνας, ἑπτακισμυρίους, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα χιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι δύο τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρόεδροι αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνωμένης ἔτους ἀφθόνου τῶν ἱερείων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἐκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου τοῖς ὄχλοις. τοσαύτη μηδεμία ἄλλου ἔτους ἀχθείσα τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴ ἀπὸ τῶν σαμουήλου χρόνων ἄριστον ἦν τὸ, πάντα καὶ νόμοις καὶ τοῖς ἀρχαίοις ὡδαπτήρησιν τῆς πατρίου συνηθείας ὑπερβεβλημένον. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἔτι τε καὶ πλείστῳ καὶ τῇ πάσῃ δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

A & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitū dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populumHierosolyma conuocauit ad celebrandū festum azymorum,quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia: principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos:& similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarū copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis,sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis propheræ temporibus in eam vsque diē nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

B

C

Κεφάλαιον ς'.

Ως συμβαλὼν ὁ νεχαὼς τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὑποστρέφων εἰς ἄγνωτον ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωσίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακείμου ἀπέδειξε βασιλέα.

ΝΕχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλπίσας στρατιὰν ἐπὶ τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὸ ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρχεῖον, τὸ δὲ ἀσίας βασιλεῦσαι, πόθον εἶχεν. γνωμένης δ' αὐτῷ μὴ μάδην πόλιν, λιὼ δ' αὐτὴ τὸ ἰωσίᾳ βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴργῃ αὐτὸν ἴδιᾳ τὸ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸν ὅδε τοῖς μήδοις ἔλασιν. πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύσειν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅδε τὸν εὐφράτην ὁρμικέναι. μὴ παρεξύνειν δ' αὐτὸν ἐπέλθειν ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. ἰωσίας δὲ προσίετο τὰ ὦδα τῷ νεχάω, ἀλλ' ἦτος ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὸν προπεπωμένης ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσαντος, ἵνα λάβῃ πρόφασιν καθ' αὐτοῦ. διατάσαντος γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος δὲ τὸν μὲν τὸν κέρως δὲ τὸν κέρας ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς πρὸς τὸν μάχλον ἀσπίδος. τῷ τραύματι γὰρ βιαίως ὢν, ἐκέλευσεν ἀναπληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ὢν τῆς πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ κηδεύεται μετὰ τῶν πατρώας θήκης μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ἑξακονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τέτταρα, ἐν καὶ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τὸ λαὸν παντὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου καὶ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ὅπερ καὶ ἔθος αὐτῷ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νυῦ διαμένει. ἔθος δὲ ὁ προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, διὰ γραμμάτων καταλιπών, ἃ τὸ νεῦ ἐφ' ἡμῶν γενομένοις ἄλωσιν, τὸν τε βαβυλωνίαν ἄρεσιν. ἃ μόνον ὁ ἔθος προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος, ὃς πρῶτος μὲν τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο τῶν ἰουδαίων ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγεν, ἀπὸ τεσσαρακαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν τοίνυν συμβαίνοντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν ἑλόντα μήδων. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεῖρηκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ ἀναδέχεται ἰώαζος

VI.

CAP. IV. VI

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudæam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnū quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tū Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus cū inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouē, regnasset triginta vnum. Luxit eū populus multis diebus lamentis, & tristitia mortē eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & prophetæ Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumēto scriptos reliquit. etāt aūt hi duo sacerdotalis generis, quorū Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dū templum vnà cum vrbe est dirutū: cuius suo loco mentionē faciemus. Porrò mortuo quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

τοῦτο μα, ὡς ἦν ἔτος ὄγδοον ἤδη ἔτος γεγονώς. Ἐν οὖν μὲν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μὴν ὃς ἀμεταλης, ἀσεβὴς ὢν καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν Ἰωάζον πρὸς αὐτὸν εἰς Σαμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας, καὶ τὴν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι Ἐλιακίμῳ τὄνομα τὴν βασιλείαν ἔδωκε δίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν Ἰωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐφ' οἷς χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐτέλει ὁ Ἰωάκιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ Ἰωάζον ἀπήγαγεν εἰς Αἴγυπτον, ὃς ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ Ἰωακίμου μήτηρ, καλεῖτο Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ Ἰουμᾶς. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, οὐ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἡμερος.

Κεφάλαιον ζ'.

Ναβουχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν Ἰωάκιμον φίλον Ἰωάζαρον ἔθ καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτοῦ τὸ βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὸ Βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τὶς ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μὲν μεγάλης παρασκευῆς ὅτι καρχαβησὶν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν Αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ δὲ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὸ βαβυλωνίου πρόαιρεσιν καὶ τὸ ὑπ' αὐτῷ στρατεῖαν ὁ νεχάως, ἐπὶ αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅτι τὸ Εὐφράτου. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. φεύγει δὲ τὸ Εὐφράτου ὁ βαβυλώνιος, τὸν ἄχρι πηλουσίου πάντα καταλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς Ἰουδαίας. τεσσαρακοντούτους δ' ἐπὶ βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβουχοδονόσορος, ὃς δοὺς ὑπὸ τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τῆς ἐφεξῆς ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅτι ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόβος αἴρει τὸν Ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειεν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ὑπῆγεν αὐτῷ φόβος, οἷς ἔταξεν ὅτι ἔτη τρία. τῷ δὲ ἑξῆς στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόβος αὐτῷ μὴ δοὺς, διέψευσται τὴν ἐλπίδος. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ποιησάμενοι τὴν στρατείαν ἐκ ἐθαρρησαν. ταῦτα δ' ὁ θεσπίτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὐλεγεν, ὡς μάτην τὴν ἐπὶ τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι πρόσεχοι, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἁλῶναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὀδὴν χρήσιμον ἐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ δὲ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ θεσπίτου τὸν ἱερεμίαν ἠπιώντο, καὶ ὑπάρχοντες δίκην καταψηφισθῆναι πρὸς πικρείαν ἠξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν θεσπίτην ὑπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθῆναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον δὲ ὡς μόνον τοῦτον θεσπίζειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν ἡμεῖς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων ἐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς θεσπίτης τοῦ θεοῦ πάντες ἔτυχε.

τούτοις

τούτοις καταπραϋνάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο τ̀ κατεψηφισμένης αὐτ῀ κολάσεως τ̀ ἱερεμίαν,
ὃς ἁπάσας τὰς αὐτ῀ προφητείας συγγραψάμενος, νη-
σεύοντος τ̀ δήμου, τ̀ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω
τὴν βίβλον, ὡς προσέχειν τοῖς μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει τ̀ τοῦ ναοῦ τ̀ τοῖς ὄχλοις ὡς σωτεταχώς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτ῀ τὸ βιβλίον, B
τ̀ κελεύουσιν αὐτόν τε τ̀ τὸν γραμματέα βαρύχον
ἀπόδρᾶναι ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή ποι δῆλοι γένωνται. τὸ δ῀
βιβλίον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ δίδοασιν. ὁ δ῀ πα-
ρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἀνέλυσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα
λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ῀ τῶν ἐν τῇ βιβλίῳ
τ̀ ὁρμηθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε τ̀ βαλὼν εἰς πῦρ
ἔφλεξε. ζητηθέντας δ῀ τόν τε ἱερεμίαν τ̀ τὸν γραμμα-
τέα βαρύχον ἀνέλυσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
σθησομένους. ἔτοι μὴν θεοὶ διαφθείρουσιν αὐτ῀ τ̀ ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωακίμου πάλιν τῶν τῷ ἀγνῶτίων φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμου δὲ τὸν υἱὸν αὐτ῀
κατέστησε βασιλέα.

Μετ' ὀ πολὺν δ῀ χρόνον στρατεύσαμενον ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῷ βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κ῀ D
τὸ δέος τὸ πρὸς τῷ προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφή-
του. τούτοις ὀ δὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας
μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ῀ εἰς αὐτὴν, οὐκ
ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους κ῀ κάλλει
διαφέροντας τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἀπέκτεινε μ῀ τοῦ βα-
σιλέως ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ
τῶν τειχῶν. τὸν δ῀ υἱὸν αὐτ῀ ἰωάχιμον κατέστησε βασι-
λέα τῆς χώρας κ῀ τ̀ πόλεως. τοὺς δ῀ ἐν ἀξιώματι χι-
λίους ὄντας τ̀ ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν E
ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα, ἐν δ῀ τούτοις καὶ ὁ προφήτης
ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. κ῀ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωακίμον τὸν
βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ κ῀ τεσσαράκοντα,
βασιλεύσαντα δ῀ τούτων ἕνδεκα. ὁ δ῀ διαδεξάμενος αὐ-
τοῦ τ̀ βασιλείαν ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνο-
μα, πολίπδος δ῀, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας
δέκα. F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μεγάνοβος, ἐκράτησε τῶ ἰωακίμου θυγατρὸς
ἑαυτὸν γήσεται.

Τὸν δ῀ τῷ βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ὅμηρα ἔλαβε δέος. ἔ-
δεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἀποστήσῃ τῷ χώραν αὐτῷ. πέμψας τοιγαροῦν G
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δ῀ φύσει χρηστὸς ὢν κ῀ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τῷ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν φθορᾶν. ἀλλὰ ἀπάρας
τῷ μητέρα τ̀ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς
πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων στρατηγοῖς ὅρκοις παρ' αὐτῷ λαβὼν ὑπὲρ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τῷ πόλιν, οἷς αὐτὸ συναυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τῷ ἡλικίαν,

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dediſſe IX.
Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur e- 4. *Reg.* 25.
nim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent,

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cóiungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ί.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

ΤΟν δὲ θεῖον τὸ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις παρ' αὐτὸ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις δίνοήσειν. σεδεκίας δ' ὢν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀφρόντης. καὶ γὰρ οἱ καὶ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ἤβαιζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμέμψατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἴ τι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρεύεται, προσαπέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσθαι αὐτὸν πεπεισμένους, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα ψεύδεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωφρονεῖν πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπεισμένος. διεφθείρετο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προφητεύσας δὲ καὶ ἱεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας ταραχὰς συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ προφητείαις αὐτῷ σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνούντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἱεζεκίηλος εἰπὼν, ἐκ Βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τῶν ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλέως. καὶ δικαίως τό, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκάτερος λέγειν, καὶ πρὸς ὧν συμφωνεῖν ἐδύκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοῖς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπεβαίνετο, ἅπερ δικαιότερον ἀληλύσομεν. τὸν συμμαχίαν καὶ τὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους δηλ ἔτι ὀκτὼ καταλυθῆναι, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσίδει καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἠλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐβούλοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῶν, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὸν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τραπόμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξεπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, ῥᾴστα τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμοφύλοις,

ὅτι

ἔτε ἀναστήσειν ἐκ τ οἰκίας εἰς τὴν βαβυλῶνα. μὴ A
πάντων ἦ ἥξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῆ τε ναῦ σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆ νεώ. τὰ ἐναντία ἦ τού-
των ἡ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν,
ὡς ὑπῆσι μὴ κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
ὧδε ἦ τῆ αἰγυπτίων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος, ὑπστρατεύειν εἰς τὰ ἱε-
ροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε ἡ τῆ λιμῆ
διαφθαρεῖ τ δῆμον, ἡ τοὺς ὠδαλειφθέντας αἰχ-
μαλώτους ἕξει, ἡ τὰς ὑσίας διαρπάσει, ἡ τὸν ἐν τῆ B
ναῆ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπ Ꞓ αὐτὸν ἐμπρήσει, ἡ
καταπάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῆ ἡ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆ ὑπ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δ ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ αὐτοῖς δουλείας πέρας τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ ὧν εἰς τὴν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, Ꞓ τὰ
ἱεροσόλυμα καταστήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε- C
μίας ὑπὸ μὲ τῆ πλειόνων ὑπεδύετο. οἱ ἦ ἡγεμό-
νες ἡ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τῆ φρενῶν αὐτὸν
ὄντος ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἦ αὐτῆ που εἰς τὴν παρεί-
δα ὠδαγμένθαι λεγομένου ἀναθῶ, ϛαδίους ἦ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωυτυχὼν ἡ τὴν ὁδὸν
τῆ ἀρχόντων τισί, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῆ ὡς
προὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἦ ψευδῆ μὲ
ἐκεῖνον ἔλεγε αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῆ, βαδίζειν δ αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ ὐ πειθεὶς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην προὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ ὧν πᾶσαν αἰκίαν ἡ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο προὸς τιμωρίαν. ἡ χρόνον μὲν τινα διῆγε,
ὕπως ἀδίκως πάσχων τὰ προσειρημένα. ἔτ δ ἐνάτῳ
τῆς σεδεκίου βασιλείας, Ꞓ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τῆ δεκάτου
μηνὸς, ϛρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῆ βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, Ꞓ προσκαθήσας αὐτῆ μῆνας
ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοπμίας. E
συνεπέθετο δ εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιϛα τῆ παθῶν, λιμὸς Ꞓ φθο-
ρὰ λοιμική, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ἦ τῆ εἱρκτῆ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ
ἐκεκράγει, ἡ ἐκήρυσσε παραινῶν τῆ πλήθ δέχεσθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς παροικήσοντας, εἰ ἦ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προῦλεγε δ ὡς εἰ μὲν ὑπομένει τις ἐν τῆ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θανάτῳ σὺν λιμῆ διαπονηθείς,
ἢ σιδήρῳ τῆ τῆ πολεμίων. εἰ ἦ φύγει προὸς τοὺς πο-
λεμίους, διασῴσεται τὸν θάνατον. ὐδὲ ἐν αὐτοῖς ἦ ὄν-
τας τοῖς δεινοῖς ὑπῆρχον οἱ ταῦτ ἀκούοντες τῆ ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες προὸς τ
βασιλέα, ἡ κατηγορεῦντες, ἡ ἠπιώντο τὸν προφήτην
ὡς μαινόμενον, Ꞓ τὰς ψυχὰς αὐτῆ προκαταπλώντα,
ἡ τὰς τῆ χειρόνων καταγελάσεις προθύμων ἐκλύον- G
τα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ ἦν αὐτὸ ὑπὸ αὐτῆ ἡ τ πα-
τρίδος. ὁ ἦ ἀπειλεῖ προὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, ἡ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἦ βασιλεὺς αὐτὸς μὲ ὑπὸ χρηϛότητος ἡ δικαιοσύνης, ὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθῆ, ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπε-
χθάνηται ὧδε τοιοῦτον κακὸν ἀπροσδόκητον τῆ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αὐ θέ-
λοιεν. οἱ ἦ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, δύο εἰς τ εἱρκτὴν εἰσελθόντες, ἡ ὠδαλαβόντες αὐτὸν, εἰς
τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πνιγὶς ἀποθάνῃ. ὁ ἦ προὸ τοῦ αὐχένος ὑπὸ
τοῦ πλήθους προσχωσθείς, ἐν τούτοις ἦν. τῆ δ οἰκετῆ τις τ βασιλέως, ἐν τιμῆ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptísq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam, at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, inculabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enetuãtem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omninò subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis chalybis, genere Æthiops,

renunciat domino quid propheræ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demerserint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funémque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem creditum sibi, aut præceptis suis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cupere facere quæ vates in rem communem consuleret: sed timère amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum cum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

Cap. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores ſtãtes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succũbentibus,

τὸ περὶ τὸν προφήτου πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων ἐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτου, καὶ τὰ δίκῃ τοῦ δεσμοῦ θανάτου πικρότερον ὕπνος ἐσόμενον ὑπονοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ ἁμαρτάνειν τὸν προφήτου τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τοῦ βασιλικῶν ἀμαλαβόντα, καὶ χοινίκα, καὶ πᾶν ὁ τι τῷ προφήτου σωτηρίαν ὑπνοεῖ χρήσιμον, μετὰ ταχέως ἀνελκύσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ἁμαλαβὼν οὓς ἐπετάγη, ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτου καὶ διέφηκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ ἁμὰ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντα σημαίνειν ἐκέλευε· ἔχειν μὲν ἔλεγε, ὡς πίστιν λήψεσθαι δ' εἰπὼν, ὡς δὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσιν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐᾷν ἡμῖν ὅπως ἐμβασιλεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι δ' νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακείνης θανάτῳ. τῷ δ' βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσεται, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεχθείσῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ ἁμαλαβεῖν τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ γε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθήσεσθαι. αὐτὸν γὰρ τούτων παράπτιον ἔσεσθαι τῆς κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὴν συμφορᾶς. ὁ δ' ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσόμενον αὐτῷ γνώμην. δεδιέναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τῆς φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῆς τῆς βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν πιστοῦ ἔλεγε. δένος γὰρ κακῶ πεισεσθαι, διαδόντα τοῖς βαβυλωνίοις, ὅτ' αὐτὸν ὅτε τὰ τέκνα, ὅτε τὰς γυναῖκας· ὠφελεῖν δ' καὶ τὸν ναὸν ἁπασθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσέταξε αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πιθανόν τι κλεθεὶς εἴποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτούς, ὅτι δεηθείη, μὴ σὺ δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπιθάνου δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτου, τί πρὸς αὐτῷ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ἔτους ἐλέχθη.

Κεφάλαιον ιά.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορις τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δ' πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος σὺν τάχει ἐμόχθει σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν αἰείρων τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ πρὸς τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. κρατερῶς δ' καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἐκάμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἑλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς δόλους τῆς ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλησσόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτὰ νοούμενοι, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ συνηθείᾳ τιὼ αἱρέσιν οἰομένων εἶ τῆς πόλεως, τῇ δὲ τιὼ σωτηρίαν ἐκ ἐν ἄλλῳ πεθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀντιφυλάσσοντας οἷς μάταια τὰ τῆς ἐχθρῶν ἀποελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅπου μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἢ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς λιμοῦ, καὶ τῆς βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῆς πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἠρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. εἵλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῆς βαβυλωνίων, οἷς ὅπως δύσει τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ ὀνόματα εἴπερ ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηργελέασορ, ἀρέμαντος, ἐμεγάρ, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἁλόντος δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῆς ἡγεμόνων τῆς πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φθαλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῆς ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δὲ τέτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δὲ ἐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκεδάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαγθύμῳ δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράσπονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῆς πρόσθεν λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τιὼ χώραν ἰσοχώμους. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲ λαβόντι τιὼ βασιλείαν, ἰσχύμου γὰρ αὐτιὼ ὕσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει καὶ τῷ φθαχόντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ἰσοχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοῖς μοιὶ ἐκέλδυσε φθαχρῆμα καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε σεδεκίου καὶ τῆς ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ σωέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτιω ἐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμθα τιὼ τῶν θεῶν φύσιν τοῖς ἀγνοῦσιν εἰρήκαμθα, ὅτι ποικίλη τ' ὄντι καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἅτε δεῖ γίνεσθαι προλέγει, τιὼ τε τῆς ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν τῆς ὑποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ), τιὼ δὲ αὐτῆς πεῖραν δύσφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῶν βαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos, persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites vbi è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, eucstigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἴκοσι μὴ καὶ εἷς ἡμέρας δέκα, μέχρι τῆ τελευτῆσαι βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τῶ ἀρχῶ κατέχει ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοῦλος, ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῆ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρησάξας ἅμα καὶ κατασκάψαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τῶν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τῶ βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς ἐλθόμενος ἐν τοῖς ιεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τῶ θεῶ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς & τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, αὖθις τὸν ναὸν μέντοι πέμπῳ, τῆ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τῶν πόλιν κατέσκαψεν. ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧς κατεσκευάσθη. τῆ δ' ἐξ ἀρχαίου μεταναστάσει τῶ λαῶ, τότε μὲν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι τῆς τῶ ναῶ πρωθήσεως, χρόνος μὲν ὁ πᾶς ἐπὶ χιλίοις ἐννακοσίοις πεντήκοντα, μῆνες ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγένετο ἄδαμος μέχρι τῆ πρώτου τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ὀκτὼ χίλια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῆ ἐπὶ πλῆθος, ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῆ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶ τῆ βαβυλωνίων βασιλέως, καταστρέψας τὰ ιεροσόλυμα, & τὸν λαὸν μετανάστησας, ἔλαβεν ἀρχιμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, & τὸν ὀλίγῳ τῆ πλείονα δύνεχον, καὶ τοὺς φίλους τῶ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῆ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκύλων ἀνόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τῶ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῆ ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς ἀχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιν δὲ ἐπέμετο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τῶ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθνος διεξῆλθομεν τὸ τῆ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῆ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶ ἀρχιερωσύνῃ καθιδρύσαντες ὕστερον τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τῶ ναῶ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμᾶς διαδέχεται τῶ τιμῶ. καὶ μετ' ἀχιμᾶν, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωάραμος. τῶ δὲ ἰωαράμου ἴσος, μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου δὲ φιδέας, τῶ δὲ φιδέα σουδέας. τῶ δὲ σουδέα, ἰοῦλος. τῶ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τῶ δὲ νηρία, ὠδέας. τούτου δὲ σαλδοῦμος, σαλδούμου δὲ, ἐλκίας, ἐλκία δὲ σαρέας, τῶ δὲ ἰωσάδοκος ὁ ἀχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἦσαν πάντες παῖδες πρὸς πατρὸς διεδέξαντο τῶ ἀρχιερωσύνῃ. ὡς δὲ ἠλθόμθμος δὲ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς, σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὁ εἰρ- A
κτὴς, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ
τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰ-
δίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλω-
νίδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ.
ὁ δὲ σατηνὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν
τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ
κατέλειπεν, ὑποδείξας αὐτοῖς ἡγεμόνα, γοδολίαν
ὄνομα, ἀϊκάμου παῖδα τοῦ δι' ἀγαθότητα, ὃς καὶ B
δίκαιον. ἐπέταξε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμέ-
νοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱε-
ρεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεμ-
ψεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προθυμεῖσθαι. κεκε-
λεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ
δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέ-
γνωκεν, ἵνα τοῦτο ὑπηρετεῖν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προ-
φήτης, ὡς ἔπεσθαι ἤθελεν, ἔτ' ἀλλαχόσε ποῦ C
μένειν, ἰδίως δὲ εἶχεν ὑπὸ τοῖς ἐρειπίοις τῆς πατρίδος,
καὶ τοῖς γαλαπτώσεις αὐτῆς ὀλαζῆσαι λειψάνοις. γνὺς
δὲ αὐτὸν τὴν προαίρεσιν ὁ σατηνὸς, τῷ γοδολίᾳ
προσάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτῷ ποιεῖ-
σθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησά-
μενος ἀὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ
ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφα-
θᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν ναβουζαρδά- D
νην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρυ-
χον, νέον ἢ παῖδα ἐξ ὁπλίτου σφόδρα οἰκίας
ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντος πε-
παιδευμένου. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπρα-
ξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορ-
κουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυ-
λωνίοις ἤκουσαν ἀναχωρήσαντας, συλλεχθέντες παν-
ταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγε-
μόνες ἢ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ E
ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τοῦ
βασιλικοῦ γένους, ὧν τις ἰσμαήλος, πονηρὸς ἀνὴρ
καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν,
ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συν-
θήκας αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν γινο-
μένοις αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι μηδὲν
δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν
χώραν, ὑπὲρ πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς F
διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταῦτα λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς
εἴπις ἀσχολοίη, τύχεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβού-
λευε κατοικεῖν εἰς ὃν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀπο-
στέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀναπτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ
κατοικεῖν προτρέπει. προθυμεῖσθαι δ' αὐτοὺς ἕως
ἂν καιρὸς ᾖ, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχω-
σι πρὸς τὸν χειμῶνος ἐφέψεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς
πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν
ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεδομένης δὲ φήμης, εἰς G
τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοῖς ὑπὸ τῆς φυγῆς
παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώ-
πως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν,
ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον
αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν.

Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

καταγνόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδο-
λίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἀφηγάπησαν αὐτὸν, καὶ
βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαήλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως;

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab in- A sidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, B eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cùm cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis ad- C ortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio D trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam re- E liquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus, audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem F transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴ τῆς ἰσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥυεσθαί γε μὲν τῆς ὑπουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, αὐ αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλον ὡς ἀδήνος γνωσομένῳ. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῆς ὑπολειπομένων τῶν τῆς ἰσραηλιτῶν ἰχύος, ὃ δὴ αὐτοῖς ὡμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δὴ πεπονθότος, ὑπουλεῖν τοιαύτην ἐμφανίσειν. ἐ γὰρ εἰκὸς εἶ, ὧδε τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχρησε μὴ δυσμύρτοντα, ὕστερος ποτηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα ἢ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ὑπουλευσάμενον σῶσαι, ἀκουσάσαν δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῷ γένεσθαι. ἐ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον ἢ πίστωσιν τινὰ ἰδίαν σωτηρίαν, ἢ ὧδε καταθέμενον αὐτῷ, ἀναιρεθῆναι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης ἢ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' ὑστερον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὧδε φαίνεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἑστιάζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλον, ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, ἢ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν ἢ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ὑποσφάττει τὸν γοδολίαν, ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. ἢ μετὰ τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, ἢ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῆς στρατιᾶς. τῇ δ' ὑποὐσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἰσιοῦσι καλεῖ πρὸς γοδολίαν, ἢ παρελθόντων, ὑποκλείσας τοὺς αὐλοὺς, ἐφόνευσε, ἢ τὰ στόματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθύν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς ἀνενέγκασθαι, ἐπιπλά τε ἢ ἐσθῆτας ἢ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ ⸂ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς ἢ τὰ βασιλέως σεδεκίᾳ θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῆς βαβυλωνίων στρατηγὸς, ἀνενέγκασθαι γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπεραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης ἢ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, ἢ τ γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, ⸂ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ἀναλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τ ἰσμαήλῳ, ἢ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χερσῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τ ἰωαννίου ἰδόντες ἢ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, ἢ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωαννίου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάννης ⸂ γαλαβὼν οὓς αἰσθόμενον ἐκ τῆς ἰσμαήλου χειρῶν, ἢ τοὺς δυνάχους ἢ γυναῖκας ⸂ νήπια, εἰς τινα τόπον μαίδεμ λεγόμενον ⸂ γαγένεται, ⸂ τῷ μὲν ἡμέραν ἐκείνῳ, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἄραντες, εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τῷ καταστάντι ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὅπερ

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσέταξιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωάννης ὁ τοῦ καρέᾳ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρεκάλουν τὸν θεὸν, δηλῶσαι τὸ θεῖον, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δεξικονήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανῆναι τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσομαι, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπαθεῖς. πορευομένους δ' εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα δεδιδάσειν ὀργισθεὶς ἂν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐμφθέγξεται οἵαπερ παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, ἐκ δὲ τοῦ μένειν, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον δὲ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ κατεψεύδεσθαι μὲν τὸν θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων διαφθαρῶσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς ὁ ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρῄνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχον. γενομένων δ' αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅπη τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεἰπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῇ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα συνέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἐστι τέταρτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅπη τὴν κοίλην συρίαν. καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, καταστήσας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβραίων ἔθνος ἐν τούτῳ τέλει γενόμενον παρεπλήρωσε δὶς ἐλθὸν πέρας τοῦ χρεών. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσον ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὠσηέ. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκισεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τε χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαναστήσας, ἐδίδου ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅτι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλπλύθει, ἔτη ρλ' μησὶ ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτων τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν προβλεπτοί, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας πρὸς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς ἐν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσκέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας δεδεῖς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῷ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum, iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidè & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L x x. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum, XII.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ὅσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοί, πρὸς μὲν ὀλίγου διαζήσ-
ησαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐν τῇ σεδεκίᾳ χρόνοις, τέσσαρες καλοί τε κἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος
ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἀνανίας, ὁ δ' μισαὴλος, ὁ δ' τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε κ'
χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, & τὸν μὲ δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δ' ἀνανίαν σεδράχ-
λον, μισαὴλον δ' μισάχλον. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας κ' ἀσκή-
σης τῆς πρὸς τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ὃν προσκοπῆ χρόμενος, εἶχεν ἐν τιμῇ κ' σέργων διετέλει. δόξαν δ' δανιήλῳ μὴ τῶν συγχρόνων σπλεονεκτεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχῇ τῶν τὴν ὑπομέλειαν αὐτῶν ὑπετεταγμένῳ δυνούχῳ, τὰ μὲ πρὸς τὸ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτοφθορίαν, καὶ εἴπ τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην διαιταν αὐτοὺς συνεκτρέφεσθαι, τῆς δ' ἑτέρας διαφθορεῖν. ὁ δ', ἐῶ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑποπτεύειν δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γένωνται, ὑπὸ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροφῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων δυπαθούντων, ἐλεγχθέντες ἄπροι κινδύνου κ' τιμωρίας αὐτῷ κατασῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο δύλαβῶς τὸν ἀρχιπον, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα πειρᾶσθαι αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, & μὴ μεταβαλλόντας μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς ἐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαπτομένων. εἰ δ' μειωθέντας ἰδοι & κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς δίαιταν ἄγειν. ὡς δ', ὁ μόνον ἐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τὸν τροφὸν ἐκεῖνον προσφερομένους, ἀλλὰ κ' τῶν ἄλλων δυτερεφέστεροι τὰ σώματα, κ' ὀπτεύθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοῖς μὲν ὀπτέσεσι ὑπολαμβάνειν, οἷς τὸν βασιλικὸν συνέβαινεν ἐῶ χορηγίαν, τοῖς δ' μὴ τὸ δανιήλου, δοκεῖν ὀν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιπος ἀ μὲν ὑπὸ τὸ δείπνου καθημέραν σευήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς κ' τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δι' αὐτὸ καθαρῶν κ' πρὸς τὸν παιδείαν ἀκραφνῶν γεγυμνασμένων, κ' τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυτονωτέρων, ἔτι γὰρ ἐκείνας ἐλωβοῦντο κ' βαρείας εἶχον ὑπὸ ζυφῆς ποικίλης, ἐδὲ ταῦτα μαλακώτερα δι' αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν πρὸς τοῖς ἑβραίοις & τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσεις ὀνείρων ἐπιτουδάκει, & τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

Daniel.2.

γένετο. μεθ' δ' ἔτος δεύτερον τ' ἀγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τῷ ἐκβαῖνον αὐτὸς ἀυτῷ κ' τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτων μὲν ὑπελανθάνετο, δι' ἃ ἀνάγκας ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δ' τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπ τε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. κ' τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τῷ λήθῃ ὧν εἶδε μεμυῶν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπ τε ἦν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδυνάτου ἐῶ λεγόντων ἀνθρώποις τἄδ' εἰρεῖν, εἰ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἐκθοιτο τὴν ὄψιν τῶ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θανάτον ἠπειλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξει δ' πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελεύθεν ὁμολογήσαντας μὴ δύασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δ' καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀριόχῳ τῷ τῆν σωματοφυλάκων τῶ βασιλέως ἀρχιλῃ πεπισμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προσταξας ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευθέντος ὑπὸ τῶ βασιλέως τῶτ' αὐτοῦ δηλοῦν ὑπιλελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύασθαι, παρεξιὼν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀριόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπισχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δοθεὶς τῶ θεῶ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δ' ἀριόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιὴλον ἀξιοῦν. ἡδὺ δὲ μᾶλλον τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπισχεῖν, ἕως γνῶ τὴν ὑπόχεσιν τῶ Δανιήλου· ὁ δὲ πᾶς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις δὲ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ δὲ αὐτοὺς σωθαπολέσθαι, ῥύσασθαι τῆς τῶ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ δὲ ποιήσαντα δηλῶν ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπελάμβανεν ἀφὰ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασόμενος, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώμιμον ἐποίησε δὲ τὴν κρίσιν, ὡς αὖ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ γνοὺς ἀφὰ τῶ θεοῦ ταῦτα, εὐχαρὴς ἐπίσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀγνώστους ἤδη τῶ ζῆν καὶ πρὸς τὴν τελευτὴν τὴν θείαν ἔχοντας, εἰς δ' θυμίαν ἐτράπη τοῦ βίου δὲ ἀφεῖρεν ἐλπίδας. δὲ χαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, γνωμένης ἡμέρας ἀφαγίνεται πρὸς τὸν ἀριόχον, ἐ ἄγειν αὐτὸν ἐπὶ πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησιν ἰδεῖν πρὸ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὴν βασιλέα Δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύρεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. ἃ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἃδὲ ὅτι τὴν ὄψιν αὐτῷ μᾶλλον ἐπιπέμπεται, τῶτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησιν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι δὲ τε τῆς ἐμαυτῶ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ ἐ τὸ κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. ἐχ ἧττον γὰρ δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, δὲ δ' σῆς αὐτῷ δόξης ἐφεύντιζον, ἀδίκως ὕπως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς ἡδὲν μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προστέταξας, ὅδ' ἰῶ ἔργον θεοῦ, τῶτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι δὲ τὸ, τὶς ἄρξει τῶ κόσμου παντὸς, μᾶ σὺ, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὄναρ ἐδείξε τοιοῦτον. ἐδόξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἐ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δ' ὤμους καὶ τὰς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς·

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussisseteque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret: spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eadem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, sùtgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iubueres, idque iniuria, quòd non esset humana sapientia cómprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quísnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diffiatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terratum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impositio ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eóque simul eius sanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eísque mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniustè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit insomnium, quòd priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

Daniel 3.

Daniel 4.

A ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συντρίψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλδύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μηδὲ πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἀποπαγέντα διαπαρῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑφ' αὑτῷ τὴν γῆν δεκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, B τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἑτέρων ἑτερός τις ὑπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχυρὰν, ὁμοίαν σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν ὀλέθρου τὴν σιδήρου φύσιν, ἔτι γὰρ αὐτῶν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ C τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλου τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐδόξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας φιλόμυθος ἀκριβέστατα πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ περὶ τοῦ λίθου εἰδήλων εἰσομένου βούλεται μανθάνειν, ἀναδιφάτω τὸ βιβλίον ἀναγνώναι τοῦ Δανιήλου, εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γεγραμμένον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβεχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ ὀπτανόμενος τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη D τὸν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ᾧ τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτῳ τὸν Δανιήλου ἠσπάζετο, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προστάττει. ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὴν προφητείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπέρτερον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οἷς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν Βαβυλωνίων πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅτε σημανούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ πιθομένους, ἠπείλησεν εἰς τὸν τῶν πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημανούσης ἐπακοῦσαι τῆς F σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὸ Δανιήλου συγγενεῖς δὲ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεῖα σώζοντα προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. οὐδὲ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, κρεῖσσον δ' ἀθενὲς ἰσχὺν ἐν ἑαυτῷ τοῖς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως διασῶσαι. τοῦτο συνέσεσθαι αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μετ' πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετ' θηρίων ἔξει τὴν διαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἔτη τῆς ἐρημίας ἕπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ἃ εἶδε αὐτὸς, καὶ τὶ σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τὴν μ

τῆς μὲν οὖν ἄλλων ἐθνῶν ἐδωνήθη τῶν τὸ συμβάντος A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

Pater autē Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus verò non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis aluco, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circùmdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cōtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

XIII.

τὴν μὲν οὖν ἄλλων ἐθνῶν ἐδωνήθη τῶν τὸ συμβάντος ὄφελον εὑρεῖν ἐδὲ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκλινε, καὶ καθὼς ἔθετό τε αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. ὀκταετίας γὰρ ὅλης τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ἐδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν αὖθις τῷ ἐπιόντι, ἐπιθεὶς τῷ θεῷ τῶν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτῶν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκρινα ταῦτον ἀπαγγέλλοντι ὀκτὼ τῆς γραφῆς, B ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκω βιβλίοις. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῶν πραγμάτων ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμενος μόνοντα μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰς τῶν ἑλλάδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα ἀληθεύειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακονταετία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ὁ πὴρ δὲ σατράπης καὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ βασι- C λέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῆς πρώτης καὶ ἑπτωστὸς ἐν τῇ ἕκτῃ τῆς χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἔντε αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τῶν κοίλην συρίαν καὶ τῶν φοινίκων τόπους, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, ἐδυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συσήσας τῷ ναβουχοδονοσόρῳ ὄντι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινα τῆς δυνάμεως, ἐπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ D κρατήσας, αὐτοῦ τε ἐκράτησε, καὶ τῶν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. ἀμθόμενος δὲ μετ' ὀλίγον E χρόνον τῶν τῆς πατρὸς τελευτῶν ναβουχοδονοσόρου, καὶ κατασήσας τὰ κατὰ τῶν αἴγυπτον πράγματα καὶ τῶν λοιπῶν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τῶν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας ποσὶ τῶν φίλων μετὰ τῆς ἁρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναπομίζειν εἰς τῶν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. ἀθροισθὼν δὲ τὰ πράγματα, F διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ διατηρουμένων τῶν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ ἐλτίτου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἀθροισμένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ὀπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τῶν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν περισάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι G τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅπῃ τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. περιεβάλετο δὲ τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως περιβόλους, ἓξ δὲ ἔξω, τοῦτο δὲ τῆς ὁπῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τῶν πόλιν, καὶ τοὺς πύλωνας κοσμήσας ἱερωπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βασιλεία ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τῶν λοιπῶν πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλῆθος ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφανα συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἐναλήμματα λίθινα ἀψικοδόμησε, τῶν ὕψιν ὁποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupiisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Niglisar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum vertit vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel.5.

κὴ καταφυτεύσας ἐνδρεσι παντοδαποῖς, ἐξηρμόσατο κὴ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἀφ' ὃ τὸ τοιοῦτο γυναῖκα αὐτῷ ὑπομνῆσαι τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς πεποιημένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγασθένης δὲ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ἀποφαίνει πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ & τοῦ μεγέθει τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατατρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τοῦ πόλιν, κὴ ἰβηρείαν. κὴ διοκλῆς ὁ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, κὴ φιλόστρατος ἐν τοῖς ἰνδικοῖς αὐτοῦ κὴ φοινικικοῖς ἱστορίαις. ὅτι ὅδε ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. & τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

Κεφάλαιον ιβ'.

ὡς ναβουχοδονόσορ ὁ τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν, κὴ ὡς κατελύθη ἡ τούτου ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, κὴ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις κὴ τῶν τοῦ καιροῦ πρὸς ταῖς βαβυλωνίοις.

Μετὰ δὲ τὸν ναβουχοδονόσορ τελευτὴν ἀβιλαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς λύθις τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, & ποιήσας αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέως. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, παραδόντι μὲν γυναικῶν κὴ τέκνων κὴ τῆς συγκλήτου ὅλης ἐκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς αὖ μὴ κατασκαφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαρωδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτοῦ ἔτη τεσσαράκοντα, καθαιρέσει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, κὴ μιῶς ποιήσασα παρ' αὐτοῖς πάντας ἐνέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοανδήλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅπὶ τοῦτον στρατεύσει κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, κὴ δαρεῖος ὁ μήδων, κὴ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι κὴ τερατῶδες θέαμα συνέβη. κατέκειτο διαπωνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκύλων ἦν πολὺς ἀργυροῦς, εἰς ἑστιάσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων κὴ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῆ ἀνοήτως κελεύει ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς ἣ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θεόσεως θεραχθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων κὴ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐν τοῖς τοίχοις ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, κὴ τῷ τοίχῳ πινακὶς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους κὴ τοὺς χαλδαίους, κὴ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα κὴ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὖ αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῷ δ'

Daniel.5.

τῆς ἢ μάγων ἀδὲν δυείσκειν, ἀδὲ συνίειν λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δὴ περὶ τὴν ἀδοξάδοξον λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, περὶ τὰ γεγράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερκύκλιον, στρεπτὸν περιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνομένου τῷ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν γεγραμμάτων, ἀδὲν ἔλαττον ἐπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅτι τοῦτῳ θεασαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, Βαλθασαρσυσέην ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν τοῦ ὧν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίει παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι τοῦ τῆς γεγραμμένων, καὶ τὴν ἀληθείαν τὴν τῆς ἐκ δυόντων αὐτὰ καταλείπειν, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεῶν σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν δανιήλον ὁ βαλτάσαρος. καὶ δεηλεχθεὶς ὡς πύθοιτο τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτοῦ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἀμὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὄπινοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μεμυῆσθαι ἠξίει. τὸν μὲν ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον τοῦ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ὀνησιμώτατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυθανομένοις. δανιὴλος ἢ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ δὲ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ θεοῖκα τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν. μηνύειν ἢ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δι' αὐτοῦ τοῦ βίου. ὅτι μηδ' οἷς ὁ θεὸς αὐτὸς ἀλλὰ τοῖς εἰς θεὸν ὕβρεις σκολάθη, τούτοις ἐμισθεν δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ναβυχοδονοσόρῳ μεταστάντος εἰς ἀγρίαν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ἁπάντων τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων μέχρις ἧς καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἢ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῶν παλλακίδων ἀπεχόμενος. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ δι' ἣν γεγραμμένων προκατεγνώκειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐθέλειν ἢ τὰ γεγραμμένα τάδε μένειν, τοῦτο δ' ἐλεγεν ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ προσδοκᾶν δεῖν σοὶ βραχὺν χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο ῥαθμὸν, φησὶν οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένῳ δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις δίχα μοῖ. δανιὴλος ἢ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γεγράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οἷς ἔπραξε χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς προφήτῃ κακῶν αὐτοῦ γεγυμνωμένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δέδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se rescisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac demum per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub. se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, ídque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴ ἐφ' οἷς δυθήσονται λοιδόμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς προφητείας ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὡμολογημένα κενὰ αἰδεσθεὶς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτυς ἔκεινος μετ' ὀλίγον χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἄρχουσαν τῆς βαβυλῶνος σωθῆναι χρείαν, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῷ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοῦτον παρειλήφαμεν χρόμενον. δαρείῳ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος μὲν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς μὲν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δὲ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἦγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ παρὰ πάσης αὐτῷ τιμῆς μετεδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τῷ γὰρ τελεῖν γὰρ σατραπῶν μὲν, οὓς ὅπη τῷ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιὴλος δίκαιος ὢν ἐν δικαίᾳ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ πᾶσι δὴ παρὰ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς αὐ ἔχων τὸ θεῖον πεπισευμένος ἐφαίνετο. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῷ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ διὰ τιμιωτέρῳ παρὰ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν ἁδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θηρῶν, αἰτίας αὐτῷ δοκῶν, καὶ ὑφ' ὧν δυθεὶς καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, διὰ ἐπιτυχοῦν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν εὐκλημένον δῶρον παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ἁδὲν εἶχον ὃ κατηπείλησαν αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν αἰτίαν καὶ διαβολῆ, τέχνῃ ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλου, τὰς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν δίκην, δι' ἧς δαπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπη τριάκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῷ καὶ εὐχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτῷ πρόβατα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τῷ λεόντων ἔκεινον ῥίψαι λάκκον δαπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑ συνιδὼν τὴ κακουργίαν αὐτῷ, ἀλλ' ὅπη τὸν δανιήλον ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρίστην τοῖς ὑπ' αὐτῷ ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῷ ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προστάγμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνειν τὰ προστάγματα, ἠρέμουν. δανιὴλος δὲ φρονῶν ὑδὲν ἧσσον τύπων ἐῶν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τ' ἀφορμῆς αὐτοῖς ἐῶν ἑαυτοὺς ἄζον λαβεῖν ὅπη τὸν δανιήλον παραφανείσης, δι' ὃ ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγορεῖν ὡς παραβαίνοντος μόνου τῶν δανιήλ τὰ προστάγματα, μηδενὸς τῷ ἄλλων ἐλπίδος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ἐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' ἀφυλακτὸν καὶ ἀμέριμνον ὑπὸ τῷ φθόνου. διὸ γὰρ μείζονος ἧς προσδόκων δυνάμεως τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῷ ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ῥῖψαι ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἐδεῖν μὴ παθὼν δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν θῆσαυρὸν τῇ σφετέρᾳ σφραγῖδι καὶ τῇ τῶν ἐναντίων, ἀπεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῷ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν δ' ἀναστὰς ὅπι τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τὸν σφετεριδᾶ θῆρων, ἢ σημειωάμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τῷ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τῷ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ δ' ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τὴν τούτου θεότητα, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους δὲ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βλαβησόμενα μὴ πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄλλο τόλμημα αὐτοῖς ἐπιθήσουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς δ' ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατράπων ὠφελιμωτάτων βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαπαντὸς ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες ἐσθίουσι τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸ φονεύειν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αἰεὶ αὐτὴ ζώοις πρὸς πονηρίαν γίνοιτο, τῷ θεῷ προσαγομένου. ἀλλοφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκύει, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ παῦ κράτος ἔχοντα. ἔσχε δὲ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἔτους ὑπάρχοντος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλοῦς ἦν Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ἀξιοπρεπέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἣ μέχρι δεῦρο μὲν ὅτι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἔκτος αὐτῷ ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὔτως παρὰ αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γηραιὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτα ἀνθρώποις καὶ παλαιόταται, καὶ τῷ ἰσχυὰ λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐκεῖ, καὶ τῷ διαφέρειαν μιαινόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βαρὶ τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθῶν ἄχει τῷ δεῦρο. καὶ ταυτῷ πεπισμένος, ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαιτο. τίς ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων δυτυχήσαι προφήτῃ, καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμης ἀγώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράμμενος κατέλειπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miscuerit. non solùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura essent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter faustam ominationem quidem beneuolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Extat enim in eius scriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis vrbem cũ sodalibus prodisse in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis solum esse derelictum, seipsum quoque consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse quendam excitantem se & iubentem vt surgeret ac videret quæ post multa secula euentura essent suis ciuibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celsius. versis deinde ad Occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostrauisse humi & conculcasse pedibus. deinde vidisse enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquam esset adultum, Deus qui hæc ostendebat dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiáque vetitũ per dies MCCXCVI. hæc est visio quam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eámque Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum designari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præstantissimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Persa bis congressus eum prælio superet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem significari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hísque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νυῦ, καὶ σαφεῖς ἀπ' αὐτῶν, ὅτι θεσπίλος ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτον δυσεραινομένων ὑπό τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, θεσπίλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ὑπάρχειν ἅπασι παρὰ πάντων. ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν. δόξαν δὲ μείζω θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν γὰρ γράφας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀπειβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γνώμονα ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλων, καὶ πάσοι μὲν ὅτι σῶμα ἔρεχθεὶς ὅτι τὰς δύο χεῖρας, πνοὸς δ' ἀναμένει αὐτόν, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτός, δεινθῶν κριὸν ἐσήμανε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτῷ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δ' τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ τοῖς κέρασι ἀράξαντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅτι τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, ἓξ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέτταρα, καθ' ἕκαστον τῶν αἰεμῶν τεταμμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀνασχεῖν καὶ ἄλλο μικρότερον αὐξηθέν. ὃ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ θεσαῦτα ὑπιδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε περὶ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὑπὲρ ἡμέρας ασνς. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιῆλος ἔγραψε. κεῖναι δ' αὐτῷ τὴν ὄψιν τὸ φαντάσματος ἐδήλωε τὸν θεὸν ἔτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μελλόντας. τὸ δὲ ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῆς ἑλλήνων τὴς βασιλείων ἔσαι, ὃς τῶν πέρσῃ συμβαλὼν δίς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τὸ ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν διαστροφὴν ἐκάστῳ, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, ἐκ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε δὲ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, ὅτε συγχύσεις, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν κατὰ τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, ἐκ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ξία κωλύσοντα ὑπιτελεσθῆναι. ἐκ δὲ ταῦτα ἡμῶν συμβὰν τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αὐτόχυ τῶν ὑπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιῆλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀπήγγειλε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον δανιῆλος καὶ περὶ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀπήγγειλε, ἐκ ὅτι

ἡ ὅτι ὑπ' αὐτῷ ἐρημωθήσονται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιφεν, ὡς τε τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦσι θαυμάζειν διὰ τῆ ψυχὴ θεῦ τιμῆ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ἄθεους ἐκ τούτων ἐλέγχειν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε προνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀξιοῦσιν ὀλιγωρεῖν τῆ πραγμάτων, ἀφ' ὑπὸ τ' μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ὁλαμονὴν τῆ ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἰδιόχυ καὶ φερομένῃ τ κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀπρονόητος ἰδὼ τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῆ καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῆ πνευμάτων, καὶ τὰ ἅρματα παρεκπίπτοντα μὴ ἔχοντα τοὺς ἰδιοχοοῦντας σωζόμενα, ὑπὸ τῆς ἀπρονοήτου φορᾶς ἀπωλώλει καὶ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ὁλαμπρύνειν, οἱ τῆ θεῆ μηδεμίας ἔ) παρὲ τ' ἀνθρωπίνων ὑποφαινόμενοι προνοιαν. ὁ γὰ αὖ κ' τῶν ἐκείνε προφητείαν σωέβαινεν, εἰ αὐτομάτως πνὶ τὸν κόσμον ὁλέγειν πάντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν παρὲ τούτων ὡς ἔχον καὶ λέγων, ἕτερος ἐγράφα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο παρὲ αὐτῷ, ἀνέγκλητον ἐχέτω τῶν ἐπεξηγωμοσιῶν.

A & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri affeuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες καταστήσασαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν ἡγούμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπεω βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ἀνοικοδόμησεν. Κεφ. δ

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρὸν τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij ducces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyſes eius filius & ſucceſſor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoſes penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

ΤΩ δ' πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τέτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστευσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, περὶ καταστροφῆς τῆς πόλεως, ὡς μετὰ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸ πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γραφὴν κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί μοι ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τὴν οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶ ὃν τὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἔθνος σέβεσθαι. καὶ γὰρ τοῦμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τὰ αὐτοῦ προφητείας ὁ ἰσαίας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. ἔδει γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἰσαίας προεφήτευσεν ἐμοῦ προτοῦ ἢ καταστραφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαί τε τὴν πόλιν ἱερουσαλὴμ,

Cap. I.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiúſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad [3] Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõſtituit, hunc illum eſſe credo quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatíſque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma,

1. Eſdr. 1.
3. Eſdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, ptopere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenifſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεάψειν τοῖς γειτνιδύουσιν ἔθνεσιν τῆς χώρας τῆς Ἰουδαίων, ὑπηκόων καὶ σατεγαπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργύριον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ θεοῖς τούτοις θρέμματα θεοῖς τοῖς θυσίας. Ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσεγαηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα & τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεβῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. ᾧ ἐδαγινομβύοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸ ναοῦ κατασκεβὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ' ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δυχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομβύας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀναπτιζομβύης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιβύσης τῆς ἀρχαίας περὶ πλεῖον θρησκείαν συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεβὴ τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προσέξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, παραδοῦναι τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμβυα. πέμπει δὲ καὶ ὄπισθεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σωτῆρι καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέβεψα τοῖς βελομβύοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀναπτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὅπι τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δὲ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμβυοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσουσι τῷ θεῷ. τοὺς δὲ εἰς ταῦτα δαπάνους, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ χρημάτων βάλλομαι. & τὰ σκεβὴ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα πάντα δοὺς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ'. θηκύλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσβεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσεαι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεβὴ ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ συνεισενεγθέντα εἰθισμβύα τιμὰ, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δὲ τὰ τούτων χορηγίαν, ἐκ τῶν τῆς σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες δόξουσι τῷ θεῷ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τῶν γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ παρ' ὑμῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ παρακούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀνασαυρωθῆναι βέλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ παρ' ὑμῶν ταῦτ' ἐδήλη. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωληθέντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ διχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον β'.

Οτι ιουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῶ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκάψαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γεγόμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων δὲ τοῖς θεμελίοις τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ μὲν ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ὑπὸ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγωγὴν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λεὼν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς δημαγωγούς, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις πρὸς τε τὴν τοῦ πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ μὲν τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥᾳθύμους τῆς οἰκοδομίας. κύρῳ γὰρ μὲν τε ἄλλοις ἀσχοληθέντι πολέμοις ἄγνοια τύπτων ἰῶ, καὶ στρατευσαμένῳ ὅλῃ μασαγέτας δύῃ σωτῆρι τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ἐπιστολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τὴν βουλὴν τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κειτάμ. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτιν πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ἐπισκευάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τύπτων ἡμόμενος, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομένουσιν, οὔτε δὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπειθήσουσι, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργεμένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀμελεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τοῦ βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ, ἣ δὴ καὶ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὕτως συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τειχῶν ἀποκλεισθέντων, ἀποκλείσταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

B

C

D

E

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου οὐ παυσὶν ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

F

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσιόντα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνιστῶσι μοι, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγω. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν ἀεὶ γινομένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες προσαπτόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτοῖς ἔνοχοι δυνατοὶ καὶ βίαιοι, φορολογήσαντες κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

G

CAP. II.

Regij duces & satrapa Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescienti vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, forúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deserrores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam.

II. 1. *Esdr.* 4.

CAP. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis uestigio consensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅλως πλέον αὐξηθῆ τὰ τῶν κακίας αὐτῶν, ἡ χρόμβυοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διατεθλέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἀδυχῆμα ὁλιππησάμενοι ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη θ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος καὶ τούτους τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῶν μάγων αἵρεσιν, οἱ μετὰ καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

1. *Esdr.* 5. 6. IS adhuc priuatus uouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius vitium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

ΟΥτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τῷ θεῷ, ὅσα ἐν ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς ἦν ἡγεμὼν τῶν ἰουδαίων ἡγεμονὰς ἀποδεδειγώς. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, τούς τε περὶ αὐτὸν καὶ τοὺς οἴκοι γενομένους, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπιῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀπέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν δι' ἣν κοίτην, καὶ βεβαρυμένος τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταδαρθεῖν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἑαυτοῦ σωματοφυλάκων, καὶ τοῦ λόγου ἐρωτῶν, περὶ ὧν αὐτὸς ἀνακεῖσθαι μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, οὕτω γέρας δώσειν ὑπισχνεῖτο νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκιπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ δὴ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἔσεσθαι περιδείπνιον δι' τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγελάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δεύτερον ἢ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον ἢ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τοῦτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠσύχασεν. ὀρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδίας, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφήνασθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ὅτως αὐτὸν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν δείκνω τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῆ τῦ ὀρφανοῦ ϗ δεομένῳ κηδεμόνος, ὁμοίαν πίθηοι, ϗ τῷ δούλῳ διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρου. ὅτω τῦ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τ πλουσίου. μεταποιεῖ γὰρ ϗ μεταλλάττας τὰς ψυχὰς ὁ τὰ ἐναντία γιγνόμενος, ϗ τῆ μ ἐν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, ἕτερα δ ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ϗ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μ μικρὸν φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἁπάντων ὑ μεμνῆσθαι ϗ τ τοῖς δὲ ἀμμαε πρεσπόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν ϗ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, ϗ φίλων ϗ συνήθων ἐκβαίνει μνήμην. ἁπλῶς γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ϗ κ τ φιλτάτων, ϗ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν νήφαντες τύχωσι ϗ καταλίπῃ δὲ τ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, αἰσθανόμενοι μηδὲν ὧν ἔπραξαν ἄρα τ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δύσεσθαι τ οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων ϗ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφαίνόμενος ἔδει τ ἰσχὺν τῦ οἴνου τὰ πρεσειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν ἔδει τ τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην ϗ πλέον τῆ ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχει ἢ σωίσιν δοκεῖ. τὸν γ τρόπον τ ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πειρᾶσθαι, οὗ ϗ τ γῆν καταγκάζουσι ϗ τ θάλασσαν ἐμ χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, ϗ τῶν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ γ τῦ κρατίστου ϗ ἰσχυροτάτου ζῶα διαπορίζοντες, αὐτὰ πέρβλητοι τῶν δύναμιν ἔστι ϗ τῶν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀφέλει πολέμους ὑπατάττοντες ϗ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούονται, ϗ πέμποντες αὐτοὺς ὅπῃ τοῖς ἐχθροῖς, καταπειθεῖς ὄντ τ ἰσχὺν τῶν αὐτῆ ἔχουσι, ϗ ὄρη μὲν καταργάζεσθαι ϗ τείχη ὄντα ἂν ϗ πύργους καθαίρουσι. ϗ κτείνεσθαι γ οἱ κελευσθέντες ϗ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν πρόσταγματα. νικήσαντες γ τῶν ὠφελείαν τὴν ἐκ τ πολέμου τῆ βασιλεῖ νομίζουσι. ϗ οἱ μὴ στρατευόμενοι γ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι ϗ ἀεροῦντες, ὅταν ποτίσαντες ϗ πᾶσαν τ τῆ ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θερίσωσι ϗ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τὰς φόρους τῆ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ θεὸς εἴπῃ ϗ κελεύσῃ, τοῦτο δ' ἐξ ἀνάγκης ἅδην ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μ ζυφῆς ἁπάσης ϗ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει γ ὑπὸ χρηστοήθων, ϗ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐθέλις τολμᾷ κοιμώμενον, ἐθέλ τῆ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τ βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος γ ϗ τούτῳ, ἔδει τ τῆ γυναικῶν ϗ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν ϗ ὁ οἶνος ϗ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῆ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τόν τε γὰρ βασιλέα γοῦν παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, ϗ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε ϗ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' ὑδέν ἐστιν, ὃ μὴ ταῦτα τίκτουσιν ἔχομεν. ϗ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, ϗ τὰ κατ' οἶκον διήκουσι ταύτας ἐπιμελείας ϗ φυλακῆς ἀξιοῦνται. ϗ ὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζῆσθαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι ϗ ἄργυρον, ϗ ἄλλο τι τ πολυτελῶν, ϗ οὐδενὸς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

A vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, &
B omnem amicorum ac familiarium memoriam armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino insciij quæ eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit vt his argumentis persuas', vinum ducam rem omniūlōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus
C cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quæ intellectu ac potētia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib' reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd
D dum ad bella pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. lā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructibus regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit,
E hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Confessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū
F opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra mariue longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Namcùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo anté vltro fuerat pollicitus.Libéter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũ vti,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hierosolyma,& ibi Dei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere.Hæc est,

IV. inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus assurgẽs excepit eũ osculo,móxq.scripsit tpparchis & satrapis,iubẽseos deducere Zorobabelẽ,eósq.qui vnà profecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosolymã,& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint. & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῇ εἰδῇ δ' ὀεαθείσης τρεφομεν-
χλώαμθ, & ὑπομθόμθ ωδε χορῆσαι τ ὄντων ἡμῖν,
ἵνα τ κάλλιν ἀπολαύσωμθ & μεταλάβωμθ. εἰ καὶ κα-
λείπομθ ἢ κῆ πατέρα & μητέρα & τ θερφαιθύμων ἔτι,
& τ φιλτάτων λήθιν πολλάκις ἐχομθ δι' ἃς γυναῖ-
κας, κῆ ταῖς ψυχαῖς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρτερῶμθ. ἔτως
δ' αἱ μάλιστα τ ἰσχυῶν τ γυναικῶν κατενόησαν. ἐκὶ
πονοῦντες & πᾶσαν καταπορείαν ὑπομθόντες κῆ δι'
γῆς κῆ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ωδεκρύπται τινα ἐκ τ πό-
νων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ ἰυναικῶν διδόαμθ;
κῆ τ βασιλέα ἢ τ τοσούτων κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς
ῥαβδίζαι τῇ θεμασίᾳ παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ'
αὐτῶ, ῥαπιζόμθον, κῆ τὸ διάδημα ἀφαιρεμθίης, κῆ τῇ
ἰδίᾳ κεφαλῇ ωδεπιθείσης αὐχόμθον, κῆ μᾶλλον ἢ
μειδιῶντα, ὀργιζομθίης ἢ σκυθρωπάζοντα. κῆ τῇ τ πα-
θῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τ γυναῖκα, & διαλλάττον-
τα ἐκ τῆ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυχεράι-
νουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορώντων τ σατρα-
πῶν κῆ ἡγεμόνων ωδὶ τ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἐπί-
δοξα μὲ εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀθενέστεραι
ἢ ὅμως κῆ αὗται & βασιλεῖς τ ἀληθείας ὑπάρχουσιν.
εἰ γὰ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη κῆ ὑψηλὸς ὁ ὐρανὸς, κῆ ταχὺς ὁ ἥ-
λιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κῆ βάλλουσιν τὸ θεῖ, ἀλη-
θινὸς δ' ὄζιν εἷς & δίκαιος, ὑπὸ τ αὐτῆς αἰτίας δεῖ κῆ
τ ἀλήθιαν ἰσχυροτάτιν ἡγεῖσθαι, κῆ μηδὲν ωδὸς αὐτὴν
τὸ ἄδικον δυνάμθον. ἔπ γε μὲν τὰ μὲ ἄλλα, θνητὰ κῆ
ἀκύμορα ἔστ) συμβέβηκε, τ ἰσχυῶ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια
ἢ ἀθάνατον χῆμα κῆ ἀίδιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ἐκ ἄλλο
χείνῳ μθραινόμθον, ἃ δὲ ωδεικότα ἀφαιρετὰ ὑπὸ
τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια κῆ τὰ νόμιμα, διακείνοσα ἀπ'
αὐτῆ ἄδικα κῆ ἀπελέγχοσα. κῆ καταπαύει μὲ ὁ Ζορο-
βάβελος τ ωδὶ τ ἀληθείας λόγον. θαυμάσαντος ἢ τ
πλήθους ὡς ἄρισα εἰπόντος, κῆ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυὸ ἄ-
ξεπτον κῆ ἀγήρω μόνον ἔχοι ωδοσέταξεν αὐτὸν ὁ βασι-
λεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἰῶ ὑπεσχημθίος.
δώσειν γὰ ὅτι σοφᾷ, κῆ τ ἄλλων μᾶλλον φανεῖσι συνε-
τῇ. συγκαθεδήσι δέ μοι φησὶ κῆ κληθήσι συγγθνὴς
ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ δίχης ἰῶ ἐ-
ποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὸς δ' ἰῶ ἀνοι-
κοδομῆσαι μὴν ἱερσόλυμα, καθασκεύασαι ἢ & αὐ-
τοῖς τὸν τῆ θεῆ ναὸν, ἀποκατασῆσαι ἢ κῆ τὰ σκεύη ὅσα
συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. κῆ
τῆτο ἔφη τοῦμον αἴτημά ὄζιν ὅ μοι νυῶ ὑπερέσεως αἰ-
τήσασθαι, κειθέντι σοφᾷ καὶ συνετῇ. ἡσθεὶς δὴ τού-
τοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, κῆ ταῖς
ὑπάρχαις & σατράπαις γράφει, κελεύων ωδοπέμ-
ψαι τὸν ζορομβάβελον, κῆ τοῖς συῶ αὐτῆ μέλλοντας δὴ
τὴν οἰκοδομὴν ἐκιέναι τῆ ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ κῆ ταῖς
ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν
ἐκ τῆ λιβάνε τεμόντας εἰς ἱερσόλυμα, καὶ συγκαθα-
σκευάζειν αὐτῆ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐ-
λευθέρους εἶ) ταῖς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἧκ ἀιχμαλώτους
ἀπελθόντας, κῆ τοὺς ὑπερόπους καὶ ταῖς αὐτῆ σατ-
ράπαις ἐκώλυσεν ὑπαγθεῖν ταῖς ἰουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας, αἵπνε τε πᾶσαν ἰῶ ἀφαιρεῖν
δωρεὰν τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι.
ωδοσέταξε ἢ καὶ ταῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις
καὶ ταῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τ
ἰουδαίων

Ἰουδαίων κατῆχον, καὶ τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου ἀνέπεμπον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς νομιζομένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ γένωνται, καὶ τοῖς λεύταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ ναοῦ, προστάξει κληρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ' ἔτος ὡρισμένον τι παρὰ τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος παρὰ αὐτοῦ ἐβεβλήθη πρὸς τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀποικίας ἀναστάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ βασιλείου, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δ' ἀρετὴ παρόντος ἔλαβεν. ἐκ γὰρ αὐτοῦτων ἀξιοῦσθαι, μὴ σὺ φησὶ δίκαιος ψυχὴν εὐμενῆς. ταῦτ' οὖν πρὸς τοῦ παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγελλετο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους ἐτράπεντο, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν παρόντων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ἀποζυγίοις ἐπελέξατο. οἷς Δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τοῦ ἱεροσολύμων ὄχλου μετὰ χαρᾶς καὶ ἡδονῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ ἀνευφημούμενοι τοῖς κυμβάλοις. προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ἀπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν ἔτεσι ἀπέστησαν ἐξ ἐκείνης παιδιᾶς ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τοῦ πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τὸ τοῦ ἀναγινωσκόντων ἀηδίαν τῆς σωφῆς τοῦ προαιρέσεως ἀπὸ πάσης, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ ἀπερχομένων ἐτῶν ιβ'. τῶν ἑλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἦν μυριάδες ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λεῦται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντηκοντατρία. δύο. πάρεξ δὲ τούτων λεῦται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρ κθ'. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱερῶν τνβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶ τοῦ ἰσραηλιτοῦ, ἀναμάξαι δὲ ἐπεδείξαν τὸ γένος αὐτοῦ ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν ἦν αὐτοῖς τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ἦν ἐν ταῖς γενεαλογίαις τοῦ λαοῦ καὶ ἱερέων ἀνερέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φησί. τὸ δὲ τοῦ θεραπόντων πλῆθος, εἴπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετρακόσια ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ἀποζύγια φησί. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τοῦ γόνων τοῦ δαβίδ τε, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μορδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μυρίους χρυσίου ρ'. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ἔτι δὲ οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τοῦ Ἰουδαίων, ὅσον μὲν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vibis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solymã conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altarẽ
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vic-
timásque sabbatorum atque omnium sanc-
tarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddebant
ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractan-
tibus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphique pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vidi- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deũ colere, & eius gloriari nomine, religi-
onísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ ϗ μηνὶ τ
ἀπὸ βαβυλῶνος αὖτ ἐξόδῳ, ϑεσπεμψάντων ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶ ἰησοῦς ϗ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τ
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παυδημεὶ, μηδὲν
ϑεοθυμίας ἀπολιπόντας, ϗ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ ϗ πρότερον ὠν οἰκοδομημένου τόπου
ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτῶ τῷ θεῷ
κ τοῖς μωυσέως νόμοις. ταῦτα ϑ ποιοῦντες, ὐκ ἦσαν ἐν
ἡδονῇ τοῖς πρόσχωρίοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθα-
νομένων. ἦγαγον ϑ ϗ σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν
καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ϑεὶ αὐτὴν διετάξατο. ϗ προσ-
φορὰς μ' ταῦτα, ϵ τοῖς καλυμμένοις ἐνδελεχισμοῖς, ϵ
τὰς θυσίας τῶ σαββάτων ϗ πασῶν τῶ ἁγίων ἑορτῶ.
οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν θυόντες ἀπὸ
νουμηνίας τὴ ἑβδόμῃ μηνός. ἤρξαντο ϑ ϵ ϗ οἰκοδο-
μίας τῶ ναῶ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις ϗ τέκτοσι χρή-
ματα δόντες, ϗ τὰ πρὸς τροφὴν τῶ εἰσαγομένων. τοῖς
τε σιδωνίοις ἡδὺ ϗ κῦφον ἦν, τότε κέδρινα καταγόντι
ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσαντι αὐτὰ ϗ χεδίαν πηξαμέ-
νοις, εἰς τ τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον
μὲν κύρος ἐπέλαβε, τότε ϑ δαρείου κελεύσαντος ἐγέ-
νετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ
ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ὡδαγμένων, συνείχετο ἡ
τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, ϗ τοῖς θεμελίοις ἀγείραντες τῇ
νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τ δευτέρῳ ἔτει ἐπω-
κοδόμουν, πρεσπαόμενοι τῷ ἔργων, λευίτῶ τε τοῖς
εἴκοσιν ἔτος ἤδη γεγονόσι, καὶ ἰησοῦ ϗ τοῖς υἱοῖς αὐτῶ,
ϗ τοῖς ἀδελφοῖς, ϗ ζωλιμιὴλ τ ἀδελφὸν ἰούδα τ ἀμι-
ναδάβου, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπου-
δαμένων ἀσφαλῆ τῷ τῶν ὀκτωμέλφαν εἰσκεχυσμένων,
θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτι-
σθέντος ϑ τ ἱερῦ, μ' σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τ συνήθεσι
στολαῖς κεκοσμημένοι, ϗ οἱ λεῦται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖ-
δες, ἀνασάντες ὕμνουν τ θεὸν, ὡς τ εἰς αὐτὸν εὐλογίαν
δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λεῦται
καὶ τ πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τ πρότερον ναὸν τοῖς
μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον,
καὶ τ γεγωνημένον ὁρῶντες ὑπὸ πενιχείας ἐνδεέστερον
τῷ παλαῖ κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τ ἀρχαίας εὐ-
δαιμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τ ἀξίας τῶ ναῶ λογιζόμε-
νοι, κατήφουν ϗ τ ὅπ τύπῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνά-
μενοι, μέχρι θρήνων ϗ δακρύων προήγοντο. ὁ ϑ λαὸς
ἡδέπα τοῖς παροῦσι, τ τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν,
τῷ πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος, ἐδ' ἀνά-
μνησιν, ἐδὲ πρὸς τὸν σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων
αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερφώνει δὲ
τὸν τῶ σαλπίγγων ἦχον, καὶ τῷ τῶ πλήθους χαρᾷ,
ϗ τῶ πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐθέκοιεν ἐλατ-
θᾶσθαι τὸν ναὸν τῷ καθασκαφέντος, οἰμωγή. τῆς ϑ βοῆς
τῶ σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐτύγχανον
γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενια-
μίτιδι, συνέδραμον τῷ αἰτίαν τῶ θορύβου μαθεῖν
θέλοντες. γνόντες ϑ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βα-
βυλῶνα τῶ ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προ-
σίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τ πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὁπηρετῆσαι συγκατασκευάσαι τ ναὸν, ϗ κοινωνῆσαι τ οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ ὐκ ἔλαττον ἐκείνων τ θεὸν ἔφασκον, ϗ τῦτον ἐπιθυμοῦμεν. ϗ τ θρησκείας ἐσμὲν ὁπηθυμηταὶ ἐξ ἐκείνου τ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναασάρης ὁ τῶ ἀσσυρίων βασιλεὺς ὐκ τ χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε ϗ μηδίας, ἐνθάδε.

Τοῦτον

τέτοις αὐτῷ ποιησαμένοις τὰς λόγους, ζοροβάβηλος καὶ A
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρίων ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλι-
τῶν, φασὶν αὐτοῖς ἔφασκον. τὸ μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀ-
δύνατον εἶναι ποιεῖν, αὐτῷ φασὶ χθὲς καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς κατα-
σκάψαντα τὸν ναὸν, ἀφέτερον μὲν ὑπὸ κύρου, ναῦν δὲ ὑπὸ
δαρείου. ἐφεστηκέναι δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τέτο μόνον εἶναι
κωλύειν εἰ βέλονται φασὶ αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀφικνεῖσθαι εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ χυθαῖοι, τὴν μὲν ἐφεστηκυῖαν οἱ σαμαρεῖται B
ταύτῃ ἔχειν, ἠγανάκτησαν. πείθουσι δὲ τὸν συρίας
ἔθνη τῶν σατραπῶν διαβαλόντες τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ
ἐπὶ κύρου φασὶν, εἶτ' ὀλίγον καμβύσου μὲν αὐτὸν, ὀλί-
γον δὲ τὸν ναὸν κατασκάψαι, καὶ ἀναβάλλεσθαι φασὶ αὐ-
τοῖς τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν ἐπιθεῖναι μὴ ταχέως
ἐπιτελέσαι. καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυ-
μα σισίννης τῶν τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχων, καὶ σαρα-
βαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἰου-
δαίων ἐφορμῶντας, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὅτῳ C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς θεσεῖον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς τοὰς καὶ τὰ τείχη ἐπιβεβλήκα-
σι τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρ-
χιερεὺς ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι τῆς μείζο-
νος θεοῦ. τὸν ναὸν τοῦτον αὐτοῦ κατασκευασθέντα ὑπὸ βα-
σιλέως αὐτῶν δυδ' ἐτῶν, καὶ πάντας ὑφ' βάλλοντος
ἀρετῆς, πολλὰ δὲ μείναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων
ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυ- D
λωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ
κράτος αὐτίκα τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέ-
πρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν ἀιχμαλώτους, μεταγα-
γὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλω-
νίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι
τὸν ναὸν. καὶ πάντα ὅσα μετελθεῖσιν ἐξ αὐτῶν ναβουχο-
δονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβήλῳ ἀπέδω-
δεν καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι θεῖναι κε-
λεύσας εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἀποκα- E
τασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τέτο γὰρ ἐπέστειλεν ἐν τά-
χει γλίχως, ἀβάσταρον καλέσας ἀναβαίνειν εἰς ἱερο-
σόλυμα, τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι θεωρίαν. ὃς
μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλοντος, ἀλλὰ τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκεί-
νου τοῦ χρόνου καθασκευάζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο,
δηλοῖ τὴν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅτι ἀτελής. εἰ τοίνυν
βέλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅ- F
πως ὀλιγοστιφάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα,
εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦ-
τα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίν-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὴν μὲν οἰκοδομίαν ὀλιγεῖν
οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπέγρα-
ψαν δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἐπιστολήν. τῷ δὲ ἰου-
δαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδό-
ξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ-
φῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν
αὐτοὺς παῴρμων, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πρὸ δύοντες ἦ τοῖς προφήταις, ἐντελῶς εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος ἦ τῷ σαμαρείτῃ αὐτῷ γραφάντων, κατηγορούντων δὲ τῶν ὀλιγοστῶν τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ καθασκευάζουσι, λεγόντων ἦ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ὀλιγοστὰς ὀλιγοστιφάμενον τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ postulata illi de communi sententia responderunt, ad simul ædificandum admittendos non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. Iisque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permissũ templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Respondérunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius generis rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorũ impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationẽ, & donaria vasáque per Nabuchodonosorũ sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarij sui præfecto, vt ea deportarẽt Hierosolyma, turrúmque in templum instauratum reponerẽt. eiusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore absolueretur. cũ acceptis regiis literis confestim veniisse, & fundamenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmẽtariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ solicitis & metuentibus ne regem pœniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano similius extruãt: asseuerantes non esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinú, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucē agatur, & facultates eius fisco addicātur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationē vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabāt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostriis dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῆς ὡς ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτὸ τιμὴ τῆ ἱεροσολύμων ὑποκατάσαιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ ἡ τὰ τῶν τε σισίνη καὶ τ συ αὐτῆ κομιθέντα αὐτῷ γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. ἐ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῆ Μηδίας βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τ ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ ἐν ἱεροσολύμοις, ἡ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μ πηχῶν ἐξηκονταπήχεις, εὖρος ἦ τῆ αὐτῆ, ἐκ λίθων λιθίνων δύο ξυλίνε δόμου ἑνὸς ἐγχωρίε. καὶ τ ἐς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῆ τε βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε ἦ ἐ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τιμὴ ἦ δὲ ἐπιμέλειαν τούτων εἶ) ἀβασσαρῃ τῷ ἐπάρχῳ, ἡ τ συρίας τε ἡ φοινίκης ἡγεμόνος, ἡ τῆ ἑταίρων αὐτό. ὅπως αὐτοὶ μ, ἀφέξωνται τε τόπου. τοῖς ἦ δ' ἄλλοις τ θεὸ ἰουδαίοις ἡ ἡγεμόσιν αὐτῆ, ὅπως ἐάσωσιν οἰκοδομηθῆναι τ ναόν. ἡ συλλαβέσθαι ἦ πρὸς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τὰ τέλεσ τ χώρας ἧς ἐπιτετροπεύοντο, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς ἡ ἄρνας ἡ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν ἡ ἔλαιον ἡ οἶνον, ἡ τ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. δύχων ἦ ὑπὲρ σωτηρίας τε βασιλέως καὶ περσῶν. τοὺς ἦ παραβαίνοντας π τ ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασαυρωθῆναι, καὶ τιμὴ ὑσίαν αὐτῆ εἰς τιμὴ βασιλικὴν καταταγῆναι κτῆσιν. ἐ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῆ θεᾷ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσειε ἀλλοιῶσαι τιμὴ οἰκοδομίαν τε ναῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ὑπόχη τῆς ἀδικίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τε κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῆ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῆ χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τ ὑπισολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τε κύρου, ἀπέσαλκα. ἡ βέλομαι γίνεσθαι ταῦτα, καθὼς ἐν αὐτῷ περιέχει. ἔρρωσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ὑπισολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τιμὴ τ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τ ἰουδαίων, ἐ τῷ γενέσθαι τοῖς ἀρχῆσι. ἐ ἠύξετο ἡ πολλὴ σπουδὴ ἡ κατασκεύη τε ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίε καὶ ζαχαρίε, ἡ τὰ προσάγματα τ θεᾶ ἡ μὴ βυλήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείε τῆ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά, τῷ δὲ ἐνάτου τ δαρείε βασιλείας ἔτους, εἰκάδι ἐ ξίτη μηνὸς ἑνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὴν ἄδαρ, ᾧπερ ἦ μακεδόσιν δύσεος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ἐ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῆ ἰσραηλιτῆ πλῆθος, ἀναγκαίως τῆ προτέρων ἀγαθῶν μὴ τὴν ἀγμαλωσίαν ἡ τὸ ἱερὸν ἀναμνισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ. κριοὺς σ'. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. ἡ φυλὴν, ὁσαύτας γάρ εἰσιν αἱ τῆ ἰσραηλιτῆ φυλαί, ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανεν ἑκάστη. ἀνέστησάν τε ἡ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, ἡ τὰς ἐν κύκλῳ τῷ ναοῦ στοὰς τῷ ἔνδοθεν ἱερᾶ. ἐξάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, ἡ μ μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, ἡ ἦ ἡμᾶς νισὰν, συνέρρυη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐ τιμὴ ἑορτὴν ἦγαγον ἀγάλλοντες μετὰ γυναικῶν ἐ τέκνων τῷ πατρῴων νόμων, ἡ τὴν

καὶ τὰ πάσχα θεσσαρακοστομήλιον θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοτελέσαντες κατευωχήθησαν ὅλας ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφέροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὁλοτελοῦντες, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τῶν περσῶν βασιλέως δόγμαιον δυμφῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μέν, ὡσπερ τούτων ὁλοδαψιλοδόμενοι τὰ θυσίας καὶ τὴν περὶ τὸ θεὸν φιλοτιμίαν, κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς παρεσκήκεσαν τὰ πρᾶγμάτων, ἄχρις ἂν τοῖς ἀσαμωναίου συνέβη βασιλεῦσιν ἐκγόνοις. πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαούλου πρώτου ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὅτι ἔτη φλβ', μιᾶς ς', ἡμέρας ί. πρὸ δὲ τῆς βασιλέων τούτων ἀρχόντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ θεσσαρακοστόμηλοι κριταὶ καὶ μόναρχοι καὶ τέτον πολιτευόμενοι τὸν ξόπον ἔτεσι πλέον ἢ φ' διήγαγον μὴ μωυσιῶν ὑποθαπόντα καὶ ἱησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν πρὸ τῆς ἀναστοθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύροις καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασιλαίως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγκλύσιαν προσποιούμενοι τῆς περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκελεύθησαν ἐκ τῆς φόρων ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. τοὺς τε ἱππάρχους ἀπωδάζοντας εἰς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἀλλά τε ὅσα ἐλάττειν ἢ δι' αὐτῆς ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῆς σαμαρειτῆς. καὶ πρεσβεύσει ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῆς ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἃς κατὰ τῶν σαμαρειτῆς ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῆς πρίσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ὑπισχνεῖσθαι, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τὰ σαμαρείας καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγὶ καὶ σαμβαβᾶ τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῆς, σατράπῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῆς τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀνανίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἠτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπισχνῆν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς βασιλικῆς γαζοφυλακίου τῆς φόρων τῆς σαμαρείας, πάντ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄξι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν, ἵνα μὴ ἀβλαβεῖς ὦσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τῷ θεῷ. καὶ ἡ μὲν ὑπισχνῆ, ταῦτα πρεσβεύειν.

Κεφάλαιον έ.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διέκειτο.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, κληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβεῖν τε καὶ τιμᾶν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν ἐν ἱησοῦ παῖς, ἰωακίμου ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαμβάνων ἀγαθῆς παρὰ τῷ πλήθει, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos ɔxxii. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquíque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summa benevolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, V. 1. Esdr. 7.

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo'dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

A ἔσδρας, ὃς ἦν μωυσέως νόμων ἐκείνων ἔμπειρος ὢν, γίνε-
φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς δὲ αὐτὸν βουλόμενον εἰς τὰ ἱερο-
σόλυμα, καὶ ἐπαγαγέσθαι τινας τῶν ἐν βαβυλῶνι τυγχανόν-
των ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ πρὸς
τοὺς σατράπας τῆς συρίας ὑπερολὴν, ἀφ' ἧς αὐτοὺς γνω-
σθήσε) τὰς ἐπι. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σα-
τράπας ὑπερολὴν τοιαύτ. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης,
ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ θείου νόμου χαίρειν. τὸν ἐμαυτῷ
φιλανθρωπίας ἔργον οἶ) νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους
ἐκ τοῦ ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν ὁπόταν ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συναποδημῆσαι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,
τοῦτο προστάξαι. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔ-
δοξέ μοι καὶ τοῖς ἑπτὰ μου συμβούλοις, ὅπως κατὰ τὸ ἰου-
δαίων ὑπόστημα) τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀναλίθως, καὶ ἀπο-
κόψωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ἠυξάμεθα ἐγώ
τε καὶ οἱ φίλοι, ἔτ ἀργύριον ἔτ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν
τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ὁμοπατρίῳ τῷ θεῷ τοῦτο
πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας.
πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευά-
σαι, ποιεῖν ἐξέσῃ σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ δεδομένα σοι
ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν ὑπάνοιαν λάβῃς, καὶ
ταῦτα προσεργάσῃ, τὰ ἐκ αὐτῶν δαπανήσει ἐν τῇ βα-
σιλικῇ ποιούμενος γαζοφυλακίᾳ. ἔγραψα δὲ τοῖς γα-
ζοφύλαξι, τὰ συρίας καὶ τὰ φοινίκης, ἵνα τὰ παρὰ ἔσδρα τοῦ
ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῆς τοῦ θεοῦ νόμων ὑπηρεσίαν
ὑπομεληθῶσιν. ὅπως ὁ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμοὶ λάβῃ
τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ καὶ μέχει τῶν
πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὑπαπαλεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον.
καὶ ὑμῶν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱερο-
ψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι
τοῦ ἱεροῦ, μήτε φόρους ὑπάγειν, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπά-
βολον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γράφειν). καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ
τὴν θεοῦ σοφίαν ὑποδείξον πεῖτας, ὅπως δικάσωσιν ἐν
συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πάσῃ, τοῖς ὑπὸ σὲ ἀμφόροις σε τὸν νόμον.
καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' αἴ τις τῶν
ὁμοεθνῶν σε καταβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασι-
λικὸν, ὑπόκρη τιμωρίαν ὡς ἐπὶ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν πα-
ραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὑπὸ ἀμφόρου μὴ, δολερῶς δὲ παρα-
κούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ
ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταύτην
τὴν ὑπερολὴν, ὑφηγήθη καὶ τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρ-
ξατο, τῆς τοῦ βασιλέως προς αὐτὸν χρηστότητος ἐπεῖνον
ἄξιον ὁμολογῶν γεγονέναι, καὶ δι' οὗτον τὴν πᾶσαν
αὐτῷ χάριν ἔλεγεν οἰδέναι. ἀναγνοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι
τὴν ὑπερολὴν τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτὴν
μὲν ἐτήρει. τὸ δὲ ἀπόγραφον αὐτῆς, ἔδωκε πάντας ἔ-
πει τοῖς ὁμοεθνέσι, τοῖς καὶ τὴν μηδίαν ὄντας. μα-
θὼν δὲ ὅτι τοῦ βασιλέως καὶ τὴν προς τὸν θεὸν δί-
μεν, καὶ τὴν προς τὸν ἔσδραν δύνοιαν, ἅπαντες μᾶλ-
λον ὑφηγάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῷ καὶ τὰς κτήσεις ἀνα-
λαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, προθυμούμενοι τὴν εἰς
τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῷ ἰσραηλι-
τῷ, καὶ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ μόνον) συμ-
βέβηκεν ὅλη τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις
ὑπακούειν. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐ-
φράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ

γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνουμένοις, ἱερέων καὶ λευιτῶν καὶ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν
καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

καὶ ξένες

καὶ ξηρὰς διαβαλόντας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνηθῶσιν εὐχὰς ποιήσασθαι τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς μονῆς καὶ τῆς ὁδοῦ παθεῖν ἄτοπον, ἢ παρὰ τῶν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου περιπεσόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δυνατώσει αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ κατῃσχύνθησαν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτήσαντες τοὺς προπέμποντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἔδωκε χρήματα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Ἔσδρας (ἦσαν δὲ τοῦ τῶν ἱερέων γένους) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσὰ σκεύη τάλαντα κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ἑξακόσια τάλαντα ιβ'. ταῦτα δὲ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ὑπὸ Βαβυλῶνι μένοντες ἱερατεύειν. ἔδωκε δὲ καὶ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἔσδρας, ἀνατέθωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τοῦ ὁλοκαυτώσεως γενομένας γίνεσθαι θυσίας. ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἄρνας οβ'. ἐρίφους εἰς περάτησιν τοῦ ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ περιπεσὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀπάθειαν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ περὶ πάσαν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. περιεχώρησε δ' αὐτοῦ κείναντος αὐτὸν ἄξιον οἴμαι τοῦ θεοῦ τοῦ βεβουλευμένων δικαιότητα καὶ δικαιοσύνην. χθὲς γὰρ ὑστέρων προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δυσμενῶν δὲ βουλομένων τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν ὀδύνῃ ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τῆς κεφαλῆς δὲ ἀπεσύρατο, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔρριψεν ὅτι τοῦ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα οὐκ ἀνεκτὰ ἔσται), διέμενεν ὅτι τὸν θεὸν ἱλεούμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, διὰ ὅτι τοῦ γεγονότος λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας αἰωρείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχιερέως μεγάλου ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας ὑπὲρ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν σπέρματι καὶ λείψανον ἐκ τοῦ τότε συμφορᾶς αὐτῷ καὶ ἀκμαλωσίας φείσασθαι, καὶ πάλιν εἰς ἱερουσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῷ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεωστὶ ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, εἰ δ' ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δυχῶν. θριαμβεύντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς δ' οἰκήσασθαι γυναῖκας. ἐπειδὲ δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς μὴ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερατικοῦ, ὅπως ἐκβάλωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τῶν ἀχωνίου συμβουλίῳ. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, ἔδωκε

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque prò incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocaustomata, tauros XII. pro communi salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam regijs, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint institúta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cóseruas, quas Hierosolyma in anti quam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasítque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt, & quiſquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq. tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni temp⁹ eſſet moleſtũ, ſurgẽs Eſdras accuſauit eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas. nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatũ eſt facturos id oẽs æquò animo, ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ, & tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur aliquãtiſper, & tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cũ ſelectis vndecunque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. cõſenſerũt oẽs in eã ſẽtẽtiã, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quæ durauit vſquè primã diem menſis ſequẽtis, inuenerũt multos tã exleſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obſeruantiã, quã naturales affect⁹ quãtũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽſere nõ eſt neceſſe. atq. ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽſe dũ ſcenopegiæ feſtũ celebratur, & ferè totus popul⁹ cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat, rogauerunt Eſdram vt eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſq. meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iuſſit vt domum abirent: eſſe. n. feſtum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequẽtes eius monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſẽt, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotium ei ſucceſſit.

1. *Eſdr.* 10.

A B C D E F G

ὥρμησεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν εἰς τὸ παστοφόριον Ἰωαάνου τ̃ ἐλιασίβου, κ̀ μηδενὸς ὅλως ὅλῃ τ̃ λύπῃ γευσάμενος ἐκείνου τ̃ ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι κ̀ θυμούμενος ὁ κήρυγμα ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ μὲν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις μὴ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τ̃ πλήθους, κ̀ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ κ̀ τ̃ τ̃ πρεσβυτέρων κελεύσει ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τ̃ ἰουδαϊκ̃ κ̀ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τ̃ ἐνάτου μηνός, ὅς κ̀ μὲ ἐβρεμὶσ τεβέθ, κ̀ ὑ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθεζομένων ὑ ἐν τ̃ ὑπαίθρῳ τ̃ ἱερ̃, παρόντων ἅμα κ̀ τ̃ πρεσβυτέρων, ἐ ὑπὸ τ̃ κρίσεως ἀηδ̃ς δεχειμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠτιᾶτο ἐκείνους, λέγων ὡς παρομῶσαι γήμαντας ἐκ ὁμοφύλων. νυν̃ μ̀ τοι γε ποιήσειν αὐτοὺς, τ̃ μὲ θε̃ κεχαρισμένα, συμφέροντα ὑ αὐτοῖς, ὑποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὑ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ὑπεβόησαν, τὸ ὑ πλῆθος ἐ πολύ, ἐ τ̃ ὥραν τ̃ ἔτους χειμερινόν, κ̀ τὸ ἔργον ὑ μιᾶς, ἀ ὑ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τύτοις, κ̀ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡς ῥᾳθύμως ἔσχον, λαβόντες χρόνον, κ̀ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αὐ θελήσουσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ μεγαμηνιτῶν πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τ̃ νουμηνίᾳ τ̃ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνίοις, ἕως τ̃ τ̃ μηνὸς τ̃ ἐχομένου νουμηνίας, ποιησάμενοι τ̃ ἐρεύνας, πολλοὺς ἔκ τε τ̃ τ̃ τ̃ ἱησοῦ ἐκγόνων τ̃ ἀρχιερέως, κ̀ τ̃ ἱερέων κ̀ λευιτ̃ κ̀ ἰσραηλιτ̃, οἳ κ̀ τὰς γυναῖκας κ̀ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεγονότα, τ̃ τ̃ νόμων φυλακ̃ ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιούμενοι πλείονα πόθον, λύθις ἐξέβαλον. ἐ θυσίας ἐξομολογοῦντες τ̃ θεὸν ἐπῃνήκασιν, κριὸς καταθύσαντες αὐτ̃. τὰ ὑ ὀνόματα αὐτ̃ λέγειν, ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μ̀ οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τ̃ πρεπερημένων, ἔτους ἐπανορθώσας, ἔσδρας, σκαθάρσιον τ̃ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τὸ λοιπὸν μόνιμον εἶ. τ̃ ὑ ἑβδόμῳ μηνὶ τ̃ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, κ̀ σχεδὸν παντὸς τὸ λαὸ συνελθυδότος ἐπ' αὐτὸ, ἀνελθόντες εἰς τὸ αἰθριόν τὸ ναὸ πρὸς τ̃ πόλιν τ̃ ὅπῃ τὴν ἀνατολὴν ὑποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν τὸ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοῖς μωυσέως. ὁ ὑ μέσος τὸ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, κ̀ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὑ ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὸς ὑ τ̃ παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μάλιστα τὸ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂ τ̃ πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὑ ἔσδρας ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, συνέλυσεν ἀπείλᾳ πρὸς αὐτὸς καὶ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, ἀ γὰ ἐξεῖναι. προετρέπετο ὑ μᾶλλον πρὸς δωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. κ̀ μετάνοιαν καὶ λύσιν τ̃ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειά τε ἐξῆν κ̀ φυλακὴ τοῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὑ ταῦτα ἔσδρα παραινοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. ἐ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν τοῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τ̃ς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὸ πολίτευμα ὡς δυνατὸν ἦν τ̃ παρόντων ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ᾧ συνέβη μ̃ τοῦ ὡς τ̃ λαῷ δόξαν μεγάλῃ πολιτεύσαι τὸν βίον, κ̀ θαυμαῖον μ̃ πρόληψιν φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ ὑ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ὑποθανόντος, παῖς αὐτ̃ ἐλιάσιμος τοῦ ἀρχιερωσύνου διεδέξατο.

τ̃ ὑ

τῆ᾽ ὑ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἀβεπατῆ᾽ περὶ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορείας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπανύσας ἑβραϊς τὶ
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυθάνετο πόθεν εἶεν ἀπαγγελόμενοι. ἀποκεναμένων
δ᾽ ἥκειν ἐκ τ᾽ ἰουδαίας, πῶς αὐτῆ᾽ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ᾽ ἔχειν εἰπόντων, βεβλημένης γὰρ αὐτῆ᾽ εἰς ἔδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ δυσπαθέσιν κακὰ τοὺς
ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταξηχόντων τ᾽ χώραν καὶ δυσ-
παζόντων, νυκτὸς δὲ κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τ᾽ χώρας καὶ ἐξ αὐτῆ᾽ ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τους ἀπαγθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δειλαίως καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ᾽ συμφορᾶς
τοὺς ὁμοφύλους. ἀναβλέψας εἰς τ᾽ οὐρανὸν, ἄρχει τίνος C
εἶπεν ὦ δέσποτα ἐπορόφη ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὥστε αἰχμάλωτα πάντων καὶ λάφυρον γενόμενον; δακρύ-
βοντος δ᾽ αὐτῆ᾽ πρὸς τὴ πύλη καὶ ταῦτ᾽ ἀποδυρομένου
προσελθὼν τὶς ἤγειρεν αὐτῆ᾽ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθ τ᾽ βασιλέα. ὁ δ᾽ ὄθνεῖς ὡς εἶχε μὴ ἀπολυσάμενος,
δακονήσων ἐπεδύσε τῆ᾽ βασιλεῖ τ᾽ ὀπὴ τῦ πότε δρα-
κονίαν. ὡς ὑ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχώθη, καὶ ἡ-
δίων αὐτῆ᾽ γλυόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τασκυθρωπάσαντα θεασάμενος, δέα τὶ κατηφὲς εἶη αὐτῷ
γενέσθαι. ὁ ὑ τῦ θεῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ πα-
ρασχεῖν αὐτῆ᾽ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπειν ὧδε τοιῦτος, μηδὲ τ᾽ ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τ᾽ ἐμῶν εἰσὶν, ἀκέω βεβλημένης καὶ τ᾽ γῆς τὰ
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπορπισμένας αὖ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι παρὰ θέντι τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τὸ ἱερὸν τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ ὑ βασιλεὺς, διδόναι τε E
αὐτῆ᾽ δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ θέλει. πέπαυτο
δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τ᾽ λοιποῦ δρακόντ.
ὁ μὲν ἐν νεεμίας προσκυνήσας τῆ᾽ θεῆ, καὶ τῆ᾽ βασιλεῖ
τ᾽ εὐπροσηγορίας δυχαρίστησας, τὸ κατηφὲς τ᾽ προσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τῆ᾽ ἐπαγγελμένων
ἡδονῇ. καλέσας ὑ αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῆ᾽ πρὸς F
σατράπην ὀπισολὴν κομίσαι τὸν τ᾽ συρίας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ τε τ᾽ τιμῆς τῦ νεεμίου, καὶ
χορηγίας τ᾽ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτρέπει. γλυόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῆ᾽ ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῆ᾽ προσλαβὼν, ἧκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. δείξας τῆ᾽ θεῆ τὰς ὀπισολὰς ἀποδί-
δωσι τῆ᾽ σατράπη καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίας, καὶ συγ- G
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ
τῆ᾽ ἱερῆ, τοιῦτος ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμη τῆ᾽ πατέρων
εὐσεβοῦντα, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, θαυμάζον-
τα, καὶ δέα τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τὴν ἀπ᾽ ἡμῶν πρόνοιαν ἀμέλει, σωτήρησέ μοι
θαῤῥᾶ᾽ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀνα-
στήσω, καὶ τὸ λείψανον τ᾽ ἱερῦ τελέσω. βέλομαι
δ᾽ ὑμᾶς τ᾽ τ᾽ γειτονευόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπ πρὸς τ᾽ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς θεῖ ταύτην φιλοπονουμένους, ἐνεδρεύσονταί καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedẽs quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione grãtiis, abiersso à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ molietur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida: pollicituſque ſe quoque cũ domeſticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimiſit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni eſt indita, quãdo à Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Eſdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec vmquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorũ impedire: interceptiſque multis Iudæis, tentauerũt ipſum Neemiam per cõductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent: Neemiam verò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autẽ ſalutis proprię curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, ſed quia certò ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. iuſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterque qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta verò non longè inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens niſi quantum poſtularet neceſſitas: atque ad hunc mꝰdũ perdurauit duobus annis & tribus menſibus. tãtũ enim tẽporis elapſũ eſt donec abſoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, menſe 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & 8. dies in epulis tranſegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ ſatis magnam in vrbe populi frequentiã, perſuaſit circunquaq. vicinis ſacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habituri, extructis eis de ſuo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iuſſit, vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ eſt vt vrbs magis frequentaretur in poſterum. Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iam ſenex defunctus eſt, vir ad virtutem & iuſtitiã natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus relicto ſẽpiterno ſui monumento in Hieroſ. mœnibus. atq. hæc ſunt quæ Xerxe regnãte geſta ſunt.

θαῤῥεῖν πρὸς τὴν θεὸν πρῶτον, ὡς κἀγὼ πρὸς τὰ ἐκείνων ἀπέχθειαν σπουδάσω, μήτε δ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀπόνειμαι τὴν οἰκοδομίαν, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὤν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διῃρεῖν τοὺς ἄρχοντας μέχρι πέρας τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτῇ τὴν λαῷ, καὶ κώμαις καὶ πόλεσι, καὶ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ἐπανεχώρησε δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἠσθάνοντο πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ δὲ ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ἔσχον τὴν χώραν τὴν πρόσοψιν αὐτῆς μετέλαβον. ἀνύσαντες δὲ τὰ τῶν τειχῶν οἰκοδομικὰ ἀποδομήσιν ἀμανῖται καὶ μοαβῖται καὶ σαμάρειται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἤνεγκαν, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινα, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὴν νεμίαν διαφθεῖραι μισθούμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀπόλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέτελλον, ὡς πολλῶν ἐπισπασθήσῃ αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταραττόμενοι, μικρὰν τὴν οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὸν δὲ νεμίαν, οὐδὲν τούτων ἐξέστησε τὴν ἀσφαλῆ τὴν πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ σῖφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος, ἀῤῥήτως ὑπέμενεν, ἐπὶ τὴν εἰς τὸ ἔργον ὅλην θυμίας ἀναφθεῖσαν καὶ τὴν ταλαιπωρείας. ὕστερον τε συνιστάμενος καὶ προνοητικῶς τὴν στερεὰν εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸ θεῖον, ἀλλὰ περιφρόνησιν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, οὐκ ἔτ' αὐτὴν τοῖς πολίταις αἰσθήσει. ἐπὶ τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τὰς οἰκοδομίας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι, καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην ἀθροίζων. θυρεὸς δ' ἕκαστα αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, ὅπως ἀξίας αἱ ὁπαφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημήνας τῇ λαῷ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῄρχετο τὴν πόλεως τὸν κύκλον, οὐδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, οὐδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην εἶχετο. καὶ ταύτην ὑπέμεινε τὴν ταλαιπωρείαν, ἐπ' ἔτη β' καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐτῶν καὶ εἴκοσι τὴν ξέρξου βασιλείας ἐτῶν, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τὰ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τούτων οἰκοδομίας καὶ δεῖπνον ἐφ' ἡμέρας ἡ δ' ἀνεχώρουν. τὰ μὲν ἐνέθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεμίαν δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέριξ πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐπέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ξύφεσθαι διαπαντὸς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεμίας διετάξατο, πολὺν ἀνθρωπὸν ἐπὶ τὴν τῆν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως συμβῆναι γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὸν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον ἀγήρων αὑτοῦ καταλιπὼν τὴν τῆν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι Ἀρταξέρξου μικροῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐξανδράποδα δι' ἁμάνου δόλου.

Cap. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

Τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἡ βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξεω ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβολῶν. τούτου τοῦ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς τοῦ βασιλικοῦ, λεὼ καὶ σῶσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ἀπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν, ἑκατὸν εἰκοσιπτὰ ἐθνῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς τῶν περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόνας αὐτῷ ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ τοῦ πλούτου ἐπιδεικνυομένῳ τὴν δόξαν ποιήσασθαι δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ρπ'. ἔπεστι τὰ ἔθνη καὶ τοῖς φρουρίοις αὐτῶν ἐν οἷς δὶς ἑπτὰ ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγυμνασμένον. σκηνώματα πυξάμβους ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὑφ' λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταπλήσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπωμάσι χρυσοῖς καὶ τοῖς ἐκ λίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν παρασκευασμένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἀρχόνοις μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις νόμος, ἀλλὰ διατρέφειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν καταχειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἀκροώμενος δὲ καὶ κατὰ τὸν χόρον παρήγγειλεν αἰεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφειμένοις, καὶ ἑορτάζειν ἐπὶ ἑπτὰ βασιλείας αὐτῷ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα βάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. λεὼ δηδεῖξαι βουλόμενος εὐφημοῦσιν ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυσχόλους ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, ἐδὲν ἧττον ἐπέμενε παραπτοιμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰτησάμενη δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν περσῶν, οἳ τὰ τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν. τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβριωθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ἐκ δὲ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, ἐκ αὐτῶν μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονηθῆναι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἄρξασα δυναστεύειν τὸν βίον. ὑδεμία γὰρ τῶν σωφρονούντων αἰδοῦς ἀξία ποιήσεται, παράδειγμα τὴν βασιλίσσης ὑπερφανίαν πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. παρακαλοῦμεν τοίνυν ἐνθυμεῖσθαι τὴν αὐτῆς ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσασα, δυναστείαν τοῖς ἔθνεσι τὰ πρὸς τὰς βασιλίσσης κακυρωθῆναι, ἔδοξε τὴν οὐασθὶν ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

VI. Est. I.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dif- A
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, consulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formosarum virginum perquisitione,
quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri posse desi-
derium, & eius recenti consuetudine amorem
paulatim distractum in totum posse euanescce- B
re. Probauit rex consilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno selectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus inu-
enta est Babylone Esther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis
vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata, tractata est apud
eum delicatissimè, odoramentis atque vn-
guentis preciosissimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare solent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per sex menses vsæ
sunt quadringintæ numero virgines. quando
verò satis iam curatas existimabat, & regis le-
cto tempestiuas, vnam singulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòst complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E- D
sthere delectatus eius consuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam sibi ad-
iunxit, nuptiasque celebrauit anno regni sui
septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimi-
sitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Per-
sas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per mensem integrum:
& ingressæ regiam vxori diadema imposuit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro E
gata quónam esset nata genere. patruus verò
eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique
degens obuersabatur quotidie circa regiam,
scitans, de puella quomodo se haberet. di-
ligebat enim eam haud secus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
mesticis, inuocatus eum accederet, tantis-
per dum sederet in regio solio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis F
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte-
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus seruare vel-
let, porrigebat ad eum: isque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde
post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi
conspirassent contra regem, Barnabazus al-
terius seruus genere Iudæus, deprehensas insi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò G
territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ἀγαπείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν ἀφαίρεσιν, καταλλαγῆναι μὲ αὐτῇ ἀφ'
τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ἦ ὡς ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτω
ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι ἢ πρέπειν καθ' ὅλην
τὴν οἰκουμένην, παρθένους ἐπιλεκτοὺς, ὧν τὴν
προσηκούσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας εἰσαγωγὴν, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην ἧττον ἀπασώμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προστάξει τισὶν ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐφυεστάτας
ἐκ' ἀμορφίᾳ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν ἦ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν
βαβυλῶνι κόρη, τῆς γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ὑπὸ
τοῦ θείου μαρδοχαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφο-
μένη. ἦν δὲ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῆς
ἦ ὡραίαν ὑπὲρ τοὺς ἰουδαίους. πασῶν ἦ τὴν εὐθη-
συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τῆς κάλλει διαφέρειν, καὶ τὸ χάριν τῷ προσώπου τὰς ὄψεις τῆς θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. ὑπολαβοῦσα ἦ αὐτὴν τι-
νὰ τῆς δυνάμεως εἰς ὑπηρέτειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῆς ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τού-
των ἀπέλαυεν ὑπὲ μῆνας ς'. τεσσάρων τὸν ἀριθμὸν
ἔσαν. ὅτε ἦ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῆς προσηκούσης
τὴν ὑπηρέτειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τῷ βαδίζειν
αὐτὰς ὑπὲ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γινέσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἐπεμπε τῆς βασιλεῖ συνουσομένην. ὁ
ἦ πλησιάζων ἄνθις ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον.
ἀφικομένης ἦ τῆς ἐσθήτος πρὸς αὐτὸν ἠθεῖς αὐτὴν καὶ
πεσὸν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἔγημεν
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτῦ βασιλείας ἀδήλῳ καλουμένῳ.
διέπεμψε ἦ τοῖς ἀγγέλοις λεγομένους εἰς παῖ ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ὡς ἀγγέλλων. αὐτὸς ἦ
πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῆς ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ ὑπὲ μῆνα ὅλον ἐπὶ τῆς γάμων αὐτῦ. εἰσελθούσης
ἦ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνῴκησεν ἔτος ἐθνέα, μὴ ποησάσης φανερὸν αὐτῷ
τὸ ἔθνος ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς ἦ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ' βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν ὑπερι-
δὼς, αὐτόθι διῆγεν ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διατείχων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τί
διάγει τρόπον. ἔτερπε δὲ αὐτὸν, ὡς αὐτῇ θυγα-
τέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῆς
ἰδίων αὐτῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίσκα ὑπὲ τῷ
θρόνου καθέζοιτο. προσιόντων ἦ τὸν θρόνον αὐτῦ
πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τῆς θρόνῳ. καθῆστο μὲν τοι λύ-
γον χρυσῆν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐὰν ὅταν τινὰ
σώζειν ἤθελε τῆς ἀκλήτως προσιόντων, ἐκτείνει
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἐὰν.

καὶ πρὸ μὲν τούτων, ἀκουσάντες ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ ἦ ὕστερον βουλευσάντων τῆς βασιλεῖ βαγα-
θώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῆς ἐνόντων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, σημεῖα τὴν
βουλὴν, τῆς θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος ἦ δι' ἐκ τῆς ἐσθήτος, φα-
νερὸς ἐποίησε τῆς βασιλεῖ τοὺς βουλευομένους. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, πυνθόμενος ἐξεῦρε.

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὴ δικέχους αἰτίας αἴρωσι, τῷ ἢ μὴν δοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέχειν ὡς ἀρὰ τ' σωτηρίας γεγονότι, μόνον ἢ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐπέλιπσι σημειώσασθαι, καὶ πεφοιμῆσθαι αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὅτι φίλον εὐαγκαιότατον τῷ βασιλεῖ. ἀμαὶ ἢ ἀμαδάθυ μὲν ἦν, τὸ γένος ἢ ἀμαληκίτιν, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσιν οἵ τε ξένοι & πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν ἀρταξέρξης κελεύοντος γνώσῃ. μὴ προσκυνοῦντος ἢ ἦν σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον ἀ προσκυνοῦντος ἄνθρωπον, θαμάσας ὁ ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν ἢ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, & πρὸς αὐτὸν ἔφησεν. ὡς οἱ μὲν ἀλλοθεοι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, οὗτος ἢ δοῦλος ὤν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ πυνθανόμενος θελήσας τὸν μὴ προσκυνοῦντα, αὐτὸν μὲν ἀπέσταλκεν πρὸς κόλασιν ὡς ἐκ βασιλέως μισθὸν ἠνήσατο, τὸ ἢ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῆς ἀμαληκιτικῆς ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγορῶν λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον ἢ τοῦτο κ' τ' ὑπ' αὐτὸν βασιλευομένης οἰκουμένης, ἀμικτον, ἀσύμφυλον, ὅτε θρησκείαν τινὶ αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἔχον, ὅτε νόμοις χρώμενον ἰδίοις, ἐχθρὸν ἢ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργεσίαν καταθεῖναι, κελεύσεις προῤῥιζον ἀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μή τε ἀχμαλωσίαν, ἵνα μήποτε μὴ ζημιωθῇ τοὺς φόρους τοὺς παρ' αὐτοῦ γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου λ'. ὅπου εἰ κελεύσῃ. ταῦτα ἢ τὰ χρήματα παρέχειν ἑτοίμως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τῆς κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τῷ ἀμάνῃ ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ χρυσίον αὐτοῦ χαρίζεται, & τοὺς ἀνθρώπους ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπι βούλεται. τυχὼν ἢ ὧν ἐπεύθυμει ἀμαίης, ὡδὰ χρῆμα πέμπει διάταλμα ὡς τῷ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὡδείχον τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐκσιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τ' αἰθιοπίας ζ καὶ κ καὶ ρ σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἀρξας, καὶ πάσης τῆς εὐβελήθου κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τ' ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὅπερ & τρόπον & θεῶν ἐμαυτὸν ὡδαγῶν καὶ φρονοσάμενος εἰρήνης καὶ δυνομίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ἀπολαβεῖν αὐτοῖς γένηται. τῇ ἢ δικῇ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τ' πρώτην μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρᾳ δικῇ πίστιν & βεβαίαν δύνοιαν ἀμάνῃ, κηδ' ἁμοπαῖς ὑπὸ δίξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμεμίχθαι δυσμενεῖς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. & τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπόστακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, τε καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλεμένους ὑπὸ τῆς δευτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεᾶν πλέον τ' τοῖς ἐκ τοῦ παλαιοῦ μισοῦντας ὡδικηκότας τ' ἐμὲ πράγματα. & τοῦτο γνόντες βέλομαι τῇ τε τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τ' ἱστ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ παντὸς ἀδικήματος ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τ' λοιποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari. idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus, in poſterũ pace ac ſecutitate frui nobis liceat. Eſth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & comporationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. B non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D man, vt internecionem eius gentis à rege redimeret, ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino F latorum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esther. 4.

τούτῳ κομιδῇ ὄντος τῷ θεοσεβεστάτου οἰς ἅπας ἡ πόλις ἐν τῇ χώρᾳ, ἕτοιμοι πάντες ἦσαν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν ἐν παντὶ ἐξολεθρεῦσαι, εἰς τὴν ὡρισμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπραύνετο δ' ἐν τούτῳ, καὶ ἐν τῇ σύσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, ἐπὶ δαῖτας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ πόλις. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, διερρήξατο τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνεδύσατο, καὶ κατασχόμενος ἀσβόλην, ἀπὸ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοιοῦτον ἐσθῆτα ἐνδεδυμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἐν αἷς τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα, θρηνοῦντες καὶ ταῖς καταγελωμέναις αὐτοῖς συμφοραῖς ὀδυρόμενοι, ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἅπτει οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκοὴν, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὑ πειθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὑ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθεὶς λαβεῖν δεινὰ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον ἀχεάθεον, καὶ δι' ἑτέρου λαμβάνει αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πέπυσται, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο προσκείμενος, ὑπὸ αὐτῆς ἀπαλλοτριώσῃς, ἀπέστω. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τὸ γεγραμμένον τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἀφαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐσθῆρᾳ, καὶ περὶ τούτων διηθῆσαι τοῦ βασιλέως ἐπιτάττει, καὶ σωτηρίας ἐνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραπήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ὀπολέσθαι. τὸν δὲ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῶν βασιλεῖ τιμὴν ἀμφίνλη, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παροξυνόμενον κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον ἀπλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεὶς πρὸς τὸ βασιλέως, ἢ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰμή τινα σώζειν βουλόμενος παρτείνειν τὴν χρυσῆν ῥάβδον. ᾧ δὲ αὖ τοῦτο ποιήσειν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, σθεῖ οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δ' τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τὰ δευτέρου πρὸς τῆς ἐσθῆρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ἔτι σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. οἱ γὰρ ἀμελήσειν τοῦτο νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῴων οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τ' ὀλιγωρηθέντων ἀφθαρήσεσθ. ἡ δ' ἐσθῆρα, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μαρδοχαῖον τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀξήκοντον, εἰς σῦσα παραδιδόντα, τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τό τε προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπεχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς ἐσθῆρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐπαύσατο νηστεύσαι, καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ἐᾶσθαι αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον πολλάκις προενόησε,

καὶ ἀ-

ἡ ἁμαρτήμη συγγνώω, Ϲ νεῦ αὐτὸ ῥύσασθ τῆς κα-
τηγελμένης ἀπωλείας. ὑδὲ γὸ ἁμάρτον τι κινδυ-
νεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ἕ τιλι αἰτίαν τῆς
ἐμέν ὀργῆς, ὅτι μὴ ωροσεκυνησα μηδ' ἰῶ σοι δέ-
σποτα φησὶ τιμὴ παρεῖχον, ταύτιλι ἐκείνῳ ωδρα-
χεῖν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα ϗ τῷ μὴ ωδραβα-
κότων τοῖς σοῖς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς
ἱκεσίας ϗ τὸ πλῆθος φωνὰς, ωδρακαλοιῶ ωροσποιεῖ
τι τῷ θεὸν τῆς ατωτείας αὐτῷ, ϗ τοῖς ἐν ἁπάσῃ
χῇ ἐσομένοις ἐλευθερίας ἀφειλόμενος τῆς μελλούσης συμφορᾶς.
ϗ γὸ ωρὸς ὀφθαλμῶν αὐτιλι εἶχον, ἤδη ϗ ωροσ-
ἐβλεπεν. ϗ ἐδήθη ἓ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατείῳ
νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτιλι, ϗ πενθικιλι
ἐσθῆτα ἐνδεδημένη, ϗ τεφρᾷ ϗ ποτῷ ϗ τοῖς ἡδίσι
χρησαμένη, τρεῖν ἡμέρας ἤτει τὸν θεὸν ἐλευθερίαν
ἐμῇ αὐτίκα, λύσαν δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, ωθα-
κιλι μὲν αὐτοῖς λόγοις ωδρακαλῦσαν, τὸ ἓ εἶδος δ' ὑπερ-
πεσὲν ϗ ωρότερας ὄσαν, ἵνα ἀμφοτέρως ϗ
ωρὸς τιλι ταραχὴν ϗ ὀργῆς εἴη παροξυνθεὶς ωρὸς
αὐτιλι ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, ϗ ωρὸς τιλι συμ-
φορὰν τῷ ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλευ ὄντων.
μῶς τε ἡμέρᾳ τῷ βασιλεῖ ωρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ
ἰουδαίων, ϗ ἀπωλείαν αὐτοῖς τιλι μέλλουσαν,
ἐκ ἀλλογνωθῶσιν ὑπ' αὐτῷ κατασκευάσαντας. ταῦτα
ἱκετεύσα τὸν θεὸν ὅτι ζῆς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν
τιλι ἐσθῆτα ἐκείνιλι, ϗ τὸ χῆμα μεταβάλλει.
κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τιλι βασίλισσαν, σεμ-
νὴν θεραπαίνας, ὧν ἡ μὲν ὑποστρεισθομένη αὐτιλι
κούφως ἔφερεν, ἡ ἓ ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῷ ἐνδύματος Ϲ
μέχρι ὁ γῆς κεχυμένον ἄκρεις ἀπεπώρει τοῖς ἀκτίν-
λοις, ἥκει ωρὸς τὴν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ ωρόσωπον
ἐρυθήματος, ωροσιὼς ἓ ϗ σεμνὸν ὑπικειμένη τὸ
κάλλος. εἰσῆκει ἓ ωρὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κα-
τὰ ωρόσωπον αὐτῷ καθεζομένῳ ὅτι τῷ θεόνου γίνε-
ται τὸν βασιλικὸν ωρικειμένῳ κόσμον, ὃς ἰῶ ὢν ποικί-
λης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ ἓ ϗ λίθῳ πολυτελῶς, φοβε-
ρώτερον ϗ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένῳ, καί τι κἀκεί-
νῳ ωροσιόντος αὐτιλι ἀπλωίστερον, ϗ ὀλιγοκαυ-
μένῳ ὑπὸ τ ὀργῆς τῷ ωροσώπῳ, πάρεσις δίδυς αὐ-
τιλι ὑπὸ δέους λαμβάνει, ϗ τοῖς ωδρὸ πλουτοῦν ἔσιν
ἀχαρὴς ἐπέπεσεν. ὁ ἓ βασιλεὺς ϗ βύλησιν οἶμαι τῷ
θεῷ, τιλι ὀλιγόσιαν μετέβαλε. ϗ δείσας ωρὸ τ γυ-
ναικὸς μὴ ϗ πάθῃ τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τῷ φόβυ, ἀνε-
πήδησεν ἀπὸ τῷ θρόνυ, ϗ ταῖς ἀγκάλαις αὐτιλι
ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαζόμενός τε ϗ ωροσο-
μιλῶν ἡδέως, ϗ θαῤῥεῖν ωδυκαλῶν Ϲ μηδὲν ὑπο-
πτεύσειν σινθρωπον ὅτι ωρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν
γὸ νόμον τῶτον ωρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖτο. τιλι ἓ ὁμοίως
αὐτῷ βασιλεύσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων,
τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνετίθει τῇ χειρὶ, ϗ τιλι ῥάβδον
ἐξέτεινεν ὅτι τ αὐχένα αὐτῆς ἅψ τὸν νόμον, δίλαβείας
αὐτιλι ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα,
διαστα εἶπεν, ἐκ ἔχω σοι τὸ ἀμφίδιον τ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὸ εἶδόν σε μέγαν ϗ καλὸν
ϗ φοβερὸν, δίδυς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, Ϲ κατελειπόμιλι ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς ϗ
ταῦτα φθεγξαμένης, ϗ μὴ ἀθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία ϗ ταραχὴ κατελάμβανε, ϗ τιλι ἐσθῆτα δύ-
ψυχεῖν Ϲ τὰ κρείττω ωροσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτῷ ϗ τὰ ἡμίσυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τού-
των ωδραχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα ὅτι ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἀμάνου τοῦ φίλου ωρὸς αὐτιλι ἐλ-
θεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὸ αὐτιλι δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς ἓ ἐστάνδυσε ϗ παῆσαν, μεταξὺ πίνων,

& indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & populares suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omnémque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedisequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimen in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esth. 5.

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibique renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis benevolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Eſt. 6.

τλὼ ἐθέρευν ἐπέλυσεν αὐτῷ δηλοῦν τὸ βούλεσθαι. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' εἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἀξιώσειν λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τλὼ ὑπνοῦσαν ἀναβάλλετο φράζειν αὐτῷ τλὼ αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτλὼ μετὰ ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῆ δὲ βασιλέως ὑποχομβύου, ὁ ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθῃ συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ἔνδον τῇ ἑσθῆτα. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσοῦτος τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ὁ ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑφηγανάκτησεν, ὑδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θεασαμένου πρὸς τιμλὼ ἐγίνετο. ἡ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τλὼ γυναῖκα ζαρέζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων δηγεῖτο τῆ τιμλὼ, ἧς ὑ παρὰ τῦ βασιλέως ὑπολαύοι μόνε, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ συμβῆναι ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κλιθῆναι πάλιν εἰς τλὼ ὑπνοῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρίσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτῦ ζαρέζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπλῶαι πηχῶν ν', καὶ φρυὶ παρὰ τῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασπερῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὸν γνώμλν, φρυοταξεῖ τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ςῆσαι τῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίε. καὶ τῦτο μὲν λῶ ἕτοιμον. ὁ δ' θεὸς καταγελᾷ τ' ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ἡδυσομένῳ. τῦ γὰρ βασιλέως ἀπὸ νυκτὸς ὑπνεῖσθαι ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὃ δ' ἐβούλετο ἀργῶς ἀπολέσαι τλὼ ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ ὠφελεῖσθαι αὐτλὼ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῷ φρυὶ αὐτῦ βασιλέως τὰ ὑπομνήματα καὶ τῷ ἰδίᾳ φράξειν, ἀναγνῶναι αὐτῷ φρυοτάξειν. κομίσαντος δ' καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τὶς δι' ἀρισείαν ἐν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δ' ἀξιοπίστων δωρεᾶς τετυχηκότα μεγίστας, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθῶ καὶ θεοδέστει τοὺς ὑπβεβλῶσαντας δυσέρως τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μεγιστὶς λῶ ἠμύνθη. φράσαντος δ' μόνον τῦτο τῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἕτεραν φράξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμλνος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὃ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἴη, κελεῦσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῷ ὅτι τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ', ὡς ὀρθρος ὄςιν ἤδη, φρυοτάξε τῷ φίλων ὃν αὐ φρὸ τ' αὐλῆς ὄρωσιν ἤδη παρόντα, τῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὥςτε ἀμάνλν ὀρθρίλαι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, φρὸ τῦ μαρδοχαίου θανάτου δησόμλνος αὐτό. τῷ σὺν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη φρὸ τ' αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον ὄνοιν, συμβουλεῦσαι μοι ὅ,τι ἀκριβῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι πινὰ ςεργόμλνον ὑπ' ἐμῦ σφόδρα, τ' ἐμαυτῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμλνος λῶ αὐ δ' γνώμλν ταύτην δῶσειν ὑφ' αὐτῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῦ βασιλέως μόνον, ἢν ᾧπερ ἀρίσκει ἦ), ταύτλν φανερὰ ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῆς ἀγαπᾶν, δόξῃ φρυβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τλὼ αὐτλὼ ἐσθῆτα σοι φορεμῶτα, καὶ φρυαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ φρυάγοντα τῷ ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν αὐ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲ

ὡμὴ οὖ ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, προσελθὼν φησί, ἔχεις δὴ κὴ τὸν ἵππον, κὴ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὅπως ζητήσας μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύασον δούς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶναι δοκεῖς, κὴ ἴδιε βέλτιστος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐγένου, ταῦτα δὴ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σύσκηνα μετὰ τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ἅμα πᾶσιν ἐλπίσι, τὴν δόξαν συνεχύθη, καὶ πλησμὸς ἦν ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, κὴ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον ὁρῶν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς ταλη-θὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὡ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων ἔφη, οὕτως ἡμῖν ταῖς συμφοραῖς ὀπιγελᾷς; πειθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶπε δεδωκὼς, ἀντὶ δ' σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέσχε, τοῖς τότε ὑπεβουλεύσαντας ἐνέχοις ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, κὴ περίθεται τὸ περιαυχένιον, κὴ ὑπιβὰς ὑπὲ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιεῖπε τὴν πόλιν, ἀμάνη προάγοντος & κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσται τῷ βασιλέως, ὃν αὐ σέβῃ κὴ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπε-περιῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσήνεγκεν, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ. ταῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἧκον οἱ τῆς ἑσθῆτος δύνεχοι τὸν ἀμάνην ὅτι τὸ δεῖπνον ὑπαντιδόντες. σαβουχάδας τε τὴν δύνεχον εἷς, ἰδὼν τὸν σωρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὲ μαρδοχαῖον παρεσκευάκεισαν, κὴ πυθόμενος πρός τινος τὴν οἰκετῶν ὅτι τὶ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὅτι τὸν τὰ βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι πρὸς τὰ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μὴ τὸ ἀμάνου δύνεχον, ἐξίει τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὑπατυχεῖν ὡς λυσομένην ὑπὲρ αὗ ὑπεθυμίαν ἔχει, τὸν τῷ λαῷ κίνδυνον ὑποδύρετο, κὴ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ τῷ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ κὴ ποιεῖσθαι πρὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐ γὰρ αὖ λυσιτελῆ ἐναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πιπρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τῷ βασιλέως ὑπό τινος εἰ ταῦτα τολμήσειε, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τῷ ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τὸν βέλτιστον ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τῷ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τῷ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, κὴ προσκαλεῖν συγγνώσην τῆς ἁμαρτημάτων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτὸν πεσόντος, κὴ τὸν βασιλέα ἐναι προσκαλούμενος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, κὴ τὸν ὄψιν ἐπ μᾶλλον παροξυνθεὶς, ἔφη ὡ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων κὴ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ὑπενοεῖς, ἀμαὶ ἡ ἐπὶ τοῦτο καταπλαγήτος, κὴ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, κὴ σαβουχάδας ὁ δύνεχος παρελθὼν κατηγόρει τῷ ἀμάνου, ὡς εἴη σωρὸν ὑπὸ τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὑπὲ μαρδοχαῖον.

A Id conſuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam ſibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His prætet omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum ſacco amictam, iuſſit eo depoſito induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, próque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſóque equo vrbem obequitabat, præcedente Aman & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſpõderunt illi, ademptam iam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatúſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad ſupplicium depoſcere, tũc quidem ſiluit. Cæterùm poſtquam rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit reginam indicare quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ ſui populi, dicens ſe ad interitum cùm tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negotia eius interpellaturã fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, dicens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimúlque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens rex, & hoc viſo magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem extertito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam. *Eſth. 7.*

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. essèque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirati diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo insscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum XXVII. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis

Esth. 8.

τοῦτο γὰρ αὐτῷ πεπυθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσαν αὐτὸν ὕπο τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἐφ' ᾧ τὸν σταυρὸν ἕλεγε, ν' πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ προσβαλεῖν ἔκρινε τ' ἀμάνῳ, ἢ τῇ κτ' μαρδοχαίου πεποιημένῃ. καὶ κελεύει φθάσαι χρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ὑπο θανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἑαυτῷ. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἔστιν γνώμην παρεχόμενος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτοῦ πρῶτον ἑτοιμαζόμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμαξήτου παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τοῦτον διεφθάρη τ' τρόπον. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ μεταπεμσάμενος, ἃ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐδήλωσεν, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δ' καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δέεται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τὸν πρὸ τ' ζωῆς φόβου τὸν τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ὑπολομβάνων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄρχειν αὐτῇ ἐπουδαίαν, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται περὶ τῶν ἰουδαίων ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηναμένῳ αὐτὸ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολάς, οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἢ δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων σπαρῶσιν, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ὑβρίζουσιν, ἀλλ' ἤδη αὐτοὺς ἀδικεῖν ὠκνησαν τοὺς εὐεργετουμένους, τὸ δύσκαιρον ἐξ ἀνθρώπων αἰσχύνης. καὶ δι' ἀπειθοκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅπι τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ δικαιοδοσίαν δικαίως. ἔνιοι δὲ τούτων πρὸς ἀσίαν πραγμάτων ὑπερπεπτώκοντες παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, συλλογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψεύδεσιν αἰτίας καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν κτ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς σπουδαίους ὑπολέσθαι. τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῖν ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῶν, ἔστιν ἰδεῖν ὅσιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὴ καταχρείας μὴ προσέχειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ὑπερχειρῶσι, κρίνειν δ' ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἡ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιστάμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

ὑπεξενω-

ὑπὲρ τοσούτου ὡς πατέρα μου τὸν λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑπ' ἐμοῦ, ἐκπεπολέμηκεν· καὶ ἐμοὶ μὲν τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τῷ δὲ τύχαις ἐκ λυπηρᾶς, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄπιστον αὐτῷ καὶ ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν διεργάτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τῶνδε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθήρευε, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν ἀγαπώμενος. Τούτῳ γὰρ μοι τῷ τρόπῳ τῶν δυοκαίτων ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχεῖν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀληθείου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους, καὶ πονηροὺς καταγνόντας, ἀλλὰ τὸν ἄμεινον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τῷ βασιλείαν διεφύλαξεν, ἐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προαπεσταλμένων ὑπ' ἐμοῦ γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις αὐτὸς αἴρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, τῷ παῖδα φοροῦντος θεῷ, ταύτῃ αὐτῷ τῷ δίκῃ ὑπεβαλόντος. καλῶ δὲ ὑμᾶς τὸ αὐτίγραφον τῆς ὑπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοῖς Ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένοις, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοῖς ἐν οἷς ἠτύχησαν κακοῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῇ ιγ τοῦ ιβ μηνὸς, ὃς ὀνομάζεται Ἀδὰρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔστω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς δυνοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῶν ὑπεβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν δέ τι χρὴ βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων τινὸς ἀμελήσωσιν, ὅπλοις καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν δὴ γεγραμμένα, ταχεῖα πάντα καὶ ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, καὶ ἀσκηθέντα εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπιστολὰς ἀγαπομίζοντες, σπουδῇ ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἔλυον. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀνελάβων τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ὅσοι τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν δυσφορίαν αὐτοῖς. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος ἐκπεθεμένων τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπεῖχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀγαθὸν ἐν τῶν Ἰουδαίων φόβον θεσπεσιώμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐν τούτῳ προγματεύσασθαι. καὶ γὰρ τοῦ ιβ μηνὸς τῇ ιγ, ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους Ἀδὰρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅτως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοῖς ἐχθροῖς ἀπολέσουσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τῷ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, ἐν πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας γνωσθέντος σωτήριον,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me

B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo. eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per

C Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à sceleste exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eisque fitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia

D die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ pro-

E ponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt sè de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta,

F dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium,

G ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi A
indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã
incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potitu-
ram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret
Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimi-
corum ad eundem modum desæuire, & decem
Amani filios in crucem agere: & id quoque Iu-
dæis concessum est, rege nolente Estheri in vl
la re contradicere. At illi rursum cateruatim
decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt B
fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum
quidem attingendo ex eorum facultatibus: per
alia verò oppida eodem Iudæorum incursu pe-
rierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis
sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patra-
ta est, sequentem verò festis attribuerunt epu-
lis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequen-
tis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde
hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies C
festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt in-
uicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub
Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt v-
niuersi hos dies festos agerent, & posteritati
quoque traderent, vt sempiternum id festum
ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum
nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis
in salutis discrimen adducti sint, tam suæ libe-
rationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã
celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gra-
tias. Quamobrem ea festa per eos dies obser- D
uant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria.
Cæterùm Mardochæus illustri loco apud re-
gem fuit, vir præpotens, regi administrationis,
reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera
Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel spe-
rare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub
hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceptit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt F
prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in sin-
gulos annos ex publico quinquaginta drach-
mas penderent: idque ita ob hanc causam acci-
dit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus
esset Bagoses, pontificatum se daturum est polli-
citus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre
in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa,
tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram
interficeretur. quæ quidem impietas fuit lon- G
gè maxima, præsertim in homine sacerdote: &
quod grauius est, nullum tale impietatis exem-
plũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν συσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν
ἐχθρῶν σὺν πεντακοσίοις. τῇ δ' βασιλέως τὴν ἀπολω-
λότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἑαυτῷ,
καὶ σὺν τὴν ὅτι τ' χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἐπιπο-
θοῦντος, & εἴτι σὺς τύτοις ἐπ' αὐτοὺς βέλ-
τιον πιωθανομένῳ σοι χθῆσεσθαι δ', παρεκάλεσεν
ὁπῆσαι βασιλεῦσαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τ' ὁπῶσαν ἡμέραν ἐν
χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τὴν ἐχθρῶν, & τοὺς
δέκα τὸ ἀμάνου παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τύτο μὲν
σοσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν αὐτολέ-
γειν ἑαυτῷ βελόμενος. οἱ δ' πάλιν συσραφέντες τῇ
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τὸ δύσρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τὴν
ἐναντίων ὡς τριακοσίους. & ἐδὲν τὴν ἐκείνοις ὑπαρ-
χόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δ' καὶ τύτο τὴν ἐν
τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τὴν ἐχθρῶν
αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. & τύτους μὲν
ἀπέκτειναν τῇ ξισταιδεκάτῃ τὸ μηνὸς, τὴν δ' ἐχομέ-
νην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δ' & οἱ ἐν ταῖς σού-
σοις ἰουδαῖοι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐχομένου τὸ
μηνὸς, συναθροισθέντες διεχήθησαν. ὅθεν & νῦν
πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύ-
τας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔ-
γραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ
ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας,
καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι,
τὸ σὺς πάντα διαμεῖναι τ' χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα
τὸ καὶ μὴ λάθῃ παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ
αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ
ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, οἱ διαφυγόντες μὲν τὸν κίν-
δυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, πα-
ρατηρήσαντας αὐτὰς διὰ χαρᾶς ὄντας τῇ θεῷ. διὰ ταῦ-
τα μὲν ἰουδαῖοι τὰς σεσωσμένας ἡμέρας ἑορτάζου-
σι, σεσαμορδοῖον αὐτὰς φεσυαίους. ὁ δ' μαρδο-
χαῖος, μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ
συνδιέτριβεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα & τῆς
κοινωνίας τὸ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δ' καὶ τοῖς ἰουδαίοις
τὰ σεύγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ
μὲν τύτων· βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνει τὸν
εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τὸ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δ' τὸ ἀρχιερέως ἐλισσίβου, τὴν ἀρ-
χιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτὸ διεδέξατο. τε-
λευτήσαντος δ' καὶ τύτου τὴν τιμὴν ὁ ἰωάννης υἱὸς
ὢν αὐτὸ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τὸ
λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. & φόρους ἐπέ-
ταξε τοῖς ἰουδαίοις, πεντὴ τὰς καθημερινὰς δαπάνας
θύειν θυσίας, ἐφ' ἁρνὶ ἑκάστῳ τελεῖν αὐτοὺς δημόσια
δραχμὰς πεντήκοντα. τύτου δ' τὴν αἰτίαν τοιαύ-
την συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τὸ ἰωάννη ἰησοῦς.
τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ὑπὸ τούτης οὖν τ' σε-
σπουδήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀπελεῖν δι' τὴν
ὀργήν. τηλικοῦτον δ' ἀσέβημα δρᾶσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότε-
ρον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὠμὸν ὄντα καὶ ἀσεβὲς σεῦγμα γεγονέναι.

τὸ μὲ

τὸ μὴ τοῦ θεοῦ ἠνέσχησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ περσῶν. βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, δῆθεν ὀργισθεὶς τοῖς ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ δ' αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ φησὶ πρὸς αὐτούς, πῶς ἐγὼ καθαρός εἰμι τῆς ἀνηρημένης ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀργῇ βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἔπεσιν ἐπᾶρε· ὑπὲρ δὲ ἑπτὰ ἔτη τελούσης μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καθιεροῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς φόρους ἀναφέροντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένῃ, οἰόμενος τὴν ὁπηγαμίαν, ὁμήρου αὐτοῦ γενήσεσθαι, φόβῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους παντὸς δύνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον ή.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις εὐηργέτησεν.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

D

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐν ᾗ τῶν ὁρεστῶν γένους ὁλοφυρθείς, ἀπέθανε. διαλαβὼν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅλη γεωτικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὁπόσα ἐμοῦν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τῷ τὸν ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσασάλευον πρὸς αὐτόν. ἠνώχλητο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὅτι βάθρα τοῖς πατρίοις νόμοις τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλομένοις γένεσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτῶν κοινωνίας ἀρχὴ τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπῆρχε μὲν τοι καὶ τοῦτο πρεσβείας ἀξίωμα αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸς τοὺς γάμους παρημελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας ἐκ βαρβάρων. ἐπέλθων οὖν τὸν μανασσῆν ἠνάγκαζε τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῇ θυσίᾳ τοῦ θεοῦ. τῷ δ' ἀρχιερέως ἀναγκαιοῦντος τὸν λαὸν, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρορμώμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, σέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τῆς ἱερατικῆς μεγίστης ὕσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῷ γένει προσημούσης, οὐ βούλεσθαι δ' αὐτὴν σέρεσθαι. τῷ δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὸν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δυνάμιν καὶ τιμὴν ὑπερχούσην, καὶ πάντων ὑποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὅπερ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τῷ μεγίστῳ ὄρει τῷ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

E

F

G

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pōtificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & priōris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiā suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter, turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus ad-

VIII. iutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè ea quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ὄζιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένῳ μὴ τὰ δαρείου γνώμης τῷ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τὰ ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν δαρείου δόντος. ἐπεὶ δὲ σωίβαρε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη φρισβύτερον εἶναι. πολλῶν δὴ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγουμένου αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν δασμοὺς διδόντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας, προσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰ ἱππικῇ τὸ καὶ πεζικῇ συνήθροιζεν, ἀπαντήσας ἀγχοῦ τοῖς μακεδόσι πρινὴ πᾶσαν αὐτοὺς δύναντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος διαβεβηκὼς, εἶσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς δὲ τῇ δαρείου καταβάσει ὁ σαναβαλλέτης ἐδόκει τῷ μανασσῆ τὰς ὑποχέσεις τελεῖν, ὡς αὖ δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἴέναι τοὺς μακεδόνας δι' τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ὀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τε μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν ὡδηγούμενος, δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἦξίου τε ὑποσπείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι ὠδηγεῖν, καὶ ὅσα δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τοῦτο διδόναι, τὴν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ δὴ μετανοήσειν ὅτι τούτοις. τῶν δ' ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γράμμασι φόρους ὡς ὅρκους εἶη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αὖ ἡ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ ὠδαβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἐκείνῃ καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. ὠδασησάμενος δὴ ταύτην, ὑπέλιπε στρατεύειν ὅπι τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ὑπόδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τὰ ὑποβολῆς, δαρείου μὴ ἀπόντος. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν ὠδαδιδόναι τούτοις, καὶ διαστῆσαι αὐτὸν ἔχειν ἤδη αὐτὰ δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη τὰ προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῦ λόγοις προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲ ἔχοι μανασσῆ, τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς δὴ καὶ ἄλλους αὐτοῦ συμπαρόντας τῷ ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' ἔφη καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθ τ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωιεχὸς εἰ νεοτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς κ᾽ πρότερον τοῖς ἀσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δ᾽ ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ ναόν, κ᾽ ἱερέα τ μεγάλης ἱερωσύνης κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τ θυγατρὸς γεγονόσιν τοῦτ᾽ ἔσεσθαι. μιᾶς δ᾽ ἐπιούσης τύχε πολιορκίας διελκυσθέσης, κ᾽ δύο τῇ γάζῃ, ὁ μ σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ᾽ ἀλέξανδρος ἑλὼν τὴν γάζαν, ὅθι τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνων ἐπορεύετο. ὁ δ᾽ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, ὧν ἐν ἀγωνίᾳ κ᾽ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἐμπεσὼν, ὀργιζομένῳ τε βασιλέως ὅτι τῇ προτέρᾳ ἀπειθείᾳ, ἀδημονίας αὖ ἱκεσίας τῷ λαῷ, κ᾽ θυσίαν μετ᾽ αὐτῶν τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδόκει ἀσφαλισάμενος τ ἔθνος, κ᾽ τ ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξας. καθ᾽ ὕπνους οὖν τῷδε τῷ θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κ᾽ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, κ᾽ στεφανοῦντας τ πόλιν, ἀνοίγοντας πύλας. κ᾽ τοῖς μ ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δ᾽ μ᾽ τ ἱερέων τ χορείοις στολαῖς ποιεῖσθ τ ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. διανασὰς δ᾽ ὁ μ᾽ τοῦ ὕπνου, ἐχαίρε τε μεγάλως αὐτὸς, κ᾽ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, κ᾽ ποιήσας ὅσα κ᾽ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δ᾽ αὐτὸν, ὡς πόρρω τ πόλεως ὄντα, προέσι μ᾽ τῶν ἱερέων ℂ τ πολιτικῆς πλήθους, ἱεροπρεπῆ ℂ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τ ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφῆ λεγόμενον, τὸ δ᾽ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τ ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπιὰν σημαίνει, τάτε δὴ ἱεροσόλυμα κ᾽ τ ναὸν ὁρᾶσθαι συνέβαινεν ἀφορᾶσθ. τῶν δ᾽ φοινίκων κ᾽ τ ἀκολουθούντων χαλδαίοις, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπερβάλλειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, κ᾽ τ ἀρχιερέα μετ᾽ ἀρχίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τἀναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μ πλῆθος ἐν τ λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ᾽ ἱερεῖς στολὰς ἐν τ βυσσίναις αὐτῷ, τ δ᾽ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ κ᾽ διὰ χρυσῷ στολῇ, κ᾽ ὅτι τ κεφαλῆς ἔχοντα τ κίδαριν κ᾽ τὸ χρυσοῦν ἐπ᾽ αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ θεῖ ἐγγράπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκυνήσε τὸ ὄνομα, κ᾽ τ ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δ᾽ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τ ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, κ᾽ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μ τ συρίας βασιλεῖς κ᾽ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν κ᾽ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τ διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δ᾽ μόνος προσελθόντος αὐτῷ ℂ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσειε τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ τοῦτον εἶπε προσεκυνήσα, τ δ᾽ θεὸν ὃν τιμῶ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. τοῦτον γὰρ κ᾽ τοῖς ὕπνοις εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τ μακεδονίας τυγχάνων, κ᾽ πρὸς ἐμαυτὸν διασκοπούμενός μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τ ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ πάντ᾽ ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι προχωρήσειν. ἐκ οὖν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δ᾽ ἐν τῷ νῷ ἰδὼν κ᾽ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε κ᾽ προκαλύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τῷ στρατείαν ποιούμενος, ῥᾴδιον νικήσειν, κ᾽ τῶν περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ᾽ ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι προχωρήσειν.

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyrijs imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, ſtatũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibꝰ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantibꝰ, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comitet cõ- A
plexus pontificem. deducentibus ſacerdotibus
in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ im-
molauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pon-
tifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſten-
ſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽ-
dam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ
ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ.
Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid
vellent peterent. Pontifice autem petente vt pa- B
triis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo
quoque anno concederetur eis tributorum im-
munitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde
vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Me-
diam colerẽt, ſineret vti inſtitutis proprijs, hic
etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pol-
licitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vel-
lent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, mul-
ti in eam expeditionem dederunt nomina. At- C
que his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in
alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab
omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ
tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin,
& habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ, vidẽ-
tes quòd Alexander Iudæos tractaret tam mag-
nificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profite-
ri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante
diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe
cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò D
affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in
ſocietatem irruũnt, attinere ad ſe affirmando,
& à Ioſepho ciúſque filiis Manaſſe & Ephræ-
mo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplen-
dido apparatu & magnam alacritatẽ præ ſe fe-
rentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymita-
no agro: collaudatíſque ab Alexandro omni-
bus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum mi-
litibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt
inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque tem- E
plum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt
hoc in reditu ſe facturum. cúmque poſtularent
vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam
ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam
eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus,
Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à
Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Ne-
gantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id
conceſſi, reuer ſus tamen & re diligentiùs cogni-
ta faciam quod æquum videbitur, atque hoc pa- F
cto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem mili-
tes iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim
ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fe-
cit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio.
Poſt obitum autem Alexandri, imperium qui-
dem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ
verò in Garizin monte ſitum manſit incolume,
& ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi
ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis crimi-
nis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calum- G
niam ſe paſsũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam
Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore:
atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanę tũc fuẽre.

Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ϗ δεξιωσάμενος τ
ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλῆθος ὑποδεόντων, εἰς τ πόλιν πα-
ρῆλθ. ϗ ἀνελθὼν ὅπῃ τὸ ἱερὸν, θύει τ τῇ θεῷ ϗ τ τῶν
ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν ἡ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτί-
μησε. δ ἐχθεὶσης ἡ αὐτῷ τ δανιήλε βίβλε, ἐν ᾗ τινα τ
ἑλλήνων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας
αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μ ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ
πλῆθος. τῇ ἡ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν
αὐτοὺς αἰτεῖσθαι ἅπερ ἂν αὐτοῖ θέλωσι. τ δ' ἀρ-
χιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ϗ
τὸ ἕβδομον ἔτος ἀτελεσφορεῖν εἶ, συνεχώρησε πάντα.
παρακαλεσάντων δ' αὐτὸν ἵνα ϗ τοὺς ἐν βαβυλῶνι ϗ
μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπῆρξε ϗ νόμοις χρήσασθαι,
ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίωσιν. εἰπόντος δ'
αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βέλτιον) στρατεύε-
σθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες ϗ κῆ ταῦτα ζῶντες, ἑ-
τοίμως ἔχειν ἐπῄγγειλε, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠ-
γάπησαν. ὁ μ οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπῃ τὰς ἐχομένας
πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οἷς ἀφίκετο φιλοφρόνως
ὑποδεχομένων, σαμάρειται μιξόπολιν τότε τ σπῆμα
ἔχοντες, κἀμοῦ πρὸς τὸ χαρίζειν ὁρῶ, ϗ κατωκημέ-
νου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τ ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς
ἰουδαίους ἀλέξανδρος ἔτι λαμπρῶς τετίμηκεν, ἐγνω-
σαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ σαμάρεις τοι-
οῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδη που ϗ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. ὁ-
τε μ τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦ) συγγενεῖς
ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τ ἀληθῆ. ὅταν δέ τι πρὸς
αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐπ τύχης, ἐξαίφνης ὑπεπηδῶ
σιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, ϗ ἐπ
τῷ ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφεῖμαι
ϗ μανασσῆ. μ λαμπρότητος οὖν ϗ πολλὰ δεικνύ-
μενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν, ἀπέτυχον τῆς βασιλέως
μισεῖν δεῖν ἐγχῶς τ ἱεροσολύμων. ἐπαμύνοντος ἡ αὐ-
τοῖς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτοῦ πρὸς
δ λαβόντες ϗ ὡς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρα-
τιώτας ἀπέστειλε. ϗ παρεκάλουν δ ἀγνιόμενον πρὸς
τ πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι ϗ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκεί-
νοις μ οὐδὲν ὑποσχόμενον ἤξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς.
ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδομαδικῷ
ἔτους. ἐ ἡ γὰ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα
δυναλῶσιν ἐπιθυμοῦσι. τῷ δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μ
εἶ, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐ-
τοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνοιεν ἰουδαῖοι. τῷ δ' οὐκ ἔφη
φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα.
ἀποστρέψας μοῦ τοίνυ ϗ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέ-
στερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ἔ-
τους ἀπεπέμψατο. τοὺς ἡ τῶν σαναβαλλέτου στρατιώτας
ἐκέλευσεν ἐπὶ σθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώ-
σειν κλήρους γῆς. ὃ ϗ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ
θηβαΐδι φρουρεῖν τιὺ χώραν αὐτοῖς προστάξας. τε-
λευτήσαντος ἡ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδό-
χους ἠμείφθη. τὸ δ' ὅπῃ τ χαρίζειν ὅσοις ἱερὸν ἵδρυεν.
εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ δ' ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου
τοιούτου ἀμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκευλῆσθαι. τετέλευτηκει ἡ κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν ϗ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, ϗ τιὺ ἀρχιεροσυνίαν ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μ δὴ πρὸς τοὺς
ἱεροσολυμίτας, ὡς τέτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατελαβὲν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλὴνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὴς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἱλάσκεται δὲ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῷ χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀπέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ κατ᾽ ἀσίαν βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ᾽ αὐτοῖς κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τῆς ἡμομβίμης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ἐπὶ ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκράτησαντο ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως ἀντίοχος κωλύσαντος τοῦ πατρώους νόμους χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίου τελευτήσαντος, γεραίου τε ὄντος ἤδη, καὶ δόξαν ἐκ τῶν πραγμάτων περιποιησαμένου τοῖς παισίν. Κεφ. θ

Ως ἀντίοχος στρατηγὸν ἀπολλώνιον, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλόντα πτολεμήσοντα, ἀπέστειλεν. Κεφ. ι

Ἡ σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ἐπὶ ἰουδαίους μετὰ λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν ἔχομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, εὐκαιρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄκρατος ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μετὰ βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῇ στρατιᾷ. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. Cap. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. Cap. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. Cap. III.

Iosephus Tobiæ filius imminétem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. Cap. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. Cap. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. Cap. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. Cap. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. Cap. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. Cap. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. Cap. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. Cap. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. Cap. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. Cap. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. Cap. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. Cap. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. Cap. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. Cap. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. Cap. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. Cap. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ sedi- tionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σφετερισάμενος τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' τὴν ἰουδαίαν τὸν θεσφημένον κατασταθμὸν ζόπυρος, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, αντίγονος μὲν τὰ ἀσίας ὑπεκρατεῖ, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. σασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ θεοὺς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχεσι συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῆς οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρες τότε χρηματίζοντος, τὰ σύμπαντα παθεῖν ἀπὸ τῆς ὁπλίσεως. κατέσχε δὲ σαββάτῳ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ὑπὲρ γὰρ ὑπενόουν πολέμου, καὶ δι' τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ῥᾳδίως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μάρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγεγραφώς, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ῥᾳδίως ἁλόντες τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ἐπῆρσαν τῷ πτολεμαίῳ χρημάτων δὲ πλεῖα λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαν δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῖν ἀπεφαίνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῶν περὶ γαριζὶν, κατῴκισεν ἀπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, περί τε τὸν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείναντο ἀλεξάνδρῳ,

προσβλασαμβάνω πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' αὐτῶν A
τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῷ εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσαι,
& τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσαι ἰσοπολί-
τας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τ παρα-
δῶσι τὴν πίστιν ἀσφαλάξασιν. οὐκ ὀλίγοι δ' ἐκ τ
ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν ἄγυπτον παρεγένοντο,
ὑπ τε αἱρετῆς τ ἑαυτῶν αὐτοὺς, καὶ ὑπ τ πτολεμαίου φιλοτι-
μίας, προσκαλεσαμένης. σάσεις μὲν τοίνυν τοῖς ἐκγόνοις
αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τ ἐθῶν B
ὑποσώζειν προαιρουμένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους
ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν
ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιού-
των. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλούντων.

Κεφάλαιον Β.

*Ως πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλ-
ληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν,
καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀπέστειλεν τῷ θεῷ.*

Ἐπειτα τ βασιλείαν τ ἀγύπτου παραλαβὼν ὁ C
φιλάδελφος & κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέον-
τος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δι-
αλυθέντας ἐν ἀγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς
δουλείας, ὄντας διὼδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης.
δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅτε τ βιβλιοθηκῶν τ βα-
σιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κτ τ οἰκου-
μένου συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴτινα
μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ τῦ βασιλέως D
προαιρέσει, μάλιστα δὲ περὶ τὴν σύλλογὴν τ βιβλίων
εἶχε φιλοκάλως, συμπαρῆν ἐζήτει. ἐρωμένῳ δ' αὐτῷ ποτὲ
τ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συγκεκλεισμένας
βιβλίων, τῶν μὲ ὑπαρχόντων ἐν περὶ εἴκοσι, ὀλίγου δ'
δεῖν, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμεληῦθαι δ' ἔφη
αὐτῷ πολλὰ ἐν καὶ περὶ τοῖς ἰουδαίοις τ παρ'
αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τ βα-
σιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ E
διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέ-
ξειν εἰς τ ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ
μὲ γὰρ ἔχειν τὴν ἰδιότητα τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερῆ ὁ
χαρακτὴρ αὐτῶν, & τ φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν,
ἰδιότροπον δ' αὐτὴν ἔναι συμβέβηκεν. ὑπὲν οὖν ἔλεγε
κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς
ταῦτα χορηγίας ἀπροφασίστως, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
& τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν
δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν F
βιβλίων ἐπιτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ
ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστάγος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλι-
στα τῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτῦ διὰ μεγι-
στότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι
τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ
τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτῦ. καιρὸν δ' ὁπότε δοκεῖ
τῦτον δοκιμάσας τῆς δυνάσεως, πρώτους περὶ τούτου
διαλέγεσθαι τοῖς ἀρχισι τῶν σωματοφυλάκων, σπουδάζων G
τῷ παρόντι καὶ ἀνδρεία, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν
ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐ-
τούς. πρεσβεύουσι δὲ τὴν προειρημένων
γνώμην ὁ ἀριστάγος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λό-

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius, dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicandi, primum cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, verentiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο σοφίζεσθαι δύνανται, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρείας, τιμὴν βασιλείαν σὺ δίκαιον τῷ θεμένῳ τοῖς νόμοις αὐτοῖς θεῷ, καθὼς ἐμοὶ πολυσχεδῶς μηνύσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸ γὰρ ἅπαντα συνεπόμενον θεὸν, ὃν καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν ὑπόκλισιν αὐτῷ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βίον ἀπεκληφόσιν. ἵλαθι μοι ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἔστι γνῶναι σοφίσκων αὐτοῖς, ἔστι ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα σοφὶ αὐτῷ ἀξιῶ· πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς δικαίοις, ὅτι τοῦτῳ καὶ σὲ ὠφελῶ. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίσταιου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρᾷ καὶ γεγηθότι τῷ σοφοσόπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τὰς ἀπολυθησομένων ἕνεκεν μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' αὐτοῦ, παρεισήκειν δ', ὡς φήσαντος ἀλίγω πλείονας ἕνεκεν τῆς ἐνδεκα μυριάδων. ἡμικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίσταιος δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ δ' καὶ τοῖς παρεῖναι φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν ὄντ' αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῆς παρεχούσης τιμὴν βασιλείαν θεοῦ χαριστήριον ποιήσασθαι. ἀγαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβυλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὡσεὶ ὧν ἤξιον, ἀφεθέναι γράμματα ὑπέχειν μεγαλοφρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν αἵρεσιν ἀφαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ ἀφ' ταύτης τιμὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν. καθ' ἓν δ' μόνον τοῖς ὑπὸ τῆς παχὺς ἀχθείσας αὐτῷ καὶ ὑπ' ἐκείνης στρατείας ἀπολύειν ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ τοῖς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις εἰσεισήχθησαν, πλειόνων ἢ ἑξακοσίων ταλάντων ὑπολυτρώσεως ἡγήσεσθαι φαμένων, ταῦτα τε συνηχάρει. καὶ τὸ ἀπήγεσθαι τοῦ προσάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων διαφυλάξαι, ἵν' ᾖ τοῦτο. ὅσοι τῷ συστρατευσαμένων ἡμῖν τῇ παχὶ, τὴν τε συνείαν ἢ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, ἀπεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεπάλησαν, τοῖς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νυῦ εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲ στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ὠνίων, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ταπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ ὧδε τιμὴν τοῦ παχὺς προαίρεσιν καὶ ὧδε τὸ δίκαιον αἰχμαλωτίσθαι. τὴν δ' χώραν αὐτῷ δι' τιμὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν κακακῶς. καὶ δι' τὴν εἰς ἀγυπτον αὐτῷ μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον ἐν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους ὧδε τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτῷ κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. καὶ μηδένα ὠφελεῖ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βέλομαι δὲ τὰς προγεγραμμένας, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοῖς ὑπ' αὐτῷ ὑπάρχοντας, ὧδε διακειμένους αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ προστάγμασιν ἡδύμαι συμφέρειν. προσα-

περσαν γελλάτων ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμενος, A
ὧν τοῖς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀποβλῆναι βούλομαι. τότε δὴ τῷ προσάγματος εἰσενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λείποντος τὰ ἀφεθέντα καὶ τὰ αὐθις εἰσαγομένων ἐνδεᾶ μὴ διασάλπιγξαν ἐτόλμησεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως. ἔτι τὸ αὐτοῦ φιλάνθρωπον. ἔτι τῆς φόρων δοθέντων ἅπασι ἀφορᾶν ἐπέλαβε τοῖς ὑπηρέταις τὰ τεταγμένα διαμετρεῖσθαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ξαπατίζειν. γνωμῶν δὲ τούτων, τελεσθέντος ἐν ἑβδόμῃ πάσης ἡμέρας τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ἐνῆν ξ καὶ υ τῆς λίτρας ἑκάστου. ἐπεὶ δὲ τῆς νηπίων εἰσπραξαντες οἱ διαπεμφθέντες τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἐν τῇ τῶν γενεθλίων ἡμέρᾳ τὸν φόρον ἐκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προσηκοντῶν. ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' ἐγένετο καὶ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν μεγαλοφρόνως, C
ἐπέλυσε τὸν δημόσιον ἐπιβολῶν καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς διάταγμα. ἦν γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσιν φρονόμοις, πάντα μὲν πολλῆς ἐπιμελείας ἐπιτέτευκται, διὸ καὶ τὸ τῆς εἰσόδου ἀπόγραφον καὶ τὸ τῆς ὑπηρετῶν καταστάσεως, καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἀποστολῆς ἀλλήλων ἀπαθημάτων, καὶ τὸ ὡς ἐκάστου καταπλαγῆναι, ὡς ἀκριβείας ἄτλου ἐστὶ τῷ τεχνίτῃ τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δεῖ τῆς κατασκευασμάτων ἔχοντι, τὸν ἐκάστου δημιουργὸν εἶναι δῆλον γνώριμον, τῆς μὲν τοίνυν D
εἰσόδους τὸ ἀπόγραφον, ὑπάρχει τοίνυν. βασιλεῖ μεγάλῳ ὄντι φιλοδημήτριος. πρεσβεύσατός σου ὦ βασιλεῦ, περί τε τῆς ἐπιλειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως σωαχθῇ, καὶ δεῖ τῆς ἀγωνιστικῶν ὅπως τῆς ἁγίας ἐπιμελείας τύχῃ, πᾶσι κεχρημένος δεῖ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῶν Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺ ἐπιμέλεις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἕπω τετυχηκέναι προνοίας. ἆρ' ἢ ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ ταῦτα σοὶ φράσαι, δικαιοφιλοσοφίαν γὰρ καὶ ἀπόρρητον νομοθεσίαν ἐστὶ συμβέβηκεν ὡς αὐτὰν θεῖ. διὸ δὲ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῆς ἱστορίας, ἐκ ἐμνησθήναι φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῆς κατ' αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὕστις, E
καὶ μὴ θέσιν αὐτὸν βεβήλοις ὁμοίοις ἀναφερεῖσθαι. εἰ οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῷ πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῆς βιβλίων σαφῆς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ καὶ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆς λαβόντες τῆς πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης οὖν εἰσάξεως γνωμθείσης, ἀ βασιλεὺς ἐπέλαβεν ἐπιστεῖλαι τῷ ἀρχιερεῖ τῷ Ἰουδαίων γραφῆναι. δεῖ τούτων, ἅμα καὶ πλῆθος ἄφραν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων ἀπολυτῶν αὐτῶν. καὶ πρὸς τὰ ἀναθήματα ἢ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἐπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀναπλήσεως τὸ πλῆθος. προστάξει καὶ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὸ ἀπολογεῖν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν ἃ περ αὐ ἐθελήσωσιν εἶδος ὑπερέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δηλώσαμεν δὲ τὰ καταπλάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiusdeferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec famè discrẽ cautum esset illis quoque, qui vel antè vel pòst cẽpti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: iussitque vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem & in mensarios regios. Quo facto, intra septẽm dies peractum est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexagintà talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quòd à quòque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam cis carnis negocium diligentiam reliquum faciens, scitè te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cùm sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. necesse est autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur rex, scribes Iudæorum pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes; dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionẽ iussit rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re scriberent, simúlque per easdem literas certiorem facerent de Iudæis pèr Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copiosam multitudinem: iussítque custodes arcarum in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi vsibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues sũma ꝑ equeretur benevolẽtia. Quo mortuo, superstite vnico filio parvulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatũ assũpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendiis conductorũ, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatũ adeptus sum, cùm in cæteros benignitate sum vsus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ supra c. millia in libertatẽ vindicaui, restitutis de meo preciis eorũ possessorib. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accessi, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita versam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificẽtissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoe, communibúsque liberis, nóstræ quoque res se habent optimè. Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocatáque concione eas legimus, testes pietatis qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia dignissimi. quæ scito nos tibi gratificaturos etiã si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te sororéque tua & liberis & amicis hostias obtulimu, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, vtque hæc legis versio tam felix tibi sit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ παρεισπέσαν τὸ αὐτηχαφον ἀ ὑπομνήσεως ἀ γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντα τιμὴν ἀξ ἀρτίας ἑκατὸν τάλαντα. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων μὴ δ ἀδελφος ὁ κ δίκαιος ἐπικληθεὶς, ἀλλά τε τὸ πρὸς θεὸν ἀνέσεβες κ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἄνουν. ἀποθανόντος γοῦν αὐτοῦ, κ πάππου ὑὸν καταλιπόντος ἀ κληρονόμα οὐσίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ἵνα ἐ τὸν λόγον ποιώμεθα, ἀ ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ πατὴρ ἐτίμησε, Ϲ τοὺς μὲ εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὡς μείζοσι μισθοφορίας, ποιῶ ἡμερώτατον ἐν αἰχμῇ σὺν αὐτοῖς, τὰ φρούρια κ τὰ τόπων φυλακὰς παρέθετο, ἵνα τοῖς αἰχμαλώτοις ὦσι φοβεροί. τῷ δ' ἀρχὴν ἐγὼ ὠφελαβὼν πᾶσι μὲ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα ἂ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δίκα μὲ μυριάδας αἰχμαλώτων δ ἐλυσάμην, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας λύτρα καταβαλών. τοὺς ἂ ἀκμάζοντας τῇ ἡλικίᾳ, εἰς τὸν στρατικὸν καταλογον κατέταξα. τινὰς ἂ τῶν φίλων ἐμοῖς κ τ ἐμῆς αὐλῆς πίστων εὗ δυναμένων, ταύτῃς ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τ ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο κ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος ἂ κ τούτοις χαρίζεσθαι, κ πᾶσι τοῖς κ' τιμὴ αἰχμαλώτοις ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνεύσαι, Ϲ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τ βασιλικῶν μεταχαραχθέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἱ Ϲ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, κ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτων διαλεξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα κ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν κ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν κ θυσιῶν κ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ. κ σὺ δ' ἡμῖν ἐπιστέλλων, πρὸς ὃν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσῃς κεχαρισμένα. ἀ οὖν ὑπῆρχεν τῷ βασιλέως κομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπηγράφει πρὸς αὐτὴν ἃ ἐν τῇ μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σῶν τε κ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης κ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τῇ δ' ὑπῆρχεν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. κ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτῇ, ἐμφανίζοντες ὅσην τὴν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν· ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῇ κ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. κ ἀργυρᾶς λ'. κ κρατῆρας ε'. κ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν κ εἰς ὑπηρεσίαν ὧν αὐ δέοιτο τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας κ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ κ παιδεία διαφέροντες, Ϲ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ ἡ τι ἂν δέῃ φύσιν, ὑπομνήσοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ὑπερβολὰς πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατεθείσας. δίδυς οὖν ὑπὲρ σοῦ κ τῆς ἀδελφῆς σου κ τῶν τέκνων καὶ φίλων θυσιάζομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἐχαρᾶ ἐποιήσατο γνώσεσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθεῖσά σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τῷ τε τὸν νόμου μεταγεγραφὼ, ὅτι συμφέρουσι τῷ σῷ λαῷ ὁ παρήνεγκε

ἐπιλέ-

ἀπολέξαμεν ἢ κ᾽ πρεσβυτέρους ἀνδρας ἐξ ἑκατὸν φυλῆς A
ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἢ τῆς
σῆς εὐσεβείας κ᾽ δικαιοσύνης τὸ, μεταχαράξαντα τὸν νόμον
εἰς ἡμᾶς ἀποστεῖλαι μετ᾽ ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων.
ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντεγράψεν. ἐμοὶ δ᾽ οὐκ
ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσ-
βυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ἐπεὶ ἐλεαζάρου πεμφθέν-
των ἁπλοϊκῶς. ἐν δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἀπο-
σολῇ. τὴν μὲν οὖν τοιαύτην τοῦ ἀναθημάτων πολυτέλειαν κ᾽ κα- B
τασκευὴν οὐ παρέλειπεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀνεπι-
τήδειον ἡγησάμενος διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βα-
σιλέως ὅτι τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον
δὲ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κ᾽ παρὼν
ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κ᾽ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμε-
λῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶχε γενέσθαι τοῦ κατασκευασμάτων,
ὧν ἐκέλευε ὡς οἷόντε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μὲν
ἰσοσθενείας ἴσως οὐκ ἀπαλλοῦσης τινὰ ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ C
βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅπως συγχύσειν
τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων. φρῶτον δὲ τὰ, ὡς ἐπὶ
τῆς ξαπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δι᾽ ἐννοίας ὁ
βασιλεὺς, ὑφ᾽ μεγέθους ἂν τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι
τὸ κατασκεύασμα. ὡσπέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τοῦ
ἀναπεπταμένου ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ξαπέζης, πόσον τὸ
ὄζιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι μ.
μαθὼν δὲ κ᾽ τὴν ὄσαν ἡλίκη τὶς ἦν, κ᾽ ὅτι αὐτῆς ὀλίγῳ D
πλείονα γένεσθαι, φήσας κ᾽ πενταπλασίονα τοῦ
ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθους βέλεσθαι κατασκευάσαι, φο-
βεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος ὅλως τοῖς
ὑφ᾽ βολῇ τοῦ μεγέθους γένηται. βέλεσθαι δὲ οὐκ ἀπα-
κεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς
τὰς λειτουργίας ἄχρηστα. κ᾽ ὅλα τοῦτο λογισάμενος
σύμμετρον κατασκευάσαι τοῦ πρώτου ξάπεζαν,
ἀλλ᾽ ὁ ὅλα παχὺν χρυσὸν, τοῦ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τοῦ
πρώτου ὑπάρχουσαν ὑφ᾽ βαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ κ᾽ τοῦ κάλ- E
λει τῆς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκεύασαι. δεινὸς δὲ ὢν
κατιδεῖν πρώτους παντοδαπῶν φύσιν, κ᾽ λαβεῖν
ὀπίσεως ἔργων καμπῶν κ᾽ ἁρμοδόξων, καὶ ὅσα δὲ ἄχρα-
φα τοῦ δύρσιν αὐτὸς παρέχων ὅλα τοῦ σωσεσιν, κ᾽
ὑποδείκνυς τοῖς τεχνίταις, ἐπέλυσε ταῦτα κατασκευ-
άζεσθαι. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τοῦ ἀκριβειαν
αὐτῷ ὑποβλέποντας ὁμοίως ὑπετελεῖν. ὑποσησάμενοι
δέκα ποιήσασθαι τοῦ ξάπεζαν, δύο μὲν κ᾽ ἡμίσους πη-
χῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς κ᾽ ἡμί- F
σους, ἐκ χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευὴν τῷ ἔργου ποιή-
μενοι, τοῦ μὲν οὖν σεφάνου παλαγίαν εἰργάσαντο.
τὰ δὲ κυμάτια στρεπτὰ, ἃ ἀναγλυφὴν ἐχόντα φοινοφόν,
τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τῶν ἔξω μερῶν μεμιμημένην.
τετρώνων δὲ ὄντων αὐτῷ, ἑκάστη γωνία τοῦ αὐτὴν τῆς
ἐκτυπώσεως εἶχε ὅλα θεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῷ, μίαν
κ᾽ μὴ διάφορον τοῦ ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τῆς
δὲ σεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ ξάπεζαν ἐν κεκλεισμέ-

Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit pontifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ rex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem. quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri; & comperta eius menſura quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia priorem priori facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant teſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes vt conuerſæ non aliæ, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. teſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur

νον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ᾽ ἔξωθεν πρόσημμένον, ἔτι μᾶλλον τοῦ κάλλους τὰ ἐργασίας ἐπιπεπονημένον, ὡς ὑπ᾽ ὄψιν κ᾽ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ κ᾽ τὸ μὲν ὑποχεῖ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξείαν συμβαίνειν γένεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελέων ἴσων ὡς πρόσπιπτόμενον τοῦ τοῦ μετεωρισμοῦ τῆς τετραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς κοιλίαις τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς ὡδήποτε, περόναις χρυσαῖς ὅλα τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς σεφάνης ὑπ᾽ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὡσὰν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἑκάστην πυκνῆς, αἳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τετραπέζης εἴλλυτο. ὑπὸ δὲ τοῦ ὡσὰν διατύπωσιν, σέφανον πρόσκαρον εἶ. τεχνίται,

hanc ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymatũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis varicgatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus,quæ vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret , certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ , à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam , & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile , crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ , quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντορδυλμένον , ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ σάχες ἀναδιδῶσαι, καὶ ῥοιᾶς ἀναπεπλεῶσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν φυομένων καρπῶν , ὡς ἐκάστῳ τὴν οἰκείαν τοποθετῆσαι χρόαν ἐξεργασάμενοι , συνέδησαν τῷ χρυσῷ σφῆκι ἄλλῳ τε ζωπυζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν ἐλίθωσις ποιοῦσα, καὶ ἡ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ ζωπύζης, εἰς ἑπαμφότερον μέρος ἔχουσα τὴν αὐτὴν τοῦ ποικίλειαν τέχνην ἐγλαφυρότητος θέαν καταπλουσιασμένην, εἰς καὶ τῶν χυμάτων θέσιν καὶ τινὰ τοῦ στεφάνης, μηδὲ τοῦ τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἀναλλατομένης χάριτος ἀμέτοχον. τινὰ δ' αὐτὴν ἄχει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν ἡ ὑπερκοσμήσεως ἀμετρίαν. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος πεντάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλης τῆς τοῦ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἵνα τε φορὰς καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέφιγγον τῇ ζωπύζῃ καὶ τινὰ στεφάνῃ, δι' ἃ τινὰ θέαν τοῦ κοσμηρίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τὴς ἀνάστασιν τινὰ τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τινὰ αὐτινί. ὑπὸ δὲ τῆς ζωπύζης, μείανδρον ἐξέγλυφαν , λίθοις αὐτοῦ καὶ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀσίεσι, ποικίλης ἰδέας ἐνδέντες, τόν τε ἀνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θεσσαυγάζοντας αὐτοῦ ἐκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τοῦ τε ἄλλων λίθων ὅσοι θελητοί δασοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι δέχεται τινὰ πολυτέλειαν τὴ φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μείανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς ἐδείκνυτο, ῥόμβῳ τινὰ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές , ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ χροιᾷ ἀλλήλων τὴ ἰδίας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θεωμένοις παρέχον τοῖς βλέπουσι. τοῦ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες οἷς κρίνα μεμιμημένας τὰς ἐκφύσεις , τοῦ πεταλων ὑπὸ τινὰ τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τι ἡ βλάστησιν ἐνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ἐξ ἀνθρακος λίθου παλαγιαία πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ὑποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἐχουσα. καθ' ὃ τὸ πᾶν ἔλασμα τοῦ ποδῶν ἱρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορεία τοῦ ποδῶν ἕκαστον , νασὸν αὐτοῖς καὶ πλήμματα ἀμπέλων συὴ βότρυσιν ἐκφύουσιν. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ θεὸς τὸ πνεῦμα δέχεται λεπτότητα καὶ τινὰ ἑπαίωα αὐτοῦ ἔκτασιν κινήμενα , φαντασίαν τε καὶ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητοῦ παρεῖχεν. ἐκαμήχησαν δὲ ὥστε τερπύχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τοῦ ὅλης κατασκευᾶσαι ζωπύζης, τὸ ἁρμονίας θεὸς ἄλληλα τοῦ μερῶν ἕτερα συνδεδεμένης , ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδ' ὁπωσοῦν θαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως ὑκ ἔλαττον τῇ ζωπύζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ δὲ ὅλον ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλὴν τὴν βασιλέως φιλοτιμίαν ἔδειτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τοῦ ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ χαλκοπῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τοῦ τεχνίτου συντελέσθη. ἀνεθέσαντος εἰ καὶ μὴ τοῦ μεγέθει τοῦ θεσπεσιωτέρου τοῦ θεοῦ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι ἀξιόλογος, τῇ μὴ τοιγε τέχνῃ , καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ ἀβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τὰ δὲ κρατήρων, χρύσεοι ἦσαν δύο. φωλιδωτὸν δὲ εἶχον ἄνω τοῦ βάσεως μέχρι τοῦ ὀμφαλώματος τὴν ζωίαν, λίθων καὶ σπειρᾶς ποικίλας ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μείανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνθέσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥαβδωσις ἀναγλυφὸς. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸν δισσοὺς ἐμφερὲς ἴους τοῦ χείλους ἀπείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀποίδη τὸ ἀνθεμωτὸν ἀνάπλησιν τὸ κάλλος. ἀνεστρέφετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κείνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χυσίαις εἰς κύκλον ἀνεπλεγμένης. τύποις μὲν οὖν χρυσέοις κρατῆρας, δύο φορέντας ἑκάτε-

ἐον ἀμφορίας τὴν κατασκεύασαν τ ξόανον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τ ἰσόπλουν τ λαμπρότητα πολὺ διαγλύτερον
γενόμενα, ὡς ξανοτέρας δι' ἀτόπων τὰς τ προσφερο-
μένων ὄψεις ὁρᾶν. κατεσκεύασε δ τούτοις ὁ βα-
σιλεὺς κ φιάλας λ. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσῷ κ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐσκίαζο φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ'
ἐγίνετο μὲ κ δι' τ ἐμπειρίαν τ ἐργαζομένων θαυμα- B
σίων ἅπτεσθαι τ τέχνης, πολὺ δ μᾶλλον ὑπὸ τ τοῦ
βασιλέως σπουδῆς κ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτί-
ζετο. ὁ γὰρ χορηγίας τὸ ἄφθονον κ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ κ τὸ χρησιμωτέρειν τοῖς
δημοσίοις κατασκεύασιν ἀπροφασίστως αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, κ τ ὅλην ἐργασίαν ἐπεσκόπει. ἄτοπον
δ' ἴσως τοῦτο τ τεχνικῆς ὕπομνείας οἱ θεοὶ τ βασι-
λέα κ τ τότε σπουδὴν ὑποκλέπτοντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελθόντα. ταῦτα μὲ τὰ πεμφθέντα εἰς C
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος ἀσπασθεὶς αὐτὰ, τ τιμήσας τοὺς κομίσαντας,
κ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζων, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ὡς δ ἠγωνιῶντο δι' εἰς τὴν ἀλεξανδρείαν,
ἀκούσας Πτολεμαῖος τ παρουσίαν αὐτῶν, κ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τ πρεσβυτέρων ἐλπιδώτας, δι' ὧν μεταπέμ-
πει τ ἀσφάλειαν κ τ ἀρετὴν τοὺς πρέσβεις. οἱ δ ἀφικό-
μενοι, τάς τε θήκολαις αἷς ἐκόμιζον αὐτὸ δῶρα τ ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, τ ὅσα φράζει ὑπὸ λόγων ἐπύθετο, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. καθ' ἕκαστον δ' ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τ ἱε-
ροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅτι τ ἑρμηνείαν τῶν
νόμων, τοὺς μὲ ἄλλους ἐς χρεῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, δι' ἑβδόμου τοῦτο ποιῶν καὶ
δι' τὸ ἔθος. οἱ μὲ γὰρ ὑπὸ ζώστων αἰτιῶν ἀφθέντες,
ἀπὸ πέμπτης ἡμέρας αὐτὸ προσῆσαν, οἱ δ πρεσβύ-
τατοι, ἀπὸ μιᾶς. τότε δίκην ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσεμένειν. ὡς δ προσῆλθον
μὲ κ τ δώρων οἱ ἡγούμενοι, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ E
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, τ τῷ διφθερῶν, ἃς ἐγεγράμ-
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς περὶ τ βιβλίων. ὡς δ ἀποκαλύψαντες τ σφ
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τ
ἰσχνότητος τοῦ ὑμένος, κ τ συμβολῆς τὸ ἀπερίγνωστον,
ἔσπευδε γὰρ ἥρμοσο, κ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάειν
ἔσπευ ἐχθὲς αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, κ μείζονα τῆς πέμψαντι, F
παρὸ ἅπαντων τῶν θεῶν, ἃ τοῖς νόμοις ἔοικε συμβίβηκεν.
ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἡδονῆς τῶν πρεσβυτέρων κ τῶν συμ-
παρόντων γίνεται τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι, φύσει τ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης τὰ τ λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δ τὰ
βιβλία δοθῆναι τοῖς ὑπὸ τ τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠ-
σπάσατο. διαμόριον ἐποιῶν ἕν πρῶτον πρὸς ὧν αὐτοὺς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους G
προσεπεῖν. τ μὲν οὖν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ἅπαντα ποιοῦσιν, κ κῦ πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δ ἡ αὐ-
τὴ ἔν τῆς παρουσίας αὐτῆς, κ τῆς νίκης, ἣν αὐτὸ
τοῦτο ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάσθησαν τε αὐτῷ αὐ-
τοῖς ἐκέλευσε, κ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δ ὑπὸ τ τῆς ξένων
ὑποδοχῆς τεταγμένος νικήσω, δωρεᾶσθαι καλέσας, ὃς εἶχε τιμὴν παρὰ τούτων προῖκα ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τιμὴν διαγωγήν. διετέτακτο δ τούτων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet argenti: & verò quæ uis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectãtium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam iunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accinit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea sciscitando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussíque libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum vitos salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrime. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia parārentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit. quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fatsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis trantiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis abluris manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

κ῀ γὸ πόλιν ἐκέλευσω, ὅσαι ἐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται θεοῖ τ῀ διάταν, ὡ τούτων ὑπομελόμενος. κ῀ κ῀ τὸ τ῀ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδρασκευάζετο, ἵνα τῷ συνήθει ξόπῳ τ῀ διάτης δυσχερέμενοι μᾶλλον ἥδιον ᾖ, κ῀ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοξίως ἔχον δυσχεράνωσιν. ὃ δὴ κ῀ θεῖ τούτοις ἐγένετο, δωρεᾶθεν ἅμα τ῀ θεῖ τ῀ βίον ἀκείβειαν, ὅτι τοῖς καθ' ἑσῶρος. συνέστρωσε ᾗ πάντα δ' αὐτῷ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. κ῀ δὴ μερῆ τ῀ κλισίαν ἐποίησεν, ἑπτὰς πρὸς ἀξιαντος τ῀ βασιλέως. τοῖς μ῀ ἡμίσοις ἐπέλδυσεν αὐτὰ χείρα καταλιθῶν. τοὺς ᾗ λοιποὺς, μῆ τ῀ αὐτ῀ κλισίαν, ἐδὲν ὑπολιπὼν τ῀ εἰς τοὺς ἀνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' ἑπτὰ κατεκλίθησαν, ἐπέλδυσε τ῀ δωρέσθεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τ῀ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ῀ ταῦτα ὑπηρετῶν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας κ῀ θύτας κ῀ τοῖς ἄλλους οἳ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραγενόμενος τ῀ ᾗ ὡδαγλυόμενον ἕνα ἁγιασάμενον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν. ὁ βασιλεὺς ποιησάμ῀ κατευχάς. ὁ ᾗ σὰς εἰς μέσον, ἠύχετο τ῀ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ῀ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτ῀. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μ῀ χαρᾶς κ῀ ὁσῆς ἤρθη. κ῀ παυσάμενοι, πρὸς δυσχέαν κ῀ τὴν ἀπόλαυσιν τῷ παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. δι᾽ λιπὼν ᾗ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόξεν ὑποχρεῶσα καιρὸν εἶ῀. φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ἕ ἕκαστον αὐτῷ, λόγις ἐπηρωτᾶ φυσικὰς, ἕ πρὸς τὴν τῷ ζητεμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων παντὸς ὑπονοσυῶ ὁ λέγειν αὐτοῖς προβληθεὶς διαφαρουώτων, ἡδόμενος, ὅσῶτον ἐφ' ἡμέρας ἰβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ ὅλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τὴν ὑ τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἓῆ μαθεῖν, ἀναγόντι τὸ ἀρίσ ἀφ' βιβλίον ὃ συνέγραφε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοῦ, ὑ μόνον τ῀ βασιλέως, ἀλλὰ κ῀ μνεδήμου τῆ φιλοσόφε προθυμία διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, ἕ διὰ τῆτ εἰκὸς ἕ τῷ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος ὑρῆσθαι, παύονται μὴ θεῖ τέτων ὅτι ζητοῦντες. γεγῆσθαι δ' αὖτ῀ τὰ μέγιστα τῷ ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγε ἤδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι δὲ παρ' αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύει τε αὐτοῖς, ἀνὰ ξία δεκαπέντε τάλαντα, κ῀ τοὺς ὑποκαταξύοντας ὅπῃ τ῀ κατάλυσιν. διελθόσῶν ᾗ ξιῶν ἡμερῶν, ὡδαλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτειος, κ῀ διελθὼν τὸ ἐπάξάδιον χῶμα τ῀ θαλάσσης πρὸς τ῀ νῆσον, κ῀ διαβὰς πρὸς τ῀ λόφυραν, περσελθὼν ὅπῃ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τ῀ νεόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν περασμάτων ἠρεμίας καλῶς ἐχόντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν αὖ δυνθείεν εἰς τ῀ ἑρμηνείαν τῷ νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὅπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἕνι μάλισα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκειβῆ ποιούμενοι, μέχει μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἐπεὶ δὲ ὅπῃ τ῀ τὸ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῷ πρὸς τὴν διάταν χορηγουμένων, κ῀ περσέτι τῆ δωρεθέι πολλὰ κ῀ τῷ παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, περσέταξε δὲ, αὐτοῖς παρέχοντος. ὡρωῖ ᾗ πρὸς τ῀ αὐλὴν ὡδαμνόμενοι, κ῀ τ῀ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπῃ τ῀ αὐτὸν ἀπίσσαν τόπον. κ῀ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ῀ καθαίρεντες αὐτοὺς, ὅτως ὅπῃ τ῀ τῷ νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγεγραφέντος ᾗ τῆ νόμε ᾧ τῆ κ῀ τ῀ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ῀ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτειος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ῀ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων κ῀ τῷ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτοις.

τὸ ᾗ

τὸ ἦ πλῆθος ἀπεδέξατο μᾶλ᾽ ἢ τοὺς δεξαμένους A
πρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἦ ἢ τὸν δημήτριον
τῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένον. παρεκάλεσάν τε δυνῶαι ἢ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱε-
ρεὺς ἢ τῶν ἱεραμείων οἱ πρεσβύτεροι, ἢ τῶ πολιτεύμα-
τος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας
ἐπήρτισαι ἢ διαμεῖναι ταῦθ᾽ ὡς ἔχει ἢ μὴ μετακι-
νεῖν αὐτά. ἀπάντων ἦ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὸν γνώ- B
μην, ἐπέλυσαν εἴτις ἢ προσγεγραμμένον
ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διασκοποῦντα τοῦτο ἢ
ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο προσ-
τάττοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμείνῃ. ἐχαρὴ μᾶλ᾽ οὖν ὁ βασιλεὺς ἢ ὅτι τούτῳ τ᾽ αὐτῷ προσῆρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἤδη ἦ μᾶλλον τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν διάνοιαν ἢ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ C
προὴς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ὕστε
ρος θαυμασῆς ἅπας τῆς νομοθεσίας, ὑδὲ ὕστερ τῷ
ἰσοεικῶν αὐτῆς, ὕστερ τῷ ποιητῷ ἐπεμνήσθη. ὁ ἦ δημή-
τριος μηδένα τολμῆσαι τῶν τῷ νόμων τούτων ἀναγρα-
φῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ ἢ σεμνὴν ἔ-
φασκε, ἢ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαν-
τες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς
ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τ᾽ διάνοιαν, πλείοσιν D
ἢ ἑξήκοντα ἡμέραις, ἢ ὕδε τὰς αἰτίσεις ἐξιλάσκετο
τὸν θεὸν, ὁπόθεν αὐτῷ γένοιτο τὴν ἀδιαφορουμένην
ὑπόνοιαν. ὁ μὲν ἀλλὰ ℂ ὅναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ᾽ αὐτῷ
συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, ἢ τοῦτ᾽ ἀνοίσειν
ὅτι κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαιτο. καὶ ὑποχόμενος
κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ἦ τῷ περὶ θεοδέκτου τοῦ
τῷ τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βεβλημένος ἐν
τινι διφθέρᾳ τ᾽ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυ-
θευμάτων, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἢ συνειδὼς τὴν ἀ- E
πίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομνύμενος τὸν
θεόν. ὕδε μαθὼν ἦ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὕδε τ᾽ δημη-
τρίου καθὼς προείρητ), προσκυνήσας αὐτοῖς ἐπέλυσε
πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν διφθέραν, ἵνα
διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας πα-
ρεκάλεσε συνεχῶς προὸς αὐτὸν ἐν ᾗ ἰουδαίας ὕδα-
γίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἢ προὸς τιμὴν τὴν παρ᾽ αὐτῷ,
καὶ προὸς τὰς ὑπὸ τῷ δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. F
νυμῶ μᾶλ᾽ γὰρ εἶ δίκαιον αὐτοὺς ἐπέμπειν ἔλεγεν, ἐ-
κεσίους ἦ προὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων,
ὧν ἥτε αὐτῷ ἔχει σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου
μεγαλοφροσύνη ὕδε ἀφεκτὸν ἐκανή. τότε μ᾽ ἂν ἐξέπεμ-
ψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ἕξεις, ἢ χρυσοῦ
τάλαντα δύο. ἢ κυλίκιον τάλαντον, ἢ τὴν τῆ συμπο-
σίου στρωμνήν. καὶ ταῦτα μᾶλ᾽ ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρή-
σατο. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δ᾽ αὐτῷ ἔπεμψε, G
κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, ℂ τὴν ἀκόλουθον αὐτῷ
ὑποσκευὴν, ἢ κυλίκιον τάλαντον λ᾽. προὸς τού-
τοις ἦ ἢ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, ἢ στέφανον διαφερπῆ, ἢ βυσσίνης ὀθόνης ἱσους ἑκατόν. ἔτι γε μὴν φιάλας ἢ
ξυβλία, ἢ σπονδεῖα, ἢ κρατῆρας χρυσοῦς προὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ᾽ αὐτὸν ἢ διὰ τ᾽ ὑποσόλων,
ὅπως εἴ τῷ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες προὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπάρχῃ, δεῖ πολλῶ ποιεῖσθαι τ᾽ μὴ τῷ
ἐν παιδεία τυγχανόντων σωυσίαν, ἢ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταπίπτειν. ἢ τὰ μ᾽ εἰς
δόξαν ℂ τιμὴν τῷ ἰουδαίων τοιαῦτα ὕδε πολεμαῖος τῶ φιλαδέλφου συνέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimam, & punitos eſſe quoſdã à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mentè motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quæ morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, quod fuiſſet circa res diuidas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulíſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis supplicium exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quē Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, vicerunt causam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirati non debemus neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

Ἔτυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν ἅπασι πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἀποικισθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἕως ἐτι νεῦ διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ἀφορισμένον τὸ, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῦ δήμου τοῦ ἀντιοχέων ἐν τῷ πρὸ πολέμῳ λύσαι προαιρουμένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, ἀνθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένητοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὶς ἂν καταμάθοι τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τοι πολλὰ πεπόνθασιν ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκατὸν πολεμιώτης ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ὀργῆς καὶ τῶν τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων ἀναπεισθέντων ἐκράτησαν. ὡς τε μηδὲν μηθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτοις χάριτος, μηθ' ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, συνδῦναι πρὸς τὸ λυσαι τὴν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀπαραμυθήτους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χαρισάντας δορὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' ὑπὲν ἐξαμαρτόντας, ὑ δίκαιον ὑποφερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἶδα μὲν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἐδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκε ἰωνὸς, ὁ καὶ θεὸς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιουντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συσάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρήσαντος αὐτοῖς νικολάε τῦ δαμασκηνῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτῷ κωλύζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάε ἱστοριῶν τὸ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν τρίτον καὶ τετάρτον. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' ἀγρίππα κριθέντων, ἐπ ἔσιν ἴσως θαυμάζειν. ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δ' ἄρτις καὶ τίτου τῶν μεγαλοφροσυνῶν εἰκότως ἐκπλαγείη, μῶν πόλεμον καὶ τηλικοῦτος ἀγῶνας οὐκ ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δ' τὸν λόγον ὅθεν χωρῶ ὅπερ ἐξέβην. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοῖς τε πολλὰ παραπεφῆσθαι τὰ γῆς αὐτῶν καταμύθης, καὶ τοῖς τῶν κοίλων συρίαν νεμομένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν πάτερα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς ἐ-

ὡς ἐκ νεὼς ἀπόλεπτον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶν κλυδωνος μεταξὺ τῆς εὐφορίας τῆς αντιόχου, καὶ τῆς ὅτι θάτερον αὐτῷ τετροπῆς τῶν πραγμάτων κείμενον. νικήσας μὲν οὖν τὸν πολεμαῖον ὁ αντίοχος, τὴν ἰουδαίαν προσήγετο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅτι οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὐτῷ προσέθετο. μετὰ πολὺ δὲ τὸν σκόπαν αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ιορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτοῦ τὴν στρατιὰν διέφθειρεν. ὕστερον δὲ αντίοχος χειρωσαμένην τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο ἰουδαῖοι καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πᾶσαν αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν ἀπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, χαρίζεται τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μύρτυρών τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν διάθοι πρὸς αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διήνεγκε παρασχεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. πρόθυμος δὲ ἦν τὰς ὑπηρεσίας τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτὸν χαρισάμενος, προελθὼν ὡς μύρτυρες τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ις τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τοῦ πτολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεφθάρη ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τοῦ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αντίοχου, τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν αντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορευόμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ὧν καὶ πλεῖον ἔχειν λέγοντες, καὶ μάλιστα δεῖ τιμῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανῆναι, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπου τὴν διήγησιν, πρόθυμοι πρῶτον τὰς ὑπηρεσίας τῷ βασιλέως αντίοχου. βασιλοῦς αντίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἰσχυρὰ τοὺς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπολειφθέντων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ προσηγμένους δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐδεξάμεθα, καὶ μὴν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον ἦν τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων ἦν καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αγυπτίων. κἄμοσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοῖς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκείναμεν δεῖ τὴν δυσέβειαν ἀπαχεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου τιμὴν, μυριάδων β, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς καὶ τὸν ὑπάρχοντα νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοέ. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆς ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ λιβάνου, μηδενὸς προσόδου μένος τέλους. ὁμοίως καὶ ἐν ταῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν δέηται ἱερὰ γίνεσθαι τὰ τοῦ ἱεροῦ ὑπηρετοῦντα δέοι,

A non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituique nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra B septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. C Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium mil- D lium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductãtem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degẽtibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo mil- E lia familiarum cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostratum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐν τῷ ἔθνους κ̣ῇ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δ̣ὲ ἡ γερουσία & ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ κ̣ῇ ἱεροψάλται, ὧν ἀφ̣ῆ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, κ̣ῇ τοῦ στεφανίτου φόρου, & τοῦ ἄλλου τοῦ ἄλλων. ἵνα δ̣ὲ τάχιον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νεῦ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμένοις, ἕως τριετείου μισθοῦ, ἀτελεῖς εἶ μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομέν δ̣ὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὡς τὰ αὐτῶν ἐπανορθωθείσας τοῖς βλάβοις. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγῆτε δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους κ̣ῇ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ̣ῇ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἢ μὲν οὖν ὁπισολὴ, ταῦτα προεῖπε. σεμνύνων δ̣ὲ & τὸ ἱερὸν, προέγραψε κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, προεῖχων τάδε. μηδενὶ ἔξον εἶ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν προέβολον εἰσιέναι τ̣ῦ ἱεροῦ, πρὶν ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἁγνισθεῖσιν ὄσῃ ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδ' εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγελείων ὄνων κ̣ῇ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων κ̣ῇ λαγωῶν, & καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ ἔχειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ̣ὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν κ̣ῇ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ὑπερτεθῆναι χρῆναι. ὁ δ̣ὲ τούτων τι παραβὰς, ὑποτινέτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἐγραψε δ̣ὲ μάρτυρῶν ἡμῖν δυσέβειάν τε κ̣ῇ πίστιν λύπην νεωτερίζοντα τὰ κ̣ῇ τὴν φρυγίαν, & λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελεύων ζεῦξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν & ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινας τῶν ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ἔτους. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ̣ὲ αὖ ἔχοι. ὑγιαίνω δ̣ὲ κ̣ῇ αὐτός. πυθανόμενος τινὰς ἐν λυδίᾳ κ̣ῇ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἠξιώσαμεν τοῦτό μοι δεῖσθαι. κ̣ῇ βεβουλευμένῳ μοι μ̣ῖ τῶν φίλων τὰ δέοντα ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια κ̣ῇ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας κ̣ῇ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ὅλῃ σκηνῇ μεταγαγεῖν. πεπείσμαι γὰρ ἄνους αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, διὰ τὸ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν δυσέβειαν, κ̣ῇ μαρτυρουμένους δ̣ὲ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οὖσα κ̣ῇ προθυμίαν εἰς ἃ θέλομεν καλοῦσθαι. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐρρώσθαι ὄντος τοῦ μεταγαγεῖν, ὑποχώμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ̣ὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἱκάστῳ, κ̣ῇ χώραν εἰς γεωργίαν κ̣ῇ φυτείαν ἀμπέλων. & ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἴσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μεξείθωσαν δ̣ὲ & ἄχεις αὐ τοὺς θαλάσσ̣ης λαμβάνωσιν, ὅπου εἰς τὰς τῶν θεραπόντων δαπάνας. δίδοσθω δ̣ὲ κ̣ῇ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμοτέρως παρέχωσιν αὐτοὺς τοῖς τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δ̣ὲ ποιῶ καὶ τῷ ἔθνους κ̣ῇ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. πρεσβεύσαντες δὲ πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήθω. εἰ μὲν οὖν τῆς αὐτοκράτορος φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους

μ̣ῖ δ̣

μὴ ἢ θύγατρα φιλίαν καὶ συνοδὸν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Αντίοχος ἐποιήσατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν δυνατὴν πλησιάσειν πρὸς γάμον, ὡς δὲ χωρήσας αὐτῷ τὴν κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας Β ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φερνῆς ἀνόμασεν. καὶ διαρριφέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τὴν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῆς ὁρισθείσης αὐτοῖς πατρίδας φορολογῶν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συμβαίνει δὲ πρᾶσσοντας πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὅτε ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος δὲ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανάσσης ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστάντα τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον. ἔδει ὁ ὀνίας, βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, C καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῆς ἰδίας, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἐνεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα προσέταττεν, ἠπάτο τὸν ὀνίαν, ἐκ δοσιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, ἐκ δασολαβῶν, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ D ὀνίαν ὑπὲρ τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἰωσήπου αὐτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου, ἀποσταλέντος φιλίου πρὸς πτολεμαῖον.

Cap. IV.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

E Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἐπὶ τὴν ἡλικίαν, δὴ σεμνότητι δὲ καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὸν μητρὸς τὸ τοῦ προσταχθέντος παρουσίαν, ἔτυχε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τὴν ἀσφαλείας τῇ πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος ἑκουσίως προεισήσειν διὰ τὴν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ μὴ τὴν λαοῦ τὴν προσασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, μὴ τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν ἐπιτυχεῖν. εἰ δὲ ἐρωτικῶς ἔτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ μὴ τὴν πατρίδα κινδυνεύσειν ἰδεῖν ἐκομεῖναι, μὴ πᾶν ὁπουοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, σωτηρίαν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἡ πάντων αὐτοῦ F G ὡδαχωρήσαι τὴν χρημάτων ἢ μέρους. τὴν δὲ ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ἐκποιεναμένῳ, μὴ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἐκποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν δὲ αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ προσβύσειν αὐτῷ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ ἐκεῖνος τῷ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ ἐκπρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν ὀνίᾳ τῷ θείῳ περὶ αὐτῷ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῇ ἀπὸ τῆς σκυθροποτέρας ἐλπίδος δέχεσθαι αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. προσβύσειν δὲ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Iosephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem accepetat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iter saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quod irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσας, ἠσπάσατο τὸν Ἰώσηπον. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἅρματος, ἔρριψε τε ὑποδέχεται τὸν ἀπὸ τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ ἀσπασάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ δὴ πολλαὶ ἡσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, ἀπέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φήσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησε θυμὸς πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, τοῦ προσδοκῶντος προσδεχόμενος, καὶ παρορμήσαντος εἰς ἄριστον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν αἰτήσαιτο παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχόντα αὐτὸν ποιήσειν ὑποχρεμένου. τὸ δὲ ἐλπισθέντος αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν προσβὰς ἐλθὼν εἰς τοῦ ἄριστον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τοῦ τοῦ ὀνίου ἀγναμψυχίαν, καὶ ὡς τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐπήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραπεσόμενος τὴν ἀμυρτημάτων τὸ πλῆθος. εἰ δὲ αὐτῷ πρὸς ἀτιμίαν. ἀμέλει τοσαύτην ὡς τὴν ἐγκαμμίων τοῦ νεανίσκου διατίλεσι χρώμενος ἀφειδίαν, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ πλεοπτέρων, προσλέγθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ὅπως παρέγοντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος δεξαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δ' ἀργυρίου πλῆθος ἀρχαῖον, καὶ τὰ πρὸς τοῦ ὑποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ σκεπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς ἀπὸ δισμυρίας δραχμὰς ἀναλωσάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς τ' συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅπου τοῦ τελῶν ὠνοῦ. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει ὑπάρχουσιν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι κ' τοῦ ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅπου πενία καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τ' ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τ' βασιλέα πολεμαῖον ἥκοντα, ὑπαντιόμενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένῳ δὲ τ' βασιλέως ὅπου ὀχήματος μ' τῆς γυναικὸς, καὶ μ' ἀθλιώτατος τ' φίλων, ἔξεστ δ' οὗ ὁ πρεσβεύσας εἰς ἱεροσόλυμα τ' ἀπὸ Ἰωσήπου ξενιδεὶς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθλιώτατος, δύθις ἐπαίει τῷ βασιλεῖ γνώμην, λέγων τοῦτον εἶ), ὡς ἐ ἀπὸ γλυφόμενος ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη τ' φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πολεμαῖος, ὁρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, τ' ἀναβαίνειν ὅπου τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθεζόντος ὡς τῷ ὀνίᾳ φεστομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ δι' τὸ γῆρας. ἐ γὰρ λανθάνει σε παῖδας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. πρὸς δὲ ἡμᾶς ἔσαι σοι τῆς νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἀπαδεσθαι. ἡδεὶς δ' ὅπου τῇ χάριτι καὶ διαφορᾷ τῆς νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἥδη πεπειρασμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἐντὸς τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλύσας ἐστιᾶσθαι, καθημένων ὅπου τ' ἐγιάσεως τ' ἰδίας ἔχων. ἠμοῦμην δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τ' βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ' Ἰώσηπον, ἀπιδῶς ἔφερον. ἐνιαυσίους δ' τ' ἡμέρας καθ' ἑαυτοῦ ἔμελλε τὰ τέλη πρᾶσθαι τ' πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τοῖς πατρίοις διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δ' τάλαντα συναθροιζομένων τῆς τ' κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς τ' φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῆς τελῶν. αὐτὸς δ' ὑπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τῆς ἀμυρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τοῖς οὐσίας ἐπιπέμψειν αὐτῷ. καὶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέθετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τὴν φερομένην αὐτῷ προσοδον· ὁ δὲ A
ὑπὲρ τῶν ὀφειλομένων φόρων, ἐρομένου εἰ μὴ τοῦτο, εἰ τοῖς ἐγγυησομένοις αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα ἀσφαλῶς ἀπεκρίνατο, δώσειν γὰρ εἶναι ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλούς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δ' αὐτοὺς οἱ πρῶτοι εἶεν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ πολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ B
τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν ἀγχῦρον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δόξαν ἐληλυθότας. οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης. ὁ δὲ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως στρατιώτας χιλίους, ἐξέπεμψε δέ τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. καὶ διαπεμπόμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συνήθειαν ἐξώρμησε. γνόμενος δὲ ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν C
τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παρεμύθιζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθεσιθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγονυῖα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος τὸ φρόνημα, καὶ τὴν παραγομένην ἐπαρείσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύμβιοι κατεπλάγησαν, D
καὶ δέος ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀπηνεμένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερεφυόντων δὲ καὶ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῶν, οὓς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ὑποτείνας τοῖς πρώτοις, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δόξαι E
τιμᾶν τὴν ὑπαρχοῦσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ἅπασι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας πρεῖν, φέρειμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἐπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος δι' αὐτῶν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κε'. πατὴρ F
μὲν γὰρ ἡγούμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ', ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην διὰ αἰτίας τοιαύτης. σὺν τῷ ἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγονι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥρᾳ ἔχουσαν, ὅπως αὐτῷ συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχησαμένης εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον διαφερόντως, ἐ- G
ραθεὶς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα. ἔδοξεν ἀγαθὸν γνώμῃ, παρασχεῖν αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν ὀρχηστρίδα, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγεν πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνωσθέντος πολλάκις, ἠρέθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δόξαι χωρίσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori reditum suorum addicturum se prius omittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, datum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui potthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatíque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, susceptoque etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã forte rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioseph⁹ collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioseph⁹ enim volens cognoscere quísnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobaro filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῷ ἠ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγανακτῶν ἐφ' ἁλουσῶν, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, & γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, & τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἀδελφὸν ἐπὶ τοιούτῳ ἐγκλήματι ὀφλεῖν. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τὴ φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, ἢ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ἦν ἐτῶν ἕξ ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν εὐδρείαν ἢ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὅτα πολὺ κρείττονα ἢ φθονηθῆναι δυνάμενον, τῷ ἠ ἰωσήπου γνώμῃ θελήσαντος τὸν αὐτοῦ υἱὸν πρὸς ἀρετὴν ἐπίφυτον, ἢ καθέναπερ πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύοντα τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας ἢ τὸ πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόητοι & ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῶν. μόνῳ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεσιωπᾶτα τὴν γῆν, ὑποκρύψας τοῖς ζευγατέρας ἱμάντας. ὁ ἠ ἡγούμενος ἐν τῷ τόπῳ & τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλατοῦ γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν ἠ καιρὸν ἡσυχάζοντος μὴ δεῖν ὑποπτεύειν ἐφεμένους τοὺς ὑποσαλευομένους, ἐπενόησέ τι σεμνότερον ἢ τ' ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲ κρέα τοῖς ἐργάταις δίνειμε. τεμὼν ἠ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποήσας ἱμάντας, ἐπέδυσε τούτοις τὰ ζευγεῖα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπείρας, ἰὼ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γεῦ, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τῷ φρονήματος, ἢ τὸν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπῃνέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τοῖς ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ. οἷς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἰὼν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγηθέναι, καὶ πάντας οἱ πρῶτοι τῆς συείας ἢ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τῷ παιδίου, μετὰ μεγάλης εὐθυμοδίης εἰς τὸν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο. τῷ δ' ἰῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ ἠ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, ἢ πρὸς τὰς ἰδιώτας συνουσίας ἀγεννέστερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ἠ ὑρκανὸν πέμπειν συμβαλλόντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν αὐτὸν ἰέναι. ἐπαγγειλαμένου ἠ πορεύσεσθαι, ἢ δώσειν χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἐπιεικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη τῷ παιδὸς τῇ φρονήσει. θαλίπτων δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτὸν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀπίσω τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν αὐ ὄψη καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἠ νομίζων δίκαι θαλάττων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρειὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, ἢ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἀ-

εἰς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, A
ἐκ ὄντα ἐλάττω τεσσαράκοντα ταλάντων. ὁ γὰρ ἰώσηπος
τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ προθεσμίας ἑκάστης καθ' ἣν ἔδει τὰ
βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἐγεγράφει τῷ ἀρίω-
νι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέ-
ρα Ϲ λαβὼν ὑπεξολίσθει, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμη-
σεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσι οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι
τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς B
δ' ὡμολογήμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ
ἀρίωνι τὴν ὑπεξολίσθησιν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα
βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα,
ἢ ὀλίγῳ τούτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν,
ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτους ζῆν διδάσ-
κοντι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτῷ συναγάγοι τὴν οὐσίαν,
ὡς παρὼν καὶ ζῆλος ὑπεθυμίας αὐτέχων ἐδήλου, Ϲ μι- C
μεῖσθαι αὐτὸν ἄξιον ἡγούμενος τὸν ἡγησάμενον. δώσειν
δ' ὑδὲν πλέον ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς
τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν
ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο
δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπε-
λύσῃ τὸν παιδὶ, σφόδρα γὰρ αὐτῷ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ'
αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπά-
τρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, D
θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὀκνοῦσιν πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸ τοῦ
πατρὸς, ὅτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ προσέτι δώσειν τὸν οἰ-
κονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέ-
λευσε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκειμένου τῷ ὀδόντι τοῦ βασι-
λέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὀξὺ παρ' αὐτοῖς κωλύων
τὸν ἡμιθνῆτα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν
ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. καὶ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὑδὲ
αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρεμήνοντα δῶρα κομίσαι E
τοῦ πατρὸς διεργάτην ἡμομένῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι
προσηκόντως ὧν προσέταξε. διαφέρειν δὲ ὑδὲν, ἢ
μικρὸν ἔφη τινὰ διαστῆσαι ἢ μέγαν. αὐ οὖν μὴ κολά-
ζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσδοκα τοῦτο τὴν ἀρχομέ-
νων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος,
εἰς γέλωτα ἐτράπη, Ϲ τῷ μεγαλοφρονεῖν τ' παι-
δὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς
διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ὀξὺν αὐ- F
τῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῆς δεσμῆς ἀ-
πελύθη. καὶ ξεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, παρέσχε-
το τοῖς βασιλεῦσι. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλο-
φρόνως εἰσίασαν διὰ τὸν πρὸς τὸν πατέρα τιμόν.
λάθρᾳ δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ'
αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γεφύματα δεδειπνημένους καὶ
ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δ' παρ- G
θένους τ' αὐτῆς τιμῆς ἑκάστου. κληθεὶς δ' ὑφ' εἰσίασιν
πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑπο-
καθημένου πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τὴν
ἐλπίδαν ὑπὸ τ' τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαγεμόντων.
τῶν δ' συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ,
ἀπέρριπτον γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σωρεύοντες ἐμπροσθεν
τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πληρώσαντα τὴν ὠμοκρεμῆ αὐτῷ ζάπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
πρὸς τὰ σπόμματα Ϲ τοῖς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδέδεκτο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακει-
μένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, ἔφη, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τού-
του σόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν ἐσύλησε, ὡς ἦν ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi múnera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit: sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem tomeis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex mitatus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in muuera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τῆ ῥίψαντος λόγον τῆ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι ζητῶν αὐτὸ ταῦτα ἐποίησεν, εἰκότως ἔφην ὦ δέσποτα. τοῖς μὲν γὰρ κυσὶν τὰ ὀστέα συὺ τοῖς κρέασι καταδίδοσθαι φύσιν ἔχει, πρὸς τοὺς παραπεμπομένους ὑπεβλέπετο, ὅτι μηδὲν ἐμπροσθεν αὐτῷ ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν ἔτυ γνομένην, πάντας ἐκέλευσεν ἀναπεσεῖν, τῆς δευτεραυλίας ὑποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑπούσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προὐβάλλετο, καὶ τῷ μὲν ἄλλα τὴν αὐλὴν δυνατῷ, τοῖς μὲν πατάζετο, τὰ δὲ τῷ οἰκετῷ ἀπεστωμυθεῖτο, τὴν μέλλουσαν δίδοσθαι τοῦ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῷ δὲ τοῖς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δίδοσθαι φασάντων, τοῖς δ' ἐξ ἀξίας κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῷ, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτῳ προσενεγκεῖν δωρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαλεπῶντα δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ ἰωσήπου, ἐπ προσευξόντος τῷ βασιλεῖ ὡς τὸν βραχύτατα τῆς δωρεᾶς, ἐξετάσας τὰ ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ἐ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐκ ὠήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοῖς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλους ἔτι ἐπ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ἔσι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς ὑπεκφυγεῖν τὸν ὀξ αὐτῷ κίνδυνον. τοῦτοις γὰρ ἐγκεφήνασαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχειρίσασθαι τὸν ὑρκανόν. πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀσπασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ἡδὺν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γνώσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, ἐπ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ διοικηταῖς, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαιρόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τοῦ παρόντος εἰδότος. ὁρμιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, καὶ ἐφόρτιζε δ' σκευοφορεῖα αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν συὺ αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. παραγινόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, θύσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φοβούμενος τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πονηρίας καὶ πραγμάτων ἀθέτων, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

ἔτεσι ἐπὶ κ᾽ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δ᾽ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παρ᾽ αὐτοῦ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔστειλε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι τοιοῦτον.

Κεφάλαιον ε.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γραφῇ τινὶ, δεσμὸν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ κἀ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τάδε ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἐξόμεθα. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα δέ ἐστι τετράγωνα. σφραγὶς δέ ἐστιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα πρὸς τὸν λακεδαιμονίων βασιλέως, τάδε περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τοῦτο συνῆψε. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἀναβὰς μὲν οὐκ ἔτι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. περιοδεύσας δὲ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἄραψας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βαρὶν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῷα παμμεγέθη ἔστησε. περιήγαγε δὲ αὐτῇ βάθρον μέγαν καὶ βαθύ. ἐκ δὲ κατ᾽ αὐτικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ μεταίχμιον, ἀπήλαγε πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔστεγε οἴκοις ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτας ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ κατέρχεται ἐκ τῶν ὀρῶν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν ἀπηλαίων, ὥστε ἕνα δι᾽ αὐτῶν εἰσιέναι κατὰ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ᾽ ἐπίτηδες ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. περιῳκοδόμησε δὲ κατὰ μεσόγειαν διαφερούσας, αἳ καὶ ἐδαφίοις ἐκόσμησε παμμίκτοις. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ὁ μεταξὺ τῆς ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὑπὸρρων τῆς ἐσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ὅλη ἔτη ζ'. πάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος ἐβασίλευσεν τῆς συρίας. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ᾽ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ὑπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτῇ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ὑπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν.

per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat. V.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangulæ scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vitta Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomēto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων ἦν ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς ἢ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχόντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ, πρὸ τοῦ τοὺς Ἄραβας αὐτοῦ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem innocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontificatu, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vius fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Prolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

B

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ἐν δυσὶν Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' οἷς ἐπεκαλέσατο αἰτίοχον.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦτον ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι ὤν, ἀπὸ τοῦ πρὸ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. Ἰησοῦς ἦν, οὗτος γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, προτραπέντος αὐτὸν τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ ὄντι τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, ⁊ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ Ὀνίας ὠνομάσθη Μενέλαος. σασιάσαντος οὖν τοῦ προτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διχανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ὑπὸ τῆς μοχθηρίας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὃ ⁊ πονήμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν δοῦναι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τῶν ἀϊδίων πρεπομένην ἐπεκάλυψαν, ὡς αὖ εἶεν καὶ τὰ πρὸ τὴν ἀπόδυσιν ἕλληνες. τάτε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος ἢ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρεύσης καὶ τέρπον, ὅτι τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δεῖ τὰ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρόσφορα πολεμεῖν δυναμένων. ὁρμήσας οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλείστου, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. ⁊ ὁρμήσας ἐν τοῖς πρὸ μέμφιν τόποις, καὶ καταχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπι τὸν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δὲ ὑπὸ ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅλης Αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τὸν χώρας, καθὼς ἤδη που ⁊ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τι τῶν τότον βασιλέα, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ δηλωθήσεται ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τοὐπὶ ἀκριβὲς αὐτῷ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'.

Ὅτι στρατιώτης ἀπὸ τοῦ ἱππικοῦ ὅπλα ἱερόσυλα, τὴν τε πόλιν καταλαβὼν, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolymam exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

ΥΠοστρέψας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου δείσας τὸ τῶν Ῥωμαίων ἔθνος, ἐπὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ Σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, αὐτοῖς ἀνοίξασιν αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῶν ἐκείνου πραγμάτων ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων ἔθνους, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτη δύο τῶν ἑκατοστῶν καὶ τεσσαρακοστῶν καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν, Χασλεύ, παρὰ δὲ Μακεδόσιν, Ἀπελλαῖος, Ὀλυμπιάδι ρνγ', μὴ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσας τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ φθάσαντος εἰρήνῃ ἀπάτῃ φθεῖραι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, διὰ τὴν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ὅσοι τὰ ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλὰ διὰ πλεονεξίας, χρυσὸν δὲ ἐώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῆς ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμενε τοὺς φόβους ἐκείνους αὐτῷ ἀποδοὺς παρρησίαν. φθείρουσας οὖν τὸν ναὸν ὡς μὴ τὰ σεμνὰ τοῦ θεοῦ βαφέσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῆς καταπετασμάτων ὑποχόμβους, ἅπερ λεῖα ἐν βύσσῳ καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέσα τοὺς Ἰουδαίους διὰ τούτους πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ ταῖς καθημερινὰς θυσίας αἳ προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τὸ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὸν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπιφανεστάτη τοῦ ἱεροῦ. καὶ δὴ ταύτην αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔθνος δὲ ἦν τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον καὶ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὁπλιτῶν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῷ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ὑπ' αὐτοῖς οὓς καθημέρας ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ φθείρειν μήτε αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπλήστους εἶναι τοῦ ταῦτα ποιῶν ἀρεθεῖν. κατέστησε δὲ καὶ ὁπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μᾶλλον ἔκοντι, οἱ δὲ διὰ ἐλευθερίαν τὴν ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διέτασσε. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς δύσφυεῖς, οὐκ ἐφέροντο αὐτῷ, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τὰς τιμωρίας, διὸ καὶ πειθομένους ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ δὴ τοῦτο κατὰ πάσας ἡμέρας ἀναζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulchertimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

VI.

lacerati corpora, viui adhuc & ipnantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant à crucifixorū parentū ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali malè peribāt. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hūc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatu: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, volunt nos in cōmunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærētibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

Cap. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τοῦ βασιλέως πρόσταξιν ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοῖς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ἔτι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμάρειται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, οὐκέθ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ) συγγενεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἰῶ δεσπόται, δηλώσαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἄποικους, καὶ περσῶν, καὶ γὰρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀπόκοχον πρέσβεις, καὶ δηλοῦν, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παραλυθέντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὲ δὲ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρείας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέπουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερὸν ἔξιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, πρὸς ἄξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεσοδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσάπτουσι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ζῆν καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. προσαγορεῦθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλλήνιου. ἡδομένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲ ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῷ σαμαρείτῃ δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευόμενοι ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχοσαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀφειωμένοι χρώμενοι ζῶν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῆς αἰτίας, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύθηναι διὸς ἑλληνίου. Ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεσοδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῷ καὶ πεντηκοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ιὴ.

Κεφάλαιον ὀγδοον.

Ως αἰτιόχου κωλύσαντος τοῖς πατρώοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμοναίου παῖς ματθίας καταφρόνησε τῶν βασιλέως, καὶ τοὺς αἰτιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἰῶ δέσποτα, ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ ἐ. ἰωάννης, ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐαρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπφοῦς. οὐδὲ οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν καθαίρεσιν τῆς πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸ πλῆθος τὰς συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδιείμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισαμένων ὅπως τῶν ποιεῖν αὐαγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δέκα ἢ τὴν δόξαν, τήν τε ἄλλα, καὶ δέκα τὴν ἀνδραγαθίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοκαθέρχειν τῶν θυσιῶν, καταλυθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δέκα τοῦτο τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, εἰ καὶ εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτόχου πρὸς ἀγῶσιν ἢ δέκα φόβον, ἢ δι' ἀναρέσησιν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὸ προστάξεν αὐτίοχος, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸ στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆ, ὃς ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλεν αὐτέκραγμα, εἶπε ζηλωτὴς ὢν τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπείθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐχώρησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποήσαντες μὴ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀπλαίοις δήμον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχεν συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονέντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ὅπλων ἐν τοῖς ἀπλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῇ δὲ ἀμυνέσθαι δέκα τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὧδε βλῶναι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχαῖον γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῇ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπεπληθότες τοῖς ἀπλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποήσουσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῷ δὲ ἐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, ἕτοιμος ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις ἔστιν ὅτε δήσασθε μάχεσθαι. ποήσας ἐν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοὺς τε ὁμοεθνεῖς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμύντοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ἐνεχείρησε διὰ πόνου. πολλοὶ γὰρ διὰ φυλάβειαν διαφάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπεριτετμημένους, ἐπέλασε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅπη τῶν κωλύσειν καθισαμένους ἐκβαλών. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπίσων εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ ἀδιστάμενος αὐτοὺς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἄπειμι

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibique victitabant in speccubus. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa- VIII.

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem opperiri, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1.Macch.3 HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, eiecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda inora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

τὴν τ' εἰμαρμένης πορείαν. ΩΔιατίθεμαι ἡ ὑμῖν, τοὺμὸν φρόνημα, καὶ ΩΔιαγγέλω μὴ ῥᾳθύμως κακοὺς αὐτοὺς φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ' τοῦ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης στρατηγέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴχεσθαι τ' παρ' ὑμῶν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ὀλιγωρίαν ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης Ϲ αἰφνης ἐπάνω γενέσθαι τὰς ψυχὰς ἕτοιμους ΩΔασκιάσμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὖ δέη. λογιζομένους τοῦθ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψεται. τ' δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, Ϲ τ' ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζῆσεσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπίνηρα, τῇ δ' τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἃς ἐφαδένδας ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τ' δόξαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ οἰκεῖν γὰρ αὐτῷ ἀπολιπεῖν τ' βίον. μᾶλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ' εἰκοντας ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι τ' ἀρεταῖς. Ϲ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σωφρόνει πρεσβύτην, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν σοφὸς συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μακκαβαῖον δ' τ' στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος σοῦ ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσέσθε δ' καὶ τοὺς δικαίους Ϲ θεοσεβεῖς, καὶ τούτων δύναμιν αὐτῷ αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παροῦσι, καὶ τ' θεὸν δεξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῶν λαῶν τ' ἰδίαν ἀπασώσας πάλιν τὴν ἐξ ἔθους συνήθειαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ὑπ' ὠσδείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τ' βασιλείαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο· ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν Ϲ τ' ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ' χώρας, καὶ τοὺς ΩΔανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθαίρεσιν ὑπὸ παντὸς μιάσματος τ' γῆς.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς αὐτίοχου στρατηγὸς Ἀπολλώνιος ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττᾶται καὶ ἀπόλλυται.

ΤΑῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς Ϲ τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἡ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ' θαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τ' κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, Ϲ δύναμιν ἤδη προβεβλημένος πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσπέμψας ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα ΩΔανομοῦντας, πρέπειν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσπαλέξας δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅτι τ' ἰούδᾳ παρῆκτο. προσελθὼν δ' ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας

ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ συμβαλεῖν παραχρῆμα, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην ὀλίγῳ τι πλείονας τὸ πλῆθος ἢ διὰ ἀσπίδων, ἔτι δὲ ἀσιτίαν, νήστεις ὄντας γὰρ, ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι μὴ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν ἔφασκε δεῖγμα τοὺς προγόνους, οἳ δι' εὐσεβείαν μὴ τὰ πρὸ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἡττήσαντο μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σπεύδειν. μὴ συμβαλὼν, φέρει τοῖς σύσσοις. πίπτοντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὑποκειμένης. ὀκτακοσίους δ' ἔκτειναν τῶν πεδίων, κτείνει τῷ πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν Φαλαίαν.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant e hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ ἥτται.

Cap. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβὼν, ἡτοιμάζετο πρὸ τοῦ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διεκείμεις, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδοξος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὰ περαῖα πορεύσεις, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Εὐφράτου ὁρῶν καὶ τὰ κατόπιν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου διήκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἐφῆκεν μὲν τὸν αὐτοκράτορα τὸν υἱὸν αὐτοῦ μὴ πάσης φροντίδος, ἐπετέλεσε ἕως αὐ ἐφηβήσῃ. κατασφραγίσας δὲ τὰ ἱερὰ, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ ἐξαπορησαμένους, ἀφανίσας τὸ ἱερόστολμα, καὶ τὸ χρυσοῦν αὐτοῦ ἀπολέσας. ἐπὶ ταῦτα μὲν δὴ εἶλας τῆς λυσίου ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὰ περαῖα ρμζ' ἔτει. καὶ διαβὰς τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ἐπιλεξάμενος πολεμιστὰς τοὺς δυνατοὺς καὶ νικάσορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῆς τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ πρὸς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας δ', ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχρις ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπέδευσαν). προσεγένοντο δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς περιοικούσης χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περιφυγόντων ἰουδαίων. ἔτι γε μὴν καὶ τῆς ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲ νομίζοντες ἅς δώσουσι τοῖς ληφθησομένοις, ἀργυρίου δὲ καὶ χρυσοῦ πολλοῦ αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταφρονήσας, ἐπεκάλει τοῖς οἰκείοις στρατιώταις θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῇ θεῷ, τῶν ἱκετηρίων τοῦ πατρίου νόμου, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ συνήθες αὐτῷ χῆμα τῆς ἱκετείας περὶ τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑποδείξαντας, οὕτω θυσπεσίως προσπεσεῖν αὐτοῖς τὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsque Emmaum vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agrosr ecens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias neminc in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac tumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in turum receperunt. Iudas verò

1. Macch. 4

ἀλλὰ τάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτερον, καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ ἀπεπαμένους, ἵνα μὴ ἄλλῳ τινὶ τῶν τοιούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιμπάνωσιν μάχοντας, κατασὰς τοιούτοις παρρησίᾳ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς ἀνδρείαν καὶ καλὴν καταφέρησιν καταλέλειπται. νῦν γὰρ ὅτι ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τινὶ ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἵνα καὶ δι' αὐτοῦ ἅπασιν ἀγαθοῖς ὦσιν, ἡμῖν οὐκ ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι πολυετεστέραν εἰς συμβέβηκεν. ὡς οὖν εἴ τῳ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, δεῖ ἕν ἵνα ὁ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τινὶ πάτριον συνήθειαν, ἢ τὰ αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲ ἀνέρμα τοῦ ἤθους ὑμῶν ἀποληφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡνιόμενον, ἕτοιμος ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δὲ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τινὶ δόξαν καταισχύνειν πάντες ἀκοτε. ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν ἅπαντες τὰς ψυχὰς, ὡς ἄριστον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ἐκπαθαρσίων τινὶ στρατιᾷ ἔλεγε. περὶ δὲ πολεμίων, πεμφαίτων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως δόξῃ ἐν νυκτὶ ἐπιθέσῃ τῇ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες αὐτοῖ παρὰ τῶν περφυγότων Ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ Ματθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιθέσειν, καὶ ταῦτα ἀπρομηθίᾳ αὐτῶν τὸ δυνάμεως. καθ' ὥραν ἦν δειπνοποιησάμενος, ἐκ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὅπι τὸ στρατόπεδον, δι' ὅλης ὤθισε τῆς νυκτὸς ὅπι τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. ἐκ δύρων δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς ἐχθροῖς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορδυθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μὲν χιλίων φαύλως ὡπλισμένων δὲ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτα πεφυγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, προεξεφάμενος τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖ, καὶ τὸ θεῖον ἤδη που καὶ τοῖς ἔτυσι ἔχουσι τὸ κατ' ἐμοῦ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκαν, ἀγασάμενον αὐτοῖς τὴν δυψυχίας, ἐπέλθετε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ὁ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν δύνοιαν καὶ ταραχὰς, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐθις αμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς τρεῖς χιλίους. ἰούδας δ' τῶν μὲ σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ἀπολυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ ἐκ μάχης ἔτι πρὸς γοργίαν καὶ τινὶ σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δ' ἐκείνων, τότε σκυλεύσεσθαι ἀδείας ἔλεγεν, τὸν μόνον ἔχοντας καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι δ' αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἰδοὺ πρύφαντες οἱ γοργίου τὸ μὲ στρατιᾶς, λιὼ ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένον, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεφαρμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦτ' ἔτυς ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ ἐκ μὲ ἰούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμους κατιόντα, καὶ αὐτοὶ διέστησαν εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς χορηγίας στρατιᾶς ἐπιμάχων, A
ἀποστρέψας ἀνῆρεῖτας τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑακίνθου λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χάριν, καὶ ὕμνων τὸν θεὸν ὅτι τοῖς καταφρονουμένοις. οὐ μικρὰ δὲ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῆς ἐπιστρεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλέκτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λα- B
βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὸν ὀρεινὸν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν ἐξάμβως, συμβαλὼν τοῖς πρωτοστάταις τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνήσας αὐτῆς ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐμπίπτοφοβος. ἀμέλει καταγνοὺς ὁ λυσίας τὸ φρόνημα C
τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν ἐὰν μὴ ζήσουσιν ἐλευθέροι, καὶ δείσας αὐτῆς τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυὰ, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὡς μεγαλαυχούμενος μετὰ μείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῆς αὐτοχειρ. τῆς βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας συναγαγὼν ἔλεγε μετὰ πολλὰς D
νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ ὠδηγούμενος μεταξὺ τοῦ πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατατεπορησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐξ ἀγροῦ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὑπελάμβανος δὲ πυρὰς τῆς αὐτῆς στρατιᾶς, προστάξει τούτοις ἐκπολε- E
μῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὖ αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῆς ἁγνίσειε. καθαρὰς δὲ ὑπομελῶς αὐτὸν, εἰσκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, θυμιὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ ἐπὶ τὰ προπετάσματα τῆς θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων οἰκοδόμησεν, ἐκ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ ἐικάδι τοῦ χεσ- F
λαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅπι τὰ λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπι τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅπι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν μετέστησεν αὐτῆς ἡ ἀγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν δὲ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἑξαμηνίαν τοῦτον ἔτε- G
σι συνέβη τρισίν. ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ ἐκάστοτε ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγίνετο, πέμπτῃ δὲ ἐικάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγίνετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' δ' καὶ δ'. τὴν δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γίνεσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητείαν, περὶ ἣν καὶ ἡ ἐξομολόγησις αὐτῆς. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑόρταζε δὲ Ἰούδας μετὰ τῆς πολιτῆς ἀπάντησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδεμιᾶς ἀπολιπούσης ἡδονῆς εἴδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατεδωκῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

fine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææ ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocaustomata immolauerunt: ídque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparari cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundaris deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferétes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cùm quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incédit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm XII. vicinæ gentes ſenſére eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiétes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

τὸν θεὸν μὲ πᾶσι, αὐτοὺς ἢ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῦ τὰ ἀναπέωσιν τῆς ἐθῶν πάτρων, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐρημίᾳ γλυμένοι τ' θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὰ ἀνάκτησιν τῆς πρὸς τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὰ ἑορτὰ ἄγομεν καλοῦντες αὐτὰ φῶτα, ὡς τ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτας ἡμῖν φανεῖσαν τὰ ἐρημίαν, τὰ προσηνείαν δίδωμι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὰ πόλιν, ἐ πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῆς πολεμίων πόρρωσι οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τ' Βηθσούραν ἢ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ φρουρίᾳ αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι. τούτων ὕτω γλυμένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὰ ἀναζωπύρησιν καὶ τ' ἰσχὺν τῆς ἰουδαίων χαλεπῶς ἐφερε μένα, πολλὰς ἐπισωρεύσαντα δηϊοτῆτας· ἐπέδραις ἐ ἐπιβουλαῖς αὐτῆς ἐγκρατῆ γλυόμενα. πρὸς τούτοις πολέμοις συνεχεῖς ἐφέρων ἰουδαῖς, ἐπέχειν αὐτοὺς τ' καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. καὶ τοὺς ἠσαὺ ἢ υἱοῖς ἰδουμαίοις κατ' ἀκραβέττιναν ἐπιπεσὼν, πολλοὺς αὐτῆς ἀπέκτεινε ἐ ἐσύλησε. συγκλείσας ἢ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν βαανὶ λοχῶντας τοῖς ἰουδαίοις, πρακαθίσας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῆς ἐνέπρησε, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην ἐ πολυανθρωπον ἔχοντας, ἧς ἦρχε τιμόθεος, καὶ τούτοις χειρωσάμενος, τὰ ἰαζὼρ ἐξῃρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὰ πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὰ ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γενόμενα τῆς ἐθνῶν ἀναστροφέντα, συνάθροίζεται εἰς τὰ γαλααδίτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρείοις αὐτῆς ἰουδαίους. οἱ ἢ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλει ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγεσαν. ἀπαγγωσκομένων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ τ' γαλιλαίας ἄγγελοι ἐλθόντες σημαίνοντες· ἐπιπεπτωκέναι τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῆς ἀλλογλώσσου τῆς γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιϛ'.

ὁπῶς στρατεύσαιμοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας καὶ τὰ γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ὠφελήσαν αὐτῆς.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰ τῆς ἀγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲ τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τειχιλίοις τῆς ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μὲ στρατιᾶς ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τὰ γαλααδίτιν. κατέλιπεν ἢ, ὅπῃ τῆς ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τ τὸν ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, προσάξας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπιμελῶς τ' ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων ὡδηγούμενος εἰς τ' γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τ' πυλῶν τ' πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῆς ὡς πρὶ χιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῆς ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῆς ἰουδαίους, καὶ τὰ ὑποσκέλιὰ αὐτῆς ἐπαγόμενος, εἰς τὰ οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας ἢ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ὁδεβαίτας τὸν Ἰορδάνην A
ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τεμὼν εὐθυπορήσαντες ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι καὶ συντυγχάνουσιν. ὧν δηλωσαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι,
ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι ὅτι
τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πείσαντες ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ B
προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τὴν βοσόρραν κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διατρομμένης δὲ νυκτὸς, ἡ δὲ ἕτερος ἐπέχει,
ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὅτι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προσπελάζομεν τὸ
χωρίον τιμοθέῳ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἕως ἐπ'
αὐτὸ προήλθετο. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι C
προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοῖς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοῖς δὲ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
καὶ συγγενῶν δρομαιοτάτην προθύμως, εἰς τοὺς
ἐναντίους τὸ στρατὸν διαπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μα-
χαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ προέπεσον αὐτοῦ τῆ ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύμα-
τος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διαπορεύ-
σας δὲ εἰς μάλλου πόλιν ἥτις λεγομένη τῶν ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτίνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπί-
πρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βο-
σορ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος κα-
τασκάπτει. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ τιμόθεος E
δυνάμιν μεγάλην συναγαγόμενος, καὶ συμμά-
χους ἄλλους τε σφόδρα λαβὼν καὶ ἀραβίων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπικρις. πόλις δὲ ἐστὶν αὕ-
τη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβά-
λοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. F
διαβαίνων γὰρ ἦν αὐτοῖς προὔλεγεν. ἰούδας δὲ
ἀκούσας σφόδρα σπεύδειν τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν
ὅτι τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρ-
ρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπανα-
πίζοντας αἴρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ πολλοὶ μὲ αὐτῶν διέ- G
φθασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος,
συμφυγόντες, ἤλπισαν τὸ ἕξεσθαι σωτηρίας. ἰούδας
δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπεραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἅπαντα, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι πρὸς τὴν ἐφρὼν ὄνομα, ὅτι τὰ ὁδοῦ χειμάρρου, καὶ ἔστι ἄλλως αὐτοῦ ζαπομένῳ βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστι ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας
ὑπεξελθεῖν αὐτοῦ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὰ διέξοδον ἐπετήμον-
τος, μὴ πθομένων ἢ τὰ ἐμφράγων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτῶν καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δὲ ἡμέρας
καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppibum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquãtò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam: ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste consererent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitionès eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

A B C D

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Mach. 6.*

EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præduitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalopolitẽ,

E F G

αὐτὴν ὁδὸν ἔχει. τοῦτο δ' ἰὼν τὸ πρόσθεν μὲν πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῷ βαδίζειν τῷ νεκρῶν. διαβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, ἔνθα κεῖται καὶ Βησσαν πόλις βαθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρῆλθόντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνοδοῦντες καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ὁλοκαυτώσεις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστήρια θυσίας ὑπέρ τε τῆς κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. ἐδόκει γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῇ ἰουδαίων ἀπίθανον. ἰώσηπος δὲ ὁ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης ἐν τῇ γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἐκφέρεσθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τὸν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. γοργίου δὲ τοῦ τῆς ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γενομένης διχόθεν δὲ ἐπιβάλλουσι τὰ στρατεύματα, καὶ φεύγοντες ἔχει τὴν ἰουδαίας ὁρῶν διώκοντ). σωίβη δ' αὐτοὺς τὸ πάθημα τοῦτο ἐκδικήσασιν ὧν αὐτοῖς ἰούδας ἀπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ τοῖς πρὸ τὸν ἰώσηπον καὶ τὸν ἀζαρίαν πάθος θαυμασθὲν ἂν τις, ὁ σωπῆναι εἰ ἐκδικήσουσι τι τῆς ἐπεσταλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοῖς ἰδουμαίοις ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπέκειντο παντάχόθεν αὐτοῖς, μιλύτε χεβρῶνα πόλιν καθαιρεῖν, ὅσον ἰὼ ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐβδόμῳ τ' ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισαν πόλιν. εἶτα ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν καμόσαντες, εἰς τ' ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν,

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αντιοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐπολέμησεν ἐν περσίδι.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἀπόχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ἔνδ). ἔτυχε μὲν ὅπλα τε θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιτηδείως τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῆς δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγήντων τὴν ἔφοδον αὐτὸ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, διαπορεύεται τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς διαβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅτι τῇ ἡμιμορίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τὴν τῆς στρατιᾶς ἥτταν, ἃς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τ' τῆς ἰουδαίων. προσχθομένῳ οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ παρούσῃ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν ὖσαν ἐμήνυε, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεσύλησε, συλήσας τε τ' ναόν, καὶ τοῖς θεοῖς καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλιον. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑποθανεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, βεβλημένα τὸ τ̃ ἐν Περσαις ἀρτεμιδος ἱερὸν συλήσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβλασφήμον, οὐκ ἔστι πίστεως ἄξιον. εἰ δὲ δεῖ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταγνῶναι τ̃ βίον ἀντίοχον ὕστερον, πολὺ πιθανώτερον δεῖ τ̃ ἱεροσυλίαν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναῶν τελευτῆσαι τ̃ βίον. ἀλλὰ σφῶν μὲν τοῦτο ἡ διαφέρομεν, τῷ ὑπὸ τοῦ μεγαλοπολίτου λεγομένῳ αἰτίαν, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσθαι.

A

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δ' ἀντίοχος πρινὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπέλυσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς φειδέσθαι τ̃ ἀναξοφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δ' ἀντίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς ἔτει. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τ̃ ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιφέροντες οἱ φεύγοντες, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δ' ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ὑπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ' τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφέρεσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦτ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, οἷς δ' προσέταξε ταὐτοῖς ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῶν βασιλέως καταστάντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια προφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατόσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μ', ὥστε δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ β' καὶ λ'. ταύτην ἂν ἀναλαβὼν τ̃ δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ προσμίξας εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ προσκαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς διὰ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δ' τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, mulcò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudaorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitísque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

XIIII.

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadiis. At rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas caſtra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iuſſit ire compoſitam. Cúmque non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iuſſit vt vnus poſt alium incederent, attributis qui ſtiparent ſingulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem impoſita erant celſa propugnacula inſtructa ſagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iuſſit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita ſublato militari clamore hoſtem aggreditur, micans aureis & æteis clypeis, ita vt fulgore eorum coruſcarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aſpectu eſt territus, ſed excepto fortiter impetu hoſtium, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conſpicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vaſto animo in eum fecit impetum. & occiſis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, ſuccedens ſub eius ventrem, confodit beluam, & ipſe ſimul pondere eius illabentis oppreſſus eſt: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hoſtilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hoſtem tanto ſuperiorem numero, Hieroſolyma ſe recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amiſſa ad oppugnanda Bethſura, cum reliquo venit Hieroſolyma. Bethſuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hoſtis à ſe iniuriam omnem abſtineat: quod quidem à rege non niſi ſalute tenus ſeruatum eſt: alioqui nudis eiectis oppidanis, ſuorum præſidium ibi conſtituit. Sed apud Hieroſolyma per multum tempus eum tenuit templi obſidio, quod fortiter à Iudæis defenſum eſt, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres abſumpſerant, & annus inciderat ſeptimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum ceſſare ab agricultura lex noſtra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel ſerere. quo factum eſt vt multi ſe clàm ſubducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remãſerit. Cæterùm rex & Lyſias imperator cognito quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, decreuerunt ſoluta obſidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id conſilium, tam militè quàm duces reliquos. Quapropter diſſimulato aduẽtu Philippi, iuſſit rex Lyſiam vt alloqueretur duces & milites, diceus oppugnationem eam non eſſe modici tẽporis, quòd locus eſſet munitiſſimus, & com-

μὴν τῦ τλὼ ἄκρων πολιορκῶν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται τραπέσθαι ὅτι τῆς τροπῆς, ἐν τῷ τόπῳ ἐνθ ζακαρία λεγομένῳ, τροπὸς ἀπέχοντι τῆς πολεμίων ὁ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ ἐνθυμήσεως, ἤλαττλὼ δύναμιν ὅτι τὰ τινὰ, ἢ τὸ τῦ ἰούδα τροπέσθαι. ἅμ ἡμέρᾳ ὁ πρὸς μάχλω διήνυσε τ τροπαί. τοὺς μ οὖν ἐλέφαντας ἐποίησαν ἀλλήλοις ἑπεσθαι ὅλῃ τ τινοχωρίαν, ἐ δυναμένων αὐτῶν ὅτι πλάτος τετάχθαι. εἰς ὁ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστε, συμπαρῆσαν πεζοὶ μ χίλιοι, ἱππεῖς ὁ πενταπόσιοι. ἔφερον ὁ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς ἢ τοξότας. τλὼ ὁ λοιπλὼ δυνάμει ἐκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅτι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς προτάξας. κελεύσας ὁ ἀλαλάξαι τλὼ στρατιὰ, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε χρυσᾶς ἢ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγλὼ ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπρά. συνεπήχει ὁ τὰ ὄρη κατηχοῦντα αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ὑ κατεπλάγη, δεξάμενος ὁ γυμνάως τοὺς πολεμίους, τῶν προδρόμων ἀμφὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, ἢ νομίζων ἐπ' αὐτῷ ἢ βασιλέα εἶ), παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. ἢ πολλοὺς μ τῶν ἀμφὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς ὁ ὑπὸ τ γαστέρα ἢ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὀλίγα πενεχθεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῦ βάρους. καὶ ἔδοξε μ δυσχερῶς πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ ὁ ἰούδας ὁρῶν τ τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἢ πολιορκίαν παρεσκεύάζετο. ἀντίοχος ὁ, τὸ μ τῆς στρατιᾶς εἰς βηθσύρας ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτλὼ, τῷ ὁ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὴν οὖν βηθσουρῖται τλὼ ἰσχὺν καταπλαγήντες, ἢ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ὀπτικὰ εἴδια, ὡμολόγησαν αὐτοὺς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντίοχος ὁ λαβὼν τλὼ πόλιν, ἄλλο μὴν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ὁ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ὁ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις προσεκαθέζετο, κρατερῶς τῶν ἔνδον ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν αὐτεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶν ὑπελελοίπει, τῦ μ ὄντος ἀπανηλωμένου καρποῦ, τῆς ὁ γῆς σκέπῃ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἑβδομον ἔτος καθ' ὁ νόμος ἐῶ ἡμῖν ἀργλὼ ἐᾶν τλὼ χώραν, ἀποσέσθαι μεμψιμοιρίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδιδράσκουν διὰ τλὼ τ ἀναγκαίων ἀπορίαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθλὼν. ἢ τοῖς μὴν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἑ) τὰ πράγματα. λυσίας ὁ στρατηγὸς, ἢ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, ἢ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστρέφειν, ἔχων μὴν ὡς τε τλὼ πολιορκίαν ἀφέντες, ὅτι τ φίλιππον ὁρμᾷν. ἐ μλὼ τῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις ἢ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε ἢ τοῖς ἡγεμόσιν, ὡς κοινῇ διαλεχθλῶναι, μηδὲν μ τῷ πρὸς φιλίππε φανίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὡς χρησιμωτάτη γνοίτ' ἂν δηλῶντα, ἢ τ ὀχυρότητα τῦ χωρίου. ἢ ὅτι

τὰ τ

τὰς τροφὰς αὐτοῖς ἤδη ὑπιλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δίκαιον πολὺ κρεῖττον εἶναι αὐτονόμους ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑπερβέβλητας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ Λυσίου φήσαντος, ἤρεσθη τότε στράτευμα καὶ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιέ.

B

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τελουμένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους ἀναχωρεῖ ὁ ἀντίοχος.

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκοις τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' C ἀντίοχος εἰς αὐτό, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὰ δύναμιν πᾶσαν κατασκαφῆναι, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος σὺν αὐτῷ ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλοιτο τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν πείσαντα αὐτοῦ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους D ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκεύειν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ἐλάττονα ἢ τρία· πονηρὸν ὄντα καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύο ἤδη τὸν φίλιππον κρατήσας τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς E αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελοῦντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρός, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνεῖλεν, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀλκίμῳ δεδωκὼς οὐκ ὄντι τοῦ ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθεῖναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φοβηθεὶς πρὸς πολεμαῖον τὸν ἀγόντα βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις οἰκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

F

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ. ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Oniias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificem, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ὑπερπατυσάμενος τῶν ἰουδαίων ἀναχωρεῖ πρὸς τὸν βασιλέα.

G

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τριπολιν, ἀνεπίδητα μὲν αὐτῷ διάδημα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἤδεως προσδεχομένων καὶ ἀσπαζομένων αὐτὸν, συλλαβόντες καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ ἔτει μὲν πεντηκοστῷ ἀφ' ἡμέρας ἐβασίλευσαντος

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. *Mach.* 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eieciſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀπόχου ἔτη ϛ', καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφάπτοντο δὲ τοῦ αὐτοῦ πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες ϛ συμμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν

B τῇ βασιλείᾳ, τούτοις ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαβόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποίηκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ περὶ τὸν Ἰούδαν τετολμημένα. ὁ δὲ δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῷ ὄντι φανοῖς βασιλέως ἀδελφεῷ χρηστὸν, καὶ τιμῇ μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀλκίμου ἀποδείξας αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν ϛ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁρμήσας δὲ

C ἀπὸ τῆς αὐτοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, ϛ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ φιλίας καὶ εἰρήνης προσλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης οὐπολέμων τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, ϛ νομίσαντες ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὑπῆρξαν αὐτοῖς ἐκείνοις. ὁ δὲ βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοῖς δ' ἄλλοις, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν

D ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προστάττει τοῖς ἐκ τῆς χώρας πάσης, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μὴ σαπᾶς τινὸς ἴν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτὸ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀπόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴρ ὅτι κατασκευάσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς

E ἅπασιν ὑπῆγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν ϛ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τῆς χώρας, ϛ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰούδα φρονοῦντας ἐξεῖσεν, ἐφόδευεν

F ὁρῶν ἤ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διαφθαρέντα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, ϛ αὐτὸς ὑπερδυόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῆς ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύϊ, ὅτι τὴν ϖαρὰ δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔχων ἔφιεται. ϖαραγενόμενος οὖν εἰς ἀπόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅτι τὸν ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δ' ἔμελλεν αἰ μὴ προκαταλημφθείη, ϛ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν

G ὄντος ἀλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

ὡς νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δημήτριος, τὸ πρῶτον μὲν οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ πιστεύων ἱκανὸς εἶναι, τὸ προϋπάρχον ἀσφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ προϊδεῖν Ἰούδαν ἐπὶ τοσαύτην ὁρμώμενον, ἀπέπεμψε νικάνορα, τὸν ἄνδρα φίλον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῷ φίλων. ἔδει γὰρ ὃν ὁ μὲν ὑπὲρ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δυνάμεως ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτὸς πρὸς τὸν Ἰούδαν, ἐπέλυσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐχθρῶν. ὁ δὲ νικάνωρ προαγορεύσας εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν Ἰούδᾳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, δόλῳ δὲ μᾶλλον τὴν ἐπιχείρησιν λαβεῖν κελεύει, πρεσβείαις λόγοις εἰρηνικοῖς αὐτῷ μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὁρκοις δὲ αὐτῷ πιστώσειν τὸν μηδὲν ὑποπτεύσειν δεινόν. ἦκεν γὰρ μὴ φίλων ὅτι τῆς ποιήσεως φανερὸν αὐτοῖς τοῦ δημητρίου τὴν βασιλέως ἀγνώμονα, ὡς ἂν τὸ ἦθος αὐτῶν φεύγει. ταῦτα διαπραξάμενος ὁ νικάνωρ, Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πειφθέντες, τὴν μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ δόντων τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ἰούδαν μετ' εὐφροσύνης πολλῆς, ἔδειξεν τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ἐμπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὸς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ ἡγούμενος, πολεμεῖν ἤρξατο τῷ Ἰούδᾳ. καὶ συναγείρας ἐμφανισμένους πρὸς τὸν μόχλον, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀπάγχεσθαι τὸν Ἰούδαν ὅτι τάχιον ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἄρξαν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατέστη ἐν τῇ ἄρξαι εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ἕνεκα τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ ἐλασφημήσας αὐτοὺς παρεκελεύσατο, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν Ἰούδαν ἅλωσιν αὐτῷ καθ' ἑαυτοῦ ἔσεσθαι ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐξετράπησαν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην ποιήσασθαι, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, βεθωρὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσημαινομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. Ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ σεδίοις ἀπεχούσῃ τριακοσίοις τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ μεθ' οἵων ἐπάλξεων κινδυνεύσουσιν ἐνθυμουμένους, δειλίᾳ χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τάχιον ἄξει καὶ συμβαλὼν τῇ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐ μὴν τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς παρασκευάς. διωκόμενοι δὲ ὁ Ἰούδας ἐφένδυε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἅπαντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς μηδε-

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Iudam miſſus vnà cum vniuerſo exercitu internecione periit.

DEmettius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nomini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide excepерunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualibus præmiis contenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnã capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cæteta quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum ſuis perſequens fæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati proſilientes, proſligatis inconditè ruentibus oc-

1. Mace. 3. 7

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: cáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quicuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdotio quadriennium: quo defuncto pontificatum
1. *Mach.*8. populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperentur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesserent. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

Bacchidis denuò missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl° haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ θεόσωπον, ὡς τε ἐκ τ᾽ μάχης ταύτης ἐλθὼν διέφυγεν, ὄντων αὐτῷ ἐνακισχιλίων. τ᾽ ϗ νίκην σωθεῖσα γενέσθ ταύτην τῇ ιγ᾽. τὸ μὲν τὸ λεγομένε, Δῶσα μὲ ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ ϗ μακεδόνας δύστρε. ἄγουσιν δ᾽ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ παῦ ἔτος, ⁊ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνε μὲν οἱ χρόνοι θεὸς ἀλύγον τὸ τ᾽ ἰουδαίων ἔθνος τῷ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαύον, ἔπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίε, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τῶν ἁγίων θεοφητῶν, πληγὴ τις ἀφνίδιος ἐκ τ᾽ θεοῦ θεοσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅλ τ᾽ χρόνον κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὅλ συχνὰς ἡμέρας ἀπώλετο, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος ϗ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τ᾽ ἰουδαίων δίδωσιν. ὃς ἀκούσας θεὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι κατεπεπολεμήκασι τήν τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τ᾽ λιβύης, καὶ θεὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν θεὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τῆς αὐτὲ φίλων διπόλεμον τ᾽ ἰωάννε υἱόν, κ᾽ ἰάσονα τ᾽ ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτῆς συμμάχους εἶν᾽, καὶ φίλους, καὶ δημηγίῳ χρᾶναι ὅπως μὴ πολεμῶσιν τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ϗ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς Δῶσα τὲ ἰουδαῖα θρεσβευτὰς, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δεχθεῖσα θεὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ὑπέδυσε. ποιήσασα ϗ θεὶ τούτε δόγμα, τὸ μ᾽ ἀντίγραφον εἰς τ᾽ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκὰς ἐγγράψαι τες δέλτους αἰνέθεσαν. ἰὼ ϗ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτε, θεὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τ᾽ θεὸς τὸ ἔθνος τῆς ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῆς ἰουδαίων ἐθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐαν ϗ δόξωσι τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. ⁊ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων δόξωσι τινες, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι θεὸς ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῆς ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γνώμῃ τε δήμου τῆς ῥωμαίων. ὃ δ᾽ αὐ προσεθῆ τοῦτ᾽ ἔσ᾽ κύριον. ἐγεγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ διπολέμου τ᾽ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τε ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μ᾽ τε ἔθνους ἰούδα, ⁊ σεβατηοῦ ϗ σίμωνος τε ἀδελφε αὐτε, καὶ τὴν μὴν ῥωτίλιν ῥωμαίοις θεὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὔπω σωέβη γένεσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οὐ πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐπεμφθεὶς εἵλετο.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικάνορος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ᾽ σὺν αὐτῷ στρατεύματος, πάλιν τ᾽ βακχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ αἰτοχείας ὁρμήσας καὶ ὠδαγμόμενος εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς μὲν τοῖς ἀκεῖ ἀπλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, περιποιησάμενος καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα ἀσμένην ἐποιεῖτο. μαθὼν ϗ τ᾽ ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ τοῦνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων ϗ δισχιλίων. τῷ ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι ἑπτὰ τὸ βακχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἐδέισαν, καὶ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ-

ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς, ὑπὸ τῆς οἰκείας στρατιᾶς καὶ πολεμίων ὀπιχνιόντων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτοῦ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὀπιζεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῆς ὠμότητος συμβαλεῖν τοῖς μετὰ βακχίδου. καὶ προτρεπόμενος τούτους δι' ὑψύχους ὑπὲρ αὐτῆς κινδύνου, παρεκάλει χωρεῖν ὅπῃ τὰ μάχιμα. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νεῦμα ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις ὁ συναγόμενος τοῖς ἰδίοις, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τὸν ἥλιος ὀπίσθιον θεώμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὲν δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ τελευτᾷ ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι μαχόμενον, σήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθώμασίν καὶ τῇ περὶ αὐτοῦ δόξῃ περιβαλὼν τὸν ἐπὶ τῷ νεῦμα φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁμοῦ ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἀδελφοὺς, τὸν κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν.

A Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si, B mori nūc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλὲς καὶ τοξότας, προεπήσατο ἀπάσης τὴν φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἦν ὅπῃ τὸ δεξιὸν κέρας. ὅτως δὲ συνέταξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημήνας τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξίῳ κέρατι συγχέοντα τὴν στρατιὰν, παρελαβὼν τοὺς δυσχωτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μάχεις ἄλλα ὅσοις ἔπω λεγομένοις θανασίμοις ἢ τῷ ζοπίλῳ τῷ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δώδυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνει μέσον αὐτὸν κατόπιν γενόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐδύνατο, ἀλλὰ προεκινδύνευε τῶν πολεμίων σὺς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατασκοπὸς γενόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπῃ καλοῖς μὲν προσῆκεν γενομένοις, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀνεῖθησε τὴν ψυχὴν ἀφεὶς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδιεὶμ κώμην, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτῷ τεθαμμένος, κηδεύσασι, πενθήσαντος ὅλην συχνὰς αὐτὸν τὸ πλῆθος ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τῷ τὰ πάντες ἐπαλλάσσοντα μνήμονα, καὶ πάνδ' ὑπὲρ τῆς τῶν πατρῴων ἐλευθερείας καὶ δράσαντα καὶ παθεῖν ὑπομείναντα. τοιοῦτος οὐδὲν ἧττον ἀριστεὺς ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔτος ἕνα κατασχὼν ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si, mori nūc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatisque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate populorum defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, παλαιτήσαντος αὐτῷ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τὸ ὄνομα ἔχων ἐπιφανοῦς αἰτήσας παρ' αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς συμμαχίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος προσβαλόμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ἀσμενισθεὶς τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αἰτήσαντος παρ' ἀλεξάνδρου ἐφ' παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐπιχείρησε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζύφωνα σύμμαχος γενόμενος αἰτήσαντι τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ δυσβεῖ ὀνομαζομένῳ. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος ἀναιρεθέντος, αἰτήσαντι ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν αἰτήσαντος ὁ ἀντίοχος ὁ ἐπίκλησις εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ἐλύσατο τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αἰτήσαντος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσαι τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς ἀπέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.
Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.
Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.
Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.
Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.
Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.
Quòd Simon à genero sub Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι Φραλαβὼν ἀριςόβουλος τὴν ἀρχὴν, διέδημα πρῶτος ἐπέθετο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ ἧτα. Κεφ. κα
Ως στρατυσάμενος δημήτριος ὁ νικάτωρ ὑπὲρ ἀλέξανδρον, ἐνέστησεν αὐτῷ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ὑπὲρ ἰουδαίων, καὶ ὡς ἐνέστησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν.

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iuda in principatu succedit.

ΤΟΙΝΥΝ μὲν οὖν ἔρχομαι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος καταδυναστευόμενον αὖτο τῶν μακεδόνων ἀνακτήσασθαι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολίων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀνῄρηται γὰρ αὐτῷ μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον εἰς τοὺς ἀσεβῶν καὶ παρεβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐπάκουεν. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δι' ἀπορίαν τῆς ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τοὺς ἰουδαίων τοὺς ἀπὸ στάσεως τὰ πάτρια συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον μεθειρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, εἶτα πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' ἅπαντας διέφθειρε. ταύτης δὲ τὴν συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπραμένοι μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πολεμηθέν-

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. *Mach.9.*

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adierunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemádmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias,& poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis eũ Bacchide deceneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios,& oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus:votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus:ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus,quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τῆς τοῦ ἑταίρων τῶ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῶ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ, & τῶν ἐκείνου περὶ τῶ ὁμοφύλων προθυμίαν ἠξίουν ἀποθανόντος γὰρ τοῦ ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προεραῖν ἀφεῖσάτην τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶ καὶ νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἧττον χείρων τῶ ἀδελφῶ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῆς ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ πλάσῃ προσάγματα τῆς βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταύτῶ δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθῃν, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἔζει καὶ πλάσαντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ πλησθόμβοι ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφαρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπερκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, & πέραν τῶ ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωαννῆν τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς κατάθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ ἰωαννῆν ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβράμ καὶ παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῶ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωαννῆν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῶ πάντας. δίκην μὲν τούτων ὑπέχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶ τὴν ἀξίαν, ὧν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῶ ἰορδάνου κατασκοπευόμενον, παραφυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ἐν μαχόμενον ἐκείνῃ δέξεσθαι μόνον. ὁ δὲ παορμήσας τοῖς ἑταίρους, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἰς τὸν κίνδυνον ἐπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τῶτε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοντας. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄπεσαν, ὁ ποταμὸς δ' ὄπισθεν αὐτῶν. δεξάμενος δὲ καὶ τῶν θεὸν νίκην αὐτοῖς ἐπιδοῦναι σωτάπει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ ταλμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῶ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τὸ δὲ προσδεξάμενος καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζονται τὸν τόπον εἰς τὸ πέραν τῶ ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβαίνειν, ἀλλ' ἀποστρέψαντος δι' ὃν τῶ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμοις ἄνοδον. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς μὲν χιλίους, πολλὰς δὲ τῶν ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν ἱεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βαιθωρὼν, καὶ βαιθήλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ, καὶ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τεῖχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τὰς μεγέθει διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἐχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν πλησθόμβος τις πρὸς ἰωνάθην & τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα, τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλαν αὐτοῖς γάμον ὑπαλοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὑπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ἐπιφανῶν A
ἅμα τοῖς ἄρχουσι. μέλλειν ἤ γίνεσθαι μετὰ πομπῆς τ
κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς. οἱ ἢ περὶ τ ἰωνάθην καὶ
σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τ ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελ-
φοῦ νομίσαντες αὐτοῖς γεγονέναι, καὶ λήψεσθαι τ ὑπὲρ
ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἐξουσίας ὑπο-
λαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν
τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς ἢ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας
τ παρθένον, καὶ τ νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον B
εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τ ἐνέδρας
ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τ κόσμον καὶ τ ἄλλην ὅσην
τότε εἶπετο λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν.
καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν ἰδίων
ἁμαρτιῶν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἦσαν καὶ οἱ
συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφ-
θάρησαν, ὄντες ὑπὲρ σίμωνα μὲν οὐδὲν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕ-
λη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακ- C
χίδης ἢ τ ἰουδαίαν ἅπασαν φρυαγῆς ἀσφαλισάμενος,
ὑπέστρεψε πρὸς τ βασιλέα. καὶ τότε μὲ ἐπ' ἔτη δύο τὰ
τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ ἢ φυγάδες καὶ
οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ
πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρή-
νην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακα-
λοῦντες, ὅπως εἴλαι βακχίδην ὅπη τὸν ἰωνάθη σύλλη-
ψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτὸν ὅπονως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ
μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅ- D
παντας. τῶ ἢ βασιλέως σπεύσαντος τὸν βακχίδην
ἡδομένους εὑρεῖν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις
καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰω-
νάθην. ἀνασκοπούντων ἢ πάντων καὶ μὴ δυναμένων
κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν
ἠσθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευ-
σαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν
τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ ἢ ἰωνάθης E
σὺν τοῖς ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀνα-
χωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχί-
δην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλό-
μενος, αὐτὸν ἔχεν ἀσφαλῶς πεφυρωμένον. βακχί-
δης ἢ ταῦτα ἀκούσας, τῷ τε μετ' ἐαυτοῦ στρατιᾷ ἀ-
γων, καὶ τὴν ἰουδαίαν τοῖς συμμάχοις παραλαβὼν,
ὅπη τὸν ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς τοῖς ὀ-
χυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ ἢ, F
πρὸς τ ταραχὴν τ πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ
καρτερῶς ἀντιτάσας, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πό-
λει καταλείπει, τὴν βακχίδου πολεμήσοντα. λάθρα
δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ στρατιὰν χεί-
ρω πολλῷ παρὰ τὴν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς
ὑπιππεύει τὴν βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐ-
τῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς σίμωνι γίνεται G
τοῖς ἐχθροῖς ὑπεσόν. καὶ γὰρ οὗτοι αἰφνιδίους ὑπ'
αὐτῶν κτεινομένους, ἐπέζεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχα-
νήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τ μακε-
δόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος
δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημ-

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: cámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem secuiè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in co conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

μένον, καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοῖς δὲ ὄπισθεν προσκειμένοις, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τ διανοίας ἐνέπεσε, τῆς παρ' ἐλπίδας ἀποβαίης τ πολιορκίας συγχυθείς. τ μὲν τοίνυν τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο ἢ πλείστας τὴν πολιορκίαν ἀνωρεπῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

CAP. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degés apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

11. ANno autem sexagesimo supra cẽtesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ad Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. *Mach.10* MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cõditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

A Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης παραμύθιος βαχχίδῃ, διαλύσασθαι φιλίαν ποιήσαντι πρὸς αὐτὸν ἀπηλλάγη ὀκ τ χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτὸ τ βάκχιδην ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας & συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ τοιαύτην διαφθερεῖσθαι ὁ βακχίδης τ ἀναχώρησιν, αὐτίκα πρὸς τ ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ἄμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπ ἀλλήλους. καὶ τοὺς τ αἰχμαλώτους ἀπέδοτο, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτοκράτειαν πρὸς τ βασιλέα, καὶ μετ' οὐ πολὺ τ ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ ἢ ἰωνάθης ταύτης τ ἀδείας λαβόμενος, καὶ πεισθεὶς ὑπὸ μαχιμᾶ πόλει τ δίαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπει τὰ πράγματα, καὶ τοὺς παρεργοὺς & ἀσεβεῖς παλαίει, ἐκάθηρεν ἔτος ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

C Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι ἀλέξανδρος & ὁ τ ἐπιφανοῦς ἐξ ἰωνίας παῖς πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤῷ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρος τ ἀπὸ ἀντιόχου τ ἐπιφανοῦς γόνον ἀναβαίνει εἰς συρίαν, σωΐβη καταλαβόμενος πτολεμαΐδα, ἐν πρεσθύσαις τῇ ἐνθάδε τραπεντῇ. ἀπεχθῶς δὲ εἶχον πρὸς τ δημήτριον διὰ τ ὑφηφανίαν αὐτοῦ & τὸ δυσπρόσιτον. ἀποκλείσας δὲ αὐτὸν εἰς τεῖχος τι βασίλειον, ὃ κατοικίσας αὐτὸς ἐκ ἄπωθεν τ ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθύμως εἶχε καὶ ὀλιγωρῶς, ὥστε αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ θρασὺ τῆς ὑποταγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη & ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἅμα ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν τ αὐτοῦ.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς δημήτριος & πρεσβυσάμενος & πρὸς ἰωνάθην, ταῦτα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλῶν δωρησάμενος.

ΕΠεμψε ἢ & πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχείας & φιλίας. φθάσας γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσδεχθεὶς ἐκείνος αὐτῷ, κῆ τ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο ἢ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μηχανήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συναπαλλάξῃ. προστάξει οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ παρασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῷ ἰουδαίων ἐκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τέως οὖν αὐτῷ τῷ μὲν δημητρίῳ προστιθέντων, ὁ ἰωνάθης παρεγχωμάζων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ὀπισθόλειν αἴρεται τὴν βασιλέως, ἀκούοντα τοῦτο λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τ ἀκρόπολιν. ἀπαγωνιάντων ἢ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς & φυγάδες ἐκ τ ἀκροπόλεως λίαν ἐδεισαν, ὅπως τε φόνος ἰωνάθῃ τ βασιλέως σφαγὰς συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ ἢ, τῆς ὀργῆς ἐκφύγων τ ἴδιον ἀπέδωκε. & ἔτους μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κῆ τ πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐπέλυσε γὰρ οἰκοδομηθῆσαι καὶ τὰ τείχη τ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς αὐ ἢ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῷ φρουρίῳ τῷ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐπλησσόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάρεξ τῆς ἐν Βεθσύρᾳ πόλει, ἢ τῆς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ οἱ πλείων μοῖρα τῆς ἀσεβῶν Ἰουδαίων ἢ πεφυγότων ἦσαν, ἢ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

chiam, excepris solis qui Bethsuram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis defertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere.

Κεφάλαιον ε.

Ως ἀλέξανδρος τῶν ἀνώτερα ἢ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, ἢ ὑποδείξας ἰωνάθῃ ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, ἢ εἰδὼς ἢ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, ἢ ὁπόσα διέθηκε πολέμῳ τοὺς μακεδόνας, ἢ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου ἢ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον ἐκ αὐ δρεῖν ἰωνάθην ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους ἦν ἀνδρεῖος, ἔμισος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ ἢ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν κ' δημητρίου, νυνὶ ὅτιν ἐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, ἢ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ὑπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὸ μὲ ἀνδρείαν σε ἢ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, ἢ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας ἔ συμμαχίας. χρηστεύεσθαι δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, ἢ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι ἢ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν ἢ στέφανον χρύσεον, ἢ προσκαλῶ τιμᾶσθαι ὑφ' ἡμῶν, ὅμοιον γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπιστολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, κ' σκηνοπηγίας ἑορτάσας μῆνας ἑπτὰ τέσσαρα, ἢ τὰ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἰούδου ὑποθανεῖν. ἢ γὰρ ἐδὲ μῆνας τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, ἢ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὰ βεβαιότητος ἑαυτὸν ἐποίησεν ἀπιέναι, ὅπως μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσαιτο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνος καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ ἢ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ ἢ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασάντων ὑμᾶς τῶν ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλῶ τοὺς αὐτοὺς ὑπομεῖναι, ὁπόταν ὑμῶν ἐμοὶ μέσης ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς δὲ πλείστους ὑμῖν αἰτίου τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἢ ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῶν χαρίζομαι τῶν ἀλῶν, καὶ τῶν στεφάνων οὓς προσφέρετε ἡμῖν, ἢ αὐτὴ τῶν ξίτων τῶν τοῦ καρποῦ καὶ τὴν ἡμίσειαν τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ ὀφειλόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. ἢ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας ἢ περαίας, τούτους δωρεὰν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νυνὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ ἄκραν ἀφίεμαι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὗ δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς ἢ φίλους, τούτους ἐν

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiúsque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetriũ habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque suis probari animaduerteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacasset interim sacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans suam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, hortórque vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præcesserunt regibus: insupérque salis precium & aurum coronatium, & tertiam seminis, dimidiámque partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simúlque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunémque esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in

111.

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinum libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cęteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga cœgit vertere: hærentéique diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occîdit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulnęribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

A B C D E F

Cap. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorē, vt iā antè diximus, videns Iudæam

G

αὐτῇ φρουρὰς καθεστῶσας ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν. Ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὰς ἅπασα, καὶ ἓξ αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἔσεσθαι ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καθιεροῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀπεπιπράσκους ἀφίημι, καὶ τοὺς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ὑπισχνοῦμαι καταλαμβάνειν. κατασκοπὰς δὲ αὐτῶν, οὓς μὲν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ πρὸς τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας δὲ ποιήσασθαι τῆς ἐμῆς αὐλῆς. ὑπισχνοῦμαι δὲ καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ χρηθησομένοις τούτοις φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἐν τοῖς προσκυνοῦσι τὸν Ἰουδαίων νόμοις, ὑποτάσσεσθαι βούλομαι. καὶ τὸν ἀρχιερέα δημοσίᾳ ἐθέλω, ἵνα μηδεὶς εἰς Ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ ἐκ τῆς ἐμῆς εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ δὲ περισσεύοντα τῆς χρημάτων ὑμῖν ἔσεσθαι βούλομαι. τὰς δὲ μυείας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἴς τινα ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἔτι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔξω. δίδωμι δὲ καὶ ἀναμορίζειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν νομῶν, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ καὶ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν αὐτῶν. εἰ δέ τι καὶ φθονέλεον ὄζει ὁ συμφέρειν τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι), καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς καθασκευάσθω. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος ἐγράψε δημήτριος τοῖς Ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅπη τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μαχης γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τοῦ δημητρίου, ἔφευγε τοῖς ἀντίοις εἰς φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐστώθη ἐν τῷ δημητρίου, ἵνπερ ἦν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐκ πολλῶν μὲν ἀπαρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀπαρεθῆναι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς ὁρῶντες αὐτὸν οἱ πολέμιοι ἀπέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἐκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον δαίμονα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώσαμεν.

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς φωσθέμενος τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀπικαλούμενον φιλομήτορα δηλῷ, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίαν κακω-

κακωμένου. ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A
βουλόμενος αὐτῶν μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοιωθησόμενον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὴ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητικῇ ἀοιδῇ, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν B
αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιπρεμὴς ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ὑπισχνούμενος. πολλὰς μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γνωρίμως ἔντε τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνεβοήθουν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστους κίνδυνους C
διαλυσάμενος τὸ καθήκον ἔχοντας ἱερεῖς καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὑπιδόμενος τοπιώτατον εἶναι τὸν τόπον ἐν τῷ περιχαρακωμένῳ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαί συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς D
αὐτοῖς μέτροις, ὑφ' τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ὑπηρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσῃ θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄλλα προεφήτευσε τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲ ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσειε E
δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αἰτήσαντα ἔγραψεν ὑπισχνῆς, τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αἰτήσαντα γὰρ ἔφης. βασιλεὺς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀνέγνωμέν σου τὴν ὑπισχνουμένου ἀξιοῦντος ὑπιτρεπῆναί σοι τὸν ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύόμενον τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυ- F
μάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δ' οὖν φῂς γεγράφθαι τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῖς G
ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. ὧδε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους πείνας ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη σασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi licçat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum vatie materia sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum; vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfectutæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A B C D

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vtribus eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

E F G

κείνοντο. τῷ μὲ ἰουδαίων λεγόντων κῆ τοὺς μωυσίως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ̃ ἢ σαμαρίων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκάλεσάν τε σφὼ τοῖς φίλοις καθίσαντα τ̃ βασιλέα, τοῖς δὲι τέτων ἀκύσαι λόγοις, κῆ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημειῶσαι. τ̃ μὲ οὖν ὑπὲρ τ̃ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο ☾ θεόδοσος, τὸν δ' ὑπὲρ τ̃ῷ ἱεροσολυμιτ̃ῷ κῆ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου. ὤμοσαν ἢ τ̃ θεὸν κῆ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κῆ τ̃ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ̃ πτολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ψεδαβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ ὢν βασιλεὺς πολλοὺς τ̃ φίλων εἰς συμβελίαν παραλαβών, ἐκάθισεν αἰκυόμβος τ̃ λεγόντων. οἱ δ' ὲν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων ψεὶ τ̃ῷ ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτεῖν ψεὶ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ συνέβαινε. χαλεπῶς δ' ἔφερον εἰ τέτο τινὲς καταλύουσι, ὅτιος ἀρχαῖον κῆ ὁσιώτατον τ̃ κῆ τ̃ οἰκουμένῃ ὑπάρχον. τὸ δ' σαββαῖε κῆ θεοδόσιε συγχωρησάντων τ̃ῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τ̃ῷ ἀποδείξεων ἐκ τ̃ νόμε ☾ τ̃ῷ διαδοχῶν τ̃ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος ψὸ παρὸς τ̃ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἤρξε τε ναε, κῆ ὅτι πάντες οἱ τ̃ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι ☾ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τὸ δ' ἐν γαριζὶν ὡς ὐδὲ ὄντος, ὐδεὶς λόγον ὐδ' ὑπισχνεῖτο ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κῆ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ̃ βασιλέα κεῖναι μὲ κῆ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναί τ̃ σαββαῖον ☾ θεόδοσιον. κῆ τὰ μὲ γεγόμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κῆ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα λῶ.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρ☾ ἀποθανόντος δημητρίου σφίδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

ΔΗμητρίε δ' ἀποθανόντος ἐν ς̃ῃ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τ̃ῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνησθέντος αὐτ̃ῷ θεὸς γάμον τὴν θυγατέρα, δίκαιον ἔφ' λέγων τ̃ῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, ☾ δι' τὴν τε θεε θεφνοιαν εἰς αὐτὸν θεραχθέντι κῆ κρατήσαντι δημητρίου, κῆ μηδὲν πάλαι ἐσομένῳ τ̃ θεὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ σωτ̃ῆρι συγχρύσιαν. πτολεμαῖος ἢ θεσδιξάμενος ἡδέως τὴν μνησείαν, ἀπεγράφει, χαίρειν τε λέγων δὴ τ̃ῷ τὴν ἀρχὴν αὐτ̃ῷ πατρῴαν ἔσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται. ἀπαντᾷ δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν σκέλδυσεν, αὐτὸς δὲ αὐτὴν μέχρι ταύτης παραπέμψειν ἀπ' ἀγύπτε, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτ̃ῷ τὴν παῖδα. κῆ πτολεμαῖος μὴν ταῦτα γράψας ὡδαγίνεται μ̃ ἀπουδῆς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. ὁρῶν δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέσταλτο θεραπλωτικότα, δίδωσιν αὐτ̃ῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρέν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἐν δυνῶαι βασιλέα. τ̃ῷ ἢ γάμων ὑπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τ̃ῷ ἀρχιερεῖ γεγράφας, ἐκέλδυσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ὡδαγομένος ἢ θεὸς τοὺς βασιλεῖς, ☾ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ̃ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος ἢ αὐτὸν ἠνάγκασε, κῆ ὑποδυσάμενον τ̃ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κῆ συγκαθεδρίαν ποίησας αὐτὸν ὑπὸ τὸ βῆματος, θεσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μεῖ αὐτὸ θεελθόντων τ̃ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν καῖ αὐτὸ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πρᾶγμα. τοῦτο δὴ A
ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὴν τοῦ βασιλέως
κεκηρυγμένην ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσ-
κευασμένοι, μὴ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρα-
σαν, μή τι παθόντες κακὸν, δεδιότες. τοσαύτην δὲ
σπουδὴν περὶ ἰωνάθου ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχέπ-
σατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον η'. B

*Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πτολεμαίδα τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρα-
τήσας αὐτῆς ἐξεπλάγη, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην
ποιησάμενος.*

ΕΤει δὲ ἑνὶ καὶ πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου,
μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ λασθέ-
νης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλι-
κίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀμφοτέρας καὶ τα- C
ραχὴν ἐνέβαλε. καὶ δὴ καὶ γράμμα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς
ἀπόκρισιν ἔπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ φρονῆ δημήτριον ἐλ-
θεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τὴν κοίλης συρίας
ἀπολλώνιον τὸν δάου ἡγεμόνα. ὃς μὴ πολλῆς δυνάμεως
εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιε-
ρέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ
μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D
δὲ αὐτῷ καὶ πάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτά-
ξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς
ὄρεσι καθήμενος ἀξιπάτα, νομίζων ἱκανὸν ἔχειν. ἀλλ'
εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον,
τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης
δηλονότι ἐξεις τὸ ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους
ἐκάστης πόλεως ἐμοὶ συνεστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς
σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἕτοι. ποιήσεις δὲ τὸ
πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, E
ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθε, καὶ τόπος εἰς ὃν ἥττων φόβου
ἔξη. παροξυνθεὶς δὴ ὅτι τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους
ὁπλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων,
μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γηρόμενος ἐν ἰόππῃ,
στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀπο-
κλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρεσὶν γὰρ ἔνδον εἶχον
ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τοῦ δὲ ἰωνάθου πρὸς πο-
λιορκίαν αὐτῶν ἀσκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν F
πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς
πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου
κατειλημμένην, χιλιάδας ἱππέων ἀσπαλαβών, καὶ
πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας,
ἐρήμην καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς
τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ
πεδίον τῇ ἱππῳ καταφερῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλ-
πίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν
εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G
ἠρέσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην
αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς κα-
θίσαντες εἰς ὑπέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν
ὀφανεῖν τοῖς πολεμίοις, ἀφθόμενος ὁ ἰωνάθης ἀ κα-
τεπλάγη. ἔξας δὲ τὴν στρατιὰν ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα
τοῖς πολεμίοις ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ
πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελεύσομένοις ἐναντίον ἀνατάξας. τὴν δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας προβαινούσης,
δοὺς σίμωνι τὰδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem benevolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthéne Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipſe verò ſuis mandauit vt obiectis ſcutis excip-
iperent tela immiſſa ab equitibus. qui cùm
hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec
tamen quenquam læſerunt. non enim penetra-
bant ad corpora, ſed obiecta ſcutorum ceu te-
ſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur,
& cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane
vſque poſt meridiem laſſarum hoſtem anim-
aduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus
egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere.
quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum
tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & vidē-
tes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo
ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam
planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſ-
que perſequens, multis cæſis reliquos deſpe-
rata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in
ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu,
& ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac
ne Dagonis quidem religione detertritus, & fa-
num ipſius & quotquot eò confugerant con-
cremauit. fuitque numerus tam eorum qui ex-
uſti ſunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo
millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu,
ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit
copias. & cùm extra vrbem caſtra poſuiſſent,
prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitali-
bus muneribus. quibus acceptis, & collau-
data eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hie-
roſolyma, multam ſecum ducens prædam,
quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterùm Alex-
ander audito quòd victus eſſet dux eius Apol-
lonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem
ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet
Ionatham, amicum & ſocium: & miſit ei virtu-
tis ergô fibulam auream, quod geſtamen ſolis
cognatis regis concedebatur, & Accaronis to-
parchiã ei poſſidendam in perpetuum addixit.
Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum
nauali bus & terreſtribus copiis venit in Syriã,
Alexandro genero laturus auxilium, alacriter
excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque A-
zotum, vbi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accuſa-
bántque populariter Ionatham autorem eius
iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac
flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio,
Ptolemæo penè diſſimulanter audiente eorum
querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei
occurrit, exceptus & muneribus & omni ho-
noris genere. deinde cùm vſque Eleutherum
fluuium regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hiero-
ſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem per-
uenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Pto-
lemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium
eius amicum appetitus. quibus detectis ſcri-
pſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad
ſupplicium, quod meritum aiebat, propter
ſtructas ſibi inſidias. qui cùm non dederetur,
intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe au-
torem, & cœpit eum magno odio proſequi.

αὐτὸς ἢ τοῖς σὺν αὐτῷ παρεστήσατο φοξαμένους τὰς
ὁπλους, ὑπεδέχετο τὰ βέλη τὰ ἀφ' ἵππων. καὶ
οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ καλούμενον. οἱ ἢ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐξεκενώθησαν,
ὑπὲρ αὐτοὺς ἐβλαπτον. ὑ γὰρ διῄκοντο τῶν συμπιπτόν τὰ
βαλλόμενα, συμπεφορυγμένους ἢ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνει-
λουμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐ-
κρατεῖτο, ἑ ἀπροσάκτως ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖδησαν ὑπὸ
ὥρας μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ
πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμ-
βάλλει τῇ φάλαγγι, ἑ ῥοθυμίᾳ χρησαμένων
πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ, ῥέπει τοῖς ἐχθροῖς εἰς
φυγήν. θεασάμενοι ἢ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,
ὑπὲρ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάντες μὲν ὄντες αὐτοὶ δὲ
τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ἀφ' τῶν πεζῶν
ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως ἢ συγκεχυμέ-
νως ἔφευγον, ὡς ἀναχωρήσαντας αὐτοῖς ἀσπαστὸς ὑπο-
κορπισθῆναι τ πεδίῳ. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι
τῆς ἀζώτου, ἢ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπογόντας τῆς συ-
τηρείας ἠνάγκασεν ὅπῃ τὸν τοῦ δαγῶνος ναὸν καταφυ-
γεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ὁ ὁπλοφόρος ἰωνά-
θης τὴν πόλιν, αὐτῇ τε ἐνέφρησε, ἑ τὰς περὶ αὐ-
τὴν κώμας. ἀπέχετο ἢ ὑδὲ τοῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ
ἢ τοῦτο ἐνέφρησε ἑ τοῖς εἰς αὐτὸ συμφυγοῦσιν δι-
έφθειρε. τὸ ἢ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόν-
των ἢ καταφλεγέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν
ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἓν τοσούτῳ δυνάμεως, ἀφεὶς
ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα παρεγένετο, ἢ κατα-
στρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτῷ, προσπέ-
σον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσ-
φέροντες αὐτῷ ἑ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐ-
τοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα,
πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νι-
κήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἐτ-
τημένον τὸν αὐτῷ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προεποιεῖ-
το χαίρειν ὅτι ἀφ' τιμῆς αὐτῷ γνώμην συνέβαλεν ἰωνά-
θῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, ἢ πέμπει πρὸς ἰωνά-
θην μάρτυρων αὐτῷ, ἢ χρυσῆν ἢ τιμὰς δίδυς,
πορφύραν χρυσίαν ὡς ἔθος ὂν δίδοσθαι τοῖς τῶν βασι-
λέων συγγενέσι, ἢ τιμῆ ἀκκαρώνα ἑ τιμῆ τοπαρχίαν
αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρχειν. ὑπὸ ἢ τοῦτον τ καιρὸν
ἢ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικῇ ἄμα
δυνάμει, ἢ πεζῇ εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀ-
λεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ, ἑ πᾶσαι προ-
θύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος
ἐδεδέχοντο παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔν-
θα πάντες κατιδόντες αὐτῷ πρὸ τῆς ἐμπεπρησμένης
ἱεροῦ αὐτοῦ δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦ
ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
ἢ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος καὶ πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόπ-
πην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, ἢ τιμῆς ἀπούσης. ἔπειτα προπέμψας
αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρα καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡμύμενος δ' ὁ πτολε-
μαῖος πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διεφθάρη πτολεμαῖος ὑπιβουλευθεὶς ὑπ' ἀλεξάνδρου δ' ἀμμωνίου,
ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ἢ δ' ὑπιβουλῆς ἡμυμένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, πρὸς
κόλασιν ἀξιῶν τ ἀμμώνιον ὑπιβουλευθῆναι λέγων πρὸς αὐτῷ, ἢ δίκην δώσειν τοῦτ' αὐτὸν αἰτίων ὑποσχεῖν.
ὑπακούσαντος ἢ τ ἀλεξάνδρου, συμπέμπει ἐκεῖνον ἐφ' τὸν ὑπιβουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διεθη-

τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἰδίᾳ πεφυσικεργυ- A
κὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐ-
τῆς πεπονθέναι κακὰ τηνικαῦτα μέλλοντι τὴν τετολμη-
μένων ἀμμώνιος ὑπέσχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνή,
κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας εἰς γυναικεῖα, καθὼς ἐν
ἄλλοις διεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος ἡ μὲν μεμψάμενος
αὐτὸν τότε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, καὶ
τε συμμαχίας καὶ κῆδος δημητρίου, διαλύεται πρὸς αὐ-
τὸν συγχύσεων. ἀποστάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει B
πρὸς δημήτριον δίδυς περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας,
συνδιδόμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖ-
κα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ
δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς προτρεσβυμένοις, διέθετό τε
τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἐν δέ τι πτολεμαίῳ λοι-
πὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέ- C
ξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους
ἦσαν γὰρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρεκε-
μήσατο. κατεπράξατο δὲ τοῦτο, μισουῦντες μὲν τὸν ἀλέ-
ξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς διεδηλώκα-
μεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ
μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν
δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν D
καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται. εἶτα καθεὶς δύο
προτίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ
τῆς αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμ-
πρῶν οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλον-
τα λογίσασθαι σωφρονῶν, φείσασθαι τὸ μὴ δόξαι ἐπὶ
τοῖς ῥωμαίοις δυσφθονος ἔκεινε. καὶ συναγαγὼν τοὺς
ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον E
αὐτούς, λέγων ὡς ἀδένος μᾶσσον ἀκήσειεν αὐτοῖς πρὸς
τὸ παρὸς αὐτὸς διεργασθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν
αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕσεσθαι διομολογήσασθαι, καὶ φαύ-
λοις ἐγχειρεσιῶσι πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέ-
χειν, ἀμφὶ δὲ ἔφασκεν ἀρχεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασι-
λείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι
τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύμα-
σι πολλοῖς καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κι-
λικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαν-
τος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστρα-
τευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς
γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυ- F
γὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀρα-
βίαν φεύγει. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ πτο-
λεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος βαρυχθῆναι, καὶ
τὸν πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πο-
λεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ θαύματα
πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τὰ κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον
τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλά-
κων αὐτὸν διαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτους εἶχεν ὡς G
ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι
δυνηθῆναι. τῷ δ' ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν
ἀράβων βασιλεὺς ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτο-
λεμαίῳ. ὃς τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν ἀναδυκὼς ἐκ τῶν θαυμά-
των καὶ φρενήσας, ἤδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν
ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπέδει

Antiochenos autē iam antea propter cū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum cū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attinet, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam tententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simùl & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

τελευτῶν. καὶ μετὰ πολὺ πλησθεὶς τῶν ἐπ' ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασί-
λευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις διεδηλώκαμεν. ἐφεδρεύων δὲ
τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῶν πτολεμαίου

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot scelesti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt scitetis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐπιλαθόμενος, καὶ ὅτι
πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν πλειστάρας γάμον συν-
ῆψεν. οἱ μὲν ἐν στρατιῶται, φθάνουσιν αὐτοῦ τὴν πορείαν
εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοὺς δὲ ἐλεφάντων δημόσιος ἐγ-
κρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάν-
της τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβα-
λὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν
μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς πε-
B φυγότων τὴν πάτριον συνήθειαν. ἔστοι δὲ τὸ μὲν
πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς
τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τῶν χωρίων.
νυκτὸς δέ τινες τοὺς ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον
πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄ-
κρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγελημένοις παροξυνθεὶς,
ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας
ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην. γνόμενος δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, γρά-
C φει καλοῦντα αὐτὸν σπεύσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολε-
μαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς
δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος
ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον. καὶ τού-
τοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν
τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει
βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ
τοῦ πρὸς αὐτὸν βασιλέων ἐπέκτησε. καταφρονήσας
D δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ὠφέλησεν.
ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ἐκ τῆς Ἰου-
δαίας ἅπασης, καὶ τῶν ἐκεῖ τοπαρχιῶν, σαμαρείας
καὶ Ἰόππης καὶ Γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα
ἀφέσει, καὶ πρὸς πάντων ὀφειλὰς ἀφίειχον
τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθῃ τῷ
ἀδελφῷ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀπόγρα-
φον τῆς ὀφειλῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ συγγενεῖ
ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς Δη-
E μήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ Ἰουδαίων
ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυ-
λάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀπαγγεῖλαι. καὶ
τοὺς ξενικοὺς νόμους ἀφῃρημαι, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ,
οἱ τῇ Ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτι-
δος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ
τοῦ νῦν ἐνόντων ἐν Ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ
βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τοῦ καρπῶν τῆς γῆς καὶ τοῦ
F φυτοῦ, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμ-
νας τοῦ ἁλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφα-
νους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδεὶς ἀπαβιασθήσεται τούτων
ὑπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φροντισον
οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ Ἰω-
νάθῃ, καὶ ἐν ἁγιωτάτῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου Ἱεροῦ τεθῇ. τὰ
μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δὲ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον
ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιάν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογη-
θεῖσιν, οἳ συναπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῆς ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὴ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου
γίνεται πρὸς τὴν στρατιὰν, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν ἐκ ἐπαρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰ-
ρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀνοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶσιν εἴ ποτε δεηθεῖεν.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. A Cap. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς κατὰ τελευτὴν δημήτριον, ἀδιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ περιποιησάμενος τὴν βασιλείαν, ἀναιρεῖται καὶ αὐτὸν ὑπὸ ἰωνάθου.

Tryphon Apamenus post denitum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

ΑΜέλει ζαύτην ποιήσας τὴν ἀλλοίωσιν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλέξανδρος ὁ στρατηγός, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθείς, παρεσκεύαζε τὸν πρὸς μάλχον τὸν ἀραβα ὃς ἔτρεφε τὸν πρὸς μάλχον τὸν ἀραβα ὃς ἔτρεφε τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπιθέσθαι αὐτῷ δοῦναί τε τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, αὐτοῦ ἴσχυεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρεσβεύσαντος τρύφωνος ἐπικήδειον τὴν ἀναίρεσιν εἰς ἅδου τρύφωνος παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρὸς τοῦτον τοιαῦτα ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. ἤξειν δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ ἰωνάθης μὲν χιλίους ὁπλεξάμους στρατιώτας, ἔπεμψεν. ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὑπὸ ὧν πεπόνθεισαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπειθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ ἀφεστάναι τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήσαντα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν ἐβούλοντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆσαν τῷ δὲ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρασάμενοι ὅτι πολλὴν ἀθρόισει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ὡς εἰς αὐτοῖς βασιλείοις αὐτῷ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἀφαλεῖς ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῷ ἀντιοχέων ἐπιπολεμοῦντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὡς ἀφαλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς ἀντιοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠττᾶτο. βλέποντες δὲ τοὺς ἀντιοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, δὴ τὰς εἴσας τῶν βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς ἀντιοχεῖς. καὶ τὸ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω ἀφεστήκεσαν τοῦ ὕψους, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς ἀφ' ὑψηλοῦ μάχεσθαι, τῶν συνεχῶς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποσπῶντες. καὶ ταύτας μὲν λύδιοι πῦρ ἀπῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην ἀφαπτήσασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν οὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων φκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ ἀντιοχεῖς μὴ δυναμένοις βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῷ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων δεῦρο δῶμα ἀφαπτόντων, καὶ τοῦτον αὐτοὺς διιόντων τὸ τέρμα, ὡδήδοξον συνέβη γενέσθαι τὴν ἔξωσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὴ μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὑπισχνεῖται συνοπτῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκάσθαι ῥῖψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὐτὸς τῷ δημητρίῳ. συλλαβὼν δὲ αὐτοῖς τῶν ἐπολεμημένων, κατεπαύσε τὸ σάσον. ἀφῆκε μὲν τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐν τῷ σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς ἀπὸ αὐτοῦ νίκης ἐγκεκτημένους ἀχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntéque auxilium ei veniſse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus nmero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. Mach. 11

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. A poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & po C cula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, D multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quem- E admodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irrita- F tus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti G ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm debeſent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ἢ ποτε εἰς αὐτὸν ἐλήφθη, καὶ τὰς ὑποχέσεις διέφθαρτο, ⁊ πόλεμον ἀπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάλαι ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τιμὼ ὅτι τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ Δημητρίῳ ἀπημετάπασεν εἰς τας ἀρὶ αὐτῷ φρονήσας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τιμὼ συρίαν μῆ τῷ παιδὸς ἀντίοχου, μειράκιον ἔτι ὄντος τιμὼ ἡλικίαν, ἀφεπήθησεν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ πρὸς χωρήσαντος τῷ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλοίπει τὸν δημήτριον ἀλλὰ μὴ τυγχάνειν μαθὼν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τ δημήτριον. ⁊ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ ἐλεφάντας, καὶ τιμὼ τῆς ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἐκ ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ ἢ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβυτὰς ⁊ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιμὼ ἀρχιερωσυνίαν ἐβεβαίᾳ, καὶ τῆς τεσσάρων παρεχώρει νομῆς, οἷ τιμὼ χώραν τῆς Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀναπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ἐπέτρεψεν ἀπέστειλε. καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσᾶ, ⁊ τῆς πρώτων αὐτὸ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτὸ σίμωνα, στρατηγὸν τ στρατιᾶς ἀπὸ τῶ κλίματος τ τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης ἢ τούτοις παρ' ἀντίοχου λεχθεῖσι εἰς αὐτὸν ἡσθεὶς, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξύφωνα πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει ⁊ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ὑ δ' αὐτῷ χάριτας ἀποδῶν, πολλῶν παρ' αὐτῷ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν αὐθ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαντος ἓν αὐτῷ δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσαι στρατηγοῖς, δύο ὁρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ ἢ λαμπρῶς μὲν ὑπεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. Ἀσκαλωμῖται δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτοις παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστῃ, ὅπως ἅπαν δημητρίου, προθύμως μὲν αὐτάχω, σὺν αὐτῷ ἢ πολεμοῦσας πειρᾶσθαι Ἀπὸ δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἰ δ' αὐταῖς βελομέναις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πεισθεῖσαι δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τιμὼ παρὰ τούτων δύναιαν ἀντίοχῳ. πολὺ δ' ἦρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοβιώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, ⁊ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν ἀντίοχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρέξειεν εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τιμὼ κάκωσιν. μέσης γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τιμὼ γεῶ αὐτὸς ὅπιων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ἢ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, ⁊ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυπεῖν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, ⁊ ἄδηλον εἰ Ἀφθήσοιτο, σῶφρον ἔκειναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντας παραμένειν σκείνῳ θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῆς δεινῶν, ἃ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνώσιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἄμεινον εἶναι ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντας αἰ- A
σχίστας. ὁ δὲ σωθέμβρος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασ-
κοῦ. τῶν δὲ δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἔστιν αὐ-
τῆς τὰ τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοῖς δὲ γαλιλαίοις ὄντας αὐτῷ ἐκ προθυμίαν B
πολεμομένοις, ὑπεδύσησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπεῖν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ ἰκανώτατον, τὴν βεθσούρα
πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. καθῆχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημήτριος. δη-
λώσαντες δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐγείροντος τοῦ σίμωνος, μηχαναῖς δ' ἐνεστῶτος καὶ
πολλῇ σπουδῇ χρωμένου πρὸς τὴν βεθσούρας πο- C
λιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρούροι, μὴ κρατοῦντος ἁλῶσι
θέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸ
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκοις λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταῦτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν κα-
θίστησιν ἰδίαν, ἰωνάθης δὲ ἄρας τὴν γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑ-
δάτων τῆς γυμνασάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν
ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον πρε- D
σῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ περὶ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὴν στρα-
τιὰν ἀπέλυτον εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑ-
τοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰ-
δίοις στρατιώταις πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῶν δὲ εἰς
τοὐναντίον ὑπὸ τῆς δημητρίου στρατηγῶν καταστα- E
θέντων καὶ νώτου τοῖς ἰουδαίοις γυμνοῦν, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθου κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
φαίου, τῆς ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. πολ-
λοστῶς δὲ καὶ μετὰ ὑποστάσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, πρῶτα θάρσει κατέπληξαν αὐτούς, καὶ τοῖς χεῖ- F
σιν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τὸν ἰω-
νάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ταπέντας,
ὁπλισάμενοι καὶ αὐτοὶ φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι καδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῶν πολεμίων. πεσόντας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, καὶ σχεδὸν τοὺς ἑξακοσίους ἀποκτείνας ὑ-
πέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ
κατὰ τῶν θεοῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς G
ἐπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν γενομένην
πρὸ ἔτους πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδοῦσθαι φιλίαν. τοῖς δ' αὐτοῦ

quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, ingressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, latarum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Genneſara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsensérant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham deserérent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouandà amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, cósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

πρεσβευτὰς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς ἀπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς διομολογῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱ δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὸ βουλὴν αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως ἐντυχόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ συμμαχίας βεβαιώσων, τὸ βουλῆς ὑπερησπίσης τὰ προστεθὲν αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δούσης ὑπόσπονδοι πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δρώπης, καὶ τὴν πόλειν ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς τὸν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῆς τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὸν ἀπάρτιον παρεγένοντο. καὶ τὰς ὑπόσπονδοι ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuíque & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Portò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathenſem agrum ocurrit: nolebat enim eos ſiue impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἅτινα ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τῷ γνωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, Ὀνίᾳ ἀρείῳ τὸ βασιλεύοντος ὑμῶν ὑπισχνῆς δι' ἐπιστολῆς, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ἀναστάται τὸ ἀντίγραφον, τιὼ τε ὑπισχνεῖσθαι ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτελεῖ καὶ τῷ ἀρείῳ διὰ νοϊκῶς διετέθημεν· ὑ δ' ὁμῶμοι τῆς τοιαύτης ὑποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως. οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρτάζειν δοκῶμεν τιὼ παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλῶν δὲ χρόνων διαγεγενημένων ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθεισης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τε θεσφερέσντες, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτῶν ἐποιούμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεστάντων διὰ τὸ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν ὅτ' ἄλλῳ τῷ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐκείναμεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους Νεμήνιον τὸν Ἀντιμάχου, καὶ Ἀντίπατρον τὸν Ἰάσωνος, τῶν ἀπὸ τῶν γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὑπισχνεῖσθαι, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῖν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, ἐάν τι ἂν δέησθε ὑπισχνοῦντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένους· ἔστι γὰρ τῶν ὑμετέρων προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τοῖς τε πρεσβεύταις φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. καὶ ἦν τὸ χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τείτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, πολλὰ καθ' ἕκαστα τῶν εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον. πρᾶξαι δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸν δὲ τῶν ἐσσηνῶν γένος, πάντων τιὼ εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. σαδδουκαῖοι δὲ, τιὼ μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, θεὸν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ἔστε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντες δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς τῇ ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ταῦτα ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν Ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημόσιον στρατηλατοῦντες τῶν γενομένων ἦτταν αἰσχίστην μαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπου τὸν Ἰωνάθην. ὃ δὲ ὁρῶντας θορυβουμένους, ὀξέως ὑπλώτισεν αὐτοὺς εἰς τιὼ ἀμαθοῦν. ἐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὡς εἰς τιὼ Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἀπέσχεν σταδίους ν. πέμπει

τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τιὼ παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐς στρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπη θέσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, φρουροὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῦ στρατοπέδου, καὶ τιὼ δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τοῦς ὁμοίως

νοίας ἦτας ἔχειν ὡς καὶ δέῃ τῆς νυκτὸς εἰ δήσειε μα- A
χησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτὸν τὴν ἀναίρεσιν.
οἱ δὲ τῶν δημητρίου στρατηγοὶ, συνθέμενοι τὸν ἰωνά-
θην ἐγνωκότα, ἐκ ἐπὶ τῇ γνώμῃ ἦσαν ὑγιεῖς,
ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς
γενέσθαι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτὸν ὁπλι-
σταῖσιν ἑτέρῳ, τῆς ὁπλουλῆς δημάρτημένης.
ἐκ δὲ τῶν φανερῶν δέκα κινδυνεύοντες, ἐκ ἐνόμι-
ζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβου- B
λεύσαντο; καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὐτὸν ὁ-
ρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοῖς ὑπολαμβάνοιεν
ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ ἰωνάθης ἔωθεν προσμίξας αὐ-
τοῖς τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ,
συνεὶς ὅτι πεφόβηνται ἐθέωκεν. ὁ μὲν τοι φθάνει
καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἑλεύθερον διαβεβηκότες
ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖ-
θεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμή- C
σας τοῖς ναβαταίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπε-
λάσας τε λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασ-
κὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ
σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελ-
θὼν, τε τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, καὶ ἀσφαλίσα-
το, φρουρίοις; καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομή-
σουσι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην,
καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην
φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππηνοὺς βουλομένους D
τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.
ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅ τε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλ-
θον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ'
εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο περὶ ἱεροσολύ-
μων ὁπισκευάσαι τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ
τὸ ἱερὸν περιβόλου, πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύρ-
γοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησα- E
μένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν
πόλιν, καὶ τῆς ἀπορείας αὐτοὺς τῆς ὠνίων τούτων ἀπο-
κλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπεμψε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρού-
ρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας
ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλή-
θους καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκο-
δόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν
ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος διαβὰς, εἰς τὴν με- F
σοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶ-
να κατασχεῖν, καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας
ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες ἕλληνες
καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν,
εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο παραδώσειν μὲν αὐτοὺς ὑ-

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus lateret. Demetrij verò duces, vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

πηκόους, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ χωρὶς αὐτῶν δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι δυνατὸς, καὶ τῆσυρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν πρόθυμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. *Mach.* 12. 13. TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasérunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuerti sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Mach.* 13. HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quam primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρέου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεώρησε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸ δημήτριον ἔγνω ζῶντος λαβόντα τέλος, καὶ ἔτ' ἰσχύοντα βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὸ πρόσφορον ταύτην ὁ πρὸς ἰωνάθην φόβος φίλου τυγχάνοντος αὐτοκράτορος. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς βαθεῖαν ἐκ τῆς αὐτοκρατείας πρόφασιν ἦλθε. καλεμάδα γὰρ ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μετὰ τετρακοσίων αὐτοῦ μυριάδων ἰωνάθης ἀπαντήσειν ὁπλίτου στρατοῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην τὸν ἰωνάθην ὑπάρχειν δόξας αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προστάξει, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δῶρον, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ κατεφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν προορώμενον. τῷ τε στρατιᾷ συμβούλευσεν ὁπλίσασθαι. καὶ γὰρ νῦν ὁ δέοντες αὐτῷ ἐπάγειν, πολέμιος μὲν ἐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μήτοιγε πρὸς αὐτὸν ἁλίγοις, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. πάντα δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάτε ἄλλα πάνθ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' ἀνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πράσσειν, τὸν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μετὰ τῶν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τότε καὶ ἐπὶ τοῦ τρύφωνος προσταγμένου, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ καὶ ὅπη τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὐ καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρονήσαντες τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φθάσαντες τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τῷ στρατηγίαν ἐπιχείρει τὸ ἔθνος καὶ ἀπόδοξιν αὐτὸν ἱερέα.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθην σύλληψιν, καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλοφύρετο. καὶ δὴ καὶ παῦρος ὅπις ἦν τοῖς πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸ ἰωνάθου ἀνδρεῖας ἅμα καὶ προνοίας ἀφηρημένοι, τὰ περὶς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθου ἠρεμοῦντα, νεωτέρους αὐτοῖς ὄπισθεν ἦ, καὶ πολεμιωτέρους εἰς τοὺς πρὸ τῶν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζοντ' καθίσασθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ἀποστάτας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβας A
εἰς τὴν ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δ' ὁ-
ρῶν περὶ τούτων τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγό-
τας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμους
ἔτι ὄντα τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ
λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν
αὐτοὺς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ἐμὲ καὶ ἐμοὺς
ἀδελφοὺς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ὁμόφυλοι μὴ τῷ πατρὶ ἐγώ τε καὶ οἱ ἀ-
δελφοί μου εἰς κίνδυνον καταστήσαμεν ὑπὲρ τοῦ μὴ θανεῖν, οὐκέτ' B
ἀγνοεῖτε. ὥστε δ' ἐγκάτοπτον ἡμῶν τοῖς τούτων ἐπιτηδεύμασι μου
καὶ τῷ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας οὐ τῆς
ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμῶν οἰκείας δεδογμένον, φόβος ἀνδρὸς ἔσται τηλι-
κούτου, ὃς τοιούτοις ἐμοῖς τοῖς ἀγῶσιν ἐκβάλῃ τὸ ψυ-
χῆς, ἀντεισάξῃ δὲ εἰς αὐτοὺς φιλοζωίαν, καὶ δόξης
καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀπορεῖτε ἡγεμόνος οὔτε τε καὶ
πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προ-
θύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. ἔτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν C
ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἢ-
τε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν
ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ'
ἐγὼ φεύγω καὶ καταλείπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀ-
δελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω.
θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκην λημψόμενος ὑπὲρ τῶν πολε-
μίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ
αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ὑπὸρ θηκῶν
μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω κα-
ταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ D
πολεμεῖν ὁρμὴν ἐναι. τούτοις ποιησαμένου τὸν σίμω-
νος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυ-
χαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀ-
μείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν
λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὶ
τοῦ ἰούδα ἐ ἰωνάθου τὸν ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμὴν προσα-
σίαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὃ τι κελεύσει, πειθη-
νίους. συναθροίσας δὲ πᾶν ὅθεν ἦν τὸ πολεμι- E
κὸν τῶν οἰκείας ἰσχύος, ἔπασσε τὰ τείχη τῆς πόλεως
ἀνοικοδομῆσαι, ἐ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ
καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθῃ
τινὰ φίλον ἀφαλώρου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην,
προσάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδόκει γὰρ
μὴ βεβαίως ἕτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δὲ
ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱερόσυλα. ὁ δὲ τρύφων ἄφ-
νως ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν
ἰουδαίαν παρεγένετο, καὶ τὸν ἰωνάθην δόλιον ἄ- F
γων. ἀπέστησε δὲ αὐτοῦ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυ-
νάμεως, εἰς ἄδοξον πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη
τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπέκειτο τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία.
γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τοῦ ἰουδαίων
καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἐ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ
δόλῳ βουλεύσασθαι βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέ-
λοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα
ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ-
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. G
ἔφη γὰρ αὐτὸν ὀφλεῖν τὸ ἀργύριον ὃ τῷ βασιλεῖ ληφθέντα
ὑπὲρ φόρου, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν
ἀπάτην τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συν-
ὡς ὅτι μὴ τὸ ἀργύριον ἀποστείλῃ δοὺς ἐ τὸν ἀδελφὸν ἀπολύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ ἐ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ
πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γενόμενος,

Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam; neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmunitéq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subesſent inſidiæ: præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſſit paratum eſſe equitatũ, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione dignißimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quàm magnificentiſſimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt exacto põtificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiicerẽt, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu rẽs eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre victorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæ pretium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, vt ſolum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præſidiariis in eã diem Iudæi paſſi fuerant, quęque etiã in poſterũ ferre cogerentur, ſi externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑφ' αὐτῶ, σωναγαγὼν τὸν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς ἀὐτῷ τὰ τοῦ ξύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα κ) σὺ οἶδεν κ) ὅπλα ἔλλω ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, & τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ξύφωνος προβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. κ) σίμων μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε κ) τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ξύφων ἐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὸν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπῆλθε τὴν χώραν, κ) διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διενόει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. κ) ὡδηγούμενος ἦκεν εἰς ἄδωρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. αὐτιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ κατὰ στρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτῶ. νυκτὸς δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμφθέντων πρὸς ξύφωνα, κ) ὡδηγοῦντων αὐτοῦς πρὸς αὐτὸν, κ) τροφὰς αὐτοῖς πέμψας, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις εἰσέλθειν. ἀλλὰ χιὼν διὰ τ' νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, κ) τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, & ἄποδον ἵπποις μᾶλλον ἢ ὁδὸν ὑπὸ βάθους τοῦ πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ξύφων, εἰς τὸν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, κ)ουδ' ἢ τε εἰς τὸν γαλαάδιτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι κ) ταφὴν καλὴν δύσας, αὐτὸς εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὑπέστρεψεν. ὁ δ' σίμων πέμψας εἰς βασκὴ πόλιν μεθερμηνεύει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, κ) κατέθετο μὲν ταῦτα ἐν μωδεὶν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ & μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ κ) τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ κ) ἀνεξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ κ) ὑψηλότατον ἀναγαγὼν ὕψος, στοαὶ περὶ αὐτὸ βάλλεται κ) σύλοις μονολίθοις, θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμ' αἴτησιν, περὶ τούτοις δὲ & πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι κ) τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα κ) κάλλους πεποιημένας, αἳ κ) μέχρι δεῦρο σώζονται. κ) περὶ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς κ) τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτῳ κατουδὲν οἴδαμεν γλυφομένῳ. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιεράτευων ἔτη τέσσαρα περὶ τὸ γήρους. κ) τὰ μὲν περὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ πλῆθος, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία κ) τὸ ἀτέλεσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ κα ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου στέλλκος ὁ νικάνωρ ὀπλισθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσθι ἡ τοῦ πλήθους περὶ τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, & τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὅτι τῷ πρώτου ἔτους γέγραφεν σίμωνος τοῦ ἀρχιέρεως ἰουδαίων κ) ἐθναρχου. ἐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, κ) τῶν ἐχθρῶν τῶν πρώτων ἐκράτησαν. κατασκέψατο γὰρ σίμων, γάζαράν τε πόλιν κ) ἰόππην & ἰάμνειαν. ἐκπολιορκήσας δὲ & τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν & κακῶς ποιεῖν ὡς κ) τότε. κ) τοῦτο ποήσας, ἄριστον ἐδόκει κ) συμφέρειν ἑαυτῷ, & τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν ἦν σωβάβηκε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. κ) δὴ τοῦτο ἔπεισθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γίνεσθαι, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν προεφάρχων κ) τῶν φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχη τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρεατᾶς ἐν αὐτῇ κρατας ἀθέσης. ταῦτα A λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραιῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, & πάντες περιβαλόντες, καθῆρεν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῷ ἔργῳ, ἔρισιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. & τὸ λοιπὸν ὀξείχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, & ἄκρας καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν αἰωρημένων. καὶ τὰ ὅπλα σίμωνος περιχθέντα, τῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιϛ'. B

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ὦ δῶρις τρύφωνα, ἀμμαχος γενόμενος αὐτίοχῳ τῷ ἐπικλ.

Μετ' ὀλίγον δὲ τὸν αἰχμαλωσίας & δημητρίου, & ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν ὑπὸ ζοπόδων αὐτὸν τίνας παρὰ βασιλέως ὄντας. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειρίζομενος ὑποθαίη δόλῳ, διήγγελε, τοῖς δὲ φίλοις καὶ τοῖς οἰκειοτάτοις διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἵνα μελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν καὶ βασιλέα χειροτονήσειν αὐτὸν, δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθευκὼς, & δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτοχον παρεληλυθότα εἰς & ἀρχὴν πολλὰ παρέσειν αὐτοῖς κακὰ & ἄνους ἀσίας ἀμεμνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες διπρεῖαν ἐκ & ζύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδειλιῶσιν αὐτὸν ἄρχοντα. ὑβριζόμενος δὲ τοῖς πράγμασιν ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, δόλῳ εἶχε τὴν αὐτοῦ φύσιν ἔσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεγίστατα ὑπεκείνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἄπερ ἐβάλετο. & δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἦν. τοῖς οὖν ἐχθρεῖς δρᾷ ταῦτα ἐποίει τοῖς κρείττοσιν. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσατο πρὸς κλεοπάτραν & δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκαθειργμένην· ἁλωμένῳ δὲ καὶ ἀπόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, & μεδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ ζύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλῶσα πρὸς αὐτὸν ὅπως τε γάμῳ & βασιλείᾳ σκάλει δὲ τὸν αἰτίοχον ὅπως τίσοις, ἅμα μὲν τῆς φίλων αὐτῷ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐκ & σελευκείας τῆς τρύφωνι δείσασα. γινόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αἰτίοχος, καὶ & ἰσχὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων & τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτῷ τῇ μάχῃ, τῆς αἴω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὸν φοινίκων διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε δῶραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν & ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας φρίσβεις. ὁ δὲ πρόσθεν μὲν προθύμως αὐτῷ & ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ σοφὸν, τοῖς τὴν δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώτας, πέμψας πρὸς αἰτίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῆς αἰαγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κρείττωας φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐκ & δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ὑπ' αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διέφθαρη, βασιλεύσας ἔτη ἕξ.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως τρύφων ἀναιρεθέντος αὐτίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κατέλαβεν τὸν στρατὸν αὐτῷ γαζάρων & ἰουδαίας ἐξέλασεν.

Ὁ δ' αἰτίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθων τὸν ἐκ σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κατέλαβε παραδὲς τῷ φίλῳ, ὅπως & ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium: adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto X. 1. Mach. 13 postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere consuerat, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter obtraretur, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XI. quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor tradi- XII. tis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

ἡ σίμωνος ἅλωσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἀδικίαν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆς μὴ δικαίων τῆς ἀδικεῖν αὐτοῦ γνομένων τυγχάνειν παρορμηθείς, καὶ ἡ ἡλικίας φέγγημα κρείττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τοῦ πολέμου, καὶ τοῖς μὲν ἡμίσεσι μετὰ τῶν μαχιμωτέρων παρεκατέμενε στρατιωτῶν. αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος παρῆν μετὰ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τόποις εἰς συμφορὰν καταστήσας, ἀγαμφοτέρων μὲν εὐδαιμίας τῆς ὁπλιτικῆς παρασκευῆς, κρατήσας δὲ ἀπάσης τῆς πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πιστούμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δὲ ἡ τὰ πάντα τῆς ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δὲ ἐξ ὑπερβολῆς συμποσίου, πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτῃ αὐτῷ συνεσταμένου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅτι ἰωαννῆν τὸν ἕτερον, τοῦτο δὲ καὶ ὑρκανὸς ἐν ὀνόματι, τοὺς ἀναιρεθησομένους. ἀπροόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀναφυγὼν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἐπείγετο, θαρρῶν τῇ πλήθει καὶ τὰς τοῦ πατρὸς ἐνεργασίας, καὶ διὰ τὸ πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδέδοτο δὲ καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν διὰ ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τῶν ἀρχῶν ἐπιχειρεῖ κρατῆσαι, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν περιλαβεῖν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῆς ὑπερ ἱεριχοῦντα ἐρυμάτων καταχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν πατρῴον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὰ θεῖα πρώτας θυσίας ἀδεσπάσμενος, ὅπερ τὸ πολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις φειδοῦ αὐτῶν, ἠτιᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτοις γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ὑπὲρ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερδεξίου ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αἰσθάνεσθαι τὴν πρὸς τὴ αἵρεσιν τοῦ χωρίου ἀπρόσκλητος, τοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμον. ἡ μὲν γοῦν μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτῶν, ἀλλὰ πολλῇ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἑλεῖν ἀπροσδόκητον τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὲν γὰρ αὐτῇ τῆς μετ' αἰτίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκαιον ὑποχοι τὸ εἰς αὐτοὺς ἀδικίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς, ὁρμὴ τις ἐλάμβανε πρὸς τὴ αἵρεσιν τοῦ φρουρίου. καὶ ἤνικα δ' αὐτὸν τυπομένου ἰδοι καὶ παραστομένου, ἐξελύετο καὶ τὸ ὅπη τοῖς εἰς τὴν μητέρα παρατομένοις συμπαθείας ἥττων ἐγίνετο. ἐλλιμένης δ' ἔτους εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίσα τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δ' ἔτη τοῦτο ἀδιατρεῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀπειθεὶς τὴ αἰτίας τῷ πολέμῳ, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τῆς φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ιϛ'. A

Ἐς στρατιὰν ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, λα-
βὼν πάλαι τ' συμαχίαν πρὸς αὐ-
τὸν ἐποίησεν.

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τ' Ἰουδαίαν ἐστράλη, δ' μὲ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς τ' Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' Ϛ ξ καὶ β'. διώσας ὁ τ' χώραν, τ' Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐσέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἑπτὰ στρατοπέδοις ἐφειλαβὼν, ἦν μὲν εὐθὺς ὅλως τὸ ἁρπαστὸν, ἀφά τε τ' τῆς τροφῆς ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. καὶ ὁ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθὸ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀπίσθιον εἶναι, πύργοις εἰκοσίπηχεσι ρ' ξυλοφόροις, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ διὰ καὶ διπλῆν τειχομένους ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δ' πολλὰς ἐπιδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲ ἀφυλακτοίς που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αὐθορμήτοις δ' ἀνεχώρουν δυχερῶς. ἐπεὶ δ' βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῆς ἐπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ὢν πολυχειρίας ἔργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἐκποδὼν ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἐν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. ἀπόχος μὲ ἐν τοῖς ἀπολειφθέντας, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ περιαλούμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅπως δ' ἄσης γε μὴν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσας αὐτοὺς ὁ ἐκτὸς πάλιν εἰσεδέξατο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς αὐτὸν, καὶ αἰτουμένου ἡμέρων ἑπτὰ διὰ τ' ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἰκὼν αὐτὸν ἡγήσατο), ἐπὶ πρόσπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τ' μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡδὲ τῆς κομιζόντων, οἱ πρὸς τ' πύλας ὄντες ἤγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, αὐτὸς ὁ τ' στρατιὰν εἰσία, πλεῖον αὐτὸν ἔχων τοῦ ὑπάρχοντος διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλών, ὡς μὲν κατέθυσεν ὅπῃ τὸν βωμὸν, τ' νεὼν δ' τῷ ζωμῷ τούτων ἐφήρμοσε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν αὐτὸν ὁ ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος δ' αὐτοῦ τ' ὑπεύθυνον Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ, ἐφεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ὑποδοῦναι. ὁ δ' ἀπωσάμενος τ' συμβουλὴν τῶν παραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος ἀφ' τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τ' διαφορᾶς ἀμυδίαν, ἐκ ἐφέψησε. πυθόμενος δ' κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς προσβεύταις ἀπεκρίνατο, ὡδὲ ἕναν μὲ τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' Ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ὑπ' ἐκείνου ἀπαλλάξαι τὸ πόλεμον. οἱ δ' τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' δ' φρουρὰν οὐκ ὡμολόγουν, ἀφ' τ' ἀμυδίαν ἐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἀπὸ μέντοιγε τ' φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δὴ τὰ τ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δ' καὶ τ' περίβολον τ' πόλεως. ὅπῃ τούτοις μὲ ἦν

Ant. p. XV. B C D E F G

ANtiochus autē memor incōmodorū quæ a Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæteraque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A B C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circunciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circunciſionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D E F G

ἀντίοχος τὴν πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ἦλθε δαβίδ τε τάφον ἀνοίξας, ὃς πλεῖστα τοῖς πρόσθεν βασιλεῦσι κατέβαλλε, χιλίατα μὲν τάλαντα ἐξενέγκασθαι, ὁρμώμενος δ' ἐντεῦθεν πρῶτος ἰουδαίων ξενοφοιτεῖν ἤρξατο. γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία, καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ, καὶ φιλοτίμως παρέσχε. ᾧ πομπεύοντι τιμῶν ὅτι πάρθους αὐτοῦ στρατιὰ συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτις ἦν τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ὅτας ἱστορῶν. ἔσπασον ἦν σήσις ἀντίοχος ὅτι τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. δοκεῖ δὲ ὑρκανῷ τὰ ἰουδαίων ἅγια τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἐξὸν νόμιμον ἐξοδεύειν. καὶ ταῦτα μάλιστα ψεύδεται λέγων. σύνεγγυς γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὅπως ἐν τοῖς σαββάτοις, ὅπως ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύειν. συμβαλὼν δ' ἀντίοχος ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλοί τε καὶ στρατιᾶς ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπώλυτο. τιμῶν δὲ τὴν σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον ἀντίοχος εἰς τὴν παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιζ'.

Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ΥΡκανὸς ὁ ἀχιάσας τὸν ἀντίοχον θάνατον, δύο ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἄμαχον ὑπὸ τῶν ἐρήμους τῶν μαχίμων καὶ ῥώμης δυναμένων. μήδαβαν μὲν οὖν πολλὰ τῆς στρατιᾶς αὐτῷ παραπορηθείσης ὀλίγοι εἵλεν. ἔπειτα καὶ σάμεγαν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ γαριζὶν τὸ τότε χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὤκει τὸν εἰκασθέντα τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι σανaβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ δι' ἀμβεδὼ μανασσῆ τοῦ ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μετὰ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ τὴν ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, καὶ μάρισαν. καὶ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑπομενεῖς ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμοιντο τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῷντο θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἀφελουμένης καὶ τὴν ἄλλην τῆς δίαιταν ὑπέμειναν τὰ αὐτὰ ἰουδαίοις ποιήσασθαι. κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς πιστούμενος τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτων τῶν ἕνεκα. φάβιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίου υἱοῦ μυστίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου φαλέρνα, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, καὶ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, καὶ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ καγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἱ καὶ διελέχθησαν περὶ φιλίας τε ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, καὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη καὶ λιμένες καὶ γαζάρα, καὶ πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν ἀντίοχος παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀπακατασταθῇ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πάντας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν A
καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτοχε ὧδε τὸ τῆς συγκλήτε δόγμα, ἄκυρα γένηται), ἵνα τε ἀποδόσεις πέμψαντες ἀποδοθῶσί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοχε ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διαπεμήσωσι), τὴν δὲ τῷ πολέμῳ διαφθαρμένην, ὅπως τε αὐτοῖς θεὸς τε βασιλεῖς καὶ δῆμος ἐλθόντες χρήματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν B
τοῦ εἰς οἶκον ἐπανόδε. ἐδόξεν ἐν ἄλλῳ τότῳ ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. δεῖ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκείναν ζηλάδος ὅταν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαχόλωσι, ἀπολάσειν τε τῶν λοιπῶν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γένησθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὅτως ὑποπέμπει τοῖς περὶ ἰουδαίων πρίσβεις, χρήματα δοὺς C
αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτε πρὸς τοὺς ἀφικομένους, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ πεφθυμημένῳ στρατεύειν ὅπῃ ὑρκανός, ἐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ ἀφορμὴν, ἥν τε σύριν καὶ τὴν στρατιὰν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς πολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὅπλα θέσθαι πρίσβεις, ὅπως πνὰ τὴν ἐν τῇ σελεύκῃ χώραν ὧδε δ' ὧ αὐτοῖς ὁπολ- D
φόμενον τὴν βασιλείαν. τῷ δὲ πολεμαίῳ πέμψαντος ἀλέξανδρον μὲν στρατὸν τὸν ζεβιναῖ ὁπλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. ἐπὶ δὲ δεξαμένης αὐτὸν τὴν γυναῖκα, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθών, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὸν βασιλείαν ὧδε λαβών, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιε- E
ρέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τὸν δημητρίου παῖδος αὐτόχε τοῦ χρυσοῦ ὁπλισθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὁπὸ δραφθείρε). ὧδε λαβὼν δὲ τὴν τῆς συρίας βασιλείαν αὐτόχος, ὅπῃ μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν ἐλάβετο οὐ, τὸν ἀδελφὸν ἀκαῖον τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχος δὲ καικεῖνος ἐκαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκε συλλέγειν. μέλλων δὲ τῇ χώρᾳ, ἔγνω ὧδε διδάσκειν αὐτὸν ὅπῃ τὴν ἔφοδον τοῦ ταδελφῷ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, F
ἦρξε τὸ δραφθῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δὲ οὐ οὐ αὐτόχου τοῦ σωτῆρος ὁπλισθέντος, ὃς ἐν παρθοις ἀπέθανεν. ὃς δὲ ἀδελφὸς οὐ δημητρίου τοῦ χρυσοῦ πατρός. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστόρηκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς αὐτόχος ὧδε ἀγόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ οὐδὲν αὐτὸς μὴ G
τοῦ αὐτόχου τοῦδε τοῦ μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὅτε ὡς ὑπήκοος, ὅτε ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἐπαρεῖχεν, ἀλλ' οὐ αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐν ὑπιδόσει πολλῇ ἐν ἀκμῇ καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβιναίου καιροῖς, καὶ μᾶλις ὑπὸ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολοῦ ὑρκανὸν καρποῦσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τῷ μὲν τοιγε κυζικηνοῦ τοῦ γένους κακοήθους, φανερῶς καὶ αὐτὸς τοῦ ἑαυτοῦ προαιρέσεων ἐπεδείκνυτο. καὶ τῆς ἀπ' αἰγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: vtque legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum æstiment qui eo bello vastati sunt. & vt literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est senatui renouare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis a bono atque amico populo. De literis autem scribendis responsum est curæ futurum senatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & datutum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatúmque est prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs se referre possent in patriam. atque ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status sic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cúmque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem exciuisus est ab ea: delatúsque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus ferit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæsus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, vt secure frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulauit & ipse quid moliretur: vidénsque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſociis, ſed Syriæ regi ſubditis. Cùm itaque vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per octoginta ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyzicæni opem implorauerint. qui cùm veniſſet propere victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus eum fratribus vſque Scythopolim, ægrè euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas, rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miſerat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum vt Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolueret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeſtè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obeſſe profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam ſolo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata ſunt, vt ne veſtigium quidem ſupereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipſa die qua eius filij conſeruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipſe ſolus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progreſſus renunciauit multitudini, & paulò pòſt certiùs comprobatum eſt eius oraculum. Et Hyrcani quidem res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hieroſolymis ſolùm, ſed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudæorum ſucceſſibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro diſſidens, copiis ſuis duces præpoſuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ' Ἀντίοχον, καὶ αὐτὸν τε φεύγοντα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν Σαμαρεῦσι βοηθήσας ἡττᾶται φεύγει.

ΚΑὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, νῦν δὲ ἧς ὅτι καλεῖται Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου, καὶ χρόνου ἀναγράψομεν. περιβαλὼν δὲ αὐτὴν φιλοπόνως ἐπολιόρκει μισοπονηρῶς τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν μυρίους Ἰουδαίους ὄντας ἐν αὐτοῖς καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τῆδε σύροις βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων π', τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, αὐτάρκους δὲ ἀεὶ σίτου, ὧν ἔπιμελῶν, εἰς τοῦτο ἀπάγει ὑπὸ λιμοῦ περιαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέβησαν, ὡς ἅψασθαι μὲν τῆς ἀνθρωπίνης, ἐπικαλέσασθαι δὲ βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν περὶ Ἀριστόβουλον, ἡττᾶται. διωχθεὶς δ' ἄχρι Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς δ' αὖτις ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ' αὐτὸν Ἀντίοχον. ὃς δὴ πολεμαίῳ τῷ λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκόντος τε μητρὸς ἐκείνου δ' ὅσον οὔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν, ἐπόρθει τὴν Ἰουδαίαν χώραν μετὰ τῶν Αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ καθ' ὁσονοῦν καιρὸν ἐκ ὤετο, ἀδύνατος ὢν ἐξισόρροπος ἢ δύναμις αὐτῷ. νομίζων δὲ τῇ κακώσει τὴν χώραν, ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ἐπὶ τὰ Σαμάρεια πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐπέδρας θηρεύοντας, ἀπῆρεν εἰς Φοινίκην, καλλιμάνδρῳ καὶ ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον διέφερε. καλλίμανδρος μὲν οὖν θαρσύνεσθαι τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος διεφθάρη. ἐπικράτης δὲ ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε Σκυθόπολιν καὶ τάλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προὐδίδου φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις, τὴν τῶ Σαμαρείας πολιορκίαν, διαλύειν οὐκ ἠδύνατο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, οὐ ἐκράτησε πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὑπάκλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. διαπάψας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆς γῆς πόθεν πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. παράδοξον δέ τι περὶ τὸν ἀρχιερέως Ὑρκανὸν λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν κυζικηνὸν συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν αὐτῶν; τ' Ἀντίοχον. ἐκ τούτου προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ἕτερος γεγενῆσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. καὶ ὃ τότον ἐτύχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίοις διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν ἑαυτῆς παῖδα Πτολεμαῖον τὸν Λάθυρον διαφερομένη, δυνάμεις ἐπεμέναις χιλιάσι καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῇ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ παρὰ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἡδυνάμενα γὰρ τούτοις ἡ κλεοπάτρα τῷ στρατιᾷ, ὅσαι ἦλθον τῆς τούτων γνώμης ἐπράττετο, ὡς μαρτυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπὸ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο πρόσχημα πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὁσίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς πολίτας αὐτῶν δεδοκιμῆσθαι μάλιστα πρὸς τὴν βασιλίσσης χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. ὑρκανὸς δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δυστυχία πρὸς τοὺς ἰουδαίους. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τιμῇ ἰσχὺν πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, ὁτιοῦν πιστεύεσθαι μᾶλλον ἢ λόγον. ἦν δὲ τούτων μαθητὴς ὁ αὐτῷ ὢν ὑρκανός, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ, καὶ αὐτὸ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἀξιοῖ γε μὲν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκβαίνοντα, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἷς δέ τις τῶν καθεζομένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ σάσει χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ πυνθανομένου, δι' ἣν ἀποποιοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων αἰχμαλώτου σου γενόμενα τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψευδὴς ἦν ὁ λόγος ἐκεῖνος. ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξυνθείς, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. τῶν δ' ἐκ τῶν σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προῃρημένοι ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸ ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τὸ δὲ ὑρκανὸς τοῖς φαρισαίοις ἐσκόπει τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρείας, πεφωτίσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἐκείνων γνώμης γενόμενα τὰς βλασφημίας, πυνθανομένων αὐτὸν τῇ μήτρᾳ τὴν δίκης, πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμοῦ. ὑπὸ γὰρ ἐθάκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπεικτικῶς ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν αὐθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δὲ αὐτὸν ὑπαπαρώξυνεν ἰωνάθης, καὶ διέθηκεν ὕστερος, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ὅπως αὐτὰ, καὶ πάντα ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα νόμιμα τοῦ δήμου καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς πρὸς τὸ πλῆθος διῆρτο. ὡδὶ μὲν τοι τούτων ἐχέτω. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πινὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi, quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis abertantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdicare te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is tumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm ſeruari quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtróſque exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operæ precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

A

B

C

Cap. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI. annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cúmque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis eũ aſſumpſit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd ſtultum exiſtimet cùm regno ſolum potiri liceat, communicato honore cõtentum eſſe. Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodã obſcuro & ſubterraneo (decũbebat autẽ in turri quę pòſt mutato nomine Antonia dicta)

D

E

F

G

Ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἀναβάλλει, λέγων δεῖν ἃ μὴ γεγραμμένα τοῖς νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γενέσθαι συμβαίνει μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάσεις μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν ἐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἔχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν ἐσσηνῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὸ σέον, καὶ μετὰ αὐτὸν βιώσας δὲ ἐνιαυτούς ἑπτὰ ἀρχὴν διοικησάμενος τὸν ἄριστον βίον ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ε. ἕξιν τῶν μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς τ' ἔθνους, καὶ δ' ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον ἕως τοῦ τῶν μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτος, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι προεῖπεν. ὧν τὸν καταστροφὴν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τὸ τῆς τύχης ὑπέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος διεσήβουλε τὸν ἀρχικὸν, διάδημα πρῶτος ὀπτιθέτο.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τὸν πατέρα, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἔπεινεν γὰρ ἔτους, διάδημα πρῶτος ὀπτίθη μὴ ὑ ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π' καὶ ἀ, καὶ μεινῶν γ', ἀφ' οὗ δ' ὑπὸ βαβυλῶνος ἀπελείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. σέρχων δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν ἀπόγονον, τοῦτον μὲν, τὸν ὁμοίων ἠξίει, τοῖς δ' ἄλλοις εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἴρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνῳ γὰρ ὑρκανὸς, τὸν ὅλων κύειν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσούτου ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτῷ ζ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένῳ. προσίδησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπόγονον, ὃν σέργων εὐθὺς μᾶλλον δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὡς διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ὡς τὸ μὲν πρῶτον, ὡς ὄφις ἦν, τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν ὡς προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ ζ φθονούμενον ἡδύμενος διαβάλλειν. ὅτε δὲ ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανελθὼν τῆς, καὶ τὸν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνεάσης, ἔτυχε τὸν μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ ἀντίγονον ὑπερηλομῶτα τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, ζ τὰ πλείω περὶ τὸν τὰδελφοῦ σωτηρίας δύχεσθαι. τοῖς δὲ πονηροῖς καὶ διαφθορὰν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῷ ἐπιζητοῦσιν, ἀφορμὴ χρησαμένοις τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ ἀντιγόνου φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καθορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, ζ κακοήθως ὅπη τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὴν πομπὴν τὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἓ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἐῶν τὸν νομίμων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν. βασιλικὰ τὰ θεατόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφος ἐλπιδῶς καρτερεῦν, λογιζομένου δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ἐκεῖνον, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δικαίων μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἀκων πειθόμενος, ζ τῶν αὐτόπτου ἐξ τὰδελφὰ φρονοῦν, καὶ τὸν ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τῷ τῶν ὑπωλείων αὐλῇ κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ αὐτωνία, καὶ πρὸς-

καὶ προστάξειν αὐτὸν μὴ ἔνοπλον μηδένα. κτεί- A
νειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐ ὁπλισμὸς πρὸς αὐτὸν εἰ-
σίοι. πέμπει μὲν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτοὺς ἄνο-
πλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συμπα-
βουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονου, πείθουσι τὸν
πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκού-
σας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ἐς κοσμὸν πολέμου,
ἐφοβήθη πρὸς αὐτὸν ὡς καλεῖ ὡπλισμένον,
ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῇ. ὁ δὲ ἀντίγονος μηδὲν B
ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ πρὸς τὰ-
δελφὸν διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανο-
πλίαν προσγίνεται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπιδεῖξων
αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸν στρατῶνος
καλούμενον πύργον ἐς συνέβαινεν ἀφώπτον εἶ) σφόδρα
τῇ πάσσαλον, ἀποκτείνυσιν οἱ σωματοφύλακες. διέφ-
θειρε μὲν ὁ τοῦτο θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνῳ μήτε δια-
βολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσι- C
κὴν οἰκειότητα διέλυσεν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δὲ
αὐτὸς θαυμάσειε καὶ ἰδεῖν τινὰ, ἑαυτὸν μὲν τὸν γνόμον,
ἐδέ ποτε ἦ ἐν οἷς προεῖπε διαφθαρέντα τάληθές.
ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν
ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτὸ καὶ γνωρίμοις, οἱ διδασκαλίας
ἕνεκα τῶ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀπο-
θανεῖν αὐτῷ καλὸν διεφθαρμένῳ ζῶντος ἀντίγονου,
ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλουμένῳ
στρατῶνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τῶ χωρεῖν μὲ σα- D
σίους ἀπέχοντα νεῶ ϗ, ὅπου φονεύθησεσθαι προεῖπεν
αὐτὸν, ἢ ἡμέρας ἤδη τῶ πλείονος λωσμένης, ὡς αὐ-
τῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδες εἶ). ταῦτ' οὖν
λέγοντος αὐτὸ καὶ καταφρωνοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς
ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στρατῶνος πύργος
ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ φιλίῳ κηδεμονία. τὸν μὲν
οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς
ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος
ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τῶ μίσους κεκακωμένης, E
ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδύνης
τῷ ἔντος, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τῷ διακονουμένων τὶς
παίδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προῆναι εἰς τὸν αὐτὸν
τόπον οὗ σφαγῆντος ἀντίγονε στίλας ἐπὶ τῶ αἵματος
ἐκείνου συνέβαινεν εἶ) κομίζων, ὀλιθῶν ἔχεις.
γνομένης ὃ ἐσῆς φῶς τῷ ἰδόντων ὡς τῶ παιδὸς
ἐξεπίπτοντες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀρι- F
στόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι
μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῷ ἀνθρώπων ὑπο-
τοσούτων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶ) χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς ὃ
ἀπειλουῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθες εἶ-
πον, προσχεῖταμ μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν διάνοιαν ὑπὸ
τῶ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον ὃ ἀναιμώξας
οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβείαν ἔτι καὶ μαιφοῖς τόλ-
μήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μετ' ἀχεῖα ποινὴ
συγγνοὺς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ G
στόμα ἀναιδέστατον ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφῶν καὶ
μητρὸς καθέξεις δαίμοσι. τί δ' οὐκ ἀθρόαν αὐτὴν
ταύτην ἀποδίδως, καὶ μέρος δ' ὁπισπένδω τοῦμὸν αἷ-
μα τοῖς μιαφονηθεισι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποπνίγεται
τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν
φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργάσας τὴν παρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῆς τῆς χώρας τῇ
ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐποικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valdè obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolentiam. Sed illud maximè admirationi dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abesset d c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit vt faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quàdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis. ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudææ limites: cuius habitatores cõminatione exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui A natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudeorum regis resgesta.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor B quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, togauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, D ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab E eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à F matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiutaturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum G apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

ἢ χῷ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζηλῶ. φύσει δ' ἐπιεικεία κεχρῆτο, ἢ σφόδρα αἰδοῦς χρεὼν ἦν, ὡς μάρτυρεῖ τοῦτο ἢ τεράβων ἐν τῷ τριακοστῷ ὀνόματος λέγων ἅπτας, ὅτι ἐπιεικὴς τε ἐγένετο ἀνὴρ, ἢ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε δὴ αὐτοῖς προσεκτήσατο, ἢ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, διὰ μιᾶς συναψας τὴν αἰδοίων περιτομήν.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τῶ ἰουδαίων βασιλέως πρᾶτα.

ΤΕλευτήσαντος ἢ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ἢ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆ, διαδεμένους δὲ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προφήκαμεν, ἰαννᾶον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν πρόσχοντα ἢ μεγάλως, ὧ ἢ συνέβη χρηνωδήσαι δι' ὕπνου μισηθέντι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἢ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτῆ μηδὲ ποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' ὄναρ τοῦ μισοῦς τοιόνδε λέγω γεγονέναι. στέργων μάλιστα τ' παίδων ὑρκανὸς τὸν πρεσβύτερον, αὐτῷ γονον ἢ ἀριστόβουλον, φανέντα ἢ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ τ' θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῆ τ' παίδων μέλλει ἐσεσθαι δεξιόχος. τ' δ' θεὸς τοῖς τότε χαρακτῆρας διέξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆ ἀγαθῶν αὐτῆ πάντων ἔδει ἔσαι κληρονόμος, γλυφόμενον εἴασε ἐν τῆ γαλιλαίᾳ ξίφεσθαι. ὁ μὲν τοι θεὸς ἀ διεψεύσατο τ' ὑρκανόν. τ' δ' βασιλείαν μὲν τῶ ἀριστοβούλε τελευτῶ, ἔδει ἀλεξάνδρα, τὸν μὲ τῆ ἀδελφῶν ὑπεχόμενον τῆ βασιλεία διεχρήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀποφεύγοντα ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῆ. κατασασάμενος δ' τ' ἀρχῶ ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτῆ τρόπον, στρατεύει ὅπῃ πτολεμαΐδα, τῆ δ' μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τῶ πόλιν, ἢ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῆ γὰ ἐν τῆ παραλία πτολεμαΐς αὐτῷ ἢ γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο. ζωΐλος δ' ὁ κατασχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος ἢ δωρεά. τῶ δ' φιλομήτορος ἀποχὴ, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆ ἀποχὴ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμοῦντων ἀλλήλοις ἢ τ' αὐτῆ δύναμιν ἀπολλυόντων, ὠφέλιμα τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῆ, ἀλλὰ πονηρίους τῆ πολυορκίᾳ, ζωΐλος ὰ τ' στράτωνος πύργον κατασχὼν ἢ τὰ δωρεά, παρῆν συνάγμα ξίφων στρατιωτικὸν, τυραννίδι ὁπλιζόμενον ἀγὰ τῶ τῆ βασιλέως φορᾶς ἀλλήλοις ἁμιλλᾶσθαι, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ὑπὲ γὰ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὰς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῆ ὠφέλειαν. ἐκάτεροι γὰ ταὐτὸ τοῖς ἀθλητοῖς ἔπασχον, οἱ τῆ δυνάμῃ μὲ ἀπηνορωκότες, ἀσχημονοῦμενοι δ' ἀναχωρῆσαι διετέλουν, ἀρχῆς ἢ ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ἀναγκαῖα τ' ἀγῶνος βασιλέων, ἢ τὸ κύριον ἔχοντος πτολεμαίου τῶ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας δ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῆ ἀλεξάνδρα χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆ πρόσβεων ὡς δόξαν εἰς συμμαχίαν ἕξει γαζαίους ἐσῶντας μὲ τ' πτολεμαέων ἢ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους ἢ πολλοὺς ἅμα αὐτῆ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ' ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ ἢ τοῖς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε ἢ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐπόησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' αδήλῳ τῆ γησομένῳ δυσκινδυνεῖν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φασε-

φανερὸν ἐποιήσατο δουλείαν διαφόρου ἀφιδόντας αὐτοὺς, καὶ μὴ τοῦτο μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὴν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ παραδώσειν αὐτῷ τὸν Πτολεμαῖον οὐδὲ ὑπομενεῖν πολεμίους ἐν γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπωδάσαι γὰρ αὐτὴν ὡς τάχιστα καὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐκ Κύπρου. εἰ δὲ ὁ Πτολεμαῖος τῆς ἐλπίδος διαφεύγοι, πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὸν πόλεμον μεθὼν τὴν τῶν Πτολεμαίων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἐπλώιζε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ὅταν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἐν ᾗ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτοῦ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μυρίοις, ἐς τριάκοντα μάλιστα πλησίον τὴν Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τοὺς λόγους ἤκουον, μεγάλως ἐφοβήθησαν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δορυφόρων συμμαχεῖν αὐτοῖς παρεσκευάσατο ἡ χώρα τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀλεξάνδρου, λύειν μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὡς τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκινούμενος. καὶ τριακόσια μὲν ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν δὲ αὐτῷ τοσαύτην ἔφη Ζωΐλου ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσενείμας. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειροῦται τὴν Ζωΐλου. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρᾳ μεταπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγυμνωμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένου αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅπως τὴν πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν Ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοῦ Πτολεμαίου ἀφίστοιαν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς πρὸς πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ παραλαβὼν τοῦ δυνάμεως ἀπαντᾷ πρὸς Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὑπιππεσὼν ἀσωχεῖ τῇ τῶν Γαλιλαίας πόλει σαββάτου ἄγοντι καὶ κρίνος αὐτὴν, καὶ πρὸς μυρία σώματα καὶ πολλὰ ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

F

ΠΕισάσας δὲ μὴ συμφώνειν μικρὸν ἀπόδεν τὸν πορδημήνης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἧκει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. πλησίον δ' αὐτοῦ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, πρὸς τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ἀπέχοντα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τοῦ πολεμίου. εἶχε μὲν οὖν τοὺς μαχομένους ὀκτακισχιλίους ἐς ἑκατονταμάχους προσηγόρευον δὲ πτιχάλκους χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου μαχομένοις δὲ πτιχάλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου δυλαβέστερον συνῆγαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ τακτικὸς φίλος ἔφιππος, ἀγαβλεψας καὶ δύσας τὸν πόλεμον, ἐν μεταξὺ ἦσαν ἐς ἑκατοντάδας ἀκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτὴν τὴν ἀγαβασιν οὐκ ἔδοξεν.

G

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & intuper non præsens solùm bellum ut stinere, sed maius etiam ab Ægypto immineus. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è victimis, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum tua spes fruitretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ conflabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem verbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex tua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, LXXX. millia, & cũ his hosti fuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Atophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem interiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, tato faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebescceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè B iugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci viscceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis crescceret, maximè cùm circa C Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- D cluſa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia succesſerat, missa eò parte exercitus E omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginæ suaderent, vt illâ quoque regione occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorũ multitudinẽ vnius viri patere nutibus: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus F

κόμισε γὰρ εἰ κῆ νώτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον ἀρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ὑ δυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἴσον παρ' ἀμφοτέρων ἐῶ ἔργα χερῶν κῆ σωθυμίας ὠθεμένων, κῆ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑστέρων δ' τῶν ἀλεξάνδρου νομένων, φιλοστέφανος δ ἐλῶν τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐφεδρεύουσιν ἐπεκύρ. μηδενὸς δ' τῶν κλιθέντι μέρει τ' ἰουδαίων βοηθούντων, τούτοις μ' συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τ' φυγῆς. οἱ δ' τῶν πτολεμαίου πανταχῆ τούτων ἐκράτουν, ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς ἰουδαίους, κῆ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἔ κῆ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλύνθη κτείνουσι, ⁊ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τετρακισμύριοι γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθεὶς δ', πεντακισμυρίους εἵρηκε. τῶν δ' ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία. πτολεμαῖος δ μὴ τὴν νίκην προσπαθεσμὸν τὴν χώραν, οὐσίας ἠλαυνούσης ἐν ποσὶ κώμαις τ' ἰουδαίας κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ὡρῶν μεσαῖς κῆ νηπίων, ἐπέλθοι τοῖς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς κῆ χρεωμενοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνίεντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο δ' προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τ' μάχης κῆ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶ) τοὺς πολεμίους, κῆ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δ' κῆ στράβων κῆ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δ' καὶ τὴν πτολεμαΐδα κῆ πρᾶτος, ὡς κῆ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, κῆ τὴν τε ἰουδαίαν ἀδεῶς πορευομένην, κῆ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, προϊδεῖν ὡς ἔγνω τὸν ὅπ τοῖς πύλαις ὄντα ⁊ πορευόμενα τὴν τῶν ἀργυπτίων ἀρχὴν μείζω γὰρ ὁμόμενον, ἀλλὰ θαρραλέα ⁊ μ' ναυτικῆς ⁊ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ' ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χιλίαρχα κῆ ἀνανίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ δ' πολλὰ τῶν πλούτου, ⁊ τοὺς υἱωνοὺς ⁊ διαθήκας πέμψασα κώους παρέθησεν. κελεύσασα δ' τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σόλῳ μεγάλῳ πλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δ' αὐτὸν τῶν πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς ἀργυπτον ἐπανέσυρεν, ἀφορμὴν αὐτὸν οἰόμενος κενὴν ἔσαν στρατίας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. χῆ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνέβη ⁊ χιλίαρχα τὸν ἕτερον τῶν τ' κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ἀφ' κοίλης συρίας διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοῦ υἱοῦ, κῆ ὅτι τὰ ἀφ' τὴν ἀργυπτον ἐκ ὀνήσειεν πρόσθεν τρόπον ἐκέκτητο αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀργύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν πτολεμαΐδι φρουρὰν λάβῃ ἐκ πολιορκίας ⁊ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μ' δώρων προσελθόντος, ⁊ θεραπείας οἵοις ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυνησομένου, πρὸς μ' τῶν φίλων κῆ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῇ λαβεῖν, ⁊ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, κῆ μὴ προϊδεῖν ὅτι ἐνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνδρα ἀφαιρήσεται τ ἰδίας οὐσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βέλομαι φησὶν ὅτι τὸ μὲν τοῦτον ἄδικον ἔχθρους ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους κατασήσει. ταῦτα ἡ Ἀλανίη παρακαλέσαντος, ἡ κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν μὲν αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν συνθήκαις τ κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ Πτολεμαΐδι φόβων ἀπαλλαγεὶς, στρατεύεται μὲν διὰ δικαίου ὅπη τιὼ κοίλιν συρίαν. αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῷ ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοχυρωμένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ πανδήμου ἄξια, Θεόδωρος ὁ ζηνώνος εἶχεν. ὃς ἐπιπεσὼν ὑπερσώσιν ὅπλοις τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῷ ἀποκτείνει, καὶ τιὼ ἀποσκευιὼ Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν ἔν τῷ καταπλήττει τ Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐπὶ τοῖς ὅπι θαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίᾳ δὲ Ἀνθηδόνι, ὃν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετονόμασε, καὶ κρ- τοῖς εἶλε καὶ ταύτιω. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τ γάζης εἰς κύπρον ἀναχωρήσοντα, τιὼ δὲ μητέρα αὐτ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὁρκιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τιὼ πόλιν καὶ τιὼ χώραν αὐτῷ πορθούμενον. Ἀπολλόδοτος δὲ τῶν στρατηγῶν τῷ γαζαίων, μὲ διχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ὑπεισόντος τῷ τῷ Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐσίκουν οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπανελυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου. ἡμουμένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ὑπισυρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις ἐπορθαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῷ πρὸ χιλίους. τῷ δὲ γαζαίων αὐτεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῷ ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πᾶσι γὰρ ὁποιῶν ὑπομένουσιν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ ἡμένθαι) ἐπεσπέγειρε δὲ αὐτῷ τιὼ ἐπιθυμίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀραβῶν βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν ἔξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελάμενος. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον ἀφθαρλῶαι. λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅπι τῷ πᾶσι τοῖς πολίταις δόσιμον, κτείνας αὐτὸν τ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐνδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τιὼ πόλιν. ὁ δὲ διὰ μὲν εἰσῆλθεν πρέμα. μὲ ταῦτα τιὼ δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὅπιξένας πιμπρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ ζεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ ὑπὸ ἐκείνοι τὰς ψυχὰς ἀγωνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς πᾶσι ἀπαπτῆσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ὀλίγους ἐλάττονας αὐτῷ διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονόμενοι τὰς οἰκείας ἐπεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῷ λάφυρον εἰ τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῷ τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας ὕπως ἀπαλλάττειεν ἰωάγασμένοι. τῷ δὲ βουλῇ ἦσαν οἱ πάντες φ, συμφυγόντες εἰς τὸ τῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεδρεύοντων δὲ τιὼ ὅπίθεσιν συνέβη γένεσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτοις τε αἱρεῖ, καὶ τιὼ πόλιν αὐτοῖς ὅπι καταισκάψας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ δ αὐτὸν ἡ τῦτον χρόνον καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ κληθεὶς, ἀπεθανάτισεν ὑπὸ ἡφαιστίωνος ὑπὸ βληθεὶς, διώσας μὲν ἔτη μά. βασιλεύσας δὲ ἔνεα καὶ κ. διαδεξάμενος δὲ τιὼ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῷ σέλευκος, ἐπολέμει μ

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas cariſſimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuissẽt illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi morientur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero d. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

τῷ τ τῆς παῖδος ἀδελφῷ αὐτιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, ⁊ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' τ κυζικηνοῦ παῖς αὐτίοχος ὁ δυσεβὴς καλούμενος ὑπὸ μισηθέντες εἰς ἄραδον, ⁊ τὸ διαδήματα πολεμοῦσι τῷ σελεύκῳ, ⁊ κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, ⁊ ληϊζόμενος ἐν τῇ μόψε ἐσίᾳ πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δ' τῶν μοψουσιέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλεῖα, ⁊ διέφθειρεν αὐτὸν μετ' τῶν φίλων. αὐτίοχος δ' τῆ κυζικηνῆ παιδὸς βασιλεύσαντος τ συρίας, αὐτίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, ⁊ νικηθεὶς ἀπόλυται μετ' τ σπαπας. μετ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ὀνομάζεται δῆμα, μέσης πώς τ συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τ δύκαιρα λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς υσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς αἰτιζάμενος αὐτίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθυαίοις πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τ δ' συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ⁊ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τῶν οἰκείων φεύγων ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἑορτῆς ἀγομένης, ⁊ ἐσῶτος αὐτῷ ὅτι τὸ βωμοῦ ⁊ θύειν μέλλοντος, κίτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὄντος τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων ⁊ κιτρίων. δεδηλώκαμεν δ' ⁊ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα, ⁊ τ τιμῆς ⁊ τοῦ θύειν ἀνάξιον. ὅτι τοίνυν ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δ' ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ ⁊ τοῦ ναοῦ βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείου, εἰς ὃν μόνοις ἐξεῖναι τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τ τῷ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δ' ⁊ ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύνεσις δὲ πολέμου οὐκ εἶχεν. καταρρυέντος δ' τοῦ ἀράβων μωαβίτας ⁊ γαλααδίτας, εἰς φόβου ἀπαγωγὴν, κατέρριπτε ⁊ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάντας δ' μάχῃ πρὸς ὀβεδᾶν τῶν ἀράβων βασιλέα, ⁊ πεσὸν εἰς ἕνεδραν ἐν χωρίοις ταχέσι ⁊ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς καθεῖαν κατερράχθη φάραγγα ⁊ γάδαρα κώμης τῆς γαλααδίτιδος, ⁊ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφικνεῖται, ⁊ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ ὀνειδιζόμενος τὸ ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', ἀναιρεῖ τ ἰουδαίων οὐκ ἐλάττους μυριάδας. παρακληθεὶς δ' παῦσαι τ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιθανόμενος δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον ψεύσεσθαι, πάντες ἐβόησαν ὑποθέσθαι αὐτὸν, ⁊ πρὸς δημήτριον τὸν δύκαιρα ἔπεμψαν παρακαλοῦντες ὅπως συμμαχίαν.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Πρεσβεύσαντες πρὸς δημήτριον ὁ δύκαιρος ὅπως ἀλέξανδρον ὑπερήσουν αὐτῷ.

Ὁ δὲ, μετ' στρατοῦ ἐλθὼν, ⁊ συναλαβὼν τοὺς παρακαλεσαμένους, πρὸς σίκιμα πόλιν ἱστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ', μετ' μισθοφόρων ἑξακισχιλίων ⁊ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρα-

Ἀλαβὼν, ἀπεπήδησε τῆς δημητρίου. τούτῳ δὲ ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλιοι, πεζῶν ὀκτακόσιοι δέ. πολλὰ μὲν οὖν ἐκατέροις προσέβαλον, τῶν μὲν ἄτοπα ἦσαν τοῖς μισθοφόροις ὡς ὄντας ἕλλησιν πειρωμένοις, τῶν δὲ, τοῖς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίοις. μηδετέρων δὲ πεῖσαι δυναμένων, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας οὐδὲν ἐλλιπόντες ποιησάμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δὲ ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον δὲ μεταβολῆς συλλεγομένης παρ' αὐτῷ ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαίοις ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας δὲ τοῖς δυνατωτάτοις αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γυμνώσας ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀνήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀχιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τὴν παλλακίδων, ἀναστήσας ἐποίησεν αὐτῶν ὡς ὠ. τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ἔφαγε τὰς σκείνων ὄψεις ἐπισφάττων, ὥσπερ μὲν ἂν ἀδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὥσπερ ἄνθρωπον ἑαυτῷ εἰσπραττόμενος τιμὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐκεῖνος ἐπαλαμπρύνθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τύραννον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκούμενον ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε καὶ κατερρέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῆς ἀραβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ ξυναίρηται σφῖσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ ἐπήρειαν προσάπτων. ἀλλ' οὐδὲ οὐκ ὀπτανδείως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δι' τὸ ὠμότητος ὑπερβολὴν, ὅπλησθῆναι αὐτὸν τῆς ἰουδαίων, θαρσῆσαι, οἱ δὲ αὐτοκρατῶται αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἐκεῖ μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐν τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δὲ ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. ταράττων δὲ ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ μηθριδάτην τὸν σινάκου, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκούντων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τάφροις καὶ τῇ δι' ὕλῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν, τῷ μηθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δὲ αἰτιοχέων ὅσοις αἰχμαλώτοις ἦν συνέβαινε, τούτοις πρῶτα τοῖς αἰτιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μηθριδάτης δὲ ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέρρεψε δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δὲ, ὑπὸ τῆς μάχης δείσας, ὅτι αἰτιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditiõnem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absũtus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælio atus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regione Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντίοχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίους.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τ̃ ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφῖκτο, κ̀ τ̃ ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐπιστρατεύσαντος δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς κατελέλοιπο τ̃ ἄκρας φύλαξ, κ̀ τῆς Δαμασκηνῶν ἀφεστῶτος αὐτῷ τ̃ πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν γενόμενος, ἐκ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφεστῶτα, ἀλλὰ τῇ παρ' αὐτῷ φόβῳ ἐκπλαγεὶς δοκεῖν ἀφειλῆφθαι τ̃ πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τ̃ Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δ' αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, κ̀ τ̃ Δαμασκὸν αὐτῷ χωρὶς διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τ̃ Ἀραβίας. στρατεύεται δ' ὑπὸ Ἀρητᾶ, ἐλθὼν ὅπλα τῶν ἰουδαίων ὁπλίτας μ̃ ὀκταχιλίους, ἱππεῖς δ' ὡς δέκα· ἀκούσας δ' ἀλέξανδρος τ̃ ἔφοδον αὐτῷ, ἄφεσιν ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τ̃ Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν αὐτιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τ̃ εἰς Ἰόππην θαλάσσης, κ̀ μόνον ὃν ὑπέμενεν. τεῖχός τε ἐγείρας κ̀ πύργοις ἀναστήσας ξυλίνοις, κ̀ μεσοπύργια, ὅπου στάδιοι ρ ν', τὸν αὐτόχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβὰς ταύτῃ τ̃ δύναμιν ὅπου τ̃ Ἀραβίαν. ἀναχωρούντος δὲ τῶν Ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μ̃ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑπαντήσας τοῖς αὐτόχοις, κρατερῶς ἐμάχετο. κ̀ δὴ νικῶν ἀπέθανε Φιλοπάτωρ τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δ' αὐτόχου, κ̀ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῷ λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δ' μ̃ τόπων τ̃ κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τ̃ ἀρχὴν ὑπὸ τ̃ τῶν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς πτολεμαῖον τ̃ μυναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅπου τ̃ ἰουδαίαν, κ̀ περὶ ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅπου συνθήκας ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δ' ἐλάσας αὖθις ὅπου δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. κ̀ στρατεύεται ὅπου ἔασαν, ἔ τὰ πλείστα ἄξια ζώων συνέβαινεν ἔβη. κ̀ ξίστι μ̃ περιβάλλῃ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δ' λαβὼν τ̃ πόλιν, ὅπου γαύλανα κ̀ σελεύκειαν ἐξώρμησε. προσλαβὼν δ' κ̀ ταύτας, προσεξεῖλε κ̀ τ̃ αὐτόχου λεγομένην φάραγγα κ̀ γάμαλα τὸ φρούριον. εἱλὼν δ' δημηρίῳ πολλὰ τῆς τῶν ἀρχόντων, προὐδυσεν αὐτὸν, κ̀ ξίστι ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν ἰουδαίων δέξασθαι διεγομένων. κ̀ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῆς σύρων καὶ ἰδουμαίων κ̀ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρων. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ κ̀ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδωρα, κ̀ μάρισαν, κ̀ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, κ̀ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐστεβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δ' κατέσκαψαν, ἐκ ὑποχωρούντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις, προστεύουσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεσκεμμέναι. μ̃ δ' ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστασιν, καὶ A
ξιον ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεῖς, ἐκ ἀπίστου τῆς
στρατιᾶς ἕως ἐν τοῖς πόνοις ἐξανηλωθεὶς, ἀπέθανεν ἐν
τοῖς γεργεσαίων ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα ἤδη τὸ
τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηκέτι
σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα & κοπτομένη, τὰ μελλούσης
ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶν ὑπεδύρετο, & τίνι κα-
ταλείπεις ἔτι με καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοη-
θείας δεομένα; πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, & ταῦτ' εἰδὼς πῶς B
δύναται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλ-
λευεν αὐτὴν, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑπεθήκατο, πρὸς τὸ δὲ
βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μὴ τῶν τέκνων. κρύψαι
δ' τὸν θάνατον αὐτὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ
τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱερο-
σόλυμα ἀναφυομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ
ἀποδοῦναι. τούτοις γὰρ ἐπαινέσαντας αὐτὴν αὐτῆς δ' τιμῆς, C
δύνασθαι κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ
μᾶλλον τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦν-
τας, & φίλοις ἐξαιρέμενος ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πι-
στεύεσθαι ἀπὸ τοῦ πλήθους ὧν αὐτὴ μὴ φθονοῦντες, τὰ
καλλιστον λέγωσιν, αὐτόν τε προσιοῦσαν τῷ ἔθνει ἐξαι-
τοῦντος ἔλεγε, ὑβριστὰς παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν
τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη τοὺς πρω-
τεύοντας αὐτῶν. ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τυμβον ἐκείνοις, D
ὅπως μοι βέλῃ δοκῶ μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπι-
τύχειν. εἶτα καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὴν νεκρὸν,
ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ καὶ ὀρ-
γὴν αἰτίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βελήσουσι. καὶ μηδὲν
ἧττον δ' ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐξαφεξάσθαι
ὑπισχνεῖτο. ταῦτα σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, ἐγώ τε λαμ-
προτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτ-
τυχον ἐν σοῦ, μηδὲν ἧττον τὸ ἐξεῖναι πιεῖν με κακῶς τ
νικηθὲν ἐξαθλεῦναι θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦ- E
τα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη
ζ' καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

Κεφάλαιον κδ'.

Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα
τὴν βασιλείαν κατέχει.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ
ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις ἐξαλέχθη, F
& πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ μὲν περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ
μὲν περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τὸν πρὸς ἀλέ-
ξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς
τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τάς τε πράξεις
τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, & ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπο-
λοίτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, & τιμὴν ὑπὲρ
αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε &
λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηνῆσαι. G
δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ
ἀριστόβουλον, τιμὴν δὲ βασιλείαν εἰς τιμὴν ἀλεξάνδρου
διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς πρά-
γματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ
δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρ-
σαλέος. ἐστέργετο μὲν οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ,
διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐζήμιωτο, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑπεδείκνυσιν ὑρκανὸν,
διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπρεπτον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὑπεξέπιπτεν

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios reli.. quis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma peruenerit, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est; & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regem funerauerint sumptuosius. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & eum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, paticnter se laturos hanccalamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditutum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machæruntè, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπείθετο, πειθαρχεῖν, & ὅτι ἃ ἡ κατὰ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, ὡς εἰσηγήσαντο οἱ φαρισαῖοι καὶ τὰ πάτρια ἐθὰ ἔθεσαν, τοῦτο πάλιν ἐπεκατέστησε. τὸ μὲ οὖν ὄνομα τῆ βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν δὲ δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας ἔστι κατῆγον, & λυσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ἐδὲν διαστολὴ διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέριξ τυράννους, & λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. ἠρέμει ἡ μὲν χώρα πᾶσα πάρεξ τῆς φαρισαίων. ἔστι γὰρ ἐπέζεσαν τὸν τ βασιλίσσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξανδρῳ παραινέσαντας ἀπελθεῖν τοὺς ὡ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι δι᾽ ἡμέρας, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἄλλους ἐπ᾽ ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, & μετ᾽ αὐτῆς αἰτιῶνται, ἐώκει γὰρ τοῖς γινομένοις δυσαναχετῆσαι, καὶ ὅλως ἐν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὑπερβάλλων τῆ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι᾽ ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τ πίστεως, παρὸ τὸν διαστόλων ἐπεδείξαντο, αἷς ὧν ὑπ᾽ αὐτῆ μείζων ἠξιώθησαν. καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχει τῶ πάντος ἔμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ὑποφυγόντας γὰρ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῆ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲ ἀρκεθείην τοῖς ἀπηρημένοις οἱ ἀπόδικοι, δίκη τὸ παρὸς τοὺς διαστότας γένοιτο μεῖζον οἴσειν τὰ ξυμβαίνα. εἰ δ᾽ αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἠτοῦντο μάλιστα μὲ δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. ἐ γὰρ αὖ ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς ποείσεσθαί τι σωτήριον, ἀλλ᾽ ἀσμένιζεν θνήσκοντες παρὸς τοὺς βασιλείας ὡς μὴ συζῆν ὧν αὐτοῖς. ἄρχος τε ἐῆ σφῶν καὶ τῆ βασιλίσσῃ εἰ παρὸς αὐτῆς ἀμελέσθαι, ὑπὸ τῆ ἐχθρῶν τὸ αὐδ᾽ ὁς ἐκδιχθείησαν. αὐτὴ πάντως γὰρ αὖ τιμήσασθαι ἀρέταν τε τ ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἧττα φεικῶδες & τοῦτο μεῖν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς φαρισαίους αὐτῆ παρὸς μᾶν ἔγνωσαν, καταστάσαν ἕκαστον αὐτῆς ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τὰς ἐνεμάσησεν τῷ ἀλεξάνδρῳ οἷος, αὐτοὺς γε μὴν ἀποδέξαι & ἐν ταπεινοφρήματι διατρίβοντας. πολλὰ ἡ λεγόντων αὐτῆ, καὶ εἰς οἶκτον τῆ τεθνεώτων, καὶ τῆ κινδυνεύοντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμονας ὑπεκαλεμένων, ἅπαντες οἱ παρόντες ὧτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα ἡ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδίλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὴ ἄπιοι σφῶν αὐτοῖς τ συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσημένην γυναικὶ παρὸ τὸ εἰκὸς βασιλεύειν ἡγεμας ἕνεκα μὴ οὔσης ὑπερβάλλοντες. ἡ ἡ, ἐκ ἐχούσα ὅπ παρέξειε μᾶ τῶ δυσφρόνοις, τὴν φυλακὴν τῆ χωρίων σφῶν ὑπεσύσετο, ὅπ μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρηφόρος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῆ. καὶ μετ᾽ ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μᾶ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὑπὲ δαμασκὸν, καὶ πτολεμαίου τῶ μεννάῳ τῶ λεχομένου, ὃς βαρὺς ἦν τῆ πόλει χείτων ἀλλ᾽ ὁ μὴ ὐδὲν ἐργασάμενος ἀπουδῆς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πυραύης ὁ τῆ ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῆ ν', ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, & ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ

σαν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἢ πολλὰ καὶ λόγε ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς ἐν
Συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ καὶ ἐπήγαγε τοὺς ἐποικοῦντας ἀποκλεῖ
σαι τιγράνην. συνεξύγχαιρον δὲν αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσα
σθαι τῇ βασιλίσσῃ καὶ τοῖς ἔθνεσι συμφώνως. ὁ δὲ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τὴν ἐκ δίκης θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρησάς. ἀρτι δὲ τὸν Πτολεμαΐδος ἐαλωκέναι, ἀγ-
γέλλει τις παραὶ τιγράνου, λεύκολλον μὲν κωμάζοντα μυριάδιν, ἐκεί- B
νου δὲ διαμαρτεῖν, εἰς τοὺς ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὸν δὲ ἁρ-
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. τιγράνης δὲ ταῦτα ἀκούσας,
ἀνεχώρει τὲπ' οἶκου. μὴ δὲ τοῦτο τὸν βασίλισσαν εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσοῦσαν, δόξαν ἀρίστου βέλου τοῖς πράγμα
σιν ἐπιθέσθαι, τὸν νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἑνὸς τῶν θερα-
πόντων, εἴη ὅπου τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατετάχθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐφέρετην ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδησε μὴ ἀποθανούσης, ὅπου τοῖς
φαρισαίοις τὸ πᾶν ἦθος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τὴν μέλλοντος δέξεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῆ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ θεράπῃ μόνῃ, ᾗ κατέλιπεν αὐτόθι
μὴ τὴν ἦθεας. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα
γαλαιστὴς ἦν τὴν δυνατῶν, ὑπεδέχθη ἡδέως αὐτοῦ. μεθ'
ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίνεται τῆς ἀρίστου βέλου
φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστο μηδενέναι τὴν αἰ ἀναχώρησιν ἐκ
ὅπου νεωτερισμοῦ. ὡς μύθοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι
ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατέλαβε τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύ- D
τερον, καὶ ξύμπαντα, δύθις δὲ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
γετο πρὸς τὸ ἐκείνου βέλημα, τότε δὴ ἐν μείζοσι φο-
βοχαῖς ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεσαν γὰρ
ὁ πόρρω τὴν δύναμιν τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατοῦσαν τὴν ἀρι-
στόβουλον ὄντα. μάλιστα δὲ ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσφέ-
ξαιτο ὧν παρώρησαν αὐτὸν τὸν οἶκον. δόξαν ἂν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ ἐν ἡδεῖ εἰς τὸ ἱερὸν φρούριον κατάθεσαν. E
ἀριστόβουλον ὡσὰν ἐκ πολλῶν σωματοφυλάκων, ἀφ' ὧν
δὴ καὶ κόσμος ἦδη βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰόν. σχεδὸν γὰρ ἐν
ἡμέραις ιε, χωρίων ἐκράτησεν ξ', ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
σφᾶσιν ἐπέθησιζεν ὁπότε λιβάνου καὶ τραχωνος, καὶ τὴν μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκοον, ἄλλως τε νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτὸν τὴν μὴ
πρεσβυτέρων, ἐκ ἥσσον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τὴν κρατήσαι πρόφασις γενηθέντες. τὸν γὰρ ἀεὶ ἀγων F
οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, εἰσήεσαν ὡς τὸν βασίλισ-
σαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην πρὸς τὸν ἐκείνων.
τὸν δὲ ἀριστόβουλον, τὸν πάντων κρείσσω ἤδη κυρίδην, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον τε εἰ καὶ τὰ μάλι-
στα κάμνοι πρὸς αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύσαι πρὸς
σαι τε κίνδυνον ἐκ δίκης μαχοῦσι σφίσιν. ἢ τε αὐτὸς ἐκέ-
λευσε πρᾶξαι ὅπη δοκοῖ χρήσιμον εἶναι, πολλὰς τε αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ δύναμιν,
καὶ τὰ ἐν τοῖς χαλκοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ δὲ μικρὸν G
ἔτι μέλειν τοῦ πράγματος, ὡς ὑπολειπόντος ἤδη τὸ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ τε σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ο'.
γυνὴ τοῦ ἀθενεῖ τὸ φύλου κατ' ὀλίγον χρησαμένη. δ' γυνὴ
δὲ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα χωρισθεῖσα ἐπίδειξεν
ἔργοις τότε πρακτικὸν τὸν ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀ-
συνέτου τῶν ἀεὶ πάντων πρὸς τὰς δυνατείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venissent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli abientiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni IX. vitę tertio supra septuagesimū, mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas.

ſemper enim præſentibus magis quàm futuris A intenta,& omnia poſt habendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit.Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòſt amiſerit:quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquiis malæ ipſius adminiſtrationis, multæ turbelæ B originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit,gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν πρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τοῦ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ἔτε καλῶς, ἔτε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸν οἶκον ἀτυχίας τὰ πράγματα προὔκοψεν, ὥστε ἐν μιᾷ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκτήσατο δυνασείαν, ὅτι θυμία τῆς μὴ προσηκόντων γυναικί, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθεῖσαν, τοῖς μὲ δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τὰ αὐτῆς γνώμην προσθεῖσα, τὴ ἐν ἀρχῇ ἔρημον τὴ προσηρημένων παιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ὧν ἐπέπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἐν μὲν ἀλλὰ καθ' ἕτερα ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν, τέτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριςοβέλε καὶ ὑρκανε περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, & ὡς συμβαίνες ἐκείναν βασιλεύειν μᾶλλον ἀριςόβελον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτε, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸν φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς Ἀραβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριςόβελος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Ὑρκανε καὶ ἀριςοβέλε πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριςόβελος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κρατος τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτε. Κεφ. η

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲρ πέτραν βασίλειον ὄσαν τῆς Ἀραβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίε κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγὼν ἐκ ῥώμης ἀριςόβελον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος ἀγχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσε καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, & σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπηΐου εἰς Ἔφεσον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' ἄργυπτον στρατεία, & ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum, conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus,& quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit:& fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompeium de regno diſceptauerint. CAP. V.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam,fœdus Antipatri ſuaſu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus,rurſum in Iudæa captus,à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum,& Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio,& quam fideli Iudæorum opera adiutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ,& cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Καίσαρος ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ψηφίσματα. Κεφ. ις
Ὅτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ Ἡρῴδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας προέστησε, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὰ περὶ Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς Σέξτος Καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ὡς Κάσσιος πάντα Ἰουδαίων σκάπτων, τὰ πάλαι τὰ παρ' αὐτοῖς εἰσπραττόμενα. Κεφ. ιη
Ὡς Μάλιχος ὑποβαλλόμενον, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἡρῴδης ὑπὸ εἴλατος αὐτοῦ Κασσίου τὸν Μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τυραννίδα Ἡρῴδης ἀπαντήσας ἔπεσε τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Ὅτι Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ ἀφίκετο πολλοῖς χρήμασιν Ἀντώνιον, ἀλλὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ
Πῶς Ἀντώνιος εἰς Συρίαν παραγενόμενος Ἡρῴδην καὶ Φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ὡς οἱ Πάρθοι Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ὡς Ἡρῴδης εἰς τὴν Ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρῴδου ἀπὸ Ῥώμης καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM,

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium; sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάσης ἐκείνων βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιώτευειν.

Α ΙΑδὴ οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν ἐγεν τελευτὴ βασιλίσσαν καὶ τ' βίαν αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν β. βλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ πρόσφορα γράψειν ἐρεῖμεν, ἵνα ἄλλως τινὸς, ἢ μηδὲν ὠφελήσειν τῆς πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀλιγωρίαν τ' μνήμης, παρα-

Β μηθέμενοι. τὸν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὸν μέγεθος τῆς ἀνθρωπίνων πραγμάτων διὰ τὸν ἀρχαιότητα δύσκριτον, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας καλλος, ὅσον δὴ τέτ' ὀξὺν ἔχετ' ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, Ⓒ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀπαγωσομένοις ἔχειν, ὡσαν μὴ χάριτος τινὸς, καὶ ἡδονῆς τ' ἐμπειρίαν ὠφελαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τ' ἀπειβείας τοῖς συγγραφεῖς σοφίζεσθαι δεῖ, καὶ τὸ τἀληθῆ

C λέγειν τοῖς πρὶ ὧν ἡ ἴσασιν αὐτοὶ, πιθάνειν αὐτοῖς μέλλουσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' Ⓒ ὁ πρὸς τοῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος ῥωμαίων κοίντῳ ὁρτησίῳ, Ⓒ κοίντου μετέλλῳ, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον ἄδικος ἐπέφερεν πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, Ⓒ τ' μάχης αὐτῷ γνωμένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τ' στρατιωτῶν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ὃ γνωμένῳ, φεύγει πρὸς τὸν

D ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατοικεῖσθαι τὸν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τ' μητρὸς καλῶς πεφυλαγμένους. Ⓒ τοὺς αὖτις ἀσιάτας ἢ καταφυγόντας εἰς τ' τ' ἱερὸν βέβολον, αἴρει πρόσβαλων. καὶ λόγοις ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τ' ἔχθραν ὅπως τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, Ⓒ καταπασασάμενοι τῶ πλήθους πάντος ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τῶ ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ ἀντιπάτρου τοῦ ἡγησαμένου τῆς Ἰδουμαίας, καὶ τίνα τρόπον εἰς μεγάλην ἐπῆλθε δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προσκτησάμενος, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΊλος δέ τις ὑρκανῷ Ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυνατῶν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τιμὴν πρὸς ὑρκανὸν δυνόμενος. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶναι ἡγούμενον ἐκ τῆς πρώτης Ἰουδαίων, τῆς ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῆς Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς ἡγουμένῳ. ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώσομεν. ἐδόκει τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ παρ' αὐτοῦ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀκολουθήσομεν. ὃν ἀλεξάνδρα τοῦ βασιλέως ἡ γυναικὸς αὐτοῦ σφόδρα θεραπεύσαντα ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ ἀράβας καὶ γαζάμους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιλιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν τὴν ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήτι πάθῃ δι' ὃ τὸν πρεσβύτερον αὐτὸν μῦσος, ὑποσπείσας χρύσα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων τὴν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰ μὲν ἀδελφὸν τούτου ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν οὐδὲν ἧττον ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διατελεῖ τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τῇ ζωῇ, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς δὲ φίλους τῷ ἀριστοβούλῳ μηδένα ὠφελεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀφελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπουλείαν εὐπρόσωπος ῥᾳδίως. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἀπρόσιτον καὶ τὸ παρημεῖσθαι τὴν διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀηδῆ καὶ ἄναντες δοκεῖν. ἡ δ' ἐναντία φύσεως τοῦ ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπῄδη τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, καὶ προσέχοντα ἤδη τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, καὶ δι' ὀλίγου ἐκάστης ἡμέρας πλατύνομενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κλέπτειναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέτην αὐτοῦ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι δὲ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπεσχνεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας ἔλεγε, συμφέρειν δὴ τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, πληθόμενον πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτιν αὐτὸν ἡγούμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' οὐ πολὺ παραλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀὐσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὰ βασίλεια τοῦ τῶν ἀράβων ἐστί. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὸν ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀπιών, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς πειθόμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπῆρχε αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δὲ αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine ANTIPATER, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur ANTIPATER primùm vocabatur ANTIPAS, eodem quo pater ipsius nomine: quę ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor ANTIPATER suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur ANTIPATER videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque ANTIPATER ad regem, acceptum ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, ANTIPATER ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθὼν, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hūc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatē Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libēnter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata, eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀεισίβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβάλλεται τοῖς ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γνωμῶν, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅλῃ τὸν ἀρισόβουλον, μεθ' ἑ μυριάδων ἱππότῶν ἅμα πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δ' μετ' αὐτὸν νίκην πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀρισόβουλος, ἔφυγε εἰς ἱεροσόλυμα ὁ δὲ τῶν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰ ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀρισόβουλον ἐπολιόρκει, προστιθεμένῳ καὶ τὸ δήμου τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀρισοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. Τούτων δὲ γνωμῶν καὶ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς ἄγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρείας ποτὲ ὕσης ηὔξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γνώμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὢν, ἔκρυψε αὐτὸν ὀλίγα τὸ τὴν στάσιν ὁρᾶν ὁπλιζούσαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρείαν δ' ξάμενος, ἵν' ὕσῃς ἀρᾷς κατὰ ἀρισοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ὁπλιτῶν. ἐπεὶ δὲ ἀπιλέγων καὶ παραιτούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν πλήθους, ἃς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νεῶ ἑστῶτες σὸς δῆμος ὄζι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δ' ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ οὗτοι ᾠδηκαλεῖσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' ὀξάμενον πεῖσαντες οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς ᾠδηχεῖμα ἐπμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκλιν εἰσπροέξατο τὸ ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων δὲ τῶν ἱερέων καὶ τὸ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ὑπισχνῆσθαι τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ὄζιν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποφοιτῶντες δὲ θυμάτων οἱ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίουν αὐτοῖς τοῖς ὁμοφύλοις ᾠδηχεῖν, χρήματα λαβόντας ἀπὸ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δ', εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύόντων, προθύμως ὅτε ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ὀλίγα τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τέτο πονηρίας ἦλθον ὡς τε ᾠδηβλῆσαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ᾠδηκότας τοῖς δικαίοις. ᾠδηστονδηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκλιν αὐτῶν εἰσπροέξαθαι ᾠδὲ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὀπτεμένας, τὸ καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τρωτεῦ ἡ ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲ & μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας δύρων, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. προσγενομένοις δ' πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρου. ὑπισχνουμένων δ', ἀριστοβούλου μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, τοῦ δ' ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρόσκειται τὰ ἀριστοβούλου ὑποσχέσιν. καὶ γὰρ δῶρος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, & μᾶλλον ἐκείνου τυγχάνειν. ὁ δ' καὶ πένης ἦν, & γλίχερος καὶ ὑπὲρ μειζόνων τὰ ἄπιστα πρᾶττεινεν ἐπαγγελίαν. ἅμα γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν & δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὲ τοῦ ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἂν πρὸς πόλεμον ἀσκεισμένους. τούτῳ δίνων προσδεόμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν ἀρέταν, ἢ πόλεμον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲ εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὲ πολλῆς δυνάμεως, ἐπί τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

A

B

C

D

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαχούμενοι.

ΜΕτ' ὀλίγον δὲ τομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλης συρίας ὅπλα ἔχοντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἔκ τε ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὅτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐκ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τερπολέως ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπιτωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῆς ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δὲ ἓξ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῶν καταστάζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐπὶ ἀμφίᾳ τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅπι τὸν δαμασκηνῶν, καὶ τὸν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὸν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν αὐτῶ ὁ κυζικηνὸς ἐπείχεν ἀντίοχος. καὶ τὸν πολεμαίου τοῦ μηνναίου χώραν κατανάσσων ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ἀδὴν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗ περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

A

B

C

D

E

F

G

IV.

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur CCCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cælis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

CAP. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τερπολὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiadæ, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum conſtitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater, ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vĕturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

χιλίοις μὴν τοῦ παλαίστου ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐαυτῆς ἀμβρτημάτων τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοῖς στρατιώταις ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδου χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος, ὑφβαλὼν τὴν κοίλην συριαν, διὰ δὲ πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦλθεν. ἔνθα δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ πρὸς τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτι ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιῶν βασιλεύεσθαι, πάτριον δὲ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ τημωμένου παρ' αὐτοῖς θεοῦ πειθαρχεῖν. οὓς δὲ τούτους ὑπονοοῦντες τοὺς ἱερέων εἰς ἄλλην μεταγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεῖται τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ὅλη τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ φορτηγία τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον ἔφη τὸν συστήσαντα διέβαλεν, ἐκ αὐθαδίας δὲ τοῦ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀντιπάτρου χάριν σπουδάσαντος. ὁ δὲ τὸ μὲν εὐσεβὲς αὐτὸν δ' ἀρχῆς, τὸ δὲ εἶναι φύσιν ἠπίαν ἀνεφάπτου ὄντα, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεπιφόρητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν. πρεσβεύεσθαι δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δημάρητος τὸν βασιλέα τοὺς νέους καὶ σωφρονεστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπὶ δίκην ὑφίζοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε δεξαμενὸς φρόνημα, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. τέως δὲ εἰσέλθοντα ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἐκστήσῃ καὶ ὀχυρώσῃ τοὺς παρόδους. ἔτυχε μὲν τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου γνώμενον. ὁ γὰρ αἰσχύνης ἕνεκα οὐκ ἀπελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δίλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pŏpeij rurſum in arcem ſe recepit. ídque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς τημπῆϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ ὅλη τούτοις πομπήϊος, καὶ τὴν ὅλη τοῖς ναβαταίοις ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας διήκουσίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅλη τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ σκυθόπολιν πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγειον, ἐνταῦθα ἐστὶ φυκαλλὶς ὄρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραινέντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. κὴ τῦτ' ἐποίησε διὰ τὸ ξένος, ἅμα μὴν

μὴν τ κολακεύων ὑπ' αὐτ περὶ τ βασιλείας ἐλπίδα, A
ἠ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐπέλθοι πομπήϊος ὑπακούσ ὑποχρινόμενος. ἅμα ἢ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' τ μὴ καταλύειν αὐτὸν, ἠ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτ ὠδασκυλαζόμενος, δηλῶν μὴ τ ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν περιστήσῃ. κελεύοντος ἢ πομπήϊου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρουράρχαις ὅπισ ἐλλφν τῇ ἑαυτ χρῇ, παραδέχεσθ ἢ ἄλλως ἀφείρετο, πείθε) μ', δυσαναχετ ἢ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἠ ἐν παρασκευ B τ πολεμεῖν ἐγίνετο. ἠ μετ' ὀ πολὺ πομπήϊῳ στρατιὰ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἐκ πόντου, τὴν μιθριδάτ τελευτὴν ἐμήνυον, δι' φαρτάκην τ παιδὸς αὐτ γνωμένην.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος ἢ ὅπ ἱερειχοῦντα, ἔ τ φοίνικα ζέφυρος συμβέβηκε, ἠ τὸ ὀποβάλσαμον C μύρον ἀκεότατον, ὃ τ Θάμνων τιμιωμένων ὄζει λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπός, ἔωθεν ὅπ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. ἠ μεταγνόσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. ἠ χρήματα διδοὺς, ἠ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλ παῦσαδ τ πολέμου, ἠ πρότ τὴν μετ' εἰρήνης ὅπ βέλτ). συνῆνουν ἢ πομπήϊος αὐτ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον ἠ στρατιώτας, ὅπ τε τὰ χρήματα ἠ τ πόλιν, ἐ μὲν ἐπεχέθη τι τύτων, ἀλλ' D ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τ τε πόλεως ἀποκλεισθείς, ἠ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ ἀριστοβούλ στρατιωτ οὐκ ὀπίζεσθαι τὰ συγκείμενα ἠμέλησαν. ὀργὴ ἢ ὅπ τοῦτοις πομπήϊον λαμβάνει, & τ ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστήσας, αὐτὸς ὅπ τ πόλιν ἤρχετο, τὰ μ' ἄλλα πάντα ἦσαν ὀχυρὰ, μόνῳ ἢ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. προσέρχεται γὰρ αὐτοῖς φάραγξ βυθιά τε ἠ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ προβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. E

Κεφάλαιον η.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ ἠ κρατεῖ τ ἱερὸν ἠ τὴν κάτω πόλιν, ἠ περὶ τ θεσπεσίας αὐτ.

Ην ἢ τῷ ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ὐχ ὁμογνωμόνων περὶ τῷ ἐντὸς, ἀλλὰ τοῖς μὴ ἐθέλουσι παραδιδόναι πομπήϊῳ. τὴν πόλιν, οἱ ἢ τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλεῖσαι τε ἠ πολεμεῖν παρῆνουν, τῷ κἀκεῖνον ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες ἢ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν γέφυραν ἀπ' αὐτ F γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ἀντιπαρασκευαζόμενοι. οἱ ἢ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηΐῳ τὴν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήϊος ἢ πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν ἠ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, & τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, & ὅσα ἐν ἔξω, περὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρωσεν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. ὐχ ὑπακουόντων ἢ εἰς ἃ προσ G κεκλεῖτο, τὰ πέριξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος ἢ ἐντεῦθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἐν ἐπιμαχον. ἀνεσκεύασαν ἢ ἠ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, ἠ τάφρος δ' ὀρώρυκτο, ἠ βαθεῖα περιείκτο φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ ἠ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀνατεθραμμένης

spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, ex clusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositum. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato pẽte,

qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani: cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conserebant: tantùm erigebãt aggerem & turres, machinásque admouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruantes legum simus, quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpẽs iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæsorum multitudine abterriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsáq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum. mox alia pãrte Furius centurio cũ suis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. cecidérunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis, penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil cõmisit

ἐφ' οὗ διῆγε πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα σὺν ἡμέρᾳ ζαλαπωρούμενον ἐγήγερτο, τειχόντων τ' ἄνεξ ὕλιν ῥωμαίων. κ) ἐπειδὴ τῷ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης δ' ταύρου βάθος ἄπιστον, προσβαλὼν μηχανὰς κ) ὄργανα ἐκ τύρυ κομιδείᾳ, βάλλε πέτρας κατήραστε τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ γὰρ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐδύνατο τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἀρχοῦσας γὰρ μάχης κ) τύπτοντας ἀμυνέσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι ῥῆξαι τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ κ) ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας οὐ δὴ σάββατα καλοῦσιν, οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπῄεσαν. χοῦν γὰρ πύργοις αἴσασαν, κ) τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς εἰς τλὺ ὕστερον ἐργᾷ ταῦτα εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τλὺ εὐσεβολλὺ ἧς ἐχόμεθα περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείας, κ) τλὺ φυλακλὺ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεῖν φόβον ἐμποδίζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὴ τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτλω ὥραν, ἱερουργουμένων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἔτι περὶ ταῖς προσβολαῖς δύσκολον εἶναι, τὰς θυσίας παρέπτωι. καὶ γὰρ ἁλώσεως τῆς πόλεως περὶ τρίτον μλῶα τῆς πηγείας ἡμέρᾳ κατὰ τλὺ ἐνάτλω ἐβδομηκοστλὺ κ) ἑκατοστλὺ ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου αὐτωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τοῖ ἱεροῖ. οἱ δ' περὶ ταῖς θυσίαις ὄντων ἱερουργουμένων διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅπερ ὁ λόγος ταῦτα μόνον ὄζειν ἐγκώμιον φιλοθέοις εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθείᾳ, μάρτυρεῖσι πάντες οἱ τὰς κατὰ πομπήϊον πράξεις ἀναγεγράφαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων κ) νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τῖτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ γὰρ τὸ μηχανήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατερρύηκέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δ' αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς συὶ τοῖς ἐπ' αὐτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους. μετ' ὀλίγον, φύελος ἑκατοντάρχης, ἄμα τοῖς ἐπορθρίοις κατὰ θάτερον μέρος. δι' μέσου δ' φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν ῥώμῃ καρτερῷ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀπλέως. ἔπιπτον ἰουδαῖοι, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπηνῶς. εἰσὶ δ' οἳ κ) πρηνιῶν ἑαυτοὺς ἔῤῥιπτον, κ) πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γνόμενα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους κ) δισχιλίους, ῥωμαίων δ' πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ ἀρχιμάγιστος καὶ ἀψαλώμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῳνομήθη δ' ὑ μιαρῶ περὶ τὸν ναὸν, ἅβατόν τε ὄντα ἐν τοῖ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, κ) τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δ' τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, κ) σπονδείων, κ) πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δ' τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, ὑδενὸς ἥψατο δ' ἀσεβείας, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔσχεν

ἐπωφελῆσαι ἀρετᾶς. τῆτε ὑστεραία καθαίρειν ἐκέλευε τὸν ναὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὰ νόμιμα ἀποφέρειν τοῦ θεοῦ, τιμὴν ἀρχιερωσύνης ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦστον καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐπέβησαν, τὴν πρεπούσαν ἀριστείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὴ ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἷς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τὴν σφετέραν κατήγαγε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅλον μέγα πρότερον αὐξόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρας τῶν κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ φορολογήτους τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τοῖς παισὶ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀρτίως κατέσπασαν ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τιμὴν τε χθὲ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῖς συρίοις ἀφελόμενοι, ταύτην ἰωάγχαθ ἡμῖν ἀποδοῦναι τοῖς συρίοις. καὶ πρόσθεν πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἐμὲ ἱερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ὧδε μὲν τότων κατὰ χώραν ἐρέμεν. πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως διαφέρου ποταμοῦ καὶ ἀγύπτου σκαύρῳ ἐπιτάξας καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλιάνδρους ἔσχετο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην, ἐπείγετο δὲ, μὴ τῆς γλυκείας καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο δὲ ἦσαν αὐτοῦ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores secuti percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidēm pop. Rom. fecit stipendiaria, vibes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instauranit in gratiam liberti sui Gadatensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorum causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria ysque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxitque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασίλειον οὖσαν τῆς ἀράβων, αὐτίπατρος δὲ πείσας τὸν ἄραβα συμμαχίαν ποιεῖται αὐτῷ πολιτικήν.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

ΣΚαύρου δ' ἐπὶ πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολώτατον εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δημόσια αὐτῆς, καὶ τὸ στρατεύματος λιμώττοντος, αὐτίπατρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρεῖχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ σκαύρου, διὰ ἣν ὑπῆρχεν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τότως ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐκ ἦν αὐτὸς ἡ συμβᾶσα ἀρέτᾳ ἀναβολὴ τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia. IX.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectísque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐν εἰς φρέαρ ἀ καταπλησθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δ' ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταδρέχοντος τῆς ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦλθεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑφαιρεῖν χεῖρας τοῖς ἐκείνοις ῥώμης αὐτέχειν δυνάμενον, ἀλλ' ἀναιρεῖν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτιχειροῦντος ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ σὺν αὐτῷ ῥωμαῖοι. φεύγει δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὁπλίζει τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ τοὺς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μέρκον ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοῖς ὑπηκόοις ἰουδαίοις, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ χιλίους, ζωγρεῖσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προσκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆκεν οἱ ῥωμαῖοι, μέρκος ἀντώνιος ὄπιφανὴς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν οὐκ εἰς δύκαναν. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς δὴ τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶπ, καὶ ὅσας μὲ ἐντύγχανε καθῃρημένας τὴν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μυρίασά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τὴν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προστάττει, βεβαίως οἰκηθεῖσαι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπραξάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπανιεῖσιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ κρατυνάντος διαπροσβάλλεται πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ ὠδαδίδοις τὴν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἃ ἐφέρετο τὰ ῥωμαίων, τοῦτο αὖθις αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ

ταῦθ' ἅπερ ᾐτήσατο. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, ἀρήσοντα τῷ τῶν ἰουδαίων θεῷ τὴν ἱερωσύνην. πέντε δὲ συνέδρια καθίστησας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἰερίχοντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεσι τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατίᾳ δὴ ζῶν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιά. A CAP. XI.

Ὡς φυγόντα ἀπ' ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος ὁ δυναστεύσας ἐν ῥώμῃ εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευαζόμενος, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννα τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, & συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἐπὶ ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλειαν προσῤῥέοντες, καὶ δὴ καὶ νεωτέρεις χαίροντες παρέχεσθαι πειθόλαος γοῦν τὶς ὑποστράτηγος ἦν ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἀυτομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν προσπιπτόντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρωῖτα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ὑποπτεύσας ὄντας. οὐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ προαπέστειλαν αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρωῖτα διέφυγε, ὠχύρωσέ τε τὸ χωρίον, & πρόσπτων κακῶς ἐν D δὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας αὐτοὺς ἀντεχὼν τῇ πολιορκίᾳ, & πολλὰ ξαύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἤγετο. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτὸς κατέχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος νομιζόμενος. τὰ μὲν E τέκνα αὐτοῦ ἔπεμψεν ὁ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦτ' ἐπισχεθῆναι τῇ μητρὶ φοβουμένου τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δὲ ἤδη πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην περαιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ἐπανελθεῖν, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. & ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὰ στρατιὰ ὑπὸ ὑρκανὸν ἐξείλατο, ἀντίπατρος ὑπηρέτησεν ὅπου καὶ ὅπλα & F χρήματα, καὶ τοῖς ἐκεῖ πλείσοις τῶν ἰουδαίων ὄντι αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὸ αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν σάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παραλαβὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὀπὴ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῆς ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματα δὲ μεγάλα τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐντύχοι τῆς ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον G ταβύριον συμφεύγοντας, καὶ προσίκετο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, ἀντίπατρον, σωστοῦ δὲ ὄντα, προσέμενος πρὸς τοὺς πεπαυκότας, εἰ παύσαι δυνατὸν εἴη τῆς ταραχῆς αὐτοὺς, καὶ πείσας πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῇ γνώμῃ, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν.

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is enim habens secũ xxx. Iudæorũ millia, XII

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis A decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra B Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε γαβινίῳ. ☪ συνεβαλὼν ἡττᾶται, πεισόντων αὐτῷ μυρίων ὧδε τὸ ἰταβύριον ὄρος. καταισπάσμος ὁ γαβίνιος τὰ κῆ τ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἰὼ αὐτοπάτορι θέλοντι, ὅπι ναβαταίους ἔρχεῖ). ☪ κρατεῖ μ τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην κὴ ὀρσάνλιν φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβεύπεμψε, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. κὴ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κὴ λαμπρὰ κῆ τ στρατείαν δ ἐφάσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμλν, πρέσβεσι δ δοὺς τὴν ἀρχήν. ὧδε ὁ τ πομπηΐου ☪ γαβινίου στρατείας ὅπι ἰουδαίοις, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὁ δὲ ἑτέρου κατώτερον λέγων.

CAP. XII.
Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

Κεφάλαιον κβ'.
Κράσσου κῆ τὴν ὅπι παρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐλάσαντος, κὴ σύλησις τῆ ἱερῶν χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interra erat trabi canæ ligneæ, quod cæteris omnibus E ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec ca- F ret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisi- G mile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

Κράσσος δ' ὅπι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. κὴ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπηΐος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἰὼ τάλαντα, βασέας, οἷος τε ἰὼ κῆ τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ὀ ☪ ἔστι τὴ, ὠρεδήφη τ ναόν. λαμβαίῃ ὁ κὴ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦ, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ ὁ μνᾶ παρ ἡμῖν ἴσχῃ λίτρας ϛ' κὴ ἥμισυ. παρέδωκε ὁ αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῷ θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὁ δι' πονηρίαν, ἀγαθὸς γὸ ἰὼ κὴ δίκαιος, ἀλλὰ περιφρόνησας τ τῷ καταπετασμάτων τὸν ναὸν φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κὴ πολυτελῶν τ κατασκευὴν, ἐκ ὁ τ δοκοῦ ταύτης ἐκπρεμαμένην, ἐπεὶ τὸν κρέασον ἐώρα ὧδε τ τῶ χρυσῶ ζυγόμενον συλλογὴν, δείσας ὧδε τῷ παντὶ κόσμῳ τὸν ναὸν, τὴν δοκὸν αὐτὸ τὴν χρυσῆν, λύτρον αὐτὶ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τ ἐκ τοῦ ναοῦ, μόνῳ ὁ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὁ δοκὸς αὕτη ἰὼ ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κειμένῃ. κὴ τοῦτο, ὃς μ ἄλλος ἐλαθάνειν ἅπαντας, ὁ ὁ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κρέασος κὴ ταύτην ὡς ὑδενὸς ἀφόρμους ἄλλως τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κὴ ὤμοσε τοὺς ὅρκους ἅπαντα τ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξενέγκασθαι. θαυμάσῃ ὁ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἰὼ πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ κῆ τ οἰκουμένη ἰουδαίων κὴ σεβομένων τ θεὸν, ἔτι ὁ κὴ τ ἀπὸ τ ἀσίας κὴ τ εὐρώπης, εἰς αὐτὰ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. καὶ ἔστι ὁ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ ἀνενηνεγμένων χρημάτων, ὑδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας κὴ ἀδολογίας, ὅπι τοσοῦτον ἐξάρασται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῷ συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ ἅτε λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ τὰ τῷ ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὁ δημόσια χρήματα ἐκ ἔστιν, ἢ τὰ τῷ θεῷ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετεκόμισαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. ἡ ὑδ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὸν ἔχοντας, ☪ τ ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' ὑδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τὸν ὅτι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδειότας. μαρτυρεῖ ὁ κὴ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν δίβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, ☪ λεύκολλον πέμψαι ὅπι τὴν ἐν κυρήνῃ

σαν

ςάσιν τ ἔθνους ἡ μὴ, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωτο λέγων ὑ- A
πως. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τ κυρηναίων, ἥτε τῷ
πολιτικῷ, καὶ τ γεωργῶν, ἥτις δ' ἦν τῷ μετοίκων, & τε-
τάρτη ἡ τ ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθεν, καὶ τόπον ἔκ ὅτι ῥᾳδίως εὑρεῖν τ οἰκουμένης,
ὃς ἂ φιλήσειεν τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπεκφεύγειται
ὑπ' αὐτοῦ. τιὸ τε ἄγνοιαν καὶ τ κυρηναίων, ἅτε τ αὐτῷ
πλησίον τυχοῦσαν, τῷ τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαι
συνέβη. καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῷ ἰουδαίων θρέψαι B
διαφερόντως, καὶ συναυξήσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῷ
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν ἀγύπτῳ κατοικία τ ἰουδαίων
ἔστιν ὑποδεεστέρα μόνη, χωρὶς καὶ τ τῷ ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισο μέγα μέρος τοῦ ἔθνους τούτῳ. καθίσαι
δ' καὶ ἐθναρχης αὐτῷ. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος & διατᾶ
κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ πρόσταγμάτων,
ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν ἀγύπτῳ μ οὖν
ἔχουσι τὸ ἔθνος, διὰ τὸ ἀγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαί-
ους, & διὰ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τ κατοικίαν, τὰς ἀπελ- C
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς δ τ κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ
ταύτην ὁμοίαν εἶναι τῇ τ ἀγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ
ἰουδαίαν, μᾶλλον δ τ ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. πράξων
δὴ οὐ ταῦτα λέγω. κράσος δ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπῃ τ παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μ δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται. κράσιος δ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ πρὸ- D
πομπάμβυος αὐτῷ πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκ ἔφευγεν
ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τ κ' κράσου νίκην. αὖθις δ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, ἀπέβη καὶ εἰς τ ἰουδαίαν. παρεσκάμας μ οὖν
δύθεως πρόφασιν αἱρεῖ, & πρὸ ἑξμυρίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πεντάλαντόν τε τ τοῦ ἀριστοβούλου
φασὶν ἀφανισμὸν κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν αἰτιασάμε-
νος παρασκαμβύσαι, ὃν πολὺ & παρ' αὐτοῦ σωέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιος ἦν, καὶ τοῖς ἰδουμαίοις, E
παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῷ ὀπισθίων ἐξ ἀραβίας, κύ-
κλῳ δὲ ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτρασες ἐγένοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρῴδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γίνεται, ἰώ-
σηπός τε & φερώρας, θυγάτηρ δ σαλώμη. ἔστι δ αὐτο-
κράτορος ἐπιστολὴ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φι-
λίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δ πρὸς τ ἀραβα, ᾧ καὶ τὰ τέ-
κνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κράσιος
μὲν οὖν ἀνάστατος πεδευσάμβυος, ὅπῃ τὸν ὄφελτιν
ἐπείγοιτο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὅπλοις, ὡς καὶ ὑπ' F
ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

φυγὴ πομπηίου εἰς ἔφεσον, καὶ σκιπίων & εἰς συρίαν ἄφιξις.

Χρόνῳ δ ὕστερον καῖσαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήϊον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φυγεῖν πέραν
τε ἰονίου, ἀπαλλάσας τῷ δεσμῷ ἀριστόβουλον εἰς
συρίαν διαγνώναι πέμπειν, δύο μὲν ἀπὸ δυνά-
μεως, ὡς αὖ ἀντιπαρέξοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς
ὤν. ἀριστόβουλος δ ἐκ ἀνεκώλυτο τῷ ἐλπίδων, ἐφ'
ἃς ἔτυχε τῆς παρὰ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὸ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ δεῖ-
φθειραν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες πρέπουσα. καὶ ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κασὶ δεκάμηνος ὅτι χρόνον πολιὰ, ἕως αὐτοκράτωρ αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τ ἰουδαίαν ἐν τ βασιλικῆς
θάψας ἐκόμισε ταφῆναι. σκιπίων δ ὑπατεύσας αὐτοῦ πομπηίου ἀποκτείναι ἀλέξανδρον τ ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, abtque eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atquē Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, qumadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū XIIII. XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

A

B

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

C

D

E

F

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideráat, τὸν τε μιθριδάτου σκάλας πλεῖστον ἐν τῇ δοπῇ διώκοντα. ἔπεσον δ' τούτων μὲν ἀμφὶ ὀκτακοσίοι, τῶν

G

ἀντιπατρίδης τ' παῖδα τὸν πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημβρτημένους, τῷ πελέκει διεχρήσατο. ὁ μὲν οὖν ἐν αὐτοχείρ τελευτᾷ, τοὺς δ' ἀδελφοὺς αὐτῷ πολεμαῖος ὁ μβναρχὴς παρέλαβε, συναστεύων χαλκίδος τ' ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τ' ὑὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ὡς τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστέλλειν τ' υὸν αὐτῇ ὄντα, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τ' ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγει γυναῖκα. μὴ δ' ταῦτα ἀνέλων αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖ τ' ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διατελεῖ.

Κεφάλαιον ισ'.

Καίσαρος ἐν αἰγύπτῳ στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δ' τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τ' νίκην τ' ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμῆσαι κατ' αἴγυπτον ὡς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τ' ἰουδαίων δυναστὴς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτης γὰρ ὁ περγαμηνὸς κομίζων δύναμιν ἱκανὴν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντα δι' ἀπιστίαν ποιήσασθ' τ' πορείαν, ἐκεῖ δ' ἀσκάλωνα διαβαίνοντι, ἦκεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπάσατο τοῖς ἐντελέσι, καὶ δι' αὐτὸν οἱ πλ' τ' συρίαν ἀπαντῆσαι ἐπεκέλευσεν, ὅπως ἐπὶ πλεῖστος τ' ὑπ' καίσαρος εὐθυμίας ὦσι θέλοντες, ἰαμβλίχός τε ὁ δυνάστης καὶ πτολεμαῖος ὁ ὑὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, ἅπασαί τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης δ' ἀρὰς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ' ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τ' πόλιν. ἐνταῦθα δ' ἀντίπατρος, ὃς πρῶτος κατασύρας τι τ' τείχους ὁδὸν εἰς πισσὴν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τ' πόλιν. καὶ τὸ μὲ πηλούσιον ἔτους εἶχεν. τοῖς δ' ἐκεῖ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπάντας ὡς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τ' ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δ' καὶ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντίπατρος, καὶ μάλιστα διαλέξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τ' ἀρχιερέως ἐπιστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους ἐκ καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγῶν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲ ὡς ἑώρων τ' ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνελθόντας ὑπήκουον. τούτοις δ' ὡσθυμένους ἀκούσαντες οἱ ἐκ μέμφιν, σκάλωνα καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην ὡς αὐτοὺς, χἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους ὡσπαλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιέ.

Ἀντιπάτρου ἀριστεῖα, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δ' τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις πρὸς τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δ', τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον, ἀντίπατρος. συμπεσόντων δ' εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τῆς μιθριδάτου κέρας, καὶ πᾶθεῖν ἂν ἐπιδύσασα τὰ δεινότατα, εἰ μὴ ὡσπερ τ' πόνα τῆς ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἀντίπατρος ὡσπαθέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲ φεύγοντα, ζέουσι δ' εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας ἀγριότητι ἄρει δ' αὐτῷ καὶ τὸ στρατόπεδον, διημέναι τῇ διώξει, τόν τε μιθριδάτου σκάλας πλεῖστον ἐν τῇ δοπῇ διώκοντα. ἔπεσον δ' τούτων μὲν ὡσεὶ ὀκτακοσίοι, τῶν

ἥμ ἢ ἀντιπάτερ πεντήκοντα. μιθριδάτης ἢ τὰ τῶν ὅπλ ἐλλ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα Ⓒ τῆς σωτηρίας αἴτιον ἑ ἀντίπαξον ἀποφαίνων, ὥστε ἑ καίσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, κεχρῆσθαι ἢ πάντα ἑ πόλεμον εἰς τὸ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, Ⓒ δὴ καὶ ζωθλίαν συνέβη αὐτῷ τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῖ. κατα- A
λύσας μὲν τοι καῖσαρ μετ' χεῖρον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν ἑ ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ ἢ πολιτείαν ἐν ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται ἢ ὑπὸ πολ- B
λῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, Ⓒ ἐλθεῖν εἰς ἀίγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππαδὸξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ὄντος, μὴ ἢ τὸν μιθριδάτην ἐκβάλλειν εἰς ἑ ἀίγυπτον, καὶ ὑρκανὸν ἑ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑπικρατίους ὀνόματος λέγει ὧδε, ἑ μὲν μι- C
θριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπαξον, ὑπ' αὐτοῦ ἑ τῶν ἰουδαίων ὁπλιτῶν χιλίους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραπέμψαντα, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας παρεσκευάσαι, κοινωνῆσαι ἢ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν ἑ ἀρχιερέα. ταῦτα μὲ στράβων φησίν. ἐλθὼν ἢ καὶ πάρθους ὁ ἀντιγόνου ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμωρίαν τε τῆς πατρῴδος ἐπιθυμῶν τύχοι, Ⓒ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναπεισθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πτολέμου σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν εἶκτον αὐτοῦ ἑ ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸς ἢ ὅτι τού- D
τοις καὶ ἀντιπάτερ κατηγόρει διαίως ἐξηγουμένων τὰ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν παρανομησάντων. παρὼν ἢ ἀντίπα- ξος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ ἑ κατηγορίαν ἠγουμένου, νουθετήσας ἢ ἀντίφανες τοὺς πρὸς τὸν ἀντίγονον καὶ ς ασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποι- ήμνος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἰὼν μάρτυς. δικαίως ἢ ἐ- λεγεν ἀριστόβουλον μὲ εἰς ῥώμην ἁνάπαυσον γεγονέναι E
πολέμων ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασιν ὑπάρξαντα ῥωμαί- ους. τὸν ἢ ἀδελφὸν αὐτοῦ κεκτημένον ὅτι ληστεία ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἰών, ἀλλ' ὑ καὶ βίαν καὶ ἀδι- κίαν τοῦτο παθεῖν τοὺς δράσαντας. τούτοις ἀντιπάτερ ποιησαμένους τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδεί- κνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ ἢ δίδωσι δυνασείαν, ἰὼν αὐτὸς πρεσβεύσαι, τότε ὑπ' αὐτοῦ πομπαίους τιμὴ κείσιν, ὅπιτερπον αὐτὸν ἀποδεικνύς τῶν ἰουδαίων. F

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fatsus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse, & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in his que Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem venies, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gētis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ἐπιστολαὶ καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀνατεῖσαι τείχη, ταύτῃ αἰτησαμένῳ τὸ χάριν. ἐρ- G
ρωμένο ἢ ἐπ πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τῶν ὅπλ ἐλλ τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπιτωλίῳ. Ⓒ τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος γαλέριος λουκίου υἱὸς στε- ρτινα, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμ- βρίαις ἐν τῷ τοῦ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ πρὸ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λούκιος κωπώνιος, λουκίου υἱός, καὶ πούπλιος κυιντιᾶς, ἐπὶ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ πουμπώνιος ἀπόλλου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰσδάρων παρεσβεύται ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

Antipater verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in ædeConcordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri XVII.

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem aueam in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀναπεμφθοι τὰς ὑπαρχούσας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκάμην· ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέπεμψαν δοθῆναι, πρὸς τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τοῦ τὴν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐφίενται τυγχάνειν ταῦτ' αὐτοῖς δίδοσθαι, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέχεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ὅτε ὑρκανὸς ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχης, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. πυθίου δὲ καὶ δίου τοῦ ἀθηναίων δήμου τιμᾶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε τὸ ψήφισμα γράψαντες αὐτοῖς, τέτον ἔχον τὸν τρόπον. ὅπως φρυτανέως ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς πρυτάνεσι ψήφισμα ἀθηναίων, ὅπως ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δικλῆς μυριάδρου ἁλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιόνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανίας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς πέδρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπροέδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δύνοῶν, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτοὺς παρεδῆ, καὶ τοὺς παραγενομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει δ' ἀσφαλῶς αὐτῶν ἕκαστον προθυμούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον πρὸς τούτων. δέδοκται δὴ καὶ νῦν θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου συμπαρεσκευασμένῃ πρὸς τὰ αἰδεῖα ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δήμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι ποτ' ἂν δύνηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως ἐπιμεληθῶσι δὲ τοῦ τοὺς στρατηγοὺς διατηροῦντι τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς δύνοιαν, ἵνα δὲ φανῇ ὅτι ἀξίνοήσαμεν εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τὰνδρὸς ἀπροσδεᾶς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπροσδεᾶ ἐν τῷ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἀπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ συγκαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν παρὰ ῥωμαίων καὶ τῆ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρε μὲν δίθις τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθηρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπων κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίων ἠρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δυσαμενίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως. προσιεμένους δὲ ταῖς ἐκ τῶν νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔξειν ἀπὸ πρόσκου διατόπου, ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡμῶν πολεμίους. ὑ γὰρ ἀνέξεσθαι μεταχινήμενον ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίσα δ' ἑαυτῷ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam compositi.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὅτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ, ἡρῴδῃ μὲν τὴν γαλιλαίας φρουρίαν, φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων, καὶ ὡς σέξτος καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν.

B

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

ΒΡαδὺν δ' ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς πέριξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δ' μετ' αὐτὸν ἡρῴδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ πανταπασιν ὄντι, ἐ γὰρ αὐτῷ ἐγγὺς μόνα ἔτη. ἐλάττει δ' ἐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρονήματι ῥωννύμενος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δείσκει φανερὸν ἔργον εἰς ὅπόδειξιν τ' ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τ' ἀρχιλῃστὴν, τὰ περισχῆ τῆς συρίας κατασέχοντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύρροι, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τὸ λῃστικοῦ τὴν χώραν, καθαρὰν σὺν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅπῃ τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεχικότα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐχύετο δ' ἅπα τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγενὴς τ' μεγάλου καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ ἡρῴδῃ πεφεσγμένῳ, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δόξαν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τ' ὁμοίας δόξης. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατοὺς ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ἔτι δ' ἀπειρόκαλος τοῖς πράγμασι πεφορημένος, ὅτ' ἐχυβρίζων εἰς τ' ἐξουσίαν. τοῦτ' ἀντίπατρον ἐποίει θεραπείας χάριν τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων αὖ τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μύστοι τ' ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ἐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν δυνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐντέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δύνοιά τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ πρόσχαρ τῆτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν ἀντίπατρος ἐπεποιήκει πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ' ὡς ὑρκανοῦ δόντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφέντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδην δίαιον καὶ θρασὺν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν ἀντιπάτρου, καὶ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅπῃ τοῖς πρώτοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ διεζωσμένους, σαυτὸν δ' τ' βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν δεῖ τε σαυτοῦ καὶ τῆ βασιλείᾳ. ὑ γὰρ ὀλίγου σοι

C

D

E

F

G

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros concilauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis sceleſtum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, prærnonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiẽtem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia ferretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hîc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

τῆ πραγμάτων ἀπάτης, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶ νεοὶ εἰσι, μὴ ᾖ ἀπάτα σαυτὸν τῦτο ὀλόμυος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀναμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτῶ, ἐζωπύρησε καὶ τοὺς σὺν αὐτῶ, παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κωλύει ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ἀκατηγόρητον ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνωσθείη τῦτο παθεῖν, ὑπὸ τῶ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ᾖ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ᾖ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. πρόσεξήλωσαν ᾖ αὐτῶ τῶ ὀργῶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῶ ἱερῶ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῶ συνεδρίω τῶν πεφονευμένων ὑπόσχῃ δίκην. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην καλεῖ δικασόμενον, ὑφ' ὧν ἐβάλλετο. ὁ ᾖ ἦκε, τῦ πατρὸς αὐτῶ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μᾶ ᾖ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μᾶ σίφους ἀποχρῶντος αὐτῶ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δεῖσαι ὑρκανὸν δόξειν μετὰ μείζονος παρασκευῆς ἀγμάτος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτως ἐπὶ πρὸς τὴν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμών, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δὴ λοιπὸν ἀφορμὴν καὶ τὰ φόβητρα τῦ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ὑπὲρ τῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεσθεὶς ᾖ ἐν τῶ συνεδρίω μᾶ τῦ σὺν αὐτῶ ἀγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάῤῥει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς, τῶν μὲν ἀφικέσθαι δεδιότων, ἀλλ' ἐν ἡσυχία· καὶ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. δεδεικμένων δ' ἔτους, εἷς τις σαμέας ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τῦτο τῦ δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες σύνεδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἔτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ἔτι φοβησάντα. ἔτε ἡμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δέδοτ' οὖν ἀφῖκται εἰς τῦτο τὸ συνέδριον κεκοσμημένος, ταπεινὸς φείσεται, καὶ χάριτι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἐπιμενῶ παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὑπερέφας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ ᾖ βέλτιστος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσπε τῶν πορφύραν φορεῖμένος, καὶ τῶν κεφαλῶν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταπλήξωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ᾖ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅτι τέτοις ἐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῶ συμφέρον ποιεῖσθαι προείλετο μᾶλλον ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ᾖ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῶ παρασχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ὃς ὃν νῦν δὴ ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' ἐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν περιλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῶ συνεδρίω, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῦ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν δι' τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ὅτι τῆς πόλεως μᾶ ταῦτα πολιορκημένης ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῶ δήμω δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπὼν, δι' τὰς ἁμαρτίας ἃ δυνάσθαι φυγεῖν αὐτόν. καὶ ὃς μὲν τούτων κῦρος χώραν ἐσχήκει. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν

ἡρώδου

ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡ- A
μέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔφη γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι εἰ ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς Δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἔτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἶπε κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλαθάνε μὲν, B
ἠνείτλει δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του γὰρ πεισαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν
φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτὸν. οὐ πολὺ γὰρ
ζήτου τοῦ δίους ἐβεβαδίκεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὁρμζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ ἀντίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
παρακαλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπληξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τοῦ παρόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ τοῦ κληθέντα ὅτι δίκην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ- D
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ
σκυθρωπότερον ἀπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαρίστεῖν. λογίζεσθαι δὲ ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βε-
βαίει τὸ θεῖον, πλέον ὅτι τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ δὲ τὸν νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν διεργα-
σάμενον, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένον,
περὶ δὲ ὠνείκαλοίη δίκη πονηρὰς συμβούλους, ἀλλὰ
μὴ δ' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τι- E
νὸς παρεχόμενον. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχεῖναι αὐτῷ καὶ τὸν ἰ-
χνῶν ὑπολείπεσθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἔτως εἶχεν. ὁ δὲ καίσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
ἐνθέσθαι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀπουδῆς ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ γὰρ πολλοὶ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα παντάχῃ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ τισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
οἷς τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀναγκαῖον ἐστιν ἀντεισπεῖν. ἔν τε
γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νυῦ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραπται χαλκαῖς.

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suū & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cōfirmaret cœptā societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterū,

ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραπται χαλκαῖς. ὁ μὲν ἀλλὰ καίσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ
τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γεγόμενα, ὑπό τε δ' συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρός
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γάϊος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont.max.de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſéque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicaríque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum s. p. q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem fatorum:

A σιδωνίων ἀρχυσι, βυλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔῤῥωσθε δ' ἂν ἔχοι, καγὼ ὴ ἐῤῥωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τ' γνωμένης ἀναγεγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶς ὑρκανὸν υἱὸν ἀλεξάνδρε, ἀρχιερέα κ' ἐθναρχῆν ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναπέπται γράμμασι. βύλομαι ὴ κ' ἑλλησι Ϲ ῥωμαϊσὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ τῦτο ἀνατεθῆναι. ἔσι ὴ δὴ τῦτο. ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον κ' ἀρχιερεὺς μ' συμ-
B βυλίε γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρε ἰουδαῖος, κ' νῦν κ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνη κ' πολέμῳ πίςιν τε κ' σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, κ' ἐν τῷ ἐγίσα ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μ' χιλίων πεντακοσίων στρατιώτ ἦπε σύμμαχος, καὶς περὶς μιθριδάτην ἀπος αλεὶς ὑπ' ἐμοῦ,
C πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ἐκρέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου κ' τὰ τέκνα αὐτῦ ἐθναρχας ἰουδαίων εἶ βύλομαι, ἀρχιερωσύνῃ τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, ἔτι τε αὐτὸν κ' τοὺς παῖδας αὐτῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε κ' ἐν τοῖς κατ' αὐδεῖα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῷ νόμους ἔσιν ἀρχιερατικὰς ἢ φιλανθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν κ' τὰ
D τέκνα αὐτῦ. αἰ ὴ μεταξὺ γένηται τις ζήτησις περὶ τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτῦ. ὥσθ' ἀχειμασίαν ὴ, ἢ χρήματα πεμφθῆναι ἐδοκιμάζω. Γαΐε καῖσαρες ὑπάτου, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, πεποιημένα, ὅτι ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτῦ τ' ἰουδαίων ἔθνες ἀρχῇ, κ' τοῖς δεδομένοις τύποις χαρπίζονται. Ϲ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς κ' ἐθναρχης τῦ ἰουδαίων περῖσται τῦ ἀδικημένων. πέμψαι ὴ περὶς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρε υἱὸν ἀρ-
E χιερέα τῦ ἰουδαίων, πρεσβύτας τοὺς περὶ φιλίας, κ' συμμαχίας δυναμένους. ἀνατεθῆναι ὴ κ' χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, Ϲ σιδῶνι κ' τύρῳ, κ' ἐν ἀσκάλωνι Ϲ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε κ' ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τῦτο πᾶσι τοῖς κ' πόλιν ταμίαις κ' τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβύταις δῶσχειν, κ' δόγματα
F πέμψαι πανταχοῦ. Γαΐος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμῆς κ' ἀρετῆς κ' φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπ' συμφέροντι, τῆς συγκλήτου κ' τ' δήμου τῦ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτῦ, ἀρχιερεῖς τε κ' ἱερεῖς ἱεροσολύμων κ' τὸ ἔθνος εἶ ὅσι τοῖς δικαίοις κ' τοῖς νο-
G μίμοις, οἷς κ' οἱ πρόγονοι αὐτῷ τιὼ ἱερωσύνῃ κατέχον. Γαΐος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτοις ἔχειν κ' τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς αὐ αὐτὸς πρέσβεται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς περσόδου κόπον ὑπεξέλωνται. κ' μή τε ἐρανολαβῶσι τινὲς, μήτε φόρεις τοὶς αὐτοὶς τελῶσι. Γαΐος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔσησε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόπαης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς τῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. κ' ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ Ϛ' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

περὶς

πρὸς τούτοις ἐπὶ τῇ ὑρκανῷ τῇ τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν τῷ τοῖς προγόνοις αὐ-
τῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῆς Ἰουδαίων ἐπικαρπίαν συμμα-
χίαν, μὴ στρατιώτας ἀγεῖν, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράττεσθαι, ἢ εἰς δαψιλειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' εἰ) πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχουν, μὴ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην τε πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῇ
εἰ) καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, δαψιλῆ τὴν γῆν νεμομένων, χώρας, μὴ λι-
μένος ἑξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίους δισμυ-
ρίους χοί. ὑπεξαιρουμένου τοῦ ἔτους ὃ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος τὴν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. Τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐδεκατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν μὴ Ἰουδαίους ὅτι τοῖς
δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους μὴ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν αὐτῶν, τάτε φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισα-
μένου μὴ τὸ συγκλήτου ἔχον. ὅτι τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. Εἰς τε τόπους μὴ
χώρας μὴ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμαχίας καὶ φοινίκης
συμμάχοις ὅσα Ῥωμαίων μὴ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατ- D
ωφθαι. Ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθναρχίαν μὴ Ἰουδαίοις ἔχειν. δεδόσθαι τε ὑρκανῷ,
καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μὴ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων
καθιζομένους, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένους δὲ δικτάτορος ἢ δὲ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ E
ὑποκείμενα αὐτοῖς ὑποδίδωσιν ἐν ἡμέραις ἱ ταῖς ἀ-
πάσαις, αἷ τὸ δόγμα γράψαι. Γάϊος καῖσαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατος τε τὸ ε. δι-
κτάτωρ ὑποδεδειγμένος δὲ βίου. λόγοις ἐποιήσα-
το περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου Ἰουδαίους. τῆς περὶ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις ὅτε τε F
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δικαιωσάντος τε
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τῷ ἔθνει τῆς Ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς δυνοίας αὐτῆς, καὶ ὧν δυνηρέτησαν ἡμᾶς χάρις
ἀνταποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παρισιανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
ἐνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ πρέσβεις τῆς παρόν- G
των Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῆς ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ τὰ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτὰ ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτῆς μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα
συμφορεῖν, οὔτε συνόδειπνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω

& ad hæc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudaíſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiíſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetaríque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem foretam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα σωίζεσθαί τε ἢ ἴσασθι. ℭ ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴτι κῆ τῶν ἡμετέρων φίλων ἢ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν ἢ εὔνοιαν. μῆ ὄν τι γαῖν θάνατον, μάρκος ἀντώνιος ἢ πόπλιος δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὴν τε σύγκλητον συνήγαγον ἢ τῶ ὑρκανῶ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ὃ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅτις ἔλλει τοῖς κῆ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, ℭ τῇ ἐφεσίων πόλει, χρωτ δύσῃ τῆς ἀσίας ἔτος. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βυλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου χρεσβύτης ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως ἢ ἐθναρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων ἢ συνήθων κατ' αὐτοὺς δύνασθαι. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς ℭ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δέδωκα τὴν ἀσυλίαν, ℭ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένους καθὼς αὐτοῖς νόμιμον ἢ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲ δολοβέλλας ὑρκανῶ χρεσβυσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος ὃ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρείων. πολλὰ οὖν ὄντι ἢ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ ἢ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν ἢ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγυμνασμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, ἢ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὅλης ὀλὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ἔδοξεν πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκάνως ἡμῖν τῶν συγγραφῶν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ ἢ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γνωμένης, ὅπι δεικνύωτες αὐτὰ χαλκᾶς στήλας καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, ἢ διαμενοῦντα, τῶν μὲν πάντων παρέθεσιν ὡς περιττὴν τε ἅμα, ἢ ἀπρεπῆ παρητησάμην. ὀδένα δ' ἔτος ἡγησάμην σκαιόν, ὃς ἐκ πρὸς τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πιστίδος φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, ἢ ἡμᾶς ἐκ ὑπολήψεται πρὸς ὧν εἶχ φανῆ ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τῶν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν ἢ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνωμένην, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κῆ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηΐου φρονούντων, ὑπὸ βρούτῳ συνδεὶς ὅτι σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς ὃ τὸ στράτευμα αὐτοῦ λαβὼν, ἐκράτει τῆς πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας πρὸς ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μὲ ἱππικῷ καὶ πεζῇ δυνάμεως. τούτοις ὃ ἢ αἰτίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μὲ τῶν τέκνων, κῆ μνήμην ὧν ὑπ' ἐκείνου ἔτυχον καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ ℭ δίκην πρὸς τὸν πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

Φερνε-

χρόνιζομένου ἢ τῦ πολέμου, μάρκος μὲ ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῦ σέξτου. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ κάσσιον καὶ βροῦτον ἐν πρώτοις τιμείτο, καταρχὸν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τῦτο μὲ οὕτω Ⓒ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὠ παρ' αὐτῶν ἐξεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudeis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟῦ δ' ὅτι τῶν καίσαρος θανάτῳ πολέμῳ συνερρωγότος, Ⓒ τὸ ἐν τῷ πάντων ὅτι στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὃν ἐβαλήφομεν τὸν περὶ τὰ ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περσάγει τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπέρχόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, Ⓒ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπετίθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μείζει τινὶ τῶν χρημάτων εἰσπράξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συμάγειν δίδωσι, τὰ μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προστάξειν εἰσπράττεσθαι. καὶ ῥᾳδίως ἡρώδης ὑπὸ τὴν ἡλικίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἦν αὐτῷ πρόσταγμα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα κασίῳ. σῴζειν γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν δύνασιν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ὅπερ ἐάσκουν δ' αὐτανδρεῖ ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ὑπημελήθησαν. καὶ τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζει κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δ' λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὖ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὡς καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμῆς. ἐπεὶ δ' κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα δὲ διεβάλλει ἀντιπάτρῳ, τινὶ τύτῳ τελευτῶν, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τὴν ἀρχῆς ἐσεσθαι νομίζων. καὶ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. ἀμαθόμυος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, Ⓒ στρατὸν ἀρίθμιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μὴν ὢν ὁ μάλιχος, ἠρεῖτο τινὶ διαβαλῶν, ἀπολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκήλου μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουρουμένου, ἡρώδου δ' ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ὅθ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτόν τι δρᾶν. ὁρῶν δ' τὴν ἀπορίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκου καὶ συρίας στρατηγοῦντος. ὃς ἀμαθόμυον νεωτερισποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲ ὥστε βραχὺν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δ' παρακαλέσαντος ἀφείσατο.

Cap. 18. Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui, postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ.

Ὡς μάλιχος ἐπιβουλεύων, ἀντιπάτρου ἀνῄρε φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε ἄρα φονεὺς θεμιστοῦσας ἀντίπατρος αὐτὸν τὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ὅπλισιν ἅπασαν ἐνεχείρισαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὑπισχνούμενοι δ' καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μετὰ πόλεμον, σωσεῖν ἤδη γὰρ τότε, πρός τε αὐτῶν καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δ' τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus collecto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauali bus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiā polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrum,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

A

B

C

D

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

ATtamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus, vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

E

F

G

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀγγελίᾳ τὸν ὑρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ σπλήτας ἔχων ἐπεχείρησε τὰς κατὰ τὴν πόλιν γνώτων ἢ τῷ ἀδελφῷ τῷ κατὰ παῖδος ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τῆς φόνου. καὶ ἀντίπατρος μὲν δίκην καὶ δικαιοσύνη διενέγκων, καὶ τῇ περὶ τὸν πατρίδα σπουδῇ, τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῷ δὲ παίδων αὐτὸ ἡρώδης μὲν δίδυς ἔγνω τιμωρεῖν τοῦ πατρὸς, μὴ στρατιᾶς δὲ μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τὸν ἀνδρὸς, μὴ πολέμου καταρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίου. τῷ τε οὖν ἀπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, καὶ πίστιν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀντιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τοῦ πατρὸς, καὶ προσφιλόμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κακωμένην, ἀνακτᾶται τε καὶ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' ὀλίγον δὲ ἐνεστώσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς προσγίνεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. καὶ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ θορυβεῖν αὐτὸν εἰσιέναι. καὶ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, προσέβλαπτε δὲ αἰτίαν τοῦ ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἁγνεύοντος εἰσδέχεσθαι τοῦ πλήθους. ὀλίγον δὲ φροντίσας ἡρώδης τῆς ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δὲ οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν αὐτάδελφον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φαλακλῆν τὸν σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸ τῷ προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης δολίως ἀπὸ κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

ΚΑσσίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος ἦν τὸν τρόπον μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τοῦ πατρὶ, καὶ λάθρᾳ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμως ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν, ὡς καὶ λαοδίκειαν ἡρηκότος κασσίου, πρὸς αὐτὸν ἀπήντησαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γενόμενον. ὁ δὲ περὶ τύρου τῆς φοινίκης ὑποπτεύομενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφήπτετο. καὶ τὸ παιδὸς αὐτοῦ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποκλέψας, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀποφέρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' ἀντωνίου κασσίῳ, τὸ ἔθνος ὅπως ἠσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβελδυμένοις, ὅτι δαίμων ἀντεπεφέρετο, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν περαίρεσιν αὐτοῦ καταπονήσας, περιεστέμψας θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῖπνα παρασκευὴν, καὶ δὴ εἰσιάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προφήτει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον περὶ θοις μὴ ξιφιδίοις. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ περιτυχόντες ὅτι τὸ ἀγαλμα, καὶ καινοποιοῦσι τὸν

αὐδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἀπλήξεως τοῦ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπεύθετο τοῦ περὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ μαλίχου ἀπορκὼς; εἰπόντων δὲ κάστιον τοῦτο

τῦτο ϖεῤῥᾴξαι, ἐπῄνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάντυ, καὶ τ̃ πατρίδος ἐπίβουλον. καὶ μάλιχος μὲν ταύτῃ ὑπ̃ρ τ̃ εἰς αὐτίπατρον ϖαλαιομένης δίκην ἐξέτισε. κατὰ δὲ τὴν συρίας ἀπάραντος ταραχὴ γίνεται καὶ τ̃ ἰουδαίας. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπῃ φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης ὁ ϖαρὰ φάβιον ἐπροάγετο ἐν δαμασκῷ στρατηγεῖται, & βουλόμενος ϖεῤῥαμεῖν ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὁ φασάηλος δι' αὐτ̃, ἕλικος κρείττων γιγόμενος, καταπλείσει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὁ ὑπάτων ὁνδὸν ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' παθόντα ὑπ' αὐτ̃, συμϖεῤῥόντα ὁ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχε τότε ὀλίγα χωρία ἐφρύρει, καὶ μάσαδαν τὸ ϖάντων ἐρυμνότατον. ὅπῃ μὲν οὖν τότων ῥᾳίσας ὁ ἡρώδης ἐκ τ̃ νόσε ϖαρεγίνετο, & ἀφελόμενος αὐτ̃ ϖάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπάτωνδον ἀϖέλυσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κά.

Ως αἴτιγονον τὸν ἀριστοβούλε βιαζάμενον ϖαρὰ τῶν τυρίων τυραννεῖν, ἡρώδης ἀϖαντήσας ῥέπτει καὶ τ̃ ἰουδαίας ἐκβάλλει.

ΑΝτίγονον ὁ τὸν ἀριστοβέλε, ϖραπὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον ϖεθεραπδυκότα χρήμασι, κτᾶται ϖτολεμαῖος ὁ μηνναίε διὰ τὸ κηδ̃μα. συνεμάχει δ' αὐτῳ & μῆρίων ὁν τυρίων καταλελοίϖει κάσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ὕστ ὁ αὐτὸς, ἐφρύρησεν. ὁ ὁ μῆρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον ὕσαν ἐνέβαλε, καὶ ῥία καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρυρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν ὁ καὶ ὅπῃ τ̃τον ἡρώδης, ἅϖαντα μὲν αὐτῳ ἀφείλατο. τοὺς ὁ τυρίων φρυροὺς, φιλανθρώϖως ἀϖέλυσεν, ἔσιν οἷς καὶ δωρεὰς δούς διὰ τὸ ϖρὸς τὴν ϖόλιν εὔνοιαν. ταῦτα διαϖραξάμενος ὑπλούτησεν αὐτογόνῳ, & μάχῃ αὐτῳ συνάψας νικᾷ, & ὅσον ὕϖω τ̃ ἄκρων ὑϖιβαίνει τ̃ ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ϖαραγινόμενον, στεφάνοις αἰδ̃σι ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐπαμβρύνετο ὁ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γαμῷ, καὶ διὰ τῦτο μᾶλλον αὐτῳ ϖροσῆκεν μέλλον ἄγεσθαι τ̃ ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστοβέλε θυγατέρα, ὑρκανῷ ὁ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς ϖατὴρ γίνεται, τειῶν μὲν ἀῤῥένων. δύο ὁ θηλειῶν. ἦκτο ὁ καὶ ϖρότερον γυναῖκα δημότην, δωρὶν ὄνομα ἐκ τ̃ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῳ ϖρωτότοκος γίνεται παῖς, αὐτίπατρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κβ.

Οτι ἡρώδης ἐν κιλικίᾳ ϖροσκυνήσας ϖολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτώνιον, διὰ τῦτο τοὺς κατηγορῶν αὐτ̃ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο.

ΚΑ'σιον μὲν οὖν χειρῶνται αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ ϖρὸς φιλίππους. μετ' ὁ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπῃ γαλλίας ἐχώρει, αὐτώνιος ὁ εἰς τ' ἀσίαν ἀϖῆρε. ἡνικα μὲν οὖν ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ ϖανταχόθεν ἀϖῆσαν ϖρεσβεῖαι. ϖαρῆσαν ὁ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τ̃ ϖρὸς φασάηλον καὶ ἡρώδην, ϖροφάσει μὲν ὡς λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανὸν, τότους ὁ τὴν ϖᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδην ὁ αὐτώνιος διὰ ϖολλῆς

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phaselus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, eúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam susceperat, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua susceperat Antipatrum filiorum natu maximum.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, quiad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiens continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Ioseph Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορουμένων, καὶ ὄχι τοῦτο συμβὰν μικρὸν λόγου τυχεῖν τοῖς αὐτῆς ἀσιῶταις. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ εἰς ἔφεσον ἦλθεν αὐτόνιος, ἐνέτυχεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρεκάλουν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἐκ νόμου πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου χρεοῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτόνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιοῦν, παρεχρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπιστείλας ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα περιέχον ταῦτα. μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, δι' ἃ ἔχομαι ἔῤῥωμαι κἀγὼ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μηνάου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσαι ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τῆ τε ἐμπροσθεν ἐν ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν περὶ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους ἀτουδαίως διέθεντο, ὡς ἔχεις δίκαια πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀραρὸς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγησάμενοι κατάδεσμόν τῆ τιμῆ ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν ἀπεχομένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ἀπάντων κοινῆ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους παρανομιῶν, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀπορᾴθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀπλῶς ἐπεῖδε τὸ ὑπὲρ κρίσεως μῖσος. ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμημανοῦς κακοπάθως γνώμης, ὡς κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκύτου, καὶ τόποις δύφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀπότειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς ὑπὲ ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατεψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρῆσθαι τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ εἰς ἀπαῦθα τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ σῶμα τῆς ἀσίας σῶμα τῶν ἀφ' ἑσπέρας ἡμέτερον νίκῃ ἀνεφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀφ' ἑσπέρας μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν ἀγαθοεργούντων. ὡρίθηκα γὰρ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐνεχάχθησαν ὑπὸ γαΐῳ κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ὅτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βέλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιάσει ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθναρχῶ πρεσβευτὴν χώραν αὐτὴν ὑμᾶς κατέχον A
λεγόντων, εἰς ἐμὲ ἀνέβητε, καὶ τὰ ἀναπεμφθέντα ἡμῖν ὑπο-
κρίσεται, ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνειλε-
ξάμεθα, καὶ τῆς δυσεβῶν καὶ ἀδίκων ποινὰς θεσ-
πίσαι ἡμεναάμεθα τοῖς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύ-
σασιν, μήτε ὅρκους φυλάξασιν, βέλομαι καὶ τὰ αὐ τ' ὑ-
μῖν εἰρηνεύειν τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα
μὲν τῆς ἡμετέρων ἐλάβετε ἀναγωγίων, μὴ συγχω-
ρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτε δὲ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ἔτε στρατόπεδα συγκλήτε
δύσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαν-
το βιάιως τοῖς παρὰ ἀδίκου χρησίμοις αὐτοῖς γεω-
μένοις. δίκαιον αὐτῆς οὖν ἀπονέμειν τοῖς τε συμμάχοις
τοὺς ἡμετέρους ὅσα πρὸ ἔχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως διέ-
χειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑρκανῶν ὄντα τῶ ἐθ-
ναρχῶ ἰουδαίων, παρὰ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον
πόλεμον ἐ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἐκβιβεῖναι τῆς C
ἐπαρχίας ἡμῶν νεῖ ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῆ, βίαιτα
αὐτοῖς μηδέμιαν παρασφέρειν ὅπι τῆ ἀδικεῖς αὐτοὺς
ποιεῖν τῆ ἰδίων διανόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν
δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅπι τοὺς τόπους, ἐξέσαι ὑ-
μῖν ταύτη χρῆσθαι, ἡνίκ' ἔκασα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος αὐτώνιος αὐτο-
κράτωρ τυείων ἄρχουσι βελῆ δήμω χάρειν. διάταγμα
ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς. περὶ ἃ βέλομαι ὑμᾶς D
φερτίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας συντάξητε δέλτους,
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, ἵ ἐν τῶ ὅτι φα-
νερὸς ἄτω ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται, Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκρά-
τωρ, τυείων ἀνδρῶν καθασάντων περὶ τῶν δημοσίων
συμβάντων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτη τῆ ὑπο-
σάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρα-
τοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολόρ-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῶ ῥωμαίων E
δήμου, τὴ ὑπόνοιαν τῶν ἐκείνε τοῖς ὅπλοις κρατήσαν-
τας, διατάγμασι καὶ κείμασιν ἐπανορθέμεθα τὰ ὑπ'
αὐτῆ διεφθαρμένα, ὡς τε ἀποκατασαθῆναι ταῦτα
τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐφεάθη ἰουδαίων, ἤτοι
σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆτε, τὰ μὲ σώματα ἐ-
λεύθερα, ὡς ἐν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερος
κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τῆ ἐμῆ διατάγματι,
δίκαιον συγκεσαθαι βέλομαι. κἂν ἄλῃ, τότε καὶ τῶν F
πρέγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ
ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντι-
οχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδέμεθα οὖν καὶ ταῦτα
δικαίρως, τεκμήρια ἐμφανόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίους
ποιήσαθαι προνοίας ὑπὲρ τῶ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptо, iustitiæ pietatisque prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus S. P. Q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertêtur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησε. G

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτωνίῳ παραγενομένου, κλεοπάτρα περὶ κιλικίαν συτυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐχειρώσατο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐκατὸν οἱ δυνατώτατοι, κατηγορήσοντες πρὸς αὐτὸν κατὴλθον ἡρώδου, καὶ τῆ περὶ αὐτὸν, παρασκευάμενοι σφῶν αὐτῆ τοὺς δικαιοτάτους λέγειν. αἰτίλεγε δ' αὐτοῖς μασαλας ὑπὲρ τῶ πατρίσιον, παρόντος καὶ ὑρκανῶ,

XXI. Post hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potẽtissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquẽtissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens, patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

A

B

C

D

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

E

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus peruaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

F

G

ὃς κηδεσὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγαμηκώς. ἀκροασάμενος ἑκατέρων αὐτοκράτωρ Ἀντώνιος ὅτι Δάφνῃ, πιθανώτερος ὑπῆρξε, πότερα τὸ ἔθνος ἄμεινον διοικήσουσιν. φήσαντος δὲ τοῖς περὶ Ἡρῴδην, αὐτοκράτωρ καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, διὰ τὴν παρ' ἐκείνου ξενίαν, ἔτι νεανίσκω σὺν γαβίνιῳ στρατοπεδεύοντι πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τύπους μὲ ἀμφοτέροις, τετραρχας καθίστησι, καὶ τὴν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει διοίκησιν. γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι τῶν ἑτέρων. μέλλοντος δὲ κτείνειν αὐτούς, παρῃτήσαντο οἱ περὶ Ἡρῴδην. ἡμέρους δὲ καὶ ἔτους ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλήστων πάλιν αὐτοκράτωρ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τὸ μὲν τοῦ Ἡρῴδου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, τῆς κατὰ τόπον ἀρχοντι περιστάσεως κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρῴδην συγκαθίσαι τὴν ἀρχήν. ταχὺ δὲ Ἡρῴδης, ἵδρυτο γὰρ ὅπη τὸ ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως, περίοδον ἀπίναι παρεκελεύετο, συνιὼν δὲ αὐτοῖς καὶ Ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένου. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὕβρει δὲ χρῆμα δοκοῦντες Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπὶ οἶκον ἡσύχαζον. τῷ δὲ δήμου καταβοῶντος Ἡρῴδου, παροξυνθεὶς Ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὢν παρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάμου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, διαπρεπῆ φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὑπολαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπάστικα παρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὁρκανὸν ἀφελόμενοι ὑπαδιδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρῴδην ἀπέλοιεν. ὁ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅπη τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὐκ ἐπικλείουσι πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς ἀδέξαντο. ἴλαν μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπήσουσάν τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ ἀντίγονον συμπροάξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπὶ δὲ τῷ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συμβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσπόντα διὰ τῆς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, ἐρυμοῦ δὲ τοῦ χωρίου καλεῖται. καί τινων ὑπαπατησάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσηγμοῦσιν δέ τινων, πολλοὶ συρραφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῷ φασαήλῳ καὶ ἡρῴδῃ. καὶ μάχης γενομένης καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν φασαήλον, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πίπτου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρή- A
σοντας αὐτὰς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ οὖν τῆς
ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον τιμωρίαν ὧν ἔδωκεν
αὐτὸς ἀσιωτὴν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀ-
κροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀπέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ὅλον τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴν δ'
ἔστιν αὕτη, μᾶλλον δὲ ἥξειν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ συνάσης πολ- B
λαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὁπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασά-
ηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρώδης δὲ λόχον ἔ-
χων, ἐπεξέισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδάσφον. καὶ καρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, καὶ μὲν
εἰς τὴν πόλιν φεύγοντων, τὸ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθι δ' ὧν εἰς τὸ C
ἔξω χαράκωμα. ἐνῆν γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ καὶ
φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις αἰτησόμενος διηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχε), λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τὰ στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπεράξων
ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβῦσαι μὲν καρ-
ζαφαρνῆν αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθείς. καὶ φασά-
ηλος μὲν ὑπὸ δέους ὑπεδέξατο, μὴ ἐπαρθέντος ἡρώδου
τοῖς περὶ τὸμους, δι' ὃ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πάκορον καὶ τοῖς ἥκουσιν ὅπως θᾶττον ἐλθόντες. ὧν ἕνεκα
δὴ προσβύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ
καταλιπὼν ἡρώδη ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευ-
θέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἱερομένοις δὲ
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πό-
λεων ἐφεστῶτες. καὶ καρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑποδέχε) προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπεβά-
λλετο. πλησίον δὲ μὴ ἱππέων ἦσαν θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατέχον). καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὐ- E
τίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' οἷς
παρθοις κατ' αὐτῆς, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. καὶ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὑπεβυλλομένους αὐ-
τοῖς ἀπίστειλέ τις, φυλακὴν αὐτῶν ἐκταφανοῦς προσ-
ίσαμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προέμενον ἕως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προαπηρημένων τούτων ἐκεῖνος ἀμαθόμενος δρα-
φύγῃ. καὶ δι' ταῦτα ἔτος ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῆς F
ἐκωλύοντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς δύδις
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ προέμενον. μᾶλις δὲ μόλις πρὸς
ταῦτα αὐτὸν ὀφέλλιος ἐπῆλθε, ὃς ἀκμάσει παρὰ σαμα-
ρέαις τῇ πλουσιωτάτῃ τῆς ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα
προὺς τὴν φυγὴν ὑπηρετῆται. ἐγγὺς γὰρ δι' ἡ θάλασσα. ὁ δὲ
ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤθελε, ὑπὲρ προδυναδύειν τὸν
ἀδελφόν. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν καρζαφάρνην, καὶ
δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, δικαίως βυλλόμενον πρε- G
σεῖ αὐτῆς. χρημάτων τε γὰρ δωρεῖται, πλείονα ἴσως
ἂν παρ' αὐτοῦ ὧν αἰτήσοντος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶ) πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὅμως μηδὲν ἀληθὲς εἶ) τῆς ὑποτου-
μένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι,

miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus, eius mutum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

ἀπῆει τε τὸ πρὸς πάκορον.

CAP. XXV. A

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captivos abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui B indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto C audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera de- D çreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum E facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur cala- F mitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque e- G nim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coact' deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κε'.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙχομένῳ δ', τῷ παρθων ἐδόκησεν τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ δ' ὑποκρίσας κακίζοντας τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅπι τ' ἡρώδην ἀπεσταλμένος εὐνοῦχος, ἐντολὰς εἶχε προσαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι ὀλίγῳ φασάηλου πεμφθέντες ὅπι δηλώσει τ' πάρθων ἀπιστίας. οὓς τ' πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προσέσχεν πακόρῳ καὶ τ' παρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὄντι τῷ ἄλλων δεσπόταις. οἱ δ' τὸ παῦ εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τῶν τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ἐδόκουν γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῷ ἀπιστασιωτῷ. ἦκεν μέντοι δηλώντας ὅσα κατορθώσειν φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ὄπις ἔδεν. ἠκηκόει γὰρ τ' σύλληψιν τὰδελφῶ παρ' ἑτέρων. καὶ παραινήσης δ' τ' ὑρκανῦ θυγατὸς, ἧς ἐνεγύητο τ' θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον ὑπόπτευσε τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ ὑπεσῄεσαν, αὐτὸς δ' ὅπις δειλίαν ἐμφέρει γυναικί. βουλευομένων δ' τῷ παρθων τὶ χρὴ ποιεῖν, ὑ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τῦ φανερῦ ὅπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων εἰς τ' ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις παραχαῖς ἡρώδης χρύομος, καὶ μᾶλλον οἷς ἦκεσε περὶ τὰδελφῦ καὶ τ' παρθων ὅπιβυλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐπειδὴ ἐπελθόσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ ὀκνεῖν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῷ πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας δὴ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίτας, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὅπιθέμενος, μητέρα τε αὐτῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα τῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανῦ δ' ἰδίαν θυγατηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὅπι ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ὐδεὶς αὐ ἔστε σεβὸς τὴν φύσιν ὁρίθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς φεύγουσιν, οὐκ αὖ ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῇ ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπανὼ τῆς ἐκ τῦ δεινῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἰὼν πρὸς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παριὼν κατὰ τὴν ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον παρεκέλευε καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἥδιστον τῇ λύπῃ. τοῦτο δὲ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικροῦ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τῦ ζώνης πρὸς ἀπάντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῦ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, δι' ἃ τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ δι' ὃ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τρεῖς πρὸ τοῦ σκάμματος ἡμερῶν. ἀσπαζόμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέσχον

οἱ παρόντες. τῷ τε πλήθει κατισχύσαντες, καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅπι τοῖς ἐχθροῖς σωζομένους λέγοντες. ὑ γὰρ ἐν ἡμέραις, τῷ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἀφανεῖν. διαθοεῖς ἐν ὑποχεσθαι τῇ κατ' αὐτὸν ὀλιγωρίᾳ, αἰδοῖ τε τῷ λεγομένων, καὶ πλήθει τῷ οὐκ ὀπιζεπόντων αὐτῷ τῇ χειρὶ δεχονεῖν οἷς ἐπιθύμηται, αἰσχυνσάμενος τ' μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤτεγεν ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτονωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλαὶς γὰρ μάχαις πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τὴν παρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ μέχρι τῆς φυγῆς, ἐπὶ τὰ παρὰ τὴν ἰουδαίων ἀσφαλῆ. σωτεθέντος δὲ καὶ ἑτοίμων ἤδη ὄντων ἑξακοσίων τὸν πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὐ δὴ καὶ ζευχάμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀποριᾳ καὶ ἀνάγκῃ τοιαύτῃ καθέζεσθαι, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παρασκευῆς, πρὸς πόλεμον μεμελετηκότος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τὴν ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρῴαν προσαγορεύσας. καλουμένῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρίναξα χωρίῳ ἔστω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπελίπετο, καὶ βουλομένῳ περὶ τὴν ὅλων ἦρξε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῶν μὲ πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῆς μισθοφορεύντων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίον τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτὰ χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἄλλαχῆ κελεύσας δι' ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, οἷς ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοὺς ἀσθενοῦντας προσλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα προῆγεν. καταθέμενος αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ἀπάντων ἐφαρκοῦντος, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπως πέτραν τὴν ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῆς ἱεροσολυμίτῶν, διήρπαζον οἱ παρθοι καὶ τὸ βασιλειον, μόνων δ' ἀπείχοντο τῆς ὑρκανοῦ χρημάτων. τὰ δ' ἐπὶ τοὺς ἑξακοσίους τάλαντα. πολλὰ δὲ τῆς ἡρῴδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προεκομίσθη καὶ προμηθίαν τῶν δρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν ἐν ἀπώλεσε τοῖς παρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῆς ἐξιόντες ἐπάνω, μάλιστα τε πόλιν δυνατὸν ἀνέστησαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ὅτε καθέζθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν παρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας ἔλαμβανει. σφόδρα δὲ ἐν ἀθυμος τῆς γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, ζῶντων αὐτοῖς μὲν τῆς χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῆς τὸν βασιλείαν ἀποκατάστηση ἔτερος δὲ ὑπὸ τῆς παρθων, δεδοτέμει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πεπηρωμένος μηκέτ' εἴδις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τῷ νόμου τῆς ὁλοκλήρων ἔχειν τὸν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' αὖ τις θαυμάσειε τὴν δυψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν δεδεμένον μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκειότατον καὶ ἄφυκτον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἃς ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, σίτερα προσρήξας τὸν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲ ἑαυτὸν τῆς ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην δπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τὸν κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλης ἡμῖν, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς αὐτίγονος, ὡς δὴ θεραπείᾳ διαφθείρῃ, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ θαῦμα. προσμῆτοι τῆς τελείως ἀφιέναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας δέ τινος γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου

pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositísque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, nè populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam propetaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

A τοὺς πολεμίους ἀκαπέφλητα, σφόδρα τ' τελδτὴν δ-
θύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ' ἀκδικήσοντα τ' θανά-
τον αὐτ', κ) τὰς ἐχθρὰς πιωρήσασθαι δυνάμεων. πρώ-
δην γ τὸ μέγεθος τ) πρ πρὸς πικότων αὐτὸν κακῶν, ὑ κα-
τέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν δείσιφ ὄπιθολας ἔρ'ων
πρὸς βόλων. πρὸς γὰρ μάλιστα τὸν ἀράβων βασιλέα,
πολλὰ πρόσθεν διεργετημένον ἀπὴ τλὺ ἀμοιβλὺ κο-
μιύμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήμασι λαμβόμενος, εἴτε
δάνειον εἴτε δωρεὰν, ὡς πρὸ πολλῶν γ αὐτ' τετυ-
χηκότος. ὑ γὰρ εἰδὼς τὰ κ) τὸν ἀδελφὸν, ἐπὶ δὲ λυ-
τρώσασθαι τ) πολεμίων αὐτὸν, λύτρων ὑπὲρ αὐτ' κα-
ταβαλὼν νόμισμα, ἑκατὸν ταλάντων. ἐπήγετο
γ κ) τ' φασαήλ παῖδα δι' ταύτλν τ' αἰτίαν, ἐπαίτη
τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄραψι. ἀγ-
γέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων πρὸς τὸν μάλχου, δι'
ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐ-
τῷ πάρθους ἡρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτη δ' ἐχρῆτο
προφάσει ὑπὲρ τ' μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, C τ' ἐπὶλ
παρὰ τοῖς ἄραψιν εἰς τοῦτο ἀναγόντων, ὅπως ἀπερεί-
σωσι τὰς πρὸς καταθήκας, ἃς παρὰ τῷ ἀντιπάτερ
λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλή-
σων ἀφικέσθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον γ δεηλεξόμενος περὶ
τλῦ ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεί τε δόξαν
ἀναχωρεῖν, ἀπωτέρω μᾶλλον σπεύσαντα τλὺ ἐπ' ἄγυπτον.
C τότε μ' ἐν τινι ἱερῷ κατάγει). καταλελοίπει γὰρ αὐ-
τόθι πολλοὺς τλῦ ἑπομένων. τῇ γ ὑστεραίᾳ πρὸς ἡγεμό-
μενος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ κ) τὰ πρὸς τ' ἀδελφὸν ἤκουσε.
μάλιστα γ μεταγνοὺς C μεταθέσθαι τὸν ἡρώδην, ὑ-
δὲν τούτου πρότερον ἐγίνετο. πορρωτάτω γὰρ ἤδη πρόδρων τλὺ ὁδὸν πλουσίᾳ. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόν-
τα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξανδρείας
πλῦ, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνῃ. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ κ)
πολλὴν ἐνδόξως προπεμφθεὶς εἰς τ' πόλιν, ὑπὸ κλεο
πάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μέντ' αὐτὸν οὐκ ἠδυ-
νήθη, εἰς ῥώμλν ἐπιγόμενον, χειμῶνος τε ὄντος, κ) τλῦ
κατὰ τλὺ ἰταλίαν ἐν τραχεῖ κ) σάλῳ πολλῷ δηλου-
μένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅτι παμφυλίας, C χει-
μῶνι σφοδρῷ προσπεσόν, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται,
φορτίων ὑποβολῆς γιγνομένης. κ) δύο μὲν ἑταιθοῖ τλῦ
φίλων αὐτῷ συνδιέτησαν, σαωπίνας τε κ) πτολε-
μαῖος. διρῶν γ τ' πόλιν ὑπὸ τῦ πρὸς κάσιον πολέμυ
κεκακωμένλν, ὑσὶ ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτλὺ ὤκνη-
σεν, ἀλλὰ κ) παρὰ δύναμιν αὐτλὺ ἀνεκτᾶτο. ξενία
τε κατασκευάσας, C ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φί-
λοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν
εἰς ῥώμλν ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει
τὰ συμβάντα αὐτῷ κ) τλὺ ἰουδαίαν, κ) πῶς ὁ ἀδελφὸς
αὐτῷ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς,
κ) ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῷ αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κ) ὡς αὐ-
τόγονον κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπο-
χόμενον χίλια τάλαντα. κ) γυναῖκας φ', αἳ τλῦ πρώ-
των κ) τὲ ἡγίους τλῦ αὐτλῦ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι
ταύτας νυκτὸς σκηνώσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τλῦ ἐ-
χθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας θαλαττωσίας. εἶτα
ὅπως μεγαλοψυχήσειεν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορ-
κουμένους, κ) ὡς πλούσιός τε διὰ χειμῶνος, κ) πάντὸς
καταφρονήσειε δεινῦ, πεπόδων ὅτι τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τλὺ μόνλν βοήθειαν.

Κεφα-

Κεφάλαιον κς'.

Ὡς ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχεται τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῆς ἐν ἀξιώματι ὄντος τότε καθεζώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τά τε πρὸς μνήμην τῆς αὐτοπάτορος ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ὑπεδείκνυτο, πολὺ μᾶλλον δὲ τὸ πρὸς αντίγονον μῖσος, ἐπασιάζετο γὰρ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, προθύμως δ' οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καῖσαρ μὲν ὢν καὶ δι' ἃς αὐτοκράτορα στρατείας, ἃς κατ' αἴγυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνεδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἅμα καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν ἡρώδην ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἣν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν ἀτερατῖνος, ἐπαγορεύσαντες τὸν ἡρώδην, ἅς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆλθέσαν. καὶ ὡς αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορησάντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αντίγονον, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ὑφιδών. τῇ δὲ βουλῇ δοκεῖ τότοις παροξυμμένοις, παρελθὼν αντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύοντος συμφέροι. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῷ αντωνίῳ περὶ τὸν ἡρώδην ἀπόδειξις, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐν ἐλπίζοντι προεποιήσατο. ἐρᾶν γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. ἐνόμιζεν αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχουσι αὐτοῖς διδόναι, ἀλλὰ δι' ἃ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἅμα δυστυχοῦντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ἐπὶ πρόσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην αντώνιος καὶ καῖσαρ ἐξέπεσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῆς ὑπάτων, θύσοντές τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας αντώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτος τὴν βασιλείαν προλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ καὶ π καὶ ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τῆς μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὁπωσδήποτε ὑπαρχόντων, μόνης δὲ ἀναιζόντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν δι' ἑκατοσίοις τῆς οἰκείων ὁποδεδραναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκκηόει γὰρ καὶ μάλιχον τῆς εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τὴν νυκτὸς ὁ θεός. τὰ γὰρ ἐνδοχεῖα πληθέντα τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔτι τῆς φυγῆς ἐδεῖτο, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ ὀρμὴν τοῦ ἀναιζόντος εἰς ἐπιθεῖ θεοῦ ποιᾶς ταύτης αὐτοῖς γενομένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν αντίγονον τοῖς

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudeæ rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cęsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴν φανερῶς, τοῖς δ' κ) λαθραίως, πολλὰς αὐτῷ διέφθειρεν. κἂν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ' συρίας ὡς τὰ πάρθων ἀνείργων. μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲ ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἵν' αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' ἀντιγόνου λάβοι. ἐγγὺς α γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, διαλεχθέντος πρὸς ἐκεῖνον τ' ἀντίγονον. καὶ αὐτὸς μὲ ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δ μὴ καθ' ὁρᾶν δόξῃ τὸ τόλμημα, σίλωνα μ' μέρους τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν κ) αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, πρὸς δυκῶν κ) πάλιν αὐτῷ πάρθοις ἐπαμύειν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitionem à tergo relinqueret periturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confitmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum tetaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλεύσας ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης κ) μάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δ' ὁ ἐν τ' ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ' πτολεμαΐδα, κ) συναγαγὼν δύναμιν ἐκ ὀλίγων ξένων τε ἅμα κ) ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τ γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε κ) βεντίδιος, πραϋθέντες ὑπὸ δηλίου συγκατάγοντος ἡρώδην, τ πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲ ἐν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τοῖς δι' τ πάρθους ἐν τ πόλεσιν ἅσας καθις ἁμένος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδη μὲν οὖν πρόσιοντι κ) πᾶσα ἡμέρᾳ δύναμις ηὔξατο, κ) πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὠρμηκότι δ' αὐτῷ δηλονότι τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν δι' ὧν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππην γίνεται. πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτὴν, ἐχρὴν αἱρεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ) νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ἄρυμα, χωρεῖν τοὺς ἱεροσολύμων. ποιησάμενος δ' σίλωνος ταύτην προφάσιν τ' ἀπαναγάσεως, κ) τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγης ἵππου ἐπέξεισι. κ) ξέπεται μὲ τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ' τὴν ἰόππην, ἔσωσε δὲ ῥυσάμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ δ' ὑπαγωγέων, οἱ μὲ αὐτῷ δι' τ παρώσαν προσεχόντων φιλίαν, οἱ δ' δι' τ αὐτῷ δόξαν. ἄλλοι δ' κ) ἀμοιβὴν τ παρ' ἀμφοτέρων ἐνεργεσίας. οἱ πλείους δ' διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὑπ' βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιστο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, κ) προϊόντος αὐτῷ τοῦ παρόδων τοὺς ὑπονοήσιους τόπους ἐνέδραις κ) λόχοις κατελάμβανε. καθάπαξ δὲ ἐν τούτῳ τοὺς πολεμίους ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δ' τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπαναλαβών, κ) ῥᾳστα τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνεπέτο δ' αὐτῷ τὸ μὲ σίλωνος στρατιωτικὸν, κ) πολλοὶ τ ἐν τ πόλεως τ ἰχυὸ καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δ' κ) τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε κ) ἀκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δ' κ) κατὰ ξίφος ἐπιόντων, τοῖς προστεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον σκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρείη τῷ δήμου κ) σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κ) τοῖς διαφορωτάτοις ἀμνησίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τῶ δ' ἀντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κ) τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα

ὡς πρὸς

ὡς ἀφ' ἑτέρου αὐτῷ διηγορεύοιεν ἡρῴδῃ δύσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τοῦτ' εἶναι ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ὅσοι παρέχειν ὡς ἔθος ἔχειν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεῖν πρὸς αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέσθαι διενοήκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἧττον Ῥωμαίοις καὶ ἱερεῦσιν ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῷ λεγόντων, καὶ προσελθόντων εἰς βλασφημίας ἀντίγονος ἀμυνάσθαι τοῖς ὑπὸ τὸ τεῖχος ἐπέσπετο τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', ὄντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτοῦ χωροῦντες ῥᾳδίως αὐτοὺς ὑπὸ τοῖς πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τοῦ οἰκείων στρατιώτας εἰς ὀλίγους, ἀπαιτεῖν τε τοὺς ὑπηνδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηνδείους τόπους, τοῦ περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, ὑφ' ὧν ὑπὸ τοῦ ἀντιγόνου στρατιώτου ἀνεσκυλεύσθαι. σείνει τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρῴδης δ' ἐνέκειτο φθάνειν τοῖς τε ὑπὸ τοῦ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσιόν τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πρεσβευσάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ αὐτοῦ τῆς εὐπορείας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μὴν τῷ σίλωνι δίθις ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ἵνα ἔτ' εὐδημίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπολείποιτο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδεὶ πλῆσαί τις τοῦ ὑπηνδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ σαμάρειαν φίλοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάττε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲ τοῖς ἐξῆς ἡμέραις τῷ χορηγίαν τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. ἵνα ἐλάνθανε ἢ ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' δίθις ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δ' πειθόμενοι τοῖς ἀντιγόνου πρόσταγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπῃ τοῦ ὁρῶν καθεδόμενοι τοὺς τὰ ὑπηνδεια κομίζοντας. ὑφ' ᾧ μὲν ἡρῴδης τούτων προσπεσόντων ἠρέμει. δέκα δ' ἀσείρεις ἀναλαβών, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μυρίους πρὸς οἷς ὀλίγοις τ' ἱππέων, ὅπῃ τ' ἱεριχοῦντα προσίοιντο. καὶ τῷ μὲ πόλιν ἐκλελειμμένῳ καταλαβών, φ' ἧ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ ἡλικίαις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαίοι δ' εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μυρίας ὑπερτυχόντες παντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲ ἐν φρουρᾷ ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε. καὶ χειμάσουσαν τ' ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας διέφηκεν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δ' καὶ ἀντίγονος φθὰ σίλωνος αὐτὸ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθ' τὴν στρατιὰν ἐν λύδδοις, θεραπεύων ἀντώνιον. οἱ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τοῦ ὅπλων. ἡρῴδης δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τ' ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παρεγένετο, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὸν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, ὅπῃ γαλιλαίας ἦγετο, ἐξαρπάσων τινὰ τοῦ χωρίου ὑπ' ἀντιγόνου φρουρᾶς κατειλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnũ affruant, homini priuato & Idumæo, hoc est semiudæo, cùm id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi quòd ipse à Parthis regnum accepisset, ideò velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere qui legitimè possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsque conuitia prorumpentibus Antigonus permisit suis vt arcerent hostes à mœnibus, qui cùm strenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne se delererent, missum tum à Cæsare & Antonio, tum à senatu reliquo, sibi curæ futurum ne quid exercitus desideret, atque etiam vt abundè adsint quæcunque requirerent. post quas preces continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit. maior enim quàm quisquam sperauerat rerum necessariarum allata erat copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, vt & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores intercíperent. qui sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessísque montibus, intenti obseruabant eos, qui commeatus conuecherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis constabant, adiunctísque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petit: offendénsque vrbem relictam ab habitatoribus, & d. ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus preciosissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipse in Samariam profectus, & depósita ibi matre cognatísque aliis quos è Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono insessa præsidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam spelunearum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in spelunearum receptaculis, numeratísque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum cutam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in spelunels degentes duxit militem. Erant autem hę spelunæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in spelunels non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν αὐτόθεν φευρῶν ὑπεξελθόντων, εὗρεν ἀφθόνους δὲ τῶν ἐπιτηδείων. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃσῶν εἰς ἀπηλαίους κατοικοῦντας, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλαν ἐκπέμπει, & ὁπλιτικοῦ ζέλη τέλη, πᾶσαν κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγίζει δ' ἐκ τούτων κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν πεντηκοστὸν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θερσέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δ' τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δ' ἑλκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ περσάλλεται μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπηλαίοις κατοικούντων. ἔχαιρεν δ' καὶ ἀργύριον κατ' ἀνδρα δοὺς ρ ν' δραχμάς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτοῦντες τροφὰς παρέχειν ἀθέλοντος. μιᾶς γὰρ ἐπλέον ὁ ἀὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κειμένων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' τὴν μὲν τούτων προνοίαν, φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀπατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δ' ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αὐτώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δ' συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅπλοις τοὺς παρθους, ἐπείγειν μὲν πρώτα πρὸς ἡρώδην συλλαμβάνεσθαι τῶν τοῦ πολέμου, ἔπειτα δ' καὶ ὅπλοις τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅπλοις τοὺς ἐν τοῖς ἀπηλαίοις λῃσὰς ἐπεξερχόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν οὐεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι τὰ ἀπήλαια τελέως ἐξερρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δ' βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτὰς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀφ' μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι ἀφ' τοῦ ὀξύτητα τοῦ ὄρους ὑπερβάλλουσαν, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δ' λάρναξ πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀντιστῶτας ὑπαιωρούμενοι κτείνειν καταφερομένους. τοῦ μὲν τοῦτο κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶ) συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένου. ἔνδον μὲν τοῦτο παρῆν αὐτοῖς & τὰ ὑπιτήδεια. ὡς δ' καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' ἁδὲς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομίων, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις ἀφιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ ταῖν χερσὶν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆει ὑπὸ τὰ σώματα, δυσχερείας τοῦ τειβεῖν τῶν ἐπιξύλων μὴ δυναμένων. ἡ δὲ μόνος κατά τι σῶμα, ῥῶτα μὲν παντοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὰ σώματα. ἔπειτα ἅρπη τοὺς ἀντιστῶτας ὑπαιωρούμενος ὤθει κἀκ τῶν ἔνδον ἐπεισελθὼν, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασεν. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸν οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μὲν

A
B
C
D
E
F
G

τὸ μέρος γε τῶν ἔργων ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖν. οἱ πολλοὶ A
συγχωρήσαντες τῷ βασιλέως ὀλιγωρηκευσομένῳ
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ οἱ
κατὰ τὴν ὄρυσσαν ἐχρήσαντο τῇ ἀφορμῇ, μᾶλλον
ἔτι τῷ ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῷ ἀντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη.
ἁλισθέντος δέ τις ἀπέκτεινε τοὺς ἑαυτοῦ παῖ-
δας καὶ γυναῖκα, διορθῶν τούτων ἐάσας σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ὅτι τῷ σωμάτων, τὸν
ἀεὶ φρόνιμον ἐξίστα τῷ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦ οἱ τὴν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τὸ κρημνοῦ τοῖς πολεμίοις, ὅτι κατέβαλεν
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἦ φρόνιμον ὠνείδισεν τὸν ἡρώδην εἰς ταπεινότητα, καὶ
ὅτι τῷ βασιλέως, ἣν γὰρ ἀπόπλα τὰ γνώμμα,
δεξιᾶ τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν C
ἄπλαγα τούτων γνωμῶν ἤδη πάντα ἐμεχείρητο.
καθεσθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγοῖς πο-
λεμαίων εἰς τὴν συμφορεῖαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίταις ἦ τετραχιλίοις ὡς μάχῃ κεινθησό-
μενος πρὸς αὐτίγονον. οὐ μὴν τῷ πολεμαίῳ
προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηΐαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὴν γαλιλαίαν παραξάντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφεύγου-
σιν εἴς τε τὰ ἔλη καὶ τὰ δύσβατα τῷ χωρίων, ἀγόντες D
καὶ ἁρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. ἠμωρεῖτο ἦ
τούτοις ἡρώδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῷ
ἄνδρας αὐτῶν, τοὺς ἦ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λυορκίᾳ ὥδρασπάνυκος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἦ πώσας ἕτερος
τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥ' ταλάντοις. ἐν
ἦ τῷ μεταξὺ πολέμου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῷ
παρθων πταμένων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρώδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱπ- E
πεῦσιν, ὅπως δώσοντες αὐτωνίᾳ. μαχαιρᾶς μὲν ὃν
αὐτίγονα καλουμένου αὐτὸν ὥδρᾳ τὴν ἡρώδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένος ἀπέρει ὡς καταστρεψόμενος
αὐτῷ τὰ πράγματα. τὴν ἦ ἀξίωσιν ὑπειδόμενος
αὐτῷ τὴν τῆς ἀφίξεως αὐτίγονος ὑδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε καὶ διεδή-
λου τὴν αὐτῷ προαίρεσιν. αἰσθόμενος ἦ τὰ βέλτιστα
ἡρώδην αὐτῷ παραινοῦντα ἐς ἑαυτὸν διαβρτικόντα, F
ὥδρασκούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀναχωρεῖ μὲν
εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. ὡς ἦ κῷ τὴν ὁδὸν ἰουδαίους πε-
ρεπτύχασε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους,
ὀργιζόμενος ὅτῳ ἐπ' ἐκ πεπόνθει. παροξυνθεὶς ἦ ὅσοι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι συμμορείας ἦσι. πρὸς γὰρ αὐ-
τοὺς ἐγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ ἐκ
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἦ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν αὐτῶ- G
ων καθαίρεσιν. ὥδρασκουσθεὶς δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδίδου
φάσιν. εἰ ἦ ἄκος ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτῷ
ἰούδαιον παρεκάθισε αὐτῷ σφίσιν πρεσβεύσοντα αὐ-
τοῦ. καὶ ἐξαλλάττεται μὲν τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ
δεηθέντος. κατέλιπεν ἦ τὸν ἰούδαιον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
ἐξερίζειν. αὐτὸς ἦ πρὸς αὐτώνιον ἐπορεύθη, ἐτύγχανε ἦ πολιορκῶν συμμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ
χωρίον, σωθῆναι πάντας τε καὶ ἐκ ζῆς κατὰ συμμαχίαν. αὐτῷ παρῆσαν. ὥδρασθρόμενος δ' εἰς αὐτόχειραν,

eos tamen conatus impediuit nox interueniés, multíque rege per præconem pollicente veniá deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante ostium, primùm quemque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem erasse intelligens, in Emauntem vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néue cum Machæra contenderet. ipse verò properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ peruenirent in planiciem. Cúmque iam primi perttansiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

Ⓒ πολλοῖς ὑπιτυχὼν ἱθεσιμβύοις, ἢ τοὺς αὐτόνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι σπεδὴν, ὑπὸ δίους ἦ δὲ τὸ ἢ τὰς ὁδοὺς ὑπιτιθεσθαι τοὺς βαρβάρους Ⓒ πολλοὺς αἰωρεῖν, ὁ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ὡδὲ θαῤῥοῦσας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνε) τ ὁδοῦ. ἢ ἦ σαθμὸν δὲ ὑστερον τῆ σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτὸθι τῆ βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φορτῶντας τοὺς αὐτόνιον. δρυμῶ ἦ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὑφαλαμβανόντων, τοὺς λοχίζουσιν αὐτόθι τῆ ἱππέων ὑπ ὀλίγους ὑρεμήσοντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππηλάτον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ ῥωμαῖοι διεξῆλθον, ὁπὸ θοφυλακῆ μὴ ὑρώδης, ἐφαπίπτουσι ἦ ἐξαπιναίως οἱ ὑπ τ ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ. Ⓒ ξεψαμένων τοὺς ῥωμαίους, δὲ διεφαμῶν ὁ βασιλεὺς τῆ ῥύμη τῆ ἐπὶ αὐτὸν ὡδαχεῖμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρῃ ἦ τὸ τῆ οἰκείων φρόνημα, ἢ θαῤῥαλέως ἀπεργάζεται, ἢ τῆ πάλαι φθονόντων, ἐξ ὑποσφῆς μαχομένων, ὑπτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκτο ἦ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, ἢ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκυφόρα ἢ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος ἀπῆει. ἢ πλειόνων αὐτοῖς ὑπιτιθεμένων τῆ ὑπ τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, ἢ τούτοις ὑποσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφος καρτεροῦ ἔρπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῆ ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἦ σωτῆρα καὶ ὑποστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἦ πλησίον τῆ σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ ὑποστόμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος συὺ τῆ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶ ὑρώδη ταύτῃ ὑπονέμων, ἢ ὑπηκοΐας ἕνεκα. τῶ γὰ τῆ βαρβάρων ἡττῶσι κατ' αὐτῆ ὑπιθέσιν. ἢ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, ἢ τὰ κατὰ τὸν ὁδὸν αὐτῆ πεπραγμένα μαθὼν, ἐθαύμαζεν ἢ τ ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε ὡσπάσατο αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. ὑποστόμα τε ὡς ποιῆσῃ βασιλέα ὑπεδείξας. αὐτόχῳ ἦ μετ' ὀλὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, ἢ ἀφ' τούτου παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτόνιος παραδίδωσι, ὡδηκελευσάμενος ἦ ὑρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἄιγυπτον ἐχώρει. ἢ σόσιος μὲν δύο τάγματα, ὑπικουρήσοντα ὑρώδῃ, ὑποστόμψεν εἰς τὸν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἦ μετὰ τοῦ πλείονος ὑστατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὸν ἰουδαίαν τοιούτως ἰώσηπος τοῦπῳ τούτῳ. λήθῃ μὲν ὧν αὐτῆ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς ὑποὺς αὐτόνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος ἦ ἀνὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰ αὐτῆ ἀσφαλείας μαχαιρᾶ δόντος, ὑπὸ ἱεροσολύμων ὑπείγετο βουλόμενος ἐκθερίσαι τὸν σῖτον αὐτῆ) ἢ νεοσυλλέκτου τοῦ ῥωμαίων στρατεύματος ὄντος, ἢ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, ἢ γὰ πολὺ ἐκ συνείας λῃ κατειλεγμένου, ὑπιτιθεμένων αὐτόθι τῆ πολεμίων, ὑπολιφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε ὑπεθυμήσατο γενναίως μαχόμενος, Ⓒ τὸ στράτευμα παῦ ἀπέβαλεν. ς' γὰ ἀσπίδας διεφθάρησαν. κρατήσας ἦ τῆ νεκρῶν αὐτίχονος, ὑποτέμῃ τ ἰωσήπου κεφαλὴν ὑ' Γαλατῶν αὖτ ῥυομένῳ φερώσα τὰδελφῷ. ἢ μῆ τοῦτο ὑπὸς αὐτὸς γαλιλαῖοι τ ὡδὰ σφίσι δυνατ, ἵνας τὰ ὑρώδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, ἢ τ ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτᾶν χωρίον ἐξωχύρω-

παῆσαν δ' ἄγγελοι τῆ πεπραγμένων ποὺς τὸν βασιλέα. ἢ ἐν διαφυῇ τῆς αὐτοχείας ἐδήλωσαν αὐτῆ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, ποσδεχομένῳ μὴτοι καὶ αὐτῆ δὲ τινας ὀνείρων ὄψεις, τραγικῶς

ποσφα-

προφαιρούσας τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
αὐὼ κατὰ τλὴ πορείαν, ὡς κῦ λίβανον τὸ ὄρος γίνε-
ται, εἰς ὠ μὴ πρὸ αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἦ
κ) ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα ἀφῖκέ-
νηται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀίασας μετὰ τῦ στρατῦ,
προήει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπολύτων δ' οἱ πολέ-
μιοι. κ) κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ.
προσβολὰς δὲ ζωὺ τοῦθεν ἐποιεῖτο, κ) πολλῦ B
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος,
ἀπάγει τλὴ στρατιὰν εἰς τοὺς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντος δ' αὐτῦ παρ' αἰφνιδίου κ) δευτέρου τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλι-
πον αὐτό. κ) ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἔγνω ὅτι ἱεροσυλοῦντος,
τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τὰδελφῦ.
ἐπεὶ ἦ κατέδυσεν, εἰσία μὴ τοῖς ἐν τέλει, μετὰ C
ἦ τλὴ στενουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τίς ἂν τῦ βασι-
λέως τλὴν ὀργὴν τῦ θεοῦ δύναμιν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σὺν
τῇ οἰκήμασις, μηδένα ἦ ἀπολαβεῖν διέφθειρεν, ὡς τε
πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδλυ ὑπὸ θεοφιλῆ, μέγαν ἔτι
κ) ἀδόκητον διαφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῦ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες
τῦ ὀρῶν εἰς μάχλυ ἐφόδουν τοῖς ῥωμαίοις. οἱ ἦ γυ- D
μνῆται προσίοντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κ) λίθοις τοὺς
ἄνω ὄντας τὴν βασιλέα ἐξελαυνόντας, αὐτὸν τι πέλτῃ τὶς
ἐπὶ τλὴ λαπάραν ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅτι τλὴν
σωμάρειαν πέμπει στρατιὰν, πάππον ὄνομα, συὴ δυ-
νάμει τινὶ, βουλόμενος ἐπιφανῆ τοῖς πολεμίοις δόξαι
πολεμιώτατος ὢν τῇ οὐσίᾳ. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾶ
τῦ στρατηγῦ παρεκάθητο. ἡρώδης ἦ ἑ πόλεις ἐπ- E
αλαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐπὶ δισχιλίοις ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτὰς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅτι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο ἦ ἐπὶ ὅτι κώ-
μλυ ἰσαίας καλουμένλυ, κ) πολλῶν αὐτῦ
προστρεόντων ὑπὸ τῆς ἱεριχοῦς κ) τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γίνεται τῦ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ) πα-
μπόρων τὰδελφῦ, φεύγουσιν εἰς τλὴ κώμλυ ἐπέκειτο
κτείνων. πεπληρωμένων ἦ τῦ οἰκίων ὁπλιτῦ κ)
πολλῶν ἀναφυγόντων ὅτι τὰς στέγας, κρατεῖ τέτων, F
κ) τῦ ὀρόφων τοῖς οἴκοις ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ζωὺτα
τῦ στρατιωτῦ ἐώρα ἀνθρώπων ἀπειλημμένων. τού-
τοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπέκτειναν. κ) θέαμα τῦτο δεινότατον λὶ κ)
τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντος τ
τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα
τὰ φρονήματα τῦ πολεμίων ἔκλασεν, καρδιοκοπούσων
τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόῤῥωθεν συλλεγό-
μενοι ὑπὲρ τὸ κώμλυ, οἱ τότε ἐφύγον. κ) εἰ μὴ χειμὼν
ἐπέσχε ταθεὶς, ἦκεν ἂν κ) ὅτι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, κ) τὸ παῖ λὶ ἂν εἰρ-
γασμένλυ. κ) γὰρ ἀντίγονος ἤδη τ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει
κ) ἀπανίστασαν ἀπ' τ πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
οἰκίας γὰρ ἦν δυσπροσιτοποιήτους κεκλεῖσθαι τοὺς στρατιώτας, αὖ-

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machaeræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cóntra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in recta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissét. Iam enim Antigonus de fuga despiciebat, cogitás vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

τοὺς τε ἐκκόπτας γὰρ, εἰσελθόντων εἰς τι δωμάτιον, ἐκεῖ λυτρῶν ἦν. ἔνθα κ) κίνδυνος αὐτῦ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν
κ) θεῦ προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτῦ, κ) μ) παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λειπομένου, ἐν τῷ ἐντὸς ἰκήματι τ
πολεμίων τινὲς ὑπάλυσι μὲν συμπεφυρμένοι αὐτόθι ἐξὸν φόβου ἦσαν. κ) μαχαίρᾳ λειπόμενοι, ὁ πρῶτος ἐπεξῆλθε.

gladio per fores se proripit, deinde alter & ter- A
tius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso re-
ge contenti essent sibiipsis fuga salutem quære-
re. Sequenti verò die præciso Pappi inter reli-
quos occisi capite, mittit illud Phæroræ in vl-
tionem fratris. nam is eum sua manu interfe-
cerat. Post hæc vbi tempestas desquiit, moto in-
de exercitu venit Hierosolyma, & castra prope
vrbem metatus est, anno tertio postquàm Ro-
mæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius
admotis quà maximè oppugnationi obnoxia B
putabat mœnia, ante templum fixit tentoria,
volens sic ea quemadmodum olim Pompeius
aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumda-
tis, turres erexit adiutus operarum multitudi-
ne: & cæsa circumquaque materie, præpositis-
que huic operi viris idoneis, durãte etiam tum
obsidione Samariam ad nuptias profectus est,
ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli,
quam ei desponsam fuisse iam diximus. C

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. verrit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem D accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem cer- E tatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & F
commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ aëris intẽperie. Machinis etiam murum quatiẽbant, & nihil intentatum relinquẽbant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Roma- G
nis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro dis-
iecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

ξίφος ἔχων γυμνὸν κὴ ὀξὲ θυρῶν χωρεῖ, κὴ μετ' αὐτὸν δεύτερος κὴ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὡδὲν βλάψαντες τ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ὃ πρὸ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τλὺ μ πάππου κεφαλὴν, αἰρήσαντα γὰρ, ὑποσόψας φερώρα ἔπεμψε, ποινὴν αἰτῶν ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτ πάθοι, οὕτε κὴ λῃ αὐτόχρ ἐκείνε γεγυμνωμένος. λήξαντος ὃ τ χειμῶνος, ἀρὰς ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, κὴ πλησίον στρατοπεδεύει τ πόλεως. ἦσαν ὃ αὐτὸ τοῦτο ἔτος λῃ ὀξ ὃ βασιλεὺς ὑπ' ῥώμης ἀποδεδειχτο. ἀναστρατοπεδευσάμενος ὃ, κὴ πλησίον ἐλθὼν τ τείχους κὴ τ ὑπομαχώτατον, πρὸ τ ἱεροῦ καταστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐ πρότερον ποτὲ πομπήϊος. ἔστι ὃ ὀχυρὰν χώμασι τὸν τόπον πύργοις αὐίσησι, πολλὴ τε χεὶρ πρὸς τὸ ἔργον χεώμενος, ἐ τέμνων τ πέριξ ὕλην. ὧν ἀγανακτήσας ὃ τοῖς ἔργοις τοῖς ὑπηνδείοις, ἱδρυμένης ἔτι τ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὅθι τ γάμον ᾤχετο ἀξόμενος τλὺ ἀλεξάνδρε τ ἀριστοβύλε θυγατέρα. ταύτλυ γὰρ λῃ ἠγγυημένος, ὡς μοι κὴ πρότερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ Σοσίου κὴ ἡρώδου αἱτίγονος διεφθάρη.

Μετὰ ὃ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ φοινίκης σόσιος, προεκπέμψας τ δύναμιν ἀφ' ἑσπερίου μέρους ἦλθε ὃ κὴ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε κὴ πεζῶν. παρεγένετο ὃ κὴ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ σαμαρείτιδος, εἰς ὀλίγον προς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, ἦσαν ὃ ἑξακισχίλιοι. πάντες ὃ ὅπου τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, κὴ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τ πόλεως, στρατιὰ ἑνδεκα μὲν ἦσαν τέλη ὁπλιτικῶν, ς ὃ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὄπικα, ἀπὸ τ συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' ἀντωνίῳ σαλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑπ' αὐτῷ, ὡς αἰτίγονον ἀφελόμενος τ ἀρχλὴν ἀποδειχθέντα ὑπ' ῥώμης πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσειε κὴ τὸ συγκλήτου δόγμα. μὴ πολλῆς ὃ προθυμίας καὶ ἔρωτος, ἅτε σύμπαντος ἠθεσμένου τῷ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν ἡρώδλυ αἰτιπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τῷ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, κὴ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τῷ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κινδυνεύων αὐτοὺς τῷ θεῷ, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα ζοφὴ δυνατὸ ἦ ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χεώμενοι, ὁπορίαν παρέχον. ταῦτα δ' ἡρώδης σωιδὼν, πρὸς μὲν τὰς λησείας, τοὺς ὁπλιτικωτάτους τόπους προελόχιζε. πρὸς ὃ τὰ ὑπτιόδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν σωεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ ἀναγκαίων. ἦρτο ὃ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα ἀπεπῶς, θέρος τε γὰρ λῃ, κὴ ὠδὲν ἐμποδὼν πρὸς τλὺ ἀπάρασιν, ἔτ' ὑπὸ τῷ αἴρεσς, ἔτ' ὑπὸ τῷ ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσφον τὸ τεῖχος, ἐ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ἐ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετειχοῦντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ τούτων μηχάνημα κὴ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα διεπιμπράσασαν, τὰ ὃ ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ὠδέν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὑπερῆμη δ' ἐλείποντο.

πρὸς τε

πρὸς τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἐκποιούμενοι τῷ A
ἱερῶν οἰκοδομημάτων, ὑπό γήν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ἀπορίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυμίᾳ χρώμενοι τῇ προσβολῇ τοῦ πολέμου εἰς βύαθρον, καὶ ταῦτα μεγάλου σταδίου προκαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι ἀπήνεγκε τὴν ἀπόνοιαν. τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταὐτὸν ἔτος. ἀναβαίνουσι δὴ ὅτι τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. B
πρόθυμα γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρας μί. τὸ δὲ δεύτερον, ιέ. καί τινες τῷ θεῷ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοαῖ, ἃς πρώδης αὐτίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ προσμαθύμενος τῷ τῶν ἰουδαίων γένει. πρημνοῦ δὲ τὸ ἔξωθεν ἱερὸν καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ διακωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ θεῷ, προσεύξονται ὑπὲρ ἐκείνου καλοῦντες θύματα αὐτοῖς C
μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς συνδώσοντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐσεῖ μηδὲν ἑώρα νομίμων παρ' αὐτῷ ὢν ὑπηνέμου, ἀλλ' ἰσχυρὰς ἀντεχούσας ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, προσγελὼν κατὰ κράτος εἵλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν φόνων πλέα. τῷ μὲν ῥωμαίων ὅπλῳ τελειοῦν τῆς πολιορκίας διωρισμένου, τῷ δὲ πρώδει ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀπεύδοντος ἀντιπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τῷ νεκρῷ προσφεύγοντες. οὐ τε οὔτε νηπίων ἔτι γήρως ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι προπεσόντος τοῦ βασιλέως καὶ φείδεσθαι προκαλουμένου ἐδίᾳ ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμισωτες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξήεσαν. ἔνθα καὶ ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτωσι μὲν ὑπὸ τῆς βάρεως, προσπίπτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μὴ D E
δὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεστρέψατο μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντιγόνου ἐκάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε προσῆκε ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. προήνεσε δ' ἐπὶ πρώδη κρατοῦντι τῷ πολεμίων, τῷ κρατῆσαι καὶ τῷ ἀλλοφύλων συμμάχων. ὥρμητο δὲ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅτι θέαν τῷ τε ἱερῷ καὶ τῷ κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν προκαλῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔστι δ' οἷς F
καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέστειλεν, ἥττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἴτι τῷ ἀθεάτων παρ' αὐτῷ ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ διατεινόμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κείνει. τῷ δὲ αὐτὸ πολιορκίας τὰς ἁρ- G
παγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μάχοις ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐζωνισάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐμπορευσομένους. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅτε τῆς ρπ ἑ

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conferrent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne A fit ieiunium, tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiseptem. Sosius autem cõsecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem verò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Rom. pop. indignus esset qui regnet, certè filiis eius insontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus est. atque ita Assamonæi principatus desiit post annũ centesimum vigesimumsextum: quæ domus illustris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ sacerdotij, facinoráq; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & subiecto regibus. Atque hunc Assamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ἀλυμπιάδος, πρὸ γ' μιοῦ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὑπὲρ ὧν ἀδειτέρπτης τῆς ἡμερομηνίας ὅτι πεμπτὴν τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἁλῶσαν ἡμέρᾳ, μᾶλ ἔτη κζ. ὁσιος ὁ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀπέζευξεν ἐπὶ ἱεροσολύμων αἰχμάλωτον ἄγων δεσμώτην αντίγονον. δίοσος ὁ ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς αἰχμάλωτος ὑπ' αντωνίου, ἐ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ διαμολογήσηται πρὸς τὸν σύγκλητον, ὅτι δεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρώδην ἰδιώτην, καὶ ὅτι φερόμενον αὐτὸ βασιλεύειν τοὺς παῖδας δίκῃ τὸ γένος, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αντώνιον αἱρεῖν τὸν αντίγονον. ὁ γνομένου, τὸν δίον μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. παύεται δ' ἔτος ἢ τὸ ἀσαμωναίου ἀρχή, μᾶλ ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ὢν ἦν, καὶ δόξασμος γένος ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ἴσως τῷ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτὸ διεπρέψαντο. ἀλλ' ὅτοι μὲν δίκῃ τὸν πρὸς ἀλλήλους φασὶν, τὸν ἀρχεῖον ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρώδην τὸν αντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμοναίων γένους παρειλήφαμεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αντώνιος μὲν αντίγονον ἐπελέκισεν ἐν αὐτοχείᾳ, ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτοις ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν αἰτεῖται, καὶ τὸν πόλιν ἀρχιερατεύσαν. Κεφ. α

Οτι τέρπον ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν τῶν παρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῶναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ως κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπερβαλλούσα βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' αντωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀραβας, καθ' ὃν καιρὸν αντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ακτίον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γομμόρου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γομμόρου. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est. CAP. II.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò post necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduersis casibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως αὐτόκλιτος ἔχων ἡρώδης ἀπέσταλτο πρὸς καίσαρα ναυμαχήσοντα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν τὴν παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν ψευδέσι διαβολαῖς παρεχρώσθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθιλεὼν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudeam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaream condirus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterísque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

A

Κεφαλ. α'.

Ως ληφθείσης τ' ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτῶν μὲν ἀντίγονον ἐπολέμησεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων τοὺς ἀρίστους.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατεπρέπτος ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς τούτοις αἰχμάλωτον ἀντίγονον, ἢ τοῦ ταύτης ἡμῖν ἠδήλωσε βίβλος. τὰ δ' ἐκείνης συνεχῆ, νυνὶ ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρίαθη τῷ ἀρχιερεῖ ἡρώδης, τὰ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὄσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν παραγωγῇ τούτοις ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῶν ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμᾶτο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίων φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτοι συνεβούλευον ἐξαιτεῖσθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αἰθ' οὕτως τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων εἶπε καὶ κεκινημένῳ ποτὲ ἡρώδῃ, ὅτι θανάτῳ, παρεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς παρισταθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ παρεύβη, τῷ θεῷ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πᾶσαν συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἐπὶ καὶ τοὺς δήμους ἀφαγεύμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν αὐτόνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας παρεισήσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ παν τὸ διεσκεμμένον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένη, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀνεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἐνιαύσιον ἄγειν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αὐτὸν θεσσάλου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῷ πρὸς ἡρώδην μίσους δίκαιον ἀντιγόνῳ δίκαιον, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀποχείρῳ πελε-

πελεκίσαι. χαλεπῶς γὰρ ἀνθρώπους ἡρεμεῖν ἐδύνατο Ἰουδαίους. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ γράφων ὁ καππαδὼξ λέγων ὧδε πως. Ἀντίγονος μὲν αἰσχρὸν νομίσας τὸν Ἰουδαίων ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν οὕτω πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, καὶ οἰηθεὶς ἕτερον ἕξειν πειθήνιον αὐτὰς γνώμας τῷ Ἰουδαίων ὡς τὸν δέξασθαι τὸν ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον πρόσταξιν. ἦν δὲ βασιλίζόμενος βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμφαινεν, ὅπως μεγάλη φέροιτο τιμὴ τοῦ πρώτου βασιλέως. τὸ γὰρ ἀτιμίαν νόμισι μειώσειν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, μειώσειν δὲ τὸ πρὸς πρόσταξιν μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ γράψας. κατασχόντος δὲ τὴν βασιλείαν πρόσταξιν, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ἦν δὲ οὗτος παρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς πρόσταξιν τὴν αἰχμαλωσίαν ἀπολυθεὶς ὑπὸ τούτῳ. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν παρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν πρόσταξιν, εἰς παρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἀφέρων τὸν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμὴν, πάσης ἦν ζωῆς κρείττονα τὴν μὴ δόξης ἡττώμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ χεῖρας φονίους, καθὼς προεῖπον.

A

B

C

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὅτι ὑρκανὸς ἀφίεται ὑπὸ τῶν παρθων πρὸς πρόσταξιν ὑπέρτιμος.

D

ὙΡκανὸς δ' αἰχμάλωτος, φεράτης ὁ τῶν παρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν δικαιότερον προσωμόσθη τὸ τῆς δυγιείας αὐτῷ δίκαιον προπιστωσάμενος. δι' ὃ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἦσαν δὲ ὑρκανὸν τιμῶντες ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ παῖ τὸ μάλιστα διαφέρειν νομόμενον Ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν πρόσταξιν παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, αὐτὸς μεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοτέρνως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνησθησόμενος προσδοκῶν, ὅτι κεινόμενον καὶ μάλιστα θεραπεύσῃ ζημιῶν, τὸν κινδύνου καὶ τὴν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲ ἐποιεῖτο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἐπιτηδάκοσι. οἱ δὲ φοβούμενοι καὶ μόλις ἤξίουν, ταῖς ὑποψίαις ἅμα καὶ τοῖς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῷ εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβιον τῷ σώματος διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ πάθοι, τούς τε χάριτας ἐκ ὁμοίως ἀποδιδόναι οὗτοι τῷ βασιλέων ἂν ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἑτέρωθι τούτοις αὐτοὺς ἐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ γράφων πρόσταξ παρεκάλει λῦσαι φεράτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως καινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἀρ' τι γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς μὴ ἐπίστασθαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τιμηθεὶς, ἐκείνῳ ἢ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανὸς, πέμπει καὶ αὐτὸς τὸ φεράτην πρεσβευτὴν σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πολλὰ, καὶ διακωλύσαι τοὺς εἰς τὸ διαμένειν αὐτῷ χάριτας, ὁμοίως φιλάνθρωπος ὑπάρχων. ἦν δ' ἐκ ἐπιτήδειος ἡ αἰτησις, ἀλλ' ἦν τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐνδεδοικὼς τὰς ἐξ ἀλλάξεων μεταβολὰς, καὶ τὸ ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπιθυμῶν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι,

gum secuti percutere. vix enim Iudæi continere poterant in officio. Teste et Strabone sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Cap. II.

Quemodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitatitia vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod posteà fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam. Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, ademptā per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἔφασκεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρ' αὐτῶν ἀπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα ἀθροιζομένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ πάντας ἐς ἐσιάσεις συγκατακλίνων ἐξεπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ὑποβουλῆς αὐτοῦ ἀπόπτον θεραπεύομενος. ὑποκατίσατο δὲ καὶ τάλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐτεκμήρατο. φυλαττόμενος γάρ μή τῶν ὑπατικῶν ὑποδεικνύῃ ἀρχιερέα τῷ θεῷ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀναπλεον ὀνόματι, τοῦτον τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. δῶδις οὗτος ἦν λυκάονος ἀλεξάνδρου τὴν ἐπιτροπείαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρχελαον καλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ προσηγορίαν σωσικοῦσαν μαριάμμην, ὁμορφίᾳ διάσημον. ἐπιτάραχτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ ἀδελφοῦ ὄντος ἐκείνου, τῶν ὑπερκλίπτων τὰς ἀξιώτατος τῆς ἀρχιερωσύνης. ἔγραφεν κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμφεγματουμένου τὰ πρὸς τὴν κομμώτην τῶν γραμμάτων, ἀπαιτοῦσα παρ' ἀντωνίου τὸν παῖδα τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίῳ δὲ ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ ἄλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὅτι τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν μαριάμμην σωσικοῦσαν τοῦ βασιλέως. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γράψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ διαπέμψασθαι. θεασαμένου γὰρ ἱκανὸς ἀθετήσειν ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ ἄλλιος ἐτεραυλίστο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτοὺς δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῶν ἡλύσθαι τοῖς παῖδας, ἐπεφαντεύετο δὲ δι' αὐτοῦ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γαμαμημένην πρώτην, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἐξαπάτας ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν ἀφθονίᾳ, πρόσθεν, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπαγγελθέντων πρὸς ἡρώδην, ἵνα ἀσφαλὲς ἔχοιεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γλύκει προσιόντα πέμπει παρὰ τὸν ἀντώνιον, ἰσχυρὰ μὲν ὡς ἐν ἄλλοις τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφόβως καλύπτως ἐκ τοῦ δυνάσθαι προιζόμενον. ἀπήγαγεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μιαιφόνιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ παρατησάμενος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπομάζειν τὸν παῖδα τῆς τοῦ ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγχειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τῷ ἀρχιερωσύνῃ, καὶ συμφέρειν αὐτοῦ κεῖνον, ἵνα μηδ' ἀποδημήσας δυνατὸν ᾖ τεταμένου. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπάτο πολλὰ τὴν ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ὑποβουλεύσας λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δῆθεν κλεοπάτρας θεᾶσθαι ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τοῦ ἀρχιῶ, τὸ δὲ μιαιφόνιον αὐτὸ αὐτοῦ ἀποβάλοι τὰ πρόγματα δι' ἀν-

δι' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μὲ ἀπείπων ὁ ἀνήρ, ἅμα A
ἑαυτὸν καὶ τὴν θυγατέρα συναπωλέσειν τὴν ἴσης αὐτῇ τι-
μῆς, ἔτι ταραχὰς ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ παρεσκευάσοντο,
πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου κινδύνους τοῖς ἐ
τυχοῦσιν. ὁ μὲν δὴ μνησθεὶς αὐτὸς ὧν ὁ καλῶς
ἀπεῖπεν παρέξειεν, ἅπερ ἦν δίκαιος εἰπεῖν πρὸς αὐ-
τούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἔφη δοῦναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύ-
νην, καὶ πάλαι παρακατασκευάσαι τὸν Ἀνάνηλον, παιδὸς
παντάπασιν ὄντος ἀριβοβούλου. τοιαῦτα λέγοντος καὶ ἀ- B
σκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου μάλιστα παρεσκευασμένου,
εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμπαθησάντων
φίλων, ἀβουλίᾳ ἅμα, καὶ χαρᾷ τῶν ὑπερδοκηθέν-
των, καὶ δέει τῆς ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπο-
λογεῖτο. ὡς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅπερ
ἂν ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δ' μήτε δεῖσθαι,
μήτ' ἂν εἰ καὶ παρεῖεν, βέλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῶν
δεδοικέναι τιμῆς ἔχουσα, ὅσῳ τῷ ἀρχαίῳ τὸ ἀσφα- C
λὲς τῷ ἀπὸ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέ-
ρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τῷ χρόνῳ παρεῖσαν. νεῶν τε
νεωτερισμῶν ταῖς ἐπιγαμίαις, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν
οἶκον τῷ παιδί. ἔσεσθαι δ' ἀεὶ παῦ ὑπήκοος, πα-
ρατεῖσθαι δ' καὶ εἴπ' ὄχλῳ τὸ χρῆσθαι καὶ τῷ ὄντι αὐτῇ
παῤῥησίαν ἀποστήσειεν ὑπ' ἀναξιοπαθείας δέ-
σεων. ὅπως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ἀσφαλέστερον
ἢ θᾶττον ἐπὶ δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐ-
δόκουν ἐξῃρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης ἀριστοβούλου τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν
ἀρχιερέα κατασκευάσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθο-
ρᾶς παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, ὅθεν μὲ ἀφαιρεῖται τὴν ἀρ- E
χιερωσύνην ἀναπλον, ὄντα μὲ ὡς καὶ πρότερον
εὐπορίᾳ ἰδιωτικοῦ, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑφ' ἑτέρων ἀπορ-
ριπτομένων ἰουδαίων. ὁ γὰρ ὀλίγας μνείας δεδεὶς τῶν λαῶν
ὑπὲρ τῶν βαβυλωνίων ἀπορριφθησαν, ἔνθεν δὴ ἀνάνη-
λος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι καὶ συνήθειαν ἡ-
ρώδῃ παρεσκευάζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τὴν
βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δ' κατέλυσεν, ὅτι πρὸ
παύσας τὰς οἰκείας ταραχὰς ὠφέλιμα ποιῶν. ὁ γὰρ
ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τῶν τιμῶν ἅπαξ ὠφελαβών.
ἀλλὰ πρῶτος μὲν αὐτόχος ὁ ὄνιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, F
ἀφελόμενος μὲν ἴησουν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀ-
νίαν. δεύτερος δ' ἀριστόβουλος ὑπαναὸν ἀφείλετο τὸν ἀ-
δελφόν. ἡρώδης δ' τρίτος ἀντιπαρέδωκε τῷ ἀρχιῷ
ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. ἔτι τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευ-
κέναι τὰ περὶ τὸν οἶκον. ὁ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἦν ἀγαλλια-
σθαῖς αὐτοπόθως διετέλει. τῷ ἀλεξάνδρᾳ δὴ τε τοῖς
ἐγχωριαθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πρα-
γμάτων ἠξιωκὸς δεδοικέναι. προστάττειν οὖν ἔντε
τοῖς βασιλείοις διατείβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας G
ἰδεῖν. ὑπομελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος
αὐτὴ εἴπ' πρὸς τῷ καθ' ἡμέραν δίαιταν ὑπηνδεύ-
ετο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηγρίου, καὶ
μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα
γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ὑπομελείας ἀπηξιο-
πάθει, πάντος ἔ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ἐπορεπείᾳ, καὶ δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, A
quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo pòst necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A litteras, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis consciis, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum B non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam ta- C men erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita, quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud noc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem D exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis se- E cum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes fastas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum a- F pud Alexandram accipitur conuiuio, comitate perttracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amico- G rum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiá mergentes non priùs destitertt quàm

καὶ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε πρὸς τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἶπε συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς σκηνοθηκὴν νεκρῶν ὧδασκεύασαμένη, ταύτας αὐτῇ καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐκβαλεῖν, ὅπη τάξασα τὰ οἰκετικὰ τοῖς συνήθεσι, δι' ἀγορᾶς νυκτὸς ἀφέρειν. ἓν δὲ τοιούτῳδεν ὅτι θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον, ὃ δι' ἀπάτης ἔσειν εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε παρασκευασάμενον. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἀγαπῶντι οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πεπαισμένον, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ σαββίων, καὶ γὰρ ἓν ἐχθρὸς ἡρώδου πρότερον, ὅτι τῷ ὑπεβουλεύσατο αὐτοκράτορι κατὰ τὴν φαρμακείαν εἰς ἐνόμιζε, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μειράκιον δύνοιας προσεδόκησε. ἐπὶ καταλύει τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπεβουλήν. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὸν ἁμάρτιαν, χαλεπὸν μὲν ὄντ', εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἓν αὐτὸ δηλῶσαι, τολμήσας. ὑ γὰρ ἀναχέσαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὅτι τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφάνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἢ ὑπεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προὔκειτο μὲν παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἀποδοὺν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ δ' σκηνοπηγίας ἑορτάσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τεθυμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἓν. κίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῶν ἔκτων διαπευσθὲν τὰ πρὸς τὸν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀρίστοβουλος, ἕβδομον ὅτι τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ὅτι τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐφάνων, τῷ τε μὲν πρὸς τὸ ὄμμα ἀξιώματος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῶν πλήθει πρὸς αὐτὸν δύνοιας ἐκίνετο, καὶ τῷ ἀειστοβούλῳ τῶν πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέκειτο. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξελέγχοντο τὰς ἀληθείας, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχέόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γένεσθαι τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπετῶν θεσαι ὁμολογίαν. ὅτι τούτοις πᾶσιν ἡρώδης ἔγνω τὸν προαίρεσιν ἓν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ δ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιάτο μὲν ἐν ἱεροχοεῖοις, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονέμενος δ' τὸ μειράκιον καὶ προσέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἓν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ δ' πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τὰς κολυμβήθρας ὅπῃ ἅπτοντες, ἃ μεγάλα πρὸς τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, αἰνέψυχον τὸ θερμότατον τὴν μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἑώρων τοὺς νέοντας τῆς οἰκετῆς καὶ φίλων. ἔπειτα προσχθέντος καὶ τὸ μειρακίῳ τῆς καὶ τὸν ἡρώδην παροξύνων, τῆς φίλων οἷς ταῦτα ὅπῃ τέτακτο, σκότοις ὅπῃ χοῦς, βαρυῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως καὶ παντά-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτους ἀρίστο- A
βουλος, ὀκτωκαιδέκατα μὲν ἀπάντων βιοὺς ἔτη, τὴν δὲ ἱερω-
σύνην καταλαχὼν ἐναυτὸν, ἐφ' ὃν ἀνάνηλος ἐκομίσατο πά-
λιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθους τὴν γυναῖκα ἐν δὲ τοῖς μὲν
ἐκ μεταβολῆς θρήνοις ἐφ' ἑπτὰ ἡμέρας τὸν νεκρὸν,
καὶ πένθος ἄφατον, ἅτε πόλεως τὸ λόγου δεδοθέντος ὑ-
περβάλλει, πάσης ἐστίας οἰκείαν μοῖραν τὴν συμφορὰν ὡς ἐπ'
ἀλλοτρίῳ γινομένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκ-
πάθεις ἐφ' ὅσῳ σωφρονεῖ τὸν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ τοῦ B
γινώσκειν ὅπως ἐπεφύκει πλέον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν
ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη.
καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἀδεῶς ἁψασθαι
βίου, ἐπέσχεν δὲ ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέ-
σαι τοῖς κατ' ὀφθαλμῶν ἀόμως διεφθαρμένῳ, τότε
πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρατεῖ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδε-
μίαν ὑποψίαν ὑπιδοῦναι τοῦ καὶ προῖσαν ἀπολέσθαι τὸν
ἱκανὸν εἰς δικαίαν ἀμοιβὴν ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν C
ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξω-
θεν πιθανῶς ἐπεσκεύαζετο, μὴ μὴ προῖσαι γένεσθαι
τοῦ παιδὸς τὸν θάνατον, ἐκ ὅσα πρὸς πένθος ὑπιδεύων
μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυ-
χῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ἔσχατα μὲν τὸ πάθους ἀπονι-
κῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τὸν τε ὥρας καὶ τὸ κάλλους, εἰ καὶ
πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τὸ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δὲ ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματεύόμενος. ἔσχα D
μεν εἰς τὴν πολυτέλειαν τὸν ἀφορᾶς μᾶλλον ὑ-
περεδείξατο, πολλὴν μὲν τὸν ὠδῆς σκευὴν πρεῖς τε ἔσ-
θητας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος,
πολὺν ὃν συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν τὸν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀληθοῦς, καὶ ὠδημυ-
θήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῇ τοῦ ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπεβουλεύσατο βα- E
σιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτὴ ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤτησε μὲν ἡδέως τοῦ ζιούπων. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τὸ κακοῦ παρέ-
χουσα τοῖς ὀδύνοις ὀδυρτικοῖς ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ
γεφύρει τοῖς ὑπεβουλεύσι ἡρώδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τοῖς ἀπωλείαν τὸ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ἀσθέ-
δουσα προσαρκέσαι δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰ-
κτείρουσα τὸν ἀλεξάνδρας, αὐτὸ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα. F
Κ αντώνιον δὲ ἀνίει ποιεῖσθαι τὸν φόνον τὸ παιδὸς παρ-
ξιώσα. ὡς γὰρ ἄξιον ἡρώδην δι' αὐτὸ καταστάντα βα-
σιλέα τῆς ἀδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως
βασιλεῖς τοιαύτας ὑπεδείκνυεν παρανομίας. τού-
τοις ἀναπειθόμενος ἀντώνιος, ὡς ὑπὸ λαοδικίας ἐς ἄ-
λη, πέμπει κελεύων ἡρώδην ἐλθόντα τοῦ εἰς ἀειρσό-
βουλον ὑπολογήσασθαι. πεπραχθαι γὰρ ἂν ὀρθῶς G
τοῖς ὑπεβουλεῦ, εἰ δι' αὐτὸ γένοιτο. ὁ δὲ, τοῦ τε αἰ-
τίαν δεδοικὼς καὶ τοῖς κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἂν
αὐτὴν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν ἀντώ-
νιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ γὰρ ἄλλο
τι πράττειν ἐνῆν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸ
ἰώσηπον ὑπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ἐκεῖ πρα-
γμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως εἰ πάθοι τι παρ' αὐ-
τωνίῳ, ὠδηκῆμα καὶ τοῖς μακεδόσιν ἀνελεῖν.

omnino aqua præfocatus sit. His fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totámque vrbem rumore sparso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum promtor, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm si gens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad compectum exti ncti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exernando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus preciosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

ἔτος τε δὲ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mētio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio necitraditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quidquis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad confessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, ventúmque breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ἐμμορφίαν ἄλλῳ πὼ συνοικήσοιτο. τὸ δ' σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν αἰτωνίου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι ὠδιακηκοὼς ἦν τῆς ἐμμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑπὸ εὐνοίας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ἦν τῇ ὅλων ἀποβλέπει πρὸς αὐτόνιον. ὁ δ' ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ προαγμάτων, καὶ δὴ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μιριάμμῃ, πρός τε προαγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἵν' ἐδόκει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτῷ γίνεσθαι καθ' ἡσυχίας συνεχῶς ὁμιλίας ἦν τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν διανοίας, καὶ φιλοσοφίας· ἐξειργασμένων δ' γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφεωρακυῖα ὁ ἰώσηπος ὑπεδέξατο τὴν δόξαν ταύτην τῷ βασιλέως, προσήκειν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύνατο, κἂν εἴ πάσχοιτο δεινὸν ὑπ' ἀξιουμένους οὐδὲ θανάτῳ δοκεῖν ἀπαλλαγήσεσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, τὸ μὲν φιλόσοφον τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην εὐνοίας, τὸ δ' χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ὑποθνήσκοντος ὑπερήσειαν ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τῶν ῥηθέντων εἶχον. ἐν δ' τούτῳ λόγος ἐγίνετο κατὰ τὴν πόλιν ὡς ἡ ἱεροσολυμιτῶν βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐν ἔχθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτόνιος αἰτησάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δ' φήμη, πάντας μὲν ἐθάρσυνεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον αἰσθομένη τὴν βασιλείων ἐξελθόντα, συνῆν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τὸ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. δόξαν δὲ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχὴ περὶ τὸν αὐλὸν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δόξειν αὐτοὺς ῥωμαίους δυνήσεσθαι ἔχοντες. ἔπειτα καὶ τοῦδεσθαι παντὸς ἀλλοκότου τὴν μεριάμμην αἰτωνίου θαυμαζόμενον, εἰ οὐ καὶ τὸν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑπερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνάμει βασιλικῇ γεγονόσιν. ὅτι τοῦτον δ' τὸν λογισμὸν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρώδου περὶ τὴν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τὴν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' αἰτωνίῳ, τάχυ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. τάχυ δ' ταῖς ὁμιλίαις παρεσκεύασε μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οὔτε τῆς πλειοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνου θεραπείαν ἦττον ἐδυνήσαντο. ἐγὼ δὲ ἔφη καλῶς ἔχειν αἰτώνιος βασιλέα περὶ τὴν καὶ τὰν ἀρχὴν γεγενημένων διάθεσιν ἀπαιτεῖν. ἔτος γὰρ αὖ ἐδὲ βασιλεῖς εἶη, δόντας δ' τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καθεξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν πλειοπάτρα μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγεν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διέπει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αἰτωνίῳ συνηθῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεσιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς πλειοπάτρας ὄντος, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγράφεσθαι, ταῦτα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων αἰτωνίου, μηδὲν ἐπὶ προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' ἐκεῖ προσενεχθῶς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς προάγουσιν, καὶ τῇ πλειοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλέον ε-

πλουτείας, δόντος αὐτοκράτορος ἐν ἥξιου τὴν πολίτευσιν, καὶ ἀφὲς τοῦτο παρηγορήσαντος ὅμως καὶ ἀποκλασαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἀφ' ὧν τῆς Ἰουδαίας ἐπιεῖτο. Τούτων δὴ γεγραμμένων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἐπ' ὡς ἀπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ὅτι τοὺς Ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτὸν ἡ ἀναίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ ὠδεπάμψας ἀβασιλὴς ἀπῆιει ὅτι παῖδας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, δίδυ μὲν ἦτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὴν ἀγνοιαν, ἐπ' ἔχον οἱ ἀφὲ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀπεπήμπετο. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' αὐδὲς ἰωσήπου λόγου εἶπεν, ὡς ἀγαθολῆ ποιοῦσα, καὶ τῇ μαριάμμῃ συγχωρήσουσα, ἀγανακτεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ὡς πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς ἀγαφορὰς φερνήματι χαμαὶ μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξουσιάζε δυσχέρειαν. ἡρώδης δὲ θερμῶς αἰεί, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, δίδυ μὲν ἐξεπετάσατο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ὡς ἔφερεν. διακρατούμενος δὲ, τὸ μὲν πρῶτον τὴ ποιῆσαι ἀγὰ τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῇ ζήλῳ παροξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀπήγειν ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομυμένης δ' ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἀμύρτοιεν, πρὸς αὐτὸν, εἰς ὑπόλογίαν καταλογιζομένης, ἀπεπείθετο καὶ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαλεν ὡς τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολαμβάνεσθαι πρὸς ὧν ἐδόξεν ἀκούσας πεπισδικέναι, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὡμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ διανοίας πρὸς αὐτὴν ἀνωμολόγει. Καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόπεσον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀπουδῆς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῆ βασιλέως ἀπισουμένου, καὶ ὅτι τὴν αὐτοῦ ἀγάπησιν ἕλκοντος, ἡ φιλοιῦτος εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κῆ τὴν ἐντολὴν εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' ἀντωνίου, κἀμὲ συναπολέσθαι τὴν ἀδένος αἰτίαν. τότε πρὸς ἀνασοῦντος τὸν λόγου, πρὸς παθήσας ὁ βασιλεὺς, δίδυ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἰδία δὲ, καὶ τῆ αὐτοῦ τειχῶν αὐτὸς ἐδ ἐφύλαττε, πρόφασιν φόβου ἔχειν τὸ ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἡ γὰ αὐ ἐξεπεῖν ἃ κατεδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγιγνομένης. ἔτως δ' ἔχων, ἀλίγου μὲν ἀπέκτανε τὴν γυναῖκα νικώμενος ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲ τὴν ὁρμὴν ἐκρύπτων, ἑαυτῷ διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς. τὸν μέντοι ἰώσηπον ὑδ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι πρόσταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παρανοίαν, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὴν συρίαν ταραχὰς εἶχεν, ὡς ἀπίσης τῆς πλεοπαξίας τὸν ἀντώνιον μὴ πᾶσιν ὑπχρεῖν ἀπέθετο. γὰ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυνασείας αὐτῇ δίδοναι, καὶ πλείονι ἔχοντα ἐν τ' ἐκείνῃ πρὸς αὐτὴν ὑπερθυμίας, φύσει δὲ πλουτείᾳ χαίρουσα, ὠδανομίας ὑδὲν ἔλαττε, τ' μὲ ἀδελφὸν, ᾧ τ' βασιλείαν ἠδεῖν χρυσομένην, πρεσβευτὰς φαρμάκους, ἐ ἔτος ἔχοντα, τ' δ' ἀδελφὴν ἀρσινόην ἱκετεύσασαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸν ἀρτέμιδος ἀποσείσασα δι' αὐτοῦ. χρημάτων μὲ γὰ ἕνεκεν οὔτε μόνον ἐλπιδεῖν, καὶ ναοὶ Ἕλληνες παρενομήθησαν, ἐθ' ἱερὰ τινὸς ἔτους ἀσύλα δόξαντος, ὡς μὴ παραιρεθῆναι ἐν αὐτῷ κόσμον, ἀπὸ ἑκόντος, μὴ πᾶσι ὅπιον τ' ἀπιστορδυμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς δυπορίαν

quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quàm primùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Ioſephum criminata eſt, Mariamnes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariamnen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos. ægrè tamen ſe continens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariamnen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebátque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabatúrque capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cúmque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum xv. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque ſpes affulgeret, neque templum, neque ſepulchrum, neque aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio, miſcebátque ſacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter pectare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῆ δ' ἀδικίᾳ πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον ἐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δεδουλωμένῃ τῇ ἐπιθυμίας, μηδὲ τὰ πάντα πρὸς τὸ δοκοῦν ἐνδεῖν ὧν ἐπεθύμει. διὸ καὶ ταῦτα ἐπ' αὐτοῦ ἐπῄρθη ἀεί τι τῆς ἄλλων ἁφαρπάζουσαν αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὴν συρίαν ἐπενόει κτήματα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου παῖδα ἀπατήσασαν τοὺς πρώτους ἀπέκτεινεν, κτείνουσιν. ἦτει δ' παρ' αὐτοῦ τιμὴν τοῦ τε ἰουδαίας, καὶ τῶν ἀραβίων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῆς δ' αὐτοῦ τὸ μὲν ὅλον ἠττᾶτο σωφρόνως ἐχούσης γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι ἂν ἐκείνη θέλει. τὸ μέντοι περὶ τὰς ἀδικίας ἐξεδυσωπῆσαι μὴ μέχρι τοσούτου κατήκουον γενόμενον, ὅτι μείζοις ἀμύνεται. ἵν' ἐν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος ἐν φανερῷ δόξῃ κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτὰ ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄλλας ἀγύπτῳ, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἃς προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεᾶς.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessa sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè precioſissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc latutum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amississe eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟΥΤΩΝ ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὧδε πέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν αντώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν πρόδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δῶρα, καὶ τὰς ἐξ ἱεριχοῦντος φοίνικος πρόδου μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ πολυτιμότατον τῆδε ἐστί, καὶ ὧδε μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολλὸν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονος αὐτῆς σωφροσύνης δεῖ τὸν πρόδου χειρούμενος, διεπείρασεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκόλαστος οὖσα ταῖς ἐπιθυμίαις ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπάδρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ χρησομένου ὑβρει ἐπικατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἡρώδης δὲ πάλαι μὲν ἀπ' ἄντους ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, καλεπῶς εἰς ἅπαντας ὑπεροπτικῶς, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προήσει, καὶ φθονοῦμενος, εἰ σωφρονοῦσα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας. οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αντωνίῳ λυσιτελήσειν, εἰ δ' ἐκείνῳ πιστῆς ἰσοῦμενος, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καλέσαι, τούτων ἀνησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω ποιεῖσθαι, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγχειροῦντα δὲ μὴ δρᾶν μηδὲν ἐκ προπετείας ὑπεναντίως. οὐ γὰρ ἀνασχέσθαι τὸν αὐτοκράτορα, εἰ δ' ἐκεῖνος τῆς αὐτοῦ τὸ συμφέρον σπάσεται πρὸς τὴν ὀμμάτων. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὀλιγωρίαν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς ἀπολογίαν φανεῖσθαι, τῷ μὲν ὑπερηφάνως εἰς γυναῖκα γεγονυῖα, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' ἐκείνου ἐχη-

ἐφικέμαν τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ Ϲ ταύτην τίς οἰη- A
θείη, σὺν αὐθαδείᾳ Ϲ καταγνώσει τ ἐκείνης ἀγαθέσεως
φανερμφής. ἐξ ὧν ἦν ἄδηλον ὡς μεγάλων ϗ ἀπαύστων
κακῶν ἀναπλησθήσοι τὰ πρὸς τ ἀρχλω αὐτῷ ϗ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ὑποκρυσάμμνον τ ἀμβρτίαν, εἰς ὃν ἐκείνη πα-
ρακαλεῖ, θεᾶς τ χαρὲν δίκημόνως. τοιαῦτα διδντόμ-
μνοι Ϲ τὸ κινδνωῶδες ἐξ εἰκότος ἀναδηλοῦντες, ἐπ-
έσχον αὐτὸν τ ἐπεγχρήσεως. ὁ δ', τ κλεοπάτραν δω-
ρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' ἀγύπτν πρεμψεν. αὐτὸ- B
νιος δ', τ ἀρμμίαν καταλαβών, ἀρταβάζλω τ πρεαίτ
σὺν τοῖς παισὶ συζάπαις, δέσμιον εἰς ἄγυπτον ὑποπέμπ-
ει, δωρμμενος τότοις τ κλεοπάτραν, ϗ πρ πντὶ
κόσμω τ βασιλείας ὧν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμμίας
δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τν ἐκείνου
παίδων, διαφρὰς ἐν τ τότε. ϗ τότον ἀρχέλαος ϗ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, πρεαίλω τ νεώτερον ἀδελ-
φόν, ὅτι τ βασιλείαν κατήιαγον. ταῦτα μ οὖν ἐν ὑσέ-
ρω. ὡς δὲ δ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τ ὑπ' ἀντωνίου C
δοθείσης χώρας, ὁ μ πρώδης δίκαιος ἦν, ἀσφαλὲς
ἡγούμμνος δίδναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους ἀρχήν. ὁ δ'
ἀράψ, πρώδν τ φορὰν ὑπεδεξαμένν, χρόνον μέν τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακόσια τάλαντα. μτ ταῦτα δ
κακοήθης ἦν ϗ θρασὺς εἰς τὰς δόσεις, ϗ μόλις εἰ ϗ
μέρη τινὰ διαλύσειν, ἠδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

ὡς πρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτὸς Ϲ ὑπὸ
καίσαρι Ϲ ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικήσαντι μάχῃ.

HΡώδης δ τοῦτον τ χρόνον ἀνωμονήντος, ϗ τελυ-
ταῖον ἤδη ἐπ τῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μ ὡς ἐπολυσάμμνος, πρφθεσμία δ ἐχρήσατο ρω-
μαϊκῷ πολέμῳ. τ δ' ἐπ' ἀκτίῳ μάχῃ πρσδοκω- E
μμνης, ἵν' ὅτι τ ζ ϗ π' ϗ ρ' ὀλυμπιάδος χρόνος συνέ-
βη, καῖσαρ μ ἀντωνίῳ πρὸ τ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνεῖσθαι
πραγμάτων. πρώδης δ ϗ τ χώρας διβότε μμνύσης
αὐτῷ πολιν ἤδη χρόνον, Ϲ πρσόδων ϗ δυνάμεων δι-
ρημμένων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὀπιμελεῖς ἀ-
ξίας τ φιλασκήσεως χρησάμμνος. ἀντώνιος δ', τ μ ἐκεί-
νε συμμαχίας ἠδὲν ἔφη δεῖσθαι, τ δ' ἄραβα, ϗ γὰρ ἠκη-
κόει φιλά τε αὐτῷ ϗ τ κλεοπάτρας τ ἀπιστίαν, ἐπε-
ξελθεῖν πρστέταττε. ἦν δὲ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ- F
σιτελεῖν αὐτῇ, τ ἕτερον τ πρὸ θατέρε κακῶς πάσχειν ἡ-
δμμήν. τότων αὐτὸ παρ' ἀντωνίε λαχθέντων, ὑποστρέ-
ψας πρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. ϗ δίδυς εἰς τὴν
ἀραβίαν ἐμβαλών, ϗ φιλασκνασθέντος ἱππικοῦ ϗ
πεζῆς δυνάμεως, εἰς δύσοδον ἀφικνεῖται τν ἀράβων
ἐκεῖ συναντώντων. ϗ γὰρ ἐλελήθει τὰ πρὸς τ πόλεμον
αὐτοὺς, ϗ μάχης καρτερᾶς γνομμνης, ἐκράτησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μτ δ' ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ ἀράβων εἰς κανὰ
συνῄει, χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τ κοίλης συρίας. πρώδης G
δ' πρσπεπυσμμνος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον ἧς εἶχεν δυνάμεως. ϗ πλησιάσας ἐν κανὰ στα-
τπδ δίοδον διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμμνος ἐξ
ἡμέρου τὰς μάχας ὑπαιρεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸ ὑπο-
πτεύοντος, ἐνία τὸ πλῆθος τν ἰουδαίων, παρελό-

honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Cap. VI.

Herodes bellum Areta infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē ſuā fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterentur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

μμνον τ ξυβῆς, ἄγειν ὅπ τοὺς ἀράβας. ὡρμητο δ Ϲ τν συντάχθαι πως δίκην καλῶς, ϗ ταῖς πρθυμίαις

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem inuasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quietus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex inspērato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

CAP. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum exrulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὸ πρώτιον μάχῃ νενικήκεσαν αὖθις εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπεξέφαττες τοῖς πολεμίοις. θορυβόντων δὲ καὶ πᾶσαν ὑπὸ φυγῆς μηχανὴν ἀπειθῆ, ἐγκατὰ τῇ προθυμίᾳ τῇ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑπολαβόμενος, καὶ προφθὰς ὡς ἐλελείφει τὰ σκήνωμα ἀρετῆς πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκεία τέλη συναγαλλιασάντων. ἔκπληξις δ' αὖθις ἐμπίπτει τοῖς ἄραψι, ἀπροσδόκητος γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσοῖς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους συγκλίναντες. καὶ διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώτερος κακῶσαν τοὺς πρώδην καὶ τοὺς Ἰουδαίους. ἔδεε γὰρ ὧν στρατηγὸς μὲν κλεοπάτρας ὑπὸ τῶν σκηνῶν, ὄχθορος δ' ἦν πρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀσφαλῶς ἐσκόπει, δρασάντων μόνον τι λαμπρὸν τῶν ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἐπτόμενον δ' ὁ καὶ συνέβη, τοῖς κατὰ δ' χώρας σωεληλυθόσι τῶν οἰκείων φυσιάσμορος ὑπέπιπτε τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ τότε πεμπόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ὑπεστόν, πολλὰ ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς σπαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῆς νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῆς ὑπερισχυσάντων ἡττῶντο, καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλείστα τῶν ἱππικῶν ἐχόντων οἱ τῶν ὑπεναντίων ποιησάμενοι. κακῶς δ' πασχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. γίνονται δ' παντοδαπαὶ κτεινομένων ἀπώλειαι, διὰ τῆς διαπιπτόντων, ὑ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δ' βασιλεὺς πρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατ' αὐτὸν μάχῃ, ἀφιππάζεται βοηθῆσαι ἄξων, ὑ μὲν διέφθη καίπερ ἐπουδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῶν Ἰουδαίων. οἱ δ' ἄραβες, ὑ μᾶλλον δυτυχήσαν ἐκ φανεροῦ, νίκῃ τε ἧς πλεῖστον ἀπεδίνησαν ἀνειληφότες, καὶ πολλῇ τῆς ἐναντίων ἀφῃρημένοι δύναμιν. ζωὸν τοῦτον, ὁ μὲν πρώδης ληστείας ἐλεγεν, καὶ τὰ πολλὰ καταξέχων τῶν τῆς ἀράβων ἐπάκου τοῖς ὁδοιπορικοῖς στρατοπεδευόμενος ὄρεσι, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο κατὰ συμφανεῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἵνα ἀζημίως ὑ νικόμενος τῇ συνεχείᾳ, καὶ τῷ φιλίππῳ, τῆς τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πάθημα διορθούμενος.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῶν γενομένων σεισμῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης σωισαμένης καίσαρι πρὸς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος πρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἵνα ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δ' καὶ τῆς ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίας οἰκείαις, σὺν μυρίοις. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατεθέμενον, ὑ δὴν ὑπὸ τῇ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πιστευθεμένοις τοῖς ἄραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοις ὑπὸ τῆς γεγονότων λόγοις τῆς μίσει τῆς ἀκουσθέντων ἐκαθέζοντο, μεῖζον ἐποίει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατεθραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῆς ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελείφθαι δοκεῖν. καὶ τῆς τε ἰουδαίων τοὺς φρεσβεις, ἦκον γὰρ ὑπὸ τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρηνεύειν ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὑπὸ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆς.

οἱ δὲ

εἰ δ' ἔστι τ ἔφοδον ὀχυρὰν ἐξευρεῖν, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, περιέντο τὰ πράγματα πλεῖον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς παρόντος. ἐδόκει δὲ ἔστι ἰσοτιμίας ἐλπὶς περιποιήσειν ἐν τ μάχαις, ἔστι βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τ οἰκοι πραγμάτων. ἅτε οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ παρώρμησε ἀναλαμβάνειν αὐτὸν παρόντα τὰ φρονήματα. προσδιακωλύσας δὲ καὶ ὠδαθαρρύσας πως τὸν ἀμενόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ὢν αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς φέρησθαι διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

A

B

Κεφάλαιον η'.

Λόγος Ἡρώδου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ περὶ τόνδε τ κίνδυνον μεγάλη πρὸς τὰς παρούσας ἡμῖν συναντώμασι, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ δεῖ τοὺς πλεῖστον ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τοῦ γεγονότος ἀδὲν ἔξιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς παραχθέντος ἐπανορθώσετε, ὠδὲ παρακαλέσαι παρεῖλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βέλομαι δ' πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμενοι ἐπιδεῖξαι, δεύτερον δὲ ὕβριν τοῦ ἐναντίων ἰωάγκασμένοι. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας ἄπορον ὑμῖν ἔσαι. μετὰ δ' τὸ ἐπιδεῖξαι διότι καὶ τοῦ ἐν ἡμῖν δίκαιον ἀδύνατόν ἐστιν, καὶ πλείους εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τ γὰρ πρὸς Ἄραβων ἀδικίαν ἴσμεν μὲν ἅπαντες καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅσοις ἀπίστως διακείμεθα, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ, πλεῖστα μέντοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τ ταραχὰς ἐφεδρεύοντες ἐξυπούδουν. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τ οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δηλόσει κλεοπάτρα, πόσοι ἄλλοι τοῦ δίους ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, καὶ παλαίνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις αἰτιατὸν τι παθεῖν, φυλαττομένου τὰν δεῖς μηδὲν ὑποπτεύειν, ὃ δ' ἰσάμεν αὖ ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρα μέρη τινὰ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἐδεξα, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δ' παπαίας αὐτὸς ἀπέλαβον, διακόσια μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδημούσῃ γέγονεν, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐ μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τ χώρας ἀπόμοιραν τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐκ ὀφείλει γε τούτων οὐδὲν αὐτοὶ στεστόκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ χάριτος, ὅτι τῶν ἀρχῶν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστερουῦντας, καὶ ταῦτα ἐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἥγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' ἐ ὠφελεῖ τούτους οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἐκ ὀκνηρόν, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνατὸν εἴη. ἔστι οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

C

D

E

F

G

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Cap. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo differam quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decíderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A Τοὺς ἀδίκους πιμπράσαθ', τοῦτο κ' τῷ θεῷ βουλόμθα, κ' ἀθρόγγέλλαστος ἀεὶ μισεῖν τ' ὕβριν, κ' τ' ἀδικίαν, & ταῦτα ὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ & ἀναγκαῖον πόλεμον ὑπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται ἀθρόνομώτατα τοῖς πᾶσιν ἕλλησι, κ' τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρόσβεις ὑποσφάξαντες αὐτούς, ἧς μ' ἐλλιπῶν ἱερεῖς & ἀσύλους εἶ τοῖς κήρυξας φαμένων, ἡμᾶς δ' τὰ κάλλιστα τῆς δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα

B τῆς ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων πρὸς τὸ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, κ' ἀνθρώποις θεοὺς εἰσφαίειαν ἄγειν, κ' πολεμίους ἀγαλλάττειν δύναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν ἡμοῖς ἀσέβημα, ἢ πρόσβεις ἀποκτείναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἀγαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δ' ὠφελοῦντο, ἢ περὶ τὸν βίον εὐσαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοὺς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ἀδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τὶς, τὸ μὲν ὅσιον κ' δίκαιον μεθ' ἡμῶν,

C ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ὄξιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεῷ δ' παρόντος, & πλῆθος, κ' ἀνδρεία παρέστιν. ἵνα δ' καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, σὺν πόσῃ μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τῷ λυτέρῳ, οὐδὲ αὐτέχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον δίδις οὐ κατομείναντες τὸν ἔφοδον, κ' τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθλίων ἐπίθετο πόλεμον

D ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον αὖ δεξαθία ταύτῃσιν ἐκείνων, ἢ δεύτερα ὠθρονομία, κ' σπέρα; τί οὖν ἔλαττον φρονοῦμθ, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημθ, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμθους, ὅταν δ' κρατεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ κ' ἡμεναίους ἤπατί τις αὐτοὺς, ὐ παρ' αὐτὸ τοῦτο & μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ ἄφυχον, ἐν σὺν τῇ τοῖς ἀσθενεστέροις ὑπιχειρεῖν, ἀλλ' σὺν τῇ δύναθ' κ' ἧς ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δ' τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, & τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ κ' τοὺς ἄραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ ἡμύμθμα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς ὐ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης κ' ἡμῖν δειλείας τῷ αὐτῷ αἰτίαν ἡμέσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ὡς ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ ἄφυχον ἔχουσιν, ἀλλ' σὺν τὸ περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς

F δ' χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραμησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλημψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσῦσι μάχεσθ, κ' γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ὥθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται & πάθη τινά. καὶ εἰ κ' θεοῦ γνώμην πέπραχται, δῆλον ὡς κ' πέπαυ' κ' τὴν ἐκείνου γνώμην ἀρκουμθῦν τοῖς γεγονόσι. βελόμθος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἐκ ἂν μετεβάλλετο.

G τὸν δ' πόλεμον, ὅτι & θέλει τοῦτον αἱρεῖσθαι, κ' δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ σὺν τῇ σεισμῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομθῶν, ὐδεὶς ὐδὲν ἔπαθεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, ὅτι κἂν εἰ παυδημεὶ μὴ τέκνων κ' γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, ὤφειλεν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀπήκεον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, κ' τὸ μεῖζον ὅτι περὶ πάντα καιρὸν θεοῖς ἁμῶν ἔχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀπονόους δ' ἐν ταῖς μάχαις,

ἀνοσίους

ἀδοσίους ἢ εἰς φρίσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἥττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐσχήκοντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγε, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδείαν πλησίον, ἐδέκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔπεισε γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον σωθῆναι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιεισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῷ Ἀράβων στρατεύοντων, ἄμεινα γίνεται πρὸς τὴν χωρείαν. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμός, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἐπιτηδείως οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο δὲ δι' ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐς μικρὸν ἐγένετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάρακα διαβαίνειν, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγων ἅπτεσθαι. τούτοις δὲ ἐπιόντες, προσπέσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἦν εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἀδοτοιοῦν ἐχόμενοι, ὅμως δ' οὐκ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπείγειν ὅτι τὸ ὀλιγοχρόνιον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν ἦν τοσοῦτος φόνος ἐκλιναίτων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων ἐνθήσειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπίους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προσπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῆς ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες σωτηριωτέρως μὲν ἐκαπήχησαν, προσκαθεζόμενοι τὸν χάρακα, καὶ προπηλακίζοντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ διαλύσεως ἕπεσθαι, τὸ δὲ δίψος ἦπείγεν, παῦ ὁποῦ ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ἔτε πρόσθεν, ἔτε λύτερα τῆς ἥλωκότων, ἔτ' ἀλλότι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς προδομίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτοῖς ἐπεχείρουν ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅτι τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν ἀμυνόμενοι, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ἐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι δὲ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τῷ συμφορᾷ τῷ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ ὡσὶ ἑπτακισχίλιοι. τοιαύτῃ δ' πληγῇ χρησάμενος, φρονήματος μὲν ὅσον εἶχεν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, τεθαυμακότες δ' ἐν τοῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὴν ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν, καὶ πρὸς ἅπαν ἀνέφλεψαν τῷ ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrotsque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum B transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamē contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam C afferentes: cōseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inderent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit D quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti sitiE inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad F prælium, fractis iā viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς ἀπέκτεινε ἔχων Ἡρώδης ἀπέιαν πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν Ὑρκανόν.

VII. QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, seque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peterétque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cādem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖον ὅπῃ τοῖς δυνηρήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα φρονειληφὼς ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτὸν τοῦτο τ' ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπιχθρήτῳ καὶ πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὑφ' ἡμῶν ὅλων κρίσιν ἐπαίρων, αὐτόνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τε Ἡρώδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. εἰ δὲ εἰκὸς ἀπιμώρητον μῖσος τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτόνιον φιλίας γεγυμνωμένης. ἰὼ μῶ οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωάχθεσθαι. πάθος δ' ἐλεηθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε Ἡρώδης τ' Ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν πεισοθείη τε καὶ διαφύγη τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιροῖς ἐφορμᾶν, αὖθις τυχεῖν τ' βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' ἅπαξ τι διαπράσσοιτο καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ὅπῃ τῆς βασιλείας ὑφυπτόμενον ὅπῃ θυμῷ διελεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ὅπως ἱκέτης τε ἅμα καὶ τότε καὶ τ' ἄλλον χρόνον, ἃ δεῖν πολυπραγμονεῖν ἐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ὢν ἀλεξάνδρα καὶ τῷ ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μέχει παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρώδου ὠδῖνα μίαν εἰς τὸν αὐτὸ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸ τούτων μάλιστα γεάφειν τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαι τε αὐτὸν, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸ ἡρώδου ἔτος χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἕσεσθαι τοῖς τῶν ἀρχῶν ἀπολαμβάνουσιν μόνους, καὶ διὰ τὸ γῆρος καὶ διὰ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεποιθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτοις, καὶ τ' ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ὅπλων ἐκλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὅπως ὀλίγῳ δυνάμει ἀποσταλῇ πρὸς τὸν Ἀραβίαν, ἐν ᾗ συντάξαιτο πέμψειν αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ ἅμα πέμψοντας ἱππέας ὅπῃ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὐτὴ δ' ἀνέχει τῆς ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ὅπως δὲ ταῦτα δοσιθέῳ, διεπράσσοντος αὐτῷ καὶ αὐτὸν καὶ τῷ ἀλεξάνδρᾳ, καὶ τ' πρὸς ἡρώδην δυσνοίας καὶ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῷ ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτονίου πρότερον ἀδελφός. ἐμέλησε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τ' ὑπηρεσίαν γενέσθαι. προσημήνας δὲ τ' ἐκείνου ἐλπίδας, ὅπως δώσειν ἡρώδῃ τ' ὅπλων. ὁ δ' δυνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τοῦ ὅπλων, καὶ κατασημειώμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐδὲ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὴ τοῦ δοσιθέου ὑποθύμως προυργήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀπεπέστελλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχε-

δέχεσθαι. Καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν τῷ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσεσθαι, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδώσειν ὧν ἂν δέοι. ὡς δὴ καὶ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ὑπόθεσιν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῶν γνωμῶν αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ὑπολαβὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως πρώδου πεφερόμενα. Τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ καὶ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ πρώδην οὐ μόνον τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ὑπερβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γάρ ἔτας. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὑπόπτους ἔχοι τοῦ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέρουσα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἀμυθήτου τοιοῦτο τέλει πρεπέσειν, καταλογίζονται τὴν ὑπόκρισιν τοῦ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῇ καὶ τὴν διοίκησιν, ἀπὸ πάτρῳ προσκεχωρηκέναι. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ ὡς γενομένοις ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὑπῆρξατο. ἀλλ' ἐβεβήκει δὲ καὶ τὸν δυσμάτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν, καθαλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γνησόμενος ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπασαν παίτων ἀπιθανότατον, καὶ ὁ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκοπῶν πρώδου γνώσεσθαι. τοῦτο μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλας καὶ πολυτρόπους χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῇ ζωῇ τύχαις, οὗτος ὁ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας αὐτῷ ὁ μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς κατασταθεὶς τῶν Ἰουδαίων ἐθνους, ἔθεσιν θ' τὴν πρώτην κατέσχε. δεύτερον δὲ τὴν βασιλείαν ἀπολαβὼν ὁ μητρὸς αὐτῷ, καὶ ταύτην καταλαβὼν γ' μόνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' αἰτηθέντος, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα δεῦρο παρθοις ἀχμαλώτοις ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανιὼν, δεῦρο τὰς ἐξ πρώδου προσηγορίας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπέβη, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τῷ δυσχερέστατον δὲ ὡς προειρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ὁ πολυφάγμων, ὁ δὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπερατεῖν. ἀπατρώτρω τε καὶ πρώδῃ μέχρι τοῦδε προσελθεῖν ἐγένετο, δεῦρο τὴν ὑπόκρισιν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας ὅτε δίκαιον, ὅτε δυσεβὲς δεῦρο αὐτῷ δέδοκται τοιοῦτο τέλος. ὁ δὲ πρώδης ὡς τὸν ὑρκανὸν σκηπτοδὼν ἐποιήσατο αὐτοδίδων πρὸς καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρὸς τὸ αὐτῷ σφαλμάτων δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τῇ γνωμῇ αὐτῷ πρὸς αὐτώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὸ ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ καὶ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque inſtructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obſecuturum per omnia. Poſtquam autem etiam hanc epiſtolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in conſiſtorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipſius Herodis commentariis ſcripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, ſed quaſi regi inſidiatum, necatum eſſe. Scribunt enim ſic: In quodam conuiuio diſſimulata ſuſpicione quæſiuiſſe ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepiſſet. reſpondiſſe illum, accepiſſe quidem, ſed nihil præter officioſam ſalutationem continentes. Alterum ampliùs interrogaſſe, num quod etiam munus accepiſſet. eúmque reſpondiſſet, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxiſſe hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iuſſiſſe. Inſontem autem periſſe argumentum afferunt mitiſſimum ipſius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ ſignificationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipſe principatu potiretur: ſed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri adminiſtrauerit ſententia. Tunc verò iam octogeſimum annum exceſſerat, ſciebátque opes Herodis in tuto eſſe: Euphrate etiam traiecto, relictíſque qui trans eum amnem in ſummo honore habuerant, in patriam poſtliminio rediit, vt ſub illius poteſtate viueret, quo minus veriſimile eſt eum molitum facinus à ſua natura alieniſſimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani poſt variam fortunam qua tota vita circumactus eſt. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defúctæ cùm in regnum ſucceſſiſſet, elapſis tribus mẽſibus ab Ariſtobulo fratre pulſus eſt, ac deinde Põpeij ope reſtitutus. receptíſque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulſus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòſt domum reuerſus, quamuis multa ſibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum conſecutus eſt poſt tantam fortunæ varietatem: & quod omnium eſt maximè miſerabile, vt modò diximus, in extrema ſenectute indigno fine abſumptus eſt. Fuit enim æqui amantiſſimus & perpetua modeſtia, imperiúmque maxima ex parte per alios adminiſtrabat, amore otij, & imperitiæ ſibi conſcius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti ſunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occiſus eſt. Cæterùm Herodes Hyrcano ſublato ad Cæſarem properans, & nihil boni de ſe ſperans propter amicitiam Antonij, ſuſpectam habebat Alexandram, ne vſa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & inteſtinis ſe di-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata regni cura Phæroræ suo fratri,& matrem Cypron,& sororem,& totam denique cognationem in Masada deposuit: iussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commissa quæstori suo Iosepho & Sohemo Ituræo castelli custodia, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa his mulieribus regiis adhibitis.Verùm his quoque mandatum dederat, vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conseruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit,posito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admissúsq;ad colloquium tum maximè ostendit animi sui magnitudinē, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam,sed facti sui rationem reddens intrepidē. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum vt pænes illum esset rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibiipsi satisfecisse. professum enim amicum pro benè de se merito non opes solùm, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset, nec omnino in ordinem redigi,videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato,licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam consilium meum aspernatus est: atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore prosecutus sim. quòd si amoto personarum respectu, hoc tantùm in disquisitionem vocas,qualis sim amicus, & quam memor beneficiorum,licet tibi quoque hoc experiri.mutato enim nomine nihilomin⁹manebit amicitia,& laudē suā merebitur. His verbis cùm magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendæ causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam.

πάσης ζᾶ ἀφεὶ τ βασιλείαν πραγματα. παρεπέμψεν ϗ πάντα φερώρᾳ τ ἀδελφ, ϗ τ μητέρα κύπρον τ ἀδελφιδῆ, ϗ τ ἡλικιαν ἅπασαν ἐν μασάδοις κατεστήσατο, ὡς ἀκελδυσάμενος εἴη πρὸς αὐτ ἀκόσῳ δυσχερὲς, ἐχεδᾷ τ πραγμάτων, μεριάμμιλλον ϗ τ αὐτ γυναῖκα, δυνατὸν δ ἐκ ἰῶ ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τ ἀδελφιδῆ ϗ μητέρα τ ἐκείνε διαζῆν τ αὐτιδῆ ἔχθν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεστήσατο, ἰώσκοπον τ ταμίαν ϗ τ ἱππάρχον σόεμον, ἐπ' αὐτῳ καταλιπὼν, πιστοτάτους μ ἐξ ἀρχῆς ὑμομθμους αὐτῳ, τότε ϗ πρὸφάσῳ τιμῆς, φρυρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἰδ ϗ κἀκείνοις ἐντολὰς, μαθόντας τι πρὸς αὐτ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχρείσασθαι, τήν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτ σὺν τἀδελφῇ φερώρᾳ διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἡρώδης ἔσχεν ϗ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τ πόλιν, ἀφῃρητο μ τὸ διάδημα, τἄ δ' ἄλλα πρὸς αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφειτο. ὅτε ϗ ϵ κοινωνῆσαι λόγου ϗ τ σωτυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφλεγε τὸ μεγαλεῖον τ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥστ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπὶ τοιούτοις ξαπόμενος, ὥστε δέησιν τινὰ προτείνειν, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀπροσδοκήτοις ϗ τ λογισμὸν τ πεπραγμένων ἀνυποπτήτως. ἔλεγε δὲ τῷ καίσαρι, κ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ὑφ' ἑαυτ πρὸς αὐτώνιον, ϗ πάντα πραξαι ϗ τ δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ὑμήσεται τὰ πράγματα, στρατείας μ ϗ κοινωνήσας ϗ πρὸς ἀλλοτρίας τῇ ἀρχαίων, πέμψας ϗ κ χρήματα ϗ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' ἔτι μειζότερα τῶν ὑπαλλόντων αὐτῷ ὑμένος. τὸν δὲ ὁμολογούμενα μὴ ἔτι φίλον, ἀνεχέτην δ' ἐκείνου ὑπεναντίον, παντὶ μέρει ϗ ψυχῆς ϗ σώματος ϗ πρὸς ἀσφάλειαν συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωφρονέστερον καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τῷ ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλεῖν ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τ τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ κ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτωνίῳ, τῷ μίαν αἰτίαν τοῦ ϗ σώζεσθαι, ϗ μὴ τῷ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προδείκνυτα κλεοπάτραν ὑπανέλεσθαι. πρὸς αἰτημάτων γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, ϗ τὰς πρός σε συμβάσεις ῥᾴον διεισκεδᾶ τ ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκείνος ἐνοήθης, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως ϗ σοὶ προτίμησε τὴν ἀβουλίαν. πῶς οὖν εἰ μὴ τῇ πρὸς αὐτώνιον ὀργῇ κείνεις ϗ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, ἣν αὖ εἴη μοι τῷ πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδ' ἀπαξιώσω τ ἐμαυτ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας ἐν τῷ φανερῷ λέγειν. εἰ ϗ τὸ πρόσωπον ἀπελὼν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς διαφέροντας, ϗ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσαι σοι πεῖρα τ ἤδη γεγυμνωμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τῷ δὲ ὀνόματος ὑπαλλαγῆτε, οὐδὲν ἐλαττον αὐτὸ τ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, ϗ μειζόως ἐπεκτάσατο τ καίσαρα φιλότιμον ὄντα ϗ κ παρ' αὐτῷ ἐμφανῶν τὸ τ ψυχῆς ἐλεύθερον, λαμπρὸν, ὥς τε αὐτῷ τῶν τῷ ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσασιν ἤδη τ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας πραγματεύειν.

ϗ τότε

καὶ τό τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ, καὶ προ- A
τρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἦν
περὶ τὸν ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προσ-
θεὶς ὅτι καπίδιος γεγράφειεν δὲ, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ
πρὸς τοὺς μονάρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν ἡρώδην.
τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιούμενος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν
αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν,
δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος
αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπεπραγματεύσατο, παρέπεμ- B
ψεν ἐπ' αἰγύπτου καίσαρα δωρησάμενος ὑπὲρ δύνα-
μιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγα-
λοψυχίαν. ᾐτεῖτο δὲ καὶ τῶν ἀντωνίῳ συνήθων ἀλέξαν-
δρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ
ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανεῖσι
δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παρρησίᾳ,
καὶ τοῖς τἀναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέχων,
ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμέ-
νειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. εὐθὺς μετὰ οὖν περὶ τὴν C
ὑποδοχὴν ἐγεγόνει καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς αἴγυπτον
εἰσβαλεῖν μέλλοντος. κἀπειδὴ παρῆν, δέχεται μετὰ αὐ-
τὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέσχε δὲ καὶ
τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν, κἂν
τοῖς εὐνουστάτοις ἐξητάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάτ-
τοντος συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους
ἀνδράσιν ρ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλοῦτον ὑ-
πηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν ἀνυδρίαν διερχο- D
μένοις, τὴν τῶν ἐπειγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου,
μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑ-
στερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ταλάντοις ω' ἐδωρή-
σατο, καὶ παρέστησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασι-
λείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ
τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς
πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐπισυνίστη, καὶ πλεῖστον
ἠνέγκατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρ-
μόσας. ὃ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τῶν πρώ- E
των οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἔφαινε.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἡρώδης ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

ΤΟ'τε μέντοι γενόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ F
χαλεπῶς ἐχούσας τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαι γὰρ ὅπερ
ἦν ὕποπτον οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο κατατεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουράν,
μήθ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μήτ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν,
χαλεπῶς ἔφερον. ἥτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ
βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον G
αὐτῷ γενομένην ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ
τῷ μηδ' εἰ πάθοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιώ-
σεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δοθεί-
σας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη διὰ θεραπείας
εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόεμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ
πᾶν ἐπισταμένη. σόεμος δὲ καὶ μετὰ τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν ἡρώδης ἐντέταλτο παρείς. λόγοις δὲ καὶ δω-
ρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευουσῶν αὐτόν, ἡττᾶτο κατὰ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἁπάσας

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nó minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spé acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiá Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trãseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Cap. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitẽ: nec vnquã excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatẽ suam sitã in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremò effutiit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic exiitimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò inquisitimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperrè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium : eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucunditatem cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súique déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortassè iam tum seuius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiá eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι ἐκ αὐτῆς ὑπερέψειν ἐξουσίας· εἰ δ' ἢ ἧττον ἀπροφάσιστον τὸν ἐπ' αὐτῷ κίνδυνον, εἰ μηδεμιᾷ χαρίσαιτο τῶν γυναικῶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἰδίᾳ εἰκὸς ἦν ὑποτύπτεσθαι τῦ θείου τὰς ἀξιώματος, ἀλλὰ μὴ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλίδος ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γνησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν ἐκ ἧττον εἰς πάντα κατὰ νοῦν θήσεσθαι χαριστήριον πρόδηλος, μηδὲν ὅπι τῇ γυναικὶ δ' ὑπόπτως βουλομένῃ γε αὐτεπιτρεῖν. ἐπίστατο γὰρ τὸν περὶς τὴν μιριάμμιλον ἔρωτα, μείζονα λόγου τῆς βασιλεῖ. ταῦτα τὰ περισκεψάμενα ταῖς ἐντολαῖς ἐξαγγέλλει. μιριάμμη δ' χαλεπῶς μὲ ἤκουσε, εἰ μηδὲν πίστεως αὐτῇ τῆς ἐξ ἀρχῆς κινδύνων ἴσης. χαλεπῶς δ' ἔφερεν, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἴσων ἀξιοῦντος, δυσύποπτον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κείνουσα. κ τοῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπικρυπτομένη τὸ κατ' αὐτὴν πάθος. ὁ μὲν γὰρ ὅπι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπεπληγὼς, ὡρώτη μὲν εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων διηγγέλλετο. μόνῃ δ' ἐν πάντων δὴ τὸν ἔρωτα κ τὴν ἴσαν αὐτῷ σωφροσύνην ἀπεδέξατο. τῇ δ' ὕστερας διημερίας διηγουμένης χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὥστ' ὑπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δ' ἀνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀθυξίας κ τῆς περὶ σῶν ὑγιείας, περὶς μὲν τοὺς ἀπαντῶντας αὐτῇ, τοῖς δ' ἀπαντῶσιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς ἐκ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ κ καταφανῆ γινομένα τὸν πρόδηλον ὑπτιεφέρειν. ἠδημόνει μὲν δ' ὁρῶν τὸ πρόδηλον τῆς γυναικὸς περὶς αὐτὸν μῖσος ἐκ ὑποκρυπτόμενον. ἤχθετο δ' ἢ τῷ σώματι Ϲ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς Ϲ ταῖς ὀμελλαγαῖς, ἃ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὕστερος μὲν ἐν μέσῳ τῷ ζυγεῖν κ σέργειν ἀπολυφθείς, κ πολλάκις ἔτοιμος ἐν ἀμυδασθαι τῆς ἀσφαφείας αὐτὴν, ὀμῷ τὸ περικατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀδενέστερος εἰς τὸ μεζόσθαι τὴν ἀνθρωπον ἠίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτῷ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποπαιούσης εἰσπραττόμενος. σωιδοῦσα δ' αὐτὸν ὕστερος ἔχοντα περὶς τὴν μιριάμμιλον ἥτε ἀδελφὴ κ ἡ μητὴρ, κάλλιστον φήθησαν τὸν καιρὸν τῦ περὶς ἐκείνῃ μίσους εἰληφέναι. κ διελάλουν ἐ μικροῖς παρεξιόυσαν τὸν πρόδηλον ὀλιβολαῖς, μῖσος ὁμοῦ κ ζηλοτυπίαν ἐμποιοῦν λυπουμένας. ὁ δ' ὕστερος τῷ ἔνιστον ἀνδρὸς ἤκουε λόγον, ὕστε ὁρᾷν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πιστὸς ἐκ ἀπεδάρρει. χεῖρον μὲν δὴ περὶς αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, κ τὸ πάθος αὐτεξενήνεγκε, τῆς μὲν ἐκ ὑποκρυπτομένης τὴν ὀργὴν, τῦ δ' τὸν ἔρωτα περὶς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν διὰς ἐπεφέρθη τι τῆς αἰτίας ἔσον. πεῦ δ' κίσασας αὖ ἐλευθέρας κατεῖ τῷ πολέμῳ, Ϲ τὴν κόσμον αὐτοῦ κ κλεοπάτρας ἔχειν ἀγνοῦν, ἐπεῤῥώμενος εἰς τὸ κίσασι ἅπαντα, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιὼν δ' μιριάμμη ἐδέησαμένη τ' σώμου, πολλήν τε χάριν ὁμολόγησ, κ μεριδαρχίαν αὐτῇ ἔδωκε τ' βασιλέως ἠτήσατο. κακεῖνος μὲ τυγχάνῃ τ' τιμῆς. πρόδηλος δ' ἠδημόνησε τὸν ἀγῶνα, κίσασί τε μὴ πλείονος συντυγχάνῃ τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κ μείζων ἠξιώθη. τ' τε γὰρ κλεοπάτρας καθορυφορύντων ἐλαττῆ αὐτ' ἐδωρήσατο, κ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῇ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' κ τῇ βασιλείᾳ

λείᾳ γάζαις Ϛ ἵππου καὶ σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παραλίου γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, Ϛ στράτωνος πύργον. εὐτυχῶν δὲ καὶ ζώσης λαμπροτέρως ἐχρῆτο. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέκαμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δὲ ἐπανελθὼν ὅσον οὔπω τὰ πράγματα αὐτῷ ἐκ τῆς ἔξωθεν εὐημερίας πρὸς δυσμορίαν, ζοφοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐτύγχανε δόξης πρόσθεν. ἔρωτι γὰρ οὐδενὸς ἐλάττων τῆς ἰσοφαμμένων ἐπεπάρθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς μαριάμμης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὀμοῦ Ϛ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐξυφῶσα διὰ γλώσσης δόξαν τινὰ ἀθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἐνίοτε καταλογιζομένη τῇ γυναικί, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκείνου ἐξεφαυλόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως, ἀπαφανδὸν δὲ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχέρεια διεκδιάζει καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἐφ' ᾗ μὴ μᾶλλον ἀπαντᾶν, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ ἀβολὰς μείζονας. ἤτοι ἰσονομίαν ζητοῦμεν παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ ὧν ἡδὺ καίσαρος πρόσθεν ὑπεστρέφει. τέλεον μὲν τοι προσκαμνούμενον ἐκ πλείονος ἐξεῤῥάγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκλυομένης. καταπλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἀπαπαύσασθαι μεσημβρίας ὕπνου, κάλει τὸν μαριάμμην ἀπὸ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἡ δὲ, εἰσῆλθε μὲν, ὑ μὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα Ϛ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα Ϛ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτονότ. χαλεπῶς δ' ἐκείνης τὸ ὕδωρ ἐνωνοχότος, καὶ γηρονόζος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, δ' ταραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ συλλόμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸ οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πρέπει μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταδυάσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ταραχθεὶς καὶ πιωθεὶς τότε τοῦτ' ἐκ, λέγει ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸς δ' ἀγνοήσας παρακαλουμένου, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὴν ἐᾶν, ὑδένα δὲ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προσδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει ἀγαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπουδῆς εἰσάει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μαριάμμην παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δοθέν. πρὸς τοῦτο ἀγανακτήσαντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δοθέν, οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδείη, διὸ καὶ προσαγωγίλαγ, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ Ϛ τῷ βασιλεῖ δοκιμηθῆναι. τοιοῦτον ἀκούσας ὁ ἡρώδης λόγον, Ϛ πρότερον κακῶς ἀγανακτήσας, ἔτι μᾶλλον ἐρρίζωθη, τοῦτ' ἀνήκοον ὃς ἰωσῆ τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασανίζειν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου, γνώσεων ὡς χωρὶς ἐκείνης δυνατὸν ἰωσῆν ἔτι μεῖζον ἢ ἐλάττον τι πρᾶξαι. ὀργιζόμενος δὲ ἐν τοῖς ἀπάγχοις ὁ ἄνθρωπος, ὑδὲν μὴ ὧν ἔτοιμον ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι δ' γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γεγενῆσθαι, ἀγανακτοῦντας ἐπὶ τοῖς λόγοις ὡς οὐκ ἄξιον αὐτῇ φρόνημα. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ἔφη δοκεῖν πιστότατον ὄντα τ' ἄλλων κρεῖττον αὐτοῦ τε Ϛ τῆς βασιλείας καταφρονοῦντας ἐπιβουλὰς, εἰμὴ καὶ παρακινδυνῶ προσελήλυθε δ' πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. Ϛ τ' ἀποκτεῖναι ἐπιβουλεύσαντας συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπενεγκεῖν, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτοῦ, Ϛ τ'

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendoré acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiã Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occaſio: eæque ſuſpiciones paulatim creſcẽtes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernã, qui indicaret ſolicitam ſe à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit, ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõſilio, accuſationẽ

accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit, operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus sceleratissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniã vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

καταγελείαν ἐπιδεδασμένῳ ποιήματος, ὡσ᾽ ἧδ᾽ κ᾽ τὰς δηλητολὰς φίλτρων κ᾽ φαρμάκων. ἰδὼ δὲ ἀκριτὴς ἐν τῷ λόγῳ κ᾽ κρίσεως ὀργιλώτερος, κ᾽ τέλος ὕστερος ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δ᾽ τῆς γνώμης, ἐπεχώρησε μὲν τι κ᾽ τοιοῦτον, αὖτις τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ σφετέρας ὕστερος αἱμαρεῖν. καταθέσθαι δ᾽ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπουδάσθη δ᾽ τοῖς περὶ τὸν σαλώμην, δηλητηρίων ποιήσασθαι τὸν ἄνθρωπον. ὁ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παραχὰς τοῦ πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξασθαι συμβουλεύσας, μυριάμμη μὲν ὕστερος ἤγετο τ᾽ ὅπλ θανάτῳ. συνθεωρήσασα δ᾽ τ᾽ κρίσιν ἡ ἀλεξάνδρα, κ᾽ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ ὁ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐκ ἠρῴδου τύχοι, εὐαπτώτως πρὸς τὸ πρῶτον θρασὺς κ᾽ λίαν ἀνθρωπῶς μετεβάλλετο. ὑελομένη δ᾽ ἐμφανῶσαι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα κ᾽ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα καλὴν κ᾽ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γυνέσθαι, κ᾽ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ὑ γὰρ ἀμείψασθαι δίοντος τ᾽ πάντων αὐτῇ διεργάτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκεινομένη ἀκηκόης, κ᾽ τολμώσης ἐφάπτεσθαι κ᾽ τῆ τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς κ᾽ ὤδε᾽ τῆ ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἰὼ τῆς ἀνοσίου προαιρέσεως, μᾶλλον δ᾽ ἐνέφαινε παρ᾽ αὐτῆς τ᾽ ἀπολλυμένης. ὕστερ γὰρ λόγον δοῦσα τ᾽ ἀρχὴν, ὕστερ παραχθεῖσα πρὸς τ᾽ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ᾽ ὡς ὑπὸ φρονήματος τ᾽ ἀμύητον κ᾽ μᾶλλον ἄχθεσθ᾽ φανερῶς ἀκηκοέναι ἐνέφαινεν. αὕτη γε μὲν ἀξιομάχῳ τῷ καταστήματι, κ᾽ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἤπιεν, τὴν δυχέρειαν ὑδ᾽ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς θεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα. καὶ εἶπε μὲν ὕστερ ἀπέθανε, γυνὴ κ᾽ πρὸς ἐγκράτειαν κ᾽ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνωμένη. τὸ δ᾽ ὀλιγικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, κ᾽ πλεῖον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δ᾽ σώματος ἐ τοῦ πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φέσαι, τῶν κατ᾽ αὐτὴν ἀφῃρῆτο, ἥτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. θεραπευομένη γὰρ ὑπὸ τὸν ἔρωτα, κ᾽ δυχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ὑβρίζε δ᾽ αὐτὴν κ᾽ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπέπρωτο λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὸς αὐτῇ γενέσθαι τὴν τε μητέρα κ᾽ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὡ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυχερὲς ἀπειπεῖν. αἱμαρεθείσης δ᾽ τότε κ᾽ μᾶλλον ἐξεφάνη τὰ πρὸς τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ὕστερ ὡς κ᾽ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὑ γὰρ ἀπαθὴς ὑδ᾽ ὅλως ἀπ᾽ ἐκ συμπαθείας ἰὼ ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, κ᾽ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ἐκ ἀπεικάσθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι κ᾽ μᾶλλον ἐδόκει κ᾽ νέμεσιν πινὰ τῆς κατὰ τ᾽ μαριάμμη ἀπωλείας ὀφλεῖσθαι. κ᾽ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δ᾽ ὁ θρῆνος ἀκήκοεν. ἐπεκόδ᾽ δ᾽ πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους κ᾽ συνουσίας αὖτις προσαγματευόμενος, κ᾽ τούτων ὑδὲν ἤρκει. τῶν ἐν διοικήσεις τῆς κ᾽ τ᾽ βασιλείαν παρητεῖτο. κ᾽ τοσοῦτον ἤττητο τῷ πάθους, ὡς τ᾽ αὐτὸν ἤδη κ᾽ καλεῖν τ᾽ μαριάμμη προσάξαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι ὁ δυναμένῃ ὑπακούειν. ὕστερ δ᾽ ἔχοντος, δηλήσεται λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἡ κὴ τὴν ὄχλων κὴ τῶν φίλων τοὺς πλείους κὴ ἐντιμωτάτους διέφθειρε, κὴ παρέσχεν ἅπασιν ὑποψίαν κὴ μέλλειν τοῦτο θεὸν συνεχθαίνειν, ὅτι τὴ μυριάμνη. χείσιν οὐδὲν διέφθει κὴ τοῦτ' αὐτὸν τὸ βασιλέα, κὴ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθοῦσι, κὴ προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημογῶν, ὀλίγας πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, κὴ προεπόπλει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰσχυρὰ κὴ πρῶτον ἰσχίου, κὴ τὰ ὀλιγανοίας παραλλαγή. τὸ τε θερμαδυμάτων οὐδὲν ὅτι ⸌ πρὸς ὠφέλειαν ἐχώρουν, ἀλλ' ἐναντιώμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦλθ. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, οὐδὲν ὑπεκύπτης τὰ νόσου, τὰ δὲ κὴ τῶ βασιλέως ἐκ ἐχόντος ἄλλως, ἢ κὴ τὸ βιαζόμενον τὰ ἀῤῥωσίας διαπάδαν, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθεὶς παρέχειν ἠξίου, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀπαιτήσαντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμάρειᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. διατρίβουσα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπουδάκει τὴν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ. κὴ δοῦπον οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ παῦ ἔθνος ἐφήκασι. τὰς μὲν δὴ θυσίας ἐκ ἀπὸ τούτων οἷόντε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ὑδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, τὸ ζῆν ἕτοιμότερον ἂν ὠδάχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν ὅτι τούτων τὴν φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα προσέωγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτὴ κὴ τοῖς ἐξ ἡρώδου ὠδαδοιῶαι, παιδίοις, μὴ κὴ φθῆς ἐκείνα μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τὴν πραγμάτων. ῥᾳθύντι μὲν γὰρ, ὑδὲ ἀσφαλέστερον τὴν οἰκείων διατηρήσει. τοῦτοις τοὺς λόγοις αὐτῆς ἐκ ὀκνηρῶς ἦν ἔσχαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρώδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνέψιος τοῦ βασιλέως ἀχίαβος ἦν. δὴθεν οὖν ἐξηγεῖλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ὑδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις κὴ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ κὴ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, κὴ πάσας τοῖς ἀπίαις ἑτοιμότερος εἰς πιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ κὴ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ ἀπίας τοιάσδε. κοσόβαρος ἦν γένει μὲν ἰδουμαῖος, ἀξιώμασι δὲ τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, κὴ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ κοζέ. θεὸν δὲ τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἤθη κὴ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρώδης τὴν βασιλείαν ὠδάλαβον, ἀρχοντα τῶν ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰώσηπον αἰδελῶν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος δὲ τοῦτον τυχὸν ἀσμένως κὴ ὠδὲ δόξαν, ἦρθη μᾶλλον ἀπὸ τῆς δυτυχίας, κὴ κῆ μικρὸν ἐξέβαινεν ἀφ' αὑτοῦ καλὸν ἡγούμενος, ἀρχοντος ἡρώδου τὸ πρὸς ἔλαττον ποιεῖν, ἅτε τοῖς ἰουδαίοις ἐθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις ἔτι. κὴ διαπέμπει πρὸς κλεοπάτραν, τὴν ἰδουμαίαν φάρμος ἀεὶ τὴν ἐκείνης πρόγονον γεγονῶαι, ⸌ διὰ τοῦτ' ἔτι δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος ἔτι

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor cruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram iuuerant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur A non quod Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & B Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi interessissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri per- C missu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens ait se præstitisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius ani- D mum perculit. Quod enim à Babæ liberos attinet, decreuerat eo saliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes E autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Coltobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, F negans se quicquam scire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & G quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν διάνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔσεσθε δὴ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶλλον ἢ ἐμοὶ τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὼς παρεθεὶς τῶν πλείστων ἡρῴδης, ἐπιχειρητὴν εἶναι νομίζων καθ' αὑτὸν ἀρχὴν τοῦ τῶν Ἰδουμαίων ἔθνους, καὶ μείζονα παρασκευήν. διαπίστευε γὰρ τὴν ἐλπίσιν, ἀπὸ γένους ἀφορμὰς ἔχων καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις ἀφορμαῖς ἐκέρδαινε, μὴ μικρὰν ἐπινοῶν. κλεοπάτρα μὲν ἐν αὐτωνίᾳ διατεθεῖσα περὶ τὰ χάρας ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγουσι γὰρ τοῦς ἡρῴδην οἱ λόγοι, καὶ κεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τὸν κοσόβαρον, ὅμως τὴν ἀδελφῆς αὐτοῦ διαθέσεις καὶ τὸ μητρὸς, ἀφεῖναι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, ὡς αὐτοπρόσωπον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τὴν ὀπιχάρισιν. τότε χρόνῳ γὰρ διαλυθέντος, ἐπεὶ συνέβη τὴν σαλώμην σασιάσαι πρὸς κοσόβαρον, πέμπει μὲν δίθυς αὐτοῦ γραμμάτιον ἀπολυομένην τὸν γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τῷ πρώτῳ ἀνδρὸς ἀφιέντος. ὁ μὲν οὖν σαλώμη τὸν ἐν γήμει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τοῦ τε συμβίωσιν πρόφασιν ἐπήγετο, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδην ἐλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον διανοίας δόλου τινὸς ἕνεκα, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτιπάτρου καὶ λυσιμαχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τῷ λόγῳ, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι ἀμαχόζοιντο παρ' αὐτοῦ χρόνον ἐνιαυτοὺς ἤδη δώδεκα. τοῦτο δ' εἶχεν ἔτος. καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τοῦ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὀλίγου τοῦ συναδόξῳ τῷ λόγῳ. τὰ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐπαύδασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς ἡγούμενος τῇ διαθέσει. τότε δ' ἀφ' οὗ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τὰ μνήματα ἐξεληλύθεσαν. ἡ δ' ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων λῦ. ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δὲ χρείας καὶ κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις πρόσεστιν, πλείους ἦσαν οἱ τὰ ἡρῴδου βουλόμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλέποντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐν ἀξιώματος οἱ τοῦ βάβα παῖδες, καὶ συναδόμενοι τῇ πλήθει δυνατοὶ, πρὸς διατελοῦν ἀντιγόνῳ. τόν τε ἡρῴδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τοῦ ἐν γήμει ἀρχὴν προὔτρεπον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. ὁ δὲ πίλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατουμένου τῇ στρατιᾷ ἡρῴδου, κοσοβάρης ἀποδειχθεὶς τὰς διαβολὰς ἀναφέαττην καὶ φεύγειν τοῦ πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτῃ ἐξ αὐτῆς τοῖς ὑπάρχουσι τῇ πολιτικῇ ἡ τἀναντία τῇ βασιλεῖ πολιτευομένοις, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοῖς ἐκ βάβα τῇ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτοῦ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὰ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν ἡρῴδην, διελήλυθε γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὲν ὑδὲν εἰδέναι τῇ κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τὰ ὑπονοίας. αὖθις γὰρ μεμύντος καὶ κηρύγματα τοῦ βασιλέως ἐκτιθέντος, καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπισχνουμένου, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τοῦ τὸ πρῶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φονεῦσαι τοὺς ἄνδρας ἀνυποτίμητον αὐτῷ περιέμενεν, καὶ μόνον ἐκ τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς προσεῖχετο. πρὸ τούτων ἐξαγαγόντων αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς. ἐξεῦρεν ἐμιμήσαντο, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκαταπαθόντας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἰ μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς ὑρκανῆς συγγενείας, ἀλλὰ τῆς βασιλείαν αὐτῷ ἐξόν αὐτοῦ, μηδὲ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν. Ἰσαδαν τοῖς A
Ἑλληνομιμήτοις. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἦν μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πα-
τρῴων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ὀπτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὰ
πάλαι κατάσασιν, ἀπαρεγχείρητον ἔσασα, ἐξ ὧν ἐμι-
κρὸν καὶ πρὸς τὸ αὐθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων
ὅσα πρότερον ὑπὸ τῶν δυσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον
μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεσήσατο
καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖ-
θις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θέαμά τε B
ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τ' ἦν κτῆμα τοῖς ἰουδαίοις ἔθος ἀλλό-
φια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῷ, ἢ θεαμάτων τοιούτων ὑπόδειξις,
οὐ νομίζεται). ἢ μὴν παιήσειν σημεῖον ὑπεφαινε-
σάτην τ' ἀ πενταετηρίδος σωτεύλει, καταγγέλας τε
τοῖς πέρξ, ἢ συγκαλῶν ὅπερ τ' παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθ-
ληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς
ἐπαλεῖτο κατ' ἐλπίδα τ' προκειμένων, καὶ τ' νίκης ἀξι-
ξίαν. συμπλέγησάν τε οἱ χορηγούσατοι τ' ἐν τοῖς ὀπτη- C
δεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκή-
σεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμε-
λικοῖς καλουμένοις, προὐτίθη μέγιστα νικητήρια, καὶ
διεπαιδάσο πάντας τοῖς ὀπασπουδαστοτάτοις ἐλθεῖν ὅπως τ'
ἄμιλλαν. πρόθυμα ἦ καὶ τοσαῦτα πρὸς καὶ σωφρονεῖσι καὶ
κέλπαιν ἀ μικρὸς δωρεαί. καὶ πάνθ' ὅσα κτῆμα πολυτέλειαν
ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπαιδάσο, φιλοτιμίᾳ
τῇ ὀρθοτάτῳ αὐτῷ ἡγεμόνι τ' ὑπόδειξιν, ὀρθομμήσατο. D
τὸ γὰ μὲν θέατρον ὑπερφανῆ κύκλῳ περιέχον κρήνας,
καὶ ζόπαμα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνας ἐκτή-
σατο, χρυσῷ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ πο-
τοποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἀδὲν ἕτερος, ἢτ' ἐσθῆτος
τίμιον, ἢτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσ-
μασι σωεπεδείκνυτο. ὧν δὴ καὶ θηρίων ἐγένε-
το, λεόντων τε πλείσων αὐτῷ σωναχθέντων ἢ τ' ἄλλων
ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ἀφθαλλόσας ἔχει ἢ τ' φύσιν ὀξὺ
ἀπαμύτερα. τούτων αὐτῷ τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ E
καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῷ κατηγωσμένων ἀνθρώπων
ὑπεπαιδεύοντο. τοῖς μὲ ξένοις ἐκπλῆξις ὁμοῦ τ' δεινότης
καὶ ψυχαγωγία τῶν θείων κινδύνων, τοῖς δ' ὀπι-
χωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν ἡμωμένων παρ' αὐτοῖς
ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲ γὰρ ἐκ προδήλου κατεφαίνετο, θηρίοις
ἀνθρώπους ὑπορρίπτειν, ὀπὶ τέρψι τ' ἀνθρώπων θέας.
ἀσεβὲς ἦ ξενικοῖς ὀπτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς
θεσμούς. πάντων ἦ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζόπαμα, δο- F
καοῦντις καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ὅπλοις περιλημμέ-
νας, ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ἢ μα-
ρίως ἐδυσχέραινον. ἐλάνθανεν ἦ ὑδὲ τ' πρόσθεν ἐνταρά-
τόμενοι, καὶ βίᾳ μὲ ἐπάγειν ἄκοντες φέρε. καθωμίλει δ'
αὐτοὺς καὶ παρηγόρει, τ' δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος.
ἢ μὲν ἔπεθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον
πλημμελεῖν, ὠμοθυμηθὲν ἐξελόσαν, εἰ μὴ πάντα δο-
κεῖεν οἷς ἀ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,
τὰ τρόπαια λέγοντας. ἢ γὰ ἐξ πάτριον αὐτοῖς. πρό- G
θης ἦ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥαδίως ἐκ μεταπε-
σόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῷ τοὺς
ὀπιφανεσάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ
ζόπαμα, τίνα ποτ' δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῶν δ' ἐκ-
βοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, δεπτὸν ἀφαιρεθῆναι τ' ἀρχαῖον νόσον, ὀπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ
τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑπὸ ἐκπλήξεως, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς δάκρυσιν ἐδωκεν, τῷ καὶ πρότερον αὐ-
τοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τιθεμένους τὰς καταπλαγὰς τῶν ἀγαλμάτων. τοῦτον ἦ τὸν ζόπον αὐτὸ Ἑλληνομιμήτων

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore per magna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullius eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique atheletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed mulci etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum totius erat ornatum Cæſaris, & trophæis deiectarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteríſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cœpta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominati, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audiebat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad persecutanda & indicanda talia dispoſuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus fruſtatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, καὶ τῷ ὁρμῷ λῷ ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀλαχίστου, οἱ πλείους μὲ ἔχον ὡς μεταβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπάνειν ἔτι τινὲς δι' αὐτῆ, ἐπέμφον τῇ δυσχερείᾳ τ ἐκ ἐξ ἔθους δεπιτηδευμάτων, καὶ τὸ καταλύεδαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγέμφοι ἀρχὴ κακῶν. ὅσοι ἢ φάνησαν δεσκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαῖ-τεμφῆς αὐτοῖς τ πολιτείας, θεωρᾶν ἡρώδην θεὸς ἕαν ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲ βασιλέα, τῇ δι' ἔργῳ πολέμιον φανόμφον τ παντὸς ἔθνους. ἐκ ἢ τέτε σωωμοσάμφοι πάντα κίνδυνον ὑπο-δύεδαι δίκα τ πολιτῆ ἀνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. λῷ δι' αὐτοῖς δι' ἀναξιοπάδειαν ὧν ἤκου-σαν καὶ τ διεφθορότων τὰς ὀφθαλμοὺς συνωμοσμέ-νος, ἐχ ὡς συνεργῆσαί τι καὶ λίαν εἰς τ ἐπιχείρησιν ἱ-κανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ κατατεθεὶς αὐτὸν παθεῖν ἔτι κἀκείνοις συμβαίνῃ δυχερές. ὡς τε μὴ μεῖζον τ ὁρμὴν τοῖς ἐπιχείρῆσι δι' αὐτὸν γλυκὺ. ταῦτα γνόντες ἀπὸ συν-δήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρεσαν. ἐλπίσαντες μὲ καὶ αὐτὸν ἡρώδην ἀσφαλῶς θεᾶσαι ἐσόμενον δι' ἀφανοῦς, πολλοὺς δι' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν σκεῖνε, τῇ θεᾷ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμφον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ ἀπέ-σκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν σκεῖνον ἀμαλεῖν. σκεῖνοι μὲ θεωρήσαν-τες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν θεσπεσίας. εἰς ἢ τ ἐφ' ἡ-ρώδ᾽ πολυθεαλμονεῖν καὶ δαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τε-ταγμένων ἐξαυτῆς ὅλων τ ἀπάνθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῇ βασιλεῖ κατεμείνυσεν. ὁ δι' ἐκ ἀνοίκειον ᾠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνήδει θεᾷ τῇ πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς θεηχαῖς τὰς ὑπὶ τοῖς καθήκασα γενομφίας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τ αἰτίας ἐκάλει. θεσπιπλόντων δι' αὐτοῖς τῇ ὑπηρετῇ αὐτόφωρα λαμβα-νόμφοι, τὸ μὲν ὡς ἂν αὖ ἀφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπε-κόσμησαν ἢ τινὶ αἰαγκαίᾳ καλασεφλῶ τὸ τέλος, τῇ μηδὲν ὑφιέναι τῆ φεονήματος. ἐκ ἢδ᾽ ἑτεθαπέντες ὑδι' ἀρνησάμφοι τινὶ θεᾶξιν, αὐτὸ δείξαι ἤδη κεκτυόμφοι τὰ ξίφη. διωμολογήσαντες ἢ καλῶς καὶ σὺν δυσεβείᾳ τινὶ σωωμοσίαν αὐτοῖς γε-νέδαι, κέρδος μὲν ὑδενὸς, ὑδι' οἰκείων ἕνεκεν πα-θῶν, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ τῆ κοινῶν ἐθῶν, ὃ ἓ πᾶσι φυ-λάττειν καὶ δνήσκειν θεὸ αὐτῆ ἄξιον. τοιαῦτα μὲ σκεῖ-νοι, τῇ θεαιρέσει τῆς δημβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμε-νοι, πεῖσαι τῶν αὐτοῖς τῆ βασιλικῶν ἤγον τε, καὶ πᾶσαν αἰτίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' ὀ πο-λὺ ἢ καὶ τὸν ταῦτα μεμυσάντα κατὰ μῖσος ἁρπασά-μφοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ ἓ μελισὶ διελόντες, θεοῦδησαν κυσίν. ἐνεχάτο ἢ πολλοῖς τῇ πολιτῇ τὰ γενόμφα, καὶ κατεμείνυσεν ὑδείς, ἕως ἡ-ρώδ᾽ πικρότερον ἓ φιλόνεικον ποιεμφύτε τινὶ ἔρδναν, ἐκβασανιδεῖσαι γυναῖκες τινες ὡμολόγησαν ἃ θεα-χθέντα εἰδον. καὶ τ μὴ ἐνεργησάντων, ἐγίνετο τιμωρία πασινὶ τ θεσπέτειαν αὐτῆ ἐπεξιόντος. ἡ δ᾽ ὄπμος τῇ πλήθους ἓ τὸ τ ὑπὲρ τῆ νόμων πίστεως ἀκατάπλικτον, ὐ ῥᾴδιον ἐποίει τ ἡρώδ᾽ν, εἰ μὴ μεῖζονος ἀ-σφαλείας κρατῶν. καὶ δίγνω παντοδεν θεειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζόντων, φανερᾷ γλυκὺ τινὶ δυσεσιν. ἐξωχυρωμφῆς οὖν αὐτῆ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ δημτατο, τῇ ἢ ἱε-ρῷ τῇ θεᾷ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλόμφον ἀντωνίαν τὸ κατασκδασθὲν ὑπ' αὐτῆ, τρίτον παντὶ τῇ λαῆ τινὶ σαμάρειαν ἐπόνομεν ὀπτιτίχισμα, καλέσας μὲν αὐτινὶ σεβαστινὶ, οἰόμφος ἢ κ᾽ ἡ χώρας ὑ-δὲν ἔλατον ἰχυροποιεῖν τ τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δῆγμον δι' ὅλα κ᾽ κοινὸν

κοινὸν δπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει χρησόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φερόμενον ἐνφκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, καισάρειαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ μετονομασθέν. ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ἱππήλατον ἱππέων φρουρίον αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὅπου τε τὴν γαλιλαίαν γαβάλα καλούμενον. ἐν τῇ περαίᾳ τελώνιον ἐφρύρησεν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀεὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ δορυφορικῶν φυλακῆς τὸ παρ' ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὴν ἀπ' ὀξυσίας, εἰς τὰς παρασκευὰς μεταπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγινομένου συνεχῶς ἐλέγοντο, λανθάνειν ἢ μηδ' εἰ παραυτίκα, ἐφεστηκότων ἀεί τινων πλησίον οἳ καὶ γνώσεσθαι καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δ' ἐπὶ σαμαρείταις ὡρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοῖς πολέμοις, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζων ὑπεσπάσατο, ὑπό τε φιλοτιμίας τοῦ νέον ἐγείρειν, καὶ δι' ἃ τὸ μεστεῦσαν ἐν ταῖς ὑποσήμοις ὕσαι, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὑπεπιδύετο. τιμῶ τε μεγαλοπρεπείαν ὑπάλλαττε, σεβασμιῶ καλῶν, καὶ τὴν χώρας ἀρίστην ὕσαν τῷ πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπιδοὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ συνιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν περιέβαλε, τότε τὸ χωρίον περισσεύσαντος εἰς ἐρυμνότητα καταπλαζόμενος, καὶ μέγεθος ἐφ' ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν κύκλος ὁ καὶ μέσῃ, ῥιῶν ἡμισταδίων τέμνος αὐτὴν, παντοίως κεκοσμημένον, ἐν ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτων ἠγείρεν, ὅντε τοῖς κατὰ μέρος δι' ἅπαντα σπεύδει κοσμῶν τὴν πάλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρέαρ αὐτῷ πρεσβύμενος ὑπὸ τῇ μείζονι. τὸ δ' ἀφανὲς, ὡς αἱ ἐν τῷ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum, sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

CAP. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

ΚΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ιη' ὄντα τῆς ἡρώδου βασιλείας, πάθη μέγιστα ἡ χώρα ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μνησικάκου, ἢ καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διαφόρους ἐγένοντο. καὶ δι' ὃ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηθ' ὅσους καθ' αὑτὴν εἰώθει ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα δὲ καὶ λοιμὸς ἐνδημίαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττόμενος, νόσοι τε συμφόρων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐπέκειτο διαφόρως αὐτοφορυζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἀπορείας θεραπείας τε καὶ τροφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένῳ ἰσχυρῶς τὸ λοιμῶδες νόσου, ἅτε φθορὰ τῶν ἔτους ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας ἀθυμίας, ἐπεὶ περισαρκεῖν τῆς ἀπορίας ἐξ ἀπιμελείας ἀλλοφθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι περίεργον ἀπεκρύπτοντο δεδαπανημένων, ἀδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ἀπτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ ἀδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶ μὲ ἐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι ἢ τῷ περιόντων τὰ ἀναγκαῖα, μηδ' ἕτερον αἰεῖσης τῆς γῆς τὰ ἀναγκαῖα, πολλὰ δι' ἀπορίας ἐπανευρίσκ. τὰς ἀπορίας ἀπ' ἐλάττους εἶ συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασι-

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant.

XI.

dum fraudatur agrorum reditibus, absumptæ in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obtutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes adueeto fruméto, & approbata populo sua diligentia, nó solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos părare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperetrent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nó pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, repertæ sint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

λεῖ, τῷ τε φόρων οὓς ἐλάμβανεν ὑπὸ τῆς ἀφορμίας, καὶ τὰ χρήματα διεσπανικότα πρὸς φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πόλεις ἐπεσπούδαζεν, ὥ τε ὠδὶν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσπατειληφότος τῦ καιροῦ, καὶ μὴ πρὸς οἷς αὐτὸν ἐν τῷ ἀρχομένῳ. τὸ γὰρ ἀεὶ προσῆκον, ἐλλαῖπον ἀεὶ τῷ ἐπιτρέποντος. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καμνοῦ, χαλεπὸν δ' ὢν, ὅτε τῷ πλησίον ἐχόντων ὑποδιδοὺς αἰτία, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ὑπάρχων εἰ μὴ δυνατὸν ὀλίγον δὴ πολλοῖς διαπορθμῶναι, καλῶς μόνον νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὅπλα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς συνέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσέου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς δημελείας, μήτ' εἴτι τέχνη τίμιον ἦν, τούτου φεισάμενος. ἐπέμπετο δ' ἐπ' ἀργύριον τὰ χρήματα, πρεσβυτέρου τινὸς ἀρχιλῃ ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ἔδει δὲ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδιά τε φίλος ὢν ἡρῴδῃ, καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὸν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ παῦ ἡμέρᾳ ταύτης τῆς βοηθείας. ὁ δὲ ἡρῴδης τούτων ἀφορμῶν, ἐν εὐφορίᾳ τὴν δημέλειαν τὴν αὐτῦ προσιδεῖς, ἐ μόνον αὐτομάτως τὰς γνώμας πρὸς αὐτὸν χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν δόξαν εἶχεν τῆς δυνοίας, καὶ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσους οἷόν τε καὶ δι' αὐτῷ τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν, ἔνειμε τὸ σῖτον τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατὰ γῆρας ἢ πνὰ πρόσοδον ἄλλην ἀδύνειαν ἐχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς διαπαρέχειν τὰ σῖτα, προνοήσει κατασήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ἔχας. δημέλειαν δ' καὶ τῦ μὴ διαχειμάσαι μὴ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποήσατο, συγκατειληφύας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ὑποείας, ἐφαρμόζων καὶ παντάπασιν ἐξαπαλωθέντων τῷ βυσσημάτων, ὡς ὅτε ἐείων εἶ χρῆσιν, ὅτε τῷ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, αὐέρμαστα τοῖς ἐν συείᾳ διδοὺς. καὶ τοῦτ' ἄπαντα ἐχ ἧττον αὐτῷ, δίδυς τε χυθείσης εἰς δύφοείαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς ἡμέρᾳ. τὸ δ' σύμπαν ἀμητῦ περὶ τὴν γλῶ δημφανέντος, ὡ ἔλαττον ἢ ἑ μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπορδῆς ἀναλαβών, ἐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὅ γὰρ ἔθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχών, ἀπωλείφθη μὴ βοήθειαν δύρεδαι κῦ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ κ δῆμοι καὶ πόλεις, κ τῷ ἰδιωτῷ ὅσοις ὑποεία διὰ τὸ πλεόνων προϊσταθῆς συμπεσεῖν, ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ἡμέρᾳ λογιζομένῳ, τοῖς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δ' κόρος δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δ' αὐτὸς τὴν δημέλειαν καὶ τὴν τῆς χάριτος δόκησιν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαν σύμβη, & ἡγεμονεύσαν τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲ πάλαι μίσει κεκινδύνευτα διὰ τὸ ἀπροσκέπτως ἔνια τῷ ἐθῶν κ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους,

ἀτυχε-

ἀντικατάλλαγμα ἡ φάνειαν, τὴ ἐν τῇ βουλείᾳ τῶν δεA
νοτάτων φιλοτιμίαν, εὔκλεια ἡ κὴ ὠφελὰ τὸ ἔξωθεν λεὼ
κὴ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβεῶαι μᾶ αὐτῷ μείζω λόγου,
κακώσαντα ἡ τὴ βασιλείαν, ἐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀποδείας μεγαλόψυχον ὠφελὰ
δόξαν ὑπεδεικνύμενος, ἀπιμετέσποτε τοῖς ὄχλοις, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῆ πάλαι γνω-
τιμένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπομέλεια πα- B
έσποτε. πρὸς ἡ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε κρίσαει φ' ὑπλείχοις τῆ σωματοφυλάκων.
οἷς γάλλος ἄλλος πρὸς τῶ ἱρυθρᾶν θάλασσαν ἤγω,
εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γνομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ
τῆ πραγμάτων πρὸς ὑπόδοσιν διϑυνομένων βασι-
λειον ἐξωκοδόμει πρὸς τ' ἄνω πόλιν, ὑφ' μεγέθες οἴ-
κοις ἐμίρων κὴ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεσάτῳ
χρυσῶ Ϲ λίθων κὴ κατακλυμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῆ
κλισίας μᾶ ἔχειν παμπόλλοις ἄνδρας ὑποδέχεσθαι,
κὴ μέτρα ἡ κὴ τὰς πρεσπειρείας, ὁ μᾶ γὰρ κρίσαρος, C
ὁ ἡ ἀνρίπτρα ὑπέκλιτο. πρεσελάμβανε ἡ Ϲ γάμον
αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπιθυμίας, μηδένα τ' κὴ τ'
οἰκείαν ἡδονὴν ζῶν, ὑπολογισμὸν ποιέμενος. ἀρχὴ δ'
αὐτῷ τῆ γάμων ἐκλύετο δι' ἀδε. σίμων λεὼ ἱεροσολυμί-
της, μός βοηθῶ τινός, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ίμοις. εἶχε ἡ θυγατέρα καλλίστην τ' τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὐ λόγω πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς αὐ-
τῆς, τὸ μᾶ πρῶτον ὑπὸ τ' ἀκοῆς κακινῆσαι τ' ἡρώδην D
συνέβαινεν. ὡς ἡ κὴ θεασάμενον ἡ τ' παιδὸς ἐξέπλη-
τεν ὥρα, τὸ μᾶ ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ἐξετελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ λεὼ, εἰς βίαν κὴ τυραν-
νίδα ἐκβληθήσεσθαι. βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τ' κόρλω
λαβεῖν. Ϲ τῶ σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρᾳ μᾶ ἡ πρὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ἡ ἡ καταφρονεῖσθαι, τὸν ὑπηκέστερον
τρόπον μετῆει τ' ὑπηθυμίαν, αὔξων αὐτοὺς Ϲ τιμιωτέ-
ροις ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱππεῖ τ' τῶ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τ' ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἡ καθίστησιν ὑπὸ τ' E
τιμῆς, κὴ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν σωάπτει. τελεσθέντος ἡ
αὐτῷ τῶ γάμου, πρεσπατεσκεύασατο φρούριον ὑπὲρ τῆ
τόπων ἐν οἷς ἐτέκα ἰουδαίας, ὅτε τ' ἀρχὴν ἐκπεσόντος
αὐτίγονος ὑπὸ τ' πραγμάτων λεὼ. τῦτο ἡ τὸ φρούριον
ἀπέχῃ μᾶ ἱεροσολύμων πρὸς ξ σταδίοις, φύσῃ ἡ ὀχυρὸν,
κὴ πρὸς κατασκευὴν ὑπιτηδότατον. ἐστι γὰρ ἐγγὺς ὑπε-
εικὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αἰτῶν χρεσποίητον, ὡς ἐφ' μα-
σοειδῆ τ' περιφερῆν. διείληπται ἡ κυκλωτερέσι πύρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεσῶς βαθμίσιν ἐξωκοδο-
μημένῃ εἰς σ'. ἐντὸς δ' αὐτῆ καταγωγαὶ βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιη-
μέναι. πρὸς ἡ τῷ βάσιν τὸ λόφου, ὁλοτερβαὶ κατα-
σκευῆς ἀξιοθεάτου, ἄλλα τε ἄλλα Ϲ τῆς εἰσαγωγῆς
τῆ ὑδάτων, ἃ γὰρ ὄρους ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακροῦ
ἡ κὴ ὁλὰ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ὑπέδαφα πρεσκατεσκεύασται, πόλεως ἁπλᾶς ἐ-
πλάσαι, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ἡ αὐτῷ πρεσκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπίκει, τὰς μᾶ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ταραχὰς G
ἁπλᾶ ὁποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπη-
κόους ὠφασκευασάμενος, φόβῳ μᾶ ὧν ἀπαράπτως
εἰς τὰς τιμωρίας, τὸν ὑπιμέλειαν ἡ μεγαλόψυχος ἐν τοῖς πρεπεσίας δείκνυτο. πρεβάλλετο ἡ τ' ἀ-
σφάλειαν, ὥσπερ ὑπτείχισμα αὐτῷ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τῦτο ποιέμενος. πόλεσι μᾶ γὰρ ὡμίλει δικαίως

benter obliuiscerentur, bene cõpensatum putantes eius liberalitate, qua vti sunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque sæpe forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, A- XII.
grippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter accliuis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: estque distinctus teretibus turribus: ascensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis necessitatibus: cõmuniebátq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus se cõmẽ

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & ex ornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

A ἡ φιλανθρώπως, ἡ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δωρείαις, ὧν ἐκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν ἡ τὸ μεγαλόψυχον φύσει θεὸς τὴ βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὡς αὐτὸ πάντα ἀφ' ἁπάντων αὐξειν θεὸς τὸ πλέον ἀεὶ θεοχωρεμένων. ὅθεν ἡ τὰς εἰς τὴν φιλοτιμίας ἡ τὴ θεραπείας, ἵν' ἐθεράπευε ποιήσαιτο Ῥωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τὰ πάτρια ἰουδαΐζετο, ἡ πολλὰ τὰ νομίμων ἀλλαχοῦ τίθη, πόλεις τε κτίζων ὅσαι φιλοτιμίας ἐν ναοὺς ἐγείρων, ἃ ἐν τῇ χώρᾳ ἰουδαίων. ἐδὲ γὰρ ἂν ἰσχυον τῇ τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ἡ τύποις μεμορφωμένους τιμᾶν θεὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθος. τὸ δ' ἔξω χώρας ἡ τὰς πόλεις ἵστας κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲ ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἡ θεσπισμάτων ταῦτα ποιεῖν. κρίσαιεν ἂν ἡ Ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμῆς ἐσχακέναι χαριζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτὰ σχαζόμενος, ἡ ἡ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τὰ ἀρχῆς τοῖς αὐθις ἀπολείπειν. ὅθεν ἐ θεὸς τὰς ὕβρεις ἀπεσκεύασε τὴν πόλεων ἐκείνητο, ἡ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

B

C

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulchrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν ἡ θεὸς τὴ θαλάττη χωρίον ἁρμοδιώτατον ἐξαδε πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε ἀγγραφῆ μεγαλοφρεσύνως ἐπεβάλλετο, ἡ τοὺς οἰκοδομήμασιν αὐτὰς ἅπασαν ὑ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, ἡ ἀγαλμάτων βασιλείοις τε πολυτελεσάτοις, ἡ διαίταις πολιτικῆς. τὸ ἡ μέγιστον ἐ πλείστων ἐργασίαν ἐδαφος, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲ ἡ τὴ πέραιᾶ, καταγωγὰς ἐν ἔνδον ἐχούσῃ ἡ δευτέρας ὑφόρμους, τῇ ἡ δομήσει θεώμενον ὅτι μηδὲν ἐκ τοῦ τόπου τῶν ὑπαρχόντων τὴ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτους ἐ πολλῆς ἐξετελειώθη τὴ δαπάνας. κεῖται μὲ γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κὴ τὸ εἰς ἀγκῶνα ἐδάφους, ἰόπης μεταξὺ ἡ δωρῶν. πολυσμάτα ταῦτ' ὄξι ἐδάφεια, δύσορμα ἀφ' ὧν ἡ κὴ λίβα θεοβολὰς, ἀφ' ὧν ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὑπὸ τὸ ὑγρὸν σύρουσα, καταγωγὰν ὑ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔξω ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύρας. τοῦτο τε δυσθετὸν τῆς χώρας διορθώμενος, ἐ περιέγραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἐν αὐτάρκης θεὸς τὴ χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ὁρμεῖσθαι, λίθοις ὑπερμεγέθεσι καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἦσαν τὸ μῆκος, ἡ πλάτος ὐ ἔλαττον ι ἡ, τὸ βάθος ἡ θ'. τούτων οἱ μὲ μείζους, οἱ ἡ ἐλάττους. ἡ ἡ ἐνδόμησις ὅσον ἐνέβαλετο κὴ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. θεοβέβλητο τὴ κυμαγωγίας ὡς ὑπομάχεσθαι θεικλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. θεοχυμάτα γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ ἡ λοιπὸν, θεεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι χρῆμα, τῶν θεσηγορείαν εἰληφὼς ὑπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος θεογόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες ἡ ἐνεπεπίλωτο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ ἡ θεὸ αὐτὸ ὑπόβασις πλατεῖ κύκλῳ θεριεστεφάνωκε τὸ ὁ ἡ εἴσπλους, ἐ τὸ στόμα τεποίηται θεὸς βορρᾶν, ὃς αὐτέ-

πάντα λιμένα, θεέπατος τοῖς θέλουσιν ἠδίστος. ὁ ἡ εἴσπλους, ἐ τὸ στόμα τεποίηται θεὸς βορρᾶν, ὃς αὐτέ-

ὃς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις ἡ τῆ περιβόλω παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος περιωικοδόμηται ὃς ἐπὶ πολὺ στερρῶς αὐτοχθ. κ᾽ δεξιαὶ ἡ δύο λίθοι μεγάλοι. κ᾽ ἡ καθ᾽ ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ ἡ κ᾽ συνεζευγμένοι. περίκυκλος ἡ κύκλῳ ἡ λιμένα, λειοτάτῃ λίθῳ κατασκευῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κἂν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ᾽ ᾧ νεὼς κάισαρος ἄποπλος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δ᾽, καίσαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης κ᾽ καταskευῆς τετυχηκεῖα. τὰ δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ ὑπονομοί τε καὶ λαῦραι, περιγματείαν ἐλάττω τῆ ὑπερωκοδομημένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δ᾽ ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους διαρρῶς κ᾽ τὰ λύματα τῆ οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ἐπιβρύηται διαρρεῖν, κ᾽ τὸν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ᾽ αὐτῇ κ᾽ θέατρον ἐπὶ πέτρας, καὶ πρὸς τῆ νοτίῳ τῆ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κ᾽ καίμενον ἐπιτηδείως, ἀποβλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἔτεσι ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ἅ τὰς ἐργασίας ἐγκαμόντος κ᾽ τὰς δαπάνας ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως. ὅτι τοιούτοις ἦν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοῖς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον ἅ ἀριστόβουλον σωτηδιχομένους κάισαρι. τούτοις ἀφικνουμένοις καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, αὐδρὸς τῆ μάλιστα σπουδασάντων πρὸς τὸν ἡρώδου φιλίαν, ἐφέτο ἡ κἂν τοῖς κάισαρος κατάγεσθαι. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κ᾽ δίδωσιν ἡρώδη τὸν βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῆ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, κ᾽ χώραν ἐπὶ τόν τε τράχωνα κ᾽ βατανάιαν κ᾽ ἀβρανῖτιν. ἔδωκε ἡ δι᾽ ταύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἐπῄρει. λῃστήρια ἡ ἔχων ἐν τῷ τράχωνι, πλείω τὸν προσόδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ αὐδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς τόποις, οἳ τὰ δαιμονίων ἐλπίζοντες. κ᾽ ζηνόδωρος ὅτ᾽ εἴργει, κ᾽ αὐτὸς τῆ ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς ἡ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐαρῶνος κατελθόντος τοῦ ἡγεμονεύοντος, κ᾽ γράφειν ἠξίουν κάισαρι τοῦ ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. κάισαρ ἡ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὸν ἡ χώραν ἡρώδη προσνέμειν, ὡς δι᾽ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ᾽ αἰ ὀχληρῶν τῆ πρὸς τὸν τράχωνα γρησομένων τοῖς πλησίον. ἐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν διαζῆν αὐτοὺς, ἐν ἕδει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, κ᾽ βίον ἐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ὅτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ὅτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κ᾽ σπήλαια, κ᾽ κοινὰ μετ᾽ τῆ βοσκημάτων διαιτα. μεμηχανήμενται ἡ κ᾽ συναγωγὰς ὑδάτων ἐκ πεφραγμένας σιτίων, κ᾽ δυνάμενα πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς αὐτέχειν. ἄγει τὴν εἴσοδον στενὴ καθ᾽ ἕνα παρερχομένων, τὰ δ᾽ ἐνδον ἀπίστως μεγάλα, κ᾽ πρὸς δύρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὸ δ᾽ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ὐχ ὑψηλὸν, ἀλλ᾽ οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα ἡ τὸ σύμπαν σκληρὰ κ᾽ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὗται κατ᾽ ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττουσαι. τούτοις ἐπειδὴ τῆ εἰς τοὺς πλησίον

A ventorum sereniſſimum. crepidò verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum aduenantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies facilius in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eíque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamē etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia cauerentur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibatiorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente perſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat x. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendẽtes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem, eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac diruris templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudiné. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων σωφρόνισεν, καταλλήλειν. ἰδὼ ὁ ἀληθείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τύτῳ λελῆθεν. λαβὼν ἢ τὴν χάριν ἡρώδης ὧδε κάισαρος, ἐπαρχίαν εἰς τὴν χώραν, ἀδηκῶν ἐμπειρίαν, τοὺς τε ποτε ῥυομένους αὐτὴν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀσφάλειαν παρέσχεν. ὁ ἢ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον ἢ τῇ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. καὶκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀπαρρήσει. πέμπεται ἢ ἀγρίππας τὴν πέραν ἰονίου διάδοχος κάισαρι. κὴ τύτῳ δὴ μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἰδὼ γὰρ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωσθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀπαρρήσει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορῆτες ἡρώδου, καὶ τύτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀπαπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες κὴ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διακεκινήκεσαν, κὴ σασπάζειν ἐπεχείρησαν αὐτοῦ τὰ φρονήματα τότε, καὶ μετ' ἀτίας ὡς ἐδόκουν ἀλογότερας. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ὑπομνώσκων ἤδη τὴν καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτην αὐτοῖς ὑποδοὺς γαλαίτων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ κάισαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθύμοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδεσμαῖς, καὶ τῷ διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε ἢ καὶ πρὸς διαλογίαν ἰόντες. ἀπείθουν ἢ κὴ τοῖς ὑπάρχοις τῷ σεβαστῷ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς φρόττοντες τὰ βέλτιστα. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι, ἤδη δ' αὐτῷ τῆς βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, κάισαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῷ γαδαρέων καθοικούντων οἱ πλεῖστοι, κατιβόων ἡρώδου, βαρυὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάρχμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα ἢ ἀπετόλμων, μᾶλλον μὲν ἐγκειμένου κὴ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου καὶ ὧδε χόντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελίαν μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρόσθησειν ἢ τῇ διοικήσει τῆς κάισαρος. τύτους ἀναπεισθέντας οἱ γαδαρινοὶ μικρὸν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θράσει τῆ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα ὧδε δοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος ἡρώδου κὴ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. κὴ γὰρ ἔστις ἄλλος ἐδόκει δυσπαραίτητος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος ἢ ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμύρτοντας ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὑβρεις, καὶ ἁρπαγὰς κὴ καθοσιώσεις ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀπαρασκεύαστος ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξατο ἢ κάισαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς παραχῆς τῷ πλήθους μεταβαλὼν τῆς διανοίας. κὴ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τότε τοῦτον ἐρήθησαν λόγοι, τῇ δ' ἑξῆς ὑπὲρ σεσῴληθε διάγνωσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε κάισαρος καὶ τῶν συνεδρίων, κὴ σεσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς σωθήσεσθαι τοῦ βασιλέως, κὴ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς ἢ καθ' ὕψους ἀφέντες, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἔκοπτὴ διεφθείροντο. ταῦτα ἢ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τοῦ σεβαστείας κὴ ἀμύρτιας, ἔνθεν ὠδὲ μελήσας ὁ κάισαρ ἀπέλυσε τῶν αἰτιῶν ἡρώδην. ὄπαυμπαπῇ ὁ μέγιστον ὀτύχημα τοῖς ἤδη γενόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτοῦ τῶ ἀπλάγχνου, κὴ πολλῶ κῷ τὸ αἰθέριον ἐκχεαμένου αἵματος, ἐν ἀπο-

ὲν ἀπιοχείᾳ τ̃ συείας ἐκλείπει τ̀ βίον. καίσαρ ὁ Ⓒ τλὺ τούτου μοίραν ὲκ ὀλίγλυ ὄσαν, πρόσθη δίδωσιν, ἢ μεταξὺ τ̃ Ῥάχωνος Ⓒ τ̃ς γαλιλαίας λὶ̃, ἐλάθαν κὴ πανιάδα κὴ τλὺ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν κὴ τοῖς ὑπὲρ τ̀ συείας, ἐντειλάμνος μ̀ τ̃ ἐκείνυ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς τοῦτο πρ̃ῆλθεν δ'τυχίας, ὡς τε δύο τούτων τλὺ ῥωμαίων ἀρχλὺ διεπόντων, τοσλύδε τὸ μέγεθος οὖσαν, καίσαρος κὴ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ̀ πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, καίσαρ μὴν ὐδένα μετ' ἀγρίππαν ἡρώδυ πρ̃ετίμησεν, ἀγρίππας ὁ μ̀ καίσαρα. τοσαύτης ὁ ἐχόμνος παῤῥησίας, τ̃ μὴν ἀδελφ̃ φερώρᾳ πρ̃ὸ καίσαρος ἠτήσατο τ̀ ἀρχίαν, αὐτὸς ὑπονείμας ἐκ τ̃ βασιλείας, πρόσοδον ῥ' Ταλαίτων, ὡς εἰκέτι πάχοι, τ̀ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, κὴ μὴ τοῖς ὑοῖς αὐτ̃ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι θάλατταν πρ̃επέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τ̃ ζιωδώρυ πρ̃ικαλλέστατον αὐτ̃ ναὸν ἐγείρει πέτρας λδυκ̃ς, πλησίον τ̃ πανὸς καλυμβ́υ. ἀπίλαιον δ' ὄρει πρ̃ικαλλές ὄστν, ὑπ' αὐτῷ ὁ γ̃ς ὀλίσθημα, κὴ βάθος ἀπερρώγος ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ τὸ ἀπίλαιον ἀναπίλλυσιν αἱ πηγαὶ τ̃ ἰορδάνυ ποταμοῦ. τοῦτον ὀλισημότατον ὄντα τὸν τόπον, Ⓒ τ̃ ναῷ πρ̃οσεκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε κὴ τὸ τείτον μέρος ἀφ̃κε τ̃ φόρων τοῖς ὲν τ̃ βασιλεία, πρ̃όφασιν μὴν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ̃ ἀφορείας, τὸ ὁ πλέον ἀναπτόμνος ἔχοντας δυσμνῶς. κ̃ γὰρ τλὺ ἐξεργασίαν τ̃ τοιούτων ὀπτηδ́υμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τ̃ δυσβείας, κὴ μεταπιπτόντων τ̃ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερεν, Ⓒ λόγος ὁ πάντων ἐγίνετο παρ̃ξιμομένων ἀεὶ κὴ ταρ̃ττομένων. ὁ ὁ κὴ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλλὺ ὀπιμέλειαν ἐπ̃ῆγε, ἀφαιρούμνος μὴν τὰς δικαιείας, ὀπτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. λὶ̃ δ' ὅτε συόδος ἐφιεμένη τοῖς πρὶ τλὺ πόλιν, ὅτε κοινωνία πρ̃ιπάτυ κὴ δίκης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, Ⓒ χαλεπαὶ τ̃ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε κὴ φανερῶς μὴ λελησθότες, εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμνοι τλὺ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείρντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν τὰς ὁδοιπορείας ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ὀπισκοπούντες. ἤδη δέ φασιν ὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτυ τ̃ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτυ σχ̃ῆμα λαμβάνοντα κατάμιγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, Ⓒ πεῖραν αὐτ̃ λὶ̃ ἔχειν οἱ πρὶ τ̀ ἀρχ̃ς λαμβάνν. τοὺς μὴν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμβ̃αφύεσθαι τοῖς ὀπτηδ́υμασι, πάντας ἐπέχει τοὺς τείχους, τὸ δ' ἄλλο πλ̃θος, ὅρκοις ἐξίου πρὸς τλὺ πίστιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνλυάγκασεν αὐτ̃ ἐνώμοτον τλὺ εὔνοιαν ἢ μλὺ ἀγαφυλάξειν ὅτι τ̀ ἀρχλὺ ὁμολογεῖν. οἱ μὴν οὖν πολλοί, κ̃ θεραπείαν κὴ δίος, εἶκον οἷς ἠξίυ. τοὺς ὁ φρνήματος μεταποιυμένους κὴ δυχεραίνοντας ὅτι τ̃ καταναγκάζεσθαι, πανὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνεπείθει ὁ κὴ τοὺς πρεὶ πολλίωνα τὸν φαεισαῖον Ⓒ σαμέαν κὴ τ̃ ἐκείνοις συνδιατελβόντων τοῖς πλείοις ὁμυεῖν. οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἔδ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμνοις ἐκολάσθησαν, ἐντεῦθεν δ̃ν τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφέθησαν ὁ ταύτης τ̀ αἰτίας κὴ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλύμνοι. γλύος ὁ τῶν ὄντι διάτη χρώμνον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. πρὸς τούτων μὴν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι τοὺς ὁ ἐσλμοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ̃ τλὺ θνητλὺ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Pancadem, & agros finitimos, adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum pernicicm tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nõ impetrasset, non tamen eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

A ἐγὼ δὲ οὐκ ἄτοπον ὁ λόγος φανεῖται τῆς τ' ἱστορίας ἥδιον, εἰ δηλωθῶν τὴν αἰτίαν δι' ἣν τοῦτον ἐσέβετο. ἦν τις τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, καὶ τἄλλα κατὰ τ' ἀνδραγαθίαν τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μάρτυρι χρώμενος, καὶ θεοῦ τινος ἐκ θεοῦ τῆς μελλόντων ἔχων. ἐλθὼν οὖν παῖδα τ' ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καθάπερ, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' οἰηθεὶς ἢ κατεγνωκέναι δόξαν παρὰ ταῦτα, ἀπεμίμησατο ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ' μεμφόμενος πρέπειν καὶ τύραννον τῇ χειρὶ κατὰ τ' γλυκύτητα, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἀμέτρους ἀπαρξεῖς. ἀξιώσεις γὰρ σὺ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆς μανάημου πλανῆς, ὡς τε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον ἔσῃ τῆς κατὰ τ' τύχην μεταπτώσεως. ἄριστος γὰρ ὁ τοῦτος λογισμός, ἢ δικαιοσύνῃ ἀγαπήσεις, καὶ θεοὺς τὸν θεὸν εὐσεβήσεις, φιλήσεις τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοῦτον ἔσεσθαι, τὸ παῦ ὄντος ἀμέμπτου. δύτυχέα μὲν γὰρ ὅσον σε ἄλλος θαυμάσεις, καὶ τὴν δόξης ἀμοιρήσεις, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τὸ δικαίου. ταῦτα δ' οὐ λάθοι τὸ θεῖον ὅτι καταγερῶν τὸ βίου τῆς αὐτ' αὐτῷ ὀργῆς ἀνομνημονεύσεως. τούτοις αὐτὸν μὲν ἤνυσε τὸν νοῦν προσοίσειν ἐλπὶς λεπόμενος αὐτῷ πρώδης. καὶ μικρὸν δ' ἀρθείς, ἕως τὸ βασιλέα τ' δύτυχεῖν, ὡς τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μετάπεμπτον τὸν μανάημον, καὶ τὸ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δ', τὸ μὲ σύμπαν ἂν εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γένοιτο) καὶ βασιλεύσειαυτοῦ, προσεπύθετο, καὶ εἴκοσι καὶ λ' εἰπόντος, ὅσον ἂν ἐπέθηκε τῇ τέλῃ τῆς προθεσμίας. πρώδης δ' τούτοις ἀρκεσθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνὺς πλεῖν διετέλει. ταῦτα μὲ ἦν εἰ καὶ παράδοξα, δηλῶσαι τοῖς εὐτυχίαισιν ἡδίω μὲν δ' ὅσοι τὴν παρ' ἡμῖν ἐμφύειαν, δ' ὅτι πολλοὶ δέκ' τούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τ' τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

Cap. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατασκευὴν τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις νεὼ, ἄλλην αἴρεται.

ΤΟιοῦτ' γοῦν τὴ τ' ἡρῴδ' βασιλείας γεγονότος αὐτῷ μὴ τοῖς προφερηθείσαις πράξεσι, ἔργον ἐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι' αὐτοῦ κατασκευάσαι, μείζω τε τ' περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοφορπέστατον ἐπάραι, ἡγούμενος ἀπάντων αὐτῷ τῆς προφερηθήσεσθαι, ἐπισημότατον ὥστε μὲ ἐπιτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰῶνα μνήμην αἰρήσειν. ἐκ' ἕτοιμον ἦ τὸ πλῆθος ἄπρακτον, ὑδὲ ῥᾴδιον ἔτι ἄλλο πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἤδιον λέγω προκαλέσασθαι ἐγχείρησαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῆς κ' τεῦ βασιλείαν προγράμματα ἄνδρες ὁμόφυλοι, θεοῦσοῦ ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐγνώστο τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν πόνον, πλείω δ' ὑμῖν τεῦ ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆς εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερβεβλημένους ἐμαυτὸν μᾶλλον ἢ τ' πᾶσιν ὑμῖν εὐεπιτρεπέστερον, οἶμαι σοὶ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δ' μονίαν ὅσον ἐ προφέρειν ἀγαθοχέναι τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κ' μέρος ἐξεργασάμενα πρὸ τὴν

χώραν

χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκόοις εἰσέ- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ χθὲς ὑμῖν ὑπέσχημεν,
ἐξεργάσομαι δοκεῖ λέγειν εἰδέναι. τὸ δὲ τῆς ὑποθέσεως
ἧς νῦν ὑποτίθεσθαι βέλομαι, πάντας εὐσεβίστατον καὶ κάλ
λιστον ἐφ' ἡμῖν χθὲς ὄντων φανερόν. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ἀ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴ τὸν
ὑπὸ βαβυλωνίων ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέ- B
γεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀπῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς
ἀμέλει δυσβενείας τὸν πατέρων καταγνώτω. γέγονε γὰρ
ὁ παρ' ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ νῦν ἐς
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς οἰκοδομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δηλώσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, ἵν' ἔχον δικαιολογίαν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ γὰρ C
τοῦτο ἐγὼ μὲν ἀρχὴν θεοφιλοῦς, εὐεργεσίας ἢ καὶ μήκους εἰρή-
νης, καὶ κτήσεως χρημάτων, καὶ μεγέθους πραγμάτων, τὸ δὲ μέ-
γιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημεληθὲν
ἀνάγκη καὶ δηλαδὴ τῆς θεοῦ τὸ αὖθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας διοίσεσθαι. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δὴ δόξαν ἐμπιστόν. ἐπὶ τὸ μὲν τῆς D
ἐλπίδος ἄπιστον, ἵνα ἐπήγειρεν αὐτούς. ἐδημηγόρουν δὲ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παῦ ἔργον, ἵνα ἐξαρκέσει πρὸς
τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὑποδολῆς. ὅτε δὲ αὐτῷ ἐξαπειλημμένων, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαιρήσειν φάσμενος τὸν νεὼν ἢ πάν
των αὐτὸν εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. ἐταῦ- E
τα προφὼν ἐνέδυσατο. χιλίους γὰρ ἐξεπίτους ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας καὶ μυρίους τοὺς
ἐμπειροτάτους ὑπολιθάμενος, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χι-
λίοις ἑξακοσίοις ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας
οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἥψατο τῆς κατασκευῆς,
ἀπαίρων αὐτῷ προθύμως προδιορισμένων. ἀπελ-
λὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑ- F
τέρους. ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκους μὲν ῥ' ὄντα πήχεων,
τὸ δ' ὕψος κ' προσέτοις, ὧς τῷ χρόνῳ συνεζητήκεσαν τῷ
θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τοῖς νέοσις καιροῖς ἐπε-
γείρειν εἰνώκειμεν. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε καὶ κεκαπνωμένων τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἑ κ' G
πήχεων ὀρθὸς μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πρὸς ιϛ'. καὶ παντὸς
αὐτοῦ καθόλου καὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
πον ἦν πολλῶν σταδίων ἔξω τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δ' εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες
τύχοιεν. θύραι δὲ ὅσαι τοῖς εἰσόδοις συνῆσαν τοῖς ἐσφθυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκοσμη-
μένοις, ἐπὶ μὲν ἄνθη ἀλουργῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύ-
περθεν δ' αὐτῷ περὶ τοῖς ἐξοχώμασι, ἄμπελος διετέ-
τατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπαστραπτούσης ἐχούσα, θαῦμα καὶ
τοῖς μεγέθεσι καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἐδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἰδεῖν. προσελάμβανεν
δὲ καὶ στοᾶς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα περὶς τὸν ἀπα-
λοσίαν ὑπτιπεδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῆς πρὸν ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδοκεῖ ὑπερκοσμηκέναι τὸν
ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκμαδίοις. λόφος μὲν πε-
τρώδης, ἀνάτασις, πρόμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποπεμπόμενος ὑπὸ τὸν κορυφὴν ἄνεσιν.

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt supplea, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dũ omnis materia comparetur, quæ sit ad fururam fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conucherent: & ex omni artificum copia perit. simos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hósque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidẽ & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst sidentibus fundamentis decesserunt, cósque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque basilicę similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsium, à multis stadiis conspicuum, maximè ex aduerso habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus, quàm materię precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus Orientale vrbis latus resupinus.

huius verticem primus Solomon rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spacium, & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor stadiotũ circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus : cuius Orientale latus quàm longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circùm templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamonæorum qui gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositorium stolæ pontificiæ, quæ non promebatur, nisi pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, vsque Tiberij Cæsaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta sua postulata ipsi haberent sacræ stolæ custodiam : fuerúntque Iudæi eius custodes vsque Agrippæ regis obitum. post quem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cuspius Fadus Iudææ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem : vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti concessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie solennis festiuitatis adibant arcis & præsidij Romani præfectum, & recognito prius sigillo stolam accipiebant : ac mox peracto festo, reportatam in eundem locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebant : quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi : & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομὼν κατ' ὄπτασιν θεοσεμνίῳ τῷ θεῷ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν ἄνωθεν τὰ πρὸς τὴν ἄπειρον. ἀπετείχιζε δὲ κἀτωθεν ὑπὸ τὴν ῥίζης ἀρχόμενος, ἰσῶ βαθείᾳ πρὸς θεμελίῳ φάραγξ κατὰ λίθα ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμένοις πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἴσου χώρας, καὶ πρὸς βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶναι τότε μέγεθος τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνῳ γλυφίδι, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου καὶ τὴν ὄψιν φαίνεσθαι θεᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ δησάμενα συνέχειν τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὴν δ' ἐργασίαν ἔτι συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὸ κορυφοῦν, καὶ τὰ κοῖλα τῷ πρὸς τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδων τοῖς κατὰ τὸ ὄψιν φαίνεσθαι τὸ ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δὲ ἦν τὸ πᾶν περίβολος τετράγωνος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ἄκρον ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιῆν, καὶ μὴν εὖρος ῥᾳχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοαὶ ἔχον διπλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτῃ πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ πάντος ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρῴδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τὴν ἀραβῶν ἔλαβε. κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος διρκὴς ἐστετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρῴδου τῶν ἀσαμωναίων ἡγοῦνται βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολήν, ἣν ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν, μέχρι τῆς πρώτης ἡγεμονίας χρόνον. ὅπ' τούτου δὲ οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπεδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς ἀποίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων πρεσβείᾳ κάισαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμενεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπέλυσεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μεθ' οὗτον δὲ κάσσιος λογγῖνος, ὁ τὴν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούαδρατος φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ὕστερος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὴν ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν. ῥωμαίοις γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον κάισαρα περὶ τούτων καλέσοντας. ὃν ἀναβαίνων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐιτελλίῳ τῷ τῆς συρίας ὕστερ στρατηγῷ. πρότερον δὲ ὑπὸ σφραγίδος τοῦ ἀρχιερέως ἐν τῷ γαζοφυλάκῳ, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ὅπου τὸν ῥωμαίων φρούαρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγίδα κατέθεντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τοῦ παθεῖν τὸ δικαιοσυμβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ἐν ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρῴδης καὶ ταύτην τὴν βαρὶν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς φυλακῆς τοῦ ἱεροῦ, χαλκοῦμμος αὐτωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων δ' ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τῆς βορείου πύλας

πύλας δ' ἐφίσασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἦν ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ δύο, εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δέ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ὀρθὴ τὴν πρόσβασιν. αὐτικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς ἅπασα, προσεχομένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπὶ αὐτῆς δὲ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, ξυλίνῳ κατὰ μῆκος δίτονσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὀρθὴ τὴν ἑσπέριον. ἐγὼ γὰρ ὧν σκοπεῖναι προσωτέρω δύναιτο. ἔργον δ' ἦν ἀξιοαφήγητον τὴν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ οὐ δυνατὸν κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύψοι, παμμήκεις ὕψος ἐν αὐτῷ τὸν τῆς στοᾶς ἀπέσηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης τέγους ἄμφω συμπεσὼν τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, ἂν ἐξεκυμβύης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίσασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλλήλοις ὀρθὴ μῆκος τέτρακα. συνεδίδοτο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἦν πάχος ἓν ἑκάστου κίονος, εἰς ξεῖς ὀρθὴ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν καὶ ζ' διπλῆς ἀπείρας ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξβ', κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ὄψει τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ τοίχων ὄντων, ξεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας τοῖς στοαῖς. τὸν δὲ αἱ β' θαλάμιοι, τὸ αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ σάδιον, ὕψος δὲ πόδας ἐπὶ ρ'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμίολιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτὸν γὰρ πλεῖον θαλάμοις ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξόπισθεν στέγαις γλυφαῖς, πολυτρόποις κημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὀρθὴ μεῖζον ἦγετο, θεατρικμημένου τοῖς ὑπερυλίοις τρομετωπίδι τείχει, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστὸν παντὸς ὄντος, ὡς ἀπισόταται τοῖς μὴ εἰδόσι συνεκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἔτι). τοιοῦτος καὶ ὁ περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἀπολὺ δεύτερος, προβατὸς βαθμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε ἐρίνον λιθίνου δρυφάκτου, γεφυρῆ κωλύων εἰσίναι τὰ ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, ξυσίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεσῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βολάς, ἕνα τε μέταν, δι' ἃ παρῆειν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ καὶ ἐκείνης γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνης δ' ἐνδότερον ξέστον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς ἑδέατα τὴν ξιῶν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο δὲ καὶ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τοῖς στοαῖς καὶ τοὺς ἔσω περιβόλοις ἐπεφαγματεύετο, καὶ ταῦτα ὠκοδόμησαν ἔτεσιν ἡ. τοῦ δὲ ναοῦ δεδομημένου τὴν ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτοῦ καὶ μηνὶ ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. καὶ τοῦ τοίχους πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ καὶ τῇ πρεσθυμίᾳ τοῦ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τοῦ ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑκατὸν βόας τῷ θεῷ

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem depositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus: Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines conserris inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo intersticio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtauraro hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐκ ἔστιν ὅσον τι τὸ ἀριθμὸν εἰπεῖν. ἐκφοβεῖ γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ προθυμίᾳ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βασιλέως ἣν ἀρχῆς ἐν ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ἑαυτὸν ἐλθεῖν, καὶ πρωτεύειν δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν χαίρειν. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τοῦ βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω θεν ἱερᾶ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ ὑπογαίων εἰς αὐτὸν ἀπέναντι, τὴν ἐν τῷ δήμῳ νεωτερισμὸν δή τοῖς βασιλεῦσι φυλακὴν ὁμοῦ. λέγεται δέ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὕειν, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ τοὺς ἄλλας ὁπόσας τῆς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ᾠκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι ξόπον ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐχέωντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς παῖσὶ ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Εντεῦξις τῶν κῶ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐξασιάδη τῷ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς καίσαρα· καὶ πατρὸς ἀντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δ' τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν. Κεφ. ς

Ως ἀντιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὑπὸ καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλεξάνδρου ἀπολογία ὑπὲρ καίσαρος, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ὑπὲρ καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρλίνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτίγραφα ὑπὲρ σολῶν, ἃ καίσαρ καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸν ἀναβάθου τάφον. Κεφ. ια

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τὰ ξάχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅτι καίσαρος, ὑπὸ τὸν ἐμβολῆς τὸν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ δρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ μὲν τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θανάτου τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. Cap I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Diffidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit prioribus dissimilem, quam ipse sanxit; vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomē sororem regis, cæterósque quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quū viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occasione

Κεφαλ. α'.

Ὅτι Ἀλέξανδρος ἡ Ἀριστόβουλος ἀπὸ Ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς Σαλώμη ἡ φερώρας ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιμελῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας αἰσθάνεσθαι, τῆς δὲ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμφοτεροδίκων, πάθησιν νόμον ἐθὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοῖς τειχωρύχοις ἐπεδιδόμης ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν εἰς τιμωρίαν μόνον τῆς παρόντων φορτικόν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῆς παρῳκημένων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχεσιν δίαιταν τοῦ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παρὰ ὅσα μεγίστατον ἐξ ἀνάγκης ἑκόντας ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἡ κόλασις τῆς ἀλισκομένων, περιλαμβάνης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐπέλθοντι γὰρ οἱ νόμοι τεθαπλάσιον καταβαλεῖν τὸ κλέπτειν, ἂν ἔχοντα ἢ πιπρασκόμενον μὴ, ἀλλ' ἕτερα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἀλλ' ὡς τε διωκεκὴ τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαπίνης. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλητο τότε καλεπτὴν καὶ παράνομον γενέσθαι τὴν κόλασιν, ὑφηνασίας ἐδόκει μέρος, καὶ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ κοινοῦ τρόπου γινόμενα, μέρος μὲν τῆς βαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, κράσαι τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβοντας. καίσαρ ἦν τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκίαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀσμένη ἐπὶ τὰ μειράκια τῆς ἐχλων ἦν, καὶ θείοπλοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῆς τε μεγέθη τῆς ἐπὶ αὐτοῖς ψυχῆς κοσμήμασι, καὶ βασιλικῇ κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐκ δοκοῦντες. ὀλίφθονοί τε διὰ τὸ ἐδόκουν, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μεριάμμου τῆς βαβολᾶς κατηγορισμένοις. ἔτω γὰρ ἦν τὰς δύας δίειν, εἰ μὴ δίκην δώσειν τῆς εἰς τὸν πατέρα τοῦ ἐκείνων ἀδικημένων. τῆ αὐτοῦ οὖν

ταύτην

ταύτην ἐπίθεσιν τῇ φύσει, εἰς τὴν κατ' ἐκείνων ἔχθολὴν μετάφεσθαι, λογοποιοῦντες ἐκ καθ' ἡδονὰς σωφέναν τῷ πατρὶ, ἐκ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ἦν ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὲ ταύτου σωφέναν τῷ τὸν τεκόσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶν ἐδύναντο, κὴ τῆς δυοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἄντικρις ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόπιζον τοῖς τοιούτοις λόγοις, ἐξ ὧν πρὸς ἡρώδην ἀναφερομένων ὑποκατεσκεύαζετο μῖσος ἐπὶ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς γυναῖκας δυὸ τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς αἰσίοπαν ἐξέπεμψεν.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

ΕΝ μέντοι τῷ τότε πάσης ἀποψίας καὶ ἔχθολῆς μείζονι χρόμῳ ὁ βασιλεὺς τῇ τῶ γεγμνικέναι φιλοσοφίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδε, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν· ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν σαλωμης θυγατέρα βερνίκιλν, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν ἀρχελάε τῶ καππαδόκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ ἔμελλον ἀχρίστιαν ἐπύθετο καταστολὴν πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδοξε φίλε καὶ ξένε, καὶ φίλε. κἀκεῖνος μὲν εἰξας λιπαρῶς ἐπεμέλθε, πλεῖν εἰς τὴν ἰουδαίαν· ἡρώδης δὲ ἡδὲν ἀρετῆς ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτῷ ταῖς κατασκευαῖς ὑπιδείκνις, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διάγτης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔντε τῇ σεβαστῇ, καισαρείᾳ φέρει τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτῷ κατασκευασθέντα, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον καὶ ἡρώδιον, ἔτε τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμίτων, ὑπαντήσαντος τε τῶ δήμου παντὸς ἐν ἑορτοδοκίᾳ σολῇ, καὶ δεχομένε τὸν ἄνδρα σὺν δᾳφιλείας. ἀγείπας δὲ τῷ θεῷ μεγὰ ἑκατόμβαν κατέθυσεν, εἰσπίᾳ δὲ τὸν δῆμον ἡδονὸς τὴν μεγίστων παρέθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὑπὲ τὴν καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ὑπομείνας ἡμέρας ἔλαθε τὸν καιρὸν ἠπείγετο. τὸν γὰρ πλοῦν ὑπιβαίνοντος τὸ χειμῶνος, ὡς ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν σὺν αὐτῷ ἔπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τιμήσας ἡρώδε, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ὑπισημοτάτους.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fausti acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus. II.

Κεφαλ. γ'.

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τὸν εἰς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρηρημένον. καὶ πλεύσας ἐκ ῥόδου, καὶ κῶ παρασχὼν δὲ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνε πνεῦμα βόρειον εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δὲ ὑπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπονηκυῖαν τοῖς ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ἀχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος αἰᾶς λῶν ῥᾴδιον λῶ, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἐδύνατο πρὸς τὴν σωτέλειαν τῶ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ φειδεῖν, ἀλλὰ θάττον ἐγείρειν, ὑποκαθιστὰς τῇ πόλει

F

G

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolétiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædérent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

A ἡ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λέξαντος τῷ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικομένοις, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ κυαναίων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετὰ σπουδὴν ὡς εἶδεν. ἡ δὲ συνήφθη τὸ ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀσμένως δεχθεὶς μὲν ὑφ' ἑαυτοῦ παντὸς πλέων. ἀσμένως ὁ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε ἡ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος, δυνοίας ἡ φιλοσοργίας τὸν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππα, σοῦτον μὲν πλοῦν αὐσαντος τοῦ βασιλέως, ἐν ὑπολη-

B φθέντος ὁ τὸ ἐπείγον χρείας, ἵν' μὴ τὸ καταλυσαῖν ἀρχὴν ἡ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων παρυρμαρτήσαι ἔθος. παῖ γοῦν ἵν αὐτῷ ἡ τὴν σπαπὴν ἡρῴδης, ἵππα τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, ἡ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς ὁ καὶ ταῖς αἰσεσιν, ἡ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρὸν μὲν ἀγὰ τὴν δύνοιαν, ἡδὺν ὁ ἀγὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργαζο ἡ τὰ παρὰ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἄλη, τὴν ἀσαπομδὴν

C ἐπ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέονι. ἀλλὰ διαμειψάμενοι τὴν τε παφλαγονίαν ἡ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὑπὸ μεγάλης φρυγίας διώσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν ὁ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν ἡ κατ' ἐκάσην πόλιν διεργασίαι τοῦ βασιλέως κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγίνοντο. ἐ γὰ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢν ἢ διξιώσεως, ἐπαρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς διαπάνας ποιούμενος. ἡ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν ὑπιζπουμένων μεσίτης ἦν, ἡ διε-

D φέρετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος ὁ κἀκείνου χρηστοῦ, ἐ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλημα· ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖστον ἡ τὸν βασιλέως ἐποίει ῥοπὴν, προσέπιπτε πρὸς τὰς διεργασίας ὑ βεβαιούντα τ' ἀγρίππαν. ἐλευθεροῖ μὲ γὰ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε ὁ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, ἐ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς ὁ ἄλλοις κατὰ δυνάμεις

E ἑκάστοις παρίστατο.

Cap. IV.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere ve-

F tarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui a-

G liquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

Κεφάλαιον δ'.

Ἔντυξις τῶν κ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, ὡς δ' ἡ ἑλλήνων ἕλλωσε.

ΤΟ'τε ὡς τὴν ἰωνίαν αὐτῷ γνομένην, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει πρόσω, καιρὸν ἡ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. ἐ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐώμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν ὀθνειοτάτων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, ἐ τ' εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιρεῖσθε, σπανίων ἡ λῃστηρίων ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, ἡ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπάρξαντων, ἡ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. ταῦτα καταβοώντων, παρεσήσατο μὲ ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τ' αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῷ τὰ δίκαια. τὸν ὁ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοῖς ἐν τέλει, ἡ βασιλέων ἡ δυναστῶν τοῖς παρόντας αὐτοῦ σωφρόνως ποσαμένου, καλέσας ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ἀφελήσαι τὰς ἐπηρείας αὐτῷ δυνησομένους, τοῖς ὁ τῶν ἐντυγ-

ὀντυχαίειν Ϲ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ ἀφέσεων οἵους
ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τῷ διδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὲν αὐτὰς ὧδε τούτων, οἷς μόνοις δίδοται δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλων κρείττονος, ἀλλ' οἷς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καίτοι εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἐπαινός ὅτι τῷ τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν αἰσχρὸν μὴ κ τούτοις βεβαιοῦν τοὺς διδωκότας. οἶμαι ἐμποδὼν ὄντες κ τοῖς ἐπαρείαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ κ τοιαῦτα διδόναι, καὶ τοὺς διδωκότας εἰ τοὺς χάριτας αὐτῷ ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γίνεσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἳ τοῖς νομιζομένοις παρασάγουσι θεοῖς, δῆλοί ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῷ πατρίων. κ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ἃ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ ὧδε βαίνειν αὐτὰ, Ϲ τὸν δαίμονίαν, ἵν τὸν τὸ συμπᾶν τῷ ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει τάττω μεζόνως, τῷ ἰδίαν κ χώραν ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, κ δίκαιον. τοῦτο μὲν οὖν ὡς αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάζοντες ὁρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ κ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείων εἰς θεοὺς ὁσίους ἀμελοῦσιν, εἴτε τὰ οἰκεῖα τισὶν ἀνοσίως καταλύουσιν. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κατὰ ἔθνος ἀνθρώπους, οἷς ὑ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ εὐσεβεία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ϲ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀνύρους τὰς συνθῆναι εἰς χάριτας; οὐδεὶς ὑδὲ μανόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῷ ἰδία κ κοινῇ. κ μὴν εἴ τινες ὧν ὑμεῖς ἔσοτε παραιρούμενοι, βέβαιον οὐδὲν αὐτοῖς ὑδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντας. καίτοι τοῖς μὲν δόσιν χάριτας, ὑδὲ μεζῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ὁμολογήσαιντο τὸν πᾶσαν βασιλείαν, κ τὸν νεῶν ἀρχὸν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοῖς δι' αἰμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι βούλοις, ἀλλὰ ἐλευθέρους φάναι. τὰ δ' ἡμέτερα, κ λαμπρῶς σεσωτόντων, ὡς ἔστιν ὀλίγοντα. δι' ὑμᾶς γὰρ κ μ' πάντων δυστυχήμεν, κ τούτου μόνε μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τὸν πατρίων δύσεβειαν διαφυλάττειν, ὁ Ϲ καθ' αὑτὸ δέζειν ὡς ὀλίφοντον, κ θεοῖς τῷ συγχωρουμένων ἐστί. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὀλιγέπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῷ ἡμετέρων, ἀπανθρωπον μὲν ὑδὲν ἔχει, δύσεβὲς δ' πάντα, κ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. κ ὅτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ καθαγίσματα, οἷς χρώμεθα θεοῖς τὸν βίον σεμνήμασιν ἢ δύσεβείας, Ϲ τῷ ἀνθρωπίνων ὀλιγανδρυμένων, τοῦτε ἑβδόμου τῷ ἡμερῶν αἱρούμενον τῇ μαθήσῃ τῷ ἡμετέρων ἐθῶν κ νόμων, μελέτῃσι ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, κ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν ἐχ ἁμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις Ϲ καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ἢ ἡμῖν καὶν μηδὲν δοκεῖ, ὡς αὐτῷ κ τῇ τῶ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι τοῖς ὁσίως παρῃληφόσιν, κ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν κατ' ἐπήρειαν, χρήμασθαι μὲ ἃ τῷ θεῷ συμφέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντας, κ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη ἢ ὀλιγέντες, κ τ' ἑορτὰς ἄγοντες ὀλιγάκις κ-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quodque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. sin parvum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscēdis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & benęuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille benęuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus prœliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd onerоſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

εια, καὶ θεωρηματείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν τῆ συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τ' θρησκείας, ὧν οὐ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἃ δίκαιον ἀδ' αὐτοῖς πεποιθότες· ἢ γὰρ ὑμέτερα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τ' μὲν δύνοιαν ἐνεργὸν, τῶ δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς ζῶσιν αὐτ' ἐκείνη θεραπευομένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιῶμεν ὦ μέγιστε ἀγρίωπα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἐθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτοις, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ & ὑπ' ὑμῶν δεδομένα θεότερον ὄζι, ἢ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῆ καπετωλίῳ κέμφυας δέλτους, ὧν τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ θεῖεαν τ' ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἢ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. ἀεδὸν γὰρ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὅπα ἐφυλάξασθε, μείζω ἢ τῶν ἐλπισθέντων θεσθέντες, δύναστεύετε τῆ κρατεῖν. καὶ δυνατ' ἂν τις ἐπεξιὼν τὰς ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀσθενέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τοι ἢ δικαίως ἀπαιτῶν αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπεδείξωμεν, ἀρκεῖ θεὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ θεότερον σιωπῆσαι τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῶν, καὶ σοὶ ὠφελησόμενον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δύνοια θεὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ὠφελήκεπαι; ποῖα ἢ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τὶς ἢ ἀ νενόηται τιμή; ποῖα ἢ χρεία μὴ εἰς πρῶτον ὁρᾶ; τί δὴ κωλύει, ἢ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆ εἰς τοσοῦτον διεργασιῶν ἀριθμὸν ἐλθεῖν; δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τῶ τῆ πατρὸς ἀντιπάτρου ὠφελιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπτον εἰσβεβληκότος καίσαρος δισχιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, ἔτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔθ' ὅτε νεῶν ἔδει δεύτερος ἐξητάζετο. ἢ τί δεῖ λέγειν ὅσῶν ἐκεῖνοι παρέχον ῥοπῶν τῆ τότε καιρῆ, ἢ πόσων ἢ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; αἴωχεν δέον ὑπομνῆσαι τῆ ὅπισθεν, ἃ ἔγραψε τότε καίσαρ τῆ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς ἢ πολιτείαν ἔλαβεν ἀντίπατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τῶ & τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, ἢ ῥᾴδιά σῶ τὸ βέβαιον αὐτῆ αἰτεῖν, παρ' ἃ ἢ θεότερον μὴ δοθείσης ἐῶ ἐλπίσαι, τῶ τῆ βασιλέως θεὸς ὑμᾶς δίαθεσιν ἢ τ' ὑμετέραν θεὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τῆ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας ὀλυμπὶς, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῆ θεῆ τέλεια θύματα, πλῆ αὐτὸν ὁλοτελείας δυχαῖς, ὡς ἢ τ' δῆμον ἐσίασας, ἢ τὰ παρ' ἐκείνῳ ξένια θεσπίκω. ταῦτα γὰρ πάντα ἢ ἐδνει, ἢ πολῆ θεὸς ἄνδρα τοσούτων ὁπισατοιῶτα θεαγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἐῶ ἀπέδωκας τῆ ἰουδαίων ἔθνῆ, τ' πρώδ & θεοξενύσης αὐτοῖ ἐσίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, ἢ αὐτὰ τὸ παρόντος ἢ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν θεῖτον ὑδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ θεῖδ' εἶν ἀφαιρεθυμένους. τοιαῦτα ἢ τὰ νικολάυ διελθόντος, ἠλθετο μὲν ὑδημία τῆ ἑλλήνων ἀπακατάσασις. ὑδὲ & ὡς ἐν δικαστηρίῳ, θεῖ τῆ θεοκειμένην διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἔντευξις ὧν ἐδιάζοντο. παρεῖτον ἀπολογία μ' ὑδημία, τὸ μὴ ζῶντα ποιεῖν. θεόφασις ἢ ὡς τ' χώραν αὐτῆ νεμόμενοι, πάντα νεῦ ἀδικοῖεν.

οἱ ἢ

οἱ ἢ δημοῦς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ ὧν τοῖς οἰκείοις A
τιμῶν, μηδὲν λυποιοῦντες οἰκεῖν.

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεφε.

CAP. V.

Herodes in Iudaam reuertitur.

Σὺν τοιούτοις οὖν ἀγρίππας ἐπιζώσθη τὰ ταῦτα, δεξάμενος μὲν τὴν ἡρώδου πρὸς αὐτὸν δύνοιαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος ἂν πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιῶσαν, καὶ καθ' αὑτὰ ἢ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐδύναντο B
καὶ πλείονα, ἃ ἀξιοῦσαν, δίκαια μὲν λυπεῖντα τὰ ῥωμαίων ἀρχεῖα ποιῆσαι. ἐπεὶ ἢ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὲν ἡμᾶς, βεβαιῶν αὐτοῖς ἀπεπειρᾶτο ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρώδης ἢ πρεσβεύσας κατεπαύετο, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὁμολογεῖ χάριν. ὁ ἢ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονέμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιπλεκόμενος, καὶ κατασπαζόμενος. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ C
λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ ἀγρίππαν παραμυθούμενος ἀνήχθη. κατάγει ἢ εἰς καισαρείαν, ἃ πολλὰς ὑστερον ἡμέρας πνεύμασιν ὀλιγοδρόμοις τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς καὶ τὸ χώρας ὄχλος. ὁ ἢ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τὸ ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κεῖ τὸ ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν D
ἔζησιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ τὸ δυτυχίας, καὶ τῇ δι-οικήσει τὸ ἀρχῆς, ὡς ἀδενὸς ἐνδελείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τὸ παρελθυθότος ἔτους. οἱ ἢ καὶ τῇ χάρεσι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείσης ἀπέστασαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωθόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Vamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non tolùm propter Herodem amicum illis gratificati paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid salutis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐταράχθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρώδῃ, φοτιμῶντι μᾶλλον τὴν ἀριστόβουλον ὑὸν, ἢ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀλέξανδρον καὶ φερώραν τοὺς ὑέας. E

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Προέβαινε ἢ ἀεὶ τὰ καὶ τὴν φάσιν δ' οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὀπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲ ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατ' τοῦ νεανίσκων μῖσος δ συλώμης, καὶ πᾶν ὅσον ἐνδοκιμοῦν κατ' δ μητρὸς αὐτῷ εἰς ὑπόνοιαν καὶ θεάσος λαμβανούσης, μηδένα τῷ ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ δ ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τὸ νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν πατροκτόνον, μνήμη τε δ μητρὸς οἷα πάθοι ἐνδὲ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ τῶ κρατεῖν ὑπερθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὴν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι ἢ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ κατ' ἐπιβουλή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ ἢ τρόπος τῶν μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ ἐν τῇ φανερᾷ λοιδορηθῆναι, καὶ πρεσβυτεῖοις ἐπιτετεῖς δυσμενεῖς ὑπὸ δ ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ δ ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δ' ὑ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τ δολοπλοκίαις, πρεσβεύοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θεάσου καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν πατροκτόνον. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τ τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ἀλλ' οἷον δίκαιον παθεῖν, ἐκείνοις, ἄχετον ἦν πρὸς τὸ μὴ τὸν ἄρτιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήθη

Ad illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

III.

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum conubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

II. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eò spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráque ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendíque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter ipsum nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod ille vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cõsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῆ ζιούπων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῆ μειρακίων ἀπειρία, κατῆχυε δ' ἡ τ σαλώμης ἐπιμέλεια, ἢ παρ' αὐτῆ ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τὸ μὴ ψεύδη λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἅτοι ἀχθόμενοι τῆ θανάτω τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινῶ μὲν ὡσαύτως ὑποφαίνειν τῶ καταστροφῶ τῆς μητρὸς, ἀλλήλους ἢ αὐτοὺς οἱ τ ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, & τῆ αὐτῆ μεταλαμβάνειν. ταῦτα προῆει μείζονως καθ' ἑκάστης τῆς ἡμέρας ἐν ὑποδημία τῶ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρώδης, ἢ τῆ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον αὖθις οἱ λόγοι, ὧδά τε τῶ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῆ τὸν κίνδυνον εἶ, τὸν ὧδε τῆ νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων, ὡς ἂν ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι ἢ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάῳ τῶ καππαδόκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δ' ἐκείνου προῆς τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, ἢ κατηγορήσοντες τῶ πατρός. ἡρώδης ἢ, τετάραχτο μὲν διὰ τὴς ἀκούσας τοιάτων ἐξεπλήκτο ἢ μᾶλλον ὅτι καὶ τῆ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνέκαμπτε τὴ συμφορᾶ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῆ φιλτάτων, ὅτε δ' ἐρῳμένης αὐτῆ γυναικὸς ὤνατο, ἀλλὰ τὰς ἐγκομιζομένας ἀεὶ κατὰ τὴν οἰκίαν. τότε μέλλον τῶ προσεπιόντος ἤδη βαρὺ & μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῆ γὰρ ὄντι πλεῖσα μὲν τῆ ἔξωθεν, ἢ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῆ τὸ δαιμόνιον προσετίθει. μέσα ἢ τῆ οἴκοι, ἢ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῆ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσιόντος, ὡς ἂν αὖ τις ὠήθη, ἢ παρέχοντος ἀμφίλεσον τὴν ὑποβολὴν, εἰδέον τὴν τοσαύτην δυτυχίαν τῆ ἔξωθεν πραγμάτων, ἀλλὰ ζῆ τῆ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῆ πρὸς τοὺς οἰκείους συμφορῶν διαφυγεῖν ἐν τῆ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος ἢ ἢ διακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅτι καθαιρέσει τῆ μειρακίων, ἕτερον αὐτῆ ὑμούμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, & τοῦτον εἶδεν τιμᾶν. συνῆλθε ἢ αὐτίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ ἢ τελέως ἠττηθεὶς αὐτῆ, ἢ παῖ εἰς ἐκείνου ἀναφέρων, οἰόμενος ἢ παραιρεῖσθ τὰ θρόνους τοὺς ἐκ μριάμμης, ἢ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τῶ ἐκείνων οἰκοδομῆ αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθάδες ἂν αὖ εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ & καθάπερ ἔφεδρον τινὰ τ αὐτίπατρον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς φρονεῖν, & καταγαλέντων τῆ μειρακίων ἐξεῖναι δικαίρως χρῆσθ βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ πᾶσιν ἐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῆ πρὸς αὐτοὺς ἐπιεικείᾳ, ἢ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἐ πρότερον οὔσης ἐλπίδος αὐτεπιήσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ὧδε χωρεῖν τῆ πρωτείων, ἀλλ' ἐπέχεσθ τὸ παῖδος, ἤδη μ' ἤλλοτριωμένε τ ἀγάπης, δύμεταχειρίσε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐαυτῆ δάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γινέσθ τοῖς ἀγαπωμένοις. ἦσαν οὖν ἔτοι παῤ αὐτῆ μόνε οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δ' αὐτῆ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμιμνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτόπτοις, ἢ ἀγὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τ βασιλέα πιστευομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη ἢ πλείους γεγόνεισαν οἱ κατηγορεῖν ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, ἢ τὸν ἡρώδην ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τέκνων πολυπραγμόσυνα
πως καὶ πιθανῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ
πρὸς τὸν μητρυιὰν ἀφορμαὶ πρασφέροντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπῆρεν αὐτῶν ἠτιμάζοντο, καὶ τὸν μίσος ἀπάκλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἐδίκαιον ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῷ πρὸς τὸν ἀντίπατρον καιρὸς φυλακτύριμα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν ἡρώδην ἐξαγριαίνομενα, προὐβαινεν ὑμιχθὰν ἀπεργαζόμενα τὸν τῆς οἰκίας σάσιν. ἀεὶ δὲ ὁμῶς ὁ βασιλεὺς τὸν ὑγιαβολὰς, καὶ παραφυῶσαν βυλόμενος τοῖς ὑπὲρ τὸν μεριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν αὐτὸν παρεῖχεν. καὶ τέλος ἠτιμωθεὶς, ἐπεισήγαγε τὸν ἑαυτοῦ μητέρα. καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστη αὐτὸν διαφέρειν. ἀγρίππα δὲ οὐδὲν αἰσθόμενος εἰς τὸν ῥώμην, μετὰ τὸν διοίκησιν τὸν ὅπὶ τὸν ἀσίας διήκοντα γεγυμνασμένον, πολλὰς ὑπὲρ τὸν ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τὸν τὸν αὐτιπάτρου ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τὰς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς αὐτιπάτρου διαβιβάσαντος εἰς ῥώμην, τοὺς ἐκεῖ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγειν ὅπι καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησον.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἰς δοκεῖν αὐτιπάτρῳ προὐχώρει τὰ κατ' ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσαλκάτος ἡρώδης, τοῖς φίλοις διάσημος ἐφαίνετο. ἦν δὲ τὸν μὲν παρεῖναι μηδὲν ἔχειν ὄφελος διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τὸν παῖδος εἰκὸς καὶ κατ' αὐτὸν αἰσθάνεσθαι διαφέρεσθαι τοὺς τὸν μεριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ διανοίας ἔχων, ἐν ἀφίστατο τὸν ἑαυτοῦ θεραπείας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ὅτε αἰσθάνοιτο τι καὶ παρεξιὼν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. ἔφασαν μὲν, ὡς ἐπὶ ἀγωνίαν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὸν ἐλπίδα μεγάλων καθ' ἑαυτὸν ἔσαν ἐμπαρδύομενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὸν ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν ᾧ τὰ κατανοεῖν εἰς ἑαυτὸν ἐνδεᾶναι πάθος, ὡς μητ' ἀμελῶν, μητ' ἐν προπετείας ἀμύνεσθαι, χρεὼν ἦν πέμψαντα πλεῦσαι εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τοὺς παίδων κατηγορεῖν ὡδὲ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτὸν ἑαυτὸν ἐνβαίνη πάθος, ὃ καὶ μέγεθος τὸν ἀσεβείας ὑπόπτον ἦν. ὡς δὲ αὐτὸν ἦλθεν εἰς τὸ ῥώμην ἐχρῆτο μὲν μέχρι τὸν ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσπεύδομενος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, καὶ κατιδὼν αἰτησάμενος ὅτι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, παρεσκεύαζε μὲν τοὺς παίδας, πάτο δὲ τὸν ἀπονοίας, καὶ τὸν ὀκχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα ζόφον ἑαυτοῦδακότας μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίζεσθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ ὡδαλαβεῖν. ὁ δὲ ὑδὲ δυνάκων ἐξαναγκάσης μᾶλλον ἢ πείσει ὡδαδοῦναι τὸν ἀμείνονα πρὸς αὐτὸν δυσεβεστέρῳ ὡδὲ καίσαρος ἐξεναίαν ἔχοι. τοῖς δὲ ὐχ ὑπὸν τὸν ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης σφεῖντα καὶ τὸ ζῆν ἐλαττον λόγος, εἰ μόνον δυνατὸν τὸν πατέρα δυνθεῖν. ὅπως ἀγρίου τι καὶ μαρὸν ἐντετηνέναι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθῆναι

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariammes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem natalis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac scelestũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum purare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in fontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

τῶν ἐξηγεῖσθαι κάμοιε, & μιάνειν αὐτὸ τὰ ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καίτοι τί μ' εἰπόντα παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυχερές; δηλ τίνι ἢ μέμφομαι βαρύνοιαν; πῶς δ' οἷον τ' ἦν δίκαιον ἰῶ αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις & κινδύνοις ἀρχιὼ, ταύτης ἐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, & δοῦναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τ' ἄλλων ἄθλων ἀσεβείας ἐκπίθοι τῷ μέλλοντι ποτὲ ἡμῖν εὐνοήσειν τούτῳ & ἐπιμελείας τε & τ' ἀμοιβῆς τοσῆσδε ὅσης ἔτυχε. ὅπου μηδὲ ἀσεβὲς αὐτοῖς ἐστὶ τοῦτο πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ δὲ ἀεί τι περὶ τ' βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τ' θάνατον τ' γεγυμνότος, μεθ' ὃν ἄλλως ἐκ ἔστι τ' ἀρχιὼ λαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, & βασιλέως παισὶν ἐχ' ὑπέρπαν, μέχει νῦν ἐπεδίδους, & κόσμον, & ὑπηρεσίαν, & ζυφὴν, ἀλλὰ & γάμους τοῖς ἐπισημοτάτοις παρεχῆδε, τῷ μὲ, ἐκ τ' ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ ἢ τ' ἀρχελάου τῆ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ ἢ μέγιστον οὐδ' ὅπῃ τοιούτοις ἰῶ εἶχεν ἐξουσίαν ταύτη κατ' αὐτῆδ χρησάμενος ἀγαγεῖν ὅπῃ τ' κοινὸν διεργάτιν κάμοιε, & παρελόμενον αὐτὸ παῖ ὅσον ἦ πατὴρ ἀσεβέμενος ἦ βασιλεὺς ἐπιβουλεύμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμίαν παρεσκεύαζεν. δεῖσθαι ἰδίτοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπαμώρητον γένεσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζιῶν, δ' ἐκείνοις λυσιτελοιῶτος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ τιῶ ἄλλῳ ἔμελλον ἔργῳ μέγιστα τ' ἀνθρωπείων & δράσαντας & πεισομένους. ταῦτα πρώδης ἐμπαθῶς ἠπάσατο πρὸς κάισαρα τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῷ ἢ νεανίσκων ἥδη μὲ & λέγοντος δάκρυα & σύγχυσις ἰῶ, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν πρώδης τ' λόγον. τὸ μὲ γὰ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γένεσθαι, τ' λόγον πρὸν εἶδον ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὸ δ' ἐκ τοῦ παρόντος ὀφείλεσθαι τὰς ἐγκλήσεις, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἰῶ ἔδοξαν, ἐκ δυσκινησίας οὐδὲ τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τῷ πρὸς τ' κάμε, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ & κατὰ συνδιῶ ἐλέγχου πεπλανημένον. ἰῶ οὖν ἀπορία τοῦ δυνάσθαι λέγειν, & δάκρυα, & τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, διδοικότων μὴ εἰ δόξειαν ἐκ τοῦ συνεδρίου ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίαν δ' ἐχ' ἀνεσκομένων τιῶ ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος & ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. & μιῶ ὄγε κάισαρ ὑπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσυμέτρου ἐποιεῖτο τὸ μὴ κ' συνιέναι ἀτοπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρείας, & μεγίστητος ὀκνεῖν. ἐλεγνόητε ἐγγόνεισαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, & τ' πατέρα διακίνησαν ἀληθῆ τε πάθει συνεχόμενον.

Κεφάλαιον ή.

Αλεξάνδρου ἀπολογία, & διάλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ ἢ συνεῖδον δυμένειαν πνὰ, & παρ' ἐκείνου, & αὐτὰ τῷ κάισαρος, & τῶν ἄλλων ἢ ἔκλαιον, τοὺς μὲ συνδακρύοντας, ἀπαύστως ἢ συναλγοῦντας, θάτερος αὐτῶν Αλέξανδρος, δικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς ἀρὰς. & πάτερ ἔφη, εἰ μηῶ σὺ πρὸς ἡμᾶς δύναια δῆλη, & παρ' αὐτιῶ τ' κείσιν. εἰ & αὖ γὰ εἶπι δυχερές ἐνοήσεις ἐφ' ἡμῖν, ὅπῃ τ' πάντα σώζοντα προήγαγες. & γὰ ἐξῆν, παρούσης μηῶ ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης ἢ ὡς πατρὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμιλον ἄγειν, & τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ὑδὲ γὰ ἀπο-

ἀπαντεῖναι τινὰ φεύγοντα, ὡς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγῃ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ δ' αὖ ὑπομένοιμ' ἔτι
ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πεπυσμένα. καὶ
μήποτε τοῦτο σαίνῃ χεῖρον, αὐτὴ τῇ τεθνάναι μηδὲν ἀ-
δικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. εἰ μὲ οὖν
ἔστι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριοι καὶ σὺ
πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' ἔτως ἡ δια-
βολὴ κρατεῖ, ἄφελτος ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὃν τί δεῖ βλέ- B
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους ἁπὰ, καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν
τιθὲ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐν τῆς παρούσης τιθὲ νῦν
ἀτυχίας ἐξεργάζεσθαι. βλέψον ἢ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνάμενα. κωλύσει γὰρ
ἤδη τῆς βασιλείου, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητρὶ
αὐτῆς ἀποθανοῦσα, πάντας ὑπόπτους εἶ τῷ πατρὸς
ὑπεβύλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύ-
τιθὲ ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τοσού- C
μνησεν τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πρὰ πίστιν εἴωθεν ῥᾳδίως
ἐργείας λαμβάνειν; φαρμάκου ἀδεῶς σιδήρου ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συναμοσίαν ἡλικιωτῆς, ἢ διαφθορὰν
οἰκετῆς, ἢ γεάμματα κατὰ σῦ γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἐᾶν ὅπου καὶ μὴ γλυόμενον ἐν διαβολῆς
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοοῦν οἶκος ἐν βασιλεία
καὶ τιθὲ ἀρχιθὲ ἰδοῦ σὺ φῆς ἔπαθλον δ' ἀσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις ἀρπαν γλυέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπι- D
ζουσιν, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποζολιὰ πεῦσεται κακοπραγίας.
ἀδίκημα μὲν ἔν, ἐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τίς ἢ διαβολὰς,
πῶς αὖ λύσειεν, ὁ ἀκῦσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν τι
μετὰ παῤῥησίας; ἀ εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἰδίου ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐκεῖ ὅτι λελάληκε μὴ σιωπῶντας. τιθὲ μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ σῆς ἀ ἀξίων. ἀρχῆς ὀρεγόμεθα,
ἧς εἶσ μὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί ἢ θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἐ καινοπραγοῦ-
μεν; εἰ δ' ἀ εἰσὶν, ἀ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισά-
μενοι κρατήσειν τιθὲ βασιλείας προσδοκήσαμεν,
οἷς ἔτι γῆ βάσιμος, ἔτι πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιού-
των ἔργων. ἢ ἔ τῆς ἀρχομένων ἂν ἀσέβεια, ἢ θρησκεία
τῶ παντὸς ἔθνους, ἰωύχετο ἂν παροχετόνους ὅτι τῆς
προγμάτων, ἐ εἰς τ' ἀγιώτατον ὑπὸ σῦ καθοσιωμέ-
νου ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ μὴ τῆς ἄλλων κατηφορή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας, ἀτιμώρητος μεῖναι, F
ζῶντος καίσαρος; ἆρ' ἀσεβεῖς ἔτως ἐκρίνασε, ἔτε
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ ἔ μήτ' ἀρπας ἔχεις, μήτ' ὑπερβολὰς δείσεις, τί
σοι πρὸς πίστιν ἀπαρκεῖ τοιαύτης διαστροφῆς; ἢ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά σοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἐ παροξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι
βυλόμεθα, λόγον δ' ἐν ὅτι δ' ἔχεται τὰ μὴ γλυόμενα,
διότερ ὅτι τῆς πάντων δικαστῆ καίσαρι μεσιτεύοντι G
τ' πάντα κρατεῖν, συντιθέμεθα ταύτην τ' συνθήκην, εἰ
τ' αὐτοπτῶν ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' περὶ ἡμᾶς δια-
θέσιν ἀπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰδ' ἔτως μὲν
δυτυχῶς. διὰ γὰρ τῆς μεγάλων κακῶν ἡ ψυδὴς αἰ-
τία. παρούσης ἢ τινος ὀργωδίας, σὺ μὲν ἂν τῇ καθ' σαυ-
τὸν δυσφορείᾳ μέμφει, δώσομεν ἢ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἔτως
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τ' διδω-
κότος. τοιοῦτα ἢ λέγοντας, ἅτε καίσαρ ἤδη πρόσθεν

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat; qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euasu discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, læpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, possétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neque quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostram et sententia damnemur. nec enim vsque adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humectes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo ablente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigantes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius genet egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πρὸς δύο τῷ μεγάθει τ' ἀγαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρώδην ἀπέβλεπεν ὁρῶν καινὸν ὑποσυγχωνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπλώκει, καὶ περὶ τῶν αὐλῶν ὁ λόγος ἀγαθοῦς, ὀλίγου ἐποίει τ' βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ' ἀγαβολῆς καὶ τὸ περὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπάσατο βοήθειαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῆρε καὶ τὸν λόγον ἀξιῶν καὶ μὴ φερομένους ἀπιστῆσαι αὐτῷ. ὡς δ' ἐκείνους ἔτι ταυτὸν σχῆμα, κλαίοντι μὲν ὅμως καὶ συνικετεύοντι τοὺς τ' γῆν νενευκότας. ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπαθεν σύλογα κατηγορηκέναι, ἀφῆκε μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδέετο. καίσαρ δὲ μικρὸν διηχῶν, τοῖς μὲν νεανίσκοις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγαβολῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμάρτειν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑπονοῆσαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἡρώδην δὲ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, ἀγαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἰκὸς δίκαιον, ἐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' τῷ ἐξ αὐτοῦ. δύνασθαι δὲ τῷ μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξωσαι δὲ τῷ εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ περιπετὲς ἐκπεφυγὸς τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀπεδεῖ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσεσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα παιδευθέντι, ἐνδυσι τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βελομένων ὑποπεσεῖν ὅτι δύσει, περιαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ ἀναρύοντας, παρέζετο παρέκασον ἐν μέρει περιπύσων, ὡς μηδένα τῷ παρατυχόντων, ἐλθόντες ἢ δεῦρο, ἀπαθῆ ἡμέας. τότε μὲν οὖν δυσχερεῖς ἐσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀπῆσαν, καὶ συν αὐτοῖς ἀντίπατρος ὑποκεινόμενος ἐφηδέως ταῖς ἀλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ ἀγανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καίσαρ δὲ αὖτ' τὰ μετάλλου τὰ κυπρίων χαλκᾶ τῷ ἡμισείαν περίοδον καὶ τῆς ἡμισείας τῷ ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὖτ' τ' ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αὐ αἱρῆται τῷ παίδων ἀγαθοῦχον καθιστάναι, ἢ καὶ ἀναίμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς παῖτας διελόυσομένης. ἐκείνῳ δὲ ἤδη βέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ἀπεβέβλητο ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῷ παίδων κρατεῖν. ὅτι τούτοις ἐπαινεῖ πάλιν εἰς τῷ ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσκη τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτοις οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χθρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. ἡρώδης δὲ πλείων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ κιλικίαν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νεῷ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅτι ταῖς τῷ παίδων ἀγαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὖτ' τῷ θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαί τε ἀντέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρώδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, ἐν ἱερῷ, περὶ τῷ πεπραγμένων καὶ τῷ ἀποδημίαν διελέχθη, τῷ καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ τἄλλα διεξιὼν ὅσα καὶ μέρος αὖτ' πεπραγμένα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὅτι νενεθσία τῷ παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς περὶ τῷ αὐλῷ, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς

Καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν δεδειγμένων βασιλέας ἡγήσα- A
σθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, ἔπειτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δεκεῖν, μήτε γήρᾳ ὑφαποδιζόμενον, ἐν ᾧ
τῷ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπιπτεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοίς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀτάραχον ἕφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
δυσαμενίας ἐξ ἀλλήλων ἐσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ
νεωτέρων ἐφιέμενα.

nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque dómino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea; præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus: His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secus. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.

CAP. IX.

Ὡς αἰῶνας ἄγων πανηγυρικοὺς ἡρώδης ὅτι καισαρείας κτίσει.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ και- V.
σάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει
πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῇ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐν-
πεπουσῆς δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνηκοστῆς
πρὸς τῇ ἑκατόν. ἣν οὖν δίδυς πρὸς τῇ καθιερώσει
μείζων ἑορτὴ, καὶ πανήγυρις πολυτελὴς αὐτῷ. κατηγ-
γέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημά-
των. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θη-
ρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῆς ἐν τῇ
ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιν ὑπιπτευμάτων. ἀπετίθη δὲ
καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρε- E
σκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτὸς πᾶσαν τὴν εἰς τὰ
τοιαῦτα πανδαπάνην, ἀπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τὴν
φιλοτιμίαν ὑπερεσμῆ. ἰδία δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰου-
λία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελέστατα ἀπέστειλεν, ὡς
μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τάλαντων πεν-
ταμυρίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλεί-
στος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆ-
μοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν διεργασίας, ἅπαντας ἐξεδέ-
ξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διωρεαῖσιν ἑορ- F
ταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς ἀφροσύνας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
ὕπουλον ἡγήσασθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ αὖ ὑπιπτεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν ἧτ-
τηθεὶς γεγυμνωμένων ὑπὸ δεῖξιν ἐκβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς πρόσθη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ με- G
γαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶη καὶ συνείας ἀπείσης, καὶ Αἰ-
γύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ-
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αὐτῇ
γειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ
τε διῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου καὶ μέγεθος τῷ φυτῷ προσηλιθότος ἄλσους. ταύτην ὑπὸ
αὐτοπάτορι τῷ παχὺς, Ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπερεχυρωμα οἰκο-
δομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διέφορον, καὶ καλλονῇ ἥδιστον, ἐκάλεσεν Κύπρον. φασὶ δὲ τῷ ἀδελφῷ

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα ἀλλὰ τῷ ἀνδρὶ μνήμης πρὸς αὐτὸν φιλοσοφίαν ἀπιδεῖν τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῷ κατὰ τὸν φάσηλον, ἐν προσηγορεύσεν φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος ἅμα τῇ προσηγορείᾳ. ὁμώνυμον δ' αὐτοῦ, καὶ πόλιν πρὸς τὸν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπότομον κατὰ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τῷ πέριξ χώρᾳ ἔρημον ὖσαν ἐπιμελεστέραν ἐποίησεν τοῖς ἐπιμελείας τῆς οἰκητόρων, φασαηλίδα τε ταύτην ἐκάλει. τὰς δ' ἄλλας διορθώσεις ἅπασιν εἰπεῖν, ὅσας ἀνέθηκεν τοῖς πόλεσιν, ἔστι συείᾳ, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ὑπὸ δημόσιος τύχοι. τε δὲ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς ἀθρόμφοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῆς θεατέρων ἐπιλειπόντων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δ' μέγιστα, καὶ θαυμαστότατα τῆς περιφανεστάτων αὐτοῦ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δ' τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῆς δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δ' τοῖς ἐν συείᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, διὰ κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτῃ αὐτῇ στοὰς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τῷ ὑπαθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖσον εἰς κόσμον, καὶ τῷ τῆς οἰκουμένων διχρησίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορείας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ πρὸς θυσίας, τε τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισυμποιήσων τῷ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν ἀλυκῆς ἀγωνοθέτης ἅπαξ τοῖς πλείοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ δίεσιν τὴν ἐν τῇ φύσει προσαρίστων. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, τε τὰς διορθώσεις ἀπίδωμεν, εἰς ἐπέχειν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ὡς ἔστιν ὅπως ἂν αὖ τις αὐτὸν καὶ τῆς ἐλαττόν τεθυμικότων ἁρπάσῃ μὴ συνομολογῶν διηνεκεστάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαράτητον τῷ τρόπου, νικηθέσθαι σημεῖά δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διαφόρους τινὰς καὶ μαχομένους ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγράφθαι τὸν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τῷ πάθους κτημάτιος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, ὅπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμποιοῖ. ἐν δὲ δαπάναις ὑπὲρ δύναμιν χεόμενος, ὡς ἀναγκάζοιτο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οἰκοδομὰς πολλὰ μὲν ἀνόμοια, κακὸν ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει· καὶ συνοικοδομὰς ἐφ' οἷς ἰδίᾳ τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ἁδὲ δὴ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντιφιλονεικεῖ δ' τῷ δύσνοιαν αὐτῷ δυσκρασίας ἀφορμὴν ποιήμενος. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγος μὴ διεφανδύοιτο δοῦλον ἐξομολογούμενος, τὸ δόξειεν εἰς τῷ ἀρχικῷ τι προσκινεῖν, οὐκ ἰκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ἀμοῦ συγγνώμης, καὶ φίλοις, ἴσως

πολε-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τὰς ταιούτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῖς πάσοις ὅτι μέγιστον ἔδωκεν αὐτὸν ἑωυτῷ, καὶ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς καίσαρος καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτους καὶ τοὺς ἧσσον θεραπεύεσθαι καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἤθετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ὀρθυμίαν ἐδήλου. τὸ μὲν οὖν ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοίωται νόμῳ πρὸς πάντα τὰ ταιαῦτα, καὶ συνείδησαι τὸ δίκαιον αὐτὴ τοῦ πρὸς δόξαν ἡμαρτηκέναι, διόπερ ἐκ ἐῶ αὐτὸ κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὀλιγωμοῦσιν, κολακεύειν τὸ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ ἡ πρώτη πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸς ἣ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ προσήκοντας δυσχερείας.

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterísque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρίων τῆς ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, καὶ ὅσοις ἡ πρὸς κυρίλλιον λιβύη κατέχει σκήνωμα αἱ πόλεις, τῶν μὲν πρώτων βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τῶν τότε δι' ἐπιτηδείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἀπὸ μέρους. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν δυσκολαίνοντες τῶν τῆς ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπέταξα μοι τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς ἀληθείας λαβεῖν ἔχοντι. ὧν ἡμῖν ἄνωθεν οἱ κεφάλαια ὑποτίθενται. καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν εὑρέθη, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐμῇ ζωῇ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος πρὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοῖς ἰουδαίοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τάττειν ἱερὰ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποστέλλεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχέυσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ πρὸ τούτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατίου, ἔκτε ἀνδρῶνος εἰς αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς δυσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἰουδαίους μᾶλλον κλωσθείνε, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα, κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ γραφέντι μοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀρχῇ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην καὶ μείζονα. ἐγλογεφήθη ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. καῖσαρ ταμίας φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶν δι' ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτους τοῦτο ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῆς ἰουδαίων τοῦ τρόπου τούτου. Ἀγρίπ-

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

VI. Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licereque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῆ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιμὴ ὀπημέλφαν, & φυλακιὴ, βέλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τὰς τε κλεπτοντας ἱερὰ χρήματα τ ἰουδαίων καταφεύγοντας τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ὅπως ἂν δῶ, κὴ ἀποδιδόσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὧ δικαίῳ ὅπως ὦσιν οἱ ἱεροσυλοι. ἔγραψε ἢ κὴ σιλουανῷ τῆς στρατηγῆ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαίων, ἐγγυας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρίναίων ἀρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίνῃ ἰουδαῖοι ἐπεὶ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἐπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, & πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τ ἐπαρχίας ὀπημελημένους ἵνα ἀπέπεμπτα τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔξιν αὐτοῖς πάτριον, ἐπέτυχόν μοι τοῦ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶ ἐπηρεάζοντο, κὴ ὡς ἐν πρόφασει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοντο. οἷς ὑποκαθίσαι κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλημένους, κὴ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῆ πόλεων τοῖς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, κὴ ταῦτα διορθῶσαθαι τοῖς ἐμοῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γαΐος νορβανὸς φλάκκος αὐθύπατος σαρδιανῶν ἀρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ὅσα θέλομαι γίνεσθαι. εἰδὲν ἧττον κὴ ἰούλιος αὐτώνιος αὐθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις θεσμαρείοις δικαιοδοτοῦμαι μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαστὸν κὴ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κὴ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τ ἰδίας θεσαρίσεως δυσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν εἰς ἱεροσόλυμα. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῆ σεβαστῆ κὴ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιμὴ ἐμοὶ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῆ σεβαστοῦ & ἀγρίππα βελήμασιν, συνεπιζέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κὴ ποιεῖν κῆ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲ οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῆ ἡμετέρων πρεάξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ὑπετυγχάνοντες, ὐδὲν τῆ πατρίων ἀνωλύθημεν ὑπὸ τῆ ἀρχόντων πρεάττειν, ἀλλὰ κὴ συνεργοὶ μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες & τῆ εἰς τὸν θεὸν τιμῆ. ποιεῖσθαι ἢ πολλάκις αὐτῆ τιὴ μνήμην ὑπεδεξαλάττων τὰ ῥήθεν, κὴ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστοις ἡμῖ τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰ οὐδὲν ὅτι ῥηθεν, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κὴ πόλεις, ἐσθ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τ διαφορᾶς τὸ δίκαιον ἢ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπηρετεῖ λυσιτελέσατον ὂν ἕλλησίν τε κὴ βαρβάροις ἔ πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, φίλους κὴ φίλης ἀπειρήκασιν. διὸ κὴ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, κὴ δίκαιον ἐν τῇ διαφορᾷ τῆ ὑπερηφανημάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῆ πρὸς καλοκαγαθίαν ὑπερβολῆς ἔχειν. τοῦτο γὰ κοινὸν ἅπασιν, κὴ μόνον ἰσχυρὸν διασώζειν τὸν τῆ ἀνθρώπων βίον. ἐπανίειμι ἢ ὅπῃ τὰ συνεχῆ τ ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ως Ἡρῴδης χρημάτων ἀφθόνως κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ Ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔπι τάχιον ὡς Ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαβὶδ καὶ Σόλφον ἀργυρίου λάβοι, ξιφίδια χάλαντα, κόσμων πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίας, ἐκ πλείονος μὲν δὴ ἐνοίας εἶχεν τοῦ ἐπιχείρησιν. ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρᾶγματος ἀσάμενος ἥκιστα μὴν ἐν τῇ πόλει φανερῶς ἔξω), παρειληφὼς ᾗ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ Ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον ᾗ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλοῦ, ὃν ἀπείλατο πάντα. ἀπιόντι δὲ εἶχεν, ὑπὸ μέλους ἑαυτὸν ποιούμενος τοῦ ἔρυναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτο τοῦ Δαβίδου, καὶ τοῦ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιόντων ἀπαντώσης ὡς ἐλέγετο. πρόφοβος δὲ αὐτὸς ἔσχεν, καὶ τοῦ θείου ἱλασήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅλη τοῦ σώματος κατεσκευάσατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τότε καὶ Νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἐμοὶ μὲν ὅτι κατῆλθεν, ἀσυφορεπῆ τὴν πρᾶξιν ὑπισχνούμενος. διατελεῖ ᾗ καὶ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτοῦ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόμενος τοῦ πρὸς δύκλειαν αὐτοῦ φερόντων. πολλὰ ᾗ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτὸν κατασκευάζων, καὶ μὴ πάσης ἀπουδῆς ὑπερυπόμενος, ὅς γε καὶ τὰ μυριάμμης θάνατον, καὶ τοῦ παίδων αὐτῆς ὠμῶς τοῦ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς δωρέπειαν ἀναγὼν βουλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὰ νεανίσκων ὑπερβολὰς καταψύδει). καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τοῦ βασιλεῖ, πρεπωδέστερον ἐγκωμιάζων, ἐνίοτε ᾗ τοῦ ἀδανομηθέντων ἑαυτῷ διασμένως ὑπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλοὶ ἂν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὰ συγγνώμην. ἐγὼ δὲ ἰσορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τοῦ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ᾗ καὶ γένους ὄντες αὐτοῦ τὰ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὰ ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ἐνίοτε αὐτὰ ἐκ δωρεπὲς ὑπαλήφοτες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκπέμψομεν τοῖς πρέξεσι, πολλοὺς μὲν τὰ ἐγγόνων τὰ ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δὲ ἐγγόπης ἔχοντες, τὰ δὲ ἀληθῆ πρὸ ἐκείνων τεθνηκότες, ἵνα ὅτε δικαίως ἐγένετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης ᾗ διὰ τὰ ὑπισχνεῖσθαι ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χρεὼν ἐδόκει πρᾶξιν ἐν τοῖς καὶ τὰ οἰκίαν, εἴτε δὴ τὸ μιάσματος ὑπὸ ὄντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλεῖω ψεύδος πρὸς αἰτίας ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τὰ τύχης ἐν ἐκείνοις τὰ ὑπόθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὰ αἰτίαν δικαίων ἀ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τοῦ διὰ τὸν ἀσέβειαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπλωτικέναι. πᾶσις γὰρ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὰ αὐλὼν, καὶ μίσπ πρὸς ἀλλήλους ἀθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστρατηγεῖ δὲ ἀεὶ κατὰ τὰ ἀδελφῶν αὐτίπατρος, δεινὸς ὤν, ἐξωθεν μὲν, ἀμβάλλειν αὐτοὺς τὰ αἰτίας, αὐτὸς ᾗ πολλάκις ὑπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ᾖ τὸ δοκεῖν δύνειν πιστὸν αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τοῦ ἔπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθε τὰ πατέρα μόνος γὰρ δ' ἐκείνῳ σωτηρίας ἅπασαν ἀφαιρεῖν αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ ᾗ

A

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi forisque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit reclusō Dauidis sepulcro tria millia talētorū argenti extulillet, supereſſēque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cōdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tēporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarū patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, quī etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habētes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue fortefortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluēs illos falſis criminationib⁹: ipſe patrociniū eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clā poſſet opprimere: atque talibus verſutiis circūueniebat patrē, vt putaret hūc ſolū incolumitatis ſuæ curā gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem suum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit consilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his, quos exosos regi esse ipsorum inuererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipsorum eisdem laborabant passionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd insolentiùs se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo, quam ille sibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à discordia. habebat enim priuatâ causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, vt obiectam sibi à rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum a se tot beneficiis, & penè regni socium, non respõdere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi resipiscat, propter quē stultum sit priuare se regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc sibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõsecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex se factam ablegat: & regi pollicetur ducturum se filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi posthac cum ablegata fore commercij. elapso autem præfinito tempore intantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpe iaciebat voces quasdam, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas: Nam & Salome infensa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid vt assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus. quo factum est vt secreta eorum expiscaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exosũ redderet. illa verò in matris gratiam sæpe narrabat, quòd illi quoties soli essent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odiosè de patre loquerentur,

A κὴ Πτολεμαῖον, ὃς λῦ αὐτοῦ διοικητὴς τῆς τ' βασιλείας
πεπιμέτω ἀπεπάλφ αμίσει. Ε μ' ὁ ἐκείνου μι-
ξὸς ἰσφ τῆ ἐπιγόντων ἐβυλεύετο, κὴ καθόλυ τὰ
παῖτα ἦσαν ἔτοι, κὴ πεφίλειν δοκεῖ διλοιν κὴ πεφὶ
δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ' ἔξωθεν οἷς εὐδοκει συμ-
φέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μῦριάμμης χαλεπώτερον αἰεὶ
διετίθεντο, κὴ τλῶ ἀτιμίαν ὑπ' ἀνδρείας ἀ ἔφερον
παρεωσμένοι, κὴ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν
γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρω συνοικεῖσα θυγάτηρ ἀρ-
χελάυ γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τλῶ σαλώμλυ, κατά
τε τλῶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν διάθεσιν, κἀκ τῦ πρὸς τλῶ
ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον διακεῖσθ.
συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβύλῳ, τλῶ δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς
ἀναξιοπάθει γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἕνε-
κος ἐμπεπτωκυίας, ὑδὲ ὁ τῦ βασιλέως ἀδελφὸς φε-
ρώρας ἔξω τεταχῆς λῦ, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας κὴ
μίσους εἶχεν. ἐμπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλι-
ώσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο δ' ὑπ' ἀνθρώπου μεμισω-
μένου δῆλ τοσῦτον κρατῦντος, ὡς αὐτῷ κὴ τῆς τῦ
βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τλῶ μὲν ὑποφ-
αίνεσθαι, πρὸς δὲ τῇ δούλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ'
ἀτιμασθεὶς ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν διεργάσασθαι τὸν ἀ-
δελφὸν, δυνάμει δ' κὴ κοινωνὸν ἔχειν τ' βασιλείας,
ὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἀν τῷ προσώπῳ
δυσυχεῖν ὤετο. κὴ τλῶ μὲν κόρλω μὴ τυχὼν φερώρα
δικαίᾳ, παῖδ' φασαήλυ δίδωσιν. αὐτὸς δ' χρόνῳ διελ-
θόντος οἰόμενος ἤδη παρακμακέναι τλῶ ὀργὴν μίαν
τἀδελφῷ, πρὸς τε τῷ πρώτων ἡτᾶτο, Ε τλῶ δευτέραν
ἐξίου λαμβάνειν, κύνεσις δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα δ' συμ-
βυλδὴ πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ' ἀδελ-
φὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. κὴ γὰρ ἀρχὸν εἶ
δούλης ἡττώμενον, ὑποσυρεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυοίας
τῆς πρὸς βασιλέως, ἄμεινον δ' κἀκείνῳ ταραχῆς Ε
μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰ-
δὼς λυσιτελήσοντα, τῷ κὴ πρότερον ἐν ὁμολογίᾳ
γνώμενος συνεγνώσθαι τλῶ μὲν ἄνθρωπον ἤδη καὶ
παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑποπέμπεται. βασιλεῖ δ'
ὡμολόγει λήψεσθαι τλῶ δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα,
κὴ ξιακοσλῶ ἡμέραν συνέθετο τῷ γάμῳ, συνεπομέ-
νους ὡς ὑδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τλῶ ὑποπεμφθεί-
σαν ἴσας. διελθουσῶν δ' τῷ τεσσάκοντα ἡμερῶν, τοσῦ-
τον λῶ ἥττων τῦ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι
τῷ ὡμολογημένων, πάλιν δ' ἀγανακτεῖν δοκεῖ τῇ πρώτῃ.
ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρώδλυ ἐλύπει, κὴ πρὸς ὀρ-
γλω ἦγε. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς αἰεὶ διαπίπτοντες
παρ' αὐτῷ, κὴ πολλοὶ τλῶ ὀργλω τ' βασιλέως ἀφορμλν
τῷ κ' φερώρου διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δ'
ὑπέτι τὴς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' λῦ ἀτρεμεῖν αὐτῷ
συνέβαινεν, ἀλλ' αἰεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισ-
μάτων συγχυῶν κὴ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιη-
μένων. τῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους
ὕσα τοῖς ἐκ μῦριάμμης, ὑδὲ τλῶ ἑαυτῆς θυγατέρα
συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ πατέρῳ τῷ νεανίσκων ὕλα
τῇ τῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δυοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν ἔτι
λαλήσειας κατ' ἰδίαν ἀναπειθουσα κὴ μιμνύειν ἑαυτῇ,
κἂν τοῖς πρεσπεσύσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲ, ἅπαντα
τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνουν δ' τ' παῖδα τῷ νεανίσκῳ παρεποίει. χαριζομένη δ' ἐκείνῃ τῇ μητρὶ
πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηται μὲν ἱδρύζοντος ἐκείνου τῆς μῦριάμμης, ἐγκρύπτοντος δ' τὸν πατέρα,

συνεχὲς

σωνεχὲς ἢ ἀγαπειλῆσαι εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γεγηθυιμένους, κωμογραμματεῖς κατασήσειν. ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὑπομελὲς αὐτῷ, καὶ πρὸς παιδίαν ἐπιτηδειότατον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ ταύτας εἴδοιεν τῆς μητρῴας κόσμου μετειληφυίας, αὐτίκ' ἂν παρούσης ἀβεβαιότητος, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμένας καθάρσιον) μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' οὖν ὁ Ἡρῴδης ἀπηγγέλλετο, ἀλλὰ δ' Σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀληθινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐνεκάλει δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάντων ὑπίδυεν. ἐπὶ μὲν ἄλλα τότε μὲν ὑπιπλήξας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾴων εἰς τὸν πατρὸν ἐγένετο, τῇ δ' ἑξῆς πολὺ χείρων προσέπεσεν. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὴν Ἡρῴδην ἐκπαγῆ τε δ' γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαρμόστου αὐτῷ τὴν ὀργὴν ἔχ). τοῦτο δὲν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τοὺς παῖδα γινόμενα παρ' Ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅθεν τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν δὲ τὸν ἐκπεσόντα λόγον. ὃν ἐκαρτέρησέν τε τοὺς ὀδύνας τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καταμηνύει τὰ ὑπὸ τοῦ Φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. Ἡρῴδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαγὴς γενόμενος, καὶ τὸ συνὼν αἰσχυνὴ δ' ἀβολῆς ἐψοφημένον ὑ Φέρωρ, ἐτεθάρρηκε, καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τοῦ πονηρίαν τῆς οἰκείων, οἵος εἰς αὐτοὺς γενόμενος, οἷον τυγχάνοι. μεταπέμπει δὲ τὸν Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, κἀκεῖνος ἀπαίτων εἶπεν, εἰς τοῦτο δ' ἀμέτρου καὶ προπετῆς ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς τὸ σὸν πρόσωπον ὡς ὑ βλασφημίας ἐσοχασμένος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ προεισώκησας, ὅπως βελτίω δὲ φαρμάκου αὐτοὺς ποιήσωμεν δ' ἐμῆς ἀπωλείας; πῆς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ εἰκὸς ὁ παῖς, ἀνέσχετο τὴν πατέρα μὴ τοσαῦτ' ἀγὰ τοιαύτην ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γενομένου; τί δέ σοι βέλτ), τὸ μισῆσαί τε αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, πρὸς μόνου κατ' ἐμῆ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρίναντ, καὶ πρὸ τούτων λέγω, ἃ δ' σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆσαι, καὶ βαλεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς δευτέρην καὶ ἀδελφὸν μνόμενος. καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειν, ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ μᾶζόνως δύνασθαι ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, Σαλώμου ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἰ) τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἦκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ὐδὲν εἴη αὐτ' τοιοῦτον, καὶ ὅτι δὲ πασῶν ὄζει ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν δὲ τὴν δύνοιαν ἣν ἔχῃ πρὸς τὸν Ἡρῴδην ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ὧν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπεβουλεύθαι. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆθαι. τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὅπλ εατ ὁμήρης τῆς τειχῶν, πολλάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἢ δὲ κακοήθεια τὸ ζόωσ τ' ἐν

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios seruibus se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se cilicijs, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit mantum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre eum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hæc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, attepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem veniſſet, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scischabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus: si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consuecisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ, imò augebantur etiã

Τοῖς γλυκυθύμοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν ἀρχαῖον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ' οὐ πεφυκώς. ἐγίνετο δ' ὅτι πλεῖον ἤτε σύγχυσις, καὶ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν ἐις λόγους ὀφὲ τῆς ὥρας περὶ θεραπείαν τοῦ σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν ἀβγόλην, ἅτε τοῦ βασιλέως γυναῖκες ἦχθοντο φύσει δυσχερεσὶ τὴν εἰσβολὴν, καὶ μυρμηδὸν ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιροὺς ἔχθρας ἐφίλει. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅπη μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτοῦ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ὅθεν ὑπὸ χρείας οὗ τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνδειπνῶν ἴδεν τὴν σαλώμην, καὶ τι νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν. γνόντων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγεται. σαλώμη δὲ καὶ χείρων ἢ πάλαι φερομένη ἔνδον ἀδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅπη τὸ δεῖπνον σφάττεται πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς σφείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες ἀφέρουσαν τῷ βασιλεῖ, διαπλῶσαι τὴν ἀχημοσύνην. ἡρῴδης δὲ καὶ ἔνδον τὸ φερώρα προσεπυνθάνετο, καὶ τηρεῖν ἔξιον ἔνδον τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ὡς ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἄραψ ὕποπτος ὢν ἀπῆει. διαλυπῶν δὲ δύο μηνῶν ἥξειν ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγοις ἡρῴδη προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτὸς τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ ὡς ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος διαμιξία τῆς πρὸς ἀράβων ἀρχῆς, ἦν αὐτὸς καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τοῦ δὲ ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυνθανομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἕτοιμος ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιούντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς πρὸς ἰουδαίοις ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ ὡς οὐ δυνατὸν, οὐκ ἐπομένας, ἀλλὰ καταλυθήσεσθαι πρὸς τοὺς ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτὴν γλυκὺν πρὸς τὸν ἄραβα. τὴν δὲ κόρην τῷ ἀδελφῷ κατενεγκόντων ὁ βασιλεὺς, ὁ μὲν φερώρας ὡς ἔλαβεν ὡς περὶ τὸν ἡττώμενος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν ἐκ κοσσαβάρου γλυκύμυθον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπεθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανίσκον ὡς ἄνουν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶ λαβεῖν τὸν αὐτὸ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἔτει δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἔτος. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτὴ μεταθεῖσα τὴν ἐγγύην, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μειραχίῳ, φέρνην ὀκτὼ δέντος ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. ὡς αὐξητὸ δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς τετραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτῃ τοιοῦτον

ὀξ

ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐν διαφθοραῖς χωρῆσαι ἢ πρόσω κατὰ δυσχέρειαν. ἦσαν δύνουχοι τῷ βασιλεῖ ὄψει κάλλους ἢ μετρίως ἐπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα παρ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὰς ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρεῖσας τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. εἰ ἄρα εἰσὶν ἢ πρὸς τῆς γαμουμένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὁμολογοῦσι. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυσχερὲς τὸν πατέρα συνῳδόν. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκης ὄντες, ὑπηρέτουν ἀεὶ τῷ ὑπερέχοντι, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἔμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. παραινοῖ δ' αὐτοῖς πρόθυμον πρὸς ἀπεγνωκέναι πρεσβύτην ἤδη τετυχηκότα, καὶ τὰ γήρα ὡς ἀφανέλυμμα τῷ χρόνου ποιήμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸ ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν πρὸς ἁρμοζομένῳ τὴν βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βιαζομένου τοῦ πατρὸς ἐν ἄλλου τινὸς εἴη, ταχὺ τὸ πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὃ δὴ μόνον ἦν τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ὡς ἄσκοπον αὐτοῦ τὸ κρατεῖν εἴη. πολλοὶ μὲν γὰρ τῆς ἡμερόνων, πολλοὶ δὲ τῆς φίλων συνεσθίουσιν ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὅπουπερ καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῆς λόγων ἀκούσας ἡρώδης, ὅλος ἐνέμετο τῇ ἐπηρείᾳ, καὶ τοῦ θεοῦ, τὰ μὲ εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἐκ ἀκινδύνως ἐλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδίει μὴ κατὰ τὰς ἀληθείας συνεσκευάσθαι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον ἐκ ἐχρῆν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανεροῦ τὰ ἐρευνᾶν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῆς ὑπονοουμένων διεπεμψεν, ὑπουργία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἐκείνου, καὶ τῷ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλοὺς ἐκ κατ' ἐκείνου ἐν ἐξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πρόφασις τε ἐδὲν ἐκείνου, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὖ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτοῦ φοβερεῖ. τοῖς δ' εἰς ἐκείνου συνήθεια πλείων ὀνομάσαι μόνον ἐδοκεῖ, ἐκ μέσης δυνατὸς ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῇ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲ εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, διαφθοροὶ δ' εἴποτε τύχοιεν ὢν ἠξίουν γινόμενοι καὶ τῇ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη ἔν οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπῆγον τῷ τοιούτῳ ζέοντι, καὶ καταφρονηθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ παίλιν ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἐπερβάλλουν. ἦτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δι' τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀπαρρεῖν ἐπιτίθεσθαι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ ἡμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδεξαμένους ἀπηρτίζετο. τοιαύτη μὲ ἐν τῇ πρὸς τὸν αὐλὼν ταραχή. πολλοῖς δὲ τῆς φίλων ἤδη, καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς δὴ ἐμφανίζων δίον αὐτῷ λοιπὸν, δὴ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν ἀγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐν ὄψεσι μετελήφει. καὶ γὰρ ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲ πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντιμα προσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπάρχοντας αὐτῷ τὸ οἶκον, συμπαροξύνας ἢ καὶ τοὺς υἱεῖς, καὶ πρὸ ἡ πρώτων παῤῥησίας

A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra patrem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia staturos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus vereba-
B tur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirere: per dimissos clanculariosrem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos
C versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirent calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & sic accipiédi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat
D ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari multasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus
E amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæte, is habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuissēt, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium remere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

A τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τότε. τ μὲν, ἵνα δημοσίως ὁ πατὴρ αὐτὸ σωνήθης ᾖ· ἀλεξάνδρῳ. μέλλον ἤ δίνουν ὅπως ἀμύνοις ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ ὡδαγωγόνει, καὶ τὼ ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν, παρητήσατο ἤ καὶ τούτους, ἡδέως μὲν ἂν ἔχειν. ὑπὸ ἤ τῶ μὴ κατ' ἀνδρῶν ἀσήμων ἔχειν τὼ ἀχρεῖ τοσούτων παῤῥησίαν, τὼ τιμὼ, καὶ τὸ δ'ωάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας

B παραμυθούμενος. ὧ ἤ τούτων ἁπάντων ἄπιος αἰτίατος, ὃς ἐπειδὴ τὸ γενναικὸς τῆς τῶ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τὸ περαίνειν εἰ τῷ αὐτέχειν δ'ωαμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ περὶ τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις αἰκίζειν εἴτι κατ' αὐτὸ

C τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ἤ ἀπέθνησκον ἀδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ὧ φιλονεικίας ἄπιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς διείσκοπτο. ὁ δὲ πανὸς ἀπίατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τ ἀληθείας ἀνάπιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀμβαλεῖν, ὑπαπαρξιώσας ἤ ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθανον τῆς ὑπαχειρήσεως. καὶ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὼ ξιφικὼ δ'ύσχος, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ἀρετὼ ὑπὸ ἅπαντας, ὅτι ταυτὰ αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ ὡδὲ κ φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα θηρατῶν συσ ἐλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὀρᾶσθαι. ζηλοῦσθαι ἤ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀποσκοπῶ ῥίπτειν. τὼ γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῆ γεγυμνικότος, τούτων δ'οκιμωτάτων. βασανιζόμενος οὖν τῶ λόγου, καὶ προσγνομένης αἰσθέσεως τῷ σώματι, προστίθει ὅτι ὁ σωτὴρ ἔχει τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγει εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τῶτ' αὐτῷ προσχθῇ τὼ βασιλείαν αἰτησόμενος. δρέθη ἤ ὁ γράμματα τῶ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀπιπάτρῳ χώραν δπονέμοντα προσόδων ἑξακοσίων ταλάντων

F φέρουσαν. ὅπὶ τούτοις δ'θὶς μὲν ἔδοξέν τι πιθὸν ἔχειν πρώδης ὡς ᾤετο, κατὰ τ τῆ παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις ἤ, ἐπ ἀπίει χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἀδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιδυκὼς, ἀπαλογιζόμενῳ ἤ ἄξιον μὲ ὅπιβουλῆς ἑξ αὐτῆ ἀδὲν ἐφαίνετο, μεμψεις ἤ ὁ νεανικὴ φιλοτιμίαν, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὼ ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου ἤ ὁ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν ὠμανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ὧ μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δισμὰ κατεγνωκέναι. τῆ ἤ φίλων τῆ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς

G ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ ἐκ ὀλίγους, ἀδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς ἤ δ εἰς τοιοῦτον ἐτιμότητος ὕσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἰς τὶς τῆ νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγίνετο, δ'κρεμπὲς ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κληθῶναι θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν ἤ αὐτῆ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνιστάμενον μενῦσαι, μηθει-

μωθεισθέτλιω τ βασιλέα πάρθων τ παῖδος ἠρεμθύε κ A
ρωμαίων φίλον. εἰ ἢ αὐτῷ, κ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι
ἐναποκεῖσθαι μθύον. τούτοις ὅτως δοὺς ἡρώδης, κ τινα
ἐνδιαμυθίαν τ ὑποψίας εἰληφὼς ἐν τοῖς κακοῖς,
ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμθος. κ τὸ μὲ φάρμακον
δι' ἐτῶν δυεῖν ζητεῖν οὐκ ἐδόκει. τλεῦ δ' ὑφορ-
λιῶ τῷ κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίᾳ ὑπερόψας
θέλων, εἰς μὲ ἄρνησιν ἐξάπεσε, μετὰ ἢ τλεῦ ὑποψ-
τίαν τ παῖδος ἀμβρτίᾳ μείζονι, τάχα ἢ κ δι' ἃ τύ- B
του ἀνασπῆσαι βελόμθος τὸ πρὸς τὰς διαβολὰς ἕ-
τοιμον, οὐκ ἦκεν ἢ εἰ ἔτυχεν πεισθεὶς κακοῦ
αὐτὸν, ἅπασιν τλὺ βασιλείαν ὑποῤῥημθύος. γράμ-
ματα γὰρ γρᾴψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς
οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. γμθὸς γὰρ
τλὺ ὑπόθεσιν, ἅ ταύτης συλλαμβάνειν τόν τε φερώ-
ραν, ἅ τοῖς πιστοτάτοις αὐτῷ τῷ φίλων. σαλώμλιν ἢ κ
νύκτωρ ἐπεισελθόσαν ἀκοντὶ μιγλιῶαι, κ πάντας ὑπ' C
ταὐτὸν ἥκειν, τῷ θάττων ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμθύους,
ἄδειαν τ ἀεὶ ποτε δοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις κ πολε-
μαῖος διεβέβλητο, κ σαπίννιος οἱ πιστότατοι τῷ βασι-
λεῖ. κ τί γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ'
ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τθηπείωντο, μητ' ἀπολο-
γίας, μήτ' ἐλέγχε τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ'
ἀεὶ γνωμθύης ἀκρίτε τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ
τ μὲ δεσμὰ, τῷ ἢ θάνατος, τ ἢ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' D
αὐτοῖς ὀδυνωμθύων, ἡσυχεία τε κ κατηφεία τὸ βασι-
λεῖον ἀπεικόσμει τ ὡρώτης δι' ἀμφονίας. κ χαλεπὸς
ἦν ἡρώδῃ παῖς ὁ βίος ἐκτεταραγμθύῳ, κ τὸ μηδενὶ πι-
στεύειν μέγα τ ὑποψίας κολασήριον ἔχοντι.
πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισάμθυον αὐτῷ τ ἰόν, ἡ κ ξι-
φήρη παρεσῶτα δι' φαντασίας ἐλάμβανεν. ἔτως ἡ
ψυχὴ, κ νύκτα, κ ἡμέραν ὑπὸ τούτῳ γνομθύη, πά-
θος ἀνεμάξατο μανίας κ ἀγθοίας ὡς ἤτθον. κ τὰ μὲν E
ὑπὲρ ἐκεῖνον εἶχεν ἔτως.

Κεφάλαιον ιϚ.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος ἢ ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύ-
θετο τὰ κ τ ἡρώδλω, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγα-
τρὸς, ἅ τῷ νεανίσκῳ, κ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ, ἅ ὅτι F
τοσόνδε ταραχῆς, ἧκεν ὡς ἐν παρέργῳ θήμθος τὰ πράγ-
ματα. ἅ καταλαβὼν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲ ὑπιμᾶν, ἡ
φαῦλα γνοίης τί πρᾶττες αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τ
κηδεὸν ἠνύσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμθύων, κ
μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ἀναδύοντα πλείονος ὀργῆς ἀνα-
πλησθήσεσθαι. μετὰ ἢ ταῦτα ἐτέραν τ ἐπανόρθωσιν τῷ
ἠτυχημθύων, ὀργιζόμθος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον
ὑπισχνῆ λέγων, τῷ μηδὲν ἐν πρᾶξει ἐργάσασθαι. G
τόντε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἅ
μηδ' ἀν τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἰπὼν σωφ-
δίκαια τούτῳ οὐ κατεμιμήσατο. τοιούτου δ' ὄντος οὐ
κατὰ πρόσκλισιν ὧν ὁ ἡρώδης ᾤετο, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ
αὐτῷ τλὺ ὀργλὼ ὑπιδεικνυμθύου, μετέπιπτεν ὁ βα-
σιλεὺς τῆς χαλεπότητος, κ λαβὼν ἐν τῷ δικαίᾳ
δοκεῖν τὰ πεπραγμθύα πεποιηκέναι, κ μικρὸν εἰς τὸ τῷ πατρὸς ἀπημαθίσατο πάθος. οἶκτος ἢ δὲ ἐν
ἀμφοτέροις, ὅτι μὲ ἀπελύοντο τινὲς τὰς τῷ νεανίσκῳ διαβολὰς εἰς ὀργλὼ ἐπιτραπτόμθος. ἐπειδὴ ἢ

indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præcúctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

Cap. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia recte fecisse. Se quoque diremptum illud coniugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia nõ fecisset indicium. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro se læso tam grauiter excãdescere, asperitate remissa, & factũ suum iusta æstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquã verò IX.

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prudens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium ditimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit felicitèr. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα τε καὶ λύπην ἐκπεπληγμένος ἀμήχανος. ἐδόκει γὰρ ἐκείνῳ μήτε βλαβὴς τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἐδέδικτο. ἀρχέλαος δὲ τῶν ἀδελφῶν δεινότερος, εἰς τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς βλαβὰς, ἐκείνων δὲ λόγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀπείρατον διαφθεῖραι· τότε ἀδελφὸν αὐτὸν μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ δὲ Φηρώρᾳ καλεπῶς καὶ πρὸς τὸ φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ὑποψία τῶν βλαβέντος ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον ἀνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐβάπτετο μελαίνειμον, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὅτε ὑπερεῖδεν τὴν ἔντευξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἴη ταχὺ μεταπείθειν ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βέλτιον ἂν εἴη αὐτῷ προσίεναι καὶ δεῖσθαι τοῦ πάντων ἄριστον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ὅτως τὸν θυμὸν τὸ πρᾶττον, αὐτὸς δὲ συγγνώσεσθαι παρών. ταῦτα δὲ πιθόμενος αὐτῷ, σὺν ἀμφοτέροις ἐπὶ δέκα πρεσβεύσαντο. ἄρτι δέκα βολαὶ τοῦδε δόξαν ἀφήρουν τὸν νεανίσκον, καὶ φερώραν ἀρχέλαος δέκα λάξας, ὅτως εἰς καταπληξίαν ἀπήει κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβείᾳ τῶν καιρῶν πρόθυμος. ὅθεν καὶ δόξης αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, καὶ μέχρις ἀποχείας ὅπῃ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸ πρόθυμον συείας τῶν ἐν διαφορᾷ ἀρχελάῳ καλῶς ἔχοντα, διήλλαξεν πρόθυμος, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

Κεφαλ. ιγ'.

Ἀπόστασις τῶν Τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένου δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τὴν Τραχωνα, καίσαρος ἀφελομένου ζημιόδωρον, καὶ προσθέντος πρόσθη τὴν χώραν, ληστρίαν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐπιγεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἦν αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονούντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιτρέποντες τοῖς βασιλέως, ἀπεῖχόν τὴν εἰς τοὺς πλησίοικους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ δοκὴ τοῦτο ἦν δύναμις τῆς ὑπομελείας πρόθυμος. πλούσαντος δὲ εἰς τὸν Ῥώμην, ὅτε καὶ τὸ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ Φασαηλόμβυος ἀντίπαζον τὸν υἱὸν παρελήλυθει καίσαρι, λόγον ὡς ὀλωλὸς εἴη δραπετεύσαντος οἱ τὸ τραχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὑπὸ τὰ συνήθη τοῖς πλησιοχώροις ἀδικεῖν ἐπέπτωκε. τότε μὲν οὖν αὐτοῖς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως ὑπάντησαν, ἐχρώσαντο. ὡς δὲ τετταράκοντα δὲ τινὲς ἀρχιλῃσταὶ καὶ δὲ τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαμοῦ δυναμένου τὴν ἀτυχίαν τοῦ σαλωμίνης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνου ὄντος, ᾤκησαν, καὶ καταβαίνοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συείαν ἅπασαν ἐλῃστεύετο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ συλλαμβάνοντος, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδειαν. πρόθυμος δὲ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῆς οἰκείων αὐτοῦ κεκακωμένα. καὶ τῆς μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀρχόντων

πρεσβ-

περὶ αὐτοῦ ἐποιήσατο, χαλεπῶς ἤνεγκεν αὐτὸς τὰ ἀ- A
δικήματα, προελθὼν τὸ χάρακα, τοὺς οἰκείους αὐτῷ
ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν σπεῦσαι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὅτως αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον
ἐπεξεῖναι τοῖς τῷ οἰκείων φονεῦσι, ἀνυποπτώτως τε πρά-
δυ πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. σπεύσας δὲ πε-
λέγετο πρὸς τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν συπορίσαι
τε καὶ βολομένῳ, τὸ δὴ κολάσαι τοὺς λῃστὰς ἕκαστον. B
ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο,
πάντα δὲ τὰ τέρατα ἐπανεσάσει, τὴν ἡρῴδου βασιλείας
χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν
ἀνθρώπων διαφθείροντες, ὡς εἰ πολέμῳ τινὶ ἀδικίαν ἐκρίναν.
ἐγεγόνεσαν γὰρ ἤδη πρὸς χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ ζέος ὁ
ἐκ συλλαίου δανείσας ἔτυχεν ὀβόδᾳ τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρακύσας αὐτῷ τὴν πρεσβείαν ἀπολαβεῖν ἠ-
ξίει. σύλλαιος δὲ τὰ μὲν ὀβόδου παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ C
ἀπάντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξάρνως ἐμὲ μὴ κατὰ τὴν
ἀραβίαν εἶναι, καὶ πρὸς τὴν χρημάτων ἀπαίτησιν, πρὸς ὃν
ὅτι τε σατορνῖνον καὶ βολόμνιον τὴν συρίας διέποντων,
ἐγίνετο λόγοι. τέλος δὲ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν ἑξήκοντα, τότε χρήματα τὰ ἡρῴδου ἀπολα-
βεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πα-
ρὰ μὲν ἡρῴδῃ, τὴν ἀράβων ὑδεὶς διέθη τὸ σύμπαν, ὅτε
ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, πλεί- D
στους τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

nec tamen iniuriam acceptam conqueretur, perlustrare Trachone interfecit illorum domesticos, quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῶν
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀπῆρχεται. ῥυσία
δὲ τῶν χρημάτων, καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐ-
ποιεῖτο, καὶ τῶν πρὸς τὸ σατορνῖνον καὶ βολόμνιον, ὀπίσ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι. στρατιὰ τε ἦγεν,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐντὰ
σταθμοὺς ἑβδομήκοντα. καὶ γνώμῃ ὅτι τὸ φρούριον τῶν
τοὺς λῃστὰς ἐχόντος, ἄφνω μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
καταπλήξει δὲ τὸ χωρίον, ῥαιστὰ καλούμενον. τῶν δὲ
ἄλλων ὑδὲν ἐλύπησεν. ἐμβοηθησάντων δὲ τῶν ἀράβων
ἡγεμὼν νακήβης, μάχη γίνεται. καὶ ὀλίγοι μὲν ἡρῴ- F
δου, νακήβους δὲ ὁ τῶν ἀράβων στρατηγὸς, καὶ πρὸς εἴκοσι
πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ δ' ἄλλοι, πρὸς φυγὴν
ἐξάπονθ. πεσάμβους δὲ τούτους, ἑξακισχιλίους ἰδουμαίων ὄντι
τῇ τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρξεν λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
πρὸς τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε πρὸς φοινίκην οὖσιν,
δηλῶν ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἔδοξεν ἀράβας αὐτοῦ πέπρακται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖ-
νοι πολυπραγμονοῦντες, ὕστερον ἐμαθήθησαν.

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

CÆterùm postquàm aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅτι καίσαρος ἡρῴδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι δὲ συλλαίῳ κατάτας χήσαντες, εἰς ῥώμην
τὸ πεπραγμένα διεσάφην, εἰς μεῖζον ὡς εἰπὸς
ἕκαστον τῶν γεγονότων ἄγοντες. ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπραγμέ-
νοις γνώριμος ὢν καίσαρι. τότε δὲ πρὸς τὸν αὐλικὸν
ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, διθὺς μεταμφίεννυται μέ-
λαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμῳ τὰ πρὸς τὴν ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, καὶ πᾶσαν

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

SEd aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his additis confestim mutata veste atratus eũ adiit, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Rheptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium; neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, fretieo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbaris omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀνάσσατος ἡ βασίλειος στρατιὰ παρθήσοντος αὐτῶν τὴν ἐφόδου. δακρύων ἦ, πεντακοσίους μὲ ὅλη χιλίους ἀεράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνηρῆσθαι ἦ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Ναβαῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, & συγγενῆ, πλοῦτον ἦ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαιπτῷ. καταφρονηθῆναι ἦ τὸν ὄβοδαν, ὡς ἀδυνάτως ἂν ἀρκέσοντα τῷ πολέμῳ, ὄντα τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, προσιθέντος ὅτι φθόνως ὡς ἐφ' αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεισθεὶς ὅτι καὶ σαι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶ πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν σαεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρώδη, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, αὐτὸς μὲν τὴν ἡρώδου τοῖς παροῦσι, καὶ τὴν ἰδίων τοῖς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τὴν στρατιὰν ἡρώδης κατάγοι. τὴν ἦ τοῦτο μὴν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ἦ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγένετο τοῦ καίσαρος, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρώδην, ἅτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὀπισολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυῦν ὑπηκόῳ χρήσεται. χαίρει ἦ καὶ σύλλαιος ἐφ' τούτων τοῖς ἀκροαταῖς. οἱ ἦ ἐπαρθέντες, ἅτε τὴν λησῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεσθέσθαι, ἅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομοὺς τε αἷς ἐκείνου μαθοσάμενοι ἐφήκατεῖχον, ἁμαθὶ ταύταις ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τὸ τοῦ ἰουδαίων βασιλέως ἕνεκα τὴν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑποπτεύσαντα ἦ τοῦ καίσαρος καὶ οἱ τὴν τραχωνίτην ἔχοντες, τὸ τῶν ἰδουμαίων φρούρας κατεξαναστάντες, & λησικοῖς χρώμενοι μὴ τοῦ ἀράβων, οἱ ἐλεπλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐ διὰ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μισοπονηρίας χαλεπώτερον τοὺς ἀδικίας ὄντας. ἡρώδης ἦ ταῦτα πάντα φέρων ἐλύετο, μεταβεβλημένος αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, διὰ εἶχε ἔνεκα καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφήρητο τοῦ φρονήματος. ἐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογουμένου ὁ καῖσαρ ἐλύετο. πάλιν ἦ τοὺς συνελθόντας, ἀφεστῶτος ἀπέπεμψεν. διὰ δ' οὖ ὅτι τούτου ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ἐμετείους ἐλύετο, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ἦ καὶ μειζόων ἀπόμενος. ὁ μὲ γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὃν γαλαμβαῆ ἦ τὴν τοῦ ἀεράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῆ ἐξαπολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοὺς τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν, πολλὰ ἦ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ἦ τοῦ μὴ τ' ἀρέταν ὀπισείλαῖα φοβηθεὶς αὐτὸς βασιλεύειν ὡρίζετο. πέμπῃ ἦ καικῖνος ὀπισολὴν καὶ δῶρα τοῦ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ὀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ἦ ὀπισολὴ κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοῦ αἱ τε φαρμάκοις ἀναῤῥθείραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τοῦ ἀεράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διαῤῥέοντα, ὡς ἐξιδιώσαιτο τὴν ἀρχήν. φροσέχειν ἦ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ὑποπεμπτῇ μηδὲν τοῦ δώρων λαβών. τὰ ἦ περὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐταράσσετο, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα φροντίσαι. τοῦ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ὕσω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικουῦντας. ἡρώδης ἦ ἐφ' οἷς ἠμυνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠμότητας φέρειν ἠναγκάζετο.

ατρας

πέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῷ κακίας ὑπερβάλλοντι κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἄνδρας ἑλέσθαι, εἴ τι δύναιτο μᾶλλον εὑρεῖν δι' ἀμφοτέρων φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν καίσαρα τὸ δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ ἀρυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς πρώδην.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

B Ἐπετάραχτο δὲ τὰ πρὸς τὸν οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκπεπτώκοτας πρὸς τὸ κρεῖττον. ἄλλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλῇ τῇ βασιλείᾳ δι' ἀνὰ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον πεφῦσθαι τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. ἀρυκλῆς δὲ ὁ λακεδαίμονος ἦν ἄσημος τὸν οἶκον, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ξυφλὴν καὶ κολακείαν δ' ἧνος ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, καὶ μὴ δοκεῖν, ὑποδημήσας ὡς τὸν C πρώδην, δώρα τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὴν δικαιείας τῷ ἐντὸς ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνώσεσθαι βασιλέως. διὸ δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τὴν καπαδοκὸς δι' ἀπεχθείας, ὅθεν καὶ τὴν γλαφύραν ὑπεκείνατο τιμεῖν, καὶ πολιτὸν δι' ἀφανῶς μὲν ἐνθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις πρόσεχων, ὡς D δι' αὐτῷ αὐτὸν ἀρέσκεσθαι τὰς διαβολάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ πρόσεσθαι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, πρόσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδίκως πεπεισμένον δι' ἐκείνου λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ πρὸς τὸν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθέμενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύ- E ναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη καταισθάνεσθαι μένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοὺς δὲ λόγους δ' ρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτους ἐνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τοῦ φάρμακος, καὶ φυλάττεσθαι προκαλυόμενος τὸν ἀλέξανδρον. οὐ δὲ ἁπλῶς F τοῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐνδιατιθέναι αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν ἐν δύνοιαν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέχας δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν πρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ἐκ μὲν τοῦ ἀλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκριβείας διηρθρωμένος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅταν διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιήσας τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν πρώδην. δύο γὰρ δρυκλεῖ G δόσεων πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς καπαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τοῦ πρὸς τὸν πατέρα γνήσιος. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τὸν κακοπραγίας ἀπῆει. δρυκλῆς μὲν οὖν, ὑδὲ ἐν τῇ λακεδαίμονι παυσάμενος ἐν μηχανεὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀνατετρήθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, casúmque matris narrabat, & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis ne conuiuia nec colloquia cõmunicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri,& Aristobuli,proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere:& inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus,& omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet inuidiosum eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd essẽt exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichuntem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculum imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib. quę hic fiunt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iussit.

ὥσπερ θεσπέσιον ἔχει θεός τι τὸν ἀλέξανδρον, ἢ τὸν ἀριστόβουλον, αἰτίαν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, ἀλλ' ἤδη δι' μίσους οἰκείου γεγυμνωμένος αὐτὸς, εἰ μὴ μὲ λέγοι τις ὑφειρχάζετο, καὶ δι' ἀπορῶν ἦκεν, ἢ πιθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάκουε τι καὶ τῶν ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἡδονὴν τὸ παίτων ἥδιστον, ἡρώδης ἐλάμβανεν. ὀλιγόνεται δ' κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζον τι, σκληρυνόμενος ἀεὶ τ κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τοῦτο προκειμένου, λέγειν τι θεὶ ἑκάστων δυσχερές, ὁ θεὸς τῆς τῦ βασιλέοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρώδη δύο, κατ' ἰσχὺ καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰκκουνδος καὶ τύραννος. οὗτοι προσπεσύσαντος αὐτοῖς τῦ βασιλέως ἀπωσθέντες, τοῖς θεὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, ἢ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. διὸ δὴ οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δ' διαμαρτυρήσαντες πολλοῦ χρόνου, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρώδη ἀλέξανδρος, ἐπεὶ θεὶ κωμητήσιον θηρίων δίκην προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶ λέγειν, ὡς δικὸς ἵππου καταπεσὼν ἐπὶ τοὺς ἑαυτῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι γεγονὸς πάθος. ἐπίδειξαν δ' καὶ χρυσίον ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, ἢ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξελέγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, ἢ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιαν τῇ φρουρᾷ, καὶ παρίξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεκῆσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, ὑδὲν ὡμολόγησεν. υἱὸς δ' αὐτῦ, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη γεγράφθαι, καὶ γράμματα ἐπίδειξεν ὡς εἶ εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. πολλάκις συν θεῷ εἰπεῖν ἃ προτεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑπέχεσθε δίκαιοι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν ἡρώδης, ὑκέτι ἐνδιασίμως εἶχε θεὶ τῆς τῦ παίδων εἰς αὐτὸν ὑπουλῆς. ἀλέξανδρος δ' διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τ τύπον, ἢ δι' ἀπάτης κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δ' διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἔτυχε ἀπόθανε. τοὺς δ' βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προσηγαγὼν ἐκκλησιαστὰς κατηγορῆσθαι τῆς παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δ' ἢ τοὺς θεὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος αἰδοῦλας. ἐν δ' φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῦ, καὶ προσπέμπεδ μὲν ἡδεῖς, πάντα δ' ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἢ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δίος. ἕτερος δ' αὐτῦ ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τ ἑαυτῦ πενθερὰν, σωναλγεῖν αὐτῷ τ συμφορᾶς, ἢ μισεῖν τ τὰ τοιαῦτα πεφρόντικεν. ἡδὲ καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλεθρίας, διαβεβλημένης συλλαλῶ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὰ νεανίσκου θεσμοὺς τοὺς ἐκείνη ταχὺ μέλα τὰδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους, ὁ δ' ὡς ἔπ καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελεύει, καὶ δέησάντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὅτι τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δ', ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλοίμην μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς, οὔτε συσκευάσασθαι, δεσμοῖς δὲ ἐμβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην τόπου καὶ δυχερείας ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβευτοῦ Μήδου ἀρχελάου μέλα τινός, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, βελόμενος ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἤρετο περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ἤδη ὕστερον, ὅτε δυχερὴς ἐντεθυμῆτο κατὰ τοῦ παιδὸς, ἤδη ὅσα συνεσκεύασαν κακοπραγία τῆς ἐκείνων ἀληθῆς εἶναί τι τούτων. ἐκέλευε δ' αὐτὸν ἐξετάζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, αὐτοπάντου τοῦ πλήθους τοῖς ἰδίοις ἐγκαθίσαντος φίλοις. τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μέλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἀγαγεῖν ὡς γλαφύραν τὴν ἀρχελάου, καὶ πυθέσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῆς εἰς ὅπλα κρίσεως γιγνομένων. ὡς δ' ἦκεν, ἡ μὲν γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὥστ' ἐκ τοῦ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οὐδενὸς ἦν ὅστις μέχρι πλείονος, ἢ ἐφ' οἷς ἦκον εἰδέναι ἢ θεάσασθαι δυναμένων. ὀψὲ δὲ τοῦ πολεμαίου, τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, εἶπε τῶν παρεστώτων ἡ γυνὴ σωσοῖδην αὐτῷ, τί δ' ἂν αὖ ἔφη σωέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στερομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δ' ἐκ ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδείη μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέρει πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, οἷς ἤκουσα ἐγὼ, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, ὅτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἐκποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθῆναι τὰ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ πολομαίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ἁπλῷ τῷ ἐλούσης τῆς χιλιετίας φέροντας, ἀρχελάῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμφομένους ὅτι τῆς ἐπιβολῆς ἐφάπτεται τοῖς φασὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν δύρωσιν αὐσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνειν, κόμαρα, δίδοναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοῖς ἐλέγχοις οἷς κατὰ τῆς νεανίσκου κατασκευασμένοις ἀπέσειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθλῶσι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐτασίαζον, ἐμὲ μὲν δὲ πρὸς κόμαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλότι κρίνειν δύσνοιαν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τοὺς ῥώμῃ ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ κόμαρι, διηλλαγμένων δυοῖν ἡρώδη. τὰ γὰρ περὶ τοὺς νικολάου πρεσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀπῆλθεν εἰς τοὺς ῥώμης, δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ἐθρύπτετο. πρῶτον μὲν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαμβάνειν ἠξίει. καὶ οἱ ἄρχοντες δῆλοι πρὸς τὴν εὐτυχίας ἦσαν ἀλλήλους πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & solliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere: Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis appropera tam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nō tamen missurū fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autem delati inuenerunt iā Herodi reconciliatū Cæsarem, eíque literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem, quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deindè, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra trigínta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

ὑπὸνος ἡσαντες ἐξ αὐτοῦ, & τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπάσας ἐμιλοῦον, καὶ τ' ὀβάδ ὡς ἡμᾶς φθαρέντων πλείστων σκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, ἰδοὺ γὰρ & τῷ γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τ' ἀπόστασιν ὑφηρημένα, δῆλα τούτων ἤλεγχον. ὁ δ' νικόλαος ὅπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγινομένην, δι' αὐτῆς ἐπιφασματοῦτο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ἄμφλαγας ἡρώδη ποιῆσαι κάισαρα. σαφῶς γὰρ ἤπίστατο βουλομένῳ μὴ ἀπολογήσασθαι πρὸς ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δ' κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσεσθαι κάισαρ ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν. σωζόντων δὲ ἐπ' ἀλλήλοις, & δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τοὺ τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀραβων, χρήματά τε ὡς εἴη διεφθαρμένος ἐπ' ἀργύριῳ, & μοιχείας ἐξελέγχων, & τῶν οὐ ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δ' τὸ μέγιστον ὡς ἐξανατήσειε κάισαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν ἡρώδη πεπραγμένων. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν κάισαρ ἐξέρεγλε αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν, ὡς & στρατιὰν ἠγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ διχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τοὺ χώραν ἁρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη & μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλείστα γε αὐτῷ & γέγονεν ὡς οὔτε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον μὲν χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δ' τὸ ἀδόξαστον κάισαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τοὺ συγγραφοὺ, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο μὲν προσγεγραμμένον ἐξεῖναι & προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, οὐ μὲν στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτῃ, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοῖς & συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δ', ἐν βηρυτῷ τούτων ἐναντίον συλλαίῳ οὐ τοὺ τυχὸν ἐπομόσαντος, ἢ μὲν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοῖς ἐπ' & ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πεφευγόσας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδου, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ἔτος ἐξελθεῖν σὺν τοῖς σὺν αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ἔτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατείας τοιαῦτα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ψεύστων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδοκιμάσθαι δ' τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δ' μὴ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σοῦ κάισαρ ὀνόματος. τὰ δ' πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαὶ τὸν τραχῶνα κατοικοῦντες, τεσσαράκοντα τὰ πρῶτον ἔτη αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις διαφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποήσαντο τοὺ ἀραβίαν. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους φέρων, & χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃσῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δ' & τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τ' αὐτοὺ τὸ δάνειον προθεσμίαν. καὶ δύναιτ' ἂν ἔτι διδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ἔτος οὖν καὶ τὸ τ' αἰχμαλωσίας ὅπιφθόνου συκοφαντήματος πρόφασις, μέγιστον ὦ κάισαρ κατάμαθε πλάσμα & ψεῦσμα πρὸς τοὺ σοὺ ὀργοὺ αὐτῷ ποιηθέν.

φημί

φημὶ γὰρ ἐπελθόντας ἡμῖν τοὺς Ἀραβίων δυνάμεως, καὶ τῆς A
ἐκείνου πρώτου πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένους ἀναχωρεῖν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ οὕτω πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σκυθρωπὸν τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸ σύλλαιον ὑπεστραφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Ἀραβίων. ὑποτρομήσαντος δὴ αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῆς δανείων ἀπεγινώσκοντο, καὶ τὰ B
ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατηπίωντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τὸ μὲ συλλαίῳ καταγνῶναι θανάτου. ἡρῴδης δὲ μεταμέλειαν ἐφ' οἷς ἐν διαβολῇ πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸ σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲ σύλλαιος ἀνεπέμπετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα C
ἔτει κολασθησόμενος. ἀρέτα δὲ μὲμψις ἦν καίσαρι, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ δεδόναι. διεκώλυσε δὲ τὰ περὶ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν ὄλυμπον, καὶ βολόμιον δίμψῃ καίσαρα πυθομένοις, διότι ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς ἡρῴδου, τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. καίσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲ ἀρχὴν ἄλλῳ περιδόναι γένηται, καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, ἵνα ὡφθῇ καλῶς D
ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπομείνας ὡς περιπετείᾳ χρήσαιτο τῆς μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα περιήκατο, καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐβεβαιώσατο. ἡρῴδης δὲ γεγραφὼς διπλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθεὶς λέγων, καὶ δίον, εἰ μὲ ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξεῖναι παλαιοῖς ὄντας. αὐτὸς γὰρ ἀφιῶναι ταύτῃ τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ φρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νεωτέρισαντα μηδὲν ἀνήκεστον E
δεδρακέναι. συμβαλεῖν δὲ ἔχειν αὐτῷ σωτήριον ἀποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ φιλαδόνδα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἶδε φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι εἰς ὑπαφανεῖς, μὴ τῶν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ δεδεγμένους. καίσαρ μὲν ταῦτα ἐπέστελλεν.

Affirmo enim quod eum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphatum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temeratiè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. Se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ βηρυτῷ περὶ τῆς συνεδρίου κατηγόρησι τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ δεδεγμένους ἀπίστησιν. F

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρῴδης τῶν γεγραμμένων ὡς αὐτὸν ἀνενεχθέντων, δειχαρὴς μὲν διότι ὅτι τοῖς διαλλαγαῖς ἐγηγόνει, δειχαρὴς δὲ καὶ τῆς πάντα ἐξεῖναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν διαφεύγειν, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεραπεῖ, ὅτε περιπεῖ, πρὸς τὸν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐναποδύσει τῷ ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ἦν ἔχθος ἵνα ἀξίου ἀδατυχάνειν, ἢ καὶ τῇ περαιρέσει νομίζων μπροσθὼν ἔσεσθαι. γνομένων δὲ βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε.

Quæ accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerũt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu CL. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxiseum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vētum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebāt ne propter inueteratum

Τοὺς μὲν παῖδας, ἃ δὲ ἧξίου, οὐδέπω ἦγεν εἰς τὸ συνέδριον, ἀλλ' οἴκημά τι σιδωνίων εἶχε, πλατάνη καλουμένη, πλησίον δὲ πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν παραστῆσαι. μόνος καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἀδυνατεῖν ὡς πρὸς αἰτίαν ὧν ἠτύχει, πλεῖον ἢ ἀπρεπῆ πατὴρ δεῖ παισὶν εἶπεν, βίαιος γὰρ ὢν καὶ τὸ δεινὸν δεῖξιν δὲ ἀρχὴν ἐποιεῖτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἃ ἐκεῖνος ὑπεξέπεσεν καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς παρεσκευασμένος, παρ' ἧς παίδων ἀφῃρημένα, καὶ τὰ χρήσιμα δι' αὐτῆς ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλὴ μὲν ἢ τις ὑπῆν ἀσυνεβείας ἃ ἐγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαν τινὰς εἰς αὐτὸν ὀνείδη παρεῖχον ἀφ' ὑπερβολὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγίνετο, μᾶλλόν τε ὠργίζετο, καὶ τὸ δεινὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπεβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέρεσθαι τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἶπεν, ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τινὰ ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, παρασκεύασε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῶν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπαθοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶ τοῖς παρεστῶσι βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὁμως ἀναμένειν τὴν ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μέντοι, δικαστὰς μὲν οὐκ ἄντας ὑπὲρ φανερᾶς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλέθρου πάθοι, συνωργισθῶν δὲ καιρὸν ἔχοντας, ὡς εὐδενὶ καὶ τῷ πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ὑπὸ τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφορήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπεικείας καὶ ὀλιγωρίας χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀποφαίνεται γνώμην ἀδημονεστάτην ἐξισάσει χρώμενος. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τῶν πρώην παίδων, κτείνειν δὲ οὐκ ἂν οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ πάθος μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοῖς δεδυσύχηκε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἰπόντο γὰρ αὐτῷ ἥξειν ὄντες πρεσβύται, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀποφαίνονται. βολόμνιος δ' ἀντάρης ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ἔτη ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτ' ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὸν θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὴ, ὑρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τὸν νικολάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπανιόντα, προσδεηθέντος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' ἔνα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶ τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθείρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. κἂν εἴ τι ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φαύλοις ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δὲ ταναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτων εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις περὶ τῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο σωφροσύνῃ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δῆθεν ἅπασι περὶ τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία ποίποτε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέος ἐκ πα-

ἐκ παλαιᾶς καθεζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲ πάθεσιν ἐδυςύχουν, ὡς ἰδίᾳ εἰ-
πεῖν τι θορυβοῦντος, ὅτε ἄλλου λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐξεκαλύπτοντο τὸν ἕλκον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναί-
δως δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῶ πάθους ἔφερον. εἷς δέ αὐτοῦ παλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τύραννος, ἐκ αὐτῆς καθ' ἡλικίας ὢν τος
ἀλεξάνδρε φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυό-
μενα δι' ἡσυχίας ἰδίᾳ, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερίοτητος ἐξε-
λάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν B
ἀναδεδαλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀπηρημένον εἴη, κεῖσθαι δὲ
τὰ ψεύσματα. ἡ κακοπραγία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει
τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μοι
τὰ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δὲ ὅλοσον, ἐκίνει
πάντας, τὰ ἀνάνδρως αὐτῷ πρὸς τὸν κίνδυνον ἐσαμένους. C
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς ἔπασχεν, ἕκαστος ἰδίως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγῇ προσδοκῶμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὅμως
ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, βιάζε
πάντα ὅν τινα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μὴ πάσης παρρησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ
βασιλεῦ δέδοκα μὴ τοιοῦτος πάθει. τὴν τοιαύτην D
ταύτην παρρησίαν, ἀναγκάζει σοι, συμφέρουσαν
εἰ λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, προῦκεινα τῆς ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπόηκασιν οἱ τῆς ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ δὲ ὁ πρίν τοῖς σοῖς νοῖς, ᾧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δὲ ἡ τῶν φίλων καὶ συγ-
γενῶν ἐρημία; κεῖνω δέ, ὅτε παρόντας αὐτοὺς εἶδε συγ-
γενεῖς ἢ φίλους, οἱ πρίν ποτε τοιοῦτον μῖσος ὅπως τῇ μα- E
καριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δὲ ὁ σκέψῃ τι πρατ τό-
μενόν ὅτι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς
γεγενημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρπάσῃς, σεαυτὸν
ἐν ὥρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σοντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώμην ὧν αὐτὸς ἔδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἀνένοησεν, ὅτι καὶ τῶν
ὄχλων ἡ σιωπὴ, τινὰ ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἅτε πρατὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες,
ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα δρα- F
σάντων ἐχόντων; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς,
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀφαμένου τῶ τύραννος ἐν-
αργῶς, τῶ τε πάθους καὶ τῶν πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
αὖθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ πρα-
πωτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ γὰρ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τῶ καιροῦ. παρῆχεν δὲ πρόδηλος ἐκπίμπλαθαι, καὶ
μᾶλλον ἀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀ- G
κούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δεδεμένους θεραπό-
ντας, καὶ τοὺς ἀναναντουῦτας ἠμύνετο, καὶ
πρὸς ἅπαντας τῶν τε ὀνομασὶ δηλωθέντων ἁπάντων,
καὶ τὸν τύραννα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γενηθέντος, δεπίθεται τῶν καιρῶν καὶ τρόπων τὸς
κουρεὺς τῶ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ τύραννος, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρᾷ τὸ λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἑτοῖμος δὲ ἐν πρώτοις τοῖς πρὸς ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰδοὺ τὸ τε τύραννος, καὶ τῶ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῶ κυρίως.
δεδακρυσμένου τε τῶ τύραννος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη δεδεμένον, ἔχοντα
δὲ εὐθυμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς πρὸ τὸν παίοντα δυσχερείας πρᾶγμα,

diſſidium immineret eis exitium: cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod libertius vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periiſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: cóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidiſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo, Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem fæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se iudicaturum veritatem, si tormenta sibi A ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: paeere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, B properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, consoréque indice, omnes accusauit apud populum, in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eo C rum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium conuecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominatio- D nis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præstanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum fugiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tri- E buit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obser- F uatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum coniectos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permiserit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, G præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutelã

ἔφη μελλύειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραμυθοῖτο αὐτὸν ἡ φεῖσα τοῦ βασάνου καὶ τὸν αἰτίας αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα. δόντος δὲ πίστιν ὅτι τάχιστα, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τοῦ θανάτου δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὴν πρᾶξιν. προσελθεῖν γὰρ αὐτῷ μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα τὸ δεδογμένον ἐξελθεῖν μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα τὸ δεδογμένον ἐξελθεῖν. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος εἶπεν, ἐχαρίσατο δὲ τὸν πατέρα τὸν ἀνάγκης, δῆλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ὡς ἀφαιρεθεὶς νόσῳ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τοῦ μεγίστου κόσμου. ὁ δὲ ἡρῴδης ἐδεῖτο εἰ τι προσήκει ἐπιδιάστολον ἐπ' αὐτῷ τῇ τεκνοκτονίᾳ, τούτῳ τόπον ἡ χώρα καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ ἐξῃρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ἀφαιρεῖν, ἔκαιε δύσει ἤδη τέλος ὀλιθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, βιαιοσίους τε τοὺς ἡγεμόνων τοῖς ἐν αἰτίᾳ γενομένοις, καὶ τὸν πάππον σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τοῦ μὲν ἑκείνου διελέγχοντι χρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῷ ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ἀδικουμένοις βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ὑπὸ ταύτῃ ὄντος τοῦ παῖδος, στραγγάλῃ κτείνονται. τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τὸν τε μητροπάτορος ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐκείνοις καταφαίνοιτο, φερόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ὅτως αὐξηθὲν, καὶ παραστρωθὲν, ἀνίκητον τὴν φύσιν. ὅπως δὲ ἦν γένοιτο αὐ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰτιατέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἄτοπον ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ πολλῷ σκυθρωπάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ ἀθεώρητον ὄντα πρὸ τὴν ὀλιγωρίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν ἄλλης δόξης, ὡς μηδένα οἰόμενον πολέμιον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τύχην παντὸς δυνάμενος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐσχηκέναι. ὅθεν καὶ πειθόμεθα τοῖς ἀνθρωπίνοις πρόσεξις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τοῦ ψεύδους πάντως ἀνάγκης, καὶ καλύμμα αὐτὴν εἰμαρμένην, ὡς ἀδήνου ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἀνθρωπίνους ποιοῦντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τοῖς νόμοις. τῶν δ' ἄλλων δύο, τὴν μὲν τῶν παίδων μέμψεται αἰτίαν, ὑπό τε ἀνθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ ὀλιγωρίαν ἐνεῖχοντο κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τῶν προσεταιρισμένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οἱ μισθοῦ ἦσαν ἐξεταστὰ, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκεραίως δὲ λέγειν, δύσκολοι δὲ ἀμφοτέροις τοῖς ὑπηρετοῦσιν αὐτοῖς, καὶ πρὸς χάριν καταμηνύουσιν. ὁ μὴν πατὴρ, ἐδεῖ σκοπεῖν ἔοικεν ἄξιος φανεῖσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπεβουλῆς ἐλάμβανε λαβὼν, ὅτε δυσκόλως ὑπεχειρώσεως ἐλέγχων ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυτὰς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ ἀξιοθρήνητους πᾶσι τοῖς ἀλλοφύλοις, ἂν ἀποδύοντας ἐν τοῖς ὑπερηδυμίαις εἰ-

που θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ ἀριστόβουλος. ὅρκοι γὰρ εἰ καὶ κατάγνυ καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχῃ, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ ἀβιοβουλημάτων τὴν ῥωμαίων δυνάμιν,

δὲ ἂν

δὲ λῦ ἐδόκει ἔτι ἐξ ἐφόδου κ᾽ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ A ὄντος ἐπιτεῖναι ταχύ, κ᾽ πρὸς ἡδονὴν τῶ νικῶντος αὐτὴν πάθας, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποπτήτου. κ᾽ τῆς ἡλικίας ἐπ᾽ ὕσης συγγνώμης ἴσως ἐξήμαρτεν. ἦν μὲν παροξυντὴ, κ᾽ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι κ᾽ καινοπαθοῦν χωρῆσαι πρός τι τῆς ἀτόπων, εἰ κ᾽ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὁπόσαισι δ᾽ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον δ᾽ ἴσως λῦσαι κ᾽ B διαφορᾶξαθαι, φρονήσης κ᾽ δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς χειρόνων. ἐδήλωσε δ᾽ κ᾽ τοῖς αὖθις ἐκ δυσχερῶν ἀπαχθέντας ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν ὅσους ἐδόξει φιλτάτους, ἐφ᾽ οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοῖς ἀπολλυμένοις, τὸ δ᾽ ὠμὸν ὅμοιον λῦ, τῆ μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ᾽ ὕστερ αὐτῆς ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἰσοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τ᾽ ἀντιπάτρου τῦ Ἡρώδ᾽ κακοηθείας. Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου ἀπ᾽ Βαβυλῶνος. Κεφ. β
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ᾽ Ἡρώδου. Κεφ. γ
Ὡς Ἡρώδης ἔπεμψε τ᾽ ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ
Τελευτὴ τῆ Φερώρα. Κεφ. ε
Κατηγορία τ᾽ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, & ὡς Ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ
Περὶ τ᾽ Ἡρώδ᾽ νόσου, κ᾽ σάσεως τῶν Ἰουδαίων. Κεφ. η
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ
Ἡρώδ᾽ τελευτὴ, διαθήκη & ταφή. Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐσασίασε πρὸς τ᾽ Ἀρχέλαον. Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, κ᾽ ὡς ἔσφαξε τοὺς αἰτίους αὐτῆς ὁ Οὐάρος. Κεφ. ιβ
Ὡς καῖσαρ τὰς Ἡρώδ᾽ διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτῦ τὸν διάδοχον. Κεφ. ιγ
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. CAP. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. CAP. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. CAP. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. CAP. IV.
Pheroræ obitus. CAP. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. CAP. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. CAP. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. CAP. VIII.
Antipatri exitium. CAP. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. CAP. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. CAP. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. CAP. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. CAP. XIII.
De Pseudalexandro. CAP. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorẽ difficultatẽ parãdi sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet solicitũ, alienati militũ animi: à quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus furiis: dabátque operam vt nulli essent, qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi peritus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutiùs viram protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis munerib. sibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: paritérque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidissimus ad deuinciendos per beneuolẽtiæ speciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τ̃ ἀντιπάτρου τ̃ ἡρώδου κακονοίας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὴ φαμένῳ τοὶς ἀδελφοὶς, ἀσεβεία τε τ̃ὴ ὑς ἀτ̃η κ̀ὴ ἀλασοεία τ̃ὴ ἐπ' αὐτοῖς τ̃ πατέρα ἀφιεβληκότι, ὕτι κ̃ὴ γνώμιμα ἡ ἐλπὶς τὰ αὐθις βίε λῶ. ἀπαλλαγὶς γὰ φόβε τ̃ ὅτι τ̃ὴ ἀρχ̃ὴ δ̀ξᾳ τὸ τ̃ὴ ἀδελφῶν μὴ ὅπικοινωνήσον, ἐρμωδέσεεσν κ̀ὴ ἄποεσν αὐτ̃ῷ δυείσκειν τὸ τ̃ βασιλείαν παραγλυέᾳς, ὅσονδὲ φύᾳ τ̃ῷ ἔθνᾳ μῖσος ἀφὸς αὐτὸν. ὄντος ὴ αὐτ̃ῷ κ̀ὴ τάδε χαλεπ̃ὰ, πλέονως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοξίως ἔχον τ̃ὴ γνώμη ἀφὸς αὐτ̃, εἰς ὃς τὰ πάντα λῶ τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα τ̃ οἰκείᾳ ἀσφαλὲς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμονα ἀφεγμάτων. ὅσονδὲ κίνδυνον ἐμνήσ δυσεν αὐτ̃ῷ ὁ ἀληθεὸς τ̃ῷ ἀδελφῶν. ὃ μὲν ἀλλὰ ὁ σωπ̃ρχέτε τ̃ῷ πάξι, ὃ δὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὢν, κ̀ὴ ὅπις δύετο παρ' αὐτ̃ῷ μᾶζόνως, ἐξ ὢν ὑπολωλέναι καλ̃ὼς εἶχεν, δύοιας ὑβαρῶ μαζα δύρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ̃ ἡρώδε τοὶς ἀδελφοὶς ἐνδεδειχὼς, ἀλλ' ὡς ἐχθρᾳ τ̃ῇ φὸς ἐκείνους, ὁ φὸ αὐτ̃ῷ φὸς τὸν πατέρα. διαφὸ αὐτὸν φιέσθαι δόλον ἀρᾳ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναᾳ τ̃ῆς ὅτι τὸν ἡρώδε ὁδοῦ ἵς αντο αὐτιπάτρῳ, ἐρημοῦν αὐτὸν μ̀ κατηγορῶν ἐφ' οἷς φοήτλεν διενοεῖτο, ἡρώδε ὴ αὖ καταφυγ̃ὴς, εἰ βοηθεῖεν αὐτ̃ῷ τὰ ἀντιπάτρου φανερὰς πολεμίᾳ κατας άντος. ὥ̃ς ε μίσει μὲν τ̃ῷ φὸς τὸν πατέρα ἐφεαττε τλῶ ὅπιβελλῶ τ̃ῷ ἀδελφῶν. τότε ὴ ἥττετο μειζόνως τὰ ἐγχειρ̃ὴν μὴ ἀφέξεσθαι τ̃ φοήξεως. ὑποδυήσκοντος μὲν γὰ ἡρώδου, βεβαίως αὐτ̃ῷ φοειγμομένης τ̃ῆς ἀρχ̃ῆς, ἐξικνεμένε ὴ εἰς τὸ πλέον ὅπιζῶ, κινδύνων ἂν φοις άντων ἐξαγελτὰ γὴνομένης τ̃ῆς φοήξεως, ἧς σωσθέ τ̃ης μηνὸς, πολέμιον ἰῶ ἀγκαζε τὸν πατέρα καταστ̃ῆναι. κ̀ὴ δὴ τότο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἰῶ τοὶς φοὶ τ̃ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσων τὸ τ̃ῷ ἀνθρώπων μῖσος φὸς αὐτὸν, κ̀ὴ μάλισ τα τοὶς ὅτι ῥώμης φίλοις πομπαῖς μεγάλων δωρεαῖς δ̀νοις καθισαμένος, φὸ πάντων ὴ σαβρῖνον, τ̃ σ̃ υείας ὅπιμελητ̃ὴν ἐποδέξασθαί τε ἰῶ ἐλπὶς αὐτ̃ῷ κ̀ὴ τ̃ σαβρίνε ἀδελφὸν μεγάθ δώρων ἃ ἐδίδε, κ̀ὴ τ̃ ἀδελφῶ τ̃ βασιλέως ἀνδρὶ φρώτῳ τ̃ῷ φὸς τὸν ἡρώδε ὠνοικεῖσαν τ̃ῷ αὐτ̃ῷ τέτῳ χρόμενος. ψυσάμενός τε φιλίαν φὸς τοὶς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἰῶ πεπ̃ὶς δ̃ῆναι. κ̀ὴ μὴ-

καὶ μῖσος ἀφέμβρυος ἐφ' οἷς πινας ὑπεπύθοντο συνε- A
τώτατος. ὁ μὲν ἠπάτα γε τὸν τετθίδα φθονερα-
τέρνοιαν ἐκ πλείονος αὐτὸν, & μηκέτ' οἶαν οὖσαν
ὑφελομένην, καὶ δι' ἣν ἤδη ὑφασκιλῆ τῇ πάν-
τῃ αἰτιεχνάσθαι αὐτῷ πρὸς τὸ κακότερον. καίτοι
θυγατρὶ αὐτῆς συνώκει θεῖος πρὸς μητρὸς ἀντιπά-
τερου φρονοίᾳ τῇ ἐκείνου, & δι' ἀμφοτέρων λαβὼν τὴν
κόρην πρότερον ἀριστοβούλῳ γαμηθείσαν. ἡ γὰρ ἑτέ- B
ραν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αὐτῆς καλλαίᾳ παῖς γυναῖκα εἶχεν.
ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τῷ μὴ καταφοβεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὑπε-
γαμία τεῖχος, ὥσπερ ἐδοκεῖ ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς
τὸ ἀμαυρῶσθαι. τὴν γὰρ σαλώμην, ἡρώδης ἐπιου-
δαίᾳ συλλάβῃ τῷ ἄραβι γαμηθεῖσαν κατ' ἐρωτι-
κὴν ὑπεθυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμ-
πεφορασθείσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πεισθείσης τὴν σαλώμην
μὴ ἀνιαθῆναι γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς
πρόφασις, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ ἂν δυνήσειν σαλώ- C
μη μὴ ὑποδεξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρος πείσῃ γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λεύσῃ παῦν συμφέρειν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἀρχελάου
θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ἐξεπεμψεν ἀλεξάνδρῳ σωσωκηίαν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὴν
πρώτην ὑποδοῦσ, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
εἶναι. αὐξήσας δὲ αὐτὸς τοὺς παίδων τοὺς τέκνα παῦν ὑπε-
μελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τὸ σαλώμης θυγα-
τρὸς ἄρσενές τε ζεῦς, & θήλεια δύο. καί ποτε παόν-
των αὐτοῦ τοὺς φίλων ὑφασπασάμενος τὰ παιδάρια,
καὶ τοὺς ἡλίων ἀπαλαύσας τὸ τύχου, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμβεβηκέναι, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τοῦ δικαίου, τὰς τεθραὶς ἀμείψασθαι
αἷς ποιεῖτο. ἐσηγεῖτο τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς
ὥρας τοῦ ἑπ' αὐτοῦ, τοῦ μὲν πρεσβυτέρῳ τοῦ ἀλεξάν- E
δρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τοῦ δὲ ἀριστοβού-
λου τοῦ ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβού-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τοῦ δὲ ἑτέραν
τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ.
γένεται δὲ τοῦ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτριον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐ-
πρεσβευσε δὲ τοὺς μνησείας τοῦ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τοῦ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτοῦ δι' τοῦ ὑπεγαμίαν τὴν
αὐτάπαξον προσκαλούμενος. ἀντίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ F
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύσῃ ἐκ ἐλιπεν καὶ πρὸς παῖ-
δας αὐτοὺς γενομένους, ἤπερ τοῦ πατρὸς ἀπωδὴ πρὸς αὐ-
τοὺς, ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τὴν ἀδελφῶν προσ-
δεχόμενον, καὶ μάλιστα ὁπότε αἰσθοιτο, ἀρχελάου
προσδεχομένου τοῖς θυγατρίδοις βασιλέως αἰδρὸς,
καὶ φερώρου τοῦ υἱοῦ ληψομένου τὴν θυγατέρα. τετραρχης
δὲ ἔτι ἦν. ἐπήνεσε δὲ αὐτὸν, & τὸ παῖ πλῆθος ἐλέῳ G
μὲν τοῦ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τοῦ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον κακο-
ξοπίας τῆς ὑπὶ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχαράτο οὖν ἀφέ-
σειν τοῦ τοῦ παρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δὲ ἐνοῦ πιθέμενος εἰ,
προσελήφθη τῆς δὲ αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμενος. καὶ μετεπέμψεν ἡρώδης εἰκὼν δέησιν τῇ ἀντιπάτρῳ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τοῦ θυγατέρα ἀριστοβούλῳ γαμεῖν, καὶ τοῦ φερώρου τὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τοῦ ὁμολογίων τοῦ γάμου, τοῦτον
κινεῖται τὸν τρόπον ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρώδη δὲ τοῦ βασιλεῖ καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συνώκουν σύντα γυναῖκες,
ἥτε ἀντιπάτερου μήτηρ, & ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ἧς ἦν & ὠμώνυμος αὐτοῦ παῖς ἐγένετο. ἦν δὲ & ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτοῦ μία γαμηθεῖσα, καὶ αὐτοῦ σὺν αὐταῖς, καὶ ταύτῃ μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύει.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimiça fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile dantі consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctі, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eandem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alterum filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & patati aliquandо per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouē vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sūmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrocinijs: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui eum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λῶ δ' ὲν τ γωναῖξιν κἀκ τῦ σαμβρέων ἔθνους μία, ἡ παῖδες αὐτῇ αἰτίπας, ⁊ ἀρχέλαος, ⁊ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. κὴ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὢν. ἀρχέλαος ὴ κὴ αἰτίπας ἐδὲ πνὶ ἰδιώτῃ ζοφας εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμίτις γεγάμηκε τὸν αὐτόν, ⁊ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, κὴ φίλιππος, ὃς ⁊ αὐτὸς ὲν ῥώμῃ ζοφας εἶχεν. κὴ πολλαὶ ὴ λῶ ὲν τ γαμέτας, φασάηλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. πρὸς γε μὲν ταύτας φαίδρα, κὴ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ⁊ σαλαμπ. τὰς ὴ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομητρίας τ πρὸς ἀλέξανδρον ὧν πρεσβεύσα φερώρας τ γάμον, συνῴκισεν τ μ αἰτιπάτρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ ὴ, τ ἑτέραν. κὴ ὀλίγῳ ἠρῴδ ἀδελφῇ πᾶς ἐγεγόνει. κὴ τοῦτο μὲν ἠρῴδ τὸ γένος λῶ.

Κεφάλαιον ⁊.

Περὶ ζαμάρεω ⁊ ἰουδαίων ὲκ βαβυλῶνος ⁊.

ΤΟ'τε ὴ βελόμενος πρὸς ζαχωνίτας ἀσφαλῆ ἔχ, κώμην πόλεως μέγεθος ὲκ ὀκοδόμησεν ἔγκω ἰουδαίων κτῆσαν ὲν μέσῳ, ἀνυσύμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτῇ, κὴ τοῖς πολεμίοις ὀξυζήλιον ὁρμώμενος, ἐμβαλεῖν ὲκ τ ὀξέως κακουργεῖν. κὴ ὅπως ἄνδρα ἰουδαῖον ὲκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι τετρακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, κὴ συζυγίαν πλήθ εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ διαφέρειν ὀλιγοστὸν κὴ τύχας, ὧν αἰτιοχεία τῇ ὅτι διάφορη τ συείας διατελῶν σατορνῖνος τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, ἐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τοῦτον συὶ τῷ πλήθ τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπηκόους γῆν, ὲν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναίᾳ, ὡρίζετο ὴ αὐτὴ τῇ ζαχωνίτιδι, βουλόμενος φόβλημα τ κατοίκησιν αὐτῷ κῶμαι, ἀτελῆ τ χώραν ἐπιγέλλετο, ⁊ αὐτοὺς εἰσφορᾶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἃ εἰσωθῆναι, ἐγκαθοικεῖν τ γῆν ἄφοβον ὑφαρπόμενος. τούτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ⁊ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, κὴ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. φόβλημά τε ἦν τοῖς ὁ αὐτὸ, ⁊ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς ζαχωνίτας, κὴ ἰουδαίων τοῖς ὲκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δῶρα θυσίας ὅτι ἱεροσολόμων τῶν μὴ λησείας ὑπὸ τῶν ζαχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, κὴ ἅπαντα χόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. κὴ ἐγχώρια σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τε ὅτι πᾶσιν ἀτελοῖς, ἃ παρέμεινεν αὐτοῖς ἡρῴδ ζῶντος. φίλιππος ὴ δ ὕστερος ἐκείνῳ, ὡς ἀλαβὰν τ ἀρχὴν, ὀλίγα τε κὴ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐωρᾶξατο. ἀγρίππας μὴν τοσοῦτος ὁ μέγας, κὴ ὁ παῖς αὐτῦ ⁊ ὁμώνυμος, κὴ πάνυ ἐξεζύχωσαν αὐτοὺς, ⁊ μὴν τοί τὰ τ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τῷ μ ἐλευθέρου κὴ αὐτοὶ τηρεῖν τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ὀλὰς ὴ τὴν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτοῖς. ⁊ τοῦδε μ ἕνεκεν ἀκριβώσομαι περὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου. τελευτᾷ ὴ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅτι κτήσει τῆσδε τ χώρας ἡρώδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, κὴ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὲν, ὃς αἱρεῖα γὴ ὁμόμητρος ὑπάρχων τοῖς βασιλεῦσι, κὴ ἴλην τὴν δ τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοὺς δὲ ἀρετῇ χρήσασθαι, παρόν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πρὸς κὴ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῦ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰ ὴ ἀπόστολος ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅθεν ἀσκῶν διετέλει, κὴ ὅταν ἐξοδεύειν δοκῇ ἡγούμενος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ' ἡρώδου.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφιῶσα τὰ πάντα
πρὸς μόνα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσειν
κύριον, ὡς ἀπηλλάχθαι ὑφ' ἡσυχίας, ὅπως ἐκχωρήσοιτος τε
τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πεπαίτερον
πείθοιτ' ἐπ' αὐτοῖς ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ ἐφ' οἷς εἴη-
σοιτε πιστότατος. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς ὢν ὅτως ἰσχύι μᾶλ-
λον ἢ ἡσυχίας, ὡς τοῦ κακοτρόπου τοῦ πρεσβυτέρου. μάλιστα δ'
αὐτὸν φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ αὐτὸς ἐθεραπεύετο δεινὸς
ὤν, πάντα τοῦ ἀντιπάτρου πρὸς οἰκίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν
γυναῖκα πιστὴν σωσίστασθαι τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδούλω-
το γὰρ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ,
καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνδρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐ-
τοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πρόσφορόν τε ὑπὸν
εἶναι δίχα τῆς γυναικῶν ἐπιβουλῆς ἀνθρώπων
καὶ ἀλλήλας δυοῖν συμπροφέρειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλ-
λαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐ-
ταῖς, καὶ δι' αὐτὰ, καὶ διὰ μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἀμφὶ αἱ
τέτταρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρα δὲ πρὸς ἀντίπατρον
ἐφ' ἁδαμοῖς πω ἀφ' ἡμῶν διήλλαττον. ἀντίπαθος μὲν
δὴ ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ πρεσβυτοῦσα τέκ-
νοις πλείοσι τὰ πάντα, καὶ τῇ δυοῖν αὐτῇ· ὅτι κακοῖς
τοῖς ἡρώδου πρόσφορον ἦν τε καὶ μένειν ἐν
ὑποτεθραμμένῃ. καὶ γνόντες ἐν ἀπορρήτῳ βασιλεῖ τὴν
δυοῖν αὐτῇ, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πρόσφορον
ἦσαν, ὑπενόουν ὡς φανερὰν μὲν μὴ ἔχ) τὴν πρὸς
ἀλλήλους αὐτῇ συνοδὸν, μίσους ὄν καὶ λοιδορίων εἰ καὶ
ἐς πρόσοιπεν, καὶ μάλιστα ἡρώδῃ ὠδυσγχά-
νοντας ἢ εἴπε πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυ-
πτῶς δ' τὰ τῆς δυοῖν ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ
ἔπρεσβον ὅτως. ἐλάνθανε δ' τὴν σαλώμην, ὅτε
πρῶτον ἡ δόλοια αὐτῇ ὅτι τοιοῖσδε ὠρμημένων, ὅ-
τε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἐπήλλακτο αὐτῇ. πάν-
τα ἀπίχνδυτε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐπ-
ηλῶσα, ἀπιστημαίνει, συνώδους τε κρυπτὰς καὶ πό-
θους, βελτιόμενα τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ
ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ ἑνὸς συμπεφωνῆσθαι κἂν πεφανερῶ-
σθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νυνὶ δ' τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρόσθου
δόξαφόρους καὶ τὰ πάντα ὅτι ἐλάθη τῇ ἀλλήλων λέγον-
τας, εἰς δ' τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δυοῖν ἀναπε-
μένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πρόσ-
σειν μὴ ἀπηλλαγμένοις ὁμολογῆν, πολεμεῖν πρὸς ἓς
λαθόντων χορηθμοὶ δ' νοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιδιδά-
σκοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀπίχνδυτε καὶ ἀκειβῶς συντυγ-
χάνουσα τοῦ ἀδελφοῦ ἀνέφερε, συνίστη μὲν ἤδη τὰ
πολλὰ δ' ἑαυτῇ, εἰς δ' τὸ θαρσεῖν ἡ δόκει μένου
ὑπονοιῶν καθισαμένων δόξαβολῆς τοῦ ἀδελφῆς. δ' ἐπὶ
γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκειβάσι μέγα
φρονῶν τῇ πάξιν νόμε, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρόσπουσι-
μένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται,
δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, πρόμη-
θεῖς, καὶ τῷ πρώτῳ εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐ-
πτερνισμένοι. παντὸς γὰρ τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ'
ὅρκων ἢ μὴ δυνῆσαι κρύπτειν, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ὡμόσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακι-
χίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσέφερε.

CÆterùm in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentús à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & intuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictíſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benenolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clàcularias cõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorē patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedentes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pheroræ vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quotcunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ipsem sublatus erat, quasi parés & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ferat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emorique se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & ceritus ne vltetius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum

οἱ ἢ ἀμειβόμενοι τὴν δύνοιαν αὐτῆς, ὡς ἔγνωσαν ἢ ἐπὶ πλεῖστον ὄλβοντο ὄλβοποιησάσῃ τῷ θεῷ, φῤῥᾴδιον ὡς ἡρῴδῃ μὲν κατὰ παύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐκ προσμοίρης αὐτῷ τε καὶ γλώσῃ τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τὴν τε βασιλείας θῆκε τὸ σπείσιλιον θεμενξύσης καὶ φερώρᾳ, παῖδας τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ἐ γὰρ ἐλαύθανε τὴν σαλωμίαν, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, ὅτι τῇ μὲν ἐκ τοῦ αὐλὼν ὀλιγοθείσης εἶν τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ τε φαρισαίων τοὺς ἀμφοτάτους ἀναιρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καθ' ὃν τε τῇ τότε φρέχοντα ἀρετῇ τὸ διαφέπους, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει ἢ καὶ πᾶν ὅτῳ εἰκείῃ συνεισπίπτει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγλυ. πρῶτ ἢ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ διαρλήτης ὀνομαθεὶς ὁμὸς τὸ ὄλικαταστάθησομένῳ φερρήσει βασιλέως. καὶ χείρα δὲ ἐκείνῳ παιτάξῃ), παρίξοντος αὐτῷ γάμου τε ἐκνὸ, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρῴδης ἢ κολάσας τὴν φαρισαίων τοὺς ὄλιγοὶ δὲ ἐλπλεῖμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρᾳ γυναικὸς, τλύ τε ἔβρεν τὴν παρθένων τὴν θλμᾶ τ' γυναικὸς ἀναπθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν φασιν αὐτῷ φερὶς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναρτο. τλύ τε ἀλάλυσιν τ' ζημίας τ' ὑπ' αὐτῷ ὄλβλιθεισης τέλεσι ἀλαφθυχθλῶαι τοῖς ἐκείνης, τῷ τε νεῦ πεφεαγμένων ὑδὲν ὅτι ὑ μετ' αὐτῆς. αἰθ' ὧν φερώρα καλὰς ἔχειν, ὑ δόσει ὑδὲ γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευσον ἀποπέμπεσθ γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τὸ φερὶς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένῳ. καὶ ναὶ εἴπερ αὐτοποιῇ συγγνώμειας τ' ἐμῆς, ἀπέπαυσ τλύ τε τ' γαμετλύ. μένεις γὰρ ὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ σέργειν ἀπαλλαγμένος. φερώρας ἢ καίπερ λόγων ἀρετῇ θελωθέμενος, ὅτε συγγνώμειας τ' φερὶς τ' ἀδελφὸν ἔλαβε κινήσειν δίκαιον ὑδὲν, ὅτε τῷ φερὶς τ' γαμετλύ δύνοιαν. αἱρεῖσθαί τε φοῦτερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν θλμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρῴδης ἢ φερώρᾳ μὲν ὑπερβάλλετο τλύ τοῖς ὄλιγοὶ τούτοις ὀργλύ καίπερ αἰνίδονον τιμωρίαν εἰσπεφεγμένος. αὐτιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνῳ φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάσεσθ τὸ εἰς ταυτὸν συνεισόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνέπεσαν ἢ ἢ κρείσσ, καὶ συνεκώμαζον φερώρας τ' αὐτιπατρος. ἐφοίτα ἢ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ αὐτιπάτρῳ τ' φερώρου γυναῖκα συμπεφασάσθαι αὐτοῖς τὰ εἰς τλύ συνόδου τῆς αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος ἢ τὸν παῖδα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλεῖον προχωρεῖν τὰ τῆς μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει φερὶς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως ἔλλεον ἡρῴδῃ, πέμπειν ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ἐ γὰρ μένει ἔπεμπεν ἡρῴδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ δὴ δεδήλωκε τὸ ἢ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρῴδην, τὸν ἐκ τ' τῆς ἀρχιερέως θυγατρὸς ὑὸν αὐτῷ γεγαμημένον. συνεξορμᾷ ἢ αὐτιπάτρῳ καὶ σύλλαιος ὁ ἄραψ, μηδὲν ὧν φροστάξῃ καίσαρ δεδιπεφεαγμένος. καὶ αὐτίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅτι καί-

καίσαρες, ὧν ἐπὶ ἦν νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπεκδύσειν ἐν πέρᾳ ἀξιολόγων. ἦν δὲ γνώμην τὴν αὐτὴν, καὶ μάλιστα σέβεσθαι ἄνδρα τῇ παίτα ἀρετῇ τιμᾶν δικαιότατον, ἀπηρνημένον δὲ καὶ φάβατον καίσαρος δῶρον. καὶ σύλλαιος ἀρτίαν εἶχεν ἐκ τούτων δὲ ἐγκλημάτων. κοίνθος ἰδὼν πρώδην σωματοφύλακα τὸν βασιλέως μάλιστα πιστούμενος ὑπ' αὐτὸν. τοῦτον πείθει σύλλαιος δῶρα χρήμασι μεγάλοις πρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ φάβατος συλλαίῳ τὸν αὐτὸν εἰρηκότος διηγεῖται τὸν τοῦ βασιλέα. ὁ δὲ κοίνθον βασανίζει συλλαβὼν, καὶ πάντα ἀνάπιστα ἰδὼν αὐτόν. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταφρονοῦσι τῇ κοίνθου πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίῳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὁμολογοῦσιν ὅπ παρεῖεν ἐξοχθίζοντες μὴ μᾶλλον κτείνεσθαι κοίνθον, καὶ εἴπε δίκαιος, καὶ συγχεθορυβήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ πρώδου ῥωμύλῳ ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se multo patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscruratus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆ φερώρα.

CAP. V.

Pherorae obitus.

Φερώρας δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα δυσίᾳ τὴ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτὸ ἡρώδης καλδίει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅπ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας καὶ θέσεσιν ἤξειν ἢ πύθοιτο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς τε τὸν νοσήσαντος τὸν βασιλέως ἀξιωθεὶς ἤκειν ὅπ πινών πισθύσεσιν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, καὶ ὑπήκουσεν ὅπ τῇ τιμῇ τὸ ὅρκου. καὶ μὲν ἡρώδης γε μιμεῖται τὸν ὅπ τοιοῦτος δὲ σμείνω γνώμην θεραφηρημένος ἰδὼν ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχεῖ νοσεῖν, καὶ μεταλλήσεως αὐτὸν μὴ γνωμένης. θανόντα δὲ θεὶς εἰλας ὅπ ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἕνεκα, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ θεῖτο. τοῦτο αἰτιπάτρῳ καὶ τοιγε ὅπ ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγένετο ἀρχὴ τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πιννεμένου τὸ θεῦ. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα θεὶ αὐτὸ λόγον, ὡς δὲ ἄγμα τὸ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τὸ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅπ πᾶσιν.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, additio iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆ γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆ ἀπελδῶν φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αἰτιπάτρου ἐπιβουλάς.

CAP. VI.

Pherora vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

ΕΠειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖται ἐκομίσαν αὐτῷ ἀπελδῶν δύο τῆ φερώρα τιμίων. ἦσαν παρελθόντες, ἡρώδην ἤξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφῶν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς ἀλόγου τε καὶ δυσχοῦς μετὰς ἀσεως. τῶν δὲ ὑποφαφέντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δεισαντήσας μὴ αὐτὸν ἔλεγον θεὶ τῇ γυναικὶ τῇ φερώρα τῆς νόσου, φαρμακόν τε παρασκευάσειν ἐν βρώματι μὴ παρὸν ἐωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν μὲν τι γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅπ παρασκευάσειν ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δὲ ἀληθὲς ὅπ τῇ φερώρου τελευτῇ φαρμακὶς ὅτα) ἦ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆ ἀραβίας. ἢ ταῦτα ἐπεκάλουν. καὶ τῆς συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολόγητο εἶναι φίλη. πείσουσί τε αὐτὸν ὅπ παρεσθῆναι τῇ φαρμάκῳ, εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθασιν, ἵνα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

F

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum pernicie attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidem amatoriū, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tū insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater

G

& soror, & cum illa reuersæ sunt pridie quàm A
ille conam letiferam sumeret. His auditis rex
ad iram concitatus torsit ancillas earum &
quasdam etiam ingenuas, & cùm nulla quic-
quam fateretur aut detegeret, postremò quæ-
dam dolore victa nihil aliud protulit, quàm
quod imprecata est Antipatri matri cruciatus
similes, quandoquidem ipsa causa esset præ-
sentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad
diligentiorem inquisitionem Herodem per- B
mouit, ita vt extorqueret earum secreta om-
nia, comessationésque illas & occulta con-
uentiuncula, tum sermones patris cum An-
tipatro priuatim habitos, prolatos inter Phe-
roræ mulierculas: ne id quidem reticente,
centum talenta se accepisse ab eo, vt absti-
neret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ
quanto patrem prosequeretur odio, vtque sæ-
penumero apud patrem de eius longæuita-
te quereretur, dum interim etiam ipse con-
senesceret, vt non multum se iuuare posset
tam sera successio. adhæc simul nutriri mul- C
tos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare qui-
dem tutò liceat: quandoquidem iam nunc
si fatale quid sibi accideret, fratri destinata
sit successio non filio. addere his solitum ac-
cusationem sæuitiæ, non temperantis nec à
filiis: cuius metu Romam sibi discedendum
esset, Pheroræ verò in suam tetrarchiam. Hæc
quia probè congruebant cum illis, quæ ex so- D
rore antea rex audierat, exempta est omnis
dubitatio: deprehensámque in tam malitio-
sis conatibus Doridem matrem Antipatri, spo-
liatam multorum talentorum ornamentis eie-
cit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ
propter hoc indicium factus est placatior. Sed
nihil magis eius contra filium indignationem
commouit quàm Samarita Antipater, Anti-
patri filij procurator, qui in tormentis inter
cætera de eo confessus est, quòd letale vene- E
num Pheroræ tradidisset, quo se absente ac per
hoc minimè suspecto patrem tolleret. id ve-
nenum allatum ex Ægypto per Antiphilum
vnum ex amicis Antipatri, missum inde à Theu-
dione auunculo ipsius Antipatri, fratre Dori-
dis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à mari-
to ad asseruandum acceptum. De quo rogata
per regem mulier, habere se fassa est: & mox
quasi ad afferendum id properans, de recto F
seipsam deiecit, nec tamen letalis fuit casus,
quia fortè in pedes cecidit. ex quo postquam
se recollegit, rege pollicito incolumitatem &
ipsi & familiæ, si totam rei veritatem prome-
ret, contrà extremos cruciatus minato si quid
per obstinationem celare pergeret, iurauit se
omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multo-
rum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita est.
Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat An-
tiphilus, paratum ibi opera fratris sui, profes-
sione medici. Theudio deinde in domum no- G
strum intulit, & ego seruaui acceptum à meo
Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perni-
ciem comparatum. Postquam igitur maritus
in morbum incidit, & tu officiosè ad visendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, ⸂ ἐπαῦλιν αὐτῷ ἀγόμενα τῇ
δείπνου παρέσεσθαι ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασι-
λεὺς τῷ λόγων παρεξιωθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε
τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὄντος ἀφα-
νοῦς τὸ φάρμακον, ὃ μὲν ἐμίαινε λέγειν,
πλὴν ταῖς παρεισούσαις αὐτῇ τῶν ἀλγηδόνων, ἄλλο
μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν δ᾽ ἐπικαλεῖσθαι δικαίως δι-
κίας δώσειν παρεκαλεῖν τὸν ἀντιπάτρου μητέρα,
κακῶν τῶν ἐπεχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωριμώτατον. ταῦτα
εἰς ὑπόνοιαν ἦρε δίκαιον ἄγειν, ⸂ τὰ πάντα βασάνοις τῶν
γυναικῶν ἀνάπτειν αὐτῶν, οἵ τε κῶμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ
συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων παρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρη-
μένων ἐξοίσεις παρὸς τὰς φερώρου γυναῖκας. ὧν
δὲ τάλαντον ἑκατὸν δωρεὰ ὑπερβάλλεσθαι φαίνε-
ται παρὸς φερώρην τῶν ἀντιπάτρῳ κελεύσεις ὑπὸ τοῦ
πατρός. μῖσος τε παρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁλοφυρμοὶ
παρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήτρυιαν τὸν πατρὸς βί-
ον ἐξηγμένον, καὶ αὐτὸν μηδὲν ἐλάσσονος τοῦ γήρως
ὑπεκειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλπίδων τὴν βασιλείαν ἐ-
μμένως διαφερέναι ποτ᾽ αὐτόν. ὑποβεβλῆσθαί τε πολ-
λοὺς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφῶν παῖ-
δας, ὑδαμῶς ἀδεᾶ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοῦ σα-
φαλοῦς. καὶ γὰρ δὴ ⸂ πῶ εἴη πάσχειν αὐτὸν, ἀδελ-
φῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δι-
δόναι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῆς βασιλέως,
κ᾽ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῷ ἐ-
πέστη ἤδη, τὸν μὲν ὑπὸ ῥώμης ἀράσθαι τέχνῃ ὑπο-
νοῆσαι, φερώραν δ᾽ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦ-
τα, σωῆδε γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πλὴν, τὸ
μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, σωῆλθε αὐτοῖς ὁ βασι-
λεὺς, κεφαλὴν ὑμνὸς ὑπὸ κακίᾳ τῷ ἀντιπάτρου
τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐ-
τὴν κόσμον τάλαντον πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔ-
πειτα αὐτὴν ἀποπέμψεται, κ᾽ ταῖς φερώρου γυ-
ναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μάλιστα δ᾽ ἐξώτρυνεν εἰς ὀρ-
γὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης αὐτῷ
ἀντίπατρος, ὑπὲρ ἐσφόδρα τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως ἀν-
τίπατρον, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατει-
ρωνῶν, καὶ ὅτι ὑβρισθεὶς φάρμακον θα-
νάσιμον, δοὺς φερώρᾳ κελεύσας ὑβρᾷ τὴν ἀποδη-
μίαν αὐτοῦ, ἵν᾽ ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῆς ἐν τούτοις
ὑποτοπασμοῦ τοῦ πατρὸς δουλῶν. καὶ κομίσαι μ᾽
ἀντίφιλον ἐξ ἀιγύπτου τὸ φάρμακον, ἵνα τῷ ἀντι-
πάτρου φίλων. σαλεῦσαι δ᾽ ὡς φερώραν ὑβρᾷ θεοδώ-
νος, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφῆς τῆς βασιλέως παιδὸς,
κ᾽ ἔτος ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν
φερώρου, δόντος φυλάσειν τῇ αὐδρὸς αὐτῆς. ἣ δ᾽
ὡμολόγει μὲν αἰσχύνεσθαι τοῦ βασιλέως, κ᾽ δ᾽ ἐμ-
μοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὸν, οὐ
μὴν τελευτᾷ γε ὑπὸ πόδας τῆς πώσεως γλυμμένης.
κ᾽ ὕστος ἐπεὶ αἰσχύσατο αὐτὸν, ἄδειαί τε αὐτῇ
ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ᾽ ἀφανισμῷ
τἀληθοῦς ξυμπομένῃ, ξέφειν γὰρ μὴ κακοῖς τοῖς ὑ-
σάτοις ἀγνωμονεῖν παθημένῳ ὑπισχνεῖται, ⸂ ὤ-
μοσεν, ἢ μὴν ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπεφέρθη τρόπον, λέ-
γουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐνομίσθη δ᾽ ἐκ τ᾽ ἀιγύπτου τὸ φάρμακον
ὑπ᾽ ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰαχὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ θεοδώνου ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασεν αὐτὴ,
φερώρου λαβοῦσα ὅτι σὺ ὑπ᾽ ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, κ᾽ ἐθεράπευες
αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σὲ τ δύσοιαν, ἰὼ πρὸς αὐτὸν ἐ- A
χρῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ μεταπαλίσας με,
ὦ γύναι φησὶν, προσώδυσέ με ἀντίπατρος ὅτι παρὰ πα-
τρὶ ἐαυτοῦ, ἀδελφὸν ὄντα τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμῃ
συνθεὶς καὶ φάρμακον ὃ διακονήσοιτο αὐτῷ πεποιεσ-
μένος. νυνὶ οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὢν ἐδὲν ἀρετῇ ἧ
προτερον ἐχρῆτο πρὸς ἐμοῦ ὑφαρπασθῆναι, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ἀνεις μακρὰν ἀπίστασθαι τοῦ βίου, φέρε μὴ γνώμῃ
ἀδελφοκτόνῳ ὑποπεσὼν τοῖς ἐμοῖς B
τοῦ, τὸ φάρμακον, καί τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασά-
τε ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς προάγειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. καὶ τὸ μὲ πλεῖον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν,
ὑπολείπεσθαι ὀλίγον, ἵνα εἰ φερώνυμον μετασαίτος
προτροπὴ κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίσταται διά-
δρασιν ποιεμένη τῆς ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον καὶ τ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆκε. καὶ ἀ-
δελφὸς ὁ ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀνάγκης τε
καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο ὁ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ ὁ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνου-
μένη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ τάδε ἡ-
ρώδης ἐκείνου τε ἐξέβαλεν, καὶ τ ἐν αὐτῆς ἐξήλειψε
τῆς διαθήκας εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν καὶ τ πεν-
θερὸν τ ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν τοῦ βοη-
θοῦ. καθὼς ὁ ματθίαν τὸν θεοφίλου ἱερωσυλυμήτιλω
γένει. ἐν τούτῳ ὁ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντες D
ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, δεῖσκεται κομί-
ζων, δόσφ τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρό-
τερον μὴ ἄπροικτο τοῦ βασιλέως, τότῳ γοῦν μεταχει-
ρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο ὁ γράμματα πρὸς τῆς ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτρου, ὅτι
κατηγορίᾳ ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς πρό-
θεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῆς τῆς περὶ
ἀρισόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἴκτου ὁ ἐπ' αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ὅτι τῷ κἀκείνους προσαπολωλέ-
ναι τ κλήσεως αὐτῆς γνώμης. ταῦτα ὁ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέφερον. γεάφει ὁ
ἐπ' αὐτοὺς ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῆς ὅτι μισ-
σας τῆς αἰτίας, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τῆς ὁ λόγων τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνάθεσιν
ποιέμενος. αὐτὸς ὁ δι' ὧν τὰ περὶ σύλλαον ἠγωνίζετο,
καὶ περὶ θεραπείαν τῆς φρύτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει,
κόσμους τε ἀργυρέους ταλάντων ἑώνητο ἑξακοσίων. F
θαυμάσῃ δ' ἄν τις ὅτι τοσοῦδε ἐν ἰουδαίᾳ κατ' αὐ-
τὸ κεκινημένων μηδ' ἑτέρου ἐπὶ, ἐδὲν αὐτῷ δῆ-
λον ἦν γένοιτο. αἴτιον δ' ἦν ὅτε ἀκρίβεια ἐφύλαττε τῆς
ὁδῶν, καὶ μὴ τις τῆς ἀνθρώπου τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἐδεὶς
γὰρ ἦν ὃς προθύμως κινδυνεύῃ τῷ αὐτῷ, ποιεῖσθαι τῆς
ἐκείνου ἀσφαλείων καθίσασθαι.

eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſterijs ſuũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt maritimortem rex eam tractare vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium particeps ſed conſcientiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excuſãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.

Ἡρώδης ὁ ἀντιπάτρου γεγεαφότος πρὸς αὐ-
τὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπεκρυφάμενος τοῦ ὀργοῦ
ἀντεπιστεῖλε καλῶν μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τὴν ἐπιδημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriam, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properaret ne quid ſibi per eius abſentiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum Illius: modíſque omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpiçione aliqua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat ſciſti animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant ſententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis ſine mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius abſentia aduerſariis audacia vireſq; ad calumniandum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iámque manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem priùs vótis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primùm mentem eius perculit, iam ſentientem quò deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Illę tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitiſque in cõſeſſum vtriuſque amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouiſſimèque ſerui matris Antipatri capti paulò antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicúmque ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat ne de cauſa ſua priùs decerneret quàm cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſeruaret: rex verò poſtquam iuſſit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatẽ ſuam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσεσθαι μέμ-
ψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖ-
νος ἀφίκοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλότιτα τὴν πρὸς
αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηχάνημά τι τοιοῦτον,
ὑποβάλλοιτο μὲν ὀφθεὶς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ μέ-
μνῃ ἐνδιατρίβων κτήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ,
καὶ δὴ ἔλαθεν ἐποιήσατό τι αὐτῷ. Τούτοις ἐν χιλιάδι τῶν
γραμμάτων ὑπετυγχάνει. τοῖς δὲ τὴν φερούσην τε-
λευτὴν ἔλαφον, ἐν ταύτῃ πρώτην, δεινὸς τε λύκος ἐκ δυνοίᾳ τῇ φερούσῃ, διὰ δὲ τῶν
πατρὸς τὴν αἵρεσιν ὁ ἔλαφος ἔξαλλόμενος ὥστε ἐμπί-
πτειν, ἀπέθανεν. ὧδε δὲ καλένδαις τῆς χιλιάδος
ἐνόμιζον ἐνεδρεύειν ἤδη ὧδε τῷ οἴκῳδε πλεῖν, ἕως
τῇ σκοπῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῷ φίλων
οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτα πάντα καταδέχεσθαι
ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ ἔλαθεν τὸν οἴκῳδε πλοῦν. λύ-
σειν δὲ ὑποβαλλόμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νῦν καὶ
ἔτερωθεν, ἀλλὰ ἔξω τῶν ἐκείνου ἐξουσίαν, ἰσχὺν
τοῖς κατηγόροις ἐνοποιεῖσθαι. Τούτοις πειθθεὶς ἐπλέ
τε καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κα-
τασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ὀπὶ τιμῇ τῇ
καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προὐπτίᾳ δὲ ἦν αὐ-
τῷ οἱ πατέρες ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μη-
δενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξέπει μετ'
εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ὑπομνημάτων. ταῖς δὲ ἐναν-
τιωτάταις ἀρχῇσι καὶ σκωλύονθ αὐτὸν ἔλεγεν πιεῖν
τοῖς ἀδελφοῖς ὑποτίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ
ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὕαρος κυϊν-
τίλλιος, ἀράδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρ-
χῆς ἀποσταλμένος, ἦκων δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος ἡ-
ρώδῃ, ὧδε τῷ συνεστηκότων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῷ
συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατερος ἀδήλως αὐτῷ
σκηπτοῦχος γεγονότος. εἰσῆσαν δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ
πορφυρίδος ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται
οἱ ὅπλ θύρας, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο
δὲ ἤδη σαφῶς οἰκληθεὶς καταυοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πα-
τὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπάσαιτο ἀπεώσατο, ἀδελ-
φοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βύλδυιν ὀλέθρου τοῦ
ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀνοσιωτάτῳ καὶ δικαίῳ ἔσε-
σθαι οὔσαν τὴν αἰτίαν. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα
τε ἀνοσιωθέντος καὶ παρόντος τοῦ μεγέθει ἀποφεύμε-
νος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δὲ αὐτὸν ἥτε μητὴρ, καὶ ἡ γυ-
νή. αὕτη δὲ ἦν, ἡ ἡγουμένη ἀντιγόνῳ θυγάτηρ τοῦ θεοῦ
ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' ὧν τὰ πάν-
τα σκοπιὰν ἐν ὠδῇ σκιᾷ τὸ ἀγῶνος ἦν. τῇ δὲ
ἑξῆς, συνέδρευεν μὲν ὕαρός τε καὶ ὁ βασιλεύς, εἰσε-
κλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασι-
λέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μείους ἔμελ-
λον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μηδὲν
τὸ ἀντιπάτερου μικρῷ πρότερον σωτειλημμένοι ἢ
σκεῦος ἦκεν, ὅπισθεν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῆς
γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τοῦ παρ-
ηκόντων εἰς πίστιν, μόνῳ τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λειπέ-
σθαι καίσαρα, καὶ σωὶ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ πατρὶ ὑποχεί-
ριον γένεσθαι. ἀντιπάτερου δὲ προπεσόντος τοῦ πατρὶ
πρὸς τὰ γόνατα, & ἱκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμέ-

νον κατὰς ἦναι δίκην, ἀλλ' ἀκριβάσεως αὐτὸν γενομένης ὧδε τῷ πατρὶ, ἀκριβεῖς μὲν οὐ δυναμένῳ, τοῦτον
κελεύσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὡὶ ὅτι τοιαύταις αὐτῷ

τύχαις

τύχας ἠμομφίλω, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas
ζῆλος. τεφράς τε καὶ παιδεύσεις αἷς ποιήσατο αὐτὸν edificationis & institutionis, quámque benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse
ἐξηγέμενος, & πλούτου δικαίαν αὐτῷ καιρεῖς ὡς ἐθελήσειαν προσθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profeciſſe quo minus capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate
ἠμφισβουλῇ τῇ ἐκείνων πανδυνεύσας τελευτᾷν, ἐφ' τῷ θάσσον διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν ἀβλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μετασάντος, ἀρχῇ contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratúque ſe Antipatrum quámnam ſpe elatus in tantam peruenisſet au-
τε τῷ πατρὶ καὶ δίκῃ. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅτι τοιαῦτα χωρεῖν B daciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti
μὴ ξυνεπιλήψαι. δέδοχον μὲ γὰρ ὑποφύσασθαι δέκα quoque ſibi ex æquo participem dignitatis,
γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἂν ἐπ' ὀλίγῳ πλουτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαρχείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας. ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico.
πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσόδου κομισάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφέναι, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμην Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontium idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis
τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὴ πονηρῶν γενομένων κατηγορίαν προθεμένῳ, μιμητὴν γενόμενον. εἰ δὲ μή, δέδοκα κατὰ τῶν δ' ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συγχύσιν. τὰ γὰρ αὐτὰ quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſámque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quã enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecùs ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremò ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium
ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις ἐγνωμένης, ἵνα καὶ αὐτοῖς ὑπόδημα μοιῶτος ᾖ δοκῇ μένειν. δέκα βάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψυδρολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπιπτόντας, ἡδυπαθῆ τὰ πολλὰ τῇ ἰφικρατίδου λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτου τε τῆς τοιαύτης ἠμομφίας,

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam scelleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te nō ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conādo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritū supplicium effugeres, verùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis particeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modū non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq; suā partēm præriperes: & cuius te seruatorē verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

σφόδρα γὰρ ὠκτειρεν τὸν αὐτίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίαις τοῦ προσώπου χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθίστοις δι' οἰκτου καθίστασθαι. φανερὸν ἦ καὶ πρώην ἤδη καμπτόμενός τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατηρξατο λόγοις. μείζονας ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἡ μαρτυρίων συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος μάλιστα ἦ τὰ ἀρετῶν ὅτι πολὺ ὑπῆρχεν τοῦ βασιλέως, ἅπερ εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῷ υἱεῖ, ἐδαμῶθεν ἔφερετο ὀνησιφόρους αὐτῷ ἀποπαίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε ἐχ ἥκιστα θαυμάζειν τὴν ἀσέβειαν τὴν ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων διαφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀπεδόσαντας. ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν μανίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παιδὸς διεργασθεῖσαν τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τῶν ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος; καίτοιγε κἀκεῖνος πηνικαῦτα μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν ἐποιεῖτο πρὸς τὸ μιμητὴν αὑτοῦ καταστῆναι τὸν ὠμότητος ἐμποδὼν σαίτος. καίτοιγε ὦ αὐτίπατρε τὴν ἀδελφῶν μιαιφονίαν τε ὧν τολμήσειαν αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρινύτης τὴν ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τὴν πεφωραμένων. ἢ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλεῖν θυμοῦ χρῆναι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ δάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δείσαντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεφωραμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτὸν φιλοπάτωρ εἶναι πεπισμένος, ἀδεέστερον ἐπ' αὐτοῦ κακουργεῖν ἐδυνήθείης δεύτερον. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρίστησας. ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἰτίους ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηρεύσεως γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς ἐχ ὑποπτεύοντας, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστας, ὡς καὶ σιωπῆλιν πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸν πατρὸς ποιησάμενος, ἐπὰν εἴλῃ κατηγορεῖν, βουλόμενος σὺ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παροχυντίας κερδαίνεσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν διφρουμένους καρπούμενος, ἑνὸς τοῦ σὲ ἀξίαν. φανερῶς μὲν τὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν, ᾧ καὶ ἠπάλλου ὡς ὑπὲρ τοῖς μεγίστοις. ἦ καὶ ἄξιον ἦτο φρονεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς συνετίθεις, ἐκείνους μὲν, ἐχ ὡς τῷ παρὸν ὑπερβουλευόντας μισῶν. ἢ γὰρ αἰ ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ τοσαύτην ἐδυσπλοίαν. ἀλλ' ὡς δεδόχους τῆς ἡγεμονίας σε δικαιότερον αἰ χρωμένους. τὸν γὰρ πατέρα ὑποφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ὑπακούσῃ μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος χρῄζοι, ταύτην ἐδίδους τοῖς δυσχροῖς εἰσφορᾶς πατρὸς, ὑπνοῦν παροχυντίαν ἢ κοιτὴν, ἀλλ' οἷαν μέχει νεῦ ἐχ ἱσόρησεν ὁ βίος. ἐχ ἑὸς γὰρ μόνον παρὸν ἐπεβούλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοικτίρτε ἦ διεργατικόν, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δεδόχος προφανθείς. καὶ τὴν ὑπὸ ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπεκκωλυμένος, ἐλπίδα ἦ τὴν εἰσαῦθις γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γεάμματα προσφαλισμένος. ἀλλ' ἐκ ἄρα τῇ ἡρώδου ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμη ἦ ἐπονηρεία ἐκείνης τῇ ἑαυτοῦ,

βουλόμενος τοῦ παῖδα σωτηρίσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, ἐπὶ ὃν προσποιῆ τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα

ὡ ἐπε-

φ ἐπινόσεις παμπλαὶ, & ϛασιοποιῶν τ̃ δύναιεν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς κ̀ τολμῶν θηρίον ἀποκαλῶν τ̃ πατέρα, παν-
τοίᾳ ἐρπετ̃ χαλεπωτέραν τ̃ δρίνοιαν κεκτημένος,
ἢ τὸν ἑαυτοῦ ἰὸν ὅλῃ τοῖς συνήθεσι χρ̃ται κ̀ τοῖς ὅλῃ
τοσούτοις δικαίοις φαρμάκοις ὅλῃ συμμαχίαις φυ-
λάκων, κ̀ τέχναις ἀνδρῶν κ̀ γυναικῶν φθαρησομένου
κ̀ τ̃ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρχῆσης συ τ̃ δρίνοιας μίσος
τὸ ὑποκειμενῶ ὠφθῆναι. & πῶ ἐλήλυθας μ̀ βα- B
σάνοις ἐλευθέρων οἰκετ̃ ἀνδράσι κ̀ γυναιξὶν δρᾶ σὺ
γεγονέναι, μιαίνουσις τ̃ συγκομοῦντ̃, ἀντιλέγειν τῇ
ἀληθείᾳ τολμῶν, κ̀ ἐχὶ μόνον τ̃ πατέρα ἀναιρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείου, ἀλλ' ἤδη κ̀ νόμον κ̀ σῦ
γεγραμμένον, κ̀ τὸν ἀρετὴν τὸ ἀεὶ, κ̀ τὸ δικαίου τ̃
φύσιν. ἵνας ἄρα ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τ̃ ἀνε- C
βεβασανισμένων, ἵν' οἱ μ̀ ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα
ἐκκεκευθῶσιν τ̃ ἀληθινέαν. οἱ ἢ σοὶ βάσανοι δο-
ξόπαις. ὁ ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ̃ ἐπηρείας τ̃ συ-
γγενῶν; ὁδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὴ
τ̃ ἰδίων φίλων δύνοιαν τραπόμενον τ̃ παρὸς, ἔνθα
ἢ μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὴν βασι-
λείαν, πάντων αὐτ̃ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι παρανοσία κοινὸν ὄζιν ἀδίκημα κ̀ τ̃ς φύ-
σεως & τ̃ βίου, πεφυκὸς ὁδὲν ἧσσον ὡς τὸ βεβουλ-
ευμένου κ̀ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν. προσε- D
τίθει ἤδη τὰ τ̃ς μητρὸς ἀπάτερου, ὁπόσα πρὸς τί-
νας λ̀ κουφολογίᾳ γυναικείους εἰρημένα. μαντείας
τε κ̀ θυσίας ὅλῃ τ̃ βασιλεῖ γεγονέναι. καὶ ὁπό-
σα μετὰ τ̃ φερώρου γυναικῶν ἀπάτερα ἠσέλγητο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικ̃ς, τ̃ τε βασάνων τὰς
ἀνακρίσεις κ̀ ὁπόσα μάρτυρας ἐχόμενα, πολλὰ ἢ
κ̀ παντοῖα λ̀, τὰ μὲν προμεμελετημένα. τὰ ἢ, E
πρὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι
ἐφορμήματα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴτι κατὰ φόβον
τὸ ἀπάτερου μὴ δηλήσασόμενοι τὸ αὐτ̃ σκ̀ παρ-
εδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὅπλβατὸν τοῖς κατηγορίαις
τ̃ ἀρχαίτων γεγονότα, & τῶ ποτὲ πολλῶ αὐτ̃
συσ̃σαν τύχῃ, προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς πα-
ραδιδοκῆσαν, οἱ κ̀ ἁπλῆσως μίσους τὸ πρὸς αὐτὸν
ἐπεφορεῖτο. κατέσπευδε ἢ ὁ ζόσιτον ἐχθρὰ τ̃ δύ-
νεχειρικότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθ τόλμης ὢν ἐπε- F
τρόπσαν κακιῶν κ̀ δυσμῳρίας τ̃ πρὸς τὸν πατέρα, κ̀
τοὺς ἀδελφοὺς ϛάσεως, & ἀλληλοφθορίαν ἀναπε-
πλεκὼς τὸν οἶκον. κ̀ μήτε μίσει κ̃ δίκῃ, μήτε φιλίᾳ
δ' δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτ̃ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων σκ πλέονος αὐτοὺς οἱ πολλοὶ προ-
νενοσηκότες, οἵπερ δὴ μᾶλλσα ἀρετῇ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅλῃ τοῖς θεάμασι, δ' τὸ κ̀ ὀργῆς ἀπαλλαγ-
μένης ὅλῃ ψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, κ̀ καταβοᾶς ἐν τοῖς
πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, ὡς ἐγχρονισμένης ἀδείας ἐξέ-
φερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολίτευσοί τε κακῶν
ὑποδείξας ἦσαν, κ̀ δαιμόθεν φθόνους αἰτίαν εἰσκαλεῖσθαι
δυνάμενοι, δ' τὸ μήτε δύνοια τῇ πρόσθεν λέγειν
τοῖς πολλοῖς, μήτε ὑποψία κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔ- G
χοιεν εἰπεῖν εἰσκαλυμένης. ἀλλὰ τ̃ πονηρὰ τε κ̀ ἀγαθὰ
τὰ πρόσωπα, & τὸν ἀπίπαζον ἐκ ἀσφαλείᾳ τῇ πρ-
σθεν, πονηρία ἢ τῇ αὐτ̃, πάσης ἀξίον τιμωρίας. πολ-
λά τε λ̀ κ̀ θαῤῥᾶ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὡς τε τὸν ἀπίπαζον καὶ περ ὅλῃ πλεῖ-
στον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι κ̀ ἀπατρυθεράσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς ὅλῃ τὸ ἀπλήγεον

rens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſ- A
turbans benenolentiam, diſſidiisque miſcens
omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare be-
ſtiam, ipſe venatiſſimis quibuſque beſtiis no-
centior, proprio veneno abutens in coniun-
ctiſſimos optiméque de te meritos, muniens-
que te cuſtodibus ac variis tam virorum quam
mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi
non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explēdū
odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & B
mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta con-
iuratorum indicia, audes veritati contradice-
re: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus
humanis tollere, nunc quantum in te eſt conatis
legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam ab-
olere, ſimúlque Vari æquitatem, omnémque
quanta eſt in rerum natura iuſtitiam: an ideò
mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem
abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet
in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis
regem Vare à cognatorum iniuriis? non da- C
bis neci hanc peſſimam beſtiam, pietatem er-
ga genitorem ſimulantem in fratrum pernici-
em, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum
inſtruendis illis capitalibus inſidiis? Scis parri-
cidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicā
vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiā
non minus quàm perpetratum contaminet: i-
mo quod qui non punit, & ipſe in naturam pa-
rentem eſt iniurius. Poſt hęc matris eius quædā
adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effuderat. conſultos vates de regno, & ſacris exitia- D
libus impetitum regis caput: tum libidinoſas
& ebrioſas Antipatri volutationes cum Phe-
roræ mulieribus. quæque ad teſtimonia perti-
nerēt per tormenta elicita, multa & varia, par-
tim præmeditata, partim repentina neceſſitate
expreſſa, atque hoc ipſo certiora. Homines e-
nim quicquid antea metu Antipatri ſilentio
texerant, poſt verſam eius fortunam videntes
accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia
in eum ſua exaturabant. Attamen non ita alio-
rum odiis grauabatur, vt propriis ſceleribus,
hoſtili in patrē animo, diſturbata fratrum con-
cordia, commiſſis inter ſe domeſticis omni-
bus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret,
nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi
videretur commodum. idque cùm iamdudum
à multis eſſet obſeruatum, quo quiſque erat
æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduer- E
ſarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis
vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſci-
rent certatim prodentes: cúmque variorum
criminum proferrentur indicia, nihil tamen
fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam
loquerentur, neque periculi metu ſilentio
quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſce-
leſtos conatus Antipatri: eúmque non tam ob
patris ſecuritatem quàm ſuo merito ipſius
de medio tollendum cenſerent, & tradendum
ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabantur
eum accuſabant, verùm etiam ſpontanei
delatores plerique aderant: ita vt licèt cal- F
lidiſſimus eſſet mendaciorum artifex, & fron-
tis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quę nam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerẽtque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

A τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι. ὑπολαβὼν δ' ὁ Ναυσαμβοῦς τὴν τε λόγων καὶ τὴν ἐλέγχων, ἐᾶσαι σκέλδυσιν αὐτὸν πατέρα ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτὸν ἔφασκον δύνασθαι τὸ μὴ ἐνέχεσθαι τοῖς ὑπαφιεμένοις εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τὴν ὁμοίων ἀνάγκην, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωράσειν. ὁ δὲ ὅτι σῶμα ἔκειτο ἀπατεταγμένος, τόν τε θεὸν, καὶ πᾶσι φοβερισθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι

B αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φανῆσαι, μὴ ἂν ὑπόβουλον αὐτὸν τῷ πατρὶ γενόμενον. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἔν τῳ εἴη τὸ πᾶσι τὸ φανὲν τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε δ' φωρώμενοι κινδύνων δίκην ὑποχεῖν, κατ' ὀλίγον αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπερέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτοπάτορι συμβεβήκει. Τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείῳ

C διαπεφευγμένος, καταργήσας αὐτὸν παντάχοθεν ἡ δίκης ὑποψία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ὑπολύσαιτο τὰ ἐγκλήματα, αὖθις ἐπαιρόμενος τῇ ἀρετῇ τοῦ θείου, μαρτυρίαν ὑπισχνεῖτο αὐτῷ, ὑπὲρ ἰσχύι τῇ ἐκείνου φυλάσσοιτο εἰς μέσους φάρμακον, ὁπόσα φθόνῳ τοῦ πατρὶ φρόνησιν βλάπτειν ἐπιβουλεύσειεν. ὁ δὲ ἄκρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν

D αὐτοπάτορα, ὑδὲν διείσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τινὶ πρεσβεῦσαι αὐτῷ δυνάμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ δὲ θανάτῳ τὸν ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἀφόβου, καὶ φάρμακον ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῆει τοῦ συνεδρείου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοκρατείας, οὗπερ δὴ

E τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, διὰ τοῦτο βασίλειον εἶναι. πρώδης δὲ φάρμακον μὲν ἔδωκε τὸν υἱόν. ἀδήλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἀφορμαὶ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πράσσειν ὁπόσα φθόνῳ τὸν αὐτοκράτορα ἔφερεν. δόντας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς καίσαρα σκήπτρου γράμματα φθόνῳ αὐτῷ, καὶ τοῖς διὰ γλώσσης διδάξουσι τὸ καίσαρα τὴν καλίαν τοῦ αὐτοκράτορος. ἁλίσκεται δ' ὑπὸ

F τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ ὑπισχνεῖται ὑπὸ ἀντιφίλου πρὸς αὐτοκράτορα γεγραμμένη, ἐν ἀγγείῳ δ' αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπισχνουμένην φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχήσας φθόνῳ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ὑπισχνεῖται τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπισχνουμένην. ἡ μὲν φανερά γε ἦν, καὶ ὅτι τοῦ ἀντιφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φθάλαβεῖν. δόσεις οὖν ἔχουσης ἡ βασιλέα, τῷ φίλων τὴς τῷ πρώδου θεώμενος ὑπογράμματον ἡ δούλου ἡ ἐντὸς χιτῶνα, ἐπεδεδύκει γὰρ δύο, εἴκασεν ἐντὸς τῆς ὑπενυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γεγράμματα. καὶ ἦν δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπισχνουμένην, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτοπάτορι. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷαν ἤθελες ὑπισχνούμενον. καὶ αὐτόγραφον ποιήσασα τὴν πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς φθάσαλώμης ἔγραψα. ἵνα αἰσθάνοιτο, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεταί σαλώμην ὡς ὑπόβουλον. ἦν δ' ἡ φθάσαλώμης δοκοῦσα

τῆ) πρὸς τ̃ διάνοιαν αὐτῆς, ὑπ' ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ σαλώμης, ὅσα γῶν ἡ δεήσοια θέλοι ὑπαγορευομένη, λέξει ἡ συνέχεσθε αὐτῆς. τὰ ἡ γεγραμμένα ἰδοὺ δι' ἐμοῦ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῆ κ̃ σὲ γινομένων, εὑροῦσα ἐπιστολὴν σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον κ̃ σ̃ γεγραμμένην ὕπουλόν πως ἐμαυτῆ σοὶ ἡ ὠφελήμως ἐξεγράψαμεν κ̃ ἀπέστειλά σοι. ταύτην ἡ ἐκείνη ἔγραψε γήμασθαι συλλαβὼν θέλουσα. κατάσχιστον οὖν τ̃ ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ἡ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτόπαζον, δεδιυφυσμένην ὅτι δεδιοικημένη κελεύσματι τῷ ἐκείνης αὐτή τε χρᾶψει πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης ὑπηύχως αὐτῷ πεφασιν ἐπιφερομένης τὰ πάντα. κ̃ αὐτίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δίαιτοναν τ̃ αὐτῆς πεμφθείσης ὑπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψειεν αὐτῇ. ἰδοὺ ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ἡ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, ἔπεισαν ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτόπαζε, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτῆ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε τ̃ παζὸς κ̃ κ̃ τ̃ τιτθίδος. ἡρῴδης ἡ ἐκπλαγεὶς μεγέθει τ̃ αὐτόπατρου κακίας, ὥρμησε μ̃ κ̃ ὑπόδειγμα αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκνον μεγάλων γεγονότα πρᾶγμάτων. κ̃ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κ̃ τῇ ἀδελφῇ ὑπεβεβλυκότα; κ̃ τ̃ καίσαρος διεφθαρκότα τὸν οἶκον. ἐξώτρυνε ἡ αὐτὸν κ̃ ἡ σαλώμη σερνοτυπουμένη κ̃ κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴπερ ὑπ' ἰοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷα τε παρασχεῖν ἤμελλεν. ἡρῴδης ἡ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων εἴτι ἀντεπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑποδόμενον. ἐπεὶ ἡ ἀχαρὴς ἰδοὺ, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πάντα χ̃ πεφώραται πονηρὰ ὤν, ἵνα τοὺς ἐμοὺ συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλήσαι κατεῖπεῖν. ὁ ἡ αὐτοφίλῳ τὸν πάντων αἰτίαν ἀνέθει, ἕτερον δ' ἐδένα προὐτίθει. ἡρῴδης ἡ βουλῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν δὴ ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῷ δὴ ἰοῖσδε βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τῷ φίλων δύσιστοι τ̃ κινδύνε διαφυγὼν, αὐτὸν μ̃ δέσμιον ὡς κ̃ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις ἡ πρέσβεις ἐξέπεμψε κ̃ γράμματα δὴ κατηγορίαν τ̃ υἱὸς, ὁπόσα τε ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ̃ αὐτίγραφα τῷ δὴ ἐπιστολῇ.

volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meā dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebât quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangés, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ̃ ἡρῴδου νόσου, κ̃ σφαγῆς τ̃ ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, δὴ τ̃ ῥώμης ἀπήγοντο, ὁπόσα τε ἀνακεινομένους δεήσει λέγειν, πρεσκεδιδαχθέντες, ἔτι γεγράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἡ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διαθήκας γράφῃ τῷ νεωτάτῳ τ̃ υἱῶν τ̃ βασιλείαν διδοὺς, μίσῳ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον κ̃ φίλιππον ἐκ τ̃ ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, ἔτι γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος ἔτι τέκνοις ἔτι φίλοις κ̃ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε ἡ κ̃ τοῖς υἱέσι χρήματα κ̃ πρόσοδους καὶ ἀγροὺς, κ̃ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε δὴ μάλα ἐπλούτησεν τ̃ ἀδελφὴν, δοῦναι τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμνηκὼς καὶ μηδαμῇθι θεασιωμένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς ἡ βιώσεσθαι, κ̃ γὰρ πρὸ ἔτους ἑβδομηκοστὸν ἰοῦ, ἐξηγρίωσεν ἀπεράτῳ τῇ ὀργῇ κ̃ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος. αἴτιον ἡ ἰοῦ δόξα τὸ καταφρονεῖσθαι κ̃ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτῷ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

VIII. Interea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentū condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam dimisit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quòdque existimaret gētem lętari suis infortuniis: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter x l. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum' vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

ἐπῳδὴν τινες τ̃ δημικοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστασιν αὐτῶν δι' ἃ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαριφαίε, & ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς τινας τ̃ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἀνδρες & δημῷ φιλεῖν διὰ παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δι' ἡμέρου αὐτοῖς πάντες οἷς φιλοτιμίαις ἀρετῆς ἐπετηδύετο. οἵ τε πιυθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον θεραπεύειν ἀπορον ὄσαι ἐξῆεσαν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τ̃ νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασε ἔργα ὑπὸ τ̃ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τ̃ν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τ̃ τόλμαν αὐτ̃ν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος & ποιήσεως, ταῦτε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀνθρώπε διεξίβη, καὶ δὴ καὶ τ̃ λύσον. ἦν γὰρ τ̃ πρόσθεν πᾶσι πεπατευθένα παρὰ τ̃ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλυν οἱ περὶ τ̃ ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει γ̃ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τ̃ πυλῶνος μεγάλε τ̃ ναῦ ἀνάθημα & λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γ̃ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἅπας ἁσ̃ς ὑποτοιεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦ κατ' αὐτὸν περιεργημένοις, ὡς τε σκέλυσιν οἱ σοφισαὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρ̃ν. καὶ γὰρ εἴ τις ἀν ἡγοῖτο κίνδυνος τ̃ εἰς θανατον ἀνακειμένῳ, πολὺ πᾶς ἂν τ̃ ζωῆ ἡδονῆς λυσιτελὲς ἔσαν φαίνεσθαι τὸν περιθειμένῳ ἀρετὴν ὑπ' αὐτ̃, τοῖς ὑπὲ σωτηρία καὶ φυλακῆ τ̃ πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, δι' ὃ τὸ ἄϊδιον ἐπαινεῖσθαι φήμῃ κατασκεύασαμένοις, ἔν τε τοῖς νεῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαπεπραγμένοις ἄφυκτον ἐν τῷ συμφορᾶν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγομένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπέναντ̃ βίε. φέρειν καὶ κύφισιν πολλῷ τὸ ὑπὲ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησθέν τὸν κίνδυνον ἐν, τελευτᾶν, καὶ ἅμα ᾖσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τὰ συγγενοῖς καταλείποιντο ἀνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποῆσαι ὄφελος ἀκλεία τῆ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆεσαν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γ̃ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεάζων τὸν βασιλέα, καὶ σωέφερεττε τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀπελθόντες κατέσπασάν τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ὄ τ̃ ἱερῷ διατειβόντων. & ὁ στρατηγὸς τ̃ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις φεὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος δεινοίας ἢ ἐφοβάστο, ὑπολαβὼν, ἄϊσι χεῖρα πολλῷ ἀγόμενος ὁπόσοι αὐθέξοιεν τ̃ πλήθει τ̃ συνεγμένων καθαρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὅπιπεσὸν μὴ φθασθέχομένοις, ἀλλ' ὁπόσα ὄχλος φιλεῖ δέξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ σωφροσύνῃ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσωτάκτοις τε καὶ μηδὲν τ̃ ὑπάντος σωφανεσοπημένοις. ἦν τε νέων ὡς ἑλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θαρσεῖ ἔμβον ὁπόσα εἰς φυλὴ τ̃ λοιποῦ πλήθους καθασάντος συλλαμβαίει, & τοὺς εἰσπηδήτας τ̃ ζυλμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἀδόξου ἡγεμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτ̃, καὶ ἀπηγάγετο ὅτι τ̃ βασιλέα. ερεμένου γ̃ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως εἰ

τ̃λμήσειαν αὐτ̃ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα καὶ πεφρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πέπεσεχ̃ται τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεσωδεσάτοις. τ̃ τε γὰρ θεῖε τῆ ἀξιώσῃ πεπὶς δικαίως βεβοήθη̃ται ὑφ' ἡμ̃ν. καὶ τ̃ νόμου τῆ ἀκεράσει πεφρονήσαμεθα. θαυμασόν τε ἐδὲν εἰ τ̃ σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τετρεῖσθαι ἡγούμεθα νόμους, οὓς μωσῆς ὑπαγορεύσει & διδαχῆ τ̃ θεοῦ γεγραμμένος κατέλιπεν.

ἡδα-

ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν τοῦ τινα A
βιαίοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ θείοις μέλλει συνείσεσθαι τὸ ἐφορ-
λῆσαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ἡδέως
ἐλλειπεστέρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον παρεῖτεν ὡς ἀπεφεύξοντο. βασι-
λεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦ-
τα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡδαγε-
νομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπ B
κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σίτου, τῆς ἀγωνιῶν
τε ἐφ' ὅσαν αἱ πίνες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονυῖαι αἰνεῖ-
μαῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ κατασκεύου ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτοῦ χρόοις, μὴ δυνηθέντες ἕτεσιν ἑκατὸν
εἰκοσπέντε τῆς ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοσόν-
δέ τι ὅπι τιμῇ θεάξαι τοῦ θεοῦ. κοσμῆσαι δ' καὶ αἰα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αὐτὸ ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ
χρύεθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελείψεσθαι μνήμην C
τε αὐτοῦ & δόκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ
ζῶντα ὑβρίζειν ἀπόχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τ' πληθύος ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τῆς
ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντας
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθεία δ' εἰτις
ἐξετάζοι τὸ γεγονότος ἱεροσυλοιῶτας. οἱ δ' ἀρὰ τὴν
ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δικ & κατ' αὐτῆς ἐξαγείωσας εισ-
παρεάζειτο τιμωρίαν, ὅτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πε- D
παρεάχθαι τῇ αὐτῆς, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ὡς ἀπηλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ εἴη. ὁ δ' τοῖς μὲ ἄλλοις φρασοτέ-
ρως ἔχειν. ματθίαν δ' τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
ἄπιον τὸ μέρος τούτων γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ δπι δ' τῶ μα-
θίᾳ τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα
καθασιῶαι πρὸς μίαν ἡμέραν, ἐπὶ ἰουδαῖοι νηστείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὅτιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν E
ἐν ὀνείρατι ὡμιλῆσαι γυναικί. & δὲ τόδε ὑ δυναμέ-
νου ἱερουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τῶ ἐλλήμου συνιεράσατο αὐ-
τῷ συγγενὴς ὤν. ἠρώδης δ', τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει & ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγη-
γέρκει τοῦ φόνου κ' ἄνδρας ἐν τῆς ἑταίρων αὐτοῦ ἔ-
καυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πεν. ἠρώδη δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην
ὧν ὡδικημήσειεν ἐνωφασομένου τῷ θεῷ. πῦρ μὲ F
γὰρ μαλακὸν ἰοῦ, ὑδὲ πολλοῦ ὑποσημαῖνον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τοῦ φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς παρατεί-
νει τοῦ φόνου. ὑπόθυμία δ' δεινὴ τῷ δέξασθαι τοῦ
ἀπὸ αὐτοῦ. ὑ γὰρ ἰοῦ μὴ ἔχ ὑπουργεῖν. & ἕλκωσις τῆς
τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τῷ κώλου δειναὶ ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές.
παρὰπλησία δ' κ' περὶ τὸ ἥτερον κάκωσις ἰοῦ. καὶ
μετὰ κ' τῷ ἀηδίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πανδύ-
μετός τε ὀρθία ἔντασις, κ' αὖτ λίαν ἀηδὴς, ἀχθη- G
δόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τῷ ἀθμα-
τος. ἐπασμὸς τε περὶ πᾶν ἰοῦ μέρος ἰσχυὸν ὑχ
ὑπομονητοῦ περισθέμβους. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῆς
θεαζόντων, κ' οἷς ταῦτα περαποφθέγγεσθαι σοφία
περὶ, ποιοῦσι πολλῶν δυσεβοῦς τοῦτον ὁ θεὸς εἰς-
περάσεσθαι πᾶσι τοῦ βασιλέως. καὶ περ δὲ μειζόνως ἢ αὐτὸς ἀλαπρωσούμενος, ἐν ἐλπίσι τοῦ
εὐσφήλαι ἰοῦ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, κ' ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ὑποπτεύμενος,

nec recusamus mortem ac supplicium quod-
cunque nobis intuleris, conscij nos non ob
maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hęc
illi non minorem animo quàm verbis præfe-
rentes fortitudinem, æquè tum ad constanter
patiendum alacres, atque antè ad fortiter age-
dum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichun-
tem: móxque accitis ludæorum primoribus in
concionem eorum lectica ob imbecillitatem
delatus, cœpit commemorare labores suos ex-
haustos pro republica, tum instauratum tem-
plum impendiis ingentibus, quale opus per
CXXV. annos nemo Asamonæorum regum
ad honorem Dei valuisset perficere. nec extru-
ctum id tantùm à se, verùm etiam ornatum
votiuis muneribus ac donariis templo dignis-
simis. ob hæc facta speraſſe se vel post obi-
tum sempiternam, & memoriam, & gloriam.
nunc proh nefas vivo etiam ac superstiti pro
beneficiis reponi iniuriam: & medio die in-
spectante multitudine sua dona sacrata vio-
lari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipsum in-
tentata, re tamen vera ad Deum magis perti-
neat, cuius sacra compilata sint. Tum hono-
ratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne
fortè efferatus in se quoque grauiùs animad-
uerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum
sententia, videríque sibi admissam esse rem di-
gnam supplicio. Ille in cæteros mitior, Mat-
thiæ pontifici ademit sacerdotium, quasi non
alieno ab hoc consilio, eíque successorem de-
dit fratrem vxoris suæ Ioazarum. Huius Mat-
thiæ pontificatu accidit etiam alium pontifi-
cem ad vnam diem substitui, qua Iudæi popu-
lariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea
nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est
sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm
ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset
idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor vica-
rius propter cognationem ei datus est. Cæte-
rùm Herodes post mulctatum Matthiam sa-
cerdotio, alterum Matthiam seditionis au-
torem eiúsque socios viuos exussit: in quam
noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi ve- IX.
rò morbus factus est grauior, pœnam impie-
tatis exigente numine. lento enim calore tor-
rebatur, qui non tam externo tactu deprehen-
deretur, quàm intus popularetur viscera. ad-
erat & vehemens voracitas, cui necesse esset
continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur
intestinorum exulceratione & colicis passio-
nibus. pedes tumebant phlegmate humido &
pellucido, similitérque inguina. ipsa quo-
que verenda putrefacta scatebant vermiculis,
accedente fœda nec minus molesta tentigine,
non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia
neruorum contractione laborabat & difficul-
tate anhelitus. Quamobrem constans erat in-
ter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læsæ
tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui
tametsi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur
posse morbo perferendo sufficere, tamen eua-
turum se sperabat, accersendis medicis inten-
tus, & medicamentis conquirendis vndique,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue fontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nō enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiā tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quā aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mādatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κὴ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ συὴ τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ☪ πότιμά ἐστιν. ἔξεισι ⸗ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεσθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετὰς ἀσεως ἐκπνοίσειν αὐτοῖς. τῇ ⸗ οἰκετῶν οἰμωγῇ χερομένων θρηνητικῶν, κὴ μηδ' ἑνὸς τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ ⸗ κὴ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν κὴ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κὴ παρ' ὧν αὖθις ὅτι ἐκομίσατο. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ὅτι πᾶσιν ἐχαρίσατο, ὡς τε δὴ τελευτῆσαι θέλειν θανεῖν. ἀφικομένων θεοσάγματι τοῦ αὐτοῦ ἰουδαίων αἰδοίων παντὸς τοῦ ἔθνους ὅπου ποτ' ἀξιολόγων, πολλοὶ ⸗ ἐγένοντο ὡς τὸ παντὸς ἔθνους καθεκκλησίᾳ, ☪ πάντων ἀκεραιωμένων τὸ δόγματος, εἰς ὃν θανάτου μὴ ἀναπείμενα τοῖς ἀλογήσασι τοῦ ὅρκου, ἐμμεινομένων πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις κὴ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὸν τε ἀδελφὸν αὐτοῦ σαλώμην κὴ τ' ἀνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὲν, ὑ πορρῶ ἔλεγεν, ὅτι τοσόνδε τ' ἀλγηδόνων αὐτὸν θεραπευσῶν. ☪ τόδε μὲν οἷόν τε κὴ πᾶσι φίλον ἀδοκήτως τυγχάνειν. ὀλοφυρμοῦ ⸗ ἄπειρος κὴ πένθους ἐνδεὴς ὁποῖον ὅτι βασιλεῖ θεάσοιτο ἄν, μᾶλλον αὐτοῦ λυπηρὸν εἶ). ὑ γὰρ ὑποσκοποῦν τὸν ἰουδαίων δόκησιν, ὡς δικαίως αὐτοῖς κὴ πάνυ κεχαρισμένος ἡ θάνατος αὐτοῦ, δόξαι τὸ κὴ ζῶντος ὅτι ὑποσάσει ἐπείγεσθαι κὴ ὕβρει τοῦ ὑπ' αὐτοῦ θεσπισθέντων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶ), κούφισιν τινὰ αὐτοῦ ψηφίσασθαι τὸ ὅτι τοιοῦσδε ἀλγοῦν. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γένεσθαι, κὴ ὁποῖος ἐδ' ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος δόξαι τὸ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅτι παιδία καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τοῦ ψυχοῦ ἀφέντα αὐτὸν, θεισήσαντας τοῦ ἱπποδρόμου τὸ σταπτικὸν ἀγνοοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ θέσθαι εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἡ τάδε θεάξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοῖς ἐγκαθειργμένοις. κὴ πάντας τοῦτον αἰτιόντας τὸν τρόπον δόχθεν αὐτὸν ἐκ ἀμύτησαντας ⸗ διφθαιροῦντος, κυρώσειν τε ὧν ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, κὴ τοῦ πένθους ἀξιολόγου τυγχάνειν. κὴ ὁ μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμενος, κὴ ⸗ συγγενοῦς τοῦ δ' νοιαν κὴ πίστιν ⸗ θείου θεσβαλών, ἐπέσκηπτε μὴ ἀτιμώδαι ἀξιῶν. καὶ εἶνοι ὡμολόγουν οὐ θαβήσεσθαι. καταγνόντες δ' ἄρτι τοῦ δόκησιν αὐτοῦ ⸗ ἀνθρώπου, ☪ ὅτῳ τὰ θεῖτερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ ⸗ φιλοζωΐαν θεάξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς θεσφαλμένα, ἐκ χρόνου τοῦ ἀρτὶ ἐντολῶν ὑδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένου, εἶτα κὴ ἀπιὼν ⸗ βίου θεόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν τάχει καὶ ἐρημίᾳ τοῦ φιλτάτου τὸ παῦ καταστήσειν ἔθνος, ἕνα ὑπὸ ἑκάστῳ οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτοῦ γνωμένης, εἰ ὡδόκουν οἷς θεσπεσίοις ἀρετῆς κὴ θεὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῦσδε καιροῖς τὰ μίσει κατατίθεσθαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ἡ ὄπις ἐλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ῥώμης πρέσβεων ὄπος ἀλμθύων εἰς καίσαρα. ☾ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον λῦ, ὡς τ' τε ἀκμῆς ἐργὴ τὴ καίσαρος ἀπηρμθμης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκαιουργήσειεν. αὐτὸν τε ἀντιπάζον, ὡς ὄπι γνώμη τῆ ἐκείνε ποιεῖτο ὡς πατρὸς ἡ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοιεν, εἴτε κτιννύειν. Τούτων ἀκροώμενος ἡρώδης, βραχὺ μέν τι ἀνέλεγχεν ἡδονῆ τῆ γεγραμμένων, θανάτου τε τ' ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, ☾ ὀξυσίᾳ τ' ὄπι τοῦ παιδὸς τιμωρίας. ἐκθυμὸς ἡ εἰς μέγα τῆ ἀλγηδόνων, ἐκέλευτο τέραλαπωρημθμος στόμα, κὴ ἤπτοτε μᾶλλον κὴ μαχαίριον. λῦ γὰρ ἐν ἔθη κὴ πρότερον αὐτῷ, ἐκτέμνειν αὐτὸ δι' αὐτῷ κὴ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν ἡ κὴ ἐκσπεφάμθμος, γνώμην εἶχεν ὡς πάντων ἑαυτόν. κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτῷ καταλαβεῖν τ' δεξιὰν ἀχιάβε, ὃς ἀνεψιὸς λῦ αὐτῷ. κὴ μέγα ἀναπρεγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον λῦ, ☾ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομθύε τε βασιλέως. ☾ ἀντίπαζος, πεύσει γὰρ τέλος ἀληθῶς τ' πατέρα ἔχειν, θαρσῆ τε ἐχρῆτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῆ δεσμῆ ἀφησόμθος, κὴ τ' βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμθος εἰς χεῖρας. κὴ τῆ εἱρκτοφύλακι πρὸ ἀφέσεως λῦ αὐτῷ δῶρα μεγάλα ὑπεχνεμθύε εἰς τὸ παρὸν, κὴ τὸ αὖθις, ὡς αὐ πρὸ τοῖσδε τε ἀγῶνος ἀνεγκόντος. ὁ ἡ, ὑ μόνον ἀνῳφθης λῦ πράσσειν ἐφ' οἷς ἤξιε ἀντίπαζος, ἀλλὰ κὴ τῆ βασιλεῖ ὑποσημαίνειν διάνοιαν τὴν ἐκείνε, πολλῆς κὴ προσεισφορᾶς παρ' αὐτῷ χρώμθος. ὁ ἡ ἡρώδης κὴ πρότερον ἐκ ἡσυχάζων ὑπ' δύνοίᾳ τε ὑέος, ἐπεὶ ἤκουσε τ' εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυφάμθμος τὴν κεφαλὴν, καί περ ἐν τῷ ὑδάτῳ ὤν, κὴ ὅλη ἀγκῶνα πρὸς ἀρας ἑαυτόν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ' ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τοῖς ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη κὴ τάφη.

ΤΑ᾽ς ἡ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ πρὸς τ' διάνοιαν γνωμθμης. ἀντίπαν μὲ ὧ τ' βασιλείαν καταλελοίπει, τετραρχίαν καὶ τὰς γαλιλαίας τε κὴ περαίας, ἀρχελάῳ ἡ τ' βασιλείαν χαριζόμθος, τῶ τε γαυλωνίτιν ☾ τραχωνῖτιν ☾ βαταναίαν κὴ παναίδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲ τῆ αὐτῷ, ἀρχελάῃ ἡ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἕτ). ἰάμνιαν ἡ κὴ ἄζωτον κὴ φασαηλίδα, σαλώμη τῆ ἀδελφῆ αὐτῷ καταμέμφ, κὴ ἀργυρίου ὄπισθμ μυριάδας πεντήκοντα. φρονόησε ἡ κὴ τῆ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι ☾ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δυνατῷ καθισάμθος. καίσαρι ἡ, ἀργυρίου μὲν ὄπισθμου μυριάδας χιλίας, χρεὼν ἡ σκῦν τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρε, κὴ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ ἡ τῆ καίσαρος γυναικὶ, καί τισιν ἑτέροις πεντήκοντα μυριάδας. ταῦτα προθεὶς ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπαζον κτείνῃ τ' υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲ αἰτίλιον ἀντίγονον, ἔτη τέσσαρα ☾ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ ἡ ὑπὸ ῥωμαίων ὑποδέδεκτο ἔτη κὴ ἑβδομήκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μὲ

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferite se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quã argentea, magnúmque vestis precioſæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substituerat. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem precantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splẽdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, in posito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

XI.

εἰς πάντας ὁμοίως, Ⓒ ὀργῆς Ⓒ πάσων, χρέασων ἢ τῶ δικαίου, τύχη ἢ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος δόμνει. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστάς, Ⓒ κινδύνοις ἀδεισαι χιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιητὴς εὐδαίμων, καὶ τὸ ζῆν ἐπὶ μῆκιστον ἐξέτεσε. ὁπόσα ἢ τὰ κατ' οἶκον ἐδεῖ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ὅσα μὲ γνώμη τῆ ἐκείνου, καὶ παῦ δίκια κεχρημένος ἐπὶ τὸ κρείνας ἐκ θεοῦ κρατεῖν οὐκ ὑστέρησας, δοκεῖ δέ μοι καὶ παῦ δυσυχὴς. σαλώμη ἢ Ⓒ ἀλεξᾶς πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸ ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἐκπέμπουσι ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάσκοντες βασιλέα κελεύειν ἅπασιν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. ἀφέστασταί τε αὐτῶν ἤδη διεγνωσμένως εἰς τὸ ἔθνος. φανερῶς δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστει καὶ χαριστείᾳ Ⓒ δυνοίας τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ ὠφελήσει τοῦ ὁμοίων παρεχῆς ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μύστοι πτολεμαῖος τοῦ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπισευμένος τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. αἱ λήψεσθαι κύρωσιν ἐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ κρίσεως ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ ἦν ἐκ δύθεν ἰὼ ἐπαινούντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ σίφη τε αὐτοῦ καὶ οἱ ἡγεμόνες δυνοίας τε ὑπισχνεῖτο Ⓒ εὐθυμίαν τοῦ αὐτὸν, Ⓒ συλλήπτορα τοῦ θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἢ τάφον ἡτοίμαζον τοῦ βασιλεῖ, μελίσσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γνώσεσθαι τοῦ ἐπιμελοῦς τοῦ παρόντος, Ⓒ πάντα τὸν κόσμον εὐεπομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσεσθαι τοῦ νεκρόν. ἐφέρετο ἢ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ δὲ ἁλουργὴς Ⓒ ἀμπίσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἐπικείμενος, ὑπὲρ κεφαλῆς στέφανος χρυσέος, σκῆπτρον τε τῆ δεξιᾷ παρακείμενον. ἐδεῖ ἢ τ' κλίνην οἵτε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος τῶν τοῦ συγγενῶν. ἐπὶ ἢ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας ἐσσηνείας διέκειντο αὐτοῖς ἐπιτεθειγμένοις. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μετὰ δὲ τὸ θράκιον, ἐπὶ ἢ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτούς, ἐν κόσμῳ πάντες τοῦ πολεμικωτέρου. τούτων ἢ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ οἷς ἐξιαρχοῦσιν αὐτοῦ. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τοῦ οἰκετικοῦ ἀρωματοφόροι. ἦσαν ἢ ἐπὶ πρόσθου σάδια ὀκτώ. τῆδε γὰρ αὐτοῦ ἐκόμιζοντο αἱ κεφαλαὶ τελευτήσαντος τοῦ αὐτοῦ. πρόσθεν μὲν δὴ τοῦτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ἢ, ἐπὶ μὲ ἑβδόμην ἡμέραν πένθους τοῦ ἐν τοῦ πατρὶ τιμὴν διετέλει. τόσας γὰρ ἀγορεύει τὸ νόμιμον τοῦ παρόντος. ἐξιάσας ἢ τοὺς ὁμίλους Ⓒ καταλύσας τὸ πένθος, ἄρεσιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ἢ ἀφορμὴν καὶ ἐπαινοῦσι καθ' οὕστινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς ἀφορμαῖς. ὁ ἢ εἰς ὑψηλὸν ἔθνος πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦν πεποιημένον ἀπεδείκνυτο τοὺς ὁμίλους, χάριτι τοῦ ἀφορμῶν τιμὴ δύνοιαν αὐτοῦ ἡδονῆ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτοῦ μεμοιχακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὠργίσατο Ⓒ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ φρόνημον αὐτοῦ. ἀρτι μύστοι φιλοποιεῖσθαι τὸ βασιλείου ὀνόματος. τεκμαίρεσθαι γὰρ αὐτὸν τῆ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως κρίσαρ ὁπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἱ καὶ τὸ πατρὸς ἐγεγράφησαν αὐτοῦ. δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τὸ

στρατεύ-

στρατόμενος ἐν Ἱεριχοῦντι δίαδημα αὐτῷ προθεῖναι A
προθυμουμένῳ, δέξασθαι τὸ προσμάχητον τῆς ἐνδόξου
τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὴν κυρίως ἐπιδοσίμαιαν φανερὸν
εἶναι ὧν διαχρήσεται. πλείστων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τὰ προσ-
ήκοντα καὶ λείψαν ἀρετῆς τὴν ἀμεμψομένην τὴν δύναιτ' αὐ-
τῷ. ἀπιθάσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι
τὴν πατρῴαν ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δ', οἷον ὄχλος εἰωθὼς
φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς ὥραις τῆς ἡμέρας ταῖς διανοίας
ἐμφανίζειν τὴν παρόντων ὅπῃ διάθεσιν ἀρχαὶ, ὅσῳ B
πρείως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐ-
τοῖς, τοσῷδε μείζονως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ταῖς
αἰτήσεσι διαρρήδην ἐπεφέροντο. οἱ μὲν εἰσφορᾶς αἷς ἐπε-
φύσιον φέρειν ὑπεκφεύγειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δ' αὖ δεσ-
μοῖς, οὓς ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δ' ἦσαν ἐκ πολλῶν
χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δ' οἱ ἀρσεσι τῶν τελῶν, ἃ ὑπὲ
πρέσεσιν ἢ ὠνὰς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, πρασσομέ-
νας πικρῶς ἠτιοῦντο. αὐτέλειά τε ἐδαμῶς ἀρχέλαος,
ἐπεὶ ἤρξατο ὁμιλεῖν πρὸς ἅπαντας ὧν πονεῖν πάντα, διὰ τὸ C
νομίζειν μέγα πρόσημα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γνώσεσθαι
τὴν δύναιαν αὐτοῦ τὸ πλῆθος. ἐντεῦθεν δὴ θύσας τῷ θεῷ
κατ' ἐυχὰς ξείστεται μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐτάραττε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

ΕΝ τούτῳ δή τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεω- D
τέρων ἐπιθυμίᾳ πρασσόντων ὠδύροντο μαθίαν
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷς πρόσχη-
μα τῆς εἰς τὸ παρανθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπε-
κέκρυπτο, ἦσαν δ' οἱ τοῦ ὑπὲ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ
κατασδικασμένων, ὑπὲ μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς
χεόμενοι, καί τινα ὡς κύφιον φέροντα τοῖς παρεδρεύσιν,
ἀπερρίπτουν εἰς τὴν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενο- E
μένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γενέσθαι
κολάσεσι τοῦ ὑπὸ ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων
γε καὶ ἁπλοῦν καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα
καθεσῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν
ἀρχιερατεύσειν ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ
δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένευσε, ἔχων τὸν ὑπὲ
ῥώμης ὁδὸν ἀνυέσθαι, προσκρούειν αὐτῷ τάχος, ὑπὲ
θορυβοποιοῦ τοῦ δοξάντων κρίσεως. πέμψας δὲ τὸν F
στρατηγὸν παθοῖ χρηστῷ, καὶ τὸν ὑπὲ τοιούτοις τιμωρίας ἀ-
ποσκάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτοῦ
συνέθλοι μετὰ νόμων γενόντα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὑπὲ
μέγα τὴν ὑβρίζειν προῖοιεν, τούς τε κρατοῦντας ἂν τοιοῖσδε
ἔτι, μᾶλλον δὲ τῷ ὁμονοεῖν ἕως κατασταθείη τὸν ἀρ-
χιῶ, ὑπανδύσει τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε
δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δ' G
ἀνέχειν, μὴ καταζέειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
ὑπεσπὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς
αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἃ εἶων, καὶ εἰς κίνδυνον τῷ
ἀπολογουμένῳ ἐκείνου καθίσασαν, καὶ τὴν ἄλλων ὅσις
μεδὲ σωφρονισμοῦ καὶ ἀποζοπῆ τῆς τοιῶνδε ὀργιάζε-
σθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πάντα
βουλήσει τῇ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ ἐφεστικότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε
ἡρῴδου στερηθεῖν τοῦ φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνωμοῦντος τιμωρίων τοῦ ἐπ' αὐτοῖς, ὁρμητικότες
ταῖς γνώμαις, καὶ νομιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo, cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt benevolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuiusannuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea ludæorum quidam nouarum rerum XII
cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatique in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore dignioiem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ volũtati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex suâ persona verbis sedarent turbidos, nemine audire sustinebãt, sed ad maiorem ira accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctórum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festinitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ἀπ' αὐτοῦ, παρεισιέναι τε ἀμαθεῖς, καὶ ἐπὶ τὸ ὑποπτεύειν ὑφ' ἑτέρων ἀεὶ ψυχομένης τ' αὐθις χρῆμα πάσης ἐν τῷ παρόντι τοῖς ἐχθίστοις δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν γ' ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὰ μὲν ὑπ' ἐκείνου, γνώμη γ' τῇ αὐτῶν δοκεῖν παρεῖσθαι ἔφασαν εἰς τὸ παρὸν καλῶς ἥσυνται αὐτοὶ, ὑδέτερα ἰσῶ εἰ χρὴ εἰπεῖν. ἀναστασις τε ἰσῶ λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανερὰ τ' ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλῆθος ὅπλα συρρύεντος αὐτοῖς. ἐνεστῶσης γ' κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα παρεσκευάζετο, (φάσκα γ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῶν ἐθνομένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ προθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ἐς ἃ ἄλλη καταπόπλεον ἔθνη αὐτοῖς νόμιμον, κατεστὼ γ' πλῆθος ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη γ' καὶ ἐκ τῆς περαίας ὅπλα θρησκείας τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ μαθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συσσύντες ἐν τῷ ἱερῷ ἐφοβοῦντο παρεσκεύαστο, τοῖς στασιώτας ἐπ' ἐν μετ' ἀρχελάου μεταστῆσαι αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μὴ πεῖσαι δεινὸν ἐλάττησειεν αὐτῷ τὴ ἰσχύϊ, πέμπει στρατιώτην τε ὁπλίτῃ χιλίαρχόν τε τὸν ὁρμὴν τῶν στασιαστῶν θέσθαι τὸν φανερὸν ὁμιλον τῇ μανώδους αὐτῶν μὴ πλέω καταστῆσαι, καὶ εἴ τινες ἀδήλοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο προθυμίᾳ τῇ σασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπὶ τοῦτοις οἱ σασιῶται τῶν ἱππέων, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγείωσαν, βοῇ καὶ ὁλολυσμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ὧδε σφῶν καταλύσει πλείστους αὐτῶν. οἱ δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πεφάσαν ὁπλ' χειρῶν αὖθις ἡ δυσαιῶ. ἀρχελάῳ γ' ἄπορον ἐδόκει σώσεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἐκ ἀνακόψοντι τὸν ὅπὶ τοιοῖσδε ὁρμὴν πλῆθους. ἐκπέμπει γ' πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ πεζοὶ ἱππεῖς οἱ τοὺς τε αὖθις ἐσκιρωκότας κωλύσοντες τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὲ ἀσφαλοῖς ἤδη στησόμενοι. καὶ εἰς μὲν χιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ γ' λοιπὸν ὠχετο ὅπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἴοντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ γ' ἀπῆσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ ὥσπερ θεασεῖς ὀπίσω ὁρᾷ τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅπὶ θαλάσσης κατῆ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὲ οἴκου τ' τῆς ἀρχῆς. συνεξῆει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡρώδου ἀδελφὴ τὸν ἡλικιὰν ἀγομένη τὸν αὐτῆς. πολλοὶ γ' τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅπὶ κτησόμενοι τὴν βασιλείας, ἔργῳ γ' ἀντιφεάξοντες, καὶ μάλιστα σφᾶς τῶν ἀποφαγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινσόμενοι καταβοᾶ. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος

καίσαρος ὅπίτροπος τῶν ἐν συρίᾳ πεφαγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅπὶ φυλακὴ τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν δ' ὅπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἔσχεν ὁ ὕαρος παρελθών. ἀλλ' δ' πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ὑαρῳ σαβῖνος χαιρόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοῖς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὰδ' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅπὶ τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ὑαρῳ

ϑάρῳ δ' ἐπ' ἀπιοχείας ἐγίνοντο κομιδαὶ, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡδηλαμβάνει τὰ βασί-
λεια. μεταπέμψας ὁ τοὺς φρουάρχους, καὶ ὁπόσοι διοι-
κηταὶ τῶν χρημάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ποιεῖ
δηλος ἦν, καὶ τὰς ἀρχὰς καθίστατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ἐκ μὲν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου σκηνὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμφυον σώζοντες τὰ πάντα ἢ παρατεθέντο αὐ-
τοῖς, καίσαρι ὁ φυλάσσειν ἔφασκον ἦν δ' ποιοῖσιν αὐ-
τοῖς. πλεῖ ὁ καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅτι ῥώμης καὶ ἀντίπας, B
ἡρώδου μὲ παῖς, ὅτι ἀπροποιήσει τ' ἀρχῆς, ὑποχέσεσι
σαλώμης ἔμφυος ὅτι τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ διαφόρους
ἀρχελάου ὡδαλήφεσθαι τὰ παρόντα, ἀξιωκὼς κατὰ
τὰς παρούσας διαθήκας βασιλεῦσι ἀποφαίνειν, ἀς
ἀσφαλεστέρας εἶ τῷ ἐπιγραφεισῶν. ἐπήγετο ὁ δὲ
τιὼ τε μητέρα & τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγυμνασμένον καὶ
αὐτῷ παρασκείμενον. μάλιστα ὁ αὐτὸν ἐπῆλθ ἐπ' αὐ- C
τοποιήσει τ' βασιλείας φρονεῖν εἰρωνικὸς ῥήτωρ ἀνὴρ,
καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τιὼ βασιλείαν πει-
σθέντος. διὸ δὴ καὶ τῶν καλούντων ἐκεῖνον ἀρχε-
λάῳ πρεσβυτέρῳ, ὅτι καὶν ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῶ
πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ὡς ἰωείχετο. ἐπεὶ δ'
εἰς τιὼ ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγγενῶν ἀπό-
σασις ἰῶ πρὸς αὐτὸν, ὡς δυνοία τῇ ἐκείνου, μίσει ὁ τῷ
πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὅτι θυμουμένους ἐλευ- D
θερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι. εἰ δ' τις
ἄρα τις ἀπιστία λυστελέστερον ἀρχελάου τὸν ἀντί-
παν λογιζόμενοι, συνέπεσον ἀντίπατρ τιὼ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡδὲ καίσαρι τῶ
ἀρχελάου διαγεγραμμένων. καῖσαρ ὁ ἀρχελάου τε
εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα πρεσβεύει τὰ αὐτοῦ, & τιὼ διαθήκιν τῶ πα-
τρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῷ ἡρώδου γεγραμμένων αὐτῷ
συμμαρτῆσι νομίζοντα πτολεμαῖον, σκαφαδίκει τὸ E
μέλλον. ὁ ὁ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς
τῶ ϑάρου καὶ σαβίνε ἐπιστολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἰῶ
καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοῖτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγε ὅτι πα-
ραπλησχῆ γνώμῃ τοὺς φίλους. συνῆγε οἷς καὶ χαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν,
ποιητὸν ὁ αὐτοῦ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ F
τῆς ἐνεστηκότων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπα-
τρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐχθι-
στότατος, ἔλεγε ἀρχελάῳ παραβὰν τὸν περὶ τ' ἀρ-
χῆς εἶ λόγον, ἔργῳ τιὼ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ἀπολω-
λόσι καὶ τιὼ ἑορτιὼ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τιὼ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένοις ἀνα- G
κειμένην εἶ, καὶ μὴ ὑπ' αὐδενὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲ
βασιλέως ἀδικουμένου τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν πρε-
σβεύοντος αὐτῷ ἐπερχόμενον. εἰ ὁ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς δι' τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀπροποιουμένῳ, κα-
λῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, δι' τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθήπτετο ὁ αὐτοῦ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ μεγάλας ἀσεις ὑπηκόων, & πρεσβείαν ὅτι θείου βασιλείου, &
δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἠνωμένας, καταλύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ
πάντων διάφορεξιν, ὧν ὐδὲν μειζόνως ὑπενόησαν καθισάμενον ὑπὸ τῶ καίσαρος εἰς τιὼ ἀρχιὼ.

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium, & regis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, præstexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Adhæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisséq; postulatis populi, denique nihil non feciisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam vim & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protitauerint. Cætera quoq; de quibus Archea-

A ἀντίθει ὁ αὐτὸς Ϲ τῷ ἐκ τῆ ἱπποδρόμου διαμαχῆ τὴν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ Ϲ τὰ μὲν γεγονότα, Ϲ ὁ πρόδηλα δι' ἀμάρτυρα δι' τὸ φύσει ἔχειν γίνεσθαι ὑπὸ τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε τὸ ὅτι τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τὸ σασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργάσαι-

B τος αὐτὸν τὸ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος Ϲιοῖσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὅτι συνῆς δακρύειν μὲν παρασκευόμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαβόντα ὁ ἡδονῆς τῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς ὅσην τύχοις, φανεῖσθαι τε κ' ὧδε τὸν καίσαρα Ϲιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεῶντα τὴν βασιλείαν ὑπὸῖος γένοιτο καὶ ὧδε τὸν πατέρα χορδεύειν δὲ Ϲ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῦ παρόντος, ἀλλ' ὡς ἀνδρὸς ὕπνος μὲν συγ-

C γνοῖς τηλικαῦτα δι' διεργετῆν ἐζημένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νυῦ ἥκειν ὅτι καίσαρα καταυδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ παρατιθεμένων ὁπόσα γένοιτο αὐτῷ ἢ βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορος παρεγκότος παρασκόμενα. μάλιστα ὁ τὴν σφαγὴν τῷ περὶ τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγῳ κ' τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἀνεσκιάς, κ' ἱερείων ἐν ξένῳ σφαχθεῖεν ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλῆθειν δὲ τὸ ἱερὸν

D νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ϲ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς παρόντος, ὅπως δυσσεβείᾳ πληρώσαι τῆς φύσει τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένην ἀδικίαν. δι' ἣν μηδ' ὄναρ ποτὲ ὁρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν δικαίαν ἀρετὴν τὸ πατρός. ὑπίσασθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τρόπον, κ' τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ὐκ τὴν διαθηκῶν τὴν ἰσχυροτέραν αὐτίπαν καθίσασθαι. κλησθῆναι γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς

E ὅτι τὴν βασιλείαν ὐχὶ νεκρῦ ὄντος πρὸς τῷ σώματι κ' τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ ἀκραιφνεῖ μὲν τὴν λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ ὁ σώματος τοῖς πράγμασιν ἐφεστηκότος. εἰ ὁ κ' πρότερον εἰς αὐτὸν ὑπόνοιαν τοῖς νεῦν διατεθεῖσθαι πατέρα, ὑποπεφαίσθαι ποτὲ πότε αὖ γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ὠθεῖσθαι τὴν βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένον τὸ δωρεᾶν τὴν ἐξουσίαν, τοὺς ὁ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ὑποστειλαμένον. καὶ αὐτίπατρος

F μὲν Ϲιάδε εἰπών, Ϲ μάρτυρον ὠθεῖσθαι τὰ εἰρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῆς συγγενῶν, πάντα τὸ λέγειν. ἀνίσταται ὁ νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅτι Ϲιοῖσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν εἰ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἄμυναν αὐτῷ δυναμονεῖν παρασκευμένων. ὡς ὁ πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα

G φανερὸν εἶ). τοὺς γὰρ ὑβριστὰς κωλύτας θυηνομένους, Ϲ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὁπλισθέντας, ὅτε τὸ θεοῦ, ὅτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φορτίδι χωμένους, ὧν αὐτίπατρον ἐν αἰσχύνεσθαι ἐνδικτὴν καθισάμενον, ὅτι θεραπεία ἐχθρὸς τῆς αὐτῷ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῆ δικαίᾳ. οἱ παρελθόντες κ' μὴ πρὸς θανουμένους ἄρχοντες ἀδίκων

ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ διαζόμενοι κ' μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀνιτίθῃ ὁ κ' τὰ λοιπὰ

παντὸς τῶν ἐν βουλῇ τὴν κατηγορίαν εἶδεν γὰρ ὅτι ἐκ μὴ γνώμης τῆς αὐτοῦ γεγενημένον αἰτίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ἔσχηκεν. ἐν τῇ φύσει δ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῦτο γεγονὸς πάντας ἐξ, ἀλλὰ τῆς βλάβης αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. ἔστι δὲ αὐτοῖς ἐξ ἐκείνου τὸ ὑβριστικὸς εἰς αὐθέκαστον συγγενὴς, καὶ πατρὸς μὲν διαφέτλει, σωτῆρι ἢ αὐτοῖς καὶ δόξῃ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένου. τὰς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τῶν ἐναντιωθέντων ἀεὶ τῶν ἀμείνων δόξῃ τὸ κρίσαντα διατίθεσθαι τῶν ὅλων κατελιπόντα τὸν κρείσσονα τῆς ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων μιμήσασθαί τε ἀδικοῦντας κρίσαντα τοῦ ὕβρεως αὐτοῦ, οἳ τῆς πρώην παιδίου ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν ἔζη κρείσσονα δυνάμενος, τὰ πάντα δὴ ὕβρει ἐνόμιζον ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, ἐφ' αὐτοῦ δεῖ τὸ συγγνῶναι ἔτι τοῦτον γεγονότων. ὅποιον κρίσαντά τε αὐθρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένου τὰ παῖδα καὶ φίλια καὶ συμμάχια καταλύσειν τοῖς διαθήκας, δὴ πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας, μιμήσασθαι καινίαν τὸ ἐκείνων, τιμὴ κρίσαντας ἀρετῇ καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τιμὴ οἰκουμένην αἰνεθέντα γνωμένην, καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν καταλείπειν αὐθ' ὁμοίας βασιλέως, ἢ εἰ μὲ ἀγαθοῦ τὸ διαθόχου καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτοῦ προπεφυκότος. ἔτι ἀμφότανεν πρώην ποτὲ δεῖ κρίσιν τὸ διαδόχου, σωφρονοῦντι κεχρημένον δὴ τῇ κρίσαντος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν τοιαῦτα διελθὼν, παυσάμενος τοῦ λόγου. κρίσαρ ἢ ἀρχέλαον προσαγαγόντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα, φοβοφρόνως τε αὐτὸν, φάμενος ἀξιώσαντα εἶναι τοῦ βασιλείας. πολλὰ τε ἀπέφαινε τοιαῦτα γνώμης τοῦ αὐτοῦ ἐν ἄλλα προφέρειν, ἀλλ' ὁπόσα αἰτίᾳ τε διαθήκας ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συμφέρειν. ἐμὲ μὲν τοίνυν ἐπικρίνω εἶδεν, ὡς αὐτίνα ὠφελήσαντα χρόμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον ἔξ. καὶ διαλύσεως τῆς αὐθρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν εἴτε ἀρχελάῳ τοῦ βασιλείαν ἐπικρώσοιεν, εἴτε κοινὰ αὐτοῖς ποιεῖσθαι πατὴ τῆς πρώην ἥβει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς δὴ πονηρείας δρομένων.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὗ ἀρχέλαος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

ΠΡότερον δ' ἢ πίρωσίν τινα τέτων γνῶναι μεθῆκε τὴν ἀρχελάου μητέρα, πόσῳ τελευτᾷ, καὶ ἅμα καιρὸν τοῦ συρίας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τοῦ ἰουδαίων ἀπὸ ἀσσου ἥκοντα. τοῦ γὰρ ἀρχελάου μὴ τὸν ἔπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ ἔαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τοῦ κινήσεως τιμωρίᾳ προβαλὼν, καὶ τοῦ πλείστους δ' ὅσους διέφθειρεν ποινσάμενος πολλῆς χρημένης, ἕως ἀπορίας τοῦ αἰσχύνην ἐποιεῖτο, ταῦτα ἐν τῇ στρατιᾷ ἐν ἱεροσολύμοις λῃστρόμενος, τοῦ ἰουδαίων ποτὲ ἐσποῦσαν διεσωμένας. καὶ μὲν ἐπειρένετό γε ἐδὲν δὴ παύλῃ τοῦ μὴ ἐσασάσθαι αὐτῷ. ὅτε γὰρ ἔαρος ἀπῆει, καὶ σαβῖνος διέτεσπος τῆς κρίσαντος ὑπομένας αὐτόθι μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πεδίων ὡς ἢ δεῖσθαι αὐτῷ, καὶ τοῦ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπείγων τοὺς ἰουδαίους, καὶ ἐκλεφάσων δὴ ὅπος ἀσει. τάς τε γὰρ ἄρκας ἐβιάζετο φυλάττειν, καὶ τοῦ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἀρόδῃ πεφυμένος ἁρπαγῆ καὶ

haum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper profecutum officiis. Testamentum certè à regementis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis: nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quia potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliqueris, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: videntque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune fineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant.

XIV.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelaï sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & patem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur molestans eos, & ad defectionẽ irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violẽtas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidẽtali altera quà sita erat domus regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peructa, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetraueruut ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπεθυμίασε. ὑπισχνεῖτο δὲ τὴν πεντηκοστὴν, ἑορτὴν ἣν ἡμῖν ὅτι πάτριος τοῦτο κεκλημένην, ἐπὶ τῇ θρησκείᾳ μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παρανίαν τοῦ σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες συνθεόντων αὐθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἱεριχουντίων τε καὶ πλησίον ὁπόσοι περάσαντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῆς τε ἰουδαίων πλῆθος ἰσχυρὸν, ὃ πρὸς πάντας συμπλέκεσθε, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ὑπὲρ τιμωρίας τοῦ σαβίνου ἐφιέμενοι. καὶ ξίφη μέρη νεμηθέντες ὅπη ἑκάστοις στρατοπεδεύσονται χωρίων. οἱ μὲν τὸ ἱππόδρομον ὑπολαβόντες ἔσχον τῆς ἑῴας τῶν λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν πρὸς βορέῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δὲ πρὸς ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δὲ αὐτῆς ἡ ἑῴα, τὰ πρὸς δυσμῶν ἥλιον ἐνδια καὶ τὸ βασίλειον ἰδοῦ. ἐπρέσβευσε δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅπη πολιορκίας τῆς ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι αὐτοῖς ὑπερκλεισμοὺς. καὶ σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τότε πλῆθος αὐτῆς καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρρεῖν ποιημένων ὑπὸ τοῦ ἡττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸν νικᾶν, ἔδωκε γράμματα τῷ ὡς τάχιστα ἥκειν ἐπεμπε γράμματα, καὶ τὸ συμπλέκεσθαι ἐν αἰτίᾳ κελεύων ἐν τοῖς ὅπλοις βοηθεῖν ὡς κινδύνου μεγίστου ἐγκαλεσθέντος σφάλμα προεισηκόσι, δέδοικε τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν καταφρονήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τοῦ ἱεροῦ τὸν ὑψηλότατον τῆς πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὅπη τιμῇ τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ φασάηλου ᾠκοδομημένον τε καὶ οὔτως εἰρημένον, τελευτῆς ὑπὸ παρθιαίων αὐτῷ γενομένης, κατέσεισε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν ἐδεῖ εἰς τοὺς φίλους τολμᾷ καπέναι, τοὺς δὲ ἄλλους προαποθνήσκειν αὐτοῦ τῆς πλεονεξίας δίκην. τολμησάντων δὲ εἰς τὴν ἔξοδον τῆς ῥωμαίων μάχη σύνεσις καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἐκαμνε τῇ ὄψει τοῦ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, ἀθυμοδύσαντες δ' αἰδίασιν ὅπη τὰς στοὰς, αἳ περ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν περίβολον περέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθοις τε ἀφίεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπάρχοντες. οὐ γὰρ σφενδόνων, ἀθληταὶ τέρπους ἰδιώτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ἀδρατεῖς γενόμενοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλὰ τὸ ἀσφαλὲς ἐξιοῦσί τε εἰ), καὶ ὑπεχειρεῖσθαι μὲ ἄπορον ἀλλὰ τὸ ἀνέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πρὸ ῥωμαίων εἶ), ῥᾴους γὰρ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. ἐπὶ πολὺ μὲν χεῖρον ἡ μάχη συνέζη διάδηλα ἔσα. ἔπρασσε ῥωμαῖοι δ' ἀνδρὸς φέροντες τοῖς ῥωμαίοις πῦρ ἐνίασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσιθέμενον, καὶ μετὰ τῆς ἐγείρεν φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τοῦ δόκους ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίστης τε καὶ κηροῦ πλέον ἔτι ἢ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλιλιμμένον εὐθέως ἥκειν. ἔργα τε μεγάλα ἐκείνα καὶ ἀξιολογώτατα ἐφαίζετο. καὶ τοὺς ὑπὸ τῆ στοᾷ ὅλεθρος ἐδίδε ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ δόκους καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτοῖς. τοὺς δὲ προισαδὸν ἔβαλλον οἱ πολεμίοι πολλοὶ ἢ ἀπορία τε σωτηρίας, καὶ σκοπὴν κακοῦ τοῦ προισκότος, οἱ μὲ εἰς τὸ πῦρ εἰσίσαν ἑαυτούς. οἱ ἢ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διέδρασιν ἐποιοῦντο. ὁπόσοι ἢ εἰς τὴ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ἢ ἀναβεβήκεσαν ἐστέλοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα σκληρωμένους, ὑδὲν τ' ἀπονοίας διὰ τὸ ἄπορον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ἢ τ' ἀπελθόντων ὅπη τὸ τέρος ὑδὲ ὁσίσιον. καὶ ῥωμαῖοι διὰ τῶ πυρὸς ἢ παρεικοι ὠθέντες, σκεάτοιτο τῶ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ λῶ χρήματα, καὶ διεκλάπη μὲ

πολλα

πολλὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς, σαβῖνος ὁ θρασυτάτους εἰς A militum disperiit. ad Sabinum autem pro-
τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίους δ' ἐλύπει μὴ lata quadringenta talenta ex ea præda relata
τὸ πάθος τῆς φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλυ- sunt. Iudæi verò duplici calamitate afflicti
πῆ δ' καὶ τῆς ἀναθημάτων ἡ ἁφαίρεσις. ἐμέλλω, ἀλλ' ὅ- sunt, desideratis in expugnatorum amico-
περ αὐτῆς ἐτύγχανεν συνεστραμμένον καὶ μαχιμώτατον, rum plurimis, & insuper spoliato sacrario, fa-
τούτῳ ἐμφερόμενοι τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐφιέ- cto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes in-
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀ- tus occisuros minitantes, nisi quamprimum
πιέναι, καὶ πεισθεῖσιν ὑπεχώρησαν ἄδειαν καὶ σαβίνῳ discederent: quòd si mox abirent, impunita-
αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυξημένον B tem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro qui-
σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφος ὁ καὶ γρᾶτος χιλίους τῶν μαχιμωτάτων bus etiam aulicorum maxima pars stabat. Ru-
τῶν ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμα- fus quoque & gratus, qui sub se habebant
σι δρασκελεῖς, ῥωμαίοις προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν tria millia bellicosissimorum & strenuissimo-
αὐτῷ ὑπὸ τῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὁ καὶ αὐτὸ προσεθήκη rum virorum ex Herodis exercitu, in partes
τῇ ῥωμαίων ἰσχύϊ. ἰουδαίοις δ' ἀπεμέλητο ἡ πολυορ- Romanorum se transtulerunt: simúlque e-
κία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλ- quitatus Rufo duci parebat, non mediocris
λομένοις ἐπέλθοιεν μὴ ἐμποδίσας εἰς τὸ ἀπολιφ- sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iu-
θέντος χρόνου παρούσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τιμῶ πά- dæi nihilo segniùs instabant oppugnationi,
τριον. σαβίνῳ μὲν οὖν δύκτον ὦν ἀπιέναι μετὰ τῆς στρα- C muros suffodientes cuniculis, & aduersarios
τιωτῆς, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ὦν διὰ τὰ πεπραγμέ- hortantes vt abirent, néve diutius vindican-
να καὶ τὸ λίαν μὲν δύσνωτον τῆς πολεμίων ἐπ' ἀποροπῇ tibus se in libertatem à maioribus acceptam
τε κατασπουδῆς εἶχεν. ἅμα δ' καὶ τὸν ἔαρος ἤδη προ- obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde
δοκῶν ὑπέμενε τὴν πολιορκίαν. ἐν τούτῳ δ' καὶ ἕτερα μύ- abduxisset milites, sed fidem promissis habe-
ρια θορύβων ἐχόμενα τοῦ ἰουδαίων κατελάμβανε, re non poterat, propter ea quæ perpetraue-
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ rat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XVI
ἰουδαίων ἔχθεος ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus
μὲν τῆς ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη κατα- D exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vin-
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν dictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
τοῖς βασιλικοῖς, ἀποστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρῴ- rum millia, qui aliquando sub Herode me-
δου ἀνεψιοῦ, καὶ τῆς μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεω- ruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in
σμένης δι' ἀπειρίαν τοῦ εἰς τὰ πολεμικὰ τῆς ἀν- vnum collecti bello impetebant regios, re-
δρῶν, ταῖς δ' δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δ' ἀπατᾷ. sistentes sibi ductu nepotis Herodis Achia-
ἰούδας δ' ὁ ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὅτι μέγα δυ- bi: qui nusquam æquo loco eos sustinere
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου δ' μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ausus vt veteranos & bellandi peritissimos,
ἔθετ' οὖν ὁ ἰούδας καὶ σπαφειν τῆς γαλιλαίας συ- tuebatur se & sua quantum poterat asperi-
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ὅπλ' ἐρ- E tatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas
μᾶν τῆς βασιλεῖ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ magno labore expugnati filius, apud Sepho-
ὑποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε- rim vrbem Galilææ collecta circa se homi-
ρός τε ἅπασιν ὦν ἄγων καὶ φέρων τοῖς περιτυγχάνου- num desperatorum manu incursabat regis di-
τας, ὀλιθυμίᾳ μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει βασι- tionem: & potitus eius armamentario, ar-
λείᾳ τιμῆς, οὐ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τῷ δ' ὑβρίζειν περιου- matisque inde suis ad vnum omnibus, pecu-
σίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ὦν niam quòque regiam in illis locis occupauit:
δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως iámque formidādus accolis spoliabat in quos-
δ' αἰνὴρ δώρεπτος, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος F cunque incideret, aspirans ad regnum, affe-
ὅτι μέγα προὔχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔθετ' ἀρ- ctánsque hoc fastigium non bonis artibus
θεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῆς προσμάτων, διαδήματί τε ἐ- quarum imperitus erat, sed nocendi licentia.
τόλμησε περιθέσθαι, καὶ τινος πλήθους συστάντος καὶ Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἴ rodis regis seruus, vir alioqui & forma &
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀνείνοις, τὸ ἐν περιχωμένῃ βασι- statura & robore egregius in primis habitus,
λειον πίμπρησιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, ausus est diadema sumere: stipatúsque nume-
πολλάς τε καὶ ἄλλας τῆς βασιλικῆς οἰκήσεως, G rosis copiis, & rex consalutatus ab insana mul-
πολλαχῆ δ' χώρας ὧν ἐπεὶς ἠφάνιζεν τοῖς ἐπιστη- titudine, placebat sibi præ quouis alio, au-
κόσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ἐπιτρέ- spicatus potestatem diripienda ac incenden-
πων. ἐπέφερετο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ ταχείας ὑπισχνῆς γνωμένης. ὁ γὰρ γρᾶτος τῆς βασιλι- da Hierichuntina regia: passimque crematis
κῶν στρατιωτῆς ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε aliis regis palatiis, & præda concessa suæ fa-
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅτι πολὺ γνωμένης, τό τε πολὺ τῆς πε- ctionis hominibus, maiora etiam ausurus vi-
ραίων ἀσυντακτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος debatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gra-
tus regiorum militum dux, tũ Romanorũ par-
tes fouens, suas copias contra Simonem duxit:
vbi post acerrimũ conflictum transamnani ho-
mines incõpositi, & ferociter magis quàm pe-
ritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis ratiouibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, immineb ántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquosnihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionẽ conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandẽ & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factũ est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγῇ δέ τινος φάραγγος σώζοντος αὐτὸν γε ὀπίσω ἐντυχὼν τῷ κεφαλείῳ ἀποτέμνει. κατεφρόνθη δὲ καὶ τὰ ὅπλα τῆς ἱορδάνη πόλεως ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ τῶν συσπάντων ἀνδρῶν σίμωνι ὧδαπλησθέν. ἔτυχε πολλὴ ἀφεσιωὴ ἐπιπολίτδυσε τῷ ἔθνει, δέ τε βασιλέα μὴ οἰκεῖον ἐκ εἶ τὸν καθέζοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ὑποφυγεῖν σας τῶ μὴ ὑς ἀσιάσοντος τῷ ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῷ δέ τε τῶ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμᾶς. ἐπεὶ ἀθρόγγης ἀνὴρ ὔτε προγόνων ὄνυμαστὸς ἀξιώματι, ὔτε ἀρετῆς περιουσίᾳ, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνυπόφατος τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δεκαρέπτων, ἐτόλμησεν ὅτι βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ δέ τε ἀνδρὶ τῷ πλέον ὑβρίσαι καὶ ὀνήσειν ἐν μεγάλοις πάθεσι τῆς ψυχῆς τὸ ὅτι τοιοῦτο ἀπάλωμα χρησόμενοι. ἦσαν ἦ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅτι μεγάλα φρονεῖν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πιστεύοντες, φόβλημα εἶ τῆς καθέζεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθις φορὰς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, ἐ ὑπεστράτδυον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῷ. ὁ ἦ διάδημα φορεῖθέμενος, βουλδυτήριόν τε ἦγεν ὅτι τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἐκακείμενα εἶχεν τῇ αὐτῷ. διαφορέ τε ὅπλου τῷδε τῷ αὐδρὶ ἦν ἐχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, ἐ ἃ φρονεῖσειν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεφομένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς ἐ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅτι μάλα φρονοκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτδύοντες ὁμοίως φρονὸς ἀμφοτέρους. τούτους μὲν ὕβρει ἦ χρησαμένδ ὅτι τῆς πρώδου ἀρχῆς, ῥωμαίους ἦ εἰς τὸ παρὸν ἐδόξαν ἀδικεῖν, φρονοῦντος ἦ τὸ χρόνου, καὶ ὅτι πλεῖον ὁμοίως ὠφεληθησαν. διαφυλάξις τε ἀπ' ἐλεύθ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίᾳ τῶ φονδύειν. ὅτιπίπτοντας ἦ πόνῳ ἐ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμορουῦντα, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον. καὶ φθεισαύτες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἦγεῖτο τῶ τάγματος, καὶ πεντεκόντα τῷδε αὐτὸν, πλείους τοὺς κρατίστους κατακόντιζον. οἱ ἦ λοιποὶ, δείσαντες φορὰς τὸ πάθος αὐτῷ, γεμόνου σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φρεῖ αὐτὸν ἦσαν σπέπης αὐτοῖς ἡγουμένης, σώζονται τοὺς νικῶσι καταλιπόντες. καὶ πολλὼ μὲν χρόνον τοιούτοις τείχεσι χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίοις τε παρελύσησαν εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σπάσωσαν ὅτιμέγα. χρεσμῶνται δ' οὐκ χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γεμόνα συμβαλὼν, ὁ δὲ πολεμοῦσι. καὶ τὸν φρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελδυταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνε λελυπημένος, καὶ ἄποθεν ὅτι πλέον ὁρῶν τὼ σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλοφρεῖς τῆς δυνάμεως, ὅτι δεξιᾶς καὶ πίστ τῷ θείᾳ ἀρχελάῳ ὧδαδίδωσιν αὐτόν. ἐ τάδε μὲν ὕστερον γινόμενα ἦν δὲ τύχοιεν τινὲ οἱ συσπασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖ φρονοῦσι ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ κοινῶ ἐπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καδισάμενοι, τὸ ἦ ὁμόφυλε φόνου μᾶλλον ἐμποιοῦντες. ἦαρος ἦ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πιεσθαίσεται τὰ πεπρεγμένα, σαβίνου γεράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας φρεῖ τῷ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ παλαιῶν, τρία δὲ ὅτι νεώτερα

συείας

συείας τὰ πάντα ἰδῶ, Ϛ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα τε δύκουρικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινὲς τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἵρητο δὲ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι παρεζεπέμποντο. ἐδέδασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι δισχίλιοι αὐτῷ τὴν πόλιν δύκουρος πεντακόσιοις καὶ χιλίοις. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθρᾳ τε τῇ πρώδου φιλίαν τὴν ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν ὠλίγην, χωρὶς πεζῶν τε Ϛ ἱππέων. συναχθείσης δ' ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ φασδρῳ, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ἐγγὺς τῆς πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτοκαζομένοις εἰς μάχην ἔρχεται, καὶ σπουδὴν ἐλὼν, τοῖς μὲν οἰκήτορας ἀνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ ἄαρος ὅτι σωτηρίας τῆς παντὶ στρατῷ φροντίων, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε δῆλα τὸ ἀπήγλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις ἦν. στρατοπεδεύεται δὲ ἐν τινι κώμῃ πτολεμαίου κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τῆς πρώδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς Ϛ πρὸς φίλους τοῖς ἐκείνης ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν οὖσαν Ϛ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ὑδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίπρασται δὲ Ϛ ἐμμαοῦς, ἄαρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῆς τελευτηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ Ϛ ἱεροσολύμοις ἤδη σωπᾶσι, καὶ ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τὸ σίγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τὴν ὄψιν τῆς προόδου τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑπομείναντες ᾤχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινὰς τῷ ἄαρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν σωτῆρος τῆς πληθύος δεῖ τὴν ἑορτὴν ἠγουμένης, τῷ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῇ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προεκλυτήκασι δὲ τῷ ἄαρῳ, ἰώσηπός τε ἀνὴρ ἱὸς πρώδου βασιλέως, γεγώς τε Ϛ ῥῆφος τοῖς ὑπ' αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄρχοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ ἀφίκετο ἄαρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ἄαρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τῷ στρατῷ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ δεῖ ταύτην τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' εὐδαιμονοῦς ἔτι τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτητο αὐτοῖς Ϛ παρήκουσται τῶν δογμάτων, Ϛ ὧν ἠξίου οὔαρος, ἐφίσει κερδῶν ἃ ἐκ τῷ κακουργεῖν προσιέμενοῦ αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεσκεύαζε πιεσθανόμενος, ἀπειλῶν εἰς καταλῆψιν αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ἄαρος τῶν πλήθη συγχωρήσας αἰτίας τῶν ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. καὶ σαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀπέκτεινεν, ὁπόσοι τε συγχυθεῖς ὄντες πρόδηλοι συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἀπόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντες τῆς δίκης καὶ τῶν οἰκείων ἐς φάτνην.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarchatum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præterequndo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruum manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actíque sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta A Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, B venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui C Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuito in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec D his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extre- E mam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio F enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum G monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis régem consalutatũ, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

ἔαεος μὲν δὴ ταῦτα κατασπάμενος, ⁊ φρικὴν ἱεροσολύμων τὸ κῆ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' ἀποχείας ἦπείγετο. ἀρχελάῳ ⸗ ὅτι ῥώμης ἑτέρων πρεσβμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ κ' τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τλὺ ῥώμλν πρεσβεία ἰουδαίων ἐάεος τ̃ ὑποσόλον αὐτ' τῷ ἔθνϛ ὅτι κεχωρικότος ὑπὸ αἰτήσεως αὐτονομίας. κῆ ἦσαν οἱ μ̃ πρίσβϛ οἱ ὑπὸς αλίντες γνώμη τ̃ ἔθνους πεντήκοντα, σωίςατο ⸗ αὐτοῖς τ̃ ὅτι ῥώμης ἰουδαίων ὑπὸ ὀκτακισχιλίους. καίσαρός τε σωέδριον φίλων τε τ' αὐτ', κ' ῥωμαίων τ̃ πρώτων σευαγαγόντας ἐν ἱερᾷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτ' ἱδρυμένῳ, οἱ μ̃ πρίσβεις μ' τὸ πλήθος τ̃ αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνεῖν), ἀρχέλαος ⸗ μ' τ' φίλων, ὁπόσοι ⸗ συγγενεῖς ἦσαν τ̃ βασιλέως, ἀρχελάῳ μ̃ σευεπτάχθαι δοκᾶ μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὑς έρων, τοῖς ⸗ πρίσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτ' δεινὸν ἡγοῦτο, ἐν ἀρχμίῃ τῇ αὐτ' οἰόμενοι ῥᾳδίως ἕξειν καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πρόφασιν προθυμίᾳ. παρλεῖ ⸗ ἤδη κῆ φίλιππος ὑπὸ συείας, ὀξυβύνατος αὐτὸν ἐάᾳ, τὸ μ̃ κεφάλαιον, ὅτι συνηθείᾳ τ̃ ἀδελφ̃, πάνυ γὰρ δύνοι ἐάεος αὐτ'. ῥμομένης ⸗ τ' βασιλείας μεταπλάσεως, ⁊ τοῖς ὑπὸπτεύειν ἐάεος, νέμεσιν αὐτῆς ῥᾳδίως δοκᾶ τὸ πολλοὺς εἶ) τοῖς αὐτονομίας ῥλιχομένους, ἐκ ὑσεριῶν τ̃ κἀν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρειν. λόγῳ ⸗ ἦν τοῖς ἰουδαίων πρίσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καλύσει τ' βασιλείας ἐλπίζον λέγειν, ὅτι κατηθείᾳ τ̃ πρώδ' ⸗ πλανομιῶν ἔρον). βασιλέα μ̃ ὀνόματι ἀποφαίνοντες, τ' ⸗ ἐν τοῖς τυραννίσιν ἑκάστης τὸ αἰτιώτερον ἀναδιξάμενον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ̃ ἰουδαίων σωυθένται χρῆναι, τὰ πολλὰ κῆ φύσει τῇ αὐτ' προσκαιμυργεῖν ἐκ ἀπαλλαγμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρεις ἀπολώλειεν, ἐχ ἱσορήσαι τ' προτέρων πολλ' δυσχερεσέρους τὸ παθεῖν ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶ), ⸗ μόνον ὧν ὄψει κῆ δικαιοσύνῃ ἐπ' αὐτοὺς αἰναθεῖν, ἀλλὰ κῆ ὧν τ̃ ὑσίας. πόλεις μὲν γὰρ τὰς μ̃ προιοικίδας, ⁊ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι καταλύσει τε κῆ ἀφανισμῷ τ' ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτ' κατοικημένων. πενίας ⸗ ἔθνους τὸ ἔθνος αἰαπεπλακέναι, σωὶ ὀλίγοις δ' δαμον παῖ ληφότας, τ' τε δυπαζιδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ἀποφερόμενον, κῆ οἷς συχωρήσειε τ̃ ἀδειαν τ̃ ζῆν, ψίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. κῆ χωρὶς μ̃ πρόσταξις φόρους ὑπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς ⸗ δυποδείας εἶ) δικαίβολας αὐτ' τε κῆ οἰκείοις κῆ φίλοις, κῆ τ̃ ἄλλων, οἳ ἐπ' ἀναφέρει τ' φόρων ἀξιοῦσιν, δοκᾶ τὸ μὴ εἶ) κτῆσιν τῶν ἀνυβείσης, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυρείων διδομένων. παρθένων μὴν τὸς φθορὰς, κῆ γυναικῶν ἁρπαγὰς, ὁπόσας ὅλη πανηγυρία ⁊ ἀπανθρωπία δρωμένας, σιγᾷν, δοκᾶ τὸ, ἡδονὴν ἴσλον εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ γενέναι, τ̃ ἐκ τῶν αἰκίας αὐτὰ εἶ). τοσλῶν δὲ πρώδ' ⸗ πεισάγεσθαι τὸ ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσον ἐκ ἂν θηρίον ἀνθρώπων δικαίως ἀπ' δυνάμεως αὐτ' ῥᾳδιουργήσαι. πολλῶν γοῦν ἀνασάσεων ἀναλαβεῖν τὸ ἔθνος, ὑδεμίαν ἱσορῶσι πώποτε τοιάδε δυσχέρειαν ὑπελθοῦσαν αὐτ', ἀνάδειγμα κακότητος, ἵν αὐτὸ πρώδης ἀνατίθει τὸ ἔθνος. κῆ δοκᾶ ταῦτ' εἰκότως ἂν ἡγεῖσθαι τὸ ἀσμενῶς ἀρχέλαον βασιλέα προσειπεῖν, οἰομένους πάντα ὀπναῦν τ̃ ὅτι βασιλείᾳ ἐσόμενον πρώδ' ⸗ μετριώτερον φανεῖσθαι, κῆ τὸν τε πατέρα σωολοφύρεσθαι

φύρεσθαι αὐτῷ θεραπαίνας, εἰ ἢ μᾶλλον τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τἆλλα οἰκειούμενοι. τὸν δὲ εἰσαεὶ τὰ μὴ ὑφ' ἡρῴδου γνήσιος παῖς διοπετὴς, ἀδεὲς εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὀξέως ἐπάξειν αὐτῇ τὴν ἔθνει τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκρατυνόμενον ἡγεμονίαν, δόξαι τὸ δὴ καίσαρι δεῖναι, ἢ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶη. καὶ ἅμα δόγμα τὴν εἰς αὖθις ἀρετῆς πεῖραν τοῖς ἀρχθησομένοις μερίσαντος, καὶ δυνάμεως, ἣν χρήσαιτο αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἐν φρούροις ἀπαδειχθείσης φάξεως, ὅπῃ τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μέσῳ ποησαμένων. πῶς ἂν αὖθις δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτῶν, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, καὶ ἔγκλημα τῶν αἰτησάσεως καὶ ἀπολογίας ὅπῃ τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τῶν ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπαλλάχθαι, προθήκην ἢ συείας μηνύσεις, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκείσε πεμπομένοις φρατηροῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ὅτως εἴτε ἀληθῶς σασιώδεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκαμνόμενοι. εἴτε καὶ δύσκολοι μείζοσιν τυχόντες οἱ δόντες αὐτοῖς. ταῦτα ἢ τῶν ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοῖς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρῴδην μὲν, ὅτι τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐπὶ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅπῃ μείζοις, καὶ νῦν ζῶντος πίστεως λαβεῖν δυναμένους, ὅπῃ νεκροῦ κατηγορίαν συνιδέναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων αὐτόθι. οἱ θεσμὸν ὄντες πραγμάτων ὑπὲρ τοὺς νόμους, καὶ σφαγὴς ἀρξάντες τῶν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμυνῶν ὑμουμένης ἐγκαλοῦεν. ἐπεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τὸ σασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίᾳ τοῦ πείσεσθαι δίκῃ καὶ νόμοις, ὡσὸ τὸ βέλτιον τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciujum Deo in ipso templo pro victimis jugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Posttemò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esseque gentem omnium pernicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας τῆς ἰδίας αὐτῷ τὴν διαδοχήν.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐ φαίνεται, τοῖς ἢ ἡμίσεος τῆς χώρας ἅπερ ἡρῴδης ὑπετέλει εἰναρχὴν καθίσαι, ἡμίσειν ἀξιώματος βασιλείας ὑπισχνούμενος εἰ περ τὴν εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προφέροιτο. τὴν ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέρας παραδίδου, φιλίππῳ τε καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον, τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε περαία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορᾶς ἰδ', τάλαντα δισχίλια τὸ ἐπ' ἔτος. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τῷ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ σωτηλουῖτα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τότε σαμάρειτικόν. τεταρτον μέρος ὂν τῶν φόρων προσηλέλυτο, καίσαρος αὐτοῖς κύρισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἐπορρίξας αὐτοὺς τῇ ἀκρέας ὡς συείας προθήκην ποιεῖται. προσῆκε ἢ ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα διακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τοῖς πατρῴοις παρῆν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transiamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara, & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ, atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

A σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τ διαθήκης ἐτίμει, ἰαμνία ἡ λῶ ταῦτα καὶ ἄζωτος, & φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου δισχίλιας μυριάδας ἑκατὸν πεντήκοντα, καῖσαρ χαρίζεται καὶ τ ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. λῶ ἡ καὶ ταύτη θεόσδοτος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λῶ ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται ἡ & οἱ λοιποὶ τ βασιλέως συγγενεῖς ὅσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ ἡ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε μυριάδων αἷς πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου διαφόρου, καὶ συνώκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρᾳ υἱοῖς. χαρίζεται ἡ καὶ ὅσα αὐτοῦ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τ σκευῶν ὑπεξελόμενος, ἐκ ἔτους μεγέθει τέλους ὡς μνήμην τ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

B

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurádo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpē incolumi-

C D E F G

ΤΟύτων ἡ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, ναυίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθι ἡ τ σιδωνίων πόλεως αἰσθεσμμένος ἀνδρί τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσώκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρώδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρον αὐτοῦ τ ἀνηρημένον υἱὸν ἡρώδου ἐμφερεῖτο ἀνδρὶ τοῖς θεωρῆσι. & τοῦτο πανουργήσας λῶ αὐτῷ εἰς τὸ μετατεθεῖσθαι τ ἡγεμονίας. & ὁμοσκήνους ἀνδραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἐμπειρίαν ἡ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν ἡ ἄλλως, καὶ τεράστια μεγάλα πεφύκοντα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπάφησιν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρώδου παῖδα ὄντα δυσκεκλεμμένον ὑπό τινος τῶν ἀπολεῖν αὐτὸν ἐσκαλμένων. κτείναντα γὰρ ἐπίδοξοι οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωρεωντας, αὐτόν τε πεποιῆσαι καὶ τ ἀδελφὸν ἀρίστοβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπείρατο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκ ἀπήλλαττο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτῃ πεσόντες ἰουδαίων ὅσοι εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυσπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅθι μάλιστα διῆρει. πολὺ ἡ λῶ ἐντεῦθεν ὅσα αὐτῷ πεσόντα χρήματα, πεφράσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς διαιρέτας, ὅθι ῥώμης ἐπείσετο, ἔδοξε πομπῆς τῷ ἰδιοξένων. καὶ διημαρχίᾳ πεσβαλὼν ἐκ ἐτύχει & τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης πεσαγαγέσθαι. πεσπέσασά τε ἀστὴρ βασιλεῖ ὅτε ἄλλοι, & ὅσους ξενία πεὸς ἡρώδην, καὶ φιλία λῶ. αἴτιον ἡ λῶ, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ διαχόμενον τοῖς λόγοις συνὼ τῷ φερεγγύῳ τ μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιλικόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐπέθηκε τῷ μὴ ἐκ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς ἦν, καὶ πεὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμυσαν. ὥς τε καὶ πεφελθόντος εἰς τ ῥώμην λόγου τ πεὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσαν, τῷ δόξαν τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι διὰ τὸ μηδέποτε αὐτοῖς γένος ὁπότε χωρὶς καὶ τῶν γενητῶν διαφερόμενος. καὶ πᾶν βασίλειον πεὶ αὐτὸν χῆμα λῶ ἀναλώμασι τ ἰδιοξένων, μεγάλαι τε πεισάσεις ἐγένοντο τῆς πλήθους, ὅτι βοησάς τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτι παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἐδὲν ὅτι οὐ πεφώνουν.

κρίσεως

καίσαρει ἢ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, πίστει μὲν A
ἔλαβε μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι πρώην ἐν τοσούτοις
ὅτι μεγάλα αὐτοῦ ἀκούουσι. διόπερ ἢ τῇ ἐλπίδι
κέλαδον τοῦ αὐτοῦ πρὸ ὀλίγου θεράποντα ὁμιλητὴν τοῖς
μειρακίοις, πέμπει καλοῦσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ
τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἢ ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ὅτι τῇ
κρίσει τῶν πολλῶν ἡμόμενος. ἐ μὲν καίσαρ διηπάτητο.
ἀλλ' ἦν μὲν ἐμφερὴς ἐ μὲν ὡς τὰ ἀπατῆσαι τοὺς σωφρό-
νως σκοπίζεσθαι δυναμένους. αὐτεργία τε γὰρ ἐπεφάκω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ πρὸς τὸ σκεῖνο ῥοδαρὸν τοῦ
σώματος ὑπὸ τροφῆς τε ἡμυαγότητος συνερχόμενον, δι'
ὃ τὰ σκαπτία τοῦ δέρματος σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα.
θεασάμενος οὖν συμπόσιον ὅτι ψευδολογίᾳ διδασκάλῳ καὶ μαθητῇ, τε λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν,
ἐξήτασε περὶ αὐτοβούλου, τί γὰρ γένοιτο σωεκκλαπέν-
τος αὐτοῦ, καὶ δι' ὃν αἰτίαν ἐ παραγένοιτο μεταποιού-
μενος τὴν ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἴσου γε- C
νότας. φαμένου ἢ ὅτι νήσου τὴν κυπρίων κατελελείφθαι,
κινδύνων ὑποφαύσει τῇ κατὰ θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτὸν
συμβαίη τὸ δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαιαμμης
γένος, ἀλλὰ πρείων αἰτιόβουλος μένοι τοὺς ὑπεβεβου-
λευκότας. ταῦτα διϊχνευζομένου, καὶ συνεξῶτος αὐτοῦ
τὴν μηχανοποιΐαν τὴν προφάσεως, καίσαρ καταμόνας ὑπολα-
βὼν τὸν μειράκιον, ἀλλά σοι μισθὸς εἴπερ προκείσεται
μὴ καὶ σοὶ ἐμὲ ἀπάτῃ ζημιαμένῳ τὸ μὴ ὑπολύμενον D
τῆς σωτηρίας, φράθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ
ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶσαι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπο-
βάλλημα κακίας ἢ ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὃς γεγονὼς
τυγχάνεις. καὶ δή, ἐ γὰρ ἄλλως προάσεται, φράζε πρὸς
τὸν καίσαρα τὸ ὑπόβλημα, ὄντι ξόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχά-
νοι συγκείμενον. καὶ ὁ καίσαρ τὸν ψευδαλέξανδρον, οὐ
γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρασήριον ὁρῶν
αὐτουργῆσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις κατα-
λέγει. τὸν ἢ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη ἢ ἦρκει μη- E
λίοις ὁπόσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δρακε-
ῆς ἀναλωκέναι. ἐ τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον
τολμηρῶς συντεθέντα, ἔτους ἀκλεοῦς εἶχεν.

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξορίσθη εἰς βίεννα.

F

ΑΡχέλαος ἢ τὴν ἐθναρχίαν ἐδυλαβῶν, ἐπεὶ εἰς
ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθὸν ἀφελό-
μενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπὲρ καλῶν συσάντι τοῖς σασιώ-
ταις, ἐλεάζαρον τὸν σκεῖνε ὑποκαθίσαι ἀδελφόν. ἀνοι-
κοδομεῖ ἢ καὶ τὸ ὀνομαζόμενον βασίλειον σκωφερπῶς, τοῦ
τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὴν κώμην ὀφείλει ὑπερρέοντα,
ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὴν αὐτοῦ ποιούμενος τοῦ
πεδίου φοίνικιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένον. κώμην ἢ κτί-
σας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ πόθεται, καὶ τὸ παρὰ τὴν
ἐβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα, ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην
ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπόμοτον ὂν ἰουδαίοις γαμετὰς
ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατείνει ἢ ὑδὲ ὁ ἐλεάζαρος
ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὑπὲρ καλῶς αθέντος αὐτοῦ ζῶντι ἰησοῦ τοῦ σὺν παιδός. δεκάτῳ ἢ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ
πρῶτοι τοῦ ἀδελφοῦ ἀνδρῶν ἔντε ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μηφέροντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννί-
δα, κατηγορῶσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ἀδιαβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspiralle in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptoAristobulo, aut cúrnam ille non veniisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed supereisset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XIX. CÆterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: éamque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus luuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam ostendam. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα δηλωθῇ αὐτοῖς· οἱ δὲ οὕτω κρίναντες ὡς ἦκεν, ὀργὴ φέρων τὸν δεύτερον ἀρχέλαον ἐπὶ ῥώμῃ πρεσβεύοντα, ἀρχέλαος ὄνομα ἦν, μεταπέμπεται, χρήσεσθαι μὲν ἀρχέλαῳ τοιούτῳ ἡγούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ χρῆμα φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὴν ἐπιτηδεύειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. κἀκεῖνος ἐπλευσε τὸν ἑξῆς πλοῦν, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν διωχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε βλασφημίαν ἐπιτιμήσας καὶ πρᾶος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ κῆνσορ ἀφικόμενος ὅτι τινῶν κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δεύτερον οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλις τῆς γαλατίας, τὰ δὲ χρήματα ἀπολωλέκατο. πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς δίκην ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδημηθέντα τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχις δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλήρεις πυρεῶν τὴν ἰδέαν ἀκμὴν ἀπηλιωτόφυτος, δόξαι δοῦ αὐτοῦ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ θεισηλεόμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαν δοῦ τὸν ὄψιν αὐτοῦ, μεταξὺ ἐλλεῖν τοὺς μάτης, οἷς πρὸ ὀνείρατον ἦσαν αἱ ἀνατροφαί. σιδηρᾶμβων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ἃ δὲ εἰς ἕνα ἕκαστο πᾶσιν ἀφῆκεν, εἶναι μὲν ἡμῖν ἐσσᾶος, ἀσφάλειαν αἰτιᾶσθαι, μεταβολὴν πραγμάτων ἐλεγχῶ ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μὲν δὲ κακοπαθείας τε δουλοφρεῖν, διὰ τὸ ἔργοις δηλαλαμπρεῖν τὰ ζῶα. μεταβολὰς δὲ αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρωμένην, ἐπ' ταὐτοῦ μένειν ἃ δύναται. τὰς δὲ ἀσάχνας δίκα ὄντας, τοσοῦτον ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ἐπέχειν. πρόδηλα δὲ ἐνὸς πᾶσιν γίνεσθαι θέσις, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀναλαμβάνων ἀρχέλαος πέμπτος εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. πρόδηλα δὲ καὶ γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἢ ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἀδελφὸς μὲν ἰοῦς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰόβᾳ τῷ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μετὰ δὲ τοῦτο δὲ τὸν λιβύων χηρεύουσαν ἐν καταπαιδικίᾳ πρὸς τοῦ πατρὸς, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μυριάμμην ἐκβαλών, τοσοῦτον δὲ αὐτὸν τὸ γλαφύρας αἴρεται ἔρως. καὶ συνῆσαν τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὃν πρὸ αὐτοῦ θεασαμένην, χαίρειν καὶ προθύμως. τὸν δὲ καταμεμφῖν τε αὐτῆς πρειδαι, φάναι, γεγαφύρα, συμπορεύεσθαι ἀεὶ λόγῳ, ὃς ἅπασα ἐλεγχθεῖσα γυναῖξιν ἢ συνωμολογήσασά μοι, καὶ συνεπιτιθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λάθρᾳ παρεδίδους ἕρωτας τοῖς ἐμοῖς, δευτέρων δὲ γάμων. πληθούσης δέ σοι ἐδὲ ἔτους ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τέκνον ἐτόλμησας αὐτῇ καταλιπεῖν νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως δεσποίνα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συμπεθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, ἀδελφὸν μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' ἐγώγε λήθην ποιήσομαι δυσοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε πάντως τοῦ ὀνειδισμοῦ, ἐμοὶ ὥσπερ οἱ κατασκευασάμενος. ταῦτα δηλησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ ἐπ' ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι δέ τὸ πρὸς τὸν βασιλέων αὐτὸν συνεκπονεῖν, καὶ ἄλλως δοκεῖ μέγα τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἀμφιεσῖς, καὶ τοῦ θείου προμηθείας τοῖς ἀνθρώποις προειληφότος τὴν αὐτὸ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν ὅτῳ.

ὅτῳ ἢ ἀπιστεῖται τὰ δεδηλωμένα γνώμης ὀνάμβρος δ' ἑαυτῷ κώλυμα ἂν αὐθρύοιτο τοῦ ἐπ' ἀρετὴν αὐτοῦ προθυμεῖσθαι. τὴν δ' ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προστεθείσης τῇ Συρίᾳ, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τὴν ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὴν ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης δ' ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐκ τῆς ἱππικῆς τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρώδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεγκεῖν εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς δ' ὁ λαὸς, ἐς-ασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τιβέριος κᾶσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνην μὴ τὴν πάρθων θυγατέρα ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν τὸν πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρώδου τοῦ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα καὶ ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὸν τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η

Ως ἡρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππα. Κεφ. θ

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατιὰν ἰσχυρὰν δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Arrabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec spectandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc promis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus,

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίλιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη ἵμπτης συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῶν εἰς τὸ βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς δι' ἐτελέκει, καὶ δόξαι πασῶν οὐ δίσας, ὑπατος ἐφύλαξ, τότε ἄλλα ἀξιώματα μίας σὺν ὀλίγοις, ὅτι συρίας παρῆν ὑπὸ καίσαρος, διαφορὸς τῆς ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ὑσιῶν ἱερνσόμενος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατέπεμπε, ἡγεμόνος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τὴν ὅτι πᾶσιν ἐξουσία. παρῆν ὁ καὶ κυρίλιος εἰς τὸν ἰουδαίων ἐθνος ἐπὶ τιμήσει τῆς συρίας ἐφυμένου, ὅποτιμησόμενος τε αὐτῶν τὰς ὑσίας, καὶ ὑποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δ', καθάπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ὀνόματος φέροντες τὸ ὅτι τῆς ὑποτραφῆς ἀκούσαν, ὑπομετέβησαν τὸ εἰς πλέον ἐαυτῶν πεῖσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βουθὸς ὁ δεῖ υἱὸς λυ. καὶ οἱ μὲ ἠτιμωθέντες τὸ ἰωαζάρου τῶν λόγων, ἀπετίμων χρήματα μηδὲν ὀνδιάσαντες. ἰούδας ὁ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἀπὸ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδυκον φαρισαῖον ἐπισταμβανόμενος, ἠπείγετο ὅτι ὑπος ἄσει, τῷ τε ὑποτίμησιν ὑδὲν ἄλλο, ἢ ἀπερις δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτῇ ἐφαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχοι μὲ κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν ὁ ἀπὸ τῆς ταύτης ἐπιόντος ἀγαθῦ, τιμῶν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τὸ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ἐκ ἄλλως ἢ ὅτι συμπροθύμει τῷ βελδμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἢ μεγάλων ἐργάτας τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαφίωνται φόνου τὸ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ γὸ τῶν ἀκούσαν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὐκόπτεν ὅτι μεγάλη ὑπιβολὴ τὸ τολμήματος. κακὸν ὁ ἐκ ἔστιν ὃ μὴ φύοντος ἐκ τῆς τῆς ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω τὸ εἰπεῖν ἀνεπλήθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐκ οἷόν τε ἄπαυστον τῶν βίαν ἔχειν, καὶ ὑποφέρουσιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρυόοιεν τὸν πόνον. λῃστηρίων ὁ μεγάλων ὑπιθέσεσι καὶ, ἀφθορᾶς ἀνδρῶν τῆς φρύσεως, δόξα μὲ τὸ ὀρθομένῳ τῆς κοινῶν, ἔργῳ ὁ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ὧν ἐκ ὧν ὑάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς,

καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῆς A
ἀνθρώπων, εἰς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὺς χερωμένων ὀλιγω-
μία τε μὴ λείπεσθαι τῆς αὐτοκρατοῦς πότου. ὁ δὲ, τοῦ πο-
λεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀναπείθων αἰσχυντίαν,
καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφαγὰς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱε-
ρὸν τοῦ θεοῦ ἐνέμετο πυρὶ τῆς πολεμίων ἡδὺ ἡ φάσις.
ὥστε ἆρα τοῖς τῶν πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολὰς με-
γάλας ἔχει κίνησιν ἢ ἀπολωλυῖα τοῖς σωφρονοῦσιν,
εἴγε καὶ Ἰούδας, καὶ σαδδοῦκος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πείσακτον ἡμῖν ἐπαίροντες, καὶ ταύτης ἔρωσιν ἀπορρη-
γνύντες, ὄχλον τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέ-
πλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυ-
τεύσαντο τῆς ἀπωτάτω φέρουσαν φιλοσοφίας ζιζά-
νιον, ἐφ' ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ
τῆς κατ' αὐτοὺς ἀπωλείας τοῖς πατράσιν ὁ φθόνος
τοῖς ἔργοις συνεπτύχει.

Κεφάλαιον β'. C

Τίνες αἱρέσεις ἦσαν Ἰουδαίων, καὶ ὁποῖαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίαν ἐξ ἧσαν ἐκ πάνυ ἀρχαίου τὴν
πατρίων, ἣν τῆς ἐπιστρεφῶν, καὶ ἣ τὴν σαδδουκαίων, ζητεῖ-
ται δὲ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν
τοι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ
Ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ'
ὀλίγον. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δίκαια ἐξετάζουσιν, ἐ- D
δὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐκδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος
κεῖνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, πρε-
σβύτερον ἡγούμενοι τιμᾶν φυλακὴν ἰδίᾳ σωφροσύνην
ἠθέλησε. τιμῆς γε δὴ ἡλικίας σεβήκουσι σφᾶς χωρῆ-
σαι, ἔδὲν ἐπ' αἰτιλέξει τῆς εἰσηγησάντων ταῦτα θεσμοῖ
ἐπαγόμενοι. σώφρονεῖσθαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξι-
οῦντες, ἐδὲ τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ βουλόμενον ἢ ἐπ' αὐτῆς
ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δεδόκηται τῷ θεοῦ κρίσιν γίνεσθαι, καὶ τῆς E
ἐκείνης βουλήσεως, καὶ τῆς ἀνθρώπων τῆς θελήσαντα
σωφρονεῖν μὴ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν ἡ
ψυχῆς πίστις αὐτοῖς ἔνι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε
καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὁδοποίησις ἐν τῷ βίῳ
γένηται. καὶ ἡ μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίθεσθαι, τοῖς
βασιλεῖ τῷ ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις
πιθανώτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα λόγῳ τε καὶ
ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνει
σεβασμάτα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμ-
πύρησαν ὁδοποιήσει τῷ δεῖ πᾶσιν κρείσσονος, ἔντε F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαῖοι δὲ τὰς
ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ
ὑδαμοῦ τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. σοφὸς
γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἐν μέσοισιν ἀμφιλο-
γεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας δεῖ
ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοῦ πρώτους τοῖς ἀξιώμασι.
σφάσσεταί τε ἀπ' αὐτοῦ ὑδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπόταν γὰρ ἐπ'
ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, G
σωφρονοῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει ὅμως τὸ μὴ
ἄλλως ἀνεκτοὺς γένεσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἐαυτοῖς δὲ δεῖ
δὴ θεοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανα-
τίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, σωμάτων ἡγούμενοι τὰ δικαίου τοῦ σώφρονος. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὀφείλουσι διαφορώτατα ἀγνείαις ἃς νομίζουν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ νομίσματος, ἰδ' αὐτοῦ τὰς θυσίας ὀφείλουσι

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificent,

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens.. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniuriis, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc sufficerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris condite.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensacuhi. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada fluuium ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & auctoribus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Patcha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

Βέλτιστοι ἦ ἄλλως ἀνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πόνων ὅτι γεωργία τεθραμμένοι. ἄξιον ἦ αὐτῷ θαυμάσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἐλλείψαν ἢ βαρβάρων ποτὲ, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιᾶς συνελθόν, ἐκ τῆς ἐθιστὴ ἀνέδην μὴ κεκωλυθῆναι τὰ χρήματα τε κοινὰ αὐτοῖς ὄντα, ἀπολαύοι ἦ ἑκάστου ὁ πλέσιος τῶν οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μισθὸς ὅτι ἐν κακοπαθείᾳ. καὶ τάδε θεραπεύουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχιλίους τὸ ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ὅτε γαμετὰς εἰσάγουν ἦ ἐπὶ ἐλευθερώσει παιδὸς ἄνδρι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειλιφότες, τὸ ἦ τὰς ἀεὶ θεραπείας ἐκδόσθαι ποίησιν. αὐτοὶ ἦ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὅτι δίκαιοι καὶ ἐπ' ἀλλήλοις ἐπιχρῶνται. ἀποδέκτας ἦ τῶν προσόδων χειροτονοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς ἐπὶ ποίησιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι ἦ ἁπλῶς παραλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφέροντες ἑαυτῶν τοῖς πλείοις λεγομένοις. τῇ ἦ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμην τῶν φαρισαίων ὁμολογῶν, ἀδοκίμητος ἦ τὸ ἐλεύθερον ἔρως οὖσιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφότι. θανάτων τε ἰδίας ὑπομονὰς παραλλαγμένας ὑπ' ὀλίγῳ πάντα καὶ συγγενῶν πρωτείας, ὑπὲρ φίλων ὑπὲρ ἦ μισθὸν ἀνθρώπων ὑπομένοντα δεσπότην. ἐωρακόσι ἦ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῷ ὑπὸ ζηλωτοῦ ὑποστάσεως, παραπέρας διελθεῖν παρέλιπεν. ὁ γὰρ δέδοκα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τι τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῦ, ζηλωτὴν ἦ μὴ ἑλάσσονος τὸν ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένῳ τὴν θαλαττείαν καὶ ἀληθινόν, ὁ λόγος ἀφηγήσατο. οἵοις τε τῇ ἐπιθυμίᾳ ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος ζηλωτείᾳ φλεγόμενον, ὃς ἡγεμόνι μὲν, ἐξουσίᾳ τῷ ὑβρίζειν ἀπροφασίστους αὐτοὺς ἔποιησε τῶν ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν ἰδεαῖς, τοιοῖσδε.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρῴδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἦ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημόσια ἤδη, καὶ τῇ ἀποτιμήσεων πέρας ἐχούσῃ, αἰῶνος ἑβδόμῳ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα κατασοσιαθέντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τὴν τιμῆς, ἁγιανὸν τὸν σεθίσα ἀρχιερέα. ἡρῴδης ἦ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτοῦ παραληφότες καθίσαντο. καὶ ἡρῴδης σέπφωριν τειχίσας, φρούριον τὴν γαλιλαίου παντὸς ἦλθ αὐτὴν αὐτοκρατορίδα. βηθαραμφθᾶ ἦ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τείχει φελιναίων, ἰουλιάδα ὑπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορδίου τῆς γυναικὸς. φίλιππος ἦ παναιάδα, τὴν πρὸς τοῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην ἦ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ ἦ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ὠδαχὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. κεφαλίωνα ἦ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ἐφέλκει κυρήνιος συκοφαντίαι, τάδε πραθέντα. τῷ ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένης ἐν ἣ πάσχα καλεῖται, ἐκ μέσης νυκτὸς οἱ ἱερεῖς

τῶν ἱερῶν ἐν ἀσιγησίᾳ τοῦ ἱεροῦ τὰς πύλας. καὶ τότε ἔτει τὸ πρῶτον γίνεται ἡ αὐτοῖς αὐθις

ἀνδρὸς

Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma sparserant ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt pontifices IV.
sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuertitur successore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numerò quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho, qui cognominabatur Caiphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiadã, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quóque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missam, primùm in cõcubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus præcellenti mulieris forma, suscepto iàm ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã sibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi persuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturum, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus populatibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidē, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidem genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratis copiis Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum: Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodē vnum è suis filiis Artabanus regē imposuit. Per idē tempus cū Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

ἡ δὲ δόυσα τοῦ αὐτῆς παιδὸς τὴν πάρθων ἡγεμονίαν, ἐφρόντιζε μὴ ἄλλως ἡμῖν ὑποπέσῃ μὴ ἐπιτηδείως αὐτῇ μηχανηθείσης τὴν γνησίων ὄντων φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. ἦν ἔτοι μὲν, οὐ δὲ ἀντεπεῖν δύνοιτο φραάτῃ τοῖς θεσμοῖς ὑπεύθυνος ὤν, ὅτι δ' ῥώμης ἐξέπεμπτο. φραατάκης ὁ μόνος ὅτι τοῖς θεσμοῖς ἐνεφύετο, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον τὴν παρὸς ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβουλὴν τοῦ πατρὸς συνθεάζει τὴν μητρός, ἣ δὴ καὶ συμμένειν λόγος. ἐπὶ δ' ἀμφοτέρα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧσσον, ὡς τὴν παιδοκτονίας τὸ μῖσος, τὴν μητρὸς ἐρωτα τιθημένων τὴν ὑπεκκαυσιν, ταῖς θελιαθείσαις θεότησιν ἢ φύναι μέλας, ἐξέπεμπε τοῦ θεσμάτων, καὶ ὅτου θυήσκ. συμφερησάντων ὁ οἱ γηναιότατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲ ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δ' βασιλεύοντες ἐν τῷ γήμους τοῦ ἀρσακιδῶν, οὐδὲ ἑτέρῃς ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ὁ πολλάκις, καὶ μέχει νῦν θεσσεβείας τὴν βασιλείαν ἔκτε γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γήμασιν, ὁρώδη ἐκάλουν θρασβύσαντες. λεῖ δ' καὶ ἄλλως μὴ ὄπιφθονος ὦδε τοῦ πλήθει, καὶ ὑπαίτιος κατ' ἐκφορὰν ὠμότητος, πάνυ γὰρ λεῖ σκαιὸς, ἐ συνεθέθετος εἰς ὀργὴν. ἵνα δ' τοῦ ἐν τῷ γήμους. τοῦτον μὲν δὴ συσαίτιος, ὃν κτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀποδυσῖς καὶ τεφοτίζεις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς δ' πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν θεοσσίοντες. θρασβύσαντες δ' εἰς ῥώμην, ἠτοιοῦτο βασιλέα τοῦ ὁμηρεύοντον. καὶ πέμπουσι βονώνης θεοκειθεὶς τοῦ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τινὶ τύχῃ, λεῖ αὐτοῦ δύο μέγεσι τοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν θεοσάφιεσιν, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτεία. τάχεια δ' αἰατεσπὴ τοὺς βαρβάρους ὑπεσιν, ἅτε καὶ σφαλερεῖς φύσει ὄντας, θεός τε τινὶ αἰαξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτείων ποῖσιν τὸ θεσσαισόμενον ἠξίουν, τινὶ ὁμηρείαν αὐτὴ δουλείας ὁμομάζοντες, καὶ τῆς ὑπικλήσεως τινὶ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δικαίῳ διδοῦς τὸν βασιλεύοντα παρθοις, ἀλλὰ ὁ τοῦ παντὶ χείσεσι, εἰρλούς ὕβρει. ὃ δὲ χρῆμα δ' σκάλειν ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γόνος ἀρσακίδεω. πείθεται δ' ἀρτάβανος, καὶ μὴ σπαπαῖς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δ' αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφερησάντος αὐτῷ τὸ πλήθος τοῦ παρθων παρεταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει θεὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδίας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὴν σπαπαὶ, συμβάλλει τε βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς θεὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δ' πολὺ τῇ τεσπῇ φόνον ἐργασάμενος ἐπ' ἐκπλήξεως τοῦ βαρβάρων, θεὸς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθους αἰαχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης δ' εἰς ἀρμηνίαν ἐλαπίπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, ἐ θεὸς ῥωμαίους ἐπρίσβευεν. ὡς δ' αὐτοῦ τιβέριος μὲν ἀπέπτε, θεός τε τινὶ αἰαιδείαν, καὶ τὸ πάρθους τοῖς ἀπειλαῖς, αἰαθρασβύει γὰρ δὴ πόλεμον αἰατεινόμενος, μηχανὴ δ' λεῖ ἑτέρα βασιλείας οὐδεμία, καὶ γὰρ οἱ θεὶ νεοφάτην δ' ματοῦ τοῦ ἀρμηνίαν ἀρταβάνῳ θεοσίθεντα, ὦδε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τοῦ ἀ συείας στρατηγοῦ. κἀκεῖνος μὲ καὶ αὐδὼ ἀ ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συείᾳ παρεφυλάττετο. ἡ δ' ἀρμηνίαν ὁρώδη δίδωσιν ἀρτάβανος, ἐνὶ τοῦ ἑαυτῆ παίδων. ἐπελθόντων δ' ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἄρτοχος,

δίσπα-

διέστησε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς ἐναντίους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὰ ἀνατολάς, πραγματοδομήσαντι αὐτῷ τὴν τύχης εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου. καὶ δὴ χωρίσθησαν καὶ αἱρεθῆναι φαρμάκῳ ὑπὸ πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. B

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τῆς ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χειμαδιοῦσαν ἐν ἱεροσολύμοις ὅπερ καταλύσει τοῦ νόμων τοῦ ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, πρώτους καίσαρος αἱ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πίσιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸν νόμον. καὶ δὴ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τῆς μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ὁ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων δίκα τὸ νύκτωρ χειμῶνος τὴν εἴσοδον ἰδρυθεὶς τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθυὶ παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαις ποιούμενοι ὅπως πολλὰς ἡμέρας, ὅπως μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχορηθέντος δίκα τὸ ὕβρεις καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ πρὸ ἀκαρὲς ἐχώρουν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὅπως καθίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅπου τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὲ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκάσας, ὅπερ ἀπέκρυπτε τοὺς ἐφεστῶτα στρατόν. πάλιν δὲ τῷ ἰουδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, ὑπὸ συνθήματος ἐφεστῶσας τοῖς στρατιώτας, ἢ πείλῃ θάνατον ὅπως ἦσαν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅπως τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ ὡρμημένοι ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τοὺς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξασθαι τοῦ θανάτου ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν παραβήσασθαι τοῦ νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅπως φυλακῇ τοῦ νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἐνεργάζεται δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχαῖον τοῦ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι. οἱ δὲ, ἐν ἠγανάκτουν τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατιδόντων αὐτὰ παύσασθαι τοῦ ὅπως τοιούτοις παρθυμουμένοις. τινὲς δὲ ἐκ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ παράσχειν ὄμιλος. ὁ δὲ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπεχόμενον, οἳ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ τοῖς στολαῖς, δίκα πέμψας εἰς ὃ προελθοῦσιν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ δὲ ὡρμηκόσιν εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ παρασκεύαστο σημεῖον. οἱ δὲ πολὺ μείζονας ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μελανὸν ἐσθῆτι, ὡς τε ὁπλοις ληφθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐκ παρασκευῆς ὅπλοφορούντων, πολλοὶ μὲν αὐτῷ ταύτῃ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ ξαυματίαις ἀνεχώρησαν. καὶ ἔτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ παραδεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος πιλάτου, οὐκ

V. Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis, deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur cum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio.

VI. Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudæis quàm de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib°, Pilat° cùm addixisset cruci, nihilomin°

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nõ ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouã doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commentitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilẽtij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cõiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundũ incidit: totamque eam noctẽ obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeũte priuſquã ſacerdotes doli cõſcij ſurgerẽt, Paulina mane ad maritũ reuerſa cõgreſſũ cũ Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵτε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ζῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ πάλιν ζωὴν, τ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τῆς χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τε δεινὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ περαίτερω αἰσχυνῶν εἰς ἀπιθανολογίαν σωτυχαίνουσι. καὶ περίτερον τ τῆς ἰσιακῶν τελουμένους μυήμιλιν ποιησάμενος, ὅτου μεταδιδῶ τ λόγον ὅπερ τε ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γὰρ τ ὀνομα ῥώμης, περιόντων τε ἀξιώματι τ καθ' ἑαυτὴν ὑπερδεούσης κόσμον ἀρετῆς ὅπερ μέγα περιοῦσα τῷ ὀνόματι, δύναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἰδίων, καὶ γενοῦσα τ ὄψιν ἀφροδίτης, ἔτ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ὑπερπόλυσις τ βίου. ἐγεγάμητο γὰρ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα ἀνεπιμωμήτῳ τῷ καὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μοῦνδος τ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὡς ἀλωναι δώροις, διὰ τὸ τ πεμφθέντων εἰς πλῆθος ἀφικέσθαι, ἐξεπλήττετο μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δοῦναι ὑπισχνεῖται δύνης μιᾶς. καὶ μηδὲν ὡς ὑπλωμένης, ὑ φέρων τινὰ ἀτυχίαν τῆς ἔρωτος, ἐνδεία σπάνιον θάνατον ὑπομένειν αὐτῷ καλῶς ἔχειν νόμιζεν ὅπερ παυλίνη κακοῦ τε κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπεψηφίζετο τοιούτῳ τελευτῇ, τ θεράσειν ἀπαλλάσσετο. ἐλθὼν δ' ἤδη παρ' ὧν ἀπελευθέρα τῷ μουνδῳ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἣ δεινῶς φέρουσα τ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τῆς θανεῖν, ὑ γὰρ ἀφανὴς ἐλευθερωθήσομαι, ἀναχείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη λόγου, πιθανή τε ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς διαφθαρησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅπερ ἀλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπερ τούτοις ἀναχείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ ἀργύριον λαβοῦσα ἀργύρεον, ὑ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς περὶ δράκοντα μύοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μεδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῶν ἱερέων τινὰ ἀφικομένη λόγων ὅπερ πίστιν μεγάλης, τὸ ἥμισυ δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἐκβασιν τὸ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, δραχαφεῖ τὸν νεανίσκον τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύσασα παντέλως ὅπερ τῆς λυπομένης τὸν ἄνθρωπον ἀπεδάσαι. οἱ δ' ὅπερ πληγῇ τ χρυσὸν ὠφθαλμωθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῆς ὁ γραμματεὺς ὡς τὴν παυλίναν ὡσαμένους, γλυκομένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἤξιου, καὶ συγχωρηθέν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τὸ ἀνέβιδος ἔρωτι αὐτῆς ἁσπαμένου τὸ θεῖ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ὑστέρᾳ ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ὅπερ τοῦτοις ἀξιώσει τὸ ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δῶρον τ ἀνούβιδος εἰσπλέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ σωφρονοῦσαν τ γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τ θυρῶν ὑπὸ τῶ ἱερέως ἔνδον ἐπὶ τῆς νεώ, καὶ τῶν λυχνῶν σβεσθέντων ἦν, καὶ ὁ μοῦνδος, παρεισπέπτωκο γὰρ τῇδε, οὐκ ἠμέρζανεν ὁμιλῶν τῆς πρὸς αὐτόν. παννύχιόν τε αὐτῇ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα θεὸν εἶ). καὶ ἀπελθόντος πρώτιον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῆς ἱερέων, οἱ τῷ ὅπιβυλῷ ἤλθοσαν. παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τῷ ὅπι φαίνεται ἐκδημοῦσαν τῆς ἀνούβιδος,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπιλαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐαυ- A
τῆς. οἱ δ', τὰ μὲν πρῶτα εἰς τὴν φύσιν τῆ γυναικὶ τοῦ μεγίστου ὁ-
ρῶντες, τὸ δ' ἐν θαύματι καθίσαντο, ὡς ἔχοντας οὐκ ἐξὸν
ἄπιστα αὐτὴν κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα
ἐπίδηλον αὐτῆς. ἕβδόμη δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν θέαν ὑπαντιάσας
αὐτὴν ὁ Μῶνδος, πολλὰ φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυ-
ριάδας δισσὰς δυναμένη οἴκῳ προσθεῖσα τῇ ἑαυ-
τῆς, ἀγαπητῶς τε ἐφ' οἷς προσκαλοῦμαι σε ἐπέλ-
πεις. ἃ ἐμοὶ δὲ εἰς μῶνδον ὕβρεως διαχεῖ μηδὲν μοι με- B
λήσειν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸν σὸν τῆς μεγίστου ἡδονῆς,
ἀνέφικτον ὄγκωμα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταύτης
εἰπών. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς ἁλώσε-
ως, δεδιέναι τε τὴν σωλίν, καὶ τὸν ἀνδρὸν ἀλάσασα
τῆς παντὸς ὑπερβαλλόμενος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ
ἀφανισθῆναι βοηθείας τυχεῖν. ὁ δὲ τῆς αὐτοκράτορος ἐπι-
στήμονα τὴν ἀφῆξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθόντος ἀκριβῶς
αὐτὸν ἑκάστου τῶν ἱερέων, ἐκείνους τε αὐτο- C
κεφαλεῖ, καὶ τὴν ἶσιν ἀλάθρου γυναικὸς αἰτίαν, καὶ τὸν
πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖ-
λεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς ἴσιδος εἰς τὸν θύειν ποταμὸν ἐπέ-
λυσεν ἐμβαλεῖν. μόνῳ δὲ φυγῆς ἐπέμεσεν, κώλυμα τὴν
μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτὸν ἡμαρτηκέναι τὰ
ἡμαρτημένα, ἠγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσι-
δος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅθι
τὴν ἀφήγησιν ἔλαβον. τοῖς δὲ ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον D
συμπεσόντας, ὡς μοι καὶ προεσημάνην ὁ λόγος.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

ΗΝ ἀνὴρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ
τε ὧν βασιλέως νόμων, καὶ δίκῃ πεισθεὶς τὸν ἐπ'
αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ
διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων E
τῶν μωυσέως, προσαποσπάσθαι τε ἤδη ἄνδρας εἰς τὰ
πάντα ὁμοιοτρόπους, τέτοις δὲ πορφυρίδα τε φυλλίαν τὴν
ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσπλυθῆναι
τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθων πορφυρᾶν καὶ χρυσὸν εἰς τὸν ἐν
Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαθαι. καὶ λαβόντας, ὅτι
χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶν, ἐφ' ὅπερ
καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπροσήκετο. καὶ ὁ τιβέριος, ὅπο- F
σημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τὰ φυλ-
λίας ἀνὴρ ὑπισχνῆται τὴν γυναῖκα, κελεύει πᾶν τὸ Ἰου-
δαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπους ἐξ αὐτῆς στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν
εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείοσι δὲ ἀπόλασαν μὴ θέλοντας
στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῆς παρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν
διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.
ὧν ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμβρέων ἔθνος,
συμφέρει γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ φιλόθεος πεθέμε- G
νος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος τεχνάζων τὰ πάντα,
κελεῦσαι δὴ τὸ μαείζειν ὅσος αὐτοῦ συνελθεῖν, ὃ ἀ-
γνότατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἰσχυρίζετό τε
τοῖς Ἰουδαιομανέσι δίξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορω-
ρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῆ ποιησαμένου κατά-

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat: vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

παρελάμβανον τὰς ὑπουλλεγομένας, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάσει δὲ πι-
λάτος τὴν ἔξοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτελλίου ἀφίξεις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀβίεως ἔλαβε παρ' αὐτοῦ, ἀρταβάνου μὲν πέμψαι ὁμήρους αὐτῷ παῖδας, θεσὶ δ' ἀρέτᾳ πολεμῆσαι.

ΟΥιτέλλιος δ', εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτε Ἱεροσολύμων αὐτός, καὶ ἐν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα ἡ καλεῖται. δεχθεὶς δ' μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὑπεμέλειαν, καθ' ὅτι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δ', ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ἑπτὰ λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, ἀλλὰ ταύτην ἀφῆκεν τῶν ἱερέων τῷ ἀρχιερεῖ, πολλῶν δ' ὄντων οἳ τόδε σκαλῆσθαι τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βάρει καταskευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τῶν διατριβῶν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, ἀλλὰ τοιαύτην ἀφῆκεν τῶν ἱερέων τῷ ἀρχιερεῖ, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιὼν, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. οἱ τε υἱεῖς αὐτοῦ ταῦτα ποιοῦσιν ἐπετηδεύσαν, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης δ' βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀπισθείῳ κρημνῷ, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατεῖχεν, πίστιν ὁρῶν, ὑδὲν νεωτερίζειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν δ' ἐποιήσατο ὁμοία τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀπισθασθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, ὃ ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκράτουν τῆς στολῆς τ' ἀρχιερέως, ὑποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφῶν πρὸ τοῦ ἱερέων καὶ τῆς ἱεροφυλάκων, τὸ φρουραρχοῦν τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ δ' ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποτίθετο αὐτοῖς ὑπὸ τῶν φρουράρχων, καὶ ἀγνισθείσης, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ τῶν ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο καὶ πρότερον. τοῦτο ἔφασαν τελεῖν ἑορτὰς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νηστείαν. Οὐιτέλλιος δ' ὅτι τῷ ἡμετέρῳ παρέσῃ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἥτε κείσοιτο μὴ πολὺ πρόσθεν ὑπισχνήσας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πρᾶξας διεργείσα τὸ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὑπεκλύμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱεροσύνης, ἰωνάθου καθίσησιν αἰτήσαντος τὸν ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείας δὴ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει δ' καὶ τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἀρ-

καὶ ἁρμενίαν παρειπασμένος, μὴ ὅτι πλέον κακουργῆ· πίστιν δοῦναι ἢ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ δίδομένων, μάλιστα ἢ τὸν ἀρτάβανου υἱόν. ταῦτα ἢ γράφων πέμπει πρὸς τὸν ὑϊτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθων καὶ τὸν ἴβηρων καὶ τὸν ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν ἀρταβάνῃ μηδὲν ἀναδιάσαι. οἱ ἢ αὐτοὶ μὲν ἀπεῖχον. ἀλανοὶ ἢ δίοδον αὐτοῖς δόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ ταῖς θύραις τῆς καασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ ἀρταβάνῃ. καὶ ἦτε ἁρμενία ἀφήρητο αὖθις, καὶ πλειόνων πολέμων τῆς παραθυαίων γῆς. οἵπερ πρῶτοι τῷ τηδὲ ἐπέσυρτο ἀνδρῶν, ἀπὸ σατραπῶν τε καὶ αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τῆ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῶν μαχῶν ἐπέσυρε μυρίων πολλῶν σὺν τῇ μυριάδων. ἐπὶ δὲ τὸν πατέρα ἀρτάβανον ὑϊτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ ἡμομένῃ, ἐμήχανατο μὴ κτανεῖν δόλῳ τὸν ἀρτάβανον ἄφυκτον ἔσαν, δόλῳ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν δὴ ἀεὶ ἐδοκεῖ τῇ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτὸν καθαρῶς συνέχει, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τινὶ δύνοιαν ἐπαναιρεῖσθαι, ἢ πέρας αὐτῷ ἡμομένῃ μεταπίθοιτο πρὸς τοὺς ἐπαφεστηκότας, ὅτι τῷ ἄνω σατραπειῶν ἴσοιζεν αὐτόν. καὶ πολλὰ μὴ ταῦτα φρατιὰ ἀθεμίτους δαῶντες σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας κατέχει τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τιβέριος, ἠξίου φιλίαν αὐτῷ ἡμεῖσθαι πρὸς τὸν ἀρτάβανον. ἐπεὶ ἢ κἀκεῖνος ἐπῆλθεῖς, ἀσμένως ἐδέχετο τὴν περὶ αὐτῷ λόγον, ὅτι τὴν ἀφεστῶτων παρῆσαν, ὅτε ἀρτάβανος, καὶ ὁ ὑϊτέλλιος. καὶ ζεύξεως τὴν ποταμοῦ ἡμομένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τὴν γεφύρας ἀλλήλοις ὑπλωτίζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τὴν περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν ἡμομένων, ἡρώδης ὁ τετράρχης ἐσίασεν αὐτοὺς, καὶ μέσον τὴν πόρον σκηνίδα ὑπεσκηάμενος τῷ πόρῳ πολυτελεῖ. καὶ ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει πιβερίῳ ὁμήρων δαρεῖον τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἀδελφὰ ἐπαπέσχιν τὸ μέγεθος, ἰσδάρον τὸ ἦθος, ἑλεάζαρον ὄνομα, δόλῳ μέντοι τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις ὑϊτέλλιος μὲν ἐπ' αἰτιοχείας ἦει, ἀρτάβανος ἢ ὅτι τὴν βαβυλωνίας. ἡρώδης ἢ βουλόμενος δι' αὐτῷ φρὸ τοῦ ἡμένος πίστιν κρίσαιεν τὴν ὁμήρων τὴν λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ῥωμολίαν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μιμύσοιτο τῷ ὑπατικῷ. πρὸς ὑϊτέλλιον ἢ ὅτι πεμφθεισῶν ῥωμολίαν, καὶ τὴν καίσαρος ὑπομνήσαντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ ἡμοίτο, πρότερον πίστιν περὶ αὐτῷ ἡρώδου πρὸς θεοδοθεικότος, τραφθεὶς ὁ ὑϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πανοπλίαν τὸ μειζόνως ἢ ἐπέφερε ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργήν, μάχει δὴ καὶ μετῆλθεν γαῖαν τὴν ἀρχεῖ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡρώδου ἢ ἰδίου ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπτὰ καὶ τεσσαράκοντα τὴν τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τὴν βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέριον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν ὠδαχὼν τὸν τόπον καὶ ἀπεφάνατο. διάφταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. φερόμενοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῷ ὅπλίταις, καὶ τὸ θρόνῳ εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν τὸν ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπόταν τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ ἡμοίτο αὐτῷ ὅπιβοηθεῖν, ὑδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τὸν ὀχίῳ ἱδρύσεως τὸν θρόνῳ ἢ καὶ τύχοι ἡμομένης, καθεζόμενος ἤκουεν, καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλῶσιν, καὶ ἀφίει τοὺς ἀδίκως ἐν εἱλημένους

occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniēs remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Pòst quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum tegimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX.
suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua allientiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuertetur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis delorum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauactum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡγουμένῳ. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτὸ κομισθὲν ὃ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτός, ταφὴ γίνονται πολυτελεῖς. ἡ δ' ἀρχὴ, ἃ δὲ κατέλειπε παῖδας, τιβέριος ἀφαλαβὼν, προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τὴν Σύρων. ὅις μὴν τοῦτοι φόροις, ἐπέλθουσι συλλεγομένοις ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ ἡγεμόνι καταπίθεσθαι.

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος ἡρώδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν καὶ ἧτα.

ΕΝ τούτῳ δὲ ἐστασίαζεν ἀρέτας τε ὁ πέτρας βασιλεὺς, καὶ ἡρῴδης ἀφ' ἑτέρου αἰτίαν. ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολύν. ἐλθόμενος δ' ὅπη ῥώμης, κατέλυσεν ἐν ἡρῴδε ἀδελφοῦ ὄντος ἐκ ὁμομητρίου. ἐν ᾧ δὲ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατὸς, ἡρῴδης ἐμνήσθη. ἐφάδεις δὲ ἡρῳδιάδος τοῦ τούτου γυναικὸς, θυγατηρ δὲ ἦν αριστοβούλου, καὶ ὁδὲ ἀδελφὸς αὐτῆς, ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τε μεγάλης βουλομένη λόγων ἄπειθες περὶ γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἔλθοι ῥώμης εἰς ἡρῴδιον. ἐν δὲ τοῖς συνθήκαις ὡς τε τὴν ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν ῥώμαν ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπεραμένος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τὴν ἡρῳδιάδα συνθηκῶν ἡγεμονίης, φρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γένεσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὸν ὅπη μαχαιροῦντος. μεθορίου δ' ὄντος τε ἀρέτα καὶ ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠδηδὼς ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, πρὸς ἀπιὸν ἄλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὸν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἀρέτα παρὸν, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὸν ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατηγῶν ἐκ ἀφανοῦς, παρὸν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ ἔλεγχος ἐκ αὐτῆς τὸν ἡρῴδου ἀφάνειαν ἔφερεζε. ὁ δὲ ἀρχὴ ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, πρός τε ὅρων ἐν τῇ χώρᾳ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγίσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατοῖς ἀπείρως ἀλκάτες αὐθ' ἑαυτῆς. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρῴδε στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπὸ ἀνδρῶν φυγάδων οἱ ὄντες ἐν τῇ φιλίππου τετραρχίας ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα ἡρῴδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δὲ ὀργὴ φέρων τὴν ἀρέτα ὑπεχείρησεν, γράφει πρὸς ὑιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶον ἑλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτείνομένῳ πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα προστάσσειν ἐπέστελλε τῇ κατὰ συρίαν στρατιᾷ. ποιεῖ δὲ τῇ ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ ποιηλὼ ἰωαννου τοῦ ὑπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ὅπὶ τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς λόγοις, δείσας ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅπὶ ἄποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐοίκοτ-

ἐώκεσαν συμβυλῇ τῇ ἐκείνε θεαξόντες, πολὺ κρεῖτ- A
τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτε ἡμέσθαι, θεολα-
βὼν αἰελεῖν, τὲ μεταβολῆς ἡμομένης μὴ εἰς τὰ θεά-
γματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. ἢ ὁ μὲν ὑποφία τῇ πρώ-
δε, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρωθέντα πεμφθείς, τὸ θεο-
ρημένον φεύγειν, ταύτῃ κίνηνται. τοῖς δ' ἰουδαίοις
δόξαν ὅτι πιωρία τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ
στρατεύματι ἡμέσθαι, τὲ θεὲ κακῶς πρώδῃ θέλον- B
τος. οὐιτέλλιος δ' ὡς διασκευασάμενος ὡς εἰς πόλε-
μον τὸ θεὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε
θεὶ αὐτὰ φίλοι ἢ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τ ὑπὸ
ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἀπέι-
γετο, ἢ ἔχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ
τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄν-
δρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν.
ἐν γὰ αὐτοῖς εἴη πάτριον, θεῖσραν εἰκόνας εἰς αὐτὰ C
φερομένας, πολλὰς δ' εἴη σημαίας ὑπηρεμένας.
ὁ πειθεὶς μεθάλε τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις
πρεβουλεῦσαν, καὶ διὰ τὲ μεγάλου πεδίου κα-
λύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ πρώ-
δου τὲ τετράρχου, ὁ τῷ φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα
ἀπῆει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς ἰουδαίοις
ἐνεστηκυίας. εἰς ἃ ἀπαντήσας ἢ δεχθεὶς ὑπὸ τε τῷ
ἰουδαίων πλήθους δωρεπῶς, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύ-
τῃ διαζιβίᾳ ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθᾳ τῷ ἀρχιερω-
συνίᾳ ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτε θεο- D
φίλῳ. τῇ τετάρτῃ δ' ὁ γραμμάτων αὐτῷ ὡδηγουμένων ἃ ἐδήλε τῷ πρεσβεία τελευτῷ, ὥρισεν τῷ
πλήθει ἐπ' δυοῖα τῆς γάμε. ἀνεκάλει δ' ἢ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἑκάσε χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἐκ-
φέρειν ἀεὶ δ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς γαῖον με-
ταπεπωκέναι τὰ θεάγματα. ἐλέγετο δ' ἢ τ ἀρέταν
οἰωνοσκοπησάμενον θεὸς τῷ ἀγγελίαν τῆς ὑϊτελλίε
στρατιᾶς φαῦναι, μηχανῷ ἂν εἴη τῷ στρατιᾷ δ' ὅτι
πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰ τῷ ἡγεμόνων, ἢ τ E
πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμη τῇ ἐκείνε ὡρμη-
μένον διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ἅν ἡδύστο ἡ ὡδασκευὴ τὲ
στρατεύματος. ἢ ὑϊτέλλιος μὲν, ἐπ' ἀποχείας ἀνεχώ-
ρησεν. ἀγρίππας δ' ὁ ἀειροβύλε ὑὸς ἑαυτῷ θεότε-
ρον ἢ τελευτήσαι πρέσειον, ὅτι ῥώμης ἄσεισι θεά-
ξων τὶ ὡδὲ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ
ὡδηγουμένης. βέλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρό- F
τερον θεί τε πρώδε, ἢ ἡδέως αὐτῷ ὡς ἐἡδύετο, ἅμα
μὲν, ὁ διὰ τὸ ἀπήκειν τῇ ἰσοτίᾳ τ θεὶ αὐτῷ λό-
γον, ἅμα δ' ἢ ὡδάσασθαι ἔχειν τὲ θείε, ὡς ὑδὲν ὠ-
φελεῖ πλῆθος, ὑδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῷ ἐν ἀνθρώ-
ποις ὑπερτυγμένων, διὰ τῷ θεὸς τὸ θεῖον δυσε-
βειαν, εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν διόδε, σωέβη πλεῖ ὀ-
λίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρεῖσαι τοῖς πρώδε ἀπο-
γόνοις. φέρει δ' ἄν τι καὶ πὶ σωφρονισμὸν τὲ ἀνθρώπεις
ἤθους, τὸ τῶν δυσχέραν αὐτῷ μαθεῖν. ἅμα δ', καὶ τὸν G
ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγυη-
μένον, ὃς ἐν πάνυ ἰδιώτου, ἢ ὡδὲ πᾶσαν δόξαν τῷ
εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε ηὐξήθει δυνάμεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit sa-
tius esse priùs quàm nouum aliquid exoriretur,
illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœ-
nitentiam agere. itaque vinctum missum in-
Macheruntem supra dictam, illic occidi im-
perat. quod factum sequuta est Iudæorum exi-
stimatio, ab irato Deo perditum esse Hero-
dis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, assumptis duabus legionibus, & leuis
armaturæ, atque equitum auxiliis missis à so-
ciis regibus properans versus Petram peruenit
Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam
exercitum ducere, occurrerunt eius regionis
principes, deprecantes transitum. Neque enim
patrios ritus permittere, vt inferãtur vllæ ima-
gines, quales Romana signa habebant plera-
que. Quorum precibus flexus mutauit senten-
tiam de itinere proposito: missóque per magnũ
campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha
& amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus
Deo in festiuitate quæ tum instabat publica.
Quò postquam ventum est, honore summo ex-
ceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à
Ionatha in fratrem eius Theophilum pontifi-
catum transtulit. Quarta autem die literis ac-
ceptis de obitu Tiberij, populum sacramen-
to adegit in fidem Caij noui principis: reuo-
catásque ex itinere copias in hyberna dimisit,
omisso bello propter delatum in alium Im-
perium. Ferunt Aretam accepto expeditio-
nis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis,
impossibile esse ad Petram peruenire illum ex-
ercitum. Vnum enim è ducibus prius mori-
turum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu
pararetur, vel eum contra quem mouendum
sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa au-
tem Aristobuli filius ante vnum annum Ro-
mam venerat, vt propter negotia quædam
conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd
ad præsentem narrationem id pertineat: vel
quo magis appareat, quantum valeat diuina
prouidentia, quandoquidem absque pietate
nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla
humana potentia, vt licet videre in Herode,
cuius intra centum annos tam copiosa proles,
exceptis paucis periit: quod sanè exemplo
potest esse hominibus ad retundendam inso-
lentiam: simúlque in primis videtur memo-
rabile, quomodo Agrippa ex priuata fortu-
na, præter omnium quibus notus erat opi-
nionem, ad tantam potentiam peruectus sit.
Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio,
dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Hero-
di magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ
sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomi-
ne nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo
nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: al-
tera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi ne-
poti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è
Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

ἐγένετο μὲν ἓν μὴ θεότερον θεὶ αὐτῷ, λεχθήσε) δέ μοι μὴ πρὸ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ
μριάμμης τ ὑρκανε θυγατρὸς, γίνον) δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ
φασαήλε παιδὶ ὄντι, τῷ φασαήλε ἀδελφῷ δεδωκότος αὐτὸν ἢ πατρὸς. κύπρος δ' ἀντιπάτρῳ ὁ αὐτὴ ἀνε-
ψιῷ, ἡρώδε παιδὶ τ ἀδελφῆς σαλώμης. μὴ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιῦς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam antem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea susceptit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum desciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

XII.

A ἡρώδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἃς ἀφῆκε ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλε. ἀλέξανδρα ἔγαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρος δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καλοῦσιν τοὺς ἄρσενας ὀνόματα, ὧν ὁ δρῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τῶν δὲ παῖδες τούτων ἀγρίππας ἐξέφετο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, ἡρώδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρώδου, τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοστοβάρου καὶ σαλώμης πάλιν τῆς ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις ὀρφανοῖς λιπὼν ὑπὸ πατρὸς σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἀγονται ἡρώδης μὲν ὃς ἦν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ὀλυμπιάδος τοῦ ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ δὲ βέρνικε τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται χωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρώδῃ ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς χεῖρας ἡρωδιὰς δὴ συγχύσει φεύγουσα τὸν πατρῷον, ἡρώδῃ γαμεῖται τοῦ αὐδεοῦς τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφὸν ἀφεσᾶσα ζῶντος, τοῦ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν οὗτος. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρώδου παιδὶ τοῦ τετράρχη τῆς τραχωνίτιδος. ἔπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρώδιαν τὴν ἀγρίππου ἀδελφῆν. παῖδες δὲ ἐγγίνονται αὐτοῖς, τρεῖς, ἡρώδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῦς ἐστι γένος. κύπρου δ' ἐξ αντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλέξας σέλκιος γαμεῖ τοῦ ἀλέξα. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ μὲν κύπρος. ἡρώδης δὲ καὶ ἀλέξανδρος οὗ ἀδελφοὶ ἔφυν αντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ ἡρώδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένου ἀλέξανδρος δὲ γεφύνης ἐγγόνεισαν ἐξ ἧς ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. καὶ γεφύνης μὲν βασιλέων ἀρμενίας κατηγορεῖν αὐτὸ δὴ ῥώμης γενομένων, ἅπας τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ δὲ γεφύνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος ἀποπεμπεται, ὑὸς τε ἀλέξανδρος αὐτοῦ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔστιν αὐτὸς τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσιόδός τε τῆς ἐν χιλικίᾳ ἀποστασιάρχου αὐτὸν ἵστατο βασιλέα. τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, οὕτως ἅμα τοῦ φυλῶν τὴν θεραπείαν ἐξέλιπεν τοῦ ἰουδαίοις ὑπηκοείων μεταβαλόμενον πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. τῶν δὲ λοιπῶν θυγατέρων ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τοῦ δὲ γενομένων ἡρώδου δισγόνων, ἃς κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μετὰ τοῦτον γενόμενα δηλώσομεν, διέξιμι λοιπὸν ὁπόσα τε ἀγρίππα τύχαι συνέβησαν, ὡς τε αὐτὸς ἐξέβρασεν πομπεύμενος, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προσκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόλλως ἀπὸ τῆς βασιλέως θεότητος, καὶ ὡς καταγνωσθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν Τιβερίου τελευτὴν ὑπὸ Γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ηρώδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο Βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ θεραπαγῶν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δ' ὢν μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἵνα ἀξιφάνητος ἐν ψυχῆς τὸ θέλον, Δρούσου δὲ φάσκειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὸ ὅπι τοιούτοις γενομένοις ὀργίλως. ἐπεὶ δὲ ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, γενόμενος ὅπι τῷ αὐτοῦ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὸ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δ', ἐν τοῖς δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ τοῦ ἐμμένον ἀναλώσας τὴν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὲ εἰς τοὺς κατοικοῦντας ἀπελαθέρους ἐτετέλεστο ἐλπίδι θεάτρου τοῦ αὐτοῦ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ τοῦτον λύει, καὶ τοῦτ' λύει κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ διὰ τὸ αἱρεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τε παιδὸς θειοτέρα τῇ ἐκείνων. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅπι τοῦ ἱεροῦ ἄγας πλέων, ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ κατέχοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισαῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ ἀλεωρίαν διδόντος λύειν τινὰ οὐδὲν ἐνδιδοῦσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ ἀμηχανίᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μεγαλόθοις τῆς ἰδιωτείας ἐν ἀθυμίᾳ τὸ μεγαστάσοντος αὐτὸν λύει. ἀφαιρεῖται δ' αὐτοῦ τὴν ὀξύνοιαν κύπρος ἡ γυνὴ, πάντοια τε λύει ἀπειρηκυῖαν τῆς ὅπι τοιούτοις βελτιόνων. ἀπέπεμπεν δ' αὐτὴν καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρώτην πρὸς τὴν ἀρχὴν συνοικοῦσαν γράμματα, δηλώσασα τότε ὅπι τοῖς τοιούτοις τὸ ἀγρίππου πρόβουλεύσαν, καὶ τὴν αὐτῆς ἀνάγκην ἣ ἐπ' αὐτὰ ἔρχεται. ἐκέλευέ τε συλλαμβάνειν ὄντα βοηθεῖν, θεωρεῖσθαι ὡς αὐτῷ φανοῖς χαρίζοι τὸ ἀδελφῷ, καὶ ταῦτα ἐκ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκτίστερον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καὶ τὴν ἀρχαῖον ὥρισαν εἰς τὴν διαίτων, ἀγορανομίᾳ τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν δὴ πλεῖον γε ἡρώδης ἐμέμενε τοῖς δεδομένοις, καὶ ζῶν, ἐδ' ὡς ἀρκοῦντα λύει. ἐν δὲ τύρῳ πόλει συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωρίων ἀφῆκεν ἐκ ἡσυχάμενος ἀγρίππας, τὸ ἡρώδου τε ἐπορεσθέντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδόσθαι, ὡς φλάκκου τὸν ὑπατικὸν εἰσιόντα φίλον ὅπι ῥώμης τοῦ μάλιστα αὐτοῦ γενόμενον πρότερον, συρίαν δ' ἐν τῷ τότε διέπειν. καὶ δεξαμένου φλάκκου πρὸς ταῦτα διήγου πρόφασιν τοιαύτην ἐκεῖ ἀφικέσθαι, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διαφορᾶς τε λύει, ἃ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμᾶν φέρεσθαι. οὐ μὴν ὅγε ἀρισόβουλος αἰεί τι τὸ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῖς, μάχει καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστην, αἰτίαν τοιαύτην ὅπι τῇ δυσμενείᾳ πρόφασιν λαβών. διαφερομένοις δὲ σιδονίοις πρὸς ὅρων διαφορᾶν καθεστώτας, μᾶλλον τοῦ φλάκκου πρὸς τὸν ἀγρίππαν ἀποβλέπειν, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτοῦ μέγα δύναται, καὶ ἀξιοῦν μερίδος τὸν αὐτῷ χωρίων, ἀργυρίου τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habènte apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Cermanici & Claudij posteà principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ἡ μὲν πάντα ὅτι τῇ βοηθείᾳ τῇ Δαμασκηνῶν ὥρμητο ποιήσειν. ἀρίστοβουλος δέ, ἐπεὶ δὲ ἐλανθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, καταμηνύει πρὸς τὸν φλάκκον. ἡ βασανιζομένῳ τὰ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἐλθὼν, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, κ τὸ ἄπορον τ ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὅτι τῆς Ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορία, ἠξίει μισθοῦσθαι ὅντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πορισμὸν ἡγούμενος τ ὅτι τοιούτοις μηχανῶν δανεισάμενον πρά τινων. ἡ ὁ μισθούμενος πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τ ἀγρίππου μητρὸς, πίστιν δὲ ἡ ἐκείνη δικαίως ὑποτελεῖσθαι τ αἰτωνίας, αὐτὸ γοῦν πρᾶξαι ὅτι γράμμα, ἡ πίστει τῇ αὐτῆ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει γὰρ τῷ ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀπορίαν, ἀναγκάζει τὸν μισθοῦσθαι δύο μυριάδων ἀργυρίων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας ἡ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος κ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὰ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα πλεύσομενος, ἡ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγωγῇ ἦν. ἡ γνοὺς ἐρέννιος καπίτων ὁ τ ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξονται αὐτὸν ἀργυρίου, ξιάκοντα μυριάδας δυσαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὅτι ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπετίθεσαν τῷ μισθωσαμένῳ. ἡ τότε μὲ πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δὲ ἀπηλλομένης, κώπας τὰ ὑπόγεια, ὥχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρᾳ δεῖται τῷ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτοῦ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἔφη δανεῖν, κύπρῳ δὲ ἃ ἠρώτητο, τιμῇ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, ἡ τιμῇ λοιπῇ ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ ὑπῆρχεί τε, ἡ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν διαρχίᾳ ἡγουμένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διδοὺς τὸ ἀγείππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ἐ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὅτι τῆς Ἰταλίας πλουσύμενον, αὐτῇ μὲ τῶν τέκνων ὅτι ἰουδαίας ἀπέβλεψεν. ἀγείππας δὲ εἰς ποπόλους ἀνάβαλών, ἐπιστολὴν ὡς πιθέριον καίσαρα γράφει διαπομπὸν ἐν καρπίαις, παρουσίαν τε τιμῇ αὐτοῦ δηλῶν ὅτι θεραπείᾳ ἡ ὄψει τῇ ἐκείνου, ἡ ἀξιῶν ἔφησιν αὐτοῦ ἡμέραν εἰς καρπαίας ἀναβαλεῖν. πιθέριος δὲ ἤδειν ἐνθυμάσας, τά τε ἄλλα αὐτοῦ γράφει φιλανθρωπία χρώμενος, ἔτι χαίρειν ἐπισημαίνων ὅτι τῷ σῶν ἐπαυπνεῖν εἰς ταῖς καπραίας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελὼν τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν προθύμου, ἠσπάζετό τε ἐ ἐξείπιζε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ἀνέγνω ἐρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγείππας μυριάδας ξιάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, ἡ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐλπιζόν τὸν συλλεγόμενον ἀπαιτήσεως γενομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐπὶ τῷ ὑπ' αὐτοῦ χωρίων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τ ὅτι τῷ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταῦτα ἀναγνοὺς τιμῇ ἐπιστολῇ, θαμβεῖται ὁ καῖσαρ, ἡ ἀγάπησιν ἡγούμενος τῷ ἀγείππᾳ κελεύει εἰσόδων τ πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ τ καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικῆς τε μητρὸς, ἡ κλαυδίῳ τ ὕστερον ἡγουμένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῷ ξιάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἀμάρτοι τ πρὸς πιθέριον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἵδε γυναῖκες, ἐ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγυμνασμένης, δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὖτις ἀποίσαντι τὸ χρέος, ἀπε- A
πικώλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ πιθήκου. αὖθις ὁ αὖτις πιθή-
κιος ὁ καῖσαρ συνίησιν ἰῶνον τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ
πάντα αὐτοῦ τῇ ἐξόδοις παρατυγχάνειν, ἀγρίππας ὁ
φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς αὐτονίας, καὶ θεράπαιναν ζήπε-
ρον τῇ γαΐᾳ ἰῶνος τε ὄντος αὐτῇ, καὶ δυοῖν τοῦ πατρὸς εἰς τὰ
πρῶτα τιμωμένου. ἦν δὲ λεῖος ἄλλος σαμαρεὺς γένος, κατ-
σαρος ὁ ἀπελεύθερος. ἦν δὲ τούτῳ δάνεισμα μυριά-
δων ἑκατὸν δισχιλίων, τῆς τε αὐτονίας καταβάλλει τὸ
ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῆς λοιπῶν τοῦ ἀναλώματι θερα- B
πεύων τὸν γαΐον, μείζονος ἐν ἀξιώματι λεῖος παρ' αὐτοῦ.
προϊόντος ὁ εἰς μέγα τοῦ ἀγρίππα καὶ πρὸς γαΐον φι-
λίας, ἐωθουμένους ποτὲ λόγους περὶ πιθηκίου γίνε-
σθαι, καὶ τῷ ἀγρίππα κατ' ὀλίγας ἐπομένῳ, μόνῳ δ' ἥκιστα, ἦ τά-
χος πιθήκιον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν
ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, ἵστιον ἀκροᾶται τῶν λόγων δύ-
τυχος, ἀγρίππου δὲ λεῖος ἀπελεύθερος λεῖοχος, καὶ πα-
ραχρῆμα μὲν σιγῇ παρελθὼν. κλοπῆς ὁ ἱματίων αὐτοῦ C
τοῦ ἀγρίππου ὑπακληθέντος, καὶ ἀκριβῶς ὁ ἐπικλόφει,
φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ ὑπὸ πίσωνα γενομένου,
ὃς λεῖος φύλαξ τῆς πόλεως, ἐρωμένῳ τοῦ ἀτίαν τῆς φυγῆς,
καίσαρι φησὶν ὑποῤῥήδην ἔχειν λόγους εἰπεῖν ὑπὲρ ἀσ-
φαλείας τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν
ἔστελλεν εἰς τὰς καισαρείας. καὶ πιθήκιος τῷ αὐτῷ τρόπῳ
χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μέλλητής εἰ καί τις ἑ-
τέρων βασιλέων ἢ τυράννων γένοιτο. ὅτε γὰρ πρεσ- D
βέων ὑποδοχὰς ἐπὶ τοῦ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἢ γεμόσιν τε ἢ ὑπη-
κόοις ὑπ' αὐτοῦ σαλεῖσιν ἀδεμία λεῖος δόξαν, ὁπότε
μὴ φθάνειν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμῶν ἀκροάσεως
βέλτιστος λεῖος, ὡς τε ἐπὶ τῶν φίλων ἐρωμένων τοῦ ἀτίαν αὐτοῦ
τοῦ πιθήκιος ὅλκῃ χρωμένου, ἔφη, ταῖς μὲν πρεσβείας
ζήβειν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐπὶ τοῦ ὀξέος γενο-
μένης, ἑτέρας πρέσβεις ὑπηχιεστονηθέντες ἐπανίοιεν,
ὄχλος τε αὐτοῦ γένοιτο πιθήκιος δόξαις αὐτοῦ καὶ πομπαῖς E
προχειμένῳ. ταῖς δ' ἀρχαῖς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ
εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατασᾶσιν, αἰδοῖς προμηθείᾳ τοῦ
ὑποστελῶν. φύσει μὲν γὰρ ἓν πᾶσιν ἡμερόνιον τὸ
πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ
ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μείζονος ἐξοργίζειν
ὑπὲρ κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασι
εἰς πλέον αὐτοῖς, ἄδικα τοῦ κλοπῶν ἔχειν ὑποτὸ
πολλοῦ τοῦ κακερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐ- F
ταῖς χρωμένους. δόξαντος δ' ὑπωδαγμένης ἐπὶ τοῦ
ὀξέος, ὑδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τοῖς ἄλλα τοῖς ἄρχουσι
προχειμένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν,
ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες γένωνται, ὑποδιδοῦναι
τῆς ἀπουσίας τὸν ὑπὲρ τοῦ λαμβάνειν δόξαν τὸ πρὶν ἐν καιρῷ
γένεσθαι μετασιῶσαν. παρόδοξά τε αὐτοῖς φησι πιθή-
κιον ἔλεγον. θαυμάσια τινὶ χειμένῳ μᾶλλον καὶ πλῆθος
τὰς ὠφελείας προσέσεσθαι, καὶ τις τοῦ παρατυχόντων G
οἰκτήσεως αὐτοῦ τινὶ δυσχερείαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ
μὴ βοηθεῖν, οἷός τε εἶναι ὑποσοβεῖν αὐτὰς φθάσας. καὶ
δεομένου παύσασθαι τοῦ ὑπὲρ τοιούτου, ὑπολαβὼν εἰρέσθαι
τινὰ ἀτίαν τῷ ἀπροσμηθοῖς εἰς τινὰ ὀλιγωρίαν καιροῦ
τοῦ ἐφεστηκότος. μείζονος δὲ αὖ ἀδικίας με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. τοῦ μὲν γὰρ ἤδη πληθωρέσας τοῦ αἵματος
ἐκ ἐὰν ὁμοίως ἐπειξις, ὄχλον μοι παρέχειν, ἀλλάπτειν καὶ αἰτίασιν. αἱ δ' ἀκραφνεῖς τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ
συνελθοῦσαι, καὶ τεθυμωμένον ἤδη παλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρου παρέδοσαν. ὀλίγα τάδε ἐν καιροῖς ὑπὸ πολλῶν
τῶν κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποστελέσιν, προμηθὴς εἶ μὴ συνεχὲς ἐξόπισθεν ἔλλειν τοὺς ἠνυσμένους.

prabuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandaretque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio demunctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quam primum principatus locum Caio dignori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vbi præfectum, togatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nó mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem idcò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obtruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas idcò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerent: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

XIII.

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè A
ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia C
in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum mo- D
liretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque E
literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſi- F
tione facta, malum quòd alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis coactus G
precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οἳ ἐν ξόπῳ μεγάλ' ἐπολεμῶεν αὐτούς, φύσει θεὸς κέρδος ὁρῶν ξυμφόρους σύμμαχον παραλαμβάνοντας τὴν ἐλπίδα τῆς ταχέως ἀφαιρησομένου τὸν ἐνδεᾶ. μάρτυρίσει δέ μοι τὸν λόγον θεὸς ὁ δηλ τοιούτοις φύσεως, πιθανείαν τὸ ἔργον αὐτό. ἐτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς ἐπὶ σὸν αὐτοκράτορ ἠρώμενος, δύο τοις πάντας ἰουδαίους ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, ξεστόν τε, & πλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ἵνα δηλ μὴ ἰουδαίων τοῦτος ἦν, ἕτερος ἦ δηλ τῆς λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῆς διαμωμήτου τὴν ἐπιβολὴν ὁ ἀκεφάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τῶν δικαιωθέντι μὴ θανάτῳ, κενοῦσιν ἡμέραις τῆς ἐπιεικόντων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῆς δηλ τοιούτοις τύχῃ συμβεβηκέναι. ξυβομένοις ἦ, ἀληθινὸν τὴν ὑπερβολὴν μείζονα θεσπέρειαν τὴν δυσχολίαν. ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα καὶ εὔτυχος ἀκεφάσεώς τε ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυείχετο χεῖρε ἦ ἐγκυμοῦν, πιθανὸς τε ἐν τῇ καθραγῶν εἰς τουσκολανὸν παραγένεται, ὅσον δὲ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὸν αἰτωνίαν διαφθέξασθαι, ἐκκλεῖς τῆς εὐτύχους τὸν ἀκεφάσιν ἐφ' οἷς ποτὲ τὸν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. πρώια δ' ὑπὸ αἰτωνία πιθερίῳ εἰς τὰ πάντα συγγρείας τε ἀξιώματι, δρᾶσε γὰρ ὑπὸ ἀδελφῷ τῆς αὐτοῦ γυνή, καὶ ἀρετῇ τε σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπεν τῆς θεὸς ἕτερον, καὶ περ τὲ σεβασῷ κελεύσαντος πινὶ γαμεῖσθαι, & λοιδωρίων ἀπαλλαγμένον διετέτατο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε διεργάσης ὑπὸ εἰς τὰ μέγιστα τῷ πιθερίου. ὅπι βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σπιαίου φίλου τε αὐτοῦ, & δυνάμιν ἐν τῇ τότε μεγίστῃ ἔχοντος διὰ τὸ τῆς στρατηγμάτων ἐξ ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τ' τε βιλῆς οἱ πολλοί, & τῆς ἀπελευθέρων θεσπέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. θεσυκοπεῖν τε ἡ ὅπι βουλὴ ὅπι μέγα, καὶν ἐπέθεσαντο σπιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τ' αἰτωνίας τόλμῃ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ' σπιανῦ κακοφρονίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅπι τῇ πιθερίῳ συγκείμενα, ξεφρει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλλαντι ὅπι δύσα τὰ γράμματα τῇ πεσοτάτῳ τ' ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς πιθέριον εἰς τὰς καθρείας. ὁ ἦ μαθὼν τὸν τε σπιανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβύλες, τὴν τε αἰτωνίαν, καὶ φρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶπὶ τοῖς πᾶσι πιθανὴν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αἰτωνίας ὁ πιθέριος καλούμενος ἐξετάσαι τὸν εὔτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ καταψεύσειε φησὶν ὁ πιθέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, εὔτυχος ἀρχὴν σων κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν τοῦ ὑπιτιμήσαι αὐτός. εἰ ἦ βασανιζόμενον ἀληθῆ φανείη τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αἰτωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπείγεται ἀξιῶν ἐξέτασιν γένεσθαι τὸ θεσπίσματος. & ἡ αἰτωνία, ὑ γὰρ αἰεὶ πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅπι τοῖς δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐσωρεῖτο μὴν πιθέριος ὅπι φορείου κείμενος θεσίοντων γαῖς τε τ' ἐκείνης ἰώνου καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦ ἦσαν, ὡδαφεσπατοῦσα τῷ φορείῳ,

παρεκάλῃ καλεῖσθαί τε τ' εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ ἦ, ἀλλ' ἴσων μὲ εἶπεν αἰτωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, αἰσχύνῃ ἦ τ' σῆς ὡδαχλόσεως ἐξαγόμενος, θεσχὼ τὰ θεσπεσόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σπιανῦ ἡδέως ἔχοντος ἐν, τ' εὔτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡς δὴν εἰς ἀναβολὰς παρὼν, πιθέριος δ' αὐ-

τὴν

τ εἴρετο τι ἢ ἔχοι λέγειν καθ' αὑτοῦ ἐλθόντα εἰρήναν αὐτῷ A
παρεχηκότος. ὁ δ' φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐνεφύετο μὲν ἐπ'
ἀμάξης, γαΐός τε οὗτος κἀγρίππας σὺν αὐτῷ, κἀγὼ σφῶν
ἐζόμην ὑποκάτω. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλη-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ δὲ ἀφίκοιτο ποτε
ἡμέρα ἢ μέλλοι ὁ γέρων οὗτος χειροτονήσειν ἡγεμόνα
τῶν οἰκουμένης. ὑμῖν μὲν ἡμῶν τιβέριος ὁ ἐμὸς υἱωνὸς αὐτὸς ἡγήσοιτ'
ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ τελευτῆν. ἔνθα οἰκουμένη ἡγήσοιτ' B
ἂν μακαρία καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος δὲ πιστὰ ἠγη-
σάμενος τὰ εἰρημένα, κἄμοιγε μᾶλλον ἀναφέρων τῷ ἀ-
γρίππα παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτὸν θεραπεύειν
τιβέριον ἐμὸν αὐτῷ γεγονότα, ἔτι δρῶντα παῖδα ὄντα,
ὁ ἀγρίππας ἐκ πολλοῦ ἦν φιλοκαισαρόμενος τοὺς ἐν-
τολοὺς, κἀκεῖνος ὡς τὸν γαΐον μετεκάθιζεν, τοῦτον μὲν δὴ
φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δὲ τὸ μὲν ἐναφὲς ὅντινα C
αὐτῷ πρὸς ἄξαιεν ἐξεπίσαμενος, τὸ δὲ ἐκ αὐτοσχεδιαχῶν πρὸς τῷ ἀγρίππα αὐτὸν βιαιοῦσαί τι δοκοῦσιν,
ἐπανεῖχεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δὲ καί-
σαρ πρὸς δύσας τὸν ἵππον ἐγγὺς λαμβάνει τὸν ἀ-
γρίππαν ἐστηκότα, κἀμοὶ δὴ φησὶν μάκρων τοῦτον εἶ-
πον δεδέσθαι. τοῦ δὲ ἐπανερομένου ὅντινα εἴη, ἀγρίππαν τε
εἶπεν. κἀκεῖνος, ἔφη, μὲν κἀγὼ δέσποτα, τοῦ τε παι-
δὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων, κἀτιβερίου δ' ἐπι-
ζοφοῦς. ἐμοὶ μὲν λύειν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι
δέσμιον. κἀκεῖνος τε δὲ σφοδρὸν λύ, ἔτι ὑπὸ οἴνου τοῦ D
ὅπως τε μὴ πολλοῦ γεγονότος, δίψος ἐξήκαεν αὐτὸν, καί
τι κἀκωνία κἀτὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασά-
μενός τινα τῶν γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν
ἀργυρίῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κἀ ὀρέξαντος προθύμως
πιών, ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰν δέσιν
δεδωκονίας γέγονεν, δέδοκται μοι ἐλευθερίᾳ τῆδε τῇδε
δεσμῷ, ἐκ ἂν βεβαιώσω ἐλευθερίαν εἰσπραττόμε-
νός σοι πρὸς γαΐου, ὃς κἀ δεσμώτη μοι χρωμένῳ δεδικο-
νεῖσθαι καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν καθεστηκότι χρόνοις E
τῶν πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως ἐκ ἐλάττους. κἀκ ἐνέδυσατο
ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ δὲ βασι-
λεύσας τὸ θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερίᾳ τε ἀφῆκεν
πρὸς γαΐου καίσαρος γεγονότα λαβών, κἀν τοῖς ὑπὲρ
τοῦτον καθίσησιν. τελευτῶν τε τοῖς ἀγρίππα καὶ βερ-
νίκῃ τῇ θυγατρὶ δὴ τοῖς ὁμοίοις δεδικονησόμενον κατέ-
λιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ κἀ ταῦτα
μὲν ὕστερον ἐχρήσθη. ἀγρίππας δὲ τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸ
τοῦ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F
μετὰ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος
δὴ τοῦ δένδρου ᾧ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βεβαίνα
δὲ οἱ ῥωμαῖοι τὸ ὄρνιν τοῦτον καλοῦσιν, τῇδε δεσμωτῇδε τὶς
γερμανὸς θεασάμενος, ἵρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη
ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. κἀ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα
αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, κἀ τῆδε ἐκείνῃ ἀξιολογωτά-
των, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλη-
σίον ἐλθεῖν δεῦρο λόγων, βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῇδε πα- G
τρίων ἐρέσθαι αὐτόν. ἔτυχεν, ἐπεὶ πλησίον ἵσαν δ'
ἐρημίας, ὦ νεανία φησὶ, κάθαρχθεί μοὶ σε τὸ ἀφνί-
διον τῆς μεταβολῆς, πολλοὶ τε ἄπορ κἀ ἀθεραπεύτως ἐ-
παγαγὸν τὸν τύχῃ. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγῳ, οἱ δὴ
φυγῇ κακοῦ τὸ ἐφεστηκότος διηρεμοῦτο τὸ θείου τὸν
προνοιαν. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρώους, κἀ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐφρυτάδυσαν ἡμῖν ἢ
σήδησεν, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ἅτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδοις τὸ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δέους

Cæsar quídnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voco obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã poposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõtristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsulente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidẽt, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si cuentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad ampliſſimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac ane nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est prometitum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauatris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δύθυμεῖν σε ἐπιτάσσω. αἱ γὰρ ὅτι τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστερικότος τοῦ ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσιθεῖσαί τ' ἀχθηδόνα, τὸ μηδὲ εἰ τὸ ἀκοὴν ἀπροσάσαις αὐτῷ. ἀλλὰ σὺ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὑποβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι δηλῶσαι τὴν προαγόρευσιν τοῦ θεοῦ. ἐκ ἔοθ' ὅπως ἂν δυνάμεως ἀπαλλαγὴ τε σοι τῆσδε τοῦ δεσμοῦ παρέσται, καὶ προέσθαι ὅτι

B μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἅπασιν οἷς νῦν δι' οἵκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. δύσδαιμόν τε ἂν ποιοῖς τὸν τελευτὴν, παρὰ οἷς τὸν ὅλβον καταλήψόμενος. μνημονεύσῃς ὅπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τὸν τελευτὴν ἐπιμηνύειν. ταῦτα προφέρει μὲν ὑπὲρ ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἕξαπος εἶναι τούτου τὸν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτῷ σωτῆρα τὸν θανατούμενον ἀποφέρειν σε, ἄδηλον ἡγησάμην, ὅπως ὑπὲρ ἀμφοῖν ἀγαθὰ μέλλοντος λυστελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὸν ἀχθηδόνα τὸν παρόντος τίθοιο. μνήμῃ

C δὲ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε θανατούμενον τὸν δύσδαιμονος, καθ' ἡμᾶς δὲ ἀφανιζόμενον δυσχερείαν ἢ τὰ πῶς συμφέρον. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προφωνῶν, εἰς τοσόνδε ἄφελεν γέλωτα τοῦ ἀγειρωτᾶ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὑστερον κατεφαίη τεθαύμασθαι ἄξιος. ἡ δὲ αὐτωνία χαλεπῶς φέρουσα τὸν δυσχίαν, τὸ μὲν πιθανῶ θεὶ αὐτὸ δηλέσθαι, ἐρρωδίστερον εἶχεν, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀσφαλοῦς γινόμενον. δυείσκετο δ' αὐτῷ παρὰ τοῦ μάκρωνος στρατιωτῶν τε μεῖζον ἀνδρῶν, οἳ θανατοφυλάξειαν

D αὐτὸν ἐν φρουροῖσιν καὶ ἑκατοντάρχου ἐφεστῶτα τοῦ ἐκείνοις καὶ συνδέτου ἐόντα, λουτρὰ καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἴσοδους τήν τε ἄλλην ῥαστώνην καὶ τῷ σώματι γίνοιτ' ἄν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλός τε Σίλας, καὶ τῶν ἀπελευθέρων Μαρσύας καὶ συχνοὺς ζοφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, καὶ δι' ὁπλισίας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὅπῃ στρωτοῖσθαι

E πρὸς ἕως, ὁπότε νιφόμενοι ὑπερσκυνσαν αὐτῷ συμπροέξει τῆς στρατιωτῆς μάκρωνος προφυλακότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὅπῃ μηνῶν ἓξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀγρίπαν, ἐν τούτοις ἰῶ. πιθέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καταφυγὰς, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετείως. ὑποδύσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δοῦλον ὃς ἰῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δηλῶσαι λόγων πρὸ τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἔτι, δρῦσος δὲ δὴ

F ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δ' οὗτος κατελείπετο πιθέριος ὑπὸ καλούμενος γέμελλος, υἱὸς τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφῆς υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν σωφρονικῶς ὑπὸ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τῷ δήμου πρὸ ὀμμάτων, δι' ἀρετὴν γερμανικοῦ τὸ πατρὸς ἀρετήν. ὑπὸ μέσον γὰρ δὴ ὁδοῦ ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δι' στάθειαν τρόπου, καὶ δεξιότητα τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὴν ἀξίωσιν κτώμενος τοῦ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν ὁ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μεῖζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποτελοῦς ἕκαστον ἐνθάδε. οἱ μὲν ὁμιλητικότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς εὐτυχείας, οἱ δὲ πίστει τὸ ἐκείνων ἀφηγήσεως παραλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελευτήσαντος φρικτὸν πᾶσιν, ὁ θεραπεία τὸ ἀρχῆς ὑπόφοβον ἐφῶν τὸ συμφορὰν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειουμένων, ἀλλὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τῶν μετασασιν αὐτοῦ ὑπειληφθαι. ὅτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτοῦ

ΤΟΥ

πᾶσι καὶ ἐλλήνοις, καὶ μάλιστα τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ A
στρατιωτικὸν ἦρτο, αἱρετὸν ἀριθμουμένοις τὸ πρὸς τὴν ἀρχὴν
ἐκείνῳ προσηκόμενον εἰ δόσει καὶ τελευτᾷ. ὁ δὴ τι-
βέριος δύοδος προσάγμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν
ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, ἤρξετο τοῖς πατρίοις
θεοῖς σημεῖόν τι προφαντὸν αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τῆ-
μονίαν ἤδη δεξάμενον, ἀποδιδόναι μὲν τῷ ἰδίῳ τοῦ παι-
δὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ ὄξης τε καὶ βουλήσεως
τὴν αὐτοῦ πεπισθυκὼς τὴν θεοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαίνεσ- B
θαι. οἰωνισμὸν δὲ οὐδὲν αὐτῷ προσῆκεν, εἰς ἐκεῖνον ἥκειν
τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν καὶ τὴν ὅπλων ἀφίκοιτο
πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθείς, πέμπει
μὲν τὸ ἑωθινοῦ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρω-
τίην ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελή-
σαντα τῆς τοῦ θεοῦ ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ αὖ
ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν
δύοδον εἰσκαλεῖν τὸν παῖδων τὸν πάντα πρότε- C
ρον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαΐον πρὸ τῶν δω-
ματίου καταλαβὼν, ὁ μὲν τιβέριος ὑπαρχῆ μετε-
ώρου τῆς τροφῆς αὐτῷ γιγομένης, ἥδει δὲ ἤδη ὧν
ἐβούλετο, ὁ διαπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰ-
σήγαγεν αὐτόν. τιβέριος δὲ ὡς θεᾶται γαΐον, τότε
πρῶτον εἰς ὄλιγοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας,
καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημέ- D
νην ὑπηκροᾶτο οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν
αὐτῷ μὴ προσγιγομένης, πολλὰ δὴ καταλοφυρά-
μενος, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς πρεσβευλάβοιεν κυρεῖν
ἀφηρημένον τὸ κράτος, πίβερον δὲ τὸν υἱωνὸν ὡς τῆς
τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτη-
ρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων τὰ
ἀνεκτὸν εἰσηγησαμένῳ τὴν συναναστροφὴν κεῖσθαι,
τὴν σωτηρίαν αὐτῷ τοῦ μὴ συγγυιοῦς ὠφελεῖν δυνα- E
μένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένου
πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς πρωτεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ,
τὰ δὲ ὡς ἀντεπιβουλεύειν ὑπὲρ τε τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἀπολήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπὶ
δὴ τοῖς ψευδηγορίᾳ τιβέριος τὰ μάλιστα πρησπει-
σθεὶς καὶ ἐνθυμηθεὶς, ὡς οὐδὲν ἀπὸ τοῦ γαΐου ἐπὶ
τοῦ τῆ ῥωμαίων πρωτιμησόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε
πάντα μαντειῶν ὅπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος
ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ δεισιδαίμων, ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος
αὐτῷ δὴ τοῖς προσήμασιν ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε ἐν
χαλεποῖς δὴ συντυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀλωλό-
τῃ τῷ ἰδίῳ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διακειμένου, καὶ
κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, ταύτῃ οἰώνοισι προ-
μηθοῖς. παρὸν γὰρ αὐτῷ λύσασθαι ἀπολλαγμένῳ G
τελευτᾷ ἀμαθίᾳ τοῦ ἑαυτοῦ, διαφθείρεσθαι τὸν
προγνωσκὸς τὴν ἑαυτοῦ δυσυχίαν τὸν φιλτάτων
τελευτᾶν. καί περ ἂν συντεταραγμένος τῇ παρὰ
δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οἷς ἂν ἤθελεν προέσθω, ἄ-
κων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαΐον, ὦ παῖ, καί περ μοι συγγυεσέσθαι πιβε-
ρίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ ὁμοψήφου ἐπ' αὐτῇ τοῦ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρί-
ζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυσίας τῆς ἐμῆς,
ἧς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς πιβέριον συγγυοῖς, ἀλλ' ὅπως ἄμυον,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nõ satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore conplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nūciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸς τοῦτόν σοι κατασκάλλω ἀγαθῶν ποιεῖσθαι, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς σπεύδυμον, καὶ ἅμα πιθανὸν φαντάσεσθαι δεῖ τὴν συμφοράν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας κρεῖττον γένοιτο ἂν Τιβέριος, φεύγειν δὲ τὸν δυσχοίς μεθίστημι. αἵ τε γὰρ μονώσεις ὀλιγανδροι τοῖς εἰς τηλικοῦτον πράγματον ὄγκον κατάστασιν, καὶ θεοῖς ἀνεπιμέμπτα, ὁπόσα καθ' ἡλικίαν πεφυκόμενα ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἕτερος πράσσειν δαιμόνων. ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, ἃ μὲν πιθανὸς ἦν τῷ γαίῳ καίπερ ὑπερηνεμοῦντι. ἀλλὰ καθάσας εἰς τὴν ἀρχήν, τόν τε Τιβέριον μαντείας ἀρεστὰς ἐκείνῳ, καὶ τὸς ὀλιγαρχῶν ἐπ' αὐτὸν συντεθεικότας, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. Τιβέριος μὲν τὸν γαΐου καταδίξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπατικὰς ἡμέρας ἔθανεν, ἐπὶ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ξεῖς, καὶ πέντε μῆνας, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίσει τῆς Τιβερίου τελευτῆς, διφεμένονται μὲν τῷ ἀγαθῷ τὴν ἀγγελίας, ἐ μὴν πιστεύειν γε θάρσος εἶχον αὐτοῖς, ἐ τῷ μὴ βούλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῷ λόγων. δείσαντες μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας ἡδομένης προσέχαντας αὐτῆς, δῆλοι ὦσι τῷ αὐτῷ χάρματος, εἶτ' ἀπόλλωνται διαβολῆς αὐτῷ ἡδομένης. πλεῖστα γὰρ αὖ εἰς ὀλίγα ῥωμαίων τοῖς δυνατείας εἰργάσατο δεινά, δυσόργητος δὴ πᾶσι ὤν, καὶ αὐθάδης εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθάσαι, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τινὶ αἰτίαν ἐπανέλοιτο τῶ μισῆν, καὶ δὴ πᾶσι μὲν οἷς κείνοιν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θανάτου τε καὶ τῆς κοιφοτάτην ἀνατιθεὶς τινὶ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὶ ἀκούσαν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσματι χρῆσθαι συναίνου δείματι κακῶν, ἃ προσεδέχετο ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. μύρσυας δὲ τῶ αἰγύπτου ὁ ἀπελθὼν πυθόμενος τιβερίου τινὶ τελευτῆν, ἔθει δεσμαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιόμενος. καὶ καταλαβὼν εἰ ὀχόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνῆν δύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ συνέσσα τε τῶ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ προσενεχθείς, ἀλλά σοι τῷ αἰτιάτων, καὶ τί δὴ τῷ δι' ἀγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ πανδοίαι γένονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὡς μὲν τῇ φυλακῇ ἐφίστησι τῶ αἰγύπτου, θεώμενος τινὶ τε σπουδὴν μεθ' οἵας ὁ μύρσυας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγων χάρμα ἀγρίππα συνελθὸν, ὑποτοπάσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγων, πρὸς σφᾶς ἦει τῶ λόγου τῶ ἐφεστηκότος. οἱ δὲ τέως μὲν παρίστρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ὑποσημαίνει ὁ αἰγύπτας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ δὲ, ὑποπτεύσας τε τινὶ ἡδονὴν τῶ λόγου, ὀλίγα τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν. προσῆλθέ τε αὐτῷ δεῖπνον. διωχυμένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τῶ πότου προϊόντος, παρλῶ τὸς λέγων, ζῆν τε τὸν τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὶ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, ὀλίγα τὸ εἰς θανάτου ἀνακείμενα προσδεχέναι, δισμάντη τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδηπῆσαι μᾶλλον χάρματος, ἀπωθεῖται τ' ἀγρίππαν τῶ κλινιδίου. καὶ ἵππου φησὶν λύσειν μα ὑποκρίσεις θανάτου τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ἐ κεφαλῇ τῇ σῇ τῶτον ἀναμαξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπῶν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκοῖς σπείρειν αὐτὸν, φυλα-

μάντη τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδηπῆσαι μᾶλλον χάρματος, ἀπωθεῖται τ' ἀγρίππαν τῶ κλινιδίου. καὶ ἵππου φησὶν λύσειν μα ὑποκρίσεις θανάτου τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ἐ κεφαλῇ τῇ σῇ τῶτον ἀναμαξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπῶν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκοῖς σπείρειν αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτὸν, ἢ πρότερον καθίσα- A
ται, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις μὲν κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ὢν καὶ τὴν πόλιν ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ
ἀνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅτε σφίσι τὰ ἀφίκοντο. ὡς δὲ τάχιστα, ἡ μὲν
πρὸς σύγκλητον τοῦ τιβερίου δήλωσις ἐφάνη τελευτὴν,
καὶ τὴν αὐτοῦ ἀποφάνσιν τῆς ἡγεμονίας γνωμένην. ἡ δὲ,
πρὸς πίστωσιν τῆς φύλακος τῆς πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύ- B
σασα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ σταδιεδρομεῖν
μεταστῆσαι εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἡ διαίτωσαν
εἶχεν· ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦν τὰ ἀπὸ αὐτῆς. φυλα-
κὴ μὲν δὴ τήρησις ἦν, μὴ μόνον τοῦ ἀνέσεως τὸν εἰς τὴν διαί-
τωσιν. χαίρουσα δ' ὡς ὅτι μάλιστα τοῦ τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, ἀγρίππαν καὶ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ- C
μον, κώλυμα αὐτοῦ ἔσχεν, ἵνα μίσει τῷ πρὸς τὸν δε-
δεμένον, προμηθείᾳ δὴ τοῦ χαίρειν δυσφόροις, μὴ δόξαν ἀ-
πάγοιτο ἡδονῇ δεχομένῳ τὴν τιβερίου μετάστασιν, ἄν-
δρα ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐν τῷ ὀξέος. διελθὼ-
σῶν μέντοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα δὴ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίσησιν αὐτὸν τοῦ φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι- D
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἱππάρχου δὴ ὅτι τοῦ
ἰουδαίας, ἀπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς μετ-
αίσεως ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξίου συγχώρησιν αὐτῷ
γνώμης πλοῦσαντι, τῷ τε ἀρχῷ κατασῶσαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησαμένῳ ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρήντος τοῦ αὐτοκράτορος παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τοῦ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐν λογισμῷ E
ὑποπίας τε τοῦ πρότερον καὶ τοῦ παρόντος δυσαίμο-
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τὴν μὴ ἁμαρτίαν χρησαμένου
τῇ ἐλπίδων· οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ πρὸ τοῦ γεγονότων ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Matullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιʹ.

Ως ἡρῴδης τετραρχης ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὴ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντι μὲν γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰ δελφῇ τῷ ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνωμένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς,
δεῖ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, δεηλύσαι δὲ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον ἦ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ἥττους πολλῷ τοῦ δυσαίμονος. ἐλυπεῖτο ἦ καὶ βαρέως ἔ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τοὺς εἰωθότων θαυμάζων τὰ βασιλείας ὑπη- G
φοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπικρύπτεσθαι ἂν μὲν εἴχετο τῷ
δυσχερείαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὴν ἀνδρεῖαν ἐξῆρεν, κελεύσα
ὅτι τὰ ῥώμης πολεῖν ὅτι μνησεία τῆς ἴσου. ἐ γὰρ ἀνέκτον
ἔφη τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀρίστου βέλτιμος ὤν,
θανεῖν μὲν τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὴ ὑπορ-
γιῶν, ὡς τελέως αὐτὸ ὑπικρύζεσθαι τὰναγκαῖα τοῦ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὴ τοῦ δεδανεικότων τὸν πλεῖ-
πεπιστευμένος ἐπανελθὼν βασιλεύς, αὐτὸς δὲ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τοῦ συγγενοῦς τὰ ἀρχῆς κελεύ-
τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τῆς ἴσου, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ μὴ πρότερόν γε,

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: háncque mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adcóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta tiãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pa- A
ter dignitate agere, nunc ſaltem honorem fa-
miliæ debitum appete. neque ferendum puta
exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſu-
ſtentatus ſit opibus: neque per tuá patiaris signa-
uiam, vt ille videatur plus in paupertate ſuper-
fuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam in-
duſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus:
quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecun-
dum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſeri- B
cordia non potuit viuere. Ergo Romam ea-
mus non parcentes nec labori, nec auri argen-
tiue impendiis, quandoquidem non tam hæc
ſeruare ſit optabile, quàm parando regno in-
ſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis a-
more, & ſuſpecta habens Romana negotia:
conabatúrque eam in diuerſam ſententiã tra-
ducere. mulier contrà quanto magis eum ter-
giuerſari videbat, tanto vrgebat improbius,
nihil non tentandum cenſens regni cupidine:
nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõ C
ſenſum, non valentis aliàs eius importunita-
tem excutere. itaque ſine parſimonia facto ap-
paratu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade
Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cogni-
ta eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe
accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos
è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam
miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperá-
torem cum munetibus, & literis ſcriptis con- D
tra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per oc-
caſionem amplius cum principe ſuper hoc ne-
gotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, &
ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à
tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæ-
ſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit.
vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum
fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt
Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis
diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum E
imperatorum quiſque ſuperiorem vincere
contendit magnificentia: inuitantibus, eò Ja-
uacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus,
tam ad ſartiendam corporum valetudinem,
quàm ad animos otio relaxandos commodis.
Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt,
priorem enim cum admiſerat: ſimul Agrippæ
perlegit literas, accuſantes Herodem, quod
prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, &
nunc iterum Artabano Partho faueret contra
Caij nouum imperium. argumento erat ipſius F
tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis
ſuis haberet tantum armorum, quantum in-
ſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſuffi-
ceret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt
Herodem, verãne eſſent quæ nunciarentur de
armorum numero. quo annuente, neque e-
nim vera negare poterat: ſatis approbatam pu-
tans defectionem, ademptam illi tetrarchiam
ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; e-
ius donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò per-
petuò damnauit exilio apud Lugdunum vr- G
bem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agri-
ppæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam
conceſſit: & ratus non libenter fore marito ca-
lamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλλιπεῖ σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς
ἄν γόνατος εἶ), νεῦν γὲν ὀρέχεσθαι συζύγιος ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμεινε παρᾶδος φρύχοντι τιμῆς αἰδοῖ, πλούτου
τοσούτου πάντοτε τὸ σὸν, μηδὲ πενίαν ὑποφλαύνης τὸ ἐκεί-
νου, ἢ ἡμετέρας δυσπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένοις, μηδὲ δυσερώτητον αἰσχύνεσθαι πρὸς τὸ χθὲς καὶ
πρώην ἐλέῳ τοῦ σοῦ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ τάχιστα ῥώμης
ἴωμεν, καὶ μήτε πόνῳ φεισώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνῃ καὶ χρυσίῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ὐδαμινοῖς ἂν βελτίοσιν
ἡμῖν τὴν τήρησιν, αὐτῷ ἀναλώσεως εἰς ὅπῃ κτήσῃ βα-
σιλείας ἰσομοιρίης. ὁ δὲ, τέως μὲν ἀντεμάχετο ἀγαπῶν τὴν
ἡσυχίαν, καὶ τὴν ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων,
ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξανα-
χωρεῖντα ἑώρα, μᾶλλόν τε ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ εἰδέναι
πάντα φαίνεσθαι ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. τέλος οὐκ ἔπεισε,
ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογούμενα αὐτῇ ἀκουσίως μη-
νύσας, διὰ τὸ μὴ ἐᾶν) ἄλλως ὑποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ὅπῃ βου-
λοίτοις ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς οἷόν
πολυτελῶς, καὶ φιλοδοξῆσαι μηδενὸς χεῖρόμενος, ἀπῆγεν ὅπῃ τὴν
ῥώμης, ἅμα ἢ καὶ τιμῶν ἡρῳδιάδα ἀνδρόμενος. ἀγρίππας
ἢ τιμῶν, τε διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ τιμῶν παρασκευὴν αἰσθα-
νόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεὶ τε ἐκπε-
πλευκότας πύθοιτο, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης
φερτουνάτον αὐτοῦ τοῦ ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομί-
ζοντα τοῦ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπιστολὰς καὶ τὸ ἡρῴδου,
τάδε δὲ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸ γαΐου. ὁ δ' ἐπα-
νελθὼν τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ δεξιοῦ χρησάμενος
τοῦ πλοῦ, τοσοῦδε ἀπελείπετο τοῦ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν
μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ', ὅπι κατάγεται, καὶ τὰς ὅπι-
στολὰς ἀποδίδου. καὶ φθάσαντε ἀμφότεροι δι-
καιαρχίαν, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν,
πολίδριον δ' ἐστὶ δὲ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ἀπὸ
σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι
τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεκοσμημέναι κα-
τασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τοῦ αὐτοκρατόρων ἑκά-
στου φθάνοντας ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε πα-
ρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀίδια,
ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰάσεις τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τοῦ
ἀειμένου τῆς ἁπάσης συμφέροντα. γαΐος ἢ ἅμα τὸ
φεσαγοράων τὸ ἡρῴδου, φῶτον ἢ αὐτοῦ συντύχα-
νεν, ἅμα τε τὸ ἀγρίππου τὰς ὅπιστολὰς ὅπιον,
ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγό-
ρει ἢ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε φθὲς σπάσιον καὶ τῆς πρώ-
τιου ἀρχῆς, καὶ φθὲς ἀρτάβανον τὸ πάρθον ὅπῃ τὸ
παρόντος καὶ τῆς γαΐου ἀρχῆς. φθάδεγμά τε τῷ
αὐτοῦ τῷ λόγου μυελάσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κα-
τασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη. ἐκεί-
νειτό τε ὑπὸ τοῦ εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ
ἀληθὴς ὁ φθὲ τοῦ ὅπλων λόγος. τὸ ἢ, ἐ γὸ ἴω ἕτερα
εἰπεῖν διὰ τὸ αἰτιοφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος
ἐᾶ) τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος ἐᾶ) τὰ ὅπῃ τῇ ὑποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τε ἀρχὴν ἀφελόμε-
νος αὐτὸν, φεσθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τοῦ ἀγρίππα δίδω-
σιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδείξας οἰ-
κητήριον αὐτοῦ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳδιά-
δα ἢ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, ταῖς χρή-

μασι δὲ ὅσα ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ τοῦ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τοῦ ἀϊδεῖ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ

τὸν

τὸ ἀδελφὸν ἔλεγλυ. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲ αὐτοκράτωρ εἶσαν μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σαυτοῦ φρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἔστιν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι ἣν δωρεᾶς δίνοια ἡ πρὸς τὸν γαμβρικόταν, ᾧ κοινωνὸν με ἣν δ' ἁρμονίας ἡγοῦμαι, καὶ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὑπὲρ τύχας καθισάμενον. ὁ δ' ὀργὴν τῆς μεγαλόφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλασεν καὶ αὐτὴν τῆς ἡρῴδη, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν. ἡρῴδης δὲ ἐν φθόνῳ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡρῴδη γυναικείων ἀπρεπασαμένῃ κακολογιῶν, δίκαιον ταύτῃ ὑπέμεινεν ὁ θεός. γάϊος δὲ τὸ μὲν πρῶτον σύνεσιν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς δύναμιν προέχωρῃ, καὶ τε ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξέστη τὸν ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐπαθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῆς θείας πολυτελεῖν ἤρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vanæ loquentiæ vxoris nimis facili. Caius portò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

B

C

Κεφάλαιον ί.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

ΚΑὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ζεῖς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γάϊον. καὶ ἦν γὰρ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τῶν καίσαρος τιμῶν ἀμελοῦσιν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ὑποτελεῖς εἶεν, θωμοὺς τῷ γαΐῳ καὶ νέως ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ θεοῖς δεχομένων, μόνους τοὺς δὲ ἄδοξον ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ γὰρ καὶ παντοῖα ἀπίωνος εἰρημένα, ὑφ' ὧν ἀρθείσης ἤλπιζεν τὸν γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεὺς τῶν ἰουδαίων τὴν πρεσβείας αὐτῷ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ἀλλ' ἐκλείσει δ' αὐτὸν γάϊος κελεύσας, ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξοδον προβρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ πρὶν αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γάϊῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

Cvmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν εἰκόνα.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

ΓΑΐος δὲ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων φρονεῖσθαι μόνων πρεσβευτὴν δὴ συρίας ἐπέμπει πετρώνιον, δεξόμενον μὲν τὴς ἀρχῆς, κελεύων χρῆναι πολλῇ εἰσβάλλοντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἵστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παλαβὼν, ἐπῆγετο δεκαπενταίαν τὰς ὑπερθεσίας τοῦ κάϊσαρος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, δὴ πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς εὐθὺς ἦρ τοῦ πολεμεῖν ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπεγνωσμένων. ὁ δὲ ἐπῄνει μὲν προθυμίας αὐτὸν, καὶ σπεύδειν μὴ αἰνίσσων, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους ἐπιτελμῶντος. ἰουδαίων δὲ

G

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contraueniri impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à prescripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ᾽ δηόσεις, κ᾽ μηδὲν ὅπ᾽ ὦ δασιμία σφᾶς ἐπαναλήζειν ὦ δαβάσ᾽ τ πατρίω. εἰ δέ σοι πάντως φέκτεα τ ἀνδριάντα φέρειν, ⁊ ἴσ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς θεσπέσιον μεταχειρησάμενος, θεάσασθε τὰ δεδογμένα. ὑγὸ αὖ δυνάμεθα θείοντες συγχωρεῖν θεάγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτου κ᾽ θεσπατόρων τῷ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὁ ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν. ἀλλ᾽ εἰ μ αὐτοκράτωρ ὢν βεβούλημαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε θεάσειν ἐπενόουν, κἀν δίκαιος ὢ ὑμῖν θεὸς μεθ᾽ ὁ λόγος ὅδε. νυῦ δέ μοι καίσαρος ἐπεσταλκότος, πᾶσι ἀνάγκη δμακροεῖσθαι τοῖς ἐκείνῳ θεφανερισμένοις, δμὰ τὸ εἰς αἴνεσιν ἀτέρων φέρειν ζημίαν τὴν ὦ δικεράσιν αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε φεύξεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ αὖ ὅπισθάς τὰς χεῖρας παρελθεῖν, ὑδ᾽ αὖ αὐτοὶ ὦ δαβαίνωμεν τὸ νόμου τὴν θεφαγόρευσιν, θεοῦ πειθόντες ἀρετῇ κ᾽ θεογόνως πόνοις τῷ ἡμετέρων εἰς νυῦν ἀνάβασιν μεμνηκότες, ὑδ᾽ αὖ τολμήσαιμεν ὅπ᾽ τοσοῦτον κακοὶ γνώσεσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ θεσόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ ὦ δαβαίνειν ποτ᾽ αὖ θάνατον φοβηθέντες. ὑπομένωμεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅπ᾽ φυλακῇ τε πατρίῳ, κ᾽ κινδυνεύειν θεσθεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισάμενοι κἂν θευχέσθαι, δμὰ τε τῷ θεοῦ τὸ ⁊πομένων μεθ᾽ ἡμῶν, ὅπ᾽ τιμῇ τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, κ᾽ τῆς τύχης τὸ ἐπ᾽ ἀμφότερα φιλοῦ τοῖς θεάγμασι ὦ δατυγχάνειν. ἐκ δὲ τῷ σοὶ πείθεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τῷ αἰσχίστου θεσκεισομένην, ὡς δι᾽ αὐτὸ ὦ δάβασιν τῷ νόμου θεσπεσιωμένοις, κ᾽ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τῷ θεῷ, ὃς κ᾽ παρὰ σοὶ δίκας ἢ γνώσεσθαι αὖ βελτίων γαῖα. κ᾽ ὁ πετρώνιος ἐκ τῆς λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῆς τὸ φρενῶν, κ᾽ μὴ αὖ ἀμάχει δύναμιν αὐτᾷ ὦ δαγνώσεσθαι δίκαιον εἶναι τῇ γαίῳ τὴν ἀνάθεσιν τῷ ἀνδριάντος, πολὺν ἢ ἔσεσθαι φόνον, τοίς τε φίλοις ἀναλαβὼν, κ᾽ θεσπεσίαν ἢ ὦδὲ αὐτὸν ἰών, ὅπ᾽ πτολεμαΐδος ἠπείγετο χεῖζον κατανοήσας τῆς ἰουδαίων τὰ θεάγματα ὡς ἔχοι. κ᾽ ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τῷ θεὸς ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κείνοτες τὸν ἐκ τῷ ὦ δαγνοσίᾳν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπηντίαζον πετρώνιον εἰς τὴν πτολεμαΐδα ἰόμενον, κ᾽ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου ὦ δασκουλὴν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν; οἱ δ᾽ ἐδαμῶς πολέσαιμεν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα ἢ θέτερον ἢ ὦ δαβοῦσαι τοὺς νόμους. ὅπ᾽ τε τὰ θεόσοπα κείμενοι, κ᾽ τὰς σφαγὰς θεοδεικνύντες, ἕτοιμοι κτεννύεσθαι ἔλεγον εἶ). ⁊ ταῦτα ἐθεάσατο ὅπ᾽ ἡμέρας τεσσαράκοντα, κ᾽ τὸ γεωργεῖν ἀθέλητοι λοιπὸν ἦσαν, κ᾽ ταῦτα τ ὥρας ὥσης θεὸς σπόρῳ, πολλή τε λῦ θεφαίρεσις αὐτοῖς, ⁊ τ ἀνήσχεν ὑπὸ θυμίας θεόθεσις, ἢ τ᾽ ἀνάθεσιν τῷ ἀνδριάντος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις ὄντων θεαγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τῷ βασιλέως ἀδελφὸς, ⁊ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ᾽ οἰκίας, κ᾽ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον ὦ δυκαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν θεθυμίαν ὁρᾷ τ πλῆθος, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῆς παραχωρεῖν, ἀλλὰ γράφειν θεὸς γαῖαν τὸν αἴνεσιν αὐτῷ θεὸς τὴν ὑποδοχὴν

τῶ

τῶ αὐθριάτους, πῶς τε ὄπος ἀντὶς τ γεωργεῖν αἰσχυνθίζον), πολεμεῖν μ ὑ ϐελόμενοι ὀλγ τὸ μηδ' αὖ δύνασθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονὴν, πρὶν ὠφθῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀπόρως ἂν γῆς γλυκυμένης, λησεία ἀναφύσητο, ἀδυναμία καταϐολῆς τ φόρων. ἴσως γὰ ἂν ὀπλασθέντα τ γαῖον, μηδὲν ὠμὸν ὀλγωρῆσαι, μηδὲ ἐπ' ἀναστάσ φρονῆσαι τῶ ἔθνους. ἐμμένοντος ἢ τῆ τότε ϐελῆ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἄπιθι τῶ πράγματος. Ϲ οἱ μ ἀμφὶ τ ἀριστόϐουλον, ὅπι τούτους πεῖσαι παρεκάλουν. πετρώνιος ἢ τὸ μὲν τῆ δεᾶς τ ἀεὶ στόϐουλον παρρησίας ὀλιγωρούμενον, ὀλγ τὸ ὑπὲρ μεγάλων πολιτῶν τὴν δίκην, Ϲ πάση μηχανῆ σπεύδειν συμϐάντων εἰς τὰς ἱκετείας, τοῦτο ἢ τῆ ἰουδαίων θεσμὸς τὴν ἀπωθόμενον τάξιν τῆς γνώμης, Ϲ δ' ἐπὶ ἡγούμενος, τοσοῦσδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῆ γαΐου ὀλλυμένους, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ θεὸς θεὸν σϐέσαι μὲν ἔχειν, Ϲ μετὰ πομπεῖς τὸν μὴ παῦσαι ϐίον ἐλπίδος διαπᾶσαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, δεῖσας τῆ γαΐῳ τὸ αἰτιώτατον αὐτὸ, ὀργῆ φέρεσθαι μὴ ἐν τῶ ὀξέως διδιαλλαττομένου αὐτὸ ταῖς ἀποστολαῖς, τάχα κ πείσειν, καὶ τῆ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἀπιμένοντας, ἄφαδς πολέμου τὸ θεὸς αὐτοῖς. εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτὸ ζέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἔκεινον πιθανὸν ἡγεῖσθαι τῆ διομένων τὸν λόγον. συγκαλέσας ἢ εἰς τὸν πρεσϐείαν τοὺς ἰουδαίους, οἱ ἢ ἀφίκοντο πολλῆ μυριάδι, κατεστὰς ἐπ' αὐτῶν τίνα ἐν τῆ παρόντι σπατιᾶν ἡ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτὸ, τὸ ἢ αὐτοκράτορος τῆ θεσπισμάτων τὸν ὀργὴν ἀδὲν εἰς ἀναϐολὰς, ἀλλ' ἐπὶ τῶ παρεχρῆμα ὑπιφέρεσθαι τοῖς θεάμασι τοῖς παρακρεμᾶσθαι θάρσος εἰσφερομένους, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης ὑπερτυχόντα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναντίον θεάσειν. οὐ μὴν ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε Ϲ τιμὴν τὴν ἐμαυτῶ μὴ ἐχ ὑπὲρ τῶ ὑμετέρου μὴ ὑπολουμένου τοσούτων ὄντων αἰσχίστων, ὀλγωρούμενον τῆ ἀρετῆ τῶ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα ἀδιαμάχητον ἡγῆσθε. καὶ τῆ ὅτι πᾶσιν ἀξιώσει, κ δυνάμει τῶ θεοῦ, τὸν ναὸν ὡς ἂν ἀθρόϊδεῖν τολμήσαντι ὕϐρει πεισεῖν τῆς τῆ ἡγεμονεύοντων ἐξουσίας. στέλλω ἢ ὡς γαΐον, γνώμῃς τε τὰς ὑμετέρας ὀλγωρῶν, Ϲ πῆ κ σωτηρία χρόμενος ὑπὲρ τ καθ' ὑμᾶς παρὰ γνώμην πεισομένοις, οἷς ἀθύθεσθε ἀναϐοῆς. καὶ συμφέροντι μὲν ὁ θεὸς, ϐελτίων γὰ ἀνθρωπίνης μηχανῆς κ δυνάμεως ἢ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, φυτευθέντων ὑμῖν τε τίνα τήρησιν τῆ πατρίου, κ αὐτῶ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμην ϐελθέσθαι τιμῆ τῆ εἰς θεῖον ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπικρανθεὶς γαΐος εἰς ἐμὲ ξέψει τὸ αἰτιώτερον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον, κ πᾶσαν ϐαλαπωρίαν συνιέσαν τῆ σώματι κ τῆ ψυχῆ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδε ὄντας ὑπ' ἴσης ἀγαθᾶς θεᾶξαι διολλυμένους θεωρεῖν. ἅπαντα οὖν ὑπ' ἔργα τὰ αὐτῆ ἕκαστοι, κ τῆ γῆ ὑπισχνεῖτο. πέμψω δ' αὐτὸς ὑπὲ ῥώμης, κ τὰ πάντα ὑμῖν δ' ἐμαυτῶ, κ τῆ φίλων, ἵα ὑποξαπίσωμαι ὀλγωρίαν. ταῦτα εἰπὼν κ διαλύσας τῆ ἰουδαίων τ σύλλογον, παρεμυθεῖτο τῆ εἰς τὸν γεωργίαν ἥξιον τοὺς ἐνταῦθα, κ καθομιλῶν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρηστᾶς. καὶ ὁ μὲν δυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύσατο. ὁ θεὸς ἢ, παῤῥησίαν ὑπὸ εἰκυῖαν τῆ αὐτῆ πεζονίφ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu onixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus itam omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium; & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὴν ὅτι τοῖς ἄλλοις σύλληψιν. ἅμα τε ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, διὰ τὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν αἴθριον οὖσαν ἤδη ὄμβρειν ἀποσημαίνειν ἐκ τῆς θέας τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχόμενον, ἐπ' ἀγνώσει ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος τὴν αἴσθησιν, εἰ καὶ συμφορά ποτε θεάσαιτο τὸν εὐεργέτην. ὡς τε δὴ τότε πολλῆς, καὶ ὑπὲρ τὸ εἰωθὸς, καὶ ὑπὲρ τὸ ἐπιοδύξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον γὰρ αὐτῷ δέομενον. ὁ πετρώνιος δὲ κατεπλήττετο μείζονας, ὁρῶν σαφῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων θεραπευόμενον, καὶ πολλὰ ἀποσημαίνοντα τὴν ὀπαφαίειαν, ὡς μηδ' αὖ τοῖς ἔργῳ θεσπεσθεῖσι τἀναντία φέρειν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ θεὸς τὸν γαΐον σὺν τοῖς λοιποῖς ὅσα ἔγεφυρεν, ἐπαγαγὼν δὴ τὸ πάθος, καὶ σὺν τοῖς ὑβριστὰς μὴ ἐκκόπτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀποκτεῖναι, αἷς ἐκτείνοι, ἢ δίκας γε πολέμου ἀφαιρήσειν τὸν νομίμου τὸν θρησκείας, θεοσόδου τε τῆς εἰς αὐτὴν ἀποστρεφείσης, καὶ τῷ τεσπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπιθείσης τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τὸ θεσπεσιώτατον αὐτῆς τὸν δυνάμιν, ὡς ἀκραιφνῆ ἀποφαίνειν, καὶ μηδὲν ἐνδιάσειον ὅτι δυνάμιν τὸν αὐτὸς ὑπιδύεσθαι κατελιπούσαν. ὁ θεσπέσιος μὲν ἐν τούτοις ἐν. ἀγείππας ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὅτι ῥώμης ἀναπιμπλάμενος, θεσπέσιον φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαΐον μείζονος. καὶ ποτε θεσθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ θεσπεσιότατα ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μηδένα ἄν ποτε ἄλλον τῷ λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαΐον ποτε ἰσωθεῖναι θελήσαντα ἐξ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. ὁ δὲ οὖν αὐτὸν τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπῆρεν, καὶ τὸ τε πάντα κρίσεως ἐνέφηνεν παρεχεῖν. καὶ ὁ γαΐος ἐκθαυμάσας τὴν τε δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοντα καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῷ χρημάτων δύσκεια χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεσαυρομένῃ, ἀνειμένος ὑπὸ οἴνου, καὶ τὴν δόξαν εἰς τὸ ἰλαρώτερον ἐκτεταμένος φασὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πίνειν ἀγείππα. καὶ θέσπεσον μὲν σοι τιμὴν συνιδεῖν ἢ ἐχεῖ τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν δύνοιαν μὴ ἀνδρῶν ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου θεμὶς δ' αὐτὴν, ὃν ἐλείπεις τε ἀδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν αἰτεῖν χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰσχρὸν γὰρ παθεῖν με ὑπὸ σῆς ἀνοσίης, ἀναλαβεῖν βούλομαί σε ἐλλελειμμένα θέσπεσον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὅσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν αὖ ἐμὲ θεσθεῖη τῷ δ' ἀδαίμονος, δυσπαίστως γάρ σοι θεσθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὰρ τὰ πολλὰ αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων θεσσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως ἀμείβεται τὸν γαΐον, ὅτι ἔτι θέσπεσον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρδόνων δὲ τὰς τιβερίῳ ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ἔτι νῦν θεσίσειν τι τὴν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου καρδῶν οἰκείων ἔν ποι λήψεσι. μεγάλα δ' εἴη τὰ θεσθὲ δωρημόρια, καὶ καὶ δὲ εἰ τῆς σῆς ἐλαττόνα δυνάμεως, ἀ γέ μου τῷ

ἀθεσπιασάμενος, ἐν ἐφαπάσῃ τὴν δόξαν, πέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρδόνων δὲ τὰς τιβερίῳ ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ἔτι νῦν θεσίσειν τι τὴν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου καρδῶν οἰκείων ἔν ποι λήψεσι. μεγάλα δ' εἴη τὰ θεσθὲ δωρημόρια, καὶ καὶ δὲ εἰ τῆς σῆς ἐλαττόνα δυνάμεως, ἀ γέ μου τῷ

ἐλλη-

ἐλληφότος δ' ἡδονάς τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, ἐπὶ ὁ Γάϊος ἀπλαγὴς τὴν δ' ἀγάνοιαν αὐτοῦ, πλέονος ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ὅπ χαρίζοιτό τ' αὖ αὐτῷ ἀδιαλείπτως. ὁ δ', ἐπεὶ περ ὦ δέσποτα τῆς σῆς δωρεᾶς ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί σ' μὲν εἰς ὄλβον φέρονταν ἐδὲν δεῖ τὸ μεγάλως με ἐνδιαφέρειν, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅτι δ' αὖ σοι δόξαν προσοίσῃ τὰ δίκαια, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις ἀδιαλείπτως, καί μοι πρὸς δυκλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πεπιθανομένοις, ὡς μετ' ἐνὸς ὧν χρησίμου ὑπὸ σ' τῆς ἐξουσίας αὐτυχεῖν πάντοτε γένοιτ'. ἀξιῶ γάρ σοι τὸ ἀνδριάντος τ' ἀνάθεσιν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ πατρὸς κελεύσεις πρέπιον εἰς τὸ ἱερὸν ἱερὸν, μηκέτι προάσειν δράσοντα. ὁ μὲν, καίπερ δεινὸν ὑποπτεύοντα τοῦτο ἡγούμενος, εἰ γε μὴ πάντα ἔκπεμπεν Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δέον τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖτο. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τ' ἀγρίππου ἐφηδόμενος, καὶ ἄλλως ἀφρασίᾳ ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψῆφος ἠμέλησεν ἂν ὧν προθύμως ἐβιάζετο αὐτοῦ τ' ἀγρίππου, μὴ τὸ ἄξιος μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δ' τῇ ἀγρίππου τ' ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἢ τοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλη δυνάμει, τῇ κοινῇ τ' δυνάμεως ὑπομελόντο, προσβάλων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει πρὸς τὸν πέτρωνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀθρόσεως τῷ σφετέρῳ ἐπαινῶν, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτοῦ ἀπιστολικός. νεῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἱσαντὸς, ἐστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κατασπεύδειν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄγαγε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἀπιθι. ἤδη γὰρ ὑπολείπομαί σ' ἀναστάσεως τ' ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μεγέθει τῇ ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειν αὐτοῦ πείθειν. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πέτρωνιον, πρέπειν ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ἀποστάσει αὐτοὺς κ' δόξας ἐπείγεσθ. μηδὲν καὶ ἕτερον ἀποσημαίνειν τῇ δράνοιαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον ἄπτειν ῥωμαίοις ἀπειλεῖν. καὶ θελαλήσας ὡς ὅτι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, αὐτὸν ὅπασιν ἄσσων μὲν τῷ αἰχμῇ, κρείσσων δ' τῷ βελτίσου, καὶ ἐφ' οἷς τοι κεῖνον ὀργῇ χρῆσθ παρ' ὃν τιν' οὐ ἐπεσχόμενος, παῖδ' δυσιν αὐτῷ ὑδὲ ἓν τιν' οὐδ' προσθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ τιθεὶς τῇ ἐκείνης τ' κεῖνον τῷ δὲ δ' ἅμονος, γράφει πρὸς τ' πέτρωνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, σὺ μείζονι λόγῳ τῆς ἐμῆς πεποίησαι στολῶν δράκοντος τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τῆς ἐμῆς ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτῷ κεῖνον ἡγούμενον, λογίσασθαι πρὸ τῷ ποιητοῦ σοι ὑποστάντα ὀργὴ τὴν ἐμὴν, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῦντό σε, οἵ τε νεῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον ἡγοῦντ' αὖ, μηδαμῶς ἀνυσέειν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολαί. ταύτην μὲν γράφει πέτρωνίῳ τ' δπιστολὴν, ὁ μὲν φθάσ γε ζῶντος πέτρωνίου δεξάμενος αὐτὴν, βραδυνθέντος τ' πλοῦ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε πέτρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τ' Γάϊε τελευτήν. θεὸς γὰρ ἐκ ἀμπωτίσασιν ἔμελλεν πέτρωνίῳ, κινδύνων ἐς ἀνελήφειν ὅπ τὴν τ' ἰουδαίων χάριτα, καὶ τιμὴν τὴν αὐτοῦ. ἀλλὰ τ' Γάϊον ὑποσπασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ προέσθαι ἐτολμήσαμε, τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν συνεργεῖ τῷ πέτρωνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltrò ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suaéque gentis tranquillitatem, quam incrementum dominationis, aut reditum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attinet, si quidem dedicata sit & posita, finendam esse. sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc ludeis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem: honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortē ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem mirè hoc modo euaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς πρεσβύτεροι ἀξιώματι ἦσαν τὸ εἰς ἐκείνους ἀπεσήμηνε τῇ ὀργῇ χρησθείς. ἡ γοῦν τελευτὴ αὐτῷ ἐ μετὰ πολὺν χρόνον, ἀ γράψας τῷ πετρωνίῳ τὸ δεῖν τὸ θανεῖν αἰσχυνόμενον ἐπέστειλεν. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν τελευτᾷ, καὶ ὅπως ἐπιβουλῆς τὸ τέρμα ἀφηγήσομαι, προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ μὲν γὰρ πρότερα μὲν παρὰ ἀξιωσαμένου τὸν μετὰ τὸν τελευτῆσαι ἐπιστολὴ, μετὰ πολὺ δὲ καὶ λυσάσας αὐτὸν τελευτᾶν αὐτοχειρίᾳ. καὶ ἥδετο τῇ συντυχίᾳ τοῦ θεοῦ, ὃς τὸ μέσον κατέλαβεν, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὃς οὐκ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τὸ εἰς τὸ ναὸν, καὶ βοηθείας τὸ ἰουδαίοις σωτηρίας παρεχόμενον. ὁ πετρώνιος μὲν ἔτους μὴ αὐτοπαθεῖς, διαφύγοι ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anileo fratribus.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' αἰσπάδην καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædeſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiū aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidē flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quę deinde à multis hominūm y riadib. illò deducebatur, metuentiū latrocinia Parthorū quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorū, ſi detrectarent

Γίνεται δὲ κατὰ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδύνατος εἴς τινος ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποίους οὐχ ἱστορημένους ἀφέτερον. ἀφ' ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησόμενος, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ δ' βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, ἐ σιτῷ ἄλλοις ἀγαθοῖς, ἐ ἀνθρώπων ἀπλέως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις ἀπόβολος, ἀφ' οὗ τε τὸ διφθέρου πᾶσαν ἐντὸς αὐτῆς ἀπολαμβάνοντος, καὶ περιβολὴν τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρον, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῆς χωρίου πεπιστευκότες, τότε δίδραχμον τοῦ θεοῦ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκφέρετο δ' ἐκεῖθεν ταμιείῳ ταῖς δὲ ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἱεροσολύμων ἀπεπέμπετο ἡ χρεῶν, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τῶν κομιδῇ τὰ χρήματων παρελάμβανον, δεδοίκοτες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποστελούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσινεῖς καὶ ἀνίλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ ἔθνος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. ἐ αὐτοῖς, πατρὸς μὲν ὄντες ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἐσῶν μαθήσει ποιήσεως ἐ ὄντος ἀπείροις τοῖς ἐπιχωρίοις, ὧς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτους ὁ τῆς ἔργου ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βραδύτητα ἐπικαλέσας τ' ἀφίξεως, ἐμόλυνε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ διδασκάλου λοιδορούμενοι, καθοπλισάμενοι τῷ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τῇ οἰκείᾳ φυλακτήριον, ἔσχοντο εἴς τι χωρίον ἐξερρύκειν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὸς δ' ἀγαθὰς ὡδαχεῖν πεφυκὸς, καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἐπιτήδειοι. συμπέσοντι τε ὡς αὐτοὺς τῷ νεῶν οἱ ἐπιφανέστατοι, καὶ τούτοις τῶν ὅπλων φερεγγυῶτες, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῷ κακῶν ἡγεμόνες ἐκ σκωλύοντο εἶ). προελθόντες γὰρ δὴ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασπάσαντες ἐρημόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ἔλπεσθαι γένοιτ' ἂν, προσιόντες φιλίαν τε προσδομένους, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφᾶς τῷ ποιμνίων ἀπειλοῦσιν. οἱ δ', ἐ γὰρ ἐν ἕτερα πρὸς ταῦτα ποιεῖν, ἠρέοντο, καὶ τῷ προβάτων ἐς ἔλλον

ὑπό-

ὁπόσα κελεύσθειεν. ὡς τε δὴ ἧ πλείων αὐτοῖς συνελέ- A
γετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν τῷ ὀξέως
ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρητο
πᾶς ὅστις γείτων, ἧ ἦσαν φοβεροὶ ἧ τοῖς πέριξ
ὁμόροις. ὥστε ἤδη καὶ ἐς τοὺς Πάρθους λόγος περὶ αὐτῶν κα-
τὰ τὰ πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα ἧ βουληθεὶς ὑπιφυομένους κω-
λύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναδῦναι, συλ-
λέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, ἐπὶ παρθυαίους ἐπὶ B
τὴν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι θέλων
ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς ἡμέτερος κατα-
σκοπεύων τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ἧ τὸ ἕλος, ἡσύχα-
ζεν. ἧ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν, ἣν ἧ σάββατον ἀργίας παντὸς
χρήματος ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἐπὶ τολμήσειν ἀντι-
στήσειν αὐτῷ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ ἀμφὶ λαβὼν
ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προὔτεινε χρήζων ἀφνί-
διον ποιεῖσθαι τὴν ὑπόπτωσιν. ἀσιναῖος ἧ ἐτύγχανε σὺν C
τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, ἧ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐ-
τοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέ-
πεσεν ἐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γλύκιστο, ἀνδρῶν αὐτοῖς
ὑπεξεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως ἀμυδάνο-
μαι χαλινῶν. δέδοχα μὴ ἐλπλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέ-
μιοι προσιόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγ-
γελίαν ἡμῖν σαφῆ τῷ ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἴη ἧ
ὅπη ψεύδεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. ἧ ὁμοῦ, τάδε εἶπε, ἧ ᾤχοντό τινες προσκοποῦντες τὸ γινόμενον. D
ἧ ἧ τάχος παρελθόντες, ἔστε αὐτὸς ψεύδης σα-
φεῖαν εἰκασὴς ἐξ τῷ θεασομένων τοῖς πολεμίοις,
ἔτε ἐκείνοις πλείονος ὑπερέφειν ἔμελλεν ὑμῖν ὑ-
βρεῖν. προειλήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων
διαφέροντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν
ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, δεῖ τὸ καθεί-
ρχθαι ἐνδαπορεῖσθαι τῷ παρόντων εἰς τὸ ἀρχεῖν. ἀσι-
ναῖος ἧ ἐκ ἄρα γνώμη τῷ κατασκόπου κεῖνον ἔμελ- E
λεν ὑπὸ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησά-
μενος τὸ ἐπ' ἀσφάκτοις τελευτῶντας διφθείνειν τοὺς
πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δεξαμένους ἐκ τῆς ἀνάγκης,
εἰς ὃν ἐνεπεπλώκει, ἐνδανομεῖν τιμωρίαν ἀπολαμ-
βάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβά-
νει τὰ ὅπλα, ἧ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, ἐ ὑπὸ
τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. ἔ πολλοὺς
κτείναντες αὐτῷ δέ τὸ καθαφρονοῦντας ὡς ὑπὸ τὰ ἕ-
τοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἐτρέποντο τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῷ F
πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς
μάχης, ἐκπλαγεὶς τοῖς τολμήμασι τοῦ τῷ ἀδελφοῦ,
ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν δέ τε ὄψεως ἧ λόγων. ἔ
πέμπει τὸν πιστότατον τῷ σωματοφυλάκων λέγοντα,
ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν
ὑπερχρήσεως αὐτὸ τῇ ἀρχῇ χθομένης, ἐν ἐλάσσονι
τιμῇ καθ' αὐτὸν ὀργὴν τ' ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησά-
μενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε ἧ πίστιν δώσοντα ὑ- G
μῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε ἧ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων
ὑπὸ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτόν, δόλου τε ἧ ἀπά-
της χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμήν,
ἥτις ὑμῖν, πρὸς τῇ νῦν ὕσῃ ἀρετῇ μελλήσῃ δυνάμει
τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος ἧ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάλλεται ὁδὸς ἐκεῖ, τ' ἀδελφὸν ἧ ἀπλαῖον ἐκπέμπει
μετὰ δώρων ὁπόσα πρέσβυ ἐλῶ. ἧ ὁ μὲν, ᾤχετο, ἧ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος
ἧ ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀπλαῖον καθαμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τῆς ἔ τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος.

imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquã hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos, iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam protecti vitium, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem excitit audaciam, ad conſerẽdas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtímque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, paratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cúrnã domi reliquiſſet Aſinęum,

cognitóque meta illum se continere intra palustria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes : ídque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec dissidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quòdque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat : negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo : Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus : breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ παρῆλθέναι αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν. ὁ δ', τούς τε παρῴους θεοὺς ἐπόμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσπεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις πάρασημα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἐγὼ δὲ ἀψάσαντός τινος δεξιᾶς ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἡμῶν, καὶ πίστιν δοῦναι ἐνδιάσαιμι εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις ἡμῖν γένοιτο, πάρα τὴν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξε δ' ταῦτα ὁ βασιλεύς, χρήσιμα ἡγούμενα τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνῃ σατραπειῶν, ἐν ὑποψίᾳ τε ὄντων καὶ δυνάμεως τῆς ὑποσημαινούσης μέλλειν ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ κατὰ χεῖρας τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅπλ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσιναῖον ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, ἅτε γε συσήσαντες ἐπ' ἀπειράσει τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὴν κακώσαι μείζονας ἁμαρτεῖν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα δυνοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δ' Ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τῇ τε ἄλλῃ προθυμίᾳ διηρθρωμένος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκοις τὸ γενησόμενον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται παραγενομένους. ἐθαυμαζέν τε τὸν Ἀσιναῖον τῇ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρείᾳ, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχεῖ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦντα καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείροιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα παρέχοιτο τῷ ψυχῷ τὰ σώματος. πάντα τε τὸν δεικνύς τὸν Ἀσιναῖον ἀβδαγάσῃ τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῳ, τότε ὄνομα δηλαφεῖ, καὶ τῷ πᾶσαν ἀρετῷ ἢ χρῷντο εἰς πόλεμον. τῷ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ δοθέν κτεῖναι αὐτὸν ποινὴν ὑπολαβεῖν ὑφ' ὧν ὑβρισεν εἰς τὸν παρθυαίων ἀρχὸν, ἀλλ' ὃ μὲ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδόναι ἐπ' αἰδοῖ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ πεπαρρησκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς δοκοῦντα ποιήσας. εἰ δ' αὖ ἡμῖν τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορρᾳδίας χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐκδίκῃ τῷ ἀρχῷ περιυβρισμένῳ, ἐπαναχωρεῖτω γοῦν ὁπηδέμφος προτέρου κρατεῖ τῷ σοὶ σε, καὶ μετ' ἀγνοίας τ' ἐμῆς, ἕως ἂν δ μεταπαλέσας τὸν Ἀσιναῖον, ὥσπερ σε φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε στρατηγῶν τῷ ὀργῷ ἐρεθίσειας, ὅπως χειρεῖν σοῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλήθειάν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῷ σῶν προστάσεων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπιλήπτου σοι παρακόμενος τῇ ἐμαυτοῦ πίστιν, ἣν ὅπῃ κύφοις, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀναπειθόμενος. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπηνίκα ἐκπέμπει τὸν Ἀσιναῖον. ὁ δ' εἰς τὴν οἰκείαν παραγενόμενος, φεύγει καταπλάζει, καὶ ὁπόσα πρότερον ὠχύρου, μέσας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγηγόρει, καὶ ὁπόσα ἐν ἄλλος τῷ πρότερον ἐν ταιαύτης ἀφορμῆς ἄφαδαν παραγμάτων ἐν Τελμῇ γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταστεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν δὲ ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἴσον ἀρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίοις προῦσα τιμή. ἐπεὶ δ' ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὅπη τῆς μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα. πρὸς κοπὴν τε αὐτῷ ἡ δυναμονία ὅπη ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἀκμάζοντων ἐς αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπερκαλαμβάνει κακῶν ὧν ἔοικασι αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ τρυφὴ νικᾷ ὅπη μάλα δυνάμεως, ἐκδέπουσα εἰς ὕβριν ὅπη ῥᾳδίως τῶν παρόντων ὑπὸ ὅπλων θυμῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν παρθων τινὶ, στρατηγὸς ἐξαφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπετο γαμετὴ, ἄλλα τε ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόφασιν πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τῆς ὥρας τοῖς. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τὴν ὑπερβολὴν σκοπῶν, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀτίλαος ὁ τοῦ ἀσπαμίτρου ἀδελφὸς ἐρασθείς τε γέγονε καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν σκοπεῖσθαι τὴν συμβιοῦσαν γυναῖκος μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ ῥᾳδιαλαβῶν. τὸ τὴν δυσαντίλεκτον κρίνειν τὴν ὀλιθυμίαν. ἅμα τε ἐν πολέμοις ἐπ' αὐτοῖς ἀὴρ συνεχεστόνητο, καὶ μάχης ἐπικύρου γενομένης πεσόντος αὐτοῦ τῶν ἐπιφανῶν ἀλῶσα ἐγαμήθη ἐρασθεῖσα. ὁ μὲν δίκαια μεγάλων δυσχερῶν ἀτίλαῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσπαμίτρῃ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ συὶ τινι μεγάλῳ κακῷ, δίκα τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὰν δὲ ἐς τὸ θνητικὸν, αἰσχρολώβος ἦτο, ἀφιδρύματα τῆς θεᾶς ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ παρῶα λύ, ὅπιχώριον ἦν τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὅσιν ὅπη τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰέναι ὅπη ξένης συνεπάγεσθαι, θεὸς ἐλθοῦσα καὶ ταύτῃ τὸ πατρῷον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λελῃθότως αὐτῆς θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ δ' ἀποδειχθεῖσα, ἤδη ῥόπῳ τῇ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μηδ' οἷον νομίμων ὅπη τὸ πρότερον ἀνδρὸς, ἐνθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῆς ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς πρόσοικα ἐρασθεῖσα, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῆς προσφορα, γυναῖκα ἀγνμόνα ἀλλόφυλον, καὶ ῥᾳδιαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὰ ἀπρεπέστατα. ὁρᾶν δὲ μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολίσειε τὴν ἀρχαίαν τοῦ δυσκρίτου, καὶ τὴν εἰς νεῦν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δὲ ἀδὲν ἐπέρρωσεν, ἀλλὰ καί τινα αὐτῇ τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείστοι χρήσαιτο, ἀπέκλησε, καὶ ὃς κτεινόμενος δυοῖν τε τῆς νόμων, καὶ τοῦ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε ἀτίλαῳ, καὶ ἀσπαμίτρῃ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γῆθεν τελευτὴν, οἷς μὲν, ὡς ἠγνμόσι ῥᾳδιομῶν γεγονόσι, οἷς δὲ, ὅτι μὴ βοηθῶσι αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι δίκα τοῦ σκολιεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐβαρυύοντο μὲν, ἐνεῖχοντο δὲ, μνημονεύοντες ἀν' ἑξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων, τῇ δυσαμονίᾳ συνελθόντες. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀπεῶντας θεῶν τῆς παρθυαίοις τιμωμένων, ἃ ἐπ' αὐχενὸν ἠνύμοι τὸ ἀτίλαῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσπαμίτρην ἐλθόντες καὶ πλείονες ἤδη κατεβόων τὸν ἀτίλαῳ φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νεῦν ἴσον, ὅπισφοῦν ποιεῖσθαι τὸν γεγονότος, πρίν τὰ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμῖν εἰς ὀλεθρον ἀνακαμφθῆναι. τόν τε γάμον τὸν ἀνθρώπου λέγοντες ἐμοὶ αὐτῷ, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὰ θρησκείαν ἰὼ ὅπιτηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει τῆς θεοῦ τῇ αὐτοῖς σεβασμίᾳ προσόσεσθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὰ ἁμαρτάδα τὸ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν εἶναι κακῶν, καὶ ἐσωμόλει, ἐμὲ μὲν, ἀλλὰ ἐνεῖκετο γε δυοῖν τῶν συγγνωμοις νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ὀλιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεστρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ κατάβοαι, τηνικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῷ

A vt Mesoporamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptísque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum hanc siue aspectu siue fama cognitam admirauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clàm
C inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed
D adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant
E præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tādem super ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, securaquòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum se ipse vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γενόσιν ὀπτημένῳ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κακῶν τ' ἄνθρωπον ἀποπεμψαμένον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεφώτιζε δ' ἐκεῖνον ἐν τ' λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δ' ἀφοσιουμένη μ' τὸ θεοῦ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτοῦ, δεδοικυῖα δ' τὸν ἀνίλαον μηκέτι πάθοι ἕρωτι τῷ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναῖον δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μισθὸς ἀπ' τὸν ἄνδρα, ἀδικίας τε λύ ὅτι κεῖτο τῷ πρὸς αὐτὸν προσχθιζομένων τῷ ἐφεξῆς ὑμοιμένῳ. ἀνίλαῖος δ' καταμόνας ἤδη τὸν ἡμιονίαν ὡδαλάβων, ἔξαγει στρατιὰν ὅπ' ἐς μυθεισάτου κώμας, αἱ δὲ ἐς πρώτου ἐν τῇ παρθυλωῇ, ἔ βασιλέως ἀρταβάνου τὸν θυγατέρα γαμηκότος, ὅθ' λείας τε ἦν αὐτάς. καὶ πολλὰ μ' χρήματα, ἔ αἰδεσπόδα ἀνέισκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅπ' προσλήψει τὸ δύσδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μυθεισάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τῷ κώμῃ τὸν ἄλωσιν, ἐν δ' ἐπὶ φέρων ὁπότε μὴ προφάξαιτος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ἱππέων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῷ πλείων τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τῇ κώμῃ τῷ αὐτῷ καταχὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπνώσῃ μαχησόμενος ἀλλὰ τὸ ἑῷ σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. ἀνίλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' αὐδενὸς σύεσθ ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μυθεισάτης ἤμελλε διαύνεσθαι δειπνοποιησάμενος, καθ' ἑαυτὸν ἦλασεν νυκτὸς ἀμαθέσι τῷ ποιουμένων χρῆζον τοῖς παρθυαίοις ὑπνῶσιν, καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ὑπνώσων, τοὺς μὲν, ἔτι κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν ῥέπει. μυθεισάτην δ' ζωγρίᾳ λαβὼν, ἤγαγεν ὡς αὐτὸν ὅπ' ὄνον γυμνὸν ἀναθέμενος, ἥπερ ἀπιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλλιν μ' τοιούτου ὀείσματος, καὶ κελεύοντων τῷ φίλων αἱρεῖν τὸν μυθεισάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀνδρῶν αὐτὸς ἐναντία. μὴ δὲ καλῶς ἔχειν αἱρεῖν ἀδεᾶ γένους τε ὄντα τῶ πρώτου ὡδὲ παρθυαίοις, καὶ ὑπηγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νεῦ μὲν γὰρ αἰσχρὰ εἶ) τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ἑπτὰ ὑβρεισαι μυθεισάτης, ἀλλ' οὐκ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀνεργεβούμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παρασχοῦσι. πάχος δέ τι αἰτήσειν ἐκ ἀζημίωσιν βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλου σφαγὴν ἰουδαίων τῷ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, δι' τὸ τὴν συγγένειαν, καὶ δι' τὸ μὴ ἀπάτορφον εἶ) ἂν αὐτοῖς πάρματός τινος γενομένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθὺν χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φεύσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μυθεισάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προερώμενος, ἀγαπὴν δ' σωτηρίαν μ' αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γενομένης. καὶ νεῦ ἐπανάδραμε τ' ἀρετὴν ἤθεως ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μὲν ὠδαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅπ' γάμῳ κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τῷ ὀνειδῶν τὸν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δ' γυναικὸς τ' μεγαλοφρονύνην δεδιὼς μὴ ὠδαλύσοιτο αὐτοῦ τ' γάμων, ἄκων μ' καὶ βουλόμενος, συνάγει λοιπὸν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλείστον, καὶ ἐλαύνει, ὡς ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὸν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἀμυνοῖτο αὐτοπολε- A
μίντων. ἀνίλαος ὁ ὡς μαθὼν προσκαίοντα δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτιν, ἀδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὅμοια
πράξειν τοῖς πολεμίοις, καὶ τῷ τε τόλμησιν καὶ εἰωθόσι
θαρρεῖν οὐδὲν δυστυχήσειν, ἐξῆγε τῷ δύναμιν. πολλοί
τε πρὸς τῷ οἰκείῳ φρατρᾷ προσεληλύθεσαν αὐτῷ κατ'
ἀρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ζαπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν
προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δὲ αὐτοῖς B
εἰς ςαδίους ἑπτήκοντα, καὶ δίκα τῆς αὐλῶνος τῆς πορείας γε-
νομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε προῖλθε τὸ τὸ δίψος, καὶ
μιθριδάτης ὑπεφανείς, προσέβαλλε τεταλαιπωρη-
μένοις ἀπορία τοῦ πιεῖν, διὰ αὐτὸ καὶ τὸ ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ζοπή τε οὖν γίνεται τῷ προτέρᾳ τῷ ἀνι-
λάου ἀρχῇ, δίκα τὸ ἀπηυρυδικότας ἀκραφνέσι προσ-
φέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον αὐ-
τῶν. ἀνίλαος δ', καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἦν σωφρονικὸς ὅτι τῆς C
ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰν μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνίλαῳ δ' προσῆει
πλῆθος ἄπρεπον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τε σωτηρίαν
ποιουμένων, ῥᾳδίως χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε αὐ-
τάνισόμα τοῦτων προῳδὸν γινέσθαι πλήθους τοῦ ἀπο-
λωλότων. ἐμοὶ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι δίκα τὸ
ἀμελέτητον. ἐμοὶ μὲν ἀλλὰ καὶ ταύτης διαφορὰ τοῦ κώ-
μαις τῶν βαβυλωνίων, ἀνάς ατά τε ἐν πάντα ταῦτα ὑπὸ D
τῆς ἀνιλάου ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῇ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεωρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνίλαον ἐξαιρήμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν
λόγον, ἐπὶ δὲ βουλομένοις ἐκδοτον ποιήσειν δυνατὸν
ἐν, τὸ εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ δὲ καὶ τοὶ χρῄζειν ἔλεγον
τοῦ τὰς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὴ τῆς βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαον. οἱ δὲ E
βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἡμουμένης, μαθόντες τὸ
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαος ἦν, δύπτουσιν κρύ-
φα νυκτὸς μεθύσοι, καὶ κατ' ὕπνον ζοπουμένοις κτεί-
νουσιν αὐτοῖς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δ' ἀπαλλαγέντες
τοῦ ἀνιλάου βαρύτητος, δύσομα γὰρ ἦν αὐτῷ
μίσει τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὅτι πολὺ διά-
φοροι καθεςήκεσαν ἀπία τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων,
καὶ ὁποτέροις ἐδόκουν θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων F
ἤπλοντο. καὶ τότε οὖν ἐπολωλότων τῶν περὶ ἀνίλαον,
ἐπεπίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἐν δεινῷ
πεθέμενοι τὸ ὕβρει τὸ ἐκ τῆς βαβυλωνίων, καὶ
μήτε ἀνταξαθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγούμενοι τὸ συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογοτάτην, σελεύκου κτίσαντος
αὐτὸ τοῦ νικάτορος. οἰκοῦσι δ' αὐτὸ, πολλοὶ τῆς μα-
κεδόνων, πλεῖσοι δ' ἕλληνες, ἔσι δ' καὶ σύρων ἐν ὀλί-
γον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πέντε ἔτη ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τῷ δ' ἑκτῷ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθο-
ρὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτοῖς, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τῇ πόλεως καὶ δι' αὐτὸ ἀφιξις εἰς τὴν σελεύκειαν, συνέβαινε δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' ἁπίαν τοῦ ἀ-
ρχηγόμαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν τάσει καὶ διχονοίᾳ ὄντων ὁ βίος, καὶ κρα-
τοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡμουμένων ἐξαίσιον, καὶ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλονικούντων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe duceus continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati proſſigandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquique hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium, quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu ituruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis pòpulus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci succumbentes & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syeorum consensu, suos quisque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facile impetratum est. nam cùm vtrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odiis: cósque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam, ibique sedes fixerunt, iutos se rati regiæ maiestatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quádo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est vt plerique Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A συντιθεμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδυνατοῦντες τῇ φάσει, μίαν ἐρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀναστατῶσαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῖσαι τούτων λέγοντας Ἰουδαίους ἐκ συρίας, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σύρων τοὺς αὐτῷ συνήθεις περὶ τῆς γενόσεως, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγένοντο οὖν αἱ ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῷ πρώτων παρ' ἑτέρους αἰδοῦς θεραπεύοντι

B δεῖ διαλλαγαὶ τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμοσάντες τε, μέγα τεκμήριον ἑκατέροις εἶναι παρ' ἀλλήλους φυλάξειν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔθος, ἐπισύντες αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὡς πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων διεχωρήθεν αὐτοῖς ἔφυγον. ἔνθα τε δὴ εἰς κατασφάγια διεχώρησεν πόλιν ἐλλενίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη δ' ἀποσκευὴ αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν γὰρ δὴ αὐτοῖς τοῦδε ἵδρυσιν παροικημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων ἀφεστηκότων. ἐφοβήθη γὰρ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων γένος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον δὴ σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις τούτων ἔλεγον τοῖς σελευκείοις δεῖν πολέμῳ τοῦ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ

πέρδα καὶ τοὺ νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτεσμένοι τοὺ ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

TAAI

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπεβελευθεὶς ὑπὸ κασσίου χαιρέου, ἀνηρέθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις τοῦ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀποδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, στερηθεὶς αὐτοῦ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ στεγαμμένα τοῦ καίσαρος ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ
Απόστολος ἀγρίππα τὸ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Η ὄχλησις πουπλίου σεξτίου φ συρίας ἡγεμόνος στρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ϛ
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα στρὸς ἄχει τοῦ τελευτῆς. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chæreæ cæsus est.

CAIVS verò non insolos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus tritemi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem, quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósque suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως γάϊος ὑπὸ χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΪΟΣ δὲ εἰς μίσος ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο δ' ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐσπερίου γῆς καὶ θαλάσσης ἔλλειπεν αὐτῷ, ὁπόσην ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίοις τε αὐτὴν ἐπλήσειν αὐτῷ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα φέρειν. μάλιστα δὲ ἠθαίστου τὸ δεινὸν τῆς φερομένων ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτῷ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἠμύνθη, ἀλλὰ τοῖς τε ἄλλοις ἄρχοντος ἐν φέροντος, καὶ μάλιστα τῷ σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δ' ἱππάδι, καὶ φρονήσεως ἐπιφανείας τιμώμενοι. μυρία τε διέκειτο, καὶ κατ' οὐδὲν ἱππέων μὲν καλυμένων, ἀξιώματα δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκλητικοῖς ἐπὶ τὴν πόλεως ἀγομένων, δι' ἃ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις μὲν καὶ μετάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ μὴ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δ' ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ἐκέτι ἀνθρωπίνως ἐξῆν γίνεσθαι τῷ δὲ ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τὸν διὸς φοίτιον τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲ καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀφ' αὐτοῖς ὄντι ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε φέρεσθαι προσαγορεύειν τὸν δία. καὶ τἆλλα ἔπραττε μανίας οὐδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ δημαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσόγειον ἑτέραν πόλιν ὀπιθαλάσσιον, καὶ τὸν διβέριν ποταμὸν δεινὸν ἠνούμενος ζεύγνυσθαι, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἠνούμενος αὐτῷ δεσπότην ὄντι τῆς θαλάσσης ζεύγματα καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἀπαιτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους ζιάκοντα μέτρων δ' θαλάσσης, καὶ εἶσον τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπῃ τῇ ῥαφίδι τὸ ἅρμα. θεὸς γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδοὺς. τῶν τε ἱερῶν τῶν ἑλληνικῶν οὐδὲν ἔτι ἀσύλητον κατέλειπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτόν. ἐν γὰρ ἑτέρῳ τὰ καλὰ καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν τε ὄσων τὴν ῥωμαίων πόλιν. ἐπόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τὴν τε οἰκείαν, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσα τε αὖτῷ κατεσκευάσθη ἐκ γῆς τῆς ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον πεμόμενον διὰ τῶν ἑλλήνων, καὶ ἕτερος ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδείᾳ τε ἀθλιάμ πεποιημένος, ἐπὶ-

ἐτόλμησε κελεύσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ἐμοὶ μὲν οὖν A
δοκεῖ γε τῶν ἀρχιτεκτόνων, φασὶν, πρὸς Μέμμιον
ῥηγῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τὴν κίνησιν τοῦ ἄλσους, ἀπολεῖσθαι
τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγεται δὲ τὸν Μέμ-
μιον ἔτι ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγενημένων ἢ
ὡς ἄν τινα ἠνείδαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν αἵρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀδιακόνητον τὴν ἀπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων
αὐτοῦ κινδύνου γενομένου, σώζεται φθάστος ἤδη B
Γαΐου τελευτήσαντος. εἰς τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτοῦ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ γενομένης, ἀνακομίσας ὅτι τὸ καπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι κατατίθεται τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ δὴ
γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάσμος ἐν μέσῳ δὲ καταλιμπάνειν. καὶ τάδε ἰωείχοντο θεάσονται αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τοῦ δεσπότου ἐφ' οἷς ποτ' ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἰῶ ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, δοκεῖ
τὸ χαίρειν τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίου ἐτόλμα ποιήσασθαι πολυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γαΐος ἰωείχετο
κατὰ παχέως τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λαγομένης
ἐπ' ἀκεσάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ ἀφαλαβεῖν δύ-
ναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεγένετό γε αὐτοῦ. ἀνα- D
πεπλησμένος δ' αὐτοῦ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τοὺς δουλοκρατείαν
ἐπηρμένους τοῖς δεσπόταις, ὅπως οὐλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη
συνίσαντο. τὸν μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργὴν ποιεμένων, τὸν δ' ὡρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων πεθεμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις & τοῦ ἀσφαλεῖ με-
γάλου συνέλυσεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τοῦ ἡμετέρου ἀδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγεί- E
νει μὴ ἐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτοῦ τελευτῆς
ἐφεσηκυμένης. βέλομαι δ' ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ δὴ καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ ἐκπλη-
γίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, & σωφρονισμὸν τοῖς
οἰομένοις ἀίδιον τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μεί-
ζον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ ἐφεσηκυμένης. F
ὁδοὺς μὲν ξεῖς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τού-
των ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τοῦ ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμ-
μίλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἰβηρίᾳ γένος
συνεῖχε πυκνὸς ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτοῦ προθύμως
ἂν ἔχεσθαι Γαΐου. ἐτέμνε δ' αὐτοῖς συνεχρεστέτο ἧς
χαιρέας κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἰῶ. μινυκιανὸς
δ' αἴνιος ἐκ ὀλίγῳ μοίρᾳ τοῦ ὅτι τοῦ τυραννίδα
παρεσκευασμένου ἰῶ. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ G
προὸς Γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον προὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξαγόμενα. καὶ δὲ εἶχεν τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ ἐλευ-
θερίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ᾧ μηδὲ ἔχειν προσίθε-
σθαι τοῦ ἐκλυμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, & φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ δραστηρίοις. μινυ-
κιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον δὲ αὐτοῦ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τοῦ πολιτοῦ σοῦ ὀλίγοις
ἀναρρεῖ Γαΐος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ προὸς αὐτὸν δρᾶ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γαΐον ὅτι θανάτου ἀπαλλαγμένου
ἐπαφίνας τοῦ ὀργοῦ, ὅτι τοῦ ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαρίαν δὲ αἰσχύλου φέροντα ὀνείδη τε εἰς τοῦ ἀπαι-
δείαν τοῦ τοῦ Γαΐου προσφερομένου, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ Γαΐου

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem eximit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem repleuisset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleat homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum facilior accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habēdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essetque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testē adhibebat Quintiliam

τελευτὴν ἐκ ἀπελθεῖν ὑπολαμβάνων. οἱ δὲ κ̀ πᾶσι κοινῇ πρὸς ἐλπίδα τὸ ὅλον τῆς πράξεως σκέψιν, τίνα τε ὕβριν, θεωμένοις, κ̀ ὅπλοις μόνοις ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφαιρεῖν ἀραμένοις τὸ χεῖρον. ἴσως μὲν δὴ καὶ κατορθώσαι, καλῶς δ' κατορθῶσι πλείστων ἀγαθῶν ἡγεῖν ὅτι σωτηρία τε τῆς πόλεως, κ̀ τῆς ἡγεμονίας πρῶτον, ἔπειτα μὴ ὀλέθρῳ ἀπρεπεῖ τὸ πράγματος. πάντα τὰ χαρίσασθαι ἐπείγεται ὀνόματός τε ὅπλοις μείζονος, κ̀ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀσελγεστέρου προσέταγε τῷ χαίρᾳ δῆλος τὸ χιλιαρχίαν βαστάσαι αὐτῷ κτείνειν ἰσομοίρως. ἐν τούτῳ δ' ἱπποδρομίαι ἦσαν, κ̀ παρῆλθεν δὲ ῥωμαίοις ἥδιστα θεωρία δεινῶς. σπεύδασι δὲ προθύμως εἰς τὸ ἱππόδρομον, κ̀ ἐφ' οἷς χαίρουσιν ὄντες τὸ αὐτοκρατόρων κ̀ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δ' ἀναπλέκτως τὰς δήσεις κείσεται, ἐδαμῶς ἀχαρίστως ἔσαν. ἐπῆλθον δὲ κ̀ τὸ χαῖον ἐνθύμιον τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῷ τελῶν ἐπανιέναι, κ̀ τῷ φόρων ὅπλοις φίζειν τὰ τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ἐκ ἐμέλετο, κ̀ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλα δήπεμψας, κελεύει τοὺς δώντας λαβεῖν τε, κ̀ μηδὲ εἰς ἀναβολὰς ἀπελεῖν ἀφαίροντας. κ̀ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κ̀ οἷς προστέτακτο ἐποίουν, πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ ὅπλοις τούτοις ἀποθανόντες. κ̀ ὁ δῆμος ὡς μὲν, ἐμέλετο δ' παυσάμενος τὸ βοᾶν ἐν ὀλίγῳ τὼν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὅπλοις τούτοις παράπτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίσασθαι ἐπήγαγε μείζονος ἀπρεπείας τε τῆς ὅπλουλῆς, κ̀ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγειωκότα τὸν χαῖον. καὶ πολλάκις μὲν, κ̀ δὴ τὰς ἐξιάσεις ἐμέλησεν ὅπλοις χειρεῖν, ἐ μέλει ἀλλ' ἐπεί χεῖρ λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκέτι ἐναδιαφόρως κακείνως, τὸν δ' κρίνειν ὅπλοις σωτῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ὅπλοις καταφέρει τῷ βεβουλευμένῳ ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο δ' πολεμῶ ἤδη χρόνον ἐκ ἡδονῇ φέρων χαίου τέλει σωναγωνιῶ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξῆτε χαῖος εἰσφερόμενον τοῖς τε φόροις, κ̀ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυστερήκει τοῖς κρείττοσι, δῆλα τὸ διπλασιάσασθαι τέλει δ' ἐκέκαμεν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ πλείονα τῇ ἐκφεύξει τρόπῳ τῷ αὐτὲ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ χαίου φροσάξει δῆλα τὸ φειδοῦ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τέλει ἐκφεύξει εἰς ὀργὴν φερόκαλέπτο τὸν χαῖον, μαλακίαν ὅπλοῦντα αὐτῷ τῇ σχολῇ σωνάγεσθαι τὰ χρήματα. ἔδει τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κ̀ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκόσης εἰς αὐτὸν, θήλεά τε εἴδωλα τωνόματα, καὶ ταῦτα ἀρχικῆς ἐπάλεσε. καὶ ταῦτα ἔφερεν αὐτὸς ἐκ ἀπελλαγμένος ἐν τῶν τελεταῖς μυστηρίων, ἃ αὐτὸς σωΐστο, σολὰς ἐνδυόμενος γυναικίους καὶ τινων φρυγίσεις πλοκαμίδων ὅπνοῶν, ἀλλά τε ὁπόσα ὅπλα καταψύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τέλει ὅπλοις τούτοις αἰσχρῶν ἐτόλμα χαρίσασθαι. χαρίσασθαι δὲ, καὶ ὁπότε μὲν φλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παείσατο, μείζονος ἢ ὁπότε φλαδιδοίη γελῶμενος ὑπὸ τῆς φλαμβανόντων, ὡς τε κ̀ οἱ συχιλίαρχοι, παιδιᾷ ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτὲ τοῦ καίσαρος κομίζειν, φρέλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. δῆλα ταῦτα ἢ αὐτῷ, κ̀ θάρσος παείσατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἐ μὲν γὰρ πομπήδιος συγκλητικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς δ' ἐλελυθὼς μᾶλλον ἁπάσας, ὀπικούρειος δ' ἄλλως, κ̀ δι' αὐτὸ ἀπράγμονος ὀπτιπόδυτὸς βίου. τοῦτον ἐνδέκνυσι τιμόθεος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφρικανῷ κ̀ τῷ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κυΐντιλίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τῷ ὅτι τ' σπλωῆς ὅπλφανείᾳ τὸ ὠφελῖσ θαυ- A
μάσαστον πολλοῖς τε ὄσαν, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψεύδος γὰρ ἦν, δεινὸν ἠγωμένης μάρτυρίαν
ὅτι θανάτῳ τὸ ἐρασθὲν ᾠδαχθεῖν, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ παιδίος. ☾ γαῖος παροξυμμένος, κελεύει τ' χαρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἀθέως βασανίζειν τ' κυϊν-
πλίαν, χρώμενος τῷ χαρέᾳ θεὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὁπόσα ἐρεβλώστως δέοιτο, ὡσὼ τὸ νομίζειν ὠμότερον
δ'κονήσεσθαι τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία γ' ὅτι τὴν βάσανον ἀγομένην τῷ συ-
νισόρων τινὸς ὑπεβαίνει τῷ ποδὶ, ὑποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δι' ἐλεέναν. διοίσειν
γὰρ μὴ αἰδεσιμαθίας βασανίζει ταύτην ὠμῶς ὁ χα-
ρέας, ἄκων μὲν, καταναγκασθεὶς τὰς ὑπ' αὐτ'. καὶ
μηδὲν ἐνδοῦναι, ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τὴν γαΐου, δ'κεκει-
μένην ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαῖος παθών τι
θεὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη- C
δόνων δ'κειμένης, τὸ ἐγκλήματος ἤφιει καὶ αὐτὴν καὶ
τὸν πομπήδιον. ἐκείνῃ γ' καὶ χρημάτων δόσει πο-
λλᾷ ᾠδαμυδίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλελῶβητο
εἰς τὴν δυσφορίαν τὸ ἀφορήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰώμενος τὸν χαρέαν, ὡς ἄπιον ἀνθρώπους, ☾
ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίους ἐν ἀτῇ κακῶν τὸ ὅσον
ἐφ' αὐτοῖς γεγενημένους. φησί τε θεὸς κλήμεντά
τε καὶ παπίνιον, ὧν κλήμης μὲ ὅτι τῷ στρατοπέδων,
παπίνιος γ' καὶ αὐτὸς ἴσ χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τὸ αὐτοκράτορος ἡμῖν
θεράσειν ἂν ἐλλείποιτε. τῷ γὰρ σωωμοκότων αὐ-
τὸ κατὰ τῆς ἡγεμονίας θεονοίᾳ καὶ πόνοις, τοὺς μὲ
ἀπεκτονάμεν, τοὺς γ' ἐστρεβλωκάμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι· μῆ πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ἐξάγεται τῷ στρατῶν; σιγήσαντος γ' τὸ κλήμε-
τος, καὶ τὸ μὲν ἀρχικὴν φέρειν τὰ θεοσεσομένα καὶ τῷ
βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι θεὶς αὐτὸς, λόγῳ γ' αὖτ' E
τὴν μανίαν τὸ αὐτοκράτορος θεοπαλεῖν ἀδικον ἡ-
γουμένην θεονοίᾳ τὸ ἀσφαλοῖς, χαρέας γ' ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἵν' κινδυνῶν αἰειμένοις θεὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἀρχικὴν
ἐπεξιὼν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶη γαΐος ὁ τὴν ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν θεοσιθέμενος, τοῖς γ' ταλησθὲς ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, ☾ ἴστασι ὁ παπίνιος
καὶ θεὸ ἡμῖν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ F
ἀνθρωπίνῳ τὰς ῥέβλας θεοσφερόμενοι, ☾ ὅπ-
τάγμασι τοῖς γαΐου δ'κονούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, παῶν παύσῳ τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρεσ
εἰς τε τοὺς πολίτας ☾ τοὺς ὑπηκόους, δ'κονέμεθα
δορυφόροι ☾ δῆμοι καθεσηκότες αὐτὶ στρατιωτῶν, καὶ
τὰ ὅπλα ταύτῃ φέροντες οὐχ ὡσὼ ἐλευθερίας, οὐδ' ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τὸ δουλουμένῳ
τούτῳ σώματα αὐτῷ καὶ τὰ φρονήματα, μαινόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν ἅμαρτι σφαγῆς καὶ βασάνου δ' ἐκεί- G
νων, μάχεσθαι δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δ'κονήσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὰρ δυνοίᾳ τε πολιτεύει δ'κὰ τάδε θεὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑφορέσεως γ' μᾶλλον, καὶ ἄλλως τὸ πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὰρ δὴ σήσεταί
ποτε γαΐῳ τὸ τ' ὀργῆς, δι' ὃ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυχαίην. σπόπει γ' θεοκρούμεθα καὶ αὐτοὶ,
δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι. κλή-
μης γ' τ' μὲ δρμώσιαν τ' χαρέα, φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν γ' ἐκέλευε μὴ καὶ φορτωντος εἰς πλείονας τ' λόγε,

mimam propter formam adamatam, cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vigebat tormentis eam subiici. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã, ideò potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõscriorum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè lacerata Imperator nonnihil flexus Popedium absoluit, & pecuniis solatus est mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera & industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rubore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non ausò suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium referitur: sed si rei diquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum causa sumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fæda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in seruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari mœsto tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiescet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolētiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properātem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cōueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, secutus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A ἢ ἀλλαχομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, περὶ τυχεῖν προέξαντας σωτηρίας τῆς ὑπαυξελόμενος ἡμῶν κολασθῆναι. χρόνῳ ἢ τῷ αὐθις, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ἀναβλητέον τὰ πάντα, ὡς ἀναμνησομένης τινὸς αὐτοῖς ὑπηκοΐας τυχών. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὴν ὑπὸ ζοῦσδε τόλμαν. τῶν μὲν ζώντων ὑπὸ σῦ χαρέα συντεθέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα αἰ ἴσως ὑποθείμην, διαπρεπέστερα ἢ πῶς αὖ τις ἢ δύναται ζῶν ἢ κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀπαλύει δίκα λογισμὸν τῶν τε ἀπεφασθέντων, ἢ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει προφερόμενος. χαρέας ἢ δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἱππέα ὄντα, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ἢ ἄλλως ἐκπεπαίδευμένος αὐτὸν, ἢ τὸ ἐλεύθερον ἐφιέμενον, καὶ δίκα τὸ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένου χρῆζων ὡς τὸ ὀρθὸν ἔχειν τῆς ἐγνωσμένων εἰσφορᾶς ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶ προσθεῖναι, ἢ δίκη μὴ ὑπὸ κλήμενος ἐπιφοιτήσεις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, καὶ τῆς χαρικλῶν τὰς ἀναβολὰς φεύγοντα τῆς ὑποβαλλομένων πιθήμενος. ἐπεὶ ἢ ὁ μὲν πρὸς σαβῖνον τὰ πάντα λῦ, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὴ ἐκ ὑστεροῦντι ἴσης, ἀναστείας ἢ προσόν τινα εἰπὼν ἀσφαλὲς εἶναι τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ προδιδόντος, ἐπεὶτα αὐτὸς ὑπόρητο, ἡ μόνον σχεῖν ὧν αὐθοῦτο προθησομένῳ, ἀλλὰ ἢ γνώμῃ φανερουμένος τ' αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐλεῖτο τὸ χαρικλῶν. ξέπονται τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὑπτιοδόσει ἀρετῆς ἢ τῷ ὁμοζήλῳ τῷ μεγαλόφρονος συγχύσει, χαῖρε ἢ ὑποπτον τ' λεπίδου τελευτῆς. πάντ γὰρ δὴ φίλοι ἐχθροντο, μινυκιανός τε, ἢ λεπίδος, καὶ δείματι κινδύνων τῆς καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς σὺ τέλει φοβερὸς ὢν γαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἔκαστον, καὶ πρὸς οἷς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερά τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὑπὸ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, δίκασαφεῖν μὲ ἀλλήλοις αἴτιος τ' δίκαιον, ἢ μῖσος τὸ πρὸς γαῖον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως ἢ αἰσθανόμενοι τ' ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γαῖον, ἢ δι' αὐτῶ δύνοια ἔχεσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένου. χθομένης ἢ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ὑπροχῆ τε ἀξιώματος, χθυναμένοις δὲ ἐν τῆς πολιτῆς, ἢ τῷ δὴ πᾶσιν ἐπαγουμένου μᾶλλον ὡς ἄπορον τινὸς λόγῳ φθάσαι, καὶ εἶπε χαρέαν, ὅτι ἢ καθαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ δίκα τῆς πόλεως ἐν εἰς τ' χαρέαν δίκα τῆς σημείων τ' δόσεως πρασσομένη ὕβρεις. ὁ ἢ χάρμαπ τῷ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἡμείβετο τῷ μινουκιανῷ τὸ δὴ ζοῖσδε πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ σύ μοι δίδως ἔπτε σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τῷ ἀπειλουντός με μείζονος ἕπτερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. ὐδέ μοι χρεία πλειόνων ἔστι λόγων οἳ με θαρσοῖεν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ ἢ προτερεῖν ἢ συμβῆναι μενόναμεν ἢ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' αὖ ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡμῖν τ' ἴσθι εἰ βέλοιο αὐτὸς καλοῦν με χωρεῖν, ἢ ἢ προείσομαι ὑπηκοΐα τῇ σῇ, συμπροάσοντός τε πίσιως. ὑδὲ ἀπορία σιδήρου ζοῖς τ' ψυχλοῦ εἰς τὰ ἔργα προσφερομένοις, δι' οὗ ἢ ὁ σίδηρος δραστήριος εἴωθεν εἶ. ὥρμηκά τε εἰς τ' πράξιν, ὑχ ὧν αὖ αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι προφερόμενος, ὑ γὰρ σχολὴ κινδύνους μοι καταροεῖν ζοῖς ἐμαυτῷ, δυλώσῃ τε παρίδος

ἐλευ-

ἀλλὰ θεραπεύσας ἐπαλγῆντι, καὶ τῶν νόμων καὶ ἀρετῆς ἀφηρημένῳ. ζημίας τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου δι' ἀλίγου καθηλοῦντος. ἄξιος δ' ἂν εἶναι δοκῶ καὶ σοὶ δικαίᾳ πίστεως ὑπὲρ τοιούτοις τυγχάνειν, ὅτι τὰ ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς κἀγὼ μὴ ἀπηλλάχθαι. μνησικακοῦς ἦ τὸ ὁρμᾶν τὸν λόγων θεασάμενος, παρεκάλεσέ τε ἀσμένως, καὶ προσαρίσατο τὴν τόλμαν αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε κἀπασασάμενος. μετ' ὀλίγων ἢ κἀ ἱκετείας ἀπηλλάγοντο, κἀ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βαλανεῖον χαρέας, φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους ἠκούσθη τινος ἐπ' ὀξυρμήσει, καλοῦντος πεπρᾶχθαι μὲν δὴ τὸ προκείμενον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸ χαρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπώπτευσε μή τινος τῶν συνωμοτῶν προδότου γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνῆκε δὴ προφητεύειν φήμην, εἴτε παρανήσει τοῦ συνειδότος αὐτῷ σημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ θεοῦ ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἀφροντιστοῦντος αὐτοῦ. διελελύθη ἤδη πολλῶν τὸ βουλεύμα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν βουλευτοὶ ὄντες, οἱ δ' ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνήδεσαν. ἤδεισι γὰρ ὧν μὴ ἐν δυσαρμοστίᾳ ἀπειθοῦσι τοῖς παροῦσιν, καὶ δι' αὐτοῦ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ ἂν ἐκὼν εἶναι δοκεῖν τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἦρτο δὴ τυραννοκτονία. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπελεύθερος ἂν ἦν Γαΐου πλεῖστα τε αἰτήσας εἰς ὃ δεῖ δὴ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει χρημάτων, ἄφαρ ἐγίγνετο αὐτοῦ, δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντα οὐδὲ ἐξουσίᾳ χρησάμενος πρὸς τὸ εἰκός, καὶ ἄλλως τε τῇ Γαΐου τοῦ φύσει ἐξεπισάμενος ἀπήκοον ὄντα, καὶ ἐφ' οἷς τισι κείνῳ ἑδράμοι ἀπιστασάμενα χωμένῳ, αὐτά τε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τῶν κινδυνεύειν αἰτίας, ἐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μεταβαίζων πρὸς αὐτόν, ἐλπίδι τοῦ κἂν εἰς ἐπίνον ἔξειν τοῦ ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τοῦ ὑποθέσιν δ' ἐπιῶν τοιούτοις ἐφ' ὁμοίοις ἐχώ, προκατάδηλος χάειν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δεόμενος τῶν χρημάτων τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δ' ἔπρασσε κάλλιστος δὴ θήρᾳ τῇ κλαυδίᾳ τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ὅτε Γαΐου ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐβούλετο τὴν καλλίστου προφάσεων, ὅτε κάλλιστος κελευσθεὶς πού τινος προέξειν δύκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὰ διατάγματα δήποτε ὁδοιπορίας, ἐν αἷς ἐκ τῆς παρασκευῆς τὸν μισθὸν ἐνομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τὴν Γαΐου, κάλλιστος προπαρασκευάσασθαι χάειρος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ ἠμυμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν χαρέαν ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνούντων πολλῶν. ἐγὼ δὲ χαρέας ἐκὼν τὰ προφάσεων ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν δεήσειν τῆς προφάσεως νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον αἰδόντα, καὶ τὰς θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς δεησομένους τοῦ Γαΐου, παρὼν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικὰ ἱσταμένου, καὶ δήμῳ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ χρήματα διαρριπτοῦντα ὥσαι κατὰ κεφαλῆς, ὑφηλὸν δὲ ὄζει τὸ στόμα εἰς τὰ ἀγορᾶν φέρον, δεῖ τε τῆς μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἁ συνίσα τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀφειδέστατον ἔδει προνοίᾳ τὰ αὐτοῖς διαπραξομένου, καὶ δεσπότου τοῦ ἐν δεδιχθέντος τινὶ ἠμελήσας πίστεως. εἰ δ' ἦν μηδὲν ἡμῖν, ὡς τὰ θεῶν αὐτῷ δύναμιν τὰ θανάτου παρατυγχάνῃ,

A sublatis legibus, & omnibus imminente a Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Mucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eiustratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde, aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxotibus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exalperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

αὐτῷ δ' αὖ ἰσχυὸν ἐγγυᾶσθαι, καὶ μὴ σφᾶς προεξυμβῆναι διαχρήσασθαι τὸν γαῖον. ἔστως δὲ ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς μὴ διαρρύωσι. οἱ δ' ἄλλοι πάντες νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἐμοὶ μὲν γὰρ, εἰς ὀλίγον χρόνον ἀσφαλῆ χρήσασθαι μὴ καὶ διαφάλματος τὴν ἐπιχείρησιν συνελθόντος, ταράξαι τὴν πόλιν ζητήσεων τε συνεγνωκότων τὴν θεᾶξιν καὶ νόμων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μέλλουσιν ἐπιχειρεῖν, ἀπορον τὴν ἀνδραγαθείαν φανῆναι γαΐου θεὸς αὐτοὺς μείζονας. καλῶς δ' ἂν ἔχοιεν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἀπλέως τὸ χρήμασος. ἄγον δ' ἐπὶ τιμῇ τὸ πρώτης μετασχεμένους τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου καίσαρας εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτῆς ἠλευθερωμένης, καὶ ῥωμαίων τε οἱ δυναστείαν θεωρῶσιν ὁμοῦ πᾶσι καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ ἀσφαλῶς τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντι τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπασπισταῖς εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ ὠφελεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἔχοι τὸ πρᾶγμα, ἐπελθοῦσιν τῇ πρώτῃ δεδομένον ἀπτεσθαι τῆς θεᾶξεως. ἰσχυρότερον δ' ἐπὶ τοῦτο καὶ ἐκείνους προβεβουλευκότος, τὸ δ' τύχης συγχωρεῖν ἀσφαλῶς, καὶ τὰς ξενικὰς ἐπιβαλλομένου ταῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις κατὰ τὴν πολυθρύλητον αὐτοῖς ἐπεφάνη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσας τε τὸ δυσμέλλον ἡμῖν ὅτι τοῖς ἔτι βουλομένοις μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἂν εἰ μηνύματος ἡμερῶν διαπεσεῖται ἡ θεᾶξις, καὶ γαΐος ὑβρίζει μείζονας. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὰ ἐλευθερίας ἀφαιρεσόμενα ὁπόσα τοῖς ἡμετέροις, καὶ θεοβλήτου τοῦ γαΐου τυραννίδι χαριζόμεθα; δίον αὐτοῖς ταῦτα εἶναι τὸ λειπόν ἐστι, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δουλεύειν ἄμοχθος διδάσκοντας δι' αἰῶνος τοῦ ἅπαντος. τὰ δὲ αὖθις ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ πρὸ πάντων καταλύσαι. τοῦ δὲ ἐνδέ αὐτεπιπεῖν ὡς ἐ πάνυ καλῶν δυναμένων, ὅτε τὸν θεᾶξιν αὐτικρὺς δεχομένων, σιγὴ δὲ καταπεπληγότων, τί φησιν, ὦ γλυκέρα, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σήμερον τοῦ θεοείου ὑσάτιον ἡμέραν ὄσαν, καὶ γαΐον ἐπιδυόμενον; ὅτι γὰρ ἀλεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεοείαν τὰ ἀγύπτου. καλὸν δ' ἡμῖν φανέσθαι τοῦ χειρῶν τὸ ὄνειδος τῆ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον, διά τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' ἂν αὖ δικαίως κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τοῦ γλυκυτέρου, εἴτις σφῶν αὐτὸς αἰγύπτιος κείνειε, τὸν ὕβριν οὐχ ἡδυτέρους ἀναγκαῖον τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὐκ ἔτι εἰς πλείονα αἰτέσομαι τὰς σπένδεις ἡμῖν, χωρήσω δ' οἷς παιδιώσις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονὴ φέρων πᾶσι ὅτι καὶ γλυκύτερον ἐξ αὐτοῦ, ἐγὼ δ' αὖ ἰσχυρὸς εἶπερ εἶν. τὸ γὰρ δὴ καὶ γλυκὺ αὖ δεῖ φρόνημα ἔχοντι τούτου χειρότερον, γαΐον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τὸν ὅτι πρὸ ἀρετὸν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμᾶτο θεᾶξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπεσπέσθαι θάρσος. πᾶσι τε λὺς ἔρως ἀπλέως τὸ ἐγχρήματος, μηδὲν ἰσχυρὸν ἐμποδὼν ἔσεσθαι, εἰ καὶ τὸ πρὸ τὸ παλατίου τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένους αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, λὺς τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τὸ παραλήψεως τὸ σημείου. ἀρτί τε σωθεὶς πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅτι θεοσκαλήπτου θέας πολλοὶ θορύβῳ καὶ ὠθισμοῖς, χαρᾷ φέροντος γαΐου τὸ ὅτι τοιοῦσδε τοῦ πολλῶν αὐθὶς, παρὰ καὶ διακένετο ἐδὲν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίων, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἐζον-

τε, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήμῳ αἱ φυλαὶ μιγάδες. γαΐος δὲ προόδων αὐτῷ γενομένων, ἵνα τὸ σεβάσμιον καίσαρι, ὡς δὴ καὶ τὰ θεοῦ ἱερὰ ἦγετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου τινὸς σταλέντα αἵματι τὸν ἀστρολογᾶ τινὸς τῶν συγκλητικῶν ἀναπλέων ῥυτίδας. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα παρέσχεν, ὡς ὃ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ ἀστρολογᾷ φανείη, ὅπερ καταφάζεται δὲ πρὸς γαΐου. γαΐος δὲ ἱσορρέπως πρὸς φύσιν τὸ ἑαυτοῦ, διαφερόντως ἡδὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενος ὁμιλίας, πᾶν ὅ,τι ἂν ἐπαλλάξαι τῶν παρόντων. μὴ δὲ θυσίαν, ὅτι τὸ θεωρεῖν ἔφατο, ἐναθίζετο, καὶ πρὸς αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. καπνοδόχος δὲ τὸ θέατρον, πλῆρες δὲ καὶ ἕκαστον ἑαυτοῦ, τοιόνδε δέ τινα τρόπον. θύραις ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν, εἰς ἄθριον, τὴν δὲ, εἰς τοὺς εἰσόδους, καὶ διέχωρίσεν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ἐν δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπέφηνε, καὶ προφλιῶ τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα συγκαθημένης δὴ τῆς πληθύος, καὶ ἡ χαρέα σεμνῶς τοῖς χιλιάρχοις ἐκ ἄπωθεν τοῦ γαΐου, δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικώς, ἤρετο κλεῖτον ὡδὶ καθεζόμενον αὐτοῦ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων ἀφειλκύσατο πόθος, προμηθὴς γενόμενος ἢ μὴ ἐξάκυστος εἴη τὰδε λέγων. ἢ δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσθῆναι. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλεῖτε τυραννοκτονίας ἐγὼν προὔκρινα. καὶ ὁ κλεῖτος, ὦ γύναι, φησὶ σύγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὁπώρας ὑπερχομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τοῦ πανίου ἥμισα τοῖς κατομένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς ἀφ' αὐτῆς ἰθυφόρους μάχας, καὶ διαρπαγὰς οἰκτρομένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γενέσθαι. καὶ γὰρ μῦμος εἰσάγει καθ' ὃν σαυρῶται λιφθέντες ἡμεῖν, ὅτε ὀρχησὶς δ' ἐφεξῆς εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐπείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, ἁμά τε ἐν τεχνῖτον πολύ, καὶ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ σαυροθήρα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ κινύραν. ὁμολογοῦσα δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμύντου μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἰς τοὺς ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δὲ διαλεγομένου εἴτε ὠδή μέλπειν εἰς τέλος τῇ θεοίᾳ δεῖ τὸ τελούμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ, εἴτε λυθέν χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπαίοι καθ' ἑαυτὸν ἐστέον, μνησικακῶν γὰρ τῷ γαΐῳ καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ διαχυθείη τὰ τοῦ καιροῦ εἰς κενὸν, ἐκάρασε ἐπειδὴ καὶ χαρέαν ἐώρα προεξελελυθότα, ἐπείγετο θεασόμενον αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς στολῆς γαΐος καὶ φιλοφρονούμενος δηθεν, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακάριε. καὶ ὁ δὲ, αἰδοῖ δοκεῖ ἡ καίσαρος καθίζειν. χρείαν δ' ὁ φόβος ἐλύει. ὀλίγον τε διαλιπών, εἶτα διαπίσας. καὶ ὁ γαΐος ὑδὲν ἐμποδὼν ἐλύει, ἄξιόν τι δοκῶν ὅτι τοι τῷ αἰσχυλίκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. ἀμφοῖν δὲ, καὶ αὐτὸς παρήνει τῷ γαΐῳ καθ' ὃ σφίσιν ἐν ἡσυχίᾳ ὑπεξελθόντι πρός τε λυθῆναι καὶ ἀρίστου γεύσασθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον ὅτι πέρας ἀχθοῦσαι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ μὲν τοῦ χαρέαν ἕκαστον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἑκὼν ἕκαστον σφᾶς ἢ πρὸς ἀχθεῖν μὴ ὑπολιμπάνειν ὑπονοοῦντας. ἤχθοντο δὲ τῇ διαῤῥήδην, καὶ τῷ μέλλειν δὲ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ μὲν τοῦ ἐνάτην ὥραν ἤδη δὲ τὰ τῆς ἡμέρας ἦν, καὶ χαρέας δεδυνωμένος γαΐῳ, προθύμως ἂν ἐφεστήκει ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσών. προῆδει μὲν οἱ τοῦτο σὺν πολλῇ φόνῳ τῇ τε βουλυτῇ, καὶ ὁπόσοι τῇ ἱππέων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilẽ, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum conclusu: qua parte erat cella quædam tabulatis interspepta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reuereritus tedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quòd statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id fine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabãtur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuicio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non sit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iugulo retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se protripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, θεόθυμος λῦ, καλῶς ἔχειν ἡγέμφος, πᾶσιν ἀσφάλειαν Ϛ ἐλθυθερίαν ἀνέμφος ἐν ὀλίγῳ τίθεδ τὰ κ᾽ τὰς ὑπολειμφύσας. Ϛ δὴ τεθαμμένων εἰς τὸ θέατρον τ εἴσοδον, σημαίνε᾽ ϗ γαΐος ἐξαναστὰς, καὶ θόρυβος λῦ. ἀνέστρεφον ϗ κ᾽ οἱ συνωμόται κ᾽ ἀνωθῦντο τ πληθὺν, λόγῳ μ᾽ ὡς τὸ δυσχεράνῃ τ γαΐον, ἔργῳ ϗ ἐπ᾽ ἀδείας βελόμφοι ἐν ἐρημίᾳ τ ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἄπεδε τ σφαγῆς. θεοεξέπεσαν ϗ κλαύδιος μ᾽ ὁ πάτρως αὐτ, κ᾽ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τ ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι ϗ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ὐδὲ βελομφύοις διακωλύσαι δύναμις λῦ ἀμδεῖ τ ἀξιώσεως. εἵπετο ϗ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ ϗ ἐντὸς λῦ τῦ βασιλείου, τὰς μ᾽ δύδείας ὁδοὺς λείπει, καθ᾽ ἃς δὴ ἐξέπεσαν τ δ᾽ ἄλλων οἱ θεραπεύοντες αὐτ, κ᾽ θεόπεσαν οἱ ὧδε τ κλαύδιον. ζέπε᾽ ϗ κ᾽ γενομὲν πρεμνόκοτα, κ᾽ ὅτι τόπον θεὸς λεξεῖς γλυπσόμφος, ἅμα κ᾽ παῖδας οἱ ἥκεσιν ἐκ τ ἀσίας καταπομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν γλυμφύης ὅτι ὕμνους μυσηείας ἐπετέλει, ἐνιοι ϗ κ᾽ πυῤῥιχισμὺς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσοιντο. ὑπαντάζει ϗ αὐτον χαιρέας κ᾽ ἤτησε σημεῖον. τῦ ϗ τ εἰς χλαύδιον ἀναπεμφύντος ἐπόντος, ὧδὲν ἐνδοιάσας λοιδορίας τε ἐχέπο κ᾽ τ γαΐε, κ᾽ ἀπασαμφυος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδραὶ. ὁ μὲν γε λῦ παῖεις. καί τοιγε φασί τινες θεονοίᾳ τ χαιρέᾳ γλυφῆς τὸ μὲ μιᾷ πληγῇ διεργάσασδ᾽ τ γαΐον, ἀλλὰ τιμωρεῖσδ μᾶζόνως πλήδ᾽ τραυμάτων. ἐμοὶ ϗ ἀπίθανος ἔδοξ᾽ ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὅπιχωρεῖν ἐν ταῦτὸ ταῖς θεούξεσι λογισμῷ χρήσασδαι τὸν φόνον. χαίρεαν ϗ ἐπερ ὕπως ἐνέγκει, πάντων ἥμιμαν μωείᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμφον μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ τε, κ᾽ τοῖς συνωμόταις κινδυνῶν χαριζόμφον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπ᾽ γλυέδαι βοηθείαν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. καίταῦδα χαιρέᾳ λόγον ἂν γλυέδαι ὁ θεὸς τῆς γαΐου τιμωείας, ἀλλὰ τ αὐτὸ, καὶ τῦ φίλων, ὅπου ϗ κ᾽ θεοέξασι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμφύῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῦ ἀμυνομφύων, ὡς ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρδῶν ἐπ᾽ ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε ὑπολίσαι κ᾽ τ κρεῶν. καὶ ταῦτα μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βελομφύοις, ᾗ κ᾽ θέλοιεν. ὁ ϗ γαΐος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμφος, μεσηγὺς δὲ τῦτο ἄμου, καὶ τῦ τραχήλε φερόμφον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς θεοσωτέρῳ χωρεῖν, ὅτε ἀνεβόησεν ὑπ᾽ ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπεκαλέσατό τινας τῦ φίλων, εἴτε ἀπιστία εἴτε κ᾽ ἄλλως φερήνσει. γόνῳ ϗ χρησάμφος θεὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ θᾶττον εἰς τὸ θεόσθεν ἵετο φυγῆ, καὶ δεξάμφος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τλὼ δράκοναν ἤδη θεοκατεργασμφύος, ὡδεῖ κλιδέντα ὅτι γόνυ. πολλοὶ ϗ θεισάντες ἀφ᾽ ἑνὸς ἐκκελεύσματος ἐκόπτον τοῖς ξίφεσι. ὦδ᾽ ἐκελεύσμός τε τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἓξ αὐτοῖς λῦ. τελευτᾷαν ϗ ἀκύλας ὁμολογᾶται ὑπὸ ἀφανῶν πληγὼ ἐπαγαγὼν, ἢ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκεβῶς. ἀναθεὶν δ᾽ αὖ τις τ θεάξειν χαιρέᾳ, κ᾽ γὰ εἰ σὺν πολλοῖς ἐθεοέχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἓν θρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς θεοέχθειν θεολαβὼν πολὺ τ ἁπάντων, κ᾽ θρῶτος μ᾽ τολμηρῶς ἐξέωτεν τοῖς λοιποῖς, ἀκομφύων ϗ τὸν ὅτι τᾷ φόνῳ λόγον, αποφάσας τε ἤθεσε, κ᾽ τὰ πάντα φερήμως συλλεγήσας ἔνθα γνωμῷ εἰσηγήσεως ἐχρῶ, πολὺ κρείασσον ἐγένεδ, κ᾽ λόγοις καθομίλησε χρηστοῖς, ὡς ὐ τολμῆτας λῦ ἀγκασέ τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼ χρῆσδ, φαίνε᾽ καίτοιδα θρῶτός τε ὁρμήσας, κ᾽ ἀψάμφος ἀρετῇ τ φόνε, κ᾽ τοῖς ἄλλοις διέπαλον θᾶσσον Ϛ θεοτεθνεῶτα γαΐον. ὡς δὲ διηρέθη,

Ϛ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ γνώμῃ τε & ἀρετῇ προσήκοντα, & πόνῳ τῶν χειρῶν. καὶ γαΐῳ μὲν τούτῳ ξόπῳ χρησάμενος ὁ τελευτὴς ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν τραυμάτων ὑποφυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γαΐος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὄκνῳ τε τῶν γεγονότων. ἐ γὰρ μικρὸν ἰῶ τὸν αὐτοκράτορα ἀπηρκόσι τὸ κινδύνημα ὑπό τε αἰσίας τῶν δήμου πεμώμενον, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀναμεστὶ ποικομένων τιὼ ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε ξενῶν ἐσῶν τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἐπράξαν τὸ ἔργον, & μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς ὁ θεραπείας, & ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ὅτι φυλακὴ τῶν αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τιὼ ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τιὼ γερμανικὴν μὲν οἰκίαν τῶν γαΐου παῖδος, ὃν τότε ἀπηρκέσαν. σωνημμένη ἦ σκέπη, ὑφ' τὸ ἓν τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἐκάστῳ τ' ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τ' ἐπονυμίαν ἔλαβε χέθη. καὶ δι' ἐκπεσόντες ἐκ τῶν πλήθους τ' ἔφοδον, ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λαθαίνοντες ἀκμὴν κακοῦ τῶν τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτους ἦ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ ἀθησις ἀφίκετο ὁ γαΐου τελευτῆς. δαρυφόροι ἦ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ἧς κατέλεχαν, τὸ κελτικὸν ζῆγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμὸς ἦ χρῆσθαι πάτριον ὄξιν αὐτοῖς ἀπαίων εἴπιον ἑτέρους βαρβάρων, ὑφ' τε ἡσυχίως λογισμὸν ὑπιδέχεσθαι τ' ποιημένων, ῥωμαλέοιτε τοῖς σώμασι, & τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σωιόντες τοῖς πολεμίοις, ἃ αὐ ὁρμίσωσι μεγάλα καταρθῶντες. ἦσοι ἓν πυθομένοι τὸ γαΐου τ' σφαγὴν, καὶ παραλιπόντες ὑφ' τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μᾶλισα ἦ αὐτοῖς προσφιλὴς ἰῶ γαΐος δόσεσι χρημάτων τὸ δῦναι αὐτ' κτεμένους, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προσήκει ἦ αὐτῷ, σαβῖνος χιλιαρχῶν, ἐ δι' ἀρετιὼ καὶ γλυκύτητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἰῶ, ἰσχύι ἦ στόματος τιὼ ὑπὸ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχιὼ) διεξέπεσαν τ' οἰκίας ἀπερχόμενοι τοὺς σφαγέας τῶν καίσαρος. ἀπορρίψαντες χρησάμενοι αὐτοῖς, ὑφ' τὸ πρώτῳ προπεσεῖν, ἐ τιὼ σοφῶν μιᾶναι τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τ' σωτυχίαν ἀπεσήμαινε τῶν γεγονότος. δεύτερος νορβανὸς ὑπανίστα ζεν, τοῖς γλυκυτάτοις τ' πολίταις, & πολλοὶς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν πατρώων, καὶ μηδὲν ἀδυμένων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύι πρόχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τ' πρώτων ὑπάτων συμπλακεῖς, φανερός τε ἰῶ ὢν ἀφεγμένως τεθνηξόμενος, μάχει δὴ προσιχεθεὶς πολλοῖς τῶν ὑπηρεσμένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τρίτος ἦ αὐτήιος τῶν ἐκ τῆς βυλῆς σωὶ ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προπεσόν, ὑπὸ ἦ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τῶ αὐτόπτης γλυέσθαι γαΐου κειμένου, μῆσος ἐπέφανε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τῶ αὐτηίου, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼν μὲ ἀγαπάσι διφραρόμενος θεωρίᾳ τ' νεκρῶν. θορυβουμένης ἦ ἐ οἰκείας, κρύπτην αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ ἀφυγιάνει τ' γερμανῶν τὸ εἰς τ' ἔρημον ἀχειβές, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῶν τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαιρεσάντων, καὶ οἱ μὲ, ταύτῃ τεθνήκεσαν. εἰς ἦ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τ' γαΐου τελευτὴς, ἐκπλῆξίς τε, & ἀπιστία ἰῶ. οἱ μὲν γὰρ & πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν περὶ πολλῶν ἠπεσάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δίεις ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν

A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filiùm Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparans: moxque duce Sabino (is non ſua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterẽt interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctanti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrũ rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceratiouibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentiret, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expedichat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cū aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰσὶ ἢ οἷς ⸀ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τὰ τοιόνδε ὅτι γαῖῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ προσῆκεν ἀλλὰ τὸ μὴ οἷον τε ἀνθρώπῳ εἶναι τοιάδε ἀρετὴ χρῆσθαι. γυναικά τε λῦ ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἀλλὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ κἀδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ ἀλαζονίᾳ τῶν κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελιῶν τυγχάνοντ. οἱ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, ⸀ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, κἀδοναῖς ἀνειλημμένοι ἀπεσβέσθησαν, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τὸ πλῆθος, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐκπεπλῆχθαι τὸ μανίας χαῖρε τὸ ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι ἀλλὰ τὸ ἐν προσηνείᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι τοῦ δεσποτοῦ ὑποτροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσης τὸ κατ' ἐκεῖνον ὑπηκουείας. ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένοις τε καὶ τὴν κυρίων πεπεῖσθαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῷ, ἅμα ἐλευθερίας τε εἶναι ⸀ πλουσίους, μισθὸν τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ τὰ ἄθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς ἡδονὰς τῆς ἐκείνων. τῶν δ' ἀπαξιδῶν εἰ καί ποι πιστὸς ὁ λόγος φανεὶς, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προσδέκτου τὸ ὑπερβολὴ, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν δίκτυον ἡγεμόνος, σιγὴ παρεδίδοτο, ἐκ μόνου ὅτι τοῖς ἡγεμόνος χαρᾶ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τὸ ἀπροάτους. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος, πιμωρία συνέλθοιεν, ὡς προεξορμήσασιν ἀποφώλασθαι τὸ ἀζήτους τὸ ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξεπιστάμενοι ἀλλὰ τὸ τὸ ὑπερβολὴς μεταχεῖν, μᾶζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ προς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐξῶσα ὠφέλημος λῦ ζῶντος χαῖε, κολασθεῖεν ἐνδείξεως ἡμωμένης. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμολογέναι μὲ βασάνοις, ἐκ μὲν ὑποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις τὰ τῶν ἰατρῶν εἶναι. λῦ τε πιστὸς αὐθις ἐθεὶς, ὡς ⸀ βασάνοις γνώμην ἀποφαίνοιτο τὰ αὐτά. ἢ γὰρ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο δυνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἐδαμόθεν δυνοίᾳ χρωμένῳ, ἀφαφθείρειν τὸ ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ τὰ τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς ἀπαξίδαις ἠφάνιζον τὸ δύθυμιῶν τὰ ἐλπίδος, εἰ ἀμελείᾳ κινδυνῶν γενόμενα, καὶ ἀφειστὴν κομιδὴ τὰ ζαυμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡμαπομένον ὅτι τὰ ἀρρᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημοσίᾳ εἶναι. καὶ τάδε μὲ εἰκάζετο βελτίστῃ τῇ ἀλογίστῳ τῷ θεσεῖν προθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τὰ ἀκουόντων λαμβανόμενα. ὁ μὲν τὼ γε εἰδέναι ἐξέλιπον, δεδιότες τὰ ἐπενεχθησομένῳ προεξιῶσιν αἰτίαν. ὁ δὲ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δίκαιος γνώσεως προεῖναι αὐτοὺς τὰ κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν ζοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ ζοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ⸀ πλῆθος τῷ γερμανῶν προεῖχε τὸ θέατρον ἐπανασώρων τὰ ξίφη, πᾶσι ζοῖς θεωρεῖς ἐλπὶς λῦ ἀπολεῖσθαι, ⸀ πρὸς πᾶσαν ὅ τινος εἴσοδον ποῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντο. ἐν ἀμηχανίοις ἢ ἦσαν, ἔτε ἀπιέναι θαρσοῦντες εἰσφερόμενοι, ἔτε ἀκίνδυνον τὸ δέχεσθαι τὰ ὅτι ⸀ θεάτρῳ πεπισευκότες. εἰσαπίπτοντων ἢ ἤδη, βοὴ τὸ θεάτρου ῥήγνυ) καθ' ἱκετείαν ζεπομένῳ τὰ στρατιωτῶν, ὡς πάντων αἰτίας αὐτῷ γνωμένης καὶ τὸ ἐλευθέρων τὰ ἐπανάστασιν, εἰδήτης ⸀ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τὸ γεγονότων, φείδεσθαι ἦν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας ἐκδέχεσθαι τῷ ἐδὲν ἐν αἰτίᾳ γνωμένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρύνῃ τῷ πεφευγότων ὅτι καὶ πεφευγμένον εἶπ καταλῦαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὲ δακρύων καὶ τύπτεσθαι πρόσωπον δεδιάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐς ὡς πλησίον, καὶ ὡς αἰτίας ἀγαπιζόμενος πρὸς τῆς ψυχῆς εἶπον πέλεγον. θεαταὶ δὲ πρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

με-

μελήσαντος αὐτοῖς τῆ ὀπὶ τοῖς θεωροῖς βουλήματος, A
ὠμόν τε γὰρ ἰῶ ὅτε ἐ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐ-
δόκει, τὰ κεφαλὰς τ̃ θεῖ τ̃ ἀσπιλίωα ὀπὶ τ̃ βωμὸν ἀ-
περφσαμμένους, θεοὺς ἀξιμνζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λο-
γισμόν τε ἀξιώσεως τ̃ αὐτῶν, ἐ ἐλέῳ τ̃ πάθους, ὡς τε
παρ' ὀλίγον, κὴ αὐτοῖς ὐδὲν ἐλλειπες ἔρως τὰ τ̃ κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασωσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἰ) τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φυχθῶναι δύναιτ' ἂν. ὡς τε
κἂν εἴ τινες τ̃ θεσθύμως μισόντων κὴ μ̓ δίκης τὸν B
γάϊον, ἀφαιρεῖσθ τ̃ ἐπ' αὐτῷ δ φεσσιῶν τ̃ χάρας,
ἀλλὰ τὸ ἐν ροπῇ μ̃ τ̃ συναπολωμένῳ γενόμενον, τὸ ἧ πι-
σὸν τῆ θείαν μηδέπω κὴ τότε ἐκέγγυον παρελθεῖν.
ἰῶ ἧ Δαρέος ἀρέντιος τ̃ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα,
κὴ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθ χρώμενος, κὴ χρήματα
θεοβεβλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσαι θεάσασθαι κ̃ τ̃ πόλιν,
ἔντα τῷ τότε κἀν τοῖς ὕστερον. ἐξὸν δ θεὶς αὐτ̃ ὡς ἐνὶῶ C
πενθιμώτατον, καίτοι μίσει κὴ παρόν τινα ἂν ἐχέπτο
θεὸς γάϊον, ἀλλὰ μὴ κρείσσων ἡ δ δισσαλία τ̃ φό-
βου, κὴ στρατηλία θεῖ τ̃ κερδησομένου τ̃ σωτηρίαν τ̃ εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὑπῆνδ δύσας, ὡς αἴ
τις ὀπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν,
ἀποσημαίνῃ τ̃ γαΐου τ̃ θάνατον ὀπὶ τὸ θέαζον παρελ-
θὼν, κὴ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὀπὶ πλέον αἰνοία συμπε-
ριφέρειν τ̃ γενομένου. ἤδη ἧ ἐ σείλας ἀρέντιος παρὴν D
ἀνακαλῶν τὰς γερμανούς, κὴ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ
κελεύοντες καταπήδαι τ̃ σίδηρον, κὴ δεισαφούντες
γαΐου τ̃ τελευτὴν. τοῦτο κὴ σαφέσατα ἔσωσε τὸν ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμένους, κὴ πάντας οἵ ἐ ὅπως ἕν τοῖς
γερμανοῖς θεὶ τύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδηγουμέ-
νης, ἔμπνουν κεῖθ τ̃ γάϊον, ἂν ἔσι ἔ τινος κακῶν
αὖ ἀπέχον. τοσόνδε ἐ θεὶ ἐδυσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς
θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μ̃ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀπολωλὸς
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ ἐ τὸ· E
σαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται ἧ τ̃ ὠρμη-
κότος εἰς τὴν τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς ὠδηγουμέ-
νης αὐτοῖς ὀπὶ τῇ τελευτῇ, δίκᾳ τε τὸ εἰς ἀγρεῖον
ὀπιδέξασθ τὸ θεσθύμον τ̃ δύνοίας, ὃς ἀμείψασθ
αὐτὸς ἀπολωλότος, κὴ δίκει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ὀπιφρὴ γένοιτο ὑπὸ τ̃ βουλῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνην θεισάμη τὸ κράτος τῆ ὀπικρατήσαντος ἀρ-
χοντος. καὶ οἱ μ̃ γερμανοὶ, ἀλλ' οὐ ἐπαύσαντο λύσ- F
σης τ̃ ὀπὶ γάϊῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐ-
τούς. χαρέας ἧ, σφόδρα γὰρ θεῖ μνησικακῶν ἐδείσθη μὴ
δραφθαρείη μανίᾳ τῶν γερμανῶν θεισθεσσῶν, ἕκασόν
τε τῶν στρατιωτῶν μετέχει θεσμηθείσθαι τῆς σωτηρίας
αὐτ̃ δόμενος, κὴ μὴ ἀπωλόλοι πολλὴν ἐξέτασιν
ποιούμενος. κὴ μνησικακὸς μὲν κὴ κλήμης, ἀλλ' ἄγεται
γὰρ ὀπὶ τοῦτον, μαθόντι πολλῶν μετ' ἄλλων συγ- G
κλητικῶν δικαιωσούσῃ τῇ θεᾴρει συμμάρτυρῶν, κὴ
ἀρετὴν τοῖς ἐντεθυμημένοις, κὴ θεάσειν μὴ ὀποδ-
δειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μ̃ ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τὸ ὑβρίζειν ἐναρθείσαν, δύτυχεῖς ἧ ἂν ἄρα
ποιεῖσθ τὰς ἀπαλλαγὰς τ̃ βίου, μίσει τ̃ ἀρετῆς θεὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μ̃ τοιαύτης δυσυχίας,
ὁποίᾳ δὴ γάϊον σωνελθεῖν, θεὸ τ̃ ἐπανασωθέντων τ̃ ὀπὶ θεσιν αὐτὸν ὀπίβουλον αὐτῷ γνο-
μένων, κὴ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦν, ἀφαιρούμενον τὸ νόμε τ̃ θεόνοιαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἐ) τούτους οἱ ἀπηρήκασι γάϊον, ἔργῳ ἧ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῶν κεῖσθαι
ὀλωλότα. ἤδη ἧ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίσατο τῆ φυλακῆ, κὴ θορυβὴ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῆ εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiānum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non ampliùs erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cótemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultua būdi cóſurrexerāt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curatet quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum propoluerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

A

B

C

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsēs certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vtpost eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

D

E

F

G

αἰτία δ' ἦν τοῖς θορύβοις ἀγαφλεγομένοις τὴν θεωρῶν. ἀρκύων ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅτι θεραπεία τινῶν ἑλκωμάτων, ἐκπέμψας ἤ τοὺς σωσόντας, λόγῳ μὲ ὡς ἢ μεταλλασσομένους ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς ἕλκεσι φέρεσθαι, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσοιντο κίνδυνον κατηφότος. ἐν τούτῳ ἢ βουλὴ τε γένοιτο σώφρων, καὶ ὁ δῆμος ἥπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅτι τὸν ἀγορᾶς κατασχὼν, ἐν ζητήσει τὸ σφαγέων τοῦ γαΐου ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ θύμως, δοκεῖν ἢ ἡ βουλή. καὶ ἰδοὺ γὰρ ἀσιατικὸς ἀλλέγιος ὑπατικὸς ἀνὴρ, θεὶς ὅτι τὸν δῆμον κατασχὼν θορυβέντων, καὶ δεινὸν πιθέμενον τὸν ὅπλα θαλεῖν τὸν αὐτοκράτορα τὸν ἀποκτενόντων, ἐπεὶ φρονθύμως πάντες αὐτὸν ἤεσυτο, τίς ὁ φάξας τυγχάνει, εἰδὲ γὰρ ἔγωγε φησί. καὶ φρόνθεσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι δέγραμμα γαΐου μὲ κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες ἢ τὸ τότε δήμῳ, καὶ τοῖς στρατιώταις. ὅτι τὰ αὐτοῦ ἀπίναι, τοῦ μὲν δήμῳ, πολλὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ τιμήν, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τοῦ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δίος γὰρ ἢν μὴ ἐξαχριωσάντων ἀπολαύσειε τὸν κακὸν ἡ πόλις, καὶ ἁρπαγὰς αὐτοῦ καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν ἑρπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τοῦ βελτιόνων τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, καὶ μάλιστα οἱ τὸν γαΐου σωθέντες τὸν φόνον θεάσῃ τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρενήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων δὴ τοῦ πράγματος.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, ἀφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τῶν οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδῳ χρώμενοι αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τῶν ποιητέων, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατον τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε αὖ ποτε χρόνου πράγματων, ἀξιοκρατίαν τε ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ αὐτῶν κτήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τὸν ἀρχὴν καταλήσει τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς ἦ μὴ ἐ συνεργοῖς τὸν ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκεῖτον ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῖδον τε ὄντα τοῦ τεθνεῶτος, καὶ τοῦ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, ἑδενὸς ἔ τινος ἂν ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τοῦ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοουμένων τε, καὶ ἐπαξάντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος τὸν τοῦ στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τὸν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπεδικάζοιτο τὸν ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὅτι τὸν συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γλυκαίως αὐδεᾶσι πρεπόντως ποιεῖται παραίνεσιν τάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι δέγε τὸ χρόνῳ πολλοῦ ἥκειν ἀέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομεν τὸ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον παρατείνουσαν καὶ γνώμη θεῶν οἳ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένην, σῴζειν ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωζόμενον. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς αἰδαιμονίους, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τὸν διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παρῴδῃ, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε λύθησε διαφθορὴν βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τὸν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δέγε τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νῦν ἁπλήστως πεπλημμύρον μακαρίσῃς τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγκρυφθέντας καὶ ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τοῦ

τῶν θεῶν ἥδιστον μετὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄνδρας, οἷς ὀφείλειν χάριν τούτῳ τὸ πλῆθος ἡμᾶς ἐποίησαν αὐτῆς. εἰ μὲν εἰς πάντας τὸ ἀγαθὸν τοῦτο διαμένειν καὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. ἀγνῶν ὑπειλήφαμεν τοῖς πρεσβυτέροις ὄντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετασχεῖν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν αὐδεῖσθαι τοῖς δὲ ἀφ' ὧν γεγόναμεν. πῶς δὴ καὶ ἡμῖν, ἀλλὰ πλεῖ ἄρτι ὥσχαν, ἥδιστον φρυάσσεσθαι εἰκὸς τῷ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἀσφαλίζεται τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οὐδὲν ἀκοῇ ὠφέλαβόν, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμενος οἷον κακῶν τὰς πολιτείας αἰσθάνομαι τυραννίδας, κωλύσας μὲν πᾶσαν ἀρετήν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρήσας τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβου διδάσκαλοι καθίσαντες, ἀλλὰ τὸ μὴ ὅπῃ σοφίᾳ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὅπῃ τῇ ὀργῇ τῶν ἐφεστηκότων καταλείπῃ τὰ πρόσφορα. ἀφ' οὗ γὰρ ἰούλιος καῖσαρ φρονήσας ὅτι καταλύσει τὸ δημοκρατίας, καὶ διαβιασάμενος τὸν κόσμον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν διετάραξε, κρεῖσσον μὲν τὸ δικαίῳ χρώμενος, ἥσσων δὲ καπιδίαν ἡδονὴν αὐτοῦ κομιούμενος, ὡς ἔστιν ὅτι τοῦ κακῶν ὁ διέφθειρε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀπάντων οἱ ἐκείνου διάδοχοι τὰς ἀρχῆς κατέσπασαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς αὖ μάλιστα τοῦ πολιτοῦ ἐρημίαν τοῦ γένους καταλείποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτοῦ τὸ κινδύνοις αὐδρᾶσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετὴν πρόσοψιν φυμῶν, ὁ μόνον ὑφαρεῖν τι τοῦ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ καὶ ὑπηφίζειν αὐτοῦ τοῖς ὀλέθροις τοῦ ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα αὐτίκον ὑποδεξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν. εἰς ὢν ὁ γάϊος ὁ σήμερον τεθνεώς, πλέω τε πάντων δεινὰ ὑποδείξας, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδεκτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐκδιβόμενος ἀδίκως τοῦ τιμωρίαν ἐαυτῷ ἐπιθεῖναι, ὀργὴν ὁμοίως εἰς τε αὐθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ οὐ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, οὐδὲ μετ' ὕβρεως ὑποχρῆται, ἂν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐν τῷ πανοικεσία διοχλεμένων τοῦ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς ὕποιαί τε ἐγκαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεθεμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἂν ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν αἰσθήσεσθαι κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τοῦ τύχου, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πρόξεσιν μὴ δυνάμενοι, μόνως πίστεσι κτήσασθαι τὸ ἀπιστεῖν τὸ ἀδεὲς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δ' ὠνηθεῖεν αὐτοί. τοιούτων δὲ κακῶν ὑπολαμβάνοντες, καὶ ἀποτελεῖς ἀλλήλοις κατασκάπτες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρὸς τε τὸ παρὸν ὕποιον, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τοῦ ὀρθουμένου τῆς πόλεως, δικαίοτε φρονήσας, διὰ τὸ εἰς κοινὸν αὐτοῦ τοῦ ὠφέλιμον ἅπαντᾶν. ἢ καὶ αὐτοφωλεύσασθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσφορα, ἀδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, διὰ τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τῶν ἐφεστηκότα ὧ αὐθύνον τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μέλλησιν τοὺς εἰρηκότας. καὶ τέρφος τυραννίδα ἥδιστον νεωτέρων, πλεῖστα ἀρχία καὶ τὸ πρὸς ἡδὺ τῶν ἐπείνῃ θελομένων αὐτοκρατεῖ χρώμενον. τὸ γὰρ εἰρήνης τέρπειν

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum receus propositum est, quod æmulari sit longè pulchertimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum iuret successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrãnidem aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragari sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, re- B cipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chæreæ signum à consulibus petit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules redit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à se- D natu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: idcò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus incide- F rat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sẽtentia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ἡσυχάζομεν, ⸫ μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἐν τέρπεσθαι ζωῇ, ὁπόσοι τε ἐπαύσαμεν συμφορᾶς ἀπείρους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπειδόμεν, φόβῳ τοῦ μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἀχρείως δ' ὑγιαίνοντες τὰς τελευτάς. ἄρωστον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶν, αἵ τινες μέγιστα ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα ἡ χαρίεσσα τῇ χαριστίῳ. σοὶ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ οὗτος ποιεῖς ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πίστιν, ᾧ κῦδος μὴ ἀμείρονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ἐστὶν ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, προβουλευτὴς τε ἄριστος καὶ προκινδυνωτὴς ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφισαμένοις τὰς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀπάντων τοῦτο εὐσεβεῖσθαι. ἔργον ἦ καλλίστου καὶ ἐλευθέροις αὐδρῶσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ οὗτος περὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν εὐδὲν ὑφαπλησίως κατὰ καὶ βουλὰς τοῖς ἄλλοις ἀπάντων. ἐπεὶ γὰρ οἱ μὲν, σάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, οὗτος ἦ μὴ φυ τυραννοκτονίας, καὶ τὸ σὺν θεῷ δεινῶν ἀπαλλαξε τὴν πόλιν. σέπτος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, ⸫ τὸ ξυναλυθὲν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τὸν Τρεβέλλιος μάξιμος, ἁρπαρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ σεπτίου, λίθος ἦ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐφεστήκει αὐτῷ, καὶ ἀπαξδή τε λιθομένων καὶ ὧν ἐπυνόει θεᾶσθαι ὅπερ ἐφέτο ἐν λίθῃ γεγονότι. ⸫ ἡ μὲν γλυφὴ κατεπηγνυτο, θεοειπλήθει ἦ ἡ νὺξ ὅτι μέγα, καὶ χαρίεσσα ἦ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ ἦ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι ἦ ἰδεῖν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίᾳ ἀπιστίᾳ τὰ δρώμενα. ἔπι γὰρ ἕκαστος τοῦ μεθ' ὁ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ φυλάσσοις. ἔστι γὰρ πρότερον ἡ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τὸ στρατιωτικὸν ἦσαν. χαρίεσσα ἦ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τὸ στρατιωτῶν τοῖς θεοῖς τὸ σύγκλητον συνεκάλουν. ἦσαν ἦ εἰς ἀπείρεας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλεῦσιν τιμιώτερον τυραννίδος προύκειτο. ⸫ οἵδε μὲν ἀπέθεσαν μὴ τὸν χιλιαρχῶν, ἀπεχώρει ἦ ἤδη καὶ ὁ δῆμος θεῖχαρις καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τοῦ κτησαμένου τιμὴν ἠμείψαντο αὐτοῖς, ὑπὲρ ὅτι τοῦ ἴφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἰῶ ὁ χαρίεσσα αὐτοῖς. χαρίεσσα ἦ ὁ δ' ἐπαφρόδιτος, θεοεῖπαν τὸν θυγατέρα Γαΐου, καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοίως τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ σωτυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τοῦ νόμου, ἄλλως τε θεσθαι ἐπουδαιῶς τελειώσασθαι τὸν αὐτοῦ, καὶ πάνυ δυφεᾶναι μῖσος τὸ θεοῦ Γαΐου, ἰόλιον ἐκπέμπει λεῖπον, ἕνα τοῦ χιλιαρχῶν κτενοιοῦντα ἡ γυναῖκα Γαΐου, καὶ ἡ θυγατέρα. κλήμβιος ἦ ὄντι συζυγεῖ τοῦ λεῖπον ἡ ὅτι τοιοῦσδε θεσθαι λῃτουργίαν, ὅπως μεταχὼν κατὰ τοιούτοις δ' τυραννοκτονίας ἀγαλλοιτο ἀρετῇ θεοῖς τὸ πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὅπλισμάτος δόξῃ κοινοεῖν τὸ πρῶτον συνθεμένων. ἐνίοις ἦ τοῦ συνωμοσίᾳ, καὶ ὠμὸν εἶδεναι τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεᾶσθαι χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ Γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβολῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα θεᾶξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηρδύκῃ τοῖς κατελήφοσι κακοῖς, καὶ τοῦ πολιτοῦ ὅτι ⸫ αὐτὸς ἰῶ ἀπώλετο. οἱ ἦ ⸫ τοῦ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνωμῇ, τὸ ἦ πατὴρ καὶ τοῦ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνη τὰ αἰτίαν ὑπέφερον, φαρμακὸν τοῦ Γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφισμένον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτοῦ εἶ) τῷ νεανιπτημμένῳ ὅτι ταῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελέσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, εὐδὲν γὰρ οἱ ὅπασα δόντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἔλλετο ἀλύπως. ἐβεβούλευτο ἦ εὐδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς κοιτὸν δεδέχεσθαι τοῖς ἀπεσκληκόσι, θέλων ἐπουδαμοῦς μεμπτὸς εἶ) τοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τ' δήμου ποιεμένων. παρελθὼν ἦ

ὅπι τὸ

ἐπὶ βασιλείου, καταλαμβανὸς τὴν νεοσσιάν, γυμνὴν ἐπὶ τοῦ A
τε γαΐου, καὶ δεικνυμένῳ τὴν σώματος τοῦ αὐδρὸς χα-
μαιπετοῦς, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαλέπιστος αὐτὸς ὁ νό-
μος τοῖς μέγιστα ἁμαρτάνουσιν, ἅμα τε αἰσχυνομένου ἐπὶ τῇ
ξαυμάτων, καὶ πολλὴν ἀλαζονείαν συμφερομένου
τοῦ δυναστοῦ παρεῤῥιμμένης. ἐκινεῖτο τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε
οὐδὲν ἕτερον, ἢ καὶ μόνῳ τῷ γαΐῳ, ὡς πιθανὸν ἐκ χρόνου
πολλάκις φερομένου αὐτοῦ. ἐπ' ἀμφοτέρα
αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νεωτέρῳ ὁμοίως φέ- B
ρεται τῇ δυνοίᾳ τῆς ἀκεραίων, φοβοῦ τι θελήσειαν
φράσαι τὰς αὐτοῦ φροντίδος. οἱ μὲν, ὑποκρινόμενοι
ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβουλευομένης ὑπὸς αὐτοῦ μανίας,
καὶ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετείας καὶ μετὰ
ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῆς πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῆς
ὑπολείπεσθαι τόπῳ τῆς αὐτοῦ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου
τοῦ φθόνου τῆς συνωμοτοῦς ὑπεροπτήσαντος γαΐῳ κολάσεως
μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως πάντας
μετὰ χειρὸς ἐσόμενον αὐτοὺς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν C
ἀδικεῖ πολλῶν κατασβέσαι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑποπτευθὲν
ζόμενον ὡς φερομένης ὀργῆς ἀφ' ἑαυτοῦ μᾶλλον ἢ
γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς νεοσσιάς, καὶ ὁ-
ποῖα οἱ ἄνθρωποι φθόνου αὐτῆς ἐφέροντα ταῦτα λοιπὸν. ἡ δὲ
ἐπεὶ θεᾶται τὸν φόνον τοῦ λέοντος, τότε σῶμα τοῦ γαΐου
φοβοῦ ἔκνευε, καὶ ἄσον ἴσχυε παρεκάλει μετ' ὀλοφυρ-
μοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ δυνοίᾳ συνεγκότα ἑώρα
τὸν λέοντα, καὶ μηδὲν φόβου ὧν ὅτι φεύξει D
ἐκ αὐτοῦ κεχωρισμένου, γνωρίσασα ἐφ' ὃ χάρει, τέλει
τε σφαγέως ἐγύμνου καὶ πάνυ φοβούμενος, ποτνιω-
μένη οἵα εἰκὸς τὴν ἔτυ σαφῶς ἐν δυσγνώσει τοῦ
ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ὑπερ-
λειώσει τοῦ δεσμάτος ἃ ἐπ' αὐτοῖς συνέθεσαν. καὶ
ἤδη μὲν δύσχρως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ λοίπου,
καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ δυναίζιον. καὶ λοιπὸς ταῦτα
φερόμενα ἐπὶ τὸν χαρέαν. γαΐος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐναυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λεί-
ποντα τεσσάρων μηνῶν, ὅτε τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ φόβου
ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ κακοφυΐας
εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος, καὶ φί-
λος δυσβουλῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος,
καὶ δυσὶ τούτοις ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε
ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πεπλάσμενος, τῷ ὑβρίζειν
εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμε- F
νος, καὶ ποιητὴς ἐν τῷ κτείνειν, καὶ θανοῦμενος. καὶ τῷ
μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐπουδαικὼς εἶναί τε
καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος ὑπαίνων τῆς πλήθους. καὶ πάν-
τα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ὕβριμα, πιμελείαν
ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμήτιων, εἰ καὶ πλείστη τε
καὶ δι' μεγίστων γένοιτο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει
πολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμιον δ' ἡγούμενος
πᾶν τὸ ἀρετῆ συνερχόμενον, ἀναπίμπλαντο ὅτι πᾶ-
σιν οἷς κελεύσειε τελεῖν ὑπηθυμίαν λαμβάνων. ἔθεν καὶ
ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτῷ φύε-
σθαι ἐδόκει τοῖς πολίτας ἤρξατο σφοδρότερον τὸ
μῖσος, διὰ τὸ πολλὴν χρόνου μὴ ἐσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τοῦ φέρεσθαι ἐδόκαλεῖν.
ἔργον δὲ μέγα καὶ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς συνόντων καὶ αὖθις
ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλὴν γε τοῦ ῥᾴον καὶ σικελίαν ὀλιγονθένητος ἐν ὑποδοχῇ τῆς ἐπ' ἀμμώδους
στενῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ὃ μὲν καὶ ὅτι
τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρας αὐτῷ ὑπονοεῖν καταλείφθη. ἄτιον δὲ ἴσως,

in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantiſſimæ vxori non parueriſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues læuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil compertí haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populatíque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ita ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægyto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt, & vtiliſſimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operãtium. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm
III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literísque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occuperet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũ rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

ἡ περὶ τὰ ἀχρεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανᾶν εἰς ἡδονὰς, μᾶλλον ἢ εἰς μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφαρπάζειν τινὰ τῶν τοῖς χρείαν ἀσυμβολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παιδείᾳ σφόδρα ἱκανῶς μέτριος, συνιέναι τε τὸ ἀκουόμενον, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ πλείονος ἀναγκαίοις ἀντέπειν ἐν τῇ ὀξείᾳ, φανείην πιθανώτατος ἐν μεγίστῳ θεάματι παρέστηκα σιωπῇ μόνῃ, δυσκολίᾳ τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εἰς ἰσχνὰ αὐτὴν ἀναλαβεῖν μελέτης τῇ ὀλιγωρίᾳ. ἀδελφῆς γὰρ παιδὸς ἐμοὶ γεγονυίας ἐκ Πομπηίου τοῦ μεγάλου, μέγα κατάλυσμα παιδείας αὐτίκεσθαι, ὅτε τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ἐρωτικὰ ἐν αὐτῇ καθορᾶν ὀλιγωρήσειν, καὶ συνεφιλοκαλεῖν γαίῳ, συγγλυφεῖς τε αὐδρὸς, καὶ ἡγεμόνος εἰκὼν ὑπισχνουμένη ἐρωτευσέ τε τοῦ καὶ αὐτὸν πολιτῆ, ἐμοὶ μὲν αἰτιᾶσθαι οὐκ ἔστι τὰ ἐγκλήματα κατὰ τὴν παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἄνεσιν αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἔπεσε· ἀλλὰ δυσπάρεικτον ἡ ἀρετὴ τὸ σωφρονεῖν, ὡς αὐτόθυρον τὸ φεύγειν ῥᾳστώνῃ πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεσόντας τὸ κατ' ἀπορίαν, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλῳ τῆς κρατούσης, μέχρι δὴ τῆς θείας τῆς ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δυνάμεως ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῆς ὑπερηλαζευθεὶς τελευτᾷ. κλαύδιος δὲ καθάπερ ἀπὸ ἐφόδου ὑποδιέξεως αὐτῷ τῆς γαΐου ὁδῶν ἠμφιμένης, καὶ τῶν οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς καίσαρος τελευτῆς ἐν ἀμηχανίαις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἐν τινι στενοπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ἐδήμιαν κινδυνίων ἀρτίαν πάλιν τῆς ἡγεμονίας ὑφορώμενος. μέτειμι δὲ ἰδιώτης ὢν, ἠγνῷ αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχῶν, παιδείᾳ τε σεμνῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ πάντος τοῦ εἰς θόρυβον ἀνακεκινημένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε δὲ ποίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀπάλλων γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀσπιληφότων σωματοφυλάκων, οἳ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ὅτι τῆς στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς σεμνοτέροις ἦσαν. ὅπου δὲ καὶ παρετύγχανον τινὶ μὴ γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεθέμενοι διὰ τὸ καθ' ἑαυτοὺς τὰς τύχας σωιελθεῖν. τὰ δὲ περὶ αὐτοὺς ἀποσκοποῦντο μᾶλλον, ὅπως τέρπον χήσοι καλῶς, καὶ τῶν γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγέων ὄντων ὠμότητος χάριν τῶν ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ τοῦ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο δηλῶς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῶν περὶ τὴν ἀπιθανίαν ἐπεδείκνυτο τὰς κεφαλὰς ὡς ἀφαιρεθησομένας. εἰσῆκται δὲ κατά τι στενωτὸν ὀλίγας βαθμίσι χωρίον, ὑπαισθητῶς τῇ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γαῖος μὲν περὶ τὸ βασίλειον τῆς στρατιωτικῆς θεασάμενος, καὶ τοῦ μὲν ἀκριβωσαμένου τινὰ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸν σκότον, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶδε τὸν ὑπολοχῶντα κεντὴς εἰ μὴ ἀπηλλαγμένος. περσεῖ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, ὑπεγνωρίζει. γερμανικὸς μὲν δεῖ φησὶ περὶς τοὺς ἑπομένους, καὶ σπεύδομεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑποθέωνται τινὰ γαΐου, φεισθῆναι χρεῖον τῷ κατ' αὐτὸν αἰτηχθοῖς αἰδέσιμον αὐτοῖς ὑποπτεύσας, καὶ τῷ ἀφεγμένοις τῆς γενόσεως. καὶ ὁ γεγονὼς μεδέσας, ὑπεστάλη δειλίας, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φέρειν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίας, ἐῶ οἱ θεοὶ γαίου ἀφῃρημέ- A
νοι τὴν σὴν συνεχώρησαν ἀρετῇ, πρόνοιαν τῶν οἰκουμένης
λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῶν προγόνων ἀπόλαμβανε τὸν
θρόνον. ἀνέβασαζε ὃ αὐτὸν ἐκ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ
δυναμένου, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων.
συνεφέροντο δὲ καὶ τὸν γράτον ἤδη καὶ πλείους τῶν
σωματοφυλάκων, καὶ θεωρούντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τοῦ ὅτι κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ὅτι τοιοῦτος δὲ
ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀποθάνοντα δικαίως τοῦ παντὸς, ἐς B
κινδυνώδεις ἔτι μᾶλλον ὅτι τοῦ γαΐου ἀρχῆς ὠμοτάτου
τινὲς ὃ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφέρειν κρίσιν ἀξιοῦντες
τοῦ δὲ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τὸ στρατιωτικὸν συ-
στρεφομένων, φυγή τε ἦν τοῦ ὄμιλου, καὶ ἀποσόδων
ἀπορία τοῦ κλαυδίου δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ
καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες δὲ τοῦ ἁρπαγοῦ
αὐτοῦ ἀθρόαν ψυχῆς ἔσωζον αὐτοῖς, ἀπ' ἐλ-
πίδος θέμενοι τοῦ σωτηρίαν τοῦ δικαστοῦ. ἐν δύρυχω-
ρίᾳ ὃ τοῦ παλατίου ὀχλούμενοι, ὡρῶτον δὲ οἰκη- C
ναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τοῦτο ἐδόκει δίδωσιν ὁ δὲ
αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἐῶ τοῦ στρατιωτοῦ,
χαρᾷ τοῦ ὄψιν δεχομένους τοῦ κλαυδίου. δὲ πλεί-
στον τε ἐῶ αὐτοῖς αὐτοκράτορα σήσειν τὸν ἄνθρωπον,
δύνοιά τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς ὃ ἐῶ αὐτοῦ, ὅτι
μέγα πᾶσι τοῖς ὠμοτάτοις καταλελοιπότος κλέος τὸ D
αὐτοῦ. ἀνάλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆει τὸ τε πλεονεξίας
τοῦ ἐν τῇ συγκλήτῳ δικαιοῦντων, καὶ ὁπόσα ὅτι
τὸ περὶ ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. θεὸς ὃ καὶ τὸ ἀμή-
χανον τοῦ θεάματος κατανόησε, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς
ἀρχεῖν μεθισταμένων τοῦ ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρῃ
δέ πνος κτησαμένου τῷ ἀρχεῖν μεθισταμένων τοῦ ὅ-
λων, παρὸν ὑπεχωρήσει καὶ δύνοια τῇ αὐτοῦ λαβόντα
κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόν-
τα τιμεῖν, ἢ ὅτι τοιούτοις γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα E
θεός τε ἀλλήλοις, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, ἐς τοῖς ἀεὶ
θεσπίζουσι διηκροῶντο. οἱ ὃ πεπαιδαγωγημένοι θεθύ-
μως ἐδέχοντο τοῖς θεόκλησιν, συμφέξαντές τε καὶ
θειακλείσαντες ἦγον ὅτι τὸ στρατοπέδου φορεῖον
ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔφει-
ξις. διεξήκεσαν ὃ αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τοῦ ἐκ τῆ
βουλῆς. οἱ δὲ ἀξιώματός τε τὸ θέτερον ὀρεγόμενοι,
καὶ δουλείαν ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τοῦ τυραίνων γέ- F
νους φιλοτιμούμενοι δικαιοδόσειν χρόνῳ παρ-
έχον. ὁ ὃ δῆμος φθόνῳ τε θεὸς ἐκείνου καθιστά-
μενος, καὶ τοῦ πλεονεξιῶν αὐτῆς ὀλισθήσιμα τοῖς αὐ-
τοκράτορας εἰδώς, καὶ αὖτε καταφυγεῖν, ἔχαιρε τῇ
κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, φάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία ἐς ὅτι
πομπεῖα γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτοῦ ὑπολαμβανομέ-
νων τῶν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα ὃ ἡ βου-
λὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τοῦ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς
τὸ στρατόπεδον, πέμπει θεὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρε- G
τῆς ἐκ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ὅτι καθέξει
τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀθρόαν ὃ τῇ συγκλήτῳ,
ὅσονδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἡ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ
ἀθρόαν θεωτῶν τε ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου τὸ θέ-

ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attolunt eum in humeros non valentem præmetu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſeratentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis iuctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibíque aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

πρόνοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ θέτεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ γαΐς καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε
σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων θεασαμένης τὴν ὕβρεως, αὐτὸν ἐθε-
λουσίως δὲ παρανίκα θαρσεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μοὶ καὶ τὸ θέτερον ἀνεφάμενος τὴν ἀρετὴν

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

ὅπως ἀκινδύνως βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὐτὸν ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τ πολιτῶν, καὶ ὅπλα χωρὶς τοῦ νόμου τὸ μέρος ἄρχοντά τε & ἀρχόμενον κερδαίνειν ἕκαστον ἀρετῆς. εἰ δ ὑπονοοῖτο μηδὲν ἐκ τ παίειν τελευτῆς συφορίζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ ὑπερέψειν. τ τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ ἐν τῷ σωματικὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε ἀπορίαν, & πλῆθος οἰκετῶν οἱ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δ μέρος τῆς ἐλπίδα ἐν καὶ τ τύχῃ, ἧς τε θεὸς ἐν ἄλλοις συμμαχῶν, ἀλλὰ τοῖς μὴ ἀρετῆς, & τοῦ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιεμένους. ἐν δ τούτοις οἱ αἰ τῆς ἐλευθερίας μάχονται τ παῤῥησίας. καὶ οἱ μὲ πρεσβύται, ἡνεμόνιος & βεβούχος, δήμαρχοι δ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχρῶντο τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ πρεσβεύσοντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τ πόλιν. θεωρεμένους δ στρατιᾶς πλῆθύι τ κλαύδιον πεφευγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοῖς ὑπάτοις ὄντας συνήθεις τῇ πρὸς αὐτὸν, εἴτε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, πῶς δ τ βουλῆς δέχεσθαι διδομένου. ἀσφαλέστερον δ & δύναμιν ἔχειν τοῦ μὴ μὴ ὕβρεως, ἀλλ' ἀνοίᾳ τῆς διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τ βουλῆς καὶ τ δήμου.

Κλαύδιος δ, ἐπὶ σατο δὲ μετ' οἴας αὐθαδείας ὁ πρεσβείλειεν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῇ ὅτι τὸ μεγαλύτερον ἐπόμενος, ἀ μέν, ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸ αὐτοὺς φόβῳ δέξασθαι, ἅμα μὲν θάρσει τῷ στρατιωτῇ, ἅμα δ ἀγρίππου τοῦ βασιλέως, καλόντος μὴ προΐεσθαι τ χειρῶν πλημμύτιλι ἀρχεῖ ἤκουσαν αὐτόματον. προέξας μὲν καὶ πρὸ γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῷ δεξιπίπτειν ἡγεμόνι. & δὲ τὸν νεκρὸν προεῖπεσι τοῦ γαΐου, & ἀναθέμενος ὅτι κλίνης, καὶ πρὸς εἶλας ἐκ τῆς ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑποχωρῶ, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντα δ ὑπὸ τραυμάτων, ἰατροὺς μεθίεσθαι λέγων. συνθόμενος δ τ κλαυδίῳ τ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς ἁρπαγὼ, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, αἰτήσειρεν αἰτιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλύσας αὐτὸν τ βουλῆς, χρησάμενος μύσεις τῷ κεφαλῷ, ὡς ὑπὸ συνουσίας ἀναμνήσεως αὐτῷ παρῶν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τί πεπρεσβεύκει κλαύδιος. τῆς δ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσανερωμένων τινα γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τῶν κατ' ἐκείνου δικαίοις, ἕτοιμος εἶ τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δ ἐκέλευε πρὸς τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ ἐν τῆς ἀρχῆς μεταποιεμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῆς οἳ φεύξαντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνωφέλουσιν κατασάντες εἰς τὰ σφαλεῖεν. ὑποκεινάμενος δ τῆς βουλῆς ὅπλων τε ἀπορίαν, & χρήματα εἰσοίσειν, & στρατιᾶς τὸ μὲν τοῖ αὐτῆς ἐν σωματικὸς, τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δ ἄλλων ὑμομένης. εἰπ μὲ ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, πεφάσεται ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον δ ἐν ἐν ἐπιδιάσασπί μοι, ὡς τὸ ὅτι σωτηρία φέρει τ λόγον. ἴσε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχέσαι, πλήθει χρόνῳ ὁ πλεῖστός μεμελετηκότα. τὰ δ ἡμέτερα

συγ-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι, καὶ τῆ φυλῆ δόξαν τ' δυλείας ἀπαλλαγμένων, δυσκεφάτητον. ἐγὼ γὰρ τεχνίτας μαχόμενα παραγαγόντας ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἀσφαλῶς τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ τὸ ἀρχεῖν, παρεσβεύειν τε ἕτοιμος εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πάντων ἐπ' ἐκείνοις, τόν τε παράκλητον τῆς βουλῆς διηγεῖται καὶ μόνας παρὰ τὸ κλαύδιον, ἐπιδεικνύς τε ἡγεμονικώτερον ὑποκείμενος, καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς οὐσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, ἃ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῆ μὴ φέρουσαν ἀρχῆς, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τυφῦσαι τῆς πρότερον, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν κατ' ἐκείνων. χαίρειν δ' αὐτοὺς ὅτι εἰκείᾳ τῇ καθ' αὑτόν, μείζοσιν καιροῖς, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὑπ' ἀνάγκης παραμείψαντα ἐν ὄψει τῇ σφετέρων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξέπεμπον. κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἀνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπαρξάντα τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου θεοῦ, ἔνθα δὴ νυξ ἦν. τῆς δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς, ἐπεδίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅτι τῆς ἰδίων ἀγρῶν ἐπανήκουσαν ἔξοδοι, προορωμένοις μὴ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τοῦ ἐλευθέρου γενησόμενον, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δυλεύειν ὑπειληφότες ἀβασανίστῳ ἀρχῇ τοῦ πονεῖν, ἢ πειρώμενοι τὸ ἀξίωμα τῆς πατέρων ἀφ' ἧς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῶσαι. συνελέγησαν δ' ὅμως ἑκατὸν ἢ πλείους, καὶ ἀβουλήτων ἀφ' ἧς ἐν χερσὶν, ἀφανίσιον ἄρεται δοὺς τοῦ σωφρονίσαντος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύσαντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο ἀφ' ἑνὸς μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφέσιμον εἶναι. ὁρᾶν δ' ἐκείνους ὑπερέπειν, ὅς τις τοσαύτης παρασκευῆς ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῆς συγκλητικῶν μὲν πολὺ πλέον, δι' ἀμφοτέρων μὲν τοῦ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινυκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαλλικανοῦ ἰουλίαν, παράθυμός τε ἐπὶ ἀπιστοποιείᾳ τῆς παραυτίκα, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι παράφασιν ἐκ παραφάσεως ἁρπάζοντες. καλέσιον τε ἀσιατικὸν μινυκιανὸς ἐκ τῆς γαίου σφαλέων αἰεῖχε τοιούτων ἐλπιδων. ἐγγενὴς δ' αὖ φόβος ἔ τινος ἐλάσσων, ὅπι χωρηθέντων τῆς ὑπιθυμούντων τ' ἡγεμονίας ὡς τε ἀπιτάξαντι κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος δὲ ἐπ' αὐτῆς ἀξιόλογον, καὶ τῆς στρατιωτῆς οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι τῆς πόλεως, ἐρίται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῆς μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεισθεῖ τ' πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἀπέσπασαν. ὑπὸ δὲ φρούτιν ἀρχεῖν ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐπεχείρησεν λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῆς δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵους τε ἀρχεσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μηδ' ὅτι τι εἰπεῖν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos no gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vniùs arbitrio, expertus aliqnot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat decommuni sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, prænidentes quónam res euasura esset, optantésque turam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum, eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemve coniunctam cum Cæsaribus: nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deindeappetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire A constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eurycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis extru- B endis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam C agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & asciscatur vltronea seruitus, simúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempsisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine D hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis cum inuadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum pe- E riculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille li- F benter paruit, iussitque eos conuenire in palatium, quò ipso per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per G se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

δξὰ τὸ ὡρμῆδς πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖδς, ἢ ἢ ἡμοσόμδμον ἐκάλουν ὡς ἂν αἱ ἐξόμδμοι τὰς ἔριδας, τῇ συ-
κλήτῳ ἢ δποεία ἄρχειν τε, κὴ ὃν ἀρχθεῖεν. αἱ ἢ ἔοπν, ἔτε δεχομδῶν τοὺς τῇ ςρατιωτῇ, καὶ τῇ γαίου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς ςρατιώταις ἐκ ἐφιέντων. ἐ τοιέτοις ἢ ὄντων, χαιρέας τῷ ὀργῷ ἐκ αἰσχόμδμος πρὸς τὸ ἄτησιν τῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο ςρατηγὸν, εἰ τις αὐτῷ σημεῖον παρὰ δύτύχου κομίσειεν. ἰῶ ἢ ὁ δύτυχος ὄνομ', ἰωσχος τῦ καλεμδμου πρασίνου, ᾧ ἐκ ἐδάκρυσε γαΐῳ, κὴ πρὸ τὰς οἰκοδομὰς τῇ ςάσεων τῦ πρὸ σκηνοῦ ἱππικοῦ τὸ ςρατιωτικὸν ἐτείβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις δπκεί-
μδμον. εἰς ἅπερ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, κὴ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τῷ τε κεφαλῷ κομιᾶν τὸ κλαυδίε. δεινὸν γὰρ εἰ μὴ μανίαν ᾤοντο ἀφεσομένη δώσειν τ ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετέθη τοσῦτον γε τοῦ τῇ λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμδμοί τε τὰς μαχαίρας, κὴ τὰ σημεῖα ἀειράμενοι ὡχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόκυσιν αὐτῷ. κατελείπετο ἢ ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῇ ἀμυνόντων, κὴ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῇ δξαφέροντες. ἔκπληξίς τε, κὴ κατήφεια ἦν, ἐδὲ ὅπ χρήσαιντο αὐτοῖς τῇ ἀνθρώπων εἰδότων δξὰ τὸ αἰτιρεῖδαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορῶντο κὴ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. κὴ σαβῖνος εἰς τῇ γαΐε σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἢ πείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα ςήσεδς, κὴ δ ὑλοκρατίαν ἐπόψεδς καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπλησσεν, εἰ καταφρονήσας γαΐε φρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλδυθερίας οὐδὲ ἕτος ὑποδδῶναι δυναμένης τῇ πατρίδι. χαιρέας ἢ πρὸ μὲν τῦ ἀνήσειν ἐνδυσχερὲς ἐδὲν φρονεῖν ἔλεγε. βουλδεῖεδαι μὲν τοι δξακωδωνίζειν δξήκοντα τῷ κλαυδίου. κὴ οἱ μὲν ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅπ ἢ τῦ ςρατοπέδυ πανταχόθεν ὠθεῖτο κὴ θεραπείαν τῷ κλαυδίου, καὶ τῇ ὑπάτων ὁ ἕτερος κόϊντος πομπῆϊος δι' αἰτίας ἦν τῇ ςρατιωτικῇ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλδυθερίας τῷ σύγκλητον ᾤοκαλῶν, ὡρμήσαντες ἀπασάμδμοι ξίφη. κἀν ἐπέσφαττο αὐτοῖς μὴ κλαυδίε δξακεκωλυκότος. ᾤοκαδίζετο ἢ αὐτῷ ἢ ὑπατος ἐξαρπάσας τῦ κινδύνου. τῇ ἢ συγκλητικῶν ὁ ἰῶ συῶ τῇ κοίντῳ, ἐ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. πολὺς ἢ κὴ πληγὰς ἔλαβον αὐτῷ ἀνωδύμδμοι τ θεὸς αὐτοῦ εὐτδξέως. ἀπώνιος ἢ ξαυμασίας ἀπεχώρει, ἰῶ τε κίνδυνος ἦν πάντας αὐτοὺς. κὴ ἀγρίππας ὁ βασιλδς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καζασῶαι. ὠμομδῶε γάρ τινος κακοῦ ἦν τῷ βουλῷ, ἐχ' ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθεται ἢ κλαύδιος, κὴ συγκαλεῖ τῷ βουλῷ ὅπ τῦ παλατίου δξὰ τῆς πόλεως φερόμδμος, ᾤοπέμποντος αὐτὸν τῦ ςρατιωτικοῦ σῶ πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξέπεσον ἢ τῷ γαΐε σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαιρέας κὴ σαβῖνος εἰργόμδμοι προόδων κατ' ὀλιγοστὰς πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον κλαύδιος ςρατηγὸν ἦρε τῷ σωμαζοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ πέρ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου πρὸ χαρίου.

Τοῖς ἢ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστία ἢ ἐπεκάλυπτε τῷ προαιρέσεως, & αὐτῷ τιμωρίαν ὑπεβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀσφαλείᾳ μέλλοντες χρόνε, ἀπήγετο οὖν ἢ ὅπ θανάτῳ, κὴ σὺν αὐτῷ λοίπος τε κὴ

τε καὶ ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπτώτῳ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσειε λοῦππον εἰς δάκρυα ἐκτετραμμένον. ἀποτιθεμένου γοῦν τὴν στολὴν τοῦ λούππου, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ λούππου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου κατὰ θέαν, ὡς ἧκεν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ διὰ μελέτης αὐτῷ γεγόνασιν αἱ σφαγαὶ, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ γάϊον μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης. λοῦππος δὲ οὐ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν τράχηλον παρασχεῖν. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες, καὶ χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμεναι, ἵλεων καὶ ἀμήνιτον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὴ μόνον τῆς αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν περιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν πατρώαν βασιλείαν, καὶ προσγράμματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Κλαύδιος δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ πᾶν ὅτι ἦν ὕποπτον ἐκ τοῦ ὀξέως ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα προὐτίθει τήν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ἣν ὁ γάϊος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, προσθήκην δὲ αὐτῷ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρώδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπεδίδου, ἄβελαν δὲ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσετίθει. ὅρκιά τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν ἀγρίππαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀντίοχον δὲ ἣν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, κιλικίας μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχην φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, καὶ ἀντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελευτᾷ γὰρ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρώδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. στασιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ἐπὶ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἐπὶ ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις εὐθέως ἦν. καὶ κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπαρχοῦντι κατ' αἴγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὲ καὶ διάγραμμα παρακεκληκότων αὐτὸν ἀγρίππου τε καὶ ἡρώδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπιγνοὺς ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

aliísque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauítque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

V. CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexādrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, colonis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippe in Iudeam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

A νοις συγκατωκηδένας τοῖς πρώτοις διὰ τὴν πρὸς ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἕνεκα τῆς βασιλέων τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῆς γραμμάτων τῆς παρ' αὐτοῖς, ἐπὶ τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ μὴ τὸ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας ἀλεξανδρείαν ὑπὸ σεβασ- ὑπολαχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆς πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ δημοσίους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ὧδε τούτων γενομένην τὸ δικαίων αὐ- B τοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ἦν ὁ ἀλεξανδρεὺς, καὶ τελευτήσαντος τοῦ Ἰουδαίων ἐθνάρχου τὸ σεβασ- μὴ κωλυόμενον ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ ὧδε βιάζεσθαι ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς ὁ ἐπαρθείσας καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων ὅτι τοῦ γαΐου καίσαρος χρόνου, τὸ δεῖν τὸν πολλὴν ὑπόνοιαν καὶ ὧδε φρονεῖν, ὅτι μὴ ὧδε βλάβην ἐθέλουσι τὸ C Ἰουδαίων ἔθνος τοῦ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν σεβόμενον αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν δεῖν τὸν γαΐου ὧδε φρονεῖν τῆς δικαίων τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ὧδε παπαίωνέναι. φυλάσσεσθαι ὁ αὐτοὺς καὶ τὰ πάτρια δικαιώματα, ἐμμένειν τοῖς Ἰουδαίων ἔθνεσι. ἀμφοτέρους ὁ δεῖν καλλίονα τοῖς μέρεσιν, πλείονα ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μοῦ τὸ προτεθειμένου μου τὸ δόγμα. τὸ μὲ οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆς Ἰουδαίων δόγμα τοῦτον ἦν τὸ D τόπον γεγραμμένον. τὸ ὁ εἰς τὸ ἄλλον οἰκουμένην, εἶχεν ὧδε. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τοῦ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἐ μόνον E τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ὧν ὧν παρελήφειν ἀξίους κρίνας, διὰ τοὺς ὑπὸ ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα ὁ δίκαιον κρίνειν, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῆς δικαίων τούτων ὑποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τὸ θεῖον σεβασ- αὐτοῖς διὰ τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, μὴ κωλύοντος φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη ποτὲ ὧδε γάϊλλος μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ διακελεύσασθαι χρῆναι, καὶ μὴ τοῖς τῆς ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουδενίζειν, τοὺς ἰδίους ὁ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ δόγμα F τοῖς ἄρχουσι τῆς πόλεως, καὶ τῆς κολωνειῶν, καὶ μουνικίων τῆς ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ἐ τῆς ἐκτὸς βασιλεῖς τε, καὶ δυνάστας δεῖ τὸν ἰδίων προσβύτην ἐγγράφασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐν ἔλαττον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὅθεν ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

G Τούτοις μὲν δὴ τοῖς δόγμασιν εἰς ἀλεξανδρέας τε, καὶ τὸν οἰκουμένην πᾶσαν ἔθος ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ὧδε ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα ὁ ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι ταχὺς λαμπρότερας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆς ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅτι τετρόποις δορυφόροις ἐσθῆτος ἐλαφρᾶς ἐσόμενον ἄγειν. ὁ ὁ ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ὅτι χρείττοσι τύχαις αἰρχόμενον μετὰ τοσούτων

ὑπὸ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαρισηρίους ἀξιπλήρωσε θυσίας, οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ καὶ ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς βασιλικὰς χεῖρας ἐδέδητο τοῦ συγγενοῦς ἦν τύχης ὑπόμνημα, καὶ τοῦ ὅπη τῶν κρειττόνων μαρτυρίας μεταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς αἰωρήμασι θεᾶσθαι ἐπὶ τοῦ ναζοφυλακίου, ἵν' ἡ δεῖγμα, καὶ τοῖς τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τοῦτον θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνετο ἡ τοῦ ἀλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τοῦ θείου ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. ὅθεν τοῦτον ἐνοεῖσθαι ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁλισθαίνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ φοιφανὲς πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐντελῶς δὲ σοῦ θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν ἀνανίου τοῦ ἀρχιερωσύνης μετέπεσε, τῷ δὲ βοηθοῦ σίμωνι, τούτῳ καὶ θήρας ὀπίκλησις ἦν, τὸ οἰκεῖον προσένειμε τιμιώ. δύο γὰρ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθός, ὃν τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς σωφρόνησεν ἡρώδης, ὡς αὐτοῦ δεδήλωται. σοῦ τοῖς οὖν τὸ ἱερωσύνου ἔσχεν ὁ σίμων, καὶ σοῦ τῷ πατρὶ, κατὰ τὸ πρότερον ἔχον οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες ἦσαν ὄντες ὅπη τοῦ τῶν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τοῖς προαγούσαις γραφαῖς παρέδομεν. καθαρσιπάμβους γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι δοὺς ὁ βασιλεὺς τοῖς ἱεροσολυμίταις ἠμείψατο τοῦ εἰς αὐτὸν δυνοίας. αἴτιον γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀποδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι σοργῇ. ὑπῆρχον δ' ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόντα. παυσάμενος δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, δωρεῖται νεανίσκοι τοῦ ὁσιότητος θρησκεύμενοι τόλμαν, καίπερ ἀεὶ τοῦ φυκότες ἦν ἀβακχόλως θεασεῖς, καίσαρος αἰδεσιμώτατα κομίσαντες, εἰς τιμὴν τῆς ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέθησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, κατάλυσιν γὰρ τῆς πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐδύνατο. ἀμέλλητι δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ὄντα τοῦ, ἀφίκετο καὶ καταλέγει τῆς δωρεᾶς. ὁ δ' οὐχ ἧττον ὅπη τοῦ πρόσθεν χαλεπώτερος, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνον ἀσέβειαν τῷ τῶν νόμων ἀφάσιν, τοῖς ὅπως ἀσι τῆς δωρεᾶς σοῦ ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

A reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in properam suspendit in sacrario supra gazophylacium quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non patefieret se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

B

C

D

E

F

Κεφαλ. ς'.

Επιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρείας ὑπὲρ ἰουδαίων.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

G

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς πυθείου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείων τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη διανοίας τινες ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὴ τὸ πρεπτθλῶσαι τὸ διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τῆς ἀφιέσθαι ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεῖσθήναι ὑμᾶς αὐτοὺς, ζηνατίᾳ δὲ πάντα τρόπον συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας ἐν, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, νομισθῆναι ἂν εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃ ὁ ἀνδρὸς βελτίων ἐν τοῖς ἰδίοις ναοῖς, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπίθετο, καὶ ζαῦτα ἐν τοῖς τοῦ συναγωγῆς τόπῳ τῇ φύσει δικαίοντος ἵνα ἕκαστον τοῖς ἰδίοις τόποις κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τῇ γὰρ ἐμοῦ ὑπομνήματος μιμήσεσθαι γελοῖον ὄζει μὴ τὸ τῇ

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabita: tibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, déntque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cælestè numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimãs. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omníque peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

αὐτοκράτορες δόγματ᾽ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελευκότος. τοὺς μὲν οὖν τὸ δόγμα τ᾽ σεβασῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ᾽ ᾧ μὴ αὐτοὶ μεμανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἄρχειν, καὶ τῇ ἰδίᾳ σωφρονίσει γνώμῃ λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τ᾽ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου σπείρης Οὐιτελλίου ἐκπεμφθῆναι ἐπ᾽ ἐμὲ ἀναχθῆναι τ᾽ πεπραγμένων λόγον ὑποσχόντας. τοῖς δ᾽ πρώτοις ἄρχουσι παραγγέλλω, εἰ μή τι βέλτιον δοκεῖν κ᾽ τὴν αὐτῶν σωφρόνησιν γνώμῃ τὸ ἀδίκημα, δηλοῦν ἐξαγγέλλειν τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν γνώμῃ, ἣν σπερ δοκοῦσί μοι θορυβώδη δόγματος ἕνεκεν τοιούτου ἔργων, ἐμοῦ, κ᾽ τὸ τιμιωτάτου μοι βασιλέως ἀγρίππα καὶ ἑνὸς μᾶλλον σωφρονισθῆναι, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τ᾽ ἀμείνονος σωφρόνησιν σωνασθροισθὲν εἰς ὄπτασιν χωρῇ. ἵνα δ᾽ γνωσιμώτερον ᾖ, τὸ κ᾽ ὁ σεβασὸς σωβεβουλευμένος τ᾽ σώγματος ἐφρόντισε, τὰ ὑπ᾽ ἀλεξανδρέων αὐτῷ δεδόγμενα σωτεθέντα σωσέθηκα, ἅπερ εἰ γνώριμα πᾶσιν ἦν, δοκεῖ, τότε κ᾽ ὅτι τὸ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογησάμενος σωσεῖ τ᾽ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τ᾽ τὸ σεβασῦ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, σωδιαγέλλω, μηδεμίαν σωσέσασιν σάσεως μηδὲ ταραχὴς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστοις τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω σωμιώσατο, διορθώσεως μὲν τὸ σωδιαμαρτηθὲν πᾶν τυχεῖν, γνώσεσθαι δ᾽ σωδὲν πλέον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ᾽ ἱερωσύνην τὸν καινθηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθην δ᾽ πάλιν ἐπ᾽ αὐτῷ ἦγε τ᾽ ἀνάγκην, τοῦτον ἀξιώτερον τ᾽ τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δ᾽ ἀμφιεσαμένῳ ἐφάνη, τιμὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμῶν. παρῃτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τετιμημένος χάρω, διὰ ψυχῆς ἔχων τὸ δ᾽ ὅ μοι γέρας σῇ δόσει βελτίωσιν, εἰ κ᾽ θεὸς ἐν μετ᾽ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκεινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ᾽ ἐνδύναι σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενον σοιώτερον, ἢ νεῶ ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τ᾽ ἀξιώτερον ἐμοῦ νεῶ τὸ γένος λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, κ᾽ θεὸς τὸν θεὸν ἀμάρτιας, κ᾽ θεὸς σὲ βασιλῆ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔσι μοι, θρέπτα τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δ᾽ τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ματθίᾳ τ᾽ ἱερωσύνην ἔδωκε. καὶ μετ᾽ ὀλίγον, πετρώνιον μὲν, μάρσος διεδέξατο, κ᾽ διεῖπε συρίαν.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regialiquo modo cedere. sempér q; licētius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans vt ostētaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῆς σιλείππα φράξεων ἄχει τ᾽ τιλβῆς.

ΣΙλας δ᾽ ὁ τῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ δι᾽ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγγόνει πιςὸς, ὃς δένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπηναίμενος, ἀλλὰ καὶ ἐς σφαλερωτάτοις ὑποδὺς πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως ἓν ἀπλέως, σεσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐδαμὴ τοίνυν ὑπερπατελείπετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ᾽ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, κ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγνὰ τ᾽ τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν; ἵνα τ᾽ ἑαυτῦ αὐθαδίαν ὑποδειχνύῃ, σωεχῶς δ᾽ ἓν ὡς ὑπ᾽ αὐτῷ κάμοι

A

B

C

D

E

F

G

κάμοι πολλὰ διεξιών. τότων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνείδισ- A
μὸς ἐδόκει, διὸ προσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τ' ἀτα-
μίδτον παῤῥησίαν τ' ἀνδρός. ἐχ ἡδεῖαν γὰρ αἰ τ' ἀδόξων
χρόνων ἀναμνήσεις. δύθης ἦ ὁ ἀλιωτικῶς ἅπερ ἔφλησε
προφέρων. τέλος γοῦν ἀπρέπδισε σφόδρα ὁ σίλας τὸ
βασιλέως τ' θυμόν, κἀκεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ
ἐλάδοι τ' ἱππαρχίας μόνον μετέσησε τ' σίλαν, ἀλλὰ
κὴ παρέδωκε διθησόμδον εἰς τὸν ἐκείνε πατρίδα
πέμψας. χρόνῳ ἦ τ' θυμὸν ἠμδλύνθη, κὴ λογισμοῖς B
εἰλικρινέσι τ' πρὶ τὰνδρὸς εἰς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾧ λαμ-
δάνων, ὅτως ἐπ' ἐκείνῳ πόνους ἐκείνος ἀπέτλη. ἡμέραν
οὖν ἑορτάζων αὐτὸς ἡλίθιον, ὅτι πᾶσιν ὧν ἦρχεν δι-
φερόντως καδίσατο θάλειαν, τ' σίλαν αἰκαλῶ παραυ-
τίκα συνέδριον αὐτὸς ἠλιτόμδον. τῷ ἦ, ζόπος ἐλδὼν εἰς
ἐρείας ὧν, ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς,
ἐκ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι C
ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖται με, τὴν μήπω μικρὸν
ὑπολυμφῶν; ὑδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι χάριτος εἰς
αὐτὸν διοίας ἐπέτρεψεν, ἀπεσύλησε ἦ ὑδείας. ἢ πε-
παῦδαι νενόμικέ με τ' παῤῥησίας, ἣν ὑπὸ ποίᾳ συνει-
δότος ἔχων δοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-
μην δεινῶν, ὅσους ἐνέγκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σωτηρίαν τε κὴ τιμὴν, ὧν γέρας ἐνηγκάμην δεσμὸν,
κὴ σκότος εἱρκτήν. ἃ ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι.
τάχα κἀμοὶ τὴν τ' ἀρίστης συνεποίσεται μνήμην, D
κὴ μετανάστασα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνεβόα,
κὴ διέτεινε τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ ἦ ὡς αἰκίστας ἐώ-
ρα δεκρεῖμδον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ ἦ πρὸ ἱε-
ροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν κρήνην νεύοντα πό-
λιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, ὑρμίων
εἰς πλάτος, ἡ ἦ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο
ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρ-
σος ὁ τῆς συείας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κρίσαει δεῖ γράμ-
μάτων ἐδήλωσε τὸ προαττόμδον. καὶ νεωτερισ-
μόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ E
μὴ ἀνιέναι παύσασθαι τ' τῆς τειχῶν ἐξοικοδομή-
σεως. ὁ ἦ ἀπειθεῖν ἐκ ἔκρινε. πεφύκει ἦ ὁ βασιλεὺς
ἅπας δυσεργετικὸς εἶ ἐν δωρεαῖς. καὶ μεγαλοφρο-
σύνᾳ ἔθνη φιλότιμος, ἐ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμα-
σιν αἰσας αὐτὸν εἰς ὑπεροχείαν, ἡδόμδος τῇ χαρίζε-
δαι κὴ τῷ δίῳ ἐν δύφημίᾳ χάρων, κατ' ὀλίγον ἡ-
ρώδη τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμε-
νος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἰδεῖν ἦθος ὑπὸ τιμωρίαν ὑποτο-
μον, κὴ κῆ ἦ ἀπηχθημδίων ἀταμίδτον ἔλλησι F
πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμδος, ἀλλο-
φύλων γέ τοι πόλεις ἰσέμενε δώσει χρημάτων, βα-
λανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κρὸς ἀναδλαῖς, ἔστιν αἷς ναὸς
ἀνέστησε, σοὰς ἄλλαις. ἀλλ' ἰουδαίων ὀδμίαν πόλιν,
ὑδὲ ὀλίγης ὑπεροδῆς ἠξίωσεν, ὑδὲ δόσεως ἀξίας
μνημονδυθεῖσαν. φανὴς ἦ ὁ τρόπος ἀγείππᾳ, ἐ
πρὸς πάντας τὸ δυσεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἄλλοις θέσιν
ἐῶ φιλάνθρωπος, κἀκείνοις ἐνδεικνύμδος τὸ φιλό-
δωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀνάλογως χρηστὸς, κὴ συμ- G
παθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ δίαιτα, ἐ συνεχὴς
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐῶ, κὴ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτή-
ρει. δὲ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ ἀγνείας, ὑδὲ ἡμέ-
ρα τις παρώδευεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρηΐουσα θυ-
σίας. κὴ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὀνιχώριος

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adserüandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei prætereibat absque sacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hierosolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balinẽis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cæteruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis

VIII. voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. susciebatur autem ab aliis regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

Ἀχαιρεβάζειν δωκῶν τὰ νόμιμα, σίμων δὲ ὁ ὁμώνυμος τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐπανάστασιν ἀλίσας, τυράννα ἢ τὴν βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐκώλυσεν αὐτῷ κατελθεῖν, ὡς ἐκ ὅσιος εἰσπορευόμενος δικαίως δ' ἂν ἐργάσατο τὴν ναῦν τῶν εἰσόδου φροντικούσης τοῖς δικαίοις. διαλυθέντας μὲν δὴ ἀφ' ἑαυτοῦ γραμμάτων πρὸς τὸν στρατηγὸν πόλεως τῷ βασιλεῖ δημοχαρίζουσας σίμωνα ταῦτα μεταπέμπεται ὁ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθίζετο δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδεῖσθαι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἡρέμα τε ἐν φρονῶς, εἰπέ μοι, φησὶν, τί σοι ἀνθάδε γινομένων ἔστι ἄδηκον; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέητο συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἐκ φροντιδόντος τὰς διαλλάττετο, τῷ φαύλῳ κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ φρέπειν εὐδὺς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ὀφείκειαν. τὸν σίμωνα δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεστέμψατο. πολλοῖς δ' καζασκευάσας πολλὰ βηρυτίοις ἐχαρίτωσε τιμῆσι. θέαζον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν ἀφέξων, ἀμφιθέατρον δ' πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, καὶ ξυστὸν ἐν αὐλῇ τῷ ἔργων ξενότητι διαπρεπόντων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτῷ τῷ καθιέρωσιν μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὀπτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἄδεται καὶ ποικίλης ποπτικὰ τέρψεως, ἐν δ' τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλῆθει μονομάχων, τῷ αὐτῷ δηλονότι μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τῷ κατὰ πλῆθος αὐτάρκη βουληθεὶς γνώσθαι τῆς θεωμένων τέρψιν, ἐπτακοσίους ἄνδρας ἐπτακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, καὶ κούρσους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τῷδε τῷ φόβῳ, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δ' τελέσας τὰ θεσπεσιώτατα, μετῆλθεν εἰς πτολεμάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἣν δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι προέβλεπτος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσιος σαμψιγέραμος, καὶ κότις, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ὀλίγα ἐβασίλευσε, ⁊ πολέμων τῷ πόνου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ὁδελφὸς δὲ αὐτοῦ, ἦρχε δ' τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλις' ἀγαθείξεως φρονήσεως ὕψος, καὶ ἀγαθὸν τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων ἀγαπειβόντων ἔτι παρ' αὐτοῦ μέρους ὁ τῆς συείας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους οὖν τιμητικῶν τρῶν, ὑπαγησόμενος αὐτοῦ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σαδίοις ἑπτὰ, προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἀρὰ ἔμελλεν τῆς πρὸς μέρσον ἀρχὴ γένεσθαι ἀγαθοεᾶς, συγκαθεζόμενος ὅπη τ' ἀπιλίνης, ἀπαγγέλλετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. μέρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια ⁊ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέρειν ἐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις διανοῶν τοιούτων συμφρόνησιν. διὸ οὖν ἐκέλευσε τῷ ὀπτηδείων τινὰς πέμπων ἐπέσελλεν ὅπη τὰ ἑαυτοῦ δίκα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας ἀπαρῶς ἤκουσε. καὶ μέρσῳ μὲ ἐκ τούτῳ διαφόρως ἔχε. τῷ ἀρχιερωσυνίου μετὰ δίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὐτὸ κατέστησεν ἀρχιρέα ἀλιωναῖον τὸν τοῦ χιθαίου παῖδα. ἕβδομον δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τὴν ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, ⁊ παρῆν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στρατωνος πῦργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δ' ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τῷ καίσαρος τιμῷ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῷ τινα τούτῳ ὀπτατάμενος,

⁊

καὶ παρ' αὐτῶν ἤθροισε τῆς χώρας τὴν ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ A
πεφοβεθημότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ τῆς θεω-
ρείων ἡμέρᾳ σολεὶς ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποικ-
μένῃ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν ἔχ), παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἅρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγα-
θεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τι φοβερὸν, καὶ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. ἐνθὺς ὑ οἱ κόλακες
ταχὺ δὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθῶ, ἄλλος ἄλλοθεν αἰσ- B
χύνων, θεὸν προσαγορεύοντες, ἐπιφερόμενοί τε εἰκῆ ἐπιλέ-
γοντες, εἰ μὴ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τοσοῦτόν σε κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ὡς
ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, εὐθὺς τὴν κολακείαν ἀσε-
βοῦσαν ἀπεστρέψατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βυβῶνα τ' ἐαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἐπὶ
σχοινίου τινὸς ἄγγελον. τοῦτον ἐνθὺς ἐνόησεν κακῶν ἐ)
τὸν καί ποτε τῆς ἀγαθῶν ἡγούμενον, καὶ ὀξυκαρδίαν C
ἔσχεν ὀδύνης. ἄθρουν ὑ αὐτῷ τ' κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μ' σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ἐπιτάττομαι τὸν βίον, ὃν ἐμοὶ ἔπλασε μὲν τὰς ἀπ' ἐμοῦ κατηφυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον ὑ τὴν παρωμένην ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν ἐναμὴ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ἐπιτάσει
τ' ὀδύνης κατεπονεῖτο. μ' ἀπιστῆς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τελευταίας ἀναπάπαυσι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς ὑ
αὐτίκα συὶ γυναιξὶ, & παισὶν ἐπὶ σάκκου καθεσθεῖσα
τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς ὑ πάντα ἦν ἀπήχεια καὶ ὀλολυγῶν. ἐν ὑψηλῷ
ὑ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοὺς ὀθνείως προσπίπτοντας, ἄδακρυς ὑ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς ὑ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ἔτος ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας ὑ ἕβδομον. τέτρασας μὲν οὖν ὅτι
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτούς, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ἔτεσιν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ
ὑ, & τῷ ἡρῴδου προσεπιλαβὼν τ' F
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῆς τε
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῆς ἰουδαίας προ-
σέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωδύ-
σατο ὑ ὅτι πλείοσιν αὐτῷ προσφορὰς δραχμὰς ὅτι
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν οἱ προσεδανείσατο,
τῷ γὰρ φιλοδώρους εἶ) δαψιλώτερα τῷ προσόντων
αὐήλισκεν. ἐὼ ὑ ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγνοου-
μένης γε μὲν ταῖς πλήθεσι τ' ἐπιτονῆς αὐτῷ, συμφο-
νήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνας δύων, &
ἐλκίας ὁ ἔπαρχος, & φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίσωνα ἐ- G
πεμψαν ὑπηρετῆ τὸ ὀπτήδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ
ἐὼ αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγελαῖος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόπῳ τοιούτῳ
κατέστρεψε τὸν βίον. ἡλικίᾳ ὑ αὐτὸς καταλέλειπτο, ὑὸς
μὲ ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζεῖς ὑ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τ' πατρὸς ἀδελφῷ γαμη-
θεῖσα βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι ὑ ἦσαν αἱ δύω, μυριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δε-
κατῆς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ὑ δρουσίλλα. καθομολόγητο ὑ ὑπὸ τῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculta & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. mòxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: mòxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore diseruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio IX.

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iuriiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάου τῦ χελκίε παιδὶ μιριάμμη, δρυσίλλα ἡ ἐπιφανεῖ, Ϝ ἦ τ κομμαγηνῆς βασιλέως ὑὸς ἰωάννης. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τ ϐίον ἐκλιπῶν ἀγρίππας, καισαρεῖς, ϛ σεβασληνοὶ τ διοικῶν αὐτὸ λαθόμενοι, τὸ τ δυσμενῆς ἀτὰρ ἐποίησαν. ϐλασφημίας τε γὰρ ἀπερίπλοιν εἰς τ κατοιχόμενον ἀφιεῖς λέγοντες, ἡ ὅσα σρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἰκεῖα ἀπῆλθον, ἡ τὰς αἰσριάτας τ τῦ βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, ἡ σήσαντες ὅπι τ τειχῶν, ὡς δύνατον λῶ ἐφύβριζον, ἀγνωμονέσερα δημοσίως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, παρὰ μὴς ἑσιάσεις ἐπιτίλοις σεφανούμενοι, ἡ μυριζόμενοι, ἡ αὐένδοντες τῇ χέρσῳ, σροπόσεις τε τ τῦ βασιλέως σκηνοῖς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες ἦ ἦσαν ἃ ἀγρίππα μόνον χρησαμένε πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, ϛ τὸ πάππου ἦ ἡρῴδε, ὅτι ταῖς πόλεσι, ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε ἡ ναοὺς κατασκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ ἦ τῦ τεθνεῶτος ὑὸς ἀγρίππας, ὅπ μὲν ἐν τῇ χέρσῳ τούτῳ, ζεφόμενος ὧδε κλαυθμὸν κρύσαι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβασληνοὶ ἦ ἡ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι ἦ τοὺς ἀχαρίσους τας ὀργίζει. πέμπει οὖν διὰ τάχους ὥρμητο τὸν τύραννον ἀγρίππαν τ βασιλείαν δεχόμενον ἅμα βαλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμοσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τ ὀχλοδιφῶν, ϛ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶ) λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παιδὸς ἐνδεβηκότι χρόνοις δληρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, ἡ τελείῳ δ' ἔ) βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἐδόξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τ ἰουδαίας ἡ τ ἁπάσης βασιλείας ἀπέσειλε κούσιον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδυς τιμὴν τὸ μὴ μέρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει ἦ καὶ πάντων δῆς εἴλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, ἡ σεβασληνοῖς δπιπλῆξαι τῆς εἰς τ κατοιχόμενον ὕβρεως, ϛ παρανίας εἰς τὰς ἐπ' ὠσας. τ ἴλιν ἦ τῷ καισαρίων, ἡ τ σεβασληνῶν, ἡ ταῖς πέντε σπείραις εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ σρατεύοιντο. τ ἦ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων δπιλέξαι σρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, ἡ τῷ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ἃ μὲν οἱ κελαυθέντες μετέσησαν. προσβολάμενοι δ', κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, ϛ μεῖναι δπ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, ὅτ ἡ τοῖς δπίσω χρόνοις τῷ μείζων ἰουδαίοις ἐκίνησαν συμφορῶν ἀρχὴ τὲ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὑεσπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε αὐτοὺς τ ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς Κεφ. α

Ον τρόπον ἑλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς γένος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς ὑιοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνῄρ-λασε. Κεφ. γ

Ως ἐπὶ τούτοις πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προαίρεσεως. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅ-πλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphensium & Iudæorum dissidium, déque stola sacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, sicut superiore volumine diximus, Claudius Cæsar misit successorē Marso Cassiū Lōginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas sæpe rogatus fuerat, vt Marsum amoueret ab administratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæsaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphensibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicosissimis. Ceperant autē arma transamnēses sine consensu primatum & magistratuum, multósque Philadelphensiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus est, quòd non expectassent suum iudicium, si putabant sibi factam à Philadelphensibus iniuriam, sed ita temerè ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tribus præcipuis seditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit supplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòst capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad se perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hierosolymitanorum primatibus, mandatum Cæsaris eis exposuit, vt talarem tunicam, & sacerdotalem stolam, quam solum summum pontificem induere fas est, in castellum Antoniam deponerent, vt esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipse Hierosolyma cum copiis, timens ne ad Fadi postulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos sibi ad Cæsarem liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ προλαβούσῃ ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δὲ γεγραμμάτευτο ὑπ' αὐτοῦ φεύγοντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τὸν κῦ τῶν συρίας πραγμάτων προϊσασθαι. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν διέπεμπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει φασιάσαντας τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τὴν περαίας χωρὶς γνώμης τὸν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενος τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ προαλείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφίων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ἕξ τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς δὲ τῶν ἁσσίων ἀρίστους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δὲ ὠνόματο τῷ. ἀμαραμῷ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ὑπ' αὐτόν, διατεθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοιούτων ἡ ἰουδαία, φερούσῃ δὲ προνοίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὲ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῳώσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ᾗ φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ἥπερ ὄφρι φρούριον κατεσκεύαστο, κειμηλίῳ ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ᾔδει. οἱ δὲ αἰτιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὅμως τὸν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικόμενος δὲ καὶ οὗτος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλῶν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ μὴ τὰ προσάγματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς διαβέβηκε φρασθεὶς ὡς καίσαρα πέμψαι τοὺς

τοὺς ἀπεσταλμένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτὴν A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ἡ βουλὴ ἐγένετο, ἕως αἱ γνῶσι, τί περὶ
τούτων πλαύδιος διανοεῖται. οἱ δὲ, ὅπερ ἔφθη αὐτοῖς εἰ-
ρῆσθαι διασείλαι τοὺς πρεσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ἅμα δὲ καὶ ὁμηρεύσων
ἦν εἰς τὴν ῥώμην αὐτοῖς, γνώμῃ ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ
τεταλδιτηνοῦ παῖς, καθ' ὃν ἤκουσεν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν παρὰ πλαυδίῳ κρίσαι, καθὼς καὶ πρόσθεν εἰ- B
ρηται, βουλεῖ τὴν κρίσιν συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἀπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκοντος περὶ
τούτων διασείλα. καλέσας δὲ πλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλθειν αὐτοὺς ἀγρίππᾳ
χάριν εἰδέναι, τοῦτο γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀκούσαντος. ὅτε
τῇ διανοίᾳ τοιαύτην διὰ στολὴν ἔδωκε. πλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος διὰ δεκάτου μόνος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὰ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱερεσολυμιτῶν ἄρχουσι, βουλῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δι' εὐσέβειαν ὄντα,
πρεσβεύοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δι' εὐ-
νοιαν ἣν ἡ πεποίημαι τοῖς ἔθνεσι ὑμῶν ἐνδημίαν,
καὶ αἰτησαμένων παρ' αὐτοῦ ἵνα τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, ἣν τὸ σέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἐγὼ συγχωρῶ,
καθὼς ὁ πρῖγξ καὶ μοι πρεσβεύσας ἐπέλλιος ἐποίη-
σε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτοῦ δι' εὐσέβειαν, καὶ τὸ βούλεσθαι ἐκείνους καὶ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ προ-
κόπῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ θεὸς ἐμαυτὸν
δι' εὐσέβειαν, καὶ τιμῶ θεὸν ἡμᾶς γνώσκω ἀποδιδῶ, παύ-
σαιμι ταῦτα ποιήσας, θεὸς οἷς ἐστι μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατῆσαι ὄντας, καμοὶ τιμίους. ἔγεγρα
δὲ περὶ τούτων, καὶ κλαυδίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ E
δὲ γραμματεῖα κομίζοντες κορνήλιος κέρωνος, γούφων
θαδδαίωνος, δωρόθεος ναθαναήλε, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγε-
γράφη δὲ τεσσάρων καλανδῶν δεκεμβρίων ὑπάτου γούφου, καὶ
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετραδυνάστου, χαλκίδος δὲ τῆς
ἀρχῆς καὶ τὸν χαῖνον ἐκείνου τόπος διάδοχος, πλαυ-
δίου καίσαρα τιμῆς ἐξουσίαν τοῦ νεῶ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τιμῆς τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ-
τυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ παρέμ- F
ενεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ τῶν πολέμων τέλους. καὶ δὴ ὁ ἡ-
ρῴδης, μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον
κανθήραν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ κανεῖ αὐτὸ ἐκείνῳ τιμῆς ἐξου-
σίαν τοῦ διαδοχεῖν τὸν πρὸς ἀνανίαν φερόμενος.

qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque prompte liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. XPP. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totíque Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petiistis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestri æque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharam in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β.

Ὅτι τὸν ἐλένη, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἐ-
λένη, καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸ θεῖον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τοῦ
ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ὢν καὶ βαζαίου ὀπίκλους υἱὸς, τὸν ἀδελφὴν ἐλένης ἀλλὰ ἔρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίᾳ
ἄγεται, καὶ κατέσχεν ἐγκύμονα. συνκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τὸν γυναικὸς τὴν χεῖρα περισπασάμενος,
ὑπνῳ καθύπνωσε, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης ἄραι ἀπὸ τῆς στολῆς τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia A inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari C beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine doris quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Portò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæton, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditúrque ibi hodie quoque videre D volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignissimum, attamen vestrũ quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis E proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque suam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo securiùs nouo regi pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter F illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impositoei G

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν τῇ φωνῇ, δείσας διεγερθείς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτλιν ἐπεκάλεσεν. ὁ δὲ αὐτοῦ μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνώμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τῷ μὲν τοι πᾶσιν ἔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτλιν ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιούτοῦτον τοῖς παρὰ πατρὸς ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μείζους ἤυξετο λυπουμένων ἀπάντων, ὅτι τὸν Ἰζάτλιν αὐτοῖς ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὲ καὶ πρὸ τοῦ φανερὰ ἀνόμενος ὁ πατὴρ, πείνοις μὲν συνῆκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ φύσει τὸ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιῶν ἔνοιας τυγχάνειν. τὸν δὲ Ἰζάτλιν, σφόδρα γὰρ ἐφιλεῖτο, ἐκ μὲν αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δυρκούμενος, πρὸς ἀβεννήγειρον ἐκπέμπει τὸν τῶν ἀσσυρίων κράτος βασιλέα, ὃν καταπιθέμενος ἐκείνῳ τιμὴν παρὰ σωτηρίας. ὁ δὲ ἀβεννήγειρος, ἀσμένως δέξεται τὸν νεανίαν, καὶ δῶρα πολλῆς ἄγων ἔνοιας, ξιωσάμενος αὐτοῦ τιμὴν θυγατέρα, σὰμαχος δὲ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐκ τῆς μεγάλης λέγεται προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, ἐπιθυμῶν ὀλίγον αὐτοῦ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀναπαύεται φιλοφρονήσας τε, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένων. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τοῦ λάρνακος, ἐν ᾗ νῶχος ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασωθεὶς λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις δεῖκνυται. διατελεῖ οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τελευτῆς τοῦ πατρός. ἢ δὲ ἔλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἔχοντας. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲ οἰομένη αὐτὴν εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτοῦ δεδόχθαι τὸν Ἰζάτλιν ἔχειν ἡγεμόνα, καὶ τοῦτον ἄξιον εἶναι νομίζειν, ἐκεῖ ὑμᾶς λελιπέναι δοκῶ, βεβαιῶν δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείονων καὶ θελόντων τὸν ἀρχὴν λαμβάνων. ἢ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ τὶ φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσκυνῆσαι τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριεντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ πρῶτον αὐτὸν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα τοῦτο τὴν ἀρχὴν Ἰζάτλιν μετ' ἀσφαλείας κατάσχῃ. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων θαρρηθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτλιν ἔνοιας ἔχειν, ἐκώλευε δ' ὅμως ὑπισχνεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς αἱρέσεως. οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπιέναι συμβουλεύσαντες ἐκέλευσαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δισμυρίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῆς. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσήκασθαί τινα τῶν ἀρχῆς ὑπάτων, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα ἀδιάδοτον τὸ δὲ

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὶ A
δακτύλιον, τιμῇ τε σαμφηρὶν ὀνομαζομένῃ παρ'
αὐτοῖς, διοικεῖν τοὺτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε
μέχρι ἂν τὸν ἀδελφὸν παρουσίας. ἅμα δ' ἔδει ταχέως
ἀκούσας τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχεται τὸν
ἀδελφὸν μονόβαζον ἀφαιρεσάμενος τῆς ἀρχῆς αὐτόν.
καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ἀσασινῶν χώρᾳ
διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς
τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς
τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ B
δὴ καὶ αὐτὸς εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, καὶ
κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταπεμψάμενός τε αὐτὸν
τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ
πολλὴν ὑπακούσας δέησιν. συμβεβήκει δὲ τὴν ἐλέ-
γειν ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν,
εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομισθῆναι νόμους. ὁ δὲ ἰζά-
της ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν
ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ C
τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γε-
γονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολῦσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσε-
βὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μετανοοῦντας ἔχειν αὖθις
μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμοπα-
τρίοις μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυ-
δίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβάνην τὸν πάρθον
ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ
τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων D
ἔθεσιν, ἐπαύσατο καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπηδᾶν.
νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περι-
τέμοιτο, προήττων καὶ ἑτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μή-
τηρ κωλύειν ἐπεῖχετο, ὑπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέ-
γουσα. βασιλέα γὰρ εἶναι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν
δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ὑπ-
θυμήσειε καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. ὡς ἀπέξεσθαί τε
βασιλεύοντος αὐτῷ ἰουδαίων. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν,
καὶ τοὺς ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους E
ἀνέφερεν. τῷ γὰρ τῇ μητρὶ συμφάσκοντας, καὶ συνα-
πειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειρον.
δεδιηκέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ φρονήματος ἐκδήλου
πᾶσι γενομένου κινδυνώδεσιν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς ἀμφο
τούτων, καὶ διδάσκαλος τοῦ βασιλεῖ
ἀνοσίων ἔργων γενόμενος. δυνάμενον γὰρ αὐτὸν, ἔ-
φη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε
πάντως κἀκεῖνο ζηλοῖ τὰ πάτρια τοῦ ἰουδαίων. τῦ-
το γὰρ κυριώτερον τῆς περιτομῆς. συγγνώμην γὰρ F
ἕξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ περίδειν τὸ
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τοῦ ὑπηκόων φόβον,
ἐπείθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. με-
τὰ ταῦτα γὰρ, τὴν γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεκεκλήκει
παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας
ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια
δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, παρεσκεύατο παρὰ τοῦτον. G
ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀπατασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε
τὸν μουσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνεις, ἔφη,
ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καθ' ὧν αὐτὸς
τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς,
ἀλλὰ καὶ πρότερον τὰ προσαπτόμενα ποιεῖν ὑπ'
αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ ἤδη τούτῳ νόμον ἀπήγγελκας, ἵν' εἰδῇς τίς ὀργὴ ἡ ἀσε-
βεια, πεῖσαι ἀπαγγεῖλαι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ὑπερβαλέσθαι τὴν περίδειν, μέλλοντας ἂν εἰς ἕτερον ὄγκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampseta, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izaræ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta, leges diuinitus traditas complecteretur. Izates potrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, parratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Ananiâ contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A
accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenirent ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscíis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne euenirent quod illi timuerant. nam B
ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D
inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia
III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E
postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymás. Izates autē audito eius nomine, videnſque

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ φερόμενον ἐπέλει, μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἰσήμανεν αὐτὸν πεφευγέναι τύχην. Τοῖς δὲ ἔκπληξις δεινὴ ἔλαβε καὶ φόβος ὅτι μήτερος, μὴ τῆς ἀφέξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώσειε μὲν ὁ βασιλεὺς τήν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωρούντων τῷ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἄδεια τῷ παρ' ἑτέροις ζηλωτὸν ἐθῶν. κινδυνώσειεν ἢ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς δὲ ἦν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅτι τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου δίκαιον, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἄγοντα, δηλοῦσιν ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν διαβλέπουσι, καὶ μένῳ πεπιστευκόσιν ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὑπὸ τῆς ἀσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἡλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθι ἐξ ἀτελοῦς ἐκ θεοῦ θεφόιαν, ὑπεθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις εὐκλεέστατον ἱερὸν τοῦ θεοῦ θεοσκιωῦσαν, καὶ χαριστήρια θυσίας θεοσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὑπερφιλοτίμως δὲ πάνυ θεοθύμως τῇ μητρὶ παρακαλέσαντος, καὶ πολλῷ παρασκευῇ χρῆναι εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν θεπέμποντος ὑπὸ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἀνδρίας ἀπαλωμένων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλένη, θέμενη παρ' ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σίτου ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰκανῶν φόρτον οἰσόντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἐπέμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν παρθῶν βασιλεὺς Ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ὑπεβουλὴν εἰς αὐτὸν συντιθεμένους, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκείνου θεασάμενος καὶ ὑπ' Ἰζάτου ἀναγνωσκόμενος. καὶ πολὺν θρῆνον θέμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ θεὸς μὲ τὸν οἰκέτην, μηδὲ ἱκέτην ἀνθρωπίνης δυνάμεως. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γεγονὼς, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς ὑπηκοΐας χρῄζω, βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν εἶναι νόμισον καὶ σοὶ τὰ θεόφοιτα. ἐμοῦ γὰρ αἰχμάλωτον θεοφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἰδὼν

ἰκέτην

ἱκέτην αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβάνου, κατεπήδη- A
σεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θαρσύνσον εἶπεν ὦ βασιλεῦ,
μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀπήκεσον. ταχεῖα γὰρ
ἔσαι ἡ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον ἢ κὴ σύμμαχον εὑρή-
σεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε κατας-
τσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὸν ἐμὸν ἐκςήσομαι. ταῦτα εἰ-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ὅπι τὸν ἵππον ἀρταβάνου, παρείπετο δ'
αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων τοιαύτην, ὡς ἂν μείζονι
βασιλεῖ. θεασάμενος δ' ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, B
κὴ τὰ ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχην τιμὴν ἐπωμόσατο κα-
ταβήσεσθαι μὲν ὀκέτι πάλιν ἀναβάτος, κὴ προηγεμένου
δ' ἢ πειθεῖς, ὅπι τὸν ἵππον ἤλατο, κὴ ἀγαγὼν αὐτὸν
εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συσ-
σιτίοις καὶ ταῖς ἐπὶ τοὺς ἱππάσεις προκαθιζήσεσιν,
ὑκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς
τὸ πρότερον ἀξίωμα, καί τι λογισμῷ δίδοις ὡς κοι-
ναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε
πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνου C
ὑποδέξασθαι, ὃς ἦν προτείνων τὴν πρὸς πατέρα μνή-
μης καὶ ὅρκοις, καὶ μαρτύρια τὰ
αὐτοῦ. τὴν δ' πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν ὑκ ἀρ-
νεμένων, μὴ δύνασθαι δ' λεγόντων διὰ τὸ τὸν ἀρχὸν
ἕτερον πεπισευκέναι. κίννάμος γὰρ ὄνομα τῷ παιδι-
ληφότι. κὴ δεδοικέναι μὴ πάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου κα-
ταλάβῃ. μαθὼν τὸν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίννάμος
ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, πεθράττο D
γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, κὴ φύσει δὲ ἦν καλὸς κὴ ἀγαθὸς, θα-
ρσαλέων αὐτῷ πεσεῖσθαι θαρρύεσθαι τὸν ἀρχὸν
ὑποληφόμενον τὸν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πεσὼν
παρὼν. ὑπολύτα γὰρ αὐτὸν ὁ κίννάμος, κὴ προσκυνή-
σας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προτίθησιν αὐτῷ
τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρτα-
βάνης ὕστερον δ' ἰζάτου πάλιν εἰς τὸν ἀρχὸν καθίσα-
ται, πρότερον αὐτῆς ὑπέσχετο δὲ τοῖς μεγιστάνας. ὑκ E
ἠθύμει μὲν ἀμνήμων τῆς εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀλλα
δωρεῖται τὰ ἰζάτην τὰς μείζους τιμὰς παρ' αὐτοῖς.
τὸν τε γὰρ παῖδα ὀρθὸν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, κὴ
ὅπι χρυσῆς κλίνης καθεύδοι, ἅπερ μόνοις ὅσι γέρας κὴ
σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ' κὴ χώραν πολ-
λὴν αὐτῷ ἀγαθὸν τῶν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμό-
μενος. νίσιβις δέ ἐςιν ὄνομα τῇ γῇ, κὴ ἐν αὐτῇ πρότε-
ρον μακεδόνες ἔκτισαν πόλιν ἀντόχειαν τὴν μυγδο-
νίαν προσηγόρευσαν ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς ὁ ἰ- F
ζάτης ὑπὸ τοῦ τοῦ πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ'
ὀλίγον δ' χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὸν βασιλείαν
τοῦ παιδὸς ἀρδάνῃ καταλιπών. ἔδοξε δὴ τοῖς ἰζάτου
ἀφικόμενος, ἔπειθεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον ἀναφέρειν. συστρατεύεσθαι κὴ συμμαχίαν ἑτοι-
μάζειν, ὁ μὲν ἔπειθεν. ὁ γὰρ ἰζάτης. τὴν ῥωμαίων δύνα-
μίν τε κὴ τύχην ὅσης ἀμύνος, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμι-
ζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτη δ' πεπομφὼς πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν
υἱοῖς, τὴν ἑλληνίαν νέοις, γλῶτταν τὸν παρ' ἡμῖν πάσιον, G
κὴ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τὸν τε μητέρα
προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς προεῖπον, ὑκητέτροφε
δ' αὐτῷ, κὴ τὸν ἀρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς δηγούμε-
νος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε κὴ προάξεις, ἅτε δ' τού-
των οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὀλιγωρεῖν-
τα τ' ἐπ' αὐτοὺς στρατείας, παροξυνθεὶς ὑπ' ὀλίγου τοῦτοις ὁ πάρθος, πόλεμον ἔδοξε πρὸς ἰζάτην κατηγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turbetis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, A Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò poſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes B Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicantque eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, C ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico D terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſíſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capeſſere. ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: im- E petúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præ- F ficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quod G etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

ἐμὲν ἔλαβεν ἐδὲ τ̓ ὄπι τύτῳ στρατίας ὅπως, τῇ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτῆ πάσας ἐπιτρέποντος. μαθόντες γὰρ οἱ παρθοι τὴν διάνοιαν ἐκείνου, ἡ ὡς ὅπι ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῦσι, τὴν ἀρχὴν ἢ τῷ ἀδελφῷ κοτάρδῃ παρέδωσαν. καὶ τῦτον ἢ μετ᾽ ὀ πολὺν χρόνον ἐξ ὅπι βουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται ὁμολογέσης ὁ ἀδελφός, ὃς δὴ ἡ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δωρεὰς ὅπι στευσε, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, πρεσβάτῃ ἢ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, ἡ οἱ συγγενεῖς, θεωρεῶντες τὸν ἰζάτην θεὸν ὑπὲρ εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν ὄντα παῖ ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ὅπι θυμίαν, ἡ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται ἢ πρόξις αὐτῷ καταφοραὶ τοῖς ὑπηκόοις, κατὰ τοῦτο ζηλοτυπήσαντες οἱ μεγιστάνες, ὑ φέρουσι μὲ τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦ ἢ ἔχοντες, ἡγεμόνα ὅπλισθέντα ἰζάτην δίκην εἰσπράξασθαι ἀποδόντες παρ᾽ αὐτῷ. ἡ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνέμενοι στρατεύσαι θελήσαντι κατὰ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς βασιλέως, ἐναντιώσεται ἢ ἡ πρὸ τὴν πρώτην συμβουλὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη, ἡ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδώσειν παρακάλουν. πείθεται ἢ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπι τὸν ἰζάτην. μελλήσης ἢ τ̓ πρώτης συμβολῆς πρὸς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ̓ ἰζάτην ἐκ στρατεύματος πάντες ὡς παντελῶς δίμηνα καταχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιστρέψαντες, ἔφευγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγεὶς, τρόπον ἢ πρὸς θεὸν ὑπὸ τῆς μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἐμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ ἢ ὁπλοῦσι συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ἢ φυγεῖν ἠνάγκαζεν. αὐτὸν ἢ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄραμον καλούμενον, ἡ πρόσμαχησάμενος κρατερῶς, εἶλε τὸ φρούριον. διαρπάσας ἢ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ἢ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. ἀποτυχόντες ἢ οἱ τ̓ ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες τ̓ πρώτης ὅπιχειρήσεως, ὑπὸ δόντος αὐτοὺς τῷ θεῷ τῷ βασιλεῖ, ὐδ᾽ ὡς πρέμουσι, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὁμολογέσῃ, βασιλέως ἢ παρθων ὄντ᾽ ἰσῶ, ὑπερπαλοιοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆσαι ἢ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῇ ἡλικίᾳ πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων ἢ ἱερασιῶν ἐθῶν ἡμόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῦ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειθήσαντ ἢ, πόλεμον κατήγγειλεν. ταραχθεὶς ἢ τ̓ ψυχὴν ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῷ θεῶν ἀξιῶσθαι δοκεῖν δι᾽ φόβον τῦτο προέξας, εἰδὼς ἢ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ἐκ αὖ πρεμήσειν, ἔκεινον ὑπερέψας τῷ κηδεμόνι θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

ἡ τὸ-

καὶ τὸν μισθοφόρον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, κα- A
τασπείρας μὲν τὰ τέκνα ⸫ τὰς γυναῖκας εἰς τι τῶν φρε-
ίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις,
καὶ ἐμπρήσας τὸν τε χόρτον καὶ τὰς κώμας. ταῦτά τε
προδιατρεπτσάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους.
ὡς δὲ γυμομένου ἢ τοῦ παρθου μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως πρόσω τε καὶ ἐπὶ πολὺ θᾶττον ἐλπίδος, ὠδύνα
μὲν σφοδρῶς, βαλλομένῳ τε χάρακα πρὸς τῷ ποτα-
μῷ τῷ τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ τὴν μηδίαν ὁρίζοντι, τίθησι καὶ B
ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ὡς ἀπωθησόμενος, ἔχων περὶ αὐτὸν
ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς
τὸν ἰζάτην ἄγγελος ὡς παρὰ τοῦ παρθου πεμφθεὶς, ὃς τινὰ
παρθων δύναμιν ὅση τις ὅτιν ἤγγελλεν, ἀπὸ διφρείτου
ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ
τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἐπείλει δὲ C
δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστου μὲν πάντων τοὺς ἑ-
αυτοῦ ἡγούμενον, καὶ ῥᾳδίως τῷ βασιλέως αὐτὸν χειρῶ-
σθαι τὸν θεὸν οὐ σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου
φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τινὰ παρθων δύνα-
μιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ'
αὖ ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχο κρείσσω τὸ
θεόν. καὶ τοιούτων δοὺς τινὰ ὑπόκρισιν, ὅτι τινὰ ἱκε-
τείαν ἐτρέψατο τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ
καθεζόμενος τινὰ κεφαλινὰ καταιχμύας, μετὰ γυναικὸς
καὶ τέκνων ὀκτὼ ἔδυσε, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, D
εἰ μὴ μάτην ὦ δίκαιος κύριε τῆς σῆς ἐγχώμιον χρη-
σάμενος, τῷ πάντων ἢ δικαίως μόνον καὶ πρώτων ἤ-
γημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ὐχ ὡς ἐμοῦ μόνον
ἀμυνόμενος τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὅπως καὶ τῆς σῆς δυ-
νάμεως καταγελάσωσιν, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσ-
σαν ὑπερφίαν οὐ πρέψασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπο-
ήσατο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἢ ὁ θεὸς ἐγέ-
νετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος βου- E
λεύσεις δόλιους ἐν αἷς ἐλέγετο δακῶν ⸫ σα-
κῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτῆς τῆς ὑποδη-
μίας ὑπερατυσαμένην ἁρπάζειν τὴν παρ-
θάίων, ἀπρακτος αὖθις ἐξελθεῖν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ
ἰζάτης ὕπνου κατὰ θεῖ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρ-
θου διαφεύγει. μετ' ὀλίγον ἢ πολὺν ἢ χρόνον πεντηκοστὸν
μὲν καὶ πέμπτον ὑπὸ γλυκεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἢ
πρὸς εἰκοστὸν δυνάστευσας, καταλιπὼν παῖδας
ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τῷ μὲν τοῖ διαδόχῳ τῆς F
ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλα-
βεῖν, ἀμελεδόλφους αὐτὸν, ὅπ κατὰ τὴν ὑποδημίαν
αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυ-
λάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ ἢ μήτηρ ἐλένη, τὸν
τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς
εἰκὸς μητέρα στερομένην υἱοῦ παιδὸς, ὡς δ' ἐμ-
μανέστερον ἢ ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τ
ἀνεψιοὺς αὐτῆς ὑὸν ἤκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ- G
πεδίδει. ὡς δὲ ἡμέρη ἢ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ἐ πο-
λλὴν ἰζάτη τῷ παιδὶ χρόνον ἐπιβιώσειν. ὁ ἢ μονόβαζος
ταῦτα ἐκείνης ὀσα, ⸫ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσό-
λυμα θάψαι προστάξειν ἐν τοῦ σωτῆρος, ἃς ἡ μήτηρ
κατεσκεύακει ζῶσ τὸν ἀειμνήστεια σάσδε τῆς ἱερο-
σολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲ ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ τοῦ ζωῆς χρόνον ἔφερεν, ὕστε-
ρον ἐπαγγελλόμενος. φάσκ ἢ τοῦ ἰουδαίας ὅλης ὀμνύντος χρῆς τὰς αὐτῶν θεοὺς ὀμόσαι, πείθει τοῦ πλείονα ὄ-
χλον καταλαβόντα τὰς κώμας ἐπειδὴ πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγκ ἦν, καὶ

fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quodam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humiliante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum matrem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicēs

sciſſurum ſe verbo ſtuntum & facilem præbiturum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingentj ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius

VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

CAP. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum

ὁπλίσασθαι καὶ τὸν πατρῷον κόσμον, ὅνπερ ἔθος ἦν παρ' αὐτοῖς μάλιστα, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπέκτεινεν. οὐ μὴν οἵαπερ αὐτὸς ἀφροσύνης ὁπλισθεὶς Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζωγρήσασα ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀπεκεφάλισαν καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Κυπρίου Φάδου ἐπιτροπεύοντος χρόνοις, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπιτροπεύων τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνεῖλεν.

ΗΛθε δὲ Φάδῳ διάδοχος, ἀλέξανδρος ὄνομα, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ Ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ μεγαλυνθέντος τοῦ ἐπὶ πολὺ καθ' αὑτὸν, ὃς διέμεινε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τὸν πατέρα ἀλέξανδρον. τοῖς δὲ παρ' ἐκείνων ἔθεσιν ἐθισθεὶς τούτους δὲ, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν καὶ τὸν Ἰουδαίαν συμβᾶν γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα Ἑλένη πολλῶν χρημάτων ἀνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τοῦ τὸν λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστάντος κυρίου τῆς Ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνεσταύρωσεν προστάξας ὁ ἀλέξανδρος. ὁδὲ τῆς χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεθιστάσας τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τιμῆς αἰτίᾳ τοῦ πιθανὰ δίδωσι. πέμπει δὲ ἀλέξανδρος κύμανος ἀφίστη διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρώδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν ὁ κλαύδιος καίσαρος ἀρχῆς ἔτη, καταλιπὼν υἱοὺς τρεῖς ὑμοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ὁ πρώτης αὐτῷ τῆς θήκλα γυναικὸς, ἐκ βερνίκης τῆς ταδελφῆς θυγατρὸς βερνικίανον, καὶ ὑρκανόν. τὸν δὲ ἀρχὴν αὐτῷ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου διδιακοσίοις δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλει, μεμένε τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα διακοσίως, ἐθαρήσαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ πρόσθεν ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸν ἱερὸν ἀπώλεσαν.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐσῆσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶν καὶ παντοχόθεν πληθους συναχθέντος τῆς ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μὴ νεώτερόν τι ἐκ τοῦ παρόντος προσαύσῃ, κελεύει τὸ στρατιωτικὸν μίαν τάξιν ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα δὸς τὸ τῆς ἱερᾶς στοᾶς ἐπὶ τοῖς κατὰ τὴν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων δυσχεράναντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τὰς αἰσχρολογίας ἐπιδείκνυται τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο διασαλεύων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐκ, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν πατρῷον τινὲς δὲ τῶν θερμοτέρων τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην κελεύεσθαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ἐμετρίως ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύεσθαι νεωτέρων ὁρμῶντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεως ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπικείμενος βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν μεταλα-

ἀναλαβόντας, ἦλθεν εἰς τ' ἀντωνίαν, φρούριον ἓν τοῦτο καθάπερ κ' πρόσθεν ἐπωμόν ὄπιν εἰμένον τοῦ ἱεροῦ. παρεγενομένους ἓν τοὺς γραπώτας, διασάμενον τὸ πλῆθος, κ' φοβηθὲν, φόνον ἄρμησε. τῶν ἓν ἐξόδων στενῶν ὄντων, διώκειν νομίζοντες ὑπὸ τ' πολεμίων, κ' συνεθλιβόμενοι κ' τ' φυγὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κ' τ' σφῶν ἐκείνῳ φθαρέντων. πένθος ἓν ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τ' ἑορτῆς, κ' πάντες ἐκαλαβόμενοι τ' ἱματίων κ' τ' θυσιῶν, ὅπη θρηνοῦσι, κ' κλαυθμοῖς ἐτέροντο. τοῦτον μ' ἐνὸς ἀσελγία γραπώτου πάθημα γυναῖκας ὠδάκρυσεν. ὅπου ἓν αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, κ' κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰρ ἱερεσώντων ὅτι νεωτερισμοί τινες κ' τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ' πόλεως σίφανον κόμαιος δοῦλον ὁδοποροῦντα λῃστὰς ὑσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τ' κτῆσιν ἥρπαζον. ἀκούσας ἓν τὸ προχθὲν ὁ κόμανος, ὠδύσατο πέμπει γραπώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, ζωὸς ἓν ὁπλίτας ἄνους αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τ' ἓν πορθήσεως γυμνούσης, τ' γραπῶν τὰς τοῦ μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμήλιον, προσκομίσας εἰς τ' πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὁπιβλασφημήσας, κ' πολλὰ κ' κερτομήσας. οἱ ἓν ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὡς πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς ληστείαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κόμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοῖς, ἀλλὰ τ' θεὸν ὑπὲρ τοῦ νόμου καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆλος γὰρ ἐκ ὑπομένειν, τῶν πατρίων αὐτοῖς ἔτι πρεσβευομένων. κ' ὁ κόμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων κ' τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις γραπῶτην πελεκίσας, ἔπαυσε πολὺ φόβον ἐκ λυτέρου μέλλοσαν ἐξάπτεσθαι.

A cum armis conuenire in Antoniam castellum templum imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere: & cùm essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: universáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Κεφάλαιον έ.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται ἓν κ' σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθος, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν ἀναβαινομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναΐς λεγομένης, σαμαρείας ἓν κ' τῷ μεγάλου πεδίῳ τινὲς σωνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι πυθόμενοι ἓν τὰ προχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κόμανον ἀφίκοντο, κ' παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν ἀπηνημένων τ' φόνον. ὁ ἓν χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες ἓν ὅτι τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ κ' καθ' αὑτὸν μὴ πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει ἓν πανταπάσιν ἀφόρητον. τῶν ἓν ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς παρομένων, κ' πείσειν τὸν κόμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράσεσθαι παρὰ τῶν ἀπηνηκότων, ἐκείνοις μὲν κ' προσέσχον. ἀναλαβόντες ἓν τὰ ὅπλα κ' βοηθεῖν ἐλέσθαι τ' τὸ δεινὰ παρακαλέσαντες. λῃστὴς ἓν ἦν ἐκ τῶν πολλὰ τὸν δεξιβίου ἐν ὄρει πεποιημένος, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.

B

C

D

E

F

G

κόμανος ἓν τ' προξένου εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, κ' πεζῶν πᾶσαν τάγμασι, τούς τε σαμαρείτας κατοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅτι τοὺς ἰουδαίους, κ' συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους ἓν ζῶντας ἔλαβεν. οἱ ἓν πρῶτοι κ' τιμὴν κ' ἡγούς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

VII.

Cap. V.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem asserterent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur, quos assecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa
VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Portò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operãtem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus portò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

A κακῶν μέγεθος ἦκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἱκετῶν ἐζήλουν τρόποις, καὶ πείθοντες τὸ ὀφθαλμοῖς θεμένους, κατοικτίσαι μὴ αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ὑφορμένους, μεταθέσθαι τε λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὑτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες,
B ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ πάλιν εἰς τοὺς ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀνῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρῖται δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἡγεμόνα τότε καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, ἀφικνοῦνται, κατηγοροῦντες τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ὡς μὲν οὐκ αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἦσαν ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅπου ῥωμαίων καταφρονήσαντες,
C ἐφ' οἷς κεῖται ἐκέλευ αὐτοὺς ἕκαστον ἠδίκουν ἀφῆναι, ἢ τοῦ ὡς οὐκ ἔχοντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἦκεν ὢν ἐπ' αὐτὸν σκηδικίας τυχόμενοι. ταῦτα μὲν οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὰ σαφῆ καὶ τὰ μάχης αἴτιοι γενόμενοι σαμαρεῖς ἔφασαν, φερόντων δὲ κύμανον δῶρα ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ἀφανισωπήσαντα τὸ τῶν ἀπορημένων φόνον. καὶ κοῦαδρατος ἀκούσας, ἀφῆκε τὴν κρίσιν, εἰπὼν βασανιεῖν
D ἐπειδὰν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφίκηται. μετ' ὀλίγον δὲ ἡμέρας ἀναβὰς εἰς λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδεύσας, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ δευτέρου τῶν σαμαρέων ἀκούσας, διδάσκεται ἀφ' ἑνὸς σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τὸν πρῶτον ὄνομα δότου, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸν ὅλον ἐπὶ τῇ ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κοῦαδρατος ἀπελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ ἀναπέμψαι τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, καὶ τὰ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις
F καὶ τοῖς Ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ἐπιτρέπων, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ ἦν, ὅπως τὰ βίας ἀπεῖναι πρὸς τὰ αὐτοκρατορα κριθησομένους ἐπ' αὐτῷ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ζητήσεως. αὐτὸς δὲ δήσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρωνευομένην, καὶ πάσχιον ἑορτὴν τοῦ θεοῦ τελοῦσαν. πεισθεὶς οὖν μηδέν νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κύμανον ἦγον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας
G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι δὲ καὶ τὸν αὐτοκράτορες ἡμέραν καθ' ἣν δεῖ τοὺς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσαντας λέγειν ἔμελλεν. ἀπῆν δὲ μείζων τοῦ κυμάνου, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τῆς καίσαρος ἀπελεύθερον, καὶ φίλων, κἀν δεινίνοντο τῶν Ἰουδαίων εἰ μὴ περ φθάσαντας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καὶ ἅμα διδόμε-

νος ἰδίαν τοῖς τῶν Ἰουδαίων πρώτοις, ἐδεήθη πολλὰ τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα

δημοσίᾳ τρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ πρωτιστὰ
μὲν τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, καὶ πλαύδιος τὴν δίκην
ταύτην ἀναδεξαμένους, καὶ ἀγαγόντας ὡς ἐπὶ τὴν κα-
κῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς ἱεροσόλυμα, τοὺς δὲ ἀναβαί-
τας ἀνὰ αὐτὸν, ἐπέλυσεν ἀναιρεθέντας, τὸν δὲ κουμάνον ἢ
φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐπέλυσεν ἀγό-
γοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅλῃ τῇ
πόλει πᾶσαν σύροντας, ἕως ἀπεκτάνας. πέμπει δὲ καὶ
πλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῆς κλ΄ τ ἰου-
δαίας ἀντιστράτηγον ἀναλαμβάνοντα. ἀφ' ἧς ἀρχῆς δώ-
δεκατον ἔτος ἤδη ἀνεπληρωκώς, δωρεῖται τ ἀγρίππαν
τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτοῖς τ
τραχωνίτιν σὺν ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δ' αὖτη γενόμενα τε-
τραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τ δρουσίλλαν πα-
ρὰ τῦ κτίσαντος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀ-
ζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ προτεμνόμενα θελήσαντι,
δρουσίλλαν τ ἀδελφὴν δηφανὴς γὰρ ὁ αὐτόχρ τῦ βα-
σιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς
τὰ ἰουδαίων ἤθη μεταλαβεῖν, καίπερ τῦτο ποιήσειν
προϋποδεχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μριάμμειν δὲ
ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἐλκίου παιδὶ, πρότερον τοῦ
ἀγρίππα τῇ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται
θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ
δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀ πολὺν
χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν
τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φήλιξ θεασάμενος ταύ-
την, ἦν γὰρ καὶ κάλλει πασῶν διαφερῦσα, λαμβάνει
τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑ-
αυτῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ἢ γῆρυς, μέγιστον εἰ σκη-
πτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἀδελφὸν κα-
ταλιποῦσαν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐ-
παγγελλόμενος, μὴ ἐπερησάμενον αὐτόν. ἢ δὲ κα-
κῶς φρόντισα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνί-
κης βαλόμενον φθόνον, διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης
ἐν ὀλίγοις ἐβλάπτετο, τῶν δικαίων τά τε πάτρια νό-
μιμα πείθεται, καὶ τῷ φήλικι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ
αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν
τρόπον ὑπασίας, ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τ ἐκπύ-
ρωσιν τῦ θεσβίτου ὄρους ὅτι τῆς πάτε καίσαρος χρόνων
ἡφανίσθη, μὴ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετ' ἡρώδου
τελευτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρό-
νον ὑπομεμενηκυῖα, φήμης ὑποψίας ὅτι τὰδελφῷ
συνῴκει, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ τῶν βασι-
λεύς, περιτεμόμενον ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτήν. ἅπερ
γὰρ ἐλέγχειν ὤετο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων
ἐπείσθη μᾶλλον διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἢ μᾶλλον ὅτι
πολὺ σωφρονεῖν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ' ἀκολα-
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ δ-
μος τῷ τε γάμῳ, καὶ τῷ τῆς ἐθνεσι τῦ ἰουδαίων ἐμμέ-
νειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ μριάμμη πα-
ρασκευασαμένη τὸν ἀρχέλαον, συνῳκησε δημοσίᾳ
τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι γρέητε καὶ
πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἴ-
χε. γῦμόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνε ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστων τούτων, μετ'
ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελῶμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἐπὶ δέκα τεσσαρεσκαιδέκατον
ἔτος ἡμέρας εἴκοσι, καὶ λόγος ἦν πᾶσι πάντων, ὡς ὑπὸ τ γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις αἰρηθείη. ταύτης

A perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum verò malefactorem exilio, Celerem verò tribunum iuſſit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperij ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lyſiæ fuerat. Chalcidem verò ei abſtulit; cùm iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recuſauit eius nuptias, quòd mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multo poſt dimiſſa ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cum eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro magno ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierem ſolicitatet vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. illa malè conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Berniees, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incendij tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porro Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcilus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iudaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum ſingulis poſt dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis, & octo menſibus, die- búſque viginti fato functus eſt, aſſeuerantibus quibuſdam ſublatũ eſſe vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauiæ. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

μητηρ μὲν ἦν αὐτῷ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφός, ἀνὴρ δὲ δομίτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν ῥωμαίων πολιτῶν. ὃν τελευτήσαντος χρόνῳ ὕστερον αὐτὴν ὁ κλαύδιος ἄγει γάμον, εἰσαγομένην καὶ παῖδα δομίτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. μεφαιρεῖται δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν ὑφὲ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεισαν βρεττανικὸς καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ προεδυμήθη τῷ ἀδελφῶν ἑνὶ συνοικῆσαι νέρωνι. τὸν δὲ ὕστερον υἱὸν ἐποιήσατο νέρωνα εἰσποιησάμενος ἐπὶ καίσαρι. δεδιυῖα δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς αὐξηθεὶς αὐτὸς ἀφῇ τὴ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἀφαλέσθαι, τῷ δὲ αὐτῆς παρὰ προσδοκίαν βουλομένῳ τὴν ἡγεμονίαν, τότε δὴ τὸν θάνατον τῷ κλαυδίῳ, καθάπερ ἐν λόγοις διεπέφαται, καὶ ἀφανῶς πέμπει τὸν τῷ στρατοῦ μέτειναι ἔπαρχον βοῦρρον, ὃς σὺν αὐτοῖς τοῖς χιλιάρχοις τῷ τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντες αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ὕστερον ἀφαλεσθεὶς, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δόλῳ φαρμάκων. φανερὰς δὲ ἐκ δίκης μαχεσάμενος τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, τοιαύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ὅ μόνον οὐ φρίσσειν, ἀλλὰ καὶ τὰς σκείνης μηχανὰς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀφαλεσθεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἣν συνῴκει, πολλοὺς τε ὑπατικοὺς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὁπλίτας συνιστάντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτων, ὡς ἕκαστα χάριν πολλοὶ δὲ τὴν ἀφὲ νέρωνα συντέταχασιν ἱστορίαν ὧν οἱ μὲν, δόξαν κακὴν δὲ περιθέντες ὑπ' αὐτῷ, τ' ἀληθείας ἡμάρτησαν, οἱ δὲ δόξαν μῖσος, καὶ τ' ἀφὲ αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἕνεκα ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίοις αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν ἔπεισί μοι τοὺς ἀφὲ νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῷ ἀφὲ αὐτοῦ γλυφέντων γεγόντες τὴν ἀλήθειαν τ' ἰσονομίας τετηρήκασιν, καίτοι ἀφὲ ἐκείνοις αὐτοῖς ὁδὸν μῖσος ἐνῆν ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλαῖς χρόνῳ γλυφθέντας. ἀλλὰ δὴ τοῖς μὲν ἑκουσίοις τῆς ἀληθείας ἐξέστω γεγράφθαι ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμῖς δὲ σκόπον τὴν ἀλήθειαν ἀφ' ἑαυτῶν θέμενοι, τὰ μὲν ἀπαρτηθέντα τ' ἀφὲ ἡμῶν ἀφ' ἑαυτῶν ἐπραγματείας, ἐπ' ἀλλοτρίας μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῶν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν ἑκόντες, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφανεῖν ὀκνοῦντες. ἐπαινῶ τοίνυν ὅτι τὴν τῷ οἰκείων ἀφανισθέντων διήγησιν. τῷ δὲ ῥωμαίων ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἐπὶ νέρωνος βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἀφ' ἡρώδου τ' χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ ἡ περὶ μοῖρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πάλιν τ' πέραιας, καὶ κώμας τὰς ἀφὲ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῶν φηλικος πραξεων.

ΤΑ δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν ἀφ' ἡμῶν πράγματα ἀφ' ὃ τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπόδοσιν ἐλάμβανε. λῃστείων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τ' ὄχλον ἀπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συὺ τοῖς λῃσαῖς λαμβάνων, αὐτῶν ἀ- A
ρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν τοῦ δίναίου παῖδα, καὶ συγκάμψαντα τὸν
λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζωντα. πίστιν γὰρ
αὐτοῦ ποιησάμενος ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ δίκαιος, ἀπέπεμπεν εἰς ῥώμην.
ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τῶν κρειττόνων
πραγίσασθαι τὰ καὶ τὰ ἰουδαϊκὰ πράγματα, μὴ ἐμέμφη-
αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τὸν ἰουδαίοις δικάζοντα,
πρόφασιν ἐποιήσει δι' ἧς μεταστήσει τὰ συνεχῶς ὀχλη-
σὸν αὐτὸν γινόμενον. ἁπλοῦν γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν
πιστότατον τοῦ ἰωνάθου φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δόξαν ὀνόματι, πείθει χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενος,
ἐπαγαγεῖν τοὺς ἰωνάθη τοὺς λῃσὰς ἀναιρήσοντας. καὶ-
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δι' τῶν λῃστῶν πρα-
χθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῶν C
εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ σωναναμιχθέντες τοῦ ἰω-
νάθου, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνακλιθέντος δὲ τοῦ φόνου μεμφη-
κότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες εἰς τὰς
ἑορτὰς οἱ λῃσαὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμ-
μένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀπή-
ρουν μέν τινας ἑαυτοῖς ἐχθροὺς, οὓς δὲ ὅτι χρήμασιν D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν ἐνίους. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐ-
τόλμων, ἡδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. δι' ὃ τὸ
οἴεσθαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπο-
γραφῆναι μὴ ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν, ἐκ ἔτι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κείναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν βουλο-
λεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, συφορησάσας τὰ συμφορᾶς E
βελόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης
ἀνοσιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπα-
τεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα καὶ ση-
μεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γενόμενα, καὶ πολλοὶ πει-
θέντες, τὰ ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, κώλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ αἰγύ-
πτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης
εἶναι λέγων, καὶ συμβελδύων τοῦ δημοτικοῦ πλήθει σὺν F
αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἵκνεῖ-
σθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἀπέχει καθ' ἓν
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς κελδύ-
σαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελδύει τοὺς στρατιώτας ἀνα-
λαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τοῦ ἱεροσολύμου, προσβάλλει τοῖς πε-
ρὶ τὸν αἰγύπτιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτοῦ ἀπέ- G
κτεινε. ἑξακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐ-
τὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν
δὲ οἱ λῃσαὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον παρώξυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-
γοντες, καὶ τὰς τοῦ ἀπειθοῦντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ ἐπὶ καισάρος οἰκούντων
ἰουδαίων, σάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύνοικους περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας πρόδηλον αὐτοῖς βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύνοικοι δὲ τὰ μὲν

quotidie comprehensos afficiebat suppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quod nihil mali esset passurus, persuasit vt ad se veniret: móxque vinctum Romam transmisit. cúmque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum rediret, ad cuius preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis si admoneantur crebriùs. Qua de causa Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clàm succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxisse purificaturos id flãmis lustralibus: gentíque cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quò castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus incestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persuasáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens vt secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium: illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatúsque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendiis. Apud Cæsaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nõ

XII.

XIII.

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem tur- A
rim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæres pòst pervenit ad cognitionem præsidum, correptíque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verbesibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsariensis essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia: deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel saucia- B
rentur, vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, profilicus rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & respicendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primaribus Hierosolymitanorum D
ciuium, singulíq; incedebant stipati manu audaciſſimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdo- E
tum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Feste, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedusséque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus ab- G
rogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarũ omnium causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἐχεν. πυθόμενοι δὲ οἱ τ̃ καισάρεαν Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σφετέρους, σάσιος μᾶλλον εἴχοντο, μάχει

ἀεὶ τ̃ ἱερῶν, ὠμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν, σράτευμα πῦρ ον τὸ σφέτερον καλεῖσθ, ἢ τότε μόνα γενέσθαι τ̃ πόλεως τ̃ Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ̃ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἀρίσους τ̃ σάσεως, πληγὰς ἐπέσασαν, ἢ τὴν ταραχὴν ἔπαυσαν κατάσεισαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν δὲ οἱ τ̃ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, ἢ ὕβρει τὴν καταφερομένην τῷ σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσεσι πρόσοδον ἔχοντες. οἱ ἢ χρήμασι μὲν ἐπιτιμίοις, μάλιστα ἢ φερνοῦντες ὅτι τῷ τοὺς πλείσους τῷ ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἶεν, ἢ σεβασθηνοὶ, μέχρι μέν τινος, ἢ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. ἔπειτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ ἑκατέρωθεν ἐφ̃ αἱμορραγίαις τε ἢ πτώσεσι συνέβη, νικῶσι μέντοι Ἰουδαῖοι. φῆλιξ ἢ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐπὶ πόλεμον τρέπων ὑμορμένην, ἀφεσπέδησας, παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους ἢ, τοὺς στασιάσας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. πολλοὺς μὲν αὐτ̃ ἀπέκτεινε, πλείους ἢ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τ̃ ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκε τοῖς στασιάσαις. οἱ ἢ τ̃ Ἰουδαίων ὑπερεῖχον, ἢ θρασύνοντες κ τὴν ἀξίωσιν ἐλάσαντες ἀεὶ ἑαυτ̃, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στασιάσας ἀπαγαγεῖν τῇ σάλπιγγι, ἢ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτ̃ δυνάμει μετανοίαν ὅτι τοῖς πεφευγόσιν, ἢ φῆλιξ ἐπείθη. κ τέτον ἦγεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι. ἐξάπτεται ἢ ἢ τοῖς ἀρχιερεῦσι σάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἢ τοῖς πρώτοις τ̃ πλήθους τ̃ ἱεροσολυμιτ̃, ἑκάστος τε αὐτ̃ σῖφος ἀνθρώπων τ̃ θρασυτάτων ἢ νεωτερισῶν ἑαυτ̃ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. ἢ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τ ἀλλήλους, ἢ λίθοις ἔβαλλον. ὁ ἢ ὄχλος ἦν ἀδέσποτος, ἀλλ' ὡς ἐν ἀναρχίᾳ τότε πόλει, ταῦτα ἐποίουν μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη ἢ τοῖς ἀρχιερεῖς κατέλαβε παῤῥησία ἢ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ τὰς ἁλῶνας τοὺς ληψομένους τὰς τ̃ ἱερεῖων ὀφειλομένας δεκάτας, ὥστε συμβαίνειν τοὺς ἀπορουμένους τ̃ ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτεσι ἐπτακαίδεκα δημοκρατίαν πάντας ἡ τ̃ σασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ φορκίου φήστου διαδόχου, ἢ περὶ τ̃ σικαρίων.

ΠΟρκίος ἢ φῆστος διαδέχεται φῆλικα πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τ̃ τῶν καισαρέων κατοικούντων Ἰουδαίων, εἰς τῶν ῥωμῶν ἀναβαίνουσι, φῆλικος κατηγορεῖν θέλοντες. ὁ δὲ πάντας αὐτοὺς ἐδίδωσι τιμωρίαν τ̃ εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τοῦ ἀδελφοῦ πάλλαντι συγχωρῆσαι παρεκάλεσαν συνεχώρησε. μᾶλλον ἢ τότε τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. ἢ τ̃ οἱ τῇ καισαρείᾳ ἢ οἱ πρῶτοι δύο εἰσὶ, βήρυλλος, παιδαγωγὸς ἢ οὗτος τ̃ νέρωνος, τάξιν τῶν δὴ τ̃ ἑλληνικῶν διατριβῶν πεπιδυμένος, πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι φῆλικα τὸν νέρωνος αὐτῆς διατριβὴν ἀνυφοῦσαν τῶν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ἢ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρασκευάσας ἐπέτυχε γράμματα τῶν διατριβῶν. αὐτὰ πρὸ ἔθους ἡμῖν τ̃ μὴ ταῦτα ποιεῖν τὰς αἰτίας ἀπο-

μέχει δ' τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φῆστον, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κωθῆναι, τῇ κώμῃ ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν
ὕτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις,
ὀκνηρώτεροι δὲ καὶ ὡς παπλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων
σίκαις καλουμένοις· ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃσταὶ ὄντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰσῆλ-
θον τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὀξὺ τὴν δι-
σέβειαν συῤῥυέντων, οἷς βεληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπίσφατ-
τον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὁπότε τὰς κώμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει δὲ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ὁπλί-
τας ἀπατηθέντας ὑπό τινος αὐθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, κὴ παῦλαν κακῶν εἰ βουληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸ
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. κατὰ δὲ τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
οἰκοδομήσαι μεγάθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλιον
ἐκάλουν ὑπὸ τῶν ἀναμωνάμ παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις
τὴν πόλιν ὁπιτερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμε-
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφιόρα κατακείμενος τὰ κατὰ D
τὸ ἱερὸν θεάσασθαι. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῇ ἱεροσο-
λυμιτῶν οἱ προύχοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐξὸν γὰρ
πάτριον ἐστὶ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν θρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. ἔδοξεν οὖν
ἐγκέσυσιν ὅπως τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἐν τῷ ἐ-
σωθεν ἱερῷ τεταμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον δὲ τὸ βα-
σιλικὸν ξυστὸν τὴν ἄποψιν ἔσοι οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τέμνετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξω- E
θεν ἔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τὸ ἱερόν. ὅπως δύνοις ἠνανάκτησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα ὁ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζημιοῦν γὰρ ἐκ ὑπομένειν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν F
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ δεξακού-
σας αὐτῶν, οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ προκειμένου, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἕτερα ἐᾶν τῶν οἰκοδομιῶν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων δεη-
θεῖσα χαριζόμενος, ἃ τοῖς μὲ δέκα προσέταξεν ἀπε-
ναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῇ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δί-
δωσι τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio. X V.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνανῳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τοῦτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἀνανον, δυτυχέστατον γενέσθαι

Caesar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. XVI. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missísque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impēdiis magnis exædificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsū ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

ὧντε γὰρ ἔχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ πρότερος τὴν τιμῆς ὅπερ πλεῖον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τὸ τρόπον, καὶ τολμητὴς ἀξιάρεστος. αἵρεσιν δὲ μετεῖχε τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι εἶναι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν τῷ Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀφῆκεν μῆνας τρεῖς, ἀντὶ τοῦ Δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅπερ μέγα προὔκοπτε δόξης, καὶ τὰ πρὸς τὸν πολιτῶν διανοίας τε καὶ τιμῆς ἤξιοῦτο λαμπρῶς, ἦν δὲ χρημάτων ποριστικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δῶρα ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅπερ τὰς ἅλωνας προσιόντες τὰς τῶν ἱερέων δικάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἀπείχοντο τύπτειν. οὔτε ἀρχιερεῖς ὁμοίως τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας φερομένους, τότε συνέβαινε σιτίσκεσθαι. ἔρρωτο γὰρ οὕτω, διὰ τυραννίδα. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι καὶ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς δὲ ἦν οὗτος ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἀπῆγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοῖς ἐξ αὐτῶν ληφθεῖσιν, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λησταὶ πάντες ἐπεμηχανῶντο τοῦ ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ἀγοραίους ἀπέλυον, πλείους τινὰς τοῦ σικαρίων ἀπολαβόντες. ἠθροίζοντό τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκουν. καὶ τοῦτο

ὃν τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θυμελικοὺς δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον δὲ ἐδίδου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν ἀν- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ἦ τῇ ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρῷ δεῖν πάντα τ' ἀ βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος ἓν αὐτῷ ἐκ τῆς ὑπη-
κόων ἤυξετο, διὰ τὸ θεωρούμενον τὰ ἐκείνων, ξένῃ
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνῃ ἦ καὶ ἱκέτης, ὁ τῦ γαμαλιὴλ, ἦ
διαδοχὴν τ' ἀρχιερωσύνης, ἐκ δὲ ἦ βασιλέως, ἱκετεῦ
ἀφελομένῃ τ' ἦ δαμνέυ, καὶ διὰ τῦτο ἐκ τοσῦτο αὐτῷ θεὸς
ἀλλήλοις ἐχθύετο. συσήματα γὰρ τῆς θρασυτάτων ποιη- B
σάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῆς βλα-
σφημιῶν ἀπέπιπτον. ὑπῆρχε ἦ αἰτίας τῷ πλύτῳ
θρασυνόμενος τοῖς λαμβάνειν εἰώθασι. κοσόβαρος ἦ,
καὶ σαλῶλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνή-
γον, ὑβύους μὲ ὄντες βασιλικῦ, καὶ διὰ τ' θρασὺ τ' ἀγρίπ-
που συγγύειαν, δυνάσας τυγχάνοντες, βιαίοι ἦ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῆς ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνυ μάλιστα
τ' καιρῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῖν νοσεῖν, θρασκοπόν- C
των πάντων ὅπῃ τὸ χεῖρον. ὡς ἦ ἤκουσεν ἀλβῖνος διά-
δοχον αὐτῷ γένσιον γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βυλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεσκεῦσθαι, θρασαγα-
γὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ θρασήλως θα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους θρασέταξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς ἦ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ὕστε-
ρον μὲν φυλακὴ τῆς δεσμωτῆς ἐκαθαρθη, ἡ χώρα ἦ D
λῃσῶν ἐπλήρωθη. τῆς ἦ λῃστῆς, φυλὴ δέ ὄξι αὕτη, ὅ-
σοι θρεῖσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ὅθόνης ἐξ ἱερεῦσιν ὁπο-
ζώνῃ λινῆν σολήν. φρέσειν γὰρ αὐτῷ ἐξ ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεται, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ὁ δημάρτου. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῷ εἰς τὸ συνέδριον ἐποιχομένων, συνεχώρησε τοῖς
ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένοις τὴν θρυπτὴν ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέσεις δέ τινος τ' φυλῆς λῃτυρ-
γοῦντος κ' τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέζευξε τοὺς ὕμνους ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα ἦ ἓν ἐναντία ταῦτα
τοῖς πατρίοις, ὧν θρυβαθέντων, ἵνα ἐνῆν μὴ ἐκ τ'
δίκας ἐποχεῖν. ἤδη ἦ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεστο ἐλέ-
πων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
ρίους ἐκ ἑκατονταχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς
ἐσομένους, διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κ' τὸ ἱερὸν ἐρ-
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀπόθετα διὰ τ' ἐκ
ῥωμαίων φόβον ἔχειν ἐθέλων, θρονούμενος ἦ τῇ
τεχνίτῃ, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσανευσὶ βου-
λόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τὴς ὥρας τ' ἡμέρας ἐργάσαιτο,
ἦ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης διδόαις ἐλάμβανεν, ἔπειθεν τὸν
βασιλέα τ' ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἓν ἦ ἡ στοὰ τῷ
μὲν ἔξωθεν ἱερῷ, κειμένη ἦ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τε-
τρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων ἦ τετρα-
γώνων κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ- G
κάστυ λίθυ, πήχεις εἴκοσι. τὸ ἦ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος ἦ βασιλέως πρώτυ διημαμένυ τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
βασιλεὺς δὴ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίυ καίσαρος ἦ
ἐπιμέλεσθαι ἦ ἱερῦ, λογισάμενος παντὸς μὲ ἔργυ τ' κα-
θαίρεσιν ἐξ ῥᾳδίας, δυσχερῆ ἦ τ' κ' σκεῦος, ὅτι ἦ τῆς
στοᾶς ταύτης ἐ μᾶλλον, χρόνυ τε γὰρ ἐ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠρνήσατο μὲν θεὶ τούτου
δεομένοις. κατεσορέσας ἦ λευκὰ λίθῳ τ' πόλιν ἐκ

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Postrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanalum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. sequeillic pōtificē

A σκώλυσεν. ἱησοῦ ὃ τ τῦ γαμαλιήλε τ ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλε, καθ' ὃν Ⓒ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἰουδαίοις ἔλαβε τ ἀρχήν. ἀναγκαῖον ὃ ἔδοξέ μοι νομίζω, κ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, Ⓒ τίσιν ἐξέσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, κ πόσοι γεγόνασι μέχρι τ τῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μ οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τ μωϋσέως

B ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. τελευτήσαντος ὃ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ, κ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τιμὴν ἄπασιν. ὅθεν κ πάτριόν ἐστι μηδένα τῦ θεῦ τιμὴν ἀρχιερωσύνης λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τῦ ἀαρῶνος, ἕτερα ὃ γένους ὄντ' ἂν βασιλεῖς ὧν τύχη τοῦτο διαδέξασθαι τ ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος ὡς ἐφαμεν τῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τῦ κ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν ῥωμαίων ἀναδειχθέντος ἀρ-

C χιερέως ἓξ κ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων κ τὴν ἔρημον ὅτε τῶν μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἱσταμένης, ἕως μωϋσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἐνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερέτευσαν ἑπτακαίδεκα. τὸ γὰρ πρῶτον ἕως τῆς τε βίκ τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον ὃ, Ⓒ ἔτι ζώντων διεδέχοντο. οἱ δὲ τοῦτων ἑπτακαίδεκα ἤτοι τῷ δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι

D κ ἀδοχίᾳ τ τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο ὃ αὐτῷ ἀριστοκρατικὴ μ ἡ πρώτη πολιτεία, μ' ταύτην ὃ μοναρχία, βασιλέων ὃ ἕτερα. γίνεται ὃ τῷ ἐτῷ ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ ἑπτακαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἀγόντος μέχρι τῆς τε ναῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀπήγειρεν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μ' δὲ τοὺς ἑπτακαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα Ⓒ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος

E βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ ὃ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῳκίσατο, κ τὸν ἀρχιερέα ἰωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἔστι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἡδη βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἑπτὰ ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τ ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων γενομένης κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς

F ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅτε τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, κ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναλῆραι. τότε δὴ τῶν ὑποζεψάντων αἰχμαλώτων ἰησοῦς ὁ τῦ ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. ἔστι ὃ Ⓒ οἱ ἔκγονοι αὐτῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τῦ δ' πάντες ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος ὃ ἀντίοχος ὁ θεοφιλὴς ὀνόματι, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῦ λυσίας, τὸν ὀνίαν ᾧ μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς

G ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν ἐν βεροίᾳ, κ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἰάκιμον ἀρχιερέα ἡμῶν μὲν τῦ ἀαρῶνος, οὐ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. ἦν δὲ τοῦτο ὃ κ ὁ ἀνανίας ὁ τ τελευτηκότος ὀνίου ἀδελφὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ ὠνιᾷ φύσας εἰς αἴγυπτον, κ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι κ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτῦ, πείθει τούτους κ τ ἡλιοπολίτιν νόμον διαμαθόντες τῷ θεῷ ναὸν ὡμοιωμένον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτ ἀρχιερέα κατα-

κρίζησαν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κατασκευασθέντων ἐν ἀγνίᾳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἄκιμος ἔτη ξία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διαδέξασθαι δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐναυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως οὖσα. πάλιν δὲ οἱ τῶν ἀσαμωναίου παίδων ἔκγονοι, τὴν προσασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίς-
A ασιν, ὃς ἦρξεν ἐναυτοῖς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὑποβου-
λῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ ὑπὸ τρύφωνος μηχανηθείσης
B ὡς ἀνωτέρω που δεδηλώκαμεν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερω-
σύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δόλῳ ποτὲ συμπόσιον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐναυτῶν ξιάκοντα ἐν ἔτος τὴν τιμῆς ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιός, ἰσθὶ ᾧ τῷ καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὸν δεσποτικὸν καταλιπών. κλη-
C ρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτή-
σαντα, τὸν ἱερωσύνην δὲ καταλαβόντα μετὰ βασιλείας. καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος ἰούδας ἑαυτὸν ἔνα. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τῷ μὲν ἀρχιερωσύνῃ ὑρκανὸν ἐδίδωσιν, αὐτὴ δὲ τῆς βασιλείας ἐννέα ἔτη κατασχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τῷ ἀρχιερωσύνῃ ὁ
D παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τῆς ἀρχῆς, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱεράτευσε τὸ ἔθνος. ἔτει δὲ ξίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις πομπηΐος ἐλ-
θὼν, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων ἤγαγε πεμ-
E ψε. τὸν δὲ ὑρκανὸν πάλιν τῇ ἀρχιερωσύνῃ ἀποδοὺς, τῷ μὲν ἔθνος προστασίαν ἐπέθεντο, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, οἱ τῶν παρθυαίων βασιλέως, διαβαίτε τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τὸν ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέ-
σησαν βασιλέα. ξία δὲ ἔτη, καὶ ξεῖς μοῖρας ἄρξαντα τοῦτον, σόσιός τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτό-
F νιος δὲ ἀνῆλεν εἰς τὴν αὐτόχειραν ἀναχθέντα. τῷ δὲ βασιλείαν ἡρῴδης μὲν ὑπὸ ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, ὀκτὼ δὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου υἱοῖς καθίσησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πολὺ ἀσήμοις, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι, πολὺ ἑνὸς ἀριστοβούλου τῷ τιμῷ ἀπένεμε. τὸν δὲ ἀριστό-
βουλον ὑρκανῷ τῷ ὑπὸ πάρθων ληφθέντος ἡνίκα ἔπαρ-
κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ σωώκησε μα-
G λακίαμη τῷ τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔ-
νοιαν, διὰ τὸν ὑρκανὸν μήνιμεν. ἔπειτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πυνθανόμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μετὰ τοῦτον ἐκεῖνος τοῖς ἐκγόνοις τῆς ἀσαμωναίου παίδων τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἐπίσ-
τευσεν. ἔπραξε δὲ ὅμοια τῇ ἡρῴδῃ καὶ τὰ κατασκευῆς τῶν ἱερῶν, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτον τὴν ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῶν ἰουδαίων διαλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τίτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὀλίγα τῆ ἡρῴδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice manlit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactísque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzaphartnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Solio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos replevit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem factorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφαλ. θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πατρίδα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακοῖς, ὡς αἴρεσιν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΈσσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν ποππαίας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτῆς διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω δὲ τῇ ἐξουσίᾳ ἐχρῆτο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς ἀεργότερα ἰουδαίοις. ἐκεῖνος γὰρ ἐπικρυπτόμενος τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὴ παντάπασι κατάφωρα ἔχων ἐξαμαρτάνειν. φλῶρος δὲ καθάπερ εἰς ὑπόδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἁμαρτίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ἀφιεὶς μηδέν τόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπληκτος πρὸς ἔλεον, πάντῃ δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλείστα τῶν ὀλίγων διάφορα, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐποίουν, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὅτι τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπληκότες. ἐπὶ τοῦτο μέτριον ἀλλ', οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε οἰκεῖν τοῖς ἀλλοφύλοις καθαπτόντας. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τῷ ἀρχῇ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὀκτωκαιδεκάτης φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπομείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δὲ σιγᾶν δοκοῦντα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μετὰ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου μέχρι δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, πρὸς ἡμῶν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατά τε τὴν ἀγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, νῦν τε πέρσαι καὶ μακεδόσι διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαίοις. πάντα γὰρ οἷμαι, μετ' ἀκριβείας συντεταχέναι, τηρήσαντα δὲ πεπείσθαι, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τὴν ἐν διχιλίοις ἔτεσι γινομένην. ἀπλανῆ δὲ ποιήσαι, καὶ τὴν τῶν τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχοῦντα δυνάσειας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι τῶν πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἐξὸν γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγελάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων σωτηλειαν, ὅτι μηδεὶς ἀν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὰ πραγματείαν ταύτην ἅπτος ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμων τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν καὶ τὸ ὁμιχώριον παιδείαν διαφέρω, καὶ τῶν

καὶ τῆς ἑλληνικῶν ἢ γραμμάτων ἐπαίδευσα μεταχεῖν, τιλὶ γραμματικῆ ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τιλὶ ἢ καὶ τιλὶ φωνῆς ἀκρίβειαν, πάτριος συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσὶν ὅστις ἔχει τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιστήμιον, τοῦτο μόνον, ὡς ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας θέλουσιν, μόνους ἢ σοφίας μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τιλὶ ἱερῶν γραμμάτων δυνάμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων καὶ τιλὶ ἄσκησιν ταύτιν, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆς πόνων τὴν ἐπικαρπίαν διαφυγεῖν ἔλαβον. ἴσως ἢ ἂν ἀνεφθόνητον ἦν, εἰ καὶ μὴ ἦν τοῖς θυμοῦ, καὶ εἰ τῆς καθ' ἡμᾶς βίον πράξεως βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ὅτι τούτοις ἢ καταπαύσω τιλὶ ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι καὶ διακοσιλημμένοις, ἓξ ἢ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ εἰδέναι, ὑπομνήσω πάλιν, τῶν τε πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ὀκτὼ καὶ δεκάτῳ μὲν ἔτους τοῦ Δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ ἢ δὲ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἕκτου. ἐπῆρμαι ἢ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς Ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς νόμων δι' ἃ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ ἢ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantum aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua

B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti vo-

C luminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110.c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissolvendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isaæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Ieboſthum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Davidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato revocatur, item forma eius & cæsaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius servatus à Sauli sævitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio privatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemita in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur à muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisaus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabeum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ib. hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chaturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.a
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præciduntur* 310.e
Achan furtum committit 137.e *plectitur* 138.c
Ache quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, bellóque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellai filius apud Davidem manet 237.f

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.d
Acmes Iuliæ famili a dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abiseo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.a.366.c.381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.a
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adrammalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptius quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum partem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptius nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f.895.g
egyptus vnde nomen acceperit 1045.f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuenter 7.d
æris genus auro precio sius 222.d
æsinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Frento magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f.366.c
agita Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippa Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippa in Iudæos benevolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendū principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680. & 793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906.907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b.
nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchia magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatū succedit aliàs Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexander alabarcha mutuat pecuniā Agrippæ

Agrippa 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c
vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a.
Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
Alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quot quot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus conijcitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Euricle aliisque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamneus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit æstu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Macherunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regnæ eius occupatæ 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam æraßiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phaßaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583.b.223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744.c
amalecitæ gens 74.b
amalecita bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecita Hebræos subigunt 153.d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitæ regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardocheũ concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardocheo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 632.c
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasias Abesolomi copijs præficitur 253.c. *impetrat veniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem* 236.a
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iuda, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.a
paterna necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
amasius sacerdos 298.a
amathus, Amatha 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b.per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
ameſſes regni terminus ibid.
amiaz Achaz fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f.excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.c
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 417.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalome 227.d

amorei cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termino ibid.
amoritis regio duabus & dimidia tribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212.b honore priuatur 513.a reſtituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudaeus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedei fil. pontificatum accipit 690.d vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniae filius copiis Cleopatrae preficitur 452.g.458.d
ananias Phariſeus Ioſepho ſe opponit 1013.f
ananiae pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiae pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionatha filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudaeorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe praeparat 816.f apparatum belli rurſus amittere voluit 819.a milites contra Simonẽ Giotae mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymae excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebratae ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.e eo priuatur 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagagorae Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittae 195.c.203.b exercitum ducit in Hebraeos 203.f. 206.d
andromacho amicitiã renunciat Herodes 567.g
andronicus Meſſalami filius erator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilae & Aſinei Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. per totum
animi vnius certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 682i c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudaeae praficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteij interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d accuſat Caeſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d paternum regnum affectans proſligatur 461.d reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romae, & placat pecuniis hoſtem 499.c quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c & inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510. e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729.d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vinciẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem f
Antigonus Hyrcani fil. Samariae obſidioni preficitur 452.b quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriae metropolis 852. c
antiocheni Demetrium iectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudaeis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudaeos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucaero & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenae rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d vincitur ab Hyrcano 452.g occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudaeos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemaeo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudaeam irruptio ſeua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c Bethſaritas expugnat 420.d Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudaeam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemaeo Philopatore, & beneficia in Iudaeos 398.e dat filiam Ptolemaeo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthia in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometer Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.a
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudeæ à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudeæ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula promouet 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparauit in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antonia ædificij Herodiani descriptio 919.c
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.e
M. Antonij decreta pro Iudeis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.492.b
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b.propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f.eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudeos 649.e
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudeis & tota vita vexata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumnia & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta fictum fabulam tragicam de Iudæis impudentissime fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodori Gazæorum ducis prælium cum Iamneo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudais præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligula interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudæa 469.c
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153. d. ab ipsis rursum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudeam deuastantium sæuitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.a
arca Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arca tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arclipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608.c. populoſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g. 602.a accuſatur apud Auguſtum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613.f
accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e. 470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d. 716.a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudæa infert bellum 716.a à Scauro multatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolica hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
ariſteus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d. 780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcēs pulcherrimus 514.d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 583.f. 514.g
Ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale damnum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. venena ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit uxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Berytj damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a. 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis fil. dominijs multis donatus à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſeuerit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium uſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.e. mors eius 714.a.
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Partherum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646.a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Partherum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373.b. accuſat uxorem & deuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanem in ſummo habet honore 375.a. eundem crucj ſuffigit 380.b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259.c
arterius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95.g
arucæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Arudus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
arumæ loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reſp. ſtatum mutauit 367.b
aſamonis montis Galilææ ſitus 818.c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zarae Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ibid.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananæa 142.a
aſiæ quingentæ ciuitates uni rectori & conſuli Romano parere 806.g
aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſoſra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus repletus cadaueribus 890.a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891.b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſphrenatis prodigium & interitus 661.d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familia quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 761.a
aſſaracoldas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni terminis 1040.b

assuras, Assyrij 24.f
assyriorum imperium quando dissolutum fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoberra fluuius 58.f
astronomia qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi crediti 1068 c. *ſcriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges pastor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiſcitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adadoc cũ muneribus mittitur ad Elisæũ, vndeſe regem futurum cognoſcit 306.b. *contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentã innadit 169.b
aZotum captum & crematum 436. b
azymorũ feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quemodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interritus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
baenis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoſes copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodeſtes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamũ ad Iſraelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum conſilium dat Madianitis* 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſamum vbi proueniat 473.b
Balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salemitis copijs præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
baraſa expugnata concremata 417. e
baruchus Neriſil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baxis mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. *regnum occupat ibidem*
baſana imoietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
bataneæ, Trachonis & Auranitidis, partímque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quietẽ & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vſque ad ſexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus reſtituta* 146. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. *ſit exoſa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. *eius hiſtoriæ verba & cõpendium de Iudæis* 1044. a. *Græcos ſcriptores taxauit ibidem*
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 976. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nata 678.b
Berzellæus quantis beneficiis inuerit Danidem regno pulsum 233.b *quam gratiam ei obtulerit rex* 237.e
Beſarra oppidum 1007.e
Beſelel architectus 88.e.98.e
Bethſemmathe vxor Eſau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid ſignificet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethſabes forma Danidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethſama vicus 170.g
Bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana ciuitas 141.g
Bethſuritarum deditio 420.d
Bettea capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezetha collis deſcriptio 919.g
Biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borceus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Box columnæ veſtibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Claud. Cæſaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Meſſalina f. Neronis primigno in imperio poſthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vſus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e
Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902.c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium tranſfugit 902.a
Cadeſa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f *Archelao tetrarchiam ſeu mediam regni partem dedit* ib. *eius promiſſio Archelao facta* ib. *reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuiſit* ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno annexas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. *eum remigum numero inſerit* 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746.e.747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. *duo millia Galilæorum cædit* ibidem.
cæſennius Paetus rector Syriæ 974.a
cæſennius Paetus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f *bellum mouet contra eum* 984.a *victum Romam è Cilicia mittit* ibid.e
cæſoniæ iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619.c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. *eius poſteri* 7.f
caius Agrippa & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c *ei etiam Herodis tetrarchiam addidit* ibid.d
caij vxor & filia occiſæ 666.d *eius ingenium & mores* 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d *Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit* ibidem, e
caij litera ad Petronium 792.b
casus per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e *deſignatur Cæſar à Tiberio* 635.f *occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe* 636.b. *Herodem cum coniuge mittit in exilium* 638.g *qualis fuerit ingenio* 641.b. 643.e *Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa* 643.a *moritur* ibid.f. *eius in omnes ſeuitia, & diuini honoris vindicatio, inſaniáque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus* 652. *vſque* 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana ſeu Canatha 742.e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.a
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
caphar ſaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carræ, Meſopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus deliciæ Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caſpiæ portæ 625.a
Caſſius Cherea 653.654.655 *per totum. occiditur* 673.a
caſſius quæ geſſerit in Iudæa 476.e *affligit Iudæos* 489.b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cæſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728. *per totum, occiſus* 729.e
caſtor rerum iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a qua Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizæus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festi à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Chærea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.a
chaldeorum consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terræ præstantia 98.e
charetis mori apud Gamalam 867.d
chariathiarij ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copijs Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insula ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiicit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cincharæs idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243.a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19.e. 21.e
cisus Saulis pater 174.e
cithara quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primus instituerit 7.c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434.e
cleopatra Marc. Antonium in sui amorem pertrahit, 493.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988.d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f. 742. a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur, 524.e. 745.f
clitius Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.828.e
cluuitus 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensium ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
corea, loci nomen 718.e
coræs seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
corrai, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 536.f
costobarus Idumæa Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periurus 478.e cum omnibus suis copijs perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis eruditebantur 1072.a
ctesiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses constituitur 690.d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuspius Eadus Iudæorum regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaelis filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templumque restituere, ac vasa templi eis reddit, multaque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 356.b

D

DAbarateni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1000.c. 822.a. 992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim edificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitæ à Chananæis ſedes mutare coacti 150.b.
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus. 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſteà leonib. obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.&.f commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſai 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a eiꝰ magnanimitas 188 b. victoria de Goliatho 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde alio atque alio ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.d
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d. 216.g. quanta copia ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. d. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thanonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. legati vius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamiæ, Ammanitæ deperduntur 223.e.224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. prior filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e. 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat. filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibi. e. 246.b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomonis commiſerit 250.g.251.a
expirat ac ſepelitur, maximúſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28.f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Gryphi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Ianneum ſuperat 460.b. 461.a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g
clementer agit cum Ionatha Iudaiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſcierit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra-locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis denabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſiderit 4.b
diglath quid ſignificet 5.c
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b

ſtupratur, quapropter Sicimitæ vniuerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogeres Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
Dioniſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
Domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. *fratrem, matrem, vxorem, viróſque illuſtriſſ. trucidat.* ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Dora ciuitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d.766.b
Doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de ſupplicijs antiquiſſ. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
draſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſus Agrippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius 629.634.e
Druſus turris 536.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e. 366.e. 381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. *Gamalæ occiſus* 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius ſoboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. *fortiter ab Elephanto confoſſo opprimitur* 420.c
Eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. *priuatur pontific.* ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g
reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
Eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.b
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ 990.g. 991. 992. *per totum*
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
Eleutherus fluuius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b. 88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
Eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Ægyptijs 336.a. *etiam Babyloniis tributum cogitur pendere* 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286.a. 287.288.289.298.299. *per totum. exemptus ex hominibus* 300.b
Eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphatiſilium ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. *filij eius ſcelerati* 165.a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166.d. & f.
Eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat 301.a
Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d. 303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Iſraelitarum 308.b
Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona ſacerdotalis 84.a
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à ſicariis inuaditur 887.f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremita Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib.e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaza præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. obiurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium deprauatum 996.c
esaui natiuitas 26.d. vxores 27.a circumuenitur à fratre ibid.d iratus fratri reconsiliatur 32.f partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe qua & quanta impetrauerit 367.f. 368.a quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac reipublic. reformarit, mortuúsque sit 368. 369.370. per totum.
Esconputeus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem. Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e impetrat Iudæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de anima diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuersum collegium 788.d
Etheus Gittheus Dauidis sectator præficitur exercitui. 233.d
Eua quid significet 5.b eius lapsus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euile 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Expolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè nescierit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuerit 573.f.758.e. 759.f
euthychus Agrippa libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ 633.a
eutychus, auriga Caij Cæs. 672.a
excæcantis aliquem pœna 128.c
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot.
Palæstinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in summam adactus desperationē Esaiam implorat 329.d
posteritatem à Deo exorat 331.a
moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 555.e
fati potentia nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelū vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
festorum descriptio 92.f.93. per tot.
filij contumaces & protervi in parentes quomodo multandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d contra Massadam militem mouet ibid.& 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolusq; auaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f mendacium apud Cestium 803.per totum. vide Gessius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitus 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse sociauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

Gaba, quid significet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur sic vocata 832.f
gabaonorum iniuria in vxorem Leuitæ & quomodo ea propter multati 147.148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c eius gesta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara restaurata 720.f
gadarę eximios legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gadæ natiuitas 30.g & filij septem 52.c
gadus propheta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales infectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæa & regionis trans Iordanem quanta redditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilææ vtriusque descriptio ibid. calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iapha occisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
gallię motus 890.b
gallię bellum desit ibid.
gallię situs descriptus 806.e
gallis centurionis facinus apud Gamalam 865.e

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
gamalenſium cades à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit a b Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelita 146. a
gazai à Iamneo obſeſſi captique 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis edificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869. d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14. per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſai, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus quibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ. frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos ecce tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſa ibid.
gerſus Moyſis filius 61.a
geſſius Florus Iudæa procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
anaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccõditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædaque popularibus conceditur 828.per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549. c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomer, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramı Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadæ 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nuperque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoria conſcribenda 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorũ legislatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum diy deſcripti 1077. & ſeqq. per totum. eorum legislatores poetis poteſtatẽ dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecataeus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatommachi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helena Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoren, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermanubis & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.a

Hermogenes Graecus Iudaeorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippae frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiamque cum aliis praedonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob eadem exosus dicit causam 484.b
praficitur Caliſyriae 485.b
Romanorum benevolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
vxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vsque Romam 498.d
rex Iudaeae à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose servatus bis 505.c.& f
Hierosolymae expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretae infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Caesarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnificè donatur à Caesare 529.a. 530.b
accusata à se vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad eadem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Caesaream condiderit, & à Caesare sit muneratus 539.b.540.541
salutat Agrippam 540.b
extruit templum Caesari, & tributorum partem subditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Esseno magnificat 541.b
templum nouum aedificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nonaginta 545
navigat ad Caes. & reductis Romae liberis dat vxores, Agrippamque honorat 548.549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis aguatur dissidiis 554.c
filios suos apud Caes. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Davidis sepulchrum recludit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllaeo inique accusatur apud Caesarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse vxores habuerit & sobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in vincula coniicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598.b
vim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamento eius confirmato quantum filiis ipsius patrimonium superfuerit 611.e
praficitur Galilaeae, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoria 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731.732. edificat, & multis premitur malis 733.f
Romam navigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem vlciscitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat sibi Iulium Caes. 745.b
edificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748. & seqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filiis duob. & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Caes. & Beryti 760.c. occidit 761.f.793.g
eorum liberis prospicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum exturbatur dissidiis 762.e
Pheroram exstruit 764.
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarchâ fit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretâ superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Caesare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum vore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f.
Herodias Agrippae soror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio prosequuta fratrem se suúmque maritum in exilium coniicit 638.g. 649.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris argutus 279.a
Herodotus Halicarnassaeus Iudaeorum gentem non ignouit 1047.a
Heronm oppidum 52.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan praedium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiae prophetae vaticinium & epicedion Iosiae conscriptum 335.f.& seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem coniectus torquetur 339.c
in cœnosum puteum praefocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339.f. non vult proficisci Babylonem 343.b. donatur magnis munerib. & alia eius gesta ibid.c
hieremias consulens Ioanni Carec abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptius captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
hierichus vrbs 112.a
excinditur, & restaurator ipsius diris

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Heliseo factus 891.d
Hierichunty agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo aegrotante quid responsi acceperit a propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioae filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui propeeta predixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum eur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expuguantur ab Antiocho Epiphane 709.c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum edificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graeca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiose Agrippa, & Politiano obuiam progressi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabiles clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa portiouis 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, neque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitas 967.968
per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hyppici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. multitudo quod Salomoni proposita enigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solennior quam Graecos 1038.b
Historia scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historiae vera quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocaustoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuiterum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coeperint 7.c
Hominum commercia quibus vitanda 94.c
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.a.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperberetaeus mensis 92.c. 263.b. 286.b

hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannæi filius conſtituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468.d. & 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam fruſtra ambit 471.b. diſceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481.e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæſ. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.732.e
à Parthis dimiſſus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo ſororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum geſta ipſius 71c.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 726.f
Hyrcanus Ioſephi Tobiæ filius adoleſcens ingenioſus 404.405.406.per totum
eius geſta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi inſidias, & principatu potitur 448.e
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidiſque theſaurum tribus millibus talentorum immiſcuit 449.g.450.a
vrbes ab hoſtibus ablatas recuperat. pacémque cum Rom. iuit 450. d. Samariam obſidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur 452. per totum. eius felicitas & mors 454.a. ſomnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabimus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipſe 152.c
Iabiſſa ciuitas, & Iabiſſenorum officium in Saulem & filios eius extinctos 209.b
Iabiſius ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæſi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna veſtibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Iſaci natiuitas 26.d
præcipit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti viſio offertur ibid.
& nuptias celebrat. 30.c
viſiones iterum 31.d
aufugit à ſocero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum ſpectro 33.b
Iacobus vocatur Iſrael ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Ioſephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44. f. proficiſcitur ipſe etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilei filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Chriſti lapidatur 698. b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi ſeptimi ex fratribus Macchabæi ſupplicia & conſtantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco ſit 383. b. Alexandro magno negat ſorum venalium rerum 384. d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278. c. diſcerpitur à leone 277.e
iabel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syſarem occidit 153.b
ialus cuſtos theſaurorum Dauidis 250.c
iania regni termini 1040. b
ianneus Alexander. quare Alexander
iapha vicus 1016.d
iaphe munitiones 848.a
iaphetus filius Noe 11.d
eius ſoboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Iſraelitarum 158.a
victor filiam ſuam deo mactat ibidem e
iar, menſis 259.e
iardan vicus 833.f
iaſon, alias Ieſus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. e
iaſon vt pontifex conſtituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Iapheti filius 13.a
iazarus pontificatu priuatur 618.e
iazsel propheta vaticinatur Ieſaphato 298.c
iazoron vrbs ſpoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes ſerpentibus infeſta 58.d
ides ſcelus & ſupplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi ſubdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circumciſionem & religionem admiſerint 450.e
Idumæorum nationis deſcriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt ibidem g
ſeditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Giore 894.f
Ioannis Leuitæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum ſupplices veniunt 963.g. ſcelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboſthus Sauli filius conſtituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per inſidias 216.a
ſepelitur honorifice à Dauide 216.g
Iebuſæi populus 14.d
Iebuſæorum ludibrium in Dauidem male ipſis ceſſit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam bina eius fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Ieſraela vrbs 288.c
Ieſſeus filius Obedæ 164.e
Ieſſei filij qui 186.c
Ieſus Chriſtus deſcribitur 621.f
Ieſus Anani filius prædixit Hieroſolymæ excidium 961.a
Ieſus Damnæi filius ſit pontifex 698.
Ieſus Gamalielis filius ſit pontifex 699.a
ieſus dictus Oniæ frater pontificatus honoratus, & mox eo priuatus 408. b
ieſus Naueæi filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat ſuis commilitonibus, & terroris reddit animum 99.a
Moyſes eum ſibi ſucceſſorem deſignat 118.c
prædicit, quæ geſturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu ſuperat 135.f
Hierichuntem ſine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitúmque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. tetram victoriam queſitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
ieſus Phabetis filius pontificatu priuatur 537.d
ieſu pontificis ad multitudinem Hieroſolymitanam oratio 878.879.per totum
mors 882.c
eius virtutes celebrata 883.b

Ieſu Sapphiæ filij ſacinora 1003. e. & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Ieſus Sapphæ filius 822.d
Ieſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966.c
Ieſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inuigitur rex Iſraelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Balis ſacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipſe numinis moritur Ioaza filio ſucceſſore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Ioſaphatum 297. a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moyſi 94.c
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.f.208.a
Imperatores Rom. ſemper honorauerunt & ornauerunt templum Hieroſolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quouſque 805.f. 837.b
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991.c
iniuria maxima quæ 122.d
inuenta debere reſtitui 127.f
Inundationis vniuerſalis deſcriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.f. 215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingenioſum commentum fingit 228. b
Abeſalomum interimit 234.c
Dauidem Abeſalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amaſam interficit & Sabaum perſequitur, capútque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum cenſet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Ioaſúmque regno præficit 312.a.313.a
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314.a
Ioachabis natiuitas & quid ſignificet 167.a
Ioacimus Ieſu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regia præficitur 350.c
Ioacimus Ioſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336.b
tributarius etiam ſit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d
Ioacimus pontifex mortuus 370.g
ioannes alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophnitica & Acrabatena regionum rector deſignatus 822.e
ioannes Aſamonæi fil. occiſus 710.b
ioannis Baptiſtæ interitus 626.f
Ioannes Carea filius dux profugorum Hieroſolymitanorum fideliter conſulit Godoliæ 343.g
iſmaelem Godoliæ interfectorem perſequitur 344.e
conſulit Hieremiam, & ipſum in Ægyptum abducit 345.a
ioannes dux militum ionathæ 293.e
iohannes Eſſæus Tamnam miſſus, vt toparchiam adminiſtraret 822.e
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabēſibus Amaræis occiditur 428.c
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam ſagitta occiſus 922.g
ioannes iudæ fil. in pontificatu ſuccedit patri, & fratrem in templo occidit 382.c
moritur 383.b
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum ſecum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e.431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
ſocias ſe Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deſeritur à ſuis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leuiſilij Giſcalenſis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giſcalam Ioſephi iuſſu muro cinxit* 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827. *ad defectionem incitat* 828.d
Titum fallere conabatur 869.d
Hieroſolymam fugit 869.f
eius excuſatio apud Hieroſolymitanos 870.f
Hieroſolymitanis exitij cauſa 876.a
malitio, crudelitas & geſta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. *& ſeq.*
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas ſeu Ioazes Ioaza fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
contemnit Amaſiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid.f
ioaſus Ochoziæ filius quomodo à Gotholiæ ſæuitia ſeruatus, & rex conſtitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314.d
Zachariam ioadi filium in ipſo templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
ioazarus dux miſſus contra ioſephum Matthiæ filium 827.c
ioazarus ioſepho inuidet 1013.e
ioazarus priuatur pontificatu 618.e
ioazi ſeu filius regnum paternum aſſequitur 313.g.315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
ioaſus ioſiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 335.g 336.a
iobacchius torrens 33.b.111.d
iobel fil. Lamechi 7.d
iobelus quid ſignificet 96.c
iobeli anni remiſſio & libertas ibid.
iochabel mater Moyſis 55.f
iodes à Moabitis oppreſſos Hebræos libertati reſtituit 151.d
iohel Samuelis fil. quomodo ſe in principatu geſſerit 173.a
ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amaſiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas miſſus ſit, & in mare proiectus ac à ceto hauſtus poſt triduum vinus in terram reuomitus 318.c
ionia vnde ſic dicta 13.a
ionici iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550.e
ionum in iudæos odium 398.d
ionatas Anani fil. 676.c
pontificatum oblatum reſpuit ibid.
& eius geſta 795.d
ionathas Aſamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
ionathas Saulis filius caſtrum Paleſtinorum expugnat 179.c
hoſtes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animoſitas & honeſtas 181.f
amor in Dauidem 191.c.193.c
fœdus cum eo 193.f

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathe cuiusdam Saducæi cum Phariſæis contentio 453.f
Ionathas homo uiliſſ. prouocat ad ſingulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Priſco centurione ſagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ ſuccedit in imperij adminiſtratione 428.a
Ionathas Phuriſæus 1013.f
inſidiatur Ioſepho, ſeruatur 1018. 1019. iterum inſidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificauit, & nomen id impoſuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, ſocius Ammonis 228.d
ſolatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. ſternit virum ſex cubitorum 242.f
Ionathas ſicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius ſupplicium 997.d
Ioppe à Ceſtio militibus capta, direpta & incenſa 818.a
bis à Romanis funditus exciſa 855.g
eius ſitus deſcriptus ibid.c
Ioppenſium interfectorum quot millia 818.a
Joramus Achabi fil. in regnum paternum ſuccedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliſæo cauet Syrorum inſidias 303.c
fame urgente Eliſeum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obſidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ ſagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proijcitur 309.e
Joramus Ioſaphati fil. ſuccedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoſcit ſuum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & curſus 861.a
Ioſabetha, Ochoziæ ſoror germana quomodo Ioaſum ſeruarit 311.g. 312.a
Ioſadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Ioſaphatus à commentarijs Dauidis 222.g.
Ioſaphatus Aſani fil. in regnum paternum ſuccedit 285.c
præſidia vrbib. ſuis imponit, & collapſam religionem reſtituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iuſtitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra ſanguinem vincit 298.e
cum Joramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Ioſephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non ſatis continens 516.b
Ioſephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occidatur 750.f
Ioſephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Ioſephus Caiaphas, quære Caiaphas
Ioſephus Canei vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Ioſephi Dalei fatum miſerabile 459.e
Ioſephus Ellemi filius 597.d
Ioſephus & Ieſus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Ioſephus Gorionis filius belli dux contra Ceſtium 822.c
Ioſephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Ioſephus Itaburij montis planitiem muro circundedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Ioſepho Matthiæ filio qua cauſa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici hiſtoriæ deſcriptionis 1.c.
ſuam hiſtoriam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipſius genus, filij inſtitutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium paſſus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipſius tutelæ 1003.b
in quibus verſatus ſit periculis 1004.1005. bello neceſſaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis inſidias effugit & Ieſu latronum principis 1005.f
ignoſcit capto Ieſu, & eum Ebutio bellum gerit 1007.a
inſidijs, calumnijs variis petitus euaſit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienſes cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
inſidias patitur, & ſomnio conſolatur 1014.e
æſtutia eius in cognoſcendis inſidijs 1016.a
Ioannis conſilijs contra ipſum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham inſidiatorem ſeruat, & legatos mittit Hieroſolym. 1011.c
in ſalutis diſcrimen incidit 1019.f. accuſatur à Tiberienſibus & irridetur, eorúmque vrbem capit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hieroſolymam mittit 1024.b
calumnias falſi hiſtorici depellit ibidem f. hiſtoriæ ſuæ veritatem adſtruit 1026.f
Sepphoritas ſeruat 1027.f
Tiberiada ſeruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Veſpaſiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accuſatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conſcripſerit 705. 706.707.708. per totum
Ioſephus Matthiæ filius vtriuſque Galilææ rector deſignatus 822.e
eius ſingularis induſtria ibid.
dolo Ioannis Giſcalæi ſubito oppreſſus 825.b
geſta contra Romanos 834.c
aduentu Veſpaſiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hieroſolymis è Tiberiade de rationibus belli ſcribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Veſpaſianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hieroſolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitеſcit 850.f
eius ſocij ipſum perſequuntur ib.
eius oratio philoſophica ad ſocios 852. a. eius ſocij cum ipſo cedes mutuas ſortiuntur 853.e
cum altero ſortem euadit ibid.
ad Veſpaſianum ducitur ibid.
vaticinatur Veſpaſiano imperium Romanum 834.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occiſum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rurſus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nuncias 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquis ciuitatis fruſtra obſecrat 965.b
Ioſephus Medicæſtor defectionis auctor 1012.f

ter 1012.f
Ioſephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exoſus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
ſolicitatur ad ſtuprum à domina 40.a
ſomnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Pſontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoſcendum ſe ipſis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & oſſa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Ioſephus apud Veſpaſianum accuſatus 997.c. quinque millium annorum hiſtoriam Græco ſermone contexuit 1033.a. eius hiſtoriæ certitudo 1037.c
dux ipſe Galilæorum à Romanis captus ibidem
ſolutus vinculis cum Tito ad obſidionem Hieroſolymorum profectus ibidem
Ioſephus belli hiſtoriam primum Veſpaſiano & Tito obtulit, vt ſibi teſtes eſſent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex ſacris literis interpretatus eſt 1038.a
Ioſephus Simonis filius toparchiam adminiſtrat 822.e
Ioſephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
feſtiuum eius reſponſum 402.e
vxores & liberi 403.e
Ioſephus Zachariæ fil. præficitur præſidio Hieroſolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedit, optimam rempub. & veram religionem inſtituit ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus 333. 334. per totum
moritur 335.e
Ioſue, vide Ieſus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno ſuccedit, Ammonitaſque tributa pendere cogit 310.e
filio Achazo ſucceſſore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampſigerami regis filia 628.c
Iotapata ſitus deſcriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hieroſolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miſerabilis 845.846.847
Iotapateni cuiuſdam capti à Veſpaſiano conſtantia 849.f
Veſpaſiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occiſa & capta 850.e
Ious menſis 110.c
Iozarus conſtituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init 603.b
Irenæus orator 603.b
Iris quid deſignet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Iſacus naſcitur & circumciditur 21.
ducitur ſacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
naſcuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exoſus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid. c. moritur 34.e
Iſacharis ſors 141.g
Iſboſeth. vide Ieboſthus
Iſeremoth locus 97.e
Iſiacorum ſcelus & ſupplicium 622.a
Iſidis ſtatua & templum tollitur 623.c
Iſmael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Iſmaelis Abrahami filij natiuitas & circumciſio 19.d
Arabum autor eſt 21.f
ducit vxorem. gignit fil. xij. 22.c
iſmael Phabæi filius conſtituitur pontifex 696.c
iſmael regij generis iudeus Godoliam interficit 334.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Maſphatenſes abductos ibid.
iſrael quid ſignificet 33.c
iſraelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
tranſeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum ſe muniunt 68.c
obmurmurant Moyſi 71.d
coturnicibus paſcuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infeſtantur 74.b
collatio ad tabernaculi ſtructuram 77.g. ſeditionibus agitantur & puniuntur 97.e.98.a
negatur eis ingreſſus in Chananæam 99.d
iſraelitæ inſcio Moyſe cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deſerto obuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. à Madianitorum puellis ſeducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam. & quiſque in ſuam ſortem mittitur 141.d. commouentur inter ſe propter aram in ripa iordanis extructam 143.c. quomodo ſe geſſerint poſt ieſu mortem 145.e. omiſſo bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chuſarthi Aſſyriorum regi ſubiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis ſubiugantur, à Iode libertati reſtituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis ſeptem annis miſerè tractantur 153.d
reſtituuntur libertati per Gedeonem 154.f. ſub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, ſed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæſtinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæſtinis 208.b
ciuili bello laborant 212
iſraelitæ quot annis poſt ieſum nequiuerint Chananæos ex Hieroſolymis eiicere 218.e
Reliqua ipſorum geſta ſub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem reſtituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
tranſferuntur in Mediam & Perſidem, & quo tempore id factum 324.g
itaburius mons 141.g
ſitus 866.f
italiæ bella ciuilia 896.d
iehacia ſeu Hirenes concubina Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 1064
ithamari domus priuatur ſacerdotio 254.c
ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
iubal & eius inuenta 7.d
iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
iucundus Herodis ſatelles falsò accuſatus torquetur 574.b
iudæa latronibus expletur 698.d
iudææ regio vbi præſtantiſſima 719.b
iudææ deſcriptio 833.d
iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hieroſolymis interiret 888.c

Iudeus vinus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolyma 933.d
Iudei quando primum cœperint appellari 372.b
Iudeis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi aedificare iterum 357.b
impediuntur ab aedificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti suuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. quae forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemaeo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asia regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. *summa calamitate constituti post Iudae casum* 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. *quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti* 485.e
Iudaeorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudaeorum secta quae 442.d
Iudaei quàm sint religiosi 474.b
Iudaeorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Caes. propter Graecorum molestiam 561.d
Iudaei seditionem excitant 596.601 604 605. 606. 607. 608. *per totum*
Iudaeorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudaeorum miseria sub Felici 695.a
Iudaeorum & Graecorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudaei malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudaeorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudaeorum 20000. *à seipsis contrita* 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudaeorum cum Syris dissidium 695.g
Iudaeorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudaeorum epulae feriales 775.a
Iudaeorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudaei Petronio supplicant 791.b
Iudaeorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudaeorum & Syrorum seditio circa Caesaream 797.d
Iudaeorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Caesarea 799.b
Iudaeorum dispersio in totum 809.d
Iudaei legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudaeorum contentio cum Romanis ibidem
Iudaei contra Iudaeos in Scythopoli 814.d
Iudaeorum Alexandriae occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudaeorum & Romanorum stragis in scenopegiis Hierosolymae 818.e
Iudaeorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudaei à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudaeorum clades ab Idumaeis facta 882. b
Iudaeorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudaeorum in Massada immane facinus 994. b
Iudaeorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudaeorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudaeorum cura conscribenda historia 1036. a
Iudaeorum cur rara mentio in Gracis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. *eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum* 1042. a
Iudaeorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimae 1080.f
omnes populi eorum aemuli ibid.
Iudaeorum fides & auxilia cõtra Aegyptios Rom. praestita 1064
merita Augusti Caes. epistolis comprobantur ibidem
Iudaeorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemaeis omnibus & Senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1964. 1065
Iudan Amasiae regis mater 316.c
Iudas, Iudai 14.b
Iudae portio in terra Chananea 141.e
Iudae nativitas 30.f
consilium de fratris caede vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudae tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamoneae filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709.c
Iudas Capsai, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in põtificatum patri succedit 382.e
Iudas Essaeus propheta 713.c
Iudas Ezeciae latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilaeus seditionem inter Iudaeos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas iudae filius praefectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
iudas Macchabaeus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. *Apollonium & Seronem praefectos superat & occidit* ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
eisdem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. *creatur pontifex, & fœderatur Romanis* 424.b
cadit 425.e
iudas Sepphorai sophista 772. e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178.b
iulia vxor Caes. Augusti 559.d
iulia Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
iulius Caesar Pompeium fugat, & bellum cum Aegyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudaeos 482.a. *parat expeditionem contra Scipionem & Catonem* 485.d
occiditur 489.a
iulij Caes. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Caesenam cum filia interficit 667.e
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 652.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izatae regis filij & fratres Titio supplicant 964.d

L

LAbanus Batuelis filius 15.f
deleri cum Iacobo agit 30.c
perse-

perſequitur fugientem generum 31. d
Labeſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonij cum Iudais ſocietatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidæ decimæ legionis præpoſitus 956.f
Latepolis 65.c
Latronum colluuies Hieroſolymis 871.e.872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694.f.695. f.999.f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occiſus 653.f.656. e
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304.f
Leproſorum conditio 94. c & quod alicubi ſint in precio ib.e
Leuces loci deſcriptio 988.f
Leui, militum præfectus 1013.b
Leuis natiuitas 30.e
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34.a
filij ipſius tres 52.a
Leuias traditur 871.g
occiditur 872.a
Leuita vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147.c
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.a
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.g.109.a
earum ciuitatum nomina 142.c
Leuita vſum veſtis lineæ impetrant 699.d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391.e. 397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.d
Leges Moyſis ad mores pietatémque pertinentes 121.a.122.
Lia & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.e
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.d
Lybia decitur Aphrica 24.d
Libys, Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11.b
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.f
longini equitis Romani forte factum 924.c
Longini iuuenis Romani facinus 953. f.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captiuus abducitur 18.a
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.d filia cum patre coeunt ibid.f
Loti vxor in ſalis ſtatuam verſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.b
Macherunta quoque 983.a
Iardem Syluam oppugnat 983.b
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenſes 654.b
lumium feſtinitas, & eius inſtitutio 415.e
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.e. templum Onię ablatis donariis claudit ibid.
luſtrandi populum modus 109.g.110.a
luſtrationis tabernaculi modus 88.c
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.e
lydi olim Ludi dicti 15.a
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſit in regnum 490.d
interficitur à Cleopatra 519.a
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.c
lyſiæ committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.d
lyſias vincitur à Iuda Macchabæo 415.b
occiditur à Demetrio 421.g
lyſimachus fratrem ſuum occidit, & Gazam prodit 459.e
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.a
lyſimachi portentoſa de Iudæis mendacia confutata 1058.1059.1060. 1061 1069.1070.1077. per totum

M

MAcedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis ſubditi 806.a
Macedones Ægyptios ſubingarunt 1068.e
Macchabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. a. vbi hiſtoria Macchabæorum fratrum
Machera dux Rom. legionum qualiter ſe geſſerit apud Herodem 503.d 738.b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi conſtantia 1094.b
Macherunty Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 816.b
Macharus quomodo capta à Romanis 982.c. ſitus eius deſcriptus 980.c
Macho capta & depredata 222.e
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. per tot. caduntur cum ſuis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.d cæduntur maxima ſtrage 155.a
Madiana ciuitas 59.d
Madus, Madei 13.a
Magnus campus regio 1014.e eiuſque deſcriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pſeudopropheta triginta millia hominum ſeduxit 797.a cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Iudæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Caſſio 727.d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabum regis perfidia 494 a 733.b
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.f
Malichus Iudæorum dux 721.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogatiua 73.c
Manachaſes veſtis qualis 84.b
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542 a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.g.812.a
redit rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis fit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiſo Seleſmo regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullo pace redempta moritur 320.b
Manaſſes Ioſephi filius 44.d.52.b
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.e
cenſetur loco Leui 96.f
Manaſſe pars dimidia Chananæa 141.d
Manaſſes Execia filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor captus à Babyloniorum rege tandem in prin-

cipatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822. e
mandra, locus 344.f
mane, quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039. d. eius historiæ compendium 1039. 1040.1041. per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056.1057.1061. per tot.
manna qualis cibus 72.g
mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163. e
m. Agrippa. vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
m. Antonius. quære Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956 f
mardocheus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f.367.d
mardocheus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
mare vas templi cur sic dictum 261.b & quam fuerit capax, eiusque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
maresa vrbs 283.a
maria Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia, vxor Herodis 512.b occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693.f
mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudææ constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus quis decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Absalomi, vir strenuus 441. d
matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margalothi seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margali sophista 772.b
matthias pontifex mittitur vt Simonem Giora Hierosolymam introducat 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. priuatur eo munere 597.c
matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla, locus 161.g.162.a
mazaca ciuitas 13.b
madabenses Amarai, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Attious & Siculus 100. b
medi populus 13.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcis cogniti 1038.f
megassari facinus audax 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 15.d
Melcha Saulis filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f.192.b. datur alij nuptum 202.a
rider maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum comitiuo excipit 18.d
melius impc fuit Pseudalexander 783. e
Memnonis sepulchri descriptio 790. g.791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Menda ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum defecit à patriis legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ descriptio 403.d
Mensis anni primus Moysi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.c
Meroe vnde dicta 58.f
Mesas, Mesanæi 15.a
Meschus, Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mese, Mesræi 13. f
mesræi filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs. ob Zelotypiam trucidata 694.a
methr, tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à cede reseruatus 813.d
metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
michæas propheta, vulnerare ipsum nolenti male ominatur 292.e
Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
michæas propheta 336.g
michole vxor Dauidis. vide melcha
milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium trafixerit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quantum cladem Iudæis dederit 691.b
militis mosaicos libros discerpentis pœna ibid.c
militiæ qui non commodi 129.f
& qui ab ea immunes ibid.g & seq.

Mina quantum pendeat apud Iudeos 478.c
Minaeus Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m. minucianus 660.a.671.e
miſael appellatur Miſaches 346.a
miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo neceſſitatis peruenerit 300.c
miſenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri prafectus 358.b
mithridates occiſus 473.b
mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.eius geſta 724.a
mithridates quomodo ab Anileo tractatus, quomodo ab vxore, deque eius victoria 648.d.per tot.
mnaſeas Cracus hiſtericus 1051.a
moabita penitus fracti à Dauide 221.d
moabita & Ammanita ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e
iterum ſternuntur & prædantur 301.d
moabus, Moabita 21.a
molonis mendacia de Iudeis 1061.d
monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685.c
eius regnum 920.e
monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
moſes, qualis fuerit vir 3
moyſis natiuitas 55.a
quomodo ſeruatus 56.b
cur ſic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyſes diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. epitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. *conſpicatur rubum ardentem in Sina* 60.b
confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61.f
edit miracula, nemẽ Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.c
traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & manna impetrat à deo* 72.c
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri ſacerdotium confert* 87.c
dedicato templo victimas offert 89.c
in tabernaculo Deum conſulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni bellóque neceſſaria 96.f. *mittit exploratores in Chananæam* 98.d
Core factionem compeſcit 104.d
eius iuſtitia 106.f. *luſtrat populum* 109.g. *Sehonem & Ogem reges delet* 11. per tot. *Madianitas cum ſuis regibus cædit* 117.e. *Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem* ibid.g
moriturus quid ſuis prædixerit 119.b. *quas leges præſcripſerit* 120.f
vſque 136
exhortatur Ieſum vt in Chananeos exercitum ducat 131.e
nube circundatus diſparuit 132.d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84.d
vir admirandus 99.f
Moſeos quinque librorũ ſcopus 1036.f
Moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moſes Ægyptiis vir diuinus habitus 1956. d. *eius tempora quibus vixit deſcripta* ibid.
eius virtus & geſta 1070. 1071. per totum
moſollani Iudei nobile factum 1049.f
muchaus fert ſententiam contra Vaſten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuerſorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam conſtuprarit 622.f
murus triginta nouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo adificatus 937.b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemita & quid ſignificet 163.c
quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saule occiditur 178.b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabaotes Nabatæa regio 22.a
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g
quid ſignificet 201.c
moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.fi14.b
Nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hieroſolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e
Hieroſolyma penitus exeindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c
iudæorum nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f
ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f. *moritur* 349.c. *geſtorum eius repetitio* 350. d. *poſterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Naxebus Arabum dux cæſus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditque cum omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais à Cæſare condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis ſitus 799.f
Narbathene toparchia à Ceſtij equitibus vaſtata 818.a
Naſamones quomodo Romani ſubiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Dauidem increpandum 226.e. *indicat quomodo Adonias ſibi regnum vſurparet* 247.e
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Neceſſitate in bello nihil pugnacius 839.g
Neceſſitate laborantes ſubleuare, homini decentiſſimum & deo gratiſſimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiſcens impeditur à Ioſia, quem occidit 333.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 32.c
Nepthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & precipue contra Iudæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Neruis cur Iudæi abstineant 33.c
Netira & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabeū pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Tiri sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.2
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode vulpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f.
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudeis Ioniceis 550.g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peræa qui Idumeam regebat, a Iudeis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumæa rector in Salis oppidum Idumæa confugit 831.f.
rerum fugit 832.a
Niger Peræa, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nighsar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

Obadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334.b
Oliueti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.e
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Dositheus Judæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Ægypto adificat 433.a
Onias Onia fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate eiectos 708.e
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.e
vide Menelaus
Onias Simonis Justi fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Onia regio 480.a
Ophnes sceleſtus filius Elis 164.f. 165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.e
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
viuus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam examinatur 219.g
Oza percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Juda patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

Pacorus rex Mediæ 688.a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex. contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
insidia-

insidiatur Phasaelo 495.c.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. vxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannichis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a.136.b.602.c
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendũ 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Ceraſtæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime nascãtur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis sorte factum 952.a
Pelusium vrbs 184.c.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoste vnde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de vxoribus ibid.e
Persarũ cõtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat sæpius tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanias Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. *per totum*
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletur 67.f
Phareæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
auctoritas 453.b.463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716.c
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 725.d
præficitur militibus 725.e
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit seſe 731.e
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b.748.b.779.b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ vxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g.460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelaæ 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calũniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiusque gesta 1003.a.1012.d
filiæ eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gadditas cum reliqua dimidia tribu 143.e *succedit patri in pontificatum* 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042.1043. *per totum*
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f.620.a
Phrurea festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum auferit ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsa. imagines 789.c
tumultus alius ob' Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pineæ ligna ex terra aurea 271.a
Pisæ legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. *transfugit ad Aristobulum* 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. *in Galilæam maximam multitudinem occidit* 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ibid. quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. *Mosen imitatus* 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circuncisionem admittit & Bernicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolymam capit 719.e.720.b
Q. Pompeius COS. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698. d. *origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quotque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis* 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. *repetitur à Fado* 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumelijs 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis uxor 697.e.999.d
Portius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. *quare Festus*
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfigit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienses vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c *quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus* 613.d *vide etiam Alexander falsus*
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolymam 388.a *traducit Iudæos in Ægyptum* 388.d

pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbathi 1050.d. liberalitas & benevolentia erga Iudaeos 1064.b
Ptolemaeus Lathurus Ptolemaei Philometoris & Cleopatrae filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno privatur 452.g. 456. obsidet Ptolemaidem 457.d. Asochum oppidum capit, Alexandrumque Iamneum vincit, & quanta eius saevitia 458.a
Ptolemaeus Menneus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemaeus Mennaeus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli conjugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemaeus Minnaei filius 716.a
Ptolemaeus Philadelphus 1.
Iudaeos in Aegypto servientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Graecam magnis muneribus transferendam curavit 389. usque 397
Ptolemaeus Philometor Ptolemaei Epiphanis 408.a succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemaei Philometoris & Cleopatrae uxoris liberalitas erga Iudaeos 1064.c
Ptolemaeus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemaei Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
paenitentia ibid.
Ptolemaeus Simonis Asamonaei gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemaei dicti Aegypti reges 222.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudaeorum apud se habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Macchabaeo victi 416.f
Puellarum hereditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli urbs 652.c
Putei lituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius emulatus Iudaeorum scripta 1046.f
multis Iudaeorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagorae & aliorum stoicorum de divina natura sententia 1071.e
Pythium templum aedificatur 560.b

Q

Quadriga solis sublata à Iosia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintilia fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriae praefectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 590. usque 594. & inde seditiosos Iudaeos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudaeam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebraeorum tuetur a vi Chananaeorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
aemulatio erga sororem 30.f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Iethegleus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit uxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum praefecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu divinitus delet. tus 330.d
Rasis Damascenorum rex Achaeam bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in connubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme urbs quae aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudaeos 367.b
Regum virtutes praecipuae quae 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206. d
Regibus subditi quae ferant 174.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 735.d
Rhiphates, Rhiphatai 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, foederibusque suum auxit regnum, & duetis xviij. uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.a
pro aureis scutis amissis aerea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano crevit & floruit 975.a
Romanorum in Iudaeos beneficia 398. c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudaeos affecerint 485.c. & inde
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captivos ubique circunduxere 807.a
Romani in praesidio Massadae interfecti à Iudaeis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudaeis caesa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudaeos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, praeter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymae potiuntur, eiusque partem maximam diruunt 923. d. cum Iudaeis acriter confligunt ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudaeorum revereri 927.f. per legem Iudaeorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymae 933.c. ab incendio defendunt 935. c
Hierosolymam capi desperant 936. d
Romani intra xxi. diem aggeres extruunt 942. c. pugnant cum Iudaeis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Graecos pervenit 1038.g
Romus, Romei 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelita & Gaddita altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.a
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

se ad fratres proditionis insimulatos excusat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus prefectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macharuntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Æthiopum regia, quam valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabaus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Dauide 238.b
Saba, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi predit 321
Sabecus exercitus Syrorum prefectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a *vexat Iudæos propter auaritiam suam* 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitalium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadæus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi suspendio 379.g
Sazebanus transfuga Iosepho predit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.a
Sacerdotium & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94.per totum
Sacrorum scriba 54.e
Sadæus Xerxis prefectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.e
Sadducæi nouas res molitur 616.e
Sadducæorum secta 442.d.617.e.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cutheos in Iudæam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359.a
Salome, alias Alexandra, vxor Aristobuli, soluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome qua Iulia Augusti coniugi testamento reliquerit 789.a.eius reditus erant sexagies talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723. d. *soror Herodis predit Iosephum maritum suum fratri* 517. b. *alteri marito Costobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & eorum vxores* 553.e.594.f. *accusatur Herodi* 566. b. *Alexæ iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Dauidi successor & templi extructor 220.g *nascitur* 227.g. *instruit eum pater* 246.b.*constituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus se de hostibus sit vltus* 254.b.*regis Ægypti filiam ducit vxorem* 255.c.*petit à deo & accepit sapientiam* ibid. e. *controuersiam mulierum duarum diiudicat* 250.d.*toparchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes composuit* 257.f *eius cum Hirame amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio* 258.259.*per totum. templum cum vasis quemodo extruxerit & arcam eò transtulerit* 256.*vsque* 266. *somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ* 265.g.266.*quibus donis remunerauerit Hiramum* 1042.d *Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit* 268.c *ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit* 271.a *quali satellitio stipatus incesserit* ibid.g *quanta opulentia Hierosolyma auxerit* 272.b *deficit à pietate, ac ducit vxores* DCC. *& concubinas* CCC. 272.d *prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum* ib. *multis hostibus à deo excitatis infestatur* 275.a *moritur Roboamo successore regni relicto* 274.e *quo tempore ædificauit templum Hierosolymis* 1042.b
Salpadis filiarum hereditatis ius 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samaas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samaas vir iustus accusat Herodem & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samarei populus 14.d
Samarea quæ Maroem unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata soloque æquatur 452.e
Samaria vrbs, vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d *& quid à Iudæa differat* ib.
Samaritæ qui ante Chutræi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b *accusantur apud Darium* ib.e
Samaritæ Iudæos infestant 401.a *Iudæos se esse negant agonesq; fidelicter* 410.e
Samaritanorum dissidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ ciuitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c *connubium & gesta eius* 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c *consilium de libertate recuperanda* 111
Samuel senio grauatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulem iungit regem 175. d. *ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum* 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d *eidem regni amissionem nunciat.* 185.d.*Dauidem vngit regem* 186.e *moritur* 200.b. *ab Endoræ reuocatur per ventriloquam* 204.e
Sanaballetes Darij prefectus dat filiam suam Nicaso vxorem Manassi fratri Iaddi pont. 383.b *deficit à Dario, Manassi templum & sacerdotium confert moritúrque* 384.e
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Senagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 333.g
Saphera oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b *nunciatur ei partus sterili* ibid. *expellit*

expellit Agarem cum puero, 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 571.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptane vidua fiducia 225.g.226.a
Sardoniches xii. cum veſtru pent. 90.a. quibus inſcripta ſunt nomina filiorum Iacobi, an Eſſene 85.d
qua virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas populantur ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententia in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris querens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine privatur, & fit damoniacus 186.g.187.a commouetur contra Danidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit una cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecunias corrumpitur ibid.
Aretam multat 721.c
Scena locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scytha populus 13.a.à Græcis qui Pontum nauigare cogniti 1058.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scithopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolita Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.e
Sebas fil. Ili, unus ſortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſtenorum 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, ſed fruſtra ibid.c
expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Seehon rex negato Hebræis tranſitu, prelio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni inſidians occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Seleſimus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigeſimo poſt die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eúmque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum ſe recipit 329.e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium, in Capitolium conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidium 671.c
Senis cuiuſdam magnanimitas 503.a
Senis cuiuſdam ſeueritas 737.b
Seniores Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sephorè vrbs Galilææ 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio abſumitur 609.b.781.a
Sephoris cum tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 817.d
Sephoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphorite à ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1017.d
Sepphorita à Ieſephi militibus ſpoliantur prædáque reddatur 828.e
Sepphorita Ptolemaidem ad Veſpaſianum pacati veniunt 832.e
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 96.b
Septimi diei obſeruatio 719.f
Septuaginta Interpretes legem tantum Iudæorum in Græcam linguam tranſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebeus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d. mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d.725.g. interficitur à Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & ſicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ capiæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.e
Signi dandi auctoritas penes quos Roma 666.a

Sila militib. Agrippa præficitur 675. d. offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005.c.1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscalens scribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
filius vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e vindex ingenium, filij sex 52.a
simeons quæ terræ portio cesserit 141. e
simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145.c
simonis Asamonæi filij gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c priuatur sacerdotio 589.c
simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
simon Canthara constituitur pontif. 675.c. priuatur eo 676.c
simon Cyprius magus 693.d
simon Essæus Herodis somnium explicat 614.b
simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propria secta sophista erat ib.
simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024.a
simon Giore filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 820.a cum latronibus qui erant Massadæ Idumeam populatur ibid.b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. eius gesta ibidem & 895.896.897.904. 905. per totum 914.g. 920.a.931.f. 932.g. 938.e. 946.c.962.963. 964. 965.966.967. 968. 969. 970. 971. per totum
simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a
simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407.d. eius filij tres, omnes pontifices 408.c
simon Matthes Matthei fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a.& f
simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.e
simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
simonias vicus 1007.c
sina mons 60.b.95.c
sinaus mons 288.d
sines populus 14.d
Sis, nomen clini & quid significet 298.c
sisa Danidis fit Scriba 222.g
sisines Syria ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chettbræus strenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causa 1079. e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
Sodomitice terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099.1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Spelunca Galilææ quomodo expugnata ab Herode 502.d
Spelunca latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a. 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum inconsum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b. Hierosolymam in deditionem accipit, templúmque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d
& quomodo inbellis manserit ibid.
Syllæus ambitu Salomones connubio frustratur 566.c latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g.572. accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b.577.b. iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Danidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.c Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940. a
Syssares dux Iabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82.83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g
Tabernaculorum festiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.a auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383.f.386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structura apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c.260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263. c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d

365.d. ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.x
reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415.d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915.f.916.917.918. per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d
cauſa & principium ibid.
tempus à prima conſtructione per Solomonem uſque ad excidium 958.g
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſita 1066
annuarum deſcriptio 1067.c
Tephthæi Garſenſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 895.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræ motus ingens in Iudæa 520.e
Terra Oniæ 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thano Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abeſalomi germana 218.f
ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 145.b
890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharſices Æthiopum rex 330.a
Tharſus, Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d
oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecua vicus 1031.b.894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infectatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addictus. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c
ſubmouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.e
Thermuſa Pharaonis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præſtigiator ſeducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thirus, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13. b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubditos 806.e
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accuſatur 1035.b
Thuri, menſis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1000. e
Tiberias iterum rebellauit Joſepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator miſſus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Druſi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæſar conſtituitur 619. b. Iſiacos & Iden ſupplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 635.c
quantus fuerit cunctator 634.c
morbo correptus deſignat ſucceſſorem 634.e
mathematicorum ſtudioſiſſimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore ſteterit 790. b
Tigranes Armeniorum rex quid geſſerit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum ſcriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1035.c
Timidius defert Popedium Cæio 654. f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum ſæpe ꝗ̃ vincitur 416.c
Tirathaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeſtè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpoſitus 956.f
Titus imperator ſemper miſeratus Iudæos 706.x
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbationi iterum liberatur 845.a
Titus Veſpaſiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Giſchalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui perſequitur 870.b
proficiſcitur ab Alexandria Cæſaream 903.d
eius expeditio contra Hieroſolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908. & ſeq. 920. 921. 922. 923
fortitudo eius & prudentia cum miſericordia 924.925.931.f. & ſeqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius geſta & virtutes 936. 937. per totum. 944. vſque 954.955.f. vſque 960.962. vſque 977.988.989
Titus Syriæ præſes reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis deſcriptio 845.b
Trabs ex ſolido auro in templo Hieroſolymitano 478.e
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur ſub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode ſublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Veſpaſiano miſſus 848.a. Tiberiadem miſſus vt ciuium animos experiretur 857. e
ad Titum Taricheas miſſus 859.c cunctis trans Iordanem deuictis ſe Veſpaſiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœmina gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphonis scurra dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publica litera & historia 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudæa præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izate indicit occiditque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiusque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Bataneorum 815.g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g. 82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vetriloquorū vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837. 838. *vsque* 845. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. & 860. 861. *vsque* 870. & 885. *vsque* 902.
Vesperæ quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quin decim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544.d.624.f. *beneficus est in Iudæos* 624.c. *exuitur provincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vria virtus, & quomodo à Davide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni heres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368. 369. 370. 371. 372. *per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magistratus 258.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis nativitas 31.b. *filij* 52.b
Zabulon civitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Aeharæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potitus seipsum exuit 284.e
Zambrias alienigena se miscens & Moysi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zareus Æthiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis, vxorem Simonis Giocæ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Giorae rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, diutine privatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Davidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rufulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eisque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d.363.f

FINIS.